SEKİZİNCİ HAYAT ● Nino Haratischwili

SEKİZİNCİ HAYAT

Nino Haratischwili

çeviren: etem levent bakaç

roman

Aylak Adam
Kitabın Özgün Adı: *Das achte Leben (Für Brilka)*

©2016 Aylak Adam Kültür Sanat Yayıncılık
© 2014 by Frankfurter Verlagsantalt GmbH, Frankfurt am Main.

ISBN: 978-605-9691-29-1
Sertifika No: 27938

Tüm hakları saklıdır. Yayıncının yazılı izni olmaksızın
hiçbir yolla çoğaltılamaz.

Bu eserin Türkçe yayın hakları Kalem Ajans aracılığıyla satın alınmıştır.

1. Basım: 2017

Yayın Yönetmeni: Kaya Tokmakçıoğlu
Yayına Hazırlayan: Merve Akıncı Almaz
Dizgi ve Mizanpaj: Ulaş Kantemir
Kapak Tasarım: aArt

İç Baskı ve Cilt: Yıldız Matbaa Mücellit
Maltepe Mah. Gümüşsuyu Cad. Dalgıç İş Merkezi No:3 Kat:2
Topkapı/İstanbul
Telefon: (0212) 613 17 33
Sertifika No: 33837

Aylak Adam Kültür Sanat Yayıncılık Tic. Ltd. Şti.
Hobyar Mah. Cemal Nadir Sok. Ferah Han No:16/22 Fatih/İstanbul
Tel: (0542) 586 7961

bilgi@aylakadamyayinlari.com
aylakadamyayinlari.com
facebook.com/aylakadamyayinlari
twitter.com/aylakadamyayin

GOETHE INSTITUT

Bu kitap Alman Dışişleri Bakanlığı tarafından desteklenen
Goethe-Institut çeviri fonunun katkılarıyla yayımlanmıştır.

Nino Haratischwili (1983). Tiflis doğumlu romancı, tiyatro yönetmeni ve oyun yazarı. İlk romanı *Juja* 2010, ikinci romanı *Mein sanfter Zwilling* 2011 yılında yayımlandı. Aralarında Adelbert von Chamisso ve Anna Seghers'in de bulunduğu edebiyat ödüllerine layık görüldü. Otobiyografik öğeler taşıyan *Sekizinci Hayat* başlıklı son romanı 20. yy. Gürcistan tarihinin epik bir panoramasını sunarken, kuşaklar arası çatışmalara ve Sovyet devrimine göndermelere odaklanır. Haratischwili halen Almanya'nın Hamburg kentinde yaşamakta ve geçimini yazarlık ile yönetmenlikten sağlamaktadır.

SEKİZİNCİ HAYAT
(BRILKA'YA)

NINO HARATISCHWILI

almanca aslından çeviren
etem levent bakaç

AYLAK ADAM

Egemen olan zamandır, krallar değil.
Gürcü Atasözü

Bana bin hikâye ve bir şiir armağan eden nineme.
Arkasında bir çanta dolusu soru bırakan babama.
Cevapları nerede aramam gerektiğini söyleyen anneme.

PROLOG
veya UNUTMANIN PARTİSYONU

2006

Aslında bu hikâyenin birden fazla başlangıcı var. Bunlardan birine karar veremiyorum. Çünkü hepsi *başlangıcı* oluşturuyor.

Hikâye Berlin'in eski evlerinden birinde, yatakta iki çıplak bedenle, oldukça sessiz sedasız başlayabilirdi: Yirmi yedi yaşındaki bir adamla, insafsızca bir yeteneğe sahip olup yeteneğini şu anda anlık heveslerine, birinin yakınlığına duyduğu dindirilemeyen özlemle alkole heba eden bir müzisyenle. Fakat hikâye on iki yaşındaki bir kızla da başlatılabilir, içinde yaşadığı dünyanın suratına bir "hayır" fırlatmaya, kendisiyle hikâyesine yeni bir başlangıç aramaya karar veren bir kızla.

Veya çok gerilere, köklere geri dönülüp orada da başlanabilir.

Yahut da hikâyeye her üç başlangıçla aynı anda başlanabilir.

Çoğunlukla "der Baron" veya yalnızca "Baron" adıyla tanınan Aman Baron'un bana, beni yürek dağlarcasına kötü, dayanılmaz basit, haykırırcasına sesli, nutku tutulmuşçasına sessizce sevdiğini itiraf ettiği anda –biraz hastalıklı, güçten düşmüş, illüzyonsuz, sert bir aşk olmalıydı bu– on iki yaşındaki yeğenim Brilka, Amsterdam'daki otelinden çıkıp istasyona doğru yürümeye başladı. Elinde yalnızca küçük bir spor çantayla tonbalıklı bir sandviç vardı, neredeyse hiç nakit parası yoktu. Viyana'ya gitmek niyetinde olduğundan banliyö trenleriyle bağlantılı ucuz bir hafta sonu bileti satın aldı. Resepsiyona el yazısıyla yazılmış bir kâğıt bırakmıştı; kâğıtta dans grubuyla birlikte ülkeye geri dönmeye niyetinin olmadığı, onu aramanın boşuna olacağı yazılıydı.

Tam bu anda bir sigara yaktım; kısmen duyduklarımın neden olduğu zorlanmadan, kısmen de genzime kaçan dumandan kaynaklanan bir öksürük nöbetine tutuldum. Benim şahsen asla "Baron" diye hitap etmediğim Aman, derhal yanıma gelip nefesimi kesecek bir güçle sırtıma vurduktan sonra şaşkınlıkla bana baktı. Benden yalnızca dört yaş küçük olsa da kendimi ondan onlarca yıl daha büyük hissediyordum, ayrıca tam da şu anda trajik bir figür olmak üzere emin adımlarla ilerliyordum. Hem de hiç kimsenin fazla dikkatini çekmeden çünkü bu arada bir yanıltma ustası olmuştum.

Yüz ifadesine yansıyan hayal kırıklığını gördüm, itirafına verdiğim tepkiyi –özellikle de beni iki hafta içinde başlayacak turnesine davet ettikten sonra- beklememişti

Dışarıda hafif bir yağmur yağmaya başladı, temmuz ayıydı, gökyüzünü küçük pamuk yumakları gibi süsleyen tüy gibi hafif bulutların gezindiği sıcak bir akşamüstü.

Ben öksürük nöbetini atlattıktan, Brilka da Odise'sinin ilk trenine bindikten sonra balkon kapısını ardına kadar açıp kendimi kanepenin üzerine bıraktım. Boğulacakmış gibi hissediyordum.

Yabancı bir ülkede yaşıyordum, bir zamanlar sevip eskiden benim için bir şey ifade eden çoğu insanla bağlantımı kesmiş, varlığımı garanti altına almakla birlikte, benimle hiçbir ilgisi olmayan bir misafir profesörlüğü kabul etmiştim.

Aman'ın bana, benimle *normal olmak* istediğini söylediği akşam, vefat etmiş olan ablamın kızıyla tek yeğenim Brilka Viyana'ya, kendisine vatan ve şahsi bir ütopya olarak seçtiği bir yere doğru yola koyuldu, hem de yalnızca ölü bir kadına karşı duyduğu bağlılıktan dolayı. Brilka, hayalinde bu ölü kadını, yani benim büyük teyzem ve dolayısıyla kendisinin büyük büyük teyzesini, kendi kahramanına dönüştürmüştü. Viyana'da onun şarkılarının haklarını elde etmeyi planlıyordu.

Bu hayaletin izini sürerek kurtulmayı, içindeki büyük boşluğa bir yanıt bulmayı umuyordu. Fakat tüm bunları o zamanlar henüz bilmiyordum.

Kanepeye oturup yüzümü ellerimin içine aldıktan, gözlerimi ovuşturduktan, Aman'ın bakışlarından mümkün olduğunca uzun bir süre kaçtıktan sonra yine ağlamak zorunda kalacağımı biliyordum fakat şimdi değil; Brilka'nın trenin penceresinden dışarıya bakıp *eski, yeni* Avrupa'nın gözlerinin önünden geçip gittiği, aldırmazlıklar kıtasına ayak bastığından beri ilk kez gülümsediği şu anda değil. Brilka'yı, minicik köprülere sahip bu şehri terk ederken neyin gülümsettiğini bilmiyorum fakat bunun artık önemi yok. Önemli olan, gülümsemesiydi.

Tam o anda ağlamak zorunda kalacağımı düşündüm. Bunu yapmamak için arkamı döndüm, yatak odasına gidip yatağa uzandım. Aman'ı uzun süre beklemek zorunda kalmadım; insanın bedenini sunarak gerçekleştirdiği bir tedavi, onunki gibi bir yası tez elden iyileştirebilir, özellikle de hasta yirmi yedi yaşındaysa.

Masal prenseslerine özgü uykumdan kendi öpücüklerimle uyandım.

Aman, başını karnıma koyduğunda, on iki yaşındaki yeğenim Hollanda'yı geride bıraktı, kutu birayla yalnızlık kokan kompartımanında, hiçbir şeyden haberi olmayan yüzlerce kilometre uzaklardaki teyzesi yirmi yedi yaşındaki bir gölgeye aşk taklidi yaparken, Almanya sınırından geçti. Hedefe varmak umuduyla Almanya'nın bir ucundan girip diğer ucundan çıktı.

Aman uyuduktan sonra kalkıp banyoya gittim, küvetin kenarına oturup ağlamaya başladım. Yüzyıllık gözyaşlarıyla aşk taklidine, hayatıma bir zamanlar şekil veren kelimelere duyduğum inancın özlemine ağladım.

Mutfağa gittim, bir sigara içerken pencereden baktım. Yağmur durmuştu, herhangi bir nedenle bir şeylerin olacağını, bir şeyin harekete geçtiğini biliyordum, yüksek tavanlarla öksüz kalmış kitapları olan bu evin dışındaki bir şeyin... Gökyüzüyle gerçek ışığın yerini doldurmak üzere büyük bir gayretle topladığım sayısız lambanın hâkim olduğu bu evin dışındaki bir şeyin... Lambalar bir anlamda kendi tünelimin aydınlatmasıydı. Tünel olduğu gibi kalmıştı ama lambalar beni yalnızca geçici bir süreliğine teselli edebilmişlerdi.

Belki bir de Brilka'nın çok uzun boylu biri olduğunu, saçlarını kısacık bir oğlan tıraşı ettirdiğini, bir John Lennon gözlüğü taşıdığını, üzerine çoğu zaman eski bir kot pantolonla bir oduncu gömleği geçirdiğini, her zaman yıldızları arayan kakao çekirdekleri gibi kusursuz yuvarlaklıkta gözlerle, arkasında türlü türlü dertler gizlediği geniş bir alna sahip olduğunu belirtmek gerekir. Bu arada benim boyum dikkate alındığında, Brilka'nın benden tam iki kafa daha büyük olması pek bir şey ifade etmez. Amsterdam'da misafir olarak sahne alan dans grubundan daha yeni kaçmıştı; ülkemizin folklorik, yumuşak kadın dansları için biraz fazla keskin, uzun boylu, kasvetli olması nedeniyle erkeklerin arasında oynuyordu. Uzun ricalar sonucunda erkek gibi giyinip onlar gibi sert hareketlerle dans etmesine izin verilmişti; uzun atkuyruğu da geçen sene bu izne feda edilmişti.

Dalgalar biçimindeki hayalperest kadın hareketlerine göre çok daha başarılı olduğu diz üstü sıçramalarıyla kılıç çatışmalarına artık izinliydi. Çok severek dans ediyordu, çok iyi olduğu, hatta başlangıçta onu küçümseyen genç erkeklerden de daha iyi olduğu için Hollanda seyircisinin önünde bir solo dansına hak kazanmasının akabinde gruptan ayrılıp dansın ona veremeyeceği yanıtların peşine düştü.

Ertesi akşam, beni her seferinde yıllar önce kaçtığım evime en kısa zamanda dönmezsem kendisini öldürmekle tehdit eden annem aradı. Titreyen bir sesle "çocuğun" ortadan kaybolduğunu bildirdi. Hangi çocuktan bahsedildiğini, bütün bunların benimle ne alakası olduğunu anlamam uzun bir zaman aldı.

-Pekâlâ, baştan alalım, tam olarak neredeydi?

-Amsterdam'da, aklın nerede senin, lanet olsun? Beni dinlemiyor musun? Dün kaçmış, bir de not bırakmış. Grubun yöneticisi beni aradı. Her taraf didik didik edilmiş ve...

-Dur, bir dakika. On bir yaşındaki bir kız bir otelden nasıl kaçabilir, özellikle de...

-Brilka on iki yaşında. Kasımda on iki oldu. Sen tabii unuttun bunu. Başka bir şey de beklenmezdi zaten senden.

Sigaramdan derin bir nefes aldıktan sonra kendimi önümde duran felakete hazırladım. Çünkü annemin sesine bakılacak olursa, bu meseleden çarçabuk sıyrılıp ortalıktan yok olmam –son yıllarımın en sevdiğim faaliyeti– mümkün değildi. Zorunlu bir şekilde gelecek olup, benim ne kadar kötü

bir evlat, başarısız bir insan olduğumu içeren –bunları annem söylemese de biliyordum– suçlamalara kendimi hazırlamaya çalıştım.

-Tamam, Brilka on iki oldu, ne yapayım, unuttum fakat bunun sorunun çözümüne bir faydası yok. Polis devreye sokuldu mu?

-Tabii, ne sandın? Onu arıyorlar.

-O halde bulunur zaten. Brilka tahminime göre turist vizeli, küçük, şımartılmış bir kız ve...

-İçinde biraz olsun insanlık kaldı mı senin?

-Özür dilerim. Yalnızca sesli düşünmeye çalışıyorum.

-Bunları düşünebiliyor olman daha da kötü ya.

-Anne!

-Bana geri dönecekler. En fazla bir saat içinde dediler, umarım hemen bulunur. Senden, nerede bulunursa bulunsun, oraya gitmeni istiyorum, çok uzaklara gitmiş olamaz, gidip onu almanı istiyorum.

-Ama ben...

-Brilka senin ablanın kızı. Sen de onu alacaksın. Söz ver bana!

-Fakat...

-Yapacaksın bunu!

-Ah, Tanrım. Peki, tamam.

-Tanrının adını ağzına alma.

-"Ah, Tanrım" demem de mi yasak?

-Onu yanına alıp sonra da bir uçağa bindireceksin.

Brilka aynı gece Viyana'nın hemen yakınlarındaki küçük bir Avusturya şehrinde bulundu. Bir bağlantı trenini beklerken Avusturya polisi tarafından yakalanıp karakola götürülmüştü. Annem beni uyandırıp Mödling'e gitmemi söyledi.

-Nereye?

-Şehrin ismi Mödling. Yaz bunu bir yere.

-Tamam, tamam.

-Sen bugün günlerden ne olduğunu bile bilmiyorsundur.

-Yazıyorum! Neredeymiş bu lanet olası yer?

-Viyana yakınlarında.

-Brilka ne arıyormuş orada?

-Herhalde Viyana'ya gitmek istiyordu.

-Viyana'ya mı?

-Evet, Viyana'ya. Viyana'yı bilirsin herhalde.

-Anladım.

-Kimliğini yanına al. Çocuğu teyzesinin alacağını biliyorlar. Senin adını not aldılar.

-Onu bir uçağa bindiremezler mi?

-Niza!

-Tamam, giyinmeye başladım bile. Oldu.

-Onu alır almaz ara beni.

Annem telefonu çarparak kapattı.

Bu hikâye böyle başlıyor.

Neden Viyana? Gözyaşlarından kaçtığım gecenin arkasından tüm bunların başıma gelmesinin nedeni ne? Hepsinin bir nedeni vardı fakat bunun için bambaşka bir yerden anlatmaya başlamam gerekiyordu.

Benim adım Niza. Adımın içinde, anadilimizde "cennet" anlamına gelen bir kelime var: "Za". Belki bugüne kadarki hayatım, doğumumla birlikte bir vaat olarak yanıma verilen bu cenneti aramakla geçti. Ablamın adı Daria. Onun adı "kaos" sözcüğünü içeriyor: "Aria" Tersyüz ve altüst etmek, karmakarışık bir hale getirip yeniden düzeltmemek. Ablama borçluyum. Onun kaosuna borçluyum. Onun kaosunda cennetimi aradığım için, ona hep borçluydum. Ama belki de burada yalnızca Brilka sözkonusu. Adı yazısız ve dışlanmamış olan, çocukluğumun dilinde hiçbir anlama gelmeyen Brilka. Adını kendisi koyan, herkes onun gerçek adını unutuncaya kadar bunda ısrar eden Brilka.

Bunu sana hiçbir zaman söylememiş olsam da, hikâyeni başka türlü ve yeniden yazmana yardım etmeyi o kadar isterim ki, Brilka, o kadar çok isterim ki. Bunu söylemekle kalmayıp kanıtlamak için bunları yazıyorum. Yalnızca bunun için.

Çünkü bu satırları, umut taşıyan herkesi aldatan bu yüzyıla borçluyum. Bu satırları, bir lanet gibi ailemin üzerine çöken ve seneler süren bir ihanete borçluyum. Bu satırları, kanatsız uçmaya kalkışmasını hiç bağışlayamadığım ablama, kalbi ablam tarafından paramparça edilen büyükbabama, seksen üç yaşında benimle birlikte dans eden büyük büyükanneme, Tanrıyı arayan anneme borçluyum. Bu satırları, aşkı bana bir zehir gibi enjekte eden Miro'ya, hiçbir zaman gerçek anlamda tanışmadığım babama, bir çikolata fabrikatörüyle bir Kızıl teğmene, bir hapishane hücresine, bir sınıfın tam ortasına kurulan bir ameliyat masasına, hayatıma girmemiş olsaydın kesinlikle yazmayacağım bir kitaba borçluyum. Bu satırları hiç bitmezcesine akıtılan gözyaşlarına, kendisini bulmak için ülkesini terk eden ama kendisini giderek daha da yitiren kendime, her şeyden önce sana borçluyum, Brilka.

Sana borçluyum çünkü sekizinci hayatı hak ediyorsun. Sekiz rakamının sonsuzlukla, geri dönen nehirle aynı anlama geldiği söylenir. Sana kendi sekizimi armağan ediyorum.

Bizi bir yüzyıl birleştiriyor. Kızıl bir yüzyıl. Ebediyetle sekize kadar... Sıra sende, Brilka. Senin kalbini evlat edindim, kendiminkini fırlatıp attım. Benim sekizimi kabul et.

Sihirli çocuk sensin. Evet, sensin. Gökyüzüyle kaosu aş, hepimizi aş, bu satırları aş, hayaletler dünyasıyla gerçek dünyayı aş, aşkla inancın zıddını aş, bizi mutluluktan ayıran santimetreleri küçült, olmayan kaderi aş.

Beni ve seni aş.

Tüm savaşları yaşa. Tüm sınırları aş. Sana tüm tanrılarla tespihleri, tüm yanıkları, bitirilmiş umutları, tüm hikâyeleri adıyorum. Aş onları. Çünkü

sen bunu yapabilirsin, Brilka. Sekizi düşün. Bu rakam hepimizi yüzyıllar boyunca birbirimize bağlayacak, bu rakam sayesinde birbirimizi duyabileceğiz.

Sen bunu yapabilirsin.

Bizim olabildiğimiz, olamadığımız her şey ol. Bir teğmen ol, bir ip cambazı, bir denizci, bir oyuncu, bir film yapımcısı, bir piyanist, bir sevgili, bir anne, bir hemşire, bir yazar, kırmızı, beyaz veya mavi ol, kaos ve gökyüzü ol, o ve ben ol ve bunların hiçbirini olma, her şeyden önce hep dans et.

Bu hikâyeyi aş, arkanda bırak.

8 Kasım 1973'te Gürcistan'da, Tiflis'in yakınlarında, kayda pek değmeyen bir köyün sağlık ocağında dünyaya geldim.

Burası küçük bir ülke. Güzel sayılır, aksini iddia edemem, sen bile beni tasdiklersin, Brilka. Dağlarıyla Karadeniz'de kayalı bir sahili var. Sahilin uzunluğu son yüzyıl boyunca sayısız iç savaş, aptalca politik kararlar, nefret dolu çatışmalar yüzünden bayağı küçülmüş fakat güzel bir bölümü hâlâ yerinde duruyor.

Efsaneyi gayet iyi bilsen de, sana ne demek istediğimi daha iyi anlatabilmek için, bu bağlamda kısaca tekrarlamak istiyorum. Efsaneye göre ülkemiz şu şekilde meydana gelmiş:

Tanrı, kendisinin yarattığı dünyayı güneşli güzel bir gün ülkelere bölüyormuş (bunun Babil kulesinin inşasından çok önceleri olması lazım), bu amaçla insanların en iyi köşeyi kapmak için Tanrının teveccühünü kazanmak üzere bağıra çağıra birbiriyle yarıştığı bir panayır düzenlemiş (İtalyanların göz boyama sanatında çok verimli olduğunu, Çukçilerin bu işi pek beceremediğini tahmin ediyorum). Uzun bir günün sonunda dünya birçok ülkeye bölündüğünde Tanrı yorulmuş. Ancak Tanrı kendisine elbette –her zamanki bilgeliği içerisinde–nehir, şelale ve sulu yemişlerle dolu olan, ayrıca en iyi şarabın yapıldığı –bunu tahmin etmiş olmalı– en güzel yeri bir tür tatil mekânı olarak önceden ayırmış. İnsanlar heyecan içerisinde yeni yurtlarına doğru yola koyulunca, merhametli Tanrı bir ağacın altına uzanıp dinlenmek istemiş; ağacın altında horlayarak uyuyan bir adamın yattığını görmüş (adam kesinlikle bıyıklı, hafif göbekliydi, en azından benim gözlerimin önünde beliren resim hep böyleydi). Adam bölüşüm sırasında herkesin arasında olmadığından Tanrı bu duruma şaşırmış. Adamı uyandırıp burada ne aradığını, neden kendi ülkesine sahip olmak istemediğini sormuş. Adam utangaçça gülümsemiş (belki yatmadan önce bir iki bardak kırmızı şarap içmiştir), böyle de memnun olduğunu (bu noktada efsanenin farklı versiyonları olmakla birlikte biz bu versiyonda karar kılalım), güneşli harika bir gün yaşandığını, Tanrının kendisi için ne düşünüyorsa onunla yetineceğini belirtmiş. Adamın kayıtsızlığıyla ihtiraslarının olmamasından etkilenen Tanrı, böylece her zamanki merhameti içerisinde kendisine ayırdığı tatil cennetini, yani senin, Brilka, benim ve bu hikâyede adı geçecek olan çoğu insanın geldiği yeri, Gürcistan'ı adama hediye etmiş.

Bununla söylemek istediğim şu: Bu kayıtsızlığın (tembellik olarak okunur), ihtiras yoksunluğunun (argüman kısırlığı) ülkemizde gerçekten yüce özellikler olarak görüldüğünü gözden kaçırma. Bu ülke insanlarının, Tanrı ile (elbette yalnızca Ortodoksların Tanrısı) derin bir özdeşlik hissiyatı içinde bulunmasına rağmen, kulağa masalsı, gizemli veya efsanevi gelen her şeye –ki bunun yalnızca İncil olması asla zorunlu değildir– inanmaktan vazgeçmediğini de unutma.

Dağlardaki devler veya özbeöz kendimize ait hayaletler olsun, insana felaket getiren kem gözler veya laneti üstüne çeken kara kediler olsun, kahve falının gücü veya iskambil kâğıtlarının gün ışığına çıkardığı gerçek olsun, insanlarımız tüm bunlara inanır; hatta ayrıca –senin de söylediğin gibi– kazasız kalmak için yeni arabasının üzerine kutsanmış su serpiştirir.

İnatla, şuursuzluğa varan bir ölçüde âşık olan Kral kızı Medea emrettiği için Yunanlara aşkın sırrını Altın Pösteki biçiminde vermek zorunda kalan ülkedir burası.

Vatandaşlarının kutsal misafirperverlik gibi hoş özellikleri olmasının yanı sıra; tembellik, oportünizm, konformizm gibi daha az hoş özelliklerini de teşvik eden ülke (bu durum çoğunluk tarafından asla böyle algılanmaz, ikimiz bu noktada da hemfikiriz).

Dilinde cinsiyet ayrımının olmadığı ülke (bunun kesinlikle kadınların eşit haklara sahip olduğu şeklinde anlaşılmaması gerekiyor).

Yüz otuz beş yılı çarlığın ve Rusya'nın himayesinde geçirdikten sonra, geçtiğimiz yüzyıl içerisinde tam dört yıl için bir demokrasi kurmayı başaran ama bunun akabinde çoğunlukla Rus, kısmen de Gürcü Bolşevikler tarafından alaşağı edilip yeniden kuruluşu Gürcistan Sosyalist Cumhuriyeti ve dolayısıyla Sovyetler Birliği'nin bir alt cumhuriyeti olarak ilan edilen ülke.

Bunu takip eden yetmiş yıl boyunca ülke, Sovyetler Birliği'nin bünyesinde kaldı. Pek çok köklü değişim, kanlı bastırılan gösteri, birkaç iç savaş yaşadıktan sonra, nihayet özlemle beklenen ama tanım olarak bir perspektif ve yorum meselesi olan demokrasiyle tanıştı.

Ülkemizin pekâlâ çok komik bir görüntü sergileyebileceğini (bununla yalnızca trajik olmamayı kastediyorum) ve duyguları bastırmakla –kendi yaralarımızı, hatalarımızı fakat aynı zamanda haksız yere başkalarına yaşattığımız acıları, baskıyı, kayıpları bastırmak– bağlantılı olmak üzere unutmanın da mümkün olabileceğini düşünüyorum. Zaten insan her şeye rağmen bardağını kaldırıp gülmüyor mu? Geçtiğimiz yüzyılın beraberinde getirdiği, insanların, sonuçlarından bugüne değin acı çektiği hiç de hoş olmayan olaylar dikkate alınırsa, bunu (senin daha burada itiraz ettiğini duysam da) etkileyici buluyorum.

Bu ülke, yirminci yüzyılın büyük cellatlarının haricinde, sevmiş olduğum ve hâlâ sevdiğim pek çok insanı içinden çıkaran bir ülke. Bu insanlardan bazıları kaçtı, bazıları arayış içerisinde yolunu şaşırdı, bazıları artık hayatta değil, bazıları geri döndü, bazıları en iyi günlerini geride bırakmasına rağmen hâlâ onlara ulaşmayı umuyor fakat bu insanların çoğunu kimse tanımıyor.

Bu ülke, onuncu yüzyıl ile on üçüncü yüzyıl arasındaki Altın Çağ'ının arkasından bugüne değin ağlayıp, günün birinde o geçmiş ihtişamı geri kazanabileceğini ümit eden bir ülke (evet, gelişme bizde aynı zamanda hep gerileme anlamına da gelir).

Gelenekler, bir zamanlar ifade ettiklerinin rengi solmuş bir yansıması gibi görünüyor. Özgürlük çabaları, nerede olduğu bilinmeyen kıyıların anlamsızca aranmasına benziyor çünkü özellikle son on sekiz yıl içerisinde özgürlüğün ne olduğu konusunda bile fikir birliğine varılamadı.

Böylece, otuz iki yıl önce dünyaya geldiğim bu ülke, bugün hâlâ başında parlayan tacı, sırtında görkemli peleriniyle oturmuş, tüm saray erbabının çoktan firar etmiş olup kendisinin yapayalnız kaldığını algılamaksızın etrafına emirler yağdıran, kafasına göre hareket eden bir krala benziyor.

Nahoşluklara neden olma –bu, ülkenin en önde gelen kuralı budur. Bunu bana bir seferinde yolculuğumuzda söylemiştin, ben de söylediğini aklımda tuttum (yolculuğumuzda söylediğin her şeyi aklımda tuttum, Brilka). Söylediğine şunları da ben ekliyorum:

Lütfen annenle babanın yaşadığı gibi yaşa; nadiren yalnız ol, en iyisi hiç olma. Yalnız olmak tehlikeli ve yararsızdır. Ülke toplu halde olmayı taparcasına sever, yalnızlara güvenmez. Kliklerin, arkadaş çevrelerinin, ailenin, çıkar gruplarının içinde ol, yalnız başına değerin olmaz.

Çocuk yap, ülkemiz çok küçük olduğundan bizim kendimizi sürdürmemiz gerekiyor –bu kural ilk kurala eşdeğerdir. Ülkenle her zaman gurur duy, dilini hiçbir zaman unutma, neresi olursa olsun yabancı ülkeleri her zaman güzel, heyecanlı ve ilginç bul fakat hiçbir zaman kendi yurdundan daha iyi bulma.

Başka ülkelerin insanlarında, Gürcistan'da en azından bir skandala sebep olacak hatayla özellikler bulup bunlara sinirlen. En genel anlamda cimrilik, yani insanın tüm parasını toplum için harcamak istememesi; misafir severlik noksanlığı, yani insanın her ziyarette hayatını tümüyle yeniden düzenlemeyi reddetmesi; zayıf içme ve yeme arzusu, yani kendinden geçene kadar kafayı çekebilme yetersizliğiyle musiki yetenek yoksunluğu böylesi özellikler olabilir.

Onlar da senin vatanının özellikleriyle eşsizliğine saygı gösterip bunları her zaman tasvip ettiği sürece açık eğilimli, hoşgörülü, anlayışlı, başka kültürlere karşı ilgili ol.

İnançlı ol (son on sekiz yıldır tekrar), kiliseye git, Ortodoks kilisesiyle ilgili hiçbir konuyu sorgulama; bağımsız düşünme, bir kilise gördüğün her seferinde istavroz çıkar (bunun çok moda olduğunu söylemiştin), yani başkentteysen günde yaklaşık on bin kez. Kutsal, yani aşağı yukarı bu ülkeyle bağlantılı olan hiçbir şeyi eleştirme.

Neşeli ve güler yüzlü ol çünkü ülkenin mantalitesi bunu gerektirir, somurtkan insanlar güneşli Gürcistan'ımızda sevilmez. Bunu zaten gayet iyi bilirsin.

Kocanı hiçbir zaman aldatma, o seni aldatsa bile –onu bağışla çünkü o

bir erkek. Her şeyden önce başkaları için yaşa. Çünkü başkaları senin için neyin iyi olduğunu zaten senden daha iyi bilir.

Son olarak bu ülke için, bu ülkeyle birlikte hayatım boyunca sürdürdüğüm mücadeleye rağmen, onun yerine başka bir şey koyamadığımı ve onu, insanın içine giren kötü bir ruh gibi kovamadığımı eklemek istiyorum. Hiçbir temizlik ritüeli, hiçbir bastırma mekanizması bana şimdiye değin yardımcı olamadı. Çünkü bu ülkeden sürekli daha fazla uzaklaşarak nereye gidersem gideyim, hep o orada bıraktığım heba edilmiş, boşa harcanmış, etrafıma serpilmiş, faydalanılmamış sevgiyi aradım.

Evet, bu ülke hiçbir hırs göstermek istemeyen, insanları hep böyle sevecen, nazik, neşeli ve güler yüzlü olduğu, dünyanın çehresine (iyi günlerinde) güzel bir gülümseme kondurabildiği için her şeyin kendisine hediye edilmesini bekleyen bir ülke.

Konuya gelmek gerekirse, 8 Kasım 1973'te bu ülkede dünyaya geldim. Dünya başka meselelerle meşgul olduğu için benim gelişim pek dikkat çekmedi. Batı dünyası Watergate skandalı, Vietnam savaşına karşı sürdürülen kampanyalar, Yunanistan'daki askeri darbe, petrol krizi ve Elvis ile çalkalanırken; Doğu, Brejnev ve Sovyet Nomenklatura'sının iktidarında boğucu bir durgunluğa gömülmüştü. Ne pahasına olursa olsun iktidarda kalmayı, dolayısıyla tüm reformları yadsımayı amaçlayan bu durgunluk, gözlerini giderek yeşeren yolsuzluklarla karaborsaya tümüyle kapatmıştı.

Öyle ya da böyle dünyanın her iki cephesinde de Pink Floyd'un *The Great Gig in the Sky* parçası dinlenilmekteydi. Batı'da serbest, Doğu'da gizli.

Wyssozki, bir şarkısında, o zamanlarla ilgili olarak şöyle diyecekti:

Hiç bitmeyen bir sirk,
Sözlerin sabun köpüğü gibi
Havada patladığı,
Sevinç çığlıklarının atıldığı.
Büyük değişimler?
Boş, bomboş sözler.
Hiçbirini sevmiyorum bunların,
Kusasım geliyor.

O gün benim doğumumla ablamın düşmesinden başka özel bir şey olmadı. Belki bunlara annemin, babasıyla süren bitmeyen kavgasında ve ailenin dişi üyelerinin anlayışını kazanmak umuduyla sabrını tüketip bağırmaya başlaması da eklenebilir.

Dedem anneme, "Sen bir orospu musun," diye haykırdığı; annemin de ağlayarak, "Şayet böyle bir şey söz konusuysa, en fazla orospu çocuğuyum!" diye cevap verdiği söylenir.

İki saat sonra doğum sancıları başladı.

Kavgaya zorba dedem, çocuksu ninem, hayatının kontrolünü giderek elinden kaybeden annem dahil oldu.

Doğum sancıları başlamadan önce, günün diğer istisnai olayı, benden iki buçuk yaş daha büyük olan ablamın geçirdiği beyin sarsıntısıydı.

Ablam birkaç gün önce dedemizle birlikte yakında bulunan at çiftliğini ziyaret etmiş, orada Arap atlarıyla Dağıstanlı midillilere âşık olmuştu; benim doğduğum gün ise dedem tarafından bir midillinin üstüne oturtulup öylesine belinden tutulmuş, midilli aniden öne fırlayınca ablamı üstünden atmıştı. Her şey o kadar çabuk cereyan etmişti ki, dedem ablamı yakalamayı beceememişti.

Ablam düşüp, ağır bir kabak gibi, samanla kaplı olmakla birlikte, yumuşak ve pespembe ablam için yeterince sert olan zemine çarptı.

Dedem telaş içerisinde torununa koşturup çiftlik çalışanlarını suçlayıp çiftliği kapattırmakla tehdit ederken, annem, yaşadığı tartışmanın ve çocukluğumun evi "Yeşil Ev"de daha uzun bir süre yankılanan yaralayıcı sözlerin etkisiyle inlemeye başladı. Kocasıyla kızı arasında meydana gelen böylesi yüksek sesli kavgalarda bir tür hakem rolünü üstlenen, taraf olmadığı için her iki tarafın öfkesini daha da artıran ninem, derhal annemin oturduğu mutfağa koşup tek kelime bile konuşmadan duvarda asılı ağır telefona uzandı.

Doğum sancıları tam sekiz saat sürdü.

Annemin, iri cüsseli annesinin refakatinde köy hastanesine getirildiği aynı dakikalarda, çoğunlukla Daro, Dari veya Dariko denilen ablam Daria da bir hastaneye yatırıldı.

Daria "Aaaah!" diye bağırırken, annesi "Aaaaa!" diye haykırıyor, her ikisi de "Anneeeee!" diye inliyordu. Dedem, evladı gibi bakıp sevdiği koleksiyon arabası Çayka'nın (takma adı "Martı", resmi tanımı GAZ $_{13}$ ve yalnızca Sovyet elitine mahfuz) köy yolları için çok yavaş olması nedeniyle, kızının beyaz Lada'sına atlayıp Daria'ya hafif bir beyin sarsıntısı teşhisinin koyulduğu Tiflis'in en iyi hastanesine yıldırım hızıyla gitti. Birkaç kilometre uzaklıkta ve birkaç saat sonra bana koyulan teşhis ise doğumumun gerçekleşmesiydi.

Ciyak ciyak bağırtım, annemi, başını kaldırıp bana bakınca hiç kimseye benzemediğimi idrak etmeye mecbur bıraktı, sonra kendisini tekrar baştan savma yapılmış gibi görünen doğum sehpasına geri bıraktı.

Beni tüm bilinciyle zihnine kaydeden ilk kişi anneannem oldu, "olağanüstü gelişmiş bir uyum ihtiyacına sahip bir bebek" olduğuma, böyle olmasaydım bir kavganın tam ortasında dünyaya gelmeyeceğime karar verdi.

Uyum ihtiyacı konusunda çok fena bir yanılgıya düşmüştü.

Ablamı hastaneden tekrar eve götüren dedeme –ablama yatak istirahati verilmişti– telefonla "cılız, siyah saçlı ve sağlık durumu stabil" olan bir torununun –yani benim– dünyaya geldiği haber verildi. Dedem terasa oturdu, daha sonraları ablamla benim, elimize geçirmek için sürekli kavga edeceğimiz eski püskü denizci ceketine sarınarak kafasını hiç durmadan iki yana sallamaya başladı.

Dedem, annesi bir hoş geldin pastası pişirip, çok sevdiği meyve liko-

rünü (bu sefer vişne türünü) bodrumdan çıkartıp bir yaş günü eğlencesi planlarken, kızının yeni rezilliği karşısında şaşkınlık içerisinde kalakalmıştı, elinden başını iki yana sallamaktan başka hiçbir şey gelmiyordu. Doğumum onu yeni bir kız torununa kendi, yani "Yaşi", soyadını vermek zorunda bırakmıştı çünkü ben evlilik dışı bir ilişkinin ürünüydüm. Hem de bu sefer torununun babası, ablamın doğumunda olduğu gibi yalnızca bir asker kaçkınıyla vatan haini değil, doğum anında hapis yatan basit bir adi suçluydu.

"Bu çocuk Elene'nin utanmazlığıyla çürümüşlüğünün bir ürünü, namusum için verdiğim mücadelede nihai yenilgimi açığa vuruyor; dolayısıyla sevinmem veya bir kutlama yapmam için hiçbir nedenim yok. Kendisinin hiçbir suçu olmasa da, bu kız, annesinin ailemize getirdiği tüm kötülüklerin cisimleşmiş hali." Annesinin, yani benim büyük büyükannemin, oğlundan ikinci torununun doğumuna ilişkin bir tepkide bulunmasını defalarca talep etmesinin ardından, dedemin söylediği ilk cümle bu oldu.

Evet, aslında bu noktada pek de haksız sayılmazdı; içine doğduğum koşulları göz önünde bulundurunca bu sözlerinden dolayı ona kızamıyorum.

Annemle birlikte hastanede geçirdiğim, anneannemin elinde tavuk suyu ve sebze turşusuyla her gün ziyaretimize geldiği beş gün boyunca dedem, kalkmasına neden izin verilmediğini anlayamayan Daria'nın yatağının başında kalıp onu türlü türlü hikâye, oyun ve çizgi filmlerle (Daria'nın odasına özel olarak bir televizyon getirmişti) eğlendirdi; ne Daria benim varlığımdan ne de annem ilk çocuğunun bir beyin sarsıntısı geçirdiğinden haberdardı.

Daria, kudretli büyükbabamızın dünyasının tapılıp hayranlık duyulan çocuğuydu, kaderi taparcasına sevilmek, hayranlıkla seyredilmekti. Ta ki... Ancak biraz acele davranıyorum; o zamana kadar, Daria'nın tapılan mücevher rolünü mükemmel bir ustalıkla canlandıracağı uzun bir zaman geçecekti.

Fakat büyükbaba ve aile reisimizin, Daria ile bana biçtiği bu aşırı zıt rolün beraberinde getirdiği koşullara rağmen, köy hastanesinden eve getirildiğim günden itibaren büyük bir avantaja sahiptim: Büyük büyükannem Stasia'nın çılgınca ve sınırsız sevgisi tümüyle bana aitti, yalnızca bana. Büyük büyükannem onlarca sene boyunca kimseye göstermediği, özellikle de kendi oğlundan saklayıp gıdım gıdım verdiği sevgiyi bana armağan ediyordu. Hem de atak, şamatalı bir şekilde; âdeta tutkuyla, çocuksu, ortalığa saçarak; sanki tüm bu yıllar boyunca beni beklemiş, kendisini benim için saklamışçasına.

Sıska, buruş buruş, hiç de şirin olmayan bir bebek olarak eve getirildiğim gün, tam adı Anastasia olan büyük büyükannemin ses geçirmez kalesini terk edip bendenize hoş geldin demek üzere gün ışığına çıktığı gündü. Uzun seneler boyunca edindiği tarzı artık o denli gönülsüz ve dünyaya yabancı değildi çünkü beni kollarına alıp gözlerini kapayınca içinde aniden bir şeyler değişmişti.

Sonunda uyurgezer halinden kendine gelip torununun kızına bakınca, "Bu farklı bir çocuk. Çok özel. Çok fazla korunmaya, özgürlük alanına ihtiyacı var," dedi.

Bunun üzerine herkes avcuyla alnına vurup derin bir nefes aldı. Deli ihtiyar hayata dönmüştü; kimse bunun iyi mi yoksa çok fena mı olacağını bilmiyordu.

Ablamı taparcasına sevmek ilkin bana da nasip oldu.

Eskiden bana sık sık ablamın güzelliğinin, popülaritesinin, uyandırdığı hayranlığın altında ezilip ezilmediğim soruluyordu. Fakat öyle değildi. Çocukluğumuzla ergenliğimiz boyunca yaşadığımız zorluklar, birbirimize eziyet etmemiz, âdeta acı çektirmemiz, karşılıklı hatalarımızı çok zor bağışlamamız yalnızca birbirimizi olağanüstü ateşli bir coşkuyla sevmemizden kaynaklanıyordu.

Daria yanıma geldiği, başıma ellemeye veya burnumu gıdıklamaya niyetlendiği anda hep suskun kalıyordum. Çevremizdeki herkes gibi, elimden Daria'yı taparcasına sevmekten başka hiçbir şey gelmiyordu. Belki tam da burada Daria'nın altın gibi saçları olduğunu belirterek onun acımasız, doğal sihrini açıklamaya çalışmam gerekiyor. Gerçekten altın gibi saçları vardı. Belki Daria'nın gözlerinin birbirinden olağanüstü farklı ve olağanüstü büyüleyici olduğunu da söylemeliyim; birisi kristal mavisi, diğeri ise fındık kahverengisi rengindeydi. Bir de enfes bir gülümsemeye, hakarete uğramış tombul bir oğlan çocuğununkine benzeyen derin ve boğuk bir sese sahip olduğunu belirtmek gerek. Fakat yine de tüm bunlar son derece sıradan; Daria'nın sihrini açıklamak için yetersiz kalıyor.

Her ne kadar dedem, Daria'yı bu denli sevse, benim doğumumu, Daria'nın tek başına hüküm sürmesini tehdit ettiği için bir tür utanmazlık olarak görüp tüm bunlar benim tarafımdan en baştan beri hissedilse de, bu, Daria'nın yakınlığını arayıp bunu bir ihtiyaç olarak algılamamı değiştirmedi.

Çirkin bir çocuktum (insan bu durumda güzelliği savaşarak elde etmeyi çok çabuk öğreniyor).

Hep Stasia olarak hitap edilen Anastasia, küçük kız kardeşi Christine kadar olağanüstü ve baş döndürücü bir güzelliğe sahip olmasa da, eskiden çekici bir kadındı fakat büyük büyükannemin güzelliği benim doğumumda çoktandır gerçeküstü, hayali bir duruma dönüşmüştü. Büyük büyükannem baleyi yeniden keşfedip böylece tekrar gençleşmeye başlamıştı.

Gerçekten müthiş bir çift oluyorduk.

Evet, çocukluğumda bu diriltmeyi pekâlâ iptal etmek istediğim, onun sevgisini bir lanet gibi hissettiğim, bu sevgiyi çocukluğumun pek çok diğer yoksunluğu için komik bir tazminat olarak almak istemediğim anlar olsa da, Stasia'ya çok şey borçluyum. Velhasıl ondan, etrafımda her şey alevler içinde kaldığında, en yüksek ağaçlarla kulelerden daha yüksekteki bir ipin üzerinde süzülerek korkusuzca dans etmeyi öğrendim; korkusuzca diyorum

çünkü insan düşerse kollarını açarak uçup gidiyor. Küfür edebilmemi de ona borçluyum (özellikle etrafındaki dünyanın sallanmaya başladığı zamanlarda iyi küfredebilmek, insanların pek de hakkını vermediği bir özellik). Ayrıca onun sayesinde çaresizlikler içerisinde çıkış yolları aramayı, köprüler yıkılırken duvarlara tırmanmayı, *bir asker gibi* gülmeyi öğrendim. Özellikle de gülecek hiçbir şey olmadığı zamanlarda.

Onun sayesinde üstümdeki lanetleri sıkıntı verici elbiseler gibi sıyırıp atmayı, sahte kutsallıkları yıkıp geçmeyi öğrendim. Bunları ve çok daha fazlasını Stasia'ya borçluyum, aslında her şey onunla başladı...

Stasia'nın yanıma verdiği, belki de beni en kalıcı bir şekilde biçimlendiren şey halının hikâyesi oldu.

İkinci veya üçüncü sınıfa gittiğim ama bir soğuk algınlığından dolayı evde, yani "Yeşil Ev"de kaldığım o günün yağmurlu sabahında Stasia'yı, tadilatı hiçbir zaman bitmeyen çatı aralığında buldum. Çatı aralığında bir teras genişliğinde olmasına rağmen parmaklıkları olmayan bir balkon vardı; balkona çıkmak biz çocuklara yasaktı, yine de en sevdiğimiz bu yere gizlice sık sık çıkıyorduk. Şu anda Stasia balkondaydı, güvelerin aşındırdığı lal renginde enfes desenli bir halının tozunu almakla meşguldü. Halıyı daha önce hiç görmemiştim.

-Dur orada. Daha fazla yaklaşma, diye emretti Stasia beni orada görünce.

-Ne yapıyorsun orada?

-Bu halıyı restore etmeye karar verdim.

-Restore etmek ne demek, diye sorup büyülenmiş bir vaziyette önünde durdum.

-Bu eski halıyı yeni bir hale getirip duvara asacağım. Halı büyükannemizden Christine'ye miras kaldı. Christine ondan hiç hoşlanmadığından bana verdi fakat ben de değerini hiç anlayamadım. Ta ki, kendim de yaşlanıncaya kadar. Bu halı çok eski ve çok değerli bir duvar halısı.

-Ama eski bir şey yeni yapılamaz ki?

-Elbette yapılabilir. Eski olan yenilenir, yani değişir, artık hiçbir zaman eskiden olduğu gibi olmaz, zaten amaç da bu değil. Bir şey değişince daha iyi, daha ilginç olur. Halıyı yenileyip duvara astıktan sonra ne olacağına bakacağız.

-Ama niye, diye bilmek istedim.

-Bir halı aynı zamanda bir hikâyedir. Ayrıca içinde sayısız başka hikâye de gizlidir. Buraya gel, yavaşça elimi tut, evet, böyle işte, desenleri görüyor musun?

Kırmızı yüzey üzerindeki renkli süslere baktım.

-Bunların hepsi tek tek iplik. Her bir iplik aynı zamanda bir hikâye, anlıyor musun?

Anlayıp anlamadığıma emin olmasam da başımla saygıyla onayladım.

-Sen bir ipliksin, ben bir ipliğim, birlikte küçük bir süs oluşturuyor, bir

sürü başka iplikle beraber bir desen meydana getiriyoruz. İpliklerin hepsi birbirinden farklı; farklı kalınlık ve incelikte, farklı renklerde. Desenleri anlamak kolay değil fakat bir bütün olarak bakıldığında insanın önünde harika şeyler açılıyor. Örneğin şuraya bak. Enfes değil mi? Şuradaki süs, kelimenin tam anlamıyla büyüleyici! Sonra düğümlerin sıklığı ve adedi geliyor, buna ek olarak farklı renk yapılanmaları; bunların hepsi birlikte dokumayı meydana getiriyor. Bunun çok iyi bir resim olduğunu düşünüyorum. Son zamanlarda bunun hakkında çok yoğun ve sık düşünüyorum. Halılar, hikâyeler şeklinde dokunmuştur. Dolayısıyla korunup bakılmaları gerekir. Bu halı seneler boyunca güvelere yem olarak atılmış olsa da, şimdi hayata geri dönüp bize hikâyesini anlatmalı. Şimdiye kadar hiç haberimiz olmasa da, bizlerin de o dokumanın içinde yer aldığımıza eminim.

Stasia halıyı tüm gücüyle dövmeye devam etti. Bana verdiği bu dersi hiç unutmadım. Stasia'nın bu tanıyla beni şöyle veya böyle hikâyelerin tiryakisi olmaya, yıllarca bir zırdeli gibi, değerli bir halının farklı tabakaları misali hikâyelerin ayrıntılarını araştırmaya mahkûm etmesine teşekkür etmem gerekir mi gerekmez mi bilemiyorum.

Böylece şimdi korku içerisindeki bir çocuk gibi, en sevdiği oyuncağını göğsüne bastırmak suretiyle kendimi biraz olsun teselli ederek hikâyeme başlıyorum. Çünkü gerçekten korkuyorum. Anlatmaya çalışacaklarımla, kendimle sana karşı adil olup olamayacağımı bilmiyorum, Brilka.

Bu hikâyelerden de korkuyorum, sürekli paralel ve kaotik yürüyen, ön plana çıkan, gizlenen, birbirinin sözüne giren hikâyelerden. Çünkü hikâyeler birbirine bağlanıp birbirini ikiye böler, birbirinin etrafından dolanıp kesişir, birbirini gözetler, birbirine ihanet edip birbirini yanıltır, izler bırakıp bunları tekrar siler, her şeyden önce içlerinde binlerce başka hikâye barındırır.

Her şeyi anlayıp anlamadığımı, bağlantıları görüp görmediğimi bilmiyorum fakat tüm ipler kopup da tüm köprüler yıkılırsa, yani herhangi bir acil durumda yine kollarımı iki yana açıp bir şekilde uçabileceğimi ümit etmek zorundayım.

Sana ulaşmak için Stasia ile başlayacağım, Brilka.

Stasia'nın, başlayan yirminci yüzyılın en soğuk kışında dünyaya geldiği söylendi bana. Örülebilecek kadar çok saçı olduğu anlatıldı. Aslında henüz ilk çığlığıyla dans etmeye başladığı, sanki çığlık atmak zorunda değilmiş de yetişkinleri, annesiyle babasını, ebeleri, köy doktorunu yatıştırmak istiyormuşçasına çığlık atarken güldüğü de söylendi.

Daha ilk adımlarında bir Pas de deux iması varmış. Çikolatayı hep sevmiş. Henüz "baba" demesini beceremeden, peltek peltek "Madam Butterfly" demiş. Gramofonu çok küçükken keşfetmiş, doğru dürüst okuma yazma öğrenmeden plakları olmuş, onların eşliğinde şarkı söyleyip dans etmiş. En sevdiği oyuncu Eleonora Duse'ymiş. İki kız kardeşinden daha atik ve konuşkanmış. Ayrıca daha neşeli ve zeki.

Fakat böylesi hikâyelerde bir sürü şey anlatılır.

Kitaplarla güzel sanatları severmiş ama her şeyden önce zamanın içinden dans ederek geçmiş. Beyaz Muhafız Alayı'nın üsteğmeninin başını, Belediye Başkanı'nın Yeni Yıl Balosu'nda dans ederek döndürmüş; ilk balosuymuş bu, Stasia çok genç ve gözü pekmiş, neredeyse kışkırtıcı ölçüde gözü pek. Başının etrafına sardığı uzun örgüleri, porselenden yapılmış gibi görünen alnının üzerinde bir hale misali parlıyormuş. Görüntüsü o kadar parlakmış ki, üsteğmen ona âşık olmuş. Elbette deli gibi, elbette ebediyen.

Ata çok iyi binermiş, hem de erkeklerin bindiği gibi; üsteğmeni bu da etkilemiş. Hem de çok. Mavi Çoraplılara çok ilgi göstermiş ve Paris'te Rus Baleti'nde bir dans eğitimi almak istemiş. Üsteğmen evlenme teklifi yaptığında on yedi yaşındaymış; tam bu sırada devrim olunca onları neredeyse birbirinden koparacakmış. Üsteğmen tam Rusya'ya geçmek üzereymiş ki Stasia korkmuş, Rus Baleti'ni ve Mavi Çoraplıları kafasından atıp üsteğmenle küçük kilisede Papaz Seraphim'in huzurunda evlenmiş; kız kardeşleri de yanındaymış. Zifaf gecesini bozkırdan çok uzak olmayan, mağara manastırının yakınlarındaki bir handa geçirmişler; yalnızca ikisi, gece, mağara, kayalar. Böyle olmuş.

Elbette hemen hamile kalması bekleniyormuş; böylesi hikâyelerde çoğunlukla böyle olur fakat bu sefer olmamış.

Çikolata fabrikatörü babasından Paris'e gidip dans sanatını öğrenmek için defalarca izin istemiş fakat babası onu, erkekler gibi ata binmenin şık olmadığını, hele yabancı bir şehirde bayağı vücut hareketleri yapmanın hiç yakışık almadığını söyleyerek yanıtlamış.

Stasia böylece Paris yerine kocasının yanına Petrograd'a gitmiş.

Sıcak ülkesine bundan çok sonraları, pek çok yanılgıyla kıskançlıklar yaşadıktan sonra geri dönebilmiş.

Onlarca yılın ardından ikimizin de doğduğu ülkeye, Brilka. Efsane şimdilik burada sona eriyor, gerçekler başlıyor. Stasia ile üsteğmenin en büyük çocuğu zamanla bir erkek oluyor, bir kızı doğuyor. Bu kız bir kadın oluyor, Daria ile beni doğuruyor. Daria ise seni dünyaya getiriyor, Brilka. Kadınlar, üsteğmenler, kızlarla oğullar öldü; efsane, senle ben yaşıyoruz. Dolayısıyla bu durumdan bir şey çıkarmaya çalışmalıyız.

BİRİNCİ KİTAP
STASIA

Hayır, yabancı yıldızların altına kaçamaz.
Yabancı kanatlar çok fazla ısıtmaz.
Kendim gibilerin arasındaydım o zamanlar,
Halkımın da felakete gömüldüğü o sıralar.
Ahmatova

Zil çaldığında kız kardeşlerinden hiçbiri kapıyı açmadı. Zilin teli sürekli çekilirken, o hiç kıpırdamadan bahçeye bakıyordu. Sabahtan beri yağan yağmur, haletiruhiyesini tüm dünyaya açıyor, görünür kılıyordu. Yağmur, gri gökyüzü, ıslak toprak onu açığa vuruyor, yaralarını tüm dünyanın gözlerinin önüne seriyordu.

Babası henüz gelmemişti, üvey annesi ise ufaklığı da yanına alarak babasının yeni görkemli faytonuyla kumaş almaya çıkmıştı. Kız kardeşlerine seslendi, kimse yanıt vermedi. Sonra yavaşça doğrulup kapıyı açmak üzere merdivenlerden indi.

Kapının önünde beyaz üniformalı genç bir adam duruyordu. Onu daha önce hiç görmemişti, biraz şaşırarak ağır meşe kapıdan geri çekildi.

-Merhaba, siz Anastasia olmalısınız? Kendimi tanıtabilir miyim? Simon Yaşi, Beyaz Muhafız Alayı'nda üsteğmen, babanızın da bir arkadaşı. Geleceğimi biliyordu, içeriye girebilir miyim?

Demek sıradan bir subay değildi; bir teğmen, hem de üsteğmen. Başıyla sessizce onayladıktan sonra ona elini uzattı. Üsteğmen yakışıklı, uzun boylu, geniş omuzluydu; elleri, kolları inceydi, bu süslü beye pek uymayan oldukça kıllı kemikli elleri vardı; sanki doğa, üniformanın dışına taşıyormuş gibi bir görüntü hâkimdi.

Başına tam oturan, Anastasia'nın biraz gülünç bulduğu şapkasını eline alıp içeriye girdi. Anastasia diğerlerinin nerede kaldığını merak ediyordu, evde her yerin ölü gibi durduğunun daha yeni farkına varmıştı.

Mutfaktan kahve pasta kokuları geliyordu fakat içerde kimseler yoktu; Anastasia, misafiri, bahçe kapısının açık durduğu kabul odasına götürdü. Odanın içine yağmur yağıyor, beyaz perdeler nemli rüzgârda uçuşuyordu. Anastasia kapıya koşup aceleyle kapadı. Yağmur onun için bir tehditti, yağmuru görünce içinden yine ağlamak geldi; yabancı bir adamın yanında düşünülmesi bile imkânsız bir şey.

Dört kız kardeş olmalarına rağmen, üsteğmenin onu tanıyıp adıyla hitap ettiğini hatırladı. Oysa hiç evlerine gelmemişti, bunu etrafta gezinen meraklı bakışlarından anladı. Bu bir tuzaktı. Evet, evet, öyleydi. Evin içindeki ani ıssızlığı şimdi anlıyordu. Demek bu üsteğmendi o kişi. Söz konusu

kişi bu üsteğmendi. Kendisine cezayı kesecek olan öfkeli tanrı bu adamdı. Geleceğin garantörü. Kasap ve cellat. Anastasia sapsarı oldu, odadan sendeleyerek çıktı.

-Her şey yolunda mı, diye seslendi arkasından üsteğmen.

-Ah, evet, evet. Yalnızca hemen kahveyle pasta getiriyorum. Kahve seversiniz, değil mi, dedi Anastasia, duvara yaslanıp gömleğinin kollarıyla gözyaşlarını sildiği mutfaktan.

Artık hiçbir şey eskisi gibi olmayacaktı. Bunu ve çocukluğun artık geride kaldığını apansızın anlamıştı. Hayatının farklılaşacağını, tüm rüya, arzuyla hayallerinin bu adamla, bu beyaz Rus üniformasıyla sınırlandırılacağını anlamıştı; üsteğmen muhtemelen şişko ve cahil Kutaisi Valisi'nin bir adamıydı, ne kadar korkunç!

Kusmak istiyordu fakat kahve tütüyor, babasının pastanesinden gelen, simetrik bir şekilde kesilen çikolatalı pasta misafire sunulmayı bekliyordu.

Çikolatalı pasta böylece Anastasia'nın, celladına sunduğu ilk kurban oldu. Yenilmek üzere bir kurban. Aynı, hayatın her gece kulağına fısıldadığı geleceğe yönelik vaatleri, kendisine bir yer bulamayacağı, hep yabancı kalacağı, hiçbir yere varamayacağı bir hayat yaşamak zorunda kalarak karşısındaki bu cellada sunmak zorunda kalacağı gibi. Dudaklarını ısırarak bunu yaparken hissettiği acıyı bastırdı.

Üstünde, dumanları tüten kahveyle porselen tabakların yer aldığı gümüş tepsiyi odaya götürdü. Adam, babasının koltuğunda bacak bacak üstüne atmış oturuyor, yoğun yağmurun, toprağın içinden yaşam ve sıcaklık özlemiyle çıkmaya çalışan ilkbahar çiçekleri de dahil olmak üzere boğup gömdüğü yeşil bahçeye bakıyordu.

-Ah, enfes. Babanız gerçek bir dahi. Çok da iyi bir insan. Kendi halinde bir tevazu insanı. Günümüzde artık böyle adamlara pek rastlanmıyor. Bir fidan eken birisi bile bunu herkese bildirmek ihtiyacını hissediyor. Kimse artık iyilik yapmıyor, en azından bütün dünyaya ilan etmeden. Babanız böyle birisi değil. Onun tanıdıklarına dahil olmaktan gurur duyuyorum. Ayrıca anneniz. Gerçekten büyüleyici bir kadın.

-O benim üvey annem.

-Ooo.

-Alın lütfen. Pastadan daha çok var. Bu evde tatlı eksiği hiçbir zaman söz konusu olmaz.

-Evet, babanızın kreasyonlarını tanıyorum. O enfes bademli pastayla erikli kremanın tadına gerçekten doyum olmuyor. Rüya gibi.

-Peki, sormamda bir mahzur yoksa babamı nereden tanıyorsunuz?

-Eeee... Şayet öyle denilebilirse, bir seferinde babanıza bir yardımda bulunmuştum.

-Biraz önce, insanın bir iyilik yapması durumunda bunun hakkında konuşmaması gerektiğini, gerçek büyüklüğün bu olduğunu söylemiştiniz, en azından ben öyle anladım.

-Çok kesinsiniz.

-Öyleyim galiba.

-Pasta çok güzel. Siz neden yemiyorsunuz?

-Teşekkür ederim. Ben zaten her gün yeterince yiyorum.

-Ben ona yalnızca bir yardımda bulundum. Yaptığım şeyin bir iyilik olduğunu söylemedim.

-Bir yardım, doğasında iyilik barındırır.

-Bu nerden baktığınıza bağlı, öyle değil mi? Her insan meselelere kendi açısından bakar, bu açıyı mutlaka diğer insanlarla paylaşmak zorunda değildir.

-Bunu kastetmemiştim. Herkesin aynı şekilde baktığı, dolayısıyla aynı açıyı paylaştığı meseleler vardır

-Ne gibi meseleler?

-Örneğin güneşin harika olduğu, ilkbaharın mucizeler yaratabileceği, denizin derin, suyun yumuşak olduğu. İyi çalınırsa müziğin büyüleyici olduğu, diş ağrısının korkunç bir şey, balenin dünyanın en güzel şeyi olduğu gibi.

-Anlıyorum. Dans etmeyi çok seviyorsunuz, öyle değil mi?

-Evet, çok seviyorum.

-Bu görüşü sizinle paylaşmadığım için benden hoşlanmıyorsunuz?

-Bu görüşü paylaşmadığınızı nereden bilebilirim?

-Öyle sanıyorsunuz. Böyle olduğunu tahmin ediyorsunuz.

-Hiçbir şey tahmin etmiyorum.

-Size inanmıyorum.

-Bakın, kabul ediyorum. Evet, tek başına siz orduda hizmet ettiğiniz, ben de ordudan hoşlanmadığım için, benim pek çok görüşüme katılmayacağınızı sanıyorum. Bunda ne var gülecek?

-Özür dilerim. Beni eğlendiriyorsunuz.

-Ah, ne kadar güzel. En azından ikimizden birinin keyfi yerinde.

-Ata biniyor musunuz?

-Nasıl?

-Ata binip binmediğinizi sordum.

-Evet, elbette ata biniyorum.

-Bayan stilinde herhalde?

-Erkek stilini tercih ediyorum.

-Harika! Yarın bozkırda birlikte bir gezinti yapalım mı?

-Yarın bale dersim var.

-Sizi beklerim.

-Bilmiyorum.

-Yoksa korkuyor musunuz?

-Neden korkacakmışım? Sizden değil herhalde.

-O halde anlaştık?

-Bakın, babamın size benim hakkımda ne anlattığını bilmiyorum. Fakat anlattıkları kesinlikle doğru değil. Size ne gibi bir vaatte bulunduğunu da bilmiyorum fakat bu vaadi de kesinlikle yerine getiremem. Babamla sizin

öfkenizi üstüme çekmeyi göze alıyorum fakat size numara yapmayacağım. Sizi sevmeyeceğim. Neden yine gülüyorsunuz?

-Babanızın tarif ettiğinden çok daha iyisiniz.

-Babam size neyin sözünü verdi?

-Hiçbir şeyin. Yalnızca sizi arada sırada ziyaret edebileceğimi söyledi.

-Sizinle evlenip dansın bana yasaklanması için mi?

-Birbirimizi tanımamız için.

-Siz benden çok daha büyüksünüz. Bu, yakışık almaz.

-Ben yirmi yedi yaşındayım.

-Yine de benden çok büyüksünüz. On bir yaş büyük bir fark sayılır.

-Çok genç gösteriyorum.

-Bale hakkında hiçbir bilginiz yok.

-Sizi Mikeladseler'deki konserde dans ederken seyrettim.

-Gerçekten mi?

-Evet.

-Eeee?

-Oldukça iyiydiniz.

-Oldukça mı? Çok iyiydim.

-Belki. Zaten benim baleden anlamadığımı düşünüyorsunuz.

-Evet, ama her aceminin de bir fikri olabilir.

-Ooo, ne kadar hoşgörülüsünüz.

-Bıyığınız yok.

-Ne anlama geliyor bu?

-Yakışık almaz.

-Son modaya göre böyle değil.

-Ben muhafazakârım.

-Ama öyle görünmüyorsunuz.

-Beni tanımıyorsunuz.

-Sizi ilk gördüğümde on dört yaşındaydınız, Maksim kardeşlerin piyano konserini dinliyordunuz. Yan yana oturuyorduk, o kadar duygulanmıştınız ki, ağlayıp gözyaşlarınızı elbisenizin koluyla sildiniz. İpek mendil kullanmadınız. Bu hoşuma gitti. Sonra salondan koşarak çıktınız. Sizi aylar sonra, büyük çadırını tepeye kurmuş bir sirkte gördüm. Kızartılmış elma yiyip parmaklarınızı yalayarak temizlediniz. İpek mendil kullanmadınız. Olması gerektiği gibi. Daha sonra sizi Belediye Başkanı'nın balosunda gördüm, ilk balonuzdu. İlk dansınızda çok güzeldiniz, yalnız partneriniz tam bir şapşal olduğundan sizi yönetemiyor, sürekli ayağınıza basıyordu; her seferinde yüzünüzü ekşitiyordunuz. Dışarıya çıkıp alnınızdaki küçük ter taneciklerini elbisenizin eteğiyle sildiniz. İpek mendil yoktu. Sonra taş basamağa oturup gökyüzüne baktınız. O anda sizinle tanışma zamanının geldiğine karar verdim.

-Sizinle neden tanışmak isteyeyim ki?

-Çünkü ben de hiçbir zaman mendil kullanmayan birisiyim.

-Ne demek oluyor bu?

-Dünya ile kendisi arasında, ipekten de olsa bir nesneye ihtiyaç duyan birisi hayattan korkmaktadır. Bir şeyler yaşamaktan, bunları gerçekten hissetmekten korkmaktadır. Hayatın, onu gerçek şekliyle görmemek, gerçekten kavramamak, gerçekten yaşamamak için çok kısa ve çok güzel olduğunu düşünüyorum.

-Bununla, ikimizin birbirimize benzediğini mi söylemek istiyorsunuz?

-Hayır, yalnızca hayata benzer bir şekilde yaklaştığımız kanısındayım.

-Buna rağmen sizinle evlenmeyeceğim, sizinle Moskova'ya taşınmayacağım.

-Ben Moskova'da değilim ki. Buradayım.

-Ruslara hizmet ediyorsunuz, ben Ruslardan hoşlanmam. Yakında ayaklanmaların çıkacağı söyleniyor. Rusya huzursuzmuş. Söylentiler var. Ayrıca babam da ikinci kere evlenirken Rusya'ya gidip karısını oradan getirdi. Dünyada işlerin nasıl yürüdüğünü biliyorum.

-Nasıl yürüyor dünyada işler?

-Yani, pek de biz bayanların lehine değil.

-Demek gerçek bir Mavi Çorap'sınız.

-Bu da ne demek oluyor yine?

-Avrupa'da kadınla erkeğin eşit olduğunu düşünen kadınlar var. Bu haklar için mücadele ediyorlar. Bunlara Mavi Çoraplar deniliyor.

-Mücadele ediyorlarsa haklılar. Ama ismin çok aptalca olduğunu düşünüyorum.

-Öyleyse bozkırda sıkı bir at gezintisi yapabiliriz. Erkeklerle kadınların ne kadar eşit olduğu ortaya çıkmış olur.

-Erkeklerle kadınların eşit olduğunu düşünmüyorum. Bence kadınlar daha iyi.

-Daha iyi ya! O halde yarın görüşmek üzere.

-Durun bir dakika... Bale dersimin nerede olduğunu bile bilmiyorsunuz.

-Bulurum. Babanıza selamlarımı söyleyin. Beni geçirmenize gerek yok. Emansipasyona uğramış bir kadının yerinden kalkmaması gerekir.

-Nasıl bir kadının?

-Hakları için mücadele eden bir kadının.

Üsteğmen yumuşak, hızlı adımlarla, yüzünde hınzırca bir sırıtmayla odadan dışarıya çıktı. Stasia olduğu yerde kalakaldı, olanlara kendisi bile inanamıyordu. İnsan kendi celladından hoşlanamaz, onunla flört edemezdi. Ona gerektiğinden fazla ödün veremez, onunla erkekler gibi ata binemezdi. Sonra güldü. Yağmur durmuştu, çiçekler topraktan fışkırıyordu. Hayat, sayısız güzel vaadiyle her yerde yeniden ortaya çıkıyordu. Stasia bahçeye giden kapıyı açıp dışarı çıktı. Toprak nemli olduğundan ayakları çamura batıyordu. Fakat bu durum, çamurlu bahçede bir *pas de deux* dans etmesine engel olamadı.

Buluşup bozkırda at sırtında dolaştılar, ikisi de erkek stilinde. Stasia

atın sırtında inanılmaz zarif ve özgüvenli görünüyordu. Ata binmeyi daha küçükken öğrenmişti; daha ziyade asil Kabardey atlarını tercih edip onlara eyersiz biniyordu. Bozkır çoraklarında bulunmaktan hoşlanıyor, eski mağara kentini avcunun içi gibi biliyordu. Taş merdivenlerden, birbiriyle iç içe geçen odayla gizli mekânlardan oluşan bu gizemli labirentte insanlar sürekli yolunu kaybetse de, Stasia, yüzyıllar önce ülkenin güçlü kraliçesinin emriyle devasa dağın içine oyulan, aradan geçen zaman içerinde, hayaletlerin şarkılar söylediği ıssız bir yer haline gelen bu mağara kentinden çıkış yolunu her zaman buluyordu. Evet, insan gözlerini sıkı sıkıya kapatıp kafasındaki düşünceleri susturunca hayaletlerin seslerini duyabiliyordu. Üsteğmen, Stasia'nın yeteneklerinden çok etkilenmişti. Sık sık değişik konularda sohbet ediyor, Stasia'nın meydan okumasıyla yarışa tutuşuyorlardı.

Her gün birlikte at gezintileri yapmak üzere buluşmaya başladılar. Stasia bozkırda birlikte geçirilen bu saatleri çok geçmeden o denli sevmeye başladı ki, bazı günler dans etmeyi bile unutuyordu.

On yedi yaşındaki Stasia'mız elbette âşık olmak zorundaydı. Stasia'nın günden güne, gezintiden gezintiye büyüyen güveni Beyaz üsteğmenin gönlünü ısıtıyordu. Üsteğmen her ikisinin de birbirine iyi geleceğini, böyle dikbaşlı bir kadına ihtiyacı olduğunu düşünüyordu; bu inanç eninde sonunda Stasia'yı da zorunlu olarak etkiledi.

Simon Yaşi çikolata fabrikatörünün ailesine de saygı duyuyordu ki bu sempati Stasia'nın babası tarafından karşılık bulmaktaydı. Anastasia müstakbel eşinin seçiminde, bir beyefendiye ilgi gösterdiği her seferinde babasının hoşnutsuzluğuyla karşılaşan küçük kız kardeşi gibi bir direnç yaşamayacaktı. Beyaz üsteğmen babasının ilk tercihi gibi görünüyordu.

Karmaşık zamanlar yaşandığı, ne gibi gelişmelerin vuku bulacağı bilinmediği için çabuk davranmak gerekiyordu. Aşk meselelerinde de.

Beyaz üsteğmen, gösterişli balolar yapılan ve ağdalı Fransızca bir aksanla konuşulan Petersburg varlığını henüz sürdürürken, orada gerçekten bir askeri okula gitmiş, yaralandıktan sonra üsteğmenliğe terfi edilip tekrar vatana geri gönderildiği Rus-Japon Savaşı'nda ise yalnızca kısa bir süreliğine görev yapmıştı. Bu yara onu, Birinci Dünya Savaşı'nda göreve gönderilmekten kurtardı. İyileştikten sonra, miskin bir hayatın sürdüğü memleketinde, savaş yazışmalarını değerlendirmek üzere bürokrasiye atanmıştı.

Simon tayinini istemek için acele etmedi. Politik durum, içinden çıkılması zor bir hal almıştı, o yeterince kararlı değildi; hayatında henüz, bundan sonraki yolunu belirleyecek bir ideolojiyi gerçek evi olarak benimsememişti.

O zamanlar, küçük çatı katı odalarında, kantin bodrumlarıyla karanlık arka avlu evlerinde mantar gibi yerden biten, tüm sorunların çözümünü keşfettiğini sanan veya esaret altındaki Rus halkı için pembe bir geleceğin nasıl garanti edileceğini çok iyi bilen sayısız ideolojiyle politik grup vardı.

Simon küçük burjuva bir aileden geliyordu. Saygın bir doktor olan ba-

bası, tek oğluna iyi bir eğitim imkânı vermişti. Daha erken yaşlarda demokrat-liberal düşüncelerle tanışan Simon, askeri okul çevrelerinde Liberallerle bağlantı kurup bazı toplantılara katılmıştı. Fakat aynı sıralarda Liberallerin, sosyalizm gibi ciddi bir tehdit karşısında zayıf ve kararsız kalacağını da algılamıştı. Simon, sosyalistlerin giderek daha yüksek sesle, daha meydan okuyucu, daha korkusuz bir tarzda davrandığını çok geçmeden gördü.

Sosyalistlerin, çoğu şimdiden tutuklanmış olan veya yurtdışına çıkan yöneticileri hakkında türlü türlü komplo teorileri veya efsaneler ağızdan ağıza dolaşmaktaydı.

Simon'un sosyalistlere sempati duyduğu söylenemezdi; sosyalistlerin tarzı, onun küçük burjuva kulaklarına çok fazla kaba kuvvetten yana, yetersiz incelikte, çok fazla gürültülü geliyordu fakat öte yandan yanlış tarafta durmak da istemiyordu. Bir şeyler yapması gerekiyordu. Karar vermesi lazımdı fakat hâlâ tereddüt ediyordu; olaylar yeterli şeffaflıkta değildi, hâlâ her şey olabilirdi.

Daha cephedeyken bazı fikirlerle tanışmıştı, yaralanıp eve döndüğünde, kendisi gibi kafası karışık olan başkalarıyla birlikte bir anlayış geliştirebilmek üzere "eski Yunanların felsefi yazılarının incelenmesi"yle uğraşan bir grup kurdu. Simon Yaşi kendisini ne bir reformcu ne de devrimci gibi hissediyordu. Yönetenlere sadık bir asker olarak hiçbir itirazda bulunmaksızın, hiyerarşik düzenin, disiplinle görev bölümünün kuralları içerisinde orduya hizmet ediyordu. Herkesin kendi konumunu bildiği kesin çizgili mekanizmalarla kurallara bağlanmış düzenleri seviyordu. Simon rasyonel bir insandı. Nazik, uysal, karakter olarak daha ziyade somurtkan ve düşünceliydi; tutkulu fikirlerle eylemlerin adamı değildi. Çar'la bir alıp veremediği de yoktu, o zamanlar üst sınıfa mahsus olduğu üzere belki köylülere biraz merhamet besliyordu.

Ancak çikolata fabrikatörünün, üsteğmeni kızı için iyi bir seçim olarak görmesi, Simon Yaşi'nin, kendine has bir özelliğinden müstesna bir şekilde hoşlanmasından kaynaklanıyordu. Simon duygusal bir insandı, eski olan her şeyin büyük bir taraftarıydı. Puşkin'in Rusya'sını seviyor, Napolyon zamanının büyük balolarını hayal ediyor, Kuğu Gölü'nü dinlerken aşırı duygusallaşıyordu. Büyük büyük büyükbabamın kalbi ise, Tanrı tarafından gönderilmiş Kral'ı, yani Çar'ı ve dolayısıyla kesin çizgilerle düzenlenmiş bir dünyayı temel alan her şeye ısınmaya dünden hazırdı.

Her ne kadar bu yaklaşım böylesine genç bir adam için garip ve şaşkınlık verici görünse de, büyük büyük büyükbabamın dünya görüşüne çok yakın düşüyordu. Simon'un kalbi eski Rusya'ya, Avrupa'nın seçkinlerine, güzel eski zamanların harika ve pırıltılı yaşamına veya daha ziyade bu sözcüklerin altında tahayyül ettiklerine aitti.

Geleneklere bağlı olmak büyük büyük büyükbabam için seçkinlerin değerlerini yaşamak, alçakgönüllü olmak, görgü kurallarına mükemmel bir şekilde uymak, bu arada keyfe pek fazla düşkün olmamak ama sofuluğa da savrulmamak anlamına geliyordu. Bunlara ilave olarak, hangi toplumsal ta-

bakanın hangi amaçlar için yaratıldığını, hangi insanın toplumda hangi yeri alması gerektiğini bilmek de önemliydi. Çünkü büyük büyük büyükbabam yoksullaşmış küçük asiller sınıfından geliyordu; Kırım'ın lüks bir kür otelinde pastacılık eğitimi almış, oldukça çabuk bir şekilde çıraklıktan çikolata bölümünün müdürlüğüne yükselmişti. Burada zanaatı sayesinde birçok zengin soyluyu müşteri olarak kazanmış, bunların gösterdiği teveccühle desteğe dayanarak, Budapeşte'de, daha önce Viyana'da Saray için çalışmış olan bir çikolata ustasının yanında iki yıllık özel bir öğrenim almaya hak kazanmıştı.

Büyük büyük büyükbabam tüm Avrupa'da deneyim kazandı, Batı Avrupa'daki bazı birinci sınıf pastaneleri ziyaret etti ama sonra şeflerinin beklentilerinin aksine, kendi işini kurmak üzere vatanına dönmeye karar verdi.

Büyülü bir gizli formül keşfetmişti: Cebinde, sıcak çikolatanın tadını başka bir boyuta taşıyan bir reçete vardı. Maalesef eşsiz çikolatasının reçetesini nerede geliştirdiğine dair güvenilir bilgilere sahip değilim.

Bu reçeteyi veya daha doğrusu reçetenin sonucu olan sıcak çikolatayı burada hikâyemizin temel figürlerinden biri olarak devreye sokmalıyım, Brilka.

İçeceğin bileşenlerini maalesef açığa vuramayacağım için (hiçbir şekilde, hiçbir suretle, asla, asla, hiçbir zaman), tarifi mümkün olmayanı tarif etmek üzere kelimeler bulmam gerekiyor. Büyük büyük büyükbabamın bu reçeteyi başka bir reçeteden mi türettiğini yoksa kendisinin mi geliştirdiğini de maalesef bilmiyorum, reçeteyi her halükârda bir savaş sırrı gibi koruyordu. Kesin olan bir şey var ki, eve döndüğünde, daha sonraki başarısının güvencesini cebinde taşıyordu (büyülü çikolatasının yan etkilerine dair henüz hiçbir şey bilinmiyordu).

Söz konusu reçete, şimdilik yalnızca Viyana usulü sade bir sıcak çikolatanın reçetesiydi. Yani kakao bazında değil, çikolata bazında hazırlanıyordu. İlkönce çikolata imal ediliyor, sonra eritilip başka malzemelerle karıştırılıyordu.

Fakat bu imalatla bileşimin içindeki bir şey, çikolatayı çok özel, eşsiz, karşı konulması imkânsız, şaşırtıcı kılmaktaydı. Yalnızca kokusu bile o kadar çekici ve yoğundu ki, insan kokunun geldiği yere doğru koşturmaktan başka bir şey yapamıyordu.

Çikolata katı, koyu, sert bir fırtına öncesi gece kadar siyahtı; küçük porsiyonlar halinde, çok sıcak olmamak üzere sıcak bir şekilde küçük fincanlar, ideal durumda gümüş kaşıkla yeniliyordu.

Çikolatanın tadı eşsizdi, alınan lezzet ruhsal bir kendinden geçişe, doğaüstü bir deneyime benziyordu. İnsan tatlı kütle içerisinde eriyor, bu leziz keşifle bir oluyor, çevresindeki dünyayı unutuyor, eşsiz bir mutluluk duygusu hissediyordu. Çikolatanın tadıldığı anda, her şey olması gerektiği gibi oluyordu.

Büyük büyük büyükbabam cebinde gizli reçetesi olmak üzere Budapeşte'den eve döndüğünde tam yeni yüzyıl dönümündeydik. Büyük büyük bü-

yükbabam ulaştıklarından dolayı gurur duyuyor, kibarlıkla seçkinliğin Paris veya Viyana'dan Gürcistan taşrasına da aktarılabileceğine, insanların damak tadının etkilenip değiştirilebileceğine inanıyordu.

Geri döndükten sonra Kutsal Meryem Ana Manastırı'nın Ketevan adında bir öğrencisiyle evlendi; Ketevan dindar, sessiz, melankoliye meyilli bir kadındı. Rus İmparatorluğundan hiç hazzetmiyor, Gürcistan'ın Rusya tarafından ilhak edilmesini Gürcistan tarihinin en utanç verici hatası olarak görüyordu; Rusça konuşmayı hayatı boyunca reddetti. Evlilikleri ayarlanmış bir evlilik değildi, büyük büyük büyükbabam âşık olmuştu fakat ne yazık ki mutlu olamadılar. Büyük büyük büyükbabam Rusya'yı Gürcistan için bir şans olarak değerlendirip Rusların Kafkasya'ya dünya kültürünün kapılarını açtığını, okuma-yazma bilmezliğe, Gürcistan küçük soylularının doymak bilmezliğine karşı mücadele ettiğini belirtirken; Ketevan başka değerleri savunuyor, Rusya'yı tüm kötülüklerin kaynağı olarak görüyordu. Büyük büyük büyükbabam Çar yanlısıydı, işbirlikçi hayat tarzının ona sağladığı tüm imtiyazların tadını çıkarıyordu. Ancak karısı Gürcistan'ın bir sömürge olduğunu, Slav kültürünün Gürcü kültürünün çöküşü anlamına geldiğini söylemekten bıkmıyordu.

-Büyük komşumuzu biz kendimiz çağırdık, kendimiz davet ettik, diye evliliklerinin ilk aylarında karısının fikrini çelmeye çalışıyordu büyük büyük büyükbabam.

-Biz onları yardım etmeleri için davet ettik, işgalci olarak değil, diye yanıtlıyordu Ketevan. Kral'ımız Müslüman komşuların işgalleriyle seferlerinden yorulmuştu, başka bir çıkış yolu göremedi, Çar'dan bir koruma anlaşması imzalamasını rica ederken, kendine göre ehvenişer arayışındaydı. Şayet hatırlatmama izin verirsen, koruma anlaşmalarında vurgu koruma fiili üzerindedir.

-Evet, ama karıcığım, metne göre Çar İmparatorluğunun emri altına girmiştik; Kral'ımız, Rusları ülkeye getirirken bunu biliyordu.

-Elbette, kocacığım, fakat kuzey komşumuzun bu davetten birkaç yıl için değil, birkaç yüzyıl için yararlanacağını bilmiyordu herhalde.

Ketevan yenilgiyi kabullenmiyordu.

-Ülkemiz için sürekli bir şekilde Davut ve Câlût resmini çizip bunu bir parabol olarak anlamayı doğru bulmuyor, bu faraziyeyle meseleyi basite indirgediğimizi düşünüyorum, karıcığım. Çünkü birçok Gürcü bu durumdan yarar sağladı, bunu herhalde onaylamak zorundasın?

-Buradaki uyum sahte bir uyum, bu uyumun temelinde her zaman kendi özüne bir özlem yatar. Ben burada gerçek Gürcülerden bahsediyorum, hainlerden değil, diye yanıtlıyordu Ketevan, kocasına aşağılayıcı bir bakış fırlatırken.

Ketevan büyük büyük büyükbabamın ticari işlerine neredeyse hiç karışmıyordu, iyi bir ev kadınıydı, toplum içerisinde de kendisini göstermesini biliyordu; büyük büyük büyükbabama iki kız doğurdu fakat karı kocanın

arasındaki aşk ve sevgi en geç ikinci kızın doğumuyla sönmüştü. Ketevan kendisini dine adadı; kocası "Çikolata Fabrikatörü" olarak herkesin "Çikolata Fabrikası" diye isimlendirdiği *Chocolaterie* adındaki pastanesini açarken dua edip kilise ve papazlarla iyi ilişkiler kuruyordu. Büyük büyük büyükbabamın işleri tıkırında gidiyordu, cirosu seneden seneye artıyor, çikolata fabrikatörünün şöhreti güçleniyordu.

Karısının bu başarıyı takdir etmemesi, ailenin kavuştuğu maddi ve sosyal imtiyazları önemsememesi, artan refahın tadını çıkarmıyor gibi görünmesi onu hayal kırıklığına uğratıyordu. Karısından, başkalarından gördüğü destek ve takdiri beklemişti. Eve döndükten beş yıl sonra, tüm şehirde tanınan bir pastane işletiyor, tüm ülkede şubeler açmayı planlıyordu; daha sonraları, başarısının zirve noktasında tüm Çarlığa en güzel çikolatalı ürünlerini gönderebilmeyi umuyordu.

Pastanede türlü türlü harika çikolatalar, turtalarla pastalar yapılıyordu: Bunların arasında çikolatalı şekerlemeler, acı çikolata, kayısı jöleli tam sütlü çikolata, cevizli ve üzümlü çikolatanın yanı sıra siyah biberli çikolata turtası, naneli çikolataya sarılı vişne likörü şekerleri, içinde incir kremi bulunan çikolatalı kekler veya kavun jöleli ve koz helvalı çikolatalar gibi egzotik türler de vardı. *Chocolaterie*, Fransız pastacılığıyla Avusturya fırınlama geleneğini Doğu Avrupa'nın bereketiyle birleştirmeyi başarmıştı.

Büyük büyük büyükbabam her sabah erkenden saat altıda pastaneye gidiyor, elemanlarının hazırladığı devasa farklı çikolata karışımlarının içine, özel tadı oluşturan kendi bileşimini katıyordu. Hiç kimse formülün şifresini çözemiyor, tam da bu, onun ürünlerini karşı konulamaz kılıyordu.

Şimdiye kadar çikolata ürünlerine kendi özel bileşimini en ufak dozlarda, bir anlamda tamamlayıcı bir tat olarak katmıştı fakat reçetesi en büyük etkiyi sıcak çikolatada gösterdi.

Sihirli formülünün büyük başarısı tutkulu büyüme planlarını güçlendirdiği için, kreasyonlarının kaymağını, yani sıcak çikolatayı, herkesin âdeta kendinden geçmesini sağlamak üzere Tiflis, Moskova veya Petersburg'daki şöhret ve başarısının zirvesinde ortaya sürmek niyetindeydi.

Çikolata fabrikatörü büyük büyük büyükbabam bir halef ümidiyle, başarısına rağmen veya tam da bu nedenle, reçetesinin aile içinde kalmasını sağlayıp şimdilik gizli tutmaya yemin etmişti.

Stasia'ya göre bu karar ailemizi, hatta tüm ülkeyi nihai bir çöküşten kurtardı.

Büyük büyük büyükbabam mesleğinin yanı sıra fahri hemşeri olarak şehrin toplumsal-kültürel hayatına katılıyor, yerel politikanın yüksek çevrelerinde faaliyet gösteriyordu; şehrin (tam bir Avrupai tarzdaki) tek erkekler kulübünün kurucusu, bazı edebiyat, tiyatro ve felsefe gruplarının hamisiydi; "Gelenek ve Şeref Topluluğu"nun yönetim kurulundaydı, ayrıca küçük şehrin en varlıklı hemşerilerinden biriydi. Bu küçük şehri, Tiflis Kafkasların Paris'i olarak adlandırıldığına göre, Kafkasların Nice'i yapmak istiyordu.

Karısı bu konulara pek ilgi göstermiyor, İncil okuyup iki kızının katı eğitimiyle uğraşmayı tercih ediyordu. Birtakım toplantılara katılması için her seferinde ikna edilmesi gerekiyordu, seyahat etmekten de pek hoşlanmıyordu; çikolata fabrikatörü büyük büyük büyükbabam bu durumdan hoşnut değildi. Karısının abartılı dinselliği de onu sinirlendiriyordu. Anneleriyle dindar dadılarının sıkı kontrolü altında Avrupai olmayan bir tarzda giderek sofu ve utangaç kızlar haline gelen çocuklarıyla olan bağlantısının yitip gittiğini hissediyordu.

Kendi evinde, kadınlar cephesindeki savaşı kaybetmek üzereydi ki bunun sonuçları ağır olabilirdi.

Bir erkek çocuğu olmalıydı. Kadınların evdeki sayısal üstünlüğü giderek daha tehditkâr oluyordu. Bir halefe ihtiyacı vardı, onunla omuz omuza karşı cinse karşı mücadeleyi sürdürecek bir erkeğe. Karı koca çoktan beri aynı yatağı paylaşmadığı için, çok zaman ve büyük bir ikna kabiliyetinin gerekeceğini biliyordu. Ayrıca Ketevan ilk iki doğumunda çok zorlanmıştı, güçlü bir bünyeye sahip değildi, onu yeni bir hamileliğe ikna etmek hiç de kolay olmayacaktı.

Büyük büyük büyükbabam karısına defalarca bunun bir miras meselesi olduğunu, çikolata fabrikasının bir erkek varise ihtiyacı bulunduğunu açıklamasına rağmen, Ketevan hiç etkilenmedi, kocasını kızların nasıl olsa evleneceğini, işten anlayan bir damadın da bu sorunu pekâlâ çözeceğini söyleyerek teselli etti.

Dolayısıyla büyük büyük büyükbabam karısını bir halef doğurmaya ikna etmek için başka yollara başvurmak zorundaydı. Böylece yarattığı en güzel şeyi, sıcak çikolatayı karısı için hazırlamaya karar verdi; katkı bileşimi ne kadar yoğun olursa, reçetenin etkisi de o kadar artıyordu.

Ziyaretçilere kapatılan çikolata fabrikasında, mum ışığında ve özel olarak getirttiği küçük bir yaylı çalgılar dörtlüsü eşliğinde karısının önüne, mağazasında bulabildiği en güzel porselen fincanı koyduktan sonra Ketevan'ın sıcak çikolatayı yavaş yavaş kaşıklamasını seyretti; bu arada onu sabırla ve tatlı dille bir erkek halefin ne kadar vazgeçilmez olduğuna ikna etmeye çalışıyordu.

Başkalarında olduğu gibi, Ketevan'da da frenlenemeyen bir açgözlülük uyandı, Ketevan bunu takip eden günlerde de kocasına daha fazla sıcak çikolata pişirmesi için yalvarmaya başladı. Böylece büyük büyük büyükbabam karısına bir ültimatom verdi: Hamile kalırsa ona dokuz ay boyunca her gün sıcak çikolata hazırlayacaktı. Ketevan'ın direnci kırılmıştı, dünyanın en lezzetli tadına duyduğu istek ona, gönülsüzce de olsa bu teklifi kabul etmekten başka bir seçim bırakmadı.

Sonunda Ketevan kendisini dokuz ay sonra tekrar yatak odasında köy doktoruyla iki ebenin bakımında doğum sancıları çekerken buldu. Karnından sıhhatli, her şeyi yerli yerinde bir kızın çıkarılması birkaç saat sürdü (anne hayal kırıklığı içerinde yalnızca içini çekti). Her şeyi atlattığını dü-

şünüyordu ki, doktor endişeli bir sesle, doğumun devam ettiğini, ikinci bir bebeğin yolda olduğunu belirtti. Biraz daha ıkınıp bağırma sonrasında ikinci bir kız gün ışığına çıktı.

Fakat ikinci bebek katiyen ağlamak istemiyordu. Doktor, bebeğin ciğerleriyle ilgili bir şeylerin yolunda gitmediğini, morardığını, nefes alamadığını söyleyip sırtına sert bir tokat attı. Doğumdan birkaç dakika sonra, ikinci bebeğin ölümü teşhis edilmek zorunda kalındı (bebekler tek yumurta ikizleriydi).

Fakat Anastasia adıyla vaftiz edilen ilk bebek sıhhatli ve hareketli görünüyor, emzirilmek için avaz avaz bağırıyordu.

Ketevan kısa bir süre sonra, loğusa yatağında yakalandığı bir zatürreden öldü; ölüm, Anastasia'yı son bir kez emzirdikten sonra çabuk ve acısız gelmişti.

Bu iki trajik olay, büyük büyük büyükbabamın hayatında bir ilki oluşturuyordu; arka arkaya o kadar çabuk meydana gelmişler, o kadar nihai ve o kadar şiddetliydiler ki, büyük büyük büyükbabam tüm işleri aylar boyunca sekreterine devretmek zorunda kaldı, evden dışarıya çıkacak durumda değildi. Yalnızca sabahları, her çikolataya katılan bileşimini hazırlamak üzere hantal, ağır adımlarla pastaneye gidiyordu.

Son yıllarda karısına olan aşkı evliliklerinin başlangıcındaki kadar taze ve ışıl ışıl olmasa da, karısı her zaman hayatının önemli bir parçası olarak kalmıştı; çocuklarının annesinin kaybı ağırdı, büyük büyük büyükbabam üç kızla tek başına ne yapacağını bilmiyordu.

O günlerde içini garip düşünceler sarmaya başlamıştı. Karısının ölümünden sorumlu olma duygusunu kafasından atamıyordu. Eğer ona bir kez daha hamile kalması için baskı yapmasaydı, belki şimdi hayatta olurdu, ayrıca bebeğin ölümünün beraberinde getirdiği ağır sarsıntı da yaşanmazdı.

Acaba büyülü kreasyonunun uğursuz bir yanı mı vardı? Bu felakete, karısına aylar boyunca coşkuyla hazırladığı çikolata mı yol açmıştı? Acaba çikolata, yüksek bir bedel ödemeden yenilmek için fazla mı lezizdi? Tadına bakan insanlara, daha sonra gerçekliğin onlardan daha da dizginsiz bir şekilde intikam almasına neden olabilecek kadar büyük bir mutlulukla kendinden geçmişlik mi veriyordu? Hatta belki de bir lanetle mi yüklüydü? İnsanlar için fazla iyi olan bir şey keşfetmiş olabilir miydi? Yoksa sıcak çikolatayı ilkin başarısının zirvesinde satışa sunmak bilinçli bir adım değil de, reçete bileşimini yalnızca küçük miktarlarda ürünlere katmasına yol açan bir önsezi miydi?

Bu düşüncelere paralel olarak kuşkulara kapıldı, böylesine mantık dışı şeylere inanmayı çocukça buluyordu. Aslında tanrı korkusuyla yaşayan birisi değildi, hatta kiliseye bile kuşkuyla bakıyordu; yoksulların dini olarak gördüğü batıl inancın sözünü bile etmeye gerek yok.

Aklını başına yeniden toplamak için, sahip olduğu en değerli şeyi Anastasia'ya bırakmaya karar verdi. Anastasia sıcak çikolata reçetesini miras

olarak alacaktı. Reçeteyi ona, düğününde, verebileceği en değerli drahoma olarak vermeye yemin etti.

Çikolata fabrikatörü büyük büyük büyükbabam felçli halinden giderek uyandıktan sonra yeni doğum yapmış olan bir köylü kadını, Anastasia'yı emzirmesi için tuttu. Sonra katı dindar dadıyı işten atıp kızlara sabır ve şefkatle yaklaşan genç bir çocuk bakıcısı buldu.

Üç kızın en büyüğü Lida altı yaşına gelmişti, annelerinin ölümünden en fazla etkilenen oydu. Lida en baştan beri annesinin sevgilisiydi, hep onun sözünü dinlemeye çabalamıştı. Sanki bir çocuk değil de yetişkin bir kadın gibi aşırı utangaç, sessiz ve dindardı. Hatta babası kızının ciddi bakışlarından, gelişkin ahlak anlayışından, donuk tabiatından biraz çekinir olmuştu.

Beş yaşındaki ikinci kız Meri, henüz kişiliği hakkında ipuçları veren karakter özellikleri taşımasa da, sık sık hasta oluyordu, hep babasının çare bulamadığı bir memnuniyetsizlik içerisindeydi.

Her ikisi de annelerinin yokluğunu hissediyor, babaları onlara yabancı birisi gibi görünüyordu. Babalarının yabancı biri gibi görünmesinin nedeni, annelerinin ölümüne kadar sürekli işte veya toplumsal yükümlülüklerini yerine getiriyor olması, pipo kullanması, gürültü yapması, arkadaşlarıyla birlikte çalışma odasında konyak içmesi, onları ilgilendirmeyen konular hakkında konuşmasıydı.

Fakat kısa sürede herkesin yalnızca Stasia olarak tanıdığı küçük Anastasia henüz tüm bunlardan etkilenmemişti. Annesinin kaybını anlamak için çok küçüktü, hiçbir anısı yoktu; doğumunun zor koşullarına rağmen neşeli bir çocuktu ve ihtişamlı saçlara sahipti, daha önce de dediğim gibi saçlarını daha bebekken örmek mümkün olurdu; henüz küçük yaşlarda başat tabiatı öne çıktı.

Çikolata fabrikatörü büyük büyük büyükbabam, Anastasia ile ilgili her şeyi doğru yaparak onun da diğer iki ablası gibi kendisine yabancılaşıp kendisinin hayat felsefesine uzak bir şekilde büyümesine göz yummamaya karar verdi.

Evin kadınıyla kızların annesinin kaybını izleyen, boğucu bir havada geçen yas yılının ardından, büyük büyük büyükbabam cesaretini toplayıp aileye yeni bir başlangıç armağan etmeyi kararlaştırdı.

Bunu takip eden dört yıl boyunca kızlarının sevgisini kazanmaya çalıştı. Onları şımartarak hayatın, annelerinin onlara yasakladığı güzel yanlarıyla tanışmalarını sağlıyordu. Kızların doya doya eğlenmesine, geç saatlere kadar ayakta kalmasına, pazarlarla seyyar sirke gitmesine, köylü kızlarla oynamasına, pazar günleri kiliseden uzak kalmasına, üst başlarını batırmaya, evin altını üstüne getirmeye, babalarıyla birlikte pastaneye gidip istedikleri kadar çikolata yemesine, ev ödevlerini oynadıktan sonra yapmasına ve babaları iş seyahatine çıktığında ondan güzel elbiselerle oyuncaklar istemesine izin vardı.

Bu yıllarda çikolata fabrikatörünün evinde oluşan atmosfer tasasız, özgür bir atmosferdi ve eskiden gündeme gelen bazı ihmalkârlıklar bile kimseyi rahatsız etmiyordu; tam tersine, bunlar da evdeki rahat havaya katkı sağlamaktaydı.

Stasia erken çocukluk günlerini, evdeki "kızların iktidarı" zamanını hep büyük bir neşeyle hatırlıyordu. Sonra günün birinde babaları Kiev'e yaptığı bir iş seyahatinden, yanında tek kelime Gürcüce anlamayan uzun boylu, soğuk ama etkileyici Slav hatlarına sahip bir kadını eve getirip karısı olarak tanıştırınca, her şey aniden değişecekti. Babaları kadınsız bir evin ev olmadığını, hayatta tek başına yürümekten sıkıldığını belirtti. Annelerinin yerini doldurmak niyetinde değildi fakat kızlarından Larissa veya Lara Mihailovna'yı saygıyla ve içtenlikle ailenin yeni bir üyesi olarak kabul etmelerini rica ediyordu.

Fakat Moskova soylularından gelip daha önce alkole eğilimli Ukraynalı bir tüccarla evli olan Lara Mihailovna kolay kolay kabullenilebilecek bir kadın olmadığını gösterdi. Baştan çıkarılmaya ve kur yapılmaya alışık, kibirli bir kadındı, lükse düşkündü, Gürcistan taşrasına taşınmayı kendisine yakıştıramıyordu. Büyük büyük büyükbabam, kızlarından farklı olarak Lara'nın zor karakterinden rahatsız olmuyor gibiydi. Lara, ya geceleri yeni kocasını, günün zorluklarını unutturan inanılmaz yetenekleriyle ödüllendirmekteydi ya da yalnızca kocasına belli ettiği başka zihinsel özelliklerle donatılmıştı. Çünkü çikolata fabrikatörünün yeni karısını neden en değerli hediyelere boğduğunu, her şeyi onun arzusuyla isteklerinin emrine verdiğini, kendisine köle muamelesi yapmasına itiraz etmemesini başka türlü açıklamak mümkün değildi.

Geçmiş senelerin neşeli, huzurlu havası, Lara'nın söz sahibi olduğu boğucu, hiyerarşik bir düzene yer açtı.

Lara, kızların şımarık olduğuna karar verip derhal eğitici önlemler almaya başladı. İlkönce iki büyük kız Lida'yla Meri, varlıklı kızların gittiği otoriter bir kız okuluna gönderildi, sonra kızlarla iki günde bir bitmek bilmeyen egzersizler yapan bir piyano öğretmeni tutuldu, bunu kızların Rusçası üzerinde çalışan bir özel hoca izledi çünkü Lara'ya göre kızların aksanı berbattı.

Ancak Lara'nın kendisi, kocasının toplumsal konumunun beraberinde getirdiği hayatın avantajlarının tadını çıkarıyordu. Kür seyahatleri yapılıyor, şatafatlı akşam yemekleri düzenleniyor, balolara gidiliyor, Fransa'ya kumaş siparişleri veriliyor, şapkalar diktiriliyor, iki yeni hizmetçi işe alınıyor, Lara'nın beğendiği mücevherlerle porselen Çin vazoları satın alınıyordu.

Büyük büyük büyükbabam da bir çiçek gibi açmıştı; Lara, hep yanında olmasını arzu ettiği kadınmış gibi görünüyordu. Çocuklarının giderek daha nadiren gülüp daha çok suskunlaştığını, Lara'nın arkasından dil çıkardıklarını görmezden gelmeyi tercih ediyordu çünkü Lara toplum tarafından fazlasıyla kabul gören bir insandı, kendisine kibar davranılmasını, seyahat etmesini, mücevherleri, dedikodu yapmayı seviyordu; yalnızca Paskalya'yla Noel'de kiliseye gidiyor, insanları, özellikle de erkekleri nasıl etkisi altına

alabileceğini gayet iyi biliyordu.

Evlendikten iki yıl, Stasia'dan yedi yıl sonra Christine dünyaya geldi.

Çikolata fabrikatörü hâlâ bir erkek çocuk istiyor, sonunda bir halefi olacağı umudunu yitirmiyordu. Fakat hem kendisi hem de Lara artık genç sayılamayacağından yeni bir hamilelik gerçekleşmedi. Böylece çeşitli kür ve inatçı çabalara karşın, Christine, büyük büyük büyükbabamın bir erkek halef dünyaya getirmek üzere son çabası olarak kaldı.

Christine klasik bir ana kuzusu olacaktı: nazlı, şımarık, kendini beğenmiş. Annesi tarafından dünyanın en doğal meselesiymişçesine evin tek prensesi olarak ilan edilmişti, babası tarafından âdeta tapılırcasına seviliyordu. Kabul etmek gerekir ki, Christine dünyevi kriterlerin ötesinde bir güzelliğe sahipti. Ziyarete gelen herkes küçük çocuğun güzelliğinden bahsetmeye doyamıyor, bu da anneyle babanın gururunun okşanmasına vesile oluyordu. Christine melek yüzlü, zarif bir çocuktu, çok düzgün yüz hatlarına, incecik bir bedene sahipti.

Küçük kız gerçekten de Slav-Gürcü işbirliğinin ideal bir bileşimini temsil etmekteydi. Christine ayrıca küçükten beri, kendisine öncelikli davranılmasını kullanmasını biliyordu, istediğini almakta da çok becerikliydi. Bu durumun, büyük kızların hayatını kolaylaştırdığı söylenemezdi.

Stasia'da gelişen protesto ruhu belki de baba evinde meydana gelen bu değişikliklerin bir sonucuydu. Çünkü Stasia manastıra kapanmaya meyilli olan sessiz Lida'yla biraz yüzeysel, ele avuca sığmaz Meri'den farklı olarak bu ailede kendisini kabul ettirmek zorunda olduğunu, aksi durumda, tesadüfen aynı babayı paylaştığı küçük bir çocuğun gölgesinde kalacağını zamanında anlamıştı.

Böylece büyük bir hızla fikrini dile getirmeye, arzularıyla hayallerine yoğunlaşmaya, Lara'yla Christine'nin, Kabardey atlarına erkekler gibi binmek gibi hiçbir zaman yapmayacağı şeyler yapmaya, kadın haklarıyla ilgilenmeye, mücevher takmamaya, hayatında lükse yer vermemeye, her şeyden önce bale dersi almaya, bir bale kariyeri hayali kurup Paris'e gitmeyi planlamaya başladı.

Zaman hızla ilerliyor, Çarlık'taki politik hava günden güne gerginleşiyordu. Çikolata fabrikatörü hem kendi hem de çocuklarının geleceğiyle ilgili endişelenmeye başlamıştı çünkü son sekiz yıl içerisinde her yeri dolduran komünistler iyiye alamet değildi. Gürcistan elitinin tüm temsilcileri gibi, büyük büyük büyükbabam da insani yardımlarda bulunmakla birlikte, arasına mesafe koymak istediği proletaryadan korkuyordu.

Büyük büyük büyükbabam sosyalistlere, devrime, radikal reformlara inanmıyordu; Rusya'dan gelen haberleri endişeyle izlerken, kendi ülkesinde Bolşeviklerin hiçbir zaman hâkim olamayacağını söylemişti ("Üçüncü Grup"un ilk hücresi daha o zamanlar Gürcistan'ın başkentinde harıl harıl çalışmakta olup, Ekim Devrimi'nden yaklaşık bir yıl sonra Gürcistan'ın bağımsızlığını ilan edecekti).

Büyük büyük büyükbabamın gözünde, Simon Yaşi'nin, *güzel eski değerlerden* oluşan uyumlu bileşimiyle istikrara ve ılımlı liberal bir angajmana duyduğu özlem, ticari işlerinin devamı için bir tür güvence oluşturuyordu. Ayrıca Simon bir asker olduğundan, işler ters giderse Kızıllar için de yararlı olabilir, böylece ailesinin geleceğini güvenceye alabilirdi. Çikolata fabrikatörü, bir erkek varisi olmasa da, yanı başında bir erkeğin bulunmasını istiyordu çünkü gelecek şu anda kapıya vururken hiç kimse geleceğin nasıl bir görünüm alacağını bilmiyordu.

Büyük kızı bu sessiz, dindar ve kilise takıntılı haliyle hiçbir zaman bir erkek bulamazdı. Tüm erkek varlıklar arasında Tanrıyı en fazla sever gibi gözüken Lida'yı ona bırakma fikrini yavaş yavaş kabul etmek zorunda kaldı; çikolata fabrikatörü, kendisini güzel bir konyak eşliğinde düşünceleriyle dertlerinin akışına bıraktığı bazı akşamlar, kendi kendisine Tanrının bir cinsiyeti olup olmadığını soruyordu.

O zamanlar yirmi bir yaşında, yani güzel bir evlilik çağında olan ikinci kızı da kolay bir vaka olmayacağını kanıtlamıştı. On dokuz yaşındayken bir bankacının çalışkan oğluyla nişanlanmıştı, iki ailenin bu ümit vadeden ittifakının önünde hiçbir engel yokmuş gibi görünüyordu fakat sonra günün birinde Meri, oğlanla evlenmeyeceğini çünkü çocuğun şehirdeki her kadının peşinden koştuğunu, bu durumun evlilikten sonra değişmesini beklemediğini belirtti.

-Fakat güzel kızım, Meriko'm, güneşim, zavallı çocuğa biraz eğlenceyi çok görme. Biz erkekler zayıf mahlûklarız, siz kadınlara göre daha fazla alakaya ihtiyacımız var, bırak sağına soluna biraz baksın, kime zararı olur? Bir erkeğin yolunda pek çok baştan çıkarmalar meydana gelir, bunlara karşı koymak kolay değildir. Çocuk seni seviyor, sana saygı duyuyor, bir kadın için önemli olan budur.

Çikolata fabrikatörü, ikinci kızına o zamanlar böyle demişti. Kızı ise hor gören bir bakışla homurdanarak, evlenip hayatını çarçur edecek kadar aptal olmadığını belirtmişti. Bankacının oğlu elbette tüm şehirde tanınan bir zamparaydı, Meri onu kontrol altına alıp yalnızca kendisine bakmasını sağlayacak kadar güçlü değildi. Evet, büyük büyük büyükbabam ikinci kızının başını bağlamayı istiyordu, gelmesi beklenen bu karışık zamanlarda müttefiklere ihtiyacı vardı, bunu düşünmek o kadar kötü bir şey miydi? Ancak aynı zamanda Meri'nin özgüvenli tarzına hayran kaldığından üstüne daha fazla gitmemişti.

Bunun üzerinden üç yıl geçmişti, Meri hâlâ kimseyi beğenmiyordu. Biri sıkıcı, diğeri çok yaşlıydı, üçüncüsünün ise korkunç bir annesi vardı; bahaneler böyle sürüp gidiyordu.

Kızların içinde en fazla sorun çıkaran gerçekten de Stasia'ydı. Fakat yine de büyük büyük büyükbabam, Stasia'yı sahip olduğu en içten duygularıyla sevmeden edemiyordu. Stasia kızlarının arasında en akıllı, en atik, en dikbaşlı olanıydı; onu en fazla sinirlendirip öfkesini kışkırtan da Stasia'ydı.

Fakat Stasia'nın hınzırca tarzını, uçuk hayalleriyle dans düşkünlüğünü seviyordu. Stasia ne istediğini biliyor ama bunlar, küçük Christine'de olduğu gibi kucağına düşmüyordu. Yalnızca önemsediği şeyleri yapıyordu. Babası, kendisini belki de en çok onda buluyordu, belki eski karısıyla Stasia'nın doğumda ölen ikiz kardeşiyle ilgili olarak duyduğu vicdan azabını hiçbir zaman atlatamamıştı ama belki de Stasia ona yalnızca daha yakındı, ablaları gibi yabancı ve aksi davranmıyordu.

Stasia'ya duyduğu derin sevgi tüm kalbini öylesine sıkı sıkıya sarmıştı ki, bazen acı veriyordu, hem de en fazla ve en yüksek sesle Stasia ile tartışıp Stasia'nın bazen oldukça pervasız ve saygısız olmasına rağmen. Fakat büyük büyük büyükbabam, Stasia'nın kesinlikle mutlu olmasını, hayallerinin dışlanmadığı bir hayat yaşamasını istiyor ama bununla birlikte kızını, hoppa bir dansçı olması için Batı'nın Sodom ve Gomora'sına, yani Paris'e göndermeyi aklının ucundan dahi geçirmiyordu.

Bu nedenle Stasia, Simon Yaşi'nin yakınlaşma girişimlerine karşılık verip genç adama hiç de soğuk davranmayınca çok sevindi.

O güne değin Stasia erkeklere ilgi göstermemiş, pazar günleri kiliseye giderken en iyi elbiselerini giymeyi, cuma günleri üvey annesi ve kardeşleriyle birlikte, şehrin bir tür evlenme pazarı işlevi gören en işlek caddesinde salınarak gezinmeyi reddetmiş, okul ve şehir balolarında flört etmek isteyen erkeklere soğuk davranmıştı.

Simon, Stasia'nın doğasının akıl ermez derinliklerinde gerçekten de bir çapa demiri olabilecekmiş gibi görünüyordu.

Ancak büyük büyük büyükbabam bu görüşünde yanılacaktı.

Devrimler her zaman kabalıkla öne çıkardı;
bunun nedeni herhalde iktidardaki sınıfların,
halkı görgü kurallarına alıştırmak üzere zamanında çaba harcamamasıydı.
Troçki

Büyük büyük büyükbabamın endişeleri anlaşılır şeylerdi, Brilka, çünkü gerçekten karışık zamanlar yaşanmaktaydı. Karmakarışık.

On yedi yaşındaki Stasia'mızın Beyaz Muhafız Subayı ile tanıştığı zamanlar, Birinci Dünya Savaşı üç seneden beri ortalığı birbirine katıyordu. Dünyanın yarısını içine alıp toplam dört yıl süren kâbusun sonunda, on yedi milyon insan ölmüş, yaklaşık kırk ülke büyük bir felakete sürüklenmişti.

Savaşın korkunç sonuçları bizim küçük ülkemizle uyuşuk şehrimizde özellikle büyük kuzey komşumuz ve "hami"miz vasıtasıyla görüldü. Rusya'nın ekonomik, politik, sosyal sorunları zirve yapmış gibi görünüyordu. Hayalleri çökmüş, yeni bir ideolojiye, sosyalizme yakalanmış binlerce askerle köylü, cepheden firar edip memleketlerine geri dönüyorlardı.

Beyaz üsteğmen Simon Yaşi o günlerde felsefe grubunda konuşma yaparken, bir yandan da düşünceli bir ifadeyle piposundan küçük nefesler çekiyordu.

-Her totaliter ülke gibi Rusya da yüzyıllardır aşağılık komplekslerinden mustarip; bu komplekslerin içinde en acı verici ve sinsi olanı herhalde kendi emperyalizmimiz olsa gerek; bu nedenle Rusya'da sosyalist yazı ve düşünce biçimlerine gösterilen duyarlılık çok büyük oldu, oluyor. Petersburg'un güzelliği bile, Paris veya Viyana'dan eksiği olmayan böylesine görkemli bir şehri inşa etmeye zorlanıp ölümüne çalıştırılan kölelerle mahkûmların üzerinde yükselir.

Ben bu ülkeyi tanıyorum. Ona hizmet ettim. Fakat Rus üst sınıfının bu kompleksi bir gerçek. Aynı şekilde Gürcü üst sınıfının da, buna inanabilirsiniz. Oranın üst tabakasının sürdürdüğü hayat değiştirmek için çok güzel fakat çoğunluğu okuma yazma bilmeyen köleleştirilmiş köylülerin görüntüsü de bir o kadar korkunç. Ben şahsen devrimin halkın haykırışı olduğuna inanmıyorum, devrim daha ziyade öncelik sahiplerinin duyduğu vicdan azabından gerçekleşir, diye ekledi Simon Yaşi düşüncelere dalmış bir tavırla.

-Yani kurtarıcımız Çar II. Aleksander'in, serfliği kanun yoluyla kaldırırken bu kompleksle hareket ettiğini fakat bunu yaparken bu adımın ekonomik, özellikle de ideolojik bir yıkımla sonuçlanabileceğini göz önünde bulundurmadığını düşünüyorsun, öyle mi, diye sordu çok angaje bir liseli.

-Evet, bu kanıdayım. Çünkü Çar'ın, köylülere özgürlüklerini armağan

etmesi sonucunda, toplum içerisindeki sosyal farklılıklar daha keskin bir şekilde ortaya çıktı. Ayrıca son yıllarda binlerce gencin, köylüleri aydınlatmak üzere şehirlerden kırsal alanlara göçtüğünü ama orada ilgisizlik, teslimiyet ve anlayışsızlıkla karşılaştığını unutamayız.

-Yani kurtarıcımız Çar'a o zamanlar yapılan ölümcül suikastın bunun teşekkürü olduğunu mu düşünüyorsun?

-Buna kesin bir cevap veremem, spekülasyon olur, diye anlatmaya devam etti Simon; müritlerinin etkilenmiş bakışlarını üzerinde hissedince rolünü daha çok benimsedi.

-Şu Ulyanov sence şahsi nedenlerle mi davranıyor, diye sordu son sırada oturan kızıl saçlı bir anarşist.

-Neyi kastediyorsun? Lütfen ayağa kalkar mısın, seni görmüyorum.

-Ne de olsa erkek kardeşi, II. Aleksander'e yapılan başarısız suikasttan sonra idam edilen beş komplocudan biriydi.

Ön sıralarda oturan birkaç genç adam, kızıl saçlının havalı tarzına sinirlenerek meydan okur gibi bir tavırla homurdandı.

-Buna da kesin bir yanıt veremem, dostum, yalnızca tahmin edebilirim.

-Peki, II. Nikolay hakkında ne düşünüyorsun, diye sordu angaje öğrenci heyecanla (Lenin'in psikolojik davranış motiflerini dikkate almayarak).

-II. Nikolay kendi tanrısal otokrasisi ile Batı liberalizmi arasında hiçbir zaman karar veremedi, bu da onun kötü kaderi oldu. Özellikle Japonya karşısında uğradığımız yenilgiden sonra, kırsal alanda meydana gelen köylü ayaklanmalarındaki saldırganlığı üç misline çıkaran gerçeklerden uzak bir kayıtsızlığın içine düştü. Ne dediğimi gerçekten biliyorum, 1905 yılında Petersburg'daki çatışmalarda silahsız göstericilere ateş açılmasına izin vermemeliydi; bunu yapmayacak kadar eğitimli ve bunu görmesi gerekirdi, çünkü o iki yüz ölü, ilk işçi Sovyet'inin kurulabilmesine neden oldu. Kuruluş böylece âdeta meşruiyet kazandı. Bana sorarsan II. Nikolay onlara bu kozu kendi elleriyle vermiş oldu.

Angaje liseli anlamlı bir tavırla başını sallayıp bir şeyler yazdı. Bu, Simon'un hoşuna gitti, demek söylediği şeylerden alıntı yapılıyordu. Onları daha da etkilemek için ekledi:

-Nikolay'ın ikinci ağır hatası, asker eksikliği nedeniyle köylüleri cepheye göndermekti. Bu köylülerin cephede askerlerle ve onların ideolojileriyle ilişki kuracağını, sosyalist düşünceye kapılacağını, köylerine geri döndükten sonra Çarlık düşmanı bu ideolojiyi yaymaya devam edeceğini hiç hesaba katmadı.

Simon özellikle yavaş hareketlerle dumanı dışarıya üfleyip bakışını dinleyicilerin üzerinde gezdirdi.

Sonrasında, Brilka, kontrolden çıkan kitlesel gösteriler, süren şiddet olayları, üç yıldan beri devam eden savaşın sonuçları, Stasia'nın aşkı bulduğunu sandığı yılın kışında Çar'ın tahttan çekilmesine yol açtı.

Bunin, o günlerin bir faytoncusunun şu sözlerini yazıya döktü: "Halk

şu anda çobansız hayvan gibi, her yeri pisletip kendi kendini yok ediyor."

Böylece büyük büyükannemin aşkının yılında, Romanovların üç yüzyıllık hükümranlığının yerini İşçi ve Asker Konseyleri ile bir geçiş dönemi hükümeti almış oldu.

Tüm bunlar, Brilka, Çarlık zamanının en sansasyonel soygunlarından birisinin üzerinden tam on yıl geçtikten sonra meydan geldi. Sıcak bir haziran günü Tiflis'in güzel Jerivanski Meydanı'nda (daha sonra Lenin Meydanı, bundan da sonra Özgürlük Meydanı) gerçekleşen bir soygun.

Saat 10.30. Yaşanması yalnızca Tiflis'te mümkün olan ve kakule, kahve, tozla karanfil kokan harikulade bir sabah. Üzerinde Çar'ın süvarilerinden iki Kazak'ın oturduğu çeyrek milyon rubleyle –Çar'ın özel harcamalarını içeren yıllık bütçesi– yüklü iki araba Jerivanski Meydanı'na ulaşıyor.

Arabalar sağa, klasik tarzdaki büyük Merkez Bankası binasına doğru dönmek üzere, tam o anda atların bacaklarının arasında küçük yuvarlak nesnelerin yuvarlandığı görülüyor. Sonra kulakları sağır eden bir gürültü, çığlıklar duyuluyor, her taraf kan içinde kalıyor. Nereden çıktıkları belli olmayan köylü delikanlılar, koşarak gelen muhafızların üzerine makineli tüfeklerle ateş açıyor. Duman, bağrışma, kanların arasında atının üzerinde bir adam beliriyor, para çuvallarını kapıp hızla uzaklaşıyor.

Paranın izinin tüm İmparatorlukta sürülmesine, şehrin altının üstüne getirilmesine, sayısız evin didik didik aranmasına rağmen paralar bulunamıyor; akabinde bir şiltenin içine dikilmiş vaziyette Finlandiya'ya, orada parayı yıkayıp tekrar Çarlığa, partinin kasasına geri gönderen Ulyanov yoldaşa ulaşıyor.

Soyguncu çetenin şefi, bir Gürcü kunduracının oğlu, alt tabakanın zeki bir çocuğu, papazlık seminerinden terk yirmi iki yaşında bir delikanlı; Ulyanov ondan hep övgüyle bahsediyor ki bu da çok önemli. Delikanlının pek çok takma adı var çünkü Çarlık gizli polisi tarafından epeydir silahlı soygun, kundaklama ve ajitatif faaliyet yüzünden aranmakta, iktidara karşı işlediği suçların listesi çok uzun; fakat henüz tarihe geçeceği en belirgin takma adını kullanmıyor, adı henüz çelik adam değil.

Kışın yaklaşık beş bin taraftarı bulunan Bolşevikler politik görüşler okyanusunda bir azınlık oluşturmaktaydı. Fakat daha Stasia'nın mutlu bir şekilde bozkırda ata bindiği ekim sonunda Bolşevik Askeri Komitesi tüm Petrograd postanelerini, köprülerini, tren istasyonlarını işgal etmişti. Geçiş dönemi hükümeti 25 Ekim'de Kış Sarayı'nda toplandı. Toplantı yalnızca birkaç yüz genç soylu, ordunun kadın taburuna mensup yüz otuz kadın askerle malul süvarilerden birkaç yüz atlı tarafından korunuyordu.

Yaklaşık iki bin Kızıl Ordu mensubundan oluşan Bolşevikler bütün gün boyunca Kış Sarayı'nın önünde bir ileri bir geri yürüyüp durmuştu. Akşam saatlerinde Kızıl Orduculları desteklemek üzere üç bin denizci ulaştı. Kış Sarayı'nın önündeki meydan dolmuştu.

Aurora zırhlısından, Petro ve Paul Kalesi'nden top ateşleri yapıldı.

Genç soylular denizcilere ateş açtı fakat denizcilerin bir kısmı bu arada korunmasız yan kapılardan saraya girip geçiş dönemi hükümetini tutukladı. Bu, 26 Ekim 1917'de sabaha karşı saat ikide gerçekleşti.

Böylece hakkında çok konuşulan, Sovyet propaganda filmlerinde hep yer alan "Kış Sarayı Taarruzu" tamamlanmış oldu.

Ölü sayısı altıydı.

-Geçiş hükümeti giderek güven kaybına uğruyor. Rusya'da enflasyon artıyor. Ekonomi yerinde sayıyor. Gelen haberlere göre her gün soygunlar, ordu içerisinde çatışmalar, yağmalamalar, toprak kamulaştırmaları; her türlü suç yaşanıyor. Gıda malzemeleri tükeniyor, ülke iflasın eşiğindeymiş gibi görünüyor. Geçiş hükümetine liderlik yapması beklenen bu Kerenski oportünisti, sembollerle güçlenmeye çabalarken karar gücünü, kendisine duyulan güveni günden güne yitiriyor. Kızıllar bundan daha fazla ne ister ki?

Büyük büyük büyükbabam, Simon'u da davet ettiği çikolata fabrikasında sabah kahvesini içerken, galeyana gelmiş bir şekilde gazetesinin üstüne eğilmişti.

-Bolşevikler seçimlerde kesinlikle iki büyük şehir Petrograd ve Moskova'ya yoğunlaşıp tüm maddi güçlerini silahlanmaya, bir ordunun kurulmasına yatıracak. Şayet kazanırlarsa Petrograd Sovyet'inin yönetimini alacaklar; hiç güvenmediğim şu garip Troçki bu konum için öngörülüyormuş. Biz ise her zaman olduğu gibi arkadan geliyoruz. Ruslar şu lanet olası devrimi gerçekleştirmek üzereyken, biz burada hâlâ ülkemizin geleceğinin nasıl olması gerektiğine kafa yorup duruyoruz; bu iyi değil, Simon, hiç iyi değil.

İki adam siyah kahve içiyor, çikolatalı badem keki yiyor, son haftalarda neredeyse her gün yaptıkları gibi yalnızca siyaset üzerine sohbet ediyorlardı.

Gürcistan'ın siyasi hayatı, ülkenin Rusya'ya bağlandığı anda boğuldu. Bu bağlanmanın ve ulusal kimliğin korunmasına ilişkin bir fikir birliğine varılmasının ardından, Gürcüler her türlü siyasi düşünceyi bir kenara bırakıp Rus hayatının girdapları içerisinde kayboldu.
Kafkasya Postası

Karargâhlarında her gün buluşan, gruplar halinde heyecanla fısıldaşarak Stasia'nın kız lisesinin önünden geçen tüm bu Beyaz Muhafızlar, Milliyetçiler, Liberaller, hatta bazı Menşevikler bir noktada birleşmiş gibi görünüyordu: Zamanın beraberinde getirdiği avantajı kullanıp Gürcistan'ın bağımsızlığını ilan etmek. Avrupa'nın balkonu –ülkemize verilen ironik-şairane bir ad– esaretten nihayet kurtarılıp çoktandır hasretle beklediği özgürlüğüne kavuşacaktı.

Fakat Stasia bunlarla ilgilenmiyor, umursamaz bir tavırla omuzlarını silkip bale kariyeri hakkında hayaller kurmaya devam ediyordu. Bu tartışmalardan hoşlanmıyordu, dünyada o kadar güzel ve yaşanılası şeyler vardı ki, özellikle de aşkın ilk belirtileri hissedilince ve insan Paris'te, Rus Balesi'ndeki geleceğini hayal edince. Babası, nişanlısı, hatta tüm ülke ne derse desin, Stasia yalnızca ve yalnızca özgürlüğü, Paris'e gitmeyi istiyordu; her şeyden önce de dans, dans, dans etmeyi. Kaşlarını çatarak bakan o bayanlarla baylar ne düşünürse düşünsün, Stasia rüyalarında dans edecek, Ida Rubinstein gibi Théâtre du Châtelet'de Şehrazat rolünde sahneye çıkacaktı.

Her gün öğleden sonra, beyaz üsteğmenin onu okuldan alarak bozkırda yapacakları yarışları bekliyordu. O zaman politika konuşmaları bitiyor, yalnızca çarpan kalbi, hafifçe esen rüzgâr, yankılarla kırmızı toprağın üzerindeki nal sesleri kalıyordu.

Hayatında ilk defa âşık olan, okulda örgü örmek ya da tığ işleri yapmak değil, Latinceyle astronomi öğrenmek isteyen Stasia'mız ata biniyordu, özgürdü, hayat doluydu; ne sosyalizm ne de demokrasi bunu değiştirebilirdi. Seçtiği adamı Paris'e gitmeye ve yeni, farklı bir hayata başlamaya nasıl ikna edeceğine dair planlar yapmakla meşguldü.

Sonra üsteğmen bir akşam, bir ağaç kütüğünün üzerinde otururken Stasia'ya, kendisinin karısı olarak kuzeydeki soğuk ülkeye gitmeyi tahayyül edip edemediğini sorunca, Stasia darmadağın oldu.

Bir karar vererek –her ne kararı olacaksa– vazgeçmek zorunda kalacağı o farklı hayata –her ne hayatsa– için için ağlamaya başladı. İnsan arzularına, bu dünyanın verdiği imkânlara göre yaşayabilmek için iki, üç, dört, hatta

sayısız kez dünyaya gelemez miydi? Böyle zamanlarda hep olduğu gibi ölü ikiz kardeşini düşünerek daha da hüzünlendi; ölü kız kardeşine düşüncelerinde, *Anna Karenina*'da uzun aşk sancılarından sonra Ljewin'in kollarında güvenli bir liman bulan Kitty'yi örnek alarak Kitty adını vermişti.

Beyaz üsteğmen bambaşka konular üzerine kafa yorarken bir çözüm arıyordu. Kendisini uzun bir süreden beri hem ideolojik hem de maddi açıdan sıkışmış hissediyor, Liberallerin ülkeyi komünizme karşı savunacağı umudu günden güne biraz daha eriyordu. Gürcistan'da kalmak ona çok riskli geliyor, buradaki birlikle koalisyonların hiçbirisine güvenmiyordu.

Harekete geçmek, bir tarafı seçmek zorundaydı. Küçük şehrinin darlığında kesinlikle kalmak istemiyordu. İnsanlar dışarıda yepyeni ülkeler kurarken, bu taşra şehrinde liselilerle dumanlı odalarda oturup başkalarının hayata geçirdiği şeyleri tartışmayı değil, eylemin bizzat içinde bulunmayı istiyordu.

İnsanın bir anda hem kariyer yapabileceği hem de düşman ilan edilebileceği zamanlar yaşanıyordu. Kendisi kesinlikle düşman ilan edilmek istemiyordu.

Fakat ülkesinde demokrasi başarısızlığa uğrar da Bolşevikler nihai zaferi elde ederlerse, burada hiçbir şansı kalmazdı.

Öbür yandan Kızılların bulabilecekleri kadar destekçiye ihtiyacı vardı.

Üsteğmen böylece sevdiği kızın yanında oturuyor, ona, kuruluşu daha geçenlerde Troçki tarafından emredilen köylü ordusu RKK'ya katılmaya karar verdiğini itiraf etmeye cesaret bulamıyordu.

Şöyle veya böyle, Stasia bir meşe ağacının altında için için ağlıyordu; ağaç kesinlikle bir meşe ağacıydı, kesinlikle çok yaşlıydı. Kesinlikle. Simon, teselli etmek bahanesiyle, Stasia'nın titreyen omuzlarını kavradı. Elbette ilk öpücük çok güzeldi, kesinlikle, Brilka, çünkü hikâyemizde ilk öpücük kesinlikle güzel olmak zorunda.

Stasia'nın daha bu akşam onayını verip vermediğini bilmiyorum, buna karşın üç akşam sonra, babasının hep çikolatayla lavanta kokan odasına girip ağır deri koltuğa oturduğuna, ona Simon Yaşi ile ertesi gün evleneceğini bildirdiğine eminim.

Çikolata fabrikatörü başını önündeki kâğıtlardan kaldırdı, okuma gözlüğünü çıkardı, kızına bakıp güldü.

Ancak hepsi bu kadar değildi, Stasia sözlerine devam etti: Düğün istemiyorum. Bunun için harcanacak parayla drahomamı kendim için ayırıp dans eğitimimi finanse edeceğim. Bildiğim kadarıyla sen de bu evliliği istiyorsun, baba, senden şimdi evet demeni bekliyorum.

Hâlâ gülen babası, sonra daha sert bir tavra büründü, böyle bir şeyin söz konusu bile olamayacağını (veya aynı anlama gelen bir şey), kızının kaçıklıklar peşinde koşmasından dolayı kendisini tüm şehre maskara yapmayacağını belirtti. Her şey kurallara uygun bir şekilde ele alınacaktı: ilkönce nişanlanma, sonra bir bekleme süresi, nihayet ailenin toplumdaki konumuna yakışır bir düğün. Nihayetinde kızlarından birisi ilk kez evleniyordu,

bunun kutlanması gerekiyordu.

Ayrıca müstakbel damadıyla ciddi bir konuşma yapmalıydı, saygın bir genç adam –ki Simon'un böyle olduğuna kuşku yoktu– karısının keyfine teslim olamazdı.

Stasia tüm bunları büyük bir sükûnet içerisinde dinledi, babasının ikram ettiği ve etrafa harika kokular yayan Türk kahvesini bile reddetti, sonra ayağa kalkarak ya bu şekilde evleneceğini ya da hiç evlenmeyeceğini, ayrıca Simon'un yakında Petrograd'a gideceğini dile getirdi. Bu sözleri o kadar büyük bir kesinlikle söylemiş olmalıydı ki, babası bu durumu onaylamamakla birlikte, kızının ertesi sabah, en büyük ablası Lida'nın, ilk balosu için diktirdiği sade bir beyaz elbiseyle papazın önüne çıkmasına karşı gelmemeye karar verdi.

Çikolata fabrikatörü sözünü tutup sıcak çikolata reçetesini Stasia'ya evlilik drahoması olarak verene kadar, kendisiyle ve kuşkularıyla büyük bir iç mücadele geçirmiş olmalıydı. Belki ilk karısının ölümünü takip eden senelerde, batıl inançlardan ziyade ticari yeteneklerine güvenmeye karar vermişti. Büyük şehirleri kapsayan bir yayılma gerçekleşmese, sıcak çikolata hâlâ satışa sunulmamış olsa da, nihayetinde tüm aileye iyi bir hayat imkânı sağlayan şey, bu reçeteydi. Fakat bu katkının küçük dozajı tehlikesiz görünüyor, tam tersine insanlara haz veriyor, fahiş bir fiyat söz konusu olmaksızın bir süreliğine tüm dertleri unutturuyordu. Çikolata fabrikatörü büyük büyük büyükbabam, Stasia'nın evliliğinden önceki gece, bunca zamandır sıcak çikolatayı kilit altında tutmakla iyi yaptığını düşünüyordu ama bunun nedeninin o zamanlar gizli reçete cebinde olmak üzere Avrupa'dan geri dönerken, Tiflis, St. Petersburg veya Moskova'da en güçlü kreasyonunu nasıl cebinden çıkartıp herkesi şaşırtacağını, ticari işleri için en iyi koşulları sağlayacağını içeren hayallerin aynısı olup olmadığına emin değildi.

Sıcak çikolatayı satılık bir ürün haline getirmeme kararı, ona, sanki duygularına karşı koymuş olsaydı, gerçekleşmesi muhtemel bir felaketi önlemişçesine güzel, iyi bir his veriyordu. Böyle bir felaketin gerçekleşeceğine aslında emindi. Elemanları veya karısının önünde bunu hiçbir zaman açıkça dillendirmeyecek olup zaman zaman kendi tahminlerini gülünç bulsa da, bu lanetli önsezi Ketevan'la Stasia'nın ikizinin ölümünden beri hep kafasının bir yerlerinde durmuştu. Beklentilerin aksine tüm bu yıllar içerisinde yok olmadı, tam tersine zamanla giderek güçlenip bir kanaate dönüştü.

Stasia elbette elemanlarından biri veya Lara Mihailovna değildi. Belki de büyük büyük büyükbabasının, alaya alınmaksızın bir sır emanet edebileceği tek kişiydi.

Çikolata fabrikatörü böylece nikâhtan önceki gece tüm cesaretini topladı, Stasia'nın yatak odasının kapısına vurdu (Stasia uyanıktı, o gece heyecandan hiç uyuyamadı), ondan giyinip kendisini izlemesini rica etti. Stasia giyindi, babası onun elini tuttuktan sonra birlikte hiç konuşmadan karşıdaki çikolata fabrikasına gittiler.

Çikolata fabrikatörü kapıyı açtı, elektriği yaktı (küçük şehirde o za-

manlar çok az bulunan bir imkân), Stasia'yı üretim odasına götürüp ondan oturmasını rica etti. Sonra katkı bileşimini hazırlamaya koyuldu. Stasia'nın dikkatle izlemesini, bileşim maddelerini aklında tutmasını, kendisi bileşimi hazırlarken yüksek sesle tekrarlamasını istedi. Stasia, bu esrarengiz havayla babasının ortaya koyduğu derin saygıya başlangıçta şaşırmakla birlikte, hayatında burnuna gelen en büyüleyici koku yayılmaya başladıkça her türlü çekingenliği bir kenara bıraktı.

Stasia tüm ülkede tanınan bir pasta ustasının kızı olduğundan türlü türlü lezzete alışkındı fakat insanı bu denli baştan çıkaran ne bir koku ne de tat tanıyordu. Hipnotize olmuş gibi malzemeleri art arda saydı, her bir malzemenin niceliğini tekrarladı, ağzının suyunun nasıl aktığını hissetti. Sonra babası, gördüğü her şeyi en küçük ayrıntısına kadar yazmasını istedi; malzemeleri, hazırlama için gerekli zamanı ve *–en önemlisi–* tam dozajı. Babası masanın üzerine kâğıt kalem koydu; Stasia en okunaklı el yazısıyla babasının sırrını yazdı; odayı doldurarak aklını başından alan koku nedeniyle dikkatini toparlamak zorundaydı.

Sonra babası tarafından Stasia'nın önüne, içinde siyah, kalın bir sıvı bulunan küçük, ince, tüy gibi hafif bir fincan uzatıldı, Stasia gümüş bir kaşıkla sıvıyı büyük bir zevkle yemeye başladı. Damağı inanılmaz bir zevkle uyarılmış, zihni tattan mest olmuş, dili âdeta uyuşmuştu. Sıvıyı kaşıklayarak bitirdiğinde birkaç dakikalığına etrafındaki dünyayı unuttu.

-Tanrı aşkına, neydi bu, diye sordu aç bir kedi gibi fincanı yalayıp dikkatle önüne koyduktan sonra. Neden bunu bize şimdiye kadar hiç göstermedin?

-Gizli bir reçete olduğu için. Sırrımın küçük bir dozajını tüm çikolatalı ürünlerimize katıyorum, fakat reçete aslında, şu anda tattığın sıcak çikolata için bulunmuş. Fakat... Büyük büyük büyükbabam duraksadı ve gözlerini hiç ayırmadan kızına baktı. Fakat reçete çok tehlikeli.

Kelimelerle tarif edilmesi mümkün olmayan bir şeyi tarif etmek üzere gerekli olan kelimeleri arıyormuşçasına tekrar duraksadı.

-Tehlikeli demekle neyi kastediyorsun, diye sordu Stasia, göğsünde hâlâ çikolatanın bıraktığı sarhoşluk hissi olmak üzere.

-Stasia, kızım, kulağa ne kadar garip gelirse gelsin, sana şimdi söyleyeceklerime inanmalısın; sana söyleyeceklerime inanacağına söz ver!

-Fakat baba...

-Söz ver!

-İyi, tamam, söz veriyorum. Tabii ki söz veriyorum.

-İyinin fazlalığı kötülük meydana getirebilir. Bu çikolatadan tadıp da daha fazla istemeyen, evet, açgözlülük belirtileri göstermeyen hiç kimseyi görmedim. Fakat açgözlülükle haz kombinasyonu felakete yol açabilir. Bunu lütfen aklında tut!

-İnsan elbette daha fazla istiyor, çünkü günah olabilecek kadar leziz.

-Hayır, anlamıyorsun. Bu çikolata yalnızca küçük miktarlarda tüketilebilir, katkının çok küçük bir miktarı her çikolatayı gerçek bir haz haline

getirebilir fakat saf biçiminde, yani bu biçimde, Stasia, felaketlere neden olabilir.

Babasından bunun gibi sözlere, hele bu ibadet benzeri tarza alışık olmayan Stasia duraksadı fakat bir şey fark ettirmemeye çalışarak mümkün olduğunca ciddi bir yüz ifadesi takındı.

-Kutsal saydığın her şey üzerine, bana bu sırrı gözbebeğin gibi koruyacağına söz vermelisin. Bu reçete hiçbir zaman ailenin dışına çıkmamalı, hiçbir zaman yabancı birisi tarafından kullanılmamalı. Reçeteyi asla dikkatsizce, birtakım eğlenceler için kullanmamalısın. Özel ve nadir bir şey olarak kalmalı. Çikolatayı satışa sunsaydım seneler boyunca çok kâr yapabilirdim fakat aksi yönde karar verdim.

-Fakat neden ben? Reçeteyi neden bana veriyorsun?

-Doğumundan sonra annenin anısına, bu sırrı günün birinde sana miras bırakacağıma yemin ettiğim için ve...

-Ve?

-Felaketten sağ çıktığın için, gördüğüm kadarıyla...

Çikolata fabrikatörü cümleyi tamamlamadı. Stasia onun ne demek istediğini tam anlamasa da sormaya cesaret edemedi. Kafası şu anda, bu güzel çikolatanın felaketlere yol açacağı şeklindeki hayali düşüncelerden farklı konularla meşguldü.

-Fakat bazen...

-Evet, bazen. Bu bazenlerin çok sık olmamasına, şayet olursa da özel nedenlerin bulunmasına dikkat et.

O gece Stasia reçeteyi ezberledikten kâğıdı yırtıp atmaya yemin etti. Yatakta tüm duyularıyla çikolatanın tadını hatırlamaya çalışırken, bu sırrın yaraları iyileştirebileceğine, felaketlere mani olup mutluluk getireceğine emindi.

Fakat bu düşüncesinde yanılacaktı.

Nikâh günü Stasia'nın küçük ablası Meri hasta bir teyzeye bakmak üzere köye gitmişti, üvey annesi migren numarası yapıyordu, yalnızca utangaç Lida ile on yaşındaki Christine, ellerinde kocaman çiçek demetleri olmak üzere kardeşlerine kilise yolunda coşkuyla refakat ediyorlardı. Hem ailenin bir dostu olan hem de Stasia'nın, huzurunda günah çıkardığı Rahip Seraphim, küçük Sankt-Georg Kilisesi'nde nikâhı kıydı.

Simon, kayınpederini, ailenin sosyal konumuna yakışır bir düğünün daha sonra yapılacağını belirterek teselli etti, iyi ve kötü zamanlarda karısının yanında olup ona bakacağına söz verdi. Çift, geceyi mağara kentinin yakınlarında bulunan bir misafirhanede geçirdi, ertesi sabah Stasia'nın yüzünde, takınmaya muktedir olduğu en yumuşak gülümseme vardı. Evli bir kadının gülümsemesine henüz hâkim değildi, erkek tarzında ata binen özgür kızın gülümsemesi ise çoktan uçup gitmişti.

Nikâhtan yaklaşık iki hafta sonra Simon şehirden, ilkin tren istasyonuna kadar faytonla, sonra da trenle kuzeye doğru ayrıldı, Stasia evli bir kadın

olarak eve döndü.

Tüm bunlar çalkantılı 1918 yılının başlangıcında meydana geldi; 1918 yılı, o zamanlar yalnızca Josef, Koba veya sevgi dolu bir şekilde Soso diye hitap edilen hemşerimizin, Troçki tarafından kurulan Kızıl Ordu Başkomutanlığına atandığı yıldı.

1918 yılı aynı zamanda Bolşeviklerin *Sosyalist Anavatanın İçinde Bulunduğu Tehlike* başlıklı bir kararname çıkardığı yıldı; bu kararnamenin sekizinci maddesinde şöyle deniliyordu: "Düşman ajanlar, spekülatörler, yağmacılar, karşı devrimci ajitatörler, Alman casuslar suç mahallinde derhal kurşuna dizilecektir." Daha sonraları NKVD'ye (İçişleri Halk Komiserliği) dönüştürülüp sonunda KGB adını alacak olan Çeka'nın kuruluşuna bir yıl vardı.

Rus kitlelere çok basit ve kolayca anlayabilecekleri bir şey sunmak lazım ve Komünizm basit bir şey.
Lenin

Simon, Petrograd'tan telgrafla BENİM GÜZEL AMAZONUM ACABA ŞU ANDA NE YAPIYOR – ONU NE ZAMAN TEKRAR KOLLARIMA ALABİLECEĞİM veya BİRTANEM BENİ ÖZLÜYOR MUSUN BURADA BİZİM İÇİN NEVA YAKINLARINDA ÇOK GÜZEL BİR EV BULDUM ÇOK BEĞENECEKSİN – BURADA İYİ BİR BALE ÖĞRETMENİ DE VAR diye bildiriyor, bunları önemsiz bulan postacıların Stasia'ya öfkeli bakışlar atmasına neden oluyordu; böyle şeyler yazmak yakışık almazdı.

Daha sonraları yazılanlar değişip daha kaygılı oldu: BİRTANEM BURALAR KARIŞIK NE OLACAĞI BİLİNMİYOR KENDİNE DİKKAT ET veya CANIM BU ÜLKEDE KÖTÜ ŞEYLER OLUYOR FAKAT BEN... (Gerisi eksikti).

Stasia, defalarca rica ettikten sonra kocasının tam olarak neyle iştigal olduğunu öğrenebilmişti. Simon, Kızıl Ordu'da ekmek tedarikinden sorumluydu.

Ocak 1918'den beri Rusya'da büyük bir açlık hüküm sürüyordu. Kızıl Ordu'ya, köylülerin yeterince üretemeyip yokluğu yağmalamalara neden olan ekmeğe el koyma görevi verilmişti.

Aynı yılın nisan ayında Birinci Gürcistan Demokratik Cumhuriyeti ilan edildi. Çikolata fabrikatörü rahat bir nefes aldı, şirketinin yayılma planlarını görüşmek üzere mayıs ayında Tiflis'te ilk Ekonomi Bakanı'yla buluştu. Başkentte büyük bir pastane açma planının önünde artık bir engel yokmuş gibi görünüyordu. Bunun üzerine çikolata fabrikatörü evinde bir yemek düzenledi, pürüzsüz gözüken geleceği kutlamak üzere taşra sosyetesini yemeğe davet etti.

Stasia, aralarında yaptıkları konuşmaya göre şubat ayında kocasının peşinden gidecekti. Aylarca bekledikten sonra yaz başlangıcında beklemekten yoruldu, ne pahasına olursa olsun kocasının yanına gidip ona destek olacağını babasına bildirdi; dans eğitimi şimdilik bekleyebilirdi. Başına buyruk kızının gösterdiği özveriye şaşıran babası, onu sakinleştirmeye çalıştı. Başka koşullarda o da kızının, yakışık aldığı üzere kocasının yanında bulunmasını arzu ederdi.

Fakat büyük büyük büyükbabam somut durumu göz önünde bulundurarak kızının planlarına direndi. Bunu takip eden uzun mücadele Stasia'yı

o denli yıprattı ki, bahçede saatlerce, eskiden annesine ait olan sallanır koltukta oturup trajik görüntüsünün babasının kalbini yumuşatacağı umuduyla öylesine önüne baktı.

Stasia sonra, "Her şeyi erkekler belirlemek istiyor. Nasıl bir hayat bu böyle? Bir köpek olarak dünyaya gelseydim de hiçbir şey farklı olmazdı, hatta köpek olarak daha özgür olurdum," diye, yalnızca dehşet içinde başını iki yana sallayan ve küçük kız kardeşini Tanrıya küfretmekle suçlayan Lida'ya yakındı.

Temmuzda hiçbir telgraf gelmeyince, kocasının akıbetinden duyduğu endişe, Stasia'nın özgürlükçü ideallerinin tümden çökmesine yol açtı; Stasia Sankt-Georg Kilisesi'ne giderek Rahip Seraphim'i bulup ondan yardım istedi. Sonra küçük kilisede diz çöküp iki saat boyunca, "Lütfen, Tanrım, lütfen, eğer istemiyorsan dans etmem veya ertelerim, yeter ki Simon bana geri dönsün veya inatçı babam bana acıyıp kocama gitmeme izin versin. Galiba onu gerçekten seviyorum, gerçekten; Tanrım, haksızlık bu, tüm bu düşünce ve arzularla doğmama izin vermiş olamazsın, hep itaat etmemi istiyor olamazsın, lütfen özgür iradem gerçekleşsin, aynı senin özgür iraden gibi. Evet, biliyorum, dua etmem, her Paskalya'da ölülere kırmızı yumurtalar götürüp mezarlara şarap dökmem gerekiyordu. Hıristiyanlık görevlerimi ihmal ettim, hepsini yerine getireceğim fakat bana biraz hoşgörülü ol. Şayet her şeyi sen bulduysan, o halde dans etmeyi de sen buldun, öyle değil mi," diye dua etti.

Tam o anda güçlü bir rüzgâr kilisenin kapısını ardına kadar açınca Stasia korkarak yerinden sıçradı (en azından ben kafamda böyle tahayyül ettim çünkü Stasia'nın duasının anında duyulduğunu düşünüyordum).

Kapıda siyah kişvesi içinde Seraphim durmuş, elinde bir kâğıt tutuyordu. Stasia'ya yaklaşıp kulağına eğilerek bir halı tüccarının onu faytonunda tren istasyonuna kadar götürmeyi kabul ettiğini söyledi. Halı tüccarı onu Heerstraße'den geçiremezdi fakat bu çalkantılı zamanlarda uzun tren yolculuğunu gözü kesiyorsa bunu sağlardı. Zaten aşk da en büyük ibadet ve sevenleri birbirine kavuşturmak en güzel görev olduğu için, Seraphim bunu dualarıyla destekleyecekti.

Stasia, karşısındakinin bir rahip olduğunu unutarak Seraphim'i kucakladı, onunla kaçış planının ayrıntılarını fısıltıyla konuştu.

Ayrılışından üç gün önce tüm hazırlıklarını tamamlamış, eşyalarını çantasına yerleştirmişti. Her şeyden önce babasının pantolonunun ceplerinden birkaç banknot çekip almış, drahomasına saydığı birkaç parça mücevheri elbisesinin içine dikmişti.

Stasia gün ağarırken halı tüccarının faytonunda evden kaçtı. Kardeşleriyle babasına, davranışına anlayış istediği birer mektup bırakmıştı.

Kış koşullarının kendini giderek daha fazla gösterdiği uzun yolculuk hakkında çok fazla bilgiye sahip değilim. Yalnızca çikolata fabrikatörünün, Stasia'ya yetişmesi için birkaç kişiyi yola çıkardığını, Seraphim'in oruç zamanı süresince suskunluk yemini bahanesiyle mağara manastırına çekildi-

ğini biliyorum. Bir de Stasia'nın üç hafta sonra hedefine ulaştığını.

Bir zamanlar o denli güçlü olan Rus İmparatorluğu bu arada giderek daha derin bir kaosa gömülmüş, özel mülkiyetin, bankaların, gayrimenkullerin kamulaştırılması, serbest piyasa ekonomisinin çöküşü, mahkemelerin yerini halk mahkemelerinin alması trajik sonuçlar yaratmıştı.

Tüm ülkede huzursuzluk hâkimdi çünkü bu radikal reformların hayata geçirilmesi için gerekli profesyonel kadrolar mevcut değildi. Temmuz ayında ilan edilen Sovyet Anayasası birçok sosyal tabakanın haklarını tümüyle budadı. Devrimden yalnızca sekiz ay sonra, kaçınılmaz bir şekilde iç savaşa götürecek olan bir yönetim anlayışı yerleşmişti: İktidar gücünün birkaç kişide yoğunlaşması, haberleşmeyle ekonominin giderek tekelleşmesi, bazı halk katmanlarına ayrımcılık uygulanması.

Stasia Petrograd'a ulaştığında, Çar II. Nikolaus'la ailesi artık yaşamıyordu. Tarihin bu sayfası, tüm ailenin Ekarinburg'un bir bodrumunda kurşuna dizilmesiyle kapanmıştı.

Fakat Stasia ne bunu ne de Simon Yaşi'nin nerede olduğunu biliyordu. Simon'un resmi adresi olan Neva yakınlarındaki "güzel yuva"da bir evle değil, yalnızca sarhoş Kızıl Ordu askerleriyle ve bir karargâhla karşılaştı, Yaşi yoldaş bu gruba dahil değildi. Stasia soğuk Petrograd sokaklarında hedefsiz bir şekilde gezinip, o zamanlar İpek Yolu'nun öbür tarafında yaşayan her bayanın sahip olması gereken şivesiz Rusçasıyla kocasını arıyordu.

Sonunda hiç istemese de eve telgraf çekip babasından yardım istemeye mecbur kaldı.

Daha bir saat bile geçmeden babasının cevabı eline ulaşmıştı: KORKUDAN NEREDEYSE ÖLDÜK – BUNU NASIL YAPABİLDİN NEYSEKİ İYİSİN – THEKLA'YA GİT KENDİSİ KUTAİSİLİ KUZENİM DAVİD'İN KUZENİDİR – FONTANKA KIYISINDA YAŞIYOR – BENİM KIZIM OLDUĞUNU SÖYLE – EV NUMARASINI BİLMİYORUM – BÜYÜK BİR EV VE KENDİSİ ŞEHİRDE TANINIR – SOR – GÜVENDE OLDUĞUNDA HABER VER.

Stasia daha önce hiç "şehirde tanınan Thekla"dan bahsedildiğini duymamıştı. Ama bunun pek bir anlamı yoktu çünkü Stasia akrabalarının en az yarısını tanımıyor, onları çoğu zaman, babasının isteğiyle katıldığı doğum günü eğlencelerinde, düğünlerle cenazelerde keşfediyordu.

Onu ve küçük bagajını at arabasıyla Fontanka'ya götürmeyi kabul eden hafif sarhoş bir Kazak'la karşılaşıncaya kadar, tam üç saat boyunca bu delirmiş olan şehirde korku içinde oradan oraya dolaşıp durdu.

Endişesiyle korkusundan dolayı şehrin güzelliklerini algılayamayan Stasia, üzerinden hızla geçtikleri sokakları arabadan ağzı açık seyretti.

Birçok köprünün üzerinde üniformalı adamlar nöbet tutuyor, köylüler mobilyalar yüklenmiş el arabalarını önlerinde yuvarlayarak yürüyor, dükkânların önünde uzun kuyruklar uzanıyor, insanlar endişeli yüz ifadeleriyle oradan oraya koşturuyordu. Nehir de bu garip atmosfere uyum sağlamış gibiydi ve bulanık, kızgın, gürültülüydü.

Görkemli İsaak Katedrali'nin önünde büyük bir topluluk birikmişti; insanlar ellerinde pankartlarla bir araya gelmiş, toplu halde hiç durmadan birtakım parolalar dillendiriyorlardı.

Üzerinde açık yeşil ve soluk sarı renklerde villayla avlular bulunan Fontanka'nın kıyı şeridinde ateşler yakıp yemek pişiren gruplar yığılmıştı. Çarlık şehrinin bakımlı arka planı, ön taraftaki bu meşgaleyle anlamsızlığa varan bir tezat teşkil etmekteydi.

Thekla adındaki birini sormak için üç kez durmak zorunda kalan Kazak, nutku tutulmuş gibi duran Stasia'ya, bir arsa sahibini aramaya vakti olmadığını söylemek üzereydi ki, bir ateşin etrafında toplanmaya çalışan genç kızlardan birisi, aradığı yerin biraz ilerideki sarı ev olması gerektiğini söyledi. Şayet kız yardıma yetişmeseydi Stasia ne yapacağını bilmiyordu.

Kazak'a para verdi, bagajını aşağıya indirdikten sonra klasik tarzdaki villanın devasa demir kapısına vurdu, daha doğrusu âdeta yumruklamaya başladı çünkü yolun biraz ilerisinde bağıra çağıra ilerleyen bir grup tam üstüne geliyordu, bir an önce kendisini güvenli bir yere atamazsa, insan yığını tarafından sürüklenip götürülecekti. Sonunda, başında Ruslara özgü tipik bir başörtüsü olan ürkek bir kız kapıyı açtı, hiç konuşmadan Stasia'yı alelacele içeriye aldı. Sonra kapıyı tekrar kapatıp sürgüleri çekip kapının arkasına mobilya parçaları yığdı.

Stasia usulca etrafına baktı. Hayatında adımını attığı en güzel evlerden birindeydi. Davetkâr girişten yukarıya doğru geniş bir mermer merdiven çıkıyordu. Zemin çok güzel çinilerle kaplıydı. Stasia, hayretle tespit ettiği üzere, içinde çok uzun bir meşe masayla iki sandalyeden başka hiçbir mobilyanın bulunmadığı aydınlık, geniş bir kabul salonuna buyur edildi. Burada oturup ortalıkta dolaşmaması istendi.

Bir süre sonra ayak sesleri duydu, merdivenin en üstünde bir kadın belirdi, aşağı yukarı ellili yaşlarının ortalarındaymış gibi görünüyordu ama daha yaşlı veya daha genç de olabilirdi, biyolojik yaşı kalın bir makyaj tabakasıyla örtülmüştü. Kadının üzerinde, babasının Stasia'yı hep uyardığı o açık saçık dans lokallerinde çalışan dansçıların giydiği türden yakası tüylü açık pembe bir sabahlık vardı. Kadın koşarak Stasia'nın yanına gelip onu kucakladı.

-Tanrım, kocaman bir kız, sevgili kuzenimi en son Kutaisi'deki yılbaşı balosunda gördüm; inanmıyorum, ne kadar güzel bir kız, aynı onun ciddi bakışları!

Kadın, evdeki tek hizmetçi kalan köylü kızına güzel bir çay yapıp erzak kilerinden biraz kek çıkarmasını emretti.

-Fakat kekler acil durumlar içindi, diye mırıldandı kız ama ev sahibinin sert bir bakışıyla susturuldu.

-Sence bu, ne gibi gözüküyor? Kendi etimle kanımdan bir kız böyle bir zamanda ülkemden buraya benim yanıma gelmiş ve... Haydi, başka ne var, diye ayrıca kızın arkasından bağırmıştı.

Thekla, Stasia'ya dünyanın sekizinci mucizesi gibi gelen çayla kekin

eşliğinde hayat hikâyesini anlatmak için fazla zamana ihtiyaç duymamıştı. Stasia, neden daha önce Thekla'nın adını hiç duymadığını bu sayede anlamış oldu.

Orta Gürcistan'ın vadilerinden küçük bir soylu olan Thekla, daha erken yaşlarda hayattan ne istediğini, bunu nasıl alacağını biliyordu. Dedikoducu memleketi Kutaisi ona yeterince özgürlük alanı bırakmadığı için, genç yaşlarda Tiflisli zengin bir tüccarla evlenmişti; bir dizi bağın işletmesini yapan kocası, aynı zamanda Gürcistan şarabını Rusya'ya satıyordu. Thekla için istekli bir koca adayı bulmak kolay olmalıydı çünkü insan makyaj tabakalarına alışıp dikkatli bakınca çok ince, çekici, yumuşak bir yüze, oldukça büyük memelerin en göze batan unsuru teşkil ettiği dolgun, heyecanlandırıcı bir vücuda sahipti. Evlilik pek tutkulu değildi, kocası ondan çok bağlarına âşıktı; böylece Thekla Petrograd'a –o zamanlar henüz Petersburg– yaptığı seyahatlerden birinde Aleksander'e şiddetle, sırılsıklam ve vazgeçilemez bir şekilde âşık olmuştu. İçinden sanat hamileri, koleksiyoncular ve Petersburg kütüphanesinin kurucusunu çıkarmış olan zengin Petersburglu Olenin ailesinin soyundan gelen Aleksander Olenin kültürlü, zarif, özgür ruhlu, üstelik inanılmaz derecede yakışıklı bir adam olmakla beraber Çarlık Ordusu'nun bir üyesiydi.

Tiflis'e döndükten sonra Thekla, kocasına, şayet onu bırakırsa tüm imtiyazlarından vazgeçeceğini, altın yüzüğünü bile almadan evi terk edeceğini çünkü şiddetle, sırılsıklam ve vazgeçilemez bir şekilde başka bir adama âşık olduğunu bildirdi.

Tabii büyük bir skandal yaşandı. Kocası itibar zedeleyici davranışlara girişip boşanmayı yıllar boyunca kabul etmedi. Evlilik sırasında çocuk olmadığı için, Thekla, resmi olarak hâlâ evli sayılmasına rağmen, altın yüzüğü olmaksızın Petersburg'a gidip Çarlık şehrinde Anna Karenina rolünü oynayabildi.

Olenin namuslu bir adam olmalıydı çünkü Kont Vronski'nin aksine sevgilisinin yanında kalarak onu yasal karısı gibi Petersburg sosyetesine tanıttı. Başlangıçta reddedilmesine rağmen Thekla zamanla kabul gördü, hatta arkadaşlar edinerek alışılmamış, coşkulu karakteri sayesinde etrafında bir grup bile topladı. İnanılmaz derecede yakışıklı Aleksander, sevgilisine bu harika evi satın alıp yaşamayı çok seven Thekla ile birlikte hayatın güzel yanlarının tadını çıkarmaya başladı. Bunu yapabilmek için yeterince imkâna sahiplerdi; evlerine tümü "yasaklanacak kadar ilginç" sanatçı, "her türden çılgın" davet ettiler, Oleninlerin sanat hamiliği geleneğini sürdürerek hayırseverlik işlerine de soyundular. Tüm Avrupa'yı gezdiler, insan böylesine "heyecanla sevip sevilince" dünyanın sunmaya hazır olduğu acı dolu güzelliklerin tadını çıkardılar.

Thekla, Aleksander ile yalnızca iki yıl evli olabildiğini hüzünle itiraf etti. Gürcü kocası uzun bir süre sonra boşanmayı kabul etmişti; ancak bunun akabinde Thekla ve Aleksander evlenip aşklarını mühürleyebilmişlerdi.

-Çocuklar gibi mutluyduk. Hayat bizi seviyordu. Çok şanslı bir hayata

sahip olduğumun bilincindeyim.

Yalnız o zamandan beri ülkesine hiç gitmemişti.

O lanet olası 1904 yılında Aleksander, Japon Savaşı'nda kahramanca şehit olmuş, ölümü Thekla'nın ruhunda bir şeyin ebediyen kırılmasına yol açmıştı. Bu şoku atlatması birkaç yıl sürmüş ama sonra kocasının adını yaşatmak üzere hayırseverlik işlerini sürdürmüş, evdeki edebiyat ve müzik buluşmalarını desteklemeye devam etmiş, kür seyahatleri yapmış, yeni arkadaşlar edinmiş, her şeyden önce mirası yararlı yatırımlara yönlendirmişti.

-Fakat Aleksander'le ben, mutluluğumuzun bedelini ödemek zorunda kaldık. Tanrı bize bir çocuk bağışlamadan önce, Aleksander sonsuzluğa göçtü.

Thekla anlatısını bu sözlerle bitirirken hizmetçi kızın mutfaktan getirdiği değerli fincanı dudaklarına götürüp küçük bir yudum aldı.

Sonra Stasia bitkin ve hafif üşür vaziyette kısa cümlelerle Petrograd'a yaptığı yolculuktan, yeni evlendiği kocasından, açıklanması zor kayboluşundan, içinde bulunduğu çaresiz durumdan bahsetti.

-Biliyor musunuz, Simon'u tekrar bulana kadar birkaç gün burada kalabilsem... Size hiçbir rahatsızlık vermem. Ev işlerinde yardım da edebilirim, diye mırıldandı Stasia ve sözleri Thekla'nın kahkahasıyla yarıda kesildi.

-Hangi ev işleri, tatlım? Elbette kalabilirsin. Ev yeterince büyük. Gerçi bu pislikler bulabildikleri her şeyi götürdüler ama benim evde kalmama izin verdiler. İki boş yatak var. Zaten bunların geçici olacağını düşünüyorum. Bu geri zekâlılar ebediyen iktidarda kalamaz, direnç çok büyük ve sonra... Sonra zaten her şey eskisi gibi olacak. Burada olduğun için çok mutluyum, Anastasia. Bu salaklar her yeri birbirine kattığından beri, arkadaşlarımın birçoğu ya yurtdışına kaçtı ya da evlerinde oturuyorlar; dolayısıyla etrafım biraz yalnızlaştı. İkimiz yine biraz eğlenebiliriz, harika, diye bağırdı Thekla coşkuyla.

Zamanın uzak görüşlülüğü çıkmaz yolun darlığı. / Eski zamanın ötesine geçmek, / akıl daha fazla beceremiyor, / yalnızca duvardaki sümüğü. / Prens geçmişten kalma bir dinozor.
Brodsky

Ev gerçekten de inanılmaz büyüktü. Fakat mobilyaların yokluğu nedeniyle garip, işlevsiz bir saray gibi duruyor, eskiden kalma bir mekânın çarpık anısını andırıyordu.

Eskimiş duvar kâğıtları, yüksek pencerelerden henüz sökülmemiş az sayıdaki değerli perde, tek tük kalan mobilyalar bir zamanların görkemine işaret etmekteydi. Thekla ayrıca Bolşeviklerin girişini bulamadığı gizli bir erzak deposuna sahipti. Depo harika yiyecek ve içeceklerle doluydu: Venedik tarzı sivribiber turşusu, Yunanistan'dan gelen enginarlar, Moskova kaynaklı çikolatalı şekerlemeler, Kırım marmeladı, İspanya salamı, tereyağlı İngiliz kekleri, pahalı şarap, konyak, hatta şampanyalar.

Bağlılıktan ziyade çaresizlikten evde kalmış olan köylü kızı Maşa, şehirde yaptığı keşif gezintilerinde tedarik ettiği ekmekle yumurtalara ek olarak, masanın üzerine her gün küçük bir porsiyon lezzetli yiyecek koyuyordu. Maşa, evden çıkan tek kişiydi.

Thekla zamanının çoğunu ikinci kattaki yarı boş yatak odasında geçiriyordu; arada sırada şarkı söylediği veya bir gramofonda Fransız şansonları veya Rus aşk şarkıları çaldığı oluyordu. Yahut da bir battaniyeye sarınmış vaziyette kabul odasında oturup, elinde yığınlar halinde bulunan, Bolşeviklerin göründüğü kadarıyla ilgi duymadığı aşk romanlarından birini okuyordu.

Evde çoğu zaman çay içiliyordu, kahve ise özel günlerde; hangi günlerin özel gün sayılacağını Thekla belirliyordu.

Stasia, köylü kızı şehre doğru yola koyulurken, Thekla'nın onun eline bir zincir veya yüzük tutuşturup kulağına bir şeyler fısıldadığını fark etti. Maşa bunun akabinde eve yumurtayla ekmeğin haricinde başka şeyler de getiriyordu.

Stasia, Thekla'nın, Gürcistan'daki evin yemek odası kadar geniş olan eski tuvalet odasında kalıyordu. Thekla genç kıza elbiseler, kokulu sabunlar, bir çift çok güzel deri çizme vermişti. Hava giderek soğuduğundan Stasia hediye çizmeler için minnettardı.

Ev gibi evin hanımı da etrafı kasıp kavuran iç savaş hakkında hiçbir şey duymak istemiyordu. Thekla aynı eskiden olduğu gibi her akşam, sanki bir

davet veriliyormuş, birazdan leziz yemeklerin kokusu her tarafı saracakmış, evin büyük kapısı açılıp davetliler içeriye akacakmış, orkestra her an çalmaya başlayacakmış, şık bayanlarla baylar fokstrot yapmaya koyulacakmışçasına giyinip makyajını tazeliyordu.

Ev aylar öncesinde yağmalanmış fakat Thekla evde kalabilmek üzere Bolşeviklere para yedirmeyi başarmıştı; bunun için çok fazla para veya başka mal mülk yedirmiş olmalıydı çünkü ülkede hunharca bir kamulaştırma, konut alanı savaşı hüküm sürmekteydi.

Dış dünyayla bağlantı, hizmetçi kız Maşa tarafından kuruluyordu. Fakat Maşa dışarıda yaşadığı birtakım olayları anlatmaya başladığı anda, Thekla bakımlı beyaz elini kaldırıp Maşa'yı derhal susturuyordu.

Çünkü Thekla, yalnızca bekleyip kışı atlatmak gerektiği, bu aptalca darbenin çok yakında geçip gideceği hayaline kapılmıştı. Güzel Petersburg'u (kesinlikle Petrograd değil!) terk etmek istemiyordu. Arkadaşlarının çoğu ülkeden ayrılmış veya kayıplara karışmış olsa da, Thekla, bu olasılığı aklına getirmeyi bile reddediyordu. Her şeyin düzeleceği umuduna, içine çektiği oksijen kadar ihtiyacı vardı.

Thekla misafir salonunu, şen davetlerini, gitar ve piyano ziyafetlerini, çingene şarkılarını, şehrin soylu ve zenginleriyle yaşanan eğlence dolu geceleri özlediği için, ceylan gözlü genç akraba minnettar kaldığı bir değişiklik oldu. Akşamları iskambil oynayıp, dışarıdan gelen gürültüleri, bağırma çağırmaları, ayak seslerini, atılan sloganları, tehditleri, yumruklamaları ve hatta zaman zaman sıkılan kurşunları duymazdan geliyorlardı. Karanlık bir yalnızlığın yaşandığı uzun, sessiz akşamlarda, az konuşan Stasia ile hiç susmayan Thekla, saçları iki yanından uzun örgüler halinde sarkan sade giyimli genç kız ile tüylü boyunluklar takan süslü püslü kadın birbirine adım adım yaklaştı. Beklemek onları birleştirdi, sonucu belli olmayan ortak bir heyecanın sessiz suç ortakları yaptı. Dışarıda yüz binlerce işçi "Komünistlerin diktatörlüğü"ne karşı grev yapar, işletmeler üretimi durdurur, açlık giderek daha fazla suçluyu şehirlerde toplar, azınlıklara karşı yapılan katliamlar sürer, ekmek istihkakı yüz grama çekilir, büyük bir başarıyla operasyonlar düzenleyen Çeka insanları tutuklayıp kurşuna dizerken; iki kadın oturup çay içiyor, bu dehşetin hep evlerinin dışında kalacağına inanıp fal açıyorlardı.

Bir süre sonra Stasia artık dayanamadı ve Thekla'nın kesin yasağına rağmen sık sık evden kaçmaya başladı. Kızılların çeşitli üslerine gidip Simon'u arıyor fakat onu tanıyan hiç kimseyle karşılaşmıyordu; kimse Simon hakkında bir bilgiye sahip değildi.

Sonbahar beyaz şehre aniden geldi. Stasia'nın kendi ülkesinden tanıdığı gibi yumuşak ve uysal değildi, Simon'dan bir haber beklemek zordu. Beklemek her şeyi felç ediyor, bedeni hantallaştırırken ruhu korkak yapıyordu. Stasia beklemekten nefret ediyordu. Saatlerce odasının penceresinde oturuyor, pencerenin kapatıldığı çarşafın içine kestiği küçük bir delikten dışarıya bakıyor, neyi umduğunu bilmeden umuyordu. Dış dünyayla tek düzenli

bağlantısı eve gönderdiği ve evden gelen telgraflardı.

Bazı günler âdeta isterik bir coşkuya kapılıyor, o zaman merdivenlerden aşağıya mutfağa koşuyor, mumlarla gaz lambalarını yakıyor, her şeyi şangırdatıyor, hâlâ yaşadığından, orada bulunduğundan, çoktan bir hayalete dönüşmediğinden emin olmak için daha fazla gürültü çıkarmaya çalışıyordu. Misafir odasından geçerek kabul salonuna, oradan misafir banyosuna koşuyor, sonra tekrar merdivenlerden çıkıp iniyor, kendi enerjisine neşelenerek, garip bir haz duygusundan güç alarak dans etmeye başlıyordu. Kendi etrafında dönüyor, sıçrıyor, uçuyor, kısa bir süreliğine etrafındaki, evin dışındaki ve evin içindeki dünyayı unutuyordu.

Başlayan soğuk havalar insanları daha fazla mutsuzlukla gaddarlığa yönlendiriyor gibiydi. Çevrede evlerle kamu binaları yer yer yanmaya başlamıştı. Sokaklarda ateş de ediliyordu.

Fontanka'daki büyük evin içinde yalıtılmışlığın tehditkâr sessizliği hâkimdi, yani soğuk bir barış ve buza yatırılmış bir geçmiş fakat dışarıdaki sokak, görkemli caddelerle kıyılarda şimdiki zaman hüküm sürüyordu, şimdiki zaman gaddar, kanlı ve tehlikeli, açlık ve hatalarla doluydu.

Ekim sonlarına doğru Thekla garip bir kayıtsızlığa kapıldı. Yatak odasına kapanıp günlerce hiç dışarı çıkmadı. Maşa'yla Stasia onu dışarıya çıkarabilmek için her şeyi denediler fakat Maşa'nın kapının önüne koyduğu birazcık yemekten başka hiçbir şey kabul etmedi. Stasia ev sahibesini nasıl neşelendirip canlandırabileceğini uzun uzun düşündü, sonra aklına babasının, reçetesini iyice ezberlediği her şeyi değiştirip mutluluk veren çikolatası geldi. Maşa'dan, eve ayak bastığından beri ilk kez erzak kilerinin anahtarını istedi. Maşa "beni ne ilgilendirir" tarzında omuzlarını silktikten sonra Stasia'ya anahtarı uzattı. Stasia, aradığı her şeyi orada buldu. Şekerle tereyağı haricinde çikolatanın yapımı için gerekli her şey kilerde mevcuttu; Maşa'dan, eksik malzemeleri karaborsadan temin etmesini istedi, buna karşılık Maşa'nın gözünün olduğu ipek kaşkolünü ona verecekti.

İnanılmaz güzel bir koku Thekla'yı gecenin bir saatinde uykudan uyandırdığında Thekla, aslında artık neredeyse hiç adımını atmadığı mutfağa koştu.

Orada, ocakta siyah bir kütleyi karıştıran Stasia'yı gördüğünde o anda, saçları uzun örgüler hainde toplanmış bu küçük kıza tutuldu. Bir anlamda bu manzarayla kokuya, her şeyi unutturan bir vaade tutulmuştu. Tam da iki kadının içinde bulunduğu bu çökmekte olan dünyada, çikolatanın sihri, karşı koyulması mümkün olmayan bir etki yaratmış olmalıydı. Sonra çikolata önüne koyulduğunda, Thekla'nın hiçbir şansı kalmamıştı.

O andan itibaren Stasia'nın kendisine çikolata hazırlaması için, bir fino gibi yalvarmaya, sivri uçlu çizmelerini evin mermer zeminine vurarak bağırıp bir çocuk gibi ağlamaya başladı.

Yeni yıl küçük bir çam dalı, bir şişe şampanya, tereyağlı kekle çilek

marmeladından geriye kalanlar, üç dilim salam eşliğinde, masa tablalarıyla kapatılmış pencerelerin gerisinde kutlandı. Evin içine yayılan soğuk, havayı gerip sinirin artmasına yol açıyordu; üstelik yeni yılın ilk gününde Maşa, nişanlısının yanına Volgograd'a taşınacağını bildirdi. Nişanlısı orada savaşıyordu; Maşa, Tanrının uğramadığı bu şehirde bu kadar zahmete katlanmasına rağmen ev sahibesinin hiçbir minnettarlığını görememekten bıkmıştı.

Ne Stasia ne de Thekla ekmeğe ulaşmak için uzun ekmek kuyruklarında nasıl davranılacağını, karaborsanın nerede olduğunu biliyordu. Maşa olmazsa açlıktan ölürler, yok olurlar, en azından delirirlerdi; bundan emindiler.

Tam bu sırada hem kısa süreli bir rahatlama sağlayan hem de aynı zamanda Stasia'da büyük bir öfke yaratan bir şey gerçekleşti. Simon'un bir mektubu onlara ulaşmıştı. Simon şöyle diyordu:

"Hayatım, başına bu belaları açtığım için ne kadar sefil hissettiğimi, burada olduğunu öğrendiğimden beri ne kadar endişeli olduğumu bir bilsen. Meğer bana gelmek için o kadar uzun bir yolu göze alabilen nasıl cesur bir kadınla evlenmişim! Güneşim, senin önünde eğiliyorum. Lütfen dikkatli ol. Baban bana bir akrabanın yanına sığındığını yazdı. Burada çok güç ilerleyebiliyoruz; karşıtların çok fazla sempatizanı, dolayısıyla da destekçisi var fakat nihai ve haklı zafere inancımız tam. Önüne çıkacak ilk imkânı kullanıp eve dönmeni istiyorum. Petrograd senin için güvenli bir yer değil, seni mümkün olduğunca çabuk ziyaret etmeye geleceğim. Seni seviyorum, rüyalarımda senin yanındayım. Simon'un."

Stasia'nın içinden, mektubu okuyunca bağırıp çağırmak geldi. Simon'un rüyalarında değil, gerçek hayatta yanında olmasını istiyordu. Ondan en azından her şeyi olduğu yerde bırakıp koşarak yanına geldiğini yazmasını beklerdi; bu, kabul edilebilir bir özür olurdu. Titrek ellerle Simon'a cevabını yazmaya başladı, son ayların azabını anlatıp ondan hiç olmazsa birkaç günlüğüne gelmesini talep ettikten sonra, daha önce hiç yapmadığı üzere, mektubu "Karın" diye imzaladı.

Tüm bedeninde güzel bir gevşeme hissetti, göğüs kafesi genişledi, nefes yolları açıldı; Thekla'nın odasından gelen tanımadığı, güzel ve istisnai olarak ağdalı olmayan bir melodi algılayınca dans etmeye başladı.

Kollarıyla bacakları yeniden hayata döner gibi güç kazandı, göğsüne bir sıcaklık hücum etti, hiç gitmeyen açlığıyla açlıktan da daha fazla sıkıntı yaratan lanet olası soğuğu unutup hızla dönmeye, sıçramaya, vücudunu germeye, eklemlerini yumuşatmaya, esnetmeye, tüm bunları yaparken yüksek sesle gülmeye başladı.

Tam o sırada mutfaktan çıkan Thekla avuçları patlarcasına bir alkış tutturdu. Stasia dansını yarıda kesti ve şaşkınlık içinde merdivenin dibine çöküp kaldı. Thekla, bu hayattan ümidini kesmiş olsa bile neyin güzel olduğunu hâlâ biliyordu.

-Kocanı unut, onun kafasında yalnızca hastalıklı politikalar var. Seni burada yalnız başına bırakmak tam bir utanmazlık örneği; hem de seni...

kendini bir görebilsen... Beklemekten nadiren güzel bir şey meydana gelir, tatlım, sen dans etmelisin!

Thekla bu sözlerden sonra, leylak rengi sabahlığının içinde sanki sahnede yürüyormuşçasına merdivenden yukarıya doğru süzüldü.

Hedef benim için hiçbir şey ifade etmiyor, fakat hareket her şeyi.
Luxemburg

Stasia üç gün sonra Peter Vasilyef tarafından ziyaret edildi. Vasilyef eski kuşak bir beyefendi, Kraliyet Balesi'nin eski solistiydi. Stasia'ya elini uzatarak şöyle dedi:

-Böylesi zamanlarda bir dans hocası tutmak yalnızca Thekla'nın aklına gelebilirdi fakat bunun belki beni de biraz oyalayacağı kanısında.

Evin büyük boş odaları prova yapmak için idealdi, Peter Vasilyef gramofon için yeni plaklar getirdi.

Vasilyef'in saçları kırlaşmıştı; uzun boylu, yapmacık, görgülü ve otoriterdi. Stasia daha ilk dakikadan itibaren ona hayranlık duymaya başladı, geleceği saatleri iple çekiyordu.

Gerçi Stasia klasik balede bir temel eğitim almamıştı fakat Vasilyef çok farklı, buyurgan ve titizdi. Kendi disiplininin yalnızca en iyilerini tanıyordu, pek çok görkemli salonda dans etmişti. Devrim araya girmemiş olsaydı, Peter Vasilyef muhtemelen şehrin en iyi bale okulunu yönetirdi diye aklından geçirdi Stasia.

Vasilyef'in bitmez tükenmez disiplini, yeteneği, saygınlık uyandıran tarzı, Stasia'nın vahşi soğuğa rağmen saatlerce prova yapma azmi sayesinde Paris umudu geri dönmüştü. Her şey mümkün gibi görünüyordu. Simon ile veya Simon olmadan.

Stasia bu şekilde dans ederek kışı, kar fırtınalarını, buz gibi rüzgârları, soğuk gündüzlerle geceleri, gösterilerle çatışmaları, isyanları, grevleri, hiç bitmeyen açlığı geride bıraktı. Simon gelmedi.

1919 yılının Mart ayında Petrograd'ın tüm tanınmış fabrikalarının işçileri greve çıktı. Maşa da nihai olarak istifasını verdi. Daha önce Stasia'ya her şeyi öğretmiş, iki kere ekmek almaya götürmüş, onu karaborsadan insanlar tanıyan, acil durumlarda yardım edebilecek Sibiryalı bir kızla tanıştırmış, o zamanlar hayatta kalabilmek için gerekli olan itişip kakışmayı, bağırmayı ve dikkatleri üzerine çekmeyi göstermiş, sonra ağlayan Thekla'ya mesafeli bir tavırla, hiçbir duygulanma göstermeksizin veda edip sırtında küçük bir torba olmak üzere, Stasia'nın derhal arkasından sürgülediği kapıdan çıkıp gitmişti.

Simon, nisan ayında ulaşan ikinci mektubunda Petrograd'a yapacağı ziyareti biraz daha ertelemek zorunda olduğunu bildirdi. Moskova'ya bir

saldırı beklendiği, kendisinin de oraya gönderileceği için izin alması mümkün değildi. Stasia'yı sonraki yaz geleceğini söyleyerek teselli etti.

Bu arada çikolata fabrikatörü, kızına büyük bir sandık dolusu erzak gönderebilmeyi bir şekilde başarmıştı. Bunun için kimlere rüşvet verdiğini ancak Tanrı bilebilirdi. Bu gıda malzemeleri, acımasız soğuğa karşı kendini nihayet göstermeye başlayan ilkbahar havası, iki kadına birkaç haftalığına huzur sağlayıp bir sonraki günü bir şekilde atlatma endişesini giderdi.

Dans da yardımcı oluyordu. Yorucu tekdüze egzersizlerle küçük başarılar. Stasia her dersten sonra biraz daha mutlu, özgür, tasasız hissediyordu. Şayet yapayalnız olmasına rağmen yenilgiyi kabullenmeyi reddeden Thekla, inatla haftada üç kez Fontanka'daki eve gelen çalışkan Peter Vasilyef olmasaydı, Stasia çoktan umudunu yitirir, ya güneye giden ilk trene atlamış olur ya da yatağa uzanıp bir daha kalkmazdı.

Stasia sonu gelmeyen kuyruklarda ekmek için beklerken, öfkeyle ülkenin geleceği hakkında tartışan halka kulak kabartıyordu. Don cephesi, Charkov cephesi, Novgorod cephesi, Minsk cephesi, İrkutsk cephesi; tek başına "cephe" kelimesi bile midesinin bulanmasına yetiyordu. Köylüler yalnızca rahat bırakılmak, Kazaklar bağımsızlıklarıyla mal mülklerini savunmak istiyor, Monarşistler Kızıllarla işbirliği yaptıkları için Menşeviklerle birlikte çalışmak istemiyor, Menşevikler ise Monarşistlerle Liberallerin kaosundan kurtulmak için giderek Bolşeviklere yaklaşıyorlardı. Bu arada partisizler, anarşistlerle adi suçlular bu karmaşık zamanların avantajını kullanıyor, kendi zenginliklerini artırıp karaborsa işlerinden kâr etmeye bakıyorlardı.

-Belki birlikte Gürcistan'a gitmeliyiz, Thekla. Orada da huzursuzluklar olabilir fakat orada daha emniyette oluruz, yemekten yana bir eksiğimiz olmaz, dedi Stasia bir sabah tatsız tuzsuz çayı içerken Thekla'ya (Maşa'dan farklı olarak Stasia hiçbir zaman güzel, sert bir çay tedarik edemiyor, sürekli kandırılıyordu).

-Ah, tatlım, ben yeni bir başlangıç yapmak için kesinlikle çok yaşlıyım, diye yanıtladı Thekla.

-Saçmalık, o kadar yaşlı değilsin, Thekla. Ayrıca hiç kimse burada yeni bir başlangıçtan bahsetmiyor; yalnızca senin de dediğin gibi kışı atlatmak söz konusu. Yani her şey geride kalana kadar.

-Acaba hiç öyle olacak mı, diye sordu Thekla sesinde dehşet verici bir hüzünle.

Stasia, Thekla'nın bu şehirle bu evden asla ayrılmayacağını, kendisinin de onu burada yalnız bırakmasının mümkün olmadığını biliyordu.

Stasia'yla Thekla böylece daha birçok ayı büyük evin gölgeli ve ıslak yalıtılmışlığında geçirdi; ev, haftada üç kere Peter Vasilyef'in ziyaretleri ve dans dersleriyle hayata geri dönüyordu. Fakat kapıyı döven, kalacak yer arayan veya sadece yağmalamak isteyen insanlara karşı hissettiği korkuyla savunma arzusu, Stasia'nın gücünü yıpratıyor, böylesi anlarda içinden Thekla'ya, sanki bu ev onun pek sevgili evi değilmiş gibi kendisini yalnız bıraktığı için bir tokat atmak geliyordu.

Stasia o yaz Petrograd mahpusluğunun ikinci yılını yaşıyordu. Yalnızca birkaç günlüğüne karıkoca olduğu bir adamla birlikte olabilmek için ülkesini, ailesini terk ettiğinden bu yana, günler ardı ardına eklenip iki koca seneye dönüşmüştü. Bazen Stasia bu şehre ne için geldiğini unutur gibi oluyordu.

Sivrisineklerin havada uçuştuğu sıcak bir temmuz akşamı, Peter Vasilyef daha önceden haber vermeden çıkageldi. Gömleğinin altına gazete kâğıdına sardığı bir şişe sıkıştırmıştı, ağzı kulaklarına varıyordu.

-Gelin, bayanlar. Sizinle kadeh tokuşturup hoşça kalın demek istiyorum, diye seslenerek coşkulu bir hava içinde mutfağa gitti.

Orada üç bardağa Kırım şampanyası koyuldu; Vasilyef, Stasia'yla Thekla'ya yarından sonra ülkeden ayrılacağını, bu vesileyle derslerin bittiğini bildirdi.

-Baden-Baden'de bir kuzinim var. Kuzinimin kocası çok başarılı bir bankacı, bana yardım etme teklifinde bulundular, iki kız kardeşim de oraya gitti. Tüm bunlara artık dayanamıyorum. Kuzinim seyahat için para yollayıp gerekli evrakları tedarik etti. Yahudi akrabalarımdan tamamıyla kaçamadığım için bu sefer çok mutluyum.

Seneler sonra, Stasia, Auschwitz'le Birkenau isimlerini duyduğunda, Rusça adı bir rumuz olan Peter Vasilyef'i düşünmek zorunda kaldı; gerçek adı İsaak Eibinder olan adamın milyonlarca insan gibi Auschwitz'le Birkenau'da öldürülmediğini ümit etti.

Peter Vasilyef'in ayrılmasının ardından her şey aniden anlamsız ve tatsız görünmeye başlamıştı. Thekla yatak odasından neredeyse hiç çıkmıyor, Stasia evde hedefsiz bir şekilde geziniyordu. Başlangıçta Peter Vasilyef'in gösterdiği gibi ama onun katı direktifleri olmaksızın prova yapıp dans etmeye çalıştı fakat bunu yapmak giderek daha zor geliyordu; hayalleri, sanki onları yaşatmak için müttefiklere ihtiyaç duyuyormuşçasına soluyor gibiydi. Karaborsadan sert denizci tütünü satın alarak ince sigaralar çevirip içmeye başladı (hayatı boyunca ona refakat edecek kötü bir alışkanlık; daha iyi sigaralar satın almak için parası olduktan sonra da, ucuz ve sert tütünden hiçbir zaman vazgeçmedi).

Peter Vasilyef'in vedasından birkaç hafta sonra bir sabah, Stasia uykusuz bir gecenin ardından Thekla'nın odasına girip gün ağarırken yatağının kenarına oturdu. Thekla'nın sırtı dönüktü, uyuyor veya uyur gibi yapıyordu. Stasia onu uyandırdı.

-Bu şekilde devam edemez. Şöyle veya böyle, evi elinden alacaklar veya birtakım insanlar zorla içeri girip buraya yerleşecek. Daha dün iki kişi bodrumdan girmeye kalkıştı, onları kasap bıçağıyla tehdit etmek zorunda kaldım. En azından bir tüfeğim olsaydı bıçaktan daha fazla korkarlardı... Saatlerce kuyruklarda beklemeye, birisinin zorla içeri girip boğazımızı keseceğinden korku duymaya takatim kalmadı. Mücevher kutunda yalnızca gümüş bir yüzükle bir zincir var. Sahip olduğun hisse senetlerinin hiçbir

değeri kalmadı,Çar öldü. Tüm bu zaman boyunca bana inanmadın fakat maalesef öyle. Hep Nikolay'ın geri gelip ülkeyi bu sefil ayyaşlara bırakmayacağını söyledin ama durum öyle değil. Neredeyse iki yıl önce Çar'ı vurarak öldürdüler. Yekaterinburg'da. Çocukları, karısı, hepsi öldü. Şimdi savaş var. Her yerde. Artık hiçbir zaman eskisi gibi olmayacak. Hiçbir zaman. Çok üzgünüm. Fakat bir şeyler yapmamız lazım, Thekla. Ben eve gidiyorum.

Bilindiği gibi, iç savaşın kendine özgü yasaları vardır
ve bu yasalar hiçbir zaman hümanizmin yasaları olarak sayılmamıştır.
Troçki

1920 Eylül'ünün başında Stasia seyahat hazırlıklarına başladı. Moskova'daki Genel Kurmay Karargâhı adresindeki kocasına bir mektup yazarak ona soğuk bir tonla eve dönüş planlarını bildirdi; bu sefer mektubu "Sevgiyle" sözcüğüyle bitirmedi. Son mücevherle Thekla'nın kuzu postu paltosu satıldı. Rüşvet verip haftalarca bekledikten sonra nihayet Odesa trenine biletler alınabildi, Gürcistan'a oradan gemiyle geçeceklerdi. Stasia, ağır bir bavul satın almayı başardıktan sonra –Thekla'nın pahalı, el yapımı bavulları çoktan satılmıştı– yağmurdan sırılsıklam ıslanıp üşümüş ama hedefine ulaştığı için yine de mutlu bir halde Fontanka kıyısındaki açık sarı eve geri döndü.

-Başardık, biletler elimizde, gelecek pazartesi yola çıkabiliriz, diye seslendiğinde alışılmadık buz gibi sessizliğe çarpınca birdenbire sustu.

Dikkatle mutfağa gitti. Cezbedici bir koku onu karşıladı. Mutfakta kimse yoktu fakat koku tanıdık, hatta çok bilindik geliyordu.

Sessizce yukarıya çıktı. Koku onu Thekla'nın odasına götürdü. Kapıya vurdu, yanıt gelmedi, kulpu aşağıya bastırıp odanın içine baktı. Sırtı kapıya dönük olan Thekla uyuyor gibi görünüyordu. Yatağın yanında yerde, içinde kurumuş çikolata artıkları görülen bir çinko kupa duruyordu. Stasia'nın Thekla'ya son kez sıcak çikolata hazırlamasının üzerinden çok uzun bir zaman geçmiş olmalıydı. Ona sıcak çikolata getirdiği kupayı hatırladı. Göründüğü kadarıyla Thekla çikolata artıklarını saklayıp yeniden ısıtmıştı. Stasia kupayı yerden alıp içini kokladı, enfes kokuyordu; sihirli, insanı baştan çıkartan bir koku fakat tatlı kokunun içine başka bir şey daha karışmıştı, metalik bir şey.

Kupayı tekrar yavaşça yere bıraktı, dizleri titriyordu. Thekla yatakta hiç kıpırdamadan yatıyordu. Çikolataya bir şey karıştırılmıştı, nihai bir şey. Sırtından aşağıya doğru soğuk bir ürperti indi, gözlerinin önüne babasının düğünden önceki gece çikolata fabrikasında endişeyle bakan gözleri geldi, bir felaketten bahseden sesini duydu; o zaman tüm bunları huzursuz ve kafası karışık babasının kuruntuları olarak elinin tersiyle silip atmıştı. O gün, altında hiçbir şey tahayyül edemediği "felaket" sözcüğü, şimdi kafasının içinde hiç durmadan yankılanıyordu. Babası bu sözcüğü ölüm gibi nihai bir durum için mi seçmişti? Stasia'nın şu anda Thekla'nın sırtına bakarken hissettiği dehşeti, acıyı, korkuyu mu kastetmişti? Bu felakete, Thekla'ya bir iyilik yaptığını sanarak bizzat kendisi mi neden olmuştu; Thekla, bu siyah mutluluğun bedelinin ne olduğunu biliyor muydu yoksa çikolatayı, kendi sonunu hazırlamak gibi büyük bir felaket için bile isteye mi kullanmıştı?

Stasia'nın, Thekla'nın yüzüne bakmak üzere yatağın öbür tarafına geçmeye cesaret edebilmesi uzun zaman aldı. Korkunç bir görüntü beklemişti fakat Thekla orada öylece uyur gibi yatıyordu. Yanında beyaz bir dosya sayfası vardı. Thekla şunları yazmıştı:

"Bir tanem, ben hep senin yanında olacağım. O kadar kötü bir zamanda, senin benim hayatıma girmen Tanrının bir lütfuydu. Bundan böyle karşılaşacağımız hayat bana göre değil, benim artık orada yerim yok. Çar'ın öldüğünü biliyordum. Bunu baştan beri biliyordum fakat bunu benden bunca uzun bir süre *gizlediğin* için sana teşekkür ederim. Çok yorgunum. Bana kızma. Sana mutfaktaki şeker kavanozunun içine biraz para bıraktım. Cenaze için yetmesi gerek, umarım dönüş seyahatin için de yeter. Kendine dikkat et ve unutma ki, şayet ebedi uykunun ötesinde bir şey varsa, sana oradan hep göz kulak olacağım. Beni bağışla, bu son hediyemi kabul et."

Dosya sayfasının altında bir saat vardı, inanılmaz güzel bir altın kol saati. Stasia, mektubun her ikisinin de anadilinde, yabancılara bir tür şifre gibi gelen, Stasia'nın kız okulunda bir Bayana yakışır güzellikte yazmakta çok zorlandığı, şimdilerde ise neredeyse tamamen unuttuğu o kuyruklu harflerle yazıldığını ancak birkaç dakika geçtikten sonra idrak edebildi. Thekla ile aralarında hep Rusça konuşmuşlardı, bu son mektup Stasia'ya, Thekla ile bu harflerin dilinde bir daha hiçbir zaman konuşamayacağını acıyla hatırlattı.

Thekla'nın ölü bedenine sarılmış olarak ne kadar yattığını kendisi de bilmiyordu. Herhangi bir vakit yardım çağırdı ve insanlar geldi. Yabancı insanlar.

Thekla üç gün sonra törensiz, papazsız bir şekilde defnedildi. Kiliselerin kapıları pogrom korkusuyla kapalıydı. Stasia mezarın önünde uzun süre içinden geldiği gibi ağladı. Daha önce ağlayamamıştı. Thekla'nın ölü bedeninin yanında yatarken de ağlamamıştı. Fakat şimdi, Thekla'nın veda mektubuyla altın saati çantasının içinde olmak üzere mezarın başında dururken, gözyaşları akmaya başlamıştı.

Ertesi gün elinde bavuluyla merdivenlerden aşağıya inerken, eve biri-

leri girmişti bile; odadan odaya koşuyor, hâlâ alınabilecek bir şey bulurlarsa ceplerine dolduruyor, odalar için kavga ediyorlardı.

İstasyonda Stasia'ya, Odesa için bir çıkış izninin gerekli olduğu söylendi. Stasia bitkin bir vaziyette ve titreyerek, Simon'un birkaç ay önce ne olur ne olmaz düşüncesiyle gönderdiği Kızıl Ordu belgesinin bir kopyası da dahil olmak üzere elindeki tüm belgeleri gösterdi. Gözyaşları içinde yalvardı fakat hiçbir şeyin faydası olmadı. Sonunda bilet satıcısı, Stasia'ya acıyıp, Odesa olmasa bile Kızıl Ordu mensubu bir üsteğmenin karısı olarak onun yanına gidebileceğini, buna hakkı olduğunu söyledi, kocasının nerede görevli olduğunu sordu.

-Moskova'da, diye yanıtladı bitkin Stasia, cesaretini yitirmiş bir ruh hali içinde bavulunun üstüne oturdu.

-Sabah saat altıda Moskova'ya bir tren kalkıyor, biletinizi değiştireceğim, sonra Moskova'da kocanız size bir çıkış belgesi tedarik edebilir. Biletinizi bana verin.

Stasia kadına dalgınca biletleri uzattı.

-Burada iki bilet var. Yolculuğu kiminle birlikte yapacaktınız, diye sordu üniformalı kadın.

-O gelmeyecek.

Stasia trende hiç konuşmadan oturuyor, trenin çıkardığı tekdüze seslere kulak kabartıyordu. Aklına sürekli Thekla'nın kaskatı bedeniyle üstündeki sade gecelik geliyordu, sade ve beyaz bir yün gecelik. Sanki geceliği geçmişte kalan bir rüyaya doğru yolculuğa çıkmak üzere giymiş gibiydi.

Moskova'da her yerde, üzerinde beyaz üniformalı bir askerin, parmağıyla birisini gösterdiği propaganda afişleri aslıydı. Afişin altında "Siz neden orduda değilsiniz?" yazılıydı. Kızılların afişlerinde ise kızıl üniformalı bir asker, parmağını afişe bakana yöneltmişti. Afişin altında "Gönüllülere katıldın mı?" yazılıydı.

Stasia şanslıydı. Verilen adreste herkes Simon Yaşi'yi tanıyordu. Burası şehrin kenarında bir kışlaydı. Bitkin ve soğuktan donmuş Stasia (çizmelerinde bir sürü delik olduğu için, çizmelerin içini gazete kâğıdıyla doldurmuştu), tuttuğu bir faytonla buraya geldikten sonra bir koridora oturup kalmıştı. İki genç asker bir bardak çayla biraz şnaps getirdi, şnaps onu rahatlatacaktı. Stasia burnunu tutarak şnapsı içtiğinde gerçekten de bir rahatlama hissetti. Simon'un bir fabrikadaki sendika toplantısına gittiği, akşam geri döneceği söylendi. O zamana kadar Stasia'yı Simon'un, iki diğer subayla paylaştığı odaya götürüp bulabildikleri tüm battaniyelerle üstünü örttüler.

Stasia derin ve uzun bir uykuya daldı.

Bir adam onu uyandırdı. Ayaklarının dibine oturmuş, kollarıyla kalçalarını sarıp başını onun karnına koymuştu, hıçkırarak ağlıyordu. Çok bitkin ve içi bomboş olan Stasia, herhangi bir duygusunu ifade edebilmekten çok uzaktı. Yalnızca dalgın bir şekilde Simon'un saçlarını okşuyordu. Garip bir durumdu. Hep bu anı beklemiş, kafasında bu sahneyi yüzlerce kez tüm ay-

rıntılarıyla çizmiş, düşüncelerinde Simon'la her gün konuşmuştu fakat arkasında o kadar uzun, gaddar, soğuk, açlık dolu bir yolculuk vardı ki, şimdi tüm duygular körelmiş, kelimeler tükenmiş, Stasia'nın kocası için saklayabildiğini umduğu tüm duygular, Petrograd yılları, Peter Vasilyef, özellikle de Thekla ile birlikte yitip gitmiş gibiydi. Birbirlerini kucaklıyor, çok fazla konuşmuyorlardı. Simon, karısının ayaklarını ısıttı, sıcak borş çorbasıyla bir bütün ekmek getirdi; Stasia bütün bir ekmeği iki yıldan beri ellerinde tutmamıştı. Hırsla yiyip sonra derin bir uykuya daldı.

Ertesi sabah uyandığında odada yalnızlardı; Simon giyinik vaziyette yanında uzanmış uyuyordu. Stasia yatakta doğrulup otururak uzun uzun kocasına baktı. Ona o kadar çok söyleyeceği, soracağı, açıklayacağı mesele vardı ki fakat nereden ve nasıl başlayacağını bilmiyordu. Simon huzur içinde uyuyordu, yakasında kızıl bir yıldız dikili olan gri paltosu duvardaki bir çengele özenle asılmıştı. Eski ve yıpranmış ama temiz çizmeleri yerde duruyordu.

Otuzunu geride bırakmış olmasına rağmen yüzü Stasia'ya çok genç geldi. Kalın kumral saçları, şefkatli kahverengi gözleri, sık kirpikleri, gür kaşları, uzun ama düz burnu, biçimli dudakları, özellikle yeni bıraktığı bıyığı... Simon'a baktığında geride kalan yılları, ayrılığı unutmanın çok zor olacağını hissetti; kafası delilikler, coşkulu rüyalarla dolu eski Stasia'nın geri dönmesi çok zordu. Kendisini tükenmiş, hayallerden arındırılmış, bitkin hissediyordu. Simon'un uyuyan yüzü gülümsemesine neden olsa da, içinde sonsuz bir hüzün vardı.

Dışarıdan ayak sesleri geldi, hareketlenen askerlerin sesleri duyuluyordu.

-Simon, uyan, sanırım gitmen lazım, diye kocasını uyandırdı Stasia. Simon doğrulup oturdu, şaşkın gözlerle Stasia'ya bakıp başını iki yana salladı.

-Ben olmadan da halledebilirler, dedi Simon, Stasia'yı dudaklarından öptü.

Bu cümle Stasia'yı öfkelendirdi. Öfke aniden hüznün yerini almıştı. Neden, neden bir kez olsun gelmemişti Simon? Madem burada her şey o olmadan da halledilebiliyordu, madem insanların hayatını kurtarması söz konusu değildi, onu bu kadar uzun bir süre yalnız başına ve belirsizlik içinde bırakması bağışlanabilir miydi?

Stasia, gözyaşlarının nasıl boşaldığını hissetti, hayal kırıklığı tadındalardı fakat ağzından tek bir kelime bile çıkmadı, onu suçlamadı, bağırıp çağırmadı, öfkesini yutup Simon'un kendisini soymasına izin verdi. Başlangıçta gevşeyemedi, koridordan gelen ayak sesleriyle bağırmalara, avludan yükselen konuşmalara kulak kabartıyor, yumuşamanın, bu güzel hazzı duyumsamanın, gerginlikle korkuyu yenmenin nasıl bir şey olduğunu hatırlayamıyordu. Kocasıyla yatmayı başarmak için çok çaba harcamak zorunda kaldı. Hiçbir şey o coşkuyu, sevinç dolu heyecanı hissettiği nikâh gecesindeki gibi değildi. Sessizce, sabırla uzanıp gözlerini kapatmıştı. Fakat bu da onu rahatlatamadı; gözlerinin önünde sürekli Thekla'nın sade gecelikli kaskatı

sırtı, beyaz kâğıt, elbisesinin içine diktiği kol saati beliriyordu.

-Eve dönmek istiyorum. Çıkış izni gerekiyor, Odesa'dan bir gemiyle gidebilirim, dedi Stasia sonra çıplak olarak yatıp aynı ritimde nefes alırlarken.

Stasia bir an için Simon'un bunu istemediğini, burada kalmasını, onu yanında tutmak için elinden gelen her şeyi yapacağını söylemesini ummuştu fakat sonra Simon cevap verdi,

-Evet, eve gitmenin zamanı geldi.

-Senin burada daha ne kadar kalman gerekiyor?

-Ne demek istiyorsun?

-Daha ne kadar devam edecek bu durum? Ne için evlendik biz?

-Stasia, savaştayız; inan bana, koşullar bizde de daha iyi değil. Bana düzenli bir şekilde bilgi veriliyor ve...

Simon uzunca bir süre Bolşeviklerin zaferinin gerekliliğinden, savunulması veya Beyazlardan alınması gereken çeşitli cephelerden, adamlarıyla birlikte Moskova'da üstesinden gelmek zorunda olduğu işlerle parti yönetimindeki sorunlardan bahsetti. Stasia neredeyse hiç dinlemiyor, onu izlemekte zorlanıyor, tüm bunları neden anlattığını bilmiyordu, ayrıca Simon'un sosyalist bir dünya görüşüne sahip olduğundan da kuşkuluydu. Söylediği her şey, ezbere öğrenilmiş bir şiire benziyordu. Kocasının sesindeki bir şey kulağa çok yorgun, boş, arzusuz geliyordu; Stasia'ya çok tanıdık gelen bir durum. Fakat Simon bunu itiraf etmekten kaçınıyor, Stasia'nın gözünde kendinden, yaptıklarından emin üsteğmen olarak kalmak istiyordu. Oysa ikisinden birinin gerçekleri dile getirmesi her şeyi ne kadar kolaylaştırırdı diye düşündü Stasia; belki o zaman bir temas imkânı meydana gelirdi. Keşke bunu deneyebilselerdi.

Stasia 1920 yılının sonunda, aradan üç yıl geçtikten sonra doğduğu şehre geri döndü. Zamanının çoğunu Sankt-Georg Kilisesi'nde geçiren büyük ablası Lida, beyaz saçlarıyla hüzünlü görünen babası, süslü püslü ve enlemesine gelişmiş üvey annesi, kısa bir süre önce on dördüncü yaş gününü kutlamış olan neredeyse gerçekdışı güzellikteki Christine tarafından karşılandı. Küçük ablası Meri sonunda uygun bir koca bulup –Kutaisi'li bir noter– onun yanına taşınmıştı. Memleketine ulaştığında, Stasia, bu sayılanların dışında bir kişinin daha aralarında bulunduğunu bilmiyordu –henüz karnının içinde olan bir kişinin.

Çünkü o sırada ilk çocuğuna, yani benim büyükbabama hamileydi.

Pastane hâlâ çalışıyordu fakat ailenin tüm malıyla mülklerine el koyulacağı korkusu hâkimdi. Gürcistan'daki demokrasinin temelleri çok zayıftı. Neredeyse her gün işçi ve köylü kalkışmaları, grevler meydana geliyor, sosyalistler hükümeti boykot ediyordu. Kimse bir sonraki günün ne getireceğini bilmiyordu, insanlar farklı partilerle grupların muğlak siyasi çizgileri nedeniyle tedirgindi; hiç kimse kimi neden seçeceğini bilmiyordu. Çünkü yasalar, talepler, vaatler her gün değişiyordu.

Stasia'nın ailenin bağrına geri dönüşü hak ettiği gibi kutlandı. Göz-

yaşları döküldü, herkes Stasia'yı sürekli kucakladı, genelde oldukça soğuk olan Lara bile birkaç gözyaşı döktü; Stasia, kocasının yanındayken ağzını bile açmamışken, ailesine Petrograd'da yaşadığı yoklukla mücadeleleri tüm ayrıntılarıyla anlattı. Yalnızca bir akşam babasına çalışma odasında bir bardak konyak içtikten sonra itiraf edene kadar, son günleri şimdilik kendisine sakladı. Stasia, titrek bir sesle her şeyi anlatırken babası sürekli önüne baktı fakat genç kız çikolatayla zehirden ona da bahsetmedi. Babasını hayal kırıklığına uğratmak, onda düşüncesiz davrandığı, bilgisini kötüye kullandığı, her şeyden önce verdiği sözü tutmadığı hissini uyandırmak istemiyordu. Babasına bunu anlatmamasının başlıca nedeni ise, çikolata ile zehrin bir ve aynı şey olup olmadığı sorusuna hâlâ bir yanıt bulamamış olması, bu yanıttan korkmasıydı.

Yine evdeydi, hayatta kalmıştı. Paris yine çok uzaklarda olsa da, Thekla onu yarı yolda bıraksa da –yoksa tersi mi söz konusuydu?–, sonuçta kocasının yanında bulunamasa da hâlâ hayattaydı ve buna seviniyordu.

Stasia bir hafta sonra duygusallıkla aşırı alınganlığının nedenini bulacaktı: hamileliği.

Bu keşif onu şaşkınlık ile heyecan arası garip bir ruh haline soktu. İçinde bulunduğu koşulları düşününce buna sevinmesi mi yoksa sevinmemesi mi gerektiğini bilemedi. Ancak Lida'yla babasının gösterdiği ilgi acı, özlem, karanlık anıları yumuşatıyordu. Lida âdeta ailenin barış güvercini olmuştu. Yamuk yumuk adımlarıyla evin içinde geziniyor, bu arada bir sürü iş hallediyor, pastanede yardım ediyor, Christine ile birlikte onun ev ödevlerini yapıyordu; manastıra girişi babasının protestoları nedeniyle sürekli ertelense de, ailenin esenliğinden sorumlu hissettiği gibi, kendisini çoktan Tanrıya adamıştı.

Stasia akşamları, babası önündeki kâğıtlara derinleşirken, çalışma odasında gazete veya kitap okuyordu. Babasının odadaki varlığı ona güven veriyordu.

-Eskiden senin ciddi olarak sevebilmek için çok hayalperest olduğunu düşünürdüm fakat herhalde yanılmışım. Fakat hiçbir kadının bir erkek için bu kadar uzun bir yolculuk yapmaması, hiçbir erkeğin karısını bu kadar uzun bir süre yalnız bırakmaması gerekir, dedi bir akşam çikolata fabrikatörü, kızına; Stasia'nın sıcak çikolata isteyip istemediğini sordu, istisna olarak bir fincan hazırlayabilirdi. Stasia koşarak odadan çıkıp istifra etmek zorunda kaldı.

Stasia'nın karnı hızla büyürken, Kızıl Cephe, Azerbaycan'a kayıyordu. Bolşevikler, İngiltere'nin Şark'a, yani petrole ulaşım yarışını bırakacağından emin olunca savaş resmen açıldı, Kızılların zaferi ve ülkenin Sovyetleştirilmesiyle sona erdi. Türklerle yaptığı savaşın zayıflattığı komşu ülke Ermenistan da hiçbir direnç gösteremedi. Kırım şimdi artık işgal altındaydı, Kiev geçen yılın şubat ayından beri Bolşeviklerin elindeydi. Bağımsızlığı Bolşe-

vikler tarafından henüz kabul edilen Gürcistan'ın bağımsızlığını daha ne kadar koruyabileceği belli değildi.

Fakat daha henüz 1921 Şubat'ında barajlar yıkıldı. Gürcü Bolşevik Filip Macharadze'nin liderliğini yaptığı Gürcistan Sovyet Cumhuriyeti ilan edildi, Rus Merkez Komitesi'nden "Üçüncü Grup"la Menşeviklere karşı askeri yardım talep edildi.

11. Ordu, başkenti yalnızca dokuz günde aldı ve böylece 25 Şubat'ta direnç kırılınca ülke Kızıllara geçmiş oldu. "Üçüncü Grup"un hükümeti Kutaisi'ye kaçmıştı, kısa bir süre sonra ülkeyi de terk etti.

Stasia'nın hamileliği sırasında Kızıllar ülkenin tüm buğday ve silah mevcutlarıyla demiryolu ağına el koymuştu. Oysa otuz yedi Rus vilayetinde insanlar açlıktan ölmekteydi; Batı basınında yamyamlığın kol gezdiği, binlerce raşitik çocuğun varlığı hakkında haberler çıkıyordu. Kurşuna dizilmeyi bekleyen bir insan canının fiyatı yaklaşık dört litre ayçiçeği yağı ile üç litre votkaydı.

Evet, tüm bunlar büyükbabamın, annesinin karnında büyüyüp geliştiği sıralar meydana gelmekteydi; büyükbabam sonunda sıcak ağustos ayında dünyaya geldiğinde, ülkenin adı artık Gürcistan Sovyet Sosyalist Cumhuriyeti olmuştu. Büyükbabam iki hafta sonra, şehrin hâlâ çalışan az sayıdaki kiliselerinden birisi olan Sankt-Georg Kilisesi'nde Konstantin adıyla vaftiz edildi fakat bundan böyle herkes ona "Kostya" diyecekti.

Kostya'nın doğumundan yaklaşık bir yıl sonra, babasının onu ilk kez görmesinden kısa bir süre önce, çikolata fabrikatörünün evi korkulduğu gibi devlet mülkiyetine geçince şehir merkezindeki büyük ev ikiye bölündü; üst katla geniş çatı aralığına ahşap fabrikasında çalışan iki işçi aileleriyle birlikte yerleştirildi.

Chocolaterie ülke genelinde tanınan bir kurum olarak varlığını sürdürse de, artık devlete aitti, büyük büyük büyükbabam bir devlet çalışanıydı.

Büyük büyük büyükbabam protesto olarak o andan itibaren gizli karışımını çikolataya eklememeye başlayınca müşterilerin hızla yitirilmesine yol açtı. Ayrıca pastanenin dekadan, kapitalist dekorasyonunu partiye sadık bir tarz lehine değiştirmeye zorlandı; insanlar *Chocolaterie*'ye Sovyet işgali altındaki küçük bir şehrin sıkıcı gerçekliğini değil, biraz Paris veya Viyana atmosferi teneffüs etmeye gittikleri için, muhtemelen bu da müşterilerin hoşuna pek gitmemişti. Evde çalışanlara elbette yol verildi, yeni proleter hayatta çocuk bakıcıları öngörülmüyordu; böylece bu görevi Stasia'yla Lida devraldı. Stasia, rutin hayattan kurtulup, at çiftliğinden kiraladığı bir Kabardey atıyla bozkırlara çıkmayı çok nadiren başarabiliyordu.

Gıda malzemeleri arzı giderek azalıyor, insanların giysileri tekdüzeleşiyordu; şehrin tek dans okulu –Stasia'nın da umudu– kapatıldı. Bunun yerine, sürekli folklorik şarkıların söylendiği, Ekim Devrimi'nin kutsandığı, gençliğin "partiye sadık Komünistler" olarak yetiştirildiği "Sovyet Leninci Komünist Gençlik Birliği" Komsomol kuruldu.

Başlayın marşınıza, gençler! /
Kavga ve tartışmaya son. /
Susun, siz hatipler! /
Söz sende. / Konuş, yoldaş Mauser!
Mayakovski

Simon Yaşi'nin, oğluyla yüz yüze gelmesi küçük çocuğun "Deda" diyebilmeye başladığı günleri buldu. Bir izin talebi ilk defa onaylanmıştı. Takımı, köylülerin sürekli isyana çağırdığı Don yakınlarında bir yerde eğitim vermekle görevlendirilmişti. Stasia'yla Simon birlikte yürüyüş yaptı, tadı eskisi gibi olmayan çikolatalı pastadan yedi, oğullarıyla oynadı, şehrin ilk sinema salonunu ziyaret etti, evet, hatta atla bozkır gezintilerine çıktı fakat Stasia yabancı bir hayat yaşıyormuş gibi hissetmesine, bu adamı kendi kocası olarak kabul edememesine karşı koyamadı, Simon tekrar ayrılınca âdeta bir rahatlama duydu. Yalnız kalınca en azından, bir zamanlar sürdürmek isteyip şu anda yaşadıklarıyla hiçbir alakası olmayan hayatın hayallerini kurabiliyordu.

Kostya, şehrin ilk devlet kreşine gönderildiği sıralar, Simon Yaşi bir mart sabahı habersiz bir şekilde aniden ortaya çıktı; zayıflamış, bu arada sakal bırakmış bir üsteğmen evin girişinde karısına sesleniyordu. Üç kırık, hiçbir zaman da tam olarak iyileşmemiş kaburga kemiği yüzünden bir akciğer embolisi geçirip bunu atlatmıştı; şimdi ise topallıyor, elleri titriyordu. Bir köylü tarafından bir kürekle dövülmüş, bedensel yetersizliği nedeniyle birkaç aylığına izne ayrılmıştı.

Tam oğlunun mamasının tadına bakmakta olup elindeki kaşıkla kapıya koşan Stasia, orada öylece durdu, değişerek aniden yaşlanmış kocasını süzerek başka ne yapabileceğini kestiremediği için, elindeki kaşıkla baldırına vurmaya başladı. Oğlunun babası –kendisini, görevlerinden daha çok sevmesini hep o kadar çok istediği adam– tüm sefaletiyle karşısında öylece duruyor fakat ikisinin ağzından da tek bir kelime bile çıkmıyordu. Karşılıklı öylece durmuş, nereden başlayacaklarını bilmiyorlardı.

Büyük büyük büyükbabam yeni evlilere –geride kalan yedi sene içinde yalnızca birkaç kez aynı yatağı paylaşmış olan bir çift başka nasıl tanımlanabilirdi– çevredeki köylerden birine taşınıp orada kendileri ile çocuklarına zaman ayırmayı önerdi. Simon'un, yazlık evi henüz devletleştirilmemiş bir arkadaşı vardı, söz konusu ev sade, geleneksel bir Gürcü köy eviydi; şehirden yalnızca birkaç kilometre mesafede olmakla birlikte, dünyevi curcuna-

lardan yeterince uzaktı. Orada birbirlerine yeniden yaklaşacaklardı, Simon iyileşecekti. Evin sahibi onları rahatsız etmeyecekti, yapmaları gereken tek iş birkaç tavuğa, iki inekle yeşilliklere göz kulak olmaktı.

Evin sadeliği, huzurlu doğa, politikadan uzaklaşma, günlük işler, çevredeki dostane köylüler, tüm bunlar çifte çok iyi geliyordu. Stasia başlangıçta tarım işleriyle hayvan bakımından bile zevk alıyordu, en azından bir değişiklikti tüm bunlar, ailesine mutlaka yeni bir başlangıç imkânı yaratmak istiyordu. Başka bir hayata başlayabilirlerdi, ilk tanıştıklarındaki çocuksu, delice, meydan okuyucu aşktan geriye bir şeyler kalmış olmalıydı. Köyde ödünç alınıp binilebilecek atlar da vardı. Stasia, ata binmenin her ikisinin de ortak tutkusu olduğu için, bunun iyi bir başlangıç olabileceğini düşündü. Fakat Simon o kar güçsüz ve yorgundu ki, bir atın üstüne çıkmayı bile beceremiyordu. Çoğu zaman suskun kalıyor, isteksizce uzaklara bakıyor, zaman zaman oğluna gülümsüyor, yalnızca Stasia hatırlatırsa bir şeyler yiyordu. Simon'un içinde bir şeylerin geri gelmemek üzere söndüğünü Stasia henüz anlamak istemiyordu.

Bu arada Rusya'da aşağıdaki gibi adli tıp protokolleri sıklaşmaktaydı:

"Ceset No 1: Kafatası tümüyle parçalanmış, altçene kırık. Ceset No 2: Kafatası iki kurşunla parçalanmış. Ceset No 3: Kafatası demir bir nesneyle bir bütün olarak parçalanmış. Ceset No 4: Giysilerine göre bir ordu mensubu, kafatasına üç kurşun sıkılmış. 5 No'lu cesedin– kesinlikle piskopos– ölüm nedeni, göründüğü kadarıyla diri olarak gömüldüğü için, henüz tam anlamıyla değerlendirilemiyor."

Simon Yaşi bunların hepsini bizzat görmüştü. Hem de fazlasıyla. Ne o güzel atlar ne de karısının enerjisi veya oğlunun sevgisi ona bunları unutturabilirdi.

Stasia'nın çamaşır yıkarken, evliliğini kurtarmak kadar ciddiye aldığı bir iş olan ahırı temizlerken, patates soyarken veya küçük Kostya'ya bir hikâye anlatırken yüzüne neşeli ve coşkulu bir ifade yerleştirme çabası başarısızlıkla sonuçlandı. Simon hiçbir şeyi umursamıyor gibiydi. Geç kalkıyor, kayınpederinin şehirden üç haftada bir gönderdiği sert kahvesini içerken masada saatlerce oturuyor, iki gün gecikmeli olarak köye ulaşan gazetesini okuyor, tabağına koyulan yemeği, sanki artık hiçbir arzusu veya ihtiyacı yokmuşçasına yiyor, sonra yürümeye çıkıyor, öğleden sonra geç saatlerde eve geri dönüyordu. Akşam yemeğinin ardından komşu köylüye kâğıt oynamaya gidiyor, gece geri döndüğünde Stasia, gözleri kapalı olarak yatakta yatıyor oluyor, kocasının onu uyandırmak, ona aklından geçenlerle dertlerini anlatmak, onun dertlerini, ertesi gün ne yapmayı planladığını sormak isteyeceğini umuyor fakat böyle bir şey gerçekleşmiyordu. Simon duygusuz, boş, isteksiz tavrıyla tek kelime bile etmeden karısının yanına yatıyor, sırtını dönüp anında uykuya dalıyordu.

Aslında bu günlerde yalnızca Kostya yaşıyor gibiydi. Büyüyor, her yeni keşfe seviniyor, yürüyüp konuşmasını öğreniyor, gülüyor ağlıyor; kısacası

bu küçük köy onun için kolaylıkla bütün bir dünyanın yerine geçiyordu. Şayet içlerine kapanık anne babası bazen gülüyorsa, bunu çoğunlukla, küçük bir çocuk için garip bir şey yapan veya söyleyen oğullarına borçluydu.

Evli çiftin köy hayatı başlangıçta yalnızca birkaç aylığına planlanmış olsa ve Simon'un, yakında çıkması gereken tayinini beklediği söylense de hiçbir şey olmadı. Simon, tayini için acele etmiyor gibiydi, komutanları da pek onun yokluğunu hissediyor gibi görünmüyorlardı. İzin hali böylece sonsuzluğa doğru uzayıp gidiyor, en azından Stasia böyle hissediyordu. Simon'a düzenli olarak küçük bir maaş ödeniyor, babasının desteğiyle, pek de fazla olmayan düşük giderleri sayesinde geçinip gidiyorlardı. Yaşi çiftinin köyde geçirdiği üç yıl yavaş, durgun, her şeyden önce suskun bir üç yıldı.

Stasia nadiren Kostya ile birlikte aileyi ziyaret etmek üzere şehre gidiyor, her seferinde köye, küçük miskin ahşap eve dönmemeye karar vermesine ramak kalıyordu. Ancak çikolata fabrikatörünün evindeki koşullar çoktandır eskisi gibi değildi. Para hiçbir şeye yetmiyordu. Enflasyon Gürcistan'a da ulaşmıştı. Parti kolhozlaştırma ve endüstrileşme projelerini gündeme almıştı, konut alanı çok azdı. Ahşap fabrikasının işçileriyle aileleri, çikolata fabrikatörünün ailesiyle anlaşamıyordu; alan dardı, hoşnutsuzluktan giderek enine büyüyor gözüken Lara ile işçilerin karıları arasında sürekli tartışma çıkıyordu.

Büyük büyük büyükbabamın sıhhati politik durum ve sosyal alçalma nedeniyle zarar görmüş ve karakteri de değişikliğe uğramıştı. Daha öfkeli, huysuz, sabırsız olmuştu. Lida yine de aile huzurunu korumaya çabalıyor ama bunu eskisi gibi beceremiyordu. Meri'nin kocası işini kaybetmişti; Meri, Kutaisi'den sürekli eve kaçıp Lida ile Stasia'nın eski odasında kalıyordu.

Yalnızca en küçük kız Christine bu ümitsiz zamanlarda âdeta bir çiçek misali serpilip açıyor gibiydi. On altı yaşına gelmişti, güzelliği günden güne o denli farklı boyutlar kazanıyordu ki, yanında birisi olmadan evden dışarıya çıkmasına neredeyse hiç izin verilmiyordu. Liseli gençler veya evli adamlar, yaşlı erkekler veya genç Komsomol üyeleri – herkes yolun ortasında duruyor, bazıları ıslık çalıyor veya Christine'ye, sınıfın penceresinden içeriye uçan, Christine'nin daha sonra okurken kız arkadaşlarıyla kahkahalara boğulduğu isimsiz mektuplar yazıyordu.

Köy hayatının üçüncü yılında Stasia'nın bunalımı zirve noktasına ulaştı. Yıkadığı her tabak, kümesten almak zorunda kaldığı her yumurta hak etmediği bir ceza gibi geliyordu. Simon'a beslediği kızgınlığın arttığını hissediyordu; Simon'un suskunluğunu alay, içine kapanıklığını açık bir provokasyon olarak algılıyordu. Sık sık ahırdaki samanların üzerine yatıyor, gözyaşları kuruyuncaya kadar ağlıyordu. Stasia'nın saldırganlığı bazen, annesiyle babası arasındaki buz gibi havayı kabul etmek istemeyen, her ikisinden de sevgiyle ilgi talep eden Kostya'ya da yansıyordu.

-Artık dayanamıyorum. Artık senin kim olduğunu bilmiyorum. Buradan gitmek istiyorum, burada nefes alamıyorum; bana yardım etmiyorsun,

yakında bir şeyleri değiştirmezsek senden nefret etmeye başlayacağım.

Stasia bir gece yine gözleri açık yatıyordu; Simon hafif sarhoş bir vaziyette kâğıt oyunundan geri dönüp etrafa şnaps kokuları yayarak yatakta tam sırtını dönmek üzereydi ki, Stasia sakin bir sesle bunları söylemişti.

-Tam olarak neyi değiştirmek istiyorsun, dedi Simon temkinli bir tavırla, yavaşça.

-Ben bir köylü kadını değilim, bu hayat için yaratılmadım, hiçbir zaman böyle yaşamak istemedim. Hiçbir zaman, diye yanıtladı Stasia, sesi bu sefer daha yüksekti.

-Ben bir adamı öldürdüm, dedi Simon aniden.

-Savaş vardı.

-Hayır, savaşta değil, kendimi savunmuyordum.

-Tam olarak ne demek istiyorsun, diye sordu Stasia; yabancılık çektiği kocasının ne dediğini yavaş yavaş algılayabiliyordu.

-Kırım'da oldu, oraya gönderilmiştik, Taganrog'a yakın küçük, şirin bir şehre. Bu bölgede isyanlar bitmek bilmiyordu. Sürekli yenileri çıkıyordu. Aslında bunu anlıyorum. Kulakları sınıf olarak yok edip tarımı tümüyle devletleştirmek istiyorlar. Ekonomik reform onlar için köylülerin buğdayı fiyatının altında satması, partinin tüm buğdayı satın alması, fiyatının üstünde satması, elde edilen kârın silah endüstrisiyle fabrika inşaatına akması anlamına geliyor; ancak köylülerin buğdaylarını fiyatının altında satmaya yanaşmayacağını hesaba katmıyorlar. Köylüler bunu yapmaktansa mahsullerini kaldırmamayı yeğliyorlar. Çünkü hiçbir şey fark etmiyor, her iki yolun da sonunda yoksulluk var. Eşekler gibi çalışmadan yoksul kalmayı tercih ediyor. Bizden önce de bir sürü ordu birliği gönderildi fakat köylüler hep topraklarının sahibi olarak kalmak, ürünlerini yine hak ettiği bir fiyatla satmak istiyorlardı. Devlete ürünlerini neden daha ucuz bir fiyatla satmak zorundalardı ki, yalnızca devlet olduğu için mi? Yani, kısacası, köylüler hep ezildi, toprakları ellerinden alınıp göçe zorlandı. İçerilerdeki bir köye yollandığımızda daha iki gün önce gelmiştik. Orada köylüler idareye el koyup komiserlerin, işlerini yapmasına izin vermiyordu. Bunların lideri, eskiden en büyük mısır ve buğday tarlalarının sahibi olan bir köylüydü. Biz iki sivildik, ordu arkamızdan gelmeden önce durumu tespit etmekle görevliydik. Bir kara subayıyla ben. Meseleyi havaya çok fazla toz kaldırmadan halletmemiz isteniyordu, buralar zaten yeterince karışıktı. Köylülerin lideriyle sakin bir şekilde konuşmaya çalışıyorduk; dağ gibi bir adamdı, tarlalarda hayatı boyunca yaptığı ağır işçilik her bir gözeneğine yerleşmişti. Tavizsiz görünüyordu. Onunla konuşmaya, karşı koymanın anlamsız olduğunu, topraklarına zaten el koyulduğunu, malını mülkünü başka bir yerde satmasının da mümkün olmadığını, gösterdiği dirençle yalnızca tüm köyü tehlikeye attığını anlatmaya çalıştım. Fakat yalnızca lanet olası komünistlere küfürler yağdırıyor, bu haydutlara hayat boyu çalışmasının ürünlerini bırakmayacağını söylüyordu.

Yanımdaki subay –gönüllülerden biriydi–sabrını giderek kaybediyor-

du. Yanımızda silah yoktu, olsaydı köye giremezdik; kendimi komiser olarak tanıtmıştım, ordudan hiç bahsedilmemişti. Fakat sersem herif ortaya küçük bir tabanca çıkarınca kendimizi aniden bir savaş alanının ortasında bulduk. Köylüler anında küreklerle oraklarına davrandı, saniyeler içinde kan akacağını biliyordum, bunun için subayın elinden tabancayı çekip aldım, sakinleşmesini söyleyerek ona doğrulttum. Sersem herifin silahı nereden bulduğunu Tanrı bilir. Tehlikenin geçtiğini düşünerek yeniden pazarlık yapmaya başladım. Fakat subay küfür edip bağırmaya başladı, bana hain dedi. Üstüme yürüyünce tetiği çektim. Bunu neden, niçin yaptığımı bilmiyorum, silahı yoktu, üzerime gelince tetiği çektim.

Aynı gece Taganrog'a gidip komutanıma rapor verdim. Her şeye hazırdım, yalnızca o kararı vermesini beklemiyordum. Anlattıklarım onu âdeta sevince boğmuştu, elimi sıkarak beni kutladı. Tahayyül edebiliyor musun, Stasia, beni kutladı. Nedenini ertesi gün anlayabildim. Ordu köye girip herkesi katletti; bir Kızıl Ordu subayının köylüler tarafından vurulduğu söylenmişti. Böylece bunu yapmaya hak kazanmışlardı. Kendileriyle ailelerini savunanlar kurşuna dizildi, geriye kalanlar başka köylere yerleştirildi. Bu nedenle sana geri dönebildim. Bir insan öldürdüğüm için, bunca zamandır senin yanında kalabiliyorum, Stasia.

Stasia kollarını kocasının beline doladı, başını omzuna koydu, bedenini ona yasladıktan sonra onun üstüne doğru usulca yuvarlandı. Merhamet rezervlerini son yıl ve aylarda oldukça tüketmiş olmasına rağmen ona acıyordu. Nasıl oğlunun ilk kez Deda demesini beklediyse, tüm bu yıllar boyunca, kocasının konuşmaya başlamasını beklemişti fakat konuşmaya başladığı şu anda özellikle öfke hissediyordu.

"Hayır, hayır, bunları duymak istemiyorum, neden bana tüm bunları anlatıyorsun? Ne yapmamı bekliyorsun bu hikâyeyle, nereye koyayım onu? Bu lanet olası savaş sorumlu olan; isteseydin burada, benim yanımda kalabilirdin, bu savaşa katılmayabilir, kendine başka bir iş arayabilirdin; beni senin peşinden gelmeye, o cehennemin içine düşmeye, sevmeye başladığım bir insanın intiharını seyretmeye mahkûm etmeyebilirdin. Bunu sen istedin. Beni ilkönce bu duruma sokup sonra da üç yıl boyunca yüzüme karşı susmak zorunda değildin. Sana olandan dolayı üzgünüm; sana, köylülere, ayrıca tüm dünyanın delirmesine de üzülüyorum ama ben ne olacağım? Ben böyle tahayyül etmemiştim. Ben zarif, sakin, özgüvenli genç bir adamla evlendim; şimdi ise vücudu yaralarla dolu, üstelik iyileştirmekle yükümlü olduğum suskun, kederli, içi boş, yaşlı bir kocam var fakat ben ne yapacağımı bilmiyorum, artık dayanamıyorum. Ne beni Moskova'ya çağırdın ne de kendin Petrograd'a geldin. Geri döndüğünde, bana, her şey için geç olup olmadığını sormadın!" Tüm bunları söylemek istiyordu Simon'a fakat bunun yerine şakaklarını öptü, göğsünü okşayıp onu soymaya başladı. Simon teselli edilmeye hazırdı. Çift, aylardan beri birbirine dokunmamıştı; Simon, sözlerinin en azından aralarındaki bedensel bariyeri aştığından dolayı seviniyordu.

Simon'un itirafı, evli çiftin ilişkisinde bir değişime, Stasia'da yeni bir hamileliğe yol açmıştı. Stasia cepheleri biraz yumuşatarak suskunluğu biraz daha geçirgen yapmış fakat sessiz, kederli ve yaralı kocasını akıllı, zarif, sakin ve özgüvenli genç bir adama maalesef dönüştürememişti. Lenin'in öldüğü senenin öncesinde kızları Kitty dünyaya geldiğinde evli çift karşılıklı incinme, hayal kırıklığı, yalnızlıktan nasıl kurtulacağını hâlâ bilmiyordu.

Kitty'nin dünyaya geldiği 1924 yılında yalnızca Moskova'da on iki çalışma kampıyla ayrıca elli altı hapishane vardı. Buharin, "Evet, entelijansiyayı, bir fabrikada yapılır gibi yeniden inşa edeceğiz," demişti. Lenin'in halefi olarak gösterilen Troçki, "kesintisiz devrim fikri"yle çok fazla meşgul olmaktan, eski Gürcü banka soyguncusunun siyasi gücü yavaş yavaş eline geçirdiğini fark edemiyordu.

Ancak annesinin ölü doğan ikiz kardeşinin adını taşıyan Kitty, sanki iki kişilik yaşıyormuşçasına hırsla, bağıra çağıra yaşama tutunmuştu.

Simon'un yürüyüşleri kısaldı, suskun adam karısına bazen minnettar bir ifadeyle bakmaya başladı. Tam Stasia ilişkilerinin düzelebileceğini hayal etmeye başlamıştı ki, birkaç resmi mektubun ardından bir kış akşamı, Simon Yaşi'nin geleceği hakkında görüşmek isteyen bir komiser çıkageldi. Üzerinde, kendisine biraz dar gelen kahverengi bir takım elbise olan Bay, küçük oturma odasına buyur edildi, Stasia'nın ikram ettiği şarabı yudumladı.

-Lenin yoldaş iki ay önce öldü. O hepimizin babası, Sovyetler Birliği gökyüzünün en aydınlık yıldızıydı. Lenin'e, diyerek komiser kadehini kaldırdı; üsteğmen bardağını onunkiyle tokuşturmak zorundaydı.

-Siz her zaman görevinizi yerine getirdiniz. Bunu biliyoruz. Terfi edeceksiniz, Yaşi yoldaş. Vatana hizmet etmek istiyorsunuz, değil mi? Elbette istiyorsunuz. Bunu gözlerinizden anlıyorum.

Komiser bir sigara yaktı.

-Nereye tayin edileceğinizi Moskova'da öğreneceksiniz. Gelecek ayın ilk gününde Moskova'da olmanız gerekiyor.

Stasia gözlerini kapattığında başının döndüğünü hissetti. Kocası cevap verene kadar geçen birkaç saniye boyunca umutluydu. Ama sonra Simon'un sesini algıladı:

-Evet, elbette, evet.

-Peki ya biz?

Stasia kendisini tutamamıştı.

-Anlamadım?

-Yani, şimdi yine Tanrı bilir nereye gönderilecek, ben burada iki küçük çocukla senelerce, çocuklarımın günün birinde babalarını görebileceği umuduyla onu beklemek zorunda kalacağım.

Simon, karısına kızgın bir bakış attı fakat Stasia onu umursamadı.

-Yoldaş, siz, vatanına ve ülkemizde sosyalizmin kuruluşuna gururla hizmet eden bir adamın karısı olarak ona hayatı zorlaştırmak yerine onu desteklemelisiniz.

-Burası onun vatanı değil, diye ağzından kaçtı Stasia'nın, Simon'un çehresine katlanmak zorunda kalmamak için yüzünü duvara doğru çevirdi.

-Bana kafanız hâlâ çok karışıkmış gibi geldi, yoldaş. Aslında o yağmurlu gecede gerçekleşen zor doğum göz önünde bulundurulduğunda anlayışlı olmak...

Stasia'nın nefesi kesilir gibi oldu. Komiser her şeyi biliyordu. Son üç yıldır yalnız olduklarını sansalar da hiçbir zaman öyle olmamışlardı. Nereye giderlerse gitsinler, Simon onlardan hiçbir zaman kurtulamayacaktı. Kocası öldürmüştü, buna devam etmek zorundaydı; Stasia aniden bu korkunç gerçeğin bilincine vardı. Simon, şanssız bir tesadüf sonucunda da olsa, bu yeteneğini kanıtlamıştı; şimdi ise Simon'un bu yeteneğinin peşindelerdi. Stasia, her zaman olduğundan biraz daha solgun bir yüzle masada oturup direnç göstermeyen, karşı koymayan, hiçbir duygusunu dışa vurmayan kocasına baktı.

Gözlerini kırpıştırdı, başı ağrıyordu, bir çözüm bulmaya çalıştı. Kendisi için. Çocuklar için. Geleceğini tahayyül etmeye çabaladı; bugünün, bu kederli günlerin sürüp gitmesi, sevgiyle şefkatin asgari düzeye gerilemesi, bu sessizlik, evlilik rutiniyle sıradanlığın devamı anlamına geliyordu.

Etrafına göz gezdirdi, eski mobilyaların bulunduğu fakir odaya baktı. Avluda asılı çamaşırlara, gecenin karanlığında dalgalanan beyaz çarşaflara, yamalı masa örtüsüne, yırtık terliklerine, oğlunun yerde dağınık vaziyette duran oyuncaklarına baktı, kendisini on yıl sonra hâlâ burada, aynı yerde dururken gördü; belki terlikleri biraz daha yırtılmış, kalçaları biraz daha yağ bağlamış, örgülü kumral saçlarına biraz daha aklar düşmüş olacaktı.

Baskılar eğitim amaçlı önlemlerdir.
Afiş yazısı

Stasia, Simon'un bavulunu hazırlarken dikbaşlı bir hoşnutluk hissediyordu. Neredeyse hiç umursamaz bir tavırla konuşmaya başladı,

-Seni Moskova'da veya her nerede olacaksan ziyaret etmeyeceğim. Şayet beni veya çocukları görmek istersen sen bizi ziyaret etmek zorunda kalacaksın. Burada da kalmayacağım. Bir konut bekleme listesine alınıncaya kadar çocuklarla birlikte babamın yanında kalabilirim. Konutların artık özel kişiler tarafından kiraya verilemediğini duydum fakat senin çok *saygın bir yoldaş* olman dolayısıyla, belki daha fazla şansım olur. Buradan çıkmam lazım. Bu avludan, ineklerden, ahır kokusu sinmiş ellerimden, ayaklarımın altındaki bu çamurlu zeminden nefret ediyorum.

-Stasia, başka bir seçeneğim yoktu. Korkarım, artık başka bir yol kalmadı. Başkalarının seçtiği yol doğrudan Solovetskiy Adaları'na gidiyor, oradan henüz geri dönen hiç kimse olmadı. İnan bana, artık sana bunu kanıtlama imkânım kalmasa da, senin tüm bunları yaşamanı istemezdim.

Kızıl üsteğmen dört gün sonra gece treniyle başkente, oradan da sosyalizmin başkentine gitti. Bir eğitim kampına tayin edildi; orada genç, davaya sadık, saygın Çekalıları "karşı devrimcilerin ve sabotajcıların izini bulup yok etmeleri" için eğitecekti. Çeka bu arada tüm Sovyetlerin en güçlü, en korkulan örgütü olma yolunda hızla ilerlemekteydi.

Aynı sıralarda, iki yıl önce, daha o zaman ağır hasta olan Lenin'in uyarılarına karşın parti genel sekreterliğine getirilen hemşerimiz Josef, Soso veya Koba, Troçki'nin liderliğini yaptığı parti içi muhalefete karşı kendi gücünü kabul ettirip 15. Kongre'de iktidarını sağlamlaştırmıştı.

Stasia iki çocuğuyla, babasının yarıdan ikiye bölünen evine taşındı. Christine'nin odası boşalmıştı. Christine, Kitty'nin doğumundan kısa bir süre önce Ramas İosebidse adında bir adamla evlenmişti. İosebidse Christine'den yirmi yaş büyüktü, seçkin bir zevke sahipti, şık ortamlarda çok hünerliydi, sanat uzmanıydı, başkentin en zengin ve güçlü bekârlarından biriydi.

İosebidse aynı zamanda Çeka'nın adamı, başka bir hemşerisinin elemanı, yakın dostuydu; söz konusu kişi çoğu zaman çok dikkat çekici bir kıskaç gözlük kullanıyor, Çeka'ya özgü bir kıyafetle –binici pantolonu ve bez ceket– dolaşıyordu. Seneler boyunca tüm Trans Kafkasya ve Rusya'da Bolşevik Parti içinde bir isim yapmak için her yolu deneyip şimdi tekrar Gürcistan'a geri dönen ufak tefek, kel bir adamdı. O zamanlar henüz Gribojedov So-

kağı'nda mütevazı bir evde otururken, kısa bir süre içinde iki sokak ötede kendisine görkemli bir villa inşa ettirmişti. Ramas ise patronunun aksine bir metre doksan üç santimetre boyuyla, kocaman göbeğiyle, yarı kel kafasıyla, dostça bakan büyük koyu kahverengi gözleriyle, devasa elleriyle heybetli ve etkileyici bir adamdı. Politik görüşüyle hırslarının yanı sıra, Ramas'la arkadaşının paylaştığı bir özellik daha vardı: Her ikisi de güzel kadınlara düşkündü.

İKİNCİ KİTAP
CHRISTINE

Burada aşağıda olabileceğimiz her şeyi,
başka bir yerde zaten olduğumuzu unutmayalım.
Banque

Ramas küçük şehre görev icabı gelmişti. Bir hoş geldin kabulü düzenlenerek Ramas'a şehrin en prezantabl şirketleri tanıtılmıştı. Bunun ardından bir dilim çikolatalı pasta ile bir fincan Gürcistan çayı ikram etmek üzere delegasyon eşliğinde çikolata fabrikasına davet edildi (artık ulusal üretime öncelik veriliyordu). Çikolata fabrikatörü delegasyonu karşılayıp şahsen misafir edecekti; büyük büyük büyükbabam bu vazifeyi çok büyük bir coşkuyla olmasa da yerine getirdi. Misafirler, övgü dolu sözlerin ardından *Chocolaterie*'nin ürünlerine hücum edip karınlarını doyurmuştu, yola çıkmaya hazırlanıyordu, Tiflis treni akşamın geç saatlerinde kalkacaktı; el sıkışmaları tüm hızıyla devam ederken, on yedi yaşındaki Christine, babasının dükkânına girdi.

At yarışına gitmek için babasından izin isteyecekti. Üzerinde sarı bir yaz elbisesiyle başına Fransız tarzında oturttuğu siyah bir Bask kasketi vardı. Okuldan sonra hep üstünü değiştirir, donuk okul üniformasının güzelliğine hakaret anlamına geldiğini düşünürdü. Havada süzülürcesine, misafirlerin hiçbirisini dikkate almaksızın doğrudan babasına yönelip en cezbedici gülümsemesini takındı (çünkü at yarışlarına gitmesi yasaktı). Misafirler senkronize olmuş gibi başlarını çevirdi. Bazılarının ağzı konuşurken açık kalmıştı, bazıları ise ellerinde olmadan sesli bir şekilde güldü; çikolata fabrikatörü bu tepkileri fazlasıyla tanıyordu, kızının Tanrı tarafından armağan edilen güzelliği insanları her seferinde yeniden hayretler içinde bırakıyordu. Büyük büyük büyükbabam kızına bakıp bıyık altından gülümsemek zorunda kaldı; açıkça saptamak gerekiyordu ki, Christine gerçekten çok güzeldi.

Narin, bembeyaz bir teni vardı, pürüzsüz, porselen gibi (ailede hiç kimse bu kadar açık renkli değildi, diğer kızların teni, büyük büyük büyükbabamınki gibi zeytin rengindeydi), bedeni ince, zarif ve elastikiydi. Yüz hatları neredeyse kusursuz ve simetrikti: küçük, düz bir burun, yüksek elmacıkkemikleri, düzgün, şarap kırmızısı bir ağız, ince uzun bir kuğu boynu, her şeyden önce uzun kirpiklerin perdelediği yemyeşil badem biçimli gözler. Bu gözlerin içinde, her yeri kundaklamaya hazır binlerce küçük şeytan oynaşıyor gibiydi.

Herkesin özel bir ilgi gösterdiği iri yapılı delegasyon şefinin tepkisi, büyük büyük büyükbabamın dikkatini çekmişti. Ramas, Christine'yi bakışlarıyla yiyip bitiriyor gibiydi, hatta yüzü bile biraz kırmızılaşmıştı; bir şey

söylemek istedi fakat ağzını derhal kapattı.

Böyle tepkilere alışık olan Christine onu kendine özgü rafine umursamazlığı içerisinde görmezden gelip babasının koluna girdi.

-Kızım Christine, diye tanıttı onu çikolata fabrikatörü.

-Siz artist değilsiniz, değil mi, diye fısıldadı beylerin biri. Christine gülerek hayır anlamında başını salladı.

-Birkaç ay sonra kız lisesini bitirecek, diye açıkladı babası.

Güzelliğiyle ilgili birkaç kompliman geldi, Christine hepsini büyük bir doğallıkla kabul etti, herkes pastaneden çıkana kadar bekledi.

Son çıkan Ramas İosebidse oldu, çıkarken Christine'nin elini öptü.

Christine üç gün sonra kırmızı güllerden oluşan kocaman bir buket aldı, bukete çok güzel kokulu bir kartvizit iliştirilmişti, kartvizitin üzerinde şunlar yazılıydı: "Bu çiçekler güzelliğinize layık değil, Christine. Fakat güzelliğinizi onurlandırmak için belki bir deneme sayılabilir. Beni hayranlarınızdan sayın, sanırım onlardan çok sayıda var. Size olan bağlılığımı ifade edebilmek için uygun yollar bulmaya çalışacağım. Tiflis'ten Ramas İosebidse."

Aslında Christine son yıllarda aldığı sayısız kartpostalla mektubu anne babasına göstermiyor, çevresindeki genç adamlara gülüp geçiyor, onların acemice ilanı aşklarıyla dalga geçiyor, sonunda mektupları yırtıp atıyordu.

Fakat babasının adresine gönderilen buket gözlerden kaçırılacak gibi değildi. Böylece kartviziti ilkönce babasına göstermek zorunda kaldı. Babası yalnızca gülümseyip kızının alnına bir öpücük kondurdu. Christine bu tepkiyi hiç beklememiş, tam tersine kendisini babasının sinirlenip küfür ederek kartviziti fırlatıp atacağına hazırlamıştı.

Bunu takip eden aylarda çiçekle beraber başka hediyeler giderek arttı. Bitirme sınavlarına hazırlanan Christine, zambak buketleri, Fransız şampanyaları, egzotik kokular, tüylü İtalyan yakalıklar, kaşmir atkılar, siyah incilerden oluşan bir kolye veya iç giysileri için ipek getiren kuryeler tarafından sık sık işinden alınıyordu.

Christine bu adamı neredeyse hiç hatırlamıyor, yalnızca yaşlı ve iri olduğunu biliyordu. Annesi gibi o da lüksü seviyor, ablalarının mütevazılığını paylaşmıyordu. Eğlencelerden, sosyete hayatından, kendisine ilgi gösterilmesinden hoşlanıyordu. Neşeyle rahatlık sağlayan her şeyi seviyor, gelecek hakkında pek kafa yormuyordu. Ne büyük hayalleri vardı ne de protestoya meyilliydi. El bebek gül bebek büyütülmüş, herkesin sevmesi, hayranlık besleyip el üstünde tutması için yetiştirilmişti; bunun devam etmesinden başka hiçbir şey istemiyordu. Suluboya resimleri seviyor, elmalı pastayla tarçınlı ekmekten nefret ediyor, saatlerce gülsuyuyla şeftali tomurcuğu köpüğü banyoları yapıyor, ellerini bal ile kremliyor, saatler boyunca aynada kendisine bakıyordu. Giderek daha az bulunup yeni modalardan uzaklaşan dergilere bakarken giyebileceği elbiseler hayal ediyordu.

Bir tutkusu daha vardı. Çocukları, özellikle de yeğeni Kostya'yı her şeyden daha fazla seviyordu. Kostya onun sevgisine karşılık veriyor gibiydi;

Christine'yi her gördüğünde susuyor, gözlerini ayırmadan uzun uzun ona bakıyordu. Birlikte saatlerce oynayabilir, gülebilir, saçmalıklar yapabilirlerdi. Christine, kaba ve görgüsüz işçilerle aileleri taşındığından beri evin darlığından nefret ediyor, Lida'nın dindarlığına, dikkat çekici giyinilmemesi gerektiği uyarılarına, annesinin abartılı koruma içgüdüsüne, Şık Kadın gibi moda dergilerini karıştırıp sinema salonunda, zarif, iyi giyimli, soylu kadınların boy gösterdiği yabancı filmleri seyretmesine karışırken takındığı taşralı dar kafalılığa öfkeleniyor fakat kendisini evde her şeye rağmen mutlu hissediyordu.

Haziran ayında okulu bitirmesinin ardından her şeyi belirleyen mektup ellerine geçti: Ramas'ın, otuz yedinci yaş günü vesilesiyle planladığı büyük eğlenceye tüm aile için geçerli olan bir davetiye. Uzun tartışmalardan sonra Christine, annesi, babası, Lida Tiflis'e gitti. Aile "Kutsal Dağ" Mtazminda'da bir misafirhaneye yerleştirilip krallar gibi ağırlandı.

Kutlama ertesi akşam Ramas'ın, nehir kıyısının sağ tarafında bulunan eski Vera semtindeki evinde yapıldı. Sarmaşıklarla kaplı, zengin bir çiçek bahçesiyle çevrili geçen yüzyıldan kalma görkemli villa seçkin misafirler, Ramas'ın misafirperverliği, coşkusu, mizah anlayışı, gözle görülür popülaritesi, kutlamanın zenginliği ve haşmeti; ailede, Ramas'ın en küçük kızlarına talip olma niyetine bundan böyle engel teşkil etmeme yönünde olumlu bir izlenim bıraktı.

Çikolata fabrikatörü, Ramas gibi önemli bir adamın, kızına sorunsuz bir gelecek garanti edeceği görüşündeydi. Bu durum, Simon'la Stasia'nın zamansız evliliğinin yol açtığı hayal kırıklıklarıyla Meri'nin evliliğinin başarısızlıkla sonuçlanmasının ardından (bu arada mutsuz evliliği nedeniyle kendisini iyice aşağılanıp öfkeli hisseden Meri, babasına Kutaisi'den sürekli çaresiz mektuplar yazıyor ve ondan kendisine yardım etmesini boşanma talebini onaylamasını istiyordu) hem Christine hem de tüm aile için yeni bir imkân anlamına geliyordu. Çikolata fabrikatörü kızları için hiçbir zaman böyle kocalar arzulamamıştı. Özellikle Stasia'nın sönük gözleri, tarla işinden sertleşen elleriyle suskun tarzı ona acı vermekteydi.

Böylece Christine büyük büyük büyükbabamın son umudu haline gelmişti, bu sefer kesinlikle bir hata yapmak istemiyordu, bundan da öte yapmaması gerekiyordu.

Christine'nin, tüm bunların kendisi için ne anlama geldiğini düşünecek zamana sahip olduğunu sanmıyorum; birisine, hele hele kendisinden yaşça çok daha büyük Ramas İosebidse'ye âşık olacak zamanı bile olmamıştır. Fakat öte yandan gösterişli hediyelerinden, bonkör davetlerinden, ateşli bakışlarından, boy bosundan, mal mülkünden etkilenmişti. Sonunda anne babasının cesaretlendirmesiyle, başkente taşınma perspektifini de göz önünde bulundurarak, Ramas'ın yaz sonuna doğru yaptığı evlenme teklifini kabul etti.

Düğün çok görkemliydi: uzun kuyruklu bir gelinlik, bin adet beyaz gül, kuzeyle güneyden, köyle şehirlerden gelen sayısız davetliyle arkadaş,

her türlü leziz yiyeceğin yer aldığı uzun bir masa, elbette dünyanın en iyi çikolatalı pastası; kısacası her şeyiyle Ramas'ın toplumsal konumuna layık bir şenlik. Damat, bütün yüzünü kaplayan sakalı, etkileyici bel kalınlığı, yarı dazlağıyla çikolatayla resmedilmeye pek uygun olmasa da, çiftin görüntüsü çikolata olarak kalıba dökülüp pastanın üstüne oturtulmuştu. Bol bol yenmiş, içilmiş, dans edilmiş, gülünmüş, kucaklaşılmış, tebrik edilmişti. Orkestra hareketli bir müzik çalıyordu. Saat geç olmuştu, etraf havasız kalmıştı.

Stasia salondan çıkıp karanlık bahçeye yöneldi; temiz hava alarak günün olaylarını gözünün önüne getirmek istiyordu. Karanlıkta bir bankın üstüne oturup ellerini kocaman karnına koydu.

Hava soğumuştu, yer renkli yapraklarla kaplıydı. Stasia sırtına birisinin dokunduğunu hissettiğinde Christine'nin bembeyaz gelinliğiyle yanında durduğunu gördü.

-Ben de temiz havaya çıkmak zorundaydım. Evlenmek ne kadar yorucu, dedi Christine çokbilmiş bir tavırla, oflayıp puflayarak Stasia'nın yanına oturdu.

-Onu sevmiyorsun, öyle değil mi, diye fırladı ağzından Stasia'nın, daha soruyu sorarken pişman oldu.

Christine irkildi, kendisiyle karşılaştırılınca biraz fazla boy atmış bir oğlan gibi gözüken ablasına kınayıcı bir bakış attı. Stasia, uzun saç örgüsü sırtına doğru sallandırmıştı, bu akşamki vesileye rağmen makyajsızdı; üzerinde mavi beyaz noktalı sade bir elbise vardı.

-Onun beni iki kişilik sevmesi yeterli. Ayrıca, sahip olacağım hayatı daha şimdiden seviyorum, diye yanıtladı Christine, insana söyleyecek laf bırakmayan bir dürüstlükle.

-Böyle şeyler söylemek için henüz çok gençsin.

-Ah, Stasia, hâlâ ne kadar romantiksin. Ben yakında bir çocuk da yapmak istiyorum, ilkönce oğlan olsa sevinirim, aynı senin Kostya kadar tatlı bir oğlan.

Christine elini Stasia'nın karnına koydu.

-Sana her halükârda çok mutluluklar dilerim, küçük kardeşim, dedi Stasia gülümseyerek

-Senin o büyük aşkın sana ne gibi bir mutluluk getirdi, sevgili ablacığım?

Soru Stasia'nın şaşırıp Christine'den birkaç santim uzaklaşmasına yol açtı. Fakat tam o anda Christine çağrıldı, orkestra o akşamın en gürültülü parçasına başlayınca rüya gibi elbisesiyle salona, yeni hayatına döndü, Stasia ise orada kaldı. Yıldızlara hüzünle baktı, Peter Vasilyef'in şimdi ne yaptığını, hangi kıza ders verdiğini düşündü; şayet Simon Yaşi'nin tatlı sözlerine kanmasaydı kendisi şimdi nerede olurdu acaba? Küçük kız kardeşi bile, yakında ikinci kez anne olacak olan Stasia'dan daha akıllıydı, ne yapacağını da daha iyi biliyordu.

Böylece Christine başkente, nüfuzlu kocasına; Stasia ise çocuklarıyla birlikte Christine'nin eski açık yeşil odasına taşındı; bu arada şehirde, üstünde "Ajanlar parti üyeliğini elde etmek için uğraşırlar" veya "Direktör maskesinin altındaki düşman" yazılı afişler asılmaya devam ediyordu.

Stasia doğduğu evde üç yıl daha yaşadı. Bu süre içerisinde hep kocasının açığa alınmasını bekledi fakat Simon her haziran başında izinli olarak dört haftalığına eve geliyordu; eskiye kıyasla daha konuşkan ve neşeli olmasına rağmen, Stasia'nın hâlâ sevip özlediği o eski Simon bir daha geri dönmedi.

Büyük büyük büyükbabam, direktörün ikinci yardımcılığına düşürüldükten sonra fabrikaya daha da nadiren gidiyordu. Christine, içinde harika hayatıyla rüya gibi seyahatlerini anlattığı veya hizmetçi kızdan şikâyet ettiği gülsuyu kokulu mektuplar yazıyor, arada sırada da babası için bir Ermeni konyağı, Lida için kaliteli yün, Kostya için karamelli şekerlerle güzel pantolon kumaşları, annesi için gösterişli küpeler gibi nadir ve pahalı ürünlerle dolu paketler gönderiyordu.

Stasia sıklıkla çorap yazmıyordu; vaktinin çoğunu küçülen evin, artık şehir idaresi tarafından yönetilen meyve pazarıyla kumaş dükkânlarına açılan minicik ahşap balkonunda oturup belirsizliğe bakmakla geçiriyordu. Zaman zaman –daha ziyade alışkanlıktan– Kızıl üsteğmenine, çoğunlukla çocuklarla para meselelerinden bahsettiği mektuplar yazıyordu. Altı ayda bir fotoğrafçıya gidiyor, çocukların resimlerini çektirip, kalın kartonlara yapıştırdığı kahverengimsi fotoğrafları kocasına yazdığı mektuplara iliştiriyordu.

Önemli birisi olmak üzere yolunda dosdoğru ilerleyen şu sapsız gözlüklü ufak tefek adamı sana burada daha ayrıntılı tanıtmam gerekiyor, Brilka.

Mercheuli adını taşıyan bir Abaza-Gürcü köyünde doğan bu ufak tefek adam yoksul koşullardan geliyordu, pek parlak bir eğitim görmemiş, mühendis olduktan sonra Hazar Denizi kıyısındaki Bakü'de, o zamanlar hâlâ İsveç ailesi Nobel (evet, evet, o Nobel!) tarafından kontrol edilen, kuruluş aşamasında bulunan petrol endüstrisinde bir iş bulmuştu.

Bir diğer söylentiye göre, bu işi, İngiliz gizli servisinin denetiminde olup gözünü Trans Kafkasya'ya diken Azerbaycan gizli servisi Müsavat'a borçluydu. Her zaman ilk komünistlerden olduğunu ve daha 1917 yılında partiye girdiğini iddia etse de, partiye yirmi yaşındayken, yani 1919'da yazılmıştı. Fakat zaten hep kendine özgü bir gerçeklik anlayışına sahipti. Meşhur hemşerisinin aksine yasadışı bir geçmişi, –oldukça hayret verici olmak üzere– politik ihtirasları yoktu. Onu bu eski günlerden tanıyanlar, esas olarak yalnızca yükselmek, yetersiz eğitimiyle düşük sosyal statüsünü geliştirmek, yoksulluk içerisinde yaşayan annesiyle sağır-dilsiz kız kardeşine güzel bir hayat sağlayıp iyi çevrelere mensup güzel kadınları etkilemek peşinde olduğunu söylüyorlar. Yani geriye bakılarak değerlendirildiğinde oldukça sıradan hedefler.

Fakat yine de yükseklere tırmanmaya ilişkin âdeta hastalıklı bir güdüsü vardı; yükseklerde tutunabilmek için hiçbir zaman yeterince kültürlü, ince ve zarif gözükmediği için, bu amacında ilkin başarılı olamadı. Ancak bir gün, operadan, güzel kadınlardan hoşlanan bu ufak tefek adam yeni bir göreve getirilerek, 1922 yılında karşı devrimci güruha karşı harekete geçmek üzere Tiflis'te kurulan Gürcistan Çeka'sının gizli bir birimine yönetici olarak atandı. Bir yıl içerisinde o kadar iyi bir iş çıkarmıştı ki, Kızıl Yıldız nişanına hak kazandı. Kostya'nın okula başladığı sene örgütün bir numarası olmayı başarmıştı, baş döndürücü bir kariyerin ardından parti içindeki triumvirayı yerle bir edip devasa imparatorluğun tek hâkimi –çelik adam, lider, başkomutan– olma yolunda ilerleyen, artık Josef, Soso veya Koba olarak anılmayan hemşerisiyle şahsi bir görüşme ayarlamanın peşindeydi.

SBKP çağımızın beyni, onuru ve vicdanıdır.
Afiş yazısı

Bir sabah Stasia başkentten bir telgraf aldı; telgrafta kız kardeşi Christine yılbaşı balosuna davet ediyordu. Christine ayrıca Ramas'ın kısa bir süre önce küçük adamın yardımcılığına terfi ettirildiğini, bu önemli olayı ablasıyla birlikte kutlayacağı için çok sevinçli olduğunu belirtiyordu. Hayal dolu bir kostüm arzu ediyordu. Bunun haricinde her şey hazırdı.

Lida çocuklara bakmayı kabul edince Stasia birkaç gün için tüm dertleri unutup başkente gitmeye karar verdi; Tiflis'in, Gürcistan Komünist Partisi sayesinde serpilip gelişerek rekor sayıda ziyaretçiye kapılarını açtığı söyleniyordu.

Seyahat trenle yalnızca bir gece sürdü. Hep Paris'e gitmek isteyen Stasia, şimdi Kafkasya'nın Paris'ine, baharat pazarlarıyla, yeni kafeleri ve eski evleriyle, parke taşlı, tozlu uzun bulvarlarıyla, Musevi kasapları ve Katolik kiliseleriyle, cilalı otomobillerle birlikte sokaklara hâkim olan görkemli faytonlarıyla, hayvan, şarap ve halı tüccarlarıyla, edebiyat, dans ve tiyatro gruplarıyla, tiyatro ve opera salonlarıyla, inşaatı süren konutlar ve Bolşevik mimarisiyle, yüzyıllar yaşındaki kaleler ve sayısız kilise kulesiyle, Yahudi ve Ermeni semtlerinin dar sokaklarıyla, kükürt banyolarıyla, kırık dökük arka avlularıyla ve Doğu bölgesindeki gösterişli villalarıyla tanınan şehre gelmişti.

İnsanlar istasyonda karıncalar gibi kaynaşıyor, beyaz önlüklü satıcı kızlar taş fırınlardan çıkan sıcak ekmeklerini öve öve bitiremiyor, omuzlarında muhabbet kuşları olan Çingene kadınlar yoldan geçenlerin falına bakmak istiyorlardı. Stasia, Petersburg'dan getirdiği siyah bavuluyla bir köşede durmuş kız kardeşini bekliyordu. Çocukken bir kere başkente gelmişti fakat bunun üstünden uzun seneler geçtiğinden şehir çok değişmişti.

Christine'nin yerine yaşlı bir adam gelerek atları seven Stasia'yı, öteden beri hiç alışamadığı bir otomobile bindirdi.

Şoför, kral yardımcısının eski rezidansının yanından bir sokağa sapıp bir yokuştan yukarıya çıktı, bir sürü küçük ve dar tek yönlü sokağı geçtikten sonra, eski şehre harika bir bakış sunan bir tepeye vardılar.

Burada en gösterişli villalardan birinin önünde durdular. Büyük kapı zayıf bir oğlan tarafından açıldığında Stasia, tam ortasında bir havuzun bulunduğu güzel bir bahçeye girdi, havuzun içindeki Amor heykelinin küçük penisinden şarıldayarak su fışkırıyordu. Stasia şaşkınlığını daha üzerinden atamadan bir hışırdama duydu, diz uzunluğunda deniz mavisi bir elbise

giymiş olan kız kardeşinin hızla yaklaştığını gördü. Christine ablasının iki yanağına da birer öpücük kondurdu, başkentte âdet herhalde böyleydi.

-Stasia, gelmiş olman ne kadar harika. Gerçekten çok sevinçliyim, diye seslendi Christine, oymalarla bezenmiş pastel renkli, iki katlı eve girerken ablasına refakat etti.

Evde Tahran'dan gelen sofalar, el yapımı halılar, duvarlarda asılı sayısız tablo, bambudan yapma sallanır koltuklar, on yedinci yüzyıldan dolaplar, koyu yeşil ipek perdeler, bir hizmetçi, bir aşçı, iki İran kedisi, bir radyo (Stasia radyoyu bir gazetede okumuştu), birkaç gramofonla altın yaldızlı vazolar vardı. Stasia'ya inanılmaz güzellikte bir manzarası olan geniş bir oda tahsis edildi; odada, üzerinde bembeyaz çarşafların gerili olduğu bir kral yatağıyla yatağın hemen önünde Çin'den gelen bir paravan yer alıyordu; duvarlarda gümüş oymalı aynalar asılıydı.

Christine'yle kocası, kendilerini mükemmel ev sahipleri olarak kanıtladı. Tiflis üst tabakasının zengin ve güzelleri bunun değerini biliyordu.

Ramas'ın ailesi ülkenin güneybatısındaki küçük bir köyden geliyordu ve Çarlık zamanında çok iyi bir üne sahipti; aile ipek ihracatı yapıyor, kuşaklardan beri güneyde iki ipek imalathanesi işletiyordu. Ailenin tek oğlu olan Ramas çok parlak bir eğitim almış ve gençliğinde Avrupa'yı gezmişti. Dört dilde akıcı olarak konuşabiliyordu. Tam da birkaç ay geçirdiği Almanya'da, ailenin dehşete kapılmasına neden olarak Marksist düşüncelerle temas kurup ülkesine geri döndükten sonra Komünist Partisi'nin ilk üyelerinden birisi olmuştu. Bundan kısa bir süre sonra Çarlık karşıtı ajitasyon suçlamasıyla tutuklanarak Turukhansk'a sürgüne gönderildi, sürgünde iki yıl geçirmesinin ardından affa uğradığından evine dönmesine izin verildi. Sürgündeki hücre arkadaşının bizzat hemşerisi Josef, Soso veya sevecen bir tınıyla Koba olduğu söylense de, bu, ispatlanmamıştır (bu söylentinin nedeni belki de hep başarılı olup iltimas geçilen Ramas'ın hayatındaki koruyucu eli açıklamak olabilir çünkü çoğu insan Ramas'ın üzerinde hep koruyucu bir elin bulunduğunu düşünmekteydi).

Ramas'ın eski tarzda bir adam olan babası komünistlerden nefret ettiğinden Gürcistan'da ulusal harekete dahildi. Hatta söylendiğine göre "Üçüncü Grup" başlangıçta maddi olarak desteklemek suretiyle Gürcistan Demokratik Cumhuriyeti'nin kuruluşuna da katkıda bulunmuştu.

Bolşeviklerin ülkeyi alıp fabrikaların dağıtılmasının ardından, aile, Demokratik Cumhuriyet'in pek çok kurucusunun örneğini izleyerek Paris'e iltica etti. Ramas Gürcistan'da kaldı.

Mirasının büyük bir bölümünü partiye veren, böylece Kızılların birçok projesinin gerçekleşmesine olanak sağlayan Ramas'a, mirasının diğer kısmı bırakıldı; Ramas böylece inançlı bir Bolşevik ve Çekacı olarak bile kültürlü, Hedonist hayat tarzını sürdürebildi. Hiç kimseyle, özellikle de karısıyla işleri hakkında konuşmuyordu ama Christine zaten bunlarla pek ilgili değildi. Ramas ateşli bir komünistti, sosyalizmin haklılığına, çok yakında da zafe-

re ulaşacağına inanıyordu, Troçki gibi sürekli devrimin taraftarıydı, er veya geç tüm dünyanın devrimci bir safhaya gireceği görüşündeydi. Ramas'ın, emperyalist eğitiminden sakladığı tek şey sanat tutkusuydu. Bolşevik veya sosyalist sanattan, anavatan kutsamalarından, proleter kahraman figürlerinden, sosyalist gerçekçilikten; kısacası partinin yaratılmasını istediği sanattan hoşlanmıyordu.

Resim seviyor, tablo koleksiyonculuğu yapıyordu; özellikle de empresyonistlerin, sembolistlerin, genç ve sıradışı ressamların eserlerini. Tehlike altındaki resimleri, çalışma odasındaki bir dolabın içinden geçerek girdiği gizli bir odada saklıyordu. Bu odada saatlerce kalıp sanat eserlerini doyasıya seyrediyordu.

Ramas eskiden tüm şehir sakinleri tarafından tanınan bir zamparaydı. Artistlerle, sosyeteden kadınlarla, dullarla, sanat düşkünü zengin bayanlarla, hatta hizmetçilerle ilişkiler yaşadığı anlatılıyordu. Fakat bunların hiçbirisiyle evlenmemişti. Taşradan henüz reşit yaşa ulaşmamış bir kızla evlendiği haberi Tiflis'te yayılınca, salonla masaların bir numaralı konusu bu haber oldu. İnsanlar Ramas'ın genç karısını görmek için en saçma bahanelerle eve doluşuyordu. Herkes Ramas'ın, karısının seçiminde kendisini aştığını kabul etmek zorunda olmasına rağmen, yine de bu evliliğin uzun ömürlü olmayacağını, Ramas'ın en geç bir sene sonra şehrin güzel kadınlarının peşine düşeceğini düşünüyordu.

Fakat Ramas işlerinin haricinde karısı olmaksızın evden çıkmıyor, Christine'yi seyahatlerde yanına alıyor, prömiyerlerle sergi açılışlarına birlikte gidiyor, karısının onuruna kendi evinde şaşalı akşam yemekleriyle eğlenceler düzenliyordu.

Pek sık rastlanmayan bir çifttiler. Ramas –devasa, kudretli, muazzam, yarı dazlak, geniş bir ağız ve samimi, hep ıslak gözler. Christine –kırılgan, narin bir figür, fildişinden oyulmuş gibi bir sanat eseri. Christine'nin kendisi de uzun boylu olmasına karşın, Ramas'ın ancak omzuna geliyordu ama yine de Ramas onun yanında âdeta ufacık gözüküyor, neredeyse hiç göze çarpmıyordu.

İobidse'lerin görkemli evinde beklenen skandal gerçekleşmedi. Tam tersine, evli çift mutlu görünüyordu. İnsanlar elbette genç kızın Ramas ile yalnızca sosyal konumuyla parası nedeniyle evlendiğini düşünüyordu fakat Christine kocasıyla birlikte insanların arasına ne zaman karışsa yalnızca ona odaklanıyor, hiç kimse genç kadının yakışıklı erkeklere baktığını veya sıkılır gibi davrandığını görmüyordu; sonunda şehir için genç kadının mutluluğuna inanmaktan başka bir yol kalmadı.

Kız kardeşinin aile huzuruna diğer insanlar gibi kuşkuyla bakan Stasia, ziyareti sırasında, Christine'nin istediği yere ulaştığını kabul etmek zorunda kaldı. Stasia sokaklarda gezip çeşitli pazar, park ve kafeleri ziyaret ederken; küçük kız kardeşi, yılın olayı olmasını istediği yılbaşı balosunun hazırlıklarıyla meşguldü.

31 Aralık'ta –1927 yılının son günü olması gerekiyor– her iki kız kardeş, bundan sonraki tüm hayatlarını değiştirecek olan yeni tanışıklıklar yapacak, hikâyemizin halısı örülmeye devam edecek, ihtişamlı, karnavalesk, parlak ama aynı zamanda karanlık ve tehditkâr desenler meydana gelecekti, Brilka.

Belki bu gece, kaderin ilk kez hepimize birden dikkat kesildiği geceydi; belki halı, bu gece yaşanmasaydı güzel, sade ve pastel renklerde bir halı olur, güçlü renkler devreye girmezdi fakat belki de bu insanları aynı yerde bir araya getiren şey yalnızca bir tesadüf veya doğanın bir keyfiydi, önlenemez, ani ve gaddarca bir keyfi.

Ancak henüz aktörlerin hiçbirisi hangi oyunda rol alacağını bilmiyordu. Henüz yalnızca güzel, neşeli bir yılbaşı akşamıydı.

Christine çok sayıda aşçı ve hizmetliyle bir orkestra tutmuş, tüm evi çiçeklerle süslemişti. Stasia, Christine'ye hayranlık duymadan edemedi. Bu genç yaşlarında ne kadar büyük bir kolaylıkla, coşkuyla, doğallıkla ev sahibeliği görevini başarıyor, salonları yönetiyor, misafirlerin eşsiz bir akşam yaşaması için elinden gelen her şeyi yapıyordu.

Stasia kendi kendine, aynı evde büyümüş, aynı eğitimi almış olup babaları bir olmasına rağmen nasıl böyle farklı olabildiklerini sordu. Christine, sanki başkalarını kendisine hayran bırakıp kur yapılmak için yaratılmış gibiydi. Stasia, Christine'nin tüm bu telaş içerisinde ne kadar güzel göründüğünü, ne kadar neşeli, sakin ve zarif kalabildiğini, kendine özgü bir çekiciliğe sahip olduğunu takdir etmek zorundaydı. Küçük kız kardeşinin sahip olduğu çekiciliğin üşengeç, tali bir yanı vardı, neredeyse kibre varan bir duruş içeriyordu.

Christine, yatak odasına kapanıp üstünü değiştirdikten sonra tekrar ortaya çıkınca, Stasia'nın ağzından küçük ve şaşkın bir "Oooo" çıktı, küçük kız kardeşi bu akşam son derece kusursuz bir görüntü sergiliyordu.

Christine aslında kendisiyle kocası için Güneş Kralı ve Marie Antoinette'i seçmiş fakat Ramas bunun dekadan kaçacağını öne sürüp (kostümler yanlış değerlendirilerek bir provokasyon olarak görülebilirdi) karısından daha sade bir şeyler düşünmesini rica etmişti. Christine eski Roma'nın yeterince sade olup olmadığını sorarak karşılık vermişti. Bu öneri ise Ramas'ın hiç hoşuna gitmemişti; karısının güzel vücudunu yarı çıplak bir vaziyette erkeklerin bakışlarına sunmak istemiyordu (hele kendisini Spartaküs kostümünde asla tahayyül edemiyordu). Sonunda kibar, sade bir varyantta görüş birliğine varıldı, Venedik tarzı zarif birer maske takacaklardı. Ramas böylece yanlış bir şey yapılamayacağı görüşündeydi. Kostümler hiçbir yanlış anlamaya meydan vermiyordu.

Christine'nin üzerinde turkuaz renginde ipekten bir elbise vardı. Elbise gerçekten sadeydi, buna hiç kuşku yoktu. Dardı ama çok dar değildi ve kapalıydı, belki renk seçimi biraz alışılmamış olabilirdi fakat dekolte bile değildi, tam tersine, boyna kadar kapalıydı, tek mücevher siyah incilerden oluşan uzun bir kolyeydi –kocasının, onun gönlünü fethetmeye çalıştığı za-

manlara ait bir hediyesi.

Fakat Christine, Stasia'nın önünden geçerken, Stasia gülmemek için kendisini tutmak zorunda kaldı. Elbisenin arka tarafında derin bir yırtmaç vardı. Tüm elbiseyi, boynu saran küçük yaka bir arada tutmaktaydı. Arkadaki yırtmaç o kadar derindi ki, popo yanaklarının hemen üstündeki küçük çukurlar tamamen açıktaydı.

-Ne oldu, diye gülümsedi Christine, ablasına baktı.

-Şimdi sence sen tam olarak nesin?

-Birisi sorarsa, sayısız hayranı olan kiralık bir sosyete güzeli olduğumu söylerim. Tabii hayranlarımın hepsi asil veya tüccar kökenli. Kimse sormazsa, rüya gibi bir elbisenin içinde yalnızca kendimim, diye yanıtladı Christine, makyajını yapmak için yan odaya koşarken, "Acele et!" diye seslendi.

Saat dokuza doğru evin içi insan sesleriyle dolmaya başladı. Christine, hizmetçi kızı iki kez yukarıya ablasının yanına gönderdi.

Sonra Stasia garip bir şey yaparak Christine'nin tuvalet odasındaki tüm aynaların üstünü kapattı. Onları çarşaf, battaniye ve paltolarla örttü. Belki rüyasını rüya olarak korumak, başarısızlığa uğramış gerçeklik olarak hissetmemek fakat belki de kostümünü giymek üzere gerekli cesareti toparlayabilmek için.

Saçını arkadan bağladı, ölen kuğuya istediği gibi uymadığı için nikâh yüzüğünü çıkardı, odadan çıkmadan önce bir kere daha gözlerini kapadı. Gözlerinin önüne Thekla'nın villasının büyük, boş, soğuk salonunu getirdi, gramofondan çıkan müzik sesiyle Peter Vasilyef'in direktiflerini duydu, parke zeminin üzerinde süzüldüğünü hayal ederek merdivenlerden inip neşeli baloya katılmadan önce birkaç dans adımı attı.

Cadılarla kraliçeler, korsanlarla silahşorlar, hırsızlarla yılan kadınlar fakat hepsinden önce köylülerle askerler gülerek şampanya içiyorlardı. Orkestra, 1928 yılına geçişi haber veren, hiç de soğuk olmayan bu yılbaşı akşamında yavaş, güzel bir parça çalıyordu; en azından ben böyle olduğunu tahayyül ediyorum. Ama belki de düşman kapitalist ülkeden gelen bir Swing çalınmaktaydı? Neden olmasın...

İşte kuğu kadın Stasia, rüyaların beyaz güzeli merdivenlerden aşağıya süzülüyordu; bütün bakışları üzerinde toplayan Christine kadar şık değildi fakat büyüleyiciydi çünkü bedeninde taşıdığı şey bir rüya, bir düşünce, bir fikir, belki de bir imkândı. Bacakları bozkırda ata binmekten biraz eğri ve sıska olsa da, yüzüne çekingen, kuşkulu bir ifade yerleşse de, hatta elleri biraz titreyip burnunun ucu kızarsa da, Stasia yine de mutluydu; o akşam mutluydu, insanların ona bakıp gülümsemesinden, hayalinin bir anlığına bile olsa gerçekleşme ihtimalinin bulunmasından dolayı mutluydu.

Belki onu o akşam Sopio'nun kollarına atan şey buydu, yani etrafını sarıp sarmalayan mutluluk. Hem de kelimenin gerçek anlamında.

Stasia'ya bu karşılaşmayı sorup, istememesine rağmen giderek daha fazla ayrıntıya ulaştığımda, kendi kuru ve kısa anlatım tarzında hep şöyle

diyordu:

-Merdivenlerden aşağıya indim, o ise aşağıda duruyordu; o bana baktı, ben ona baktım, o anda tökezledim, beni tutmak zorunda kaldı. Bu kadar basit.

Kuğu böylece merdivenlerden aşağıya indi; güçsüz, özgüvensiz ama gururluydu, o anda tökezledi, orada duran kadın Stasia'yı tuttu; uzun boylu kadın bir erkek elbisesi giymişti, kafasında bir melon şapka, elinde bir baston vardı (belki de akşamın en ayıp kostümüydü bu kostüm çünkü eğlence Berlin'in 20'li yıllarında yapılmıyordu ve Sopio ise Marlene Dietrich değildi).

Sopio yeşil gözlü ve gururluydu; hafızalara kazınan bir burnuyla –à la géorgienne– içinden gelen bir ışıması vardı; sarı bir saç tutamı şapkadan kurtularak geniş alına ulaşmayı başarmıştı. Uzun boyu, güçlü kemik yapısı, üzerindeki kostümü daha da öne çıkartıyordu. Sopio Eristavi'yle Stasia Yaşi işte böyle karşılaştılar; birisi bir erkek kılığında, diğeri ise yaşanmamış bir hayal olarak.

-Ya sonra, sonra ne oldu, anlat Stasia, haydi anlat, diye üsteledim; Stasia her zaman yaptığı gibi kısa kısa anlatmaya başladı,

-İki kişi birbirini bulunca ne olursa, o oldu. Kendimizi tanıttık, birbirimizden hoşlandık, hatta daha da ötesi çok hoşlandık, iyi arkadaş olacağımızı biliyorduk. Paltolarımızı alıp bahçeye çıktık, bahçe bomboş ve soğuktu. Fakat bunu umursamıyorduk; şampanyayla sigara içip birbirimize hayatımızı anlattık.

Hayalimde evin içinden gelen leziz yemek kokularını alıyor, orkestranın çaldığı Swing'i dinliyor, evin dekore edildiği rengârenk ışıkları görüyor, tepesine kızıl bir yıldız takılmış olan kocaman Noel ağacına bakıyordum (çocukluğum boyunca Noel ağaçları hep böyleydi). Kıkır kıkır gülen, tavuklar gibi gaklayan, bıyık altından sırıtan iki kadın hasır koltuklarının üzerinde oturuyorlardı; sigaralarının ucunun kor gibi yandığını görüyordum.

Stasia, daha tanıştıkları ilk gece Sopio'nun soylu bir aileden geldiğini; bir Eristavi, yani *halkın başı* olarak doğduğunu öğrendi. Sopio, çocukluğunu Çar'ın kaplıca şehri Boryomi'de, daha sonraları da Lozan'da bir yatılı kız okulunda geçirmişti. Lozan'da, düzenli olarak kadın hakları konusunda toplantılar düzenleyip protesto yürüyüşleri yapan bazı ilginç kadınlarla bağlantı kurmuştu. Stasia, Sopio'nun şiir yazmayı kadın hakları için mücadele etmekten daha çok sevdiğini, Sembolizmin ateşli bir taraftarı olduğunu da öğrendi. Bu arada Sopio, Stasia'nın tanımadığı bir dizi şair ismi sayıp bunların bazı şiirlerinden, Stasia için bir anlam ifade etmeyen mısralar okudu.

Stasia, Sopio'nun ailesinin mallarına el koyulduğunu, ailenin bu arada İsviçre'ye iltica ettiğini öğrendi. Fakat kendisi kocasının yanında kalmıştı; kocası, Sopio'ya, vefat etmiş babasını anımsatan, söylendiğine göre Şalyapin kadar iyi bir sesi olan ince ruhlu bir Gürcüydü.

Bir oğlan çocukları vardı fakat kocası daha henüz hamileliğinde onu aldatmaya başladığı, mirasını içkiye yatırarak aşk yeminlerini oldukça çabuk unuttuğu için, boşanıp oğluna kendi soyadını vermeyi kararlaştırdı; oğluna kendi soyadını vermek, çocuğu aslında resmen *piç* adıyla vaftiz ettirmek anlamına geliyordu.

-Tüm Tiflis bu boşanmayı diline doladı, kimse benim çektiklerime katlanamazdı. Fakat pişman değilim. Andro'yla ben gayet iyi gidiyoruz. Hayatta kalmayı öğrendik, bu çok önemli, dedi Sopio; Stasia'ya gülümseyerek baktı. Bu gülümseme Stasia'nın tüm gece boyunca hayallerine tekrar inanabilmesini sağladı.

Fakat Stasia'nın üzerine altın rengi konfeti gibi yağan mutluluğun yanı sıra, o anda küçük bir kapı da açıldı. Zamanın, kaderin ve tüm toplum yasallıkların ötesinde bir kapıydı bu. Bir anlığına hayaletlerin dünyası uykudan uyandı, ay soluk yeşil bir renge büründü, bahçedeki kar ve buz saçakları akkor haline geldi, şampanyanın içindeki küçük tanecikler infilak etti. Her şey darmadağın oldu, dünya bir anlığına hıçkırığa tutuldu. Her şey hızla dönüp inlemeye başladı fakat kimse bunu fark etmedi. Neredeyse algılanması bile imkânsız bir süre için açılıp tekrar kapatılan kapı yalnızca yanlış bir kapıydı, ancak bu süre, siyah bir şeyin içeriden sürünerek çıkması için yeterliydi; belki de o şey siyah değildi, belki rengi yoktu, belli belirsiz narindi fakat her halükârda acımasız ve soğuktu, yıkım istiyordu. O anda doğan şey ihanetti.

Derken isimsiz bir şey başladı; herkesi cinnete sürüklemesi, beyinlere nüfuz etmesi, ruhları uyuşturması, yaşamları kendisiyle birlikte aşağılara çekmesi için serbest bırakıldı, dünyaya salındı. Doymak bilmiyordu, devasaydı.

Kapı açıldı, içeri biri girdi.

Gece yarısından, şampanyaların patlamasından, havai fişek gösterisinin başlamasından kısa bir süre önce, daha yeni arkadaş olmuş iki kadın hasır koltuklarında oturmuş birbirlerine hayatlarını anlatırlarken, villanın bir ucundan diğer ucuna doğru mırıltılar yükseldi. Hışırtılar duyuldu, insanlar birbirlerinin kulaklarına bir şeyler fısıldayıp kenara çekiliyordu, Küçük Büyük Adam'ın teşrifi duyurulmuştu. Çekacıların patronu, ülkenin en güçlü adamı. Ev sahibinin amiriyle şahsi arkadaşı zarif topluluğa katılacak, 1928 yılının başlangıcını onlarla birlikte kutlayacaktı. Büyük bir onur!

Christine mutfağa koşup tüm hizmetlileri alarm haline getirdi; evde ikram edilebilecek ne varsa ortaya çıkartılacaktı. Küçük Büyük Adam, maiyetindekilerle birlikte içeriye girdi, dazlağı cilalanmış gibiydi, burnunun üzerine sapsız gözlüğünü oturtmuştu, alışıldık üniformasıyla tüm bu kostümlüler arasında bizzat kendisi de kostümlüymüş gibi görünüyordu. Birtakım başka üniformalı adamlar hiç konuşmadan ona refakat ediyorlardı. Gülümseyerek salona girdikten sonra hemen bir bardak Gürcü şarabı istedi. Kremlin'e, yeni liderin en sevdiği şarap olan Şivançkara şarabı gönderildiğinden bu yana, Küçük Büyük Adam da bu şarabı tercih ediyordu. Şarap

hemen sunuldu, Küçük Büyük Adam partinin, tüm misafirlerin, özel olarak da ev sahiplerinin şerefine bardağını kaldırdı.

Ne tür bir müzik istediği sorulunca, Rahmaninov'un Prelüdünü söylediğinde bu istek derhal yerine getirildi. Yemeği nazikçe geri çevirdi, önceden yemişti; piyano parçasını dinlerken gözlerini saygıyla kapadı. Bu sahneleri görmeyen, hatta Küçük Büyük Adam'ın gelişini bile fark etmeyen tek misafirler Sopio ile Stasia'ydı.

Ramas'ın, siparişini Moskova'da verdiği havai fişek gösterisi başlayınca herkes bahçeye, sokağa koşup kadeh kaldırarak kucaklaştı; korumalarını yanından uzaklaştıran Küçük Büyük Adam da nadiren olduğu kadar neşeli ve samimiydi.

Stasia'dan bu hikâyeyi anlatmasını istediğim her seferinde, Küçük Adam'ın hemen Christine'ye odaklanmasını vurguluyordu; Christine muhtemelen ilk anda dikkatini çekmiş olmalıydı. Oysa Christine, önemli misafirin karşısında durup ikramlarda bulunurken bile, Venedik tarzı maskesini kocasının aksine çıkarmamıştı. Küçük Adam buna rağmen daha ilk bardaktan itibaren Christine'yi komplimanlara boğmuş, kostümünü, misafirperverliğini, güzelliğini öve öve bitirememiş, Ramas'ın kendisi için ne kadar vazgeçilmez bir çalışma arkadaşı, sadık bir dost olduğunu sürekli tekrarlamaya da utanmamıştı. Havai fişek gösterisi bittikten sonra, ev sahibesinden kendisine evi göstermesi ricasında bulundu. Christine'yi daha dikkatli inceleme arzusunu uyandıran şey, belki de Christine'nin yüzünü gizleyen maskeydi, bu durum Küçük Adam'ı meraklandırmıştı.

Christine, Küçük Adam'a evi gezdirdi, bahçelerle botanik bilimi hakkında sohbet ettiler ;Küçük Adam, Matşabeli Sokağı'ndaki villasına bir bahçe eklemeyi düşündüğünü, Christine'nin bu konuda kendisine belki yardımcı olabileceğini belirtti. Gecenin ilerleyen bir saatinde ellerinde kristal bardaklarıyla üst katın balkonunda liderin, partinin, Christine'nin kocasının, aşkın şerefine kadeh kaldırdılar. Amirine itirazsız bir bağlılık gösteren Ramas, o akşam uzakta duruyordu, büyüleyici karısını amirine bırakmıştı. Christine'nin yeteneklerini, özellikle de hayranlarına gösterdiği neredeyse hakarete varan umursamazlığını çok iyi biliyor, amirinin acımasız hırsları karşısında kolayca ve onu kırmadan meseleden sıyrılacağına güveniyordu.

Bu, belki de hayatının en büyük yanılgısı oldu.

Büyük Ekim Devrimi'ne kadeh kaldırılmasının ardından Küçük Büyük Adam, Christine'den maskesini çıkarmasını rica etti; kuşkusuz çok güzel bir el işçiliği ürünü olsa da, maske kendisinin aklını biraz karıştırıyordu.

Ancak Christine isteği reddetti, sırrını bu akşam koruyup yüzünü göstermemeye kararlıydı, üzgündü. Bunun üzerine Küçük Büyük Adam, bu yanıtı kabul ediyormuşçasına başını salladı, sonra Ramas'ı yukarıya çağırıp onun önünde ricasını tekrarladı. Buz gibi, ağır bir sessizlik oldu.

Herkes, özellikle de evli çift durumun ciddiyetinin bilincindeydi. Kısa bir duraksamadan sonra Ramas gülümseyerek karısına dönerek maskeyi dikkatle çıkardı; Küçük Büyük Adam gözlerini gülümseyerek, özgüvenle ve

hoşnutlukla Christine'ye dikti. Sonra boğazını temizler gibi yapıp merakı için özür diledi. Christine öfkeden titriyordu fakat hiçbir şey fark ettirmedi, Moskova'daki liderin şerefine bardağını bir kez daha neşeyle kaldırdı.

Ramas'la Christine o sabah hâlâ hafif içkili, yorgun, şişmiş ayaklar, sigara kokar vaziyette yatağa girince Christine kocasına döndü; onu aşağılayıcı, soğuk, öfke dolu bir bakışla süzdü ve,

-Bunu yapmayacaktın, dedi.

Kardeşler, birleştirin elleri,
/ Kardeşler, ölümle alay edin!
/ Kölelik ebediyen yok olacak,
kutsaldır son savaş!
Sosyalist Şarkı

Stasia hayalini yeniden ortaya çıkarıp kendini aşka vermişti. Sopio'yu sorguya çekiyor, ona Paris'i anlattırıyor, özgür ve özgür görüşlü arkadaşıyla sürekli fikir alışverişinde bulunuyor, Sopio'nun rengârenk ahşap balkonların, gürültülü birahanelerin, eski kalenin, sıradan neşeli insanların, Ermeni müziğinin hâkim olduğu hörgüçlü Avlabari tepelerindeki küçük evinden bir daha ayrılmak istemiyordu. Kadınları, hakları konusunda bilgilendirmek üzere Sopio tarafından dokuma atölyelerinde, çamaşırhanelerle boyahanelerde düzenli bir şekilde örgütlenen ve gariptir ki, parti tarafından desteklenen toplantılarda ona eşlik ediyordu.

Stasia, birçok özgürlükler sunan bu şehre âşık oldu. Burası her şeyden önce Sopio'nun şehriydi, bu şehri onun gözlerinden tanıyordu; Sopio'nun bakış açısının, kız kardeşininkinden çok farklı olduğu aşikârdı. Çöpçü, çamaşırcı, kunduracı, falcı, dikişçi, meyve satıcı, sergicilerle dolu bir yerdi burası; neşeli, bağırıp çağıran, tepelerde oturan, gece yarılarına kadar müphem manalı şarkılar söyleyen, akordeon çalan, kartlarla fal açan ve küçük, kırık dökük, geçen yüzyıldan kalma, onarılmamış, ortaklaşa duşlu, susuz tuvaletli evlerde oturan bir topluluk.

Ezelden beri burada yaşayan, hâlâ krallarla çarların hüküm sürdüğü zamanları, nehrin üzerindeki salları, sevgilinin kalbini kazanmak için tutulan Karatşoşelis'leri hatırlayan bir halk yaşıyordu burada. Yarın ne olacağı bilinmediği için, bugünü yaşamayı uzun bir süre önce öğrenmiş olan bir halk. Gelen Yarın çoğu zaman gürültülü ve tozluydu; para değil kaba küfürler, sesli kahkahalarla açık saçık anekdotlar getiriyordu.

Sopio çok fazla parası olmadığı, derhal casuslukla suçlanmaksızın ailesiyle bağlantı kuramadığı, ailesinden destek alamadığı için bu yoksul semte yerleşmiş ama semte –sabahtan akşama kadar avluda oturup yün tarıyor gibi yapan, oysa gerçekte avluda olup biten her şeyi pürdikkat gözetleyen Kürt kadın da dahil olmak üzere– çabucak kalbini açmıştı. Semte açtığı gibi, çocukları çok seven, Sopio'nun oğluna bakmaya her zaman hazır olan, Kürt kadını sürtük olarak adlandıran altmış yaşındaki Rus Nataşa Teyze'yle altı çocuğunu doyurabilmek için sokakta meyve satan ama yine de her pazar komşularını ziyafete davet edebilen Gürcü çifte de açmıştı.

Stasia yeniden genç, yaşam dolu olabilme hissine âşık oldu.

Böylece sokaklarda geziniyor veya ağzına kadar dolu tramvaylara biniyor, bira içiyor, Yahudi semtinde Sopio'nun çok sevdiği Yahudi yemekleri yiyor, kükürt banyolarına gidiyor, orada kendilerini iriyarı, güçlü kadınlara keseletiyor, bunu yaparken okula giden kızlar gibi kıkır kıkır gülüyorlardı. Eski şehir merkezinin giderek boşalan kiliselerine gidiyor, akşamları fenerlerle aydınlatılmış parkta Andro ile birlikte saatlerce oturup Andro'nun küçücük dişleriyle ayçiçeği çekirdeklerinin kabuğunu çıtlatıp içini yemesini seyrediyorlardı.

Burası Sopio'nun Stasia için giriş biletini sağladığı farklı bir şehirdi; başka bir deyişle, Sopio'nun, sokaklarını çok iyi tanıdığı eski şehrin kale duvarları arkasında gizli bir labirent.

Stasia, annesinin saman sarısı buklelerle masmavi yuvarlak gözlere sahip olan küçük Andro'ya çok büyük bir sevgi duyuyordu; çocuk onu farklı bir şekilde duygulandırıyor, Stasia kendi çocuklarına gösterdiği katılığı, Andro'da tümüyle kenara bırakıyordu. Belki bu durum, çocuğun ortaya koyduğu mütevazılıkla, basit şeylere sevinmesiyle ilgiliydi. Çünkü Sopio küçük Andro'ya yeterince giysiyle oyuncak alamıyor, ona maddi sıkıntıyı hissettirmemek için inanılmaz bir fantezi geliştirmek zorunda kalıyordu.

Yumurtanın sarısını şekerle karıştırıyor, oğluna dünyanın en leziz tatlısı olarak sunuyor, küçük oğlan ise bunu minnettarlıkla kabul edip çok lezzetli olduğuna inanıyordu. Andro'yu yatırırken, çocuk kitaplarının yokluğunu hissettirmemek için masallar uyduruyor, ona saatlerce karıncaları, kelebekleri, küçük kedilerle kirpileri anlatıyordu. Ona eski elbiselerin kumaşından yeni giysiler dikiyor, Andro da bunları gururla üzerinde taşıyıp herkese gösteriyordu. Stasia'nın çocukları gerçekten şımartılmış değildi fakat Sopio'yla Andro'ya bakınca Stasia'nın vicdanı sızlıyordu.

Sopio her şeyi kendi gücüyle elde etmek zorundaydı, Stasia buna hayranlık duyuyordu. Kendisi, proletarya için zengin, elitler için ise fakirdi; garip bir ara tabakada bulunmaktaydı, vicdanının sızlamasını kendime bununla açıklıyorum.

Stasia'nın, kız kardeşi ve eniştesiyle neredeyse hiç zaman geçirmediği iki hafta rüzgâr gibi gelip geçti. Sopio ile birlikte ziyaret ettiği küçük sergiler, bodrum tiyatroları, şiir akşamları, özellikle Sopio'nun kendisinin varlığı, Stasia'ya ilham verdi; eve, o küçük şehrin ıssızlığına geri dönmek zorunda olması düşüncesi, içinde farklı bir ruh hali, çaresizlik ve direnç oluşturdu.

-Yardımına ihtiyacım var, dedi Stasia dönüş gününden bir gün önce kahvaltıda, bardağına süt koyan küçük kız kardeşine.

-Ne oldu, diye sordu Christine alışıldık bıkkın tarzında.

-Size taşınacağım. Artık eve dönmek istemiyorum. Çocukları alıp burada bir iş arayacak, burada kalacağım.

-Simon buna ne diyecek?

-Ona bir mektup yazacağım. Sürekli başkalarının onayını bekleyerek o

kadar çok zamanı boşa harcadım ki, benim ne yapmak istediğim...

-Hâlâ büyümek istemiyorsun, değil mi, Stasia?

-Burada kalmam geçici olacak, özellikle çocuklar nedeniyle, yani bir yer bulana kadar. Veya yalnızca çocuklar burada kalır, ben Sopio'nun yanına taşınabilirim.

-Bu kişiye olan ilgini aşsan daha iyi olur. Topluma pek uyumlu birisi değil. Bizim davete nasıl gelebildiğini anlamış değilim, muhtemelen başka birisinin yanında girmiştir. Belki güzel şiirler yazıyor ama yine de karanlık bir kadın.

-Aynı anda nasıl hem bu kadar genç hem de bu kadar yaşlı olabiliyorsun, Christine?

-Yaşlı mı? Ben yaşlı değilim, belki senden daha olgun olduğum söylenebilir, Anastasia. Ayrıca ben geleceği görerek düşünürüm.

-Bu davetle beni bu kadar mutlu edeceğini hiç sanmazdım.

-Buna sevindim. Gerçekten çalışmak mı istiyorsun?

-Evet.

-Simon artık para göndermiyor mu?

-Gönderiyor fakat ben kendi paramı kazanmak istiyorum.

-Bunu kafana Sopio Eristavi mi soktu?

-Hayır, Sopio bana yalnızca bunun mümkün olduğunu gösterdi. Yabancı dil dersleri, özel dersler veriyor, böylece kendisiyle oğlunun geçimini sağlıyor.

-Bu çok güzel fakat sen onun gibi değilsin.

-Yarın gidiyorum, dönüş için her şeyi ayarlayınca sana bir telgraf çekerim. Sen de bu arada bizi belki konut listesine yazdırabilirsin.

-Kostya'nın artık hep yakınımda olacağına çok seviniyorum.

-Sizin neden hâlâ çocuklarınız yok, Christine? Senin çok fazla beklemek istemediğini sanıyordum.

-Bir gün harika bir oğlumuz olacak, Kostya gibi güzel. Sana garanti ediyorum. Şimdi bana izin ver, mutfağa gidip öğle yemeğini organize etmem lazım.

Christine giderken abartılı bir şekilde ofladı.

Stasia'nın, pılısını pırtısını sandıklarla kutulara doldurup herhangi bir kışlada bulunan kocasına, kendisini bundan böyle Tiflis'te ziyaret edebileceğini bildirene, ürkek Lida'yı başkentte kocası olmadan yaşayabileceğine inandırana, Thekla'nın şimdiye değin yatak odasındaki bir cam kutuda muhafaza ettiği altın saatini yanına alıp çocuklarıyla birlikte trene binene kadar, babasını Tiflis'e gitmenin hem kendisi hem de çocuklar açısından atabileceği en doğru adım olduğuna ikna etmesi bir ay sürecekti.

Stasia, tarımdaki zorunlu kamulaştırmanın zirve noktasında Kitty ve Kostya ile birlikte Tiflis'e vardı.

Sopio'yla Andro aileyi, kelimenin tam anlamıyla bir ziyafet hazırlayan Christine'nin yanında karşıladı. Teyzesinin sonsuz sevgisini karşılıksız bırakmayan Kostya, onun boynuna kollarını dolayıp yatma vakti gelene kadar

öylece kaldı. Her ikisi de yaklaşık dört yaşında olan Andro'yla Kitty hemen iyi anlaştı, havuzun etrafında yarış yapmaya başladı. Her şey yolunda gibi gözüküyordu. Bahçe çocuklar için küçük bir cennet gibiydi, Kostya'nın okula kaydında hiçbir sorun yaşanmadı. Christine'nin kocasının tavsiyesiyle şehrin en iyi okuluna devam edecekti. Okul, elbette bir Rus okuluydu.

Christine ufaklıklara sevgiyle bakarken, Stasia yeni arkadaşının yanında bir çiçek gibi açmaya başladı. Geceler boyunca sarı bukleli arkadaşının yuvarlak ahşap masada gaz lambasının ışığında –bu semtte elektrik dağıtımı pek iyi değildi– oturup şiir yazmasını, arada sırada kalkıp bir sigara yakmasını veya hoşuna giden bir şey yazdıktan sonra ayağa fırlayıp kendisine sarılmasını izliyordu.

-Bazen korkuyorum, çok korkuyorum, dedi Sopio rüzgârlı bir gece düşünceli bir şekilde.

Başını önüne eğip öylece kaldı. Arkadaşının ruh halinin ani değişikliğine şaşıran Stasia hafifçe onun eline dokundu. Rüzgâr dışarıda pencereleri kırbaçlıyordu.

-Neden korkuyorsun, diye sordu Stasia ve odun sobanın üzerine çay suyu koydu, Sopio çayı çok seviyordu.

-Beni ele geçirmelerinden korkuyorum.

-*Onlar* kim, Sopi? Neden, kim böyle bir şey isteyebilir? Sen bir şey yapmadın, değil mi? Gerçi partiye üye değilsin fakat...

-Sen nerede yaşıyorsun, Stasia? Görmüyor musun, hissetmiyor musun, kokusunu almıyor musun? Bugün galeride, nereye gidersen git, sınırı geçmek için bir çıkış izni talebinde bulunmak zorunda olduğunu, kardeş ülkeler haricinde izin verilmediğini öğrendim.

-Her şeyi çok karanlık görüyorsun.

-Sanırım gerektiği kadar karanlık görmüyorum, Taso (Sopio, Anastasia adını Slav âdetine göre Stasia olarak kısaltmayı reddettiği için, ismin Gürcüce kısaltmasını kullanıp arkadaşına Taso diyordu). Ayrıca şu rüya da var. Bir sokakta yürüyorum. Bu şehrin bir yerinde ıssız, bomboş bir sokak, daha önce hiç görmedim. Ama yine de buralarda bir yerde olduğunu biliyorum, rüyamda bunu biliyorum. Bir ev var; sade, aydınlık, yuvarlak sütunlu, döner merdivenli büyük bir villa. Ev çok güzel, oraya gitmek istiyorum. Orada ne aradığımı bilmiyorum. Yürümekten yorulmuş bir vaziyette büyük kapıya varıyorum. Kapıda bir adam duruyor, yakışıklı, bakımlı bir adam, beni içeriye davet ediyor. Onu daha önce görmedim, derinden gelen, huzur verici sesini hiç duymadım. Ona güvenip peşinden gidiyorum çünkü yolu o biliyor... Nereye gittiğini bilmediğim yolu. İncil'den bir yer gibi gelen bir bahçeden geçiyoruz, cennet gibi. Güller o kadar kırmızı ki, Taso, harikulade bir şelale akıyor, botanik bahçesindeki gibi; güneşin altında gerinen köpeklerle kediler, egzotik bitkilerle ağaçlar; bahçe, ucu bucağı yokmuş gibi görünüyor, bir yerde bittiğini göremiyorum. Hiç durmadan yürüyorum, adam beni gezdiriyor. Sonra beni bir tepenin üzerinde bulunan bir kuyuya götürüyor; tepe o kadar yeşil ki insanın içi acıyor. Adam geldiğimizi, her şeyin iyi ola-

cağını, eve geldiğimi söyleyip kuyuya girmemi istiyor; ona itaat ediyorum, kaçmak veya çekip gitmek niyetinde değilim, bacağımı kuyunun kenarından sarkıtıyorum... Kuyunun içinden güzel kokular geliyor, içerisi nemli; derin kuyunun dibini göremesem de korkmuyorum. Adam bekleyip kuyuya nasıl indiğime bakıyor, hatta gülümsüyor; sonunda beni aşağıya iteceğinden korktuğum için, kendim atlıyor, düşmeye başlıyor, böylece düşerken uyanıyorum.

Sopio, yüzünü elleriyle kapatıp hıçkırarak ağlamaya başladığında su kaynadı. Stasia birisinin böylesine sarsılmış, yıkılmış, ümitsizce ağladığına nadiren tanık olmuştu. Sopio'yu kollarının arasına aldı, ne söyleyeceğini bilemiyordu.

Sonra küçük Andro beyaz pijamalarıyla, gözleri yaşlı olarak kapıda belirip annesine ne olduğunu sordu. Anne kelimesini "maman" olarak, Fransızcada yapıldığı gibi son heceyi vurgulayarak Fransızca söylemişti; bu alışkanlık hayatının sonuna kadar değişmeyecekti.

Sopio gözyaşlarını silip her zamanki içten gelen kahkahasını attıktan sonra, "Yalnızca bir şey deneyip, insan uzun uzun ağlarsa gözyaşlarının tükenip tükenmediğini öğrenmek istiyordum. Her şey yolunda, canım," dedi.

-Peki, tükeniyorlar mı, diye sordu Andro, ardından pijamasının koluyla sümüğünü sildi.

-Evet, tükeniyorlar, bir tanem, gözyaşları da sonunda bitiyor.

Stasia'nın Tiflis'teki ilk yazının sıcak temmuzunda –Christine kocasıyla birlikte deniz kenarına gittiğinden tüm ev Stasia'ya kalmıştı– Kızıl üsteğmen karısını ziyarete geldi.

Stasia hizmetçi kıza, aşçı kadınla bahçıvana izin vermişti, Sopio ile birlikte kadife gibi akşamların tadını çıkartıyor, çocuklarla türlü türlü top oyunları oynayıp Sopio'nun kadın toplantılarında ona refakat ediyordu. Sopio'nun fakir, içmeyi seven arkadaşlarıyla tanışmıştı, kendisini neredeyse mutlu hissetmeye başlamıştı.

Yeni tramvayla istasyona giderek kocasını karşıladı. Bir yıl sonra gerçekleşen yeniden görüşme mesafeli ve soğuktu. Peronda öpüşme olmadı, yalnızca ufak bir kucaklaşma yaşandı. Herhangi bir suçlama da söz konusu değildi; Beyefendi karşılandı, misafir edildi, çocuklarla yalnız bırakıldı.

Fakat daha ertesi akşam –Sopio, Andro ile birlikte onları yalnız bırakmıştı– Kızıl üsteğmen ile karısı arasındaki ilk büyük kavga meydana geldi. Kavga o denli sert olmalıydı ki, bir komşu profesör neredeyse milisi çağıracaktı. Biriktirilip dile getirilmeyen tüm sözler söylendi; Stasia, on yıl evliliği boyunca bastırdığı her şeyi, hayallerinin yavaşça ölmesini dışarıya haykırdı.

Kavganın nihayet yavaşladığı şafak vakti Simon Yaşi, karısına, "Hayat yalnızca hayallerden meydana gelmiyor, Anastasia. Artık gerçek bir aile olalım çünkü yoruldum. Çok yoruldum. Günbegün kendimi paralıyor ama beklentilerini karşılayamıyorum. Sen, geçmişe ait bir şeyin peşindesin. Seni görmekten neredeyse korkar oldum çünkü bu suçlamalara, hayal kırıklığı

haykıran bakışlara artık katlanamıyorum. Eğer çocuklarımıza iyi birer anne baba olmak istiyorsak, bunlar son bulmalı. Çocukları da seni de özlüyorum. Senin, beni her tavrınla cezalandırmadığın eski halini özlüyorum. Bir aileye ihtiyacım var, kendi aileme ihtiyacım var, Stasia," dedi.

Fakat Stasia, aşkının kurumuş bir dal gibi kırıldığını çoktan biliyordu.

Christine'yle kocası geri döndü ve çocuklar Moskova'daki Yeliseyevski mağazasından getirdikleri harika çikolatalı şekerlemelere bayıldı.

Simon Yaşi'nin dönüşünden kısa bir süre önce Stasia arkadaşıyla birlikte fenerli parkta bir gezintiye çıktı. Sıcak bir ağustos gecesiydi, şehir yorgun, susamış, çökmüş görünüyordu.

-Neden yalan söylüyorsun? Bu, seni yormuyor mu, diye sordu Sopio arkadaşına aniden.

-Neden bahsediyorsun?

Stasia çok iyi inatçı, aptal numarası yapabilirdi, hele ikisini birden oynamakta eşsizdi.

-Neden bahsettiğimi biliyorsun. Özgür olmak mı istiyorsun? O halde özgür ol. Dans etmek mi istiyorsun? O halde dans et. Evli bir kadın mı olmak istiyorsun? Öyle ol. Bu, utanılacak bir şey değil. Fakat hepsini birden yapamazsın. Her şeye sahip olmak, hiçbir şeye sahip olmamak anlamına gelir, Taso. Bunu kabul et. Dans etmek ama aynı zamanda kocana iyi bir eş olmak istiyordun; şair arkadaşlarının olmasını ama aynı zamanda parti davetlerinde boy göstermeyi istiyorsun; kimseye bağımlı olmadan yaşayıp çalışmak istiyorsun fakat yarım yıldır buradasın, hâlâ kız kardeşinin yanında kalıyorsun. Çocuklarının olmasını istiyor fakat onları yine de bir yük olarak hissediyorsun. Tam olarak ne istiyorsun? Bunlarla kimi kandırabilirsin?

Stasia sessiz kalıp sürü halinde parktan geçen başıboş köpeklere baktı.

Bu sözler birçok kez aklına gelecek, kendisine birçok kez önlenmesi mümkün olmayanı neden önlemediğini, korkunç olanı neden engellemediğini soracaktı.

Aralarında bir karara varamadan üsteğmen ayrıldı. Daha iyi bir seçenek olmadığı için her şey eski halinde bırakıldı, çocukların hatırına bir arada kaldılar. Stasia konut komiserliğine yönelik, boş konut alanı olup olmadığını öğrenmek üzere gönülsüz girişimlerde bulundu. Komiserlik, Stasia'nın bir üsteğmenin karısı olduğunu dikkate almakla birlikte, Ramas İosebidse'nin baldızı olduğunu, onun lüks ve büyük villasında kaldığını da göz önünde bulundurmak gerektiğini belirtti.

Küçük Adam bu yıllar içerisinde kendisini aşıp Küçük Büyük Adam olmuştu. İnsanlar Çeka adından korkmaya başlamıştı. Politik direnç neredeyse hiç kalmamış, tüm düşmanlar temizlenmiş, yurtdışına kovulmuş veya kısa süreden beri Gulag deniler çalışma kamplarına gönderilmişti. Endüstrileşme çok fazla güçle insan hayatına mal oluyordu, yeni fabrikalarla zorunlu kolhozlardan mutlak verimlilik bekleniyordu. Şehirlerin dönüştü-

rülmesi, özellikle de adlarının değiştirilmesi tüm hızıyla sürüyordu. Sovyetler genelinde sayısız şehrin adı değiştirildi, böylece sanki devrim öncesinde hayat yokmuşçasına geçmiş yok edildi. Çarlık zamanı, katillerle hırsızların zamanı olarak mahkûm edildi; propaganda aygıtı en yüksek tempoda çalışmaktaydı.

Sopio ne zaman Stasia'ya karşı belli başlı mallarla ürünlerin dükkânlarda bulunamadığından yakınsa, Stasia, Christine'nin evindeki erzak kilerlerini arayıp tarıyor, arkadaşına bu yoklukları tüm ağırlığıyla hissettirmediği için seviniyor, hatta biraz da gurur duyuyordu çünkü Christine'de Sopio'nun ihtiyaç duyup şehirde temin edemediği her şey bulunuyordu.

Sopio, Stasia'ya geçenlerde bazı arkadaşlarıyla birlikte Beyaz Kartal'da sinemaya gittiğinde, film gösterilmeden önce filmin nasıl yorumlanması gerektiği hakkında bir ön konuşma yapıldığını, hepsinin buna nasıl öfkelendiğini anlatınca da, Stasia bunun arkasında ciddi bir propaganda amacı olduğunu düşünmeyip rejisörün sanatsal bir kaprisi olarak değerlendirmişti.

Neşeli ve mutlu ülkede tüm özgürlükler, beceriksizce örülmüş bir örümcek ağı gibi birbiri ardına çözülüp giderken, uzaklardaki özgür Paris'in Rus Baleti de tasfiye edildi; böylece Sergey Diaghilev Stasia'nın hayallerinin bir parçasını kendisiyle birlikte mezara götürmüş oldu.

Stasia bu haberi tesadüfen almıştı; Paris'te birisini tanıyan birisi bunu başka birisine, bu kişi de Sopio'ya, Sopio ise Stasia'ya –sessizce–söylemişti. Stasia, Christine'nin villasındaki güzel duvar kâğıtlı odasına çıktı, yatağa uzanıp saatlerce orada kaldı. Peter Vasilyef'le yaşanmamış rüyaların, insanı sürekli takip etmeye lanetlenen hayaletlerini düşündü. Kendisini son bir kez Théâtre du Châtelet'de bir sevgi ve alkış seli içerisinde sahnede süzülürken hayal etti; yitirdiği diğer hayatını, seçkin ve özel kişilerin arasında özgürlüklerle, gem vurulmamış tutkularla, kışkırtmalarla dolu hayatını düşünerek için için gülümsedi; sonra Kitty'yle Kostya birbirine girdiğinde Christine onları sakinleştiremediği için yine yataktan kalkmak zorunda kaldı.

Bir öğleden sonra, Stasia, Avlabari'deki minicik evi ziyaret edip arkadaşını donuk bir ruh hali içerisinde önündeki çay bardağına gözlerini dikmiş bir vaziyette oturmuş dört öğrencisinden üçünün derslerini iptal ettiğinden yakınırken gördüğünde, hemen yerinden fırlayıp arkadaşına kendisini beklemesini söyleyerek koşar adımlarla sokağa çıktı.

Sopio'yu cesaretlendirmek, yeniden şiirlerini okumasını, Freud adındaki Viyanalı şu yeni mucizevi psikanalistten bahsetmesini, empresyonistlerle Maeterlinck'in sembolist parçalarından anlatmasını, Farsça aşk şiirlerini övmesini, Gürcü şiirinde "Mavi İçme Boynuzu" adıyla ortaya çıkıp şiirleri Stasia tarafından çok güzel bulunan yeni akım hakkında konuşmasını sağlamak istiyordu.

Sopio'ya dertlerini nasıl unutturup tekrar kendisine getirebileceğini biliyor ama bundan korkuyordu. Son kez birisine sıcak çikolata hazırladığın-

da, babasının öngörüsü gerçekleşmişti. Thekla'nın katı bedenini o zamandan beri hafızasından kazıyamamıştı. Fakat Thekla'nın ölümünden babasının çikolatasının sorumlu olduğundan nasıl emin olabilirdi? Thekla'yı ebedi uykuya götüren şey zehir değil miydi? Onun sonunu hazırlayan olgular, kötü bir zaman, savaş, çaresizlik değil miydi? Belki de babası yanılıyordu, belki de bu felaketi o gizemli içecekle belli bir bağlantı içerisinde görmek tam bir kuruntuydu? Belki ilk karısını yeni bir çocuk doğurmaya zorlaması, babasının vicdanını rahatsız etmiş, onu Ketevan'ın ölümünün çikolatadan kaynaklandığı şeklindeki garip varsayımda bulunmaya itmişti. Her şeyden önce, Stasia'nın "felaketten kurtulduğunu" bizzat kendisi söylememiş miydi? Ne anlama geliyordu tüm bunlar? Şayet bu sözde felaket Stasia'ya hiçbir şey yapamamışsa, cesur ve savaşçı arkadaşına hiçbir şekilde diş geçiremezdi. Hayır, bu saçma öngörüyü böylesine körü körüne, her türlü mantığı dışlayarak kabul etmek son derece çocukça olurdu.

Karaborsacılarda tarçın vardı, Yahudi semtinde şehrin en iyi kakaosunu bulmak mümkündü; Stasia, kahverengi şekeri, karanfil baharatıyla burada belirtilmeyen bazı başka malzemeleri Christine'nin mutfak dolabından aldı.

İki saat sonra tıka basa dolu bir çantayla geri döndüğünde Thekla'nın ölümünden sonra ilk kez tekrar sıcak çikolata pişirdi.

Stasia üstü is tutmuş küçük ocağın başına geçti, daha birkaç dakika geçmeden evin içini, sahanlıkla arka avluyu güzel bir koku kaplamaya başladı.

-Ne pişiriyorsun orada, diye sordu Sopio afallayarak.

-Sana sıcak çikolatamı pişiriyorum.

-Bana çikolata mı pişiriyorsun?

-Evet, öyle.

-Senin hiç çikolata pişirdiğini görmedim.

-Bu gizli bir reçete, sana bile söyleyemem. Ailenin içinde kalması gerekiyor. Babam bana yemin ettirdi.

-Kendimi bir komplonun tam ortasındaymışım gibi hissediyorum. Abartıyorsun, neticede yalnızca çikolata.

Sopio güldü. Günlerden beri ilk gülüşüydü bu.

Elbette Sopio da Stasia'nın çikolatasına tutuldu. Gerekli malzemeleri tedarik etmek giderek ne kadar zorlaşıp pahalılaşsa da, çikolata, Sopio'nun karanlık ruh halini dağıtıp yüzüne bir gülümseme kondurmak için tek çözüm gibi gözüküyordu; böylece Stasia haftada iki kere sihirli içeceği pişirmeye başladı.

Christine çok önemli bir misafir ağırlayacaktı. Çocuklara bayramlıkları giydirilmiş, tüm ev leylaklarla süslenmiş, gümüşler eşyalar masaların üstüne yerleştirilmiş, dolaptan en pahalı elbise çıkartılmıştı. Pazardan taze malzemeler alındıktan sonra Kaheti'ye şarap siparişi verildi. Fazla kilolu, bu arada tamamen dazlaklaşan çok meşgul parti sekreteri Ramas İosebidse ile hâlâ

güzeller güzeli Christine'nin evinde olağanüstü hâl hâkimdi.

-Ne oluyor burada? Moskova'dan birisi mi geliyor, diye sordu Stasia, kız kardeşine, sabahleyin hazırlıkların tam ortasına içeriye daldığında.

Yüzüne salatalık dilimleri yerleştirip saçına zeytinyağı sürmüş olan Christine bıkkın bir tavırla inleyerek başını iki yana salladı.

-Sen gerçekten de Kafdağı'nın arkasında yaşıyorsun, değil mi?

Christine sinirli gözüküyordu, Stasia aynı tarzda karşılık vermekten vazgeçti. Gerçi Simon her ay para gönderiyordu fakat gönderdiği miktar, Stasia'nın alışık olduğu hayat tarzını sürdürmesine hiçbir zaman yetmiyordu.

Daha sonra aşçı kadından, gizli polisin, ailenin bir arkadaşı olan şefiyle Beyefendi'nin birkaç iş arkadaşının beklendiğini öğrendi. Ramas'ın amiri, güzel yiyip içmenin büyük bir hayranı ve aynı Ramas gibi operayla güzel sanatların büyük bir dostuydu. Stasia, eniştesinin ne yaptığına, ne gibi dostluklar kurduğuna belki de ilk kez kafa yoruyordu. Garip bir his ürpermesine yol açtı; bana yıllar sonra, bunu kelimelere dökemediğini ama söz konusu hissin âdeta nefesini kestiğini söyledi.

Stasia, tam o anda bir şeker için tartışan Kostya'yla Kitty'nin yanına giderek onlardan kendisiyle gelmelerini istedi. Çocuklarla birlikte Sopio'da geceleyecekti. O sırada Christine koridora çıkıp Stasia'ya şaşkınlıkla baktı.

-Niyetin ne?

-Sizi hazırlıklarla baş başa bırakıyorum. Biz bu gece Sopio'da kalacağız.

-Aklını mı kaçırdın?

-Bana ne ihtiyacın var? Benim böylesi yemeklerle aramın iyi olmadığını biliyorsun.

-Kimin geldiğini biliyor musun? Senin gitmen umurumda değil ama çocuklar burada kalıyor. Onunla tanışmaları gerekiyor, günün birinde onunla tanıştıklarına mutlu olacaklar. Kostya, Kitty, teyzeye gelin!

Kurdeleli, cilalı ayakkabılı iki çocuk gerçekten de sevinçle, yüzündeki salatalık dilimlerine rağmen gülünç gözükmemeyi beceren güzel teyzelerine koştular.

Stasia o anda kendisini çok fuzuli, sıradan hissetmiş olmalıydı. Evde kalarak Küçük Büyük Adam'ın kişniş soslu bıldırcın yemesine, Gürcü şarabı içmesine, vatan ve Gürcü mutfağı hakkında güzel sözler söylemesine, anekdotlar anlatmasına, masadaki herkesin yerlere kadar eğilip "Ne kadar büyüleyici", "Ah, ne kadar fevkalade" ve "İnanılmaz" diye seslenmesine, titreyen parmaklarıyla masa örtüsünü çekiştirmelerine, sapsız gözlüklü adamın, kız kardeşini kıstırılması gereken bir avmış gibi süzmesine, bakışlarının giderek arsızlaşıp saldırganlaşmasına, gözlerini Christine'nin düzgün dudaklarına, küçük memeleriyle narin bileklerine dikmesine, neşeyle Gürcü güzellerine on dakika boyunca kadeh kaldırmasına, bunu yaparken bakışlarını Christine'den hiç ayırmamasına, kocasının bu arada hoşnut ve uysal bir tavırla gülümseyerek otururken yalnızca çenesinin hafifçe titremesine tanık oldu.

Stasia en geç o anda dünyanın yüzeyinin çatlayacağını, kusacağını, en-

kazların görünür kılınacağını, tüm yüzyıllar boyunca derin bir yarığın açılıp kanlı bir uçurumun ortaya çıkacağını anlamıştı.

Daha sonra Küçük Büyük Adam, bahçede pipo içerek Christine ve kocasıyla sohbet ederken, Stasia, törensel bir havada süslenmiş yemek odasının penceresinde durup sapsız gözlüklü adamın müstehcen bir şeyler söylemesini, kız kardeşiyle Ramas'ın bunlara ister istemez gülmek zorunda kalmasını seyretti. Adamın tüm el kol hareketlerini, kız kardeşinin dirseğine öylesine dokunmasını, bahçenin donuk ışıklandırmasında kendi sarhoş esprilerine gülerken dişlerinin parlamasını izlerken bahçeye koşup küçük kız kardeşini oradan çekip götürmediği için kendi kendisinden nefret etti. Bu arada Christine büyüleyici bir oyunculuk ortaya koyarak hiçbir şey yokmuş gibi davranıyordu. Acaba bu iğrenç adamın kendisine kur yapmasından hoşlanıyor olabilir miydi? Stasia bu düşünceyi hemen kafasından uzaklaştırdı.

1931 yılında Kitty'nin Rus Kız Lisesi'nin ikinci sınıfında karakteristik dolgun dudakları, kestane rengindeki bukleli saçlarıyla bal kahverengisi badem gözleriyle dikkatleri üzerine çektiği, Kostya'nın yelken kulaklarıyla kestane renkli ama düz saçlarıyla uzun boylu, gösterişli bir delikanlı, sınıfın en iyi öğrencisi olarak olduğundan daha büyük ve ciddi gösterdiği sıralar, Küçük Büyük Adam en sonunda Gürcistan Komünist Partisi'nin Başkanı olmayı başarmış, Ramas İosebidse'yi şahsi sekreterliğine atamıştı.

Sopio artık neredeyse evinden hiç çıkmıyordu, yalnızca arkadaşlarının desteğiyle ayakta kalabiliyordu. Artık hiç öğrencisi yoktu ve şiirlerine, Yazarlar Birliği'nin ona, şiirlerinin toplumsal normlarla sosyalist cumhuriyetin etik anlayışına aykırı olduğunu bildirmesinin ardından yayım yasağı getirilmişti.

Bir gün öğleden sonra Komünist Partisi'nin başkanı İosebidse'lerin evini telefonla arayıp ev sahibesine bağlandı. Telefon görüşmesi on beş dakika sürdü. Sonra Christine siyah bir Bugatti tarafından alındı. Christine'nin üzerinde payetli kırmızı bir şifon elbise vardı, ellerine uzun siyah ipek eldivenlerini geçirip başına tavuskuşu tüylü siyah bir şapka takmıştı. Başkan onu şahsen karşılayıp locasında yanına oturttu. Bellini'nin *Norma*'sı oynanıyordu; gariptir ki, dini içeriğine rağmen yasaklı değildi veya henüz yasaklanmamıştı.

Casta-Diva aryası çalınırken locadan hışırtılarla fısıltılar yükseldi.

Kafalar gizlice iltimaslı seyircilerin bulunduğu bölüme çevrildi. Kısık sahne ışığında, kesinlikle Başkan'ın karısı olmayan bir kadının figürü görülerek akabinde yok oldu. *Ah bello a me ritorna* söylenirken, kırmızı ipek kaplamalı tırabzana sıkı sıkı sarılan siyah eldivenli bir kadın eli görüldü. *Del fido amor primiero* söylenirken yere ağır bir şey düştü. *E contro il mondo intiero* söylenirken bastırılmış bir çığlık algılandı, *Difesa a te sarò* sırasında tırabzanın üstündeki el yavaşça, duraksamalarla geri çekildi.

Seyirci salonunu en son locadaki çift terk etti. Diğer seyirciler salonu

daha önce farklı çıkışlardan terk etmişlerdi. Büyük bir coşkuyla alkışlamadığı için, Başkan'ın sunumu pek beğenmediği söylentisi hızla yayıldı, bazı oyuncuların gözyaşı dökmesine sebep oldu ancak bu söylenti doğru değildi. Hatta daha sonra Başkan oyunu çok beğendiğini resmen açıkladı. Gerçekte sunumun neredeyse hiçbir bölümünü izlememiş ya da en fazla çok küçük bir bölümünü izlemişti. Diğer bir gerçek ise, Christine'nin şifon elbisesinin kırışmış, makyajının akmış olmasıydı; bu nedenle Christine'nin kimselere görünmeden tekrar Bugatti'ye binebilmesi için salon boşalana kadar beklenildi.

Ramas tarım sorununun çözümünün görüşüldüğü bir toplantıya katılmak üzere Kiev'e gittiği için, Christine evde tek başına kabul salonuna geçip hizmetçiden vişne likörü getirmesini istedi. Patırtılarla kapıların çarpılmasından uyanan Stasia merdivenlerden aşağıya indiğinde kız kardeşini doğrudan şişeden likör içerken görünce endişelendi.

-Ne oldu? Ramas'la mı ilgili?

-Ah, hayır, Ramas'la ilgili bir şey yok. Her şey yolunda. Haydi, gel, içelim.

-Ama neredeydin?

-Yalnızca küçük önemsiz bir randevum vardı.

Stasia, defalarca denedikten sonra, kız kardeşinin ağzından bir şeyler almaktan vazgeçerek onun temposuna ayak uydurmak için tatlı, yapışkan likörü boğazından aşağı boşaltmaya başladı.

Bunu takip eden günlerde telefonlar tekrarlanacak, Christine hep birkaç saatliğine ortadan kaybolacaktı.

Sovyetler Birliği'nin işçileri giderek daha iyi,
daha neşeli bir hayat yaşayacak!
Afiş yazısı

Sonraki aylarda şahsi sekreterin zorunlu görev ziyaretleri iki misli artarken, Christine'nin gezintileri üç misli çoğalma gösterdi. Ramas casusluk, yurtdışına çıkış, basın ve Gulag yönetimi sorunlarıyla uğraşırken, Küçük Büyük Adam karşı cinsin güzelliğine duyduğu doyumsuz açlığını gidermekle ilgiliydi.

Stasia'nın ne gibi bir motifle buna kalkıştığını bilmiyorum fakat bir gün öğleden sonra, kız kardeşini yine bir telefon konuşmasından sonra evden alan siyah Bugatti'yi takibe aldı (Stasia'nın, kız kardeşini atla mı, tramvayla mı yoksa bir otomobille mi takip ettiğini bilmiyorum).

Christine şehrin en görkemli villasına getirildi; villanın güzel bir bahçesi vardı, bahçedeki egzotik bitkilerle palmiyeler Güney Amerika'nın herhangi bir yerindeki bir villayı anımsattığı gibi, meraklı bakışlara karşı da doğal bir engel teşkil ediyordu. Şehirde herkes bu villada kimin yaşadığını, villaya ev sahibinin haricinde şehrin en güzel kadınlarından bazılarının da girip çıktığını biliyordu. Stasia, kız kardeşini taşıyan siyah arabanın altın kaplama kapıdan geçerek içeriye girdiğini gördü.

Christine'nin evine geri dönerek mutfaktaki uzun masaya oturdu, kız kardeşi akşamın geç saatlerinde eve gelince de yerinden kıpırdamadı. Christine personele izin verip çocukları erkenden odalarına göndermişti. Sesindeki bir şey, çocuklara, itiraza müsamaha edilmeyeceğini gösterdiğinden itaat etmelerini sağlamıştı.

Christine mutfağa girdi, ayakkabılarını çıkardı, likör şişesini alıp ablasının karşısına oturdu. Bir yanda, Petrograd'da geçirdiği yokluk yıllarıyla Kızıl üsteğmene duyduğu acı aşk sonucunda neredeyse cinsiyetsiz bir varlığa dönüşen Stasia, diğer yanda dişiliği ve zarifliğiyle âdeta bir çiçek gibi açan Christine. Bir yanda dizlerinin altına kadar uzanan sade, küçük düğmeli yün elbisesiyle Stasia; diğer yanda el yapımı bir yakayla süslü şarap kırmızısı ceketiyle yerlere kadar uzanan siyah ipek eteğiyle Christine. Stasia sigarasından bir nefes çektikten sonra donuk bakışlarını yere çevirdi. Christine havadan, tatil planlarıyla şehir hayatının sıkıntılarından bahsederken, Stasia onun sözünü kesti,

-Seni takip ettim.

Christine uzun bir süre yanıt vermeden likörünü içmeye devam ettikten sonra fısıldadı,

-Neden?

Korkmuş, ışıktan gözleri kamaşmış iki köstebek gibi orada öylece otururlarken sanki daha yeni tanışmışçasına birbirlerine bakıyorlardı.

-İnanmak istemedim, bunu gerçekten yaptığına inanamadım...

-Ne, ne yapıyormuşum ben, diye bağırdı Christine; Stasia, kız kardeşinin bağırdığını hayatında ilk defa duyduğunu fark etti.

-Sen... diye başladı Stasia, sonra sesinin gittiğini anladı.

-Bunu yapmak zorundayım.

-Bunu neden yapmak zorundasın?

-Diğerlerinin eğlenceye devam edebilmesi için, birinin boynunu uzatıp kendisini kurban etmesi gerekir, öyle değil mi?

Stasia aniden Christine'nin sesinde o kadar yoğun bir aşağılama, kötülük, kendi kendinden nefret algıladı ki korktuğu için sandalyesinin üzerinde ondan gayriihtiyari biraz uzaklaştı.

-Senden iğreniyorum.

-Peki ya bu güzel hayat, mükemmel yiyecekler, harika elbiseler, gezmeler, çocukların için özel dersler ve en iyi okullar –bunlardan iğrenmiyor musun?

-Senden bunları ben istemedim. Neden, Christine, neden? Ramas'ın yeterince parası yok mu?

-Hiçbir şey anlamıyorsun, her şeyden o kadar habersizsin ki, bazen şaşkınlıktan çığlık atmak geliyor içimden. Onun kim ve nelere muktedir olduğunu hâlâ anlamadın, değil mi? Nerede yaşadığımızı hâlâ görmüyorsun, değil mi?

Christine aniden sustu, şişeden büyük bir yudum aldıktan sonra odadan çıktı.

Gelecek, şimdiki zamana dönüşmüştü.

Her şey kuşku uyandıracak, kelimelere savaş açılacaktı, tabii kalplere de. Çıkışı olmayan tünellere girilecekti. Stasia mücadele etmek zorunda kalacaktı fakat her şey çaresizlik tadı vermeye başlamışken, ne için mücadele etmeye değerdi ki? Küçük Büyük Adam'ların, insanın yüzüne gülen dişlerinden kaçmak için, gözler nereye çevrilebilirdi? Ortaya çıkan enkazları görmemek için, insan, gözlerini ne kadar sıkı kapatmak zorundaydı? Ayaklarının altındaki tüm o bedenleri hissedince, gülebilmek için ne kadar çaba harcamak gerekecekti?

Stasia gözlerini kapattı, hayalinde pembe tenli Thekla belirdi; Thekla gülüyor, elini uzatıyor, sesleniyordu, onu... Hayaletlerden kaçmak için gözlerini tekrar açtı fakat gerçek hayat da hayaletlerle doluydu.

1932 Ocak ayının ilk haftasında Küçük Büyük Adam tüm Trans Kafkasya Cumhuriyeti Komünist Partisi'nin yönetimini devralınca şahsi sekreterini Bakü'deki parti denetimine atadı. Ramas İosebidse, karısını artık yalnızca her ayın son hafta sonunda görebiliyordu. Köylülere yönelik yeni bir sürgün ve kitlesel imha dalgası başlamıştı, şehirlerde henüz göze çarpmamakla bir-

likte, buralara da yavaş yavaş yaklaşıyordu. Tüm Rusya'da yollara düşüp yağmacılık yapan çocuk çetelerinden, gıda malzemeleri satan dükkânların önünde oluşan uzun kuyruklardan, ailelerine bakabilmek için bedenlerini satan işçi kadınlardan, "neşeli, mutlu bir hayat" parolasından sapma gösteren redaktörlerin tutuklandığından, son iki yıl içerisinde Ukrayna'dan Kazakistan'a sürgüne gönderilen veya idam edilen iki milyon köylüden bahsediliyor, duvarlarda üzerinde "Çocukları yemek barbarlıktır" yazılı, yönetim tarafından basılmış afişler görülüyordu.

Güneşli Güney Kafkasya'da bunlar henüz pek hissedilmiyor, başına bir şey gelen insanlar genelde bir tanıdığın tanıdığının tanıdığı oluyordu; olanları hiç kimse henüz görmek istemiyordu.

Fakat Stasia yalnızca Christine için değil, geceleri sık sık evden uzak kalıp arkadaşına hiçbir şey söylemeyen Sopio için de endişeleniyordu.

Bu konular açılınca, Sopio açık bir yanıt vermekten kaçınarak bahaneler buluyordu. Stasia, arkadaşının eve gelmediği daha ilk gece, Sopio'nun, arka avlusunda sürdürdüğü keşişliğe, kendi kabuğuna çekilmeye bir son vererek doğası gereği isyan etmeye başladığını anladı. Stasia kararsızlığının, kuşkularının, ölü hayallerden korkusunun, hayalsiz bir hayattan korkusunun, Sopio'nun suskunluğunun, kocasına olan aşkının bitmesinin, küçük kız kardeşinin son aylarda edindiği sertliğinin altında eziliyor, çaresizliği nedeniyle teslim olmaktan başka bir yol bulamıyordu.

Bana çok sonraları anlattığı kanlı mart gecesi de onu derin uykusundan uyandırmadı. Sopio'nun arka avlu evinden, yanında Andro olmak üzere – annesi, Stasia'dan oğlanı yanına almasını rica etmişti– Christine'nin villasına geldiğinde, kız kardeşinin odasından gelen çığlıklar duydu.

Andro'yu yukarıya çocuk odasına gönderdikten sonra kız kardeşiyle evde olmayan eniştesinin yatak odasına koştu.

Kız kardeşi, komodinin üzerinde duran kurumuş çiçeklerin etrafa yaydığı ve güzel, huzurlu bir uykuyu garanti eden lavanta kokuları arasında, üstünde bir cibinliğin gerili olduğu büyük, bembeyaz kubbeli bir yatakta yatıyordu; kolalı beyaz çarşafın üzerinde bir kan lekesi vardı.

Christine inliyor, sıktığı dişlerinin arasından çığlıklar atarken yatağa tutunuyordu. Stasia hemen kız kardeşinin yanına koşup bir doktor alıp getireceğini söyledi fakat Christine o anda öyle bir çığlık attı ki, Stasia donup kaldığından itaat etmek zorunda kaldı.

-Hayır, doktor yok, doktor istemiyorum... Bunu kimse öğrenmeyecek... Herkesi evine gönderdim. Kimse...

-Kan kaybından ölebilirsin. Ne yaptın sen?

-Masanın üzerindeki siyah not defterinin son sayfasında, aşağıda bir adres yazılı. Oraya gidip kadını getirmen lazım. Kadın kanamanın nasıl durdurulacağını biliyor.

Alnında soğuk ter taneleri beliren Stasia kompresler getirdi, havlulardan bandajlar yaptı, sonra şehrin bir yan mahallesine gidip teneke bir barakadan yüzü kırış kırış olmuş yaşlı bir kadını alarak kız kardeşinin yanına

getirdi. Kadın, istenmeyen çocuğu yok etmek için Christine'ye otlardan oluşan bir karışım içirmiş olan bir kürtajcıydı.

Stasia iki gün Christine'nin başında durdu, ikinci günün sonunda mutfağa gitti, aşçı kadını evine gönderip hasta kız kardeşi için sıcak çikolata pişirdi. Eve yayılan güzel kokuya koşup gelen çocukları odalarına yolladıktan sonra, Christine içecekten bir yudum aldı, gülümseyip sol gözünden gelen küçücük bir gözyaşı yüzüne yuvarlandı.

-Ramas ile hiçbir zaman çocuklarımız olmayacak. Bir sürü doktora başvurduk, dedi sessizce, çikolataya dudaklarını değdirdi.

Stasia hiçbir şey söylemeden yatağın kenarında oturuyor, bakışlarını kırılgan, zayıf, solgun görünen kız kardeşinden başka bir yere çevirmeye çalışıyordu; Christine'nin gözlerinin etrafında halkalar belirmiş, dudaklarının tüm rengi yitip gitmişti.

-Sorunun bende olduğunu sanıyordum... Kötü bir şaka gibi, değil mi?

-Çocuk istemediğinizi sanıyordum, henüz istemediğinizi. Daha hayatı tatmak istediğini anlatmıştın...

-Sana yalan söyledim. Günün birinde başaracağımızı umuyordum. Sen bizim deniz kıyısında olduğumuzu düşünürken, biz Varşova'da bir uzmana gitmiştik. Neden şimdi, neden böyle, neden?

Stasia gözyaşlarını tutarak yaşadıkları bedbahtlığı daha da kötüleştirmemeye çalıştı.

-Onu hayatından çıkar, lütfen. Korksan bile, bu ilişkiyi bitir, lütfen, diye fısıldadı Stasia; kız kardeşine bir bardak su uzattı.

-Bunun mümkün olmadığını biliyorsun.

-Fakat burada olanlar hiç mümkün değil, Christine, bunu anlamıyor musun?

-Olmaz, Stasia.

-Gidelim buradan. Bir yere kaçalım.

-Saçmalama! Ayrıca nereye gidersem gideyim beni bulur.

-O, Tanrı değil, Christine.

-Tanrı artık yok, hiçbir Tanrı bizi bu korkunç durumdan kurtaramaz, gerçek bu. O... o, o bağımlı.

-Bağımlı mı?

-Bana bağımlı.

-Ne anlatıyorsun sen? O bir...

-Hişşşt.

-Buna hep ihtiyacı olacak, hep, bunu elde etmek için her şeyi yapacak, o bana bağımlı. Buna hep ihtiyacı olacak.

-Buna mı? Sen kendinden bahsediyorsun ve...

-Uyumama izin ver, Stasia, çok yorgunum. Aşağıdakilere de yarın için yeşil elbisemi hazırlamalarını söyle, ütülü ve yakası kolalı olarak. Ah, bir de kelebekli saç tokamı temizlesinler. Toka gümüş, tuz kullansınlar.

-Christine!

-Söyle onlara lütfen. Yarın elbisenin hâlâ temizlemede olduğunu duy-

mak istemiyorum.

-Ramas'a her şeyi anlat.

Christine güldü, her şeyi aşağılar gibi bir gülmeydi; sonra öbür yanına döndü.

Gençlik, çalışmanın şiirselliğini hâlâ yeterince derin hissetmiyor.
Gorki

O yaz Stasia çocuklarla ve kocasıyla birlikte memleketine gitti, zamanını daha da dindarlaşan Lida, tek kızının evlenmesinin ardından kendisini tamamıyla yemeğe veren üvey annesi, giderek dalgınlaşan, melankolikleşen, zayıflayıp kırılganlaşan babasıyla geçirdi.

Stasia hayatında ilk kez, hayatın olağan akışı içerisinde gerçekleşen her şeyin belki de gayet yerinde olduğunu; hayallerin, insanı meselenin özünden uzaklaştıran engeller olduğunu düşünüyordu.

Üsteğmen her gün eski arkadaşlarıyla tavla oynamak üzere buluşurken, Stasia sekiz yaşındaki kızıyla at çiftliğine gidiyor, bir Kabardey ödünç alıp kızına ata binmeyi öğretiyordu. Erkek stilinde elbette. Kitty'ye kendi çocukluğunun mekânlarını gösterdiğinde iki oğlandan çok daha zeki, hareketli ve şamatacı olan kız gülerek sevinç çığlıkları atıyordu. Şimdiye kadar her yere teyzesinin otomobiliyle götürülen şehir çocuğu, burada bir çiçek gibi açmıştı; Stasia'yı şeftali renginde, hayat dolu, güzel bir şeyi anımsatarak derinden duygulandırıyordu. Stasia, kızına meşe ağacını –şimdi artık yaşlı bir meşede uzlaşalım–,mağara manastırını, kurak araziyi gösterdi. Acı verecek kadar parlayan yıldızlara, sarı aya baktılar, çok şey bilip hiçbir sır vermeyen yaşlı toprağı kokladılar.

Bu arada Kostya bir yandan Andro'ya duyduğu kıskançlığı dizginlemeye, diğer yandan da hem yabancılık çektiği hem de sürekli yokluğunu hissettiği babasıyla yeniden bir bağlantı kurmaya çabalıyordu. Yetişkinlerin anlaşmazlıklarıyla cepheleri, babasına duyduğu özlemle annesine koyduğu garip mesafe arasında tutsak olan Kostya, yaklaşan ergenlik çağı içerisinde kaybolup gidiyor, etrafındaki kadınların dokunulmazlığıyla değişkenliğine duyduğu öfkeyle yok oluyor, süreklilikle düzene duyduğu özlem içerisinde Christine'nin, küçük dünyasının prensesinin yokluğunu hissediyordu. Christine değişmişti. Onunla eskisi kadar çok zaman geçirmiyor, ona ayrıcalıklı davranmıyordu; artık Christine'nin prensi değilmiş gibi hissediyordu. Christine sık sık yok oluyor, döndükten sonra mutfakta yalnız başına oturuyor, o tatlı şeyi şişeden içip hep önüne bakıyordu. Kostya'nın nedenini kendisine açıklayamadığı bir sessizliğin içine çekiliyordu.

Kostya babasından takdir beklerken Christine'nin sevgisini istiyordu.

Christine'nin ağzından, onun ne kadar güzel, farklı ve akıllı olduğunu, yetişkinlere ne kadar az sorun çıkardığını, ne kadar görgülü davrandığını, kendisine ne kadar benzediğini duymak istiyordu. Doğduğundan beri bun-

ları hep duymaya alışmıştı. Ona daha çok ihtiyacı olan, hep onun yanında duran, ona günün birinde kral olabileceği hissini veren annesi değil, Christine'ydi.

Her şeyden önce Christine tarafından kendisine ayrıcalıklı davranıldığı duygusunun yokluğunu hissediyordu. Çünkü Christine kendisi için onun hep ayrıcalıklı, diğer çocuklardan daha iyi olduğunu hissettirmişti. Kostya diğerleri gibi, özellikle de küçük kız kardeşi gibi olmak kesinlikle istemiyordu. Şimdi kız kardeşi ve Andro ile sefil bir eşitlik içerisinde rekabet etmeyi, öne çıkıp kendisini diğerlerinden soyutlamak için savaşmayı âdeta bir hakaret olarak görüyordu.

Hele şu Andro... Kitap okumak veya kendisine kitap okutmaktan başka hiçbir isteği olmayan, yalnız başına kalınca hep şarkı söyleyen, üç-dört dilde şiir okumasını bilen, ahşaptan birtakım figürler oymayı seven, herkesin hayran olduğu, sanki dünyada en önemli şey cana yakın, düşünceli, mütevazı, anlayışlı olmak gibiymişçesine hep cana yakın, düşünceli, mütevazı ve anlayışlı görünen şu zayıf ve kırılgan çocuk...

Bir de kız kardeşi... Onunla soyadıyla tırnaklarının biçiminden başka hiçbir ortak yanı olmayan, şımarıklığıyla ve incelik yoksunluğuyla onu öfkeden delirten, kafasında aptallıklardan başka hiçbir şey bulunmayan, en büyük yeteneği şaklabanlıkla budalalıklar yapmak olan, bunlarla büyükleri eğlendirip onların gönlünü kazanmaya çalışan, sürekli kıkırdayan, ağzını şapırdatıp yüzünü buruşturan, çorabında her zaman bir sökük bulunan, üstelik Andro'ya hep bir sülük gibi yapışan şu ufaklık...

Kostya, göğsünde bir sürü madalya taşıyan babasından ayrı kalmasından, açıkça olmasa bile annesini sorumlu tutuyordu; kendisi de öyle madalyalara sahip olmak istiyordu, kariyeri boyunca yeterince madalya alacaktı. Konstantin Yaşi kendi içindeki çalkantılı seyahate, saflarını belirleyene, kendi gerçeklerini sağlamlaştırıp kullanacağı araçları seçene kadar birkaç sene daha devam edecekti.

Sopio'nun hayatında –Stasia, sonbahara, şehre döndükten sonra– yeni bir adam olmalıydı; en azından Stasia, Sopio'nun kaprislerini, uzun süre ortalıktan çekilerek esrarengiz hallere bürünmesini kendine böyle açıklayabiliyordu.

Sopio'nun hayatına gerçekten de bir adam girmişti; üniversite yıllarını Floransa'da geçiren, bazı harika projelere imza atan, bunları gerçekleştirmeye de başlayan fakat sonra dekadan, Batıcı bulunup diploması iptal edilen, patates tüccarlarıyla banyo ve mutfağı paylaşmak zorunda kaldığı bir ortak eve tıkılan bir adam.

Fakat adam Sopio'da, Stasia'nın tahmin ettiği türden bir aşkı uyandırmamış, Sopio'nun omuzlarına, uçları kendi görüşleriyle örülmüş ince, narin bir bağ yerleştirmişti. Bir konserve fabrikasında çalışmaya zorunlu tutuluyor, elinden tasarımlarını –ilkin evler, sonra genelde dünyayla ilgili şeyler– geceleri mum ışığında kırışık bir okul defterine geçirip ortak evdeki şiltesi-

nin altına saklamaktan başka bir şey gelmiyordu.

Sopio bir gün kadın işçilere, haklarını açıklamak üzere o fabrikaya gittiğinde adam defteri ona göstermişti. Kadın işçilerin çoğu ilgisizce bakmış, başlarını salladıktan sonra yine işlerine geri dönmüşlerdi. Fakat mimar orada kalıp son sıradaki yerinden Sopio'nun anlattıklarını dinlediğinde Sopio erkek bir dinleyicisi olduğu için sevinmişti. Böylece sohbete başlamışlardı.

Adam bir alkolik gibi görünüyor! Mimarı gördüğünde, Stasia'nın ilk aklına gelen düşünce bu oldu. Soluk, şiş yüzlüydü, omuzları çökmüştü. Stasia başlangıçta adam eve gelip Sopio'nun hazırladığı siyah çayı yudumlarken ona karşı bir tür öfke hissetti.

Hiç olmazsa ilginç, özel birisi olsaydı, hiç olmazsa... diye düşündü.

Adam nihayet gidince Sopio'yu sorgulamaya başladı. Sopio kendisini komşularının lakırdılarına teslim mi edecekti yoksa her şeye biraz daha resmi bir görüntü vermeyi düşünüyor muydu? Sopio bu soruyu, Taso'nun, gözlerini kendisine yabancı gelen her şeye kapamasından dolayı çok üzüldüğünü, burada Taso'nun bahsettiği gibi bir şeyin söz konusu olmadığını belirtti.

-Birincisi, onunla aramda resmileştirmem gereken hiçbir şey yok. İkincisi, o, gözetim altında olduğundan Andro'yu tehlikeye atamam. Üçüncüsü, bana kolaylık sağladığın söylenemez; dördüncüsü de, onu yarı yolda bırakamam, dedi Sopio; ardından okuldan gelip kapıyı çalan Andro'ya kapıyı açmaya gitti.

Andro, pek seçkin olmayan bir Gürcü okuluna gidiyordu; okul yolu, bir Rus lisesine giden Kitty'yle Kostya'ya kıyasla daha kısaydı.

Stasia'nın mimarla karşılaşmasından kısa bir süre sonra Christine, ablasını, her zamanki gibi uzaklarda olan kocasının çalışma odasına çağırıp ona en sevdiği vişne likörünü ikram etti.

Christine'nin dertleri dış görünüşüne yansımamıştı. Kıyafeti mükemmeldi, dimdik oturuyordu, saçları arkasında şık ve ustaca bir topuz halinde toplanmıştı, kulaklarıyla bileklerinde mücevherler parıldıyordu, dudakları ise kiraz kırmızısına boyanmıştı. Stasia için Christine, çözülmesi mümkün olmayan bir bilmece gibiydi.

Oturup bir kadeh likör içerken havadan sudan konuştular.

Kitty dün matematikten kötü not alıp öğretmen tarafından uyarılmıştı, Kostya kaligrafide sınıfın en iyisi olmuştu, aşçı kadının bugün yaptığı omlet çok tuzluydu, kadın artık yaşlanıyordu, buğday fiyatının çıkacağı söyleniyordu vs. vs.

Stasia, kız kardeşinin parmaklarındaki çok pahalı yüzükleri görünce kendisini Christine'nin yerine koymaya çalıştı ama bunu başaramadı.

-Seninle arkadaşın hakkında konuşmak istiyordum, diye başladı Christine; ses tonu aniden değişmiş, sertleşmiş, sanki kız kardeşi rolünü bir kenara koyup büyük bir başarıyla politikacı eşi rolünü sunmaya başlamış-

çasına mesafeli olmuştu.

-Ne olmuş arkadaşıma?

-Muhalif çevrelerde dolaşıyor ve yeni arkadaşı... Yani, şöyle, gözetim altında. Sopio yanlış kişilere sempati duyuyor. Büyük sorunlarla karşılaşabilir. Adam da yanlış düşüncelere sahip, anlatabildiysem. Sopio ondan derhal ayrılmalı.

-Adam zararsız. Şayet birtakım sorunlar söz konusuysa, bana sorarsan, bunlar psikolojik veya alkolle ilgili sorunlar. Herhangi bir görüşe sahip olabileceğini bile sanmıyorum, diye yanıtladı Stasia kibirli bir havada.

-Benden söylemesi. Sopio'nun lehinde bir şeyler belirttim. Fakat dikkatli olmazsa bunlar onu uzun süre korumaz. Evet, Sopio dikkat etmek zorunda, sen de öyle.

-Neden ben?

-Onun arkadaşısın.

-Ama senin de ablanım.

-Elbette öylesin. Yine de sorunlarla karşılaşmanı istemiyorum. Benim gücüm sınırsız değil, Stasia.

-Ama sen onun...

-Neyiyim? Metresi? Sevgilisi? Fahişesi? Bana ne demek istiyorsun?

-Hiçbir şey.

-Söylesene!

-Ne istiyorsun benden?

-Ben mi? Ben senin yalnızca sorunsuz bir hayat sürdürmeni istiyorum. Lütfen söylediklerimi ciddiye al, hepsi bu.

Stasia karmaşık duygularla odadan bahçeye çıktı, birkaç aydır suları akmadığı için yapraklarla dalların biriktiği havuza gitti, uzun sigarasını içmeye başladı. Christine'nin sözlerindeki bir şey onu derinden yaralamıştı.

Fakat kendisini yaralayan şeyin ne olduğunu tam olarak bilmiyordu.

Belki de, içinde garip iğrenme duyguları uyandıran şey genel durumdu. Daha doğrusu kız kardeşinin durumu; Stasia'nın karşı koymak adına hiçbir şey yapamadığı, hatta avantaj sağladığı durum.

Belki de, birkaç senedir içinde yaşadığı rahat bağımlılıktı onu yaralayan. Fakat belki de ülkede aniden bir virüs gibi yayılmaya başlayan garip atmosferdi, korku vererek üzerinde düşünmek istemediği bir atmosfer. Kendini berbat, çaresiz hissediyordu. Başarısızlığa uğradığı, hem de olası her cephede başarısız kaldığı duygusunu aklından atamadığını, kendisine bir türlü itiraf edemiyordu.

Kostya'nın odasına gidip onu kaldırdı. Kostya daha biraz önce yatağa girmişti, çok sevdiği *Define Adası*'nı okuyordu.

Şaşıran Kostya esneyerek annesini yemek odasına takip ettikten sonra kendisi için bir fincan süt doldurdu.

Stasia oğluna baktı, oğlunun kendisine ne kadar yabancı geldiğini duyumsayarak hayrete kapıldı. Oğlu, yetişkinlere özgü bir tarzda ne kadar ciddi, çokbilmiş, somurtkan ve yitikti. Diğer çocuklarla çok az oynadığı,

yetişkinlere yakın olmasını sevdiği, Andro ve Kitty ile sürekli kavga ettiği, hatta kız kardeşiyle yaptığı kavgalarda itişme kakışmalara meydan verdiği aklına geldi.

-Sen iyi misin, diye başladı Stasia.

Konstantin daha da şaşırarak soruyu başıyla onaylayarak yanıtlarken sütünden büyük bir yudum aldı; bu arada Stasia yeniden bir sigara yakmıştı.

-Bir şey mi oldu, anne, diye sordu Kostya.

-Nasıl olduğunu öğrenmek istedim. Çok fazla konuşmuyoruz.

-Ne hakkında konuşacağız?

-Ah, her şey olabilir. Her şey; sen, ben, Kitty, baban, Christine.

-Christine Teyze'ye bir şey mi oldu?

-Bunu niye soruyorsun?

-Şey, son zamanlarda biraz sinirli de...

-Evet, öyle. Onun için de kolay değil. Herhalde Ramas Amca'yı özlüyordur.

Stasia, bu yalan ağzından çıktığı anda, kendi kendisini tokatlayabilirdi.

-Veya aynı senin babamı özlemediğin gibi, o da kocasını özlemiyor, dedi Kostya; ardından, çabucak başına dikip boşalttığı süt bardağına baktı.

-Nereden çıkartıyorsun babanı özlemediğimi?

-Özlediğin yüzünden okunmuyor, *deda.*

-Peki, sen onu özlüyor musun?

-Evet, bazen.

-Ona yazıyor musun?

-Bazen.

-Peki, ne yazıyorsun ona?

-Onu özlediğimi, ziyaret etmek istediğimi.

-Buna ne diyor?

-Üst sınıflara geçince beni yanına alacağını.

-Bunu istiyor musun?

-Babamın olduğu yerin nasıl bir yer olduğunu görmek istiyorum. Ateş etmenin nasıl bir şey olduğunu da denemek istiyorum. Babam bunu bana öğretebilir.

-Ne için gerekli bu?

-Nasıl ne için? Ateş etmek ne için gerekli olabilir ki? Savaşıp korunmak için elbette.

Stasia, aralarındaki mesafeyle Kostya'nın, çevresini gözlemlerken neredeyse hiçbir anlayış ve empati göstermediğini giderek daha yoğun hissediyordu. Oğluyla arasındaki mesafeyi kapatmak suretiyle akşamı kurtarma denemesi tümüyle başarısızlığa uğramıştı, bu durum Stasia'yı daha da karmaşık duygulara sevk edip çaresizliğini artırdı.

Şafak sökerken nihayet uyuyakaldığında, rüyasında etrafına ateş eden Kostya'yı görüp sabah olunca ter içinde uyandı.

Sanırım Stasia, Sopio ile birkaç kez konuşmaya çalıştı; sürekli tekrar-

ladığım sorular karşısında, Sopio'ya uyarı sinyalleri verdiğini söyledi fakat arkadaşını neden daha açık bir dille uyarmadığını, Christine'nin söylediklerini kelimesi kelimesine anlatmadığını kendime bugüne değin açıklayamıyorum. Tahminimce bu, Stasia'nın sorunları mümkün olduğunca öteleme huyuyla ilgiliydi.

Sonun başlangıcını Lider'in ikinci karısının intiharı oluşturdu; Nadezhda Alliuyeva kocasından yirmi iki yaş küçüktü, ona iki çocuk doğurdu; kocası tüm ülkeyi gözetim altında tuttuğu gibi, çocuklarını da sonraları gözetim altına alacaktı; ayrıca Nadezhda Alliuyeva'nın kocasına, nasıl kendisine eziyet ediyorsa, tüm halka da eziyette bulunduğunu söylediği anlatılır. Oysa iyi bir eş, anne, parti üyesi olabilmek için çok çaba harcamıştı. Hemen hemen tüm sosyalist tarih kitaplarında yirminci yüzyılın 80'li yıllarının sonuna kadar ölüm nedeni olarak verem verildi. Gerçekte Nadezhda Alliuyeva o soğuk kasım günü, devrimin on beşinci yıldönümü vesilesiyle yapılan korkunç kutlamaya gitmiş, el sallamış, gülümsemiş, neşeli gözükmüş, sonra parti yönetiminin verdiği kabule katılmış, orada sarhoş kocasıyla atışmış, akabinde eve dönüp bir tabancayla intihar etmişti.

Bundan yaklaşık iki ay sonra, 1933 yılının henüz başlangıcında, bu arada aklı tamamıyla dağılıp korkular içinde yaşayan mimar tutuklandı. İki yıldan beri baskı, tehdit ve sorgulamalara maruz kalıyordu. Ülkeye ihanet, karşı devrimcilikle suçlanarak ölüme mahkûm edildi.

Protestosunu şimdiye kadar dikkatli, sessiz ve yumuşak bir şekilde dile getiren Sopio, nefretini artık dizginleyemiyordu.

Söylendiğine göre, sokaklarda gelişigüzel yürürken bir şiir bandı yazdığını, adını Kanlı Tören koyduğunu açık seçik, bağıra bağıra anlatıyordu. Mimarın kurşuna dizilmesinden yalnızca dört hafta sonra, Sopio gece yarısı askeri üniformalı iki adam tarafından alınıp bir psikiyatrik kliniğe götürüldü; gerekçe olarak diğer insanlar için bir tehlike teşkil ettiği, muhtemelen isteri ve ruh bozukluğundan mustarip olduğu gösterildi.

Andro, annesinin evden nasıl zorla çıkartıldığını, çığlıklarla karşı koyduğunu, küfür ettiğini, adamlara tükürdüğünü baştan sona kadar seyretmek zorunda kaldı; Sopio ona sürekli bir şekilde korkmamasını, bunlardan, bu canavarlardan, kimseden korkmamasını bağırıyordu. Fakat Andro yine de korktu, Vera'nın dik sokaklarından yokuş yukarı koşup Stasia uykulu gözlerle kapıyı açana ve Christine'nin yatak odasında ışık yanana kadar villanın büyük demir kapısını yumrukladı. Tüm yol boyunca hıçkırarak ağlamıştı, ağzından anlaşılır cümleler çıkarabilinceye kadar uzun bir süreye ihtiyacı oldu.

Stasia, Andro'yu yanına aldı. Onu teselli etti, Sopio'nun yakında geri geleceğini söyledi. Annesinin selam söylediğini, yavaş yavaş iyileştiğini anlatarak yalana da başvurdu.

Bir hayatta kalma ustası olan Kitty, Andro için bir destek, bir enerji kaynağı teşkil ediyordu. Hep gülümsüyor, önüne gelene dirsek atıyor, Andro'nun yanından geçerken onun kolunu çimdikliyor, ağabeyini kabak çe-

kirdeği bombardımanına tutuyordu. Evdeki kasvetli atmosfere rağmen hâlâ radyodan müzik dinliyor, okuldan kız arkadaşlarıyla buluşuyor, yakışık almadığı gerekçesiyle defalarca uyarılmasına rağmen okulun avlusunda futbol oynuyordu. Yüzünü gözünü oynatmaya, çarpıtmaya devam ediyor; her yeni günü, sabahları yayınlanan jimnastik programı eşliğinde –eskiye göre biraz daha dikkatli olmakla birlikte– akrobatik egzersizlerle selamlıyordu.

Kitty'nin hareketlerinin ağabeyini kızdırdığı ölçüde, Andro ona daha fazla yaklaşıyordu. Kitty, Andro'nun yeniden gülerek korkularını aşabilmesi için, içgüdülerinin emrettiği her şeyi yapıyordu. Öğretmenlerini birer hayvan figürü olarak veya lazımlıkların üstüne resmediyor, çatının penceresinden yoldan geçenlerin kafasına ayçiçeği çekirdeklerini tükürüyor, şeker çalıyor, saçlarını kesiyordu. Büyüklerin suskunluğundan kaçabilmek için her şeyi yapıyordu.

Bir köşede saatlerce dikilme cezası verilip sayısız ihtar alsa da, okuldan sonra ceza dersine kalmak zorunda tutulsa da, Stasia tarafından paylansa da, Christine ona oğlan dese de bunları yapmaktan vazgeçmedi. Rusya'ya babasının yanına, her gün yulaf bulamacı yiyeceğiyle hanyayı konyayı göreceği bir askeri kışlaya gönderilme tehdidi bile para etmedi.

Andro teselliyi kitaplarda buldu. Kitaplar anneye açılan bir köprü gibiydi. Sopio ona hep kitap okumuş, edebiyattan "hayatın karanlık denizinde bir liman" olarak bahsetmişti. Andro annesine yakın hissetmek, ona hayal kırıklığı yaşatmayacağını bilmesini istiyordu; böylece büyük bir tutkuyla okumaya başladı. Eline geçen her şeyi okuyordu. Ramas mükemmel bir kütüphaneye sahip olmalıydı, kütüphanesinde belki örnek sosyalist bir evde bulunması beklenmeyen kitaplar da vardı.

Andro ile Kitty en baştan itibaren iyi bir ikili oluşturdular, zaten eskiden beri oyun oynarken Kitty ile ağabeyine göre daha iyi anlaşıyorlardı. Ancak şimdi bu ittifak bir cepheye dönüşüyor gibiydi. Kostya'ya karşı bir cepheye.

Sopio Eristavi 1935 yılının başlarında "Büyük Temizlik" kapsamında, meşhur Moskova metrosunun açılış yılında bir çalışma kampına gönderildi. Orta Asya'da bir yere sürgüne gönderildiği söyleniyordu. Stasia'nın, Christine'nin yardımıyla çalışma kampının Özbekistan Sovyet Sosyalist Cumhuriyeti'nde SasLag kısaltmasıyla anılan bir kamp olduğunu, burada ağırlıklı olarak tarım işlerinin yapıldığını, Sopio'nun pamuk işleme işlerine verildiğini öğrenmesi aylar aldı.

Stasia miliste uzun beklemeler, ricalarla aşağılanmalar sonrasında arkadaşına, içinde gıda malzemeleri olan küçük bir paketi, çocukların fotoğraflarını, kendisinin diktiği, Sopio'nun orada giymesine izin verilip verilmeyeceğinden emin olmadığı bir etekliği, Kitty'yle Kostya'nın kartpostallarını, Andro'nun yazdığı yürek yakıcı bir mektubu göndermeyi başardı.

Doğanın merhamet göstermesini bekleyemeyiz, ondan ihtiyacımız olanı almak görevimizdir.
Afiş yazısı

Olaylarla dolu bir yıl başlamıştı. Hava kuvvetlerinin kurulduğu, *Porgy and Bess*'in prömiyerinin yapıldığı, *Summertime*'ın söylendiği, caz müziğinin Alman İmparatorluğunda yasaklandığı, müzik kutusu kültürünün sahne aldığı, Billie Holiday'in bir doğaçlama caz dinletisi sırasında *What a little moonlight can do* parçasını seslendirdiği, Sovyet liderinin bir sonraki yıl yürürlüğe girip milyonlarca insanın hayatına mal olacak bir anayasa kaleme aldığı yıl.

Aynı yıl içerisinde (yine güzel ve güneşli Gürcistan'ımızda doğan) bir Bay Mairanovski, Küçük Büyük Adam'ın kanatlarının altına sığınmasının akabinde Gizli Laboratuvar 12'yi kuracaktı. İçişleri Bakanlığı'na bağlı olduğundan böylece Küçük Büyük Adam'ın emrinde bulunan bu laboratuvar bazı zehirli maddeler üretip bunları tutuklular üzerinde deniyordu. Laboratuvar çalışmalarının kapitalist ülkelerde görev yapan Sovyet ajanlarına destek sağlaması planlanıyordu. Mairanovski'nin başlıca hizmeti, bugün hâlâ uygulama bulan zehirli idam sandalyesinin keşfi oldu; bunu yalnızca geçerken belirtmiş olalım.

Evet, olaylarla dolu bir yıl. Elvis Aaron Presley'nin Mississipi/Tupelo'da dünyaya geldiği yıl (Stasia gibi Elvis de ölü bir ikiz kardeş refakatinde dünyaya gelecekti, Elvis'in ikiz kardeşi erkekti).

Sovyet yargı sisteminin, iktidarı zayıflatmayı amaçlayan her eylemin karşı devrimci nitelemesiyle cezaya tabi tutulduğu bir kanuna kavuştuğu yıl.

Zayıflatma ile tam olarak neyin kastedildiği muğlaktı, böylece partinin hoşuna gitmeyen her eyleme uygulanabilirdi. Teröristlik suçlamasının söz konusu olduğu her durumda, müdafaa hakkının iptal edilip ölüm cezasının tek ceza olarak belirlendiğini içeren bir kanun. Antisosyalist içerikli bir fıkraya gülen veya antisosyalist içerikli bir kitap okuyan, bir kez Avrupa'yı ziyaret etmiş veya bir kadına Batı malı bir parfüm hediye etmiş olan herkesin, hiçbir ön uyarı ya da açıklama yapılmaksızın İçişleri Komiserliği elemanları tarafından –tercihen şafak doğarken– gözaltına alınmasına izin veren bir kanun.

1917 yılında Merkez Komite'yi oluşturan yirmi iki adamdan, 1938 yılına gelindiğinde yalnızca bir kişi hayattaydı, çelik adamın bizzat kendisi.

İnançlı komünist Ramas İosebidse derin bir çukura düştü; düştüğü çu-

kur o denli sonsuz ve karanlıktı ki, nihai karanlıktan başka bir çıkar yol göremedi.

Yıllarca inandığı ideolojiye hizmet etmekten başka hiçbir şey yapmayan Ramas İosebidse, bu ideoloji için ailesinden bile vazgeçti. Komünizmi, partiyi, güzeller güzeli karısını her şeyden çok seven şişman, bonkör hedonist, aynı anda üçünü birden yitirdi. Çünkü üçü de ayrılmaz bir şekilde birbirine bağlıydı, bir bütün olmuştu.

Her şey görev başındaki hayal kırıklıklarıyla başlamıştı; giderek keskinleşen, sertleşen, kan kokan, güya partinin güçlenmesine, davaya hizmet eden uygulamalarla. Fakat bu dava, bir zamanlar inanıp uğruna çok şey feda ettiği davayla aynı dava değildi. Kendisiyle birlikte bu ölüm aygıtına karşı yeni bir mücadeleye girişebilecek kişiler ya ölmüştü ya da sürgündeydi. Parti giderek daha saçma suçlamalar öne sürüyor, her şeye, herkese karşı duyulan kuşku gülünç bir nitelik kazanıyor, her saat başı yeni bir ihanet ortaya çıkartılıyordu. İnsanlar arkadaşlarını, komşularını ihbar ediyorlardı.

Ramas, marksizme inanmıştı. İnsanın bu inancı hayatıyla ödemek zorunda kaldığı zamanlarda komünist olmuştu. Babasına karşı gelmiş, payına düşen mirasta başkalarının da hakkı olduğunu düşünmüştü. Küçük Büyük Adam'a inanmıştı.

Daha o uğursuz yılbaşı eğlencesinin yapıldığı gece Küçük Büyük Adam'ın gözlerinde her şeyi, Christine'nin narin kalçalarına, pürüzsüz bileklerine, kuğu boynuna, baygın bakışına, keskin dudaklarına, küçük genç kız göğüslerine, saçının görkemine, onuruna duyduğu dizginlenemez arzuyu görmüştü.

Bu, birçok erkeğin, Christine'yi görünce bastırmayı beceremediği o olağan arzu değildi; Ramas bunun gibi bakışlardan dolayı gurur bile duyabiliyordu, evet, herkesin kıskandığı bir sanat eserinin sahibi olma anlamında bir gurur. Fakat Küçük Büyük Adam'ın arzusu farklıydı. Bu, bir katilin arzusuydu.

Ramas bunları o zamanlar kelimelere dökmeyi beceremediği için hissetmişti. Böyle bir şey düşünmeye cesaret edememiş, kendisine itirafta bulunamamıştı. Olanları hafifsemişti çünkü ne de olsa bu adama sadakatiyle bağlılığını kanıtlamış, yolunda ona refakat etmişti.

Ancak bu adam, gözünü bile kırpmadan insanları işkence odalarıyla ölüm hücrelerine gönderiyordu. Daha o zamanlar bunun böyle olduğunu tahmin edebiliyor, şimdi ise bizzat kendi gözleriyle gördüğü için biliyor, bunun Christine'yle kendisi için ne anlama geldiğini anlıyordu.

Küçük Büyük Adam, Christine'ye sahip olmuştu fakat Ramas yine de, onun biricik Helena'sının, evrenin en güzel kadınının bunu kabul ettiğine inanamıyordu.

Görev seyahatleri arttığından, gittiği yerlerde Bakü, Erivan ve Taşkent'te yapacak çok fazla bir işi olmadığını, hatta fazlalık teşkil ettiğini gördüğünden beri, bu durumu tahmin etmeye başlamıştı. Eve geldiği zamanlar, Christine kendisini ona kelimenin tam anlamıyla takdim etmeye başlayınca, kuş-

kuları tasdik edilmiş oldu. Oysa Christine, bedensel yakınlığı hiçbir zaman aramazdı. Her ne kadar Ramas hep Christine'nin kendi bedensel hazlarını giderek keşfedeceğini, kapılarını ona açacağını ummuş olsa da, Christine evlilik yükümlülüklerini bir tür yük olarak görmeye devam etmişti. Bu durum Ramas'ı gerçek anlamda üzmemişti çünkü söz konusu ataletle yokluk onun güzelliğinin bir parçasıydı, bu güzelliğin erbabı olan Ramas, çok fazla zorlandığı taktirde, güzelliğin hızla solacağını biliyordu. Ramas gerçekçi bir insandı; kendisinden yirmi yaş küçük bu büyüleyici güzellikteki kadınla evlenirken, onun kendisini hiçbir zaman, kendisinin onu arzuladığı kadar arzulamayacağının bilincindeydi. Christine onu hemen sevmeye başlayamazdı, Ramas onun aşkını, kişiliğini ortaya koyarak değil başka yollardan elde etmek zorundaydı.

Christine daha evliliğinin ilk yıllarında, sürdürmek istediği hayatı ona sunabilecek olan doğru adamı bulduğunu anlamıştı. Ramas elini geceliğin altına sokunca onu reddetmekten vazgeçmiş, kulağına güzel sözler fısıldayınca onu duymazdan gelmemiş, yüzünü heyecanla ve taparcasına öpücüklere boğunca ona duygusuzca bakmamıştı. Hatta bazen ayağını kendi tarafından onun tarafına sürmeye bile başlamıştı; onu çıplak görmek Christine'yi artık utandırmıyor, hatta bazı sabahlar yüzüne hınzırca bir gülümseme yerleşmesine neden oluyor, bu da Ramas'ı dünyanın en mutlu adamı yapıyordu.

Görev seyahatlerinin sıklaşmaya başladığı yılbaşı gecesine, bir akşam çöp kutusunun içinde, arkasında çok tanıdık, kargacık burgacık harflerle "Senin için deli oluyorum" yazılı bir tiyatro bileti bulana kadar.

O anda Ramas İosebidse'nin dünyası yıkılıp hayalleri kül oldu; müziğin antik bir koro eşliğindeki bitişi patetik, görkemli oldu. Çünkü Ramas heybetli bir adamdı. Her açıdan. Mutsuzluğu yaşamın kaburgasından meydana geldi; kanlı, acı dolu, çirkindi. Ramas İosebidse'nin yaşamından, hayalleriyle umutlarından zorla söküp alınan kaburgadan. Christine'yi hiçbir zaman onunla yalnız bırakmaması, onu küçümsememesi, Christine'nin yeterli güce sahip olduğu düşüncesine kapılmaması gerektiğini bildiği gibi, Christine'yi hiçbir zaman bağışlamayacağını da biliyordu. Karısını hayranlıkla tapınmanın o denli yüksek bir tepesine layık görmüştü ki, düşüş şimdi ölçüsüz derinliklere kadar sürmek zorundaydı.

Christine'yi hâlâ sevip arzulamasının önüne geçemiyor, bu nedenle ondan daha da fazla tiksiniyordu. Karısının kendisini hiç olmazsa genç, kendi karizmasına eşdeğerde birisinin kollarına atmış olsaydı bir kurtuluş, bir çözümün bulunabileceğine inanmak istiyordu ancak gerçek çok daha gaddardı.

Hayat ölüme, gönderilen sayısız cellada hareket serbestliği bırakmıştı.

Stasia, siyah Bugatti'ye binmemesi için kız kardeşine yalvarmayı çoktan bırakmıştı. Eniştesine yalan söylemeyi, oynanan oyuna katılmayı, hatta çocuklara Ramas'a teyzelerinin gezintilerinden bahsetmemelerini tembih

etmeyi, şişman aşçı kadınla soluk yüzlü hizmetçi kızın, Christine'nin gittiği zamanlar evde olmamasını ayarlamayı kabullenmiş, anlaşmanın tüm maddelerini sessizce imzalamıştı çünkü korkuyordu, evet, korkuyordu. Andro'yu elinden almalarından korkuyordu. Şimdilik iyi olsa, çocuklar için düzenli bir şekilde para gönderse de, kocasının başına bir şey gelmesinden korkuyordu. Her şeyden önce, küçük kız kardeşine bir şey yapmalarından korkuyordu.

Christine her seferinde geri dönüyordu. Hiçbir zaman üç saatten fazla kalmıyordu. Stasia onunla hiç ne hissettiği, o şık elbiselerle o arabaya binmenin nasıl bir duygu olduğu hakkında konuşmamıştı. Kız kardeşinin nasıl olup da giderek daha da güzelleştiği, gözü pekleştiği, sakinleştiği, gözyaşı dökmediği, yakınmadığı hakkında. Çünkü yüksek sesle, açıkça sorulması gereken bir sorudan korkuyordu: "Zevk aldın mı?"

-Bunun önüne geçmen lazım, dedi Stasia sonunda sessizce.

Vişne liköründen küçük bir yudum aldı, hızla yayılıp kendi kendisinin tadını çıkaran bahçeye baktı.

-Elimden geleni yapıyorum, umarım bunu biliyorsundur. Bunu aylardan beri yapıyorum. Fakat gücüm her şeye yetmiyor. Benim gibi başkaları da var, ben yalnızca tek bir kişiyim.

-Sen onun gözdesisin.

-Gözde... Güzel ifade ettin bunu, gerçekten.

"Bu adamın kollarının arasında ne hissediyorsun? Kim o adam, sen kimsin? Sevdiğimi kurtaramıyorsam ben kimim? Nasıl bir insanım ben, nasıl bir kadın, nasıl bir anne? Neden hayat sanki hepimiz suskunluk yemini etmişiz gibi geliyor? Çocukluğumuz nereye gitti? Leylaklar neden çok kısa bir süre açıyor? Kiraz ağacını gördün mü, herhalde bir şeyler yapmak lazım, doğru dürüst büyümüyor. Ramas nerede, ne düşünüyor? Hiç kimse bu yasaklara, kurallara karşı gelmezse ne olacak? Her yere asılan bu propaganda afişleri neyin nesi? Otuz altı yaşında olmama rağmen neden hâlâ her şeyi öğrenmem gerekiyormuş, doğuştan hiçbir özelliğe sahip değilmişim, hiçbir şey doğal değilmiş gibi hissediyorum? Kuşlar ölünce neden gökten yere düşmüyorlar? Açılmış kanatlarla ölünmez mi? Mucizelere inanır mısın? Sopio nerede? Nasıl hayatta kalacak? Ne yapmaya zorlanıyor? Onu yalnız bıraktım. Onu anlayamadım. Hayatımda hiçbir zaman kendimi onunla birlikte olduğum zaman hissettiğim kadar evimde hissetmedim. Onun başına bir şey gelmemesi lazım, başına şimdiye değin geldiğinden fazla başka bir şey gelmemesi lazım. Çikolatayı özlüyorum, sen de özlüyor musun? Belki de babamı ziyarete gitmem gerekiyor. Lida manastıra kapanacak, ebediyen. Duydun mu? Babam yazmış. Kocamı neredeyse hiç özlemiyorum, komik değil mi? Kitty beni endişelendiriyor. Yaşadığımız zaman için çok çabuk köpürüyor. Kendimi son zamanlarda dayanılmaz derecede yorgun hissediyorum, neden acaba? Neredeyse hiçbir şey yapmıyorum. Hiçbir işe yaramıyorum. Gerçekten çok güzelsin. Bunu hep yeniden görüyorum. Kaşların, dilin, kollarındaki tüyler, ayakların, damarların bile biçimli, güzel. Oğlum

sana tapıyor. Senin gibi güzel olunca her şeyin daha kolay olduğunu sanıyorum. İnsanın başkalarının merakı için bir şey yapması gerekmez. Kocan seni gerçekten seviyor, bunu hep yeniden görüyorum. Ona saygım var, akıllı bir adam. Masa örtüsünü değiştirmemiz gerekiyor, üstünde lekeler var."

Stasia'nın kafasından bunlar geçti, kız kardeşine bunları söylemek isterdi. Fakat bunun yerine yalnızca,

-Temiz havaya çıkıyorum, dedi.

Çaresizlik adacıkları oluştu. Bulutlar toplandı, gökyüzü matlaştı, bir bukalemunun rengini aldı. Nehrin kenarındaki söğüt ağacı eğilip teselli etmek üzere toprağı okşadı. Daha kötü zamanlar gelecekti, doğa buna hazır olmalıydı.

Şehrin çukurlarıyla yağmur sularında yeşil, donuk küçük kıvrımlar oluştu. İnsanların boğazlarında, acı bir ilaç gibi yutulması gereken çığlıklar meydana geldi.

Duvarlarda gri gölgeler meydana geldi, hayaletler boğuk bir sesle fısıldıyorlar, kimse bir şey duymuyordu. Kelimeler uzun bir süre ağızlarda dağılacak, sokaklar onursuzca ve haince gülünç bir çaresizlik kokacaktı.

Evlerin çatı oluklarıyla tozlu köşelerinde huzursuz böcek orduları meydana geldi. Seslerini duyurmak için tıslayıp kanatlarını paralıyorlar; fark edilmiyorlardı.

İnsanların yüzlerinde tüm o bastırılmış arzularla ürkütülüp kovulmuş hayallerden kaynaklanan lekeler meydana geldi.

Sonra Christine, Andro'nun soyadının değiştirilip Stasia ile Simon tarafından resmen ve acilen evlat edinilmesi gerektiğini belirtti.

Şehrin üzerine ölümcül sıcaklığıyla çöken 1936 Eylül'ünde tek bir mektup geldi. Sopio'nun el yazısı her zamanki gibi cömert ve genişti fakat bunun haricinde her şey değişmişti. Düşünceler kopuktu; korku mektubun her satırından hissediliyor, kokusu alınıyordu. Mektubun tabi olduğu sansür de algılanıyordu.

"Sevgili Taso, canım oğlum Andro, bir tanem Kitty, akıl dolu Kostya'm, paketinizle mektuplarınızın beni nasıl sevindirdiğini anlatamam. Ben iyiyim. Burada çok çalışıyoruz. Sizleri kendimi unutacak kadar özlüyorum fakat geleceğe güvenle bakıyor, ona tutunuyorum. Çok şey değişti, bundan sonra da çok şey değişecek fakat bildiğim bir şey var ki, sizi tüm kalbimle seviyorum. Hep bir arada kalın, küçük bir takım oluşturun, böylece her şeyin üstesinden gelebiliriz. Ebediyen, Sopio'nuz."

Stasia'nın ağlayıp ağlamadığını, utançtan kahrolup kahrolmadığını veya öfkeden tırnaklarını kemirip kemirmediğini bilmiyorum ama bu mektupla hemen akabinde olanların Stasia'nın kalbini uzun bir süreliğine uyuşturduğuna eminim.

Sopio'nun ölüm haberi iki aylık bir gecikmeyle Tiflis'e ulaştı. Nasıl öldüğü, nerede defnedildiği bildirilmemişti. Alınan mektup, sanki Sopio'nun ölümü önüne geçilmesi mümkün olmayan bir durummuş, ölümcül hasta-

lığının hazin sonu çoktandır bekleniyormuşçasına bir hastane raporu gibi kuru ve sarih bir mektuptu.

Stasia'nın yas olarak gösterdiği tek tepki, bir sabah bahçeye çıkıp–çocuklar okula gitmişti, Christine makyaj masasının karşısına oturmuş hazırlanıyordu–, tüm çiçekleri ayaklarıyla çiğnemesi oldu. Aslanağızlarıyla begonyaları ezdi, parlak sarı günebakanlarla soluk sarı amarilleri kökleriyle birlikte topraktan söküp parçaladı. Bu, bir güzellik katliamıydı. Bu haber, okulda vatan için yazılan marşlar öğrenen, annesinin aynı vatan adına pis bir avluda üç rublelik bir kurşunla başından vurularak öldürüldüğünü bilmeyen Andro'dan gizlendi. Onu kollamak istiyorlar fakat aslında bu anlamsız, dehşet verici olayı nasıl açıklayacaklarını bilmiyorlar, çocuk gözlerinden okunabilecek gerçeklerden korkuyorlardı.

Kan kırmızısı bayraklar güneş ışıklarını selamlıyor,
kan kırmızısı bayraklar hesap vermeye çağırıyor!
Kan kırmızısı bayraklar zaferin sahibi olacak,
dünyaya yeni bir umut taşıyacak.
Sosyalist şarkı

Frunze'nin Denizcilik ve Askeri Akademisi, Denizcilik ve Bilim Bölümlerinde dört ana eğitim dalı sunuyor, Kostya bunların arasında en fazla Navigasyon ile ilgileniyordu.

Kostya için sınıf birincisi olarak akademiye kabul edilmek –bazı mükemmel referanslarla Simon'un ilişkilerinin de sayesinde– bir çocuk oyuncağıydı. Kostya son iki yıl boyunca âdeta deliler gibi zihinsel ve bedensel yetenekleri üzerinde çalışmış, haftada üç kez sayısız yüz metrelik kulvarlar yüzmüş, ağırlık kaldırmış, Gençlik Spor Sarayı'ndaki atletizm kursuna katılmıştı.

Kostya'nın eğilimini öngören Stasia, başarısızlığına daha fazla yakınmayıp oğlunun, sevgili babasının himayesine geçme arzusunu kabullendi. Kocasına birkaç mektup yazmış, hatta postaneden telefon açarak ondan Kostya'ya göz kulak olmasını rica etmiş, Kostya'nın göründüğünden daha duyarlı olduğunu, üsteğmenin, oğullarının fiziksel gücüne kanmaması gerektiğini söylemişti. Simon oğluyla gurur duyuyordu, bu harikulade gelişmenin devam etmesi için elinden gelen her şeyi yapacağına söz verdi.

Kostya'nın taşınması fazlaca tantanaya gerek duyulmaksızın ele alındı, merkez gardaki veda da aynı şekilde çabuk ve gözyaşsız vuku buldu.

Kostya tam trene binerken, Kitty arkasından, "Biraz da eğlenmeyi öğren!" diye seslenince, Kostya kendi kendine, ilkönce kendisinin bir kız gibi davranmayı öğrenmesi gerektiğini mırıldandı. Stasia, oğlunu alnından öpmüş, eline tatlı ürünlerle dolu bir paket sıkıştırmış, tren harekete geçince yüzünü başka bir yöne çevirmişti.

Nasıl Sopio'nun ölümüyle çiçeklerin imhası önlenemediyse, Sovyet tarihinin en kanlı ve kuduruk yılı olan 1937'de, aynı bir fırtına gibi ama gök gürültüsüz, sessiz bir şekilde, önü alınması mümkün olmayan bir felaket meydana geldi.

Ramas İosebidse'nin, sonbaharın yumuşak bir ekim akşamında, Kostya'nın ayrılmasından yalnızca birkaç hafta sonra, planlanandan daha önce eve dönmesinin önüne geçilemezdi. Harika bir akşamdı, yemekten sonra tatlı olarak hâlâ kavun yeniliyordu; akşamları dışarıda geçirebilecek kadar

sıcaktı. Çocukların bir haftalığına Stasia'nın ailesinin yanına, sıkıcı sınır şehrine gitmiş olması tamamıyla tesadüftü. Christine erkenden yatmıştı, başı ağrıyordu; Stasia hâlâ bahçede oturup bir bilmece çözüyordu. Aşçı kadınla hizmetçi kız evlerine gitmişlerdi.

"Ramas?" Stasia şaşırarak eniştesine doğru yürüdü. Ramas gülümsedi; duygusal bir ruh halindeymiş gibiydi çünkü nadiren yaptığı bir şey yapıp Stasia'yı kucakladı, sonra bahçeye onun yanına oturdu. Ramas'ın yanında bir dosya çantası vardı, yolculuğun yoruculuğundan bahsedip çocukları sordu.

Stasia senelerce, çocukların evde olmamasının Ramas'ın planını hayata geçirmesinde belirleyici bir rol oynadığını düşünecekti. Ancak ben, Ramas'ın bunu aylarca planlayıp her halükârda yapmış olacağı kanısındayım; o ekim akşamı olmasa da başka bir fırsat nasıl olsa doğardı, çocukların okulda olması bile yeterli olurdu.

Ramas yorgun olduğunu, Christine'yi göreceğine sevindiğini belirtip karısını uyandırmak üzere yukarıya, yatak odasına çıktı. Karısının yanına uzayıp onu sıkı sıkıya kendine bastırdı.

-Ne yapıyorsun burada, ne zaman geldin?

-Biraz önce. Seni görmek zorundaydım. Artık dayanamadım.

-Yola izinsiz mi çıktın? Kurallara karşı değil mi bu? Sakın başına bir şey gelmesin?

-Seni çok istiyorum...

Ramas, Christine'nin geceliğini çekiştirmeye başladı. Sonunda Christine ona boyun eğdi, kendisini elbette suçlu ve kötü hissediyordu. Geceliğini çıkardı, son aylarda çıplaklığının erkekleri, giyinik haline kıyasla daha zayıf kıldığını öğrenmişti.

Ramas uzanıp Christine'yi üstüne oturmaya zorladı. Hiç böyle sevişmemişlerdi. Christine, kocasının gergin yüz hatlarına baktığında bunun acıdan mı, yoksa hazdan mı kaynaklandığını kestiremedi; kendisini ona bakmak zorundaymış gibi hissediyordu çünkü Ramas da gözünü hiç ayırmadan ona bakıyordu. Beyaz, sivri göğüslerine, kusursuz vücuduna bakmıyor, bedeninin en ücra bölgelerine dokunmuyor, hiç durmaksızın yüzüne bakıyordu.

Christine yavaş yavaş hareket etmeye başladı, kafası karışık ve duyduğu hazdan şaşırmış olarak; kocasının, destek olarak sunduğu ellerine tutundu. Şaşkındı çünkü yaptığından zevk almaya başlamıştı. Nefesi hızlandı, alnında küçük ter tanecikleri belirdi; Ramas gülümsedi, kendisini tümüyle Christine'ye vermiş, bedeni bağımsızlaşmıştı. İki farklı insan, iki farklı beden gibilerdi; hissettikleri haz birleşmelerinden değil, kendi bedenlerinden kaynaklanıyordu.

Christine yüzünü kapatmak istedi, Ramas böyle bakmaya son vermeliydi; inledi, oysa sevişirken çok sessiz olurdu; taşrada aldığı Hıristiyan eğitimini, Tiflis'in dünyalı yaşam tarzıyla hâlâ gerçek anlamda dengeleyememişti; Ramas ellerini tutuyor, ona destek oluyordu.

Christine onun yanına uzanmak, alnını okşamak istiyordu çünkü kal-

bine iğne gibi batan, acı veren duygular hissediyordu, elinde olsaydı hıçkıra hıçkıra ağlar, ondan özür diler, olanları olmamış kabul eder, onunla birlikte şehirden kaçar, ıssız bir yerde her şeye yeniden başlardı; onu, parasıyla gücü olmaksızın da kocası olarak kabul etmeye hazırdı.

Tüm bunları, bu hissi tadacağını hiçbir zaman düşünmediği o anda çekingenliğini, İncil'i ve görgüleri unutup sesini giderek yükselttiği o anda anladı. Onunla birlikte her yere gideceğini, bakışı hüzün dolu bu sakin adamla her yere gideceğini anladı; evet, bakışı, sanki her şeyi biliyormuş gibi hüzünlüydü, evet, her şeyi biliyor diye düşündü. Ramas gülmeye başladı, alay eder gibi değil, anlayışlı, sevgi dolu, mutluluğunu idrak etmekte zorlanıyormuş gibi tarif edilemez bir güzellikte gülüyordu. Sonra, "Evet, evet, çok güzelsin, evet, benim güneşimsin, evet, evet," diye fısıldadı. Christine utancından tam manasıyla sıyrılamadı, Ramas'ın ona bakarak konuşması hoşuna gitmiyordu fakat duyduğu haz, kendini kaybetmek o kadar güzeldi ki.

Bu sefer kendini birisine vermiyor, bizzat kendisi birisine sahip oluyordu. Oysa birinin karısı, gözdesi, metresi, evet, fahişesi olarak hep kendini vermek zorunda olduğunu hissederdi. İçindeki her şeyi bağırarak dışarıya atmak istiyordu, kendi kendine neden daha önce hiç böyle hissetmediğini sorarak gözlerini kapadı. İçini sonsuz bir sıcaklık, yumuşak, sakıngan bir şey kaplayıp göğsüne doğru yayıldı; sonra yine o acı dolu iğne batması geldi, o anda dudakları, daha önce hiç söylemediği bir cümleyi biçimlendirdi, "Seni seviyorum."

Afallamıştı; daha önce Ramas ona bu cümleyi söylediğinde hep yalnızca, "Ben de," diye cevap vermiş, herkesin duymak istediği halde kendisinin pek önemsemediği bu kelimelerin ne anlama geldiğini hiç düşünmemişti. Mücevherler, davetler, kendisine hayranlık duyulması, takdir edilme onun için hep daha önemliydi, Ramas'tan bu hayatı, tam da bu hayatı talep etmişti. Aşk, hiçbir şey yapmadan hakkı olan bir şey gibi görünmüştü; varlığıyla insanları mutlu etmesi yeterliydi, hepsi bu. Ramas hiçbir zaman, "Beni seviyor musun," diye sormamış; onun, "Ben de," cevabıyla tatmin olmuş, başka bir istekte bulunmamıştı.

Kendisinden nefret ederken onu seviyordu. Bu çelişki göğsünü parçalıyor, dışarıya haykırılmak istiyordu. Ramas o kelimeleri duyduğunda gözyaşlarını bıraktı; bunların gözyaşı olduğuna, Ramas'ın ağladığına dair hiçbir kuşku kalmamıştı. Fakat Christine, kocasının neden ağladığını bilmiyor, emin olmamakla birlikte, bunların sevinç gözyaşları olduğunu umuyordu. Kalçasının hareketleri hızlandı, Ramas bu hareketlere uyum sağlayarak karısına şu anda çok çekici gelen hantal bedenini ona sundu; yalnızca karısının mutluluğu için, onun sınırsız özgürlüğe kavuşması için vardı.

Stasia odasında uyandı, doğrulup oturdu, kulak kabarttı. Kız kardeşinin sesini duyduğunda karanlıkta ağzını açtı. Christine kocasıyla sevişiyor, başka insanların da yaptığı bir şey yapıyordu; Christine'nin insani duyguları vardı, o da etle kandan oluşuyordu. Stasia kulaklarına inanamadı, kıkırdayarak güldü, ilk fırsatta kız kardeşine takılmaya karar verdi. Heyecanlıydı,

keyfi de yerindeydi galiba. Bunlar sevinç çığlıklarıydı, evde uzun bir süreden beri bu kadar güzel bir şey duyulmamıştı.

Sonra o çığlık duyuldu; o kadar yüksek perdeden bir çığlıktı ki, evin içinde yankılanıp tüm köşe bucağa sindi. Bir doğum çığlığına, marşa benziyordu; duyulan hazzın kutlaması gibiydi; sanki birisi bir aryaya başlıyormuşçasına giderek yükseldi, çınlayan, saf bir çığlıktı.

Stasia irkildi, tekrar doğrulup oturdu. Ne yapıyorlar bunlar orada diye kendi kendine sorup sırıtmayı bastırdı.

Christine çığlık atıyor, kocası ise gülüyor, mutluluk ve minnettarlıktan gülüyordu. Christine gözlerini kapatmıştı, bir flütün sesiyle dans eden bir yılan gibi kıvrılıyordu. İçinde bir şey infilak etti, gözlerinin önünde küçük yıldızlar belirdi.

Kocasının, yatağın yanında duran küçük bir şişeyi kavradığını fark etmedi.

-Bunu bizim için yapıyorum. Yalnızca bizim için. Seninle benim için. Çünkü başka bir kurtuluş yok, dedi Ramas, Christine'yi bileğinden tutarken.

Hâlâ sarhoş gibi olan Christine gözlerini açtı. Bir parfüm şişesine benzeyen küçük, şık şişeyi fark edip gülümsedi.

-O ne, sevgilim, diye sorup gerindi.

-Seni yalnız bıraktığım için üzgünüm. Kimse bana senin verdiğin mutluluğu vermedi. Bu, senin suçun değil.

Kocasının sakin ses tonundan ürktüğü için biraz kendine gelen Christine elini kurtarmaya çalıştı ama Ramas'ın, bileğini ne kadar sıkı kavradığını fark etti.

-Ne yapıyorsun, diye sordu, sesine korku karışmıştı.

-Yoksa durmayacak. Hayır dediğin anda bunu hayatınla ödeyeceksin. Başka bir çıkar yol yok.

Christine'nin sırtından bir ürperti geçti, küçük şişeye baktığında hiçbir şey anlamadı. Ancak artık hiçbir kuşkusu kalmamıştı: Ramas her şeyi biliyordu. Bedeninde hâlâ dolaşan hazzın kırıntılarına karşı direnip doğrulmaya çalıştı. Sonsuz bir minnettarlık, utanç ve üzüntüden başka hiçbir şey hissetmiyordu.

-Ramas, ne oluyor, diye kekeledi.

Ramas o anda şişenin içindeki sıvıyı Christine'nin yüzüne döktü, yalnızca birkaç damla; Christine ilkönce bunun su olduğunu sandı fakat sonra bir şey korkunç bir şekilde yanmaya başladı; Christine yanık kokusunu aldı, ancak yananın kendisi olduğunu, acı, yüzünün sol tarafına yayılıp diğer bütün hisleri felç edinceye, zihnini sarsıp bedenini kramplarla titretmeye başlayana kadar idrak edemedi. Sonra bağırdı. O kadar tiz bir sesle bağırdı ki, çığlığı evdeki tüm cam eşyaların titreşmesine neden oldu. İnsanlık dışı bir haykırıştı bu. Eline birkaç damla asit gelen Ramas da hayvani bir ses çıkardı. Sonra karısına bakmadan ayağa fırladı, pantolonunu alıp odadan dışarıya

koştu.

Stasia koşarak odasından çıktı, kız kardeşinin yatak odasının kapısının açık olduğunu hayretle saptadı. Karanlıkta ilkin yalnızca Christine'nin yatağın üzerinde çırılçıplak bir vaziyette sağa sola kıvrıldığını gördü. Ramas'a bir şey olduğunu, çaresizlik içerisinde kendisine bir şey yaptığını, yataktaki kanın onun kanı olduğunu düşündü. Fakat sonra Christine yüzünü döndüğünde Stasia, kız kardeşinin yüzünün sol yanının kanlı, yanık et kokan derin bir yara halini aldığını gördü.

Ramas İosebidse'nin cesedi ertesi sabah Koyori Ormanı'nda bulundu, üzerinde yalnızca ayakkabılarıyla pantolonu vardı. Bir Walther PPK ile kafasına sıkmıştı. Silah; arkadaşı, hamisi ve amirinin bir doğum günü hediyesiydi.

Christine'nin gözü mucizevi bir şekilde hasar görmedi. Fakat yüzünün sol tarafı tanınmayacak derecede deformasyona uğramıştı.

Christine'nin dudaklarına bir gülümseme belirtisi kondurabilecek tek şey sıcak çikolataydı. Perdeleri sıkı sıkıya kapalı bir odada, yüzünü saklayıp çığlıklarını bastırarak yatakta geçirdiği uzun haftalar boyunca sıcak çikolata, acılarını biraz olsun dindirdi.

ÜÇÜNCÜ KİTAP
KOSTYA

Liderimize mutlu bir çocukluk geçirdiğimiz için teşekkür ederiz.
Afiş yazısı

Kostya, o zamanlar henüz Petrograd olan ama çok yakında Leningrad'a dönüşmesi beklenen Petersburg'taki Frunze Denizcilik Akademisi'nde denizcilik eğitimi almaya başladı.

Akademi, hemen Neva'nın yanı başındaki güzel Vasilevski Yarımadası'nda bulunan eski bir binadaydı.

Frunze Akademisi daha kısa bir süre önce, disiplini ve örnek olması nedeniyle Kızıl Halk Nişanı'yla mükâfatlandırılmıştı. Kostya, Doğu yarı küresinin belki de en Avrupai şehrine geliyordu. Şehir, Batı'nın takdirini kazanma amacıyla, bu güzellik için sık sık hayatlarını da kurban etmek zorunda kalan angarya işçilerle mahkûmlar tarafından inşa edilmiş, yalnızca İsaak Katedrali'nin yirmi altı metre yüksekliğindeki kubbesinin altın kaplama çalışmaları seksen insanın hayatına mâl olmuştu. Gururlu Neva'ya bakan beyaz şehir adayla köprüleri, siyah harikulade kedileri, heybetli, kendilerinden emin bir şekilde herkesin kendilerini beslemesine izin veren korkusuz kuzgunları, karanlık, iç içe geçmiş avluları ve gizli geçitleriyle tanınıyordu, bir Fransız gelinin kurnazlığını bir İtalyan dulun ağırbaşlılığıyla birleştiriyordu.

Fakat Petrograd her şeyden önce komünist ideolojinin merkez üssüydü. Şafak Tanrıçası silahını burada ateşlemiş, Lenin ulusu *kurtarmak* üzere bir mucize sonucunda Fin İstasyonu'nda burada ortaya çıkmış, partinin büyükleri başlangıcı burada yapmış, yeni zaman dilimi burada başlamıştı.

Moskova İstasyonu'nda trenden indiği anda, Kostya'nın göğsü gurur ve saygıyla kabardı. Çünkü babasının izinde, komünist ideolojinin kalbinde bulunmak onun için bir onur vesilesiydi.

Babasının böylesine mütevazı bir evde oturmasını takdire layık buldu; küçücük ev, Petrograd adasında bulunan, askerler ile aileleri için ortak daireler olarak düzenlenen on dokuzuncu yüzyıldan kalma klasik stildeki bir binadaydı. Teyzesinin evinden bildiği şatafat, lüks, lüzumsuz eşyalar, israf sayılabilecek iş güçleri burada yoktu.

Babası tarafından şehirde gezdirilip onun arkadaşlarıyla bir votka içmesine izin verilince gururdan neredeyse göğsü patlayacaktı. Kostya çok yakında babası için iyi bir gurur vesilesi olacağından emindi. Babasına ne kadar dürüst, çalışkan, disiplinli, vatana bağlı olduğunu kanıtlayacaktı.

Gemileri gördüğünde büyük bir mutluluk hissetti. Kafkasya'nın o taşkın Şark yalnızlığından nihayet kurtulmuştu, artık dünya olaylarının tam ortasındaydı. Minicik yurt odası bile onu çocuksu bir coşkuyla doldurdu.

Basit bir şilte, eskimiş bir yün battaniye, küçük bir masa, çürümüş bir dolap –ileriki yıllarda yalnızca bu eşyalara ihtiyaç duyacaktı. Şüphesiz yeni arkadaşlar, denizcilik tutkusunu kendisiyle paylaşan yoldaşlar da bulacaktı.

İlk küçük hayal kırıklığı, henüz eğitimin ilk gününde oda arkadaşının asil bir Petrograd'lı değil; sıska, kısa boylu, varlığıyla yokluğu belli olmayan seyrek saçlı, daracık omuzlarıyla çok mecalsiz görünen bir Gürcü olduğunu öğrenmesiyle yaşandı; üstelik çocuk, tüm kelimeleri yumuşatarak telaffuz ettiği için Kostya'nın yağcılık olarak algıladığı bir Güney Gürcistan şivesiyle konuşuyordu. Adı Giorgi Alania olan oğlanın özgüvensiz, yılgın bir hali Kostya'nın ideal bir oda arkadaşı tahayyülüne asla uymuyordu.

Kostya babasına yakındı, ona oda arkadaşlarının millet mensubiyetine göre mi ayarlandığını sordu. Babası gülerek yadsıdı, anadilini konuşabileceği için sevinmesi gerektiğini belirtti. Fakat köklü akademinin katı disiplini, yavaş yavaş etkisini göstermeye başlayan kuzey soğuğu, Kostya'nın kendisini herkese kanıtlayarak hep en iyi olmak hırsı, başlangıçtaki bu hayal kırıklığını çabucak unutturdu.

Kostya sabahları saat altıda kalkıyor, odasında jimnastik egzersizleri yapıyor, kantinde kahvaltısını alıyor, kurslara katılıyor, sonra akademinin kütüphanesine gidip derslerde bilgisiyle parlayabilmek, öğretmenlerin sempatisini kazanabilmek için mühendislik tekniğine yoğunlaşıyordu. Fin Körfezi'nde yapılacak olan ilk eğitim tatbikatlarını heyecanla beklemekteydi çünkü Kostya bir eylem adamıydı, tatbikatlarda çok başarılı olacağını adı gibi biliyordu.

Çok geçmeden Kostya'ya "delikanlı" lakabı uygun görüldü, daha üst sınıflardan çocuklar bile onun arkadaşlığını aramaya başladı. Ondan "adam gibi adam" diye bahsediliyor, derslerinde olduğu kadar içmede de iyi olduğu söyleniyordu.

Fakat Kostya, babasının takdirini kazanmak için çaba harcadıkça, babası daha da soğuklaşıp işlerinin yoğunluğunu ileri sürüyordu. Babasının durgun vücut dili, hiç bitmeyen yorgunluğu, soluk teniyle etrafta dolaşan huzursuz bakışları Kostya'yı daha atılgan olmaya, daha fazla cesaret gösterip performansını artırmaya teşvik ediyordu. Hayalinde babası için bunca yıldır inşa edip herkesten sakındığı kahramanlık konumunun bu kadar çabuk yerle bir olmasına izin veremezdi. Sırtına yeni görevler yüklendiği ölçüde enerjisi artıyor, eğitim tatbikatlarıyla sportif faaliyetler zorlaştıkça coşkusu güçleniyordu. Hiçbir zaman öğretmenlerin sertliğinden yakınmıyor, hafta sonlarını veya tatilleri asla özlemiyor, aynı zamanda yurdun çeşitli odalarında düzenlenen buluşmaların hiçbirini kaçırmıyordu. İçiyor, şarkılar söylüyor, içinde bulunduğu her topluluğun lideri oluyordu. Kostya kısa bir süre içerisinde okul arkadaşlarının saygısını kazandığı gibi, çok güçlü bir yapıya sahip olduğu da genel kabul görmüştü.

Giorgi Alania yukarıda söylenenlerle tam bir tezat halindeydi. Nevi şahsına münhasır bir kişi olarak, sürekli kitaplarına yoğunlaşmış bir haldeydi. Hiçbir buluşmaya davet edilmiyor, içip kaba saba hareketlerde bulunmuyor,

asla imalı espriler yapmıyordu. Bedensel gerekliliklerin bulunduğu disiplinlerde sorunlarla boğuştuğu aşikârdı. Fakat buna karşın teorik derslerde, özellikle de matematikte kayda değer bir performans gösteriyordu. Çok geçmeden kıskanç bakışları üzerinde hissetmeye başlamıştı, arkasından "inek" diye bahsedilmekteydi.

Okul arkadaşları, yalnızca yazılılarda yardıma ihtiyaçları olduğu zaman, ona başvuruyorlardı. Giorgi seve seve, hiç itiraz etmeden yardıma koşuyordu. Fakat bundan dolayı haftalık içki âlemlerine davet edilmesi, herhangi bir kişinin aklının ucundan bile geçmiyordu. Kostya da onu ilkin kararlılıkla görmezden geldi. Sohbetleri önemsiz konularla sınırlıydı. Bazen karşılıklı kitap alışverişleri gerçekleşiyor veya birlikte Pravda okunuyordu, hepsi bu. Yalnızca zorunlu kurslara birlikte gidiyorlardı; Alania hiç vakit geçirmeden gemi inşasında karar kılmıştı, Kostya'nın buna herhangi bir itirazı yoktu.

Ancak kitabını kenara koyduğu o akşam, Kostya, Alania'yı daha dikkatli incelemeye karar verdi; biraz dalgındı, kendisini oyalamak istiyordu. Alania tam o anda bir salatalığı soymakla meşguldü. Bunu, sanki salatalık etkisiz hale getirilmesi gereken bir bombaymışçasına o kadar büyük bir titizlikle yapıyordu ki Kostya'nın ilgisini çekti.

-Ne yapıyorsun orada, diye sordu Kostya merakla; onunla çoğunlukla Rusça konuşuyordu.

-Annem, içi bir sürü lezzetli yiyeceklerle dolu bir paket gönderdi. Ben de yemeği tamamlamak üzere salatalık satın aldım. Benimle birlikte yemek istersen elbette davetlisin, diye cevap verdi Alania yumuşak Gürcücesiyle.

Alania'nın yemek için küçük masayı donattığını görünce, Kostya'nın gerçekten ağzının suları akmaya başladı. Siyah ekmek, yulaf lapası, az yağlı Borş midesi için uzun vadede oldukça kuruydu; kendisine itiraf etmek istemese bile evdeki mükellef yemeklerin yokluğunu fazlasıyla hissediyordu.

Alania her şeyi titizlikle hazırladı. Ekmeği dilimlere kesti, kim bilir nereden bulduğu baharatlı adjikayı küçük kâselere koydu, tütsülenmiş peyniri incecik dilimlere ayırdı, hıyar salatasını kâsede sabırla karıştırmaya devam etti, sarmısak turşusunu tabaklara dağıtıp bir şişe Saperavi şarabı açtı.

Kostya'nın mesafeli duruşu, krallara layık yemeği görünce anında yok oldu. Gürcü yemeği geleneklerini hatırladı, akşam yemeğinin şerefine kaba saba bir konuşma yaptı. Şarap kendi payına düşeni yerine getirip dillerin tutukluğunu çözdü; Alania, Karadeniz'deki küçük köyü Machara'dan, burada geçen çocukluğundan, bu bölgede çok nadiren rastlanmasına karşın ailenin tek çocuğu olduğundan söz etmeye başladı; köy okulunun öğretmeni olan annesinden büyük bir saygıyla, hayranlıkla bahsediyordu, babası ise hiç söz konusu olmadı.

Kostya, Alania'nın basit bir köylü çocuk olarak Petrograd'a, Frunze Akademisi'ne nasıl girebildiğine şaşırdı. Fakat sonra Alania'nın, her eğitim kurumunun alması zorunlu olan kolhoz gençliğine mensup kota öğrencilerinden birisi olduğuna kanaat getirdi. Ayrıca Alania fen ve matematik derslerinde çok etkileyici bilgilere sahipti; dolayısıyla bir okul müdürü veya

kolhoz temsilcisinin onu tavsiye etmiş olması mümkündü. Gecenin ilerleyen saatlerinde birlikte Gürcülerin *Suliko*'su söylendi, sarmaş dolaş olundu.

Kostya, Giorgi'nin tek arkadaşı oldu; bunu o zamanlar henüz bilmemesine karşın, Alania, Kostya'nın en iyi ve en sadık arkadaşı olacaktı.

Çünkü o akşam kurulan arkadaşlık, Brilka, belki de halımızın en ilginç ve inanılmaz desenini gözler önüne seriyor. Bu arkadaşlık olmaksızın hikâyemizin bazı parçalarının yan yana gelemeyeceği, böyle anlatılamayacağı konusunda bana sonunda hak vereceksin.

Alania 1922 yılında dünyaya gelmeden önce, ilk resmi Sovyet Gürcistan Anayasası yürürlüğe girdi. Tarım reformları, kamulaştırma, kolhozlaşma başladı fakat tüm bunlar daha yeni on yedi yaşına basmış bir kız öğrenciyi, köy okulunu bir altın madalyayla bitirip geleceğe sevinmekten alıkoyacağa benzemiyordu. Kız öğrenci için, gelecek gerçekten de bazı cazip vaatlerle donatılmıştı. Sınıf birincisi olarak bir öğrenim imkânı elde etmesi ciddi bir olasılıktı; bu, Karadeniz'in en ücra köylerinin birinden gelen bir kız için hiç de yabana atılamazdı.

Bu perspektifin aile için büyük bir sevinç kaynağı oluşturduğu söylenemezdi. Bir kızın her şeyden önce evlendirilmesi gerekliydi, kızlarının eli ayağı düzgün sayılırdı, çok sayıda aday hemen bulunabilirdi; burası gibi kırsal bir bölgede, bir kadının okuma yazma bilmekten, birkaç rubleyi toplayabilmekten başka bir şeye ihtiyacı yoktu. Bunun haricinde kocasına iyi bakmalı, işten kaçmamalıydı, civardaki çay tarlalarında işten çok hiçbir şey yoktu.

Fakat hınzır Gulo bütün bunları duymak bile istemiyor, yalnızca üç beş sene okula giden anne babasına çay tarlalarıyla işinin olmadığını, yüksek matematik ile ilgilendiğini, dünyada ahır temizlemek veya çay toplamaktan çok daha heyecanlı meydan okumalar olduğunu anlatıyordu. Ayrıca başları çoktan bağlanmış olup çiftliğe yeni elemanlar dünyaya getirmesi beklenen iki ablasıyla babasının yerini daha şimdiden alıp zaten bütün mirasa konacak olan bir de erkek kardeşi vardı; yani aile onu gerçekten huzur içinde azat edebilirdi.

Anne, kızının nankörlüğüne yakınıyor; baba ise şehirlerde onu bekleyen cinayet, tecavüz, sömürüyle dolu korkunç bir gelecekle aklını çelmeye çalışıyordu. Fakat Gulo, veya çoğunlukla adlandırıldığı gibi Guliko, dur durak bilmeden başını iki yana sallıyor, köyden aptal bir oğlanla evlenerek bu ıssızlıkta çürüyüp gitmektense, babasının av tüfeğiyle kafasına bir kurşun sıkacağını tekrarlayıp duruyordu.

Ancak Gulo'nun fen derslerindeki yeteneğinden emin olan öğretmenleri, babasını ziyaret edip kızın öğrenimine devam etmesine izin vermesini istedikten sonra, anneyle baba sonunda yenilgiyi kabullenmek zorunda kaldılar.

Daha bir ay bile geçmeden Gulo, Kutaisi Matematik Fakültesi'ne, fakültenin tarihindeki ilk kadın öğrenci olarak kabul edildi. Kutaisi'deki dört

seneyi başarıyla arkasında bırakırsa en iyi notlarla ve cebindeki diplomasıyla Moskova Astrofizik Enstitüsü'ne başvurabilirdi. Astrofizik, Golo'nun en büyük hedefiydi, bilimsel araştırmacı olarak bir kariyer yapmayı hayal ediyordu. Hayallerinin önünde artık hiçbir engel kalmadığına emin olduğunda hedefine ulaşmak için her şeyi yapmaya hazırdı. Hiçbir kuşkusu kalmamıştı.

Kimse nedenini tam olarak anlamasa da, Gulo'nun dezavantaj olarak hissettiği tek şey dış görünüşüydü. Çünkü olağanüstü güzel yüzü, kusursuz teni, bir gölün sonbahar rengindeki büyük gözleri, görkemli sarışın saçları, uzun boyu, yumuşak hatlı figürü, fizik ve matematikle çok yoğun ilgilenen bir kıza pek uymuyor gibiydi.

Gerçekten de, şayet çarpıcı dış görünüşü engel olmasaydı, hayatı bu yazın ardından çok değişir, belki de planlarına uygun bir şekilde gelişirdi.

Sınıf öğretmeni, bitirme sınavlarından bir ay sonra Gulo'yu bir geziye davet etti. Gulo, kendi döneminin en iyisi olarak, bölgede mükâfatlandırılan başka kızlarla birlikte petrol şehri Bakü'ye yapılan bir haftalık bir seyahate katılmaya hak kazanmıştı. Seyahat Trans Kafkasya Federasyonu tarafından finanse ediliyordu, Kafkasya halklarının arasındaki diyaloğun geliştirilmesine hizmet edecekti.

O güne değin köyden yalnızca bir kere çıkıp Sochumi'ye yapılan bir okul gezisine katılmış olan Gulo bu seyahate çok sevindi. Bakü büyüyüp gelişen bir metropoldü; paralı soylular, Rothschild'lerle Nobeller şehrin yüzünü değiştirmişti; Gulo, yüksek öğrenime başlamadan önce biraz büyükşehir havası teneffüs edeceğine seviniyordu. Diğer kızların gölgesinde kalarak bir köylü kızı gibi görünmek istemiyordu.

İlk günler harika geçti; Gulo şehirden, rengârenk pazarlarla insanların dostça yaklaşımlarından etkilenmişti; erkeklerin sokaklardaki yılışık bakışları bile onu pek fazla rahatsız etmiyor gibiydi. Koyu içilen çayın, bala bandırılmış baklavaların, tramvay ve faytonlarıyla telaşlı şehir yaşantısının tadını çıkartıyordu.

Bir yetişkin gibi hissediyordu; bu seyahat, kendisini Kutaisi'de bekleyen, kalbini coşkuyla dolduran özgürlüğün bir öncüsü gibiydi.

Kızlar işçi gençlik örgütünün bir yurdunda kalıyorlar, büyük bir yatakhaneyi paylaşıyorlardı. Hava sıcak ve tozluydu, geceler uzundu. Kızlar yataklarında gece boyunca birbirlerine fısıldayarak izlenimlerinden, bu yaz geçtikten sonra başlayacak olan yeni yaşamlarından bahsediyorlardı.

Seyahatin dördüncü gününde yerel Komünist Partisi'nin halka açık bir toplantısına gidildi. Sıkı bir komünist olan kadın öğretmen, toplantının konusu olarak seçilen işçi sınıfının yaşam koşullarının iyileştirilmesine ilişkin sorunlara eğilmenin kızlar için faydalı olacağını düşünmüş, öğrencilerin önüne geçerek onları ulusal kütüphaneye götürmüştü. Salon tıka basa doluydu; insanlar, ağır bir Gürcü şivesiyle Rusça olarak kolhozlardaki çalışma koşullarının düzeltilmesi için alınması gereken önlemler hakkında peş peşe, uzun uzun konuşan üç adamı dikkatle dinledi.

Salondaki alkış çoktan kesildikten sonra bile, öğretmen coşkuyla alkış-

lamaya devam etti; sonra, bu arada çıkışa yönelen konuşmacılardan birinin peşine düştü. O anda öğretmenin yanında duran Gulo, öğretmen tarafından âdeta kendisiyle birlikte sürüklendi. Öğretmen bir yandan da Gulo'ya gözlüklü adamın Gürcü olduğunu, burada bir konuşma yaptığına göre mutlaka önemli birisi olması gerektiğini anlatıyordu. Fırsatı kaçırmayıp onunla tanışmak lazımdı.

Öğretmen kendisiyle beraber başında bulunduğu kız grubunu tanıtıp konuşmada yapılan önerilerden övgüyle bahsetti. Adam söylenilenleri sabırla dinledi, birkaç kez sakin bir tavırla onaylar gibi başını salladı, tam elini uzatıp vedalaşacağı anda gözleri orada öyle sessizce duran Gulo'ya takıldı. Aniden Rusçadan Gürcüceye geçip hangi köyden geldiklerini sordu. Kadın öğretmen, adamın şaşırtıcı ilgisine sevinince makineli tüfek gibi anlatmaya başladı. Kayda değmez küçük bir köyden, Machara'dan geliyorlardı, seyahatleri halkların kardeşliğine hizmet ediyordu; hem kendisi hem de kızların hepsi, konuşmayı dinleme şerefine kavuştukları için çok mutlulardı.

Adam komşu köy Mercheuli'den geldiğini belirterek, "Ne güzel tesadüf!" diye seslendi, bunun mutlaka kutlanması gerektiğini söyledi. Madem bayanlar bu kadar uzun bir yolculuğu göze almışlardı, o halde halkların kardeşliğine yakışır bir şekilde misafir edilmeleri gerekirdi. Mükemmel bir kuzu etinin türlü şekillerde hazırlandığı, leziz tatlıların sunulduğu bazı lokaller vardı, kızlar tatlı severdi, değil mi? *Tüm kızlar tatlı severdi!*

Sevincini gizlemekte zorlanan öğretmen, kızları yanına çağırıp tıknaz adam arkadaşlarıyla istişare yaptıktan sonra, iki askerin refakatinde hep birlikte çıkışa gittiler. Grup üç faytona paylaştırılıp sahil yolunda bulunan bir lokale götürüldü.

Kızlar adamların ilgisine şaşırdıklarından nasıl davranacağını bilemiyor, sürekli öğretmenlerine bakıyordu; en az öğrencileri kadar şaşırmış görünen öğretmen ise artık sevincini kontrol edemiyordu.

Tatlı bir şarap getirildi; öğretmenin bir süre yakınıp kızlara, şarabın tadına bakmayı yasaklamasına karşın bütün bardaklar dolduruldu. Hemen üflemeli çalgılardan oluşan bir müzik grubu çağrıldı, atmosfer giderek şenleniyor, ruhsal bariyerler birer birer yok oluyordu. Kızların gerginliği yavaş yavaş yumuşadı, çok geçmeden içlerinden bazıları askerlerle dans etmeye başladı.

Gulo hâlâ kuşku doluydu; grubun lideri olan adam kendisine çok fazla ilgi gösteriyordu. Yanına oturmuştu, bardağına sürekli şarap dolduruyordu; bir yandan da anılar anlatıp komplimanlar yapıyordu. Adamın, kolunu Gulo'nun omzuna atıp diziyle Gulo'nun dizine sürtündüğünü öğretmen görmüyordu.

Saat ilerledi; öğretmenin sürekli kalkmak istemesine karşın, gözlüklü adam ikazları duymazdan gelerek daha fazla şarap siparişi verdi. Kızlardan biri tuvalette istifra etti. Bir diğer kız, başı masanın üzerine düşmüş bir vaziyette uyuyakaldı.

Gecenin bir saatinde faytonlar kapının önüne dizildi, grup yine üçe

ayrıldı. Baylar kızları gençlik evine götürmekte ısrar ediyorlardı. Gulo'nun hiçbir seçeneği yoktu. Rahatlamış bir vaziyette faytonlardan birine bindi, akşamın böylece sona erdiğini düşündü fakat adam da gelip yanına oturmuştu. Dışarıda yalnızca tek bir kız kalmıştı, Gulo ona seslendi, adamla kesinlikle yalnız kalmak istemiyordu. Kızın adı Nelly'ydi, neşeli bir mizaca sahipti, bütün akşam boyunca dans edip gülmüştü. Gulo kızı köyden tanıyordu; Nelly köy komiserinin kızıydı, üstünde hep dolgun göğüslerini vurgulayan gösterişli elbiseler olurdu.

Aslında Nelly, Gulo'nun başlangıçta sandığı gibi aptal değildi. Fakat bu akşam kaldırabileceğinden çok daha fazla şarap içip doğru dürüst ayakta duramadığı için bir asker tarafından faytona taşınmak zorunda kalmıştı. Asker öne faytoncunun yanına oturup yola çıktılar.

İlkönce diğer faytonları izlediler, Gulo'nun huzursuzluğu birkaç dakika içerisinde dağılıp yok oldu; çok geçmeden gençlik merkezine varmış olacaklarından her şey geçecekti. Fakat önlerindeki faytonlar düz gitmeye devam ederken, kendi faytonları aniden sağa kıvrılınca, Gulo içinde bir korkunun yükselmeye başladığını hissetti.

Gözlüklü adam endişelenmek için hiçbir neden olmadığını, yolda bir işini halletmek zorunda olduğu için yolu yalnızca biraz uzattıklarını belirtti. Nelly yine aptalca gülerken ağır başını Gulo'nun omzuna koydu.

Fayton sonunda karanlık, dar bir sokakta durduğunda kızlardan inmeleri istendi. Gulo kalbinin hızla çarptığını duyabiliyordu; sızlanmaya başlayan Nelly'nin elini tutup korkusunu fark ettirmemeye çalıştı. Bir iç avluya buyur edildiler; adam hiç durmadan konuşuyor, her şeyin yolunda olduğunu, korkması için bir neden bulunmadığını, yalnızca küçük bir mola vereceklerini, Nelly'nin banyoya gidip elini yüzünü yıkayabileceğini anlatıyordu.

Gulo, Nelly'ye bir döner merdivenden bir ahşap koridora çıkarken yardım etti. Oradan alçak tavanlı küçük bir eve geçtiler, evin duvarlarında halılar asılıydı. Asker, içi meyve dolu bir sepet ortaya çıkardığında gözlüklü adam, Gulo'ya limonata ikram etti; Gulo limonatayı teşekkür ederek geri çevirdi. Evin içi karanlıktı, içeride iki mum yanıyordu fakat hâkim olan sessizlik Gulo'nun korkusunu daha da artırdı. Adamlar gülüşüyor, lokaldeki neşeli atmosferi geri getirmeye çabalıyor, fıkralar anlatıp kızlara komplimanlar yapıyorlardı.

Gulo izin istedi, Nelly'nin koluna girip onu küçük banyoya sürükledi; içeride bir bideyle bir su leğeni vardı. Nelly nerede olduğunu tam olarak bilmiyor, anlamsız cümleler mırıldanıyordu. Gulo leğenden avuçlarının içine biraz su alıp Nelly'nin yüzüne çarptı. Nelly irkilerek bağırıp Gulo'nun ellerini ittirdi fakat Gulo, kızı bileklerinden yakalayıp yüzünü onun yüzüne, göz göze gelecek şekilde iyice yaklaştırdı.

-Dinle beni, buradan çıkmamız lazım. Yüzünü yıkayıp ayılmaya çalışman gerekiyor. Anlıyor musun? Buradan çıkmamız lazım. Kapı hemen koridorun sonunda, kilitli değil. Yalnızca bir zincir var. Toparlan, çok sessiz ol.

Beni anladın mı?

-Midem bulanıyor.

Gulo kızın yüzüne daha fazla su çarptı. Nelly artık direnç göstermiyordu.

-Beni anladın mı, diye tekrarladı Gulo, Nelly bu sefer başını hararetle sallayıp elbisesinin koluyla ağzını sildi.

Birkaç adımda dışarıda olabilirlerdi. Gulo nefesini tuttu. Zinciri yana çekip kapıyı yavaşça açtı, dikkatle, mümkün olduğunca sessizce. Arkadan gelen Nelly'ye döndü, işaretparmağını ağzına götürüp onun öne geçmesine izin verdi. Tam o anda olan oldu: Nelly tökezleyip düştü. Tüm ağırlığıyla yere kapaklandı. Gulo bir an için Nelly'nin üzerinden atlayıp hiç arkasına bakmadan döner merdivenden aşağıya koşmayı, bu adamlardan, alaycı kahkahalarından dışarıya kaçmayı düşündü ama yapamadı. Kızı yerde yatar vaziyette gördü, sarhoş, güçsüz ve yarı baygın. Orada kalmanın tam olarak ne anlama geldiğini bilmemesine rağmen, kaçışın bir çözüm olmadığını biliyordu; durdu, koridordan koşarak gelen adamların seslerini dinlerken kapıyı tekrar kapattı.

Eski kanepe, adamın artan baskısı ve bedenlerinin ağırlığıyla giderek çukurlaşıyordu. Gulo, Nelly'nin koridordan duyulan inlemesine yoğunlaştı. Üstünde kesik kesik soluyan adam hep aynı sözleri söylüyordu, "Çok güzelsin, o kadar güzelsin ki!"

Bir eliyle kanepenin dirsekliğine tutunuyor, adama bakmak zorunda kalmamak için başını çevirmemeye çalışıyordu. Gözlerini kapattı, kafasından Nelly'nin koridordaki resmini silmeye çabaladı; askerin diz çökmüş vaziyette kızın bacaklarını ayırıp üstüne abanırken, ayırdığı bacakları kendisine doğru çekip daha derinlerde kaybolduğu o resmi.

Kutaisi'yi, bavullarını hazırladığı günü, evini, çiftliği, kız kardeşlerini, okulu, hatta çiftlikteki hayvanları, ineklerle domuzları, Bakü'nün hemen dışındaki sondaj adasını, trenin penceresinden gördüğü yeşil çayırları düşünmeye çalıştı; karnının altında hissettiği acıları düşünmek, üzerindeki gözlüklü adamın kokusunu teneffüs etmek, çaresizliğiyle tiksintisini dışarıya haykırmak, Nelly'nin feci inlemeleriyle kalbini parçalayan imdat haykırışlarını duymak istemiyordu.

İki kız gün ağarırken gençlik merkezinin önüne bırakıldıklarında artık hiçbir şey eskisi gibi değildi. Bedenleri, başlarına geleni açığa vurmuyordu. Kan izleri, yırtılmış elbiseler, morluklar yoktu. Yataklarına uzandıklarında herkes henüz uyumaktaydı.

Neden onları aramamışlar, neden yardım çağırmamışlardı? Neden?

Öğretmen kahvaltıda bir konuşma yapıp dünkü buluşmanın önemini vurguladı. Kimse iki kızın gençlik merkezine ne zaman getirildiğini sormadı. Öğretmen, Nelly'yle Gulo'nun bakışlarından kaçtı, yanlarından geçerken yanaklarını öylesine okşadı, iki kız hasta olduklarını belirtip o günün toplantılarına katılamayacaklarını söyleyerek gençlik merkezinde kalmak iste-

diklerinde onlara hiçbir soru yöneltmedi.

-Birkaç bardak fazla kaçtı galiba, diye kızların birisi, grup çıkış kapısına doğru hareketlenirken Nelly ile Gulo kantinde oturmaya devam edince yarım ağızla bir şaka yaptı.

Sonra iki kız yatakhaneye geri dönüp yataklarına uzandı.

-Milise gitmemiz lazımdı, dedi Gulo; tavana uzun uzun bakıp keder yoldaşının düzenli nefes alışverişine kulak kabarttıktan sonra.

Nelly yüksek sesle gülmekle yetindi. Gülüşündeki alay hemen duyuluyordu, Gulo'nun zaten olduğundan daha da kötü ve çaresiz hissetmesine yol açtı.

-Neden olmasın, diye üsteledi Gulo.

-Herhalde onlardan hesap sorulacağını düşünmüyorsun, değil mi?

-Neden olmasın?

-Bizi bir akıl hastanesine tıkarlar, midemize bütün bunları uydurduğumuza kendimiz bile inanana kadar ilaç pompalarlar.

Nelly, ayık vaziyette ve dili dolaşmadan konuşurken fazlasıyla yetişkin görünüyordu. Sesi âdeta kin doluydu.

-Eeee, ne öneriyorsun?

-Ne mi öneriyorum? Susuyoruz, hayata devam ediyoruz, hayatımızın sonuna kadar kocamış birer kız olarak kalıyoruz.

-Bu niyeymiş?

-Erkeklerin bizim için sıraya gireceğini mi sanıyorsun, hem de tüm bunlar...

-Fakat...

-Boş ver, Gulo, hiç kimseye tek kelime bile söyleme, tek kelime bile, yemin et!

-Nelly...

-Yemin et!

-Yemin ederim.

İki gün sonra evlerine döndüler.

Gulo, Kutaisi'ye gidip öğrenimine başladı. Piyano dersi verip Gulo'ya göz kulak olan yaşlı bir kadının yanında yer buldu. Bir ay sonra garip gerginliklerle duygusallıklarının nedeni ortaya çıktı: Hamileydi. Bunun, her şeyin sonu anlamına geldiğini biliyordu.

Kürtaj yaptırmak üzere yeterli parası olmadığı için, çocuğun güya düşmesine yol açan birtakım ot karışımları denemesine rağmen hiçbir sonuç alamadıktan sonra bir merdivene tırmanıp aşağıya atladı, gebeliğe böylece bir son verebileceğini ummuştu. Umduğu gerçekleşmeyince büyük bir vicdan azabı yaşamaya başladı.

Gulo, ev sahibesinin konudan haberdar olup onu hemen evden atmasına neden vermemek için ağzını eliyle sıkı sıkıya kapatarak her gece ağlıyordu.

Derslerdeki performansı düştü. Erkek öğrenciler Gulo'nun varlığını

daha ilk günden itibaren bir hakaret olarak görmüştü, performansındaki zayıflığı şimdi her vesileyle açığa vuruyorlardı.

Gulo, başına gelen felakete neden olan adamı, kadınlığını, çaresizliğini, hiçbir merhamet göstermeyen vicdansız insanları lanetliyordu.

Üç ay geçtikten sonra profesörüne gidip ona durumu anlattı. Profesör sürekli keçi sakalını çekiştiriyor, öksürerek boğazını temizliyor, başını iki yana sallıyor, Gulo'nun öğrenim yerini korumanın imkânsızlığını dile getiriyordu.

-Kadınları neden buraya almak istemediğimizi şimdi anlıyor musunuz, Alania yoldaş? Kadınların her zaman matematikten daha iyi bir işleri olur. Sizin bir istisna olduğunuzu sanmıştım fakat görüldüğü gibi bu istisna da kuralı bir kez daha onaylamaktan başka bir işe yaramıyor, diye ekledi profesör görüşmenin sonunda yapmacık bir acıklı yüz ifadesiyle.

Gulo, hamileliğinin altıncı ayında tasını tarağını toplayıp Kutaisi'den ayrıldı. Bebekle ilgili olarak işin en zor kısmını geride bıraktıktan sonra, ülkenin bütün üniversitelerine başvurup ikinci bir deneme yapmaya yemin etti.

Nefret ettiği köye geri döndü.

Bitmek bilmeyen sorgulamalar başladı. Babası öfkeyle çocuğun babasının kim olduğunu sordu, bir hemşeri miydi, yoksa ne idüğü belirsiz biri mi, her şeyden önce Hıristiyan mıydı bir kere; her halükârda bulunup hesap sorulmalıydı vs. vs.

Gulo büyük bir soğukkanlılıkla her şeye katlandı. Haftalarca süren aşağılama, hakaret, dışlamayla şiddetin ardından aile, babanın kimliğini öğrenmekten vazgeçti. Gulo, bir orman korucusuyla evli olup bir ormanın hemen girişinde yaşayan ablasına gönderildi. Ablası bir çay çiftliğinde çalışıyordu, Gulo ev işlerini üstlenecekti. Gulo köyden giderse köy sakinleri daha az dedikodu yaparlardı.

Doğum zamanı geldiğinde eve bir ebe çağrılmadı; ablası, Gulo'nun durumundan utanç duyuyordu; böylece Gulo, ablasının gönülsüz desteğiyle, başka bir yardım almadan çatı aralığında yalnız başına doğurmak zorunda kaldı. Giorgi dünyaya geldi.

Giorgi iki yaşına geldikten sonra, Gulo ülkenin bütün üniversitelerine yeniden başvurularda bulunmaya başladı fakat her yerden ret cevabı aldı. Sonra köy okulunda matematik öğretmenliğini üstlendi. Çocuğa bakacak kimsesi olmadığı için ufaklığı beraberinde okula götürüyordu. Giorgi, daha okula kaydını yaptırmadan okuma yazma biliyor, hesap yapabiliyordu.

Gulo'nun, oğluna olan sevgisi, bunu hiçbir zaman tahayyül edemese bile hamileliğin nasıl oluştuğundan etkilenmedi; Giorgi'yi bir tecavüz sonucunda değil de tertemiz bir hamilelik sonucunda dünyaya getirmişçesine sevdi. Ona bilip tanıdığı her şeyi aktardı, kendi arzularından, keşfedip incelemek istediği şeylerden bahsetti, onu kuşaktan kuşağa miras bırakılan bir kolye gibi hayalleriyle sarıp sarmaladı.

Giorgi yedinci sınıfa geçince, okul müdürü, Giorgi'nin Sochumi'deki

daha yüksek bir fen okuluna devam etmesini önerdi. Giorgi orada denize âşık oldu; deniz sevgisi, annesiyle paylaşmadığı tek sevgiydi. Daha on beş yaşında okulu bitirdi, öğretmenleriyle Komsomol Gençliği Başkanı tarafından Petrograd'daki Frunze Denizcilik Akademisi'ne önerildi.

Giorgi, babasının kim olduğunu ilk kez öğrenmek istediğinde beş yaşındaydı. Yedi yaşındayken aynı konuda annesinin karşısında bir öfke nöbetine tutuldu. On iki yaşındayken gözyaşları içerisinde annesine bunu söylemesi için yalvardı. Fakat Gulo her seferinde aynı cevabı verdi, "Yeterince büyüyünce bunu öğreneceksin."

Böylece Giorgi için, o yaşı özlemle beklemekten başka yapacak bir şey kalmadı. Fakat hayatın onunla ilgili başka planları vardı, bekleme süresi çok uzun olacaktı.

Seneler sonra, Gulo'nun o kâbus gibi gecede yüzüstü bırakamadığı Nelly tekrar köyüne gelip Gulo'yu ziyaret etmişti.

Nelly o yaz sonrasında beyaz liman şehri Batum'a taşınmıştı, Gulo o zamandan beri Nelly hakkında hiçbir şey duymamıştı.

Gulo, arkadaşını sık sık düşünerek o gecenin arkadaşı için aynı sonuçları getirmemiş olmasını ümit etmişti.

Fakat sonra karşısında aniden bu çok göze çarpan makyaja sahip kadını gördü, kadının yüz hatlarında o günlerin kız arkadaşını bulmaya çalıştı. Bunu başaramadı. Karşısında yapmacık bir şekilde gülen, ağzını şapırdatan, sahte bir neşe taslayan, abartılı yüksek bir sesle el kol hareketleri eşliğinde konuşan biraz bayağı giyimli, tombul bir bayan vardı.

Nelly, elinde altın renginde bir çikolata kutusuyla Gulo'nun az eşyalı oturma odasına girip bir köşeye oturdu. Söylediğine göre durumu çok iyiydi; bağıra bağıra Batum'un müthiş bir şehir olduğunu, orada sahil yolunda bir evde oturduğunu anlattı. Gulo'nun daracık ve fakir evinde oturmuş limonata içerlerken, Gulo misafirine bakmamaya çalışıyordu. Nelly'nin zaman içinde dönüşmüş olduğu bu insanla göz göze gelmek Gulo'ya zor geliyordu. Hep en azından Nelly'nin kendi yolunda ilerlemeyi başardığını, daha şanslı olduğunu ümit etmişti.

-Baksana, şarabın veya daha sert bir içkin var mı? Buraları alkolsüz çekemiyorum. Gerçekten çekemiyorum, dedi Nelly aniden, yine yapmacık bir tavırla güldü.

-Hayır, maalesef yok. Ben alkol içmiyorum. İçme hevesi bende uzun bir süre önce söndü, diye yanıtladı Gulo; iki kadın bir anlığına hiç konuşmadan durdu, sonra Nelly abartılı derecede yüksek bir sesle yeniden konuşmaya başladı,

-Başına gelenlerden dolayı çok üzgünüm. Bir oğlan, değil mi?

-Nasıl?

-Yani, şey, çocuk.

-Evet, harika bir oğlan. Senin çocuğun var mı?

O anda Gulo, bu yabancı kadının Giorgi'nin babasının kimliğini bilen tek insan olduğunu idrak etti, bu lanet olası sırrın onları görülmez kelepçe-

lerle birbirlerine ebediyen bağladığını anladı, bundan huzursuzluk duydu.

-Yok, hayır. Çocuk bana göre değil. Hah, hah, hah. Ben hayatın tadını çıkartıyorum. Ayrıca erkekler çok bencil yaratıklar, insanın gösterebileceği bütün ilgiyi kendileri için talep ediyorlar.

"Erkekler" demesindeki bir şey Gulo'nun midesinin bulanmasına yol açtı.

-Belki beni ziyaret edersin, eğleniriz. İnan bana, çok nüfuzlu arkadaşlarım var, dedi Nelly zar zor ilerleyen konuşmanın sonunda, doğruldu.

Dışarıda bir araba duruyordu. Gulo, Nelly'nin sokağa çıktığında bir askerin ona arabanın kapısını açmasına baktı. Bir anlığına bir dejavu görür gibi oldu, gözlerini sıkı sıkıya kapattı. Asker, Nelly'nin kıçına hafif bir şaplak atmış, Nelly bunun üzerine, gülüşüne benzeyen bir yapmacıklıkla öfkelenir gibi yaparak ön koltuğa oturmuştu.

O zamanlar Nelly'nin ne kadar genç, güzel ve zarif olduğu aklına geldi o anda Gulo'nun ve yıllardır onu takip eden görüntüden kaçmak için gözlerini kapadı. Bu görüntü Nelly'nin bir asker tarafından faytona taşınması, olacaklardan habersiz bir rahatlıkla Gulo'nun omzuna başını koyduğu görüntüydü.

Gulo, bu görüntüyü çoğu zaman izleyen düşünceyi, hiçbir zaman bir daha açılmayacak olan bir kapıyı kendi elleriyle kapamanın nasıl bir şey olduğu düşüncesini kafasından savuşturmak için gözlerini kapalı tuttu.

Despotlar illüzyonlara kolay yakalanırlar.
Çehov

Kostya'nın beyaz şehirde geçirdiği ilk iki yılın mutlu olduğu söylenebilir. Akademiyle Fin Limanı'ndaki tatbikatlarda elinden gelen en büyük gayreti gösteriyor, Alania ile geceler boyunca dünya ve hayat hakkında derin sohbetlere dalıyor, arkadaşlarıyla sarhoş vaziyette, açık saçık şarkılar söyleyerek Anitşkov Köprüsü'nde geziniyor, izci kızların arkasından ıslık çalıyordu. Babasını etkilemek için elinden gelen her şeyi yapıyor, gençliğiyle uyumlu bir umursamazlıkla özgüven içerisinde dünyanın geri kalanını görmezden geliyordu. Kurşuna dizmelerin, zorunlu göçlerle tutuklamaların, intiharların zamanında Kostya serpilip büyürken dünyadaki yerini bulduğuna inandı. Gençliğinin zirvesinde kendisini, hayatı kutluyordu.

Hayatla ölüm kesitlerinin birbirine ne kadar benzeyebileceğini o zamanlar henüz bilmiyordu.

Hikâyeler bazen tekerrür eder, Brilka ve birbirleriyle kesişir; hayatın da bazen fantezisi biter, onu bunun için suçlayamayız, öyle değil mi? Böylece halımızdaki iki diğer eşzamanlı kesişmeden bahsetmek zorundayım.

Kostya'nın akademinin her yıl yapılan balosuna gittiği gece, saçlarını kısacık kestirmiş olan on dört yaşındaki kız kardeşi de, bir zamanlar Kafkasya'nın Nis'i olacağı söylenen küçük şehrin bir parkında birisini bekliyordu. Kitty'yle Andro kış tatilini, Kitty'nin çikolata fabrikatörü büyükbabasının yanında geçiriyordu. Christine kendisini insanların arasına karışmak için hâlâ yeterince güçlü hissetmiyor, Stasia'nın tam ve sınırsız ilgisine güveniyordu. Kitty akşamın geç saatlerinde bir parkta oturmuş tırnaklarını yiyor, üşüyor, bekliyordu.

Bu bir oyundu; Kitty, Andro'nun aşkını saklanarak test ediyordu, Andro onu bulmak zorundaydı. Zaman zaman Andro'yu şehrin bir ucundan diğerine gönderiyor, onu pantolonunun ceplerine koyduğu küçük notlarla yönlendiriyordu.

Kitty eski okul binasına, fırının arkasına, boş fabrika binasına, kapalı Aziz Georg Kilisesi'nin bahçesine, hatta yatağının altına bile saklanıyor fakat Andro'nun kendisini bulacağını biliyordu çünkü Andro hedefi hiç şaşırmamış, onun izlerini her zaman bulmuştu. Kitty'nin söylenmeye başlamasına rağmen bugün de aynısı olacaktı; saklanmak için bu lanet olası soğuk park yerine daha sıcak bir yer seçebilirdi, Andro'nun acelesi yok gibiydi.

Annesinin ortadan kaybolmasından beri, eskiden oynadıkları birçok

oyuna artık yanaşmayan Andro bu oyunu hiç reddetmiyordu. Kitty ile yakalama oynamayan, iskambil kâğıtlarına uzak durup artık şarkı da söylemek istemeyen Andro, Kitty ondan kendisini aramasını isterse Kitty'yi arayıp buluyordu.

Uzun bir zamandan beri ahşaptan melek figürleri yapıyor, bu da Kitty'yi endişelendiriyordu. Bu tutku artık âdeta bir saplantı halini almıştı. Eskiden hayvan figürleriyle küçük evler yaparken artık yalnızca melekler yapıyordu, genç yaşlı, açık ve katlanmış kanatlı melekler... Çikolata fabrikatörünün evi bir melekler ordusu tarafından istila edilmişti, aynı melekler Christine'nin evinde de şömine pervazının, pencere kenarlarıyla komodinlerin üzerinde sıralar halinde diziliydi.

Andro'nun koşarak geldiğini gördü. Nefes nefese kalmıştı. Büyükbaba kar yağacağını söylemişti, bütün şehir yoğun bir sis tabakasıyla kaplıydı. Bu sis insanları zaten olduklarından daha da suskunlaştırıp ürkekleştiriyordu. Andro yanına oturup bir şeyi onaylar gibi gülümsedi; Kitty onun her iki yanağına, kendisini bulduğu için ödül olarak şapırtılı birer öpücük kondurdu. Her ikisi de, emekliye ayrıldıktan beri yalnızca anılarında gezinen, eski fotoğraflara bakan veya geçen yüzyıldan kalmış bir not defterine birtakım gizli reçeteler yazan çikolata fabrikatörünün evinin kasvetli havasına geri dönmek için acele etmiyordu.

Ne Lida'nın meydan okurcasına sergilediği dindarlığı ne de tek kızının iki senedir neden ziyarete gelmediğini anlayamayıp sürekli reçel yapıp sonradan kendisinin de bulamadığı kâğıt paraları kitapların aralarına saklayan Lara'nın huysuzluğu evin cazibesini artırmaya uygundu.

-Ben gitmek istiyorum. Fakat sensiz gitmek istemiyorum, dedi Andro aniden; çizmesinin burnuyla donmuş toprağı eşelemeye başladı,

– Benimle gelir miydin?

-Deli, nereye gideceksin? Hem paran yok hem de anneni beklemek zorundasın.

-Annem belki de o kadar çabuk geri dönmeyecek.

-Bunu nasıl bilebilirsin?

-Biliyorum işte.

-Peki, nereye gideceksin?

-Avrupa'ya. Geçenlerde sana dünya haritasını göstermiştim ya, haritanın üzerini işaretledim. Gitmek istediğim yerleri. Roma'ya, Paris'e, Madrid'e, Viyana'ya; özellikle de Viyana'ya gitmek istiyorum, Viyana çok güzelmiş. Senin de hoşuna gider orası, Kitty.

-Ama biz yalnız başımıza...

-Benimle gelir miydin?

-Bilmem.

-Gitmekten korkuyor musun?

-Viyana'da ne yapacaksın? Orada yalnızca fakirlerle zenginler var, zenginler fakirlere hiçbir şey vermediğinden fakirler açlıktan kırılıp sokaklarda donarak ölüyor. Ayrıca orada sarışın olmayanların kıçına tekmeyi yerleştiri-

yorlar, dedi Kitty kıkırdayarak.

-Saçmalama.

-Tamam. Pekâlâ, tabii ki seninle gelirim. Bunu biliyorsun.

Andro o anda, dünyanın en güzel badem gözlerine sahip Kitty'sine doğru eğilip onu dudaklarından öptü. Sislerle kaplı şehir, parkın yeşile boyalı bankları, uzun boylu, zayıf, sessiz Andro; hep huzursuz, hep hareketli Kitty... Her ikisi de soğuktan ve heyecandan donup kalmış gibiydi.

Kız kardeşi, hayatının ilk gerçek öpücüğünü dudaklarında saklayıp Andro'nun dudaklarının tadını hafızasına kazımaya çalışırken, üç yaş büyük ağabeyi bekâretini kaybetti. İki olayın da gerçekten aynı anda gerçekleşip gerçekleşmediğini bilmiyorum fakat bunun böyle olduğunu düşünmek bile çok güzel; bu nedenle her şeyi öylece bırakıyorum.

Denizcilerin balosunun ardından Kostya'nın arkadaşları onu Vasilevski Adası'ndaki eski bir evin sahanlığına sürükleyip dar, karanlık bir koridorda ahşap bir kapının önüne bıraktılar. Kahkahalar atarak merdivenlerden aşağıya kaçmadan önce de, bütün güçleriyle ahşap kapıyı yumruklamayı ihmal etmediler. Votkayı fazla kaçırmış olan Kostya, ilkin ne olduğunu tam anlayamadı. Hareketleri yavaşlamıştı, kaçmayı başaramayacağını bildiği için ne olacaksa olsun diye düşünüp olduğu yerde kalmaya karar verdi, oysa kalbi öyle hızlı atıyordu ki, kalp atışlarının bütün binada duyulacağından endişeleniyordu.

Kapı hışımla açıldı, iki elinin de her parmağında birer yüzük olan uzun sabahlıklı, koyu saçlı, uzun boylu bir kadın gözlerini, dayak yemiş bir köpek gibi orada öylece dururken mavi üniformasının içinde ne yapacağını bilemeyen yüzü kızarmış Kostya'ya dikti,

-Ne demek oluyor bu, diye diklendi kadın, Kostya'ya doğru bir adım atarken.

-Ah, özür dilerim, ben de bilmiyorum, beni... diye kekeledi Kostya şivesiz Rusçasıyla.

-Şayet şu malum *bayana* geldiysen, o artık burada oturmuyor. Burada artık ben oturuyorum.

Kadın aşağı yukarı kırk yaşlarındaydı, zeytin renginde bir tene sahipti. Gözleri kuzguni siyahtı, aynı bir tokayla yukarıya kaldırdığı saçları gibi.

Arkadaşları ona bir oyun oynamıştı; Kostya'nın derhal bu nahoş durumdan nasıl kurtulacağını, arkadaşlarından bunun acısını ne şekilde çıkaracağını düşünmesi gerekiyordu. Arkadaşları ona bir denizcinin, ancak bir kadının kollarında da denizdeki beceriyi gösterdiği zaman gerçek bir denizci olacağını söylemişti; Kostya kendisini olayın akışına bırakıp karla kaplı sokaklarda onların peşinden gitmişti. Söylediklerine göre, birkaç ruble karşılığında ona aşkın inceliklerini gösterecek olan kadın burada oturmaktaydı.

Tam arkasını dönüp hızlı adımlarla uzaklaşmak üzereydi ki, kadın onu durdurup sordu,

-Adın ne senin?

-Konstantin. Kostya.

-Merhaba, Konstantin. Peki, kaç yaşındasın?

-On yedi.

-Bak sen. Peki, nerelisin Konstantin?

-Şey... Gürcistan.

-Gürcistan'dan geliyorsun demek. Ah, bu çok güzel. Çocukken orada bir sefer yaz tatilini geçirmiştim, sahilde. Çok nar yediğimi hatırlıyorum. Narı çok severim. Sen de sever misin?

-Eh işte.

-Bir çay ister misin, Konstantin? Üşümüşe benziyorsun.

Kadında Kostya'yı çeken bir şey vardı. Bunun hafif iğneleyici konuşmasından mı, muzip gülümsemesinden mi yoksa parmaklarında parıldayan yüzüklerinden mi kaynaklandığını kendisi de bilmiyordu.

Adımını attığı yer, eskiden muhtemelen birkaç odadan oluşup şimdi ince duvarlarla bölünmüş bir evin bir bölümüydü. İçinde bir yemek pişirme köşesi de barındıran tek bir odadan ibaretti. Banyo koridordaydı, büyük bir ihtimalle komşularla ortaklaşa kullanılıyordu. Odanın bir köşesi iç mekân bitkileriyle kaplıydı, yemek masasının üstünde istiflenmiş kitaplar duruyordu, kitapların hepsi açıktı. Odayı yalnızca tek bir lamba aydınlatıyordu. İçerisi güzel kokuyordu, Kostya kendisini hemen rahat hissetti.

Kadın, Kostya'ya gerçekten de sert bir çay koyup paltosunu kömür sobasının üzerine astı. Kostya ışığın altında kadını şimdi daha iyi görüyordu. Kadın neredeyse kendisinin boyundaydı, inceydi ama kalçaları biraz genişti, kemikli eklemlere sahipti. El bilekleri küçük bir kızınki kadar ince ve kırılgan görünüyordu. Yüzünün ifadesi bir şey saklıyor gibiydi, Kostya'yı hafifçe heyecanlandırdı. Uzun, sivri bir burnu, ince dudaklarıyla hafifçe çökük yanakları vardı. Ancak esas olarak, bu loş ışıkta bir yağ tabakasıyla kaplanmışçasına parlayan koyu gözleriydi baştan çıkarıcı olan. Kadının güzelliği hastalıklı bir güzellikti, yavaşça solup gidiyordu.

Kadın, kendisiyle bir yudum şarap içmek isteyip istemediğini sorunca, Kostya onu en çok neyin tahrik ettiğini anladı. Kadının sesiydi bu. Derin, karanlık ama aynı zamanda, sanki bir sonraki kelimede takılıp kalacakmış gibi çatlak bir sesi vardı. Kadın bir şarap şişesi getirdi, Kostya'ya bir şarap açacağı uzatarak ondan şişeyi açmasını istedi. Sonra iki bardak çıkardı, Kostya'nın elinden şişeyi aldı, ışığa doğru tutup bardaklara şarap koydu. İlk yudumunu almadan önce kırmızı sıvıyı kokladı.

-Bu, Bordo şarabı. Çok eski ve çok iyi. Çok iyi. Şarap çok özeldir, senin bunu bilmen gerekir, Gürcü. Bu şarabı uzun bir zamandır saklıyorum. Hep özel bir vesile için sakladım. Ama şimdi onu içebiliriz.

Şaşkınlığını belli etmemeye çalışan Kostya hiç itiraz etmeden denileni yaptı. Yatağın yanında, üstü beyaz bir örtüyle kapatılmış eski bir piyano gördü. Bardaklarını tokuşturduktan sonra, kadın bardağı bir seferde başına dikti, ayağa kalktı, piyanonun yanında yerde duran gramofona gidip bir plak koydu. Vertinsky'den bir şanson çalmaya başladı. Kadın Kostya'ya yaklaştı,

önünde durup ona elini uzattı,

-Benimle dans eder misin, Konstantin, diye sordu dudaklarında imalı bir gülümsemeyle.

Kostya heyecanla, beceriksizce ayağa fırladı, kadının elini tutup diğer eliyle de belini kavradı.

Güzel bir histi bu, garip bir şekilde çok tanıdık geliyordu. Kadın dansın orta yerinde durdu, belindeki elden kurtulup kendisini, üstü kareli bir battaniyeyle örtülmüş olan küçük metal yatağın üzerine attı. Daha bir dakika bile geçmeden iki eliyle yüzünü kapatmış, hıçkırarak ağlıyordu.

Kostya odanın tam ortasında öylece kalakaldı, ağlayan kadına bakmaya cesaret edemiyordu. Sonunda ona doğru gitti, kadının çaresizliğinden duygulanarak diz çöküp elini bacağının üstüne itinayla koydu. Kadın aynı anda Kostya'ya sarılarak onu yatağa çekti. Kostya düşerken, ona sokulup ceketinin düğmelerini açmaya başladı. Kostya hiç düşünmeye kalkışmadan kendisini güdülerine bıraktı, kadının sabahlığını açıp onu öpmeye başladı; kadın yüzüklü parmaklarıyla Kostya'yı saçından tutarak Kostya'nın başını istediği yere doğru götürdü. Kadının onu yönlendirmesi Kostya'yı rahatsız etmiyordu. Daha ne olduğunu anlamadan kadın onu soymuştu; Kostya da titreyen elleriyle ona yardım etti, jartiyerini açtı, jüponunu sıyırdı. Önü açık sabahlık, kadının küçük göğüslerini, pürüzsüz, yumuşak teniyle bacaklarının arasındaki siyah üçgeni gözler önüne seriyordu.

Kadının sert, sahiplenici, başat olup hazzını açıkça sergilemesine karşın, bu tutumu Kostya'yı duygulandırdı. Sahip olma güdüsü içerisinde yitik bir görüntüsü vardı. Tutkusu, alev almaya başladığı gibi aniden, haber vermeksizin sönebilecekmişçesine kırılgandı.

Yabancı kadın, gözleri kapalı bir vaziyette Kostya'nın yüzünün her yanını öpücüklere boğup gözyaşlarının içinden gülümserken, Kostya bir anlığına bilincini kaybedeceğini düşündü.

Ülkemizin zengin olduğu her şeye, kutsal bir önem ver.
Afiş yazısı

Büyükbabam, onu bir fahişenin yerine hayatının ilk aşkıyla buluşturan bu garip tesadüfün ardından günlerce sarhoş gibi gezdi, şaşkın bir uyurgezer gibiydi. Akademide hüküm süren disiplin ile Vasilevski Adası'ndaki loş ışıklı evde geçirdiği coşkulu geceler arasında savrulup duruyordu.

Bir yandan babasına karşı örnek oğul rolünü oynayıp arkadaşlarıyla yaptığı içki âlemlerinde büyük bir kararlılıkla liderliği üstlenirken, düşünceleriyle her zaman yabancı kadının kollarında, onun yakınlığının oluşturduğu uçurumun kenarındaydı, büyük bir tutku içerisinde onu keşfetmeye çalışıyordu.

"İda." Dudakları derslerde, Fin Limanı'nda gemide bu adı biçimlendiriyor, onu geceleri yatağında uyku tutmadan yatarken düşüncelerinde bir yemin gibi tekrarlıyordu. İda'nın tenine, derin ve boğuk sesine, imalı gülümsemesine duyduğu özlem çok büyüdüğünde, acı veren bu özlemi nasıl dindireceğini bilemeyince bu üç harfe sarılıyordu.

Bazı geceler özleme dayanamıyor, yataktan fırlıyor, paltosunu kaptığı gibi İda'nın ona kapısını açıp aç, evsiz bir hayvan gibi yanına alacağı, besleyip bakacağı, sıcaklıkla güven vereceği umuduyla kapısını yumrukluyordu.

İda onu hiç geri çevirmedi. Hiç. Kostya'yı hiçbir zaman kapının önünde bırakmadı.

Yüzünde hınzırca bir gülümsemeyle, bazen saçları bigudili veya elinde açık bir kitap tutar vaziyette kapıyı birazcık açıp başını iki yana sallayarak, "Konstantin, ne arıyorsun burada? Seni yarın akşama bekliyordum," diyordu. Bunu hafif suçlayıcı bir tavırla söylemesine karşın, Kostya onun, randevu zamanlarına uymayıp ziyaretlerinin sürpriz olmasına sevindiğini hissediyordu. İda ile, bedeni vasıtasıyla konuşabiliyordu, kelimelere ihtiyacı yoktu. Teninin tadından hüznünün yoğunluğunu, kendisine dokunmasından dertlerinin türünü, öpücüklerinden o gece özel bir coşkuyla sevişip sevişmeyeceğini tahmin edebiliyordu.

Günlük atış egzersizlerinde, son gecenin resimlerini zihninden yok edip hedefe yoğunlaşabilmek üzere gözlerini sıkı sıkıya kapamak, sonra tekrar açıp bunu birkaç kez tekrarlamak zorunda kalıyordu.

Kostya hayatı boyunca dermanı olmayan bu güzelliğe esir kalacaktı; dermanı yoktu çünkü etrafına korunaksız, tehlikeli bir şey yayıyordu, insanın tükenmesine yol açabilecek bir güzellikti.

Kostya hayatı boyunca bu güzelliği aramaktan vazgeçmeyecekti; âşık

olabilmesi, bu güzelliği ne ölçüde bulup bulamadığına bağlı olacaktı. Yalnızca bir tutkunun onu tükettiği hissine kapılınca arzu duyabilecekti. En büyük derinliklerde gizli bir inciyi, boğulma tehlikesi altında bulup yüzeye çıkartır gibi hissetmeliydi âşık olabilmek için.

İda'nın, eski hayatında piyanist olması planlanıyordu, Rubinstein'ın usta öğrencilerinden birinin öğrencisiydi. St. Petersburg'un varlıklı, entelektüel bir ailesine mensuptu; babası doktordu, annesi ise ağır bir ruh hastalığı engel olana kadar konser piyanisti olarak bir kariyer yapmak istiyordu. İda hayatının yarısını, ailesinin Rusya'daki devrimi izleyen antisemitik dalga sırasında yerleştiği Paris'te geçirmişti. Gençlik yaşlarında huzursuz bir ruha, kan yoksunu bir bünyeye, aşırı tutkulu eğilimlere, bir dünya kariyeri için clverişli dâhiyane parmaklara sahip olduğu söylenirdi. Fakat karısı ve iki çocuğuyla Paris'in bir çatı katında yaşayan, parasını güvenilmez lokallerde kazanıp bununla zar zor geçinen ülkeden sürülmüş bir kemancıya deli gibi âşık olduğunu ailesine ilan ederek, yazgısını kendi eliyle bozmuş oldu. İda, ailesinin tüm rica ve ikazlarına rağmen, elbette bir dâhi olarak gördüğü kemancının hırpalanmış ruhunun kurtarıcılığına soyundu; kemancının, karısından yasal olarak boşanmasından sonra evlenecekleri umuduyla dinini bile değiştirerek Hıristiyanlığa geçti.

Fakat umduğu hiçbir şey gerçekleşmedi.

Kemancı, İda ile birlikte fuhuş yapılan sefil bir otelin sefil bir odasına taşındı; İda'ya yemek yaptırıyor, kendisine baktırıyor, İda'nın piyano dersleriyle kazandığı parayı alıyor, karısından boşanmayı rüyasında bile aklına getirmiyordu. Günün birinde İda'ya sorunlarla boğuştuğunu, çok fazla borcunun biriktiğini, alacaklılardan tek kurtuluşunun Rusya'ya kaçmak olduğunu açıkladı. İda'nın ailesinin, kızlarını durdurmaya yönelik tüm çabaları başarısızlıkla sonuçlandı; böylece İda cefakeş sevgilisiyle birlikte, artık adına Petersburg bile denilmeyen, hiçbir şeyin eskisi gibi olmadığı Petersburg'a geri döndü.

Şehrin kenar mahallelerinden birinde küçük bir eve taşındılar. İda piyano dersi vererek savaş sonrası yıllarda hayatta kalmasını öğreniyordu. Kemancısına hâlâ yemek yapıyordu fakat bu arada ondan nefret etmeye başlamıştı; ona hakaretler yağdırıyor, kederine yanıyor, Paris'i, ailesinin zenginliğini özlüyor, kendisini suçlayıp içinde bulunduğu sefaletten dolayı utanıyordu. Kendisi evde mazoşist nefret-aşk ikileminde esir bir vaziyette endişeden, sosyalizme karşı duyduğu tiksintiden âdeta delirmek üzereyken, kemancı günlerce ortadan tamamıyla kayboluyordu. İda sahip olduğu en değerli eşyanın, Paris'ten gönderilmesini sağladığı piyanonun üstünü örterek kendisini cezalandırmaya başladı. Kemancı alkol tüketimini iki katına çıkardı, borçları arttı; alacaklılardan biri de karaborsayı kontrol eden Sibiryalı bir kasaptı. Bir kavga meydana geldi. Kemancı tekmelendi, kafası duvara çarptı, sokaklarda sürünerek eve ulaştığında evin koridorunda yığılıp kaldı. Doktor yetişemeden iç kanamalarından öldü. İda, Vasilevski Adası'ndaki

bu odayı bulmayı başardı; odanın eski sahibi, geçimini yetkili makamlara şikâyet edilip götürülene kadar güzel vücuduyla kazanan Dnipropetrovsk'lu bir kadındı. İda'nın, eski hayatından yeni evine götürdüğü tek şey piyanoydu. Bir tiyatroda bilet kontrolörü olarak iş buldu, yurtdışına çıkabilmek için iki başvuru denemesinde daha bulundu, her iki başvurusu da reddedildi, bunun üzerine eski hayatından tanıdığı tüm insanlarla ilişkisini kesip yeni tanıdıklar edinmeksizin çayını içip plak ve kitaplarıyla yalnız başına yaşamayı sürdürdü.

Günün birinde Konstantin Yaşi kapısının önünde belirene kadar her şey böyle devam etti.

Kostya'nın gençliğiyle istek dolu bedeni önüne gelince, İda yıllarca aç kalmışçasına onun üzerine atladı, kendini kaybedip koyuverdi, her şeyi unutup yeniden umutlandı.

İda bu arada romantik hayallere sırtını dönmüş bir kadın olsa da, Kostya'nın varlığı ile birlikte iradesinin dışında kasıtsız, istemeyerek yeniden umut beslemeye başladı. Çünkü umutsuzluk o zamana değin hayatının tek sabiti olmuştu, bu sabitin kayıp gitmesi onu korkutuyor, farklı bir hayatı içeren bu yeni umudun çok tehlikeli olabileceğini düşünüyordu.

Umutsuzluğunu her geçen gün biraz daha geride bırakıyordu. Kostya'nın her sözü, her dokunuşuyla umutsuzluğunun kalın tabakasını teninden söküp atıyor, kendisini Kostya'nın gençliğine, onun kendi bedenine duyduğu arzuya, telaffuz edilmeyen bir geleceğin akışına bırakıyordu.

Hep İda'nın yakınlığını, gece hünerleriyle sırlarını arayan Kostya, bundan dolayı ürkekleşip tedirginleşiyor, geceleri arzularına teslim olurken, ertesi gün kendisini bunun için cezalandırıyordu. Aşkını okul arkadaşlarından saklıyor, İda'nın kendisi için uygun bir ilişki olarak görülmeyeceğini düşünerek utanıyordu. İda'yı hiçbir zaman yemeğe götüremeyeceği, onunla hiçbir zaman gezmeye çıkamayacağı, onun kendisi için yalnızca geceleri var olacağı, onu gündüzleri düşüncelerinden uzaklaştırması, yok sayması gerektiği için kendi kendisini suçluyordu.

Fakat İda duygularını gizlemeyi iyi biliyordu, hayata karşı verdiği mücadele veya daha doğrusu hayatın ona karşı takındığı reddedici tutum bunu ona öğretmişti. Söylenen her şeyin bir söz olmadığını, müziğin kurtaramayacağını, insanın kendi yeteneklerinin her zaman hedefe götürmediğini, aşkın bazen çok daha kötü başka bir şey için yalnızca bir kamuflaj olduğunu, hayallerini dizginlemesi gerektiğini, hayal kırıklarını biraz rujla örtmenin mümkün olduğunu biliyordu; böylece geceleri beklemenin ne kadar acı verdiğinden, Kostya'nın birikmiş özlemine adım uydurmanın ne kadar zahmetli olduğundan, İda'nın ne kadar çok şeyi dile getirmeden geçtiğinden, onu hiç suçlamadığından, Kostya'nın iki parçalı hayatının onun için ne kadar büyük bir anlayış gerektirdiğinden, onun paralel dünyasının bir parçası olmanın bazen ne kadar imkânsız gözüktüğünden, aşkı ondan öğrenmek istemesinin İda'yı ne kadar duygulandırıp aynı anda da korkuttuğundan Kostya'nın hiç haberi olmadı.

Fakat İda hep iyi bir öğretmen olmuştu, öğrencilerine seneler boyunca siyah-beyaz tuşlarda aktarmaya çalıştığı her şeyi, Kostya'ya ruhuyla bedenini kullanarak aktardı. Ona yemek artıklarından besleyici bir kış çorbası yapmayı, üniformasını kusursuz ütülemeyi, sır saklamayı, tek kelime bile etmeden konuşmayı öğretti.

İda'nın plaklarının hazır bulundurduğu her Vertinsky şarkısında sarmaş dolaş dans ediyor, her şarkıda farklı bir dans deniyorlardı. Yavaş ve hızlı, serinkanlı ve gem vurulmamış, uçarı ve ağızları açık gülerek, dalgın ve hüzünlü, birlikte ve ayrı ayrı dans ediyor, hiç durmadan dans ediyorlardı.

İda, Kostya'ya parmaklarındaki her bir yüzüğün hikâyesini anlatıyor, bu sırada onun parmak uçlarını öpüyor, Kostya gemicilik üzerine sıkıcı bir konuşma yaparken gülüyor, onu gıdıklayarak uykudan uyandırıyor, o gece özel bir şekilde sarımsı, hastalıklı görünen dolunayı gösteriyordu. Kostya'ya eski hayatından fotoğraflar gösteriyor, bunu yaparken Kostya'nın, onun ayaklarına masaj yapmasına izin veriyordu; oda bitkilerinin gerçek birer arkadaş olduğunu açıklayıp Kostya'ya hepsini isimleriyle tanıtıyordu. Kostya onun elbiselerini çıkartırken, liseli bir kız gibi kıkırdıyor, ona otoriter bir öğretmen gibi soyunmasını emrediyordu.

Birbirlerine mutlulukla Şimdi'yi ödünç verip geleceğin anılarını hediye ediyorlardı.

İda gıcırdayan metal yatağın üzerinde bir İran kedisi gibi gerindi. Kostya gömleğini ütülüyordu, en geç bir saat içerisinde akademide olması gerekiyordu. İda aklına bir şey gelmişçesine aniden ayağa fırladı, Kostya'ya koştu, ona arkadan sarılıp hiç kıpırdamadan öylece kaldı.

-Ne oldu, diye sordu Kostya gülerek, bir yandan da kafasında sevişmek için yeterince zamanının olup olmadığını hesaplıyordu, ancak İda geri çekilip kocaman gözlerle Kostya'ya baktı.

-Savaş olacak, dedi fısıldayarak, geri geri yürüyerek ondan uzaklaştı.

-Şu aptal faşistlerden gerçekten korkmuyorsun, değil mi İda? Gel buraya, şapşal, gel.

-Radyoyu açsan iyi olur.

-Almanlar Polonya'ya girdi diye bize de geleceklerinden korkuyorsun demek? Kostya yüksek sesle güldü ve İda'nın burnunun ucuna bir öpücük kondurmak için onun yanına gitti,

– Akademide bize uzun bir konferans verildi. Bu gece gelince, sana Başkomutanlığın Almanlara karşı ne kadar akıllı davrandığını anlatırım. Başkomutan 19 Ağustos'ta Politik Büro'da gizli bir toplantı yapmış. Akademide, Başkomutan'ın o toplantıda Sovyetler Birliği'nin Fransa'yla İngiltere'nin Almanya'ya karşı yapmış olduğu ittifakı reddederek Almanlara elini uzatacağını söylediği konuşuluyor. Çünkü Başkomutan'a göre, barış dönemlerinde Avrupa'da komünizmi atağa kaldırmak imkânsız olduğu için, İngiltere'yle Fransa Almanlara savaş açarlarsa, her iki taraf çabucak tükenir; böylece Sovyetler Birliği'nin Avrupa'da sosyalizmi yaymak üzere yolu açılmış olur.

Bunun inanılmaz derecede ileri görüşlü bir tavır olduğunu düşünüyorum, öyle değil mi? İda, beni duyuyor musun?

-Almanlarla kardeş olsalar bile, bu, Almanların Sovyetlere toprak vereceği anlamına gelmiyor, Kostya, amaç ise bundan başka bir şey değil. Başkomutanlık Nasyonal Sosyalistlerle ittifak yapmaksızın bu bölgeleri alamaz. Almanların sürekli yeni topraklara ihtiyaç duyduklarından bahsettiğini unutma.

İda sustu, sanki orada geleceği görüyormuşçasına duvardaki bir noktaya gözlerini dikti.

-Tamam, dinle beni, sana bir sır vereceğim. Molotof'un Ribbentrop ile yaptığı ticaret anlaşmasını duymuşsundur herhalde? Bütün gazetelerde çıktı, öyle değil mi? Bize akademide bununla ilgili ne söylendiğini biliyor musun? Bu ticaret anlaşmasının arkasında, anlaşmanın kendisinden çok daha önemli olan bir belge var. -Kostya ses tonunu düşürdü. –Üstelik bu belgede Avrupa'da bir savaşın söz konusu olması durumunda Sovyetler Birliği'nin nötr kalacağı belirtiliyor. Benim sevgili İda'm şimdi rahatladı mı? Başkomutanlık faşistlerle nasıl konuşulacağını gayet iyi bilir. Bundan kuşkun olmasın!

İda birdenbire kahkahalarla gülmeye başladı, gülmekten katılıyor, ellerini dizlerine vuruyordu. Kostya şaşkınlıkla bakakaldı.

İda çantasında bir *Pravda* gazetesi çıkarıp gazeteyi Kostya'nın yüzüne doğru tuttu,

-Nasıl bir dünyada yaşadığımız çok komik değil mi, meleğim? Ülkenin en büyük gazetesi bu anlaşmayı, okuyorum, *bir barış aracı* olarak tanımlıyor. Oysa burada karşı karşıya geçmiş, dünyayı kendileriyle ideolojileri için kötüye kullanarak asla geri adım atmayan iki kaçık söz konusu. Çok komik değil mi bu, Kostya? Her ikisi de bir diğerinin daha *büyük* olmasına izin vermeyecek.

-Ne delisi? Sakin ol, İda! İda, bana bak. Ben buradayım, yanındayım, sana bir şey olmayacak. Sana bir şey olmasına izin vermeyeceğim.

-Ama ne zamana kadar, diye mırıldandı İda yatağa geri dönerken.

-Ne ne zamana kadar? Ne dediğini anlamıyorum.

-Giyin artık. Geç kalmanı istemiyorum.

Kostya, Christine'nin yüzündeki deformasyonu, Avrupa'da gerçekten de savaş çıktığı haberiyle birlikte öğrendi; Stasia bunu iki yıl boyunca ondan saklamıştı. Tüm Leningrad'ın Almanların Polonya'ya girişini konuşmaya başladığı gün, Kostya nihayet, Stasia'nın ondan neden yazları Tiflis'e gelmeyip tatilini Rusya'da geçirmesini rica etmesinin gerçek nedenini öğrendi. Stasia mektubunda Christine'nin başına gelen trajediyi ayrıntılarıyla anlattı; bunu yaparken elbette hiçbir isme yer vermedi, mektup posta memurlarınca okunabilirdi.

Stasia korkunç olayı, Christine'nin yoğun bakımdaki günlerini, derin bunalımını, nihayet bunu takip eden suskunluğunu anlattı. Ramas'ın, bir

skandalı önlemek için anonim yapılan defnini, resimlerinin satışını aktardı, mektubunu kayınvalidesinin ölüm haberiyle noktaladı; kızının başına gelenler, kayınvalidesinin bir beyin kanaması geçirmesine neden olmuştu.

Kostya gecenin ilerleyen bir saatinde İda'nın evine geldi, yatağın üzerine uzanarak aralıksız üç saatten fazla ağladı.

İda hiçbir soru sormadan Kostya'nın acısını yaşamasına izin verdi, yasın ne olduğunu biliyordu, yas uzun yıllar boyunca kendisinin de en güvenilir refakatçisi olmuştu. İda hem kendi hem de özellikle Kostya'nın kırılgan dünyasının er ya da geç yok olacağını biliyor fakat bunu soğukkanlılıkla, bir kurşun asker gibi dimdik, hazır ol vaziyetinde bekliyordu.

Savaş Kostya'ya Almanya'nın Sovyetler Birliği'ne saldırısından çok önce geldi; teyzesinin yaşadığı korkunç felaketin haberi Kostya'nın içinde fırtınalara yol açtı; onu duygu ve sorumluluklarını geleceğiyle uyumlu kılmak gibi neredeyse imkânsız bir görevle karşı karşıya bıraktı.

Christine'nin yanık yüzünü tahayyül etmeye çalışıyor, aynı anda İda'nın zeytin rengindeki teniyle kara gözlerini görüyordu. Onu Christine'den, çektiği acılardan uzak tutmuş, ondan gerçekleri saklamış olan annesine öfkeleniyor, annesinin gerçeğinin açtığı boşlukları kendi kendine tamamlamaya çabalıyordu. Çünkü Stasia ona Ramas'la Christine'den başka kimin bu kıskançlık dramının içinde yer aldığını yazmamıştı. Kostya gözlerinin önüne ülkesinin, Christine'nin evine o zamanlar girip çıkan tüm tanınmış komünistlerini getiriyor, bunların içinden Ramas'ın karşı koyamayacağı kadar güçlü olan birisini bulmaya çalışıyordu. Ramas, karısını yalnızca bu gaddarca deformasyonla koruyabileceğini düşünmüştü.

Kostya'nın tahminleri herhangi bir kuşkuya yer bırakmamakla birlikte, genç denizci, bu arada bir yıl önce Sovyetler Birliği İçişleri Halk Komiserliği'nin başına getirilen Küçük Büyük Adam'ın adını en gizli düşüncelerinde bile söylemeye cesaret edemiyordu.

Stasia ondan birçok şeyi saklamıştı.

Oğlunun taptığı Christine Teyze'sinin, trajik olayın, Ramas'ın Sovyetler Birliği Kahramanı ilan edilmesinin ardından cömertçe belirlenmiş bir dul emekli aylığı aldığını, sevgilisinin Christine'ye bir yıl boyunca her hafta ilkin hastaneye, daha sonra da eve güzel bir gül demeti yolladığını, Christine'nin bunları olduğu gibi çöpe attırdığını, Küçük Büyük Adam'ın, tiksinmekten korktuğu için hareminin gözdesini, yüzünün yanmasından sonra bir kez bile ziyaret etmediğini...

Kitty, ağabeyini, reşitlik yaşına ulaştığı için tebrik etmek üzere küçük şehrin postanesinden aradığında onun sinirli, düşünceli, dalgın ve sitemkâr olduğunu hissetti.

-Dostum, oda arkadaşım Giorgi izin alıp Gürcistan'a doğru yola çıktı. Ona Christine için küçük bir paket verdim. İçinde sevdiği şeyler var. Paketin bir an önce ulaşmasını istiyorum; Giorgi güzergâhında küçük bir değişiklik yapıp sizin orada aktarma yapmayı kabul etti. Tiflis'e kadar gide-

meyecek ama onu orada karşılayıp paketi Tiflis'e oradan gönderebilirsin, o zaman paketin Tiflis'e ulaşması fazla uzun sürmez.

Kitty, içten doğum günü tebrikini dikkate almadığı, sevinç veya minnettarlık göstermediği, ne kendisinin ne de Andro'nun hatırını sormadığı için ağabeyine kızdı. Andro ile kendisinin aylar önce dedesinin yanına köye gönderildiği, okullarını değiştirmek zorunda kaldığı, şimdi Stasia'yla Christine'den uzak bir yerde yaşadığı bile onu hiç ilgilendirmiyor gibiydi.

-Lara'nın böyle aniden vefat etmesine çok üzüldüm. Büyükbabam iyi mi, diye sordu Kostya; bilmek istediği her şey bundan ibaretti.

-İdare ediyor, diye yanıtladı Kitty istemeye istemeye; paketi teslim alıp Tiflis'e göndereceğine söz verdi; aslında paketin kendisi için olduğunu ve ağabeyi tarafından unutulduğu hissinden kurtulabilmeyi hayal ediyordu için için.

Kitty aynı günün akşamında yalnız başına istasyona gitti. İstasyonun neredeyse bomboş olan küçük salonunda pek göze batmayan gözlüklü genç bir çocuk ayakta bekliyordu. Kendisini Giorgi Alania olarak tanıttı; sıhhati iyi olmayan annesini görmek için izin almıştı, Abhazya'ya gidiyordu. Vladikafkas üzerinden gelmiş, paketi iletmek için burada trenden inmişti, Karadeniz sahiline gitmek üzere daha sonra gece trenine binecekti.

-Bu aptal paketi almak için çok fazla zahmete katlanmıyor musunuz, diye sordu, ağabeyinin sert ve duygusuz konuşmalarına hâlâ öfkelenen Kitty.

-Ah, hiç öyle değil. Ağabeyiniz benim için çok önemli. İnanın, onun için birçok şeyi göze alırım.

Kitty, kendisinden başka hiç kimseyi sevmeyen ağabeyinin böyle bir şeyi başarmış olabileceğine inanamadı, çok şaşırdı.

Delikanlı, Kitty'ye birlikte bir yerde çay veya kahve içmeyi teklif etti, trenin kalkış saatine daha çok vardı, Kitty kabul ederse sevinecekti. Kitty teklifi nazik bir şekilde geri çevirdi, ders çalışması gerekiyordu.

Delikanlı teklifinin geri çevrilmesine üzülmüş görünüyordu fakat nezaketini koruyup paketi derhal teslim etti. Kitty ona iyi bir seyahat dileyip geri döndü. Fakat sokağa çıkınca durdu, gözlerinin önüne hayal kırıklığı içerisindeki yüzü geldi, tekrar istasyon salonuna girdi.

Çocuk, elindeki küçük bavuluyla bekleme salonunun tam ortasında duruyor, bir trenden daha anlamlı bir şey bekler gibi görünüyordu. Kitty'nin geldiğini görünce minnettarlıkla gülümsedi, Kitty ona birlikte bir gezinti yapmayı önerdi. Belki bir parkta oturabilirlerdi çünkü istasyon kafesi kapanmıştı, istasyon zaten bir bütün olarak pek cazip bir yer değildi. Giorgi seve seve kabul etti, sanki Kitty biraz önce kendisinin evlenme teklifini kabul etmişçesine sevinçten gözleri parladı.

Birlikte sokağa çıktılar, Kitty onu, daha önce Andro ile defalarca buluştuğu istasyonun yanındaki küçük parka götürdü. Giorgi kızlarla sohbet etmeye pek alışkın değilmiş gibiydi, Kitty'ye kendisine zaman ayırdığı için sürekli teşekkür ediyordu.

İlkönce havadan sudan konuştular. Giorgi, Kostya'dan bahsetmeye başlayınca Kitty kendisini geri çekip konuyu değiştirdi. Kitty'nin hiç ilgilenmediği politika, anneler, göründüğü kadarıyla Giorgi'nin gayet başarılı olduğu okul hakkında konuştular, hatta zaman zaman birlikte güldüler; Kitty daha sonra Giorgi'ye perona kadar refakat edip Giorgi trene binene kadar bekledi. Giorgi'yi kucakladığında onun hafif hafif titrediğini hissetti. Bunun nedeni soğuk olamazdı. Trenin arkasından el salladı; Giorgi pencereden başını çıkardı, o anda perona çöken karanlık her ikisini de yutana kadar Kitty'nin el sallamasına karşılık verdi.

Alman ordusu eylülün ilk haftasında Varşova'ya kadar ilerlemişti. Kızıl Ordu 17 Eylül'de altı yüz yirmi bin askerle Polonya'ya girdi. Almanlarla Ruslar 22 Eylül'de Brest-Litovsk'ta ortak bir askeri geçit töreni düzenlediler, 28 Eylül'de Ribbentrop ile Molotof "Dostluğun ve Sınırların Korunması" başlıklı yeni bir sözleşme imzaladı. Kasım ayında Sovyetler Birliği, topraklarına, 1920'den beri Polonya'ya dahil olan Batı Ukrayna'yla Beyaz Rusya'yı kattı.

Kreml'de yeni vatandaşların yalnızca yasaların gücü ve baskıyla örnek Sovyet yurttaşlarına dönüştürülemeyeceği biliniyordu fakat yine de yeni topraklardaki "dönüşüm"ün mümkün olduğunca çabuk tamamlanması lazımdı. Etnik çatışmalar buralarda da hızlandırılacaktı; ne de olsa bu reçete başka bölgelerde başarısını kanıtlamıştı. Polonya'nın işgali Beyaz Rusya'yla Ukrayna halklarının özgürleştirilmesi olarak lanse edildi. Sovyet basını halkların, tüm ezilen ulusların dostu, destekçisi Sovyetler Birliği kapsamında yeniden birleşmesini övgülere boğdu.

Bu yöntemler istenilen etkiyi hemen gösterdi: Ukraynalı köylüler Novgorod'la Luk'ta Polonyalı subaylara saldırdı, Beyaz Rusyalı köylüler Pruzana'da bir diğer subayı taşlayarak öldürdü, İçişleri Halk Komiserliği tüm bunları onaylayarak seyrediyordu. Fakat mukavemet biraz fazla yoldan çıkınca daha dolaysız metotlara başvuruldu, emirlere karşı gelen komutanlarla partizanlar yargılanmaya gerek görülmeden kurşuna dizildi.

Eylül sonuna kadar iki yüz elli binden fazla Polonyalı asker esir alınmıştı. Bunlar için eleme kampları kuruldu çünkü esirlerin bir kısmı Almanlara teslim edilecekti. Hepsi Yahudi olan yaklaşık kırk üç bin esir kasım ayında Almanlara devredildi.

Estonya, Litvanya ve Letonya askeri desteğe, kendi topraklarında ittifak hükümetleri kurmaya zorlandı. O anda Baltık'ta yaklaşık altmış bin Kızıl Ordu askeri konuşlanmış olduğu için, bu ülkelerin entegre edilmekten başka bir seçim hakkı yoktu. 1940 yazında Baltık Bölgesi ilhak edildi. Romanya işgale uğradı, Ukrayna'nın sınırları genişletildi. Aynı yıl içerisinde Moldova Sosyalist Cumhuriyeti Sovyetler Birliği'ne katıldı. Estonya ve Letonya devlet başkanları tutuklandı; bunlardan biri hapishanede, diğeri ise bir psikiyatri hastanesinde öldü. Yalnızca Litvanya Devlet Başkanı kaçmayı başardı. Alman ve Sovyet bölgeleri arasında acele bir şekilde sınır tesisleri inşa edilip

tüm şahsi radyolara el koyuldu. Sınır bölgesinde yalnızca partinin onayladığı bilgiler halka ulaşacaktı.

1940 Mart'ında Başkomutan, Küçük Büyük Adam'dan bir mektup aldı; Küçük Büyük Adam mektupta, tutuklu bulunan "yirmi beş bin yedi yüz Polonyalı subay, memur, çiftlik sahibi, polis, casus, jandarma ve gardiyanın" hemen kurşuna dizilmesini öneriyor, önerisine gerekçe olarak bunların tümünün "Sovyet düzenine karşı nefretle dolu Sovyetler Birliği düşmanları" olduğunu öne sürüyordu. Bunlar kamplarda bulunan on dört bin yedi yüz devlet memuruyla hapiste yatan on bir bin "casus ve karşı devrimci"den oluşmaktaydı.

Başkomutan daha aynı gün onayını verip onay yazısını üç diğer parti yöneticisine zorla imzalattırdı. Küçük Büyük Adam'ın güvendiği isimlerden oluşan bir troyka, kararın uygulanmasıyla görevlendirilerek nisanda işe koyuldu. İlkin kamplarla hapishanelerde, tutukluların çok yakında serbest bırakılacağı söylentisi yayıldı, gıda istihkakları artırıldı, tüm tutuklular tifoya karşı aşılandı; akabinde trenlerle Kalinin'e, Charkov'a, Smolensk yakınlarındaki Katin ormanına götürüldü. İçişleri Komiserliği, operasyon için başkentten özel bir ekip göndermişti, ekip üyelerinin bavulunda birer tabanca bulunuyordu. Kalinin hapishanesiyle Charkov'da iki kişi bir mahpusu sıkı sıkıya tutuyor, üçüncü bir kişi ise kafasına kurşun sıkıyordu. Her infaz için en fazla iki dakika zaman vardı. Cesetler daha sonra kamyonlarla götürülüp çevredeki ormanlara gömülüyordu.

Operasyona bölgenin hapishane müdürleriyle savcıları refakat ediyorlardı; bunların arasında Başkomutan'a özel sadakatini defalarca kanıtlamış Lubyanka'lı komutan Vasili Blohin de vardı. Blohin infazlar sırasında bir önlük, eldivenler ve lastik çizmeler giymeyi âdet haline getirmiş, "kariyeri" boyunca yaklaşık on beş bin insanı şahsen ölüme göndermiş olan bir adamdı.

(Blohin, emrindeki adamlara, ölüm cezasına çarptırılanların kurşuna dizilmeden önce Başkomutan'ın adını ağızlarına almalarını önlemek üzere bazı "eğitsel önlemler" uygulamaları için bir belge imzalatıyordu. Çünkü Başkomutan'ın adının anılması bir hakaret olurdu. "Eğitsel önlemler"in anlamı, ölüm cezasına çarptırılanların infazdan önce kafalarına vurularak dövülmesini içeriyordu.)

Küçük Büyük Adam'ın teklifi üzerine, Blohin'in adamlarına, başarıyla tamamlanan operasyonun ardından bir ek maaş ödemesi yapıldı.

Operasyonun plana göre yürüdüğünü güvenceye alıp operasyonu gözlemlemek üzere Charkov'a gönderilen Ukrayna Savcı Yardımcısı Roman Rudenko yalnızca altı yıl sonra gerçekleşen Nürnberg Davaları sırasında Sovyetler Birliği'nin başsavcısıydı. Rudenko tüm dava boyunca bu infaz operasyonundan faşistleri sorumlu tuttu.

Blohin'in kendisi madalyalara boğularak daha sonra generalliğe terfi ettirildi. Otuz altı yıl boyunca ölüm aygıtına büyük bir sadakatle hizmet ettikten sonra huzur içerisinde emekliye ayrıldı. Sayısız kurbanının cesetlerinin yakılıp küllerinin kovalar dolusu anonim mezarlara döküldüğü Moskova Donskoy Mezarlığı'nda defnedildi.

Oğlumun okulda iyi öğrenmesi ve kendi ayakları üzerinde durabilen bir adam olması için hep dua ettim.
Yekaterina Çugaşvili, Başkomutan'ın annesi

Andro okulu sıradan notlarla bitirmişti; geleceğin neler getireceğinin kestirilemediği bu günlerde işe yarayan bir şey öğrenmesi için bir marangozun yanına çırak olarak verildi. Bu arada oyma çalışmaları evin tüm odalarını dolduruyordu. Çıraklık eğitimine okuldakine benzer bir disiplinli umursamazlıkla devam eden Andro, annesinin geri dönmeyeceğini yavaş yavaş anlamaya başlamıştı.

Andro korktuğu için gerçeği görmek istememişti. Fakat rüyasında sürekli annesini görüyor, uykusunda onu arıyordu; annesi rüyalarında özgür ve huzurlu gözüküyor fakat sırrını ona açıklamıyordu. Nerede olduğunu sorunca cevap olarak sevgi dolu bir gülümseme gönderiyordu. Andro uykudan her uyandığında kendisini isterik bir kızgınlık içerisinde buluyor, sakinleşmek için dakikalarca banyoda kalıyordu. Evet, bütün umutların tükenip anlamsızlaşacağı andan korkuyordu. Bazen aniden bir öfke nöbetine kapılıyor, çocuksu ve sevimli tarzlarına sinir olduğu için ahşap oymalarını kırmaya başlıyordu. Elindeki aletlerle oymaların kafalarıyla uzuvlarını koparıyor, gözlerini çiziyordu. Yalnızca Kitty'yle ona duyduğu güven hiç değişmemişti. Andro ne kadar öfkeli, üzgün, çaresiz olursa olsun, Kitty'nin onu güldürmeyi başaracağını, ona oyunlar oynayacağını, güçlü kollarıyla onu kavrayıp nefesini kesercesine sıkacağını biliyordu. Kitty ona yakında daha iyi günlerin geleceği, birlikte buradan gidip yeni, farklı bir hayat başlayacakları umudunu veriyordu. Hayat dolu ve güçlüydü Kitty; Andro, Kitty'nin bu gücü kendisiyle paylaşmasına muhtaçtı. Her şeyden önce korkusuzdu. Yasaklanan şeyleri her şeye rağmen yapmaktan çekinmiyordu. Yaptığı için kınandığı şeyleri daha büyük bir inançla tekrarlıyor, bu inat ise Andro'yu büyülüyordu. Kitty ona donuk gerçekliği faka bastırmak için gerekli olan gücü veriyordu.

Kitty delice oyunlar oynuyordu, tamamen anlamsız, çocukça fakat Andro bunların hepsine katılıyordu. Andro onu bulana kadar bütün gün saklanması veya üç yavru sokak kedisinin bir çukurdan kurtarılması olsun, ani bir yarış veya reçelli ekmeğini kimin daha hızlı yiyeceği iddiası olsun –Andro bunların hepsine katılıyor çünkü bu oyunları Christine'nin iyileşme süreci ile çikolata fabrikatörünün ağır çöküşünün, sıcak Tiflis yazları ile küçük şehrin soğuk kışlarının belirlediği günlük rutin yaşamın tek neşeli, özgür anları olarak görüyordu.

Her ikisinin de üzeri hüzünle kaplıydı, cinsel erginliğin ilk inatçı belirtileri görülmeye başlamış, sevginin yerini aşk almıştı. Her şeye rağmen birbirlerine, çocukluklarına bağlı kaldılar.

Bir yandan Alman ordularının ilerlemesi Hollanda, Belçika ve Lüksemburg'da devam ederken, öbür yandan büyükbabam denizcilik akademisini altın madalyayla bitiriyor, Giorgi Alania gemi yapımcılığı sınavlarına hazırlanıyor, Andro sevinilecek pek bir şey vaat etmeyen geleceğine donuk gözlerle bakıyordu.

İtalya'nın, Almanya'nın yanında savaşa katıldığı o ılık haziran günü, Alman Silahlı Kuvvetlerinin 18. Ordu'sunun Paris'i almasından dört gün önce Christine yine konuşmaya başladı, İda ilk kez büyükbabamın yurt odasını ziyarete gitti. İda, küçük ve bitkilerle süslenmiş kendi evinin haricinde büyükbabamı ilk ve son kez görüyordu.

Kapıda Yaşi yoldaşın bir akrabası olduğunu belirtti, yurdun ikinci katına çıkıp Kostya ile Giorgi'nin ortak odasının kapısına vurdu. Büyükbabam tam o anda Sovyet Deniz Kuvvetleri'nin onuruna yapılacak olan geçit töreni için hazırlanıyordu, kapıyı açıp karşısında sevgilisini görünce donup kaldı.

-Ne yapıyorsun burada, diye kekeledi Kostya, İda'yı aceleyle odanın içine çekerken.

-Seni görmek zorundaydım. Seni bir kez olsun gün ışığında görmek zorundaydım. Tenini, gözlerini, dudaklarını o lanet olası gece lambası olmaksızın, karanlık olmaksızın görmek zorundaydım çünkü seni böyle aydınlık hatırlamak istiyorum.

-Neden bahsediyorsun sen?

-Gidiyorum. Senden önce gidiyorum. Terk edilmek istemiyorum. Bana bu mutluluğu tanı, seni ben bırakayım, Konstantin.

-Seni anlamıyorum.

-Bitirmek zorundayız. Sen yakında donanmaya gideceksin, ben sensiz yapamam. Daha şimdiden benim için ayırdığın saatlerden bağımlıyım, üstelik bu saatler giderek azalıyor. Bunu başaramam, Konstantin.

-Evet, özel bir takdir aldım, hatta muhtemelen... Kostya duraksadı, İda'nın söylediklerini daha yeni anlamıştı.

-Savaşta çok yazık olur sana.

-Fakat savaşta değiliz; şayet savaşa girersek, inan bana, buna hazırım. Gemileri küçük taşlar gibi batırabilirim, hah!

-Bilgisizliğin seni kendinden, yaşayacaklarından, bana duyacağın özlemden koruduğu için mutlusun fakat bir gün idrak edeceksin; bu idrak genelde çok uygunsuz bir anda gelir, sevgili Konstantin; bunun sana zarar vermesini, seni değiştirmesini istemiyorum, bunun olmayacağına dair bana söz vermelisin. Bana söz veriyor musun?

-İda, neler diyorsun sen? Ben hiçbir yere gitmiyorum, buradayım; ama donanmaya gitsem bile yine geleceğim. Bak, annemle babam...

-Yapamam, bağışla beni, bana bu ayrıcalığı tanı, lütfen.

-Neyin ayrıcalığını? Sen hiçbir yere gitmiyorsun. Kafan yine karanlık

düşüncelerle dolu. Kendini daha fazla meşgul etmen, evden dışarı çıkman gerekiyor.

-Şimdi benimle yatmanı istiyorum.

-Ne?

-Yatalım.

-Fakat daha gece olmadı ve ayrıca...

İda gülmeye başladı. Nadiren gülerdi fakat gülünce de bütün vücudu sarsılarak gülerdi. Gözündeki yaşları sildi, gülmekten kırılarak öne doğru eğildi, elleriyle dizlerini ve baldırlarını dövdü. Kostya ona baktı; İda'ya ne kadar büyük bir hayranlık duyduğunu, onu ne kadar çekici bulduğunu kendisine itiraf etmek zorunda kaldı. İçinde ürkek bir heyecanın yükseldiğini hissetti, İda'ya yaklaştı, elini onun ağzına koydu, İda elini hafifçe ısırdı; bu, Kostya'yı daha da heyecanlandırdı, İda'yı biraz daha sıkıştırdı; onun kendi dünyasına ait olmadığını düşündüğü için hâlâ biraz tereddütlüydü. Ona sarıldı, hafifçe havaya kaldırdı; İda hâlâ gülüyor, karşı koyuyordu; Kostya onu duvara doğru bastırdı, giderek canlanıyor, sabırsızlanıyordu; İda'nın belki de ona güldüğü fikri hoşuna gitmiyordu, gülmeyi kesmeliydi. Kısık gözlerle İda'ya baktı; İda'nın gözleri o kadar koyuydu ki, sanki etrafındaki her şeyi siyah bir folyonun içinden görüyor gibi olduğunu düşündü. İşaretparmağını İda'nın dişlerinin arasına soktu. İda tekrar ısırdı. Sanki gülüşü korkunç bir düşünceyle ebediyen kesilmişçesine aniden sustu, parmaklarını Kostya'nın sık saçına geçirdi, başını kendisine doğru çekerek kokusunu içine çekiyormuşçasına sakin, düzenli nefes almaya başladı. Kostya, İda'yı öptü.

İda yanındayken dışarıda başka bir hayatın olduğunu unutmak, ona dokunduğu anda kafasındaki tüm düşüncelerden sıyrılmak ne kadar kolaydı. Kostya böylesi anlarda bu dış dünyaya hiç ihtiyacı olmadığına emindi. İda'nın varlığı tüm Sovyet donanmasını, geçit törenlerini, bağırıp çağıran arkadaşlarını, etkileyici performansını, geleceğe yönelik planlarını gereksiz kılıyor; sanki İda'sız bir dünya hayali bir dünyaymışçasına kolayca hepsinin yerini alıyordu.

Kostya, İda'nın dizlerinin altına kadar uzanan eteğini yukarıya kaldırıp vücudunu onun sıcak, sırım gibi vücuduna sıkı sıkıya bastırdı. Hemen hemen aynı boydalardı. İda'nın ateşli, her zamankinden daha koyu göründükleri için onu biraz korkutan gözlerine baktı. Dişleriyle İda'nın gri bluzunun düğmelerini açmaya çalıştı, bunu başaramayınca düğmelerden ikisini ısırarak kopardı.

İda'nın yüzünde o tanıdık gülümseme belirdi. Sanki Kostya'nın zayıf, kendininse güçlü yanını, her ikisinin de birbirine zorunlu olduğunu biliyor gibiydi. İda bir şeyler fısıldadı, dudakları kelimelere şekil verdi ama Kostya onu artık duymuyordu; İda'nın kokusu, tehdit edici yakınlığı, burada yakalanma ihtimali aklını başından almıştı. Belki de yakalanmak istiyordu, belki de birisinin onları hiçbir farklı yoruma meydan bırakmayacak bir görüntü, gizli aşklarının donup kalmış görüntüsü içerisinde yakalamasını istiyordu. Böylece nihayet derin bir nefes alıp herkesin duyabileceği bir şekilde haykı-

rabilirdi: Evet, vücudumun her hücresinde, bütün düşüncelerimde bu kadın var; o kadar güzel ki, kurtarılması imkânsız olduğu için, onu kendisinden, dünyadan kurtaramayacağımı bildiğim için içim acıyor. Bana unutmayı; ellerimle, gözlerimle, dizkapaklarımla, ayak bileklerimle, burnumun ucuyla ve kulakmemelerimle hissetmeyi o öğretti. Evet, böyle olmasını istiyorum, tam da böyle!

Belki Kostya tam da bunu istiyordu. Belki.

İda, Kostya'nın boynunu öpüp başını sıkı sıkıya tuttu; Kostya'nın kulakları kapalıydı, hiçbir şey duymuyordu. İda sanki onun, geleceği bilmekle lanetlenmiş ama tek bir kişinin bile inanmadığı kâhini, kötü geleceğinin habercisiymişçesine onu geleceğe karşı koruyordu.

Kostya, İda'nın bacağını bükerek yukarıya kaldırdı; İda vücudunu onunkine uydurarak küçülüp top gibi oldu; bu soğuk duvara bastırılmış haliyle bile ona yardımcı olmak, sevişmelerini kolaylaştırmak istiyordu. Elinden başka bir şey gelmiyordu; belki de kaderine koşmaktan, onun için kötü, yeniden yaşanması imkânsız bir deneyim olmaktan başka bir şey yapamazdı. Belki bu adamın, bu anın, bu kederli, âdeta öfkeli birlikteliğin kendi payına düşen son mutluluk olduğunu gayet iyi biliyor, bu mutluluğa hayvani bir güçle sarılıyordu.

Bilmiyorum, Brilka, hiçbir zaman kesin olarak bilemeyeceğim. Fakat ne önemi var? Kesinlik değil tahmindir anlatmaya değer olan.

Kostya yüzünü soluk soluğa İda'nın boynuna bastırarak gizledi. İda'nın elini başında hissediyor, bunu vahşi, korkunç bulup korkuyordu; yalnızca aldığı zevk İda'nın elini düşünmesini engelliyor, korkusunu yatıştırıyordu. Kapıya vurulunca kalp atışları hızlandı. Donup kaldı, nefes almayı bile unutmuştu. İda elini çekmedi.

-Evet, diye seslendi Kostya; sesindeki heyecanı gizlemek için hafifçe öksürerek genzini temizledi.

-Hey, çıkmamız lazım, Krasavçik, acele et, çocuklar aşağıda bekliyor!

-Geliyorum, diye yanıtladı Kostya güçlükle.

-Hayır, burada kal, lütfen yanımda kal, diye yalvardı İda.

-Olmaz, gitmem lazım. Bu bizim son geçit törenimiz, bunun için haftalarca egzersiz yaptık. Ben... akşam gelirim. Tören biter bitmez gelirim, tüm bunları konuşuruz.

-Beni burada böyle bırakma, lütfen, hayır, durma!

İda, Kostya'yı omuzlarından tutup başını onun çenesine yasladı, teniyle onu okşamaya başladı. Fakat Kostya kendisini İda'dan geriye çekti, başı dönüyordu, heyecanı hâlâ dinmemişti. Yatağına doğru sendeledi, aceleyle gömleğini giymeye başladı.

İda yavaş hareketlerle ilkönce kombinezonunu, sonra da etekliğini aşağıya indirip Kostya'ya sırtını döndü. Alnını duvara dayadı; sanki duvarı yıkıp gitmek, gizli bir geçitten geçerek başka bir dünyaya adım atmak istiyormuş gibiydi.

-Gerçekten çıkmam lazım. Babam da orada olacak ve... Bu gece geli-

rim, İda. Gelip kalırım, istediğin kadar kalırım, tamam mı? İstediğin her şey hakkında konuşuruz. Kafanı kurcalayan ne varsa bana anlatırsın.

İda bir süre hiç kıpırdamadan durdu; Kostya ona ne olduğunu, ağlayıp ağlamadığını, kendisine lanet okuyup okumadığını, görünmez olmak isteyip istemediğini, pişman olup olmadığını bilmiyordu. Sonra İda yüzünü döndü, ona bakıp gülümsedi. İda'nın saçları birbirine karışmış, topuzu açılmıştı, yüzüne birkaç siyah tutam sarkıyordu. Kostya neredeyse üniformasını yine çıkartıp onu kollarına aldıktan sonra kapıyı kilitlemek üzere öne atılacaktı ki, İda'nın gülümsediğini görüp rahatladı; demek ki, kötü bir şey yoktu, nasılsa çok yakında yine gelecekti.

-Bir şey yok, Konstantin, benim güzel çocuğum. Kendine dikkat et.

-Hey, ben çocuk değilim, tamam mı!

Kostya, İda'nın dudaklarına acele bir öpücük kondurduktan sonra odadan koşarak çıktı.

Geçit töreninde Kostya'nın içini dehşetengiz bir korku kapladı. Babasını kaldırımdan ona el sallarken gördü fakat bu görüntü onun için aniden değerini yitirmişti. Diğer denizcilerle uygun adım yürüyüp ezberlediği parolaları bağırdı, toplar Fin Körfezi'nin üzerinde ateşlenirken huşu içerisinde görünmeye çalıştı fakat göğsüne yerleşerek tüm iç organlarını sıkıştıran korkudan başka hiçbir şey hissetmiyordu.

Geçit töreni sona erir ermez koşmaya başladı. Koştu, koştu, nefesi tükeninceye kadar koştu. Sonra sokağın ortasına oturdu, nefesinin düzelmesini bekleyip koşmaya devam etti, merdivenleri uçarcasına çıktı, kapının önünde durdu, derin derin nefes alıp kapıyı yumrukladı fakat kimse açmadı.

Tekrar aşağıya indi, sokağa çıkıp üçüncü kata baktı fakat orada ışık yoktu. Kapıya geri döndü, vurdu, vurdu, bağırdı, ona seslendi.

Üç gün üç gece boyunca defalarca aynı sokakla kapıya geri döndü, sonra bir komşu o evde oturan bayanın gittiğini söyledi; elinde iki bavulla evden çıkmıştı, komşu nereye gittiğini bilmiyordu, bayan pek konuşkan değildi.

Onlarca yıl sonra, Brilka, yabancı bir ülkede, deniz kıyısında küçük bir evde yaşayan yaşlı bir adamdan İda'nın aslında hiçbir yere gitmediğini, komşusuna yalan söylemesi için birkaç ruble verdiğini, büyükbabam çaresizlik içerisinde kapıyı yumruklayıp onun adını bağırırken, günler boyunca kapalı kapının ardında dudaklarının arasından özlem dolu bir ses çıkmaması için ağzını kapadığını öğrendim.

Nasyonal Sosyalistler, İkinci Dünya Savaşı'nın başındaki hızlı, büyük başarılarını kısmen SSCB'nin dostane tarafsızlığına borçluydu çünkü Başkomutanlık Hitler'i Saldırmazlık Anlaşması vasıtasıyla desteklemekle kalmayıp Almanya'nın Sovyet toprakları üzerinden ithalat ihracat yapmasına da imkân sağladı. Romanya'nın Kızıllar tarafından işgal edilmesi Nasyonal Sosyalistleri şaşırttı. Hitler, Başkomutan'ın daha fazla ilerlemesini önlemek için, Alman birliklerini de Romanya'da konuşlandırdı. Temmuz 1940'ta, Hitler'in

kurmaylarını topladığı cennetten bir köşeyi andıran Berghof'ta, konu Sovyetler Birliği'ne gelince belli bir huzursuzluk baş gösterdi; Hitler, General Halder'in notlarına göre "Doğu Operasyonu"nun planlanandan daha önce başlatılması yönünde fikir belirtmişti. Molotof kasımda bir kez daha Berlin'in yolunu tutsa da, görüşmeler bu sefer başarısızlıkla sonuçlandı, yeni toprak paylaşımları üzerine anlaşma sağlanamadı. Finlandiya, Bulgaristan, Türkiye ve Güney Kafkasya ile Basra Körfezi arasında kalan tüm bölgeler üzerinde hak iddia eden Başkomutan'ın taleplerini Hitler küstah buldu. Hitler 18 Aralık 1940'ta "Barbaros" planını imzaladı, saldırı tarihini 15 Mayıs 1941 olarak belirledi. 1941 yılının ilkbaharında Avrupa'da yalnızca beş tarafsız ülke kalmıştı: İsveç, İsviçre, Portekiz, İspanya, Türkiye.

Balkan Savaşı Hitler'i "Barbaros"u birkaç hafta ertelemeye mecbur bıraktı. Gizli Servis, Başkomutan'ı Hitler'in planları hakkında bilgilendirse de, Başkomutan bunları İngiliz gizli servisinin bir komplosu olarak değerlendirerek tebessümle karşıladı, bu iddiaların sahiplerinin "başparmağı büyüklüğünde beyinlerinin olduğu"nu belirtti.

Hitler Almanya'sına karşı bir savaş ihtimali Başkomutan'a akıl almaz geliyordu. Sovyetler Birliği ticaret anlaşmasına harfiyen uyuyor, savaşın ilk iki yılında Almanya'yı tonlarca buğday, petrol ve çelikle tedarik ediyordu. Kızıl Ordu, neredeyse beş milyon askeri olmasına karşın silah gücü, özellikle de komuta kalitesi açısından Almanlardan zayıftı çünkü Başkomutan daha birkaç yıl önce ordunun tüm tanınmış subaylarıyla generallerini tutuklatmış veya kurşuna dizdirmişti. Daha önceki yıldırım savaşlarda elde ettikleri zaferlerin şımarttığı Hitler'le maiyeti Sovyetler Birliği'nin büyük bir hızla dize getirilmesini planlıyordu. Ancak Hitler, ülkeye getirmek istedikleri dehşetle sefaletin burada zaten çoktan günlük hayatın bir parçası haline geldiğini, Sovyet dehşetinin insanları Hitler'in ülkeye getirmek istediği dehşete daha şimdiden hazırlamış olduğunu bilmiyordu.

Bir tasa sahibi olmak hakkı bir ayrıcalıktır.
Şostakoviç

Bu arada Sovyet donanmasında bir Astsubay olan Kostya Yaşi, son bir kez İda'nın evinin kapısında çaresizlik içerisinde bekledikten sonra şehirden naklini talep etmişti. Nakil talebi onaylandıktan sonra nisan ayında Kırım, Sivastopol'e, bir eğitim gemisine tayin edildi.

22 Haziran 1941'de üç Alman kolordusu Sovyet sınırını geçti; Kuzey kolordusunun hedefi Baltıklar'la Leningrad, Merkez kolordusunun hedefi Smolensk'le Moskova, Güney kolordusunun hedefi ise Kiev'di. Böylece savaşlar tarihinin en büyük saldırılarından biri başlamış oldu. Başkomutan'ın devasa imparatorluğu, Baltık Denizi'nden Karpatlara kadar her yönden üç milyondan fazla Alman askerinin saldırısına uğradı. Alman ordularının Sovyetler Birliği'ne girişini takiben Goebbels günlüğüne Hitler'in saldırı emrini vermesinin ardından "rahatladığını", "tüm yorgunluklarını üzerinden attığını" yazdı. Saldırı mevcut bütün askeri anlaşmaları, meşruluklarla kuralları geçersiz kıldı.

Dünya daha hızlı dönmeye başladı.

Tüm uyarılara rağmen inancını koruyan, Alman birliklerinin sınırlardaki hareketleri hakkında söylenilenlerin son ana kadar gizli servislerin abartması olduğunu düşünen Başkomutan, Kunzevo'daki yazlık evine çekildikten ancak iki hafta sonra radyodan halka seslenebildi. Bundan bir hafta sonra "Büyük Anayurt Savunması"nı ilan edecekti.

Kostya nakli sırasında, Rus donanmasının Sivastopol'de konuşlanmış olan Batı kuvvetlerinin Alman saldırısına tamamen hazırlıksız yakalanacağını, kendisini göz açıp kapayıncaya kadar savaşın tam ortasında bulacağını tahmin edemezdi. Tatbikat amaçlı manevraların yerini korku verici bir hızla gerçek savaş aldığında Kostya kendisini, sonunda limanda demir atmış olan tüm gemilerin tahrip edilip Sivastopol'ün Almanlar tarafından dize getirildiği üç gün süren bir çatışmanın içinde buldu.

Haziran sonunda Kuzey kolordusu Baltık bölgesini işgal etmişti, Baltık donanması Kronstadt'a çekilmek zorunda kaldı. Merkez kolordusu 16 Temmuz'da Smolensk'i aldı. Minsk ilk haftalarda Almanların eline geçmişti. Novgorod 16 Ağustos'ta düştü; Almanlar 8 Eylül'de Ladoga Gölü'ne kadar ilerleyip Leningrad'ı çembere almışlardı.

Kızıl üsteğmen savaşın başlamasından bir hafta sonra Minsk cephesine çağrıldı.

Alman ordularının başarısı çok büyüktü. Kremlin'den duyulan korku

ile hızlı davranma zarureti arasında kalan Kızıl Ordu Genelkurmayı pasifliğini sürdürdü. Kremlin'de yaşanan felç tüm ülkeye yayıldı, bu durum savaşın ilk aylarında sayısız askerin kurban gitmesine neden oldu. Goebbels Temmuz 1941'de günlüğüne coşkuyla şunları yazdı: "Kremlin'in er ya da geç düşeceğine ilişkin artık hiçbir kuşkuya yer kalmadı."

Giorgi Alania mükemmel diploma notlarından sonra Japon Denizi'nde bulunan Amurski Tersanesi'ne gönderildi. Alania tereddütte kalmış, dünyanın öbür ucuna gidip en iyi arkadaşından ayrılmak istememişti, orada biriki yıldan fazla geçirmek zorunda kalmayacağını umuyordu. Sonradan görüldüğü üzere Japon Denizi onun kurtuluşu oldu çünkü Amurski'ye tayini Alania'yı savaştan uzak tuttu; ağır endüstride hizmet verdiği için cepheye gönderilmedi.

Almanlar, Baltıklar'la Ukrayna'ya girdiğinde orada hiç kimse Bolşeviklerin tekrar geri döneceğine inanmıyordu, Almanlar kurtarıcı olarak karşılandı. Alman askerler tanklarla kamyonların üzerinde Ukrayna köylerine girince, sokakları dolduran köylülerin ellerinde, misafirperverliğin işareti olarak ekmekle tuz vardı.

Bu gelişmelere karşın İçişleri Halk Komiserliği elini çabuk tutmuş, çok sayıda tutuklu mahkûmu kurşuna dizdiği gibi psikiyatrik kliniklerde tutulan muhalifleri de öldürmüştü. Daha sonra geri çekilirken köylerle şehirler tamamen yakılmaya başlandı, Almanların eline işe yarar hiçbir şey geçmeyecekti.

Sovyet basınının Nasyonal Sosyalistlerin işlediği savaş suçları üzerine yaptığı haberlerle Yahudilerin bir araya toplanıp dönüşün olmadığı yerlere gönderildiği söylentileri, Sovyetlerin yalanı ve propagandası olarak görülüyordu. Bu nedenle birçok Yahudi kaçmaktan vazgeçti. Herkes yıllar boyuncayalan, uydurma gerçeklerle uyutulmuştu fakat Kafkasya'yla Ukrayna'da etnik azınlıkların gönüllü olarak Alman ordusuna katıldığı yalanı, despotların ağzından çıkan yalanların en alçakçasıydı.

Savaşın ilk yıllarındaki panik havası sonucunda pek çok parti sekreteri, direktörle komiserin görevini bırakıp kaçması, yurttaşlarda yüzüstü bırakılmış hissi uyandırınca onları normalde hiçbir zaman cesaret edemeyecekleri başkaldırılara yöneltmişti. İnsanlar işe gitmiyor, dükkânları yağmalıyor, hatta amirlerini tehdit ediyorlardı. Bolşeviklerin dokunulmazlığı sorgulanmaya başlamıştı.

Aynı yılın ağustos ayında Başkomutan 270 numaralı emrini ilan etti; buna göre esir düşen her asker hain sayılacaktı, Kızıl Ordu mensuplarının önünde yalnızca iki seçenek vardı: ya Almanlar tarafında, ya da daha sonra kendi arkadaşları tarafından kurşuna dizilmek.

Kostya Yaşi'nin, insanlara ateş etmek için eline ilk kez bir tüfek aldığı gün, on yedi yaşındaki kız kardeşi de kız okulunu bitirdi, hâlâ takıntılı bir şekilde ahşap melek figürleri oyup bu arada buklelerini tıraş etmiş olan Andro tarafından kollarının arasına alındı.

Aynı gece büyük büyük büyükbabam, siyah not defterindeki gizli reçeteleri gözden geçirirken hayalinde kendisini, üç yıl önce kapatılıp, şimdilerde patates püresiyle ucuz köftelerin pişirildiği bir devlet kantinine dönüştürülen çikolata fabrikasında gördükten sonra yatağında huzur içinde öldü. Büyük büyük büyükbabam hayalinde kendisini tatlı geçmişte, dünyanın en baştan çıkaran kokuları arasında, Kafkasya'nın Nis'i yapmak istediği şehriyle ilgili gelecek planları içerisinde, sosyalist hüznün henüz durgunlaştırmadığı güzel dört kızının refakatinde sanarak ölmüştü. Duvarları giderek incelip şeffaflaşan, sonunda delinen Şimdi'ye iki büklüm veda etmişti; yaşlı, güçsüz, kırılgandı; böbrekleri zayıflamış, itibarı zedelenmişti, etrafını saran asaletin, o heybetli kokunun yerini, bundan sonra yumuşayacak gibi gözükmeyen ağır bir hüzün perdesi almıştı. Çöküşüne katlanmak ailesi için çok zor oldu. Lida'yla Kitty'nin, dünyada gerçekleşen korkunçlukların haberlerini ona duyurmamak gayretine rağmen, onu bu hüzünden kurtarmak mümkün olmadı. Sürekli olarak, yüzünün uğradığı deformasyondan sonra doğduğu eve gitmeye cesaret edemeyen Christine'yi soruyordu. Sanki Christine hiç evlenmemiş de başına o felaket gelmemişçesine, o olayla Ramas'tan bahsetmiyordu. Christine onun için hep, tüm hayatı önünde olan genç bir kızdı, Lida ile diğerleri onun bu oyununa refakat etmek, geçmişi Şimdi'ye dönüştürüp kendi kederleriyle tasalarını ondan gizlemek zorundalardı.

Lida'nın, odasında sakladığı balmumları yakıldı, Lida babasının ölüm döşeğinin önünde saatlerce dua etti. Şafak sökerken Andro, Tiflis'e bir telgraf çekmek için postaneye gönderildi.

Sonra pencerenin başına oturup aşağıda uyuyan sokağı seyrettiler; Andro, Kitty'ye, "Benimle evlenip Viyana'ya gelir misin," diye sordu.

"Bizim çok özel Viyana'mıza," diye ekledi.

Yüzünün önünde, saçıyla ustaca kombine ettiği bir peçe olan siyahlar içindeki Christine, ona sürekli destek olan ablasının yanına, kompartımanın pencere kenarına oturup başını cama yasladı. İstasyon hıncahınç doluydu, insanlar karıncalar gibi bir o yana, bir bu yana koşturuyordu. Gazete satıcısı oğlan avaz avaz bağırıyordu: "Savaş çıktı, savaş! Faşistler Sovyetler Birliği'ne saldırdı. Başkomutan Büyük Anayurt Savunması'nı ilan etti."

Christine, oğlanın söylediklerini dinlememeye çalıştı. Fakat bavulları yerleştiren Stasia hemen döndü, başını pencerenin dar aralığından dışarıya çıkardı, eliyle çocuğu çağırdı, çocuğun avucuna birkaç kopek atıp gazeteyi aldı. Bir süre haberlere daldıktan sonra, bir astım krizi geçiriyormuşçasına nefes almaya çalışıp bitkin bir vaziyette kendisini koltuğa bıraktı,

-Kostya! diyebildi yalnızca, sanki oğlu karşısında duruyormuşçasına, peçeli kız kardeşinin bileğine sarıldı,

-Simon biricik oğlumu benden aldı, onun savaşa gitmesini engellemeyecek. Hatta bundan gurur bile duyar. Ah, Tanrım, Kostya, biricik Kostya'm!

-Henüz hiçbir şey bilmiyoruz. Hemen yarın erkenden Simon ve Kostya ile bağlantı kurarız. Şimdi sakinleşmeye çalış.

Christine pencerenin önünden akan yeşil, tepeli manzaraya baktı.

Kız kardeşler şafak sökerken, Kafkasya'nın Nis'inden başka her şeye benzeyen doğum şehirlerine vardılar. Savaş haberi buraya da ulaşmıştı; insanlar sokaklarda geziniyor, yaşlı adamlar ellerinde pipolarıyla sokak köşelerinde durmuş son savaşın getirdiği felaketleri hatırlıyor, evlerinin önüne küçük masalar çıkartan kadınlar radyo cihazlarının etrafına toplanmış kahve içiyor, başlarını sürekli iki yana sallıyorlardı. Yalnızca çocuklar önceden de olduğu gibi top, saklambaç, koşmaca oynayıp kulakları sağır eden bir gürültü çıkartıyorlardı.

Lida –siyah yün elbiseli, siyah başörtülü cinsiyetsiz bir varlık– babasının tabutunun başında hiç konuşmadan oturuyordu. Merdiven sahanlığında boş boş gezinen Kitty'yle Andro, Christine'nin örtülü yüzünü görür görmez koro halinde ağlamaya başladılar; hayatının son yıllarında ne onlara ne de başkalarına ilgi gösteren büyükbabaları için ağlıyormuş gibi yapıyorlardı.

Aynalar asılı oldukları yerlerden indirilip tabutun etrafına evdeki tüm dini ikonlar yerleştirildi; Lida eve bir papaz bile –elbette sivil elbiseli –çağırmıştı. Meri Kutaisi'den geldi; yüzünün hatlarına kök salmış gibi gözüken ifade, mutsuzluğundan kız kardeşlerini sorumlu tutuyormuşçasına hoşnutsuzluğunu dile getiriyordu. Tabutun etrafına sandalyeler yerleştirildi, kadınlar oturdu; erkekler koridorda itişip kakışıyor, taziyeye gelenleri karşılıyorlardı. Işıklar üç gece boyunca yakıldı, bütün kapılar açıldı, yoksullara ölü yemeği dağıtıldı, vefat edenin eşyaları hediye edildi.

Kitty'yle Andro, şarap ve ekmek almak için sürekli bir yerlere gönderiliyordu; kimsenin Kitty'nin kor gibi yanan gözlerini, Andro'nun dizlerindeki huzursuzluğu, her ikisinin fırsat buldukça birbirlerine görünüşte tesadüfen dokunmasını fark edecek vakti yoktu.

-Tamam öyleyse. O zaman evleniriz, demişti Kitty, Andro'ya; ağabeyinin tüfeğini hayatında ilk kez bir insana doğrulttuğu, büyükbabasının öldüğü gün.

Ölünün başında beklerken fısıldaşarak gelecek planları yapmışlardı çünkü aşklarının, Kostya'nınkinden farklı olarak, sesli kelimelere ihtiyacı vardı.

Yüzü örtülü Christine her ikisini de sürekli yanına çağırıp onları çocuk gibi okşuyordu.

-Korkmayın, her şey yine düzelecek, diye tekrarlıyordu hiç durmadan.

Oysa korkan kendisiydi. Onu esir tutan sonsuz yalnızlıktan, hâlâ çıkış yolunu bulamadığı karanlıktan, Stasia'nın tekrar eski hayatına dönüp onu kendi kendisiyle, hayaletleriyle tek başına bırakmak zorunda kalacağı andan, savaştan ama her şeyden önce yarım yüzü ve intihar etmiş olan birisine ait kalbiyle yaşamaya nasıl devam edeceğini bilmemekten korkuyordu.

Sivastopol'ün Almanların eline geçtiği 5 Temmuz'da çikolata fabrikatörü Rus ve Gürcü karısının arasına defnedildi, aile daha sonra kahve içip geleceği görüşmek üzere büyük ahşap masanın etrafında bir araya geldi.

-Kostya'yı geri almalıyım, dedi Stasia birdenbire bir sigara yakarken.

-Sakin ol, Anastasia, Tanrı onu koruyacak, o cesur bir çocuk, diye fısıldadı Lida.

-Kapa çeneni, diye bağırdı Christine; bardağına, birisinin mutfak masasında bıraktığı bir şişeden şnaps koydu.

Kitty, Lida'nın istavroz çıkartıp kız kardeşinin terbiyesizliği için özür dilemesine fırsat vermeden araya girdi,

-Biz evleneceğiz.

Kitty gururla, hiç konuşmadan yere bakarak oturan Andro'ya baktı.

-Nasıl, diye güldü Christine.

-Biz evlenip buradan gitmek istiyoruz, diye tekrarladı Kitty.

Lida nihayet istavroz çıkartmaya fırsat bulduğunda, Meri, şahsen hakarete uğramışçasına küçümser bir tavırla genzini temizledi.

-Delirdiniz mi siz, dedi Stasia sonunda, hâlâ oldukça sakindi.

-Seninle konuşmam gerekiyordu, bunu biliyorum fakat burada olduğun zamanlar hiç fırsat olmadı, diye duraksayarak konuşmaya başladı Andro.

-Kutsal Meryem Ana, diye fısıldadı Lida.

-Annem öldü, değil mi, diye sordu Andro aniden; hiçbir yanıt alamadı, herkes gözlerini kaçırdı. Lida yeniden istavroz çıkarttı.

-Savaştayız. Savaşta evlenilmez, dedi Stasia.

-Veya tam da o zaman, diye cevap verdi Andro.

-Ne demek gerektiğini bilmiyorum. Fakat bu sizin hayatınız. Öyle ya da böyle, bu çocukluklar için kötü bir zaman, dedi Stasia, ardından odadan çıktı.

Stasia'nın geri gelmesi ertesi akşamı buldu. Lida onu aramak istedi fakat Christine tarafından engellendi. Christine, Stasia'nın bir Gabardin atı bulup –muhtemelen erkek stilinde– mağara şehre gittiğini tahmin etmişti.

Alman ordusu Don Nehri'ni geçince Lida, Racha'da savaş yıllarını geçireceği bir manastıra gitti; ev kapatıldı, Christine, Stasia, Kitty'yle Andro hep birlikte başkente giden trene bindiler.

Tiflis'te Christine'nin villasına yerleştiler; villa, görkemli dış görünüşüne karşın yıpranmış ve bomboştu, içindeki tüm değerli ve nadir eşyalar son yıllarda yok olup karaborsada satılmıştı. Leningrad'a telgraflar çekildi fakat hiçbir yanıt alınamadı. Tiflis'te panik havası hâkimdi; ortalıkta faşistlerin Kafkasya'da gizli bir operasyon planladığına, Hitler'in Kafkasya'ya, özellikle de Hazar petrolüne en üst düzeyde öncelik tanıdığına dair söylentiler dolaşıyordu.

Şehirde günlük hayat daha sessiz, dikkatli, kuşkulu, sıkıntılı olmakla beraber, yine de devam ediyordu. Gıda işletmeleriyle fabrikalar tam hızla çalışmaktaydı. Kolhozlar üretimlerini iki katına çıkarmak zorundaydı. Eylül ayında Leningrad'ın kuşatıldığına dair ilk haberler şehre ulaştı. Stasia kısa bir süre sonra kocasından bir mektup aldı (evet, evlilikler aşktan pekâlâ

daha uzun sürebiliyor, Brilka); mektupta Kostya'nın iyi olduğu, Sivastopol muharebesinde kahramanca çarpıştığı, şimdi Baltık Denizi donanmasında görevli olduğu, Leningrad'ın savunulmasının her şeyin önüne geçtiği belirtiliyordu. Stasia'nın endişelenmesine gerek yoktu, kendisi Kostya ile yazışmıştı, Kostya'nın hiçbir ihtiyacı yoktu. Kendisi şu anda Moskova'daydı, 36. Tabur'un bir tümenine komuta edip tayinini bekliyordu.

Stasia odada dehşet içinde bir ileri bir geri yürüyüp sigara içer, küfredip öfke gözyaşlarına karşı direnirken, Andro, Kitty ile birlikte botanik bahçede geziniyordu. En tenha yolları kullanıp dik kayalıklara tırmanıyorlardı. Hava kararınca şelalenin hemen yanı başına oturdular, Kitty bahçenin biraz sonra kapatılacağını, gitme zamanının geldiğini belirtti; Andro ise gece burada kalabileceklerini, her şeyi düşündüğünü, evdekilere bir toplantıya gideceklerini anlattığını, kimsenin onları beklemeyeceğini söyledi. Sonra yere bir battaniye serdi, çantasından biraz ekmekle peynir çıkardı, bunlara bir şişe şarap ekleyip Kitty'ye göz kırptı.

Çocukken hep içine atladığım küçük şelalenin sesini mutlaka dinleyip soluk eylül ayının iriliğine şaşırmış, şehre geri döndükleri için hiç kuşkusuz büyük bir coşku hissetmiş, her şeyden önce bedenlerinin ilk defa birbirine böylesine yakınlaşmasına kesinlikle çok heyecanlanmışlardır. Kitty'nin sırtı kaya zemin yüzünden mutlaka ağrımış fakat Andro'yla daha önce hiç öpüşmediği gibi öpüştüğü, onun kendisini soymasına, dokunmasına, tatmasına izin verdiği, utancıyla savaşı, onları her şeye karşı koruyacağını umdukları ahşap melekleri unuttuğu için buna hiç aldırmamıştır. Daha sonra da birlikte mutlaka yorgun argın ama coşkuyla şelalenin altına sıçramışlardır. Şayet ilk aşk gecemi orada geçirmiş olsaydım, ben öyle yapardım, Brilka.

Stasia üç gün sonra Yaşi ailesinin üyelerini, Ramas'ın ölümünden bu yana hiç kullanılamayan, büyüklüğünden dolayı kış aylarında ısıtılamayan geniş salona topladıktan sonra bir yandan sigara içerek konuşmaya başladı,

-Artık dayanamıyorum. Lanet olası bir savaşın hayatımı yok etmesine bir kez daha izin vermeyeceğim. Kostya'yı bulmak zorundayım. Simon ile konuşup ondan ilişkilerini kullanmasını isteyeceğim, belki böylece Kostya'ya bir tayin çıkarmak mümkün olabilir. Bir Gürcü'nün Baltık Denizi'nde ne işi var, buraya geri gönderilmesi gerekir; burası henüz sakin, Karadeniz donanması bir savaş donanması değil. Kostya orayı terk etmeli. Gerekirse onun elini kolunu bağlayıp öyle getiririm. Oğlumu da kurban vermeyeceğim. Artık yeter ve siz... -Stasia köşede ürkek bir vaziyette oturan Andro ile Kitty'ye baktı. -... siz evlenmeyeceksiniz. Şimdi evlenmek için yanlış bir zaman. Andro, hayatından bir şeyler yapmaya çalış, zor günler geçiriyoruz. Peki, seni ne yapacağız, Kitty? Hep bu hoplama, zıplama, şarkılar... İnsanın bununla geçinebileceğini mi sanıyorsun? Christine'nin sözünü dinleyin. Artık büyüdünüz. Ne kadar çocuk gibi davransanız da, benim size çocuk gibi davranmaya hiç niyetim yok.

Sonra her ikisinin de yanağına ürkek bir öpücük kondurdu, Petrograd'tan getirdiği eski bavulunu alıp istasyona gitti. Christine'nin tüm ricaları, uyarıları, onu bu tehlikeli Rusya seyahatinden caydırma girişimleri tamamıyla sonuçsuz kaldı. Stasia, yaptığı şeyin ne kadar anlamsız olduğunu bilmek istemiyordu.

Günler boyunca tren, yük vagonu, otobüs, hatta bana anlattığı üzere bir eşek arabasıyla seyahat ettikten sonra nihayet eylül sonunda Moskova'ya ulaştı. Son günlerde yoğun bir yağmur yağdığından şehir çamura gömülmüştü. Çamur Stasia'yı şehirle savaşın içine sürükledi. Aynı neredeyse on yedi yıl önce yeni evlendiği kocasını bulmak umuduyla yola çıkıp kendisini bir iç savaşın tam ortasında bulduğu gibi... Bu sefer bir iç savaş değil, bir dünya savaşı yaşanıyordu; bu sefer kocasını değil, oğlunu aramaktaydı. Bu sefer üç yıl beklemek zorunda kalmaksızın onu bulmak istiyordu, bu sefer dünya batsa da seyahati iyi bir sonuçla bitecekti.

Stasia, Sovyet Enformasyon Bürosu'nun açıklanmayan verilerine göre, daha o anda Sovyet toprakları üzerinde bir milyondan fazla insanın öldüğünü bilemezdi.

Sovyet füzesi barış için yapıldı.
Afiş yazısı

Simon Yaşi, karısını eski kışlada karşısında görünce gözlerine inanamadı, bunun bir hayalet olmadığından emin olmak için gözlerini birkaç kere açıp kapadı. Stasia değişmişti. Omuzları düşmüştü; sanki kız kardeşinin başına gelen felaket, çocuklarının uzaklarda yaşaması, evliliğinin gerçekte var olmaması onu küçültmüşçesine, eskiye göre çok daha kısa boylu gözüküyordu. Bir zamanlar çelik gibi olan yanaklar daha gevşekti, sırtı eskisi gibi dik ve düz değildi, dudakları renksizdi, ağzının kenarlarındaki kırışıkların gözden kaçırılması imkânsızdı. Simon, karısını sımsıkı kucaklamaya çalıştı fakat bu, tahmin ettiğinden daha zor, yapmacık oldu. Simon, hissetmenin nasıl bir his olduğunu unutmuştu.

-Yapmaya karar verdiğin şey, tam bir saçmalık, dedi Simon, karısının planlarını dinledikten sonra. –Şayet haber sana henüz ulaşmamışsa, ben söyleyeyim, bir dünya savaşının içindeyiz, Stasia. Kostya'ya sahte bir belge temin etmeyeceğim. Biz herhangi bir amatör topluluk değil, Kızıl Ordu'yuz. Kaybedersek hepimiz yok oluruz, bunu anlamıyor musun? Hepimiz köleleşiriz, sahip olduğumuz her şeyi kaybederiz, yalnızca özgürlüğümüzü değil, aynı zamanda geleceğimizi, ülkemizi, vatanımızı da.

-Oğlunun yaşadığını bilen bir köle olmayı, oğlu ölen özgür bir kadın olmaya tercih ederim, dedi Stasia biraz dramatik bir tavırla.

-Stasia, dinle beni! Kostya donanmada canı yürekten bir denizci. Bunu kendisi istedi. O büyüdü artık, ülkesine hizmet ediyor. Böyle olmasa bile, kimse iyi bir denizciyi Karadeniz donanması gibi stratejik açıdan önemsiz bir donanmaya vermez. Kısa bir süre içerisinde tüm genç erkekler askere alınacak. Gürcistan'da da bunlar olacak. Hayallere kapılma, bu savaş çok çabuk bitmeyecek. Savaşı kazanmak için elimizden gelen her şeyi yapmak zorundayız.

-O daha büyümedi, o henüz... Stasia, sanki kocasının tüm söylediklerinin içinden anladığı tek cümle, Kostya'nın yaşıyla ilgili cümleymişçesine başını sürekli iki yana sallıyordu.

-Kostya başaracak. Savaşacak. Boyunduruk altına girmeyecek; Kostya cesaret ve ülkeye bağlılık açısından örnek bir denizci. Geçit töreninde onu görmen...

-Sen anlamıyorsun. Tüm bunları anlamayan ben değilim, sensin, Simon.

Stasia filtresiz sigarasından bir nefes çekip dumanı eliyle dağıttı.

-Şehri derhal terk etmen lazım, Stasia. Elimizden geleni yapıyoruz fakat Moskova'nın boşaltılması gerekebilir. Henüz imkân varken Tiflis'e geri dönmelisin.

Simon, Stasia'ya tekrar sımsıkı sarılmaya çalıştı. Bu sefer bunu biraz daha iyi başardı. Stasia bu arada kendisine neden oğluna endişelendiği kadar kocasına endişelenmediğini soruyordu. Bundan dolayı utanarak kocasının kollarından sıyrıldı.

Kızıl üsteğmen konuşmayı sürdürüp Stasia'nın fikrini değiştirmeye, onu eve dönmeye ikna etmeye çalıştı fakat Stasia sürekli bir şekilde, eve dönmeden önce Kostya'yı en az bir kere görmesi gerektiğini tekrarlıyordu. Onunla en azından bir kez konuşmaya çalışması gerekiyordu. Fakat Kostya o anda çoktan Ladoga Gölü'ndeydi, denizci piyade tümeninin bir elemanı olarak, daha sonra "Hayat yolu" adı altında tarihe geçen 101 numaralı askeri taşıt yolunun ikmaliyle görevliydi.

Stasia Moskova'da kaldı.

Kışlaya yerleşip kışlanın mutfağında askerlere patates çorbası pişirdi.

Almanların yaz zafer yürüyüşü neredeyse gerçek ötesi gibiydi. "Barbarossa" operasyonunun başarısı, Hitler'in Kremlin'in çok yakında teslim olacağına dair inancını pekiştiriyordu. Merkez kolordusu Moskova'ya doğru ilerlemeye başladı. 1941 yılının sonbaharında Kızıl Ordu kendisini yeniden toparlayıp karşı saldırılara girişti. General Şukov'un komutası altında yetmiş yeni tümen oluşturuldu; tüm asker kaçaklarıyla isyancılar derhal kurşuna dizilecekti. Yolları kapatan sonbahar çamuru Moskova'yla Kızıl Ordu'ya büyük bir hizmette bulundu. Alman ordusunun ilerlemesi haftalarca duraksadı; yakıt, mühimmat, her türlü ikmal malzemesi, özellikle de askerlerin kışlık giysileri yollarda takılıp kalmıştı.

Şehrin semtlerinde işçi taburları bekliyordu. Stasia hâlâ oğluyla görüşebilmeyi umarken, Andro Eristavi cepheye naklinin çıktığına dair bir yazı aldı. 1941 kışında askere alınan tüm Gürcü askerler Batı cephesinin savunmasında görevlendirileceklerdi, kendilerini Kırım'ın Kerç şehrinde buldular.

Christine, ablasının gidişinden beri etkileyici bir disiplin ortaya koymuştu. Sanki hep iki yarı yetişkinle yalnız başına bırakılmayı beklemişçesine, vişne likörleri ve opera aryalarıyla doldurduğu gölge dünyasından kirli, dertlerle dolu gerçekliğe geri dönerek üç kişilik aile için, görevleri içeren günlük planlar hazırlamaya başladı. Ev işleri halledilmeli, yemek karneleriyle yiyecekler alınmalı, bağışlar toplanmalıydı.

Andro bir postanede gönüllü olarak çalışırken, Kitty ona cephe için pansuman malzemesiyle sargı bezi toplanmasında yardım ediyor, yemek istihkakları hiç yetmediği için ikisi birlikte bahçeye sebze ekiyordu. Savaş Christine'ye hayatın anlamını geri vermiş gibi görünüyordu; Andro ile Kitty, uğraşlarına yapışık ikizler gibi sarmaş dolaş devam ediyor, birbirlerine göz kırpıp çimdik atıyor, kıkırdıyor, kimin bir sonraki kavşağa veya evin girişine daha önce varacağı, kimin daha fazla sebze ekip kimin daha çok bağış top-

layacağı gibi iddialarını hiç ara vermeden sürdürüyorlardı.

-Askerlerimiz için. Askerlerimizin için bağışlayın! Sıcak kış giysilerine ihtiyaçları var; çorap, iç çamaşırı, gömlek. Her şey için minnettarız.

Kitty gribe yakalandığı için, Andro kocaman kartonuyla çay evinin önünde yalnız başına duruyor, sokaktan gelip geçenleri yüksek sesle bağırıp dostça gülümseyerek cephe için bağışta bulunmaya çağırıyordu. Aniden şık bir bey önünde durup elini uzattı,

-Takdirlerimi sunarım, delikanlı. Çok gayretlisiniz. Gerçek vatan sevgisi işte böyle olur. Yaşıtlarınızın çoğu tembel tembel yatıyor, kafalarında eğlenmekten başka hiçbir şey yok, savaşta olmanın ne anlama geldiğini bilmiyorlar fakat size şapka çıkartırım.

Adam abartılı bir şekilde eğildi, elindeki evrak çantasından gazete kâğıdına sarılı bir bağış eşyası çıkarıp Andro'nun kartonuna dikkatle yerleştirdi.

Hatasız Gürcüce konuşsa da bir yabancı gibi duruyordu; üzerinde, vücuduna kusursuz oturan ince çizgili bir elbiseyle koyu yeşil süslemeli garip bir şapka vardı. Kendisini David adıyla tanıttı,

-Bu, şimdilik yeter, dedi.

Andro'nun yanında bulunan ahşap oymalarla ilgilendi, modern sanatlar üzerine uzun bir konuşma yaptı. Ancak Avrupa sanatından bahsediyor, Andro'nun tanımadığı isimler söylüyordu; bu durum Andro'yu daha da etkiledi.

Şık bey, Andro'ya muhtemelen başka bir gezegenden gelmiş gibi görünmekteydi.

-Evet, dünyada çok ilginç şeyler var fakat biz burada maalesef bunların çok azından haberdar oluyoruz, öyle değil mi, Andro, diye monoloğunu bitirdi beyefendi; Andro'nun ağzı açık kaldı çünkü bu şık beyefendiye adını henüz söylememişti.

Yabancı adam, Andro'nun soru sormasına imkân vermeden kartonun üzerine bir kibrit kutusu bıraktıktan sonra vedalaşmadan yoluna devam etti. Andro kibrit kutusunu eline alıp inceledi. Sonunda kutunun arka tarafında minicik harflerle yazılmış bir adres buldu.

Andro kendisini müthiş gizemli buluyordu. Üç gün boyunca kibrit kutusunu sürekli pantolonunun cebinde taşıdı, Kitty'ye bile bu ilginç karşılaşmadan bahsetmedi. Aklına şık beyefendinin karıştığını düşündüğü bir sürü macera geliyordu. Böylesine modern, monden bir beyefendinin kendisinden ne isteyebileceği, adını nerden bildiği sorusu aklından çıkmıyordu. Üç gün geçtikten sonra da merakını hâlâ dizginleyemeyince, kutuda yazılı adresin yolunu tuttu. Çatı katındaki küçük daireye bir döner merdivenle çıkılıyordu. Beyefendi, Andro'yu lacivert bir elbise, elinde, Andro'nun yalnızca kitaplardan tanıdığı bir bardak brendiyle karşıladı.

-Sen iyi bir çocuksun. İçinde çok yararlı özellikleri birleştiriyorsun. İncelik, merak, görgü sahibisin; hep daha iyisine ulaşmak istiyorsun, vefakârsın. Fakat maalesef böylesi özelliklerin takdir bulduğu bir zamanda yaşamıyoruz. Gündeme kabalık, ihanet ve açgözlülük hâkim.

Adam hemen konuya girmişti, Andro için biraz fazla çabuk olmuştu bu. Tam eski çinilerle süslü bir şöminenin önüne oturmuşlar, Andro brendisinden ilk yudumu almıştı ki, adam konuşmaya başladı,

-Sosyalist düşünceye ihanet edildi. İhanete uğradık. Barış istememize karşın şu anda savaştayız. Mücadele etmek istememize karşın bir kölelik düzeninde yaşıyoruz. Özgürlük özlemi çekmemize karşın bir diktatörlük içerisindeyiz. İdeallerimiz tecavüze uğradı oğlum.

Adam, sözlerine daha da önem kazandırmak istercesine imalı bir edayla başını salladı. Andro hiçbir şey söylemeden yere baktı, kendisine küçücük, aptal geliyor ama tecrübesiz, bilgisiz görünmek istemiyordu. Sessiz kalarak, hiç olmazsa, beyefendinin söyledikleri hakkında derin düşüncelere daldığı izlenimini verebilirdi.

-Fakat hâlâ umut var, diye tekrar konuşmaya başladı adam, bu sefer büyük bir topluluk önünde konuşuyormuşçasına tok bir sesle konuşuyordu. Ayağa kalktı, Andro'nun yanına gelip durdu,

-Bu gücü yenip, eskiden olduğu gibi Paris'e veya Viyana'ya seyahat etmenin serbest olacağı özgür bir Gürcistan kurmak için bir imkân var. Fakat bunun için iyi adamlara ihtiyaç duyuyoruz. Sen Avrupa'ya gitmek istiyorsun, öyle değil mi?

İnsanın içini ısıtan brendi bardağa bonkörce koyuldu.

-Meselenin özünü anlayan adamlara ihtiyacımız var, bence sen de böylesin, oğlum. Şayet bu savaşı kazanırsak tüm umutlarımız tükenir, tüm ideallerimiz ölür, tüm sınırlar kapanır. Beni anlıyor musun?

Başı alkolden dönen Andro onaylar gibi başını salladı. Sonra tekrar yukarıya doğru bakıp ev sahibinin gülümsemesini aynı şekilde yanıtladı.

Ev çok kanaatkâr döşenmişti, David isimli bu adamın sofistike havasına hiç uymuyordu. Bu belki de bir tür kamuflaj diye düşündü Andro. Ne olduğunu henüz anlamasa bile önünde önemli bir görev varmış gibi hissediyordu, bu his heyecan vericiydi. İçinde bir ses bu adamı hayal kırıklığına uğratmaması gerektiğini söylüyordu.

Adam özgürlükle değerler, sınırlarla baskı üzerine fikir yürütüyor, Avrupa'dan bahsediyor, Andro'nun kulağına sihirli bir şey gibi ulaşılmaz ve romantik gelen isimlerle yerler dile getiriyordu. Andro'nun hep görmek istediği, Kitty'ye hayranlıkla bahsettiği yerler... Bu adamın ağzından uzak, ulaşılmaz olmayan tanıdık yerlermiş gibi çıkan, sanki Montmartre'a yapılan bir gezintiden geri dönülüyormuş da aynı anda Andro'ya bir sonraki gezintide birlikte tekrar gidilmesi teklif ediliyormuş gibi sunulan yerler...

Bu adam konuşurken Baden-Baden'in oyun masalarını, Paris'in dans lokallerini, Viyana'nın kafelerini hayal etmek ne kadar kolaydı. Şık beyefendi konuşmaya devam ediyor, Andro'nun fantezisini harikulade, ümit verici resimlerle besliyor, ona Viyana'yı, özgürlüğü, harika bir geleceği vaat ediyordu. Andro yeteneğini kullanabilir, bir heykeltıraşlık kariyeri hedefleyebilir, Avrupa'da yükseköğrenim görebilirdi.

-Almanlar Gürcistan'a özgürlük vermek istiyorlardı. Kafkasya'nın, ır-

kımızla medeniyetimizin beşiği olduğunu gayet iyi biliyorlar. –Adam şimdi fısıldayarak konuşuyordu. Tekrar Andro'nun karşısına oturmuş, ona bakıyordu. –Gürcü Lejyonundan bahsedildiğini hiç duydun mu, oğlum? –Andro hayır anlamında başını iki yana salladı. –Bunlar yurtdışında, özellikle de Berlin'de özgür bir Gürcistan için mücadele eden adamlar. Son yıllarda Almanlarla gizli görüşmeler yapıldı; Almanlar bize, Sovyetler Birliği'nin yenildiği anda Gürcistan'ın yine özgür olacağının, Büyük Alman İmparatorluğunun bir parçası olarak otonom bir devlet kurulacağının, hakkımızı alacağımızın sözünü verdi.

Andro, adamın söylediklerini doğru anlayıp anlamadığına emin olmasa bile, dikkatli bir şekilde başıyla onayladı.

-Bize yardım edebilirsin, Andro. Bu savaşı kazanmamıza, ülkemizin geleceğini kurmamıza yardım edebilirsin. Özgür olabilirsin, oğlum. Askere alındın, öyle değil mi?

Andro, adamın bunları nerden bildiğine akıl erdiremedi, bu sefer daha kararlı bir tavırla başını salladı.

-Kırım'a gönderileceksin. Orada seninle bağlantı kurulup kesin görevlerin bildirilecek. Askeri bir deneyimin olmadığı için muhtemelen telsiz sistemlerini öğreneceksin. Bu çok önemli bir görev, oğlum. Birkaç ay içerisinde seni Avrupa'ya alacağız. Orada bizimle birlikte operasyonlara dahil olacaksın. Her yerde hücrelerimiz var. Tüm Batı Avrupa'da, yakında bütün dünyada. Her şey bittikten sonra nereye istersen oraya gidebilirsin.

Bu arada hafif sarhoş olup yüzü kızaran Andro, oturduğu yerde öne doğru yaslanarak bardağındaki brendiyi bitirdi,

-Vay canına, her şey çok hızlı gidiyor, dedi gülümseyerek. Peki, karım ne olacak?

-Bir karın mı var, diye duraksadı şık beyefendi.

-Evet, yakında karım olacak.

-Anlıyorum. Aşka hiçbir şey engel olmamalı. Sana garanti veriyorum ki, Avrupa'ya varıp görevine başladığın anda karını yanına göndereceğiz. Fakat tüm bunlar için zaman gerekli. İşin tam ortasındayız. Daha yapacak çok şey var, her yardım çok önemli, Andro. Karın için sahte evraklar tedarik edip elbette güvenli bir şekilde yurtdışına çıkaracağız.

-Yoksa siz casus gibi bir şey misiniz, diye sordu Andro, ardından tedirgin bir şekilde güldü.

Başı ağrıyordu. Adamın söylediklerini değerlendirmeye, yaptığı teklifi ölçüp biçmeye çalıştı. Adam, Andro'nun sırtına vurdu,

-Biz yalnızca işimizi yapıyoruz, özgür bir Gürcistan için gerekli olanı.

-Fakat bu, faşistlerle ortak çalıştığınız anlamına geliyor. Faşistler Gürcistan'ı neden özgürleştirmek istesinler ki?

-Beni dinle, Andro, beni dikkatle dinle. –Adam, Andro'nun koltuğunun kolluğuna oturup konuşmaya başladı, ses tonu bu sefer daha sertti. –Şalva Maglakelidse adını belki duymuşsundur. Kuruluş zamanının Gürcü demokratı, çok yetenekli bir general. Devrimden önce Tiflis valisiydi. Gürcistan

işgal edildikten sonra ülkeyi terk edip Berlin'e gitti. Orada 1924 yılında direniş örgütü *Gürcü Komitesi: Beyaz Georg*'u kurdu. Bu örgüt Gürcistan'ın işgalcilerin elinden kurtarılıp özgürleştirilmesi için çalışıyor. Maglakelidse ayrıca savaşın başlangıcında Berlin'de Gürcü Ulusal Komitesi'ni de kurarak İmparatorluk Bakanlığı'yla, Gürcistan'ın Büyük Almanya İmparatorluğu içerisinde özgürlük statüsünü elde edeceğine dair bir anlaşma yaptı. Sürgündeki en iyi Gürcü askerleri onun etrafında toplanıp Alman ordusuna katıldı. Gürcü Lejyonu, on iki taburda toplam on üç bin askerden oluşuyor, Andro. Bu sayı, Kızıl Ordu'dan kaçanlarla savaş esirlerinin katılımıyla her gün biraz daha artıyor. Maglakelidse bu arada tümgeneralliğe terfi etti.

-Ben artık gitsem iyi olur...

Andro doğrulup şapkasını aramaya koyuldu. Adam hiç kıpırdamadan oturuyor, Andro'yu gözleriyle izliyordu,

-Annen öldü, Andro. Ucuz bir fahişe gibi kurşuna dizildi. Şayet ilgilenirsen ayrıntıları sana yazılı bir şekilde verebilirim. Hatta anneni vurmak için kullanılan merminin fiyatını bile... Annen özgür bir ülkede özgür yaşayabilmek için vuruldu.

Kapıya kadar ilerlemiş olan Andro yavaşça arkasına dönüp adama baktı. Tahminin kesinliğe dönüşmesi onu, geleceğini ebediyen değiştirdi.

Andro yılsonundan birkaç gün önce başka askerlerle birlikte Tiflis'ten Kırım'a doğru yola çıkacaktı. Charkov Almanların elindeydi, Alman ordusunun Kafkasya'ya ulaşmasının an meselesi olduğuna ilişkin söylentiler giderek güçleniyordu.

Andro, yola çıkmadan önceki gece sessizce Kitty'nin odasına girdi, onu uyandırıp planını anlattı. Kitty âdeta isterik bir tepki gösterdi; Andro'yu, bu riske girmemesini, yapmak istediği şeyin çok tehlikeli olduğunu, Kızılların onu her an yakalayabileceğini öne sürerek ikna etmeye çalıştı. Şayet yakalanırsa kurtuluş yoktu. Kitty faşistlerin savaşı kazanmasını, Gürcistan'ın Büyük Alman İmparatorluğu içerisinde otonom bir devlet olarak yer almasını asla istemiyordu. Faşistlerin zaferinin Gürcistan için özgürlük anlamına geldiği tam bir hayaldi. Andro bu kadar saf olmamalı, aklını başına toplamalıydı. Kendisini, tüm aileyi büyük bir tehlikeye atıyordu.

Andro her şeyin yolunda olduğunda ısrar etti. O şık bey de herhalde her şeyin ortaya çıkmasını istemezdi. Fakat Kitty hâlâ olumsuz tavrını sürdürünce Andro bağırdı, onu dirseğinden tutup salladı, kendisine inanıp güvenmesi gerektiğini vurguladı. Annesinin hasta bir hayvan gibi kurşuna dizildiği bir ülkede, kendisi için hiçbir gelecek görmüyordu. Bu bataklıkta yok olmak yerine, bir umut uğruna hayatını tehlikeye atmayı yeğliyordu.

Kitty, Andro'ya kocaman gözlerle bakakaldı. Onu hiç böyle öfkeli görmemişti. Sonunda Andro'nun başını, küçük bir çocuğunki gibi göğsüne bastırdı, teselli çabaları ateşli öpüşlere dönüşüp yatakta son buldu.

-Mümkün olduğu anda seninle bağlantı kuracaklar, sen de sonra arkamdan geleceksin, dedi Andro; bir embriyo gibi dizlerini karnına çekmiş

vaziyette Kitty'nin yanında çırılçıplak yatıyordu. –Geleceksin, değil mi? Öyle değil mi? Bana söz ver!

Andro beklenti içerisinde Kitty'ye baktı.

-Evet, evet, geleceğim, dedi Kitty, işaretparmağını Andro'nun dudaklarının üzerine koyarken.

Andro'nun hayalleri hayatında ilk defa onu korkutuyordu.

Dünya bir bütün olarak dans ediyordu. Yerin altındaki iskeletler ritmi belirliyor, güller artık yalnızca siyah renkte büyüyor, tüm yollar insana yıkılmak üzere olan asma köprüler gibi sallantılı geliyordu. Kar bile mavimsi bir renk almıştı. Gökyüzü delik deşikti; ufukta da kurşun delikleri gözüküyordu, güneş yorgun argın parlamakla birlikte artık ısıtmıyordu.

Ağaçlar aralarında fısıldaşarak anlaşıyor, kendilerini birbirlerinin dallarına asıyorlardı. Dünyanın dansını görünce uçmayı unutan kuşlar gökyüzünden düşüyor, çocuklar aniden büyüyüp top mermilerini temizlemeye başlıyorlardı. Gözyaşları nadir ve pahalı olmuştu, yalnızca çarpık suratlar bedavaydı.

Çikolata artık yalnızca başka bir döneme ait bir anıydı; çikolata yoksa tatlının ne olduğu, tatlı yoksa çocukluğun ne anlama geldiği, çocukluk yoksa başlangıcın ne olduğu unutuluyor, başlangıç yoksa neyin son olduğu görülemiyordu.

Sovyetler Birliği'nin, Sovyet Enformasyon Bürosu'nun, yani Yuri Borisoviç Levitan'ın sesi her yerde duyuluyor, bitmek tükenmez bir güçle, her yerde hazır ve nazır olarak dehşeti anlatıyor, sesi bu dehşetin korkunçluğunu giderek törpülüyordu. Başkomutan bile Levitan'ın sesinin ulusa güven aşıladığı görüşündeydi. Levitan konuşuyor, konuşuyor, konuşuyordu:

Almanlar Rostov'dan püskürtüldü. Ladoga Gölü'nde başarı, taşıtlar Hayat Yolu'nu tekrar kullanabiliyor. Don cepheyi sabitleştirdi. Almanlar güneyden saldırıp Volga'yı geçiyorlar. Almanlar Stalingrad'a yaklaşıyorlar. Emir verildi: Tek bir geri adım atılmayacak. İki yüz kırk bin *Alman askeri çembere alındı...*

Kar düşüp parçalara bölünüyordu; hayaletler tepelerin üzerinde gezinip, donarak ölenler için tespih çekerek dua ediyorlardı.

Almanya'da devrim olmayacak,
çünkü bunun için çimlere basılması gerekir.
Lenin

Kızıl üsteğmen eylül sonunda Volga'ya, Kamişin'e gönderildi; Stasia Tiflis'teki kız kardeşine telgrafla Moskova'dan çıkamadığını, yolların kapalı olduğunu, Kostya'nın muhtemelen Leningrad'da bulunduğunu bildirdi. Stasia, Moskova'daki kışlada tek başına kalmıştı, planının anlamsızlığını giderek daha iyi anlıyordu. Geriye bakınca, Kostya'ya, yani Leningrad'a ulaşmak şimdi âdeta aptalca bir arzu gibi görünüyor, kendi kendine nasıl böylesine düşüncesiz davranabildiğini, kızıyla Andro'yu nasıl yalnız bırakabildiğini soruyordu.

Simon yola çıkmadan önce Stasia'ya, eve dönebilmesi için onu ilk fırsatta şehirden çıkaracağına söz vermişti. Bu, mevcut durum göz önünde bulundurulduğunda imkânsız bir niyet gibi görünüyordu. Artık kimse şehirden güvenli bir çıkış garanti edemezdi. Stasia bir kez daha bir savaşın tam orta yerinde hapis kalmıştı; ailesi için endişeleniyor, soğukla açlıktan acı çekiyor, kendisine böyle bir aptallığı nasıl yapabildiğini, neden aileyi bir araya getirme çabalarının hep bir savaşa çıktığını sorup duruyordu.

Ancak Stasia bu kez Petrograd'da olduğundan daha hazırlıklıydı. Karaborsa mallarına ulaşmak için nereye gitmesi, kışlada kalan askerlere nasıl davranması gerektiğini, hangi üst rütbeli subayların kocasına sempati beslediğini, hangilerinin Simon'a borçlu olduğunu biliyordu. Kışladaki odayı tek başına kullanma hakkını elde etmeyi gerçekten başardı. Kışla mutfağında yardım ediyor, ayrıca palto, gömlek ve üniformaların sökük lerini dikiyor, yama yapıyordu. Fakat başlıca düşüncesi bu güvensiz yerden kaçabilmekti.

Christine ona Andro'nun askere alındığından bahsetmemişti fakat Stasia, Andro'nun cepheye gönderilmesinin çok fazla zaman almayacağını tahmin etmekteydi, Kostya'dan farklı olarak Andro bir savaşçı değildi. Stasia sık sık Sopio'yu düşünüyor, düşüncelerinde arkadaşından, Tiflis'te kalıp Andro ile daha iyi ilgilenmediği için özür diliyordu.

Düşen ilk bombalar Stasia'nın kulaklarının uğuldamasına yol açıp da Stasia kendisini hayatında ilk defa, metro istasyonlarında kurulan sığınaklardan birinde bulunca, yalnızca oğlunu kurtaramamakla ya da evlatlık oğlunu koruyamamakla kalmayıp kendisini de ölüm tehlikesine attığının bilincine vardı, gerçekten ölüm korkusuyla yüzleşti.

Artık bir izleyici değildi; bu gaddar oyunun bir parçası olmuştu, ayrıca Petrograd'da verdiği sınavın üzerinden seneler geçmişti.

Çoğunluğu kadın olmak üzere bir milyondan fazla yurttaş Moskova'nın önünü tahkim ediyordu. Almanların hava saldırılarına karşı kamuflaj amacıyla bina cephelerinin üstü boyanarak kapatılıyordu.

Stasia savaşı kafalardan defetmenin mümkün olduğuna inanmakla gösterdiği saflığa katıla katıla güldü, halbuki tam tersine, insanın kendisi kaçınılmaz bir şekilde savaşın parçası oluyordu.

Kitlesel seferberlik başladı. Stasia diğer kadınlarla birlikte kum torbaları taşıyor, bir barikat kurulması veya pencerelerin örtülmesi (hava saldırılarına karşı tam karartma talimatı verilmişti) söz konusu olduğunda çalışmalara katılıyordu. Kızıl Ordu mensuplarının karıları çocuklarıyla birlikte kışlalara yerleşti. Erkekler kışlalardan çekilmişti. Stasia bu karanlık gecelerde kışla mutfağında lahana veya patates çorbası içerek oturuyor, buradan hiçbir zaman çıkamayacağı, çocuklarını, kız kardeşlerini, kocasını göremeyeceği düşüncesinin ne kadar gerçek olduğuna inanamıyordu.

Büyük yağmur bitmişti; çamurlar kurudu, Almanlar Moskova'ya doğru yürüyüşe geçti. Şehrin boşaltılması başlayınca kitlesel panik baş gösterdi. Çıldırmış gibi davranan insanlar sokaklarda dosya yakıyorlardı. Askerlik için elverişsiz bulunan erkekler önemli binaların mayınlanmasına koşuluyordu. Bunlar, sanki acıklı ve meşum bir koreografinin parçalarıymışçasına ellerinde patlayıcılarla ip cambazları gibi kaldırımlarda gezinmekteydi ("Moskova" Oteli 2005 yılında yıkılırken, binanın bodrumunda yaklaşık iki ton patlayıcı madde bulundu).

Lenin'in naaşı müzeden çıkartıldı, Kremlin yeşile boyandı. Şehrin çıkış yollarında, alçak uçuşları engellemek üzere havaya balonlar bırakıldı. Arşivlerde belgeler yakılıyordu. Tüm fabrika, okul ve resmi kurumlar kapanmıştı, en sonunda trafik de durduruldu.

Tren istasyonları hıncahınç doluydu. Trenler Kırgızistan, Tataristan, Kazakistan gibi, şimdiye kadar hiç kimsenin duymadığı yerlere doğru günler, haftalar süren seferlere çıkıyordu. Yetkililer meslek gruplarına göre listeler hazırlayıp bunlara tahliye yerleri tahsis ediyordu. Parti üyeleri, Yazarlar Birliği, Bilimler Akademisi, doktorlar, botanikçiler, mühendisler, kimyacılar, fizikçiler, makinistler, hatta üflemeli çalgı orkestraları bile trenlere ediliyordu. Ayrıcalıklıların sırası daha çabuk geliyor, gösterecek çok fazla bir şeyleri olmayanlar beklemek, sıralarda itişip kakışmak, yer bileti olmaksızın vagonlarda ayakta bir yer kapmak zorundaydı.

Kışlanın diğer kadınlarının çekerek götürdüğü Stasia kalabalığın içinde kayboluyor, tekrar ortaya çıkıyor, birisi elinden tutup yeniden bırakıyordu. Tataristan hedefli tahliye belgesi paltosunun iç cebinde pasaportunun sayfalarının arasındaydı. İnsan yığını Kasan İstasyonu'nda ikişer büyük kolla bacak, biçimsiz bir gövde, devasa bir kafayla kocaman ve belirsiz bir bedene benziyordu. Stasia durdu, çocuk ve bavullarıyla raylara koşturan diğer kadınlardan ayrıldı; kalabalıktan farklı olan küçük bir grup dikkatini çekmişti, bakışını bu gruba yöneltti.

Bu gruptakiler neredeyse doğal olmayan bir ağırdan alma ve zariflik-

le vagona biniyor, birbirlerinin bavullarına yardım ediyor, sanki şehri terk etmek içlerinden gelmiyormuşçasına sürekli etraflarına bakıyorlardı. Stasia bir adama bu insanların hangi meslek grubuna dâhil olduğunu sordu, adam sinirli bir tavırla bunların Bolşoy Tiyatrosu'nun dansçıları olduğunu belirtti.

Stasia bakışlarını dansçılardan alamıyordu. İnce hatlı genç bir kadın Stasia'yı görünce ona el salladı. Stasia kadına yaklaştı.

-Hangi tiyatrodansınız, diye sordu genç kadın, Stasia'ya gülümsedi.

Bolşoy Tiyatrosu'nun bir balerininden gelen bu soru Stasia'da çocuksu bir sevinç uyandırdı, Stasia'nın göğsü bir anlığına gururla kabardı. Onun da bir dansçı olduğu sanılıyordu. Utangaç bir şekilde başını eğip bir taşra şehrinin adını mırıldandı,

-Bunun hiçbir önemi yok. Biz sanatçılar bu korkunç günlerde özellikle dayanışma içerisinde olmak zorundayız, öyle değil mi, diye cesaret verdi genç balerin, Stasia'ya; onu davet edermiş gibi bir el hareketi yaptı. –Tahliye belgeniz yanınızdadır herhalde? Endişelenmeyin, sizin için mutlaka bir yer buluruz.

Stasia neredeyse davete uyup binmesi yasak olan trene binecekti. Bir anlığına kendisini hayallerine bırakmış, geçmişe, on yedi yaşına geri dönmüş, Paris'le Ballets Russe'ün onu beklediği, yeterince çalışırsa Théâtre du Châtelet'de Şehrazat'ı canlandırabileceği büyüsüne kapılmıştı.

Elini göğsüne götürdü; orada iç çamaşırının altında her zaman üstünde taşıyıp ona garip bir huzur veren ağır bir şeye dokundu: Thekla'nın altın saati. Bir adım geriledi, balerinin şaşkın bakışını algıladı, minnettarlıkla gülümseyerek başını iki yana sallayıp tekrar insan yığınının arasına daldı.

Kışladan bir subay karısı onu görmüştü, ona el salladı,

-Acele et, Stasia. Tren şimdiden tıklım tıklım, haydi çabuk gel!

Fakat Stasia aniden içinde korkunç bir boşluk, her şeyin üstünü örten bir umursamazlık hissetti. Balerini görebilmek için defalarca arkasına baktı fakat araya bir sürü insan girmişti.

Neden Tataristan'a gitmek zorundaydı?

Aslında tek mantıklı hedef eve dönmekti. Bu trene binmek, sahte bir hayatın peşinden koşmak istemiyordu. Onun tercih ettiği hayata Tataristan, Kama'ya giden tren değil, dansçıları taşıyan tren gidiyordu. Tataristan'a ait değildi. Buraya da ait değildi.

Subay karısı el sallayıp duruyor, Stasia'ya sesleniyordu fakat Stasia arkasını döndü, istasyonu dolduran insan yığınının arasından geçti, açık havaya, gri gün ışığına çıkıp sokaklarda gelişigüzel yürümeye başladı; ayaklarını takip ediyor, hıncahınç dolu trenlerin yola çıktığı istasyondan giderek uzaklaşıyordu. Küçük çantasını, tahtından inen bir kralın asası gibi elinde taşıyordu. Ürkütücü derecede boş olan geniş bir bulvara vardığında sirenler çalmaya başladı fakat siren gürültüsü de içinde hiçbir şey uyandırmadı.

Bir yan sokağa girip bir evin girişine oturdu. Çantasından bir sigara çıkartıp yaktı. Gökyüzüne baktı. Ortalıkta hiçbir savaş uçağı görünmüyordu, böyle olması iyiydi. En azından bir şey...

Bu anda başka bir şehirde başka bir kadın da oturup gökyüzüne baktı. Ancak bu şehir aylardan beri dış dünyadan kopuktu, orada hayatta kalmak bir mucize anlamına geliyordu. Kadın zayıftı, Stasia'dan daha uzun boyluydu, teni zeytin rengindeydi, Stasia gibi kemikliydi ama ondan daha yaşlı ve hastalıklı duruyordu, kuzguni siyah saçlarının arasına gri tutamlar karışmıştı. Üzerinde yamalı bir sonbahar paltosu vardı, elleri toprakla doluydu. Yanakları içine göçmüştü, kuru dudakları çatlak çatlaktı, parmaklarında tek bir yüzük bile kalmamıştı. Biraz önce başka kadınlarla birlikte kamusal parklardan birinde sebze topladıktan sonra bitkin bir vaziyette ıslak toprağa oturmuştu. Geçen kış on bir kilodan fazla zayıflamış, sahip olduğu en değerli eşyayı –müzik yapmak için değil, yakacak odun olarak kullanılan piyanosunu– satmak zorunda kalmıştı. Neredeyse hiç plağı da kalmamıştı çünkü kuşatma başladığından beri müzik dinlemeye katlanamıyordu; müzik onu kırılgan kıldığından buna izin veremezdi. Artık veremezdi.

Kitlesel ölümü, açlığı, ekmek istihkakının iki yüz grama düşürülmesini, sokaklardaki donmuş, açlıktan ölmüş insanların cesetlerinin oluşturduğu manzarayı atlatmıştı. Kendi ayakkabılarını veya kedi, köpek, tutkal ve karga yiyen insanlar görmüştü. Kuşatmadan bu yana şehrin üzerine bırakılan binlerce bombaya karşın hayatta kalmıştı. Fakat müzik onu öldürürdü; müzik, hissiz atan kalbini dayanılmaz bir şekilde sıkıştırır, onu anında öldürürdü.

Evli, çocuk sahibi, engelli ve yaralı olmadığı için tahliye öncelik listesinin en altlarında yer alıyordu. Şehirde kalan diğer yedi yüz bin insan ile birlikte gelecek kışa hazırlanmak zorundaydı. Geçen kış insanların hafızasına o kadar gaddarca kazınmıştı ki, herkes bir makine gibi duygusuz bir şekilde, elinden geldiğince bir sonraki dehşete hazırlanmaya çalışıyordu. Çünkü dehşetin tüm yıkıcı görkemiyle geri döneceğinden hiç kimse kuşku duymuyordu. Kadın kızarık, çatlak, kirli ellerine baktı. Şimdi'de yaşıyordu. Şu anda. Sık sık yaptığı gibi kendi kendisine neden böylesine inatla ve var gücüyle hayatta kalmaya çalıştığını sordu.

26 Ekim'de Almanlar, Moskova'ya kırk kilometre mesafedeki İstra'yı aldılar, termometre eksi otuz dört dereceyi gösteriyordu. Başkomutan bir gün önce karşı saldırının Şukov'un komutasında başlamasını emretmişti. 6 Kasım'da Moskova metrosunda bir konuşma yapıp Sovyet halkının sağlamlığını, Kızıl Ordu'nun mukavemet gücünü övdü. Bir gün sonra Kızıl Meydan'da Ekim Devrimi'nin anısına bir geçit töreni bile yapıldı. Rus ordusu törende kışlık-yazlık giysilerle, miğferli-miğfersiz yürüdü (savaştan sonra General Eisenhower, Mareşal Şukov'u, Sovyetler Birliği'nin savaşta insan hayatını hiçe saydığını söyleyerek suçladı. Şukov yalnızca gülümsemekle yetinip, "Önemi yok, Rus kadınları doğurgandır," dedi).

Kasım sonunda Almanlar Moskova'ya yirmi kilometre kadar yaklaşmıştı. Bir tank taburu 2 Aralık'ta Moskova'nın bir banliyösüne girdi; buradan dürbünle Kremlin görülebiliyordu. Bu atağın sembolik gücü Alman asker-

lerin arasında büyük bir coşku yarattı, Moskova'nın çok yakında alınacağı beklentisi Rus kışının tehlikelerini unutturdu. Moskova'da, Hitler'in bizzat siparişini verdiği, Moskova'nın kapitülasyonunda çalınmasını istediği yeni bir marş müziğinden bahsediliyordu.

İçişleri Halk Komiserliği'nin, Japonya'nın Sovyetler Birliği'ne saldırmayı düşünmediğini tasdiklemesiyle birlikte kuzeyden çekilen bazı tümenler başkente gönderildi. Kayaklı, kar ayakkabılı piyade birlikleri Moskova'ya doğru yola çıktı. 4 Aralık gecesinde Sovyet paraşütçüler Yuhnov'a indi, demiryollarıyla önemli bağlantılar tutulup güvene alındı. Aynı anda batıda karşı saldırı başlatıldı.

Alman ordusu böylesine güçlü bir karşı saldırı beklememişti, geç ve koordinasyonsuz bir tepki verildi. Zaman kalmamıştı. 6 Aralık akşamında kolordu geri çekilme emrini aldı.

Sovyet Enformasyon Bürosu 7 Aralık'ta, bu sefer dünyanın öbür ucundan bir haber geçti. Japonlar Honolulu'da bulunan Pearl Harbor donanma üssüne saldırmıştı. Bunun üzerine ABD Japonya'ya savaş ilan etti, böylece bütün dünyayı kapsayan dehşetin resmi bir parçası oldu. Japonya'yı müttefik olarak kaybetmekten korkan Hitler ABD'ye savaş ilan etti.

Hitler'in Moskova'dan geri çekilme emrini vermesi ocak ortasını buldu, ancak o zamana kadar, yalnızca Rus kurşunlarıyla top mermileri nedeniyle değil, aynı zamanda dondurucu soğuklar nedeniyle de büyük kayıplar verilmişti. Almanlar geri çekilirken neredeyse tüm savaş araç gereçlerini geride bırakmak zorunda kaldı çünkü ellerinde, düzenli bir nakliyeyi gerçekleştirmek için ne atlar ne de taşıtla yakıt kalmıştı. Üşüyen, yılgın askerler geri çekilirken sessizce bir şarkı mırıldanıyorlardı:

Moskova'nın kapılarında bir tabur vardı.
Bunlar 34. Bölük'ten geriye kalanlardı.
Kremlin'i bile görmüşlerdi.
Ama aniden sıvışmak zorunda kaldılar.
Aynı Napolyon gibi bir zamanlar.

Sovyet gücü cezalandırmaz, düzeltir.
Afiş yazısı

Kitty, Christine'nin evine giden küçük yokuşu tırmandı. Bakımsız bahçeye girip ıslak toprağa uzandı. Gözlerini iyice kısarak gözlerinin önünde birer yıldıza dönüşen ateş böceklerini saydı. Hemşire olarak tam gün çalışmaya başladığı, son zamanlarda Sovyet yaralıların yanı sıra Alman esirlerin de gönderildiği hastaneden dönen Christine, cam kapının önünde durup, yerde gerinerek donuk gözlerle gökyüzüne bakan yeğenini izledi. Sonra eline küçük bir tabure alıp Kitty'nin yanına oturdu,

-Andro ne yapmak istiyor? Bana bunu söylemek zorundasın. İyi olmadığını, sıkıntı çektiğini görüyorum. Söyle bana.

-Bir şey yok, abartıyorsun, Christine. Gerçekten bir şey yok. Yalnızca onu çok özlüyorum ve *deda* için de endişe...

-Bana yalan söyleme.

-Gerçekten bir şey bilmiyorum.

-Bildiklerini bana söylemen çok önemli. Sorunlar çıkabilir, Kitty. Hem de çok büyük sorunlar. Benimle konuşmalısın. Andro nerede? Neden komiserlik üzerinden bulunamıyor?

-Nerede olduğunu gerçekten bilmiyorum. Bunu ben de çok merak ediyorum.

Kitty'nin uzun kirpiklerinin arasından en ufak bir gerçek kırıntısı bile dışarıya sızmıyordu. Christine sağ gözüyle yeğenini süzdü. Kitty hep hiçbir şey bilmiyormuş gibi davranmıştı. Andro'yu neye karşı korumak istiyordu? Neden korkuyordu? Andro'nun partizanlara katılmış olması muhtemeldi. Fakat bu yalnızca bir tahmin olduğu sürece, Christine ne Kitty'yi ne de kendisini koruyabilirdi. Belki de çoktan ölmüştü de Kitty bununla yüzleşmekten korkuyordu. Fakat Christine'nin içinden bir ses bunun böyle olmadığını söylüyordu.

Aklına birdenbire diğer yeğeni Kostya geldi, son aylarda kendisine onu düşünmeyi yasaklamıştı. Hayalinde düzgün kesilmiş el tırnakları, kara gözleri, dimdik yürüyüşü, zarif konuşma tarzı canlandı. Onu kollarının arasına almak, yeğeni henüz küçükken ve hep birlikte aynı evde otururlarken sık sık yaptığı gibi yanaklarından şefkatle öpmek isterdi. Eskilere dönülebilseydi onun saçlarını karıştırır, ağzına tatlı bir şey sıkıştırırdı; her şey eskisi gibi olur, Ramas kapıdan içeriye girer, seslenirdi...

Christine, yüzünün yarısını kapatan saçlarından tokaları çıkarmaya başladı. Stasia'nın haricinde hiç kimseye yüzünün tamamını göstermezdi.

Biz geride kalanlar, suskunlar ne kadar az şey biliyoruz, yolun sonunda bizi bekleyen şeyden ne kadar çok korkuyoruz. Geride kalmış olmaktan ne kadar nefret ediyoruz, yine de hiçbir şey yapamıyoruz. Christine, hâlâ orada öylece başını öbür tarafa çevirmiş vaziyette oturan Kitty'nin omzuna dokundu.

-Başını çevirip bana bak.

-Lütfen, Christine...

-Bana bak!

Kitty ağır ağır dikleşip söyleneni yaptı. Gayri ihtiyari bağırmamak için elini ağzına koydu. Kocaman açılmış gözleri, hissettiği dehşeti gösteriyor, başı oyuncak bir bebeğinki gibi iki yana sallanıyordu.

-Korkma, bak bana. Bunun bile üstesinden geldim. Artık korkmuyorum. Birlikte her şeyi aşarız, dedi Christine; dudaklarını bir gülümseme şeklinde açmaya çalıştı. Kitty'nin eli hâlâ ağzındaydı.

-Andro nerede?

-Lütfen.

-Onun nerede olduğunu söyle bana. Belki henüz geç değildir. Stasia henüz Andro'nun ortadan kaybolduğunu bilmiyor, Kırım'da olduğunu sanıyor.

-Kesinlikle oradadır. Oraya gönderildi.

-Ama orada kalmaya niyeti yoktu, öyle değil mi? Hangi zırdelilere katıldı, partizanlara mı, anarşistlere mi, liberallere mi?

-Bilmiyorum.

-Söyle!

-Artık dayanamıyorum.

Kitty hıçkırarak ağlamaya başladı. Hiç çekinmeden ağlıyordu. Ağladı, ağladı, ağladı; teselli edilmek istemedi. Christine hiç konuşmadan ona bakıyor, ağlama nöbeti geçene kadar taburenin üstünde oturmaya devam ediyordu.

-Neye dayanamıyorsun, diye sordu sonra.

Kitty aniden doğrulup oturdu, elbisesini yukarıya kaldırıp sivri bir şekilde öne çıkan şişkin karnını açtı. Christine tabureden kalktı. Kitty bir anlığına Christine'nin gözlerinde öfkeyle tiksinti gördüğünü sandı, kendisini ihanete uğramış gibi hissetti, bu hissi tasdikleyen kelimeleri bekledi fakat Christine yalnızca anlamsız bir tavırla başını sallamakla yetinip eve geri döndü. Kitty kısa bir süre sonra onun peşinden gitti. Mutfakta Christine konuşmaya başladı,

-Tam bir porsiyonluk malzemem var. En kötü gün için saklamıştım. Veya belki de en iyi gün için. Sanırım, burada her ikisi de geçerli. Onun için şimdi sana o güzel şeyi hazırlayacağım. Babamın defninden sonra not defteri benim elime geçti, Stasia bana reçeteyi vermek istemiyordu. Buna gerekçe olarak ne saçmalıklar öne sürdü, bir bilsen. Yok tehlikeliymiş, felaketlere yol açıyormuş, babamız reçeteyi bu nedenle gözbebeği gibi korumuş, falan filan, yani gerçekten anlamsız!

-Neden bahsediyorsun?

-Otur şuraya.

Christine böylece ilk sıcak çikolatasını Kitty için hazırlamış oldu; bunu yaparken babasının lanetli olduğunu, felaket getirdiğini düşündüğü, Stasia'nın cebinde iki bilet ve bolca umutla Thekla'nın Fontanka'daki terk edilmiş villasına geri döndüğünde uğursuzluğunu bizzat yaşadığı çikolatanın Kitty'yi de bağışlamayacağını elbette bilmiyordu.

Aynı günün akşamı Stasia bir rüya gördü. Rüyasında Thekla görünüyor, Stasia'yı elinden tutup Petersburg'daki villasının, içinde üstü örtülü aynaların haricinde hiçbir mobilya olmayan odalarında gezdiriyordu. Stasia, Thekla'yı izliyor fakat ne zaman onun sabahlığının kolundan tutmaya çalışsa, Thekla kaçıp başka bir odadan tekrar sesleniyordu. Thekla sonunda üstü örtülü büyük bir duvar aynasının karşısında durup, örtüyü itinayla çekip aldı. Stasia aynada kendi yansımasını gördü, Thekla'nın dostane yüzü hemen yanındaydı; aynadaki yansımayı böylece izliyordu ki, Thekla'ya doğrudan bakmak için yüzünü çevirince onun yanında olmadığını gördü.

Stasia Moskova'da kaldı. Henüz şehri terk edecek bir imkân yoktu. Dayandı; kocasının, oğlunun, kız kardeşlerinin hayatta olduğuna dair bir haberin gelmesini bekledi. Fakat kız kardeşi ondan Kitty'nin ricası üzerine en önemli haberi, tüm bu ölümlerin arasında yeni bir hayatın filizlendiği, yeni bir dünya yurttaşının dünyaya gelmek için sabırsızlandığı haberini saklıyordu.

Konstantin Yaşi her sabah tam saat 5.14'de bağırarak uyanıyor, bu ses odadaki şiltesiz yatakları paylaştığı diğer üç denizcinin irkilmesine neden oluyordu. Denizciler ona teskin edici bir gülümsemeyle bakıyor, gülümsemeleriyle her şeyin yolunda olduğunu, Kostya'nın tehlikede bulunmadığını, hepsinin henüz yaşadığını ima ediyorlardı; Kostya denizcilerin yüz ifadesinden, hâlâ yaşamalarının iyi mi yoksa kötü mü olduğunu çıkartamıyordu.

Eylülden beri Ladoga Gölü'nde görevliydi; böylece sevgilisine tehlikeli ölçüde yaklaşmıştı. İda başka kadın ve erkeklerle birlikte, altı bölgeye ayrılmış olan şehirde metrelerce yükseklikte barikatlar kuruyor, sokak devriyelerine gönderiliyor, Alman tanklarına karşı kurulan doğal engellerin inşasında görevlendiriliyordu. Kendisini meşgul etmek zorundaydı, mantığının son kırıntılarına sarılıyordu. Kostya ile İda'nın birbirlerinden haberi yoktu, aralarında yalnızca otuz iki kilometre bulunduğunu bilmiyorlardı. Kostya, kokusunun onu korkunç bir suç gibi takip edip unutamadığı kadının, kuşatmanın daha ilk yılında on sekiz saat süren bir bombardımana, yetmiş bin bombaya, açlığa, hastalıklara, dondurucu soğuğa dayanıp hayatta kaldığını bilmiyordu. İda ise Kostya'nın, "Hayat Yolu"nun güvenliğini sağlamakla görevlendirilen denizci piyade birliklerinin bir parçası olarak römorkör ve motorlu botlarla Leningrad'a gizlice kırk dört bin ton gıda malzemesiyle altmış bin tondan fazla gazyağı geçirdiğini, elli binden fazla insanı şehirden

çıkardığını, on sekiz saat süren bombardımanlara, açlığa, hastalıklara, soğuğa direnerek hayatta kalmayı başardığını bilmiyordu. Kostya ayrıca İda'nın, suskun ve gülünçlüğe varan bir imkânsızlıkta ama sonradan anlaşıldığı gibi yaşamsal olan beraberliklerini en az kendisi kadar düşündüğünü de bilmiyordu. Denizci piyadelerin ve 54. Ordu'nun askerlerinin kendi tayınlarından bir bölümünü kuşatma altındaki halk için, onlara gaddar kışın azaplarını bir miktar hafifletmek üzere feragat ettiğini ise İda bilmiyordu. Evet, İda yediği ekmeğin bir parçasının Kostya'dan geldiğini bilmiyordu.

Kış gaddardı. Göl buz tutmuştu. Şehre gıda ve malzeme girişleri büyük bir zahmetle, kesintilerle sürdürülebiliyordu. İnsanlar suyu Neva'dan tedarik ediyorlardı. Şehrin her yerinde yangınlar vardı; mobilyalar, evler yanıyordu. İda'yla Kostya radyodan aynı uyarıları dinliyorlardı. Her ikisi de 1941 yılının son gününde bir bardak şnaps içti. *Hayat veya Ölüm Yolu*'nun –hangisi tercih edilirse– otuz iki kilometresi onları ayırmaktaydı.

İkisi de, onları bu yolun sonunda neyin beklediğini bilmiyordu. Kostya'nın birliği gölün güney kıyısında, Schlessenburg tarafındaydı. Kostya şehre hiç gitmemişti. Artık neredeyse hiç mektup yazmıyordu. Bir yıl önce hâlâ annesinin yalvaran, kız kardeşinin kiraz dudaklı mektuplarıyla babasının cesaretlendirici telgraflarını alıyordu. Fakat uzun bir süreden beri bunlar kesilmişti, Kostya da memleketle bağlantı kurmak için herhangi bir çaba göstermiyordu. Savaş Kostya'nın elinden diliyle hissetme yeteneğini zorla almıştı. Onu ölüler takip ediyordu, çok fazla insanın ölümüne şahit olmuştu. Anılarına tövbe etmişti.

Yalnızca tek bir kişinin, Vasilevski Adası'nın yüzüklü kadınının anısından kurtulamıyordu. Onun kokusu hep peşinden geliyordu; ölümün kokusundan daha güçlü gibiydi. Onun anısı üzerine sinmişti, saçlarına, tenine; başka bir şeyle karıştırılıp yok edilmesi mümkün değildi; tehditkârdı çünkü Kostya'yı zayıflatıp onu kırılgan kılıyordu.

İlkbaharda Hitler Güney kolordusuna Stalingrad'a ilerleme emrini bizzat kendisi verdi. Stalingrad Hitler için, coğrafi, stratejik, özellikle de sembolik önemi nedeniyle en üst önceliğe sahipti. Stalingrad'dan, Sovyetlerin savaş malzemesi ikmali açısından en önemli yollarından birisi olan Volga geçiyordu. Şehrin sembolik değeri, Başkomutan'ın, şimdi kendi adını taşıyan şehirde 1918 yılında sabotajcılarıyla partizanların kurşuna dizilmesinde baş yetkili olmasıyla bağlantılıydı. Yükselişi burada başlamıştı.

Tanrım, senden yalnızca tek bir isteğim var:
Beni yok et, parçalara ayır, cehenneme gönder,
yarı yolda bırakma, benden umudumu al
ve beni hemen yok et, ebediyen.
Charms

"Mavi" operasyonunun ardından, temmuzda "Aslan Pençesi" operasyonu başladı. Kızılların en önemli donanma üslerinden birisi olan Novorosiysk alınmıştı. Alman ordusu ağustos ayında Krasnodar'la Koban'ı işgal etti. Bunun hemen ardından Gürcü Heerstraße Almanların eline geçti. Elbruz'un zirvesinde artık Alman bayrağı dalgalanıyordu.

Kitty'nin çocuğunun doğumu kasımda, "Uranüs" operasyonundan iki hafta önce, Leningrad'daki kitlesel ölümlerin tam ortasında, ağabeyinin buna karşı canla başla verdiği mücadele sırasında, sevgilisinin Gürcü lejyonu saflarında Fransa cephesine gönderilmesinin birkaç ay öncesinde gerçekleşecekti. Fakat on dokuz yaşında olan Kitty, karnının şişmesi nedeniyle hastanedeki gönüllü işini bırakmak zorunda kalınca, yazdan kalan bir öğleden sonra üç Kızıl Ordu mensubu tarafından villadan alınıp götürüldü.

Kitty hiç direnç göstermeden arabaya bindi; bunun Andro'dan gelen gizli bir işaret, uzun zamandır beklediği bir haber olduğunu umuyordu. Geleceğe dönük bir ışık. İki saatlik bir yolun ardından Tiflis'in güneyindeki bir köyde arabadan inip –köyün tam yerini maalesef bilmiyorum– boşaltılmış bir okul binasına girdiler. Yol boyunca kimse konuşmamış, Kitty'nin yolculuğun hedefine ilişkin soruları yanıtsız bırakılmıştı. Çıplak bir odaya girdiler, duvarda Başkomutan'ın çok büyük ve çok kötü bir portresi asılıydı. Odadaki diğer eşyalar iki okul sırası, bir kırık dökük sandalyeyle bir sürahi suydu.

Kitty neredeyse bir saat odada yalnız başına oturup beklemek zorunda bırakıldı; yoruldu, bacakları şişti. Sürekli dışarıya bakıyor, burada kalmak istemediğini söylüyor, kendisiyle konuşulmasını istiyor fakat kimseden bir yanıt alamıyordu. Sonunda Kızıl Ordu üniformalı bir kadın içeriye girdi, peşinde kısa boylu, sivil bir adam vardı. Kitty'nin karşısına oturup ona bir bardak su ikram ettiler. Kadın dostça gülümsüyor, adam ise gözlerini Kitty'nin gözlerinden kaçırmaya çalışıyordu.

-Yaşi yoldaş. Sizi bu kadar beklettiğimiz için üzgünüz. Sizin durumunuzda bunun bu sıcakta kolay olmadığını biliyoruz. Dolayısıyla sizden ne istediğimizi hemen dile getirelim. Vatanımızın yok edici bir savaş içerisinde bulunduğunu siz de biliyorsunuz. Başkomutan ülkemizin özgürlüğüyle

halklarımızın bağımsızlığını korumak için her şeyi yapıyor. Ülkemizin en iyi erkekleri bu korkunç savaşta çarpışıyor; böylesi bir zamanda sadakatin, vatana bağlılığın, sosyalizme duyulan inancın ne kadar önemli olduğunu siz de anlarsınız, öyle değil mi? Ayrıca yine böylesi bir zamanda ihanetin ne kadar ağır bir suç olduğunu da bilirsiniz? Görüşümüze katılıyor musunuz, Yaşi yoldaş?

Kadın Rusçayı Moskova şivesiyle konuşuyordu. İnce bir yüzü vardı, dudaklarına kırmızı bir ruj sürmüştü. Havadaki sıcaklık ruju biraz etrafa yaydığından kadının dudakları bir hokkabazın ağzını andırıyordu. Kitty gözlerini kadının ağzından ayıramıyordu. Göze batmayan adam, akşam karanlığı çökerken odada volta atmaya başladı. Hiçbir ışık yakılmadı.

-Benden ne istiyorsunuz?

Kitty belki de ancak yeni yeni bu yolculuğun umut ettiği habere götürmeyeceğini anlamaktaydı. Fakat tüm bunların ne anlama geldiğini hâlâ anlamıyordu. Çünkü gizleyecek bir şeyi yoktu. Sakin kaldı. Hayallerinin bedelini henüz bilmiyordu.

-Çocuğunuzun babası vatanına ihanet etti. Faşistlerin saflarına geçti, bize karşı savaşıyor. Vatanına karşı. Arkadaşlarına karşı. Size doğrudan, kadından kadına, yoldaştan yoldaşa soruyorum: Nişanlınız şu anda tam olarak nerede, siz nişanlısınız, öyle değil mi? Nişanlınızın şu anda nerede olduğunu bizimle paylaşın ki sizi derhal evinize götürelim.

Kitty kadının dudaklarına bakmaya devam etti. Kadının kulağa hoş gelen, ipek gibi bir tınıya sahip yumuşak bir sesi vardı. Seçtiği kelimeler oldukça kesin, âdeta sert ve ifadeleri amirane olsa da, sesi bunların kulağa gönül okşayıcı iltifatlar gibi gelmesine neden oluyordu. Ağzından çıkan kelimeler bu sesle uyum içerisinde değildi.

-Askere alındığından beri ondan hiçbir haber almadım. Şu anda nerede olduğunu maalesef bilmiyorum, ayrıca Andro'nun ülkesine ihanet ettiğini hiç sanmıyorum, diye inledi Kitty, kollarıyla karnını sarmalarken. –Lütfen ışığı açabilir misiniz, sizi neredeyse hiç görmüyorum?

-İnanın, Yaşi yoldaş, biz de mümkün olduğunca çabuk eve gitmek istiyoruz fakat bizimle işbirliği yapmanız lazım. Yoksa burada daha uzun süre oturmak zorunda kalırız.

Kitty kadını yalnızca bir siluet olarak görebiliyordu. Kadının sesi, sanki bu soruları sorduğuna gerçekten üzülüyormuş gibiydi. Bu yumuşak ton Kitty'yi yakında eve dönebileceğine dair umutlandırıyordu. Sorgulamayı yapan kişinin bir kadın olması, herhangi bir şekilde huzur vericiydi.

-Gerçekten hiçbir şey bilmiyorum. Fakat Andro hain değil, sizi temin ederim değil, Andro hiçbir zaman...

Kitty kendisini çaresiz hissediyor, başka ne söyleyebileceğini bilmiyordu.

-Sustuğunuz sürece bu odadan çıkmayacağız.

Kadın yüzünü sağ eline dayayıp Kitty'ye doğru hafifçe öne eğildi.

-Fakat gerçekten hiçbir şey bilmiyorum.

Sorgulama bu şekilde devam etti, saatler Kitty'ye günler gibi geliyordu. Sarışın kadının sakin, hoşgörülü ses tonu; Kitty'nin hep aynı cevapları... Arka plandaki sessiz adam... Karanlık... Çıplak pencerelerden içeriye süzülen solgun ay ışığı... Kitty'nin huzursuz hareketleri, sandalyenin üstünde ileri geri sallanması, başını iki yana sallaması, tırnaklarını kemirmesi... İç çekişleri... Kadının, Kitty'ye aniden yatıştırıcı değil âdeta korkunç gelen sakin, yumuşak sesi... Kadının sesi Kitty'yi aldatıyor, sahte bir umut veriyordu. Kitty'nin zaman duygusu giderek körelerek sonunda tamamen yok oldu. Gökyüzü gri bir renk almaya başlayınca Kitty ağladı. İsterik bir hıçkırmaya dönüşen bir ağlamaydı bu. Açtı, korkuyordu; bebeğin karnını tekmelediğini, korktuğunu hissediyordu.

Buradan çıkartılmak, eve götürülmek için yalvardı; hiçbir şey bilmiyor, bilmiyor, bilmiyordu. Kadın, yalvarışlarını duymazdan gelip sorularını tekrarlamaya devam edince Kitty bağırarak yardım istemeye başladı. Bunun üzerine şimdiye değin mermerden bir heykelmişçesine hiç kıpırdamadan oturan kadın ayağa fırlayıp dışarı koştu. İki asker içeri girdi, Kitty'yi kollarından tutup koridora sürükledi. Kitty okulun zifiri karanlık bodrumuna götürülüp buraya kilitlendi. Kitty kapıyı yumruklayıp tehditlerle küfürler savurdu; sonunda yalvarmaya, dışarıdakilerin vicdanlarına hitap etmeye başladı, bebek acıkmıştı, çok huzursuzdu. Fakat kimse bir tepki göstermeyince Kitty yorgun düşüp soğuk zemine uzandı, uykuya daldı.

Uyandığında bir sedye üzerinde yatıyordu, baldırlarıyla göğsünden deri kayışlarla bağlıydı. Önceki akşam sorgulamanın yapıldığı sınıftaydı. Sıralar dışarıya çıkartılmış, Başkomutan'ın resmi indirilmişti, resim duvara bakar bir şekilde yerde duruyordu. Resmin önceden asılı olduğu yerde tam simetrik ve etkileyici temizlikte açık renk bir dikdörtgen görülüyordu.

Kitty'nin bağıracak gücü yoktu. Kayışlardan kurtulmayı da denemedi, bunun sonuçsuz kalacağını biliyordu. Hafifçe sola doğru kayıp kayışların etini kesmediği daha rahat bir konum aradı. Tam üstünde tavandan çıplak bir ampul sarkıyor; soğuk, neredeyse bembeyaz bir ışıkla gözlerini kamaştırıyordu. Kitty gözlerini kırpıştırıp başını parlak ışıktan kaçırmaya çalıştı.

Üniformalı kadın köşede oturuyordu. Kitty ona baktı, gözlerini bu sefer de kadının kırmızı dudaklarından ayıramadı. Dudaklar kusursuz boyanmıştı. Kadın güzel, uyumlu yüz hatlarına sahipti. Bir tablodan alınmış gibi duran ince bir burnu vardı; saçlarını, bu mekânda garip ve yersiz gelen bir şekilde başının üstünde toplamıştı. Sanki seçkin bir eğlenceden buraya gelmiş, bu can sıkıcı işi hallettikten sonra tekrar eğlenceye geri dönecekmiş gibi bir hali vardı.

Kimdi bu kadın? Nereden geliyordu? Nasıl bir dünyadan? Dünyasının kokusu nasıldı? Geldiği dünyada seviliyor muydu? Seviyor muydu? Bazen hüzünlü olur muydu? Hangisini daha çok severdi, domates mi, salatalık mı? Dağları mı yoksa denizi mi daha çok severdi? Geç mi yatardı, çocukları var mıydı? Ona ninni söyleyen bir annesi var mıydı? Teni, Kitty'nin tahayyül ettiği gibi hafif tatlı mı kokuyordu?

Kayışlar baldırlarını kestiği için başını çevirmekte zorlansa da, Kitty bir anlığına kadına baktı. Kadını gördüğüne yersiz bir şekilde seviniyordu. En azından hâlâ buradaydı. Hâlâ kendisinden bir şeyler istiyordu. Hâlâ sakindi, yakınlık gösteriyor gibiydi; demek ki onu bu kaba, sessiz adamların eline bırakmayacak, *sonuna kadar* gitmeyecekti. Fakat *sonuna kadar* tam olarak neyi ifade ediyordu? Siyah, karanlık, dipsiz, sessiz bir delik? Borularından su damlayan bir hücre? Daha fazla kayış? Yoksa yalnızca Andro'nun nerede olduğuna dair sürekli tekrarlanıp bitmek bilmeyen sorular? Sarışın kadının teni mavimsi ışığın altında porselen gibi parlıyordu. Kadın bu terk edilmiş, işlevsiz mekâna uymuyordu. Hayır, bu kadın *sonuna kadar* gitmeyecekti. Kitty buna emindi. *Sonuna kadar* gitmek için fazla güzel, fazla şirindi. Ayrıca bir kadındı. Kendisi gibi bir kadın.

Kitty'nin alnı terle kaplıydı; deliler gibi açtı, dudakları çatlamıştı. Kadın doğruldu, ağır adımlarla Kitty'ye yaklaşıp ağzına bir sürahi götürdü, Kitty suyu hırsla içti. Suyun yarısı yüzüne aktı fakat serin sıvı tenine iyi gelmişti.

-Tüm bunlara katlanmak zorunda kalmanıza öfkelendiğinizi anlıyorum fakat bizimle işbirliği yapmak zorundasınız.

Sarışın kadın, ceketinin iç cebinden çıkardığı ince bir kumaş mendille Kitty'nin alnındaki teri sildi. Mendil, Kitty'nin tahmin ettiği gibi hafif tatlı kokuyordu. Tatlı, baştan çıkarıcı, hatta biraz tanıdık. Bu saptama Kitty'yi korkuttu.

-Çok açım... Eve gitmek istiyorum. Lütfen. Ben hiçbir şey bilmiyorum.

Kitty kelimeleri mırıldanarak mekanik bir şekilde, neredeyse umursamaz bir tavırla ve vurgulamaksızın söyledi. Gözleri duvardaki beyaz dikdörtgene çevriliydi. Öğlen miydi yoksa öğleden sonra mı? Christine onu aramaya başlamış mıydı acaba? Şayet başladıysa, bulma ihtimali neydi?

-Bana onun nerede olduğunu söyleyin, onun fikrini çelen kişinin adını verin, bir adres belirtin, işime yarayacak bir bilgi verin ki, sizi bizzat eve götüreyim. Bana mutlaka bir şey vermeniz lazım, Ketevan!

-Şayet bir şey bilseydim çocuğuma bunu yapar mıydım? O kadar uzun bir süre Andro'dan bir haber gelmesini bekledim ki... hayatta olup olmadığını bile bilmiyorum, Andro ise bir çocuğumuzun olacağını bilmiyor, doğuma iki ay kaldı. Andro hain değil, o yalnızca Viyana'ya gitmek...

-Viyana, tamam, güzel, en azından bir başlangıç. Viyana'da kimi tanıyordu? Orada ne yapmak istiyordu?

-Kimseyi tanımıyordu; güzel kafeler olduğu, psikanaliz yapıldığı, heykeltıraşlık çok geliştiği için gitmek istiyordu oraya. Andro heykeltıraş olmak istiyor. Lütfen. Ben hiçbir şey bilmiyorum. Çocuk korkuyor, bunu hissediyorum.

-Güzelim, siz kendiniz henüz bir çocuksunuz. Anne babanızın sizi daha iyi koruması gerekirdi.

-Babam Kızıl Ordu'da, abim Baltık Denizi donanmasında görevli. İkisi de vatana, Başkomutan'a hizmet ediyor, ikisi de...

Tek bir adamın ölümü bir trajedidir,
fakat milyonların ölümü yalnızca istatistiktir.
Başkomutan

Kostya savaşın son aylarını, donanma grubuyla, Atlantik üzerinden gelen silah konvoylarının güvenliğini sağladığı Baltık Denizi'nde geçirdi. Komuta ettiği takımın yarısından fazlasını kaybetti, 1944 sonbaharında Kurski Körfezi'nde gerçekleşen bir patlamadan yalnızca bir mucize eseri olarak kurtuldu.

Stasia, Vera tepelerindeki öksüz kalmış evle, yemek istihkaklarının giderek azalıp karaborsada artık pek bir şey bulunamaması nedeniyle şimdilerde sebze ekip tavuk yetiştirdiği çocukluğunun evi arasında, yani Christine ve kızıyla Lida arasında mekik dokuyordu. 1944 yılının Mayıs ayında Kitty Yaşi, öğretime aynı yıl yeniden başlayan Tiflis Film ve Tiyatro Enstitüsü Oyunculuk Bölümü'nün giriş sınavlarına katılmak üzere başvuruda bulundu, o yılın eylül ayında oyunculuk eğitimine başladı. Ne Stasia ne de Christine Kitty'nin meslek seçiminden mutlu oldu ama ikisi de bu karara karşı koymadı.

"Geride kalan on iki ayın olayları... tüm dikkatimle gücümü, kendimi uzun yıllardan beri adadığım tek göreve, yani halkımın istikbali için verdiğim mücadeleye yöneltmeye mecbur bıraktı... Bu nedenle şu anda Büyük Almanya'nın sözcüsü olarak yüce Tanrının önünde, zaferin Büyük Almanya İmparatorluğuna ait olması için hiç yılmadan bütün görevlerimizi yerine getireceğimize yemin ederim; zaferin, yüzünü onu en çok hak edene, Büyük Almanya İmparatorluğuna döneceği saatin çok yakın olduğuna dair inancımız tamdır." Hitler, son yeni yıl konuşması olan 1945 yeni yıl konuşmasında böyle diyordu. Sene Hitler için iyi başlamamıştı, 1 Ocak'ta Alman güçlerinin Koblenz'te Amerikanla İngiliz birlikleri karşısında geri çekildiği duyuruldu. Başkomutan Stalin, Berlin sal dırısını planlıyordu. Nasıl daha önce Stalingrad, Hitler için büyük bir önem taşıdıysa; şimdi de Berlin, Stalin için büyük bir sembolik değer taşımaktaydı; ayrıca Stalin, Almanya'nın devlet egemenliğini kaybetmesinden sonra dünyanın yeniden bölüşümünde avcunun boş kalmasını istemiyor, kendi gerçeklerini kendisi yaratıyordu. İlkin Auschwitz Sovyet kuvvetleri tarafından kurtarıldı; Ukrayna birlikleri orada altı yüz kırk sekiz gömülmemiş cesetle yedi bin altı yüz yaşayan ölü buldu, Siklon B zehirli gazının keskin kokusunu tespit etti. 3 Ocak'ta Berlin, Amerikan hava kuvvetlerinin o güne değin en ağır bombardımanını yaşadı, bombardımanın sonucunda yirmi iki bin insan öldü.

13 Şubat'ta Dresden yerle bir edildi; bu sefer İngiliz ve Amerikan hava kuvvetleri bir arada iş başındaydı. Kurbanların çoğunun kimliği ağır yanıklar nedeniyle tespit edilemedi. Enkazın miktarı on sekiz milyon tonu buldu. Şubat sonunda Batılı müttefikler Ren Nehri'ne dayandı.

-Evet, bunu biliyoruz, bunun için özellikle sizin bir haini çocuğunuzun babası olarak seçmenizi çok üzücü buluyoruz.

Bu son cümle Kitty'nin içinde uzun uzun yankılandı. Sarışın kadının bunu söyleme tarzında iğrenç bir şey vardı.

Kitty tekrar bodruma götürüldü, sonra oradan yine çıkartılıp bir sedyeye bağlandı. Saatler geçti. Kitty günlerden ne olduğunu, saatin kaça geldiğini artık bilmiyordu. Bedeni ağrıyor, bebeği korkuyordu. İki kere tuzsuz bir lapa yedi. Kıçının altına üç kez bir lazımlık sürüldü. Kollarıyla bacaklarına kramplar giriyordu. Gücünü giderek kaybediyordu, halüsinasyonlar görmeye başladı; parlak ışık uyumasını imkânsız kılıyor, gözlerini sürekli kapalı tutuyordu. Bebeğin tekme atmadığı zamanlar paniğe kapılıyor, yardım için bağırmaya başlıyordu; ancak bebek kendisini tekrar belli ettikten sonra bitkinliğine geri dönebiliyordu.

Sarışın kadın birdenbire sedyenin hemen yanında belirdi. Elinde bir şırınga vardı, ampulün beyaz ışığında şırınganın içeriğini incelemekle meşguldü,

-Şayet birkaç dakika içerisinde senden işe yarar bir bilgi alamazsam –kadının kendisine sen diye hitap etmesi Kitty'ye şırıngadan daha büyük bir tehdit gibi gelmişti– doğumu yapay olarak başlatacağım, ölü bir bebek doğuracaksın.

Kadın itinayla konuşuyor, her kelimeyi bilerek uzatıyordu. Fakat sesi, sanki Kitty'ye bu kötü şeyleri söylemiyor da, güzel bir haber veriyormuşçasına hâlâ yumuşaktı.

Kitty var gücüyle kayışlara asıldı, doğrulmaya çalıştı; bu gücü aniden nereden bulduğunu bilmiyordu. Aynı anda, kendi kulaklarını bile sağır eden bir çığlık kopardı; korkunç, insana ait olmayan bir sesti bu. Kadın hiç kıpırdamadan yanında duruyor, başını esefle sallıyordu. Kitty kayışın altından elini uzatıp kadının ceketinin ucunu yakaladı. Sarışın kadın öylece durdu, Kitty'nin elini çekmeye çalışmadı, şırınga hâlâ dik bir vaziyette elindeydi.

-Ciddi değilsiniz, öyle değil mi? Beni korkutmak istiyorsunuz, biliyorum, görüyorum. Siz iyisiniz, benden hoşlanıyorsunuz, beni seviyorsunuz, değil mi? Öyle değil mi? Bana bir şey yapmayacaksınız, beni yalnızca korkutmak istiyorsunuz, şırınganın içinde su var. Hayır, ciddi değilsiniz.

Kitty hızlı konuşuyor, kelimeleri nefes almadan ardı ardına sıralıyordu. Kadın bir anlığına Kitty'nin, ceketini tutan eliyle şırıngaya dikilen bakışı, yani bu şeytani oyunu oynamaya devam etmekle Kitty'yi serbest bırakmak arasında kararsız kalır gibi oldu. En azından Kitty'ye böyle geldi. Evet, ne de olsa o da bir kadındı; Kitty'den on, belki on beş yaş daha büyüktü, mutlaka kendi çocukları vardı. Tehdit olarak dile getirdiği şeyleri asla gerçekleştiremezdi, amirlerine yalnızca erkek meslektaşlarının gerisinde olmadığını kanıtlamak istiyordu. Fakat kadın tam o anda birisini içeri çağırdı.

Beyaz önlüklü genç bir kız içeriye girdi. Yaklaşık Kitty'nin yaşlarındaydı, korkuyordu, çok korkuyordu. Korktuğu hemen belli oluyordu; önlüğünün ceplerine gizlese de elleri titriyordu. Sarışın kadının yüzüne bakmaya

cesaret edemedi, Kitty'ye de bakmayıp gözlerini yere dikti; bu yerin, bu sınıfın, bu insanların var olmasını istemiyor gibiydi.

Kız kesinlikle bir köyden geliyordu. Kırmızı yanakları, güneşten yanmış bir teni vardı. Belki annesiyle babası veya kocası bir çiftlik işletiyordu. Sarışın kadının karşısında durunca mecburen Kitty'ye bakmak zorunda kaldı, sessizce dua etmeye başladı, sarışın kadın bunun üzerine ona aşağılayıcı bir bakış fırlattı.

-Yaşi yoldaş bize yardım etmek istemiyor, Mariam. Yaşi yoldaş ülkesine ihanet ediyor. Bir haini koruyor, hatta bir diğer haini dünyaya getirmek istiyor. Bunu doğru buluyor musunuz? Bunu iyi buluyor musunuz, Mariam?

Kitty bu sözler üzerine bir mide bulantısı hissedince kusmaya çalıştı fakat daha önce yediği lapa çoktan sindirildiği, midesi boş olduğu için, ağzından hiçbir şey gelmedi. Mariam'a, tahayyül gücünün almadığı bir meseleye karışmış olan, dizleri titreyip yüzü sapsarı kesilen o genç kıza konsantre olmaya çalıştı. Mariam, Mariam, Meryem Ana diye düşündü Kitty, elinden gelseydi bir kahkaha atacaktı. Gelişen sosyalizmde bile hararetle saygı duyulan Azizlere hep kuşkuyla yaklaşmış, insanların, onları acılardan korumayan Tanrı adına gönüllü olarak eziyet çekmesini hiç anlamamıştı. Mariam beyaz önlüğü, titreyen elleri, bir buzağının masum gözleriyle bir Aziz olarak görülebilirdi fakat ne Kitty'yi ne de kendisini kurtarabilirdi.

Sarışın kadın şırıngayı Mariam'ın eline tutuşturduktan sonra diğer eliyle de kızı bileğinden yakalayıp gözlerine baktı. Mariam sızlandı, bir şey söylemeye çalıştı, susup geriledi; kadın, gözlerini hiç ayırmadan ona bakıyordu. Mariam'ın parmakları şırıngayı kavradı; kadın birkaç adım gerileyip başıyla Mariam'a bir işaret yaptı. Mariam nefes almaya çalıştı; ağzı, sudan çıkarılan bir balığınki gibi açılıp kapandı.

-Haydi, dediğini duydu Kitty sarışının, Mariam'ın bunun üzerine kolunu sıyırdığını hissetti.

Kitty gözlerini kıstı. Kalbi birazdan çatlayacaktı, buna emindi. Düşüncelerinin yardımıyla bebekle konuşmaya, onu sakinleştirmeye çalıştı. Bebeğin korkmasını istemiyordu. Parmaklarıyla sedyeye yapıştı. Yüzüne tuzlu bir şeyin düştüğünü hissetti; Mariam'ın üzerine eğilmiş yüzünü, genç kızın gözyaşlarının kendi yüzüne damladığını gördü, ilk kez onun gözlerine baktı. Ampulün cırtlak ışığında Mariam'ın başının etrafında bir hale oluşmuş gibi görünüyordu. Kitty dudaklarını yaladığında dilindeki tuzlu gözyaşlarının tadını aldı.

-Tanrı beni affetsin, Tanrı onu affetsin, Tanrı hepimizi affetsin, Tanrı seni affetsin, diye mırıldandı Mariam, Kitty'nin yüzüne doğru eğilmiş bir vaziyette.

Sarışın kadın arkadan Mariam'a yaklaşıp kulağına bir şeyler söyledi, bunun üzerine Mariam'ın yüzü dağıldı, sonra Kitty, Mariam'ın elini kendi kolunda hissetti, Mariam eliyle yoklayarak bir damar aradı, Kitty'ye soğuk ve kesin bir sıvı enjekte etti. Sarışın kadın odadan çıkıp Mariam'ı Kitty ile yalnız bıraktı. Mariam kayışları çözdü. Kitty'nin kollarıyla bacaklarında

morluklar oluşmuştu. Mariam hıçkırarak ağlamaya başladı, gözyaşlarını silmeye bile çalışmıyordu. Sürekli dua ederek Kitty'nin doğrulmasına yardım etti. Kitty'nin her yanı ağrıyor, her hareket edişinde inliyordu; elini karnının üzerinde gezdirdi.

-Şırınganın içinde ne vardı, diye zar zor sordu, bacaklarını sedyeden aşağıya sarkıttı.

Mariam bir cevap vermek yerine başını sürekli iki yana sallıyordu.

-Ne vardı içinde? Ne?

Kitty'nin sesi bu sefer yükselmişti. Kitty elini Mariam'a doğru uzattı fakat Mariam'ın önlüğünü yakalayıp kendisine çekemeden belinin altına inanılmaz bir ağrı saplanınca onu tekrar sedyeye uzanmaya zorladı.

-Ah, Tanrım, hayır, hayır, olamaz, olamaz, Tanrım, diye bağırmaya başladı Kitty.

Korkunç bir şiddetle başlayan doğum sancıları Kitty'nin bedenini âdeta parçalara ayırıyordu. Kitty buradan sağ çıkabileceği umudunu yitirmişti. Aklını âdeta başından alan acıların hafiflediği anlarda ölümü kabullenmeye, gözlerinin önüne ölü büyükbabasının yüzünü getirmeye çalışıyordu; ne kadar huzurlu görünüyordu büyükbabası mavimsi bir renge bürünen dudaklarıyla; belki o da uykuya dalmışçasına huzurla, korkusuzca gitmeyi başarabilirdi. Her şey buradan, bu acılardan, bu sınıf odasından, duvardaki beyaz dörtgenden daha iyi olurdu.

Mariam, Kitty'nin elini tutup onu ıkınması için cesaretlendirdi, ondan derin nefes almasını istedi. Kitty gelecek birkaç saniye içerisinde ölmeyi beklerken, bacaklarının arasından büyük, yuvarlak bir şeyin kayarak çıktığını, Mariam'ın küçük bedeni dışarıya çektiğini hissedip kendisini tekrar sedyenin üstüne bıraktı. Acı birdenbire durdu. Kitty gözlerini kapalı tuttu.

-Duaya devam et. Ben seninle birlikte...

Kitty gözlerini açmaya cesaret edemiyordu. Mariam duaya başladı. Kitty onun ağzından çıkan her kelimeyi tekrarlıyordu

-Ey, göklerde olan babamız, adın mukaddes olsun. –Hiçbir çığlık duyulmuyordu. Hiçbir çığlık. Hiçbir ses. –Melekûtun gelsin. Senin iraden olsun. –Bebek sessizdi. Belki yalnızca öylesine susuyordu, kesinlikle öyleydi. –Gökte olduğu gibi yeryüzünde de. –Bir hışırtı. Mariam hareket etmişti. Belki de bebek hareket etmiştir. Belki bebek nefes almıştır. –Günlük ekmeğimizi... -Kitty dayanamadı, gözlerini açtı, Mariam'ın sırtını, önlüğündeki kanları, kollarındaki bebeği gördü. –Bize bugün ver. Bize haksızlık edenlere bizim bağışladığımız gibi... -Kitty daha iyi görebilmek için yumruğunu kalçasının altına koyup destek aldı. –Sen de bizim günahlarımızı... -Mariam yüzünü döndü. Duanın sonunu okumadı. Tanrıdan istenecek bir şey kalmamıştı.

-Devam et, devam et!

Kitty, Mariam'a bağırdı fakat Mariam yalnızca başını iki yana sallamakla ve minik, kanlı bedeni göğsüne bastırmakla yetindi.

-Bağla onu tekrar, diye seslendi sarışın kadın kapının arkasından.

Fakat Kitty sedyeden inip ölü bebeğini kollarına alamadan kapıya koş-

tu. Tam o anda kapı dışarıdan açıldı, daha önce arabada da bulunan asker Kitty'nin önünde durdu, onu yerden kaldırdığı gibi sedyeye götürüp bağladı.

-Daha plasenta geliyor, sizin... diye bağırdı Mariam dehşet içerisinde. –Siz nasıl insanlarsınız, nasıl insanlarsınız siz!

Mariam'ın Rusçası hantal ve dağınık, sesi ise kaba ve kısıktı.

Kitty artık hiçbir şey duymuyordu. Başının içini zifiri bir karanlık kapladı.

Mariam'ın ölü bedeni önlüğüne sarıp dışarıya çıkartmasını da görmedi.

Mariam geri dönüp Kitty'nin bayıldığını görünce bağırarak yardım istedi, bunun üzerine sarışın kadın odaya girdi.

-Kanaması dinmiyor, kan kaybından ölecek. Çok kan kaybetti. Kutsal Meryem Ana ve İsa, kanamayı durdurmamız lazım, yoksa ölecek.

Sarışın kadın hayal kırıklığı içerisinde Kitty'nin kanlı vücuduna baktıktan sonra Mariam'a döndü,

-Kanamayı sen durduracaksın. İhtiyacın olan her şeyi bodrumdaki metal dolaplarda bulursun. Onu ameliyat etmen gerekecek. Rahmini alman lazım. Yoksa geberir, bunu sen de istemezsin. Aksi takdirde dünyaya başka hainler getirmeyi düşünebilir. Ameliyat edebilirsin, değil mi?

-Nee? Hayır, hayır, hayır. Yapamam. Kendi başıma hiç ameliyat yapmadım, ben doktor değilim, poliklinikte yalnızca yardım ettim, yapılanları izledim, yarayı dikip dikişleri alabilirim ama ameliyat yapamam.

-Ama bana işinde iyi olduğun söylendi. Bunun için buradasın. İşini yapmaya bak. Sana morfin göndereceğim. Dezenfekte malzemeleri de bodrumda. Hemen başlayabilirsin.

-Yapamam, yapamam.

Mariam giderek histerikleşiyordu.

-O halde kan kaybından ölür.

-Lütfen, hayır, hayır... Bunu bana yapamazsınız. Bir doktor çağırın. Lütfen!

-Adamlarımdan biri sana asiste eder. Düşüp bayılmaz, endişelenme. Aklına birtakım yanlış fikirler gelirse, bunun sonucunun ne olacağını biliyorsun.

-Tamam, tamam, yapacağım, deneyeceğim.

-Hayatta kalırsa, onu köye götürürsün, yürüyebilecek duruma gelince evine gönderirsin. Çeneni de kapalı tutmaya devam edersin, tamam mı? Ona, kocası onunla bağlantı kurar kurmaz en yakın komiserliğe gitmesini ilet, şayet bunu yapmazsa... Gerisini anlar herhalde.

Mariam askeri çağırıp ellerini ispirto ile yıkayıp isteği üzerine kendisine gerekli malzemeleri uzatmasını istedi. Ameliyat sırasında sürekli Kitty ile konuşuyordu,

-Kendini bırakmamalısın. Sen güçlüsün. Başaracağız fakat mücadele etmekten vazgeçmemelisin. Biliyorum, doktor olmadığım için bana güven-

mekte zorlanıyorsun. Fakat ben hep doktor olmak istiyordum. Poliklinikte yardım ettim, orada çok iyi bir doktor vardı, köyde gerçek bir hastane olmadığı için ameliyat da yapıyordu, gerçekten iyiydi. Bütün hastaları iyileşti. Elbette doğumlar da oluyordu; ayrıca sarılık, gut, verem, hepsinin tedavisini yaptım. Bir düşük de olmuştu ama kadın yaşıyor, sıhhati yerinde. Bunu başaracağım. Ben iyiyim. Bana inanıyor musun? İnanıyorsun, değil mi?

Mariam artık yalnızca Kitty ile konuşuyordu. Tanrıyla değil. Onun rahmini, işkence yapmak için kullanılıp şimdi ameliyathane olan bir sınıfta aldı. Başkomutan'ın portresinin, bir düşüğün, kanlar içindeki bir kadının onur kırıcı görüntüsüyle hakarete maruz bırakmamak üzere duvardan indirildiği bir sınıfta... Mariam sözünü tuttu. Kitty'nin ve kendisinin hayatını kurtardı. Kitty'nin bebeğini kurtaramadı.

Sarışınla maiyetinin köyü terk etmesinin ardından Mariam, Kitty'yi kuytu bir yerde bulunan bir samanlığa götürüp ona bakmaya başladı. Gerekli ilaçları okulun bodrumundan almış, Kitty için temiz bir döşekle yatak takımı tedarik etmiş, ona sütle sıcak ekmek getirmiş, kendi eliyle açık ateşte kızarttığı bir tavuk kesmişti. Kitty'nin iltihaplı dikiş yerlerini tedavi edip başını okşuyordu. Ateş düşürülmeli, Kitty doyurulmalıydı; Kitty'nin acılarını hafifletmek için ona şifalı ot karışımları hazırladıktan sonra onun yanına uzanıp gözlerini onunla birlikte hiçliğe dikti. Kitty'nin Mariam ile ilk kez konuşması günler sonra gerçekleşti,

-Neredeyim ben?

-Ağabeyimin samanlığındayız, o cephede, Kuzey Kafkasya'da bir yerlerde. Seni eve, annemle babama götürmek istemedim. Gereksiz sorular sorulurdu, köydeki insanlar korkuyor. İçişleri Halk Komiserliği'nin adamları birkaç kere köye geldi, insanlar korkuya kapıldı. Eski okul binasını... şey için kullanıyorlar. Her halükârda insanlar hiç kimseye güvenmiyor, kimse sorun istemiyor. Burada güvendeyiz.

-Beni neden buraya getirdin?

-Bu ne biçim soru? Başka ne yapabilirdim? Ölürdün. Şimdi dinlen. Sütünü iç. İneklerimiz var, sütümüz her zaman tazedir. Yüksek ateşin vardı fakat bu normal.

-Eve gitmem lazım. Christine'yi aramalıyım. Ne zamandan beri buradayım?

-Tam bir haftadan beri. Daha ayağa kalkamazsın, gitmene de izin veremem.

-Sen ne yaptın?

-Bizi kurşuna dizerlerdi. Komşu köyden bir hemşireyi, yalnızca ameliyat yapmayı reddettiği için götürdüler, hemşireyi bir daha gören olmadı. Bunu yapmak zorundaydım yoksa beni, her ikimizi kurşuna dizerlerdi. Geçen hafta buraya üç adam getirip ormanda öldürdükten sonra yarım yamalak gömdüler.

Mariam elleriyle yüzünü kapattı, bütün vücudu titriyordu. Kitty yattığı

yerde doğrulup oturduktan sonra onu umursamaz bir yüz ifadesiyle izledi. Mariam'ı teselli etmek için hiçbir çaba göstermedi. Sonunda Mariam arkadan Kitty'nin beline sarıldı. Kitty kıpırdamadı.

-Bunun hiçbir zaman düzeltilemeyeceğini biliyorum.

Mariam inledi, Kitty'nin omuzlarına asılıp yüzünü onun ensesine gömdü.

-Tam olarak ne demek istiyorsun, diye üsteledi Kitty.

-Senin... sen çocuk... ben, ben... rahmini...

Mariam kekeledi.

Sonraki geceler Mariam, Kitty'nin yanında kaldı, onun şiltesinin yanına serdiği bir örtünün üzerine uzandı, hep şafak sökerken derin, rüyasız bir uykuya daldı. Günün birinde Kitty ayağa kalktı, Mariam tarafından desteklenerek dışarı, sıcak güneşe çıktı. Etraf sakindi, cırcırböceklerinin sesi duyuluyordu. Samanlık bir mısır tarlasının yanında, dar bir patikanın sonunda bulunuyordu. Patikanın her iki tarafı büyük servi ağaçlarıyla çevrelenmişti. Arka planda yeşil, inişli çıkışlı tepeler uzanmaktaydı. Kitty'nin gözleri yanıyordu. Ağzı kuruydu, güneş ışınları tenini yakıyordu. Buna rağmen güneşin üşümüş bedenini ısıtmasına izin verdi. Orada durup başını hafifçe sağa sola oynatmaya, kollarını havaya kaldırıp parmaklarını yavaş yavaş hareket ettirmeye başladı. Hayatında ilk defa hareket ediyormuş; yürümeyi, dolaşmayı, düşünmeyi, yaşamayı daha öğrenmesi gerekiyormuş gibi hissediyordu.

O gece Mariam küçük bir kamp ateşi yaktı, iki kız ateşin başına oturdu. Gece berraktı, gökyüzü yıldızlarla doluydu, mermer beyazlığındaki ay yeşilimsi bir ışıkla parlıyordu.

-Sen tam olarak ne yaptın, diye sordu Mariam fısıldayarak, bir odun parçasıyla ateşi karıştırdı. –Daha çok gençsin, sana böyle davranmalarına sebep verecek ne yapmış olabilirsin ki?

-Hiçbir şey.

-Kocan ne yaptı?

-Yalnızca Viyana'ya gitmek istiyordu... Bir oğlandı, değil mi, diye sordu Kitty birdenbire, bakışını kor halindeki kömürlere dikti.

-Evet.

-Nasıldı? İri mi, ufak mı, elleri güzel ve minnacık mıydı, hiç saçı var mıydı?

-Çok güzeldi. Hiç acı çekmedi. Hatta hiç hissetmedi bile. Her şey çok çabuk olup bitti.

-Şimdi nerede?

-Meleklerin yanında.

-Bırak saçmalamayı. Onu nereye götürdün?

-Gömdüm. Okulun arkasındaki bahçeye gömdüm.

-Lütfen yeniden ağlamaya başlama. Toparla kendini.

-Tanrım, Kitty... Keşke bizi öldürselerdi.

-Bırak bunları. Yapma. Ağlama. Yine başlama. Başka seçeneğin yoktu. Benim hayatımı kurtardın.

-Hayır, hayatını kurtarmadım. Her şeyi yerle bir ettim.

Kitty ayağa kalkıp kendi etrafında ağır ağır dönmeye başladı. Başını arkaya atmış, gözlerini yıldızlara çevirmişti; dudakları gülümser gibi genişledi.

-Dikkat et, henüz böyle hareket etmemen lazım. Lütfen dikkatli ol, dikişler!

-Tüm bunlar bitince, nasıl, nerede olursa olsun onun kim olduğunu öğrenip öldüreceğim.

Kitty bunu, derin bir nefes aldıktan sonra sükûnet içerisinde söyledi. Mariam yanıt vermedi. Sonra samanlığa geri döndüler.

Kitty gücünü geri kazanıp yardımsız yürümeye başladıktan sonra, inanılmaz derecede normal, hiç de tehditkâr gözükmeyen kırık pencereli terk edilmiş okul binasına gitti, soğuk koridorlarla boş odalarda gezindi. Bebeğinin karnından alındığı odayı aradı. Başkomutan'ın portresi tekrar duvara asılmıştı. Kitty bıyıklı adama uzun uzun, sanki onu ilk defa görüyormuşçasına baktı. Tekrar dışarıya çıkıp avluda kuru toprağa oturdu. Birkaç güvercin kuğurup yiyecek bir şeyler bulmak için toprağı eşeliyorlardı. Toprak sıcaktı, güneş kayıtsız gibi görünüyordu. Kitty uzaklardan bir traktörün geçtiğini duydu. Gözleriyle araziyi taradı, Mariam oğlunu buralarda bir yere gömmüş olmalıydı. Oğlunun bedeni buralarda bir yerdeydi. Okul arsasının neredeyse ucunda bir yerde, bir meşe ağacının altında küçük, çok küçük bir tepecik fark etti. Oraya gitti, dizlerinin üzerine çöküp toprağı çıplak elleriyle kazmaya başladı. Toprak, sanki Kitty'yi amacından vazgeçirmek istiyormuşçasına inatçı ve sertti. Kitty'nin eli bir şeye değdi. *Onu* hissetti. İçinde bir bulantı yükseldi. Gözlerini kapatıp yoklamaya devam etti. Burnuna büyük bir kesinlik içeren bir koku geldi, Kitty midesindekileri çıkartıp kısa bir çığlık attı, tek bir kez, çığlık havayı yarıp kayboldu. Sonra her yer yine sessizliğe büründü, kutsal bir sessizliğe, hayata başlamak için iyi bir gündü; narin ateşböcekleriyle tembel yabanarılarının havada uçuştuğu, insanın gölgeye uzanıp olgun incirlerle yumuşak hurmaların tadına bakabileceği bir gün. Tümüyle hayata ait olan bir gün.

Kitty elleriyle görmeye devam etti. Burun, oval yüz, minicik kaşlar, dudaklar. İçindeki gözle bebeğin yüzüne baktı, onu tanıdı, hayatı boyunca onu, hiç görmediği, tek bir kez bile okşamadığı, ne ağlarken, ne gülerken, ne uyurken ne de uyanıkken izlemeye fırsat bulamadığı yüzü hep aklında tutacaktı. Onu ebediyen rüyalarına, yalnızca gözkapaklarının ardında var olan bir paralel evrene götürecekti. Orada onunla yaşayacak, uyuyup uyanacaktı. Ona bir isim verdi. Sonra toprağı tekrar üstüne örttü.

Yine bir bulantı geldi ama bu sefer çıkarmadı. Bir kuş sürüsü başının üzerinden uçup gitti. Dikişler kaşınıyordu. Toprak tepeciği elinin içiyle hafif hafif okşadı, "Rüyalarımı ziyaret edebilirsin, edersin, değil mi? Sana şarkılar söyleyeceğim, sana dünyanın tüm şarkılarını söyleyeceğim, bu da bizim işaretimiz olacak, o zaman sana seslendiğimi bileceksin. Nereye gidersem

gideyim seni yanımda götüreceğim. Sen benim orada olduğumu bileceksin, ben de senin. Bu yetecek, bunun bütün bir hayat için yetmesi gerekecek."

Kitty yere uzandı, yüzünü toprağa koydu, toprağın tadını dilinde hissetti. Acı tadı boğazından geçirince, esas tadı, oğluna duyduğu kırılgan, hem acı dolu hem de yumuşacık hissedilen, diğer tüm duyguları gölgeleyen sevginin tadını alacaktı, her harekette dikişlerden bin kez daha fazla içini parçalayan sevginin tadını.

Eylül güneşinin ışınları tepelerin, vadinin, köyün üzerinden okulun avlusuna vurup Kitty'nin ayak bileklerini okşuyorlardı. Işık eski bir tuğlanın rengini almıştı. Bir yerlerde bir karga bağırdı. Kitty kendisini ayağa kalkmaya zorladı. Yanındaki ağaçtan fazlasıyla olgunlaşmış son bir incir yere düştü. Etrafta yaz sinekleri uçuşuyordu.

Tam bu anda Kostya, taşıdığı ağır un çuvalını bir denizciye aktardıktan sonra denizci çuvalı bir kamyona yükledi. Kostya'nın burnuna aniden ağır bir koku gelir gibi oldu; baştan çıkarıcı, tanıdık bir koku. Bu kokuyu nereden tanıdığını düşündü. Büyükbabasının çikolata fabrikasından bildiği kokuydu bu. Yüzündeki teri sildi, nedenini bilmeden aklına uzun zamandır hiçbir haber almadığı küçük kız kardeşi geldi. "Abini hiç özlemiyor musun? Yoksa hep Andro'nu mu düşünüyorsun? Sahi nerede o? Kuzey Kafkasya'ya mı gönderildi?" Kostya'nın kafasından bu düşünceler geçti fakat bunların üzerinde daha fazla durmak istemiyordu, yeni bir un çuvalına uzandı. Kuzeyden silah sesleri geliyordu fakat Kostya bunları umursamamayı öğrenmişti, silah sesleri yeterince uzaktaydı.

Kitty dönüş yolculuğuna hazırlanıyordu. Trenlerin kalkışları düzensizdi, istasyonlarda toplanan haydut çetelerinden bahsediliyordu. Mariam bir köylüden Kitty'yi şehre götürmesini rica etmenin daha güvenli olacağını belirtti. Köyün postanesi çoktan kapatmıştı. Christine'ye bir telgraf çekmek mümkün değildi. Kitty, yolculuk için gerekli olan parayı Mariam'dan almak istemese de başka seçeneği yoktu.

-Ne yapacaksın, diye sordu Kitty, arkadaşı olmaması gereken arkadaşına veda ederken.

-Eve, annemle babamın yanına geri dönüp komşu köyün doktorunun yanında iş bulmaya çalışacağım, bizim köydeki polikliniği birkaç ay önce kapattılar.

-Tiflis'e gel.

-Şaka mı yapıyorsun? Büyük şehirde ne yapayım?

-Her yerde doktor eksik. Ben de hastanede çalıştım.

-Fakat ben doktor değilim, Kitty.

-Sen tanıdığım en iyi doktorsun.

Kitty arkadaşına sıkı sıkı sarıldı. Mariam, Kitty'nin yüzüne düşen bir tutam saçı eliyle geri taradı.

-Mümkünse beni bağışla, diye fısıldadı Kitty'nin kulağına veda eder-

lerken.

Christine kapıyı açıp da karşısında Kitty'yi –karnı inmiş olan Kitty'yi– görünce, bağırmamak için eliyle ağzını kapadı. Köylü Kitty'yi büyük pazar yerinde bıraktıktan sonra, Kitty yaya olarak yokuşları çıkarak Vera'ya varmıştı. Christine dizlerinin üstüne çöküp Kitty'nin ellerini öpmeye başladı. Kitty, teyzesini hiç böyle tükenmiş bir vaziyette görmemişti. Christine yeğeninin yüzünü, ellerini, omuzlarını okşuyor, parmaklarını saçlarının arasında gezdiriyor, alnını, yanaklarını, boynunu öpüyordu. Günlerce idari mercileri aramış, şehrin tüm komiserliklerine gitmiş, eski tanıdıklarını sıkıştırmış fakat hepsi sonuçsuz kalmıştı. Kimse Kitty'nin nerede olduğunu bilmiyordu.

-Ne yaptılar, sana ne yaptılar?

Christine hep aynı soruyu soruyordu.

Kitty, teyzesinin onu öpüp okşamasına izin verdi ama bakışları hâlâ donuktu, konuşmak da istemiyordu.

-Açım, çok aç ve yorgunum; bir şeyler yiyip daha sonra uyumak istiyorum, yalnızca uyumak.

Christine hemen mutfak dolaplarını açıp bulduğu her şeyi masaya koymaya başladı, sonra gazocağına bir tencere koyup tavayı ısıttı.

-Meraktan öldüm, ne yapacağımı bilmiyordum, ne oldu, Kitty?

Christine ekmek keserken işaretparmağını çizdi, parmağından akan kanı görünce donakaldı. Gözlerini hiç ayırmadan, büyülenmiş gibi kırmızı sıvıya bakıyordu. Kitty doğruldu, Christine'yi musluğa götürüp parmağına soğuk su akıttı.

-Tamam, bir şey yok, dedi teyzesine bakarak. Christine âdeta dehşet içerisindeydi.

Christine gece Kitty'nin yanında oturup onun elini tuttu, yüzünün güzel yanı Kitty'ye dönüktü. Kitty aslında yalnız kalmak istiyordu fakat teyzesi o kadar korkmuş görünüyordu ki onu odadan çıkarmaya cesaret edemedi.

-Bebek nerede?

Oda karanlıktı. Kitty, teyzesinin konturlarını, kusursuz profilini görünce içinde onun yüzüne dokunmak için açıklanması zor bir arzu hissetti. Fakat kusursuz tarafa değil, yaralı, yanık tarafa dokunmak istiyordu; teyzesi bir süre önce yüzünün yaralı tarafını, birlikte her zorlukla başa çıkabileceklerini ima etmek üzere Kitty'ye göstermişti. Ancak her şeyle başa çıkamamışlardı.

-Ne yapıyorsun?

Kitty'nin eli yanağıyla burnu üzerinde gezindikten sonra, mavi bir peçe altında gizlenen sol tarafına yaklaşınca, Christine yüzünü biraz geriye kaçırdı.

-Lütfen izin ver, dedi Kitty, diğer tarafa kıyasla ele sert gelen kırışık deriye dokundu.

Kitty, soyu tükenmekte olan bir türün hayatta kalan son örneğine dokunuyormuş gibi hissedince elini gayriihtiyari çekmek istedi fakat sonra

hislerini bastırarak yoklamaya devam etti. Yavaş yavaş anlatmaya başladı, sakin ve tüm ayrıntılarıyla okul binasında geçirdiği saatleri, sarışın kadını, onu sedyeye bağlayan kayışları, şırıngayı, Mariam'ı, sürekli tekrarlanıp cevabını bilmediği soruları anlattı. Doğum sancılarını, ölü doğan bebeği, ameliyatı, samanlıkta geçirdiği, Mariam'ın ona baktığı günleri anlattı. Bu arada eliyle hiç durmadan Christine'nin yaralarını, engebeleriyle çukurlarını yokluyor, teyzesinin haritasını araştırmak suretiyle kendi haritasını çıkarabileceğini umuyordu. Yaşamaya devam etmesine, hayatta kalmasına, duvarında beyaz bir dörtgenin bulunduğu o sınıftan kurtulmasına, cayır cayır yanan bir güneşle bir ağacın altındaki küçük tepecik haricinde hiçbir şey olmayan çölü geçmesine yardımcı olacak haritayı...

Kitty eliyle göz çukurunu, eskiden bir kaşın olduğu yeri yokladı. Teyzesi belki eskiden her sabah uyandıktan sonra kocası tarafından tam oradan öpülüyordu veya belki çocukken orasını bir yere çarpınca annesi daha sonra oraya bir öpücük kondurmuştu. Belki de babası. Teyzesinin yüzündeki bu yerin mutlaka farklı hikâyeleri vardı fakat bundan böyle başka hikâyeler yazılamayacaktı. Yüzdeki o yer, tesadüfen Christine'nin üzerinden uçan zehirli bir kuşun kanatları tarafından dağlanmıştı.

Kitty'nin yaralı yerleri ise görünür değildi. Kitty'nin bedenin yıkımın gözle görülür izleri yoktu. Onun yaralarını hiç kimse göremezdi.

-Andro nerede, diye sordu Christine, Kitty'nin susup elini çekmesinin ardından.

-Lütfen bana bunu bir daha sorma. Hiçbir zaman, asla, anlıyor musun?

Kitty bağırıp yatağın öbür tarafına doğru dönerek bacaklarını karnına çekti,

–Nerede olduğunu bilmiyorum, artık bilmek de istemiyorum.

SSCB tüm halklar adına barışın bekçiliğini yapıyor.
Afiş yazısı

General Paulus, çeyrek milyon asker, birkaç tank birliğiyle diğer bağlı askeri birimlerden oluşan 6. Kolordu komutanlığına getirildi. 23 Ağustos 1942'de ilk Alman tankları Stalingrad'ın kuzeyinde Volga'ya ulaştı. Aynı gün hava kuvvetleri şehri bombaladı; Başkomutan, Stalingrad'ı kesinlikle boşaltmak istemiyordu, kendi adını taşıyan şehir onun için çok önemliydi.

Ağustos başında Üsteğmen Yaşi, Stalingrad savunmasını komuta eden Orgeneral Çukov tarafından 36. Piyade Ordusu'nda tümen komutanlığına getirildi. 1942 yazında hâlâ şehirde bulunan yaklaşık altı yüz bin sivilin kırk binini Almanların saldırısının daha ilk günlerinde bombaların kurbanı oldu. Bu kitlesel ölüm, açlık ve kuşatmanın ilk yüz altmış dokuz gününde yaşanan bombardımanlar bile Kremlin'de şehrin boşaltılması için bir gerekçe olarak görülmedi. Tam tersine, Başkomutan 25 Ağustos'ta "şehri, alınması mümkün olmayan bir kaleye dönüştüreceğini" ilan etti.

Hayaletler yaz ağaçlarının tepeleriyle meşelerin büyük dallarından isterik bir şekilde kıkırdamaya başlamışlardı.

12 Eylül'de 6. Kolordu'ya mensup birlikler şehre girmeyi başardı, Merkez Gar'daki bayrak üç saatte üç kez değişti. Şehir âdeta bir ay manzarası halini aldı. Harap taşıtlarla patlak boruların yakıtı doğrudan Volga'ya akıyor, bu cehenneme ilave bir dramatik atmosfer katıyordu. Almanlar on gün sonra, o zamana kadar tam on beş kere el değiştiren garı ellerine geçirmişlerdi. Her bir bina, her bir sokak için tuhaf bir mücadele başladı. Her santimetre önemliydi. Tüm şehir kırk gün içerisinde, çıkışı olmayan ölümcül bir labirente dönüşmüştü. Nüfusun büyük bir bölümünün kanalizasyonlarda yaşaması nedeniyle, savaşa "sıçan savaşı" deniliyordu. Alman hava kuvvetlerinin iki bin Stuka uçağı şehrin üstünde işbaşındaydı. Kasım ayında şehrin neredeyse tamamı Almanların elindeydi. Son Alman saldırısının başladığı seksen birinci günde, saldırılara karşı koyan çok az sayıda Rus üssü kalmıştı. Tam bu anda acımasız soğuk Kızılların yardımına bir kez daha yetişti. Hava kuvvetlerinin kötü hava koşulları nedeniyle uçuş yapamayıp ikmal yollarının kapanması, General Çukov'a "Operasyon Uranüs" kod adı altında bir karşı saldırı başlatmak üzere zaman tanıdı. Çukov güneyle kuzey cephelerinde yaklaşık bir milyon asker topladıktan sonra şehrin etrafındaki halkayı yavaş yavaş kapatmaya başladı. 23 Kasım'da kuzeyle güney tümenleri bir noktada buluştu; ardından şehri, dolayısıyla 6. Kolordu'yu kıskaca almaya girişti.

Alman Genel Kurmayı Berlin'e çaresiz uyarılar gönderip binlerce Al-

man askerinin ölümünden endişe edildiği gerekçesiyle geri çekilme izni istese de, Hitler telefona, "Volga'da kalıyorum!" diye bağırdı. Göring askerlerin gıda ihtiyacını havadan karşılamayı temin etti. Cephenin Başkomutan'ı von Manstein, Alman karşı saldırısını derhal planlamakla görevlendirildi.

Almanlar 1942 Noel'ini toprak çukurlarda Noel ağaçlarıyla sıcacık kurabiyeler hayaliyle soğuktan titreyip açlık çekerek geçirdi. Barikatlara tırmanan savaşın hayaletleri Noel şarkıları mırıldanarak askerlerin rüyasına girdi; burada annelerinin, babalarının, kardeşlerinin, karılarıyla sevgililerinin kimliğine bürünüp onların ellerini ısıttı, kulaklarına sevgi sözleri mırıldandı. Hayaletlerin zaman mefhumu yoktu, kafalarda rengârenk hayaller yarattılar. Rüyalar harikaydı ama uyanmak merhametsiz ve çok zor geldi.

Yaralılarla açlıktan ölmek üzere olanlar, bu cehennemden kaçabilmek için memlekete kalkan uçaklara sarılıp birkaç dakika içerisinde donarak yere düşüyorlardı. Ölüm Stalingrad'da en vahşi dansını sergilemekteydi. Sovyet komuta merkezi hoparlörlerle tüm şehirde yalnızca bu amaçla bestelenen ölüm şarkıları çaldırıyor, bu bestelerde, "*Her yedi saniyede ölüyor bir Alman asker, Stalingrad bir toplu mezar,*" deniliyordu.

Aradan geçen zaman içerisinde saçları bembeyaz olan Kızıl üsteğmen, top fabrikası "Barikad"ın yakınlarındaki bir kurmay ordugâhında oturmuş karısına elleri titreyerek bir mektup yazıyordu: "Anastasia'm, eski günlere dönmeyi ne kadar çok istediğimi bir bilsen..." diye başladığı mektubu gönderebileceğini hiç sanmıyordu.

10 Ocak'ta Kızılların 6. Kolordu'ya karşı son ve belirleyici karşı saldırısı başladı, Alman ordusunun ikiye bölünüp iki farklı yerde çembere alınmasıyla sonuçlandı. Almanların ikmali tümüyle çökmüştü.

Bu günden sonra Kızıl üsteğmenden hiçbir ize rastlanmadı. 31 Ocak'ta, 6. Kolordu'nun karargâhı olup, onun komuta ettiği tümen tarafından alınıp o yıkım cinneti içerisinde havaya uçurulan Univermag mağazasında son kez görülmüştü. Simon Yaşi büyük bir olasılıkla binanın içindeydi. Fakat belki de başka bir yerde, çok farklı bir şekilde ölmüştür.

Hep havaya uçurulan mağazayı gözlerimin önüne getirmeye çalıştım. Binanın iskeletini, kemiklerini, artık birer insan olmaktan çıkmış sıska gölgeleri... Simon Yaşi'nin bağırarak bir şeyler söylediğini, askerlerin aç kalmış bir sürü gibi, hayatta kalmanın ötesinde hiçbir amaçları olmaksızın onun yanından geçtiğini, tavandan tozların düştüğünü, buz gibi soğuk rüzgârın kırık camlardan, açık kapılardan, kırık dökük duvarlardan içeriye dolup yayıldığını, her şeyi, Simon Yaşi'nin duraksadığı şu an haricinde tüm zamanları harmanladığını tahayyül ediyorum. Kızıl üsteğmen belki o anda genç bir askerin, "Çıkın, çıkın, derhal çıkın buradan!" diye bağırdığını duymuştur. Fakat yerinden kıpırdayamadı. Orada durup kırık pencereden, duvardaki bir delikten dışarıya, insanlığın bu büyük mezarlığına, kıyamet gününe, tüyler ürpertici bu sona baktı. Harap olmuş bahçeleri, iskelete benzeyen binaları, kan desenlerini, beton yıkıntılarının oluşturduğu heykelleri gördü, kendisinden başka hiç kimsenin bu yıkım senfonisini algılamadığına

şaşırdı. Simon Yaşi orada öylece durup neden yerinden kıpırdayamadığını anlamadı. Yalnızca saniyeler veya belki dakikalar söz konusuydu ama Simon sanki zaman yavaşlıyormuş, her şey ağır çekimde yaşanıyormuş gibi hissediyordu. Hep Simon'un savaşı, kendi ölümcül geleceğini, umutsuz günleri, başarısızlıklarını, mutlu edemediği karısının hayal kırıklığı içerisindeki bakışlarını, Çar'ı, Lenin'i, vatanı, Başkomutan'ı, hatta daha iyi bir geleceğin başlangıcı olabilecek bozkırını unuttuğunu tahayyül ettim. Sonra kulakları sağır eden bir patlama oldu, Simon Yaşi'nin kulakları kanamaya başladı. Simon patlamaların devam edeceğini, zamanı kalmadığını biliyordu fakat gitmeyi, yerinden kıpırdamayı hiç düşünmedi, düşünmeyi istemedi.

Öldürün Faşisti!
Afiş yazısı

Simon Yaşi'nin oğlu, kaderin bir cilvesi olarak, Stalingrad için verilip, babasının muhtemelen hayatını kaybettiği belirleyici son savaşta en büyük zaferini kazandı. 18 Ocak'ta Ladoga Gölü'nün sahili Kızıllar tarafından boşaltıldı, on bir metre genişliğinde bir koridor vasıtasıyla karaya bir bağlantı oluşturuldu. Leningrad'ın kurtarılması mücadelesinde Konstantin özel bir başarı elde etmişti. Operasyon "İskra" sırasında bir gece telsiz bağlantısı tümüyle çöküp komutanlıktan hiçbir talimat alınamadığında, Konstantin Yaşi Fin Körfezi'ndeki gemilerden birinin kumandasını devraldı.

Kostya silah arkadaşlarıyla birlikte zaferi kutladı. Aylardan beri içmediği şnaps midesini ısıttı, başına vurdu, onu o kadar coşkulu bir havaya soktu ki, geminin direğine tırmanıp faşistlerin sonunun geldiğini haykırdı.

Yaklaşık kırk kilometre uzaklıkta zayıf, siyah saçlı bir kadın neredeyse sürünerek sokağa çıktı; elleri mosmor, saçları seyrelmiş, çizmeleri delinmiş, yürüyüşü iki büklümdü, gözleri derin yuvaların içinde neredeyse kaybolmuştu. Bir binanın karanlık girişinden parke taşlı dar bir yola çıktı, Nevski Prospekt istikametinde sendeleyerek ilerledi, durdu, derin bir nefes aldı. Hedefinde Karavanayastraße'deki postane vardı, orada kısa bir süre önce tahliye listeleri için bir başvuru bürosu açılmıştı.

Son ay, eski gücünden geri kalanı da yok etmişti. Çoğu zaman evden çıkmayı, merdivenlerin üstesinden gelmeyi veya yemek tayınları kuyruklarında beklemeyi bile başaramıyordu. Fakat kuşatmanın yarıldığı haberi dudaklarında bir gülümseme meydana getirince başvuru bürosuna yeniden gitmeye karar vermişti. Yalnızca şu andaki görüntüsü bile, adını listenin en başına koymaları için yeterli olabilirdi.

Bir süreden beri öksürürken ağzından kan geliyor fakat buna takılmıyordu. Bu yola devam edip postaneye ulaşmalıydı.

Belki de, geçen ay çırılçıplak sokağa çıkıp açık saçık sözler söyleyen çöpçü gibi aklını kaçırmıştı. Ne bugün haftanın hangi günü olduğunu ne de dünyada nelerin olup bittiğini biliyordu. Bazı gündüz rüyalarında dünyadan geriye hiçbir şey kalmadığını, Leningrad'ın hayatta kalan son insanların sığındığı bir ada olduğunu tahayyül ediyordu. Ancak İda bugün tüm bu yıkıcı düşünceleri kafasından defedip Karavanaya yoluna yoğunlaşmaya çalışıyordu.

Gökyüzü, bu mevsimde çoğunlukla olduğu gibi tozlu, puslu ve kapalı

değildi. Hatta birkaç güneş ışını bulutların arasından göründüğü gibi, Neva da sert bir buz tabakasının altında donup kalmamıştı. Sefil görünümlü birkaç çocuk İda'nın yanından koşarak geçti. Çocuk arabalı bir kadın, sanki çok sıradan bir günde, olağan bir şehirde yaşıyormuşçasına önünde yürüyordu. Fakat İda kadına yaklaşınca arabanın içinin taşlarla dolu olduğunu gördü. Uzaklardan bir araba sesi geliyordu; bu iyiye işaretti, demek ki benzin bulunabiliyordu.

Oturduğu sokaktaki küçük ucuzcu dükkân yine açılmıştı; İda, bu da iyiye işaret diye düşündü. Her ne kadar dükkânda satın alınabilecek bir şey olmasa da...

İnsan gerçekten de son derece olağan bir şehirde, sıradan bir günü yaşadığını düşünebilirdi. Belki İda da böyle yapmalıydı. Belki aklından geriye kalanını korumak için bunu yapsa daha iyi olurdu fakat şehirde hüküm süren korkutucu sessizlik İda'nın buna ilişkin kuşkularını artırıyordu. Durdu, derin bir nefes aldı, yutkundu; ağzı kupkuruydu, gözleri yanıyordu, gün ışığına artık hiç alışık değildi. Evde perdeleri başlangıçta bombardımanlar nedeniyle kapalı tutmuş, sonraları buna alışkanlıktan devam etmişti, şimdi ise perdeleri açık bırakmayı artık tahayyül bile edemiyordu.

Son üç seferki bombardıman alarmlarında sığınağa gitmemiş, kendisinde bunun için ne gerekli gücü ne de umudu bulabilmişti. Kuşatmanın henüz ilk yılında bile, bombardıman alarmlarında evlerinde kalan ihtiyarlar vardı. İda eskiden bu insanlara kızmıştı; o zamanlar henüz iyimserdi, anılara sahipti, şimdi ise onlardan biri olmuş, hayatla savaşın yanlarından geçip gittiği bu mumyalara katılmıştı.

Nevski Prospekt'te durdu. Çoktan kapanmış olan eski püskü bir dükkânın camında yansımasını görmüştü. Eskiden, eski hayatında bu dükkânı çok iyi bilirdi, şimdi ise burada eskiden hangi dükkânın bulunduğunu hiç hatırlamıyordu. Kaliteli kumaşların satıldığı dükkân mıydı yoksa kitapçı mı? Ama zaten bir daha aynı şekliyle olmayacak bir şeyi kafasında tekrar canlandırmaya çalışmanın ne anlamı vardı?

Kostya'nın yüzünün –veya hafızasında kalan resminin– gözlerinin önünde belirmesi bu soruyu arka plana itti. Omzuyla kollarındaki altın-beyaz şeritli üniformasının içinde acaba hâlâ öylesine dokunaklı gencecik mi görünüyordu? Saçları hâlâ sık ve dalgalı mıydı? Hâlâ öyle bir çocuk gibi coşkuyla, özgürce, doğal, öğrenilmiş ciddiyetini bir kenara bırakarak gülebiliyor muydu? Hâlâ beğenilmek, takdir görmek, kabul edilmek istiyor muydu? Neden korkuyordu? Kendisinin onu inatla hafızasında koruduğu gibi, o da İda'yı hafızasında tutuyor muydu?

İda en karanlık günlerinde Kostya'nın ölümünü tahayyül ediyor, onun öldüğünü düşünüyor, kendisini bu korkunç kesinliğe teslim ediyordu. Gözlerinin önüne dehşet verici sahneler getiriyor, Kostya'nın bir şarapnelle vurulduğunu, denize düşüp boğulduğunu veya yaralı bir vaziyette uzak bir sahilde kan kaybından öldüğünü düşünüyordu.

Daha iyi günlerinde ise Kostya'yı ceylan gözlü, dizlerinin altına kadar

uzanan atkuyruklu genç bir kızın yanında tahayyül ediyor, Kostya'nın kendisinden öğrendiklerini o kıza aynı fedakârlıkla öğrettiğini düşlüyordu.

Bir yan sokağa döndü. Sokağın levhası çoktan yok olup gitmişti. Sokağı tanıyordu ama adı artık aklında değildi. Bir şey duyduğu için aniden yeniden durmak zorunda kaldı; bir ses, bir ton, tanıdık bir şeydi bu. Müzik sesiydi bu, evet, bir piyano sesi. İda'nın, sokağın adı gibi bir yere yerleştiremediği tanıdık bir melodiydi. Ne yaptığını düşünmeden sesin peşinden gitti, notaların ardına takıldı. Attığı her adımla melodinin sesi yükselip biraz daha belirginleşiyordu.

Nereden tanıyordu bu melodiyi? Neydi bu? Ah, evet, başka bir hayatta piyano çalıyordu, yoksa bu da bir rüya mıydı? Çıplak, şeffaf, çoktandır yüzüksüz parmaklarının altında tuşları hissedebiliyordu, fildişini, çocukluğunun piyanosunun o serin, harika malzemesini.

Bütün bunlarla çok daha fazlası artık geçmişe aitti. Şimdi yalnızca yıkıntılar, cam kırıkları, açlık, hava bombardımanlarını haber veren Metronom vardı.

Grieg'di bu. Evet, şimdi hatırlamıştı İda. Grieg. Romantik. Çöküşün romantiği diye aklından geçti, müzik sesini izlemeye devam etti. Bir arka avluya geldi, kırık pencereli eski bir bina bombalara dayanmıştı, birinci katta bir pencere açık duruyordu, piyano sesi bu evden geliyordu.

İda karanlık merdiven sahanlığına girip hafif aralık duran ahşap kapının basamaklarını tırmandı. Bu arada piyano parçasının adını hatırlamaya çalışıyor fakat bunu başaramıyordu. Kapıya vurdu, ancak gelen olmadığı gibi piyano çalmaya ara da verilmedi. İda kapı aralığından içeriye bakıp ayağını eşikten içeriye attı.

Boş ve nemli geniş bir koridora girdi, duvarda ıslak gri lekeler vardı; Grieg'in izini sürdü; açık kahverengi parke zeminli bir odaya geldi, köşeye çıplak bir şilte serilmişti. Pencerenin yanında duran sapasağlam güzel piyanonun akordu da iyiydi. Genç bir kız piyanonun başında oturmuş, kendinden geçmiş bir şekilde *G-Minör Piyano Konçertosu*'nu çalıyordu; evet, piyano parçasının adı buydu, İda şimdi hatırlamıştı.

Genç kız arkasına bakmadı, hiç kıpırdamadı. Arkadan görünüşüne bakılacak olursa, on beş yaşından daha büyük olamazdı.

-Kusura bakma, çaldığını duyup sesi izledim. Harika çalıyorsun.

İda piyaniste dikkatle yaklaştı. Çalmaya devam eden kız, başını belli belirsiz öne doğru eğdi.

-Hiç olmazsa bir dinleyici. Gelin, gelin, çekinmeyin. Maalesef sandalyem yok, ayakta durmanız gerekecek. Soğuk havalarda bütün mobilyalarımızı yaktık.

Kız arkasına dönmedi, parmakları tuşların üzerinde hatasız bir şekilde dans ediyordu. İda kollarından başlayarak tüylerinin diken diken olduğunu hissetti; bu his o kadar yabancı geldi ki, teninin bu hissi unutmuş olabileceğini düşündü. Piyanonun yanında durunca ilk kez kızın yüzüne baktı; bakmasıyla irkilip korkusunu belli etmemek için nefesini tuttu. Kızın gözle-

rinin yerinde iki karanlık çukur vardı. Fakat yine de gülümsüyordu.

Genç kızın üstünde gri, delik bir işçi elbisesi, ayaklarında kalın keçe çizmeler vardı. Açık kumral kalın atkuyruğu omzundan üstünden sarkıyordu.

-Üçüncü Gençler Arası Yarışma'm için çalışıyorum. Londra'ya gidecektim, sonra bu... dedi kız, müziğe uyarak belinden yukarısını hafifçe salladı.

-Piyanist adayısın galiba, diye sordu İda, biraz önce geçirdiği şoku hâlâ atlatamamıştı.

-Evet, piyanist olacaktım.

Kız çalmayı aniden bıraktı; parmakları tuşların üzerinde işlevsiz, kaskatı bir vaziyette kalmıştı.

-Olacaksın, kesinlikle olacaksın. Bu koşullarda bile çalışıyorsan...

-Uzun süre çalışamamıştım. Annem... şeyden beri bana yasaklamıştı.

-Neyden beri?

-O gün egzersiz yaptığım için sığınağa yetişemedik, bana bir şarapnel geldi, bakın... Kız, sanki gözlerinin olmadığı başka türlü görülemiyormuş gibi, yüzünü İda'ya döndü. –Annem öldü, şimdi yine çalabiliyorum.

Kız bunu, bir ev hayvanının ölümünü belirtiyormuşçasına duygusuz söylemişti.

-Ya baban?

-Cephede öldü. Minsk'te. Ağabeyimde cephede ama o hâlâ yaşıyor. Yaşadığını biliyorum. Sergey yaşıyor, geri dönecek. Kesinlikle.

-Mutlaka, mutlaka. –İda sesinin ne kadar şefkatli, neredeyse sevecen çıktığını hissetti. –Müziği çok seviyorum. Eskiden kendimin de piyanist olabileceğini düşünürdüm...

-Araya ne girdi, aynı bende olduğu gibi savaş mı?

-Tam değil. Fakat benzer bir şey, dedi İda gülümseyerek.

Kız birdenbire tabureden kalkıp İda'nın karşısına geçti. Uzun boylu, kemikliydi fakat yetersiz beslenmiş gibi görünmüyordu; bu iyiye işaretti, hem de çok iyiye. Kız elini kaldırdı.

-İzin verir misiniz?

İda kabul edince kız, İda'nın yüzüne dokundu. Elini onun yüzünde gezdirdi. Ağzına, burnuna, gözlerine, dudaklarına dokundu. İda ürperdi. Birisi ona en son ne zaman dokunmuştu? Kim bilir ne kadar yıpranmış, soğuk, katı, yaşlı geliyordu kıza. Fakat kız hiç rahatsız olmamış gibi görünüyordu.

-İnsanların yüzünü tahayyül edebilmek için bunu yapmam gerekiyor, çoğu zaman insanların yaşını da tahmin edebiliyorum. Sizin kaç yaşında olduğunuzu söyleyeyim mi?

-Tabii, hiç çekinme.

-Kırklı yaşların ortalarında?

-Kaç yaşımda olduğumu kendim bile bilmiyorum artık, saymayı bıraktım.

-Ben on dört yaşındayım.

Kız bunu gururla, sanki on dört yaşında olmak büyük bir başarıymış-

çasına söylemişti. Fakat belki gerçekten de öyleydi. Belki bu şehirde insanın on dört yaşına ulaşması büyük bir başarıydı.

-Yoksa burada yalnız başına mı oturuyorsun?

-Bazen kuzenim de burada oluyor. Fakat onun büyükbabama bakması lazım, büyükbabam hasta. Ayrıca okulda da çalışıyor ama ben her şeyin üstesinden gelebiliyorum. Yine piyano çalabiliyorum. Neyse ki piyanoyu yakacak odun olarak kullanmadık; aslında annem bunu yapmak istiyordu fakat ben karşı çıktım.

-Lütfen çalmaya devam edebilir misin? O kadar uzun zamandır müzik dinlemedim ki.

-Birlikte çalabiliriz. Dört elli bir şey.

-Hayır, hayır, yapamam, ellerim birer pençe gibi, çok kötü olur, ben güzel olmasını istiyorum.

-Nasıl isterseniz. Öğretmenim bana eskiden ellerimin Fransız bestecilere yatkın olduğunu söylerdi. Debussy'den bir parça çalayım mı? Onu çok seviyorum. Belki bir prelüt?

-Sen ne istersen.

Kız konsantre oldu, ellerini ovuşturdu, yumruklarının içine sıcak nefesini üfleyip çalmaya başladı. İda sırtını duvara dayayıp büyülenmiş bir vaziyette dinledi. Kızın ellerini izliyor, her nota savaşı kollarından, bedeninden, kafasından çekip çıkartıyor, onu başka bir dünyaya götürüyordu. İyi beslenmiş insanların uğradığı kafe ve bulvarlarla dolu, mor kâğıt fenerlerle süslenmiş binaların, mobilyalı dairelerin bulunduğu, çayın yanında elmalı kek servis edilen davetlerin verildiği, her yerin Fransız parfümü koktuğu, insanların sıcak paltolarla deri eldivenler giydiği, sinemalarla konser salonlarının olduğu, piyano çalan kızların annelere, yemyeşil parlayan gözlere sahip olduğu bir dünyaya... Nasıl bir dünyaydı bu böyle, bir kızın gözlerinin çalınıp geleceğinin elinden alındığı?

-Kutsal Dans. Debussy parçaya bu adı vermiş.

Kızın sesi İda'nın düşüncelerini kesip çökertti. İda pencereden boş arka avluya baktı. Postaneye gitmesi gerektiği aklına geldi, bir rüyadan uyanırmışçasına başını salladı.

-Sen neden hâlâ buradasın? Neden çoktan tahliye edilmedin?

-O zamanlar henüz engelli değildim, dedi kız insanı çaresiz bırakan ama aynı zamanda zalim bir yanı da olan bir doğallıkla.

-Fakat...

-Annem sokakta çalışıyordu, idare ediyorduk.

-Benimle gelmelisin.

-Nereye?

-Karavanaya'daki postaneye, yeni tahliye listeleri hazırlanıyor. Kuşatmanın yarıldığından haberin yok mu?

-Günlerdir dışarıya çıkmıyorum, kuzenim de henüz gelemedi.

-En son ne zaman bir şeyler yedin?

-Komşum Taşkova yoldaş, oğluna piyano çaldığım için bana kendi ye-

meğinin bir parçasını veriyor; oğlu zihinsel özürlü, piyano sesi onu sakinleştiriyor.

-Ayağa kalk.

-Benim paltom yok. Dışarıya çıkamam.

-Sana benimkini veririm. Şimdi benimle birlikte gelmelisin.

-Fakat...

İda, kızı çekerek ayağa kaldırdıktan sonra omuzlarına kendi paltosunu koydu. Kendisi de kendi ördüğü şala iyice sarındı, sonra birlikte dışarıya çıktılar. Kız bir köpek gibi havayı kokladı. İda kızın elini tuttu fakat kız elini geri çekip gururla karşı koydu,

-Kendi başıma yürüyebilirim. İki yüz otuz dört gündür körüm. Öğreniyorum.

İda postaneye varmadan kuyruğu gördü. Sıraya girmek zorundalardı, binanın içine girdiklerinde hava kararmıştı.

Daha ziyade bir okul sırasına benzeyen küçük bir masanın arkasında yaşlıca bir kadınla genç bir asker oturuyordu. İda adını söyledi.

-Aramam lazım.

Kadın kocaman bir dosyanın sayfalarını karıştırmaya başladı. İda, piyanoları yakmakta bir sakınca görülmüyor ama kimse dosyalara ellemiyor diye düşündü.

-Ekimde acil listeye gireceğim söylenmişti, dedi İda.

Kadın birkaç dakika içerisinde listede gerçekten de İda'nın adını buldu. İda pasaportuyla aşınıp buruş buruş olmuş sağlık karnesini göstermek zorundaydı; yetersiz beslenmiş bir doktorun şimşek hızıyla yapılan bir muayenenin ardından hazırladığı sağlık karnesinde İda'nın sağlık durumu hakkında pek iyi şeyler yazılı değildi. Kadın yine önündeki dosya yığınını karıştırdı.

-12 Şubat. Mihaylovski Garten. Bir kamyon. Bir bavuldan fazla eşya alamazsınız, pasaportunuzu da unutmayın. Sizin için şimdi hazırlayacağım bu belgeyi gözünüz gibi koruyun.

Bu kelime İda'nın midesinin bulanmasına yol açtı. Kız ise, kadının söylediğini duymamış gibi İda'nın yanında öylece duruyordu.

-Bu kızın benimle birlikte gelmesi lazım, diye söze girdi İda ürkek bir sesle. –Gözlerini bir bombardımanda kaybetti, annesi öldü. Başka hiçbir akrabası da yok, birinci dereceden engelli.

İda, kızda kendisine acındığı hissi uyanmaması için mümkün olduğunca nötr konuşmaya çalışıyordu.

Kadın başını yavaşça kaldırıp kıza uzun uzun baktı.

-Çok üzgünüm ama maalesef hiçbir şey yapamam. O da herkes gibi listeye yazılmak zorunda. Burada herkes aylardan, hatta yıllardan beri bekliyor.

-Tamam, önemli değil, dedi kız hayal kırıklığını belli etmeden.

-Hayır, tamam değil, diye bağırdı aniden İda; ne kadar yüksek sesle bağırdığına kendi de şaşırdı. –Hiçbir şey tamam değil. Baksanıza ona! Bu

lanet olası savaş onun her şeyini elinden aldı, herkes tarafından unutulmasına rağmen boş, soğuk bir evde oturmuş piyano çalıyor. Harika bir piyanist olabilir. Hayatta kalması, yemek yemesi, piyano çalması lazım! Daha on dört yaşında.

Yaşlı kadın kayıtsız gözlerle İda'ya baktı, böylesi duygusal patlamalara alışkındı. Kuyruktan hiç kimse bir şey söylemeye cesaret edemedi, herkes kendi kurtuluşuyla ilgiliydi. Kız bu durumdan hiç hoşnut değildi, utanarak başını eğdi.

-Bırakın lütfen, gidelim...

-Hayır! diye bağırdı İda tekrar. –Buradan çıkman lazım.

-Lanet olsun, o halde kendi sıranızı ona verip listeye yeniden yazılın, diye seslendi İda'nın arkasından duran tek bacaklı bir adam; işlemlerin uzamasına gözle görülür bir şekilde sinirlenmişti.

Bir an için odanın içinde sessizlik hâkim oldu. İda susup kıza baktı.

-Tanrım, hayır, bunu yapmayın, diye bağırdı genç kız; gözsüz yüzünü İda'ya döndü.

Fakat İda masanın üzerine eğilip kadına yönelmişti bile.

-Belgeyi onun adına çıkartın, beni de bir sonraki listeye ekleyin.

Kız, İda'nın elini tutup onu çekmeye çalıştı.

-Bunu yapamazsınız. Elleriniz çok soğuk, bunu hissettim. Sıhhatiniz iyi değil. Buradan gitmeniz lazım. Kuzenim...

-Sus ve sana söyleneni yap!

Alışıldık sertlik, İda'nın ses tonuna tekrar geri dönmüştü.

-İsim, dedi masadaki kadın.

-Adın ne, diye sordu İda, kıza; kızın adını şimdiye kadar sormadığını hatırladı.

-İda, dedi kız.

-Senin adın, senin adını soruyorum, diye üsteledi İda.

-Evet, adım İda, İda Efremova.

-Ah, çok pratik olacak, bu durumda yalnızca soyadıyla doğum tarihini değiştirmem gerek, dedi masadaki kadın.

İda'nın dizlerinin bağı çözüldü.

Yolculuktan önceki günleri, İda'nın Vasilevski'deki karanlık evinde, İda Efremova'nın yerini tam olarak bilmediğim eşyasız evinde birlikte geçirdiler.

İda, kuşatmanın başlangıcından beri ilk kez tekrar müzik dinliyordu. Küçük İda, büyük İda için piyano çalmaya her zaman hazırdı. Piyano öncesinde büyük İda, küçük İda'nın ellerini kendi koltuk altlarında ısıtıyor, küçük İda gülerek piyanonun başına geçinceye kadar böyle bekliyorlardı. Sonra küçük İda kendinden geçmiş bir vaziyette çalarken, büyük İda gözleri kapalı olarak ayakta duruyor, müziği izleyerek geçmişine dönüyordu.

İda E. hiç durmadan gelecekten, sıcak bir yerde ortak bir evden, piyano derslerinden bahsediyordu; İda E. büyük İda'nın, savaş ve soğuktan kurtulduktan sonra yine piyano çalmak isteyeceğine emindi. İda E. her gün yu-

murtlayan tavuklardan, katılacağı yarışmalardan, İda ile birlikte çıkacakları dünya seyahatlerinden de bahsediyordu.

Bir akşam arka avluda bir komşunun yakmış olduğu ateşin başında durmuş ısınırlarken, İda E. İda'nın omzuna dokunup ona kendisini evlat edinmeyi önerdi.

-Bak, senin kendi çocuğun yok ama mutlaka olmasını istersin, beni evlat edinsen çok iyi olmaz mı? Ayrıca neredeyse büyüdüm, benim ne altımı değiştirmek ne de benden dolayı uykusuz geceler geçirmek zorundasın. Sana müzik yapan hazır bir çocuğun olur. İnsan daha ne isteyebilir ki?

İda E.'nin çokbilmiş ve dolaysız gelecek vizyonu, İda'nın belli belirsiz gülümseyip küçük adaşının yanağına bir öpücük kondurmasına neden oldu.

Küçük İda, kamyonun arkasında İda'nın yerini almadan hayatın titrek, tereddütlerle dolu elini kavramadan önce, İda'ya dışarıda haber götürmesini istediği birinin, bir akraba veya arkadaşının olup olmadığını sordu.

-Sen gelene kadar, diye ekledi genç kız.

-Bilmem ki... Belki bir denizci subayını bulabilirsin, adı Yaşi, Konstantin Yaşi, Kostya da deniliyor. Şayet yaşıyorsa. Burada Leningrad'da Frunze Askeri Akademisi'nde eğitim gördü, bildiğim kadarıyla Baltık donanmasında görev yapıyor.

-Ona ne söyleyeyim?

-Şayet...

-Onu bulacağım.

-Ona mutluluk dilediğimi.

-Hepsi bu kadar mı?

-Onu unutmadığımı.

-Başka.

-Onu... Devamını sen getir. Harika bir fantezin var, benim için kelimelerle süsle. Ona güzel şeyler söyle. Aklına gelen tüm güzellikleri ona söyle.

-Tamam, söylerim, dedi İda E. Başını kararlılıkla salladı.

Kucaklaştılar, insanlar onların yanından sabırsızca geçip bavullarını kamyonun içine atarken hiç kıpırdamadan öylece kaldılar.

-En geç mayıs ayında bir Kazak köyünde görüşürüz. O zamana kadar bir piyano, ağabeyimi, senin denizcini bulmuş olurum. Bu arada sen de kendine dikkat edeceksin. Tamam mı?

Küçük İda burnunun ucunu İda'nın burnunun ucuna bastırıp onun kokusunu içine çekti, parmaklarının ucuyla yüzünü yokladı; İda bu anda kızın kendisini gördüğünü, kendisine baktığını, kendisini her yanıyla anladığını hissetti. Hayalleri ve kaçırdıklarıyla, sevdikleri ve yitirdikleriyle, aradıkları ve bulduklarıyla, başardıkları ve başaramadıklarıyla, istedikleri ve elde edemedikleriyle, umdukları ve korktuklarıyla...

Küçük İda aniden yanağından aşağıya sıcak, ıslak bir şeyin süzüldüğünü hissetti. İda E. ağlıyordu. Böyle bir şeyin mümkün olabileceğine hiç inanmamıştı, fakat hayata geri dönen o karanlık çukurlardan gözyaşları akı-

vordu.

Bundan yalnızca iki ay sonra İda öldü. Bir komşusu onu evinin kapısının önünde bulmuştu. En başta Kostya'ya o denli büyük bir tereddütle açtığı ve en sonunda Kostya'nın o denli büyük bir inatla yumrukladığı kapının önünde... Merdivenleri çıktıktan sonra yığılıp kalmış, evine, Kostya ile aşk şölenleri geçirdiği, tüm engelleri kolayca aşabildiği yatağına ulaşamamıştı.

İda E. tanınmış bir konser piyanisti oldu, kariyerinin zirvesini 50'li-60'lı yıllarda kutladı. Batı Almanya'da yaptığı bir turne sonrasında orada kaldı, Moskova Konservatuarı'ndaki öğrenimi sırasında tanışmış olduğu viyolist kocasının üç yıl sonra Sovyetler Birliği'nden çıkabilmesini sağladı. Özellikle Fransız bestecileri iddialı yorumlamasıyla tanındı. Konserlerinde gözünde taşıdığı koyu genişlemesine gözlük marka işareti oldu. 1982 yılında Almanya'da yayımlanan otobiyografisi, İda hakkındaki araştırmalarımda çok yardımcı oldu. Kitap, İda'nın anısına yazılmıştı.

İda E.'nin büyükbabamı bulması seneler aldı fakat küçük İda, büyükbabamı sonunda bulmayı başardı.

Daha fazla metal – Daha fazla silah!
Afiş yazısı

Almanların Stalingrad'daki yüksek kayıpları ve "Aslan Pençesi" operasyonunun yıkıcı sonuçları nedeniyle A Kolordusu'nun Vladikafkas'tan –o zamanlar henüz Ordkonikidse– çekilmesi karara bağlandı, Heerstraße yıl sonunda tekrar açıldı; Stasia eve dönmek için yola çıkabilirdi. 1943 Mart'ında Tiflis'e vardı. Simon'un, kendi koşulları için duygusal sayılabilecek son mektubu Stasia'yı korkutmuştu fakat yine de kötü şeyler düşünmeyi kendisine yasakladı. Christine'den Kostya'nın hayatta olduğunu, Leningrad cephesinde başarıyla görev yaptığını öğrenmişti. Bahçesi yabanileşen, havuzu kuruyan, hazineleri çoktan karaborsada satılan görkemli eve ulaştı. Kızının kollarına atlayıp bir şekilde rahatlamak için ağlamaya çalıştı fakat bunu başaramadı. Kitty'yle Christine ona yavaş yavaş yokluğunda evde olanları, Andro'nun kaybolmasını, Tiflis'teki kederli ve tasalı ama hiç olmazsa savaşsız ayları anlattı. Kitty bebeğini düşürdüğünden çok sonraları önemsiz bir şey dile getirirmişçesine, bu konuyu daha fazla derinleştirmek istemediğini ima ederek bahsetti.

Mutfakta oturup mısır ekmeği pişiriyorlar, mutlu gözlerle bakışıyorlardı.

Christine ablasının omuzlarına sık sık masaj yapıyor, onun için salatalık kabuklarından yüz maskeleri hazırlıyor, güçlenmesi için amberçiçeği çayı demliyor, banyo yapabilmesi için kovalarca su ısıtıyor, ona yeni çoraplarla çizmeler hediye edip saçlarını kesiyordu.

Stasia ilk haftalar boyunca bir tür şuur bulanıklığı içerisindeydi. Dışarıya çıkmaya karar veremiyor, konuşmalara konsantre olamıyordu. Sürekli gözleri kapanıyor, esnemek zorunda kalıyordu. Kitty'yle Christine her gün yaptıkları işleri yapıyor, karneyle yemek alıyor, hastaneye gidiyor, temizlik ve yemek yapıyor, cephe için paltoyla ceketlerin yama işlerini hazırlıyor, odun topluyor, eski Blaupunkt marka radyonun verdiği haberleri pür dikkat dinliyorlardı.

Stasia bazı geceler evde çığlıklar duyuyor, Christine'nin yatak odasının kapısının açıldığını, kız kardeşinin koridoru geçip aşağıya inerek, Kitty'nin yattığı eski çocuk odasına girdiğini anlıyordu. Sonra kızının inleme, sızlama, öfkeli bağırmalarını, Christine'nin yatıştırıcı sözlerini dinliyor, yatağında doğrulup oturuyor, Christine'nin Kitty'yi iyice sakinleştirdikten sonra kendi yatak odasına döndüğünü algılıyordu.

Böylesi gecelerde Stasia aşağıya inip kızını kollarına almak, onun ku-

lağına yatıştırıcı sözler fısıldamak, bu çaresizlikle korkunun nereden kaynaklandığını sormak için gerekli güce sahip olabilmeyi arzu ediyor fakat Kitty'nin teyzesiyle paylaştığı sırdan, kızının bu kâbuslarının bulaşıcı olmasından korkuyordu.

İlkbahar insanları sokaklara, parklara, geniş bulvarlarla dar yollara yöneltti. Yine dondurmacılar dondurmalarını bağıra çağıra pazarlıyor, komşu kadınlar bankların üstünde en yeni dedikoduları paylaşıyor, zarlar tavla tahtalarının üzerinde gidip geliyordu. İç avlulara yine çamaşırlar asılıyor, buraları savaş dışı mekânlara dönüştürüyordu.

Eskiden köşede büyük bir meyve tezgâhına sahip olan yaşlı adam, elmalarla eriklerini artık çinko kovalarda satmaktaydı. Akademisyenin şişman karısı, şapkalarına yine tüy yerleştiriyor, çingene kadınlar gruplar haricinde sokaklarda dolaşıp insanların falına –elbette yalnızca mutlu, aydınlık, ümit verici geleceklere– bakıyorlardı. Kötü haberler savaş zamanında güzel bir sopa yemeyi beraberinde getirebilirdi.

Böyle güneşli günlerde Kitty, Christine ve Stasia Vera tepelerinde gezintiye çıkıyor, ayçiçeği çıtlatıp malt birası içiyorlardı. Mayıs ayında Üsteğmen Yaşi'den hâlâ bir haber gelmediği için, Stasia askeri Halk Komiserliği'ne başvurup kocasının nerede olduğunu öğrenmek umuduyla bir dilekçe vermişti. Bir cevap geleceğine dair ümidini neredeyse kaybetmek üzereydi ki Moskova damgalı bir mektup aldı. Haber çok kısaydı. Üsteğmen Yaşi, Stalingrad için verilip zaferle sonuçlanan savaşta muhtemelen hayatını kaybetmişti. Stasia bu mektupla Tiflis'teki yetkili komiserliğe gitmeliydi. Orada, başta dul emekli aylığı olmak üzere her konuda gerekli yardımı alacaktı.

Komiserlikte üniformalı genç bir kadın, Stasia'ya, kocası hiçbir ölü listesinde yer almamakla birlikte, özellikle Stalingrad'da kayıpların çok yüksek olduğunu belirtti.

-Yani ortada bir ceset yok, öyle mi, diye sordu Stasia serinkanlı bir sesle.

-Tümeniyle bağlantı kurdu. Kocanız hâlâ kayıp statüsünde. Fakat muharebenin son günlerinde hayatını kaybettiği varsayılabilir.

Kadının söylediğine göre Üsteğmen Yaşi kahramanca savaşmıştı, ölümünden sonra bir madalya almaya adaydı. Stasia kadının konuşmasını kesip araya girdi,

-Ortada bir ceset olmadığı sürece ölmüş olamaz, dedikten sonra arkasını dönüp binayı terk etti.

Stasia komiserlikte neler söylendiğini anlatınca Christine'yle Kitty ne diyeceğini bilemedi. Kitty asabi bir vaziyette alt dudağını ısırırken, Christine'nin gözleri dolmuştu. Yüz ifadesi Simon'un ölümünü kabullendiğini belli ediyordu. Christine kendi kendine Simon'un geri dönmeyeceğinin kesinliği, aynı anda Andro için de aynı sonucu beraberinde getirip getirmediğini sordu.

Kitty ise kendi kendine, Christine'nin aslında kendi kocasıyla yüzünün kaybına mı ağladığını, Kostya'nın akıbetinin Simon'unkine benzeyip benze-

meyeceğini soruyordu.

Kitty aniden hıçkırarak ağlamaya başladı.

-Neden ağlıyorsunuz, diye sordu Stasia.

-O ölmedi. Yalnızca kayıp. Bu adam zaten hayatının yarısında hep kayıptı, bu sefer de farklı olmayacak, merak etmeyin, bir yerden yine çıkar.

-O öldü, diye yanıtladı Kitty burnunu çekerek.

-Cesetle mezarın olmadığı bir yerde bir ölü de yoktur.

Stasia'nın sesi hiçbir kuşkuya yer bırakmıyordu, kendinden bu denli emindi.

-Fakat tabii ki mezarsız ölüler vardır.

Kitty'nin sesine, Stasia'nın kulaklarını kabartmasına neden olan kurşuni, boğuk bir şey karıştı. Stasia ürkek bir tavırla doğrulup kızına gitti. Kitty'nin içinde bulunduğu uçurum onu korkutuyor, dengesini yitirmekten çekindiği için o uçuruma bakmaya cesaret edemiyordu. Kitty'yi kollarına almaya çalıştı fakat Kitty kendini geri çekti.

Konstantin Yaşi hayatta kalmayı başardı. Muharebenin son günlerinde bacağından ağır bir şekilde yaralandı, ameliyat edilmesi gerekti. Leningrad'daki klinikler çok dolu olduğu için, İçişleri Halk Komiserliği'nin bir uçağıyla Moskova'daki bir askeri hastaneye götürüldü. Uçuşan kurşunların, top mermilerinin uzağında yeterince yemek yiyerek sıcak bir yorganın altında bulunmak ona cennet gibi gelmiş olmalıydı. İki haftalık bir memleket izni alınca bunu tereddütle karşıladı çünkü Kızıl Ordu mensuplarına memleket izni yasaktı. Birisi bir torpil yapmış olmalıydı. Kostya bunun kim olabileceğini düşündü fakat bir sonuca varamadı. Memlekete gitmeyeli seneler olmuştu. Savaşın ilk iki yılında yoğun, ayrıntılı bir şekilde babası ve Alania ile yazışmıştı. Tiflis'e ise yalnızca telgraf çekiyordu. Yaşadıklarını teyzesine, kız kardeşine, annesine hangi kelimelerle anlatacağını hiç bilemiyordu.

Hep soru sormasına gerek olmayan, herhangi bir yanıt beklemediği ortamlarda bulunmayı tercih etmişti. Her gün ölümle karşı karşıya kalma kesinliğinin dışında başka şeylerin, keder, sevinç, hayal kırıklığı, umut, başka bir insanın yakınlığı gibi şeylerin de olduğunu unutmak istiyordu. Sevinç bir yudum şnaps, bir dilim yağlı kara ekmek, aylar boyunca Leningrad'a gizlice sokmayı başardıkları un çuvallarıyla konserveler, sağlam gemilerle hayatta kalmak olmuştu. Bunun haricinde kalan hiçbir şey artık geçerli değildi, yok hükmündeydi; Kostya bunların günün birinde geri döneceği umudunu bir engel, hatta belli koşullarda bir tehlike olarak görüyordu.

Anılar kalbi yumuşak ve şeffaf kılıyordu. İnsan şeffaf bir kalbe sahip olursa iyi ateş edemez, Brilka, hedefi vuramayıp kendisi hedef haline gelir.

Stasia'nın kapıyı açıp Kostya'nın kollarına atlaması asırlar sürdü. Stasia'nın bütün vücudu titriyordu; Kostya'nın başını boynuna o denli sıkı sıkıya bastırdı ki, Kostya neredeyse boğulacaktı.

Stasia, bütün evde yankılanan bir sesle Christine'yi çağırdı. Kostya sen-

deledi fakat bastonuna dayanarak dengesini tekrar buldu; ameliyattan sonra üç hafta boyunca bastona ihtiyacı olacaktı. Christine uzun koridorun diğer ucunda belirdi. Kostya küçükken de orada durup yeğeninin okuldan çıkınca koşarak kollarına atılmasını beklerdi. Kostya, teyzesinin yüzünün maskesiz yarısına bakıp onun ne kadar güzel olduğunu düşündü. Christine'nin yarıya bölünmüş güzelliği Kostya'yı aynı zamanda dehşetli bir hüzne boğdu, yüreğini sıkıştırdı. Avcunun içinin terlediğini hissetti. Teyzesine bakarken İda'yı düşünmeden edemedi.

Christine, yeğeninin karşısında durduğunda sanki hayatları boyunca birbirlerine aşk mektupları yazmışlar da ilk defa karşılaşıyorlarmış gibi ona baktı.

-Kostya, Konstantin, benim güzel Konstantin'im, geri döndün, burada, yanımdasın.

Stasia geri çekildi, küçük kız kardeşinin yeğeniyle olan yakınlığını kutlamasına, oğlunun bu yakınlığı kabul edip bir nişan gibi takınmasına izin verdi; Kostya'nın tüm bedeni ve yüzü çok derin yoksunlukların izini taşıyordu. Daha sonra Kitty hastaneden eve dönüp mutfaktan ağabeyinin sesinin geldiğini duyunca koridorda bir süre duvara yaslanmış bir vaziyette durdu, derin bir nefes aldı, bedenini kontrol altına almaya çalıştı; koşarak mutfağa girmeden önce eski, dizginsiz gülüşünü tekrarlayıp mutlu olduğu zamanlar sesinin nasıl çıktığını hatırlamaya çalıştı.

Kostya, Stasia'dan farklı olarak çok konuşuyor, hiç durmadan Sivastopol'de, Gorki gemisinde, özellikle de Ladoga Gölü'nde yaşadıklarını anlatıyordu. Masaya koyulan her şeyi yiyip bitirdi, iştahı durdurulamaz gibiydi; içtiği acı çaça dilini iyice çözmüştü.

Fakat Kitty, Kostya'nın tüm bunlardan, çatışmalardan, saldırılardan, bombalardan, açlıktan, ölüm kalım mücadelesinden bahsediş tarzının yapay, evet, nötr olduğunu düşündü.

Christine'yle Stasia da pek çok şey anlatmakla birlikte bunu daha düzensiz yapıyor, birbirlerinin sözünü kesiyor, farklı hatırladıkları ayrıntılar hakkında tartışıyorlardı. Sonra konu Andro'ya geldiğinde, Christine sesini iyice kısarak Andro'nun bir partizan hareketine katılıp Almanların saflarında savaştığını tahmin ettiklerini söyledi. Christine yalnızca gerçekleri ortaya koymuş olsa da, Kitty kendisini ihanete uğramış gibi hissetti; Christine'nin Kostya'yı birkaç saat içerisinde tümüyle yanına çekebilmiş olması da Kitty'yi kızdırmıştı. Andro meselesi Kostya'nın yüksek sesli bir küfür tiradına girişmesine neden oldu. Kostya bu vatan hainliğine şiddetle öfkelendi, doğru ideolojinin, sadakatle bağlılığın, her bir Sovyet yurttaşının yükümlülüklerinin önemini vurguladı, Andro'nun yanlış yolu seçip günün birinde aileye utanç getireceğini hep tahmin ettiğini belirtti.

Kitty araya girmeye cesaret edemedi; daha ilk akşam Kostya ile tartışarak annesiyle teyzesini hayal kırıklığına uğratmak istemiyordu. Ayrıca Andro lehine dile getirebileceği gerekçelerin çok zayıf olduğunun bilincindeydi.

Yine de Andro'nun vatan haini olarak görülmesine seyirci kalmak zoruna gidiyordu. Bu doğru değildi. İnsanın onu kendi hatalarının kurbanı yapması en kolay yoldu.

-Babam öldü, değil mi?

Kostya'nın sorusu bir yaz fırtınası gibi habersiz ve ani gelmişti. Daha biraz önce Moskova'da yaptıklarını anlatıyordu. Christine başını eğdi. Stasia kısa bir şekilde öksürerek boğazını temizleyip dirseğinin altını kaşıdı.

-Bak, Simon yok, ortadan kayboldu.

Stasia sanki hava durumundan bahsedermiş gibi umursamaz bir tavırla konuşuyordu.

-Bırak artık şunu, dedi Kitty.

-Simon kayıp, öldüğüne dair hiçbir kanıt yok.

Stasia, sözlerinden kuşku duyulmasını bir hakaret olarak algılamışçasına öfkeli gözüküyordu.

-Stalingrad'ın son günlerinde Alman Karargâh Komutanlığı önünde, orada patlamalar olmadan önce son kez görüldü.

Kitty'nin nefesi hızlandı.

-Cesedi de bulunamadı.

Stasia inadını sürdürdü, gerçeklerden korunmak istercesine sözlerini tekrarladı.

-Kostya, babamızın öldüğünü ona söyle, böyle yaşamaya devam edemeyiz, diye yalvardı Kitty, ağabeyine.

-Yarın komiserliğe kendim gideceğim, bana daha kesin bilgi vereceklerdir, diye yanıtladı Kostya sakin bir sesle.

Yazla birlikte gelen sıcaklarda tüm aile Stasia'yla Christine'nin doğum şehrine gitti. Çikolata fabrikatörünün eski evine yerleştiler, bu arada Lida evin bir bölümünde yalnız başına yaşıyordu. Hep birlikte anne babalarının mezarlarını ziyaret ettiler; çimenlere oturup Lida'nın ölüler için ettiği duanın ardından Amin dediler. Kostya hemen ertesi gün Simon Yaşi adına yeni bir mezar taşı siparişi verdi; mezar taşını dedesi, ninesi ile annesinin ikiz kardeşinin mezarlarının yanına yerleştirdi. Stasia, kocasının ölümüne yas tutmak için mezarlığa gitmeyeceğini, mezar taşının altında kocasının kemikleri olmadığı taktirde, onun öldüğünü kabul etmeyeceğini açıkladı.

Dışarda bir yerde yıkıcı bir savaşın sürdüğü, bir zamanlar Kafkasya'nın Nis'i olması beklenen bu küçük şehirde akıl almaz bir şeydi. Her şey son derece barışçıl, neredeyse tahrik edici bir düzeyde sakindi.

Kitty'yle Kostya, annelerinin bir Gabardin atı ödünç alıp bozkırın derinliklerinde kaybolmasını şaşkınlıkla izlediler. Şehrin, bir zamanlar kibirle yürüdüğü dar yollarıyla sokaklarında yine gezinen Christine de şaşkındı. Eskiden çikolata fabrikasının bulunduğu binanın kapalı kapılarıyla çivili tahtalarla örülmüş pencerelerinin karşısında uzun uzun durdu; burada, şimdi ona yüzyıllar gibi gelen bir zaman öncesinde kocasıyla tanıştığını hatırladı. Kitty, şehirde yaptığı gezintilerde yeşil bankların bulunduğu parka

uzak durduğu gibi, Andro tarafından bulunmak için saklandığı köşelere de uğramadı.

Dönüşten önceki akşam Kostya ile Kitty şehir merkezinin karmaşık yan yollarında geziniyor, kapalı dükkânların önünde duruyor, şu veya bu binada eskiden ne olduğuna dair tartışıyorlardı. Bir köşede yaşlı bir kadından pamuk şeker alıp yapışkan tutamı zevkle yemeye başladılar. Kitty, bacağı ağrıdığı için sık sık durup dinlenen Kostya'nın koluna girdi.

-Hiç korkmuyor musun, diye sordu Kitty aniden ağabeyine.

-Neden korkmam gerekiyor?

-Orada dışardayken yolun sonuna gelmekten? Yani gerçekten her saniye bir şey olabilir.

-Tabii. Bazen.

-Nasıl dayanıyorsun buna?

-Bunları düşünmüyorum. Yalnızca görevimi yapmaya çalışıyorum.

-Görevin öldürmek veya ölmek mi?

-Bizden mümkün olduğunca az kişinin ölmesini sağlamak. Düşmanlara gelince, sen onları öldürmezsen onlar seni öldürür. Acımak söz konusu olamaz. Bunun hakkında düşünmezsin...

-Onlar da insan değil mi?

-Onlar hastalıklı faşistler.

-Peki biz neyiz? Hastalıklı komünistler mi?

-Böyle bir şey yalnızca senden beklenir. Bunlar, erkek arkadaşının hastalıklı fikirleri mi?

-Biz üçümüz beraber büyüdük, Kostya. O senin için bir kardeş gibiydi.

-Hayır, bir hain benim kardeşim olamaz. Bunu yapmamalıydı.

-Yalnızca özgür olmak istiyordu.

-Özgür mü? Faşistlerin yanında mı? Bunda ciddi misin? Onunla bu kadar yakın olman doğru değildi.

-Biz nişanlandık.

-Nişanlandınız mı?

-Evet. Şimdi ise yaşayıp yaşamadığını bile bilmiyorum.

-Büyü artık, Kitty. Zamanı geldi. Nişanlanmak falan...

Kostya başını sinirle salladı.

-Dünyaya senin gözlerinle bakmayı reddetmem, dünyayı görmediğim anlamına gelmez.

-Onun arkasından yas tutma, buna değmez. Onu kurtaran ailemize ihanet etti.

-Kurtaran mı? Annesini öldürdüler. Ne suçu işlemişti ki? Bu sistemi kabul etmeyi reddetmesine şaşırıyor musun? Annemize, bana veya Christine'ye böyle bir şey yapılsaydı, sen de aynı şekilde...

-Mutlaka nedenleri vardır.

-Bunu nasıl söyleyebilirsin? Bunun doğru olmadığını, yanlış olduğunu biliyorsun.

Kitty durmuştu, ağabeyine büyük bir hayretle bakıyordu.

-Savaş ebediyen sürmeyecek, Almanlar tükendi. Bütün dünya onlara karşı. Sonra her şey yoluna girecek.

-Sen de dahil herkes bekliyor, hiç kimse ne olacağını bilmiyor.

-Bu arada ABD bile bizi desteklemeye başladı. Bize yeni tanklar veriyorlar, diye devam etti Kostya, kız kardeşinin itirazını duymamışçasına. –Şimdi hep birlikte Almanlara karşı savaşıyoruz.

-Ya sen?

Bir sokağın ağzında durmuşlardı. Sokakların sessizliği tüyler ürperticiydi.

-Ne yapacaksın... yani savaş bittikten sonra?

-Yani, hayatta kalırsam diyorsun? Görevim neyse onu yapacağım.

-Peki görevin ne?

-Ülkemin iyiliği için çalışmaya devam etmek. Bu kadar basit, Kitty.

-Fakat...

-Ne fakatı? Babamızın, hayatını ne için feda ettiğini sanıyorsun? Sayısız kahraman ne için hayatını verdi?

-Babam ordu için yaşıyordu. Sen onun gibi değilsin. O hiç yanımızda olmadı. Sen, ben, annem hep onun yokluğunu hissettik. Sen de mi öyle yaşamak istiyorsun?

-Bu da ne demek oluyor şimdi? Yokluğunu hissetmek? Onun seçtiği yolu sorgulamaya nasıl cesaret edebilirsin?

-Ben şu anda seninle benim yolumu sorguluyorum.

-Arkadaşının kafana soktuğu bu çürümüş fikirlerden kurtulmaya çalışsan senin için daha iyi olur. Kendine doğru dürüst bir adam bulsan iyi edersin.

-Onun bir adı var: Andro! Korkma, adını ağzına almakla sana bir hastalık bulaşmaz.

Kitty pamuk şekerin sapını öfkeyle yere fırlatıp yoluna hızlı adımlarla devam etti.

Ya sen cepheye nasıl bir hizmette bulundun?
Afiş yazısı

Andro Eristavi, Kırım'daki görevinin ardından Polonya'daki Gürcü lejyonunun bir muhabere taburuna gönderildi, Lemberg'de telsizci olarak demiryollarının güvenliğinden sorumluydu. Daha sonra yurtsever bir adı olan "Kraliçe Tamar" bölüğüne atanıp Fransa'ya gönderildi. Bu zaman içerisinde Almancayla Fransızca öğrendi. Pireneler'de düşman haberleşmesinin şifresinin çözülmesiyle görevlendirildi. Savaşın son yılında Hollanda'ya, Haarlem şehrine gönderildiğinde burada yine demiryolları güvenliğinde telsizci olarak görev yaptı.

Andro'nun o zamanki ruhsal durumu hakkında maalesef çok fazla bilgiye sahip değilim. Henüz Kırım'dayken nasıl bir şeyin içine girdiğini anlayıp anlamadığını, buna ilişkin kararından dolayı pişman olup olmadığını bilmiyorum; umutsuz durumunun bilincine giderek varmış olması, Viyana'dan sürekli uzaklaştığını, aynı zamanda memlekete dönüş ihtimalinin kaybolduğunu anlamış olması gerekiyor. 1944 yılından itibaren Gürcü Lejyonu'nun birçok taburu firar etmeye başladı, bölük Almanlar tarafından dağıtıldı. Özgür Gürcistan rüyası çoktan sona ermişti, herkes kendi başına hayatta kalma mücadelesi veriyordu.

Andro firar etmeyip "Kraliçe Tamar" bölüğünde kaldı. Hiçbir çıkar yol görmüyor, ne yapacağını bilmiyordu. Geriye bakınca, tam da bu felç durumunun onun hayatını kurtardığını düşünüyorum. İnançlı pasifist Andro Eristavi kendini Avrupa'nın son muharebe alanında bulduğunda Texel adasındaki isyancılardan birisi oldu.

Bu Hollanda adası, 1940 ilkbaharında Almanlar tarafından işgal edildikten sonra, Kuzey Denizi'nde bir Alman askeri üssü olmuştu. "Kraliçe Tamar" bölüğü Haarlem-Amsterdam demiryolu bağlantısının korunmasından sorumluydu. Andro 1945 ilkbaharında Texel Adası'na gönderildi. Adada, çok sayıda Gürcü'nün esir tutulduğu bir kamp vardı; bunlar Doğu cephesinde esir alınmıştı, şimdi Almanlar tarafından yedek güç olarak kullanılıyordu. 6 Nisan gecesinde yeniden cepheye gönderilme yönünde bir emrin çıktığı haberinin yayılmasıyla birlikte, kampta bir isyan örgütlendi. Gürcüler deniz üsleri haricinde tüm adayı ellerine geçirmeyi başardı. Almanların Danimarka'yla Hollanda'daki kapitülasyonundan sonra bile, adada hâkimiyet için verilen amansız mücadele devam etti.

Andro'da isyana katılma kararının tam olarak ne zaman olgunlaştığını

bilmiyorum fakat Andro'nun bu isyanı, utanç verici geçmişini affettirip hayatını güvene almak için tek çıkış yolu olarak gördüğünü tahmin ediyorum.

Andro günlerce tarlalarda saklandı. Çiftliklerden yükselen alevleri gördü; çığlıklar, kurşun sesleri, savaş gemilerinin sirenlerini, Gürcüceyle Almanca cümleler duydu. İki dili artık birbirinden ayıramıyordu. Kimin ölüp kimin hayatını kaybettiği önemini kaybetmişti. Tekrar kurşun sesleri duydu. Hangi taraftan geliyorlardı? Hangi yöne koşması gerekiyordu? Ve nereye ateş edecekti? Tüfek çok ağırdı, tetiğe basmak büyük bir güç gerektirecekti. Önünde tarlada birisinin yattığını fark etti. O tarafa doğru süründü, iyice büzüldü, tekrar ateş edildi, bu sefer kurşunlar çok yakınından geçmişti. Sürünerek ilerlemeye devam etti, burnuna ilkbaharın kokusu geldi.

Orada yatan, bir insandı, Alman üniformalı bir asker. Miğferini bir yerde kaybetmişti. Hâlâ nefes alıyor muydu? Hayır. Yüzünün rengi değişmişti bile. Kaç yaşındaydı acaba? Tüfeği, sadık bir dost gibi yanında duruyordu. Bacağı kıvrıktı, vücudunun uzanış vaziyeti hiç doğal değildi. Andro ölü askerin yanına uzanıp gökyüzüne baktı. Beyaz, yumuşak bulut kümeleri birbirinin etrafında dans ediyor, hafif bir rüzgar onları sürekli kovalıyordu.

Kurşun sesleri.

Bir, iki, üç.

Andro sessizce fısıldadı: Anne. Fakat annesi yanıt vermedi. Gökyüzüyle ölü asker de yanıt vermedi.

Dört, beş, altı.

Kurşun sesleri geliyordu, sürekli kurşun sesleri.

Yedi, sekiz, dokuz.

Bir bulutun yavaşça uçup gittiğini gördü. Gülümsedi. Saydı, bir yanıt bekledi. Veya ölümü. Belki de Alman askeri kıskanmalıydı, o artık kurşun sesi duymuyordu, bütün bunları geride bırakmıştı. Bunlarla artık hiçbir alakası kalmamıştı.

On. Bir kurşun daha. Sonra etrafa derin bir sessizlik yayıldı, sessizlik hiç de yatıştırıcı değildi.

İkinci Dünya Savaşı'nın bitişinden iki hafta sonra Kanada birlikleri adada süren, Avrupa'nın son muharebesi adı verilen kırıma son verdi.

Andro Eristavi, iki yüz otuz Gürcü'yle birlikte hayatta kaldı.

Andro yaza kadar adada kaldı. Hayatta kalmayı başaran beş diğer Gürcü'yle birlikte yakılan çiftliklerin birinde yaşadı.

Andro hiçbir zaman Viyana'ya gidemedi.

Alman radyosunda Dilek Konseri programı –Goebbels tarafından düzenlenen, popüler ve operet müziğinin savaş haberleriyle kesildiği bir radyo programı– hâlâ sürüyordu. 16 Şubat'ta İsviçre Federal Konseyi İsviçre'de bulunan Nasyonal Sosyalist banka hesaplarını dondurdu. Amerikalılar mart ayında Frankfurt'u işgal etti. Hava saldırıları tüm Almanya'da devam ediyordu. Bu kışın ninnisi kulakları sağır eden bomba sesleriydi. Aynı ayın içerisinde Fransa'da işbirlikçilere karşı davalar başladı; kuşkulu mahkeme süreçlerinde binlerce insan yargılanıp kurşuna dizildi, bir kısmının ise saçları sıfıra vurulup meydanlarda teşhir edildi, aşağılandı.

12 Mart'ta, kız kardeşiyle birlikte Auschwitz'ten alınıp Bergen-Belsen'e götürülen, hasta olmasına karşın iyileşme potansiyeline sahip olduğu düşünülen bir kız, götürüldüğü yerde tifüsten öldü. Kız, günlüğünün kendisinden çok daha uzun hayatta kalacağını bilmiyordu.

16 Nisan'da 1. Ukrayna ile 1. Beyaz Rus cepheleri Şukov'la Konev'in komutasında Alman başkentine karşı saldırıyı başlattılar. Alman 9. Ordusu kısa sürede imha edildi. 22 Nisan'da Ruslar şehir merkezine girdi. Bu arada sığınakta 28 Nisan'ı 29 Nisan'a bağlayan gece Führer'in vasiyeti kaleme alındı. Vasiyete göre Amiral Dönitz İmparatorluk Cumhurbaşkanı, Goebbels ise İmparatorluk Şansölyesi olacaktı. Bundan sonra dünyanın en garip nikâhı yapıldı: Adolf ile Eva karı koca oldu. Yalnızca iki gün sonra Hamburger Zeitung "Führer'imiz Adolf Hitler bugün öğleden sonra karargâhında Bolşevizm'e karşı son nefesine kadar savaşarak Almanya için şehit oldu" haberini verdi. Haberde, yeni evlilerin kullandığı mermi veya siyanürden hiç bahsedilmiyordu. Karargâha yalnızca sekiz yüz metre mesafedeki Reichstag'a Sovyet bayrağı çekilmişti. Yüz elli bin Alman askeri Berlin'den esarete gönderildi. 7 Mayıs'ta Fransız şehri Reims'te Almanya'nın kapitülasyonu imzalandı. Kapitülasyon 8 Mayıs'ta saat 23.01'de yürürlüğe girdi.

Savaş sona ermişti.

Söylenecek söz kalmamıştı. Fakat insanlar çığlık atıp sert şnapslar içiyordu.

Kızıl Ordu askerleri yağmalıyor, gördükleri her şeyi alıp götürüyorlardı, hatta bazen görmediklerini bile.

Duke Ellington *I'm beginning to see the light* diye çalarken Times Meydanı'nda dans eden çiftler öpüşüyorlardı.

Avrupa'da hava kül kokuyordu.

Hayaletler kendi yakınmalarını genizlerine kaçırıyorlar, kelebekler kozalarından çıkmayı reddediyorlar, Sinatra *Dream when you are feeling blue* isimli şarkısını söylüyordu. Sinatra'yı dinleyenler arasında bayılanlar oluyordu.

Savaş bitti. Her yerde bu iki kelime duyuluyordu. Bütün radyo kanallarıyla sinemaların perdelerinde bu iki kelime söylenince, kulağa çok basit geliyor, daha sonra marş müziği çalınıyordu. *Savaş bitti.*

Kızıl Meydan'da Lenin'in bıraktığı miras anılırken ne Ellington ne de Sinatra duyuldu, fakat insanlar yine de öpüşüyor, içlerinden bazıları muhte-

melen kendinden geçiyordu. Başkomutan ise şöyle diyordu,

"Almanya üç yıl önce Kafkasya, Ukrayna, Beyaz Rusya ve Baltık devletlerini Sovyetler Birliği'nden ayırmak suretiyle bizi parçalamak istiyordu. Fakat bambaşka bir şey gerçekleşti, Almanya kayıtsız şartsız teslim olmak zorunda kaldı. Yoldaşlar! Büyük Anayurt Savunması zaferle sonuçlandı. Yaşasın Sovyetler Birliği'nin büyük halkı, yaşasın zafer, yaşasın Kızıl Ordu, yaşasın Sovyet donanması, yaşasın vatan için hayatını feda edenler!"

Başkomutan savaşın sona ermesiyle birlikte kendi şahsi sonunun da başladığını bilmiyordu; gerçi birkaç ay önce ilk beyin kanamasını atlatmıştı ama çok yakında doktorlar yüksek tansiyon, arter tıkanıklığı, kalp kaslarında zayıflama, kronik hepatit teşhisinde bulunacaklardı. Başkomutan şimdilik memnundu. Sovyetler Birliği savaştan süper güç olarak çıkmıştı.

Andro, mülteciler için kurulan bir merkezden Regensburg'daki Plattling toplama kampına gönderildi. Burada bir çıkış izni almayı umuyordu.

Fakat Yalta Konferansı'nda tüm Sovyet vatandaşlarının Sovyetler Birliği'ne kayıtsız şartsız teslim edilmesi kararlaştırıldı. Ne Uluslararası Mülteciler Örgütü ne de Birleşmiş Milletler Kurtarma ve Rehabilitasyon Dairesi buna karşı bir şey yapabilirdi. Zaten İngilizler daha önceden binlerce Sovyet savaş tutsağını Sovyetler Birliği'ne teslim etmeye başlamıştı. Geri dönenlerin kaderi hep aynıydı. Bir kısmı Murmansk'la Odesa limanlarında hemen kurşuna dizildi, bir diğer kısmı ise kamplarda toplanıp savaşın sona ermesinden kısa bir süre önce cepheye gönderildi. En trajik olay 1946 yılında Dachau'da meydana geldi. Kendi iradelerine karşı Sovyetler Birliği'ne teslim edilmeyi bekleyen yüz kırk kişiden on dördü cam kırıklarıyla kendi boğazlarını kesti. Amerikalılar bunu "Kızıl Ordu hainlerinin insanlık dışı bir intihar orjisi" olarak tanımladı.

Andro Eristavi de ağustos ayında bin beş yüz başka Sovyet savaş tutsağıyla birlikte Plattling'den Sovyet makamlarına teslim edilip Nasino'da bir Sibirya toplama kampına gönderildi(burası "Nasino trajedisi" adı altında tanınır; 1933 yazında yapılan temizlikler sırasında Nasino'ya altı bin Sovyet sürgün gönderilmiş, hiçbir barınak, yiyecek ve araç olmaksızın kendi haline bırakılmıştı. İki hafta sonra sürgünlerin yalnızca iki bini yaşıyordu. Diğerleri açlıktan veya donarak ölmüş, çoğu yamyamlığa kurban gitmişti).

Viyana ise dörde bölünmüştü, ölüydü.

Savaşın resmi bitiş tarihinden birkaç gün önce, Benito Mussolini'nin sevgilisi Clara Petacci ile birlikte kaçarken yakalanıp partizanlar tarafından kurşuna dizildikten sonra Milano'nun Piazzale Loreto meydanında baş aşağı asıldığı gün, Kostya Yaşi için de savaş sona erdi. Kostya Baltık Denizi'nden alınıp trenle Moskova'ya gönderildi.

Kostya, Denizcilik Komiserliği'nde şık, düşük sesle konuşan, zarif paltolu bir adam tarafından karşılandı. En iyi arkadaşı Giorgi Alania'yı ancak daha dikkatli bakınca tanıyabildi.

Giorgi, Kostya'yı Tverskaya Bulvarı'nda bulunan geniş, aydınlık evine götürüp krallar gibi ağırladı. Böylesi lüks evler bakanlık çalışanlarına ayrılıyordu fakat Kostya bu zihin yorucu ayrıntılarla uğraşmak istemiyor, güzel yemeklerle konforun tadını çıkarmayı düşünüyordu. Giorgi arkadaşına, fazla ayrıntıya girmeden İçişleri Bakanlığı'na geçerek burada yükseldiğini bildirdi. Buraya nasıl geçtiğini, tam olarak ne yaptığını açık bıraktı; daha sonraları bir ara, buradaki işiyle ilgili konuşmaya henüz yetkili olmadığını ima etti. Fakat Kostya, arkadaşının tavrında bir değişiklik olmadığı, kendisine hayranlık beslediği, her isteğini âdeta dudaklarından okuduğu için çok mutluydu. Giorgi onu gezdiriyor, gösterişli akşam yemeklerine, Kostya'nın hayallerinde bile adımını atamadığı restoranlara davet ediyor, hiç ara vermeden Kostya'nın cesaretiyle kahramanlığına övgüler yağdırıyordu. Kostya'ya çok yakında kaptanlığa terfi ettirileceği haberini de verdi.

Giorgi Alania'nın, dünyanın öbür ucundaki tersaneden bakanlığa gelmeyi nasıl başardığı bir sır olarak kaldı; Kostya arkadaşının yeteneklerini küçümsediğini itiraf etmek zorundaydı.

Yalnızca bazı günler, şampanya mantarlarının patlamasıyla lüks restoranlarda yenilen yemekler ve arkadaşıyla geceleri yaptığı uzun konuşmalar arasında, büyük bir korkuya, anıların artık dizginlenemeyeceği korkusuna kapılıyordu. Savaşta hayatta kalmıştı, artık gökyüzünden bombalar düşmüyordu. Ateş de edilmiyordu. Kostya buna alışmakta zorluk çekiyor, her ne kadar anlamsız ve saçma bulsa da, kendini asıl şimdi korumasız hissediyordu. Günlük hayatla nasıl baş edeceğini bilmiyor fakat gaddar bir orduyu andıran anıların bir gün geri geleceğini biliyordu. Anılar onu sakınmayacaklardı. Hafızasının en derin bir yerinde, ne kadar çabalasa da oradan çıkarmayı başaramadığı bir kadın oturuyordu, her parmağında bir yüzük olan bir kadın. Bu kadının artık hayatta olmadığı düşüncesi onu deli ediyor, bir gölgenin izinde kaybolup gidiyordu.

Giorgi Alania eve her taraflarından mücevherler sarkan kürklü, güzel kadınlar çağırıyordu. Dudaklarını kıpkırmızı boyayan upuzun kirpikli bu kadınlar savaş kahramanı Kostya'ya kendilerini sunuyor, onu ortalarına alıp ilgisini uyandırmak, beğenisini kazanmak istiyorlardı; fakat ne zaman içlerinden birisi ayağa kalkıp bir plak koyarak Kostya'yı dansa kaldırmak istese, o, odadan çıkıp arkadaşına, kadınları göndermesini rica ediyordu. Alania denileni yerine getiriyor fakat ziyaretler devam ediyor, Alania yanında kadın olmadan eve gelmiyordu. Sonra bir akşam Alania mutfaktan oturma odasına girip Kostya'yı kanepenin üstünde bir sarışın ile öpüşüp, yaralarını sarıp kafasındaki bulanık düşünceleri defetmeye çalışırken görünce rahatladı, derin bir nefes alarak aşkın hâlâ parayla satın alınabilir olduğuna sevindi.

-Bundan sonra ne yapmayı düşünüyorsun?

Alania ertesi akşam Kostya ile birlikte balkonda oturmuş aşağıdaki sokaktan gelip geçenlere bakıyordu.

-Tayinimi bekleyeceğim, diye yanıtladı Kostya, parmaklarını çıtlatırken.

-Daha iyisini hak ediyorsun. Sana yardım edebilirim.

-Ne gibi?

-Başarılarının dikkate alınmasını sağlayabilirim.

-Sen tam olarak ne yapıyorsun, Giorgi?

-İçişlerindeyim, bunu sana daha önce söylemiştim.

-Hangi bölümde?

-Bunun hakkında konuşamam.

-Ah, Giorgi, birbirimizi iyi tanıyoruz. Bırak bu gizlilik ayaklarını.

-İçişlerinde bazı bölümler kuruldu ve...

-Bölüm mü? Bu bölümler ne yapacak?

-Bizim grubumuz yurtdışındaki Sovyet vatandaşlarının yeniden vatana kazandırılmasından sorumlu. Şu anda yurtdışı görevlerine hazırlanıyoruz. Sana maalesef daha fazlasını söyleyemem.

-Vatana kazandırmak, burada gizli olan ne var?

-Sana daha fazla bir şey söyleyemem, Kostya. Umarım bunun güven eksikliğinden kaynaklandığını düşünmezsin.

-Hayır, sorun yok. Fakat bana nasıl yardım edebilirsin?

-Bakanlıkta senin için iyi şeyler söyleyebilirim.

-O zamanlar beni sen mi Moskova'ya aldırdın? Memleket iznini bana sen mi sağladın?

Alania cevap vermedi.

-Sendin demek! Bunun aklıma gelmemesine inanamıyorum. Ama teşekkür ederim. Sana başka ne söyleyebilirim. Belki masa başında yapılan işler için uygun olmadığımı, bunu biliyorsun.

-Evet, biliyorum. Önceliklerinle yeteneklerin göz önünde bulundurulur, endişelenme.

Alania ayağa kalkıp tırabzanın üstüne doğru eğildi. Kostya, arkadaşının yanına gidip kolunu onun omzuna attı.

-Benim için çok önemli olduğunu biliyorsun, değil mi? Senin yine kendine gelmen için her şeyi yaparım.

-Benim için gerçekten de yapabileceğin bir şey var, diye mırıldandı Kostya.

-Nedir o? Söyle bana, ne olursa olsun söyle.

-Bir kadının nerede olduğunu, akıbetini öğrenmek istiyorum.

Sonbaharda dünyaya yeniden çekidüzen verilip şehir mezarlıklarının genişletilmesine başlandı. Kostya Tiflis'e geri döndü. İlk haftaları evde uyuyarak veya radyo dinleyerek geçirdi. Kitty bu sırada öğrencilerin sahneye koyduğu bir oyunda ilk başrolünü oynuyordu; benim hayalimde sahneye koyulan oyun hep *Antigone* oldu. Fakat bu oyun o zamanlar muhtemelen yasaktı; bu nedenle Kitty'nin oynadığı rolü kendin seçebilirsin, Brilka. Prömiyerden iki gün sonra bir mektup aldığında Andro Eristavi'nin el yazısını hemen tanıdı. Banyoya gidip kusmak zorunda kaldı. Mektubu açmak üzere cesaretini toplamak için küvetin kenarında ne kadar oturduğunu kendisi de

bilmiyordu. Kostya'nın odasına gitti, onu uyandırıp yatağın kenarına oturdu.

-Bana yardım etmen lazım.

-Ne oldu?

Kostya uyku sarhoşluğu içerisinde gözlerini ovuşturduktan sonra doğrulup yatakta oturdu.

-Andro yaşıyor. Toplama kampında. Adresi elimde. Onu oradan çıkartmamız lazım. Ne yaptığını öğrenmen lazım ve...

-Ne yaptığını mı? Delirdin mi sen? Vatanına ihanet etti. Düşmanın tarafına geçti, o bir alçak. Onu hayatta bıraktıklarına şaşıyorum.

Bunun üzerine Kitty, ağabeyine hayatının ilk tokadını attı. Şaşırıp öfkelenen Kostya ayağa fırlayıp hızla giyindi.

-Lütfen, özür dilerim, bana yardım etmek zorundasın! Kostya, lütfen.

-Sen delisin. Hepimizi büyük bir tehlikenin içine atıyorsun.

-Belki başka bir yere alınmasını talep edebiliriz, onu ziyaret edebileceğim yakın bir yere... Orada ölür, Kostya.

Kitty, ağabeyinin önünde diz çökerek Kostya'nın tam o anda başından geçirip giymekte olduğu kazağına sarılmıştı. Kostya iğrenerek geri çekilip kız kardeşini ayağa kaldırmaya çalıştı.

-Kendini küçük düşürme! Kalk ayağa, dedi yüksek sesle, bakışlarını kız kardeşinin acınası hareketlerinden kaçırdı; sonra Kitty'yi elleriyle ittirerek kendisinden uzaklaştırıp odadan kaçarcasına çıktı.

Sovyetlerden öğrenmek, zafer kazanmayı öğrenmektir.
Afiş yazısı

Savaş sonrası dünya bir sarhoşluğun içine yuvarlandı; insanlar hayatı kutlamak, enkazları temizlemek, hayatta kalmanın putperest danslarını yapmak, içmek, eğlenmek, son yıllarda yapılamayan şeylerin tadını çıkarmak istiyordu. Yüzeysel operetler, açık saçık şarkılarla güzel memleket filmleri revaçtaydı. Herkes unutmak, ne yarın olacakmış ne de dün olmuşçasına yaşamak istiyordu. Havadaki coşku bulaşıcı, tehlikeli ve patlayıcıydı.

Bizim küçük ülkemizde de insanlar sarhoş olana kadar şarkı söyleyip eğleniyordu. Elbette üst düzey yetkililer kendi kendilerini kutluyor, insanlar onların onuruna çılgın minnettarlık gösterileri düzenliyor, onların zekâlarıyla güçlerini şarkılarla kutsuyordu. Halkın babası olarak ülkesini felaketin içinden sosyalist güneşe geri taşıyan Başkomutan'a övgüler düzülüyordu. Adının etrafında efsanelerle mitler yaratılıyor, cesaretiyle fedakârlığı göklere çıkarılıyordu. En tanınan efsane kendisi ve oğluyla ilgiliydi. 1941 yılında en büyük oğlu Yakob Almanlara esir düşmüştü. Faşistler ellerindeki tutsağın kim olduğunu öğrenince, onu, Stalingrad'da Ruslara esir düşen General Paulus ile değiş tokuş yapmayı önerdiler. Fakat Başkomutan bu teklifi –en azından efsaneye göre–, "Ben generallerle askerleri değiş tokuş etmem," sözleriyle yanıtladı. Böylece Yakob ensesine sıkılan bir kurşunla öldürüldü.

Bu efsane, ülkenin babasının fedakârlığıyla ülkeye olan sadakatini bir kez daha kanıtlıyordu. Başkomutan'ın bu davranışı insanlık dışı olarak görülmüyordu; tam tersine, bu olay, Başkomutan'ın halkıyla birlikte her eziyete katlanabileceğini, oğlunu feda edecek kadar insanüstü bir güce sahip olduğunu gösteriyordu. Sovyetler Birliği parıltılar içerisindeydi, Başkomutan muzaffer bir liderdi. Muzaffer liderlere de her şey mazur görülebilirdi.

Stasia savaştan sonra bir daha ayrılmamak üzere Tiflis'e dönerek Halk Komiserliği'ne ilk kez iş arayan yurttaş olarak kaydını yaptırdı. Christine hastanede çalışmaya devam ediyordu. Kostya ise nerede görev alacağıyla pek alakadar değilmiş gibi görünüyor, annesiyle teyzesinin gösterdiği ilginin tadını çıkartıyor, bütün gün uyuyor, sıcak buharlarla teninden savaşın izlerini yok etmek istercesine neredeyse her gün kükürt banyosuna gidip çay evlerinde genç öğrenci kızlarla flört ediyordu. Kitty bir ruh halinden diğerine sürükleniyor, sanki içinde varlığını sürdüren, birbirleriyle kaçınılmaz bir şekilde çatışmak zorunda olan tümüyle farklı iki kişi varmış gibi hissediyordu. Neşeli, özgür Kitty, köy okuluna götürüldüğü günden beri o haliyle meydana çıkmasa da, bu neşeli halin kalıntıları, sönmüş bir kamp ateşinin içinde yavaş yavaş kömürleşen dallar gibi zaman zaman hâlâ alevleniyordu. Böylesi günlerde öğreniminin, çalıştığı farklı rollerin, eğlenmeyi çok seven okul arkadaşlarının, hayatta kalmanın, yeni başlangıçların tadını çıkartıyordu.

Andro'ya düzenli olarak mektup yazıyor, günlük hayatını anlatıyor, ona cesaret veriyor, neşeli görünmeye çalışıyor, okuduğu yeni kitapları, gittiği tiyatro prömiyerlerini bildiriyordu. Hiçbir zaman esas konudan bahsetmiyor, endişelerini tek bir satırla bile dile getirmiyordu. Andro'nun toplama kampının eziyetlerine dayanamayacağından korkuyor, onun geri dönmesini arzu ediyor fakat bunun nasıl olacağını bilmiyordu. Her ikisi için Viyana artık olmasa, hayalleriyle umutları tamir edilemeyecek bir şekilde yerle bir edilip bundan böyle hiçbir zaman yeşil bankların üzerinde öpüşmeyecek olsalar da, Kitty, Andro'nun günün birinde döneceğini ümit etmekten vazgeçmeyecekti. Andro'nun cevapları hiçbir zaman yarım sayfadan daha uzun değildi. Elbette mektuplar okunmaktaydı. Andro küçük, köşeli harflerden oluşan el yazısıyla yazıyor, yalnızca taşocağında geçen günlerinden, güneşli havalara veya biraz daha kalın bir çorbaya nasıl sevindiğinden bahsediyordu. Yalnızca ilk mektubunun sonunda, "Bağışla," demişti Andro fakat Kitty buna hiç değinmedi.

Kitty mektupları şimdiye değin hep gizli tutmuştu. Postacıyı eve gelmeden yakalayıp kendi mektuplarını derslerden sonra postaneye götürüyordu. Kostya'nın kendisine yardım edeceğini ummuştu fakat bunun mümkün olmayacağını kabul etmek zorunda kaldı. Bir gün bu konuyu, parti yönetiminden kişilerle hâlâ iyi ilişkiler içerisinde olan Christine'ye açtı. Rustaveli Bulvarı'nda yeni açılan bir kafede oturuyorlardı, Kitty yeni opera sezonunun tanıtıldığı büyük afişe bakıyordu.

-Ne zamandan beri bundan haberin var?

Christine fincanındaki şekeri karıştırdı.

-Birkaç haftadan beri. Bir mektup aldım. Fakat Kostya...

-Kostya'yı bu konuya karıştırmamalısın.

-Onu sürekli koruma altına almaktan vazgeç.

-Kostya'dan beklentin ne?

-Andro'nun buralarda bir yere gönderilmesini belki sağlayabilir diye düşündüm; bu civarda da yeterince çalışma kolonileri var.

-Yani onu hâlâ sevmek zorunda olduğunu düşünüyorsun?

-Ne demek istiyorsun? Onu hep seveceğim, o bizim Andro'muz.

-Senin sevdiğin şey, anıların. Sen, artık eskiden olduğun Kitty değilsin, o da senin tanıdığın Andro değil. Ona yardım etmek isteyebilirsin ama kendin için değil, onun iyiliği için.

Christine çayını bitirdi. Kitty sustu, başparmağını hafif hafif ısırmaya başladı, bir yandan da sevgili çiftlerle çocuklu anne babaların geçtiği sokağa bakıyordu. Christine o gün Kitty'ye hiçbir söz vermemiş olsa da, bunu takip eden günlerde ne yapabileceğini düşündü. Şayet Andro gerçekten de vatan hainliğiyle suçlanmışsa hâlâ hayatta olması düşünülemezdi. Demek ki, savaşın son yıllarında aklını başına toplamış, bir şekilde Kızıllara yararlı olmuş, böylece hayatta kalmayı hak etmiş olmalıydı. Kocası Ramas'ın birkaç eski arkadaşının tavsiyesini aldı, Andro'nun dosyasına ulaşmanın mümkün olup olmadığını sordu, Stasia'ya kızının Andro ile bağlantı kurduğunu söyledi.

Stasia suçluluk duygularıyla eziliyordu. Andro'nun annesiyle aynı akıbeti paylaşabileceği düşüncesini kendisine yasakladı. Bu durumda kendini bağışlayamazdı. Oğlunu kurtarma umuduyla onun peşinden Rusya'ya giderek savaşla hiçbir ilgisi olmayan iyi niyetli, tecrübesiz Andro'yu yalnız bırakmıştı. Düşündükçe Andro'yu bu kötü yola girdiği, kızını da bu felaketin içine çektiği için bile suçlayamayacağı sonucuna varıyordu.

Stasia yemeklerle giysi paketleri hazırladı, paketlerin Nasino'ya ulaşmasını garantiye almak için posta ve gümrük memurlarının ceplerine kâğıt paralar sıkıştırıp oğluna baskı yaptı. Kostya, Andro Eristavi'nin neden Sibirya'ya gönderildiğini öğrenmek için merkezi yönetimden birisiyle bağlantı kurmalıydı.

Kostya evdeki genel baskıya –kız kardeşinin beklenti dolu, yalvaran bakışları, Christine'nin arka çıkması, Stasia'nın ısrarlı talepleri– çok fazla dayanamadı; Moskova'daki Giorgi Alania'yı telefonla aradı. Andro hakkında bilgi edinmek, İda'nın izini sürmekten çok daha kolay oldu. Giorgi bir gece Kostya'yı arayıp Andro'nun yoluyla ilgili ayrıntılı bilgi verdi. Andro'nun hâlâ hayatta olmasının tek nedeni, Texel Adası'ndaki isyana katılmış olmasıydı.

Evde sihirli bir koku her tarafa yayılıyordu. Kostya dışarıya çıkmıştı, Kitty ise henüz provadaydı. Geceliğiyle yatak odasına gitmekte olan Christine, merdivenlerden aşağıya inip mutfağa girdi. Stasia o vahim olaydan beri Christine'ye çikolata yapmamıştı fakat Christine'nin reçeteye sahip olduğunu da bilmiyordu. Christine masaya, Stasia'nın yanına oturdu.

-Çoktandır çikolata yapmamıştın.

-Doğru. Ama şimdi ikimizin de bunu hak ettiğimizi düşünüyorum.

Stasia kalın sıvıyı iki porselen fincana paylaştırıp her ikisi de çikolatayı zevkle kaşıklamaya başladı.

-*Onunla* bağlantı kurman lazım, sözleri fırladı Stasia'nın ağzından aniden.

-Kiminle?

-Kiminle olduğunu biliyorsun.

-Nasıl?

Christine'nin sesi buz gibiydi.

-Andro'yu oradan çıkarmamız lazım yoksa hayatta kalması mümkün değil.

-Nasıl yapacağız bunu?

-Biz bu çocuktan sorumluyuz. Evet, belki bir yanılgıya kapıldı, belki yanlış kararlar verdi. Fakat çok gençti, Christine. O zamanlar Sopio'nun başına gelenler bir daha tekrarlanmamalı. Kendimizi hiçbir zaman bağışlayamayız.

-Peki, tüm olanlardan sonra *ona* yine gidip gözlerine baktığım için kendimi bağışlayabilir miyim?

Christine'nin sesi hâlâ buz gibiydi, bakışları nefret doluydu.

-Bir hayat kurtarmak için, Christine. Andro'yu kurtarmak için. Onu kendi çocuğumuz gibi büyüttük; Kostya'nın söz konusu olduğunu düşün...

-Yapamam, Stasia, gerçekten yapamam.

-Sana böyle bir ricada bulunmak zorunda olduğum için kendimden nefret ediyorum fakat başka bir seçeneğim yok. Böyle bir özgeçmişle hiçbir şansı yok, tek şansı... Senden başka hiç kimse ona yardım edemez.

-Beni kabul edip dinleyeceğini, ona nasıl ulaşacağımı bile bilmiyorum. Çoğunlukla Moskova'da zaten.

-Seni dinleyecek, buna eminim, seni kesinlikle görmek isteyecektir.

-Ama bunu istemedi, tüm bu seneler boyunca istemedi.

-Ben onun bakışını gördüm.

-Hangi bakışı?

-Sana o zamanlar nasıl baktığını gördüm.

Christine bir süre konuşmadı, parmağını fincana daldırıp çikolatanın son damlalarını yaladı. Sonra aniden başını kaldırıp şöyle dedi,

-Tamam. Fakat bu durumda...

-Ne? Benden istediğin her şeyi yaparım.

-Bu durumda Simon'un öldüğünü kabullenmek zorundasın.

Stasia yutkundu. Sonra ayağa kalktı. Yine oturdu. Filtresiz sigaralarından bir tane yaktı.

-Söyle, diye tekrarladı Christine sert bir sesle, bu arada ablasına gülümseyerek bakıyordu.

-Bilmiyorum. Bunu bilmiyorum. Benden neden böyle bir şey...

-Söyle!

-Simon... Simon...
-Söyle, söyle ki, ona gidip Andro'yu bağışlamasını rica edeyim.
-Simon...
-Stasia!
-Öldü.

DÖRDÜNCÜ KİTAP
KITTY

Got a moon above me / But no one to love me
Lover man, oh, where can you be?
Billie Holiday

Bir öğrenci oyununun ardından Kitty'nin gardırobunun kapısına vuruldu, Kitty bıkkınlık içerisinde kapıyı açtığında öylece kalakaldı. Karşısında kurtarıcı azizesi, ölüm meleği, cehennemden gelen kız Mariam duruyordu. Üzerinde pileli bir etek vardı, saçlarını atkuyruğu yapmıştı. Elinde menekşelerden oluşan bir çiçek demeti tutuyordu. Kitty, bir anlık tereddütten sonra, aslında arkadaşı olmaması gereken arkadaşının kollarına atladı. Her ikisi de ne diyeceğini, duygularıyla nasıl baş edeceğini bilemiyordu. Kitty makyaj masasının önündeki sandalyesini Mariam'a verdi, kendisi de onun ayaklarının dibinde küçük bir tabureye oturdu.

Mariam, hiç inanmadığı halde, Tıp Fakültesi'ne kabul edilmişti; sıradan bir köylü kızı olarak başkentte tıp öğrenimi almak çok büyük bir şeydi fakat öte yandan doktor darlığı yaşanmaktaydı. Mariam ne kadar mutlu ve heyecanlı olduğunu, Tiflis'e taşınacağı için ne kadar sevindiğini anlattı. Tiyatro ve Film Enstitüsü'ndeki bir afişte Kitty'nin adını gördükten sonra oyunu seyretmişti. Buraya gelip gelmemekte çok tereddüt etmiş, Kitty'nin onu görmek isteyeceğinden emin olamamış ama en sonunda dayanamayıp Kitty'nin kapısını çalmıştı.

-Ama neler söylüyorsun sen. Tabii ki seni görmek istiyorum. O kadar sevinçliyim ki.

Mariam bir süre sonra şehre taşındığında iki kız daha sık görüşmeye başladı. Buluşup dışarıya çıkıyorlardı. Kitty, Mariam'a şehri gezdiriyor, onu arkadaşlarına götürüyordu, daha sonra eve de götürmeye başladı. Mariam'ı evde arkadaşı olarak tanıttı. Daha fazla bir şey söylemedi. Onları bir araya getiren olaylar hakkında, bunlar hep ortada bir yerde durmasına rağmen hiç konuşmuyorlardı. Geride bıraktıkları olaylar karşısında kelimeler aciz kalıyordu. Ancak birbirleri hakkında bildikleri, birlikte yaşadıkları trajedi hep akıllarındaydı.

Normal arkadaşlıklardan farklı olarak ortak ilgi alanları olup olmadığı, aynı tarz mizahı paylaşıp paylaşmadıkları, keyifli ve uzun uzun sohbet edip edemedikleri, kolayca ve kendilerinden geçerek kıkırdayıp kıkırdamadıkları hiçbir önem taşımıyordu; bu zorunlu oluşan arkadaşlığın meydana gelişinde hiçbir ağırlığı yoktu. Fakat hiçbir şey onları bir arada kalmaya zorlamıyordu. Karşılıklı bir empati, gözle görülür, görülmez yaraların karşılıklı

hissedilmesi, her ikisinin de kendine duyduğu nefreti bastırıp suçluluk duygularını uyuşturan özel bir sevgi vardı aralarında. Bu özel sevgi her ikisi için de çok geçmeden vazgeçilmez oldu; bu sevgiye günlük yaşantılarının üstesinden gelmek, hayatta kalmayı hak edip etmediklerine dair kafalarındaki kuşkuları dağıtmak için ihtiyaçları vardı.

Mariam tekrar hayatına girdiğinden beri, Kitty garip bir şekilde eski, kaybettiğini sandığı kimliğinin bir parçasını geri kazandı. Neşesi, oyunculuğu, çocuksuluğu geri geldi, şenlendi; öğrenci eğlencelerinde arkadaşlarına katılıyor ağız dolusu gülüp avaz avaz bağırarak şarkılar söylüyordu. Christine, Mariam'ın alçakgönüllülüğüyle çekingenliğini takdir ederken; Stasia ise hareketli kızının böylesine sade, ürkek bir kızı en iyi arkadaşı olarak kabul etmesine şaşırıyor, bunu iyi bir gelişme olarak görüyordu.

Mariam neredeyse aşırı derecede kibar, sevimli bir tarzda utangaç, yardımsever ve meraklıydı ama asla gürültücü veya koket, sırnaşık veya bencil değildi; diğer insanların iyiliğini kendi çıkarlarının hep önünde tutuyordu. En önemli özelliği minnettarlığını göstermesiydi. Övülmeyi, birisinden bir hediye almayı, meziyetlerinin methedilmesini hiç beklemiyormuş gibi gözüküyor fakat böyle bir durumla karşılaşınca o denli mutlu, o denli minnettar oluyordu ki, yalnızca yüz ifadesinin güzelliği bile, ona iltifatlarda bulunup hediyeler vermeye özendiriyordu.

Kostya, Mariam'ı daha ilk görüşünde şımarık, pervasız Kitty'den çok farklı buldu. Kostya bunu kendisine hiçbir zaman itiraf etmeyecek olsa da, Brilka, onun anlaşılması zor bir şekilde, kendi mantığının dışında küçük kız kardeşinden korktuğunu sanıyorum. Kostya'nın kendisini baskı altında hissedip öfkelenmesinin nedeni, belki Kitty'nin ne yapacağının hiçbir zaman belli olmaması veya Andro'dan beri Kostya'ya mesafeli davranması, belki de onun aceleci, dengesiz kişiliğiydi.

Kostya'nın Mariam üzerinden kız kardeşine yakınlaşmak mı istediğine emin değilim fakat kesin olan bir şey var ki, o da, Kostya'nın Mariam ile tanışmasından kısa bir süre sonra iki kızı derslerden alıp dışarıya çıkarmaya, yemeğe davet etmeye, onlarla birlikte sinemaya ya da dansa gitmeye, Mariam'a zaman zaman çiçek hediye etmeye başlamasıydı. Kitty, ağabeyinin bu davranışlarını başlangıçta, Andro'ya yardım etmeyi reddetmesinin bir telafisi olarak anladı. Onunla aynı çatı altında yaşadıkça, ağabeyinin katı dünya görüşünü, çelik disiplinini, insanlara karşı öne sürdüğü aşırı talepleri, amirane askeri ses tonunu, içine kapanıklığını kabul etmek giderek zorlaşıyordu. Kostya geri döndükten sonra onunla açıkça konuşmayı defalarca denemişti. Şimdi aniden davranışlarını değiştirip kendisiyle Mariam'a ilgi göstermesi, merakla sorular sorması, hatta öğrenci seanslarına gelip Kitty'nin oyunculuk yeteneğini övmesi karşısında, bu yakınlaşma çabalarını yanıtsız bırakmamaya karar verdi. Fakat ağabeyinin rahatsız edici, dominant tarzına hâlâ öfkelendiği gibi, Mariam'ın bunlardan etkilenmesinden rahatsız oluyordu. Mariam ile buluşmalarını ağabeyinden saklamaya, bahaneler icat etmeye, kız arkadaşıyla sinemaya veya bir konsere gitmek istediği zaman ona ya-

lan söylemeye başladı. Kostya'yı kendisiyle kız arkadaşından uzak tutmaya çabalıyordu. Fakat Kostya'nın karşı cinsi çekim gücü her zaman çok etkili olmuştu, Mariam bir istisna değildi.

Mariam ne zaman Kitty ile yalnız olsa sohbeti Kostya'ya getiriyor, Kostya'nın ne kadar zarif olduğundan, kendisine ne kadar kibar, ne kadar şefkatli davrandığından, mükemmel konuşma yeteneğinden, ilgisinden bahsediyordu. Kitty bunları yanıtsız bırakıyor, konuyu değiştirmeye çalışıyordu fakat Mariam, Kostya ile çıkmakta, onu davet etmekte, birlikte dansa gitmekte ısrar ediyordu. Kitty'nin buluşmaya vakti olmasa bile, Mariam, Kostya ile buluşma fırsatını kaçırmıyordu. Kitty, ağabeyinin Mariam'a gösterdiği ilgiye gizliden gizliye şaşırıyordu. Aslında Mariam gibi sade bir kadın Kostya'nın beğenisini kazanamazdı; Kostya'nın tanıdığı, flört ettiği diğer tüm kadınlar çekici, yaklaşılması zor kadınlardı, iyi ailelerden geliyorlardı. Mariam ne aşk sanatında tecrübeliydi ne de Kostya'nın ona bunu öğretmesine yeşil ışık yakacak kadar serbestti. Kostya gizli öpücük ve el ele tutuşmalarla çok uzun bir süre idare edilemezdi, kız kardeşi buna emindi. Dolayısıyla çok yakında Mariam'ı bırakacak, hatta belki de ülkeyi kuzeye doğru terk edecekti.

Fakat Kitty, kız arkadaşı ile ağabeyini gözlemledikçe, Mariam'ın başlangıçtaki ilgisiyle Kostya'nın etkileme çabalarının ciddiye alınması gereken bir aşka dönüştüğünü, basit bir flörtün duygusal patlamalara yol açtığını anlıyordu. Mariam'ın başlangıçta tüy gibi hafif, tutkulu, aşk dolu duyguları giderek kurşun gibi ağır, dayanılması zor, kuruntulu bir şekle büründü. Kostya'ya hayranlığı, onun ruhsal durumunu analiz etme bahanesiyle Kitty'ye karşı giriştiği sorgulamalara dönüştü; Kostya'nın sevdiği şeyleri öğrenmek, düşünce akışlarına girmek istiyordu. Kostya'nın ağzından kendisine yönelik çıkan her lafı tartıyor, her bakışını değerlendiriyor, her dokunuşuna önem biçiyordu. Kitty'nin aklına her şey gelebilirdi fakat kız arkadaşının bu kadar kısa bir süre içerisinde aklını kaybedeceğini, Kostya'ya bu denli âşık olabileceğini, onun ilgisine böylesine muhtaç kalabileceğini düşünemezdi.

Kitty ılık bir nisan akşamı provadan eve dönüp Kostya ile Christine'yi, bu arada yine çiçek ekilip bakımı yapılan bahçede otururken görünce aniden duraksamak zorunda kaldı, bu görüntüde bir şey olağan değildi. Onları izlerken açıklayamayacağı bir nedenle kendisini, görmemesi gereken bir şeyi seyreden bir röntgenci gibi hissetti, oysa yalnızca teyzeyle yeğen alışıldık bir şekilde bir arada oturuyordu. Yani bilinen bir görüntüydü, olağanüstü bir durum söz konusu değildi. Eski bahçe masasının başında oturuyorlardı, Kostya hafifçe öne doğru eğilmişti, Christine'nin elini tutuyordu. Christine'nin yüzünün güzel tarafı yeğenine çevriliydi, dikkatle Kostya'yı dinliyordu. Sonra Christine yüksek sesle gülüp başını geriye attı. Bu yakın sohbet, bu komplekssiz kahkaha, bu birliktelik o kadar kendi içe kapanık ve mahrem görünüyordu ki, Kitty duvara iyice yapışıp mahcup bir tavırla başını eğdi. Bu görüntünün arkasında, muhtemelen teyze ile yeğenin bile bilincine varmadığı başka bir gerçek vardı. Kitty aniden Christine ile Kost-

ya'nın kusursuz bir âşık çift olduğunu düşündü, bu düşünceyi aynı hızla kafasından uzaklaştırdı. Fakat kendisini bu görüntüden, uyumlu resimden koparamıyordu.

Belki de Kostya, Christine'nin fiziksel güzelliğine tutulmamıştır diye aklından geçti Kitty'nin; belki de bu güzelliğin arkasında gizlenen kırılgan, hüzünlü, mutsuz bir şey vardı. Belki de Kostya'nın, teyzesinin etrafa fazlasıyla yaydığı bu içekapanıklığa ihtiyacı vardı; gerçeklikle yüzleşmekten kaçınmak için, bunun içine dalıp kaybolmak istiyordu. Belki Kostya'ya bir tür korku hâkimdi, yaşamın üstesinden gelememe korkusu.

Belki Kostya'nın disiplini, güçlü olma özlemi, bu korkuyu gizlemeye yönelik hiç bitmeyen bir çabadan başka bir şey değildi. Hata yapmaktan, günün birinde etrafındaki her şeyin anlamsız olduğunun ortaya çıkacağından duyduğu korku... Günün birinde, elinde tutmayı başaramadığı bir şeyi kaybedince...

Yoksa her şey olup bitmiş, Kostya o şeyi kaybetmiş miydi? Şayet durum böyleyse, o halde neyi veya kimi kaybettiği sorulmalıydı.

Kostya, Mariam'a hiçbir zaman Christine'ye baktığı gibi bakmayacaktı; bu düşünce Kitty'nin bilincine bir şimşek gibi yerleşti. Çünkü Mariam en karanlık dünyalarda hayatta kalmayı başarmış, aynı Kitty gibi cehennemi alt etmişti, yaşamdan korkması söz konusu değildi. Mariam hiçbir zaman Kostya'nın içinde böylesi bir arzu uyandıramayacak, Kostya her zaman kız kardeşine uzak duracaktı çünkü kulağa ne kadar çelişkili ve inanılmaz gelse de, Kitty bu anda bu korkunun aynı Christine'ye hâkim olduğu gibi, ağabeyine de hâkim olduğuna emindi.

Kitty odasına çıktı, kapıyı arkasından kilitledi, yatağa uzanarak uzun zamandır uzaktan seyrettiği hayata yetişmek için, geçmişini kesip atmak zorunda olduğunu düşündü. Andro'nun hayalini içine çekmesi çok yanlış olmuş, bundan dolayı hastalanmıştı fakat öte yandan gerçekleşmeyen hayallerin, diğer aile üyelerinden farklı olarak kendisi için ölümcül olabileceğini biliyordu. Çünkü Kitty kendisi olmak zorundaydı, kendisi olup bununla yaşamak, acı verse bile...

Geçmişi kesip atmayı düşünürken, asla yalnızca okuldaki sınıf ve orada kendisine yapılanlar söz konusu değildi. Bunu unutup bastırmak elinde değildi çünkü bu, kaybettiği bebeğini de hafızasından silmesi anlamına gelirdi. Kaybını –bu kayıp her kim veya her neyse– çok iyi gizleyen, her zaman bir vurdumduymazlık, umursamazlık, güçlü olma maskesinin ardında gizlenen Kostya'dan farklı olarak, Kitty, orada ne olduğunu her gün hatırlayacaktı. Fakat o günün, sınıfın, kayışların öncesinde olan her şey yok olmak zorundaydı. Kitty bunların hepsine veda etmeye mecburdu.

Mayıs ayında Kostya'yla Mariam nişanlandıklarını duyurdu. Kitty her türlü yorumdan kaçındı, kuşkularını kendisine saklayıp mutlulukla gülümseyen kız arkadaşını kutladı. Kostya'nın bu kararı neden aldığını sorgulamadı, bu arada buna karşı kayıtsızlaşmıştı. Kostya kendisini muhtemelen

Mariam'ın gözleriyle, yani hiçbir zaman bir kadının namusunu incitmeyen, parlak bir geleceği olan onurlu, cesaretli, kültürlü, sözüne sadık bir adam olarak görmek istiyordu. Kitty düşününce, ağabeyinin hayatı boyunca böyle birisi olmak istediğini anladı fakat o böyle biri değildi, hiç olmayacaktı da. Kitty bu sırrı arkadaşıyla Kostya'nın müstakbel karısından ilelebet gizlemek zorundaydı.

Mariam'ın nişan için Tiflis'e gelen ailesi tüm gün boyunca gurur ve mutlulukla gülümsedi. Kızlarının tıp öğrenimine kabul edilmesi bile başlı başına bir mucizeydi, üstelik şimdi bir de donanma subayıyla nişanlanmıştı, mutluluğunun önünde hiçbir engel yok gibiydi.

Kostya nişanlanacağı haberini verince Stasia'yla Christine de ilkin şaşırmıştı. Stasia, kendine özgü pasifliği içerisinde oğlunun özel meselelerine karışmadı; yalnızca Kostya'nın yanağına, onun onay olarak yorumladığı küçük bir öpücük kondurmakla yetindi. Christine ise kuşkularını açıkça belli etmeyecek kadar nazikti. Düğün gelecek yaz yapılacaktı.

Nişandan sonra Kostya Tiflis'ten ayrılarak iki haftalığına Moskova'ya gitti, kendi sözleriyle söylemek gerekirse, geleceğiyle ilgili işleri vardı. Son günlerde bahçede düşünceli bir şekilde incelediği telgraflar almıştı. Buna ilişkin soruları sinirli bir tavırla karşılıyor, bunların özel meselesi olduğunu söylüyordu.

Bu arada Christine, korkuyla beklediği mektubu alıp elleri titreyerek açmıştı. Mektubun üzerinde resmi bir damga yoktu. Christine'yi görmek isteyecek miydi? Buna karşılık Christine'den ne isteyecekti? Yoksa Ramas'ın onun yüzünden Christine'nin yüzüne çizdiği o sanat eserine bakmaya hâlâ cesareti olmayacak mıydı? Christine kâğıdı eline aldı, kokladı. Kâğıt onun kokusunu mu taşıyordu? Christine bu kokuyu tanıyacak mıydı? Şayet tanırsa ne hissedecekti?

Ancak Christine hiçbir şey hissetmedi. İçinde yalnızca sonsuz bir boşluk vardı. Son yıllarının daimi duygusu olan öfke bile yoktu. Mektubun yazarı, uzun uzun düşündükten sonra, her ne kadar söz konusu kişinin dosyası tatmin edici bir çözüm için somut veriler sunmasa da, Christine'ye yardım etmeye karar verdiğini, elinden geleni yapacağını bildiriyor, Christine'den nihayet bir haber aldığına sevindiğini ekliyordu. Christine'nin de bildiği gibi, kendisinin çok işi vardı ama onun için her zaman vakit ayıracaktı. İmzalı olmayan mektup, Christine'yi unutamadığı taviziyle sona ermekteydi.

Christine'yi görmeyi elbette istemiyordu. Elbette bu kadarı fazla olur, gözlüğünün yuvarlak camlarının arkasında özenle gizlediği gözlerini fazlasıyla yorardı. Christine bütün gün boyunca mektup dizlerinin üstünde, odasında oturup günün birinde onunla karşılaşırsa ne olacağını tahayyül etmeye çalıştı. İçinde aynı utançla burukluğu hisseder miydi? Onun tutkusunun karşısına seneler önce başka bir hayatta çıktığı aynı umursamazlıkla çıkabilir miydi?

Christine vişne likörünü içerken pencerenin eşiğine oturdu. Dışarıda

hava kararmış, sokak lambaları yakılmıştı. Aklına onun yalnızca bir kez operada gördüğü karısı, bir meleğe benzeyen Nina geldi. Christine o zamanlar henüz Ramas ile mutlu bir evlilik yaşıyordu, o zamanlar ani telefonlardan, onu almaya gelen köşedeki Bugatti'den korkmasına henüz gerek yoktu. İnanmadığı, tanımadığı tanrılar için birazdan kurban edilecek bir kuzunun melankolik yüz ifadesine sahip olan Nina'nın üzerinde zerdali renginde bir elbise vardı. Nina, Christine'ye başıyla hafifçe, belli belirsiz selam vermiş, Christine gülümseyerek ilkönce onun, sonra da Küçük Büyük Adam'ın güzel karısının hakkında dedikodu yapan meraklı kadınların önünden geçip gitmişti. Onu locasına götüren Ramas'ın kolunda kendini ne kadar da güvende hissetmişti. O zamanlar, etrafı hep korumalarla sarılı olan Nina'ya acımış, Ramas'a onun hakkında sorular sormuştu. Yakında insanların kendisine acıyacağını o zamanlar henüz bilmiyordu. Kremlin'in bütün kadınları arasında hakkında en çok efsaneler üretilen bu ürkek, çekingen kadın, daha o akşam kocasının günün birinde Christine'ye aynı yerde, aynı locada, başka bir oyun sırasında, ondan önce ve sonra birçok başka kadına yapıp yapacağı gibi utanmaz, gaddar bir doğallıkla vahşi bir hayvanı terbiye edercesine sahip olacağını tahmin etmiş, içinde buna dair bir şüphe uyanmış mıydı?

Christine, Ramas'ın ölümünden sonra sık sık sessiz Nina'yı düşünmüş, nedenini bilmeden, Nina'nın yüzü hastanede yatarken gözlerinin önüne gelmişti. Kendi kendine defalarca Küçük Büyük Adam'ın neden karısının yumuşak, hülyalı güzelliğine, diğer güzelliklere kıyasla en az ihtiyaç duyduğunu, neden onu arzu etmediğini sormuştu. Nina hiçbir zaman kocasıyla birlikte resmi bir kabulde görülmüyor, kocasına hiçbir zaman bir askeri törende refakat etmiyor, tiyatrolarla opera prömiyerlerinde çok nadiren boy gösteriyordu.

Kocasının gücünü artırıp sonunda nihayet Moskova'ya çağrılmasından sonra onun peşinden gitti; kocası Triumfalnaya'daki görkemli villada yaşarken, Nina çoğu zaman mütevazı hafta sonu daçasında oturdu. Küçük bir kimya laboratuvarında çalıştığı söyleniyordu, ziraat okumuştu. Karartılmış pencereleri olan bir arabayla her gün işe getirilip işten sonra alınıyordu; çalıştığı yerde çok az insanla yüz yüze geldiği söyleniyordu. Sabırlı Nina. Christine kendi kendisine acaba neden hâlâ onu düşünmek zorunda hissettiğini sorduğunda hiçbir yanıt bulamadı. Nina, Küçük Büyük Adam'a bir oğlan doğurmuş, kendi evine sayısız başka kadının girip çıkmasına katlanmış, ondan hiçbir zaman bir talepte bulunmamış, onun hiçbir işine karışmamış, onu hiçbir zaman can sıkıcı bir durumla karşı karşıya bırakmamıştı. Böyle biri olmak nasıl bir şeydir acaba diye sordu Christine kendisine. Zeminin neden altından çekildiğini öğrenmek istememek nasıl bir histi? Yoksa kocasının yaptıklarının gerçekten de doğru olduğuna, büyük bir eser yarattığına, Sovyet halkı için inanılmaz fedakârlıklarda bulunduğuna mı inanıyordu?

Nina, uzun bir hayatın sonunda seksen altı yaşındayken ilk ve tek mülakatını verdiğinde kocasının saygısız sadakatsizliği sorulunca öfkeyle şu yanıtı vermişti, "Gece gündüz çalışıyordu, bir yığın kadını tatmin edecek zamanı nerden bulsun?"

Delisin sen! / Sana mı itaat edeceğim? /
Ben yalnızca Tanrıya itaat ederim./ Titremeyi sevmiyorum, /
korku dolu bahane, / O adam bana bir cellat ve evi bir hapishane.
Ahmatova

Andro Eristavi 1946 yılının sonbaharında Tiflis'e geri döndü. Hiçbir açıklama yapılmaksızın serbest bırakılıp Moskova'ya giden bir yük trenine bindirilmişti. Moskova'da İçişleri'nin birkaç adamı tarafından alınıp bir milis karakoluna götürüldü; burada Andro'ya, yanlış anlamalara yer bırakmayacak bir açıklıkta, ne düzenli bir iş bulabileceği ne de toplumla kaynaşmasına izin verileceği açıklandı. Andro bir mikroptu, bundan böyle de bir mikrop olarak muamele görecekti. Çenesini kapatmak, göze çarpmadan yaşamak, sesli düşünmemek, dağlarda bir kolhoz işiyle yetinmek zorundaydı. Tiflis'te bir ikametgâh müsaadesi alma şansı yoktu. Hayatta olduğuna sevinmeliydi; nüfuzlu arkadaşları olmasaydı birkaç ay içerisinde asılacaktı, onun gibi bir pislik için bir kurşuna bile yazık olurdu.

Christine son ana kadar Andro'nun serbest bırakılıp dönmesi hakkında tek kelime etmemişti. Onu otobüsten alıp şehrin yeni bölgesindeki küçük bir eve götüren de Christine olmuştu. Evin bulunduğu binanın inşaatı henüz bitmemişti, dolayısıyla bomboştu; evin sahibi olan tanıdık bir doktor Christine'ye evi birkaç haftalığına vermişti.

Andro, Christine'nin beklediğinden daha kötü görünüyordu. İhtiyar bir adama benziyordu, çok sıskaydı, elmacıkkemikleri o kadar sivri bir şekilde öne çıkmıştı ki, insan elini kesmekten korkabilirdi.

Christine, Andro'nun giysilerini dezenfekte etti, ona yeni giysiler getirdi, onu yıkadı, bitlenmiş saçlarıyla sakalını kesti, hafif ve yağsız yemekler pişirdi. Andro az konuşuyor ama her şey için teşekkür ediyor, bu da Christine'yi delirtiyordu. Andro'ya neye ihtiyacı olduğunu sordu. Andro birkaç kitapla biraz da şnaps istedi. Christine bunları tedarik etti, kitapları evden getirdi. Andro zamanını okuyarak veya Christine'nin aldığı radyoya kulak kabartarak geçiriyor, Christine yeniden yemek getirene kadar bekliyordu.

Christine, Andro'nun buluşma için yeterince güçlendiğine kanaat getirince, Kitty'yi fakülteden alıp şehrin yeni bölgesine götürdü; burada her yer inşaat halindeydi, inşaatlarda çoğunlukla savaş esirleri çalışıyordu.

-Nereye götürüyorsun beni, diye sordu Kitty kuşkuyla, tramvayda otururlarken.

-Sana bir sürprizim var fakat lütfen kendine hâkim ol, dedi Christine yanıt olarak.

Birbirine tıpatıp benzeyen binaların oluşturduğu karmaşanın içinden geçtikten sonra, Christine yarı bitmiş bir sahanlıkta ham ahşap bir kapıya vurdu. Hiç gözyaşı dökülmedi, hiçbir çığlık da atılmadı, aslında hiçbir şey olmadı. Yalnızca iki insan vardı; siyah kısa saçlı, yeşil yağmurluklu, uzun çizmeli genç bir kadın ile hafif öne eğilmiş duran, miyop gözleriyle boşluğa bakan, elleri bir Parkinson hastasınınki gibi titreyen, sıska, erken yaşlanmış genç bir adam. Karşı karşıya böyle durdular. Birbirlerine dokunmadılar. Sonra Christine'nin yemeğe çağıran sesi onları bu ruhsal bulanıklıktan uyandırdı.

-Tavuklu türlü yaptım. Gerçekten çok çaba harcadım. Haydi, gelin, bir şeyler yiyin. Vişne likörü de var.

Tüm akşam boyunca Andro'yla Kitty'yi biraz olsun neşelendirmeye çalışan Christine havadan sudan, hastanedeki işinden, inatçı hastalarından bahsetti fakat her ikisi de ne gülümsemek ne de bir şey söylemek istiyordu. Christine akşamın geç saatlerinde çantasını alıp onları yalnız bıraktı.

Kitty bu akşamı takip eden on dört gün bu evde kaldı. Bu süre boyunca ne yaptıklarını bilmiyorum. Belki Kitty, Andro'ya, daha önce Christine'nin baktığı gibi bakmış, yemek yapıp çamaşır yıkamıştır. Belki hiç konuşmadan vişne likörü içmiş veya birbirlerine, Andro'nun çok sevdiği söylenilen Lord Byron'ın şiirlerini okumuşlardır. Belki Kitty, Andro'yu neşelendirmek amacıyla ona eğlenceli şeyler anlatmış veya sadece yanına uzanıp titreyen ellerini kendi ellerinin içine almıştır. Kitty, Andro'nun yine ahşap oymalar yapabilmesi için, ona birtakım çantası dolusu eski eşyalarını götürdü.

İki hafta sonra Kitty eve gitti, o güne değin neredeyse hiç yüzüne bakmayıp çok az çalabildiği eski gitarını eline aldı. İlk sesler hiç armonik değildi. Parmaklarının altında sade ama somut bir melodi ortaya çıkana kadar denemeye devam etti. Ertesi gün birkaç nota defteri bulup her gün çalışmaya başladı.

Kitty, daha Andro ile ilk karşılaşmasında, arzuların şekillenebilir ve esnek olduğu zamanların kesin bir şekilde geride kaldığını; batı, doğu, kuzey ve güneydeki sayısız savaş alanına gömüldüğünü anlamıştı.

Andro'ya baktığında dehşet hakkında konuşmaya gücü olmayan bir gölge görüyordu. İlk günlerde Andro'nun sorular soracağını, söylenmesi düşünülemez şeylere, yanan yaraya el yordamıyla yaklaşacağını ne kadar çok ümit etmişti fakat Andro bunu yapmadı; Kitty biriken, toplanan konuları dile getirmeyi başaramadı. İkisi de, diğer tüm aile fertleri gibi, suskunluğun içinde kayboldu, kendilerini birer birer devasa bir balinanın karnında bulmuşlarcasına suskunluk tarafından yiyip bitirildi.

Kitty kendini Andro'nun yanında daha kötü hissediyor, onun kaybolmuşluğuna, yitip gitmesine, dünyaya söyleyecek bir lafı olmamasına katlanamıyordu. Gözlerinin parlaklığını bile yitirmiş gibiydi; gözlerinin mavisi artık donuk, sulu bir maviydi, bakışlarındaki hayalperestlik ebediyen yok

olmuştu. Savaş Andro'nun hayallerini bedeninden, kafasından söküp çıkarmış, silip yerle bir etmişti.

Kitty, Andro'nun, onun dolgun, çekici bedenine bakmaktan kaçındığını, o yaklaşırken bakışlarını kaçırdığını, sanki Kitty'nin içinde patlayıcı bir madde varmış da ilk temasta birlikte havaya uçacaklarmışçasına her türlü temasa karşı koyduğunu hissediyordu.

Yalnızca bir kez, en derin çaresizliği içerisinde eliyle Andro'nun alnına dokundu, dudaklarını onun dudaklarının üzerine bastırdı, ona geri çekilmesi için hiçbir imkân bırakmadı fakat Andro, Kitty'nin dudaklarını yanıtlamadı, soğuk kaldı; bedeni bir arzu hissettiğine dair hiçbir işaret vermedi. Utanarak yerinden doğrulup mutfağa gitti; Kitty, onun kendisini güçsüz, sevme özürlü hissetmesine neden olmamak için gözyaşlarının içinden bir gülümseme çıkarmaya çalıştı.

Geceleri kendisi şiltenin üzerinde, Andro ise kanepede yatarken, bazen içinde yerinden fırlayıp Andro'nun yüzüne su dökmek, uyanmasını, hayallerine karşı ne gibi bir bedel ödediğini anlatmasını haykırmak için karşı koyulamaz bir arzu hissediyor fakat bunu yaparsa onun ayaklarının altındaki zemini tümüyle çekeceğini biliyordu.

Mutlu gözüken Stasia sonbaharda Andro'nun bakımını üstlendiğinde Kitty ziyaretlerini o andan itibaren kesti. Ne Stasia ne de Christine ona bu konuyla ilgili bir serzenişte bulundu. Kitty haftalar sonra bir tiyatro oyunundan gelirken Andro'ya spontane bir ziyarette bulunmaya karar verdi. Üzerinde cesur bir dekoltesi olan koyu mavi bir elbise vardı.

İçeriye girdiği anda kararından dolayı pişman oldu. Andro onu her zamankinden daha huysuz bir tavırla karşıladı, sırtını döndü, Kitty paltosunu çıkartırken belli belirsiz bir şeyler mırıldandı. Kitty onun peşinden küçük mutfağa gitti, Andro ocağa su koydu.

-Sana amber şekeri getirdim, bunları çok severdin.

Bunu abartılı sıcak bir tonda söylemişti.

-Bırak bunları artık! Görmüyor musun, diye bağırdı Andro aniden, masanın kenarına bir yumruk attı.

-Ne yaptım ben şimdi? Niye bağırıyorsun bana?

-Buraya gelip bana hayat güzel oyunu oynuyorsun; üzerindeki elbiseler her seferinde daha garip, getirdiğin şekerler ise daha tatlı oluyor, benden bekliyorsun ki...

-Ne, ne bekliyorum? Hiçbir şey beklemiyorum, yalnızca iyi olmanı istiyorum.

-Olamam. Kendini kandırmayı bırak. Çok güzelsin, sana ne zaman baksam ağlayabilirim. Fakat buna artık dayanamıyorum. Senin varlığın, benim çöküşümün bir ifadesi, buna dayanamıyorum. Artık gücüm kalmadı, bir sonraki günü bile nasıl atlatacağımı bilmiyorum, kaldı ki...

-Fakat ben senden hiçbir şey beklemiyorum.

-Evet, bekliyorsun. Sana umut vermemi bekliyorsun. Bazen kendime

beni serbest bıraktırmanın iyi olup olmadığını soruyorum.

-Çok nankörsün, bu haksızlık, seni şurada öldürebilirdim.

-Öldür, belki o zaman ikimiz de özgür oluruz.

Kitty donup kaldı, geriye doğru sendeledi; içinde şekerlerin bulunduğu kesekâğıdı elinden kayınca küçük şekerler yerde öteye beriye yuvarlanmaya başladı. Her ikisi de, renkli kâğıtlara sarılı şekerlere baktığında bu manzara ikisini de biraz daha durgunlaştırdı. Şu anda hiçbir şey yolunda gitmiyor gibiydi.

-Üzgünüm, diye fısıldadı Kitty.

-Ben de.

-Beni artık sevmiyor musun?

-Artık bir insan bile değilsem seni nasıl sevebilirim, nasıl bir şey hissedebilirim ki?

-Herkes için çök kötüydü. Hayatta olduğuna sevinmelisin.

-Sevinebilmek için insanın ilkönce bir şey hissedebilmesi gerekiyor.

-Herkes senin...

-Herkesin ne istediği umurumda değil. Sahip olduğum her şeyi kaybettim, anla bunu artık!

-Ben de kaybettim, nankör adam! Düşünebiliyor musun, ben de her şeyimi kaybettim.

Tam Kitty, söylenmesi imkânsız olanı haykıracaktı ki, Andro onun omzuna sürtünerek mutfaktan çıktı.

-Ben artık seni sevebilecek kadar insan ve erkek değilim, Kitty. Artık hiçbir şey hissetmiyorum.

Kitty orada öylece rengârenk kâğıtlara sarılı şekerlere bakarak kalakaldı, gülmek zorunda kaldı. Nedenini bilmiyordu ama ses çıkarmamak için eliyle ağzını kapattı. Ne kadar kusursuz bir çiftiz diye düşündü. Göründüğü kadarıyla o artık çocuk yapamaz, benim ise zaten çocuğum olamaz. Kusursuz bir dünyanın kusursuz bir çiftiyiz biz.

Fakat Kitty, Andro'yu yanlış anlamıştı.

Gece yatağının üstünde oturmuş, annesinden aşırdığı sigarayı yakarken, aklına bir melodi eşliğinde kelimeler geldi, "Ne kadar kusursuz, kusursuz bir çiftiz biz; kusursuz, kusursuz bir dünyada; baksana bize, kusursuz değil miyiz?"

Kitty şafak sökene kadar ilk şarkısını bestelemişti. Şarkıyı tiyatro grubunun bir provasında mırıldanınca, yönetmen Kitty'den şarkıyı söylemesini rica etti, şarkıya anında bayıldı. Şarkı daha sonra yönetmen tarafından oyuna monte edildi; Kitty abartılı bir aşk sahnesinde, gitarı boynuna asılı olarak partnerine kederli bir yüz ifadesiyle ve hararetle şarkısını söylüyordu.

Gerçekten de, Brilka, çok geçmeden ilkönce şehrin tüm mutlu ve âşık çiftleri, daha sonra da tüm mutsuz ve âşık, hatta ayrılmış çiftleri şarkıyı söylemeye başladı. Kostya aylarca uzak kaldıktan sonra Mariam ile evlenmek üzere eve döndüğünde, radyoda kız kardeşinin sesini duydu.

Ailesi ve özellikle de nişanlısı onun Baltık Denizi'nde tatbikatlarda olduğunu sansa da, Kostya Moskova'da planladığından daha uzun kalmıştı. Büyük, önemli bir şey bekliyor gibiydi, fakat endişeleriyle umutlarını kendine saklıyordu. Christine bile yeğeninin neler çevirdiği hakkında bir fikre sahip değildi.

Düğünün yapılacağı yaz aylarında, Gürcistan'da aşırı bir kuraklık yaşanmaktaydı, bu durum zirai üretim hedeflerinin tutturulamaması nedeniyle ağır bir baskı ve endişe ortamına yol açtı; halkın morali çok kötüydü çünkü kuraklığı işten çıkarmalar izlemişti, insanlar ani tutuklamalardan korkuyordu, işten çıkarmalar normalde tutuklamalarla sonuçlanırdı. Kimse eğlence havasında değildi, dolayısıyla düğün bir sonraki ilkbahara ertelendi.

Bu ayrıntıyı neden mi anlatıyorum? Çünkü bu erteleme ikimizin karşılaşmamıza vesile oldu, Brilka. Evet, bunu rahatlıkla söyleyebilirim. Ertelemeyi o kadar çok ve önemli şeyler izledi ki, bunlar bizi de içine aldı. Şayet düğün ertelenmeseydi, sen onlarca yıl sonra Amsterdam'ı terk edip Viyana trenine binmez, ben ise annem tarafından aranmaz, seni aramaya çıkmazdım...

Kitty, sadeliği ile gözleri kamaştırıp kolayca akıllarda kalan şansonu sayesinde bir günde ülke çapında popülarite kazanmıştı. İnsanlar sokakta yanına geliyordu; bir tiyatro salonu sonbaharda kendisine ait bir şarkı akşamı düzenlemeyi teklif etti. Kitty şaşırtıcı başarısıyla kanatlanmış gibiydi. Sömestr tatilini gitarda egzersiz yapıp yeni şarkılar yazmaya kullandı; *Kusursuz, Kusursuz Dünya*'nın tek şarkısı olduğunu, söylemek istediğini söylemeye gücü olmadığından ortaya çıktığını itiraf etmeye utanıyordu. Fakat o yaz aylarında uzun süredir aramakta olduğu kelimeleri buldu. Bu kelimeler dünyaya müzik sayesinde gelmişti. Sanki sözler, kol değneklerinden destek almaya ihtiyaç duyarcasına müzikle doğdu.

Şimdi yine seni düşünmek zorunda kaldım, Brilka, bu şarkıları bana birlikte yaptığımız araba seyahatinde çalıp söyledin. Şarkıları söylerken gözlerin nasıl da parlıyordu. Coşkuyla söylediğin bu şarkıların bende ne denli derin bir duygulanmaya yol açtığını sana belli etmemek için büyük bir çaba sarf etmek zorunda kaldım. Seyahatimizde bana açtığın daha pek çok küçük mucizeler vardı, Brilka; o kadar çok ki, bunları anlatmaya kalsam, bizim hikâyemiz muhtemelen hiçbir zaman sonuna kadar anlatılamazdı. Fakat seni diğer tüm insanlarla paylaşmam gerekiyor çünkü bizim hikâyemiz onların da hikâyesi, onların hikâyesi bizim de hikâyemiz. Ayrıca henüz sıra bize gelmedi...

Kostya'nın dönüşüyle birlikte Christine'nin evinde neşe yeniden hâkim oldu. Son aylarda Kitty'ye uzak duran Mariam da her akşam çıkıp gelmeye başladı. Kitty gerekli gördüğünden fazla kalmasa da, tüm aile mutfakta veya bahçede zevkle kurulan masada bir araya geliyordu. Fakat bu sükûnet fazla sürmedi. Doğduğu şehir Kostya'ya Moskova'dan sonra çok küçük, daraltı-

cı, geri kalmış geliyordu. Bir akşamın geç saatlerinde annesiyle Christine, Andro'nun geri döndüğünü itiraf edince vatan hainine verdikleri destek Kostya'nın öfkesini su yüzüne çıkardı. Kostya sinirlendi; annesi ile teyzesini Sovyet değerlerini ayaklar altına alıp her türlü ahlakla sorumluluğu terk etmekle suçladı. Her ne kadar Christine yadsısa da, Andro'nun böylesine beklenmedik bir şekilde serbest bırakılmasının yukarıdan bir müdahalede bulunulmadan mümkün olmayacağını Kostya elbette biliyordu. Genç subay iki kadına bu haini eve almalarını bağırarak yasakladı.

Kostya'nın siniri sürdü, çok geçmeden Mariam da bundan nasibini almaya başladı. Kostya onu hep evde yalnız başına bırakıyor, hiçbir yere götürmüyor, onunla birlikte sinemaya gitmiyordu; kaba ve inciticiydi, Mariam'ın abartılı şefkatiyle sevecen davranışına sinirli bir tepki veriyordu. Evden âdeta kaçıyor, geceler boyunca gelmiyor, eski okul arkadaşlarıyla buluşuyor, gelip geçici flörtler yaşıyor, eğleniyor, hayattan yeni tatlar çıkarmak, kendisini yeni baştan keşfetmek, eski alışkanlıkların ayaklarına dolanmasını engellemek istercesine değişiklikler arıyordu.

Kadının bedenine, gündüzleri kontrollü olabilmek için geceleri dağıtmaya ihtiyacı vardı.

Bir kadının gözlerinde görülen hayranlığa, oyuna, flörte ihtiyacı vardı. Düzene değil. Mariam'ın ona sunduğu güven, somut beklentiler yetmezdi. Mariam'dan çok emindi, bu durum ise Mariam'ı sıkıcı kılıyor, kendisini yetersiz hissetmesine neden oluyordu. Aynı zamanda nişanı atması durumunda Mariam'ın dünyasının yıkılacağının, bu utancı atlatamayacağının bilincindeydi. Namusu yara alır, tüm inancı yerle bir olurdu.

Kostya bir gün yine gece seferlerinden birine hazırlanırken, süslü püslü ve parfümlü Kitty, ağabeyinin yolunu kesti.

-Ne oluyor, diye sordu, üniformasını çıkarıp şık bir ceket giymiş olan Kostya öfkeyle.

-Senle geliyorum. Canım gezmek istiyor. Bunu uzun zamandır yapmadık.

-Müzik kariyerin için çalışman gerektiğini sanıyordum.

-Şimdi bu tümüyle lüzumsuz lafı duymamış gibi yapıp cana yakın olmaya devam edeceğim, sonra da koluna girip beni dışarıya çıkarmanı isteyeceğim.

-Pekâlâ fakat hareketlerine dikkat et de boşboğazlık yapma. Gideceğimiz yer zarif bir ortam, beni gülünç bir duruma düşürme.

Kostya'nın sorunsuz bir şekilde kabul etmesine şaşıran Kitty başıyla onayladı. Ağabeyinin uzun gece seferleri sırasında zarif ortamlarda bulunmasına da şaşırmıştı. Nehrin kıyısındaki birahanelerden birisinde oturup füme balık eşliğinde birayla şnaps içeceğini, sonra da dolgun göğüslü bir kadınla, Tatar çayhaneler ile Ermeni çamaşırhanelerin arasındaki bir pansiyonun içinde kaybolacağını tahmin ederdi.

Kostya bir taksi durdurdu, taksiyle Mtazminda'ya, "Kutsal Dağ"a çıkmaya başladılar; giderek dikleşen parke taşlı yollardan geçtikten sonra bir

çıkmaz sokağa saptılar, sokağın öbür ucundaki küçük bir tepenin üzerinde büyük, yeni bir bina yer alıyordu. Yüksek siyah kapının önünde arabalar park ediyor, içerden yüksek bir müzik sesiyle içip sohbet eden büyük bir kalabalığın konuşmaları duyuluyordu. Bu evde yaşayanların parası olduğu tartışma götürmezdi, dolayısıyla burada ya parti üyeleri ya da parti üyelerinin çocukları oturuyordu. Kitty daha içeriye girerken bir isteksizlik hissetti, hatta bir anlığına geri dönmeyi düşündü; yeterince görmüş, Kostya'nın geceleri herkesin korktuğu gibi batakhanelerde dolaşmadığını anlamıştı fakat o anda karşıda kısa boylu, hafif toplu genç bir adam belirdi, gülerek onlara doğru geldi.

Kitty adam tarafından tüm gruba tanıştırıldığında coşkuyla selamlandı. Kitty evin sahibinin tombul çocuğun babası olan ipek fabrikasının direktörü olduğunu, şu anda Karlovy Var'da tatil yaptığını öğrendi. Ev bu sıralar oğluyla kız kardeşinin gözetimindeydi. İçerisi, Kostya'nın kendi değer yargılarına göre aslında hor görmesi gerektiği kültürlü geçinen sonradan görmelerle ve ana kuzularıyla doluydu. Ancak Kostya bunun yerine eğlenen, dans eden, ince ruhlu, zarif, kadınların sevgilisi olan bir adam rolünü oynuyordu. Kitty'nin etrafını kabarık elbiseli, saçlarını topuz yapmış kadınlar sardı; hepsi, radyodan tanıdıkları Kitty Yaşi'nin şehrin en yakışıklı bekârının kız kardeşi olduğunu inanılmaz heyecanlı bulmaktaydı. O anda Kitty, ağabeyinin oynadığı oyunu anladı. Bu oyunu oynayabilmek için Mariam ile arasına elbette mesafe koyup onun varlığını yadsımak zorundaydı. En şen kahkahaları atan, bu arada kırmızı ojeli tırnaklarını havada sağa sola sallayan ufak tefek siyah saçlı kız, ev sahibinin kız kardeşiydi, Kostya ile çok ilgili gözüküyordu.

Kitty'yi aşırı derecede sinir eden birkaç kendini beğenmiş adam Kitty'yi esir aldı; hepsi, bu harika şarkıyı yazmasında hangi mutlu erkeğin rol oynadığını, Kitty'nin onunla hâlâ bir birliktelik yaşayıp yaşamadığını öğrenmek istiyordu. Tek başına "birliktelik" sözcüğü bile Kitty'ye o denli yersiz geliyordu ki, elinden gelse hemen çekip giderdi. Mariam'ı, onun tüm bunlara ne diyeceğini, bu görüntüye karşın Kostya'da sevecek ne bulduğunu düşündü. Kendisine, ertelenen düğünün gerçekten yalnızca kuraklıktan mı kaynaklandığını sordu.

-Gel, sana bir şey göstereceğim.

Sert şaraptan gözle görülür bir şekilde etkilenmiş olan Kostya, yüzüne sevimli bir gülümseme yerleştirerek Kitty'yi kalabalığın arasından çekip terasa götürdü. Önlerinde, aralarından bir kertenkelenin rengine sahip nehrin kıvrılarak geçtiği yeşil tepeleriyle pırıl pırıl parıldayan şehrin harikulade bir manzarası uzanıyordu. Şehir gecenin içine gömülmüştü, halinden memnun görünüyordu. Bulundukları yerden her şey çok güzel ışıldıyor, Kostya, geniş omuzlarıyla Kitty'nin yanında dururken gökyüzüne bakıyor, temiz havayı içine çekiyordu; bu ışıldamaya mükemmel bir uyum sağlamıştı.

-Neden buradayız, Kostya?

-Bugün benimle birlikte sarhoş olmak istediğini sanıyordum.

-Yani burada ne yapıyorsun demek istiyorum? Bu insanların arasında?

Kostya bir yanıt vermeye vakit bulamadan, ev sahibesinin öncülüğünde kıkırdayarak dolaşan bir kız grubu ortaya çıkıp kardeşlerin etrafını sardı.

-Lütfen şarkıyı söyle, lütfen! Sana bir gitar bile getirdik, lütfen, *Kusursuz, Kusursuz Dünya*'yı söyle.

Kızlar, ellerinde şampanya bardaklarıyla Kitty'ye yalvarıyorlardı.

Kitty etrafını saran yüzlere baktı; Andro'yu, küçük odasını, iki büklüm duruşunu, çökük yanaklarını, saçsız kafasını gördü. Altın rengindeki buklelerini ne kadar özlediğini düşündü; bunlar eski görkemiyle bir daha hiçbir zaman çıkmayacaktı. "Ne kadar kusursuz, kusursuz bir çiftiz biz; kusursuz, kusursuz bir dünyada; baksana bize, kusursuz değil miyiz?" Herkes ona eşlik ediyor, herkesin ağzından aynı sözcükler çıkıyor, "kusursuz dünya"ya gelindiğinde herkes sesini yükseltiyor, Kitty fısıldayarak " peki nasıl oluyor da, dünya bizsiz bu kadar kusursuz kalıyor?" dediğinde herkes sesini kısıyordu.

Alkış hâlâ sürerken Kitty başına ardı ardına iki bardak şampanya dikti, gruptan özür dileyip ayrılınca gözleriyle ağabeyini aradı fakat Kostya artık dışarıda değildi. Eve geri döndü; ağabeyine gitmek zorunda olduğunu, bu insanlara artık katlanamadığını söylemek istiyordu. Fakat Kostya hiçbir yerde yoktu. Dans eden çiftlerle dolu büyük salonu geçti, ışıl ışıl aydınlık koridorda ileri geri yürüdü, odaların içine göz attı, seslendi, karşılaştığı insanlara onu sordu fakat kimse onu görmemişti, kimse Kostya'nın nerede olduğunu bilmiyordu.

Sonunda aramaktan vazgeçti, ev sahibesiyle birlikte bulunamayacağı sessiz bir köşeye geri çekildiğini tahmin ediyordu; kimseye veda etmeden kapıya koştu.

Dışarıda derin derin nefes aldı, çıkmaz sokak karanlıkta kalmıştı, evin lambaları yalnızca parke taşları biraz aydınlatıyordu. Kitty birkaç adım atıp evin önünde bulunan bir çıkıntının üstüne oturdu. Rahatlamış hissediyordu. İlkönce hiç ilgisini çekmeyen bir ses duydu fakat sonra birisiyle fısıldayarak konuşan ağabeyinin sesini tanıdı. Yoksa evde flörtlerini sürdürecek sakin bir köşe bulamamışlar mıydı? Kitty, ağabeyini gizlice takip ettiği için huzursuz oldu fakat merakı üstün gelince sesin peşinden evin sol tarafına geçti; orada bir balkonun altında iki gölge gördü. Ağabeyini tanıdı, elini duvara dayayıp birisinin üzerine doğru eğilmişti; Kostya'nın yüzü kadının yüzüne, sanki daha biraz önce öpüşmüş veya biraz sonra öpüşeceklermiş gibi yakındı, ona hararetle bir şeyler söylüyordu. Fakat balkonun altındaki kadın, ufak tefek ve siyah saçlı ev sahibesi değildi, uzun boylu ve sarışın bir kadındı.

Kitty gözlerini kısıp başını mümkün olduğunca öne çıkardı. İçerdeki ince sesli, çocuk gibi makyajlı kadınlardan hangisiydi bu? Yukarıda şarkıyı dinlemek üzere dışarıya çıkanlardan birisi miydi yoksa? Kadın göğsünü Kostya'ya bastırmıştı dikkatle onun yüzüne bakıyordu. Sonra elini Kostya'nın yanağına götürdü; Kostya etrafı süzdü, görünüşe göre kadınla birlikte

görülmek istemiyordu.

Kitty'nin gözleri karanlığa alıştıktan sonra bakışlarını kadının profiline yoğunlaştırdı. Kadın şık ve uzun boyluydu; saçlarını zarif bir tarzda yukarıya toplamıştı, üzerinde belini öne çıkaran bej bir etek vardı, eteğin yan tarafındaki yırtmaç uzun adaleli bir bacağı gözler önüne seriyordu. Fakat her şeyden önce kadın yaşlıydı; Kostya'yla evdeki diğer misafirlerden daha yaşlı.

-Ben de istiyorum... Elbette, nasıl kuşku duyabilirsin?

Kostya, Kitty'nin zorlukla duyabildiği şeyler fısıldıyordu; kadın onu kendisine doğru çekip burnunu onunkine bastırdı. Birazdan dudakları birbirine değecek, diye düşündü Kitty; Kostya'nın vücudu gerildi, kadına yaklaştı fakat kadın ona izin vermedi, Kostya'yı öpmedi.

-Bekletilmekten nefret ettiğimi biliyorsun, Kostya.

Kitty sarışın kadının sesini şimdi açık ve belirgin bir şekilde duymuştu; aniden başının döndüğünü, dizlerinin çözüldüğünü hissetti, duvarda aşağıya doğru kaydı.

Bu ses. Bu sesi tanıyordu. Bu sesi hiçbir zaman unutamazdı. Bu yumuşak, iltifat eder gibi çıkan sesi başka bir sesle karıştırması mümkün değildi.

Bu kadın oydu. Cehennemden gelen kadın.

Kitty tekrar doğruldu, duvara tutundu, Kostya ile kadın görüş açısından çıkıp da evin ön cephesine varana kadar geri geri yürüdü. Oradan eve koştu, gördüğü ilk banyoya kapandı, suyu açtı, nefesini tekrar kontrol altına alana kadar başını suyun altına tuttu. Fakat vücudu ona itaat etmiyordu. Dizleri titriyor, dik duramıyordu. Kendisini zorlayarak fayans zemine oturup yüze kadar saydı, yeniden ayağa kalkabilirmiş gibi hissediyordu.

Sonra büyük salona geri döndü, bir bardak şarap alıp bir seferde kafasına dikti. Kostya ortaya çıktığında terasta yalnız başına duruyordu, o ana kadar yaklaşık dört bardak şarap içmişti.

-Seni arıyordum, dedi Kostya. –Hangi cehennemdeydin? Sen biraz kötü... Çok mu içtin? Kostya neşeliydi, gülerek konuşuyordu. –Şarkını dinledim. O neşeli parça herkesin hoşuna gidiyor, gerçekten etkilendim.

-Kim o kadın?

-Kimi kastediyorsun?

-O kadın kim?

-Beni gizlice takip mi ettin?

-Kim?

Kitty, ağabeyine dönüp öfkeyle baktı; gözleri iğrenme ile fiziksel acı arasında bir ifade içeriyordu. Kostya'nın sakin yüz ifadesi göz açıp kapayıncaya kadar saldırganlığa dönüştü.

-O mu? Ciddi bir şey değil. Mariam ile ilgili endişelenmene gerek yok.

-Senin evlenmek üzere olduğunu biliyor mu? Kimle evleneceğini biliyor mu? Senin soyadını biliyor mu? Onu ne kadar tanıyorsun?

Kitty bu soruları sorduğu anda, içinde oldukları eski çağlara ait trajedinin geri dönülemez, karanlık sonuçlarının bilincine vardı.

-Bu bir sorgulama mı? Kendine gel, Kitty, ben küçük bir çocuk değilim,

bekçilere ihtiyacım yok. Sen mi bana ahlak nutukları çekeceksin?

-Aletini nerelere soktuğun umurumda bile değil. Yalnızca onun adını bilmek istiyorum.

-Sakın bana...

Kitty, sarışın kadının bu eve adım atmayacağına emindi. Gecenin içinden çıktığı gibi yine gecenin içinde kaybolmuştu. Fakat nereden geliyordu? Kostya onunla nerede tanışmıştı? Buraya yalnızca bu kadını görmek için mi gelmişti? Ama tüm bunlar bir bütün oluşturmuyordu. Kitty'nin başı ağrımaya başladı, alnında derin kırışıklar meydana geldi, gözlerini iyice kıstı.

-Bana o kadının kim olduğunu söyle, seni rahat bırakayım.

Talebini dile getirdiği sesinin yüksekliğine kendisi bile şaşıran Kitty, ağabeyini omuzlarından yakalayıp tüm gücüyle sallamaya başladı. Kostya, kız kardeşinden böylesine sert bir tepki beklemiyordu, geriye doğru sendelese de kendisini korumadı.

-Kitty, Kitty, sakin ol, gel, seni eve götüreyim, her şey yolunda, sakin ol. Söz veriyorum, Mariam'ı incitmeyeceğim; gördüğün şey, sandığın şey değil, haydi gel.

-Kim, diye bağırdı Kitty tekrar.

Misafirlerden birkaçı terasta görününce Kostya huzursuz oldu. Kitty'yi bileklerinden tutup eve sürükledi; Kitty'nin tırabzana tutunup gitmemekte direnmesi üzerine onu havaya kaldırıp bir patates çuvalı gibi omzuna attıktan sonra aşağıya taşıdı. Kutsal Tepe'yi arkalarına alınca Kitty'yi tekrar geniş yola bıraktı. Kitty cansız bir nesne gibi kaldırıma yuvarlanarak ağlamaya başladı.

Çok sessiz ağlıyordu fakat iç yakan bir ağlamaydı bu, Christine'nin ağlaması gibi; bir bakıma çikolata evi kadınlarının sessiz ağlamasıydı. Kostya şaşkın bir vaziyette orada öylece durmuş kız kardeşine bakıyor; onu ne teselli edebiliyor ne de yalnız bırakabiliyordu. Sonra Kitty'nin yanına oturup kolunu omzuna atmaya çalıştı fakat Kitty karşı koydu.

-Senden bir açıklama bekliyorum, hemen şimdi, dedi Kostya yüksek sesle, Kitty biraz sakinleşip gözyaşlarını koluyla sildikten sonra.

-Yalnızca adını istiyorum, hepsi bu. Mariam'a hiçbir şey söylemem, yalnızca onun adını istiyorum.

-Fakat neden, ne için?

-Onu tanıyorum.

-Nereden tanıyorsun?

-Kim o kadın?

-Yalnızca bir davette tanıştığım güzel bir kadın, ayrıca evli olduğu için benimle...

-Yalnızca güzel bir kadın... yalnızca güzel bir kadın, diye tekrarladı Kitty, ağabeyinin lafını.

"Demek yalnızca güzel bir kadın diyorsun. Yaptıkları acıtmadı çünkü güzel bir kadındı. Bana ölüm şarkısını söylerken, ne güzel dudakları var diye düşünmüştüm. Ne güzel bir kadın. Ama bana bak, bak bana, ben de bir

kadınım, onun kadar güzel değilim, öldüm, yine dirildim fakat bir kadınım, aynı onun gibi bir kadın."

Daha sonra bu şarkıya eşlik eden, hâlâ etmekte olan insanların, bu şarkının kıskançlık hakkında olmadığını bildiklerinden kuşkuluyum, Brilka.

Kostya pes etmedi, kadının adını Kitty'ye söylemedi. Kostya'nın kimi korumak istediğini Kitty bilmiyordu fakat o kadının adını öğrenmek için her şeyi yapacağına, geri adım atmayacağına emindi.

Oyunculuk kabiliyetini kullanıp sevecen, endişeli kız kardeş rolünü yaparak Kostya'ya şefkatle yaklaşmayı denedi, sonra istediğini yapmazsa Mariam'a her şeyi anlatacağını ima etti. Fakat göründüğü kadarıyla mesele Mariam'ı aşıyordu. Kitty, ağabeyine hayatı zehir etti, onu takibe aldı, rahat vermedi. Kostya'nın sabrı tükendi; Kitty, ağabeyinin, özgürlüğünün bu denli kısıtlanmasına daha fazla dayanamayacağını, sonunda yumuşayacağını düşündü. Onun peşine takılarak soluklanmasına izin vermeyecekti. Kostya'nın hayal bile edemeyeceği kadar inatçıydı.

Yağmur eylül sonunda günlerce hiç durmadan çatıların üzerine yağıp evdekilerin sinirlerini iyice germesinin, Kitty'nin Kostya'nın gece gezintileri hakkında kinayeli bir laf etmesinin sonucunda Kostya'nın sabrı taştı, Kitty'yi elbisesinden yakaladı, çamur içinde kalan bahçeye sürükleyip orada yere attı. Yağmur bardaktan boşanırcasına yağmaya devam ediyordu. İki kardeş saniyeler içerisinde sırılsıklam oldu.

-Yeter, yeter artık! Anlıyor musun, diye bağırdı Kostya yağmurun altında, bu arada yerinden kalkıp vahşi bir kedi gibi ağabeyinin etrafında dönmeye başlayan Kitty'ye baktı.

-Bana onun adını söyle!

-Sen delisin, çıldırdın, parmaklıkların arkasında tutulman gerekir, utanmalısın!

-Bana onun adını söyle, seni rahat bırakayım.

-Sana hiçbir şey yapmadı, rahat bırak onu; Tanrım, yalnızca bir ilişkimiz oldu. Yalnızca küçük bir ilişki. Kocasının elinde büyük bir güç var. Şayet bir şey yolunda gitmezse, akılsız bir şey yaparsan başına büyük bir bela açarsın, senin sorumluluğunu bu sefer ben üstlenmem; her şeyi olduğu gibi bırak!

-İstersen bayıltana kadar sik onu, bunun umurumda olduğunu mu sanıyorsun? Ben yalnızca adını istiyorum.

-Basit bir orospu gibi konuşuyorsun. Babamın mezarda kemikleri sızlıyordur.

-Ne yazık ki mezarı yok. Babamın bir mezarı bile yok.

Kostya bunun üzerine kız kardeşini tekrar yakalayıp tüm gücüyle yüzüne vurdu. Kitty yere düştü, çamurun içinde debelendi, başını kaldırınca çenesinden aşağıya doğru kan aktığı görüldü, altdudağı patlamıştı. Ağlamadı, eliyle yarasını bile yoklamadı, hiçbir acı hissetmiyormuş gibiydi.

O anda Christine evden dışarı koşup kardeşlerin arasına dikildi, avazı

çıktığı kadar bağırarak durmalarını istedi. Kostya ıslak saçları ve ıslak giysileriyle ambale bir vaziyette duraksadı, yaptığı şeye kendisi de inanamıyordu. Fakat Kitty'nin yüz ifadesinde hiçbir pişmanlık veya korku yoktu, kibir ve özgüvenle ağabeyinin yüzüne bakıyordu. Yüzündeki kan yağmur suyuyla karışıp bir tür savaş boyasına dönüştü.

Stasia da bahçeye geldi, Kostya'nın önüne geçerek onu gömleğinin yakasından yakaladı,

-Ne yaptın sen, diye oğluna tısladı.

Fakat Kostya annesine bakıp, "Hepinizden nefret ediyorum," dedi.

Bu cümle hepimizi birbirinden kopardı.

Kitty ekim başında Mariam'ı arayıp bir kafede buluşmayı önerdi. Kardeşler arasındaki gergin hava, buruklukla mesafeden çok etkilenmiş olan Mariam teklife sevinerek hemen kabul etti.

Teknik Üniversite'nin yakınlarında yeni açılan şık bir kafede buluştular; Mariam dış görünüş olarak kafenin müşterilerinden geri kalmamaya özen göstermişti. Üzerinde, endamına pek de olumlu yansımayan çikolata renginde bir döpiyes vardı; Kitty'yi kucakladıktan sonra bir Türk kahvesi siparişi verdi. Genelde hep çay içse de, böyle bir yerde kahve içmesi gerektiğini düşünüyordu.

-Beni aradığın için ne kadar mutlu olduğumu sana söylemem lazım. Geçen ay hiçbirimiz için kolay olmadı, öyle değil mi? Hep her şeyi konuşabileceğimiz bir imkân bulabileceğimizi ümit ettim. Bana kızmanı istemiyorum.

Mariam kelimeleri soluk bile almadan ardı ardına sıraladı.

-Seninle konuşmam lazım.

-Hayır, lütfen beni dinle. Son haftalarda neredeyse hiç uyuyamadım. Aramızda bir şeyin durmasını istemiyorum. Her şey yoluna girecek. Bundan eminim. Bunu birlikte başaracağız. O kadar çok badire atlattık ki, yalnızca bunu istememiz lazım.

Mariam heyecan içerisindeydi, yanakları alev alev yanıyordu, masanın üzerinden uzanıp Kitty'nin elini tuttu, bırakmadı.

-Mariam...

-Her şeyi telafi ederim, değil mi? Arkadaşlığımızdan öylesine vazgeçemeyiz, bu imkânsız. Seni özlüyorum, seni çok özlüyor, senden vazgeçmek istemiyorum. Evet, ağabeyini seviyorum. Ama bu durum seni benim için daha az önemli kılmıyor.

Mariam'ın gözleri sulandı.

-Aranızı açmak, aranızda çatışma olmasını istemiyorum, özellikle de bunun sebebi olmak istemiyorum. Böyle bir şey olursa kendimi bağışlayamam. Siz mükemmel kardeşlersiniz. Pırıl pırıl, yetenekli, akıllı, güzel. Hayır, Kitty, böyle bir şey olmamalı, kendimi bağışlayamam.

Mariam başını yana çevirmişti, kaldırımda öteberiye yürüyen güvercinlere bakıyordu.

-Mari, sana önemli bir şey söylemem gerekiyor.

-Seni seviyorum. Ama onu da seviyorum. Siz bir bütünün iki parçasısınız. Kulağa garip gelebilir fakat bunun üzerine çok düşündüm, neden bahsettiğimi biliyorum. Ben...

-Seni aldatıyor.

-Kitty!

-Bir ilişkisi var. Kadını gördüm fakat adını bilmiyorum; kim olduğunu öğrenebilirsen sana seve seve yardım ederim.

-Kitty!

-Bana inanmıyorsan sen bilirsin. Aramızdaki anlaşmazlığın nedeni sen değildin, o kadındı. Benim dediklerimi araştır, şayet yanılıyorsam söylediklerimi unut, yanılmıyorsam...

-Evet, ne, yanılmıyorsan ne?

-O zaman, seni hiçbir zaman sevmeyecek olan bir adamla hayatını geçirmek isteyip istemediğini düşün.

-Neden her şeyi yerle bir etmek istiyorsun?

Mariam'ın kırmızı yanaklarından aşağıya gözyaşları süzülüyordu.

-Çoktan yerle bir olan bir şeyi yerle bir edemem.

Kitty kendinden nefret ediyor fakat o kadından daha fazla nefret ediyordu.

Kitty o gece teyzesini kendisi için sıcak çikolata pişirmeye ikna etti. Eve geç gelen Kostya çikolatanın kokusunu alınca mutfağa koşup sihirli içecekten istedi. Kitty isteksiz bir hareketle kendi porsiyonunu ikiye bölüp ağabeyiyle paylaştı. Her ikisi de aç kurtlar gibi fincanlarına saldırdı. Kokudan uyanan Stasia da mutfağa geldiğinde çocukların fincanlarındaki çikolatanın son kırıntılarını yaladığını gördü. Kız kardeşine bağırarak bunu nasıl yapabildiğini, reçeteyi nerden bulduğunu sordu, iniltiler içerisinde sandalyeye oturup kaldı. Her ne kadar Stasia, babasının çikolatasından tadan kişilerin nasıl bir bedel ödeyeceğine ilişkin kesin bir fikre sahip olmasa da, her halükârda bir bedel ödeneceğinden kuşku duymuyordu. Çocuklarını bundan korumak, hep daha fazla çikolata arzu etmelerini önlemek istemişti çünkü babasının söylediğine göre çikolatanın içerdiği en büyük tehlikenin, çikolatayı tadan bir kişinin bununla yetinmemesi, sürekli daha fazla istemesi olduğunu biliyordu.

Christine, elinde çikolatayı pişirdiği sac kapla, onun kendisinin de babası olduğunu, reçeteyi öğrenmeye hakkı bulunduğunu söyledi. Stasia bunun üzerine Christine'nin elinden kabı çekerek alıp yere fırlattı. Herkesin bakışı bir anlığına gözü dönmüş gibi davranan Stasia ile kaptan yere dağılan birkaç damla siyah sıvı arasında gidip geldi.

Kostya hipnotize edilmişçesine aniden elleriyle dizlerinin üstüne çöküp parmaklarıyla çikolata damlalarını yerden toplayıp ağzına götürmeye başladı.

Kadınlar hiç konuşmadan ona bakakaldılar. Kostya son kalıntıları da

yerden topladıktan sonra doğrulup büyük bir sükûnetle mutfaktan çıktı.

-Bu da neydi, diye sordu Christine, çaresizlik içerisinde ablasına baktı.

-Hayatının ilk çikolatası herhalde, diye yanıtladı Stasia sitemli bir sesle.

Ben de oradaydım, bal şarabı ve bira içtim,
sakalımdan aşağıya aktı bunlar,
fakat ağzımdan içeriye girmedi.
Bir masalın mutlu sonu için Rus formülü

Kiraz kırmızısı dudaklara sahip uzun boylu sarışının addı Alla kırk yaşındaydı, çocuklarının büyük evde eğlence düzenlemesine izin veren ipek fabrikatörünün komşusuydu. Bu eğlencelerden birinde Kostya da onunla tanıştı. Alla Moskova'da tıp okumuştu, psikiyatri alanında büyük umutlar beslenen birisiydi. Bunun üzerine İçişleri Halk Komiserliği'nin radarına takılıp örgüte katıldı. İş seyahatlerinin birinde, Gürcistan şubesinde olsa da aynı onun gibi İçişleri Halk Komiserliği'nde çalışan müstakbel kocasıyla tanıştıktan sonra Tiflis'e taşınıp faaliyetine burada devam etti. Kocası kendisinden yaklaşık yirmi yaş daha büyüktü, Alla çok geçmeden ondan bıktı, çünkü Alla yalnızca "ajanlarla karşı devrimcilerin, sabotajcılarla her türlü zararlı unsurların" ortaya çıkartılmasında sağlıklı bir iştah göstermekle kalmıyordu, bunun ötesinde kendi bedeni de çok açtı, sürekli çalışan kocası onu tatmin etmekte yetersiz kalmaya başladı.

Ülkenin en güçlü örgütünün hizmetinde geçirdiği on iki yıl boyunca toplam dokuz çocuk aldırmıştı; çocukların hepsi farklı erkeklerdendi, bu müdahaleler gaddarlığını muhtemelen daha da artırdı, özellikle de son müdahalede komplikasyonlar meydana gelmesi sonucunda kısır kalması nedeniyle. Kısırlığını, eline düşen en dayanıklı kadınlara karşı bir ceza, küçük bir şahsi öç gibi kullanıp bunda çok başarılı oldu. Alla örgütün en sadık ama aynı zamanda en korkulan elemanlarındandı. Söylendiğine göre Küçük Büyük Adam bile onun göğsüne bir madalya takmış. Fakat buna ilişkin bilgim kesin değil.

Alla büyükbabamla karşılaşınca iştahı kabarmıştı, onu daha aynı günün akşamında yan eve götürüp pantolonunu çıkardı. Alla'nın kararlılığıyla çabukluğunda İda'yı gören Kostya, ona seve seve teslim oldu. O andan itibaren düzenli bir şekilde buluşmaya başladılar.

Bunu nasıl becerdiğini bilmiyorum ama Mariam onu buldu. Hor görülen birinin incitilmesi mucizeler meydana getirebilir. Mariam geceler boyunca Kostya'yı gözetlemiş, ışıl ışıl parıldayan evin önünde durup onu beklemiş olmalıydı. Evin içinden gelen gülüşmelerle müzik seslerini, Mariam kendisine atılan tokatlar gibi hissediyordu herhalde fakat sonunda aradığını buldu.

Mariam, Kostya'ya evin arkasında bir veda öpücüğü verdikten sonra

çıkmaz sokakta hemen yandaki eve giden sarışın kadını izledi. Daha önce karanlığın içerisinde yalnızca kadının uzun boyuyla şık elbisesini seçebilmişti fakat şimdi sokak lambasının ışığında evinin anahtarlarını ararken cehennemden gelen kadını tanıdı.

Sarışın yumuşak saçlarını, kıpkırmızı dudaklarını, ağır hareketlerini, bedeninin esnekliğini...

Sarışın kadını, kendisinin evlenmek istediği adamla sevişirken tahayyül etmek inanılmaz derecede korkunçtu. Yine de kadının, bakımlı tırnaklarını Kostya'nın sırtına nasıl batırdığını gözlerinin önüne getirmek çok kolay oldu. Saçlarını cilveli bir hareketle geri atmasını, arzuyla ıslanan dudaklarının arasından tıslamaya benzer bir ses çıkarmasını... Aynı geçmiş bir zamanda kendisinin eline zehirli şırıngayı tutuştururken söylediği yumuşak sözlerle cesaretlendirdiği gibi, Kostya'yı da ateşlediğini tahayyül etmek çok kolaydı.

Mariam aynı gece Kitty'yi, penceresine çakıltaşları atarak uyandırdı. Kitty, üstüne bir palto alıp sokağa indi. Christine'nin evinden yeterince uzaklaştıktan sonra kaldırıma oturdular; o anda Kitty, kendisinin bunca zamandır büyük bir hırsla aradığı şeyi Mariam'ın bulduğunu anladı.

-Onu kendi gözlerimle görmemi istedin, değil mi? Kim olduğunu biliyordun, bana söylemedin. – Mariam fısıltı halinde konuşuyordu. Yüz ifadesi bomboştu. Yüzünde öfke bile görülmüyordu. – Neden bana hemen söylemedin?

-Bana inanmazdın, diye mırıldandı Kitty; doğru davranıp davranmadığına, Mariam'ı bu tuzağa göndermeye hakkı olup olmadığına emin değildi.

-Bu ilişki ne zamandan devam ediyor?

Mariam iğne batırılmış bir balon gibi kendi içine çöktü.

-Nereden bileyim?

-Bunu nasıl... Gerçek olamayacak kadar gülünç. Neden beni..?

Mariam ayağa kalktı, karanlık sokağa doğru birkaç adım attı, sonra tekrar geri dönüp oturdu. Tüm vücudu bu rezil gerçeğe direniyor, gerçeği kabul etmiyor gibiydi.

-Bunun için sana kızamıyorum aslında. Kostya ne kadar çürümüş bir kişiliğe sahip olmalı ki, söz konusu eğlenceye davet bile edilmeyen bir kadınla yabancı bir evdeki eğlencede buluşabiliyor.

Mariam güldü. Gülüşü tizdi, zorlama bir havası vardı. Kitty başparmağının tırnağını kan gelene kadar kemirmişti.

-Seni neden oraya gönderdiğimi bilmiyorum. Belki senden onun o kadın olmadığını duymak istiyordum. Fakat o kadın. Başka hiç kimse değil.

Kitty kendi kendine arkadaşından nasıl bir tepki beklediğini sordu, kesinlikle bu tepkiyi beklemiyordu. Belki gözyaşları, isteri, panik, evet, bunları bekliyordu fakat kesinlikle yüzündeki bu duygusuzluğu, sesindeki dönüşü olmayan kararlılığı beklemiyordu.

-Gidip onunla konuşacağım. Senin artık meseleyle bir ilişkin kalmadı.

Kitty kaldırımdan doğrulduktan sonra aşağıya doğru arkadaşına baktı. Bu konumla sözlerinin vurgusunu artırmak niyetindeydi fakat Mariam tekrar güldü, Kitty'nin yüzüne güldü.

-Onunla konuşmak mı? Olduğundan daha aptal mı görünmek istiyorsun, Kitty, dediklerini nasıl anlamamı istersin? Sakın bana meseleyle bir ilişkimin olmadığını söyleme. Şayet böyle olsaydı beni herhalde bir hafiye gibi ağabeyinin peşine takmazdın. Hiç olmazsa kendine bunu itiraf edecek kadar dürüst ol.

Kitty'nin buna verecek bir cevabı yoktu. Mariam'ı o eve göndermesi elbette yanlıştı fakat bunun için artık çok geçti. Kitty kendine bu düşünceyi yasakladı, şimdi tereddüt gösteremezdi. Bu, Mariam'ın kararlılığını –her ne anlama geliyorsa– yalnızca artırmaya yarardı.

-Evet, belki haklısın fakat lütfen bu işi yalnız başıma sonlandırmama izin ver.

-Sonlandırmak mı? Yoksa suç duyurusunda mı bulunacaksın?

Mariam yine alaycı bir tavırla güldü.

Kitty durumun kontrolünü giderek elinden kaçırıyor, Mariam konuşmayı Kitty'nin hiç istemediği, tehlikeli bulduğu bir yöne doğru çekiyordu. Kitty dikkatsizliğiyle tez canlılığına öfkelendi.

Sarışın kadın o zamanlar belki her ikisi için bir ölüm meleğiydi fakat şimdi Mariam için her şeyden önce Kostya'yı onun elinden almaya çalışan bir kadındı, sınıf ile köy okulu kadının kusursuz beyaz teninde yalnızca kaçınılmaz bir kara leke olarak kalmıştı.

Kitty üşümeye başlayınca ellerini birbirine sürttü.

-Sen bu meseleyi sonlandırmak istiyorsun fakat beni yine suç ortağın yaptın. Dolayısıyla ben buradayım, bu meseleyi birlikte sonlandıracağız. Bunun böyle olmasını sen istedin, göründüğü kadarıyla Tanrı da öyle istiyor, dedi Mariam sırtını arkadaşına dönüp hızlı adımlarla sokakta kaybolmadan önce.

Kitty eve dönünce Stasia'nın sigaralarından birini yakarak pencere eşiğine oturdu, Kutsal Tepe'de o ılık yaz akşamında, gerçek olabileceğine hiç ihtimal vermediği o manzarayı kendi gözleriyle gördükten beri ilk kez kendi kendisine tam olarak ne istediğini sordu. Kitty ile ölüm meleği arasında ordular, aygıtlar, sayısız üniformalı küçük büyük adamlar, silahlar, hiçbir zaman aşamayacağı dosyayla iskelet yığınları duruyordu. önündeki olasılıkları telaşla gözden geçirdi. Hiç kuşkusuz, en basiti, sarışının nüfuzlu kocasını boynuzlanmış olduğundan haberdar etmekti. Fakat başka bir kadının doğmamış bebeğini gaddarca elinden alan bir kadınla evli olan bir adam, bu konularda herhalde karısının gerisinde kalmazdı. Öfkesi karısına karşı değil, karısının seçtiği adama karşı yönelir, öcü karısının yaptıklarından daha az korkunç olmazdı. Kitty, ağabeyini böylesi bir tehlikeye atamazdı.

Yorgunluktan uyuyakaldığında öç almanın öçten vazgeçmekten daha kötü bir seçenek olmadığı sonucuna varmıştı.

Mariam kendi içine kapandı. Fakülteye gitmiyor, yurttan çıkmıyor, Kostya ile buluşmuyor, Kitty'nin kapının altından odasına gönderdiği küçük notlara da hiçbir tepki vermiyordu. Kostya, Kitty'yi sorguya çekmeye kalkıştı fakat Kitty, Mariam'ın tutumuyla bir ilişkisi olduğunu reddetti.

Kitty öğrenimiyle, tiyatroyla, özellikle de gitarıyla ilgiliydi. Yalnızca geceleri, tek başına kalınca içini buz gibi bir korku sarıyor, alnını ter damlaları kaplıyor, bir çözüm arayışında yatakta bir taraftan öbür tarafa dönüp duruyordu. Fakat sarışın kadını saplantılı bir şekilde aramakla geçirdiği tüm o haftalardan sonra, ondan vazgeçip her şeyi kendi haline bırakamayacağını hissediyordu.

Aklına Mariam'ın akıbetiyle ilgili bir sürü dehşet senaryosu geliyor, sınıftaki ve samanlıktaki günleri hatırlamak ona azap veriyordu; kâbuslar gündüzleri de gelmeye başlayınca, Mariam'ın yurduna giderek koridorda kapısının önüne oturdu. Ne kadar uzun sürerse sürsün, arkadaşını beklemeye kararlıydı. Mariam er ya da geç dışarıya çıkmak, en azından bir şeyler yemek zorundaydı.

İlk iki gün Kitty boşuna bekledi, kapı kapalı kaldı. Kapıyı aralıklarla yumrukluyor, kapının altından sürekli küçük notlar yolluyor, arkadaşına yalvarıyor, onu ikna etmeye çalışıyor fakat hepsi sonuçsuz kalıyordu.

Üçüncü günün sabahı, öğrencileri çoğu derslere dağılıp yurt boşaldıktan sonra, Mariam kapıda belirdi. Üzerinde uzun bir yağmurluk vardı, saçına şekil vermişti.

-Gezmeye gidelim, dedi Mariam sanki hiçbir şey olmamış, iki arkadaş sokaklarda çekirdek çıtlatarak yürüyüşe çıkıyormuşçasına.

Fakat Mariam kararlı bir şekilde sokağa çıkıp otobüs durağına yöneldi. Dış görünüşünde her şey her zaman olduğu gibi düzgün ve güzeldi. Yalnızca gözlerinin altındaki koyu halkalar, içinde yolunu kaybettiği karanlık labirenti açığa vurmaktaydı.

-Eski şehre gidiyoruz, dedi Mariam, ardından ilk gelen otobüse bindi.

Kitty otobüste arkadaşının yanına oturdu. Şehir sisli ve nemli, gökyüzü bulutluydu. Henüz gerçek anlamda sonbahar gelmemişti, buz tutmuyordu. Otobüsün penceresinden sokaklara, yayalara, gri günden kaçan insanlara baktılar. Kitty başını Mariam'ın omzuna koydu, rahatlayarak derin bir nefes aldı.

Otobüsten Lenin Meydanı'nda indiler, Kirowstraße'den yukarıya doğru yürümeye başladılar. Yürüyüş hızıyla yönünü Mariam belirliyordu. Hüzün verici bir boşluk sergileyen, tezgâhında yalnızca bir tane yarım salamla iki çeşit peynir bulunan bir dükkândan biraz malt birası alıp çabucak içtiler. Mariam hiçbir yerde uzun bir süre durmayıp hep yeşil tepelere doğru yokuş yukarı giden yoluna kararlılıkla devam ediyordu. Kitty soru sormuyor, arkadaşının adımlarına uymaya çalışıyordu; Mariam ile yürümekten dolayı mutluydu.

Merkez Komitesi binasının büyük, korunaklı bahçesini geride bırakıp

sola döndüler, küçük kestirmeler aldılar, ıssız bir bankta biraz oturdular, teleferik durağının önünden geçtiler, insanların bindiği ufak kabinlere baktılar.

Mariam aniden Kitty'ye dönerek onun ceketiyle kazağını yukarıya kaldırdı. Sonra arkadaşının çıplak karnına bakarken, diğer eliyle eteğiyle külotlu çorabını aşağıya bastırdı, karnının altında göz gezdirdi.

-Ne yapıyorsun?

Kitty şaşırmış, tedirgin olmuştu, arkadaşının onu incelemesine izin verdi.

-Sende açtığım yaraları görmek istiyordum, bakalım iyileşmişler mi. O günden beri yaralara bakmadım.

-Sen bende hiçbir yara açmadın, saçmalama.

Mariam birdenbire sırtını döndü, basmakalıp bir özür mırıldandıktan sonra hızlı adımlarla yoluna devam etti.

Parke taşlı Chitadzestraße'yi arkalarında bırakıp üstlerinde sanatçı mezarlığını gördüklerinde, Kitty, Mariam'ın hedefinin neresi olduğunu anladı. İpek fabrikatörünün evi yalnızca biraz ilerideydi. Kitty durdu, arkadaşından bunun ne demek olduğunu, nereye gittiğini açıklamasını istedi. Ancak Mariam yürümeye devam etti, bir yandan da Kitty'ye kendisini izlemesini, her şeyin yolunda olduğunu, kadının kocasının seyahate çıktığını söyledi.

Kitty itiraz etmek istedi fakat Mariam köşede durup kırmızı tuğlalı evin kapısına çıkan üç basamağı almıştı bile. Kitty arkadaşından bağırarak bunu yapmamasını istedi ancak daha evin kapısına varmadan Kitty'nin demirden bir aslan kafasını kapıya çarptığını gördü.

Kitty tam ayağını ilk basamağa koymuştu ki kapı açıldı, Alla karşılarına çıktı. Kırmızı rujlu dudaklarının arasında bir sigara, üzerinde beyaz ipek bir kombinezon vardı, saçları bigudilerle toplanmıştı.

-Evet, diye sordu Alla kızarak.

Kitty, Mariam'ı gömleğinin kolundan tutarak çekmek istedi fakat ağır bir taş gibi yerinde kalakaldı, hiç kıpırdamadan kırmızı dudaklara bakıyordu.

-Evet, diye tekrarladı sarışın kadın; ses tonu önemli bir şey yaparken rahatsız edilmiş gibi daha da aksileşti.

-Arkadaşım yaralandı, düşüp dizlerini çizdi, bir dakikalığına banyonuzu kullanabilirsek, çok...

Mariam'ın sesi şaşırtıcı derecede sakindi. Gürcüce konuşmuştu. Kitty'nin bacaklarında koyu renk pamuk çoraplar vardı, Kitty'nin dizlerine acele bir bakış fırlatan kadın hiçbir şey göremedi. Bir an düşündü. Yüzünde bir gerilme oldu. Belki ikisinden birini veya her ikisini birden tanımıştı. Bizi kesinlikle tanıdı diye düşündü Kitty. Mesleğinde böylesine usta olan bir kadının onları evine alacağını düşünmek aslında delilikti fakat bunu yaptı. Başıyla onayladıktan sonra kapıyı kızların geçebileceği kadar aralamadan önce Rusça kısaca ekledi,

-Fakat lütfen acele edin, fazla zamanım yok!

Kitty tüm vücudunun titrediğini hissetti. Onlara yolu gösteren sarışın kadının arkasına takılan Mariam'ı adım adım izledi. Buna inanamıyordu. Gerçek olamazdı. Hem de böyle, şimdi, bu kadar kolay...

Aydınlık, geniş, serin ve gölgeli bir evdi. İçerisi taze kahve çekirdeği kokuyordu. Sarışın kadın Kitty ile Mariam'ı karanlık koridordan fayanslarla kaplı bir banyoya götürdü, banyoda güzel bide ile bir porselen lavabo vardı. Kitty kapıyı arkasından kilitledi, nefes darlığı çekmeye başladı.

-Ne yapıyorsun?

Kitty, içinden yükselen bir çığlığı bastırıp fısıldadı.

Mariam gülümsedi; bu, Kitty'yi daha da huzursuz etti, Mariam hâlâ kapıya bakarak gülümsüyordu. Kitty musluğu açtı.

-Bunu istemiyor muydun? İşte buradayız. Sonunda buraya geldik.

-Burada kesinlikle tek başına değildir. Ayrıca ne yapmayı düşünüyorsun? Bize daha dikkatli bakarsa her şey biter. Gidelim buradan, çabuk.

Kitty heyecandan kekeliyordu.

-Hayır. Her şey olması gerektiği gibi. Bizi tanımadı, sana hiç bakmadı bile; sana bile, Kitty. Fakat bizi hatırlayacak, sana söz veriyorum, bizi hatırlayacak.

Kitty bir şey söyleyemeden Mariam banyodan dışarı fırladı.

Kitty olağanüstü, felç edici, derin bir dehşete kapılıp öylece donakaldı. Suya kulak kabartırken nefes alıp verişini kontrol altına almaya çalışıyordu.

Birdenbire yere bir şeyin düştüğünü duydu, sonra çığlıklar geldi fakat kimin çığlık attığını anlamadı. Kapının kulpunu aşağıya indirip dikkatli bir şekilde koridora baktı, koridor hâlâ karanlıktı.

Yavaşça banyodan çıktı, evin derinliğinden gelen sesleri takip etti, koridorun sonuna gelip mutfağa girdi. Ağır, koyu renk duvar dolapları, geniş bir yemek masası, mandalinalarla dolu bir meyve sepeti. Lavabonun yanında iki kirli tabak. Duvarda soluk bir manzara resmi. Sonra Başkomutan'ın küçük bir portresi, hemen yanında sarışın kadınla daha yaşlı bir erkeği gösteren bir fotoğraf, adam kolunu sarışın kadının omzuna atmış.

-Mariam?

Kitty'nin sesi bir yerlerde kayboluyor gibiydi. Evde o kadar derin bir sessizlik hâkimdi ki kendini yalnız hissetti. Aniden bir gülme duyuldu, bir kapının bulunduğu sağ taraftan geliyordu. Kitty kapıyı açıp oturma odasına girdi. Odanın ortasında goblen kaplamalı bir kanepe, kanepenin önünde ise üzerinde moda dergileri olan bir cam masa vardı. Sarışın kadın kanepede kombinezonuyla oturuyordu; göğsü inip kalkıyordu, ardına kadar açılmış gözleri cam gibi berraktı. Mariam'ın yüzüne gülüyordu; gülüşü o kadar garipti ki, insan sarışın kadının, içinde olduğu durumu çok komik bulduğunu düşünmekten kendini alamıyordu. Yumuşak tarzına hiç uymayan kaba, neredeyse bayağı bir gülüştü bu.

Mariam, kadının karşısında duruyordu, elinde büyük bir mutfak bıçağı vardı, Kitty bıçağı daha yeni görüyordu, Mariam onu sabahtan beri çantasında taşımış olmalıydı. Mariam'ın eli titremiyordu, sanki bıçağı tutmayı uzun

süre çalışmışçasına sıkı sıkıya kavramıştı. Fakat yüzü çok gergindi, kadının gülüşü onu fark edilir bir şekilde sinirlendiriyordu. Yüzünü Kitty'ye doğru döndü, gözleri donuktu.

-Mariam... Ne yapıyorsun sen?

Kitty arkadaşına doğru ürkek bir adım attı.

-Ona bakmanı istiyorum. Nasıl, şimdi hatırlıyor musun?

Mariam sarışın kadına döndü. Kanepenin yanında bir vazonun kırık parçaları yere yayılmıştı; vazo, Mariam kadını zorla kanepeye oturturken yere düşmüş olmalıydı.

-Kes, gülme artık, bırak şu gülmeyi, diye bağırdı Mariam aniden; Kitty bayılacak gibi oldu.

-Mariam, lütfen yanlış bir şey yapma!

Kitty elini arkadaşına doğru uzattı.

-Nasıl yani? Senelerdir peşinde olduğun şey bu değil miydi? Hep bunu istemedin mi? Ha? İşte oldu. İşte istediğin şey. Haydi, buyur, tadını çıkar!

Sarışın kadın aniden yerinden doğruldu, cam masanın üzerindeki bir sagara tabakasına uzandı, içinden pembe bir sigara çıkarıp yaktı. Saçlarındaki bigudilerin birkaç tanesi yere düşmüştü, şimdi yüzüne kıvrık saç tutamları düşüyordu. Bu acınacak durumda bile kötü görünmemeyi başarıyordu.

-Tatlım, başınıza çok büyük sorunlar açıyorsunuz. Gerçekten çok büyük. O nedenle sana şu aptalca bıçağı derhal kenara koymanı, ne diyeceksen demeni, sonra da buradan gitmeni tavsiye ediyorum. Henüz kızmadım, dolayısıyla hâlâ şanslısınız fakat şansınızı fazla zorlamayın.

-Durumu anlamıyor, ne kadar kötü! Herhalde daha açık anlatmamız gerekli; gel, Kitty, buraya gel!

Mariam eliyle Kitty'yi yanına çağırdı.

Kitty, sanki korkudan yürümeyi unutmuş gibi duraksayarak ağır ağır yaklaştı. Mariam onu bileğinden tuttu, kendisine doğru çekti, eteğini çekiştirdi, yukarıya kaldırıp yaraları gösterdi. Korkudan kaskatı kesilen Kitty karşı koymaya çalışarak geriye doğru sendeledi fakat Mariam onu eteğinin ucundan tuttu, etekliği tekrar yukarıya kaldırdı. Alla omuzlarını silkerek, hiç umursamadan Kitty'nin çıplak yerlerine bakıyordu.

Kitty içinde yine bir bulantının yükseldiğini hissetti.

Kafasından kadının onları çoktan hatırlayıp şimdi yalnızca rol yaptığı, başka bir seçeneğin söz konusu olamayacağı geçti. Sergilediği o gösterişli vücudu, kırmızı dudaklarının etrafında oluşan o soğukkanlı gülümsemesi, buz gibi o surat, tüm bunlar oynadığı rolün bir parçasıydı; belki de bundan garip bir haz alıyordu.

Kitty, içini tuhaf bir tiksinti duygusunun kapladığını hissetti, yaralarının arasında bir şey patlar gibi oldu. Tiksinti nefrete dönüştü. Nefret, diğer tüm duyguları, hatta korkusunu bile yok edip parçalara ayırdı, artık içinde nefretten başka hiçbir şey kalmamıştı.

-Şimdi hatırlıyor musun? Yavaş yavaş kafan basmaya başlıyor mu, diye bağırdı Mariam.

Fakat kadında en ufak bir hareket olmadı, yüz ifadesi hiç değişmedi.

-Bir şeyleri karıştırıyorsun, tatlım, dedi kadın Rusça, sigarasının külünü yere silkti.

-Fakat biz seni hatırlıyoruz. Hem de çok iyi, öyle değil mi? Ama o fahişe ellerinle Kostya'ya da uzanmış olmasaydın belki şimdi burada olmazdık.

Mariam sinirden kudurmuş gibiydi.

Kostya'nın adının geçmesi, kadının ince, çekilmiş kaşlarının şimşek hızıyla havaya kalkmasına neden oldu. Sigaranın dumanını bir daire şeklinde dışarı üfledi. Yüzündeki gülümseme yok oldu, şimdi düşünüyor gibiydi. Göründüğü kadarıyla Kostya adı, oynadığı oyuna ters gelmişti.

Kitty, yüzünü kan basan, terleyen, karşılarındaki ölüm meleğine kıyasla çok bitik ve güçsüz görünen arkadaşına, bacaklarından aşağıya sarkan külotlu çorabına, titreyen ellerine baktı, alnındaki teri, güçsüzlüğünü, gülünçlüğünü, çaresizliğini hissetti; Mariam'ın *Ama o fahişe ellerinle Kostya'ya da uzanmış olmasaydın belki şimdi burada olmazdık* diyerek hata yaptığını anladı.

Mariam'a bu kadından hiç bahsetmemeliydi. Mariam göründüğü kadarıyla hâlâ karşılarında oturmuş sigara içen bu kadının, ona mutluluğu vaat eden erkeğiyle hayallerini elinden aldığını düşünüyor, yanılgısını idrak edemiyordu. Bu kadının yalnızca bir temsilci, Kostya'nın arzu ettiği sayısız kadından yalnızca bir tanesi olduğunu anlamıyordu. Sergilediği yaralarıyla orada öylece duran, bu gerçeküstü görüntüye, adalet elde etmek için girişilen bu gülünç çabaya ortak olan kendisinin yanılgısı da Mariam'ınkinden daha küçük değildi. Çünkü bir şeyin değişeceğini, tarifi zor bir suçun kabulünün manevi bir memnuniyet sağlayacağını sanmak büyük bir hataydı.

Kitty sarışın kadının kristal mavisi gözlerinde, onun hiçbir davranışından memnuniyet gibi bir şey duymayacağını, kaç bıçakla tehdit edilirse edilsin, suçunu bir suç olarak kabul etmeyeceğini okuyordu. Bu kadın yaşadığı hayata, hizmet ettiği adama, biçimlenmesine katkıda bulunduğu devlete inanıyordu; ne Mariam, ne Kitty ne de ortaya dökülen yaralarla bıçak bu gerçeği değiştiremezdi. Bir insanın gerçeğini bir devletin gerçeğinden daha üstün tutan, pişmanlık duymaya açık, vicdan sahibi birisi o köy okuluna gitmez, o sınıfı bir ameliyathaneye dönüştürmez, bir hemşireden katil, hamile bir kızdan öksüz bir anne yapmazdı.

Kitty, bu öğleden sonra ne şekilde sonuçlanırsa sonuçlansın, bebeğinin ölü bedenini toprak altında her gün yoklayacağını, yaralarına dokununca cehennemin izlerini hissedeceğini, her halükârda kurban olarak kalacağını anladı. Bu böyleydi, hep de böyle kalacaktı çünkü köy okulundaki günler, içine kızgın demirle dağlanmıştı. Bunu idrak etmek o denli kötü, tiksindirici ve iticiydi ki, yüzünü yana çevirdi, gerileyip köşede kusmaya başladı.

-Ne yapıyorsun sen orada, diye sinirlendi sarışın kadın ayağa fırlayarak.

Mariam bıçağı ona doğru uzattı, bıçağın ince ipek gömleğe değmesine kıl payı kalmıştı. Kadın tekrar oturdu.

-Söyle bakalım, nasıl gidiyor? Kostya ile nasıl gidiyor? Kızgın bir dişi köpek gibi onun peşinden koşuyor musun? Eğleniyor musun?

Mariam hâlâ şahsi intikamının peşindeydi.

-Ne demek oluyor bu? –Alla'nın yüzü karardı. –Seni tanımıyorum, ikinizi de tanımıyorum. Çok ileri gittiniz. Sabrım artık tükeniyor, inan bana tatlım, bunun bedelini ödeyeceksin.

-Yaralardan haberin yok, sınıftan haberin yok, şırıngadan haberin yok, oluk gibi akan kandan haberin yok, ölü bebekten haberin yok... Bu ellere bak, bu kadının rahmini kesip alan eller bunlar, bundan da haberin yok, değil mi? Ama Kostya'nın sikinden haberin var, ne kadar güzel!

Kitty, Mariam'ın sözcük seçimine, hafızaları tazeleme tarzına şaşırdı.

-Lütfen, Mariam, bırak, faydası olmaz... Lütfen. Gidelim buradan. Ben iyi değilim.

Kitty kazağının koluyla ağzını sildi.

-İyi hissetmiyorsun, değil mi, Kitty, şu anda iyi hissetmiyorsun? Peki, bu kadın benden bebeğini öldürmemi istediğinde nasıl hissediyordun? O zaman iyi mi hissediyordun? Ölmek isteyecek kadar kötü değil miydin? Hiçbir yere gitmiyoruz, ilkönce bu orospu...

-Yeter artık. Defolun gidin evimden!

Her şeye rağmen ne kadar serinkanlı diye düşündü Kitty. Oyunu ne kadar iyi oynuyor.

Dışarıda akşam olmuştu. Oda alacakaranlığın içinde giderek kayboluyor, yüz hatları belirsizleşiyordu. Anılar ilk kar gibi yumuşak, şeffaf bir şekilde sarışın kadının güzel, makyajı yarım kalmış kirpiklerine düşmeye başlamıştı. Kitty, nefretini ellerinde bir topak haline getirip kadının yüzüne fırlatmak istiyordu. Nefret topağı kadına isabet edip güzel yüzünü parçalayacak, omuzlarına düşüp dağılacak, onu dizlerinin üstüne çöktürecekti. Sonra onun göğüskafesini açacak, belki Mariam bunu yapmasına yardım edecekti. Tertemiz, ince bir kesik... Kanlı ağır topak göğüs kafesinin içinde kaybolacak, Kitty'nin kanı onun damarlarında uğuldayacak, onun kanına karışacak, zehre dönüşecek, sarı saçlarını saniyeler içerisinde bembeyaz yapacaktı...

-Kitty!

Mariam'ın sesi Kitty'nin düşüncelerini yarıda kesti. Kadın ayağa kalkmıştı, Mariam'a yaklaşıyordu.

-O lanet olası bıçağı bırak, sen ne yaptığını, kiminle aşık attığını bilmiyorsun; bıçağı bırak, sonra evimden defolup gidin, size son bir şans veriyorum, bu kadarı yeter! Zihinsel özürlü, zırdeli pislikler!

Sarışın kadın hâlâ ağır adımlarla Mariam'ın üzerine geliyordu; Mariam biraz geriledi fakat bıçağı sıkı sıkıya elinde tutuyordu.

Hızla odaya yerleşen karanlığa rağmen Kitty arkadaşının yüzündeki gözyaşlarını gördü. Bu anlamsız savaşta her zaman kaybetmek zorundalar mıydı?

-Kitty, bir şeyler yap. Lanet olsun, bana neden yardım etmiyorsun?

Mariam sızlanmaya başladı.

-İşiniz bitti, sizin işiniz artık tamamıyla bitti! Sizi hayatta bırakmamam gerekiyordu, sizin işinizi o zaman bitirmeliydim, nankör pislikler, aşağılık yaratıklar sizi!

Alla'nın sesi net ve aşırı derecede tizdi.

Bu cümle Kitty'nin donup kalmasına neden oldu, Mariam'ın bıçağı tutan eli de bir anlığına gevşer gibi oldu. Zaman durmuş, dünya dönmeye ara vermiş gibiydi, düşünceler birbiri ardına gidip geliyordu. Cehennemden gelen kadın, cehennemin varlığını, kendisinin de orasının efendisi olduğunu itiraf etmişti.

Fakat bu korkunç itiraf aynı zamanda Kitty'nin hiç olmadığı kadar büyük bir çaresizliğe kapılmasına neden oldu.

Alla'nın yüzüne büyük bir öfke yansımıştı, iki kıza nefretle baktı. Kitty, Mariam'a doğru bir adım attı, Mariam sırtı dönük bir vaziyette ona yaklaşıyordu.

-Buradan ne çıkacağını sanıyorsunuz, sefil yaratıklar? Evime giriyor, beni bu gülünç şeyle tehdit ediyor, benim duygulanıp gözyaşlarına boğulacağımı bekliyorsunuz. Siz cezanın ne olduğunu biliyor musunuz? Acının ne olduğunu biliyor musunuz? Anlaşıldığı kadarıyla yeterince değil, o halde birisinin size bunları öğretmesi gerekiyor.

Alla'nın gözleri akşamın loş ışığında hastalıklı bir kinle parlıyordu. Güzel yüzü ilk kez çirkin bir şekilde gerilmişti. Bu arada Mariam'a çok yaklaşmıştı.

-Daha fazla yaklaşma, sakın bunu deneme, orada kal, diye bağırdı Mariam, Kitty arkadaşının korkusunu hissetti.

Çok ileri gitmişlerdi, bu odadan kolay kolay çıkamayacaklardı; daha ne kadar kusmak zorunda kalsa da bunun içinden geçmeleri gerekiyordu.

Sarışın kadın şimdi tam karşılarındaydı, rujunun tatlımsı kokusu burunlarına geldi.

Roller değişmiş, Mariam gözlemci konumuna geçmişti. Bir adım yana çekilip küçük bir masa lambasının ışığını açtı; tam bu anda Kitty'nin göğüskafesi büyüdü, ağzından bir çığlık fırladı. Çığlık vücudunun tam merkezinden geliyordu, Kitty çığlığı izledi, sarışın kadının üzerine atladı. Sarışın kadın şaşırmış gibiydi, ilkin kendisini savunamayıp yere düştü; aniden kan görüldü, Alla vazonun kırıklarının üzerine düşünce çıplak yerlerini kesmişti; inledi fakat acı duyarken bile sakinliğini korudu.

Kitty nefes nefeseydi. Alla yerde doğrulup kesilmiş dizlerini, bileklerini, dirseklerini inceledi.

Bir anlığına hiç ses çıkmadı. Sonra Alla ayağa kalktı, Kitty'nin boynuna sarılıp bakımlı, beyaz ama kan bulaşmış elleriyle Kitty'nin boynunu sıkmaya başladı.

-Pislikler, sizin işiniz bitti, siz...

Kitty, Alla'nın ellerine yapışıp boynundan sökmeye çalıştı, nefes alamıyordu.

Mariam ikisinin arasına girdi, bu arada masa lambasını yana devirin-

ce ortalık tekrar karanlığa büründü. Alla'yı sarı saçlarından tutup Kitty'den uzaklaştırdı, Kitty öksürerek yan tarafa süründü.

-Size acımamam lazımdı. Sizin gibiler yok edilmeli, hiçbir şey öğrenmiyorsunuz, toplumumuza layık değilsiniz, diye sızlandı sarışın, kan içinde kalan dizlerine sarılırken. –Sargı bezine ihtiyacım var, ben... Banyoya gitmem lazım, diye âdeta yalvarırcasına ekledi.

-Hiçbir yere gitmiyorsun. Onun da o zaman her yeri kan içerisindeydi.

Mariam'ın elindeki bıçak hemen göze çarpıyordu.

-Ne istiyorsunuz benden, ne istiyorsunuz lanet olası kahpeler?

Alla'nın sesinde ilk kez çaresizlik gibi bir şey vardı.

-Hâlâ anlamadı, Kitty, ne diyorsun, açıklayalım mı? Ona bir iyilik yapalım mı? Evet, evet, haydi, güzel sürprizi ondan daha fazla saklamayalım. –Göründüğü kadarıyla Mariam özgüvenini tekrar geri kazanmıştı, duruma hâkimdi. –Bu, Kostya'nın kız kardeşi, şimdi anladın mı? Bebeğiyle rahmini aldığın kadın, Kostya'nın kız kardeşi. Kızgın bir dişi köpek gibi peşinden koştuğun, seni beğenmesi için saçına bu bigudileri taktığın, üstüne çıkmasını istediğin adamın kız kardeşi.

-Yeter, yeter, yeter, lütfen sus, diye yalvardı Kitty, elleriyle kulaklarını kapadı.

Sarışın kadının yüzü yavaşça çarpık bir maskeye dönüştü, karanlıkta bunun tiksintiden mi yoksa korkudan mı kaynaklandığı anlaşılmıyordu.

Alla'nın bu dehşet verici gürültü patırtının ince bağlantılarını yavaş yavaş anlamaya başladığı anla eşzamanlı olarak, Stasia da kız kardeşinin bahçesinde öksüz bir şekilde köşedeki sallanan koltuğa oturup bir filtresiz sigara yaktı. Fakat gördüğü şey karşısında ağzı açık kaldı, ağzında tüten sigara yere düştü, hızla geriye yaslanınca arkaya devrildi.

Christine'nin Kostya ile sık sık oturduğu, kendisinin de kız kardeşiyle birlikte günün sonunda vişne likörü içtiği küçük ahşap masada şimdi Thekla ile Sopio oturmuş kâğıt oynuyorlardı. Thekla'nın üzerinde, tüylü bir boyunlukla süslenmiş pembe bir sabahlık, Sopio'nun üzerinde ise bir smokin vardı. Orada öyle canlı kanlı, gerçek hayatta oturmuş kâğıt oynuyorlardı. Stasia bunun aptalca bir yanılsama olduğu umuduyla birkaç kez gözlerini açıp kapadı fakat Thekla ile Sopio yok olmadı, tam tersine masada oturup kâğıt oyunlarına dikkatle, sakin bir şekilde devam ettiler. Stasia'nın şaşkınlıktan boğazı kurudu.

Alla kontrolünü kaybetmişti. Korkusu artık açık seçik belli oluyordu. Elinin bir hareketiyle Mariam'ın kolundan tutup yüzüne vurmuştu. Bu arada odanın içi zifiri karanlık olmuştu; Kitty sesler duydu, devrilen bir mobilya, bağırma çağırmalar. Kimin kime vurduğunu tam olarak göremiyordu fakat sarışın kadın, Mariam'ı yakalamıştı. Kitty onun üzerine atladı, onu kollarıyla sarıp cam masaya doğru ittirildi. Elini yumruk haline getirdikten sonra kadının sırtına tüm gücüyle vurdu.

Kitty bıçağın Mariam'ın elinden kaydığını, bir an parıldayarak yere düştüğünü gördü, yere düşerken sert bir ses çıktı.

Alla şimşek hızıyla döndü, Mariam'ı bıraktı, bigudiler havada uçuştu, sarı saçları Kitty'nin yüzüne geldi, Kitty kadının uzun tırnaklarını kendi yüzünde hissetti; Alla pençeye benzeyen elleriyle Kitty'nin yüzünü aşağıya bastırıyordu, kadının teninin tatlımsı kokusu Kitty'nin burnuna geldiğinde başının dönmesine neden oldu. Sarışın kadın tüm vücuduyla Kitty'ye doğru dönüp yumruğunu karın boşluğuna, yani o gün bebeğin sanki doğmanın aynı zamanda ölmek anlamına geldiğini daha şimdiden biliyormuşçasına korkuyla büzüldüğü yere indirdi.

Kitty nefesinin kesildiğini hissetti, arkaya devrilmemek için koltuğun koluna tutundu. İkinci bir yumruk geldi, bu sefer biraz daha yukarıya, diyaframına; kadın bu sefer bir tekme savurmuştu. Kitty nefes almaya çalıştı.

Mariam arkadan kadının üstüne atlayarak onu sıkı sıkıya tuttu; manzara bir anlığına rayından çıkmış bir oyunu andırıyordu. Oyunda çocuklardan biri diğerini şakayla karışık atlıkarınca misali havada döndürüyor, sonunda çocuklardan biri dizlerinin üstüne çöküyor, diğeri ise bıçağın sivri ucunu yere çökenin yumuşacık gırtlağına bastırıyordu. Fakat tam o anda Alla yüzünü aniden yana çevirdi, kolunu akrobatik bir ustalıkla öne uzatarak orta ve işaretparmağını Mariam'ın göz çukurlarına daldırdı. Ortalığa kan fışkırdı, ılık kan damlaları bir yaz yağmuru gibi üstlerine, Kitty'nin yüzüne, boynuna, göğsüne düştü; etraf demir kokuyordu.

Sonra Alla göğsünden hırıltılar çıkararak ağır çekimdeymişçesine arkaya doğru devrildi, kanlı bıçak Mariam'ın elinden kayıp metalik bir çarpma sesiyle yere düştü. Ardından tüyler ürpertici bir çığlık duyuldu; Kitty, çığlığın Mariam'dan mı yoksa ölüm meleğinden mi geldiğini anlayamadı. Sonra her yer sessizliğe büründü. En ufak bir kıpırtı yoktu. Kitty dilinin ucunda bir demir tadı alınca içindeki öğürme hissini bastırdı. Bu arada Mariam'ın fısıltı halinde çıkan sesini duydu,

-Arteria carotis communis... Bunu birkaç gün önce derste görmüştük.

Fakat Mariam'ın sesi uzak bir gezegenden geliyormuş gibiydi.

Sonuna geldim yolun, ağa yakalanmış bir hayvan.
/ Uzaklarda insanlar var ve özgürlük, ışık.
/ Arkamda sürek avının sesleri,
/ Çıkamıyorum yollara istediğim gibi.
Pasternak

Alla'nın ölüm zamanı daha sonra 2 Kasım 1947 gününün akşamı saat on ile gece yarısı arası olarak belirlendi. Ölüm nedeni ise boyun şahdamarının kesilmesi –arteria carotis communis– olarak verildi. Fakat ölüm belgesinde, Alla'nın ölümünün Ortodoks inançla büyümüş bir bakirenin, çok yakında bir denizci subayıyla evlenecek, tıp öğrenimini tamamlayıp bir poliklinikte veya şansı varsa bir şehir hastanesinde çalışacak, çocuklar doğuracak, onları büyütecek, sevecek, şımartacak, onların mutluluğuna kocasıyla Kırım şampanyasıyla kadeh kaldıracak olan bir bakirenin eliyle gerçekleştiği belirtilmiyordu.

Mariam ilkin evi terk etmeyi, ellerindeki kanı yıkayıp kaçmayı, olayın bir kaza sonucu meydana geldiğini, en azından meşru müdafaa olduğunu söylemeyi, Alla parmaklarını gözüne sokmasaydı bıçağı belki de kullanmayacağını ileri sürmeyi reddetmişti. Bayılmaya yakın, her yanına kan bulaşmış olan Kitty ölünün yatak odasına gitti, temiz elbiseler buldu, kendi giysilerini çantasına tıkıştırıp evden çıktı.

-Şimdi Kostya'ya gidip ne olduğunu ona anlatıyorsun, bilmesi gereken her şeyi anlatıyorsun, ikimizin hikâyesi de buna dahil. Ben burada kalıyorum. Kostya milise haber versin. Ben burada kalıp bekleyeceğim, demişti Mariam, Kitty'ye.

Kostya, kız kardeşine hiç bakmadı, monoton bir sesle sürekli aynı soruları tekrarladı. Şafak yeni yeni sökerken hâlâ uykulu bir vaziyette yatağının üzerinde oturuyordu. Kitty ezbere öğrenilmiş kafiyesiz bir şiir gibi aynı kelimeleri tekrar sıraladı: Kutsal Tepe'deki ev. O kadın, Mariam. Aslan kafasıyla kapıya vurulması. Çığlıklar. Kavga. Bıçak. Mariam. Kan.

-Milise haber vermen lazım, Kostya. Mariam hâlâ orada. İfade vereceğim, bilmek istedikleri her şeyi söyleyeceğim. Şimdi yalnızca uyumak istiyorum.

Kitty artık ayakta duramıyordu, yere çöktü, bu arada başı yatağın kenarına çarptığında alnı açıldı. Hiç kıpırdamadı, başı önüne düşmüştü, tek elle yatağa tutunuyordu.

-Yaşadığına pişman olman için elimden gelen her şeyi yapacağım, dedi

Kostya birdenbire, ardından kız kardeşini zorla ayağa kaldırdı.

Kitty sürekli yere çöküyordu fakat Kostya onu ayakta tutup yüzüne baktı.

-Şimdi sana söylenenleri yapacaksın! Harfiyen. Beni anladın mı?

Kitty istemsizce başını salladı.

Kostya duvarı yumruklamaya, odanın içinde volta atmaya başladı; kendi kendisiyle konuşuyor, bir çözüm arıyordu. Çaresizlik içindeydi, korkuyordu. Yüzünü yorgana gömen Kitty, içinde hiçbir duygu olmaksızın konuşmaya başladı; kör gözler ve lastik gibi eklemlerle karnındaki bebeği, sınıf odasını, çıplak duvarları, bitmek bilmeyen sorgulamaları, korkularını, soğuk kelimeleri, sarışın güzel bir kadının şefkatli bakışlarını, kayışları, işkenceyi, Mariam'ı, yumuşak ellerini, şırıngayı, ölü doğan bebeği, Mariam'ın aldığı rahmini, samanlıkta geçirdiği yarı ölü günleri, sineklerin vızıltısını, toprağın altındaki bebeğin cesedine dokunuşunu anlattı. Evet, tüm bunları Kostya'ya anlattı fakat kelimeler kulağa o kadar gaddarca geliyordu ki, insan bunlardan yola çıkarak bir şeyler tahayyül etmeye cesaret edemiyordu.

Kostya kaskatı kesilmişti, fal taşı gibi açılmış gözlerle duvara yaslanmış duruyordu; duyduklarını nereye koyacağını, bundan sonra nasıl yaşayacağını bilemediği belli oluyordu. Şayet Kitty tüm bunları ona anlatmasaydı daha sonra verdiği kararı kesinlikle vermez, hikâyemizde her şey –daha önce de sıkça olduğu gibi– çok farklı gelişirdi; sen de Viyana trenine binmezdin, Brilka (evet, evet, her şey bu güne, bu günün sonuçlarına geri dönüyor, Brilka).

-Kitty orada değildi. Orada değildi. Mariam'ın kendisi bunu söylüyor, ifadesi bunu tasdik edecek.

-Fakat...

-Bana karışmayacaksınız. Kimse sizi ifade vermeye çağırmayacak. Daha fazla hasar oluşmasına, hepimizin bu olayın içine çekilmesine izin vermeyeceğim; tüm bunlar yalnızca Kitty o haini sevdiği için oldu, onu geberteceğim.

-Fakat Andro'nun ne suçu var?

-Ne suçu mu var, *deda*? Çeneni kapa yeter. İkiniz de susun. Tek kelime duymak istemiyorum.

-Fakat Kitty sürekli ifade vermek istediğini söylüyor. Bu sabah çayını götürdüğümde...

-Kimin umurunda onun ne istediği? Susup bunu siz sağlayacaksınız. Her şey bitti. Mariam onu beraberinde götürdü, bıçak Mariam'ın enstitüsünün kantininin bıçağı.

-Ama Kostya... Kitty'nin o evde olduğuna, Mariam'ın olay şeyinde, yani olay yerinde yalnız olmadığına dair kanıtlar var?

-Olmayacak, zaten artık yok. Onun yüzünden hepimizin yok olmasına izin vermeyeceğim. Kanıt yok. Nokta. Bu kadar.

Kitty, Kostya'nın bağırarak, sinirle, hatta bazen annesiyle teyzesini teh-

dit ederek yaptığı ikazların anlamını çözemiyordu. Kendisi hakkında konuşuyorlardı fakat o bir bağlantı kuramıyor, kendini kendisi olarak hissetmiyor, tüm bu olanların onunla bir ilgisi olduğunu algılayamıyordu. Christine veya Stasia sonraki günlerde odasına yiyecek bir şeyler getirdiğinde, bazen onlara ne zaman götürülüp ifadesinin alınacağını sormaya çalışıyor fakat bir yanıt alamıyordu. Annesiyle teyzesi rahat olmasını, uyumasını, soru sormamasını öğütlüyorlardı.

Kitty çok yakında bir ceza alacağına emindi. Kostya belki cezayı ertelemeyi başarmıştı ama Kitty cezanın sonunda geleceğinden kuşku duymuyordu. Mariam ne derse ya da ne iddia ederse etsin, er ya da geç kapı çalınacaktı; Kitty buna güveniyor, bunun gerçekleşmesini umuyordu. Kostya'nın her gün evden çıkıp tekrar eve dönünce Stasia'yla Christine'nin onu aceleyle karşılayıp fısıldayarak bir şeyler söylediğini duyuyordu. Fakat Kostya haricinde kimse gelmiyordu; ne herhangi bir yabancı ne de milis mensupları. Kitty her sabah, o gün kesinlikle geleceklerini düşünüyordu. Fakat her seferinde yanılgıya kapılacaktı.

-Bugün Mariam'a gittim. Onunla konuşmama izin verildi. Ona iyi davranıyorlar. Fakat başka bir yere gönderilecek, sonsuza kadar şehirde tutup mahkeme kararını bekleyemezler, çok uzun sürebilir. Mariam beni onayladı, bunu kendisinin de kesinlikle istediğini söyledi. Şayet bir celp gelirse bu ifadeyi temel alacağız.

Kitty, ağabeyinin mutfakta konuştuğunu duydu. Ona sabahın erken saatlerinde yaptığı itiraftan beri ilk kez yataktan kalktı, ayaklarını zemine bastı, odadan sendeleyerek çıkıp merdivenlerden aşağıya indi. Koridor hiç bitmeyecek kadar uzundu fakat mutfağa ulaşmayı başardı; tüm aile mutfak masasının etrafında bir araya gelmişti. Herkes başını bir hayalet görmüşçesine korkuyla Kitty'ye çevirdi.

-Yukarıya çık tekrar, diye emretti Kostya.

-Bir şey mi lazım, diye sordu Christine.

Stasia suskun kaldı, gözleri şişmişti.

-Buna hakkın yok. Ben oradaydım, aynı derecede suçluyum. Mariam'dan ne istediğini biliyorum; bu, insanlık dışı. Ben de hesap vermek istiyorum. Ayrıca sürekli Moskova'yla telefonlaşıp beni koruma altına almaktan vazgeç. Benim orada olduğuma dair kanıtları var. Mariam'ın bunu tek başına yapmış olamayacağını hepsi biliyor.

Kitty sessiz ama kesin konuşmuş, tüm gücünü toplamıştı.

-Sana ağzını kapatıp beni bırakmanı söylemiştim. Bu aptalca gerekçeleri artık duymak istemiyorum. Burada yalnızca senin değil, tüm ailenin geleceği söz konusu. Hepimizi bu felaketin içine sen sürükledin. Şimdi bunun sonuçlarıyla yaşaman gerekiyor.

Kostya, Kitty'ye aşağılayıcı bir bakış fırlattı.

-Fakat bu sonuçlar yanlış. Ben de bunu diyorum zaten. Ben de hak ettiğim sonuçlardan başka bir şey istemiyorum.

-İnsan her zaman umduğunu bulamaz, değil mi?

-Bu kadar zalim olma. Şefkat göster. Mariam karın olacaktı. Onu nasıl böyle insafsızca teslim edebilirsin? Hepsi yalan. Benim cezasız kalmamla eline ne geçer? Siz neden orada öylece oturup hiçbir şey söylemiyorsunuz, neden düşündüğünüzü söylemiyorsunuz?

Kitty, annesi ve teyzesi ile göz göze gelmeye çalıştı fakat onlar gözlerini kaçırdılar.

-Kitty, tekrar yukarı çık. Sabrım tükeniyor. Elimden geleni yapıp ailenin geri kalan namusunu kurtarmaya çalışıyorum.

-Bunun için de seni seven kadını hapse gönderiyorsun?

-Beni seven kadınlar katil değil. Mariam'ı hiçbir şeye zorlamadım. En baştan beri suçu yalnız başına işlediğini söyleyip nedenini de belirtti.

-Bunu sana bir iyilik yaptığı inancıyla söylüyor. Senin için yapıyor bunu, canavar...

Kitty konuşmaya devam edemedi, mutfağın duvarına yaslanıp yüzünü soğuk fayanslara bastırdı.

-Mariam onu öldürdü. Gerçek olan bu. Mariam'a her şeyi anlatan sendin, onu sen oraya gönderdin. Şimdi hoşlansan da hoşlanmasan da bununla yaşamak zorundasın.

-Kostya, lütfen.

Christine kolunu Kostya'nın omzuna atmaya çalıştı fakat Kostya geri çekildi.

-O halde bırak yaşayayım! Oraya gitmek istiyorum. Anne, bir şey söyle, yaptığımız doğru değil, bunu yapamayız. Mariam bu durumdayken, ben burada... Anne, lütfen.

Kitty hıçkırarak ağlamaya başladı. Tüm vücudu sarsılıyordu. Tırnaklarıyla fayansları kazımaya çalıştı.

-Hepimizi bu işin içine çektin, şimdi bununla yaşamak da senin cezan olacak, diye bağırdı Kostya, avcuyla masaya vururken.

-Senin tutuklanman hiçbir şeyi değiştirmez. Zaten artık hiçbir şey değişmez. Yalnızca daha kötü olur. Hepimiz için, diye mırıldandı Stasia.

-Senin hiçbir şeyden haberin yok. Her şeyin nasıl olduğunu ve insanın nasıl hissettiğini bilmiyorsun. O zamanlar çekip gitmek, o mükemmel oğlunu kurtarmak zorundaydın. –Kitty bağırıp gözyaşlarını sildi. –Beni ne hakla bununla yaşamaya mahkûm edebilirsin, diye sorup ağabeyine, mutfaktan çıktı.

-Haydi o halde, git, en yakın milise gidip itiraf et. Ne yaptığını itiraf et! Kaç insanın hayatını mahvettiğini itiraf et! Haydi, diye bağırdı Kostya, kız kardeşinin arkasından, ardından o da mutfaktan çıktı.

Christine başını masanın üzerine koyup derin derin içini çekti. Stasia mutfağın ortasında duruyordu; avuçları, sanki tavanda bir gedik açılıp bir meleğin –bir iyilik veya kötülük meleği– görünmesini bekliyormuşçasına dışarıya dönüktü.

-Kostya'ya önemli bir mevki teklif edildi, Stasia. Odasındaki komodi-

nin üzerinde mektupları gördüm. Hepsi İçişleri Bakanlığınca damgalanmıştı. Son mektubu aldığında sevinçten havalara sıçradı, bu nedenle onun...

Christine başını masadan kaldırmadan konuşuyordu.

-Onun ne?

-Düşün.

-Ne demek istiyorsun? Anlamıyorum...

Stasia kendine gelir gibi olunca kız kardeşinin yanına oturdu.

-Hangi örgüt bir suçlunun cezasız bir şekilde salıverilmesini sağlayabilir, hem de İçişleri Halk Komiserliği'nin bir elemanının öldürülmesine karışan bir suçlunun?

Christine başını yavaşça kaldırıp ablasının gözlerine baktı. Sanki yüzünde aniden fırtınalar esecekmiş gibi, Stasia'nın kaşları çatıldı.

-Olamaz. Kostya donanmada görevli, denizi çok seviyor. Böyle bir şey...

-İnsan farklı konumlarda donanma için çalışabilir.

-Olamaz, hayır, olamaz.

-Şayet böyle olmasaydı Kitty çoktan Mariam'ın yanında olurdu. Böyle bakıldığında belki kötünün iyisi denilebilir.

-Kötünün iyisi mi?

Stasia, kız kardeşine bir tokat atmamak için kendisini zor tuttu.

-Evet, aynen öyle. Hangisini tercih edersin: Kızının hayat boyunca hapis yatmasını veya dünyanın öbür ucunda bir çalışma kampına gönderilmesini mi yoksa oğlunun İçişleri Halk Komiserliği için çalışmasını mı?

Kostya Yaşi, Alla'nın ölümünden tam üç hafta önce Giorgi Alania'nın etkin referansı sayesinde büyük ve güçlü İçişleri Halk Komiserliği'nin hizmetine girmişti. Alla'nın ölümü, bu bağlamda meydana gelerek "korkunç kıskançlık dramı" olarak Tiflis salon ve adalet tarihine geçen skandal, aylar boyunca zihinlere hâkim olup şehirde dedikodularla spekülasyonlara malzeme oldu. Kitty Yaşi'nin olayla bağlantısını kanıtlayabilecek belgeler soruşturmanın hemen ilk günlerinde imha edildi. Her ne kadar söylentiler çıkarılıp gevezelik yapılsa da, Kitty'nin adı kamuoyunda davayla birlikte hiç anılmadı.

Şayet Kitty ifade verip cinayetteki rolünü itiraf etseydi bir şey değişir miydi? Bununla kimi kurtarabilirdi? Kime inanılırdı? Ona mı yoksa ağabeyinin etkin dostlarına mı? Kitty sonunda kendi gerçeğinin Mariam'ın gerçeğinden farklı olabileceğine, bıçağı kullanmadığına, evi terk etme gücünü bulamadığına, bir katil olmadığına inanmak zorunda kaldı.

Mariam kasım ayında Sverdlovsk'taki bir kadın kampına gönderildi.

Kostya, askeri amaçlı malzemelerin naklinden sorumlu olan Sovyet Baltık Donanması'nın bulunduğu Kaliningrad/Baltyisk'e tayin edildi. Burası Sovyetler Birliği savaş gemilerinin, aynı zamanda ihracat yük gemilerinin çoğunun ana limanıydı. Kaptanlığa terfi ettirilen Kostya, Kuzey Denizi'ndeki denizaltı ağının geliştirilip desteklenmesiyle ilgilenecekti. Kurulacak olan denizaltı filosu nükleer tahrikli bir filo olacaktı.

Baltık Denizi sahillerinin ağırlıklı olarak yeni kurulan NATO tarafından kontrol edilmesi, böylece Sovyetler Birliği'nin Atlantik'e çıkışının önü kapalı olması nedeniyle Kuzey Denizi'ne öncelik verilmişti.

Kostya Yaşi göreve başlarken kalbi çarparak, sorumluluk alanının, bununla bağlantılı tüm araştırma sonuçlarının gizliliğine dair bir belge imzaladı. Yeni yıl izniyle eve geldiğinde değişmiş görünüyordu; mutlu ve rahattı, herkesle şakalaşıyordu. Evde yine bol bol vakit geçiriyor, pişirilen yemekleri yiyor, Christine ile uzun sohbetler yapıyordu. Çelik gibi bedeni, geniş göğüskafesi, dik omuzları ve yürüyüşü derin bir memnuniyetin, bununla bağlantılı özgüven dolu bir gururun ifadesiydi.

Kitty ise ağabeyinin yanında bedbaht ve sıkıntılı görünüyordu. Gülerken ağzının kenarında sanki büyük bir zahmet harcıyormuşçasına derin kırışıklar oluşuyordu. Gerçi öğrenimine tekrar başlamıştı fakat bakışı donuklaşmıştı, gitarını artık eline almıyordu. Sesi ince ve özgüvenden yoksundu. Eskiden çevik bir görüntüye sahip olan yürüyüşüyle uçarcasına kolay hareketlerinin yerini, yaşına hiç de uygun olmayan ağır, hantal adımlar almıştı.

Kardeşler artık birbirleriyle neredeyse hiç konuşmuyorlardı. Kahvaltılarla akşam yemeklerinde hiç konuşmadan lokmalarını çiğniyor, göz göze gelmemeye dikkat ediyorlar, sofrada birbirlerinden bir şey uzatmasını bile rica etmiyorlardı. Körü körüne sadık kaldıkları bir yemin etmiş gibilerdi.

Kostya, ayrılacağı günün öncesindeki akşam kız kardeşine dönerek akşam yemeğinden sonra odasına gelmesini rica etti. Kitty odaya girince ağabeyini ütü masasının üstüne eğilmiş vaziyette üniformasını ütülerken buldu; Kostya üniformasını ne Stasia'ya ne de Christine'ye emanet ediyordu. Kitty sanki konuşmak mümkün değilmiş, yalnızca bunu yapmak için odaya gelmişçesine eliyle perdeleri düzeltti.

-Bana Gürcistan'da kalmaya devam etmenin tehlikeli olabileceği söylendi, diye konuşmasına başladı Kostya, pantolonunu dikkatle ütülemeyi sürdürdü.

-Bundan ne anlamam gerekiyor?

-İnsanlar ilelebet aynı görevde kalmazlar. Birileri gider, yenileri gelir; dolayısıyla genç, yükselmek isteyen bir memur kariyerini hızlandırmak amacıyla Mariam'ın dosyasını aniden yeni baştan ele alabilir, o zaman... evet, o zaman bu genç memur dosyadan çok farklı sonuçlar çıkarabilir. Dava yeniden başlatılabilir.

-Bana ne demek istiyorsun?

-Seni ilelebet koruyamayacağımı. Seni korumaya devam edersem kendimi de tehlikeye atacağımı. Hatta yalnızca kendimi de değil. Artık farklı sorumluluklarım, yeni bir görevim var.

-Evet, bunu herkes anladı. Tebrikler.

-İğnelemeni kendine sakla. Sana yardım etmeye çalışıyorum.

-Teşekkürler, bana zaten yardım ettin.

-Eskiden hiç olmazsa nankör değildin.

-Zamanlar değişiyor, insanlar da. Mariam'a defalarca yazdım fakat hiç-

bir yanıt alamadım. Göründüğü kadarıyla yazışma yasağı koyulmuş.

-Seni Mariam hakkında konuşmak için çağırmadım. Senin ve geleceğin hakkında konuşuyoruz, Kitty.

-Benim hâlâ bir geleceğim var mı? Bunu hiç bilmiyordum.

-Lanet olsun, ben ciddiyim.

Kostya ilk kez başını pantolonundan kaldırıp Kitty'ye baktı.

-Sana baktığımda karşımdaki insanı artık tanımıyorum. Senin kim olduğunu bilmiyorum, dedi Kitty düşüncelere dalmış bir şekilde, Kostya'nın ne dediğini duymamış gibi.

-Konuyu değiştirme. Birlikte bir çözüm bulmalıyız.

-Birlikte mi? Ne zamandan beri birlikte bir şey yapıyoruz?

-Her zamanki gibi çok uygunsuz davranıyorsun.

-Öyle mi? Pekâlâ sence ne yapmalıyım? Çekip gitmeli miyim? Yoksa saklanmalı mıyım? Belki ormanda?

-Asker kaçaklarıyla, hainlerle düşüp kalkmanın sonu budur işte.

-Seni, dikkate almayacak kadar küçük görüyorum.

-Tamam, bununla yaşamak zorunda kalacağım. Dinle beni, sana bir kez daha, son bir kez daha yardım edeceğim, ondan sonra benim hayatımdan uzak durmanı istiyorum.

-Yardıma gerek yok, bunu severek yaparım Kostya.

Kostya ütüyü dikkatle yana koydu, eliyle pantolonun bacaklarını düzeltip kız kardeşine doğru bir adım attı. Sonra sesinin tonunu düşürdü.

-Hatırladığım kadarıyla bir şarkı akşamı teklifi almıştın. Yeni bir teklif alıp kabul edeceksin. Daha sonra bir turne teklifi de gelecek, belki Sovyetler çapında, hatta kardeş ülkelerden birisi de söz konusu olabilir. Diyelim ki Prag. Orada kalacaksın, resmi evrakların temin edilecek. Orada yeni talimatlar alıp ne zaman mümkün olursa Batı'ya geçeceksin. Tam olarak nereye gideceğini henüz bilmiyorum. Bizimle hiçbir bağlantı kurmayacaksın. Gerekirse seni bulurum. Fakat bir arkadaşım seninle ilgilenecek.

Kitty pencerenin eşiğinden kayıp ağabeyine yaklaştı. Ağabeyinin tıraş losyonunun keskin kokusunu aldı, kokuyu içine çekip onun yüzüne dokunmak üzere elini uzattı.

-Neler diyorsun sen, diye fısıldadı.

-Başka bir yolu yok. İnan bana.

-Peki, hayır dersem ne olacak?

-Herhalde arkadaşın Andro'yu tehlikeye atmak istemezsin?

-Onun bu meseleyle ne ilgisi var? Neden Andro?

-Gerçi affa uğradı fakat hâlâ bir vatan haini.

-Kostya!

-Başka seçeneğin yok. Cezanı çekmek istiyordun, işte sana ceza.

Bir anlığına ikisi de sustu. Kitty elini yavaşça Kostya'nın yanağına götürdü. Onu hissetmek istiyordu. Kostya bundan hoşlanmadığını belli etse de, olduğu yerde durup temasa karşı koymadı.

-Fakat Kostya nereye gideceğim? Orada ne yapacağım, diye sordu Kitty,

sesinde derin bir çaresizlik vardı.

-O zamanlar ikiniz de sürekli Batı'dan, Viyana ve Paris'ten bahsetmiyor muydunuz?

-Ama artık *ikiniz* diye bir şey yok.

-Fakat sen varsın.

-Sana inanmıyorum, ciddi olduğuna inanmıyorum.

Kitty elini, ağabeyinin iç dünyasına dokunmuşçasına korkuyla geri çekti.

-Benim nişanlımı bir cinayet işlemesi için yönlendirdin, Kitty. Bunu sen yaptın, ben değil.

-Bir bebek katiliyle aldattığın nişanlını.

-Aldatmak cinayetten daha küçük bir suç olsa gerek, öyle değil mi?

Kitty tanıdık bir şey bulmak umuduyla Kostya'ya baktı, baktı, baktı, hiçbir şey göremeyene kadar baktı.

Ölüm cezası Sovyetler Birliği'nde 1947 yılında kaldırıldı. 1950 yılında sanki egemenler kendi aceleci kararlarından korkup kararı iptal etmişlercesine geri getirildi. Mariam, geri getirilen bu yasanın ilk kurbanlarından biri oldu. Vatan haini, asker kaçakları, ağır suçluların infazında her zaman olduğu gibi, enseye sıkılan kurşunun faturası Mariam'ın ailesine gönderildi.

Hayaller yerle bir olmuştu ve halk atomlarına ayrıldı.
Saharov

Andro Eristavi yakındaki endüstri şehri Rustavi'nin metal fabrikasında çalışıyordu. İkametgâh belgesi alamadığı için her ay yeni bir baraka veya odaya geçiyordu; sonunda, kesinlikle dönmemeye kararlı olmasına rağmen, kendisini Christine'nin evinde buldu, başka seçeneği kalmamıştı.

Andro sabah erkenden evden çıkıp akşamın geç saatlerinde geri dönüyordu. Pazar günleri tüm gün boyunca çatı aralığındaki odasında kalması kimsenin dikkatini çekmiyordu. Varlığı ses ve koku içermiyordu. Az yiyor ama önüne koyulan her öğünün ardından terbiyeli bir çocuk gibi teşekkür ediyordu. Yalnızca Christine'nin likörleriyle çalıştığı fabrikanın işçilerinden satın aldığı ev yapımı şnapsları aşırı miktarlarda tüketiyordu. Aile sohbetlerine hiçbir zaman katılmıyor, Christine veya Stasia ile birlikte bahçede bulunduğu zamanlar küçük ahşap oyma figürler yapmaya devam ediyordu; ancak artık melek oymaları değil, kimsenin rafa veya şömine pervazına koymak istemeyeceği büyük kafalı, kocaman göbekli garip yaratıklar yapıyordu.

Kitty başlangıçta Andro'nun evde kalmasına şiddetle karşı çıkmış ama sonra, Andro için Christine'nin çatı aralığının haricinde hiçbir seçenek olmadığını anlayınca yüzünü asarak direnmekten vazgeçmişti. Andro'nun sessiz, edilgen tarzı onu sivri, alaycı laflar söylemeye tahrik ediyor, bir gölgeye benzeyen bu insanı gizlice gözetlemek neredeyse fiziksel acılar hissetmesine neden oluyordu.

Kitty bir gün öğleden sonra Andro'yu yalnız başına bahçede otururken gördü. Christine ile Stasia dışarıdaydı, Andro'nun aslında henüz fabrikadan eve dönmemiş olması gerekiyordu. Ama yine de bahçede, önünde bir şişe şnapslaoturmuş el bileğini sarmakla uğraşıyordu. Dizlerinin üstünde kanlı pamuk parçaları vardı, anlaşıldığı kadarıyla oyma yaparken elini kesmişti.

-Merhaba, Andro, dedi Kitty, onun karşısına oturarak. –Yardım edeyim mi?

-Bilmem... Aslında evet, olabilir.

Kitty evden temiz pamukla biraz sargı bezi getirdi, pamuğa şnaps damlatıp pamuğu yaraya dikkatle bastırdı. Acımış olsa bile Andro'nun yüz ifadesi hiç değişmedi.

-Ne oldu?

-Elimi kestim.

-Nasıl?

-Ellerim bazen titriyor.

-Bitmek üzere, sargıyı yalnızca biraz daha sıkacağım. Neden bu saatte evdesin?

-Bugün bana artık orada çalışamayacağım söylendi. Komiserlikten bir tebligat gelmiş. Dağlara gönderileceğim. Herhangi bir kolhoza.

-Gerçek olamaz. Pislikler.

-Önemli değil. Nasıl olsa daha kötü olamaz. En azından orada kendime ait dört duvarım olacak. Sonra dağlar...

-Sen hiçbir zaman aşırı bir doğa dostu olmadın.

-Benimle bir bardak içer misin?

-Neden olmasın. Kendime bir bardak alayım.

-Hayır, sen otur. Ben alırım.

Andro hemen geri dönüp şeffaf sıvıdan birazını bardağa koydu. Kitty şnapsın acı tadını hiç sevmiyor ama öte yandan onu hayal kırıklığına uğratmak, nadiren yaptığı bir teklifi geri çevirmek de istemiyordu. Andro'nun kokusunu aldı, keskin kan kokusuyla karışık bir yorgunlukla sarhoşluk kokusu; bu kokunun o gece botanik bahçesinde onun teninden içine çekip tüm savaş yılları boyunca hep anımsadığı kokuyla hiçbir ortak yanı yoktu.

-Sen iyi değilsin, dedi Andro somut bir saptama yaparcasına, bardağını kaldırdı.

-Bana nasıl olduğumu hiç sormadın.

-Ne faydası olur bunun? Zaten herhangi bir şeyi değiştirmem mümkün değil. Ben sakat biri gibiyim. Hiçbir şey beceremediğim gibi bir şey yapmama da izin verilmiyor. Fabrikada bazen bana nasıl baktıklarını görüyorum da... onların gözünde yalnızca bir pisliğim.

-Yine kendine acıyorsun.

-Bırak acıyayım... Buna hakkım yok mu? Şerefe!

-Ah, Andro...

-Bırak bu anlam yüklü sözleri. Mariam'la mı ilgili?

-Sana söyleyemem. Seni... Unut gitsin.

Kitty acı içkiyi bir yudumda içti. Gırtlağı yandı fakat bunu belli etmedi.

-Keşke yanımda kalsaydın, dedi bardağı yeniden doldurması için Andro'ya doğru tutarken.

İki güvercin incir ağacına kondu. Kitty, Andro'ya dokunmak, acısını onun yakınlığıyla uyuşturmak istedi fakat bunu başaramadı, hiç kıpırdamadı. Kendi çaresizliklerinin içinde öylece yan yana oturmayı sürdürdüler, aynı Andro'nun dönüşünden sonra yarı inşaat halindeki evde oturdukları gibi.

-Onların gözünde neden bir tehdit oluşturduğumuzu biliyor musun, diye başladı Andro.-Neden bizi sürgüne gönderdiklerini, diğer insanlarla bağlantı kurmamızı yasakladıklarını, bizden kurtulmak istediklerini? Her şeyi anlayıp kendi gözlerimizle gördüğümüz için. Biz hayatta kalanlar geri döndük, onlar bizim artık yalanlarla bir arada yaşayamayacağımızı biliyorlar, bizimle ne yapacaklarını kestiremiyorlar. Bizim üstemizden gelemiyorlar. Her şeyi unutmamızı, gördüklerimizi hatırlamamızı istiyor fakat bunun

mümkün olmadığını biliyorlar. Tüm bu yıllar boyunca bizden gizlenen, bundan böyle de gizlenecek olan şeyleri. Sınırlar ötesinden gelen bizler nasıl bir pisliğin içinden çıktığımızı, nasıl aldatılıp suiistimal edildiğimizi anladık. Bu adamların birçoğu yeniden bu hiçliğin, bu karanlığın içine geri döndü; şimdi tekrar devlete övgü nağmeleri yazmak zorunda bırakılıyorlar. İnsan buna nasıl katlanabilir, bununla nasıl yaşayabilir? En kötüsü ise, bu lanet olası savaşın bizleri sakat bırakması, arkadaşlarımızı elimizden alması, hayatlarımızı yerle bir etmesi değil; buradaki tüm koşulları meşrulaştırması oldu. Şimdi bize, "Bakın, Büyük Başkomutan'ımız bizi zafere götürdü, başardık, faşistleri yendik, biz hayatta kaldık; yaptığımız her şey, seçtiğimiz yol doğruydu, verdiğimiz kurbanlar gerekliydi," diyorlar. Ama bu o kadar aptalca ve haksız ki...

Andro savaştan, onu esir alan resimlerden ilk kez bahsediyordu. Kırım'da geçirdiği zamanı, umutlarını, Gürcü Lejyonunu, Kitty'ye yazıp yazdıktan sonra yok ettiği mektupları, Texel Adası'nı anlattı.

Kitty büyülenmiş gibi dinledi; ağlamak için çok geçti, gülmek için ise artık hiçbir neden yoktu. Andro'nun, anılarını ona açmasına minnettar kaldı; kendi anılarını, kâbuslarını açma arzusunu bastırmak için çaba sarf etmek zorunda kaldı.

-Tam olarak ne yaptın sen, diye sordu Andro aniden. Kitty'nin gözlerine baktı.

Genelde onun gözlerine bakamıyor, Kitty'nin kendisinden bir şey istediği hissine kapılıyordu fakat bu sefer gözlerini ayırmadan baktı.

-Bir şeyi telafi etmeye çalıştım.

-Yaptığın şeyle yaşayabilecek misin, Kitty?

-Onun ölümü, bana reva gördüğü ölümün yanına bile yaklaşamaz. Belki bir gün sana bunu anlatırım. Belki. Ama şimdi değil. Henüz değil.

Kitty aynı gece Andro'nun odasına süzülüp onun yanına uzandı. Andro uykusundan korkarak uyanınca alelacele ayağa kalkmaya yeltendi. Fakat Kitty ona sarıldı, bedenini tüm gücüyle onunkine bastırdı, Andro'nun adaleleri gevşeyene, tenine sinen korku yok olup içinde Kitty'yi reddetme gücü kalmayana kadar bekledi. Sonra başını onun göğsüne koyup elini vücudunun üzerinde gezdirerek tanımadığı şişlikleri, yaraları, yabancı yerleri keşfetmeye başladı.

Andro'nun bedeni çok sert, âdeta yaklaşılmaz ölçüde gergindi fakat Kitty bu kez hemen pes etmek niyetinde değildi. Bu yabancılığın içindeki tanıdıklığı yeniden bulmak, Andro'nun, sevgilisinin, bebeğinin babasının izlerini takip etmek istiyordu. Çünkü o hâlâ vardı, olmak zorundaydı; Kitty, bahçede geçirdikleri bu öğleden sonra onun samimi sözlerini dinlerken buna inanmış; o donuk, solgun gözlerde eski berrak maviyi yeniden görmüştü. Andro'yu şefkatle okşadı, dudaklarından öptü, elini onun çıplak kafasında ürkekçe gezdirdi; o eski bukleleri çok özlediği için, bunu yapmakta, nefsini yenmekte zorlandı.

Andro'nun vücudu hâlâ gergindi fakat Kitty'yi geri çevirmedi, ona kü-

çümser gibi bakmadı, umutlarına gülmedi, Kitty'nin eskiyi aramasına izin verdi. Vücudunun okşanmasının ardından kendi elini ürkekçe Kitty'nin karnına koydu, parmaklarıyla oradaki yaraları yokladı. Mariam'dan sonra, yaralara dokunan ikinci insandı.

-Bir apandisit ameliyatı, dedi Kitty önemsemez bir sesle, sonra da Andro'yu öptü.

Bedeniyle birlikte Andro'ya unutmayı, kendisine ise anıları hediye ediyordu. Fakat hiçbir yere ulaşamayacaklardı. Yalnızca birbirlerinin varlığını hissedecek fakat sınırları hiçbir zaman aşamayacak, bir rahatlama bulamayacaklardı; bunu biliyorlardı. Zaten birbirlerinden bunu beklemiyorlardı. Bir gece sürecek olan bir illüzyona kapılmak ikisi için de yeterliydi.

-Yakında belki gideceğim, diye mırıldandı Kitty karanlığın içine.

-Nereye? Gitmekle neyi kastediyorsun?

-Belki mecbur kalacağım.

-Anlamıyorum.

-Kostya öyle istiyor.

-Anlat bana. Her şeyi anlat.

-Hayır.

-Neden?

-Çünkü kalbinde delikler var, ellerin titriyor.

İki hafta sonra Andro Eristavi, Tiflis'ten ayrıldı. Racha'da bir dağ köyüne gönderilip orada bir kolhoza tahsis edildi.

Kitty Yaşi öğrenimini tamamladıktan sonra ağabeyinin öngördüğü gibi çeşitli Kafkas şehirlerinin gençlik kulübüyle kültür derneklerinde kendi bestelediği şansonlarla sahne aldı. Günün birinde memleketinden ayrılmak zorunda kalacağı düşüncesi, ona hâlâ gerçekdışı geliyor, bunun Kostya'nın içi boş bir tehdidi olduğunu sanarak teselli buluyor, sınır dışı edilmeyi atlattığını, dosyasının farklı yollarla kilit altında tutulmasının sürdürüleceğini umuyordu. Yakında bir taşra tiyatrosunun daimi kadrosuna dahil olacak, oynayacağı tüm o Desdemonalar, Jülyetlerle Maşalar düşüncelerini dağıtacak, en sonunda bütün bu figürlerin arasında kaybolup gidecekti.

Fakat her şey farklı gelişti. 1950 yılının başlarında Kostya'dan bir telgraf geldi; telgrafta Mariam'ın öldüğü bildiriliyordu. Bu haber Kitty'yi öylesine ağır bir isteri krizine soktu ki, kulakları sağır eden çığlıklara son vermesi için Stasia onu birkaç kez arka arkaya tokatlamak zorunda kaldı. Kitty kendisine sürekli aynı soruyu soruyordu: Fakat bu nasıl olabilir? Nasıl olabilir? Nasıl olabilir? Nasıl olabilir...

Sonra Kitty orada kalamayacağını anladı.

Kostya, Kitty'ye bu telgrafı gönderdiği gün Giorgi Alania'dan bir mektup aldı –ben, bu iki olayın aynı gün meydana geldiğini düşünmekte bir sakınca görmüyorum. Kostya, en iyi arkadaşının birkaç hafta içerisinde, senelerden beri hazırlandığı Londra'daki görevinin başına geçmek üzere

memleketten ayrılacağını biliyordu. Duygusal ama yine de neşeli bir veda mektubu umuyordu. Ancak ellerinde tuttuğu çok farklı bir mektuptu. Odanın soğuk ışığında, Marx ile Engels'in portreleri, Lenin ile Başkomutan'ın büstleri arasında bundan böyle hiçbir zaman benzer satırlar okumak zorunda kalmamaya, kendisini asla bir daha böylesine bir acıya maruz bırakmamaya karar verdi.

İda ölmüştü. Kısa tutulan mektupta bu bildiriliyordu, ne daha azı ne de fazlası. Kostya onu kaybetmişti, bir umut daha olsa uğruna açlığa, soğuğa, kurşunlara, bombalara bir kez daha katlanacağı kadını kaybetmişti. Kaybı onun için ölümden daha ölümcül olan İda'nın onca çaba, ter ve korkuyla şehre gönderdiği kamyonlardan hiçbirine binmediğini keşke öğrenmemiş olsaydı. İda ölmüştü, Kostya onu kaybetmişti. Bir resmi geçit yüzünden. Onun önsezilerini ciddiye almayıp bir resmi geçide gitmişti. Onu sonuna kadar sevmemişti. Kahraman olma tutkusu, parmaklarında bir sürü yüzük olan donuk bakışlı kırk yaşındaki bir Yahudi kadının varlığıyla bağdaşmamıştı.

Mariam'ı hücresinde ziyaret etmesi, ona yalan söylemesi, Alla meselesinin öylesine bir ilişki olduğunu, Alla'yı önemsemediğini söylemesi yanlış olmuştu. Fakat Mariam'ın, Kitty'yi, dünyaya büyük bir umursamazlıkla bakan kız kardeşini korumasını sağlamak için bunu yine de yapmıştı. Mariam'ı ölüme gönderen, ona kendi hayatını feda ederek bir insanın hayatını kurtaracağını, böylece ilahi bir güç kazanacağını vaat eden kendisi olmuştu. Oysa böyle bir güç yoktu. Ne kendisi ne de Mariam böyle bir güce sahipti. Kostya, Alla'nın kim olduğunu, ne yaptığını bilmiyordu. Mariam ile Kitty'nin ne gibi bir yoldan geçerek buraya geldiklerinden haberi olmamıştı. Fakat bunu bilmesi gerekirdi. Bunun çok daha fazlasını bilmesi gerekirdi.

İda ile birlikte Mariam, Mariam ile birlikte de kız kardeşi ölmüştü. En azından onun için. Kırmızı dudaklı Alla'da her şeyi telafi etme imkânı da ölmüştü. Arkadaşının satırlarını okurken Kostya kaybetmenin ne olduğunu anladı. Kaybetmiş, ölümcül bir yara almıştı. Bu can çekişme hayatı boyunca devam edecekti.

Çünkü bu savaş, düşmanlara karşı verilen bir savaş değildi; sevdiği insanlara karşı sürdürdüğü bir savaştı.

Kostya dışarı çıktı. Uzaklarda demir atmış olan gemiler denizin yüzeyine yansıyordu. Kükürt rengi gökyüzü tamamen kapalıydı. Hava soğuktu, rüzgâr keskin ve buz gibiydi. Kostya uzun iskeleler boyunca rıhtıma koştu. Dışarıya paltosuz çıkmıştı fakat soğuğu artık hissetmiyordu. Elinde hâlâ mektubu tutuyor, mektup teninde yanıyordu. Bir yerlerde bir yük gemisi kornasını çaldı.

Kostya sahil boyunca yürüdü. Kış soğuğunu içinde taşıyan deniz, ufukta bir yerde, gökyüzüne götüren bir kapıya açılıyordu. Belki o kapıya yüzebilir, oraya ulaşmayı başarabilirdi. Belki orada, Vasilevski Adası'ndaki o serin eve geri dönüp İda'yı bulabilmek için bir imkân vardı.

Üzerindeki her şeyi çıkarıp attı, göz açıp kapayıncaya kadar sahilde külotuyla kaldı; sonra boğulmakta olan birisine yardıma koşuyormuşçasına suya daldı, oysa boğulan bizzat kendisiydi.

Ağır deniz bile onu hayata döndüremedi. Hatta soğuk su bile... Dalıp bir daha çıkmamak ne kadar huzurlu olurdu diye düşündü. Birini bu denli arzu etmek, sevmek, birine bu denli ihtiyaç hissetmek fakat ölümün bunu dikkate almaması nasıl mümkün olabiliyordu?

İda! Büyükbabam soğuğa, dalgalara karşı haykırarak denize açılmaya devam etti.

Sahilde insanlar toplanmıştı, içlerinden birisi onun adını bağırdı fakat Kostya umursamadı. Geri dönmek istemiyordu. Sahilde pantolonu, pantolonunun cebindeki mektupla kesinlik kalmıştı. Oraya geri dönemezdi. Şu anda yapabileceği tek şey yüzmek, yüzmek, yüzmekti. Artık yüzemeyinceye kadar, kapıyı buluncaya kadar... Şayet İda'yı durdurabilseydi, şayet İda hayatta kalsaydı hiçbir zaman Tiflis'e gitmez, Mariam ile kesinlikle tanışmaz, sahte kadeh tokuşturmaların yapıldığı bir eğlencede, bebekleri öldürürken aynı zamanda onun sevgisi için yanıp tutuşan sarışın, güzel bir kadınla tanışmaz, sarışın kadının banyoda onun pantolonunun önünü açıp tüm şehvetini üstüne boca etmesine izin vermezdi. O zaman Mariam hâlâ hayatta olur; kız kardeşi, bebeğinin katiliyle karşılaşmazdı.

İda ölmüş olmasaydı o da hâlâ yaşardı.

Sonsuzluk gözlerinin önünden kayıp gitti, İda'yı derinlerde de bulamadı. Aynı gökyüzüne açılan kapıyı da bulamadığı gibi...

Kostya su yuttu, gücünü giderek tüketiyordu.

Sonra birilerinin bağırdığını duydu, bir lastik botun yaklaştığını gördü. Ertesi sabah tutulan protokolde, suya, boğulan birini gördüğü sanısına kapıldığı için atladığını belirtti.

Kostya bunu takip eden, ağır bir zatürre ile bir klinikte geçirdiği üç hafta içinde, onu tekrar bu duruma sokabilecek her şeyden sıyrılıp vicdanını uyuşturdu.

Klinikte mektubu mum ateşine tutup yakmadan önce bir kez daha okudu. Giorgi mektupta şöyle diyordu:

"Sevgili dostum, bu satırlarla sana büyük bir acı vereceğimi bildiğim için daha şimdiden kendimden nefret etmeye başladım fakat sana bunun sözünü vermiştim; maalesef seni bu acıdan korumak elimde değil. Dolayısıyla bilmek istediğin, uzun zamandır bekleyip kanımca tahmin ettiğin haberi sana bildirmek zorundayım. Evet, o öldü.

Tüm kuşatma boyunca Leningrad'daydı. Şehri terk etmedi. Kuşatmanın son yılında bir tahliye belgesi almıştı fakat bu belgeyi bilmediğimiz bir nedenle, bu arada izini kaybettiğimiz biri lehine değiş tokuş yaptı. Vasilevski'deki evinde öldü. Mezarını maalesef tespit edemedik.

Bu mektubu aldığında ben artık Moskova'da olmayacağım. Mümkün olan en kısa zamanda sana tekrar yazacak, senin mektuplarını özlemle bek-

leyeceğim. Mektuplarının benim için ne kadar önemli olduğunu biliyorsun, Kostya. Çok ama çok üzgünüm, dostum. Onu unutmadığını, sevmiş olduğunu, hâlâ sevdiğini biliyorum. Diğer sorunlu çocuğunla ilgileneceğim. Acını paylaşıyor, hasretle kucaklıyorum. Giorgi."

Giorgi Alania resmi olarak Londra'daki Sovyetler Birliği Konsolosluğu'nda Kültür Ataşeliği görevine başladı. Gayri resmi olarak, resmi çizgiden çıkan Sovyet vatandaşlarını bulup onları yalanlarla, yalan yanlış vaatlerle, gerekirse şiddet kullanarak yeniden sadık birer yurttaşa dönüştürecekti.

Kitty ilkbaharda ağabeyinden beklediği haberi aldı. Her şey Kostya'nın öngördüğü gibi gerçekleşti. Kitty, Prag'da bir şarkı akşamı yapmak üzere bir teklif aldığında kabul etti; başka bir seçeneği olmadığını anlamıştı. Emniyetin bir adamının refakatinde Prag'a gitti. Adam, şarkı akşamının ardından Kitty'ye sahte evraklar verdikten sonra onu şehrin dış semtlerinden birinde kiralanan bir eve götürüp burada onlardan haber beklemesini bildirdi. Kitty Moskova'da vatan haini ilan edildi, büyük bir ihtimalle Batı'nın ajanı olup Batı'ya kaçtığı söylendi.

Stasia, Kitty'nin neden gittiğini, kimin ona yardım ettiğini biliyordu. Bu yüke, hayatının diğer kaçınılmazlıkları gibi aynı ağırbaşlılıkla katlanacağını da biliyordu. En geç İçişleri Halk Komiserliği'nin adamları tarafından alınıp kızının ortalıktan kaybolmasıyla ilgili olarak sorgulanmaya götürüldüğünde, hayaletlerin geri döndüğünü, tüm zamanlarla tahayyül edilebilir dünyalar arasındaki yolun yeniden açıldığını anladı.

Hiçbir kökü olmayan kozmopolitizme savaş!
Afiş yazısı

Kostya, İda ile birlikte kalsaydı hiçbir zaman olmayacağı bir şey oldu, Brilka: Benim büyükbabamla senin büyük büyükbaban.

Kostya o yaz memlekete gitti, oradan çıktığı paralı resmi iznini Karadeniz'de Abhazya'da geçirdi. Orada büyükannem Nana ile tanıştı. Mantıklı, yumuşak, zeki Nana. Tiflis Üniversitesi'nde dilbilimci büyükannesiyle büyükbabası tasfiyelere kurban giden Nana. Arkeolog olan babası Ortachala Hapishanesi'ne tıkılmıştı, burada sözde ajanlarla karşı devrimcilerin oğlu olarak daha kırk iki yaşındayken tedavi edilmeyen zatürreden öldü. Nana, annesi ile, hiç evlenmemiş iki halası tarafından el bebek gül bebek büyütüldü. Kadınlar, ailenin üzerine çöken felaketi, Nana'da sevgiyle, aşırı şefkat ile telafi etmeye çalıştılar.

Dobra dobra, candan bir tarz sergileyen, hiç esrarengiz bir yanı bulunmayan, hatta zarif olarak bile tanımlanamayacak olan Nana, aslında Kostya'nın hoşuna gidecek bir kız değildi. Sıhhatliydi. Kelimenin her anlamında. Kostya için fazlaca sıhhatli. Ondan bir şey bulaşması, Kostya'nın onun yüzünden telef olması mümkün değildi. Ona duyduğu ani ilginin nedeni tam da bu oldu. Ümitsiz, umursamaz gözleriyle Karadeniz sahilinin en sıhhatli kadınını görüp kendisini hastalığından iyileştirmesi için onun elinden tutmuş gibi hissediyordu.

Belki de böylece eski davranış biçimlerine son vermek, ölülerin gölgesinden çıkıp yeni, farklı bir hayata başlamak umudunu taşıyordu.

Nana bana eski aile fotoğraflarında hiçbir zaman kendisinden veya dünyadan kuşku duymamış biri gibi görünüyor. Başarısızlığı tanımayan biri. Uzun boylu, genç, yaşına göre hoppa; aklı havada olmayan, tam tersine önünde uzanan hayatın ne getireceğini tüm ayrıntılarıyla biliyormuşçasına duru ve özgüvenli bir kadın. Saçını kalın bir örgü halinde başının etrafına dolayan, üstüne tam oturan düzgün ama gösterişsiz elbiseler giyen sarışın, güçlü biri. Dikkatleri üzerine pek fazla çekmemekle birlikte silik de değil. Sanki her yanıyla somut bir tabiiliğin, saf bir yapısallığın peşindeymiş izlenimi veriyordu. Hararetle el hareketleri yaparken veya somurturken, düşüncelere dalma anında alnı kırışırken veya sinirlenince meydan okurcasına bacak bacak üstüne atarken verdiği görüntü biraz kışkırtıcı olmakla birlikte, kesinlikle bayağı değildi. Muhafazakârdı, sınırları belli bir değerler sistemine inanıyor, Kostya ile karşılaştığında, o zamanlar kızların çoğunun hayal ettiği şeylerin hayalini kuruyordu: toplumsal takdir, uygun bir kariyer –yani

onun özel durumunda muteber bir üniversitede mesleki gelişim, bir aile, çocuklar. Hayalleri romantikti ama dramatik değildi, heyecan vericiydi ama delice değildi. Nana o yıl üniversitede Gürcü Dili ve Edebiyatı bölümünü bitirmişti, büyükannesiyle büyükbabasının izinde dil bilimiyle ilgileniyordu. Doktorasını yapmak istiyor, kız arkadaşlarıyla diplomasını kutlamak üzere tatilini geçirdiği Karadeniz sahilinde doktora çalışmasının konusu hakkında kafa yoruyordu.

O güne değin ciddi bir şekilde âşık olmamış, üniversitede yaşadığı az sayıda flörtü hiçbir zaman birkaç haftadan daha fazla uzatmamıştı. Öğrenimine yoğunlaşıyor, kız arkadaşlarıyla vakit geçirip eğleniyor, annesi ve halalarıyla yemek pişirip gelecek planları yapıyordu. Hiçbir zaman önemli bir eksiklik yaşamamış, kimsenin dilinden düşürmediği aşkın da noksanlığını hiç hissetmemişti. Hayalperest değildi; okuduğu bir kitap çok dramatik ve tutkuluysa, kitabı hiçbir pişmanlık belirtisi göstermeksizin kenara koyardı. Kitapta yazıldığı gibi hiçbir zaman yaşamayacağı, yaşamak da istemeyeceği bir şeyin hayalini kurmak ona göre değildi.

Nana'yla Kostya gibi temelden farklı böylesi iki insanın bir araya gelmesi elbette tesadüfe bağlıydı. Her ikisinin de kaldığı kaplıca otelinin kafeteryasında Nana kız arkadaşlarıyla birlikte güzel bir manzaraya karşı kahvaltı ederken, Kostya kibar bir gülümsemeyle hiç boş masa kalmadığını belirterek onların yanına oturmak için izin istedi. Kostya ile Nana'nın arkadaşları arasında çabucak bir sohbet başladı, kızlar Kostya'nın cazibesiyle hitap kabiliyetinden etkilendi. Nana çekingen davranıyor, sohbete pek katılmayıp dikkatini kahvaltıya veriyordu. Kafeteryadan kız arkadaşlarının elini öperek ayrılan Kostya'nın tam da onu yemeğe davet etmesi Nana'yı bu nedenle oldukça şaşırttı.

Nana yemek davetini ilgiden ziyade meraktan kabul etti.

Aynı akşam, sahil yolunda bulunan, fiyatları Nana'nın imkânlarını aşan bir balıkçıya gittiler. Orada soğuk beyaz şarap içip karagöz balığı yediler. Kostya genelde deniz, özelde balıklar üzerine uzun bir konuşma yaptı, yemeğin sonunda masaya Ermeni konyağı geldi. Kostya'dan aşağı kalmak istemeyen Nana, yerel kültürle ananeler hakkındaki bilgilerini sergiledi. İkisi de bilgisiyle hava attı, bu ilk randevuda aslında birbirlerine hiç yaklaşamadılar. Hatta birbirlerini hiç tanıyamadıkları da söylenebilir. Fakat akşamın sonunda ikisi de bu eksikliği ikinci bir buluşmada gidermek niyetindeydi.

Takip eden günlerde Kostya kızlara sahilde refakat etti, onlarla kâğıt oynadı, onları anekdotlar anlatarak eğlendirdi, birlikte kahve içip dondurma yemeye gitti, yanlarından ayrılmadı. Üç gün sonra Nana ile birlikte bir dans lokaline gidip iyi bir dans partneri olduğunu kanıtladı. Birkaç dansla birkaç bardak soğuk Kırım şampanyasının ardından, Nana aşk gibi mantıksız bir olguya inanmaya meyil göstermeye başladı; otele geri dönerlerken Kostya'ya, onun tarafından iltifatlara boğulmaya hiçbir itirazı olmadığını ima etti.

Tiflis'te tekrar buluştular. Kostya, Nana'yı yemeğe davet etti; onu dansa, sinemaya götürdü, birlikte parklarda gezinti yaptılar. Olağanüstü bir durum söz konusu değildi. Kostya, Nana'ya, onun görmek istediğini sandığı ilgiyi gösteriyordu. Aralarında hiçbir ten teması olmadı, hiçbir plan yapmadılar, gelecek hakkında konuşmadılar. Kostya, yaz tatili sona erip Baltyisk'e doğru ayrılmadan önce, sarışın ve yumuşak Nana'ya karısı olmak isteyip istemediğini sordu. Biraz önce, benim hayal dünyama göre mutlu bir sona sahip yerli bir film seyrettikleri sinemadan çıkmışlardı, parke taşlı Varazi Tepesi'nde bir yürüyüş yapıyorlardı. Nana'nın yüz ifadesi hiç değişmedi, konuşmaksızın yürüyüşünü sürdürdü; sanki seyrettikleri film hakkında önemsiz bir soruyla karşılaşmış gibi davranıyordu.

-Senden bir beklentim olmayacak. Tiflis'te kalmak istiyorsan sorun yok, diye ekledi Kostya evlenme teklifine.

-Seni neredeyse hiç tanımıyorum.

-Yeterince tanıyorsun.

-Daha öpüşmedik bile.

-Öpüşmemizi istiyor musun?

Kostya, Nana'nın yüzünü ellerinin arasına aldıktan sonra onu dudaklarından ürkekçe öptü.

-Şimdi öpüştük, dedi tatmin olmuş bir tavırla; onu bir kez daha öptü, bu seferki öpücük kesinlikle daha cesur ve ıslaktı.

Fakat Petersburg tadında değildi; beyaz gecelerin, orada geçirdiği coşkulu saatlerin, her parmağında birer yüzük olan kadının tadında da değildi, ölüm tadında değildi bu öpücük.

-Evet de, diye üsteledi hâlâ Nana'nın çenesini tutan Kostya.

Bir adamın sokağın ortasında onu öpmesine izin verdiği için huzursuz olup bu nahoş durumu mümkün olduğunca çabuk sona erdirmek isteyen Nana "Evet" dedi.

Kostya Baltyisk'e yazıp düğününü hazırlayabilmek için iki hafta ek izin istedi; isteği onaylandı. Bunun üzerine Christine'nin evinde mütevazı bir düğün eğlencesi yapıldı. Sofrada narlı ıspanak, odun ateşinde közlenmiş domuz eti, naneli kuzu eti, Kaheti şarabı vardı. Stasia kremalı büyük bir pasta yaptı; uzun masayı dağ gibi yığılmış üzüm, armut, hurma, incir, kavunlarla narlar süslüyordu. Nana'nın elbette bir bakire olarak adım attığı gerdek gecesini yeni evliler Nana'nın annesinin evinde geçirdiler; kayınvalide evini büyük bir cömertlikle bir geceliğine çifte bırakmıştı.

Kostya'nın görevine dönmesinin ardından Nana, Vera Tepesi'ndeki büyük eve taşındı. Yaşlı bayanlarla birlikte yaşamaya zaten öteden beri alışkındı. Kocasının yanına, soğuk kuzeye gitmeyi kesinlikle istememiş; ona, isterse Tiflis'te kalabileceğine dair verdiği sözü hatırlatmıştı. Üniversiteye mastır öğrencisi olarak başvuruda bulunup doktora teziyle ilgilenmek istiyordu.

Kitty Prag'ın bir kenar semtinde dokuz metre karelik bir odada kalıyordu. Hiçbir mektup ve talimat gelmemişti. Yalnızca bir bavuluyla gitarı vardı.

Bir de başka bir isme çıkartılmış bir pasaportu. Her haftanın başında kapının altından içeriye bir zarf sıkıştırılıyordu; zarfı atanı yakalamaya yönelik her teşebbüsü şimdiye değin sonuçsuz kalmıştı. Zarfın içinde birkaç adet kâğıt para oluyordu, her seferinde aynı tutar. Para, yiyecek bir şeyler almaya yetiyordu. Kitty hiçbir zaman şehir merkezine gitmiyor, bulunduğu semti hiç terk etmiyor, kimseyle konuşmuyor, kapı komşusu olan yaşlı kadını başıyla selamlıyordu.

Yeni pasaportunda Lüksemburglu Adrienne Hinrichs olarak görünüyordu.

Kitty kendi kendini sakat bırakmış gibi hissediyordu.

Şimdiye değin üç kez teslim olmayı, tren garına veya havaalanına gidip karşısına çıkan ilk emniyet görevlileriyle konuşmayı düşünmüştü. İçinde yaşadığı yalıtılmışlık bazen onu delirtecek gibi oluyordu. Odada bulduğu eski radyoda düşük seste *Voice of America*'yı veya başka İngilizce kanalları dinliyordu. İngilizceyi anlamamakla birlikte, dilin melodisi ona yatıştırıcı bir anlamda yabancı ve tehlikesiz geliyordu. Prag'daki üçüncü ayından sonra, haftalık zarfının içinden isimsiz bir not kâğıdı çıktı. Ertesi gün oturduğu semtin postanesine gitmesi, öğleden sonra tam saat üçte bir şehirlerarası telefon görüşmesi kabul etmesi isteniyordu.

Hattın öbür ucundaki ses yabancı bir erkeğe aitti. Kitty dar, havasız telefon kabinine zar zor girmişti.

-Sizi şehirden götüreceğim. Şimdiye kadar göze çarpmamanız iyi. Çok iyi. Durumunuzu anlıyorum fakat bana güvenip biraz daha sabırlı olmalısınız. Mümkün olan en kısa sürede sizi şehirden alacağız. Tehlike geçer geçmez. Söz veriyorum.

Adamın sesi yumuşaktı, güven veriyordu.

-Siz kimsiniz?

-Dostunuz. En yakın dostunuz.

-Fakat...

-Şu anda size daha fazla bir şey söyleyemem.

-Size nasıl güveneyim? Sözünüzde duracağınızı nereden...

-Başka bir seçeneğiniz yok. Bana güveneceksiniz. Bundan böyle sizi her hafta aynı saatte bu numaradan arayacağım. Düzenli bir bağlantımız olacak. Para yetiyor mu?

-Evet, fazla bir şeye ihtiyacım yok fakat...

-Bana güvenin yeter.

Adam sözünde durdu. Her hafta arıyor, Kitty'ye yakında şehri terk edip Batı'ya geçeceğini, her şeyin yolunda gittiğini, güvende olduğunu, kimsenin ona zarar vermeyeceğini, kendisinin ona göz kulak olacağını, onu düşündüğünü, onun dostu olduğunu söylüyordu. Başka seçeneği olmadığı için Kitty onu dost olarak kabul etti. Tek dostu olarak. Fakat Kitty ne zaman adamın adını, nereden aradığını öğrenmeye çalışsa adam susup bunu söyleyemeyeceğini tekrarlıyordu. Kitty, ağabeyine, hayatına, ülkesine, geçmişine, şimdiye, geleceğine lanetler okuyor fakat telefondaki ses sükûnetini hep koruyor,

Kitty'yi dinleyip sakinleştirici bir sesle konuşmaya devam ediyordu.

Kitty'ye Gürcistan'dan bahsediyor, Kitty'nin yine de dikkatle dinlediği sıradan, önemsiz haberler veriyordu. Ona annesiyle teyzesinin gizli polisin sorgulamasını cesaretle atlattığını, ağabeyinin mutlu bir evlilik yaptığını da anlattı.

Fakat Kitty artık günlerden ne olduğunu, bu şehirde ne yaptığını bilmiyordu.

-Burada tek bir insan bile tanımıyorum. Konuşulan dili bilmiyorum. Akşamları hiç dışarı çıkmıyorum, ölmek üzereyim, dedi adama altı ay geçtikten sonra gözyaşları içerisinde.

-Siz güçlüsünüz. Başaracaksınız. Birlikte başaracağız. Size ihtiyacım var. Bunu sizi teselli etmek için söylemiyorum. Size gerçekten ihtiyacım var. Yakında bu şehirden ayrılacaksınız. Özgür bir hayat sürebileceksiniz. Size söz veriyorum. Ama siz de buna inanmalısınız. Tek başıma bunu başaramam. Bana yardım etmelisiniz. Ağabeyinize, başınıza bir şey gelmeyeceğine dair söz verdim. Ben verdiğim sözü tutarım. Siz güçlüsünüz, daha kötü şeylerin üstesinden geldiniz, bunu da başaracağınıza inanıyorum.

-Benim hakkımda neler biliyorsunuz?

-Yeteri kadarını.

-Adımı söyleyin.

-Nasıl?

-Adımı hiç söylemiyorsunuz. Bana hiç hitap etmiyorsunuz. Biz iki isimsiz insanız. Yüzleri olmayan iki insan. Adımı söyleyin!

Kısa bir sessizlik oldu, Kitty bu ricasının reddedileceğini sandı fakat sonra duymak istediğini duydu:

-Tamam, Kitty. Söylüyorum. Kitty. Kitty. Kitty.

Kendi adı Kitty'ye, sanki hayatında ilk defa duyuyormuşçasına, bu adla bağlantılı tüm hikâyeleri arkasında bırakmışçasına yabancı geldi. Fakat yine de bu beş harfe sarıldı; tekrar hatırlamak, ne kadar nefret etse de geçmişini geri almak istiyordu; yalnızca geçmişi vasıtasıyla adı üzerinde hak iddia edebilirdi. Adını da geri istiyordu. Bunu dünyada her şeyden fazla istiyordu.

Adam konuşmaya devam etti; sakin, kadife gibi yumuşak sesi Kitty'yi rahatlattı. Kollarıyla gözyaşlarını sildi, ahizeye tüm gücüyle sarılarak yüzünü duvara bastırdı.

Kitty'nin yalıtılmışlığı daha aylarca sürecekti. Prag'da yaklaşık iki yıl kaldı. Fakat telefondaki adamın ona ismiyle hitap ettiği o öğleden sonranın ardından bu durumla daha iyi başa çıktı. Birkaç kelime Çekçe öğrendi, zaman zaman komşuların çocuklarıyla veya yaşlı kapı komşusuyla konuşmaya başladı. Hiçbiri Rusça bilmediği için ona lüzumsuz sorular yöneltemezlerdi.

Kitty düzenli bir şekilde yemek pişiriyor, haftada üç kez yakınındaki Malesicky parkında yürüyüş yapıyor, radyo dinliyor, her şeyden önce gitar çalışıyordu; *Voice of America*'daki programları daha iyi takip edebilmek için bir İngilizce sözlük temin etti. Beste yapma derdinde olmamasına rağmen

tekniğini geliştirmeye çalışıyordu. Artık evini, çok yakın bağlar içinde olduğu insanları düşünmüyor, özellikle de kafasından kırmızı dudaklı sarışın kadını, Mariam'ın kızgın gözlerini, ölümü ile ilgili her türlü düşünceyi defetmeye çabalıyordu.

Salı günü gelip postaneye koştururken büyük bir coşku hissediyor, adamın sesini duyacağı için küçük bir çocuk gibi seviniyordu.

Bazen pasaportuna bakıyor, Lüksemburg'un nasıl bir yer olduğunu, orada neler yapıp kimi sevmiş olabileceğini tahayyül ediyor, kendisi için başka bir hayat, başka bir biyografi yaratıyordu. Başlangıçta kapı çalınınca, sokakta biri ona bir şey söyleyince veya saati sorunca korkuyla irkiliyordu fakat giderek buna alışarak hâlâ kırık dökük olan Çekçesiyle kendisinden istenen bilgiyi vermeye başladı. Parkta tanıştığı Polonyalı bir öğrenci onu birlikte bira içmeye davet edince evli olduğunu, kocasının böyle bir şeyi onaylamayacağını belirterek reddetti.

Telefondaki adamın kurallarına uyuyor, insanların yoğun olduğu yerlere uzak duruyor, tramvayla otobüse binmiyordu. Mümkün olduğunca göze çarpmadan yaşıyordu. Bazı günler hayatı gözüne, sanki ezelden beri buradaymış, daha önce başka bir hayatı olmamışçasına normal gözüküyordu; aylar boyunca susup tek bir kişiyle bile konuşmaması da artık o kadar gaddarca gelmiyordu.

Zarflar hâlâ düzenli bir şekilde eline geçiyordu. Anlaşıldığı kadarıyla tek dostunun bu şehirde yeterince yardımcısı vardı, konut idaresinden veya yabancılar dairesinden birinin kapıyı çalmaması için gerekli önlemler alınıyordu.

Bu dönem bir anlamda sosyal, duygusal, sanatsal perhiz dönemi olarak tanımlanabilirdi, yani Kitty'nin geride kalmış olaylar için çektiği bir tür ceza. Bu görüşünü anonim dostuna telefonda söylediğinde dostu sinirlendi; bunun bir ceza değil, trajik bir kaçınılmazlık olduğunu ileri sürdü.

Sürgün hayatı tenine işlemeye başladı. Anılara karşı verdiği hiç bitmeyen mücadele, Kitty'nin karakteristik bir özelliği oldu. Mariam'lı rüyalardan duyduğu korku sürekli refakatçisiydi.

Kitty hiç olmazsa Başkomutan'ın, ülkenin üstüne bir balyoz gibi inen ölüm paranoyasından kurtulmuştu. Gülümsemeleri Başkomutan'ın kuşkusunu uyandırdığı için, partililerin karılarını inkâr ettiğini, kanlı 1930'lu yılların kötü anılarının halkın bilincinde yeniden uyandırılmasını, devlet güvenliğinden sorumlu bakanların sayısının dörtten yediye çıkartılmasını, kışkırtma kampanyalarının düzenlenmesini, Başkomutan'ın, maiyetini soytarılara indirgemesini, onları herkesin önünde maskara etmesini, onlara uyuz it muamelesi yapmasını yaşamak zorunda kalmadı. Radyoda hava durumu tahminlerinden sorumlu olan spikerin, Başkomutan'ın tahminlerden şikâyetçi olması üzerine Kremlin'e çağırılıp uyarılmasından haberi olmadı. Sovyetler Birliği liderinin ülkeyi yazlığından yönettiğini, maiyetindeki adamları burada kendilerinden geçene kadar içip dans etmeye zorladığını, Kruşçev'in bu içki âlemleri hakkında, "Başkomutan dans et derse akıllı bir

adam dans eder," dediğini duymadı.

Mutat beyaz zarfı açtığı bir sabah, Kitty zarfın içinde daktiloyla yazılmış bir mektup buldu; mektup her zamanki gibi isimsizdi:

"Aşağıda söylenenleri dikkatle okuyup aklınızda tutun. Sonra okuduğunuz bu yazıyı imha edin!

Londra'ya gideceksiniz, orada güvende olacaksınız. Önümüzdeki salı günü, belirlenen saatte telefon kabinine gidin, orada gerekli izinle belgelerin bulunduğu bir zarf bulacaksınız. Pasaportunuza dikkat edin. Takip eden çarşamba günü merkez gardan Dresden'e saat 14.20'de kalkan trene binin. Dresden'de reyonda sizi bir erkek bekliyor olacak; bekleyen kişi size bir gül demeti verip sizi öpecek, öpücüğe karşılık vermeniz lazım; bu kişi, resmi olarak sizin nişanlınız, adı Jan; Dresden rotatif makineleri fabrikasında mühendis olarak çalışıyor. Sizinle işaret dilinde konuşacak, başınızla onaylayın veya zaman zaman söyleneni olumsuzlayın. Şayet doğaçlama yapmak istiyorsanız –ki bunu yapabilmeniz gerekir– onunla işaret dilinde bir sohbet sürdürün. Güvenli bir yere varınca size sıradaki adımları anlatacak. Jan sizinle birlikte sınırdan geçecek. Orada bir İngiliz askeri araç tarafından alınıp Hamburg'a götürüldükten sonra Hamburg'dan Londra'ya uçacaksınız. Londra'ya varana kadar adınız Adrienne Hinrichs, sağır ve dilsiz bir Lüksemburglu..."

Kitty, diğer kimliği Adrienne için türlü türlü aşkla yaşam senaryoları tahayyül etmiş fakat sağır ve dilsiz olabileceğini hiç düşünmemişti, oysa böyle olması akla ne kadar yakındı. Mektubu defalarca okudu, bunu yaparken kulaklarında kimliksiz dostunun yumuşak, güven veren sesi yankılandı.

Londra. Kitty'nin varışı. Zorunlu yağmuru bu bağlamda es geçelim, olmaz mı, Brilka?

Trafalgar Meydanı ile Kitty'nin, farklı bir kokusuyla tadı olan İngiliz gökyüzüne doğru uzattığı kayısı rengindeki kolları...

Piccadilly ile hemen akla düşen bıçak, kesilen ana damardan akan kan... Hyde Park ile sınıf odası... Tower Bridge ile Kutsal Tepe'deki odanın yarı karanlığı... Whitehall ile Andro'nun, göğsüne yasladığı başı... Bir zamanlar bir gelecek vaadinde bulunan küçük şehrin yeşile boyanmış bankları... Downing Street ile karnının altındaki yaraların izleri... City Hall ile botanik bahçeden görüntüler... Ardından Andro, sürekli Andro...

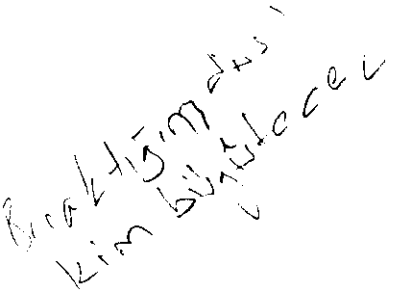
Thames Nehri. Kitty durmuş, etkileyici nehre bakıyordu. Böyle mi alınıyordu özgürlüğün tadı? Böyle mi kokuyordu özgürlük? Şimdi mutlu mu olması gerekiyordu? Hayatta kalmayı başarmış mıydı? Peki ya önündeki günler, haftalar, seneler neler getirecekti? O zamanlar Andro'nun kaybolmaması için ona refakat edip Viyana'ya gitmek istemişti. Ahşaptan melekler yaptığı için, gözleri hep içe dönük olan, kendisinin çoktan içyüzünü anladığı dünyayı ona heyecanla açıklamaya çabalayan Andro'nun... Fakat sonra Viyana, Andro'nun hayalleriyle birlikte öldüğü zaman, artık yeni dünyalar, yeni kıtalar, yeni rüya şehirler aramamaya karar vermişti çünkü kumdan

kaleler dalga gelince yok oluyordu.

Kitty pasaportunu İngiltere'ye ayak bastıktan sonra bir kibritle tutuşturup yakmıştı. Adrienne Hinrichs artık yoktu, yanıp kül olmuş, ortadan kalkmıştı; şimdi Kitty Yaşi'nin önündeki yol açıktı. Fakat Kitty Yaşi, Londra'daki gezintisinde kendini hiçbir yerde bulamadı. Adrienne ile birlikte kendini de küle dönüştürdüğü hissine kapıldı. Buckingham Sarayı'nda gözyaşları akmaya başladı. Aynı Vera Tepesi'ndeki büyük evin kadınlarının ağladığı gibi sessizce... Sanki insanı esir alan yastan kurtulmak için değil de, yasın kaybına yas tutarmışçasına... Çikolata fabrikatörünün varislerinin olağan durumu olan yasın kaybına yas tutarmışçasına...

St. James Sarayı'na vardığında ilk kez rahatlama gibi bir şey hissetti. Korkunç bir şeyin sonunda gelen bir düşünce gibi... Yamalı sonbahar paltosuna, kirli ve yıpranmış ayakkabılarına, biçimsiz pilili eteğine baktı. Parmaklarını, çoktan kesilmesi gereken karmakarışık saçlarının içinden geçirdi. Etrafındaki bunca güzelliğin içerisinde kendi çirkinliğini acıyla duyumsadı. Saklanmak istiyordu, bir anlığına Prag'daki dokuz metre karelik odasında olmayı arzuladı. Sonra kuşkularını kafasından defedip keşif gezintisini sürdürdü.

Özgürdü.

Kan holden bir nehir gibi akıyor.
Etrafta soğan ve votka kokusu var,
gedikli masanın müdavimleri kendilerini koyuvermiş eğleniyor.
Yevtuşenko

Kitty metroyla East End'e gidip Dresdenli nişanlısının yanına verdiği adresi aradı. Burası Uluslararası Mülteci Yardım Kurumu'nun bir toplama bürosuydu. Formları doldurup kendisini uyruksuz olarak kayıtlara geçtikten sonra ona bir oda tahsis edildi. Odada bir yatak, bir lavabo, bir elbise askısıyla bir radyo vardı. Ortak banyoda uzun uzun duş aldı, kendisini yatağın üzerine bırakıp on iki saatten fazla süren koma gibi bir uykuya daldı.

Açlıktan uyandı, dışarıya çıktı, önüne çıkan ilk büfeden balıkla kızarmış patates alarak krallara layık bir yemekmişçesine yedi; sonra kaldırıma oturdu, gelip geçen yayaları izleyip neler hissettiğini anlamaya çalıştı. Telefondaki adam onu aldatmamış, sözünü tutmuştu. Kitty, her kim olursa olsun, onu hayatında tutacağını, bırakmayacağını, onun tarafından hep adıyla hitap edilmek isteyeceğini biliyordu. Belki günün birinde onu bulur, sesine bir yüz ekleyip ona teşekkür ederdi.

Kitty'ye geçici evraklar verildi, sonra Kızılhaç'a gönderilip burada sıcak giysilerle donatıldı. Bir İngilizce kursuna da yazdırıldı. Cevap veremeyeceği hiçbir soru sorulmuyordu. Sosyal Yardım Kurumu'nun bayanları, Kitty'yi, düzenli yemek yiyebileceği bir aşevine gönderdi. Kayıt yaptırdıktan iki hafta sonra, kurumun Jamaikalı bir kadın elemanı Kitty'yi toplama bürosunun merdivenlerinde durdurup bir kuzeninin East End'de bir barı olduğunu, bir yardımcı işçi aradığını söyledi. Kuzeni evrakların tam olup olmamasını önemsemiyordu, işlemler sonuçlanana kadar Kitty orada çalışmak için başvurup biraz cep harçlığı kazanabilirdi. Bu denli dostane bir tavır karşısında şaşırmakla birlikte renkli başörtülü, sevecen bakışlı bu kadına güvenip güvenemeyeceğini bilemeyen Kitty, merdiven sahanlığında durup başparmağının tırnağını ısırmaya başladı. Bu çekingen tepki kadın için muhtemelen yeni bir şey değildi; kadın kolunu Kitty'nin omzuna atarak bara giderken ona refakat edebileceğini belirtti.

Ertesi gün Kitty barda işe alınmıştı.

Kitty kelimelerden korkuyordu. Dudaklarına yerleştirmesi gereken nazik gülümsemeden de korkuyordu. Son yıllarda yalnızlığa alışmıştı. Kalabalıklar onda paniğe neden oluyordu. İşinin ilk günlerinde sık sık tuvalete sığınıp derin nefes almak, alnında biriken teri silmek, aynada kendi kendisini

sakinleşmek üzere uyarmak zorunda kaldı. Fakat barın müşterilerinin çoğu ona ilgi göstermiyor, sohbet değil alkol istiyorlardı. Yolları buraya düşen insanların kendileri de pek gülümsemiyorlardı. İnşaat işçileri, taksi şoförleri, uyuşturucu satıcıları, aşçılar, berberler, fahişeler –hepsi biraz eğlenceyle oyalanmanın peşindeydi, günlük hayattan birkaç saatliğine de olsa kaçabildiği için mutluydu. İçlerinden birçoğu da göçmendi. Hindistan, Pakistan, Fas, Gana, Jamaika, Küba'dan geliyorlardı.

Kitty çok geçmeden bu insanların arasında kendini iyi hissetmeye başladı. Onların sert seslerini, esprilerini, dillerini, farklı aksanlarını, hatta kabalıklarını seviyordu. Çünkü bu insanlar ona acıyarak bakmıyor, arkadaşlarına, beraber oldukları kişiye nasıl sert, kaba ve kayıtsız davranıyorlarsa ona da öyle davranıyorlardı. Yine de Kitty'nin en sevdiği saatler barda yalnız kalınca bar sandalyelerini yukarı kaldırıp yerleri sildiği, bardakları yıkayıp sandıkları tasnif ettiği saatlerdi. Müşteriler gittikten, bar kapanıp barın sahibi ailesinin yanına döndükten sonra kendisini iyi ve güvende hissediyor, müzik kutusuna para atıyor, bağıra bağıra çalan müziği dinlerken vücudunu müziğin ritmine göre eğip büküyordu.

Ağır iş onu yorsa da bundan dolayı minnettardı çünkü böylece rüyasız bir uyku uyuyabilecek; kafası da düşünmek için çok yorgun olacaktı. İzinli olduğu zaman odasında kalıp gitar çalıyordu. İsteksiz, tutkusuz, perspektifsiz bir ruh halinde olmakla birlikte gitarı en azından eline alıyordu. İşin yanı sıra gitarı, kafasını dağıtıp başka düşüncelere gelmek için en iyi imkândı.

"Thus far I've come. Searching fort he ghosts you've promised – they'd wait for us. But they're gone, just like you, gone so far away. So I'm walking through the city of ghosts, just walking ahead, asking myself: Should I go on, should I start, should I wish or should I die, cause you've not come as far as I..."

Yanılmıyorsam bu şarkı, Kitty'nin Londra'da yazdığı ilk şarkı. Bunu anadilinde yazdı, şarkı sonra İngilizceye çevrildi; Kitty şarkıyı kulağa sert ve yabancı gelen, tam olarak kategorize edilemeyen aksanıyla İngilizce söyledi. Bu şarkıyı birlikte arabada dinlediğimizi, senin bana bunun Kitty'nin müziğinde bir dönüm noktası olduğunu söylediğini hatırlıyorum, Brilka. Bu şarkıyı seviyorum ama özellikle senden dolayı, Brilka, çünkü sen onu bana öylesine büyük bir tutku, öylesine büyük bir coşkuyla söyledin ki... Onu sevmemin bir nedeni de, beni Kitty'nin diğer şarkıları gibi hüzünlendirmemesi; çünkü seninle birlikte deniz boyunca arabayla o tozlu, hiç bitmeyecek gibi gözüken yollarda giderken, o anda mutluydum, her ne kadar o zaman hissettiğim şeyin mutluluk olduğunu bilmesem de...

Şehir, Noel kostümünü haftalar önce üzerine geçirmişti. Müşteriler Noel akşamı barı daha erken saatlerde terk etti. Aralarında en yoksullar bile akşama hazırlanmak, aileleriyle birlikte geçirecekleri zamanın tadını çıkarmak ister gibiydi. Başka tanrılarla göreneklere sahip olanlar bile, Noel geleneğine saygı duyup fazla içmiyorlardı. Neredeyse hiç müşteri kalmadığı için, barın sahibi de her zaman olduğundan daha erken çıktı; tezgâha biraz

para bırakarak, Kitty'ye onun hesabına birkaç bardak içmesini, bunu hak ettiğini söyledi. Sonra iyi Noeller dileyip Kitty'yi yalnız bıraktı. Kitty'nin acelesi yoktu. Noel Gürcistan'da, onun doğumundan önce kutlanan bir geceydi. Sonra bu kutlamalara bir son verilmiş, Tanrının yerini Başkomutan almıştı; artık yalnızca devrimin yıldönümüyle Başkomutan'ın doğum günü kutlanıyordu. Yalnızca derin bir dini inanca sahip olan Lida Teyze sessiz bir huşu içerisinde mumlar yakıp dua etmek için odasına çekilirdi.

Müşteriler birbirinin ardından barı terk etti, Kitty ortalığı çabucak toparladı ama daha yurda dönmek istemiyordu. Yeterince yorgun değildi, şehir o denli sakindi ki, anıları geri gelip onu esir alırdı. Bara oturdu, başlangıçta biraz tereddüt ettikten sonra ilk viskisini koydu. Daha önce hiç viski içmemişti, sert içki hoş bir şekilde boğazını yakarak içini ısıttı. Bir bardak daha içti. Şimdiye kadarki sürgün hayatında kendisine yasakladığı alkol, etkisini hızla gösterdi. Prag'da duygusallığa yer yoktu, bunun kötü sonuçları olabilirdi. Burada ise bu artık geçerli değildi, burada kendisini boşluğa bırakabilirdi, özellikle de yalnızken. Bu, kimseyi ilgilendirmezdi.

Kendini rahatlamış hissediyordu, gelmesinden korktuğu melankoli gelmemişti. Tam tersine neşeliydi, tüm gece boyunca dans edebilirdi. Şarkılarından birini mırıldanmaya başladı, sonra sesi cesaret kazanarak yükseldi, sonunda avazı çıktığı kadar bağırarak söylemeye başladı. Kendisini sesinin akışına bıraktı, viski şişesini eline alarak bir mikrofon tutar gibi ağzına götürdü. Barın içerisinde hızla dönerek şov yeteneğini sergiledi, sonra gözlerini kapayıp hayali seyircilerin önünde eğildi.

Aniden sokaktan gelen bir alkış sesi duyuldu. Üzerinde göz alıcı derecede şık kırmızı bir palto olan uzun boylu, iri yapılı bir kadın pencerelerden birinin öbür tarafında durmuş coşkuyla alkışlıyordu. Kitty hemen kendine geldi, şişeyi tezgâhın üzerine koyup birkaç adım geriledi. Kadının gideceğini umuyordu fakat kadın olduğu yerde kalıp alkışlamaya devam etti, sonra pencereye vurdu. Kitty kapıya gitmek zorunda kaldı.

-Kapalıyız, dedi Kitty cam kapının aralığından.

-Harika şarkı söylüyorsunuz. Kelimenin tam anlamıyla ha-ri-ka! İnanılmaz. Hangi dildi bu?

-Çok az İngilizce biliyorum.

-Şarkı söylediğiniz dil hangi dildi?

-Gürcüce.

-Ah, bu Rusya'da bir yerde değil mi?

-Hayır, Gürcistan'da.

Kadın güldü, Kitty'ye içeriye girmek istediğini ima etti.

-Fakat kapattık, ben de...

-Ben çok sorunsuz bir müşteriyim.

Kitty tezgâhın üzerindeki ışıkları tekrar yakıp kadının bardak altlığının üzerine bir bardak koydu. O da viski istemişti. Bir tokayla yandan tutturduğu yumuşak, sarışın saçlarıyla sevecen, simetrik, birbirine uyumlu yüz hatları vardı. Her yanıyla çekiciydi fakat duyduğu güvene karşın, Kitty dili

tutulduğu için utanıp kadının önünde kendisini öyle koyuverdiği için öfkeleniyordu. Sohbet ilkin oldukça zor başladı fakat kadın inatçıydı. Kendisini Amy olarak tanıttı, yalnızca Amy, önünde arkasında hiçbir şey yoktu. Kitty'ye nereden geldiğini, şarkılarını sordu. Böyle güzel şarkı söylemeyi nerede öğrenmişti? Kimin şarkılarıydı bunlar? Londra'da ne yapıyordu?

Kadın, şık görünüşü ve düzgün İngilizcesine karşın, en az barın müdavimleri gibi çok içiyordu. Normalde böylesi bayanlar buralarda pek görülmezdi. Bardağının sürekli doldurulmasını rica ediyordu. Bu arada Kitty'nin gerginliği de geçmişti, o da kadına ayak uydurmaya çalışıyordu. Kadın, Kitty'den üçüncü kez başka bir şarkı söylemesini rica edince Kitty yumuşadı; ilkin düşük bir sesle, tereddüt ederek ama sonra daha fazla özgüvenle sesini yükselterek şarkılarını söylemeye başladı. İki yıldır hiç söylemediği, hep aklında olan, her gittiği yere yanında gelen, düşüncelerinde yazılmaya devam edip söylenmek istenen şarkılarını...

Kadın gözünü hiç ayırmadan Kitty'ye bakıyordu; yüz ifadesi düşünceli, dikkatli ama aynı zamanda mutlu ve memnundu. Şarkının bir pasajına yoğunlaşmak isteyince kaşlarını yukarıya kaldırıyor veya gözlerini kapatıyordu.

-Belki çok bilgili değilim fakat iyi müziğin ne olduğunu biliyorum. Çünkü müzik benim en büyük tutkum; sizin yaptığınız müziğin iyi olduğunu söyleyebilirim, hem de çok iyi. Bunu kullanmalısınız.

Kadın giderken Kitty'ye dolgun bir bahşiş verip adresiyle telefon numarasını bir bardak altlığına yazdı.

-Müziğinizle bir şeyler yapmak istiyorsanız, beni arayın. Yardımcı olabilirsem çok sevinirim, dedi Kitty'ye elini uzatırken.

-Bir sorum var, dedi Kitty. –Neden Noel'i kutlamıyorsunuz? Neden bu saatte buradasınız?

Kitty merakını dizginleyememişti.

-Ben sağlam bir ateistim, tatlım.

Kitty'yi hareket halinde tutan şey, son yıllarda edinip diğer insanlara karşı duyduğu derin, ilkesel kuşkuydu. Sanki insanların onun hakkında iyi şeyler düşünmediğini, sözlerini tutmayacaklarını kanıtlamak ister gibiydi. Ocak ayının başında içindeki bu kuşkuyla Amy'yi aradı, Amy'nin çok sevinip onu evine davet etmesine rağmen kuşkusu daha da arttı.

Kitty metroya binerek daha önce hiç gitmediği bir semt olan Kings Cross'a gitti. Amy'nin evi, siyah bir demir kapı arkasında gizlenen sade ama sağlam bir tuğla evdi. Sokak sakin ve huzurluydu.

Kitty kapının önünde durdu. Bir anlığına geri dönmeyi düşünüp tereddüt etti. East End'e alışmıştı. Orada insanların çoğu onun gibi yaşıyor, Kitty kimsenin dikkatini çekmiyordu. Burada ise sokağa düşen gölgesinin yoksulluğu bile dikkat çekiyor gibiydi; bu zemin, duvarlar, pencereler için fazlaca büyük, kaba saba, proleterdi. Fakat sonra cesaretini toplayıp zile bastı. Üstünde altın renkli bir tokmak bulunan siyah cilalı kapı açıldığında Amy deniz mavisi elbisesinin içinde gülümseyerek misafirine doğru yürüdü. Kitty

eve girince, içindeki yanlış yerde olduğu duygusu daha da arttı. Amy'nin bir apartmanda oturduğunu sanmış ama bu iki katlı evin hanımefendisi olduğunu beklememişti. Salona götürüldü, bir Earl Grey eşliğinde elma pastası ikram edildi. Çiçek desenli kanepenin üzerinde kendini, yolunu şaşırıp tropikal bir ülkeye düşen bir Sibirya kuşu gibi hissediyordu. Kızılhaç'tan tedarik ettiği kadın işçi elbisesinden utandığı için kollarını, sanki elbisenin çirkinliğini kapatabilirlermiş gibi göğsünde kovuşturmuştu. En sonunda çok iyi giyimli bir hizmetçi kız içeriye girip ev sahibesine başka bir isteği olup olmadığını sorunca, Kitty'nin içinde oradan derhal kaçmak isteği uyandı.

Fakat evin hanımının davranışları bu kibar atmosfere pek de uygun değil gibiydi. Gülmesi çok sesli ve kabaydı, gülerken büyük beyaz dişleriyle pembe dişetleri görünüyordu, mimiklerini kontrol edemiyordu; şaşırdığı zaman kaşlarını yukarıya kaldırması, bir şeye hayran kalınca dudaklarını yuvarlaması veya söylediği bir şeyi vurgulamak isteyince ağzını açık bırakması kibar bir bayana, hizmetçili bir evle çiçek desenli bir kanepeye uymuyordu. Üstündeki pahalı giysilerle etrafını saran paçuli parfümüne karşın yontulmamış bir tarzı vardı, kendisine tam anlamıyla hâkim değildi.

Sohbet bu sefer de bir türlü akıcılaşamadı fakat Kitty rahatsızlığını bastırdıktan sonra, bardaki geçen karşılaşmalarına göre daha konuşkan oldu. Söylemek istediğini ifade edemediği zaman, çantasından Prag'da temin ettiği, sürgün zamanından kalan tek anı olan yırtık pırtık İngilizce sözlüğünü çıkartıp işaretparmağını aradığı kelimenin üstüne koyuyordu. Amy her seferinde anlayışla başını sallıyor, sanki aynı kelimenin her iki dilde de bulunabilmesi bir mucizeymişçesine seviniyordu.

Amy, on beş yaşına kadar yaşadığı Hindistan'da doğmuştu. Bir askeri ataşe ile zengin bir sanayici kızının en küçük ve tek kız çocuğuydu. Babası neredeyse tüm hayatı boyunca, bunun yirmi yılı Kalküta'da ataşe olmak üzere, Britanya ordusuna hizmet etmişti. Amy ile taparcasına sevdiği üç ağabeyinin uzun bir süre başka bir memleketi olmadı. Amy, ağabeyleriyle birlikte olup onların kendilerinin yanında kalmasına izin verdiği sürece ağaçlara tırmanabiliyor, dilediği gibi koşabiliyor, kriket oynayabiliyor, çamurun içinde yuvarlanabiliyor, ip atlayabiliyor, diğer çocuklarla yarışabiliyor, ahlaksız fıkralar anlatabiliyor, insanlara dilini çıkartabiliyordu. Çünkü yalnızca ağabeyleriyle birlikte olursa, annesinin onun için öngördüğü korkunç oyuncak bebeklerden, sıkıcı şiir akşamlarından, tropik iklimin bunalttığı beyaz tenli İngiliz kız çocuklarından, keman ve şan derslerinden kaçıp kurtulabiliyordu. Ancak daha sonra üç ağabeyi de birbiri ardına askere gidince Amy Hindistan'daki yaşantısını, hoppa oyunlarıyla maceralarını büyük bir çaresizlik içerisinde geride bırakmak zorunda kaldı. On beş yaşında bir buharlı gemiye bindirilip İngiltere'ye, yatılı bir okula gönderildi. Devonshire'de zengin ailelerin kızlarının gittiği bir okula ulaştığında her şey değişti. Çocukluğu, ömür boyu bir mutsuzluğu güzel anılarla besleyebilecek gizli bir bahçe olarak kaldı. Ağabeylerinden ikisi savaşta hayatını kaybetti, Amy'nin kendisi ise savaş başlamasıyla görücü usulü bir evlilikten kurtuldu, okulu bitirdik-

ten sonra kendini tek başına tekrar Londra'da buldu; anne babasından kalan büyük miras sayesinde maddi olarak bağımsızdı.

Ağabeyi John ile birlikte hep ortak bir tutkuları olmuştu: Müzik. Müzik, ailede yalnızca ikisinin hâkim olduğu gizli bir işaret diliydi. Öteden beri Chopin'le Schubert'i sever ama kötü bir şöhreti olan caza da kulak kabartır, o zamanlar henüz gizli bir favori sayılan Bebop müziğiyle kendilerinden geçerek dans eder, kimin daha iyi bir müzisyen olduğuna, kimin daha çok parça tanıdığına, kimin daha iyi bir kulağa sahip olup kimin müzik tarihini daha iyi bildiğine dair bahse girerlerdi. Her ikisi de kendilerinin sıradan birer müzisyen olabileceğini bilebilecek kadar gerçekçiydi; bu nedenle dünyanın en iyi dinleyicisi olmaya karar verdi. Alman patentli Blitzkrieg ile hasar alan fakat yeniden diriliş için can atmaya devam eden Londra'da Amy dans etmeye gidiyor, East End'e yolu düşünce en ilginç, vahşi ve olağandışı müzisyenlerin sahne aldığı barları arayıp buluyordu. İyi müzik için yanılmaz bir algılama yetisi geliştirmişti. Kuşku uyandırıcı kulüp sahipleriyle dostluk kuruyor, ahlak polisinden çekinen birahanelerle bodrum barlarına girip çıkıyor, henüz kimsenin tanımadığı bir yetenek bulabileceğine kanaat getirirse limanın en ücra köşelerine, en sefil yüzen evlerine gitmekten bile çekinmiyordu.

Bir kadınla beraber geçirdiği ilk gece bu zamana denk geldi. Cinsel eğilimi hakkında açık açık konuştuğu tek kişi olan ağabeyi John, Amy'yi Magnus adında bir arkadaşıyla tanıştırdı. Magnus, Amy'ye çekingenliği ve duyarlılığıyla ortanca ağabeyini hatırlatıyordu. Yüksek bir meblağ tutan parasını pırlanta ticaretiyle yapıp, eşcinsel oğlunun en azından görünüşte toplumsal konumuna uygun bir şekilde yaşamasını arzu eden babasının tek erkek varisiydi. Düğün hazırlıkları alelacele yapıldı; Magnus ile Amy, hayatlarında nihayet istedikleri her şeyi yapmaya özgür oldu. Amy, Londra'nın Kings Cross semtindeki kırmızı tuğla evi satın aldıktan sonra normal bir evlilik görüntüsünü vermek üzere anne babasının zevkine göre döşedi. Magnus, İngiltere'de bulunduğu zamanın çoğunu, kendi içine çekilip aşk yuvası olarak kullandığı Galler'deki sayfiye evinde geçiriyor, Amy ise onun özel hayatına saygı göstererek buraya hiç gitmiyor, genelde Londra'da kalıyordu. Magnus ona aynı özenle yaklaşıyor, hiçbir zaman sürpriz bir şekilde şehre gelmiyordu. Karısını nahoş bir durumla karşı karşıya getirmeyecek kadar nazikti. Yalnızca varlıkları, bu aptalca karı-koca statüsü sayesinde, başka hiçbir şey yapmadan birbirlerine, mutlu olabilmeleri için en fazla ihtiyaç duydukları şeyi armağan ediyorlardı: Özgürlüğü.

Amy, Magnus'un Soho'da müdavimi olduğu, erotik filmler gösteren sinemalarla randevuevlerinin arasına gizlenmiş barların birisinde Fred denilen kızıl saçlı bir cadıyla tanıştı.

Pek tanınmayan bir ressam olan Avusturyalı Yahudi Fred, yani Friederike Lieblich, sanatsal alandaki başarısızlığını efsanevi bir aşk hayatıyla telafi ediyordu. Fethettiği gönüllerin sayısı, söylentilere göre, Sapho'yu bile kıskançlıktan çatlatabilirdi.

Gündüzleri ne kadar değişken, bir taş gibi hissiz, küstah, yaralayıcı, bencil ve kırıcı bir ölçüde sıradışıysa, geceleri de bir o kadar çılgınca, cömert, hastalıklı bir ölçüde ateşli, yani âdeta şehvet düşkünü bir kadındı. Cinsel eğilimi ne olursa olsun, gösterişli bir kadının ondan uzak durması gerektiği söylenirdi, Fred herkesi baştan çıkarırdı.

Fakat kızıl saçlı kadın hakkında, hiç de gönül okşayıcı olmayan bu söylentiler, Amy'nin kulağına kompliman gibi, harikulade vaatler gibi çalınıyordu. Zayıf yabancı kadını ilk kez barda oturur, diğer müşterileri onun hakkında fısıldayarak dedikodu yaparken gördüğünde, dikkatini üzerine çekmeye karar verdi; ona barın en pahalı viskisini gönderdi.

Fred fazla nazlanmadan Amy'nin masasına geldi. Felaket bir Alman aksanıyla konuşuyordu, kısık kedi gözlerine sahipti, üzerinde beyaz bir erkek gömleğiyle paçaları kıvrılmış bir işçi pantolonu vardı. Kızıl saçları barın loş ışığında alev alev parlarken pek de iyi şeyler müjdelemiyordu.

Her ne kadar Amy bu ilk akşam, barı Fred'in yakınlaşma çabalarını yanıtsız bırakarak terk ederek haftalarca orada bir daha gözükmese de merakı uyanmıştı. Bu cadının gerçekten de bir aşk sihirbazı olup olmadığını bilmek istiyordu. Amy zaman içinde barlarda, yüzen evlerde, kulüplerde, özel partilerde edindiği türlü tecrübeye rağmen hâlâ oldukça acemi sayılırdı. Şehvetiyle meziyetleri onu utandırıyor, arzularını gerçekleştirmek için ne kadar ileriye gidebileceğini bilemiyordu. Böylece Amy tekrar Soho'ya gitti; barda mümkün olduğunca kayıtsız görünerek sayısız cin tonik içtiği üçüncü gece nihayet Fred ortaya çıktı. Bu sefer Amy'nin viski ısmarlamasına gerek kalmadı, Fred doğrudan masaya gelip elini uzattı. Bir resim satıp paralandığını anlattı. Şimdi davet etme sırası ondaydı, Amy'ye bu batakhaneden daha ilginç yerler gösterecekti.

Semtte gezdiler, eğlendiler, içki içtiler, sokağın ortasında hiç kimseyi umursamadan öpüştüler, sonunda kapağı Amy'ye attılar. Cadı orada birkaç gün kaldı, Amy'nin hizmetçisiyle aşçısı tarafından yedirip içirildi, ev sahibesi tarafından şımartılıp el üstünde tutuldu. Sonra tekrar haftalarca ortadan kayboldu. Amy, Fred'den doğal yapısı haricinde bir şey istemeye hakkı olmadığını bilmesine rağmen, kendisini aldatılmış hissediyordu. Etrafta dolaşıp durdu, gece müdavimlerine sevgilisini sordu, barmenlere Fred hakkında bilgi alabilmek için para verdi ancak bütün çabaları sonuçsuz kaldı.

Fred bulunamadı. Yalnızca bulunmak isteyince bulunabileceğini Amy bu süre içerisinde öğrenmiş oldu. Hiçbir şey olmamış gibi ortaya çıkıp zili çalınca Amy kapris yaptı ama daha sonra bu tavrından utandı. Ancak yine de dünyada bu ufak tefek, saçlarının rengi dışında pek göze batmayan kadını arzuladığı kadar hiçbir insanı arzulamadığını kendisine itiraf etmek zorundaydı; oysa Fred ne görgülüydü, ne iyi bir zevke sahipti ne de saygı gibi bir şeyden haberdardı.

Amy elbette –kendinden önce ve sonraki her kadın gibi– Fred Lieblich'in aşk hayatındaki ilk büyük istisna olmak istiyordu. Sabır ve hoşgörüyle, cazip teklifler ve kesinliğiyle, yumuşak, uysal karakteri ve neşeli mizacıyla –

Avusturyalı kadın depresyonlara eğilimliydi–, aşk oyunlarında gösterdiği etkileyici cesaretiyle cadıyı evcilleştirip ona kalıcılık aşılayacaktı. Ayrıca Amy, cadıda olmayan ama her insan gibi muhtaç olduğu bir şeye sahipti: Paraya.

Her ne kadar zenginlik Amy için göründüğü kadar büyük bir anlam taşımasa da, yine de bir hami konumunda olmanın ne kadar önemli bir güç ifade edebileceğini biliyordu.

Amy sonraki haftalarda sevgilisine Soho'da, bir atölyeye dönüştürdüğü bir depo kiraladı, Magnus'un bazı sanatsever arkadaşlarını aradı, onlara başka isimlerle Fred Lieblich'e resim siparişleri verdirdi; Fred'i, geçmişte eksikliğini hissettiği her şeyle donattı. Fakat Amy o zaman sevgilisini henüz tam anlamıyla tanımıyordu, Fred'in gençlik yaşlarından beri türlü yoksunluklar yaşadığını, bir şeyden feragat edip darlıklar içinde olmayı hep doğal kabul ettiğini bilemezdi.

Fred, eksikliğini hissettiği şeyleri Soho'yla East End'de sefere çıkarak alır, ertesi sabah ucuz pansiyon odasını, kiralık evi veya bodrumdaki ikametgâhı terk ederken, arkasında hep çıplak halde uyuyan bir kadın bırakırdı. Sonra bir süreliğine istediği her şeye, hatta dünyaya bile sahipmiş gibi hisseder ama zaman geçtikçe içindeki özlem onu tekrar sokaklara sürüklerdi. Boyaları bitince bir peçetenin üzerine karakalem resimler yapardı. Paltosu yoksa bir battaniye alıp her tarafını sarardı. Barda içtiği içkileri ödemek için parası yoksa kedi gözlerini bir kadın müşteriye dikip kadın, "Bir şey mi var," diye soruncaya kadar gözlerini ondan ayırmazdı. Kadını içkileri ısmarlamaya ikna etmek bir çocuk oyuncağı olurdu.

Amy'nin, öfke nöbetleri, yürek dağlayıcı aşk ilanlarıyla küfürler sonrasında Fred'i olduğu gibi kabul etmekten başka bir çaresi kalmadı. Ama yine de Fred Lieblich'in günün birinde kendine ait olacağını umuyordu. Ne de olsa kanında Hindistan vardı, feragatle yoksunluğun ne olduğunu en az Fred kadar biliyordu, ayrıca istediğini her zaman elde ederdi; Fred'i istiyordu, buna emindi. Magnus, John ve arkadaşları onu bundan vazgeçirmeye çalışsa da, o, sevgilisi için vazgeçilmez olmaya kararlıydı. Fred günün birinde bir şeye her şeyden, o kendinden geçip kaçarcasına yaşadığı maceralardan, hatta hayattan daha fazla ihtiyaç duyduğunda Amy bunu ona verecekti. Her ne olursa olsun.

Kitty ile karşılaşmasının öncesinde, Fred yeniden ortalıktan kaybolup John da Hindistan'a geri dönmeseydi; kafası karışık, aşk yorgunu Amy apar topar yeni bir maceraya yelken açmazdı. John'un dönüşüyle birlikte Amy'nin çocukluğuyla bağı kopmuştu, yalnızlıktan korkuyordu. Magnus ya seyahatte ya da Galler'deydi, hayatını yaşıyordu. Amy bazı günler nereye ait olduğunu bile bilmiyordu. Yaşadığı hayatla bu kökene, çocukluğa ait olduğuna dair ihtiyaç duyduğu güveni ona kim veya ne hatırlatacaktı? Seyahat edip ağabeyini mi izlemeliydi? Kitty'nin ortaya çıkışı, Amy'nin sarıldığı can simidi oldu. Biri ona ihtiyaç duyuyordu.

Sovyetler Birliği'nden gelen bir mülteci, hem de çok güzel şarkı söyleyen yetenekli biri. Küçük bir sansasyon. Komünizmin kara pençelerinden

kurtulup kapitalist ütopyaya atılmış genç bir kız. Yeni ganimeti bu ülkenin bir ütopyalar ülkesi, yeni gelenlerin hayallerinin gerçekleştiği bir yer olmadığını anlayana kadar Amy harekete geçip bu melankolik, kuşkucu kıza kendi şahsi ütopyasını enjekte etmeliydi. Burada kalması, yeteneğini boşa harcamaması, memleketini özlememesi, şarkı söylemeye devam etmesi için onun çevresini hayallerden örülmüş bir çitle kapatması gerekiyordu. Aynı bir zamanlar ağabeyleriyle birlikte mutluluk ile çamurdan, kum ile tahtalardan, birbirlerine verdikleri sözlerden oluşan bahçeyi kurduğu gibi...

Amy, daha ikinci buluşmalarında Kitty'ye evinin çatı katındaki daireye taşınmasını teklif etti. Kocası hiç gelmiyordu, dolayısıyla çoğu zaman yalnızdı. Yeteri kadar parası vardı, yardım etmeyi seviyordu. Kitty'nin sadaka almak için çok gururlu olduğunu anlayınca müzik konusunu devreye sokarak kirayı başka türlü ödeyebileceğini belirtti, "Seni birkaç arkadaşımla tanıştırmak istiyorum, bunların hepsi müzik işinde faaliyet gösteriyor. İçlerinden birinin bir caz kulübü var, seni oraya götürebilirim. Yalnızca seni dinlemelerini isteyeceğim, belki oradan senin için bir iş çıkabilir. Bir işin olursa bana kira ödersin, yalnızca bir işin olursa."

Kitty'nin teklifi kabul etmesi için belli bir süre ile Amy'nin tüm ikna yetenekleri gerekli oldu fakat sonunda Kitty tek bavulu ve gitarıyla Kings Cross'taki eve gelip küçük çatı katı dairesine adım atınca çok duygulandı.

Yeni alınan yatak, boya kokan boş kitap rafları, minik mutfağı donatan yeni tabak çanaklar, daha hiç kullanılmamış havlular –tüm bunlar burada sevildiğini gösteriyordu. Amy, küçük daireyi hazır hale getirmek için hiçbir zahmetten kaçınmamıştı. Kitty yatağın kenarına oturup orada hiç kıpırdamadan düşüncelere dalmış bir vaziyette bir saatten fazla kaldı; bu bonkörlük karşısında duyduğu minnettar şaşkınlık ile yabancı bir kadının evine taşınmanın verdiği huzursuzluk arasında gidip geliyordu.

Amy'nin evi dolmaya başladı. Sovyet sanat eserini şaşkınlıkla izlemek üzere arkadaşlar geliyordu. Bunların hepsi firarın nasıl başarıya ulaştığını, Kitty'nin neden Londra'ya geldiğini, eski hayatında ne yaptığını öğrenmek istiyordu. Dünya haritaları ortaya çıkartılıp Karadeniz ile Gürcistan bulundu. Magnus bile, karısının yeni keşfini incelemek üzere Galler'den Londra'ya geldi. Herkes Amy'ye, Kitty'yi, Göçmenler Bürosu'nun sorumluluğundan koparıp Londra'nın *free community*'siyle tanıştırdığı için hayranlık duyuyordu. Kitty nadir bulunan bir insandı, onu izleyip desteklemek gerekiyordu; Amy ile bütün ziyaretçiler bunu sürekli yeni baştan saptama ihtiyacı hissediyordu. Hâlâ East End'de çalışıp yüzünü hiç görmediği dostunun telefonunu bekleyen Kitty, Amy'nin övgüleriyle arkadaşlarının onun müziğine duyduğu ilgiyi umursamaz bir doğallık içerisinde kabul ediyor, bunu yaparken oyunculuk yeteneğini de kullanıyordu. Firarına ilişkin hikâyeler uyduruyor, bunları gerçeklerle birleştiriyor, onu müzede sergilenen bir parça gibi şaşkınlıkla izleyen ziyaretçilere görüp duymak istediklerini sunuyordu.

Kitty, Amy'nin çevresinde belli bir tanınmışlık derecesine ulaşmıştı ki, Fred yeniden ortaya çıktı.

Wunderbar, wunderbar! What a perfect night for love,
Here am I, here you are, why it's truly wunderbar!
Zarah Leander

Fred sisli bir ocak akşamı, yoktan var olmuşçasına Kings Cross'ta belirdi, salondaki masaya oturup biraz yemek alıp alamayacağını sordu. Sevgilisi geri döndüğü için bir yandan sevinçten havalara uçan ama diğer yandan paldır küldür içeriye dalıp sıcak bir yemek yüzsüzlüğü karşısında öfkelenen Amy, aşçısıyla hizmetçi izinli olduğu için kendisi mutfağa koşturup Fred'e mükellef bir akşam yemeği hazırladı. Sonra masanın öbür ucuna oturup, sanki karşısında acıktığını ilan eden iştahsız bir çocuk oturuyormuşçasına Fred'in yemek yiyişini seyretmeye başladı.

Yukarıdan gitar sesi geliyordu, Fred ağzı dolu bir vaziyette tavana baktı.

-Eminim, yeni kız arkadaşım hakkında henüz hiçbir şey bilmiyorsun, diye söze başladı Amy dikkatle.

"Kız arkadaş" sözünü bilerek seçmişti. Fred hayır anlamında başını sallarken tabağını yeniden doldurdu.

Amy, Kitty'den coşkuyla bahsediyor, sevgilisinin göstereceği tepkiyi dikkatle izliyordu. Kıskançlık göreceğini umuyordu ancak yalnızca merak buldu. Fakat kızıl saçlı Fred yanına gelip onu okşamaya, özlemle bundan kaynaklanan keder dolu sözcükler fısıldamaya başlayınca hemen yumuşadı.

Kendilerini Amy'nin yatak odasında bulmaları uzun sürmedi. Kitty'nin kulağında son geceden kalma bir melodi vardı, tüm gün boyunca bu melodi üzerinde çalışmış fakat çok fazla ilerleme kaydedememişti. Sonunda gitarı sinirle yanına koyup Amy'nin tavsiyesini almak üzere aşağıya inmişti. Amy gerçekten de doğru melodiler için olağanüstü bir hisse sahipti; Kitty, Amy'nin onu –sürekli iddia ettiği gibi– bir müzik kariyerine taşıyacağına inanmasa da kendi müziğine inanmaya ikna etmişti.

Salonda kimse yoktu, yemek artıkları Amy'nin evde olduğuna işaret ediyordu. Amy yokken burada bulunmak Kitty'yi huzursuz ediyordu; tam kendi köşesine yeniden çekilmişti ki, giriş katından gelen öfkeli bağırışlarla yabancı bir kadın sesi duydu. Sonra Amy'nin küfür ettiği duyuldu, sokak kapısı açıldı.

-Ne istersen yap, nasıl ayakta kalacağını düşün; ben senin aşçın değilim, sana yemek yapmak benim işim değil, hayır, teşekkürler!

Sonra sokak kapısının çarpılarak kapatıldığı duyuldu.

Kitty odasının kapısını tekrar dikkatle aralayıp aşağıya baktı, sonra birkaç basamak inince birisinin salona gittiğini gördü fakat gördüğü silu-

et Kitty'yi fark edince durdu, Kitty'ye yaklaşmaya başladı, aynı yüksekliğe ulaşınca elini uzattı. Kitty kımıldayamıyor, nereye bakacağını bilemiyordu çünkü karşısındaki yabancı kadın çırılçıplaktı.

-Hâlâ açım. Bana arkadaşlık eder misin, diye sordu kızıl saçlı kadın salona geçerken, orada yemek artıklarına saldırdı. –Bu arada adım Fred, diye ekledi.

Kitty kaba görünmek istemiyordu. Bir misafirin yalnız başına yemek yemesi kendi memleketinde olacak iş değildi. Fakat öte yandan hem burası onun memleketi değildi hem de memlekette misafirler çırılçıplak gezinmezdi. Sadık bir uşak gibi başını önüne eğerek kadını sessizce izledi, yabancının çıplaklığını görmemek için pencerenin önüne gidip küçük ön avluya bakmaya başladı.

Fred ağzını şapırdatıyordu, sonra dudaklarını sildi, neyin nerede olduğunu çok iyi bildiğini gösterircesine bardan kendisine bir viski koyup Kitty'ye de bir bardak uzattı.

-Haydi, ne oldu sana? Hiç çıplak bir kadın görmedin mi? Alelacele çıkarken elbiselerimi bulamadım. Bana hırkanı ödünç verirsen harikulade vücudumun görüntüsüne katlanmak zorunda kalmazsın, *darling*.

Kitty hemen hırkasını çıkardı, kadına doğru dönmeden eliyle arkaya uzattı.

-Teşekkürler, *darling*. –Kızıl saçlı kadın gülüp, Kitty için hazırladığı viskiyi pencere eşiğine koydu. –Şerefe!

Kitty ancak şimdi arkasına dönüp misafire bakmaya cesaret edebildi. Kadın çok yakınındaydı, fazla yakınında. Üstünde hâlâ Amy'nin kokusu, Amy'nin öfkesinin kokusu vardı. Kızıl saçlı gülümsedi. Fakat bu gülümseme, Kitty'nin Batı'da tanıştığı dostça gülümsemeden farklıydı. Neşeliydi ama her şeye rağmen neşeli, her şeyden dolayı neşeli değil. Yeşil gözleri sağlıksız bir şekilde parlıyordu. Yüzünde makyaj olmasa da ince dudakları yapay bir kırmızıya bürünmüştü. Çok fazla şey isteyen ama payına az düşen biri gibi geliyordu insana.

Bu kırmızı dudaklar Kitty'ye Kutsal Tepe'deki karanlık evi, kesik boğazdan akan kanı hatırlatıyordu; bu garip kadının önünde dengesini kaybetmek istemediği için, genzini yakan içkiyi bir yudumda içip gözlerini iyice kıstı.

Bu dip dibe duruş, pencere eşiğine dayayıp destek aldığı el, viski bardağını tutan öbür el; bunların hepsi çok yakındı, rahatsız edici derecede yakın. Belki de Kitty'yi tedirgin eden şey, kadının çıplaklığı değil; korku veren senli benliliğiydi. Bu an Kitty'yi aşıyor, ona tehlikeli görünüyordu; ülkesini, eski hayatını terk ettikten sonra ilk kez bir insanla aynı seviyede göz göze duruyor, alıştığı gibi aşağıdan yukarıya doğru bakmaması isteniyordu. Onu değiştirmek isteyen bir bakış değildi bu.

Kırmızı dudaklar ile ölü bebek. Ölümün sadık hizmetinde bir yaşamı kutlaması gereken doğum. Yerdeki bigudiler ile öğürme hissi. Mariam, Mariam, Mariam, Mariam.

Kitty bu kadının derhal yok olmasını istiyor, delip geçen bakışından, çıplaklığından, bu huzurlu evdeki savaş ilanına benzeyen varlığından nefret ediyordu. Kendisine biçilip bu evde oynaması beklenen müze parçası rolünden de nefret ediyordu çünkü bu kadın bu rolden haberdardı. Sustular, kızıl saçlının yüzündeki ifade değişti, ciddileşti. Dudaklarının birleştiği yer aşağı sarktı, kedi gözleri ip gibi kısıldı.

Kitty aynı anda kadının hem gitmesini hem de kalmasını istiyordu. Bu dürüstlüğü kendisine saklamayı arzu ediyor, kadının onun yüzüne, içinde acımasızlığı görebileceği aynasını tutmasını bekliyordu. Sahte umutlar, sahte haklarla beklentiler olmaksızın.

Hayat onu veya o hayatı aldatmıştı fark etmiyordu. Kitty, çatı katındaki odasında sabahları şehrin uyanmasına kulak kabartırken kendi kendine hâlâ bir insan olup olmadığını soruyordu. Yaşamayı sürdürmenin hâlâ bir anlamı var mıydı? Tüm bu şarkılar, varlığını haklı çıkarmak için giriştiği başarısız, zavallı çabalar mıydı?

Hatta şimdi bu ayların, insanların, sokakların, yerlerle umutların belki de yalnızca bir rüyadan başka bir şey olmadığını düşündü. Belki de bunların hiçbiri yoktu, belki de her gün metroya yalnızca bedeni biniyordu; daha önce olduğu, temsil ettiği her şey sınıftaki sedyenin üzerinde, Kutsal Tepe'deki karanlık evde kalmış veya Mariam'ın ölüm haberini aldığı anda ölmüştü.

Sürgünlüğün, somut ve ruhsal sürgünlüğün belki de en trajik yanı, insanın her şeyin içyüzünü anlamaya başlaması, hiçbir şeyi olduğundan daha iyi görememesi, kendini olduğu gibi kabul etmek zorunda kalmasıydı. Ne geçmişte olduğun ne de gelecekte olmayı umduğun kişiliğin bir anlamı vardı.

Fred pencere eşiğine oturmuş, çıplak bacaklarını havada sallandırıyordu; bu haliyle Kitty'ye bakarken çocuksu bir yanı vardı. Şişeye uzanıp Kitty'nin bardağını doldurdu. Kitty bu fiziksel yakınlıktan hoşnut değildi fakat bunu bitirmeye cesaret edemiyordu. Çünkü burada nefes alıyor, içiyor, susuyor, sisli günü seyrediyordu. Hiçbir şey yapma zorunluluğu yoktu. Bu kadın, oyun oynar gibi, etrafına bir tür kayıtsızlık yayıyordu. Bu da Kitty'yi rahatlatıyordu. Bir zelzele olup tüm ev çökse bile burada oturmaya devam edebilirdi. Tam bir şey söylemek üzere dudaklarını aralamıştı ki aşağıda sokak kapısı açıldı, koridorda Amy'nin ayak sesleri duyuldu.

Kitty aniden o yöne döndü, sanki yasak bir şey yaparken yakalanmak istemiyormuşçasına çekingen hareketlerle salondan çıkmaya yeltendi. Salondan çıkarken, kızıl saçlı kadın, Kitty'nin düşüncelerini okuyup oyuna katıldığını gösterircesine üzerindeki hırkayı çıkarıp onun arkasından attı.

Takip eden haftalarda Fred evde kaldı. Birlikte yemek yiyip müzik dinliyorlardı. Fred ile Amy akşamları çıkıp sabahın erken saatlerinde geri dönüyorlardı. Amy mutlu gibi görünüyor, her zamankinden daha güzel olmaya çabalıyordu. Gençleşmiş gibiydi, şakalar yapıyor, sevgilisinin her isteğini

gözlerinden okuyordu.

Kitty başlangıçta iki kadın tarafından yemeğe çağrıldığında utancını gizlemekte zorlanıyordu. Birincisi, iki kadın arasında böylesine açık yaşanan bir tutkuyu bir skandal olarak gördüğü; ikincisi de, penceredeki o ilk sessiz karşılaşmayı unutamadığı için. Fred çekici, nazik, ilgili sevgili rolünü oynuyordu. Kitty, Amy'nin sayısız plaklarından birini ödünç almak için salona gelince, çoğu zaman Amy'yi Fred'in kucağında, onun saçlarını okşar veya burnunun ucunu öper vaziyette otururken görüyor, hemen başını önüne eğip defalarca özür diliyor, plak koleksiyonunun bulunduğu büyük dolaba koşup elinden geldiğince çabuk bir şekilde odayı tekrar terk ediyordu. Amy ise hiç rahatsız olmuyor, Kitty'ye kalıp onlarla kâğıt oynamasını veya birlikte sinemaya gelmesini teklif ediyordu. Kitty teklifi her seferinde teşekkür ederek geri çeviriyor, garip çiftle karşılaşmamak için işten sonra eve gitmek yerine East End'in karanlık sokaklarında gezinmeyi tercih ediyordu.

Kitty'nin izin günüydü. Yatakta kalıp ilk İngilizce sınavı için kelime ezberlemeye karar vermişti. Ertesi gün isimsiz dostu arayacağı için heyecanlıydı. Dostu onu ilk defa evdeki şahsi numarasından arayacaktı. Amy, kanatlarının altına aldığı arkadaşı için özel bir telefon hattı çektirmişti. Kitty artık telefon kulübesine gitmek zorunda kalmayacak, yatağına uzanıp ahizeyi kulağına yapıştıracak, anadilinde konuşabilecekti. Sessiz olacak, sözlerinin mahremiyetinden, kimsenin onu izlemediğinden emin olmak için sürekli etrafına bakmak zorunda kalmayacaktı.

Evde sessizlik hâkimdi. Kesinlikle o şık lokallerden birine geç bir kahvaltı yapmaya gitmişlerdi. Kitty doğrulup oturdu, gitarını eline alıp çalmaya başladı; aklına estiği gibi çalıyor, şarkıdan şarkıya atlıyor, bir yandan şarkıları söylüyor, sonra aniden susup yeniden başlıyordu.

Aniden kapıya birinin vurduğunu duydu. Amy hiç yukarı gelmezdi. Bir şey isterse aşağıdan zili çalardı, hatta son zamanlarda telefonla aradığı bile oluyordu. Kapının öbür tarafında kızıl saçlı duruyor olmalıydı. Kitty aynaya baktı, yüzüne düşen saçları eliyle arkaya tarayıp geceliğinin üzerine bir sabahlık giyindi.

-Girebilir miyim? Hiç yukarı gelmemiştim.

Kitty'nin cevabını beklemeden içeri girdi. Üzerinde beyaz bir keten pantolonla beyaz bir fanila vardı. Beyaz ona yakışmıştı. Dalgalı bukleler halinde alnına düşen kızıl saçlar, giysilerin beyazıyla harika bir tezat oluşturuyordu.

Gözlerini odada gezdirdi, mobilyalarla şahsi eşyalara baktı. Az sayıda elbisenin asılı olduğu bir elbise askısı –Kitty, Amy'den hediye almayı reddediyordu-, temiz ve düzgün bir şekilde yan yana duran iki çift ayakkabı, gitar kılıfı, bir mutfak bezinin üzerinde durulanmaya bırakılmış tabaklar...

-Devam etsene. Deminden beri merdivenlerde durmuş seni dinliyordum. Gerçekten çok güzel söylüyorsun.

Kitty hiçbir şey söylemedi, kısaca tereddüt etti. Sonra yatağa geri dön-

dü, bağdaş kurup oturdu, gitarı eline alıp çalmaya başladı. Amy'yi de bu konuda hiç kırmıyor, bunu bir nevi kira olarak görüyordu fakat Amy'nin önünde hiç şimdi çaldığı gibi kendini vererek çalmamıştı.

Kapalı gözlerle kendisinden geçmiş bir vaziyette Gürcüce söyledi. Uzun zamandan beri böylesine bir keyifle, müziğiyle böylesine iç içe geçerek söylememişti. Gözlerini açtığında Fred'in, önünde diz çökmüş olduğunu gördü. Yüz ifadesi, sanki aradan geçen tüm süre boyunca Kitty'nin yüz hatlarını incelemişçesine ciddiydi. Amy varken yüzünde hiçbir zaman bu ifade olmuyordu.

Kitty gitarı yanına koydu, bacaklarını uzatıp başını öbür tarafa çevirdi. Bu delici bakışlara maruz kalmak istemiyordu.

-Bir şey mi var, diye kekeledi Kitty, gerginlik uzun sürünce doğrulurken.

Kızıl saçlı, aniden Kitty'yi bileğinden yakalayıp onu oturmaya zorladı. Sonra burnunu Kitty'ninkine yaslayıp öyle kaldı. Bu kadının kokusu, sanki tüm hayatı kum yığınlarının içinden geçiyormuşçasına tamamıyla nötrdü. Kitty, başını çekmeye cesaret edemedi. Bu yakınlık rahatlatıcı değildi, aynı o günkü bakış gibi bağlayıcıydı. Arzudan değil, bilmekten oluşan bir yakınlıktı bu; vahimdi. Yakınlık gözlerinin odak noktasını bulandırdı. Kızıl saçlının konturları silindi. Kitty neyi nasıl söyleyeceğini bilemiyordu. Anadilini kullanma imkânı olsa da durum farklı olmazdı. Kitty Londra'ya ayak bastığından beri ilk kez, yabancı dili, belirleyici engel olarak görmüyordu.

Fakat daha bir cümle formüle edemeden, Fred, dudaklarını onunkilere bastırıp öylece kaldı. Dili kendi ağzında kalmıştı, öpücük kuru ve sakıngandı. Öpmeyi öğrenmeye çalışan iki genç kız gibilerdi. Kitty kolunu uzatarak Fred'i ittirdi, sonra yatağın üzerinde geriye, duvara doğru kaydı.

-Bunun şey olduğunu sanmıyor...

Kitty duraksadı. Neyin ne olduğunu sanmıyordu? Amy ile birlikte olan Fred'in onu öpmesinin doğru olduğunu mu sanmıyordu; böyle sanmamasının nedeni, Amy'nin ona oturacak bir yer vermesi mi yoksa Fred'in bir kadın olması, dolayısıyla bunun aşılmaz bir engel teşkil etmesi miydi? Yoksa yalnızca bu kadının ona iyi gelmeyeceğini mi düşünüyordu? Her istediğini yapan utanmaz, bencil, saygısız biri olduğu için değil, yaraları ve umutlu yitikliğiyle kendisine çok benzediği için mi böyle düşünüyordu acaba? Kitty, bu kadının geçmişinde kalan yol hakkında hiçbir şey bilmediği gibi aslında bilmek de istemiyordu fakat mutlaka ayaklarının altındaki zemini çekip alan, ona uçmayı öğreten bir toprak kayması yaşamış olmalıydı. Kitty bundan emindi.

-Bana çok yakınsın, bundan korkuyorum, kendime bunun nedenini soruyorum. Bunu kendime hep soruyor, bir cevap bulamıyorum.

Fred aniden Almanca konuşmaya başlamıştı. Bu dil Kitty'yi şaşırttı. Almanca tanıdık geliyordu, İngilizceden daha tanıdık. Kitty okulda Almanca dersi görmüş, Andro ile birlikte öğrenmek istemişti. Viyana için. Ne diyeceğini bilemiyordu.

-Beni anladın, değil mi? Almanca anlıyorsun?

-Hayır.

-Evet. Ne dediğimi biliyorsun.

-Hayır.

Kitty bacaklarını karnına doğru çekip elleriyle sardı. Kadının gitmesini istiyordu. Kadının kalmasını istiyordu. Belki tam da bu ikisinin arasında kendinden kaçabilirdi. Kutsal Tepe'deki evi düşünmez, ölüme dair şarkılar söylemez, Andro'nun kıvırcık saçlarını özlemez, pişmanlık duymaz, ağabeyinden nefret etmez, Mariam'ı kurban verdiği için, hayatta kaldığı için, bu sefil hayat için kendisini lanetlemez, annesiyle teyzesini düşünmez, onları, geride kalanları merak etmez, yalnızca tek bir isimsiz dostu olmaz, burada, orada olmaz, kendisi olmak zorunda kalmazdı.

Fred yatağa, Kitty'nin yanına oturdu. Artık Kitty'ye bakmıyordu. Elini uzatıp Kitty'nin elini tuttu. Kitty buna izin verdi, elini çekmedi. Fred'in eli koldan yukarı, köprücükkemiğine, sonra yüze ve saçlara doğru çıktı, boyuna indi. Yanında oturuyor ama Kitty'ye bakmıyordu. Böylesi daha iyiydi.

Dokunuşlar Kitty'yi kederlendirdi. Fred'in dokunuşları, bakışlarına göre daha katlanılırdı. Hiç durmadan, sanki pagan putlar çağırıyormuş, korkuyu defediyormuşçasına Kitty'nin bedenini okşuyordu. Düşünceler uçup gitmişti. Kitty içinde ferahlatıcı bir hiçlik hissetti. Tümüyle huzur içinde bir hiçlik. Vücudu yalnızca itinalı dokunuşları hissediyor, kafası bunları tanzim edip değerlendirmeyi beceremiyordu.

Bundan sonrası korkutucu derecede hızlı gelişti. Kızıl saçlı, yaptığı işte utanmazlığa varan bir ölçüde ustaydı. Ellerini vücutta hissetmenin tedavi edici bir yanı vardı. Kitty, kendisine bunun nasıl mümkün olabileceğini, bir kadının dokunuşlarına vücudunun neden öfkelenmediğini, içinde neden hiçbir şeyin isyan etmediğini, neden direnç göstermeksizin, ses çıkarmaksızın teslim olduğunu sordu. Belki de vücudu burada bir iyileştirme seremonisi gerçekleştiğini sanıyordu.

Fred'in eli bacaklarının arasına vardığında, bir sır saklamak zorundaymışçasına bacaklarını sıkı sıkıya birbirine bastırıp başını öbür yana çevirdi. Bilmediği bir eğlence yapılacaktı fakat Kitty çoktan beri hiçbir eğlenceye katılmıyordu. Hele yabancı bir eğlenceye hiç katılmıyordu.

-Tamam, tamam, dedi Fred, Kitty'nin üzerine eğildi.

Sabah nemli, oda havasızdı. Dışarıdan arabalarla yayaların geçerken çıkardığı sesler duyuluyordu.

-Babam Viyanalıydı. Annem ise Stockholm'lü. Viyana'da tanıştılar. Babam o zamanlar tıp okuyordu. Daha sonra psikiyatrist oldu. Annem psikanalizle ilgileniyordu, bunun için Viyana'ya gelmişti fakat sonra âşık oldu, evlenip hamile kaldı. Ben Viyana'da doğup büyüdüm.

Fred Almanca olarak, sessizce konuşuyordu; Kitty'nin başının yanına yasladığı elinden destek alıyor, diğer elini hiç durmadan onun yaralarının üzerinde gezdiriyordu.

-Benden küçük bir erkek kardeşim vardı. Geç bir hamilelik. Benden

sekiz yıl sonra. Annemle babamın mutlu olduğunu sanıyorum. Kendi tarzlarında mutlulardı. Dindar değillerdi. Hanuka ile Hamursuz bayramlarını biz de kutluyorduk, küçük kardeşim sünnet edildi fakat hepsi bu kadarla sınırlıydı. Annemle babamın tartıştığı tek konu Viyana'ydı. Annem bu şehirden nefret ediyor, babam ise seviyordu. Viyana'yı ben de severdim ama yalnızca başka bir yer bilmediğim için; bazen dedeyle nineyi ziyaret ettiğimiz Stockholm, beni kuzeye özgü içine kapanıklığıyla korkutuyordu.

Kitty'nin nefesi sakinleşti. Gözlerini kapatarak Viyana'yı tahayyül etmeye çalıştı; kendisiyle Andro'nun Viyana'sını değil, şu anda bedenini sarmaya çalışan bu kadının Viyana'sını. Kitty, söylenen tüm kelimeleri anlamıyor fakat konuyu izleyebiliyordu; bilmediği kelimeleri hissedebiliyor, yoklayabiliyor, böylece anlamlarını ortaya çıkartabiliyordu. Yabancı bir dil kendisiyle bu kadın arasında bir engel teşkil etmiyormuş, edemezmiş gibi hissediyordu.

-Annemle babam kendi tarzlarında belki mutsuzluklar da yaşıyordu fakat genel olarak mutlu olduklarını sanıyorum, en azından ben böyle düşünüyorum. Belki de böyle düşünmek istediğim için böyle düşünüyorum. Her halükârda anne babam bizim için iyi bir anne babaydı, bizim nasıl sevilmek istediğimizi düşünüyorlarsa o şekilde seviyorlardı. Belki de bu dengeli, serinkanlı, disipline edici ama aynı zamanda yumuşak sevgi bizim için de daha iyiydi.

Fred'in eli Kitty'nin belini yokladı, aşağılara indi. Kitty, yaralarına dokunulduğunu hissetti. Fred'in konuşmayı kesmesini, eskiden dikişlerin olduğu sertleşmiş yere dokunmayı bırakmasını istemiyordu. Mariam'ın attığı dikişlerin olduğu yere... Kitty'nin bedenine ebediyen dağlanmış olan Mariam'ın... El duraksadı.

-Her şeyin nasıl başladığını çok iyi hatırlıyorum. O iğrenç Yahudi yıldızlarının, babama koyulan çalışma yasağının, annemin korku krizlerinin nasıl başladığını... Annem sürekli Stockholm'e gitmek istiyor fakat babam bunun bir çıkar yol olmayacağını söylüyordu. Viyana'ya gelebiliyorlarsa Stockholm'e de gidebilirlerdi. Babam bizi nelerin beklediği konusunda hiçbir hayale kapılmadı fakat ülkeyi terk etmeyi, kaçmayı da denemedi. Arkadaşlarının çoğu gitmişti. Bu kadar uzun bir süre beklemeseydi belki biz de... Babam herhalde onlardan kaçılabileceğine inanmıyordu. Annem bunu anlayamıyordu. Nasıl geldiklerini bugün gibi hatırlıyorum. Siyah giysiler. Ellerindeki tüfeklerle böbürlenmeler. Keskin konuşmalar. Sanki anadilimde değil de başka bir dilde konuşuyor gibilerdi. Evraklar, kaşeler, sonra o tren seyahati. İlk önce Theresienstadt'taki getto. Sonra hepimizi ayırdılar. Erkekler buraya, kadınlar oraya.

Annem hiç durmaksızın bağırıyordu. Babam küçük kardeşimin elinden tutup insanların arasından geçerek annemden uzaklaştırırken kardeşim altına işemişti. Annem oradaki SS askerine yalvarmış, adamın dizlerine sarılıp elini öpmeye çalışmıştı; bu koşullarda bile bundan dolayı nasıl utandığını hatırlıyorum; kardeşimin iyiliğinin söz konusu olduğunu biliyor ama kendi-

sini küçük düşürdüğü için yine de utanıyordum. Annem adama yalvarıyor, kardeşimin henüz çok küçük olduğunu, annesinin yanında kalması gerektiğini söylüyordu.

Hiçbir şeyi kavramıyor, hiçbir şey anlamıyordum. Aslında artık o kadar küçük olmadığımdan anlamam gerekiyordu ama anlayamıyordum. Çalışma kampının veya toplama kampının nasıl bir yer olduğunu tahayyül edemiyordum. Kamp... Kamp... Kamp... Beni bu tanımlara yaklaştıran şey açlık oldu. Açlık, anlamaya giden yoldu. Evet, sanırım sürekli aç olmasaydım olanları anlamayı reddetmeyi sürdürürdüm.

Fred bir anlığına duraksadı, sanki nefes almak, söylemek istediklerine hazırlanmak istercesine pencereye baktı.

-Babamla kardeşimin Theresienstadt'ta kalıp annemle ikimizin Avusturya'ya geri gönderilmesi ne kadar anlamsız. Annem hiçbir şekilde geri gönderilmek istemiyordu. Mauthausen'e geldik. Burayı tanıyor musun? Hayır, tanımıyorsun, tanımaman daha iyi zaten. Mauthausen'in çok sayıda ek kampı mevcuttu. Toprakla kaya tesisleri, granit ocakları, ağır endüstri tesisleri. Ayrıca bir sürü kerhanesi de vardı. Kamp üçüncü kategoriye dahildi, yani genel ilke imhanın iş vasıtasıyla gerçekleştirilmesiydi. Burası Alman topraklarında bu kategoride faaliyet gösteren tek kamptı. Asosyal olarak sınıflandırılan insanlar, yani sabıkalılar, suçlular, güç eğitilebilen kişiler orada toplanıp ölesiye çalıştırılacaklardı. Annem ile ikimizin neden asosyallere dahil edildiğimizi bilmiyorum, dolayısıyla sana açıklayamam. Annem taşocağında çalışmaya gönderildi. Kilom ağır bir iş yapmaya izin vermediği için, ben başta kerhane barakalarının bakımıyla dezenfeksiyonuna verildim. Bu barakalar bitlenmiş, kir içinde olmayan tek barakalardı. Kerhanelerin aslında mahkûmları daha randımanlı çalışmaya sevk etmesi düşünülüyordu fakat yasak olmasına rağmen ari ırk [illegible] de buralarda sürekli faaliyet halindeydi. Her şeyi gördüm. Her yanıyla. Kerhanelerde çalışan kadınların çoğu Ravensbrück kampından geliyor, Mauthausen'de geçirdikleri birkaç haftadan sonra oraya geri dönmek istiyordu. Orada en azından bedenlerini satmak zorunda kalmadan ölümü bekleyebiliyorlardı.

Kadınların üzerine çullandıklarında beni dışarıya göndermek gereği bile duymuyorlardı. Benim orada olup onları seyretmemi umursamıyorlar, hatta bazıları bundan hoşlanıyordu; her gün beni aniden çağırıp, "Şuraya yat ve gömleğini kaldır, bacaklarını ayır, sikime bak," diyecekleri korkusuyla yaşıyordum. Fakat kadınların bakışının beni bundan koruduğunu sanıyorum. Kulağa aptalca geldiğini biliyorum ama ben buna inanıyorum. Daha doğrusu eminim, kesinlikle eminim. Erkekler üzerlerine çıkmışken, kadınlar başlarını bana doğru çevirip, "Bunu senin yapmak zorunda kalmaman için yapıyorum," der gibi bakıyorlardı.

Fakat sonra Martin geldi. Martin kerhanede sevilen birisiydi. Çünkü özel istekleri yoktu; kadınların amuda kalkmasını, bacaklarını germesini, dizleriyle ellerinin üzerinde barakanın içinde yürümesini, [illegible] ellerle ayırmasını veya bir hayvan gibi böğürmesini istemezdi. Böyle bez-

lerde tarağı yoktu. Kadınlarla yattıktan sonra kalkıp gitmek isterdi. Hatta bazen duygulanıp kendisini koyuverirse kadınlardan birini kucakladığı bile olurdu. Bir seferinde orgazma gelirken yanağından aşağıya bir gözyaşının süzüldüğünü bile gördüm. Evet, sevgili Martin'in duygusal bir yanı vardı. İşte bu Martin gözlerini ayırmadan bana bakıyordu. İlk gördüğü andan itibaren bana bakıyordu. Başlangıçta tereddüt edip benim görmediğimi sanarak ama sonra giderek cesaretlenerek. En sonunda, başka kadınların üstündeyken bile yalnızca bana bakıyordu. Korkuyor, bunun ne anlama geldiğini bilmiyordum. Çünkü bakışlarını anlamlandırmayı henüz öğrenmemiştim. Diğerleri, kendi kendilerini tasdik etmek için bana bakıyorlardı. Gözlerimde ne kadar şehvetli, sapkın olduklarını görebilmek için. Evet, tasdik arıyorlardı. Ben de onlara bu tasdiki vermeyi öğrendim. Onlara öyle bakıyordum ki etkilendiğimi sanıyorlardı. Kadınlara ilişkin duyduğum acıma hissini bastırıp adamlarla dayanışmayı da öğrendim. Katillerle, tecavüzcülerle, sadistlerle, mazoşistlerle, hastalarla, iktidarsızlarla dayanışmayı. Onlara bakarak açıkça sergiledikleri hastalıklı şehvet için onlara hayranlık duyduğumu belli ediyordum. Evet, bunu yapmayı öğrendim. Zaman içinde giderek daha kolay oluyordu. Fakat Martin farklıydı. Onun bakışları değişikti. Bunların ne anlama geldiğini bilmiyordum.

Bazen benden, varlığımdan korkar gibi bazen de aynı diğerleri gibi delice, donuk bir şehvetle bakıyordu; bazen ise gözlerinde, sanki yanına gitmemi, tüfeğini alıp onu kendisinden kurtarmamı istercesine imdat haykırışları görür gibi oluyordum.

Benimle ilk konuştuğunda, dört ay on iki günden beri kamptaydık. Bir sabah şafak sökerken yeni gelmiştim ki, aniden karşımda belirdi, bakire olup olmadığımı sordu. Orada yalnızdık. Evet anlamında başımı salladım. Bunun benim ölüm kararım mı yoksa özgürlük biletim mi olduğunu bilmiyordum. Gülümsedikten sonra onunla gitmeye hazır olup olmadığımı sordu. Nereye diye sordum; bütün yüzünü kapsayan bir sırıtmayla bana boynunu uzattı. Yakasında bir kurukafa parıldıyordu. Martin'in onlardan biri olduğu hiç aklıma gelmezdi. SS Çalışma Kampı "Wiener Neustadt"ın denetimine getirildiğini söyledi. Orada silah endüstrisi için üretim yapılıyor, sanırım daha o zamanlar V2 roketleri üzerinde çalışılıyordu. Martin beni oraya yanında götürebileceğini, çalışmama gerek kalmayacağını, onun koruması altında olacağımı, bana bir odayla yeterince yemek verileceğini söyledi. Geceleri ise beni ziyaret edecekti. Ama yalnızca o. Başka hiç kimseyle... Bir arkadaşı kötü bir cinsel hastalık kapmıştı, kendisi bu riske giremezdi, kamptaki sıhhi koşullar feci kötüydü, "normal" bir cinsel hayat istiyordu. Evet, böyle dedi, normal bir cinsel hayat; beni çok beğeniyordu, kızıl saçlarım ile...

Kitty elleriyle Fred'in boynuna asıldı, başını aşağı çekip onu öptü. Küçük bir maymun gibi bacaklarıyla Fred'in vücuduna sarılmıştı. Ancak Fred artık duramazdı, kelimeler ağzından sanki iradesi dışında kendiliğinden çıkıyor gibiydi. Anlatmaya devam etti,

-Tamam dedim. Fakat yalnız başıma gelemeyeceğimi söyledim. Anne-

min sararıp solduğunu, her geçen gün biraz daha eriyip yok olduğunu, çok fazla dayanamayacağını görüyordum. Martin bir anlığına öfkelenince mahvolduğumu düşündüm. Bana hakaret etti, benim nankör bir orospu, pis bir Yahudi olduğumu söyledi fakat sonra hiçbir şey olmamış gibi sakinleşerek ne yapılabileceğine bakacağını belirtti. Gitmeden önce kızlık zarımdan emin olup olmadığımı, gerçekten hiç kimseyi yanıma yaklaştırıp yaklaştırmadığımı tekrar sordu. Ona yemin ettim.

Sözünü tuttu. Annemle ben ayrı bir barakaya yerleştirildik. Annem bunun için nasıl bir bedel ödediğimi gayet iyi biliyordu fakat bunun hakkında konuşmuyorduk. Yalnızca Martin'in gözükmediği geceler annem yanıma geliyor, ellerimi okşayıp şakaklarımı öpüyordu.

Üzerime çıktığı her gece –en çok böylesini seviyordu– Martin beni sevdiğini söylüyor, hatta bazen orgazm olurken ağlıyordu. Ne olursa olsun birlikte kalmak zorunda olduğumuzu, beni bırakmasının mümkün olmadığını, benim yanımda kalmak zorunda olduğunu tekrarlıyordu. Hava saldırıları başlayınca bir sabah şafak sökerken bizi arabasına atıp Viyana'ya götürdü; 6. Bölge'ye vardığımızda annemin nasıl kusmaya başladığını hâlâ hatırlıyorum. Burası eskiden yaşadığımız bölgeydi. Babam, küçük kardeşim, annem, ben. Martin, anneme lanetler okudu. Şimdi düşününce, Martin'in annemden hep biraz korktuğunu sanıyorum; belki de benim üzerimdeyken annemin onun sırtına bir bıçak saplayacağından korkuyordu.

Arabada oturmak zorundaydık. Martin seyahat için bize sivil kıyafetler tedarik etmişti. Gündelik kıyafetler. Son derece normal kıyafetler. Evet, herkes bizi normal bir aile sanabilirdi. Sarışın annem, kızıl saçlı kızı, sarışın Martin. Kusursuz bir aile gibiydik. Hatta bazıları bizi, anneleriyle birlikte yolda olan iki kardeş bile sanabilirdi.

Annemle ben sonraki iki günü bir sigorta şirketinin tahliye edilen binasında saklanarak geçirdik. Sonra Martin bizi Viyana yakınlarında küçük bir kasaba olan Mödling'e, terk edilmiş bir çiftliğe götürdü. Hiç yiyeceğimiz yoktu ama aniden yine umutlanmıştık.

Martin Viyana'ya geri döndü. Şehir aralıksız süren hava saldırılarına maruz kalıyor, yakıt depolarının güvenliği zorlukla sağlanabiliyordu. Kızılların Neustadt'ı alıp Viyana'nın Müttefiklerin eline düşmesinin an meselesi olduğu konuşulurken bile, Martin kaldığımız yere gelip üstüme çıkıyor, Almanya'da birlikte geçireceğimiz bir gelecekten bahsediyor, beni sevdiğini söylüyordu. Ruhumun derinliklerinde hâlâ, izleri yok etmek için bizi iki köpek gibi vurmasından korkuyordum.

Sonra ona söyledim. Onu sevdiğimi, Almanya'da birlikte geçireceğimiz günleri sevinçle beklediğimi söyledim. Evet, bunu ona söyledim. Annemin yanında. Annemin nasıl donup kaldığını hâlâ hatırlıyorum fakat bu son günleri hayatta atlatamayacağımızdan korkuyordum. Gitmeden önce beni öptü, bir hafta içinde geri dönüp bizi Almanya'ya götüreceğini söyledi. Kaçışımızı hazırlamak, Kızıllara veya Müttefiklere ulaşmak için birkaç gün kazanmıştım. Çiftliğe tekrar dönüp dönmediğini bilmiyorum. Ben kaçtım.

Babam ile küçük kardeşim geri dönmedi. Daha ilk yılda toplama kampında öldüler. Babam tifodan, küçük kardeşim açlıktan. Annem...

Fred aniden, sanki sözleri tükenmişçesine sustu, yüzünü Kitty'nin boynuna gömüp pantolonunu çıkardı. Kitty onun konuşmaya devam etmesini istiyordu; rica etti, yalvardı fakat Fred tek kelime bile söylemedi.

Aşk yavaş yavaş ilerleyen bir zehirdi, sinsi bir yalancıydı, dünyanın sefilliğinin üstüne kapatılan bir örtüydü, yapışkandı, hazmı zordu, insanın hiç olmadığı şey olarak görünebildiği bir aynaydı, çoktandır mevcut olmayan umudu dağıtan bir hayaletti, insanın sığındığını sandığı ama sonunda karşısında yalnızca kendisini bulduğu gizli bir yerdi, başka bir aşka dair belli belirsiz bir anıydı, sonunda bir son darbe olduğu belli olan bir kurtuluş imkânıydı, kazananı olmayan bir savaştı, insanın elini kestiği cam kırıklarının ortasında duran bir mücevherdi; evet, Brilka, o zamanlar aşk bunların hepsiydi.

Kitty, zehirli uykusundan Fred'in öpücükleriyle uyandığını, birinin onu siyah gözyaşları ve titrek gözkapaklarıyla tuttuğunu hissetti; hayatta kalma mecburiyeti olan birinin...

Şubatın son gününün gri ışıkları, transparan perdelerden odaya doldu. Fred kalkmıştı, bacaklarıyla kollarını geriyordu. Teni şeffaflığa varan bir ölçüde beyazdı, vücudunun bazı bölgelerinde mavi damarlar belli oluyordu. Bacaklarının arasındaki üçgen kışkırtıcı bir kırmızılıkta parlıyordu. Gözlerini hoşnutlukla kapatıp ışığın altında gerindi.

Bedeni, sergilediği çıplaklık içerisinde aniden çok kırılgan görünüyordu. Kitty, vücudu hafızasına kazıdı fakat bu vücut hiçbir şeyi dışa vurmuyor, hiçbir şey anlatmıyor, önemli olan her şeyi kendine saklıyor gibiydi; yalnızca bir beden olmak istiyordu, arkasında hiçbir hikâye olmayan beyaz bir kadın bedeni. Hiçbir yanı bayağı, hatta baştan çıkartıcı bile değildi, sabah sevişmesi onu bitkin düşürmüştü. Kitty bu vücudu daha birkaç dakika önce o kadar çok arzu ettiğine inanamıyordu. Yüzünü yastıklara gömdü.

Moskova'daki Sovyet Denizcilik Komiserliği'nde, "Leninski Komsomol" gibi destansı bir isme sahip olan ilk nükleer denizaltı ile ilgili gizli bir toplantı yapıldı. Bunun ardından Denizci Kaptan Konstantin Yaşi, projenin başkan yardımcılığına seçildi, ilgili evrakları gururla imzalayarak gizliliği koruma taahhüdünde bulunduktan sonra bilim adamları ve diğer komiserlik temsilcileriyle birlikte seçkin bir yemeğe katıldı.

Aynı anda Başkomutan, maiyetindekilerle birlikte Kremlin'in lüks donanımlı sinemasında oturmuş, herkesi çok sevdiği Amerikan kovboy veya komedi filmlerinden birini seyretmeye zorluyordu.

Son yıllarda paranoyası inanılmaz bir boyuta ulaşmıştı. Ağzından çıkan alevleri artık kontrol edemeyen bir canavarınkine benzeyen keyfiliği dehşet vericiydi, 1930'lu yılların uygulamalarını anımsatıyordu. Keyfilik, savaş dolayısıyla geçici olarak yavaşlamakla birlikte, şimdi tüm gaddarlı-

ğıyla yeniden doğmuştu. Başkomutan bugünden yarına kararlarını değiştiriyor, generalleri bugünden yarına gözden düşebiliyordu. Moskova'nın batı sınırında bulunan Kunzevo köyündeki yazlığında bakanlarını aşağılıyor, adamlarına dans ettirip şarkı söyletiyor, tıkanıncaya kadar yedirip kusuncaya kadar içiriyordu. Kremlin'in, dolayısıyla tüm ülkenin havası, Başkomutan'ın, piposunu nasıl içtiğine bağlıydı. Pipoyu soğuk içerse tutuklamalarla kurşuna dizmeler gündeme geliyor, yalnızca elinde tutup içmezse korkulan öfke nöbetlerinden birinin geleceğiyle maiyetindekilerden birinin kellesini kaybedeceği varsayılıyor, piponun sapıyla bıyığını kaşırsa iyi bir gün yaşanacağı düşünülüyordu. Başkomutan'ın yazlığındaki bir içki âlemi için yapılan daveti reddetmek veya hiç davet almamak deportasyon, tutuklama veya kurşuna dizilme anlamına gelmekteydi.

Küçük Büyük Adam bile Başkomutan'ın hışmından artık muaf değildi. Gürcistan Parti Başkanı kısa bir süre önce görevden alınmış, yakın adamları tutuklanmıştı; hatta Başkomutan, Küçük Büyük Adam'ın kendisine karşı bir soruşturma başlatması talimatını vermişti; göründüğü kadarıyla onun Gürcistan'daki tartışılmaz hâkimiyetini zayıflatmak niyetindeydi.

Başkomutan film gösterisinden sonra Küçük Büyük Adam ile üç diğer parti yöneticisini Kunzevo'ya getirtti. Yazlığındaki masa Gürcü yemekleriyle donatılmıştı bile, ayrıca litrelerce Gürcü şarabı da tüketime hazırdı. Akşam yemeğinde *doktorlar komplosu* hakkında konuşuldu. Başkomutan kısa bir süre önce ülkenin önde gelen doktorlarıyla aynı zamanda Kremlin'in doktorlarını tutuklatmıştı. Bunların çoğu Yahudi'ydi, Başkomutan doktorları Amerikan ajanı olup kendisini devirmeyi planlamakla suçluyordu.

Başkomutan'ın, maiyetindekilere izin vermesi sabah saat dördü buldu. Gidip uykularını biraz alabilirlerdi. Başkomutan odasından öğlene kadar çıkmayınca nöbetçiler huzursuzlandı. Fakat kimse Başkomutan'ı uyandırmaya cesaret edemedi, onu rahatsız etmenin bedeli ölüm olabilirdi. Ancak akşama doğru görevli üsteğmen, Başkomutan'ın genelde pembe bir kanepede uyuduğu odaya girip rahat bir nefes aldı; Başkomutan'ın zihinsel durumu normaldi, üsteğmene bazı talimatlar verdikten sonra Kremlin'den postayı getirmesini emretti. Fakat üsteğmen akşam saat on sularında postayı getirdiğinde, Başkomutan'ı pijamalarının içerisinde yerde yatarken buldu; bilinci açıktı ama konuşamıyordu. Altına işemişti.

Korumalar onu, daha rahat nefes alabileceği umuduyla büyük yemek odasına taşıdı. Telefonlar edildi. Kimse bu durumda yetkinin kimde olduğunu bilmiyordu, Başkomutan bu duruma ilişkin hiçbir önlem almamıştı. Küçük Büyük Adam, Kruşçev ile Malenkov –asil üçlü– bilgilendirildi. Fakat Küçük Büyük Adam'a ilkin ulaşılamadı, hangi bayanın yanında olduğu bilinmiyordu. Sonunda Kunzevo'yu telefonla arayarak kimsenin bilgilendirilmemesini, kimseye telefon edilmemesini emretti. Kruşçev, Bulganin ile Malenkov gece yarısı Kunzevo'ya geldi. Başkomutan'ı hiç görmeksizin, evin personeline Başkomutan'ın yalnızca sarhoş olduğunu, bu nazik durumda rahatsız edilmemesi gerektiğini söyleyip yazlıktan ayrıldılar.

Çok daha sonra, sabahın erken saatlerinde Küçük Büyük Adam da ortaya çıkıp muhafızlara hakaretler yağdırmaya başladı. Böyle bir panik havasının yayılması tam bir utanmazlıktı. Başkomutan horluyordu, her şey yolundaydı. Fakat evin personeli sakinleşmedi. Küçük Büyük Adam'a bir doktor getirmesi için yalvardılar, efendilerinin normal bir durumda olmadığını belirttiler.

Hangi doktorun çağrılabileceği düşünülmeye başlandı. Önde gelen doktorların hepsi tutukluydu, Yahudi bir doktor zaten söz konusu değildi, getirtilecek doktor en azından profesör olmalıydı. Sabah saat yedide doktorlar heyeti nihayet geldi. Söylenenlere göre, doktorların elleri o denli titriyordu ki, Başkomutan'ın nabzını bile doğru dürüst ölçemediler. İçlerinden hiçbiri bu odadan sağ salim çıkıp çıkamayacağını bilmiyordu. Aynı sabah heyet, toplanan Politik Büro'nun önünde teşhisini açıkladı. Sol yarım kürede anevrizmaya bağlı beyin kanaması gerçekleşmişti. Durum çok ciddiydi.

Orada bulunanlar arasında yayılan duygu rahatlama mı, korku mu yoksa şaşkınlık mıydı? Kendi iradelerini, düşünme yetilerini, hatta duygularını o kadar uzun bir süre önce yitirmişlerdi ki, şimdi oynatıcılarını kaybeden kuklalar gibi ortada kalakalmışlardı.

Küçük Büyük Adam kendini yetkili ilan etti. Resmi olarak doktorlara Başkomutan'ın hayatını kurtarmak için ellerinden geleni yapmalarını rica etmek zorunda kalsa da, şimdi beklenen iktidar mücadelesi için zaman kazanmak söz konusuydu. Şahsi koruma takımından iki adamı hasta yatağında nöbet tutmaları için görevlendirdi, böylece kontrolü daha iyi sağlayabilirdi. Herkes Küçük Büyük Adam'ın yıllarca Başkomutan'ın eziyet, korkutma, tehdit ve aşağılamalarına maruz kaldıktan sonra, şimdi hükümdarlık sırasının kendisine geldiği görüşünde olduğunu çoktan anlamıştı.

Can çekişmenin beşinci gününde milyonlarca insanın katili, gözyaşı döken maiyetiyle zaferine sevinen Küçük Büyük Adam tarafından sarılmış bir şekilde öldü.

Cenazesi, Başkomutan'ın hoşuna giderdi. Ölü olarak bile, insanları öldürecek gücü vardı. 9 Mart 1953 tarihinde Kızıl Meydan'da yapılan defin sırasında yüzlerce insan kalabalık tarafından ezilerek veya nefessiz kalarak öldü.

Ölü liderin hayatlarını mahvettiği, geleceklerini çaldığı, köle ya da ikinci sınıf insan yaptığı, ailelerini yok ettiği kamp mahkûmları bile, Başkomutan'ın ölüm haberini duyunca derin bir çaresizlik içerisinde kafalarını parmaklıklarla tel örgülere vurmaya başladı.

Kitty, Camden High Street ile Arlington Road arasında bir yerde yüksek sesle güldü. Biraz önce isimsiz dostuyla konuşmuş, Amy'nin kendisiyle ilgili planlarını, atmayı düşündüğü adımları ona danışmıştı.

-Şayet insanlar ilgi gösterirse basına istediğinizi anlatabilirsiniz fakat ülkeye nasıl girdiğinizi, daha önce hangi şehirde olduğunuzu kesinlikle söylemeyin; bu herhalde yeterince açıktır, diye yanıtladı isimsiz adam sakin bir

sesle.

-Söylemem, diye söz verdi Kitty. –Size sorun çıkarmak istemem, bundan emin olmak istemiştim... Bana çok yardım ettiniz.

-Beni zaten tehlikeye sokamazsınız. Fakat kendinize dikkat edin, memleketten biri sizinle bağlantı kurmak isterse...

-Bunu kabul etmeyeceğim, tamam, bunu anladım.

-Bu kadar önemli bir günde sesiniz kulağa çok neşeli geliyor.

-Nasıl önemli bir gün?

-Henüz duymadınız mı? Londra radyosunda başka bir haber verilmiyor, gazeteler bununla dolu.

-Ne oldu ki?

-Yani memlekette büyük bir yas hâkim.

-Lütfen söyleyin artık.

-Başkomutan öldü.

Kitty donup kaldı, içinden cümleyi tekrarladı. *Başkomutan öldü*. Kelimeler ağzının içinde eriyor gibiydi.

-Siz gerçekten benim koruyucu meleğim olmalısınız, dedi aniden; hattın diğer ucunda hafif bir şaşkınlık hissetti.

Karşıdaki ses öksürdü, sesin sahibi şu anda muhtemelen gülümsüyordu.

–Bana hep harika haberler veriyorsunuz.

Kitty'nin bu son cümlesi bir çığlık gibi çıkmıştı.

-Bunu duymamış olayım; şimdi telefonu kapatıyorum, iki hafta sonra aynı saatte tekrar görüşürüz, tamam mı?

-Evet, evet, harika, görüşürüz, teşekkür ederim.

Kitty sokağa koşup bağıra bağıra şarkı söylemeye başladı; kaldırımda zıplıyor, dans ediyor, tek ayağının üzerinde dönüyor, insanlara gülüp ellerini çırpıyordu.

Aklına hemen gelen kurbanların adlarını sıralamaya başladı. İlkönce sanat, bilim, aydınlar arasından tanınmış olanlar. Sonra aklına sınıf arkadaşlarının, hakkında konuşulması yasak olan anne babaları, nineleriyle dedeleri geldi. Bir günden diğerine işe gelmeyen doktorları, aniden ortadan kaybolan doçentlerle öğretmenleri, annesiyle teyzesinin kocaları, oğulları, karıları, anne babaları olmayan arkadaşlarını hatırladı. İsim listesi sonsuzdu. Aklına gelen isimlerin hepsini söylemeye kalksa tüm Arlington Road yetmezdi, yan sokakları da eklemesi gerekirdi.

Gara geldiğinde Ramas, Sopio ve Andro'nun isimlerini söyledi. Sonra uzun bir ara verip yalnızca iki kişiyi daha fısıldayarak dile getirdi: Mariam, oğlum.

Kitty Yaşi, aynı gün hamisi, aynı zamanda da kısa süreden beri çevirmeni Amy ile birlikte bir radyo mülakatına gitti. Orada anadilinde en yeni şarkılarını söylemesine, bir Sovyet sanatçısı ve sürgünü olarak yaşadığı zor hayatı anlatmasına olanak verildi. Programın hemen ardından Soho'da bulunan bir caz kulübünden haftada iki kez sahne almak üzere bir teklif gelin-

ce Kitty teklifi sevinçle kabul etti.

Kitty'nin verdiği mülakat Lübyanka'da kaydedilince, Kostya Yaşi, Rus Gizli Servisi KGB tarafından ifadeye çağrıldı, uzun bir sorgulamanın ardından kız kardeşiyle hiçbir bağlantı kurmayacağına dair güvence verip bunun da ötesinde onu vatanı satan bir muhbir olarak tanımlamak zorunda kaldı.

Hayır / Yeniden uyanmayacaksın / Orada karda, hiçbir zaman /
Süngüler yirmi kez / Beş kez tüfek.
Ahmatova

Tüm ülkede hâkim olan ağır ve korku dolu yas havası Nana'ya da bulaşmıştı. Ürkek adımlarla Christine'nin evine giden yokuşu çıktı, uzun süreden beri herkesten gizlediği hamileliğini tüm dünyaya açıklamaya karar vermişti; zaten artık gizlemesi mümkün değildi. Karnı büyüdükçe yaklaşan annelikten duyduğu tanımlanması güç korku da büyüyordu. Kostya'nın gidişinden kısa bir süre sonra aldığı hamilelik haberi, onu tümüyle ne yapacağını bilmez bir hale sokmuştu çünkü Lengüistik Fakültesi'nde daha yeni bir doktora yeri sözü almıştı, hayatının bu yeni dönemine hazırlanmaktaydı.

Kostya gittikten sonra, Nana'nın çevresi, onun artık evli bir kadın statüsünden, ondan çok daha fazla heyecanlanmışa benziyordu. Nana'nın kendisi ise pek bir şey hissetmiyordu; biraz daha coşkulu, kontrolsüz, hatta belki akılsız olabilmeyi tercih ederdi. Fakat kendinde köklü değişiklikler göremiyordu. Aynı kalmış, yalnızca başka bir eve taşınmıştı. Herkes onunla ilgileniyor, nasıl gezegenin en iyi eşi olabileceğine dair tavsiyelerde bulunuyordu. Fakat Nana büyük mavi gözleriyle etrafına bakıyor, evliliğin neden özel bir şey olduğunu anlamıyordu. Kostya ile geçirdiği kısa süre, sevip sevmediğine emin olmaya yetmemişti.

Hamilelik haberi, evlilikle aşk gibi konulara ilişkin kuşkularını daha da artırmıştı. Fakat bunu ne kız arkadaşları, ne aile ne de Kostya ile paylaşmıştı. Kitty'nin eski odasında kitaplarının üzerine eğilip kendi kendine kocasını yeterince tanıyıp tanımadığını, Kostya'nın hedefinin ne olduğunu bilip bilmediğini, ona bu yolda refakat edip etmeyeceğini sorup duruyordu. Stasia kapıyı açtı.

-Anahtarını mı unuttun, diye sordu Stasia şaşırarak, sonra onu izledi.

-Hayır, fakat size bir şey söylemem lazım. Christine geldi mi?

Mutfağa gittiler, Christine akşam yemeğini hazırlamakla meşguldü. Birlikte yaşadıkları bunca zamana karşın hâlâ ailenin gerçek bir parçası haline gelemeyen Nana, karnını öne çıkarıp konuşmaya başladı,

-Bir şey dikkatinizi çekiyor mu?

-Herhalde bunu daha yeni fark ettiğimizi düşünmüyorsun cidden, değil mi, diye yanıtladı Christine muzip bir yüz ifadesiyle, buna inanamadığını belirtmek amacıyla başını iki yana salladı.

Sürprizinin başarısızlığından dolayı biraz hayal kırıklığı yaşayan Nana işveli bir tavırla güldü,

-Ne zamandan beri biliyorsunuz?

-Bir çocuk beklediğini sanırım senden bile önce biliyorduk. En az beşinci ayda olman gerekiyor, değil mi?

-Neden benimle hiç konuşmadınız? Şayet annem bir şey tahmin etmiş olsaydı beni sorularıyla delik deşik ederdi.

-O da biliyor. Biz hepimiz kadınız, birtanem. Böyle bir şeyi gizlemek çok zordur.

-Sana bir şey sorabilir miyim, dedi Stasia; Christine'nin yavaş, planlı hareketlerini, ekmeği dikkatle kesmesini, üzerine özenle tereyağı sürüşünü izledi. –Neden korkuyorsun?

-Ben mi... Korku mu, nereden çıkartıyorsun bunu?

-Korkuyorsun, ben de neden korktuğunu bilmek istiyorum. Neden herkesten saklanıyorsun? Neden çocuğunu da kendinle birlikte saklıyorsun?

-Ama ben saklanmı...

Nana cümlesini tamamlamadı.

Aynı gece Stasia yatmaya gidince, Christine, yeğeninin karısına hayatının ilk sıcak çikolatasını pişirerek onu teselli etti. Çikolatanın nasıl olsa korkuyu dağıtacağını düşündü. Stasia çikolatanın, onun tadını deneyenlere yüksek bir bedel ödeteceğini kız kardeşine defalarca anlatıp onu ikna etmeye çalışmış fakat Christine, ablasına gülmüş, bunun batıl inanç, safdillik olduğunu ileri sürmüştü.

Böylece Nana bu gece hayatının büyük büyük büyükbabamın gizli reçetesine göre pişirilen ilk sıcak çikolatasını içip sarhoş eden muazzam, eşsiz bir mutluluk yaşadı, bu dünyayla bütünleşmek büyük bir sevinç kaynağıydı. Bir yerlerde, soğuk bir denizin kıyısında onu bekleyen bir adam vardı; bu dünyada çocuklarına güzel, güvenli, mutlu bir hayat sunmak mümkün olacaktı.

Ertesi gün Kostya arandı, yakında baba olacağı haber verildi. Bu haberin karısı tarafından uzun bir süre gizli tutulmasına duyduğu kızgınlık, yakında gerçekleşecek olan doğumu göz önünde bulundurduğunda çabucak geçip gitti. Resmi açıklamanın ardından Nana'nın etrafını kadınlardan oluşan ordular sardı, annemin 27 Haziran 1953 tarihindeki doğumuna kadar onu rahat bırakmadı. O zamana kadar taze elma, mısır lapası, yoğurt çorbaları, tavuk suları, olgun şeftali ve sayısız tavsiyeyle Nana'nın hayatını zorlaştırmaktan vazgeçmeyeceklerdi.

Christine bir sabah elinde gazeteyle bahçede oturuyordu, aniden *onun* tüm sayfaya yayılan yüzünü görünce irkildi. Gazeteyi kucağına doğru indirdi fakat gözleri, sanki zaman şimşek hızıyla geriye dönmüş, siyah Bugatti'nin Vera Tepesi'ne çıkıp sokağın köşesinde onu beklediği günlerden biriymiş de hep Ramas'ın haber vermeden eve gelmesinden korkuyormuşçasına portrenin üzerinde takılı kaldı.

Davetsiz gelen anıları kafasından atmaya çalıştı, kahvesinden bir yudum aldı, bu mevsimde şehri sarıp sarmalayan zambakların kokusunu içine

çekti. Tiflis'te mayıs ayında harikulade bir zenginliğe kavuşan doğanın tadını çıkartmak, artık bugün mümkün olmayacak gibi görünüyordu. Gazeteyi yeniden eline alıp resmin altındaki metni okudu. Küçük Büyük Adam gelecek pazar günü Matşabelistraße'deki krallara layık villasında bir eğlence düzenleyecekti.

Küçük Büyük Adam'ın geri dönüşü kutlanıyor, geleceğine saygı sunuluyordu. İktidarın zirvesine tırmanacağı öngörülmekteydi. Gerçekten de tüm göstergeler Küçük Büyük Adam'ın çok yakında İmparatorluğun yeni Kızıl kralı olarak ilan edileceği yönündeydi. İlkönce Başvekil Yardımcısı, daha sonra Sovyet İçişleri Bakanı, İçişleri Bakanlığı ile Gizli Servisi en kısa sürede birbirine bağlamayı başaran, hatta Mareşal unvanı verilip Sovyet atom bombası çalışmalarını yöneten adam, en sonunda Merkez Komite'nin asil üyeliğine kabul edilmişti. Evet, her şey Büyük Gürcü'nün Küçük Gürcü'nün yolundan nihayet çekildiğini, devasa genişlikteki toprakları ona devrettiğini işaret etmekteydi.

Christine tekrar resme baktı. Yüz hatları, gözler, yüz ifadesi, bakış –her şey korkutucu ölçüde tanıdıktı. Kim bilir, bu arada kendisi gibi kaç kadının tadına bakmış, dişlerinin arasında öğütmüş, tekrar tükürüp atmıştı. Yanında gezdirdiği yeni, genç, güzel kadınları tahayyül etmeye çalıştı, Andro'nun durumuna ilişkin umut verdiği son mektubunu hatırladı. Christine imzasız bu mektuptan nasıl da korkmuş, açmak için ne kadar uzun bir zamana ihtiyacı olmuştu. Acılar içerisinde yatakta geçirdiği, aynaya bakmaya cesaret edemediği, ablasının ona sıcak çikolata pişirdiği günlerde, onun bir yıl boyunca her gün gönderdiği gülleri düşündü. Sıcak çikolata aklına gelince yüzünde aniden hınzırca bir sırıtma belirmişti.

Gazeteyi kaldırıp eline tutuşturulan bebeği kabul etmekle duvara fırlatmak arasında kalan kararsız bir kız çocuğu gibi, Küçük Büyük Adam'ın yüzünü göğsüne bastırdı.

Sonra gazeteyi elinden şimşek çarpmışçasına atarak hızla eve girdi. Eskiden Ramas'ın nadir, pahalı şaraplardan oluşan koleksiyonunun bulunduğu, şimdi ise gereksiz eşyaların, eski elbiselerle mahkûm edilmiş anıların tozlanmış kartonlar içerisinde zamanını doldurduğu bodruma indi. Kartonları yırtarcasına açmaya, toz içerisindeki eşyaları karıştırmaya başladı, en sonunda aradığını buldu.

Belki en iyi yaşlarını geride bırakmış olabilirdi, kırk altıncı doğum gününe yaklaşıyordu fakat zamanın üstünün makyajla nasıl örtüleceğini, yarıya bölünmüş güzelliğinin en avantajlı bir şekilde nasıl sergileneceğini hâlâ gayet iyi biliyordu. Turkuaz rengi ipek elbiseyle yukarıya odasına koştu, ince ipeği ışığa doğru tuttu, tüm kusurlu yerleri arayıp bulduktan sonra işe girişti. Minik güve yenikleri güzel nakış işleriyle kapatılabildiği gibi, parlak renk de özenli bir temizleme ve boyamayla eski halini aldı. En önemlisi, vücudunun elbiseye sığmasıydı.

Soyunup elbiseyi üzerine geçirdi. Ramas'ın cenazesinin ardından elbiseyi kesip parçalara ayırmak istemiş fakat bu değerli malzemeyi, ustalık-

la yapılmış kesimiyle nefes kesici zarafeti kendi trajedisine kurban etmeye gönlü razı olmamıştı. Yine de her gün görmek zorunda kalmamak için elbiseyi bodruma sürgün etmiş, tekrar ortaya çıkarmayı bugüne kadar aklından bile geçirmemişti.

Şimdi elbiseyi üzerine geçirip okşayıcı kumaşı kalçalarının, bacaklarının, göğüslerinin üzerinde hissedince, kendini bir anlığına yeniden harikulade bir azamet içerisinde gördü. Ramas'ın kolunda hep tattığı, eski hayatında yaşamsal bulduğu, Ramas'ın ölümünden beri onu terk eden bir duyguydu bu.

O zaman, yani 1928 yılının son günü, Christine'nin boynunda siyah bir inci kolye vardı. Kolye uzun bir süre önce satılmıştı. Şimdi sade bir gümüş kolye ile yetinmek zorundaydı.

Elbise Christine'nin üzerine tam oturdu. İpeğin turkuaz rüyası... Poposunun üzerindeki gamzeleri teşhir eden, âdeta dili tutulmuş kocasının hayranlık, şaşkınlık, biraz da suçlama içeren bir bakışla onayladığı baş döndürücü sırt yırtmacı... En değerli sanat eseri, tanrıçası saydığı karısını elbisesinin tüm yaratıcılığı içerisinde amiriyle arkadaşına takdim eden Ramas...

O gün yüzünü örten maskeye hâlâ sahip olduğunu, gözlerini kapatıp etraftaki sesleri, gülüşleri, şampanya bardaklarının çınlamasını algıladığını, leziz yemeklerin kokusunu aldığını, Stasia'yı kuğu kostümünde, Sopio Eristavi'yi erkek kıyafetinde, Ramas'ı pahalı smokiniyle gördüğünü düşününce, en azından hayalinde o seçkin misafiri içeriye almayacağını, evi gezdirmeyeceğini, onunla sohbet etmeyeceğini, kocasının onu eşsiz ve değerli bir mücevher gibi misafirine, onun böylesi mücevherlere düşkün olduğunu bile bile tanıştırmasına olanak tanımayacağını kuruyordu.

Christine bütün gece boyunca dönüşümü üzerinde çalıştı. Elbiseyi bir kez daha boyaya batırdı, yıkadı, ütüledi. Ertesi akşam aynadaki yansımasına bakınca, şayet yüzünün sol yanını kapatan o siyah dantel örtü olmasaydı, karşısında o günlerin, yılbaşı balosu öncesinin Christine'sinin durduğunu sanabilirdi.

Sonra mutfağa gitti, gizli bir yerde Stasia'dan sakladığı gerekli malzemeleri çantasına koyduktan sonra kalbi deli gibi çarparak yatağına uzandı.

Siyah giysili bekçiler Christine'ye hiç durmadan davetiyesini soruyor, o ise inatla ev sahibine haber verilmesinde ısrar ediyor, bekçilerin şaşkın bakışlarını sırtında, kalçalarında hissediyor, sonunda içeri girmeyi başaracağını biliyordu. Zamanı bir kez daha geri çevirmeyi başaracağını da biliyordu. Adamlar istişarede bulundular, sonra içlerinden birini aydınlık villaya gönderdiler. Sıkılgan bir tavırla öksürüyorlardı; yalnızca davetliler listesinde bulunmadığı için bu güzelliği kapıdan geri çevirmek hoşlarına gitmiyordu.

Villanın önünde limuzinler duruyor, içlerinden şık kadınlarla koyu takım elbiseli erkekler iniyordu. Davetli olmayan ama her şeye rağmen tüm bakışları üzerinde toplayan Christine kalabalığın tam ortasında duruyordu. Bu elbisenin içinde bu yüksek kapının önünde dururken, eski Christine,

herkesin şaşırarak dönüp baktığı, sevilip farkında olmadan seven, acı verircesine mükemmel o kadın olmak ne kadar kolaydı. O dev gibi, hüzünlü, hayal kırıklığına uğratılmış kocasının hâlâ yaşadığına inanmak ne kadar kolaydı.

Sonra onu, zaman içerisinde villasının çevresine bir koruma duvarı gibi diktirdiği bahçenin içinde, palmiyelerle çevrili geniş yolda yürürken gördü. Zarif servi ağaçları, bol yapraklı fidanlar, egzotik bitkiler, parke taşlı küçük patikalarla örülmüş bahçede... İnsan bu villada kimin yaşadığını, bu harikulade bahçenin efendisinin kim olduğunu bilmeseydi Shangri-La'ya geldiğini bile sanabilirdi.

Küçük Büyük Adam karşıdan gelen misafirleri selamladı, ellerini sıktı, gülümsedi. Sonra aniden Christine'ye odaklanarak durdu. Yüz ifadesi değişti fakat Christine uzaktan onun neler hissettiğini anlayamıyordu. Bir anlığına, kendini kapının önünde öylece bırakıp eve geri döneceğini sandı fakat Küçük Büyük Adam yeni ulaşan misafirleri görmezden gelerek, hayranlık veya korkuyla geri çekilen halkının arasından geçen bir imparator gibi, kararlı adımlarla Christine'ye yaklaştı. Bekçiler aynı anda geri çekilerek Küçük Büyük Adam'ın planlanmış bir koreografi gibi gösterişli bir şekilde sahne almasına izin verdi. Christine en büyüleyici gülümsemesini göstererek ona elini uzattı. Küçük Büyük Adam uzatılan eli kendi ıslak, sıcak parmaklarıyla kavradı, yüzüne derin bir tevazu ifadesi yerleşmişti.

-Davetimi kabul etmek istemeyeceğini düşünmüştüm, seni uygunsuz bir duruma sokmak istemedim.

-Şimdi herhalde ben seni uygunsuz bir duruma sokmuş oldum.

Christine bunu fısıldar gibi, dudaklarını neredeyse hiç kımıldatmadan söylemişti. Özür diler gibi değil, gururla, hafif suçlayıcı bir tavırla konuşuyordu.

-Hayır, hayır, rica ederim. Lütfen en çok yolunu gözlediğim misafirim ol, diye yanıtladı Küçük Büyük Adam ona kolunu uzatırken.

Her şey böylesine çabuk gelişmiş, Christine'ye imparatoriçelik rolü verilmişti. Christine teklifi kabul etti, bu gece bu rolü büyük bir zevkle oynayacaktı. Bu sefer prova yapmasına da gerek yoktu. Çünkü yüzünün ikiye bölündüğü geceden beri bu role hazırlanmak için çok zamanı olmuştu.

Sarhoş edici bir güzellikle, bu güzelliği kışkırtıcı bir şekilde teşhir ederek sessiz bir özgüven içerisinde Küçük Büyük Adam'ın kolunda, ateş gibi yakıcı kıskanç bakışların arasında büyük kapıdan geçti. Mermer zeminli, yüksek tavanı el işi altuni süslemelerle dolu salona girdi. Oda orkestrası çalmaya başlamıştı; şampanya şişelerinin mantarları patlıyor, şişelerden alkol akıyordu.

Yalnızca güçlülerle güzeller buradaydı. En güçlülerle en güzeller. Yıllardan beri Tanrıyı oynamaktan başka hiçbir şey yapmayan erkeklerle kendilerinden geçercesine çılgınlıklar yaşamaktan başka hiçbir şey bilmeyen kadınlar. Devlet Operası'nın en iyi sesleri aryalar söylüyordu. Çünkü ev sa-

hibi büyüklüğü, zenginliği, devasalığı, evet güzelliği severdi.

Christine bütün gece boyunca ev sahibini, mermer sarayının ortasında durup şampanya içen, misafirleriyle keyifli sohbetler sürdüren, hata yapmaktan korktuğu için çok yüksek bir performansa ulaşan orkestrayla şarkıcıları hayranlıkla dinleyen Küçük Büyük Adam'ı gözleriyle takip etti. Küçük Büyük Adam etrafına komplimanlar dağıtıyor, yürürken çıplak omuzlara, kollara, havada uçuşan ince kumaşların örttüğü kalçalarla göğüslere değiyor, espriler yapıyor, dehşetin hâkim olduğu bu sahnede hünerlerini sergiliyordu.

Onlarca yıl sonra, Brilka, bu binaya yerleşen İnsan Hakları Örgütü – kaderin cilvesi deyip geçelim– bahçede yaptığı düzenlemeler sırasında insan kalıntıları buldu, bunun üzerine toplumda bu binayla ne yapılacağına ilişkin uzun bir tartışma başladı. Bazıları şehir idaresinden binanın yıkılıp yerle bir edilmesini, bu dört duvar arasında gerçekleşmiş olması muhtemel tüm dehşetin toplumun kolektif hafızasından silinmesini talep etti. Bazıları ise bu mimari mucizenin muhafaza edilmesi görüşündeydi. Öte yandan bir grup insan omuzlarını silkmekle yetindi, bu konuya ilişkin çözüm önerileri yoktu. Kimse ölüleri sormadı, kimse onların izine düşmedi.

Ah, söyleme güzelim, söyleme bana /
kederli Gürcü şarkıları söyleme / İçimde bir hayal uyanıyor /
uzak ülkeden ve hayatından.
Puşkin

Christine, duygulu bir yüz ifadesiyle orkestranın sesine kulak kabartıp, Christine yanlarına geldiğinde birbirlerinin kollarını çimdikleyen şık kadınların arasına karıştı.

Küçük Büyük Adam saçsız kafasını yukarıya doğru kaldırdı, yuvarlak gözlüğünü bir köstebeğinkine benzeyen gözlerine iyice yapıştırdı, solgun bir kadın, yeşil takım elbiseli ufak tefek tombul bir adamla birlikte La Bohème'den *O soave fanciulla* parçasına başlarken hiç kımıldamadan durdu. Bakışları birçok omuz, boyun, kafa, kol, ağızla göz üzerinden birbiriyle buluşuyordu. Küçük Büyük Adam, şarkıcı kadın, adamın aşk ilanını "Ah, tu sol comandi, amor" diye yanıtlarken Christine'ye yaklaşıp yanında durdu; Christine o anda kazanacağını anladı. Bu gece kazanacaktı. Asidin zarar vermediği, yani deformasyona uğramayan bedeni, onunkinden neredeyse bir kafa kadar daha uzundu. Küçük Büyük Adam, tesadüfmüşçesine, omzuyla Christine'nin omzuna dokundu.

Şarkıcıların sesleri uyumla, yumuşacık birleşirken, Küçük Büyük Adam yapışkan, ince, Batı Gürcistan şivesiyle Christine'nin kulağına, "Burada kal, herkes gidene kadar kal, güzelliğin insanı sarhoş ediyor," diye fısıldadı. Christine hafifçe yana bakarak başıyla onayladı.

Coşku büyük ve cazipti, herkes bu coşku içerisinde kaybolmak isterdi. Christine bu kibar balonun en onurlu korkusuzluk koltuğunda oturuyordu. Zaten her şeyini kaybetmişti, kaybedecek başka bir şeyi yoktu. Diğer misafirler gibi eğilip bükülmesi, bir şey saklaması, başkaları tarafından sevilip kabul görmesi gerekmiyordu. Onu kıskananların, korku dolu bağımlılıklarının, ev sahibinin kullarına dahil olabilme arzularının karşısında zaferini kutluyordu.

Bu arada eliyle sürekli çantasının içindeki siyah çikolata kalıplarıyla minik baharat şişelerini yokluyordu.

Ablasına hiçbir zaman inanmamıştı; lanetlere, tanrılara artık inanmıyordu, tanrıların yerini çoktandır kızıl bir yıldız almıştı. Fakat yalnızca bu geceliğine ablasına tekrar inanmak istiyor, onun desteğini bekliyordu. Bu tek gece için, ablasından, inancını ödünç alarak, babasının baştan çıkartıcı kara icadının, Stasia'nın ona layık gördüğü güce sahip olduğuna, çantasındaki malzemelerden dünyanın en tatlı öcünün oluşabileceğine inanacaktı.

Bu gece buna inanmak istiyordu.

Salon boşalmaya başladığında saat gece yarısını çoktan geçmişti; Küçük Büyük Adam bitkin müzisyenlerden yalnızca ikisi için bir vals çalmalarını istedi, Christine'den usule uygun olarak bu dansı rica etti. Yavaş, ritmi bozuk, aşırı şampanyadan bitkinleşmiş bir dansa başladılar fakat Küçük Büyük Adam büyük bir içtenlikle hareket ediyordu. Christine onunla hiç dans etmediğini düşündü. Fakat Ramas ile ne kadar çok dans etmişti. Belki bu sefer gözlerini kapatıp kocasının onunla bu salonda dans ettiğini, onu gururla ve mutlulukla kollarının arasına aldığını hayal etmeyi başarabilirdi.

Christine kolunu Küçük Büyük Adam'ın sıska omzuna koydu. Bu gaddar imparatorlukta bir geceliğine hükümdar olmayı, bilgisizliğin, duygusuzluğun, kendini kaybetmenin debdebesinde gözlerinin kamaşıp sarhoş olmaktan hoşlanan, eğlenmekle erkekleri eğlendirmek, sevmekle sevilmek için dünyaya geldiği düşüncesiyle tüm sorumlulukları kendilerinden uzak tutan sayısız kadından biri olmayı kabullenmişti.

Sonra ikisinin geniş mermer merdivenleri çıkarak Christine'nin eski hayatında defalarca girmek zorunda kaldığı büyük yatak odasına adım attığını, Christine'nin soyunmaya başladığını, eliyle boynundaki düğmeyi açtığını, yumuşak kumaşın yavaşça yere kaydığını tahayyül ediyorum.

Christine'nin o anda memnun olduğunu düşünüyorum, şimdiyle o zaman arasındaki süreyi birkaç saatliğine ortadan kaldırmanın, her şeyin çığırından çıkmasının, karmakarışık olmasının verdiği bir memnuniyet... Yeniden genç ve güzel olmak için değil, bir anlığına da olsa Ramas'ın hâlâ hayatta olduğu hissine sarılabilmek için. Burada, bu odada, bu yatağın üstünde onunla yattığı, yatmak zorunda kaldığı zamanlar tekrar eve dönüp kocasını bekleyeceğini düşünebiliyordu. Her şeyi çoktan bilen, her şeyi anlamış olan kocasını...

Christine'nin, kendisine bu yalanı armağan edebilmek için, bu adamı her zaman kucaklamaya hazır olduğunu düşündüm, Brilka. Her şey kocasının ölümünden daha iyiydi. Belki bu gece, yüzü olmadığı için yasını tutamadığı kocasının üstü toprakla örtülü cesedini aklına getirmemeyi başarabilirdi.

Küçük Büyük Adam, Christine'nin üstüne eğilip yarasız boynunu öptü. Christine üzerindeki korseyi seneler sonra ilk kez çıkarıyormuşçasına çekincesizdi. Kâbuslardan oluşan bir korseyi... Yatağa uzandı. Vücudu çıplak, yüzü yarı örtülüydü. Küçük Büyük Adam onun üzerine abandı; Christine onun sapsız gözlüğünü çıkardı, gözlerine bakıp dudaklarını onunkilere bastırdı. Sıkı sıkıya... Düşüncelerinde Ramas'ı tek bir kez yeniden hayata döndürmek, korkunç bir yarım kratere değil, tam bir yüze sahip olduğunu hayal edebilmek için her şeyini verirdi. Yatağın yanında Küçük Büyük Adam'ın yumuşak, sessiz karısı Nina'nın çerçeveli bir fotoğrafı duruyordu. Christine bir insanın kendisinden nefret etmeye ne kadar katlanabileceği sorusunu kafasından defederek Küçük Büyük Adam'ı kucakladı.

Christine'nin, geçmişini geri alabilmek için, ihtiras rolünü hiç zorluk çekmeden oynayabildiğini düşünüyorum. Ramas'ı hatırlayıp onun katili vasıtasıyla ona yakınlaşabilmesi aslında ne kadar korkunç, Brilka. Küçük Büyük Adam'ın çok iyi bildiği bu oyunda ipler şimdi Christine'nin elindeydi. Küçük Büyük Adam onun ikiye bölünmüş güzelliğine bakıyor, bu güzellik onu hiç bitmeyen bir sarhoşluğa sürüklüyordu. Christine'nin kalbini saran tel örgü yavaşça kalktı, Christine gerçekliği ikiye bölerek hayaletlerin dünyasına adım attığını düşündü.

Sonra merhamet veya lanet dağıtmak için gelen bir İlkçağ Tanrıçası gibi Küçük Büyük Adam'ın üzerinde doğruldu, yapacağı şeyin onu belirsizlikte bırakmasının coşkusuyla baktı; düşünülmüş, kontrollü ve özenli hareketlerle maskesini çıkarıp yüzünü açtı. Deli güzelliği, dayanılmaz çirkinliği ortaya çıktı. Belki yüzündeki deformasyonu, buna sebep olan kişiye, bundan yıllarca kaçmış olan adama ifşa etmenin zevkini yaşıyordu.

Küçük Büyük Adam o yılbaşı gecesi onun yüzünü görmek istemiş, maskesine katlanamamıştı. Şimdi ise başka seçeneği yoktu, şimdi tahribat Christine'nin yüzüyle bütünleşmişti, şimdi bu deformasyon çıkartılıp atılamıyordu; Christine bu kâbusun yüzünde alıkoyulduğu için hayatında ilk defa gaddarca bir minnettarlık hissetti.

Küçük Büyük Adam'ın bakmasına izin verdi.

-Bir ricam var, dedi sonra.

-Ne istersen, dedi Küçük Büyük Adam gözlerini öbür yana çevirerek.

-Sana bir şey getirdim. Yalnızca hazırlamam lazım. Sana teşekkür etmek istiyorum. Andro için. Şimdi mutfağa gidiyorum, sonra sana sürprizimi yukarı getireceğim. Tatmanı istiyorum. Ben de tadına bakacağım, diye ekledi Christine sonunda kuşku uyandırmamak için.

Küçük Büyük Adam başıyla onayladı; Christine'nin odadan çıkması durumunda onun yaralarına daha fazla katlanmak zorunda kalmayacağı için rahatlamıştı.

Christine, Tanrı ve Küçük Büyük Adam'ın onu yarattığı gibi çırılçıplak, aşağı inip sıcak çikolatayı hazırladı.

Etrafına büyüleyici bir koku yayan kara günahı gümüş bir tepsi üzerinde Küçük Büyük Adam'a sundu. Küçük Büyük Adam'ın iştahını kaçırmamak için sağ tarafı ona dönük olmak üzere yatağın kenarına oturdu, parmağını kalın sıvıya batırıp ağzına götürerek yaladı. Bu manzaradan büyülenen Küçük Büyük Adam, açık ağzını Christine'ye doğru tuttu, Christine onu parmağıyla besleyene kadar bekledi. Christine onu sabırla, memnuniyetle babasının sırrına ortak etti. Küçük Büyük Adam çikolatayı göz açıp kapayıncaya kadar midesine indirdi.

Merkez Komitesi'nin 26 Haziran 1953 tarihli oturumunda –annemin dünyaya geldiği gün– Küçük Büyük Adam tutuklandı. Tutuklama, liderliği Nikita Kruşçev tarafından yapılan diğer dokuz Politik Büro üyesinin bir komplosunun sonucunda gerçekleşti.

Küçük Büyük Adam, Smolensk'te düzenlenen yaz tatbikatlarından dönüyordu; oraya diğer üyeler tarafından zaman kazanmak, iktidardan düşürülmesini titizlikle planlamak için gönderilmişti. Oturum o gün toplantı salonunda Küçük Büyük Adam'ın katılımıyla başladı. Bir saat sonra özel bir birliğin beş silahlı adamı salona girdi. Ön odada gizli servisin Küçük Büyük Adam'a sıkı sıkıya bağlı on yedi adamı vardı; hiçbirinin kapalı kapılar ardında neler olduğundan en ufak bir haberi yoktu.

"Kanun namına tutuklanacak," diye ilan etti Malenkov, ardından silahlar çekildi. Malenkov, aynı Küçük Büyük Adam gibi, Başkomutan'ın en yakın adamlarından biriydi, otuzlu yıllarda Ermenistan'la Beyaz Rusya'da tahminen yüz elli bin insan öldürtmüştü; başvekil yardımcısıydı, geniş kalçalarıyla ince sesinden dolayı "Malanya" diye adlandırılıyordu; Küçük Büyük Adam'ın bir seferinde onun hakkında, "Başkomutan bir kişinin öldürülmesi için talimat verirse Malenkov bin kişiyi öldürür," dediği rivayet ediliyordu.

Bir lider karikatürü çizen Malanya, şimdi Kruşçev ile birlikte, Başkomutan'ın bile "bizim Himmler" diye tarif ettiği, tüm Sovyetlerin en korkulan adamının karşısında duruyor, emirlerindeki adamların silahlarını ona doğrultturuyordu. Küçük Büyük Adam'ın iç cebinde buruşturulmuş bir kâğıt parçası bulundu, kâğıdın üzerinde "Alarm" sözcüğü yazılıydı. Göründüğü kadarıyla Küçük Büyük Adam oturumdan önce bir şeyler sezinlemiş fakat bu notu korumalarına iletebilme fırsatı bulamamıştı.

26 Haziran'ı 27 Haziran'a bağlayan gece bir SİS-110'un arka koltuğunda Kremlin'den gizlice dışarıya çıkartılıp bir sorgulama merkezine götürüldü. Sorgulama yarım yıl sürdü, pek fazla itiraf olmadı fakat Küçük Büyük Adam bir dizi Merkez Komitesi üyesine birçok af dilekçesiyle suçlama yazısı gönderdi, bunun sonucunda dilekçe ve yazışma yasağı getirildi.

Küçük Büyük Adam'ın hüzünlü karısı Nina ilk kez faal oldu, kocasının bir arkadaşına başvurduktan sonra Malanya'ya bir mektup yazdı. Mektubunda her şeyin bir yanlış anlamadan ibaret olduğunu, kocasına inandığını, onun her zaman vatana, Lenin'e, Başkomutana sadakatle hareket ettiğini belirterek, kocasının bilmeden bir suç işlemiş olması durumunda, kendisinin de sorumlu tutulmasını rica etti. Böylesine büyük bir sadakat Merkez Komitesi üyelerini, özellikle de Başkomutan'ın emriyle kendi karılarını, kardeşlerini, anne babalarını, arkadaşlarını inkâr edip tutuklatmış olanları çok etkiledi. Kamuoyundan gizli tutulan bir davanın sonunda, 1953 yılının Aralık ayında ölüm cezası verildi; söylendiğine göre, aynı gün ifa edildi. Küçük Büyük Adam kurşuna dizildi, cesedi yakıldı. Nina'nın arzusu yerine getirilmedi, Nina hayatta bırakıldı. Kocasının anısını koruyup ona körü körüne sadık kaldığı uzun bir hayatı olacaktı.

Dava dosyaları kırk cilt olarak bir araya getirildi. İddianamede yer alan suçlamalar; yasalara aykırı takibat, tutuklama, işkence, tecavüz, görevi kötüye kullanma, zehirleme, kurşuna dizdirme gibi fiilleri kapsıyor. Fakat Küçük Büyük Adam kararın ifa edildiği güne kadar "suçsuz" olduğunu savundu.

İktidar mücadelesi kazanılıp Malanya da bertaraf edildikten sonra, Başkomutan'ın büyük imparatorluğu, okula yalnızca iki yıl devam etmiş olup buna rağmen partide gıpta edilecek bir kariyer yapan Kruşçev isimli Kalinkova'lı bir köylü çocuğunun eline geçti; babası ona otuza kadar saymayı öğrenmesinin fazlasıyla yeterli olacağını, zaten hayatı boyunca 30 rubleden fazla kazanamayacağını söylemişti. Kruşçev daha henüz 1937 yılında Başkomutan'a, sistemin 8sekiz bin beş yüz düşmanını tespit ettiğini, bunların hepsinin ölümü hak ettiğini bildirmiş, "Bu nedenle elimizin titrememesi gerekiyor, halkın bekası için düşmanlarımızı yok etmeye mecburuz," diye yazmış, çok bonkör bir şekilde ödüllendirilmişti. Şimdi ise, ölümünden kısa bir süre önce, "Kollarım dirseklerime kadar kana battı," diye itirafta bulunacak olan Kalinkova'lı köylü çocuğu, babasının hayalinde bile göremeyeceği bir konuma ulaşmıştı.

Dünyada pek çok varis bıraktı. /
Sanırım mezarına bir telefon bağlandı / Ve buradan birisine emirler veriyor... /
Hayır, o ölmedi. / Ölümün tashih edilebileceğini düşünüyor.
Yevtuşenko

Kitty, kapağında Küçük Büyük Adam'ın bir fotoğrafı bulunan *London Evening* gazetesi elinde, Amy'nin mutfağında oturmuş ağır bir ağlama krizi geçiriyordu. Ailesinden hiçbir haber almadığı üçüncü yıldı; duyduğu özlem, korkunç boyutlara ulaşmıştı. Aynı zamanda bir kadını sevdiğini de kendine bugün itiraf etmişti. Fred Lieblich, Amy ile yaptığı sabah tartışmasının ardından evi terk edip, yaratıcı bir döneme girdiği bahanesiyle atölyesine geri çekilmişti.

Kitty, o kötü sabahtan sonra Fred'den uzak durmaya çalışmıştı. Bir kadın tarafından baştan çıkarılmaya karşı duyduğu vicdan azabı ve korku nedeniyle caz kulübünde daha fazla vakit geçiriyor, sahneye çıktıktan sonra masalarda oturup bol bol viski içiyordu. Müşterilerle sohbetlere dalıyor, Sovyetlerden gelen sansasyon rolünü büyük bir çabayla oynuyordu. Korkularla yansımaları aktarıyor, bunları dehşet ayrıntılarıyla süslüyordu. Hatta bundan giderek zevk almaya başlamıştı. Fantezisi, komünist geçmişinin hep daha delice, daha renkli resimlerini yaratıyordu. Yarattığı senaryolar giderek daha heyecanlı, daha tehditkâr bir içerik kazanmaktaydı.

Her ne kadar bazı erkeklerin içki ısmarlamasına, sinemaya götürmesine, hediyeler almasına, hatta Amy'nin kapısında öpmesine izin verip bu arada İngilizceye hâkim olsa da hiçbir şey fayda etmiyor, karşılaştığı insanlara söyleyecek bir sözü olmadığı gibi bir şey söylemek de istemiyordu. Sözlerini özlediği tek insan anonim dostuydu, bir şeyler söylemek istediği tek kadın ise Fred'di.

İki kadını yemek odasında kıkırdayıp birbirleriyle şakalaşırken dinlemekten kaçamadığı zamanlar, içine batıcı bir kıskançlık yerleşiyor, aşağı koşarak Fred'i çekip almak, yukarıya kendi odasına sürükleyip ona aklından geçen her şeyi anlatmak istiyordu. Fakat sonra bu hislerinden utanarak başını yastığa, seslerle gülüşmeleri duymayacak kadar derin bir şekilde gömüyordu.

Bir gün tüm cesaretini toplayıp evden çıktı. Metroyla Soho'ya ulaşıp Amy'nin adres defterinden gizlice yazdığı adrese gitti. İçten içe Fred'in atölyesinde olmamasını, kapıyı açmamasını, başka bir ziyaretçisinin gelmiş olmasını umuyordu. Fakat Fred oradaydı, daha ilk zilde kapıyı açıp Kitty'yi içeriye buyur etti. Yalnızdı. Kitty, sanki bir daha dışarı çıkamamaktan kor-

kuyormuşçasına kapıda durdu.

Fred de kapı eşiğinde bekledi, beklemediği misafirine başını yana eğerek baktı. Sonra dudaklarında bir gülümseme belirdi.

-Lütfen yapma bunu.

-Neyi?

-Bana hep böyle bakıyorsun, böyle... Özellikle Amy de oradaysa...

-Peki orada değilse?

Kitty'nin utangaçlığı Fred'i eğlendiriyor gibiydi; bir sigara yakıp duvara yaslandı.

-Demek kesinlikle içeriye gelmek istemiyorsun? Veya ceketini çıkarmak? Veya benimle bir çay içmek? Veya resimlerime bakmak?

Kitty, istemediğini kendi kendine tasdik edercesine, başını hiç durmadan iki yana sallamaya başladı. Fred elini uzattı. Hiç yüzüğü yoktu, bir ressam için çok temiz olan tırnakları kısa kesilmişti. Böylece durdu. Bekledi. Aslında Kitty'nin peşinden geleceğinden emindi. Kitty tereddüdünü sürdürünce elini indirdi, peşinden biri takip ediyormuşçasına koşarak, Kitty'nin göz gezdirmeye cesaret edemediği büyük atölyenin içinde kayboldu. Sonra müzik sesi duyuldu, ev sahibi elinde iki bardak şarapla tekrar çıkageldi. Şarabın kaynağı muhtemelen Amy'nin barıydı.

-Müzik çok güzel. Nedir bu, diye sordu Kitty; Fred'in koridorda yere oturduğunu görünce gülümsemek zorunda kaldı; Fred elinin içiyle yere vurup Kitty'nin yanına oturmasını istedi.

-Billie Holiday'i tanımıyor musun? Sen içeri gelmezsen ben de işte böyle dışarı çıkarım. Fakat Billie Holiday'i tanımayacağını düşünemezdim. Özellikle *sen* onu tanımalısın.

Kitty hâlâ tereddüt ederek yere oturdu. İnanılmaz hüzünlü ses onu âdeta büyülemişti.

-Senin nefes almaya ihtiyacın var, güzel kadın! Daha fazla oksijene, daha fazla özgürlüğe, yeniden kendin olmak zorundasın, dedi Fred aniden dalgın ve ciddi bir ifadeyle, sesindeki hınzırlık kaybolmuştu.

-Benden ne istiyorsun, diye sordu Kitty yavaşça, sonra da şarap bardağını dudaklarına götürdü.

-Seni, dedi Fred yeniden gülerek. –Sadece seni.

-Sen bir kadınsın.

-Doğru, cinsiyetim sana tanıdık gelmeli, değil mi?

-Ya Amy?

-Amy'nin bana ihtiyacı yok.

-Hem de nasıl var.

-İnan bana, biz iyi bir takımız.

Daha Kitty cevap veremeden Fred ona doğru eğilerek dudaklarına yaklaştı. Öpücüğü hiç de usulcacık değildi. Peşinden başka öpücüklerin gelmesi beklenen bir öpücüktü.

-Kafanda ne var, diye sordu Kitty, başını öbür yana çevirerek. –Benim hakkımda hiçbir şey bilmiyorsun.

-Bilmem gereken her şeyi biliyorum. Seni görüyorum.

-Bir kez daha birine ihanet edemem. Yapamam.

-Yalnızca gözlerini kapat. Sana hiçbir şey olmayacak. Sana ben göz kulak olacağım.

Annemin doğumundan üç ay sonra, bir kadın Kafkasya'nın bir köyünde Mikail adı verilen bir oğlan çocuğu doğurdu. Çocuğun soyadı Eristavi'ydi.

O gece Stasia, rüyasında, ölmüş arkadaşı Sopio'yu gördü. Sopio aydınlık ve şefkatli görünüyordu, dudaklarının etrafına uysal bir gülümseme oturmuştu; yabancı bir odada bir koltuğa oturmuş, pencereden güneşin aydınlattığı bir bahçeye bakıyordu. Aradan yirmi yıl geçmesine rağmen, hiç yaşlanmamış görünen güzel arkadaşından çok etkilenen Stasia, kapının ağzında durup, güneş ışınlarının altında gerinen arkadaşına uzun uzun baktı.

-Buraya gel, burası daha sıcak, diye seslendi Sopio, el salladı. –Korkma.

Stasia, ölü arkadaşının yanına gidip koltuğun dirsekliğine dikkatle oturdu. Pencereden içeri vuran güneş ışıkları gözlerini kamaştırıyor, yanaklarını ısıtıyordu.

-Seni özledim, diye fısıldadı Stasia sıcak ışınların içinden, Sopio'nun omzunu usulca okşadı.

-Evet, görüşmeyeli çok zaman geçti, değil mi?

-Evet, çok uzun bir zaman. Bana dargın mısın?

-Hiçbir şeyi değiştiremezdin. Burası ne kadar sıcak, değil mi?

-Sopio. Seni çok özlüyorum. Sevgili Sopio.

Sopio aniden Stasia'nın elini tuttu. Eli ipek gibi yumuşaktı, genç bir insanınki gibi güçlüydü. Stasia ne diyeceğini bilemedi. Birçok şey söylemek, açıklamak, günah çıkarmak istiyor ama aniden sözleri tükenmişçesine bunu başaramıyordu.

-Oğluma iyi bir dünyayı anlat, iyi bir dünyayı... İyi bir dünyayı.

Sopio bunları söyledikten sonra bir kez daha Stasia'nın başını okşamıştı ki, Stasia birdenbire uyandı.

Sıcak bir eylül akşamı dünyaya gelen oğlanın babası, bir gaz lambasıyla aydınlattığı odasında (elektrik dağlarda nadir bir üründü) gizli gizli ahşap oyma figürler yapan, bunları, ahlakdışı veya toplumu bozucu olarak görülebilecekleri için yatağının altında saklayan sessiz bir kolhoz işçisiydi.

Sakallı, dazlak kafalı adam, onunla bir zamanlar buğday fabrikasındaki vardiyaları paylaşan, ona zaman zaman domatesle erik turşusu getiren, onu diğer köylüler gibi sert, kuşkulu bakışlarla izlemeyip hal hatır soran dindar bir köylü kadınla evlenmişti. Diğer köylülerin onu bir çıban başı gibi görmelerinin nedeni şnaps damıtamaması, içki içip bağıra bağıra konuşmaması, genç kızların arkasından bakmaması, pagan, Hristiyan veya resmi törenlere katılmaması, iyi bir hasat elde edebilmek amacıyla kurban kesmemesi, arada sırada eyalet başkentinin kütüphanesine gidip kolunun altına sıkıştırdığı kitaplarla geri dönmesiydi.

Oysa o, sanki kendilerine ait bir zamana sahipmişçesine böylesine tereddütsüz, her türlü modernlikten uzak bu insanların âdetlerine derin bir saygı duyuyor fakat öte yandan da bu geleneksel uzlaşmazlıktan, batıl inançtan, atalarının yasalarının üstünde hiçbir şey görmezlikten hoşlanmıyordu.

Arkasına bakmamak için her gün yeniden çaba göstermek zorundaydı. Bir zamanlar hayata bakış açısını armağan etmek istediği kadının, badem gözlü Kitty'nin yüzü gözlerinin önünde her gün biraz daha silikleşiyor, hayatın nefes almak, yemek yemek, hazmetmek, ağır çalışmak, şnaps içip uyumaktan ibaret olduğunu, hayatla ilgili başka beklentilere kapılmaya hakkının olmadığını adım adım öğreniyordu.

Oğlunun doğumuyla birlikte, kaybettiğini sandığı, göğüskafesini tümüyle sarıp kalbini dışarıya açan insani bir sıcaklık geri döndü. Kollarında tuttuğu bu küçük yumak onu senelerden beri ilk kez gerçekten duygulandırmıştı, oğlu sayesinde günün birinde sevgiyi de tekrar öğreneceğine inanıyordu.

Bir öğleden sonra hava soğumaya yüz tutarken, koyun yününden örülmüş bir atkıya sıkı sıkıya sardığı huzurla uyuyan bebekle sokağa çıktı; avluyu, vadiye inen taşlı yolu geride bıraktı; komşu evlerin, fabrikanın, dükkânların, okulun önünden geçti, koyunları otlaktan geri getiren çobanlarla karşılaştı, her akşam olduğu gibi köyün çeşmesinin önünde oturan siyahlara bürünmüş savaş dullarıyla kilise meydanındaki yaşlıları selamladı, raflarında son kırk yılda yazılmış tek bir kitap bile barındırmayan köy kütüphanesinin önünden, bir kurt köpeğinin arkalarından koştuğu oyun oynayan terli çocukların yanından yürüyüp vadiyi güneyden çevreleyen ormanın kıyısındaki taşocağına ulaştı. Orada, inanılmaz bir güç, başına buyruk bir merhametsizlikle derinliklere düşen bir şelalenin yakınına, büyük bir taşın üstüne oturup etrafa baktı. Adı Mika olarak kısaltılacak olan oğlu kollarında hâlâ huzurla uyuyordu, suyun çıkardığı güçlü ses bile onu rahatsız etmiyor gibi görünüyordu. Andro gözlerini kapattı, oğlunu göğsüne bastırdı, derin bir nefes alıp gülümsedi. Zaten buraya yeniden gülümseyebilmek için gelmişti. Gülümseyince gözlerinin önünde onun yüzü belirdi, küçük şehrin yeşil bankının üzerinde ilk kez öpüşüp tüm düşüncelerini açtığı Kitty'nin yüzü... Sonra savaşı hatırladı, toplama kampını. Yaşadığı, sanki hepsi insanın gerçek doğasının bir sonucuymuşçasına kabullendiği gaddarlıkları hatırladı.

Bazen anlatırken nefesimin kesildiğini hissediyorum, Brilka, o zaman durmam, pencereye gidip derin bir nefes almam gerekiyor. Bunun nedeni, insanın bulamadığı doğru sözcükler veya cezalandıran tanrılar, hâkimlerle her yerde hazır ve nazır korolar değil. Anlatılmak isteyen hikâyeler de değil. Bunun nedeni boşluklar.

Hikâyeler birbiriyle çakışıyor, biri diğerinin parçası oluyor, iç içe geçiyor. Hepsini sırasıyla anlatmak zorunda olduğum, dünyanın eşzamanlılığı kelimelere dökülemediği için, bu yumağı çözmeye çalışıyorum.

Eskiden, senin yaşlarındayken Brilka, kendime dünyanın kolektif ha-

fızasının bazı şeyleri içine alıp bazı şeyleri ise yitirmesi durumunda ne olacağını sık sık sorardım. Mesela tüm savaşların, o sayısız kral, hükümdar, komutanla paralı askerin unutulup, kitaplarda yalnızca kendi elleriyle bir ev yapmış, bir bahçe kurmuş, bir zürafa keşfetmiş, bir bulutu tarif etmiş veya bir kadının boynunu bir şarkıya dökmüş olanlar kalsaydı demek istiyorum. İsimleri daha uzun ömürlü olanların, yalnızca zamana karşı dayanıklı oldukları için daha iyi, daha akıllı veya daha ilginç olduğunu nereden biliyoruz? Ayrıca unutulmuşlara ne oldu?

Neyi hatırlayıp neyi hatırlamayacağımıza karar veriyoruz. Zamanın bununla bir ilgisi yok. Zaman bunu umursamıyor. Bizim hikâyemizde haksız olan şey, Brilka, ne bana ne de sana, her şeyi, yani unutulmuşları da hatırlama fırsatının tanınmış olması, anlatılmaya değer şeyleri senin için seçip bunlar hakkında karar vermek zorunda kalmam; bu, bazen yerine getirilmesi imkânsız bir görev. Ben şahsi, mutlak öznel hafızama karşı mücadele ediyorum. Senin için bizim hikâyemizi, yani tüm bu nerede, nasıl ve niçinleri yazmaya başladığımdan beri yalnızım. Fakat bunu sana daha sonra, sıraya benim hayatım gelince, nihayet ben doğunca, bu sözcükler dünyasında ben yaşamaya başlayınca anlatacağım.

Bunun için –şayet varsa– tüm ihtiyaçlarımı geri plana attım, hatta kendime günlük melankoli dozajını bile yasaklayıp tamamen görevime odaklandım. Hayatımın son yıllarında yolumu bu denli şaşırıp kaybettikten sonra, bu demirden disiplin, âdeta manastır kanaatkârlığı bana iyi geldi. Bu, benim seyahatim; değişime uğradığım bir tür arınma. Her şey bittikten sonra nasıl bir şekil alacağımı bile bilmiyorum.

Bu akşam –günlerden cuma, sıcaklık daha fazla insanı buraya topladı– ara vermek zorunda kalacağımı biliyordum. Gürültü, bardaklarla şişelerin şıngırtısı, müzik sesi; yani bunların hepsi birlikte, pencerelerimin altında, insanın kendisini sıyıramadığı o baştan çıkarıcı yaz senfonisine birleşerek görevime yoğunlaşmamı imkânsız kıldı. Yaşadığım an çok yoğun ve usandırıcı, aynı anda geçmişe kulak kabartamam.

Böylece ayağa kalktım, pencereyi açtım, sıcak, tozlu yaz havasının odama girmesine izin verirken yoldan geçen insanların başlarına baktım. O anda garip bir şey oldu. Uzakta, kavşağın bulunduğu, beni her gün selamlayıp gazetelerini satmaya uğraşan evsiz barksız adamın genelde durduğu yerde Stasia'yı gördüm. Bir yüzyıldan bir eksik yaşına giren Stasia'yı... Hayır, delirmedim, zaten deliliğe de inanmam fakat yine de...

O anda hayaletlerin artık bana geldiğini, onların hikâyelerini sana yazmamın gerçekten doğru olduğunu biliyordum. Bizim, senin, benim, hayatlarını bizim hayatımızın içine yazan tüm insanların hikâyesini... Birdenbire bunu niçin yaptığımı, yaptığım şeyin doğru olduğunu biliyordum. Bir görevi, senin için zamanı parçalayan bir baltanın görevini yerine getirmeye çalıştığımı biliyordum. Birdenbire tüm kuşkularım yok olmuştu.

Bir gün hepsinin, hikâyelerini henüz sonuna kadar anlatmamış olan tüm hayaletlerin gelip benim sözcüklerime eğileceklerini anlamıştım. Gül-

düm. Evet, güldüm. Seni düşündüm. Seni büyük, dayanılmaz bir özlemle düşündüm fakat bir ferahlık da hissettim. Evet, hissettim.

Nihayet tüm yasallıkların ötesindeki bu zamansız zamana ulaştım, günden güne sözkonusu gerçeklikle bağlantımı yitirsem de, dışardaki insanların nelerle ilgilendikleri, beni neyin beklediği hakkındaki bilgilerim yok olsa da, yine de bu seyahatin, bu hikâyenin sonunda sana ne soracağımı biliyorum. Sen henüz uzaklarda olsan, burada olanlar hakkında hiçbir şey bilmeyip bana karşı haklı bir öfke hissetsen de, ben geri dönüp sana sorumu soracağım. Sen de bana bir cevap vereceksin.

Nasıl hiçbir şey olmamış gibi davranabiliriz.
Kruşçev

Bebekken de daha sonra çocukken de hep güldüğü söyleniyordu: Stasia'nın torunu, Christine'nin yeğeninin kızı, Kitty'nin yeğeni, Kostya ile Nana'nın kızı, Daria ile benim annem Elene Yaşi'nin... Kimseye, hatta kendisine bile benzemeyen, en büyük hatasının cezasını bilinmeyen bir nedenle çocukları üzerinden çekmeye karar veren kadının...

Çocukken çok çabuk olduğu da söylenirdi; düşünürken, talep ederken, arzularken çabuk. Bu nedenle "pervaneli kız" lakabını almıştı.

Bugün artık olmayan o devasa ülkede, şaşkınlığın hâkim olup umutların yeşermeye başladığı senede dünyaya geldi. Babası gizli görevinden izin aldıktan sonra birkaç haftayı coşkulu bir kendinden geçme halinde, bitkin karısı ile gülücükler dağıtan kızının yanında geçirdi. Christine'yle Stasia'nın doğallıkla sükûnet içerisinde doğuma refakat etmesini, Nana, kendi aile fertlerinin hastalıklı ihtimamından çok daha sağlıklı ve değerli buldu; teyzeleriyle annesinin tavsiyeleriyle eğitsel yöntemlerine artık katlanamayınca karartılmış odasına geri çekiliyor, burada kendini güvende hissediyordu. Nana, akrabalarıyla arkadaşlarının tüm telkinlerine karşın, şimdilik Kostya'nın yanına gitmemeye karar verdi.

Christine, Küçük Büyük Adam'ın ölümünü haber alınca çatı aralığından eski gramofonunu çıkarıp bütün evi Norma'yla inletti. Pencerenin önünde durup bahçeye bakarak müziği dinledi. Yüzünde hiçbir ifade yoktu, ne acı ne de çikolatanın lanetinin doğru çıktığına dair bir şaşkınlık. Ablası haklı çıkmıştı.

Bugünden itibaren, sanki nadir ve değerli bir plak koleksiyonu kurmak istiyormuşçasına, hırsla opera kayıtları satın almaya başladı. Koleksiyonu için hiçbir fiyat yüksek değildi. Christine yaklaşık bir yıl sonra –bu arada annem hâlâ yürümeye başlamayı reddediyordu– Purcell'dan Puccini'ye varan etkileyici bir koleksiyonun sahibi olmuştu. Akşam saatlerinde bütün ev gramofondan gelen sopranolarla bas seslerine gömülüyor, sesler sıcak havalarda çevreyi, yabani bahçeyi de içine alıyor, semtin dar, parke taşlı yollarına ulaşıp boş duran eski kilesinin kulesine bile dokunuyordu.

Christine büyülenmiş gibi dinlerken müziğin sesini kısmayı reddediyordu; sonunda tüm komşular operalara, günlük hayatlarının kalıcı bir refakatçisi olarak katlanmak zorunda kaldı.

Tiflis'teki aile evinin yabanileşmesi, özgürlüğün eve girişiyle başladı. Elene'nin doğumu ve çıkardığı ilk seslerle.

Bitkiler bunu hissedip bahçede topraktan delicesine fışkırmaya başladı. Giderek eve de giriyorlardı. Mobilyalar bile garip sesler çıkarıyor, türlü türlü kuşlar çatı aralığında toplantılarını yapıyordu. Kelebeklerle çekirgeler evi ziyaret ediyor, başıboş dolaşan kediler evin etrafında geziniyordu; sincaplarla sansarlar bile görüldü.

Ev derin bir nefes aldı. Tüm dikişler patlıyor, yıllarca her tarafı saran sımsıkı korse çıkartılıyordu; ev, yaşamaya başlamıştı. Gürültü patırtıyla, coşkuyla, hissedilir ve gözle görülür bir şekilde.

Evin daha yaşlı sakinleri, bu yabanileşmeden pek rahatsız olmuşa benzemiyordu, tam tersine. Örümceklerle kelebekler selamlanıyor, arada sırada tavandan düşen sıva düştüğü yerde bırakılıyor, bitkiler artık budanmıyor, havuzu ev olarak sahiplenen kurbağalar bile rahat bırakılıyordu. Her tarafta toplanan toz artık silinmiyordu. Üstelik Stasia kendine bir gri papağan satın alıp ona Goya adını verdi. Goya'nın uçuş denemeleri sırasında telef olan tabak çanaklarla da lamba abajurlarıyla da kimse ilgilenmiyordu.

Yalnızca Nana hızla ilerleyen bakımsızlığa öfkelenip elindeki tüm imkânlarla buna karşı koyuyordu. Sürekli gürültü çıkaran kuşların peşinden koşuyor, yerleri temizleyip siliyor, Christine'nin hiç bitmeyen opera bombardımanından kurtulmak için ortada bırakılan plakları gizlice saklıyordu. Tüm çabaları evin bakımlı görünmesine yönelikti; haşeratın peşine düşüyor, kedileri kovalıyor, havuza kurbağalar için zehir atıyordu. Telefonda Kostya'ya yakınıyor, annesinin tuhaflıklarıyla Christine'nin kışkırtıcı umursamazlığını şikâyet ediyordu. Kostya onlarla konuşmalıydı, her ikisi de çocuk için iyi bir örnek değildi. Elene bu gidişle bir kaos içerisinde büyüyecekti ki bu hiç de iyi sayılmazdı. Nana, evin yabanileşip iki kız kardeşin her şeyi savsaklamasını göz önünde bulundurarak üniversiteye geri dönmemeye, doktora çalışmasını şimdilik dondurmaya, kendini tümüyle annelik görevine adamaya karar verdi.

Büyükbabam bu gelişmeleri, etkileyemeyeceği için uzaktan kabullenirken, Nana için bunlar, hayatı boyunca mücadele edeceği bir külfetti. Her ne kadar Kostya, Nana'nın yakınmaları karşısında, odaların yeniden duvar kâğıdıyla kaplanması, su borularının onarılması, bahçeye bir sallanan koltuk alınması için sürekli para gönderip hatta Nana tarafından, bahçedeki bitkilerin yabanileşmesine son verecek bir bahçıvan işe alınsa da, ev, sanki gerçek yazgısını daha yeni anlayıp şimdi bunun tadını doya doya çıkarıyormuşçasına giderek perili bir eve dönüşmeyi başardı.

Bu durum annemin, çocukluğunu büyülü bir evde geçirmesini mümkün kıldı. Çocuk eğitimiyle ilgili görüşlerine güvenmediği için istemeyerek de olsa, annesi onu büyükannesiyle büyük teyzesine teslim ettiği anda, Elene'nin dünyası kısıtlamaların olmadığı, papağanla oynayabildiği, pisliğin içinde yuvarlanabildiği, tabakları kırabildiği, etrafa tırmanıp gürültü yapabildiği, tatlı yiyebildiği, Christine'nin saçını çekiştirip Stasia ile birlikte yü-

zünü gözünü çarpıtarak şaklabanlık yapabildiği bir dünyaya dönüşüyordu. Yakında lanetli bir eve dönüşecek olan bu yerde, Elene için, bu iki yaşlı kadınla birlikte her şey mümkün, her şey tahayyül edilebilir, her şey gerçekleştirilebilir gibi görünüyordu. Burada hiçbir engel yoktu; bu, büyüyen, her şeye açık olan bir kız çocuğunu mutlu ettiği kadar hiç kimseyi mutlu edemezdi.

1956'da yapılan 20. Parti Kongresi'nde yeni Merkez Komitesi Genel Sekreteri Nikita Kruşçev, gizli olmasına rağmen sonradan çok tanınan konuşmasında Başkomutan'ı sert bir şekilde eleştirerek öncülünün gaddar katliamlarını açıkça "suç" olarak tanımladı. Kruşçev, "kitlesel imha"yla "mahkemesiz infazlar"dan bahsederken kendi sorumluluğunu da dile getirip konuşmasının sonunda, "Nasıl hiçbir şey olmamış gibi davranabiliriz," diye sordu. Bu sorunun ardından salonda korkutucu bir sessizliğin yayıldığı söylenir; genel sekreter de dahil olmak üzere orada bulunanların hepsi, söz konusu tutuklamalarla infazlara büyük bir bağlılık duygusuyla katılmıştı. Ancak gerçeklerin yalnızca dile getirilmesi bile o denli utanç vericiydi ki, o anda o zamana değin yürürlükte olan tüm yasalar, yapılarla dahili uzlaşmalar sorgulanır olmuştu. O ana kadar Sovyetler Birliği'nde belli politik uygulamaların gizlenip dokunulmazlaştırılması ülkenin istikrarı anlamına gelmişti. Şimdi ise hiç kimse bu konuşmanın ardından neyin geleceğini bilmiyordu.

Konuşma kamuoyuna da ulaşınca Tiflis sokaklarında öğrenciler gösterilere başladı. İnsanlar şoke olmuştu, rencide edilmiş hissediyorlardı. Ulusal kimlik sorgulanmış, sonsuz Rus İmparatorluğuna seneler boyunca huzurla sükûnet getiren büyük hemşerinin bir cani olduğu ilan edilmişti. Hemşeriye ana, baba, nine, dedelerini kurban veren insanlar bile, aslında gerçekleri çoktan görmüş olması gerekirken onlara katlanamıyordu. Bu Ukraynalı hödüğün dedikleri gerçekten de yenilir yutulur gibi değildi. İnsanlar bulvarlara caddelere çıkıyor, üniversiteyi kuşatıyor, kavşakları bloke ediyor, gerçeklere karşı isyan ediyordu. Çünkü çoktan kurbanlar suçlu, suçlular kurban olmuştu.

Sistem hâlâ kurban istiyordu; insanlar hatırladıklarından, bildiklerinden korkar olmuştu, çünkü hatırladıklarıyla bildikleri, ayaklarının altından zemini çekebilir, hayatı tanınmaz hale getirebilir, insanların kendisine duyduğu nefreti inanılmaz boyutlara çıkartabilirdi. Bu lanet olası gerçek nereye kadar uzanacaktı?

Daha birkaç sene öncesine kadar aynı gerçeklere karşı mücadele eden güvenlik birimleri öğrencilere karşı harekete geçince gerçeklerin içinin boş olduğu, herhangi bir tehlikenin söz konusu olmadığı anlaşıldı. Gerçekler belki bazı gevşetmelere, insanların kendi hayatına değişik bir perspektiften bakabileceği gözetleme deliklerinin açılmasına neden olabilirdi fakat kim bundan faydalanmak isteyecekti ki? Bu perspektifle, altında kaybolana kadar gerçeklere tabi kalmaktan başka ne yapılabilirdi?

Tarif edilemeyen, tarif edilebilenin etrafına her zaman sağlam bir duvar inşa eder, Brilka.

Merkez Komitesi, tarihe "buzulların erimesi dönemi" olarak geçecek cesur bir dönüşümün çanlarını çalmaya başlamıştı. Bunun, Sovyetler Birliği tarihinde eşsiz, geri dönüşü mümkün olmayan bir moment olduğunu düşünüyorum fakat bu momentin kullanılmaması da aynı şekilde eşsiz oldu, alışılageldik politikalar tercih edildi. Oysa Kruşçev'in egosu pohpohlanıp, kahraman-kurtarıcı rolünü daha uzun bir süre oynaması sağlanabilir, yönetenlerden daha fazla pişmanlık talep edilebilirdi; belki o zaman gerçekten işe yarayan reformlar, yani reform olarak maskelenmiş gülünç yasaklar değil, kök salan gerçek dönüşümler elde edilirdi.

Basına koyulan yasaklar yumuşatıldı, o zamana değin yasak olan kitaplar basıldı, emniyet görevlilerinin gücü kısıtlandı, işkence yasaklandı, o güne değin hiçbir yerde duyulmayan müzik parçaları seslendirilmeye başladı, eskiden susan insanlara söz hakkı verildi, çalışma kampları kapatıldı, politik mahkûmlar serbest bırakıldı, yeni yerleşim bölgeleri kuruldu, daha önce komünal evlerde oturanlar kendilerine ait banyo, tuvalet ve mutfaklara, şahsi yaşam alanlarına kavuştu. İnsanlar, önlerine atılan küçük özgürlükler için minnettardı.

Fakat özgürlüğe atılan adımlar sayılı kaldı. Çünkü güç sahibi olmak her zaman pişmanlıktan daha tatlıydı. 20. Parti Kongresi geçmişin sisleri içinde kayboldukça, şeytana uyup gücü yeniden gösterme, yeniden parlatma eğilimi ağır basmaya başladı.

İsyan dalgası Doğu Avrupa'ya ulaşıp Macar öğrenciler öfkelerini hep bir arada dile getirmek üzere sokaklara çıktığında alışılageldik metotlara geri dönülünce kan, yeniden akmaya başladı.

Partide kontrolü kaybetme korkusu yaşanıyordu, dizginlerin tekrar sıkıca tutulması gerekiyordu. Tehditler savruldu, ordu görevlendirildi, reformlara inanıp sokaklara çıkan herkes derhal geri çağrıldı. Dev imparatorluğa tekrar "huzur" çökmüştü.

Nana, Elene ile birlikte kuzeye "soğuk deniz"e gitti; Karadeniz haricindeki bütün denizleri böyle isimlendiriyordu. Daha önce buraya hiç gelmemişti, Kostya'nın dünyasını ilk kez ziyaret ediyordu. Kocasının, eski bir binada bulunan, az eşyalı olup zevkli döşenen dairesine yerleşti. Sahil yolunda yaptıkları uzun gezintilerin, limanın akşam görüntüsünün tadını çıkartıyor, Kostya'nın Volga marka arabasıyla, bir arkadaşının yazlığında hafta sonunu geçirmek veya Rus saunalarının sıcaklığını hissetmek üzere şehirden çıkarken köy yollarında gördüğü ahududu ve yabanmersini çalılıklarını seyretmeye doyamıyor, sağlığa yararlı bir su kürü için gidip uzatılmış bir hafta sonu yaşadıkları Kislavodsk'taki klasik konserleri unutamıyordu.

Kocasının yüksek mevkiinin beraberinde getirdiği fırsatlarla itibar, kocasının sınırsız ilgisi, hediyeleri, nadiren olmakla birlikte onunla evde geçirdiği çok değerli akşamlar, birlikte yaptıkları kahvaltılar, yedikleri akşam

yemekleri hoşuna gidiyor, Kostya'nın Elene'ye gösterdiği şefkatle hayranlığı seviyordu; Kostya tombul yanaklı, ele avuca sığmaz kızıyla gurur duyan, ona sevgiyle bağlı, çılgın bir baba olduğunu kanıtlamıştı. Nana kendisine, üçünün birlikte geçirdikleri bu akşamların, sahil boyunca yaptıkları uzun yürüyüşlerin yalnızca mutluluk anlamına mı geldiğini yoksa âşık olunca insanın böyle mi hissettiğini sorup duruyordu.

İyi bir eş olabilmek için büyük bir çaba harcıyor, Stasia'yla Christine'nin gerçeklerden uzaklığına duyduğu gizli garezi dizginlemeye çalışıyordu. Bunu kocasına duyduğu saygıdan ötürü yapıyor; Elene'ye kesin, belirgin sınırlar koyan, ona yeterince ilgi gösteren iyi bir anne olmak istiyordu. Zor olsa da, kocasının yaptığı işe bile ilgiyle yaklaşmaya çabalıyordu.

Fakat Elene'nin doğumundan beri üstüne bir şey çökmüştü, mizacına pek uymuyor gibi gözüken melankolik, kurşun gibi ağır bir his. Garip kayınvalidesi ve onun kız kardeşiyle birlikte yaşadığından, bu ailenin bir üyesi olduğundan bu yana tuhaf bir ağırlıktan mustaripti; bundan hoşlanmıyor, kendi kendine yabancı geliyordu.

Kostya hiç kuşkusuz iyi bir kocaydı, en azından etraflarındaki herkes böyle diyordu. Nana'ya baskı yapmıyor, hatta kendi tercihlerini onunkilere tabi kılıyordu; Nana'yı memlekette bırakmış, en doğal hakkı olmasına rağmen onu yanına, bu yabancı memlekete çağırmamıştı. Karısına iyi bir hayat sunuyordu; itinalıydı, kibardı, mükemmel bir babaydı. Fakat yine de bazı günler, Kostya liman idaresinde çalışırken veya yük gemilerinin birinde meşgulken, Nana sanki bu aile tüm direncini elinden alıp götürmüş, bu iki garip, yaşamdan kopuk kız kardeş arasında kendi sorumluluklarını gönüllü olarak başkalarına devretmişçesine felç olmuş, isteksiz hissediyordu. Bir düzen kurmaya, netlik elde etmeye yönelik çabaları, belirgin koşullara duyduğu özlem böylesi anlarda tüm anlamını kaybediyordu.

-Hiç eskilerden konuşmuyorsunuz Kostya. Neden? Ne annen, ne teyzen ne de sen. Sizin hakkınızda çok az şey biliyorum. Geçenlerde çatı aralığında, eski fotoğrafların olduğu bir sandık buldum. Doğru dürüst bir aile albümünüz bile yok. Bu çok garip.

Sakin bir öğleden sonra kumsalda yürüyorlardı. Kostya, ıslak kuma figürler çizerken kendini bu meşgaleye tümüyle verdiği için konuşulanları duymayan Elene'ye gülümsedi.

-Elene çok tatlı; dün öğle yemeğinde karşılaştığımız bir arkadaş da bunu defalarca tekrar etti. Sence de Elene göz alıcı bir güzellikte değil mi, diye sordu Kostya, Nana'nın sorusuna değinmek yerine.

-Görüyor musun, hepiniz böylesi durumlarda sanki bu, ailede bir gelenekmiş gibi, lafı değiştiriyorsunuz.

-Neyi bilmek istiyorsun, bana sorabilirsin?

Kostya sinirlenmişti.

-Mutlu musun? Örneğin benimle mutlu olup olmadığını bile bilmiyorum.

-Böyle bir şey sorulmaz, Nana. Bu hissedilir.

-Ama sen hep... hep öyle kontrollüsün.

-Sen değil misin?

-Bilmiyorum.

-Bilmiyor musun?

-Hayır.

-Kulağa çok safça geliyor, bunu biliyorsun, değil mi?

-O halde safım, Tanrım, bilmiyorum. Kulağa nasıl geldiğini bilmiyorum.

-Gördün mü? Başkaları için varsaydığın sorun kendinle ilgili. Hoşnut olmayan sensin. Ben seni engelleyip sınırlamıyorum, değil mi? Öyle değil mi?

-Hayır.

-O halde bunun neden böyle olduğunu kendine sor. Harika bir kızımız, güzel bir hayatımız var, biz...

-Evet, biliyorum. Haklısın. Üzgünüm.

Elene tam o anda kuma yuvarlak bir yüz, göz olarak iki nokta, geniş bir ağız çizdikten sonra gür kıvırcık saçlar ekleyip neşeyle bağırdı,

-Kitty!

Kostya ile Nana anında sustu, kendi çizdiği sanat eserini coşkuyla gösteren kızlarının yanına koştu; annesiyle babasına bakan Elene onlardan onay bekliyor gibiydi.

-Bunu nereden duydu acaba? –Kostya, başını şaşkınlık içerisinde iki yana sallayan karısına baktı. –Birinden duymuş olması gerekiyor. Yoksa onun hakkında konuştunuz mu, yani evde demek istiyorum? Bunun doğru olmadığını biliyorsun, bunu en iyi annem biliyor olmalı. Sizden defalarca rica ettim, bu konu...

-Ben hiçbir zaman annenle kız kardeşin hakkında konuşmadım.

-Elene bunu kafasından uydurmuş olamaz, değil mi?

-Elene, canım. –Nana, kızına doğru eğildi. –Kim bu, anneye bir daha söyle. Bu yaptığın resimdeki kim?

Elene mutlulukla aynı ismi tekrarlayıp durdu: Kitty. Kitty. Kitty.

Aynı gece evli çift Kostya'nın ağır meşe yatağına uzanmış, konuşmadan yatıyordu. Kostya duvara doğru dönmüştü, Nana ise kafasındaki tüm sorularla şaşkınlıkları silip atabilmek umuduyla gözlerini kapatmıştı. Sonra daha fazla dayanamadı, yatakta doğrulup komedinin üzerinde duran küçük bir gece lambasını yaktı.

-Nerede o? Nerede olduğunu biliyorsun.

-Bilmiyorum.

-Evet, biliyorsun. Onu yurtdışına sen çıkardın. Söyle nerede olduğunu.

-Bilmiyorum, lütfen bu konu kapansın; kızımın yanında bu konuyu konuşmanızı istemiyorum. Beni anladın mı?

Kostya'nın ses tonunda, Nana'nın tanımadığı, hiçbir itiraz kabul etmeyen buz gibi bir şey vardı.

-Ne yaptı o? Sana ne yaptı?

-Yeter dedim.

Kostya o kadar yüksek bir sesle bağırdı ki, Nana irkilip elleriyle kulaklarını kapadı. Kocası ona hiç böyle bağırmamıştı. Korktu. Yatağı paylaştığı, ışıksız bir gece bir çocuk yaptığı, bunu takip eden aşk gecelerinde hiç sesini çıkarmadan seviştiği adamdan korktu. Etrafı saran sessizlikten, içinde giderek yayılan çaresizlikten korktu.

-Ne oldu sana, diye sordu Nana fısıltıyla, ayağa kalktı, Kostya'nın tarafına geçip yatağın kenarına oturdu.

-Geriye bakmayı sevmiyorum.

-Ama Kostya böyle yaşanmaz ki.

-Mecburuz. Başka hiçbir şeyin faydası olmaz.

Tedirgin olup ne yapacağını bilemeyen Nana, kocasına, onu şefkatle yumuşatabileceği umuduyla sarıldı; Kostya gevşedi, Nana'nın öpücükleriyle dokunuşlarına izin verdikten sonra sonunda, doğumdan bu yana biraz dolgunlaşıp yumuşaklaşan, eskisi gibi üzümle taze ekmek kokan, saçları beline kadar uzanan karısının üstüne yattı. Hâlâ genç, ışıl ışıl, hayatının baharında olup kafasında sorular dolaşan karısı şimdi altındaydı. Kostya geceliği yukarıya çekti, öbür eliyle komodine uzandı, sevişirken her zaman yaptığı gibi gece lambasını söndürdü.

-Işık açık kalsın, diye fısıldadı Nana; aldığı hayır cevabı kesin ve sertti, itiraz etmedi.

Kostya eliyle yukarıya doğru çıkarak Nana'nın karnına, göğüslerine, boynuna dokundu; sevişirken her zaman olduğu gibi biraz mesafeli, sert ve dalgındı. Nana, kocasının bu halini eskiden normal, doğal bir şey olarak görüyor, bu işin böyle yapıldığını varsayıyordu. Nihayetinde karşılaştırma imkânı yoktu fakat Nana'nın sezgileri sevişmenin, kocasının saldırır gibi ani hareketlerinden, hep aynı tempoda gelişen bir fiilden, suskunluktan daha fazlası olması gerektiğini anlayacak kadar güçlüydü.

Kostya'yı üstünden kaldırıp kendisi üste çıktı, kocasının elini yumuşak bir hareketle sırtından çekerek onun gergin, güçlü vücudunu öpmeye başladı. Dokunarak ilerliyor, teninin her yerini, en küçük lekeyi, en ince çıkıntıyı, her pürüzü, beni, girintiyi inceliyordu. Kocasının aldığı zevkin, sırları ortaya çıkaracağını, hayatında ilk defa bu kadar büyük bir güçle içini saran bu duygunun onu da yumuşatacağını umuyordu. Sorularının kocası tarafından yanıtlanmasını, onu tanımayı, görmeyi, onun içine, en derinine bakmayı, çelikten disiplinini, serinkanlılığıyla kontrolünü unutup kendisiyle birlikte yeni arayışlara, yabancı sulara açılmasını gerçekten çok arzu ediyordu. Kostya kendi kendinden kurtulabilir, korumasına aldığı gizleri açıklayabilir, onun kollarında kendini unutabilirdi. Nana keşfini sürdürdü, Kostya'yı daha ulaşılır hale getirecek bölgeleri aradıktan sonra bir anlığına bunları buluyormuş gibi hissetti; Kostya direnç göstermiyor, ağır ağır nefes alarak bedenini açıyor, gözlerini kapatıp ona doğru insafsızca uzanıyordu. Nana dile getirilmeyen ama yine de kesin sınırlar koyan utancını yenerek

Kostya'nın vücudunun üzerinde doğruldu. İçinde bir şey, Kostya'ya bu tür şehvetin, bu taşkınlığın tanıdık olduğunu söylüyor, bu idrak onu korkutuyordu çünkü tüm bunların kendisiyle ilgili olmadığını hissediyordu. Kostya, karısının önünde kısık gözlerle başka birine duyduğu şehveti dışa vururken, Nana hiçbir zaman bu yola başvurmamış olmayı istedi çünkü artık geri dönemez, bu gecenin idraki karşısında gizlenemezdi. Nana'ya bu kadar gaddar ve şüphe götürmez bir şekilde görünen gerçek, kocasının aşkının başka birine ait olduğunu göstermişti.

Nana bu gece Kostya'nın unutmaya muktedir olmadığını, geçmişindeki her anıya hastalıklı bir hırsla sarılıp kendisini hiç durmadan unutmaya zorladığını anladı. Kocasının aralıksız bir şekilde, deniz ile ufuk arasında, geçmiş ile şimdiyi bir araya getirebilecek bir noktanın arayışında olduğunu, bunun imkânsızlığının onu sayısız güzel kokulu kadının kollarına ittiğini anlaması biraz daha zaman alacaktı.

Liman şehrindeki bu geceden sonra bu duruma artık o kadar da üzülmeyecekti.

Kalbinde bir üzüntü, hafif bir batma hissedecek fakat ciddi bir şekilde yas tutmaya veya önlemler almaya gücü olmayacaktı. Belli konuları umursamamayı hayatının sabit bir öğesi olarak kabullenip, çok geçmeden –kelimenin tam anlamıyla– etrafına bir zırh inşa edecekti. "Soğuk deniz"den memlekete döndükten sonra yavaş yavaş, neredeyse kimse fark etmeden kilo almaya başladı, sonunda bedeninin çevresi tüm duyguları kendi içine hapsedecek bir boyuta ulaştı.

Kitty, Amy'nin nüfuzlu arkadaşları sayesinde bir oturma hakkı, dolayısıyla da çalışma izni almayı sandığından daha çabuk başardı. Caz kulübündeki dinleyicilerinin sayısı sürekli artıyor; Amy, hamisi için tanıtım kampanyaları düzenlemekten yorulmuyordu. Başka kulüpler de Kitty'ye ilgi duymaktaydı. Çok geçmeden, Kitty, Amy'ye kira ödeyebilecek kadar para kazanmaya başladı; ödediği kira, Amy'nin bu daire için talep edebileceğinden daha az olmakla birlikte Kitty'nin yıpranmış gururuna iyi geldi. Prag'ın kuraklık yıllarını, müzikal zenginlik yılları izledi. Kitty beste yapıyor, şarkı söylüyor, şarkı sözlerini Amy'ye tercüme ettiriyordu, hatta sonunda Amy ile bir sözleşme bile imzaladı; Amy artık Kitty'nin menajeriydi, bir plak anlaşması için çalışmaya başlamıştı. Amy insanları, düşman kamptan yetenekli, özgürlük yanlısı bir mülteciye yardım edip uygun olanakları sunmanın ne kadar iyi bir şey olduğuna ikna etmeye çabalamaktan vazgeçmiyor, tüm organizasyon yeteneğini ortaya koyarak Kitty'nin kariyerini büyük bir titizlikle planlıyordu.

Kitty, bu kadar şanslı olduğu, etrafında iyi niyetli insanlar bulunduğu, müzik yapabildiği, hatta bununla para kazanabildiği için memnundu; gelecekten daha fazla bir beklentisi yoktu; Amy'nin ondan bir yıldız yaratma çabalarını kuşkuyla karşılıyordu. Ancak isimsiz sesin eksikliğini üzüntüyle hissetmekteydi; telefonlar azalmış, Kitty'nin ona ihtiyacı kalmamıştı. Tele-

fonda yalnızca en gerekli meseleler konuşuluyor, isimsiz dostu ailesinin iyi olduğunu söylüyor, memleketteki genel politik durumdan bahsediyor, her zaman olduğu gibi kendisiyle ilgili tek bir kelime bile etmiyordu.

Amy bu arada bu telefonlara alışmıştı; Kitty, anadilinde bir görüşme yapmak üzere odasına çekildiğinde hiçbir soru sormuyordu. Kitty hiçbir açıklama yapmadığı için Amy başlangıçta rahatsızlık duymuştu fakat artık bu görüşmeleri Kitty'nin, kimsenin girmesine zaten izin vermediği geçmişinin değişmez bir parçası olarak kabul ediyordu. Kitty'nin, geçmişiyle ilgili değişken, birbiriyle çelişen şeyler anlattığına şahit olan Amy, Kitty'nin kendisini nasıl koruduğunu anlamıştı bu arada. Kitty kaçışının gerçek nedenleri hakkında hiç konuşmuyor; şayet çok ender olarak konuşursa ailesinden bahsediyordu. Ayrıca bu telefon görüşmelerinden sonra çoğu zaman neşeli oluyor, hemen beste yapmaya başlıyordu; ne de olsa bundan Amy de fayda sağlamaktaydı.

Kitty bu akşam da büyük bir beklentiyle telefonun yanı başına oturmuştu. Dostu hiçbir görüşmeyi atlamıyordu, Kitty onun bu güvenilirliğini seviyordu. Kendine bir cin tonik hazırlamıştı; yumuşak, rahatlatıcı, tanıdık sesin aramasını bekliyordu. Bazı günler gözlerinin önüne bir çehre getirip kendine güvenen, ince yüz hatları olan, gür, kıvırcık saçlı, uzun boylu bir adam tahayyül ediyordu. Ona göre bu ses, uygun bir bedeni hak ediyordu.

-Aradığınıza sevindim. –Kitty resmi "Siz" hitabını sade bir "Sen" ile değiştirmeyi tercih ederdi –Saat tam 19.00. Dakikliğinizi seviyorum.

-Ben de sizin sesinizi duyduğuma sevindim.

Kitty hattın diğer ucunda hafif bir mahcubiyet hissetti.

-Beni bundan sonra da arayacak mısınız?

-Fakat sizi zaten arıyorum.

-Mecbur olmadığınızda da arayacak mısınız?

-Siz isterseniz.

-İsterim. Bitmesinden korkuyorum.

-Bana ihtiyacınız olduğu sürece sizi arayacağım.

-Yalnızca bundan dolayı değil.

-Neden dolayı?

-Bilmem. Siz benim için... önemlisiniz.

-Teşekkür ederim. Size yeni çalışma izninizle ilgili birkaç öneride...

-Şimdi bunun hakkında bir şey konuşmak istemiyorum. Size bir şey sorabilir miyim?

-Elbette.

-Siz burada mısınız? Yani bu şehirde?

-Bunu nereden çıkardınız?

-Buradasınız.

-Biliyorsunuz, bunu size maalesef...

-Tamam. Kestane sever misiniz? Bugün bir yerde gördüm. Ben severim. Bana evi, çocukluğu hatırlatırlar. Andro ile ikimiz... Çocukken hep toplardık.

-Evet, ben de severim.

-Başka neleri seversiniz?

-Müziği severim. Sizin müziğinizi de seviyorum.

-Benim müziğimi bilmiyorsunuz ki.

-Evet, biliyorum.

Kitty bir süre düşündü. Elbette burada, Londra'daydı. Aynı gökyüzünü, aynı durakları, aynı yüzleri paylaşıyorlardı. Aynı yağmuru, aynı güneşi. Bu düşünce teselli ediciydi. Bu asil adamı o ambiyansın içerisinde tahayyül edemese de... belki kulüpte dinleyicilerin arasında oturuyordu.

-Tüm bunları neden yaptığınızı o kadar çok bilmek isterdim ki. Adınızın ne olduğunu da.

-Daha önce de söylemiştim, bana istediğiniz gibi hitap edebilirsiniz. Sizin belirleyeceğiniz adı seve seve kabul ederim.

-Olmuyor, hiçbir isim uymuyor... yeterince iyi değil.

Kitty adamın güldüğünü duydu, çok nadiren gülüyordu.

-Sizde her şey yolunda mı, Kitty, diye sordu adam, sesi yine sakindi.

-Bilmiyorum. Kafam karışık.

-Kafanızın karışmasına yol açan ne?

-İşte sizde bunu da seviyorum. İfade tarzınızı, yani, "Kafanızın karışmasına yol açan ne," demenizi. Bu çok güzel. Geniş bir hayal dünyanız olduğuna işaret ediyor, böyle insanlara kendimi bildim bileli yakınlık duyarım.

-Bu beni gururlandırıyor.

-Sanırım ben âşık oldum.

-Ama bu çok güzel.

Adamın sesinde sevinç yoktu, çok ciddiydi.

-Değil. Kendimi bir aptal, bir şapşal gibi hissediyorum. Buna izin veremem.

Şimdi mutlaka bıyık altından gülüyordur, diye düşündü Kitty. Bu konuda onunla konuşmayı çok istese de bu konuyu derinleştirmeyi düşünmüyordu.

-Şimdi yüzünüzü görmek için neler vermezdim, dedi Kitty.

Hattın öbür ucunda yine tedirgin edici bir sessizlik oluştu.

-Doğru bildiğinizi yapın, aykırı durumlar üzerine fazla düşünmeyin. Zaten aykırı durumlar olarak gördüğümüz şeyler, bize sonradan yalnızca gülünç gelir, öyle değil mi?

Kitty, Billie Holiday'in arka planda olup bir uyurgezer gibi gezindiği o öğleden sonra Fred'in atölyesini kesin bir "Hayır" ile terk etmişti. Kızıl saçlı Fred hakkında düşünmeye başladığı anda kendi sınırlarına dayanıyordu. Kendini kendi içine esir etmişti. O öğleden sonra, başka sınırları zorlamak istemediği için oradan koşarak kaçmıştı. Kitty, ülkelerin sınırlarını geçmekle diğer tüm sınırlar karşısında teslim olmuştu. "Hayır"ının sonuçlarından korkuyor ama olası bir "Evet"in sonuçlarından daha çok korkuyordu. Ona, erkek ve kadınlara bölünen, tek doğru olarak anlatılan dünyayı terk etmek-

ten, Amy'nin desteğini kaybetmekten korkuyordu.

Kitty o öğleden sonra, bir yere varıp oradan ayrılmamaya karar vermişti; biraz önce sırtını döndüğü kişinin bir yere varmayı amaçlamadığını, bir gamsız, hokkabaz, ip cambazı olduğunu gayet iyi biliyordu.

Onun, yani Kitty'nin kariyerini hayatının anlamı konumuna yerleştiren idealist hamisinin kanatlarının altına geri dönmüştü, hamisinin bu amacını elinden almak niyetinde değildi.

Atölye ziyaretinden iki hafta sonra Kitty, velinimetini geniş, süslü püslü misafir salonunda koltukta hüngür hüngür ağlarken buldu; dikkatli bir şekilde ne olduğunu sorunca, Fred'in Amerika'ya gittiğini, ne zaman geri döneceğinin belli olmadığını öğrendi. Fred Bostonlu bir tekstil fabrikatörünün, ona sanatsal alımlarda, kendisinin resimlerinin de sergileneceği bir galerinin düzenlenmesinde yardım etme davetini kabul etmişti. Fred atölyesini tasfiye ederek Amy'ye yazılı peçetelerinden birini bırakmıştı; peçetede yakında onu haberdar edeceğine söz veriyor, belki yeni gelir kaynağı sayesinde bir hafta sonu için Hamptons'a davet edebileceğini bildiriyordu. Not olarak da "o kendine hiç güvenmeyen küçük, korkak arkadaşına selam söyle" diye yazmıştı. Amy bunları söylerken abartılı bir hüzünle peçeteyi Kitty'nin ayaklarının dibine fırlattı.

Fred'in yokluğu iki yıl sürecekti; neden olduğu, Amy'nin açıkça sergileyip Kitty'nin gizli gizli yaşadığı yas, geride kalan iki kadını çok yüksek bir performansa itti. Sanki Fred Lieblich bunu tahmin, hatta arzu etmiş, kalbinin iki kadınına sahayı bilerek bırakmış gibiydi.

Kitty Doğu'daki başarısızlığını geride bırakmıştı, şimdi Batı'da bunun telafisi başlayacaktı. Amy bunu ilan edip Kitty'ye ilk İngilizce albümünü –You and I– yaptı. Ona göre Kitty'nin aksanı onun marka işaretiydi, bu aksandan asla vazgeçmemeliydi. Şarkı İngiliz radyolarında çalındı, Kitty radyo söyleşilerine davet edildi, menajeri Amy hep yanındaydı. Kitty sahne aldığı caz kulübünden daha seçkin kulüplerden teklifler alıyordu. Amy ilk konser üzerine kafa yormaya başladı. Kitty gazetecilere hüzünlü geçmişinin Amy tarafından seçilip biçimlendirilen bir versiyonunu anlatıp duruyordu; hikâye ne kadar hüzünlü olursa, yakında İngiliz vatandaşlığına kabul edilme olasılığı da o kadar artacaktı.

Rockabilly zamanıydı, Elvis ve ateşli Rock'n Roll hızla geliyordu; hiçbir zaman bir gruba, bir türe dahil olmayan Kitty; Doğulu sadeliği, ulusal çokseslilliği, melodinin gücünü hatırlatan müziğiyle yavaş yavaş algılanan bir yüz olmaya başladı.

Sen ise, Brilka, kendini arayıp aynı zamanda kendin olmayı reddederken, bizi takip eden hayaletlerden kurtulamayacağından korkarak Kitty'nin izlerine düştün; oysa onlar senin hikâyen için yeni bir başlangıç peşindeydi, bu yeni başlangıç aynı zamanda benim hikâyemin de bir parçası olacaktı.

BEŞİNCİ KİTAP
ELENE

Beyaz kör gözlerden gözyaşı halinde akarak,
bir nehir gibi gökyüzüne uçacağım.
Brodsky

Kruşçev, Soğuk Savaş'ın başlamasıyla birlikte nükleer silahlanma ile Sovyet denizaltı filosu için ayrılan bütçeyi üç misline çıkarmıştı. ABD ile Sovyetler Birliği arasında uzayın fethi için süren yarış tüm hızıyla devam ediyor, atom bombasına sahip olma kesinliği süper güçlere her istediklerini yapabilme hissini veriyordu. Sovyetler Birliği daha henüz 1949 yılında ilk atom bombasını –Nagazaki'yi yerle bir eden Amerikan bombasının tam bir kopyası– patlatmıştı. Başkomutan, bilim adamlarına Amerikan bombasını kopyalamalarını emretmiş, yeni deneylerin yersiz olduğunu eklemişti.

Şimdi ise bilim adamları, Kruşçev'in talimatıyla, bu alanda Amerika'nın gerisinde kalmamak için var güçle çalışıyorlardı. Atom bombası deneylerinin sayısı, Kruşçev göreve geldiğinden beri endişe verici bir ölçüde artmıştı, yakında senede seksen deneye ulaşılacaktı; 1942 ile 1996 yılları arasında yalnızca Sovyetler Birliği'nde yedi yüz on beş atom bombası deneyi yapıldı. Parti, bu deneylerin sonucunda meydana gelen radyasyon yüküyle ilgilenmiyordu. Kruşçev'in önderliğinde silah endüstrisine paralar hızla akmaya başladı. İlk Titan denizaltılarının inşa edildiği tersanede kırk bin kişi çalışıyordu. ABD de dahil olmak üzere dünyanın geri kalanı, Soğuk Savaş zamanında yüz elli dokuz nükleer denizaltıya sahipken, Sovyet donanmasında iki yüz yirmi sekiz denizaltı vardı.

Kostya Yaşi, üretimden çıkan ilk nükleer denizaltının prototipi hakkında rapor vermek üzere gururla Nijniy Novgorod'a gitti.

Bir yandan papağan Goya, Elene, garip babaanne ile babaannenin en az onun kadar garip kız kardeşi yenilmez bir grup oluştururken, diğer yandan Nana doktora çalışmasını yeniden ele aldı.

Nana, iki kız kardeşe karşı güçlü bir kutup oluşturmaya çalışıyordu. Kız kardeşler yalnızca kendi kurallarına göre yaşarken, Nana, kızından daha fazla disiplin göstermesini talep ediyordu; ancak bu, Elene'nin çok güçlü bir özgür irade geliştirmiş olması nedeniyle her zaman mümkün olmuyor, Nana bu durumdan kayınvalidesiyle onun kız kardeşini sorumlu tutuyordu.

Her tarafından çiçekle bitkiler fışkıran bahçe, çığlıklar atan papağan, her köşeden duyulan opera aryaları, Christine'nin odasındaki eski kolyelerle fiyonklar Elene'nin özgür düşünme alışkanlığını daha da güçlendiriyor; küçük kız, annesine her fırsatta direnç gösteriyor, onun eğitim uygulamalarına karşı koyuyordu. İki yaşlı kadının, Elene'nin teveccühünü kazanmak

için çok fazla çaba harcamasına gerek kalmıyordu. Önerileri, teklifleri, kısacası dünyaları Elene için, Nana'nın fantezi yoksunu egemenliğinden çok daha heyecanlı, çok daha büyüleyiciydi.

Kostya'nın eve gelip karısı ve kızıyla Karadeniz'de palmiyelerin altında veya kaplıcalarda, Boryomi ile Sairme sanatoryumlarında geçirdiği yaz haftalarında sağlam, birbirine içten bağlı bir aile görüntüsü güçlükle ayakta tutulabiliyordu. Kızının gözlerindeki aksi bakış Kostya'nın dikkatinden kaçmıyor, Nana da nadiren meydana gelen bu baba-anne-kız buluşmalarında Elene'nin kafasındaki soru işaretlerini fark ediyor, ancak özellikle bu yaz haftalarında kızını hayal kırıklığına uğratmamak için büyük bir çaba harcıyor, Stasia ile Christine yokken kızına tek başına sahip olduğu bu sürede her şeyin en iyisini başarmak istiyor, kocasına eğitim metotlarının çok etkili olduğunu kanıtlamaya uğraşıyordu. Kostya, Nana'nın sert Gürcü anne rolünü oynamasına sinirleniyor, kızıyla geçirdiği kısa zamanı pedagojik önlemlerle harcamak istemiyor, tam tersine kızının varlığının tadını çıkarmak, her arzusunu yerine getirmek, onu şımartmak, sevgisini açıkça göstermek istiyordu. Yaz haftaları böylece genelde sabırlı, sakin Nana açısından çok zor geçti. Üstlenmek zorunda kaldığı nankör role için için lanetler okuyor, kendisini aşırı zorlanmış, korumasız, yanlış anlaşılmış, desteksiz hissediyordu.

Sıcak bir ağustos akşamı, evli çiftin Boryomi'de iyotlu şifalı sularını içip sanatoryumun diğer varlıklı sakinleriyle birlikte akşam yemeğini yemesinin ardından, Kostya, elinde tıraş bıçağıyla banyoya giderken karısının yatağının önünde durdu,

-Zamanı gelince Elene münasip bir okula gidecek, bu okul bu ülkede olmayacak. Kızımın mümkün olan en iyi eğitimi almasını istiyorum, konumum sayesinde bunu sağlayacak imkânlara sahibim, bu imkânları kullanmamak aptallık olur.

-Altı yaşındaki kızımı benden binlerce kilometre uzakta yabancı bir şehre bırakacağımı sanmıyorsun herhalde?

-Seninle tartışmak istemiyorum, Nana. Yalnızca şimdiden bildiriyorum, böylece...

-Unut bunu Kostya. Hayatta olmaz!

-Tanrım, Nana, ne zaman bu vatansever Pamuk Prenses rüyasından uyanacaksın?

-Sen de ne zaman kendinin haricinde başkalarının dediklerini dinleyeceksin?

Tartışma bu sözlerle bitmişti, Kostya karısını yanıtsız bırakıp rahatça tıraş olmak üzere banyoya gitti. Evli çift bu gece ayrı yataklarda uyudu.

Elene okul çağına geldiğinde Nana, kızı için Stasia ile Christine'nin masallar dünyasına karşı verdiği mücadeleyi çoktan kaybetmişti; bu nedenle iki musibetten, kendine göre daha zararsızını seçerek kızının Rus hayranı fakat disiplinli, özgüvenli, kültürlü olmasını; yabani, gerçeklerden uzak, en kötü ihtimalde deli olmasına yeğledi.

Stasia ile Christine, Elene için düşünülen Moskova planlarından haberdar olunca harekete geçip protestolara, itirazlara, tehditlere başladılar Nana hiçbir taviz vermeyerek kocasının böyle arzu ettiğini ileri sürdü. Elene ağladı, saklandı, küfretti, annesine dilini çıkardı fakat tüm bunlar elbette fayda etmedi. Nana fikrini değiştirmedi. Kızı bu evde iki çılgının arasında büyümeyecekti. Sağlam bir eğitim alacak, bir kız gibi davranmasını öğrenecek, bir cadaloz gibi çığlıklar atmayacak, doğru düzgün giyinecek, yemek yiyip konuşacaktı.

Nana'nın, kızını üzgün ama kararlılıkla havaalanına götüreceği günün öncesi akşamı, Stasia, Nana'yı fikrinden caydırmak için babasının sihrini kullanmaya karar verdi. Yıllardan beri ilk kez yine sıcak çikolata pişiriyordu. Koku, Stasia'nın beklediği gibi Nana'yı mutfağa çekti; Nana hiçbir şeyden haberi olmaksızın, kendisini kaptırmış bir vaziyette masaya oturup kayınvalidesine minnettarlıkla baktı. Nana kendinden geçmiş bir şekilde kalın sıvıyı kaşıklarken, Stasia, gelinini Elene'yi göndermemesi için ikna etmeye çalıştı; neredeyse bunu başarıyordu da, bu büyüleyici tatlı Nana'yı o denli itaatkâr ve yumuşak yapmıştı. Fakat tam o anda, dünyanın en büyüleyici kokusunun uyandırdığı Elene sarı pijamalarıyla uykulu bir vaziyette kimse farkına varmadan mutfağa girdi, Stasia'nın engellemesine fırsat bırakmadan parmağını annesinin fincanına daldırıp yalamaya başladı. Stasia donup kaldı, gözlerini kapatıp bir mucizenin gerçekleşmesini diledi, bu anı zamanda geri alacak bir mucizenin. Fakat böylesi mucizeler gerçek hayatta yoktur, Brilka.

O gece Stasia uyuyamadı; olan olmayan tüm tanrılara, çok sevdiği bu harika çocuğu çikolatanın lanetinden bağışlamaları için yalvardı.

Ertesi akşam Elene, Stasia'nın yakınmaları arasında bavuluna çoraplarla külotlar yerleştirirken kapının zili çaldı. Geçen akşam meydana gelen olaydan dolayı canı hâlâ sıkkın olan Stasia kapıya gidip açtığında donakaldı. Karşısında dazlak kafalı, sakallı Andro Eristavi duruyordu. Kendisinin küçük bir kopyasını elinden tutmaktaydı; aynı kıvırcık saçlar, yalnızca daha koyu; aynı gözler, yalnızca daha renkli; aynı vücut yapısı, yalnızca daha güçlü. Oğlanın yalnızca burnu biraz daha kaba, dudakları biraz daha dolgundu.

Bu ziyaret kötüye alamet miydi? Bir anlığına Stasia'nın vicdanı âdeta mantığıyla savaştı, gözlerinin önünde Andro'nun annesi belirdi, ondan oğluna iyi bir dünya göstermesini istedi. Stasia, Andro'ya sarılıp onu bir çocuğu öpercesine öpücüklere boğdu. Bu beklenmedik ziyaret sayesinde bavulunu hazırlama görevinden azat edilen Elene, Mika'ya koşarak kendi enerjik ve cezbedici tarzında onu inceledi.

Derhal yemek masası kuruldu, Andro ile Mika, Stasia ile Christine'nin arasına oturdu. Sanki bu yeri hak etmediklerini düşünüyormuşçasına başlarını önlerine eğmiş vaziyette hiç konuşmadan oturuyorlardı. Yemekte çenesini hiç tutamayıp aklına geldiği gibi gevezelik eden Elene'den çok farklı olan oğlan, köftelerini küçük parçalar halinde bir yetişkin gibi yiyor, bir şey

uzatıldığında hep teşekkür ediyordu.

Yemekten sonra Elene ayağa fırlayıp Mika'yı kolundan tutarak masadan çekti, Mika'ya bahçeyi gezdirmek, onu Goya ile tanıştırmak istiyordu. Türk kahvesi içerken Nana da özür dileyerek masadan kalktı, yolculuk için hazırlıklar yapması gerekiyordu. Christine ve Stasia ile yalnız kalınca, Andro nihayet ziyaretinin nedenine girebildi.

-Onu şehirde okula göndermek istiyorum. Özel yetenekleri olan kolhoz çocukları için bir program var, hem Mika sahiden akıllı. Bana ikametgâh izni vermediklerini biliyorsunuz, eğer Mika'yı yanınıza...

Uzun bir sessizlik meydana geldi. Sonra Stasia elini Andro'nun elinin üstüne koyup anlayışla başını salladı.

-Elbette, dedi Stasia, gözlerinin önünde hâlâ Sopio'nun yüzü vardı.

Sopio'ya karşı yükümlülüğünü yerine getirmesi gerektiğini, Andro'da ödemeyi ihmal ettiği borcunu Mika'ya ödeyebileceğini anladı.

Christine öksürerek boğazını temizledi, ablasının fazla düşünmeksizin yabancı bir çocuğu eve alma kararına şaşırmış gibi görünüyordu. Çünkü daha önce de böyle bir durumda büyük bir başarısızlık yaşamışlardı. Andro kolunu ürkek bir tavırla Stasia'nın omzuna atıp onu omzundan öptü. Hüzünlü bir hareketti bu, derin bir tevazudan kaynaklanıyordu. Stasia kalbinde büyük bir rahatlama hissetti. Andro, sanki ayrılmak istiyormuşçasına aniden doğruldu, sonra tekrar oturup heyecanla masa örtüsünü çekiştirdi.

-Kitty nasıl? Nerede?

Stasia ile Christine irkildi. İtirazda bulunmak, bu konuyu açmamanın daha iyi olacağını, kendilerinin de bir şey bilmediğini, bundan dolayı acı çektiklerini, delirmemek için her şeyi yaptıklarını, Kostya'nın herhangi bir bilgi vermediğini, yalnızca Kitty'nin İngiltere'de güvende olduğunu bildiklerini söylemek istiyorlardı. Fakat o anda Stasia'nın yüzüne bir gözyaşı yuvarlandı; Stasia sessizce ağlıyor, gözyaşları çökük yanaklarına akıyordu. Ne Andro ne de Christine onu teselli etmeyi denedi; kızını kaybetmiş bir anne için teselli yoktu. Bahçeden Elene'nin neşeli gülüşü ile Mika'nın kesik soluması duyuldu.

Ertesi sabah Nana, Elene ile birlikte Moskova'ya gitti. Kocasının Nikitski Bulvarı'ndaki evi, yaşlı hizmetçi kadın Lyuda tarafından küçük prensesin ağırlanması için hazırlanmıştı. Elene 1 Eylül'den itibaren burada, parti yöneticileri, direktörler, yüksek rütbeli subay çocuklarının okul sırasını paylaştığı seçkin okullardan birisine gidecekti. Mika ise yine 1 Eylül'de Vera Tepesi'ndeki evden dışarıya çıkıp sıradan bir Tiflis okulunun birinci sınıfına başlayacaktı.

Elene ilk günden itibaren Moskova'dan nefret etti, özellikle de okuldan. Kahverengi yünden yapılmış okul önlüğünden, kaşıntı yapan kolalı yakasından, beyaz saç bağından, sert öğretmenlerden, hiçbiri ona benzemeyen diğer öğrencilerden, onu buraya gönderen anne babasından, bu dev gri şehrin soğuk havasından nefret ediyordu.

Gorki Parkı'nın yakınlarında bulunan çok katlı okul binasının mermer zeminli karanlık koridorlarından, onu her gün okula götürüp getiren şoförden, ay sonlarında sosyalizm ile partinin şerefine yapılan resmi geçitlerden, babasının izin alıp onunla sanki yeterince büyük ve akıllıymışçasına bir yetişkin gibi konuşarak geçirdiği pazar günlerinden de nefret ediyordu. Oysa yetişkin rolünü oynamak, babası için yeterince büyük ve akıllı olmak istemiyordu. Onunla ilgilenerek sevdiği kayganaları yapan Lyuda'yı sevmekle birlikte, Lyuda'yı sevmekten de nefret ediyordu.

Fakat her şeyden önce, yola çıkacağı gün davetsiz bir misafir gibi gelip onun yerini alan yaşıt oğlanın sesinden nefret ediyordu; annesi, büyükannesi veya büyük teyzesiyle telefonda konuşurken arka planda duyduğu hoşnut sesinden... Oysa o oğlanın yerinde kendisi olmalı, o oğlanın yaşadığı hayatı kendisi yaşamalıydı.

Mika ise Tiflis'teki hayatın sunduğu her şeyi seviyordu. Okulu, şehri, garip kız kardeşleri, çekingen, prensiplerine sadık Nana'yı, kendisine suçluluk duygusuyla karışık gösterilen ilgiyi seviyordu; nihayet bir çocuk olabilme hakkını da seviyordu çünkü ev işlerine yardım etmek, avluyu temizlemek zorunda değildi, sürekli bir erkek gibi davranması da söylenmiyordu, ayrıca köyde yapılan korku verici pagan törenlerine katılma mecburiyeti de yoktu.

Nana, Mika'nın Elene'den çok farklı olduğunu kabul etmek zorunda kaldı; Mika itina gösterme, görgü, alçakgönüllülük ve kibarlık bakımından âdeta bir lütuftu. Yumuşak bir kil gibi biçimlenebilir, her jest için minnettar, uysal ve utangaçtı, haylazlık peşinde değildi. Kimseye herhangi bir rahatsızlık vermiyordu. Okulda çok sevilmemekle birlikte notları gayet iyiydi, kimse ona ev ödevlerini hatırlatmak zorunda kalmıyordu. Evdeki varlığı neredeyse hiç belli olmuyordu. Yetişkinlerin sözünü asla kesmiyor, yemek masasında ağzını şapırdatmıyor, kadınların yatak odalarının önünden parmak uçlarında geçiyor, hiç kimseye bir şikâyet veya suçlama için neden vermiyordu. Nana kendisine bu köylü oğlanın böylesi bir görgüye nereden sahip olduğunu soruyor, kendisini suçluyor, iyi bir anne olup olmadığını, kızıyla ilgili bir şeyleri yanlış yapıp yapmadığını, kızını bu iki gerçeklerden uzak kadının etkisine bırakıp bırakmadığını, Elene ile birlikte "normal bir aile hayatı" sürdürmek üzere Moskova'ya kocasının yanına gitmemesinin bir hata olup olmadığını sorguluyordu. Kızının, Mika'nın sahip olduğu özelliklere sahip olması durumunda geleceğe çok daha güvenle bakacağını kendisine itiraf etmek ona neredeyse utanç veriyordu.

Mika daha ilk günden itibaren Christine'nin sihrine kapıldı. Her ne kadar Stasia onu sarıp sarmalayarak her gün ona ailenin bir parçası olduğu duygusunu verse de, Mika için Christine'nin sevgisi daha önemliydi. Onun arzularını, ruh halini sürekli tahmin etmeye çalışıyordu. Christine *Norma*'yı dinlerse kendisini iyi hissettiğini, onun yanına gidip yüksek sesle çalan müziğe kulak kabartabileceğini biliyordu; *Norma* Mika'yı başlangıçta tedirgin etmiş ama zamanla bu müziği güzel ve etkileyici bulmaya başlamıştı. Ch-

ristine *Tosca* dinlerse genelde melankolik bir havada olurdu, o zaman Mika bahçeden onun için çiçek toplardı; hiç plak çalmazsa ya yorgun olurdu ya da başı ağrırdı, Mika da çay suyu koymak için mutfağın yolunu tutardı.

Christine'nin onu okuldan aldığı günler Mika'nın içi bu soylu güzel kadının yanında yürüyebileceği için gururla dolardı. Christine başlangıçta Mika'nın kendisine gösterdiği ilgiyi eğlenceli bulsa, onun kıvırcık saçlarını karıştırsa, onu alaya alarak başını sallayarak incitse de, zamanla giderek daha fazla şefkat göstermeye, bir zamanlar Kostya'ya gösterdiği gibi olmasa da Mika'nın ürkek, hayalperest sevgisine karşılık vermeye, onu kendine sırdaş yapmaya başladı. Bu durum Mika'nın sevinçten havalara uçmasına, kendini Christine'nin gizli dünyasının bir parçası gibi hissetmesine neden oluyordu.

Oğlan, Christine'nin, Elene gittikten sonra hüzünlü, duygusal bir havaya bürünen dünyası için başlangıçta hoş bir eğlenceydi; Christine, Mika'nın terbiyeli davranışlarından hoşlanıyor, gösterdiği ilginin tadını çıkarıyordu. Oğlanın şaşkın bakışları ona bazen Kostya'yı, hayatının o en parlak zamanlarını hatırlatıyor, eksikliğini çektiği veya kimseden kabul edemeyeceği bir şeye kavuşmuşçasına onun yakınlığını arıyordu. Mika ona eksiksiz olduğu hissini veriyor, yüz örtüsünü, maskesini önemsemeyip onu bir bütün olarak görüyormuş gibi davranıyordu.

Eve dalgın, narin bir huzur hâkim oldu. Hatta Nana bir süreliğine evin daha derli toplu, daha rahat bir hale geldiğini, yabanileşmenin, her şeyin üst üste binmesinin sona erdiğini düşünmeye başladı. Sonunda doktora çalışmasını da bitirmeyi başardı. Doktora iki yılına, kaburgalarının üstüne eklediği altı kiloya mal olmuştu.

Bu huzur yalnızca Moskova'dan gelen akşam telefonlarıyla kesintiye uğramaktaydı. O zaman üç kadın telefonun başında bir araya geliyor, Elene'nin biraz dalgın sesine kulak kabartıyor, Kostya'dan Elene'nin neler yaptığını, kahvaltıda ne yediğini, üşütüp üşütmediğini, sıcak giyinip giyinmediğini, derslerinin iyi gidip gitmediğini, yeni arkadaşlar edinip edinmediğini vs. dinliyorlardı.

Mika bu saatleri çoğu zaman evin kütüphanesinin bulunduğu Ramas'ın eski çalışma odasında elinde tuttuğu kitaba yoğunlaşmaya çalışmakla geçiriyor fakat içerideki konuşmalara kulak kabartmaktan da kendini alamıyor, torunuyla konuşurken Stasia'nın sesindeki gururu, Nana'nın endişesini, Christine'nin kontrollü sevincini algılıyor, garip bir ruh haline teslim oluyordu.

Böyle zamanlarda Mika'nın aklına dağlar, doğduğu ev, annesinin güneşten bronzlaşmış teni, melankolik babasının çatlak elleriyle alkol kokan nefesi, onu erkeksi bulmayan komşu oğlanlar geldiğinde korkuyordu. Çünkü buradan gitmek istemiyor, bu evde gördüğü sınırsız şefkatin sürmesini arzuluyordu. Fakat orada uzaklarda bir yerde o gür saçlı, dizleri hep sıyrıklarla dolu kız vardı; o kızın yüzlerce, hatta binlerce kilometre uzaktan gelen sesini duymak bile evdeki üç kadını kendinden koparmaya, tüm ilgilerini o kıza yöneltmelerine yetiyor, kendisi ise birkaç basamak yukarıdaki odada

yalnızlığa terk edilmiş bir vaziyette kalıyordu.

Babasıyla Lyuda'nın denetiminde Moskova'da yaşadığından beri, Elene'nin bakımı üç kadının krallığında olduğundan çok daha kolay bir hale gelmişti. Hiç itiraz etmeksizin yemeğini yiyor, ev ödevlerini yapıyor, babasıyla birlikte sinema, tiyatro, müzeye gidiyor, daha yetişkin gibi, daha kibar davranıyor; Nana'ya karşı, Elene'nin sorunlu bir kız olmadığını, tam tersine son derece uysal olduğunu, yalnızca kalbini kazanmayı bilmek gerektiğini iddia eden babasını haklı çıkarıyordu.

Babasına bir şiir okuduğunda veya eve iyi bir not getirdiğinde onun gözlerinin nasıl parladığını görüyor, babasının ilgisinden hoşlanıyordu. Bazı zamanlar babasına onu bu soğuk yabancı ülkeye getirdiğinden dolayı için için lanetler okusa da, babası onun tek desteği, özlediği insanların yerini dolduran tek kişiydi. Babası diğer insanların sokakta eğilerek selamladığı, önemli kararlar veren, gecenin geç saatlerinde bile masasının üzerindeki, Elene'ye şifreli bir yazı gibi gelen planlara eğilmiş bir vaziyette çalışan büyük bir adamdı.

Lyuda, Elene'nin tüm arzularını gözlerinden okuyor, hiçbir zaman sesini yükseltmiyordu; fakat Elene yine de Nana'nın isterik patlamalarını, uyarılarını, sonu gelmeyen talimatlarını özlüyor, Stasia ile Christine'nin savsak eğitim metotlarının yokluğunu hissediyordu. Ağır, koyu mobilyalı, yüksek tavanlı bu odalarda, bu geniş caddeyle mermer döşeli sahanlıklarda şaklabanlıklara yer yoktu, her şey plana göre ele alınmak zorundaydı. Kostya'nın planına göre.

Elene, Kostya'nın komutasındaki en iyi asker olmak zorundaydı, bu rolden hoşlanmıyordu. Ama aynı zamanda onu hayal kırıklığına uğratmaktan da korkuyordu. Kostya onun için o kadar yüksek bir yerde duruyor, o kadar tartışılmaz, düşünceleri o kadar belirleyiciydi ki, ondan kuşku duymaya cesaret edemiyordu.

Koşmak, araştırmak, aramak istiyor ama bunun yerine Lyuda'nın elini tutarak temkinli adımlarla yürüyor, kibar bir bayan gibi babasının büyük arabasında oturuyor, yetişkinlerin sorduğu soruları nezaketle yanıtlıyor, oyuncaklarına kendisine söylendiği gibi iyi bakıyor, çoğunlukla babası tarafından seçilen kitapları okuyor, sonra da geceleri kafasını yastıklara gömüp bitkinlikten yorgun düşene kadar ağlıyordu. Yalnızca kış ve yaz tatillerinin beklentisi tüm bunlara katlanabilmesini sağlıyor, babasıyla birlikte havaalanına gidip Tiflis'e kalkan uçağa binecekleri günü özlemle bekliyordu.

Tiflis'e varınca kontrolsüz bir şekilde herkesi kucaklıyor, ıslak öpücükler dağıtıyor, koşuyor, zıplıyor, atlıyor, şarkı söylüyordu. Çünkü burada kendini evinde hissediyordu. Babasının öfkesinden bile korkmuyordu, babasının kuralları Tiflis'te geçerli değildi. Burada annesi, Stasia, Christine ile Goya vardı, onlar Elene'yi korurdu. Elene, annesiyle babaannesinin sevgisini test etmek için kasıtlı olarak söz dinlemiyor, oda hapsini seve seve göze alıyordu çünkü her şey, Moskova'da yetişkin rolünü oynamaktan daha iyiydi.

Mika okul tatilinde evde kalmamıştı, babası tarafından alınıp dağlara götürülmüştü. Fakat yine her yerde sayılırdı; oyuncakları, giysileri, eski yazı masasının üzerine itinayla istiflenen kitapları onu hatırlatıyordu. Kadınlardan biri, "Mika çok uslu, pastayı da çok seviyor," gibi bir sözle Elene'yi onunla kıyaslarsa, Elene öfkeden köpürerek daha da aksi, daha kontrolsüz oluyordu. Kostya'nın "mikrobun oğlu" diye adlandırdığı Mika'ya duyduğu antipati çok açıktı, kızını ona karşı koruma altına alıyordu.

-Bu aptal oğlanı kızımdan uzak tutun, diye parladı bir seferinde akşam yemeğinden sonra mutfakta; Stasia ile Christine, Mika'nın patates püresini tereyağıyla mı yoksa tereyağsız mı yediği konusunda anlaşamadıkları için Elene masadan fırlayıp dışarıya koşmuştu.

-Bu piçi burada büyütüp beslemek size kalmış fakat kızımın bundan zarar görmesini istemiyorum.

-Ne demek istiyorsun sen?

Christine'nin yeşil sağ gözü kocaman oldu.

-Ne demek mi istiyorum? Onu bana haber vermeden yanınıza aldınız, hesabın benim tarafımdan ödendiğini de belirtmek isterim, sevgili karım bile beni bilgilendirmek zahmetine katlanmadı.

-Kostya, lütfen, diye uyardı Stasia.

-Ne var? Ben faşistlerin tarafında savaşmadım, kız kardeşimin kafasına kapitalist özgürlük gibi saçmalıklar sokmadım, dünyaya başkalarına baktıracağım bir çocuk getirmedim.

Kostya'nın sesi soğuk, aşağılayıcıydı.

-Andro benim oğlum gibi, senin için de bir kardeş gibiydi.

Stasia yemeğini bırakmıştı, oğluna dehşet içinde bakıyordu. Nana ise gözlerini sanki bu nahoş durumdan orada bulunan gizli bir kapıdan kaçıp kurtulabilecekmişçesine yere dikmişti.

-Böyle bir şeyi nasıl söyleyebilirsin? –Stasia'nın sesi titriyordu. –Hepimiz sürekli sana ayak uydurmaya çalışıyoruz; ben bir annenin katlanabileceği en kötü şeye katlandım, şimdi aynısını kendi karından istiyorsun.

Christine şaşırarak ablasına baktı.

-Bu da ne demek oluyor? Karımdan ne istiyormuşum ben?

Kostya'nın sesi çatallaştı.

-Yalnızca çocuğu seçkin bir Rus okuluna göndermek için onu annesinden kopardın; çocuk Moskova'da yaşamalıydı çünkü burası taşra, öyle değil mi? Benim çocuğumu aldığın gibi onunkini de aldın.

Stasia masadan ayağa fırlayıp bir sigara almıştı, çenesi sinirden titriyordu.

-Senin çocuğunu mu aldım? Ben mi? Stasia, sen aklını kaybettin! – Kostya, annesine artık çoktan beri *deda* demiyordu. –Onun için kefil olup her şeyimi ortaya koydum, lanet olsun, hayatımı bile tehlikeye attım fakat tüm bunlar senin için herhalde yeterli değil, zaten bir vatan hainini, bir katili sevmek mutlaka daha kolaydır.

Odaya derin bir sessizlik yayıldı. Christine yavaşça ayağa kalktı, dışarı

çıkıp çıkmayacağına karar veremeden öylece kalakaldı. Stasia elindeki filtresiz sigarayla musluğun başında hiç hareket etmeden duruyor, Nana ise ürkek gözlerle bir Stasia'ya bir Kostya'ya bakıyordu.

-Sakın bir daha ona böyle deme! Kutsal saydığım her şey üstüne yemin ederim ki, sana...

-Senin için hâlâ kutsal olan bir şey kaldığını bilmiyordum, dedi Kostya buz gibi bir sesle, ardından masadan kalktı.

-Lanet olsun, burada kal! Artık kızımın nerede olduğunu bilmek, onunla konuşmak istiyorum. Artık böyle yaşamaya devam edemem.

Kapıya varan Kostya yüzünü dönüp annesine baktı.

-Onu ölümden kurtardım. Nerede olduğu hakkında bilgimiz yok, beni anladınız mı? Yok. Sizin de yok benim de yok. Hiçbir şey bilmiyoruz.

Stasia inledi. Kostya hızla odadan çıktı, Christine onu izledi. Nana yavaşça doğrulup masayı toplamaya başladı. Stasia hiç kıpırdamadan uzun bir süre öylece durdu. Başını tekrar kaldırdığında küçük Elene kapının eşiğinde duruyordu, dirseğinde bir sıyrık vardı.

-Canım acıdı. Aptal Goya yüzünden.

Elene yardım isteyen gözlerle babaannesine baktı.

-Tamam, bir şey yok, gel, yaranı yıkayayım, sonra tedavi ederiz, tamam mı?

Elene elinde bir kupa tutuyormuşçasına havaya kaldırdığı dirseğiyle Stasia'ya koştu.

Kaçıyor yaşadığımız an, / İnliyor Dün, /
Koşuyor hortum / Bir hayvan gibi tarlalardan.
Konstantin Balmont

-Beş gün önce dünyanın en büyük şarkıcısı öldü, Billie Holiday, belki yerini sana bırakır. İyi görünüyorsun.

Fred, Kitty'yi iki yıl ortadan kaybolmasının ardından bu sözlerle selamladı. Üstünde beyaz bir gömlekle pahalı görünüşlü bir deri ceket vardı, Kitty'nin Little Compton Street'teki evinin kapısını çalmıştı. Kitty eve birkaç hafta önce taşınmıştı. Artık kendi parasını kazandığı için Amy'nin de onayıyla müstakil bir eve çıkmıştı; Amy'ye göre, artık Britanya vatandaşlığına sahip olması nedeniyle bundan sonra daha da fazla para kazanacaktı. Yeni başlayan 1959 yılının rüzgârlı, çamurlu bir ocak günüydü; Kitty'nin memleketinden ayrılmasından bu yana neredeyse dokuz yıl geçmişti, bu süre içinde Kitty, ailesi hakkında, anonim dostunun verdiği yetersiz bilgilerin haricinde hiçbir haber alamamıştı.

Fred Lieblich herhangi bir davet beklemeden şaşkın Kitty'nin yanından geçip pırıl pırıl aydınlatılmış eve girdi.

-Bir devir sona erdi. Siyah olduğu için pislikler onu hastaneye bile almak istemedi. Böyle bir ülkede yaşamak istemiyorum.

Bir televizyon programındaki ilk sahnesine hazırlanmakta olan Kitty, gafil avlanmış bir vaziyette koridorda kalakaldı, doğrudan mutfağın yolunu tutan Fred'in arkasından baktı.

-Nerede oturduğumu nereden biliyorsun?

-Ah, saçmalama, bir içkiye ihtiyacım var, havaalanından geliyorum, eşyalarımı arkadaşlara bıraktım.

Fred bir sigara yaktı.

-Amy birazdan beni almaya gelecek, bugün bir programa çıkacağım.

-Harika, o halde Amy'yi de birazdan görebilirim. Sana bu kadar omuz vereceğini hiç sanmazdım, bu arada İngilizcen çok iyi. Harika. Adını unuttum ama bir şarkını çok beğendim. O halde bu akşam üçümüz güzel bir şeyler yapabiliriz.

-Peki, senin bana gelmeni Amy'ye nasıl açıklayacağım?

-Kimseye bir açıklama borçlu değilim. Seni görmek istiyordum, geldim.

-Sen değilsin ama ben borçluyum. Benim inandığım bazı prensipler var; bunları, sen iki yıl sonra tekrar aniden ortaya çıkıp her şeyi tepetaklak edebileceğini sandığın için terk edemem.

Fred aradığını bulmuştu, ustalıkla iki cin tonik hazırladı.

-Ben içemem. Canlı programa çıkacağım.

-Evin çok güzel. Şerefe.

Fred hafifçe hışırdayan sıvıdan büyük bir yudum alarak mutfak masasına oturdu.

Dışarıda kar yağmaya başlamıştı. Sokaktan gelen sesler durduğunda sessizlik hâkim oldu. Hafif, biraz yorgun bir koku Kitty'nin burnuna geldi, Fred'in, bu ip cambazının kokusuydu bu. Kitty bardağa uzandı, dayanması gerekiyordu, biraz sonra her şey geçecekti, pes etmeyecek, güçlü olacaktı.

İki yıl boyunca hiç durmadan çalışmış, Amy ile birlikte yeni hayatının sağını solunu törpülemişti, henüz her şey sallantılıydı, böyle devam edip mücadeleyi sürdürmesi gerekiyordu, doğru yoldaydı. Karşısındaki bu arsız, bencil kız bir engel, bir tehdit teşkil ediyordu, bir felaket. Ona karşı bir önlem almalıydı.

-Lütfen git.

-Hanımefendi herhalde biraz değişmiş, öyle mi?

Bu aksan, bu yumuşak ve küstah aksan Kitty'nin kulaklarına ne kadar da tanıdık geliyordu.

-Lütfen!

Kitty doğrulup parmağıyla Fred'e kapıyı gösterdi. Fred ayağa kalktı, yarı dolu bardağını masanın üzerinde bıraktı. Kitty kendine bayağı geldi. Unutulanların hatırlanmaması, asla hatırlanmaması gerekiyordu. Ona bakmamalıydı, o zaman birazdan her şey geride kalacaktı.

Kitty koridorda yine onun belli belirsiz kokusunu aldı. Kapının kulpunu çekti. Yüzünü öbür tarafa çevirdi, ona bakmamalıydı, hayır. Aniden yanağında serin bir el hissetti. Fred yüzünü okşuyordu. Kitty dönüp ona bir tokat patlattı. Tokat o kadar sertti ki, Fred sendeleyip duvara çarptı. Kitty'nin avcu yanıyordu.

İnsan hiçbir şeyi unutamıyordu.

Fred'in yüzünü görmüyor, sanki acıyı dindirmek istercesine eliyle tutuyordu. Sonra Fred, Kitty'nin bileğini yakalayıp öylesine sıktı ki Kitty'nin canı yandı, inleyerek bileğini kurtarmaya çalıştı. Kendisinden çok daha küçük olan bu narin kadın bu kadar gücü nereden alıyordu, daha önceleri bunu hiç fark etmemişti. Fred'in diğer eli Kitty'nin eteğinin altına uzandı, jartiyer açıldı, naylon çoraplardan biri yere kaydı. Kitty'nin içini utanç kapladı, yere dökülen elbiselerine baktı.

Kızıl saçlı Fred onu duvara öylesine bastırıyordu ki Kitty nefes almaya çalıştı; öte yandan hâlâ bileğinden de tutarken Kitty'nin canını acıtıyordu. Fakat Kitty bu sefer uyuşturulmuş değildi, Fred'in her hareketinin farkındaydı. Tiksinti ile haz arasında bir duyguydu bu.

Aniden boş okul avlusunda yüzüne vuran kızgın güneşi hissetti. Sonra gözlerinin önüne Kutsal Tepe'deki ev geldi. Duvarlara itinayla asılmış çerçeveli fotoğraflar, örnek çift, saatin çıkardığı tik tak sesleri... O saat gerçekten orada mıydı yoksa hayal mi görmüştü? O bıçak... Nasıl bir bıçaktı, büyük

müydü? Hatırlamıyordu artık. Mariam, en sonda bağıran o muydu yoksa o ses kendi sesi miydi? Sarışının saçındaki bigudilerin hepsi yere mi düşmüştü? Sarışının boğazı bıçakla kesilirken o da gülümsemiş miydi? Sarışın hemen mi ölmüştü yoksa ilkönce hırıltılar mı çıkarmıştı? Mariam'ı gönül rahatlığıyla o boş evde cesetle nasıl yalnız bırakabilmişti? Eve nasıl gitmişti, yabancı elbiselerle, *onun* elbiseleriyle? Bunu nasıl yapabilmişti?

Mariam'ın son düşüncesi ne olmuştu?

İçini sıcak, güçlü, olağanüstü bir duygu kaplayıp onu esir alınca etrafındaki dünyayı, evini, dışarıdaki karı, ev bitkilerini, Tiflis'teki o eski, dar yataklı çok sevdiği odasını, Andro'nun savaştan sonra yine gördüğü gözlerini, doğduğu şehrin yeşil tepelerini, annesinin kolundaki küçük mavi damarları, ağabeyinin üniformasını, sınıfın sıcak yaz havasında dikilmiş yaralarını, Amy'yi, telefonda hâlâ adını söylemeyen anonim sesi unutarak o kadar yüksek bir sesle bağırdı ki, kulakzarlarının patlayacağını sandı.

Fred, Kitty'nin yüzüne düşen saçları eliyle yana çekti. Kitty terlerken tüm bedeni de titriyordu. Yere kaydı. Fred onun yanına oturdu, sanki birkaç dakika önce Kitty'nin giysilerini zorla çekip çıkaran kendisi değilmiş gibi masum, utangaç bir hareketle eteğini düzeltti.

-Bana bunu neden yapıyorsun, diye fısıldadı Kitty sert, soğuk zeminin üzerinde.

-Sana bir şey sorabilir miyim, diye yanıtladı Fred.

-Bilmek istediğin ne?

-Bu yara nasıl oldu?

Fred elini Kitty'nin karnına koymak istedi fakat Kitty yana kaydı.

-Bir ameliyat.

-Ne ameliyatı?

-Rahmim alındı.

Kitty neden yalan söylemediğini bilmiyordu.

-Neden?

Kitty, Fred'in sesinde ilk kez korku gibi bir şey duydu.

-Operasyondan önce kürtaj oldum.

Kitty'nin sesi çok uzaklardan geliyor gibiydi. Bunca sene sonra gerçeği söylemek garip bir histi.

-Ne oldu?

Fred'in sesi zayıf ve ürkekti ama acıma duyulmuyordu. Bu, Kitty için her şeyi daha katlanılabilir kılıyordu. Âdeta tarafsız bir tonda, kısa cümlelerle o sınıfa, sarışın kadına, Mariam'a ait olan eski hayatını anlattı.

-Senin annen şimdi nerede, diye sordu Kitty, itirafını tamamladıktan sonra.

-Viyana'daki Yahudi Mezarlığı'nda. Yani orada en azından annemin adının bulunduğu bir mezar var ama ondan geriye kalanların da orada olup olmadığından kuşkuluyum. O günlerin kaosu içerisinde, Yahudi cesetlerin sayısı göz önünde bulundurulduğunda kimin nereye koyulacağına pek dikkat edilmiyordu.

-Neden? Siz o zaman...

-Mödling'den kaçacağımız gece annem kendini astı. Martin'in kemeriyle, sağlam bir deri kemer. Alman kalitesi, kendinden umulanın hakkını verir.

Bunu takip eden geceler yapışkandı, bu yapışkanlık gündüzleri de tenden çıkmıyordu. Yıkayıp atmak, mat, tuzlu kokusundan kurtulmak mümkün değildi. Geceler aynı zamanda sessiz ve yumuşaktı, tükenmek bilmeyen kelimelerle dolu.

Kelimelerin üzerinin gündüzleri yalanlarla örtülmesi gerekiyordu. Amy'nin dikkatli bakışlarından kaçabilmek için Kitty'nin mazeretlere ihtiyacı vardı. Sonra bir gün Amy sevgilisinin geri döndüğünü, artık onun yanı başından ayrılmayacağını söyleyince, Kitty, kendi rezil durumunun bilincine acıyla vararak Amy'ye karşı müthiş bir öfke, bir kıskançlık hissetti. Menajerini tebrik ederek geri çekildi; bunu takip eden günlerle haftalarda Amy ile birlikte onun Kings Cross'taki evinde veya Soho'nun sayısız kafelerinin birinde oturup çalışma programı üzerinde konuşurken de bu konuya ilişkin her türlü yorumdan uzak durdu.

Ancak Fred geceleri sürekli Kitty'nin evinin önünde beliriyor, sanki onun gizli metres rolünü vurgulamak istercesine cama küçük bir çakıltaşı atıp karanlıkta daireye çıkan merdivenleri tırmanıyordu. Üç kadın nadiren hep birlikte oluyorlardı, örneğin Amy'nin Fred için verdiği Hoş Geldin Partisi'nde veya Hyde Park'ta yapılan bir piknikte olduğu gibi. Bu durumlarda Kitty ile Fred arasında kaçamak bakışlar, gizli mesajlar, omuzların birbirine tesadüfi bir şekilde sürtünmesi, belli belirsiz dokunuşlar, yanından geçerken fısıldanan kelimeler yaşanıyordu.

Kitty ne kadar kolay yalan söylediğine, karşı koymak için gösterdiği dirençle gurura karşın ne kadar çabuk Fred'in dünyasının bir parçası olduğuna, arkadaşıyla hamisini ne kadar pervasızca aldattığına, Fred pencerenin altında gözüktüğü anda Amy'yi ne kadar zahmetsizce unuttuğuna şaşırıyordu. Amaçlarıyla ilkeleri nerede kalmıştı? Amy ile ilişkisini ne için tehlikeye atıyordu?

Kitty gelecek ayların cam kırıklarıyla dolu olacağını biliyordu; geriye yara izleri kalmaması için bunların üzerinde yürümesini öğrenmek zorundaydı. İçin için, bu yalanların, sahte vaatlerin, hileye dayalı sessiz anlaşmaların çökeceği anın gelip her şeyi yok etmesini arzuluyordu. Sanki bu ikiye bölünmüş hayat normalmiş, bu feci durum onun karakterinin, acımasızlığının, Kitty'yi bazen çileden çıkaran egosantrik körlüğünün mantıklı bir sonucuymuşçasına Fred hiçbir zaman Amy'den bahsetmiyordu. Oysa çok sohbet ediyorlardı, bu sohbetler Kitty için bir zorunluluk haline gelmişti, bunlara içine çektiği oksijen kadar ihtiyacı vardı, Fred ile birlikte yaşadığı coşkulu sınır ihlallerinden bile daha fazla. Bunca yıllık suskunluktan sonra nihayet tekrar konuşabiliyordu. Sahte bir merhamet duygusu, sahte beklentiler olmaksızın. Nefes alabiliyor, birkaç saatliğine de olsa kafasının içindeki gölgeler dünyasını terk edip hayata, Şimdi'ye dönebiliyordu. Tamamen.

Varsın egemen sınıflar komünist bir devrim korkusuyla titreyegörsünler. Proleterlerin zincirlerinden başka kaybedecekleri hiçbir şeyleri yok. Ama kazanacakları bir dünya var.
Marx

Elene ile babası dünyanın doğu tarafında Rekord marka televizyonlarının, Amy ile Kitty ise dünyanın batı tarafında Rafena marka televizyonlarının karşısına geçmiş, üzerinde gösterişli kozmonot giysileri olan, Baykonur Uzay Üssü'nde bir uzay gemisine binerken, "Başlıyoruz! Hoşça kalın, yakında görüşmek üzere, sevgili dostlar," diye seslenen sempatik adamı heyecanla seyrediyorlardı. Uzay gemisinin adı "Vostok 1"; sempatik, sakin adamın adı ise Yuri Gagarin'di. O nisan sabahı, saat dokuzu birkaç dakika geçe roketler ateşlenip tutucu kollar ayrılınca, Amerikalılar içini çekerken Ruslar sevinç çığlıkları atıyordu. Ancak dünya tarihinin ilk yörünge uçuşu başlarken istisnasız herkes nefesini tutup Gagarin'in, "Dünyayı görüyorum. Bu nasıl bir güzellik," sözlerine kulak kabarttı.

Moskova'da geçirdiği zaman, Elene'nin en temel ilke ve görüşlerini sarsıntıya uğratmıştı. Kuşku duymanın ne olduğunu öğrendi; kuşkular üzerinden, onu beyninden vurup değiştiren temel bir şeyi anladı: dünyanın korunaklı bir yer olmadığını, insanların sözlerini her zaman tutmadığını, sevginin takas edilebildiğini, yakınlığın her an kopabilecek ipekten bir ip olduğunu, duyguların her gün değiştiğini, sempatiden hor görmenin doğabileceğini. Kendisine haksızlık yapıldığını kavradı. Bu düşünce onu özgürleştirdi; bunu formüle edip matematik defterinin arka kapağına yazdığından beri kendini daha güvenli hissediyordu. Çünkü bu düşünce, başarısızlığa onun değil başkalarının uğradığını, evden uzaklarda büyürken kıvırcık saçlı bir çocuğun onun yerini almasını hak etmediğini, Moskova'nın bu katı yaşantısının, bu soğuk yabancı diyarın, bu yalnızlığın onun suçu olmadığını dile getiriyor, ayrıca günün birinde bu haksızlığın hesabının sorulabileceği anlamına da geliyordu. Bal gibi tatlıydı, insanın gülümsemesine neden oluyordu. Moskova'da ilkin çekingen, aşırı kibar, âdeta yaltakçı davranan çocuk çok geçmeden yine yaramaz, doyumsuz, gürültücü, istediğini yaptıran bir kıza evrildi. "Daha sonra" sözünden cesaret alarak köklerine geri döndü.

Daha önceleri izci olup yaz-kış kamplarına katılmak istemezken, şimdi izci geçitlerinin ilk sırasında yerini alarak kamplarda kızların grup liderliğini elde etmeyi başarıyordu. Derslerde ilk parmak kaldıran o oluyor, şayet oğlanlardan biri ona yan bakar, oyun oynar, onunla dalga geçer veya

onu küçümserse öyle bir cevap yapıştırıyordu ki, oğlan bunu bir daha asla tekrarlamıyordu. Elene bazı sınırları geçmemekle birlikte babasına karşı da daha cüretli davranmaya başladı. Kostya buna şaşırıyor ama kızındaki bu ani değişiklik hoşuna gidiyor, kızının böylece hayatta daha başarılı olacağını düşünüyordu. Ancak Kostya, Elene'nin içinde fokurdayan öfkeyi gözden kaçırmaktaydı.

Elene'nin yalnızca üniversiteden izin alınca sonbaharda Moskova'da gördüğü, yaz tatillerini yanında geçirdiği Nana ise içindeki kötü hissi bastıramıyordu. Elene'nin sık sık dışa vurduğu neşesinde, coşkulu enerjisinde abartılı bir şeyler vardı. Nana, kızının davranışındaki garip yapaylığı, coşkusuna takılıp kalan o durgunluğu hissedebiliyordu. Fakat Elene'nin Moskova'ya gitmesine razı olduğu için vicdan azabı çeken Nana, Kostya ile kendisi arasında Elene için verilen mücadelede, her ne kadar Kostya Rus disiplininin kızlarına ne kadar iyi geldiğini tekrarlamaktan yorulmasa da, meselenin Elene değil, kendileri olduğunu gayet iyi biliyordu.

Nana, kızının gülümsemesinin arkasında gizlenerek dile getirilmemiş suçlamalarla incinmelerden örülen kara düşünce yumağını da hissediyor fakat bunu kelimelere dökemiyordu; evliliklerinin artık yalnızca kızları için sürdürülen bir çıkar çatışmasından ibaret olduğunu kocasına nasıl anlatabilirdi? Kostya, çocuklarının bir şeylerden yoksun kaldığına, mutlu olmadığına, içinde karanlık bir şeyler kurduğuna asla inanmazdı.

Nana bir yaz akşamı kızını düşüncelere dalmış bir şekilde bahçede yalnız başına donuk gözlerle boşluğa bakıp üstüne yağan yağmuru bile algılayamadan otururken görünce, Elene'yi tamamen kaybetmek istemiyorsa bir şeyler yapması gerektiğini anladı.

Tüm seçenekleri bir bir gözden geçirdi, kafasında kocasına diyeceklerini planladı, onun argümanlarının karşısına kendi argümanlarını koymaya çalıştı. Planını Kostya'nın dilinde formüle edebilmek için bir stratejiye ihtiyacı vardı. Fikrinden caymaz bir görüntü sergilemek, inatçı olmak zorundaydı, en az Kostya kadar inatçı. Eylül başında Moskova'ya kocasının yanına uçtu.

Nana'nın endişeleri kocası nezdinde –beklendiği gibi– anlayışla karşılanmadı. Kostya, Nana'nın korkularını, geleceğe yönelik kendi arzularını kızınınkilere önceleyen bencil bir annenin yersiz korkuları olarak gördü. Fakat Nana, Elene'nin aynı zamanda kendi kızı da olduğunda, burada yaşamak istememesine rağmen yeterince uzun bir süredir kendisinden uzak tutulduğunda ısrar etti. Elene'nin annesine ihtiyacı vardı, nasıl ki Kostya o zaman bu meseleyi tartışmaya dahi açmadıysa şimdi de kendisi aynı durumdaydı. Tiflis bir köy değildi, Elene orada da iyi bir öğrenim alabilirdi, ayrıca yine anadilini konuşup kadınların arasında yaşaması ona iyi gelecekti. Tek başına Lyuba, diğer tüm kadınların yerini tutamazdı.

Zor olsa da, uzun tartışmalarla kocasının taşkın hakaretlerinden yıpranmış bir vaziyette Elene'yi tekrar Gürcistan'a geri götürmek istemesinin doğruluğuna ilişkin içini kuşkular kaplasa da, Nana ısrarını sürdürdü. Kuş-

kuların geldiği zamanlar kızının karanlık bakışları aklına geliyor, bu kuşkuları kafasından silip atıyordu.

Bir gece henüz uyanık bir vaziyette mutfak masasında oturmuş tatminsizlikten kaynaklanan bir iştahla, Lyuba'nın Elene'ye kahvaltı için yaptığı kayganaları yerken, Elene flanel pijamalarının içinde kapıda gözüktü, şaşırarak gülümsedi. Sonra bir tabak alıp kendine de bir kaygana koydu.

-Her şey yolunda mı, *deda*, diye sordu Elene kaygıyla; Gürcücesi çoktan Nana'nın tepesini attıran Rusça bir renk almıştı.

-Yalnızca uyuyamıyorum, güneş ışığım.

-Babamla yine kavga mı ettiniz?

-Fakat hiç kavga etmiyoruz ki, yalnızca biraz tartışıyoruz, Eleniko.

-Ne hakkında?

-Birçok konu işte. Çoğunlukla seni çok özlemem hakkında.

-Babam buna ne diyor?

-Senin benimle eve gelmen durumunda kendisinin de seni çok özleyeceğini söylüyor.

Elene düşünüyor gibiydi. Ayakları büyük sandalyeden aşağı sarkıyordu, kayganayı ustalıkla kıvırıp varenya kâsesinin içindeki koyu kırmızı sıvıya bandı. Şu anda karışık gür saçları, uzun kirpikleri, biraz büyük pijama altlığıyla o kadar huzurlu, o kadar mutlu görünüyordu ki, Nana kalbinin sıkıştığını hissetti. İçinden onu paltosuna sarıp dışarıya koşmak, hemen havaalanına gitmek geldi.

-Seninle birlikte Tiflis'e gelmemi istiyorsun, öyle mi? Temelli, değil mi?

-Ben yalnızca senin iyi olmanı istiyorum, birtanem.

-Ama ben iyiyim.

-Gerçekten mi? Burada kendini mutlu hissediyor musun?

-Elbette.

-Bizi özlemiyor musun? Beni, Stasia'yı, Christine'yi, Goya'yı?

-Bazen tabii özlüyorum.

-Hayatında herhangi bir şeyin eksik olmasını istemiyorum.

-Neden siz hepiniz buraya gelmiyorsunuz? Burada yeterince yer var. Hepiniz için fakat...

-Fakat? Ne diyeceksin Eleniko?

-O oğlan, yani Mika, burada kalamaz. Zaten Rusçası da pek iyi değil, öyle değil mi? O zaman burada okula da gidemez; babam onun babasının kötü bir adam olduğunu söyledi, onun gibi çocukları buraya zaten almıyorlar.

-Baban mı söyledi bunu?

-Evet.

-Ama bu doğru değil. Mika'nın babası yalnızca yoksul birtanem. Mika'nın bizim kadar çok imkânı yok, onun için onunla biz ilgileniyoruz. Köydekinden daha iyi bir eğitim alabilmesi için Tiflis'te okula gidiyor. Sen onu neredeyse hiç tanımıyorsun ki Elene.

-Benim yerime siz tanıyorsunuz ya.

Nana bu hakarete uğramış tavır karşısında donakaldı. Mümkün olsaydı bu cümleyi teybe alıp Kostya'ya dinletirdi. Elene'nin sesindeki bu büyük öfkeyi.

-Ben zaten her halükârda burada kalmak istiyorum, babamın yanında. Sen, Stasia, Christine ve Goya neden gelmiyorsunuz, neden buraya gelmiyorsunuz?

Elene kayganasını yedikten sonra tabağı iyi bir çocuk gibi eviyeye koydu. Sonra annesini yanağından ürkek bir şekilde öptü, iyi geceler dileyip yatmaya gitti. Nana bir süre daha masada kalıp düşüncelere daldı. Elene'nin her kelimesi, her hareketi ne kadar planlı, ne kadar güvenli görünüyordu. Nana ne yapacağını bilemiyor, kendini çaresiz hissediyordu. Elene'nin Tiflis'e geri dönüş önerisini reddedeceği hiç aklına gelebilir miydi? Üstelik bunda ısrar ederse Elene'nin hıncı daha da artmaz mıydı? Annesini protesto etmek için Kostya'nın tarafına mı geçerdi? İşin buraya gelmesine izin veremezdi. Bu iki kampa bölünme Elene için her şeyi daha da katlanılmaz kılardı.

Nana ile Kostya, Elene'nin meraklı sorularıyla Lyuba'nın bakışlarından kaçabilmek için yatağı tekrar paylaşmaya karar vermişlerdi. O gece Nana'ya, Kostya'nın huzurla uyuduğu yatağa girmek çok zor geldi. Bir hafta sonra aşağılanmış, bitkin bir vaziyette eve döndü. Elene Moskova'da kaldı.

Hayatının son yıllarında ona bu meseleyi açtığımda, büyükbabam, 1958 yılının sonlarında, K-19 modelinin üretimi başlarken Severodvinsk'te bulunduğunu kabul etmekle birlikte Sateyev adında bir komutanın K-19'dan sorumlu olduğunu, kendisinin bu modelle hiçbir ilişkisinin bulunmadığını belirtti.

Nükleer bir arıza nedeniyle kulağa pek de hoş gelmeyen "Hiroşima" lakabını alan, hatalı konstrüksiyonu sonucunda pek çok denizcinin hayatına mal olan K-19 denizaltısı, üzerinde ABD kıyılarına kadar uzun mesafeler taşıyabildiği atom silahları bulunduğu için Soğuk Savaş'ta stratejik bir öneme sahipti. K-19 ilk nükleer tahrikli denizaltıydı, bu nedenle özel güvenlik testlerine tabi tutulmak zorundaydı fakat bu testler Amerikan donanmasıyla zamana karşı süregiden yarış yüzünden, Kremlin'den gelen baskı sonucunda her zaman eksiksiz yapılmadı.

1960 yılında Donanma Komutanlığı K-19'un tüm güvenlik testlerinden geçtiğini açıkladı, K-19 böylece 1961 Temmuz'unda denize indi. Kostya Yaşi ilk test dalışının protokolüyle görevlendirildi, büyükbabam bu vesileyle denizaltıya bindi. Manevra Grönland Denizi'nde yapılacaktı. Denizaltının kaptanı Jan Mayen Adası'nın yakınlarında reaktörde bir arıza meydana geldiğini bildirdi. Soğutma sistemi çöktüğünden reaktör durdurulmak zorunda kalmıştı; çekirdeğin erime tehlikesi vardı. Böylesi tatbikatlar Sovyetler Birliği'nde mutlak bir şekilde gizli tutulur, denizaltıların mürettebatının en ölümcül acil durumlarda bile uluslararası imdat işareti göndermesi yasaklanırdı ancak o gün denizaltı telsizinin anteninin arızalı olması nedeniyle za-

ten uzun mesafeli bir telsiz sinyali gönderilemiyor, Sovyet donanmasından bile yardım talep edilemiyordu.

Denizaltıyı kurtarmak için, mürettebatın bir kısmını, acil durum soğutması kurmak üzere reaktör odasına göndermekten başka bir çare yoktu; denizaltı teknisyenleri, bu geçici çözüm kurulana kadar, bu arada reaktörün içinin sıcaklığı 800 dereceye çıktığı için, reaktöre basit hortumlarla su tutmaya başladı. Çaresizlikten başvurulan bu girişim sırasında reaktörün soğuk suyla doğrudan irtibatı sonucunda şiddetli bir reaksiyon meydana gelerek su anında buharlaştı; etrafa yayılan ışın miktarı korkunç boyutlardaydı.

Kostya bu felaketin nasıl olduğunu hiç anlatmadı, hiç hatırlamadı, bu cehennem seyahati hakkında tek kelime bile etmedi. Fakat o güne ait anıları gözlerinde yazılıydı, ben bu yazıları okumayı çocukluğumda öğrendim. Kendime Kostya'nın reaktör odasının ne kadar yakınında olduğunu, orasının acaba nasıl koktuğunu soruyordum; yanık et mi, tüyler ürpertici bir olayın sonrasının nötrlüğü mü yoksa yalnızca kimyasallar mı? Gözlerimin önüne reaktör odasındaki harap olmuş yüzleri, korkudan akan terleri, titreyen elleri, dikkatle atılan adımları, kısık sesleri, yaklaşan ölümü, telsizin suskunluğunu, arktik denizin buzlu huzurunu, derinliğin esaretinden kurtulan denizaltının yüzeye çıktığı sulardaki buz dağlarının asaletini getiriyordum. Yıldızların o gün güneşe rağmen parıldadığını, buz dağlarını Noel ağaçları gibi aydınlattığını, denizin Norveç tarafında, Spitzbergen önündeki adaların bir film kulisi gibi huzurlu, kusursuz göründüklerini sanıyorum.

Kostya'nın gözlerinde bu resimleri gördüğümü sanıyordum, bunları onun gözlerinde aradım, izledim, hayatının geç bir dönemiydi, belki artık çok geç; fakat o zamanlar artık özür dileyecek bir şey kalmamasına rağmen, hem onun açısından hem de benim açımdan özür dilemek için çok geç olması nedeniyle anladım, çoğu şeyi anladım. Yeterince uzun bir süre oturup ölümü beklediği cehennemin ön odasında bu deneyimleri yaşamıştı. Ladoga Gölü'nde yaşadıklarından farklıydı, çok farklıydı, çaresiz ve korumasızdı, bunun pekâlâ bilincindeydi.

Belki de düşüncelerinde İda vardı, annesine gözüken ölüler gibi açık seçik, kim olduğu besbelli değil fakat yeterince belli. İçin için. Kafasındaki resmi tutup ona âdeta yapışıyordu. Ona hayatı söz veren bir ölüye... Sonra adamların bağırdığını duydu, sevinç çığlıkları, reaktörün nihayet soğuduğunu, en kötüsünün atlatıldığını, hayatta kaldıklarını söylüyorlardı. Evet, o anda böyle düşünüyorlar, ölümden kıl payı kurtulduklarına seviniyorlar, bir kez bu kadar yaklaşan ölümün onları elinden bu kadar kolay bırakmayacağını, onlar için her şeyin daha yeni başladığını bilmiyorlardı. Evet, sanırım çöküş o gün önlenemedi, yalnızca ertelenmiş oldu. Belki de İda, sevgilisine, kalbini bir daha kaybetmek için yeni bir şans tanımak istiyordu.

Bilmiyorum. Belki böyleydi, belki de değildi fakat şunu kesinlikle söyleyebilirim ki, Brilka, Kostya'nın gözlerine kazınan o dehşet hayatının sonuna değin orada kaldı; o dehşeti görebilmek için yalnızca yeterince derinlere bakmak gerekiyordu, çok derinlere.

Sonunda yakınlardaki bir denizaltı yardım sinyalini alınca mürettebat felaketten yirmi saat sonra tahliye edildi.

Moskova'ya ulaşınca tüm mürettebata, olanları herhangi bir şekilde dile getirmeyi yasaklayan bir açıklama imzalatıldı. Reaktörü soğutma çalışmalarında yer alan sekiz adamın hepsi kurtarıldıktan sonra altı hafta içerisinde öldü.

Büyükbabam Kostya Yaşi şanslıydı. Diğer hayatta kalanlarla birlikte daha sonra Viyana'ya gönderilip orada özel bir klinikte tedavi gördü. Saçları, vücudundaki tüm tüyleri döküldü. Bu nedenle, hastalığının sonuçları küçük Elene için de gözle görülür hale gelmeden önce, karısını telefonla arayarak Baltık Denizi'nde altı aylık bir tatbikat kapsamında görevlendirildiğini, Nana'nın Moskova'ya gelip kızlarıyla ilgilenmesi gerektiğini bildirdi. Elene'nin kayganalarını en çok çilek reçeliyle yemeyi sevdiğini eklemeyi de ihmal etmedi.

Hür cumhuriyetlerin yıkılmaz birliği,
Büyük Rusya seni bir araya getirdi!
Mücadele ile kuruldu halkların iradesiyle
Birleşik ve güçlü Sovyetler Birliği.
Sovyet Milli Marşı

Demokratik Alman Cumhuriyeti, bir tarafında sosyalist mutluluk ve Marksist kardeşliğin kutlanacağı bir duvardan haberi olmadığını iddia eder, Amerika Birleşik Devletleri, Sovyetler Birliği'ne dönük nükleer başlıklı orta menzilli füzelerini İtalya ile Türkiye'ye yerleştirirken, Kremlin, operasyon "Anadyr"a hız verdi. İki yüz bin tonun üzerinde askeri ekipman gemilerle Küba'ya gönderildi. Bunun için Sovyet donanmasının yarısı görevlendirildi. Orta menzilli füzeler taşıyan yük gemisi Omsk 8 Eylül 1962'de Havana'ya yanaştı. Amerikan casus uçakları, Küba'ya taşınarak füze mevzilerinin inşa edileceği izlenimini uyandıran Sovyet ekipmanlarının havadan fotoğraflarını çekti; yerleştirilecek füzeler Amerika'nın tüm büyük endüstri şehirlerini vurabilirdi. 21 Ekim'de Amerika'nın Küba deniz ablukası ilan edildi.

Bir gün sonra Kennedy kamuoyuna açıklama yaparak ABD ordusunu Defense Condition 3'e, yani en yüksek alarm durumuna geçirdi. Kruşçev'in füzeleri derhal geri çekmemesi durumunda Sovyetler Birliği'ni nükleer saldırıyla tehdit etti. Dünya nefesini tutmuş bekliyordu. Thekla ile Sopio, Christine ile Stasia'nın bahçesinde hiç kimse tarafından rahatsız edilmeksizin iskambil fallarını açmaya devam ediyorlardı. Stasia ise fal açan hayaletlere sessizce bakıyor; kendi kendine aklını mı kaçırdığını yoksa gerçekliğin şimdiye değin sandığından daha esnek mi olduğunu soruyordu.

Filtresiz sigaralarından birini yakarken her zaman cebinde taşıdığı altın saati yokladı. Dünyanın hiçbir füzesi onu nerede ve nasıl olursa olsun kızının yanına gitmekten alıkoyamazdı; Stasia aklından geçen bu düşünceden sonra hayaletlerin açtığı kâğıtlara bakmaya çalıştı. CIA'nın ele geçirdiği tüm kanıtlar, Kruşçev'in Castro ile anlaşarak ABD üssü Guantanamo'ya (evet, onlarca yıl sonra ABD'nin imajına büyük bir hasar verecek olan Guantanamo üssü) saldırmak üzere hazırlık yaptığını gösteriyordu.

Christine, Mika'yı okuldan almıştı, birlikte Sololaki'nin dar sokaklarında geziyorlardı. Mika çok sevdiği dondurmasını yerken Christine'ye heyecanla okulda yaptıklarını anlatıyordu. Geniş Kirovstraße'den aşağıya doğru inip Rustaveli Bulvarı'ndan yola devam ettiler. "Tiflis" oteline ulaştıklarında Christine durup gösterişli binaya baktı.

-Ne oldu, diye sordu Mika.

-Eskiden kocam burada sık sık akşam yemeği yerdi. Otelin ismi o zamanlar "Majestic"ti, bütün dünyanın kalburüstü insanları buraya gelince bu otelde kalırdı. Güzel bir yerdi burası.

-Onu çok özlüyor musun, diye sordu Mika, Christine'nin elini tutup.

-Yolumuza devam edelim, hüzünlü konulara vakit harcamaya gerek yok, öyle değil mi? dedi Christine, Mika'nın sorusunu göz ardı ederek.

Kostya, Viyana'daki bir özel klinikte yatağında sola döndüğünde gözlerinin önüne kızının neşeyle gülümseyen yüzü geldi. Moskova'ya geri dönmek için can atıyor, kızının babasız büyümesini istemiyordu. Onun için, Elene için hayatta kalmak zorundaydı. Onu görmeden ölemezdi.

Küçük Büyük Adam'lar dünyayla oynamaya, bunu yaparken de neşeyle kahkahalar atmaya devam ediyordu. Bir Amerikan denizaltısı nükleer silahlar taşıyan bir Sovyet denizaltısına saldırınca bir atom savaşı kıl payı önlenebildi. Saldırıyı takip eden saniyeler, tüm dünyaya asırlar gibi geldi. Washington'da gizli bir toplantı yapıldı. Bobby Kennedy, Kruşçev'in talebini kabul etti, aynı gece Kruşçev füzelerin Küba'dan kaldırılması talimatını verdi.

Elene rüyasında babasını görünce onun adını bağırarak uyandı. Nana, kızının korkularını dağıtmak üzere onun yanına uzandı fakat fayda etmedi. Giorgi Alania'ya telefonla ulaştığında Kostya'nın sesi umut doluydu, telefon görüşmeleri giderek seyrekleşmişti.

-Hayatta kalmayı başardım. Şimdilik tehlike yok, eve dönüyorum. Elene'ye. Hayattayım, bugün doktorlar lösemiye yakalanmadığımı söylediler.

Alania meseleyi anlamıyor fakat içinden gelen bir ses konunun ciddi olduğunu söylüyordu; ayrıca telefonun Viyana'daki bir klinikten gelmesi tahminini güçlendirmekteydi. Fakat bu gibi konular telefonda görüşülmezdi.

-Birine söylemem gerekiyordu. Bunu birine söylemek zorundaydım, dedi Kostya coşkuyla.

Alania elinde olmadan Kostya'nın kız kardeşini düşündü, sesi geride kalan seneler içinde hayatının en güvenilir odak noktası haline gelen, *Summer of broken tears* isimli ikinci albümünü daha yeni çıkarmış olan tanınmış şarkıcı (albümün *Summer* şarkısı, şu yeni, bilirsin, garip saçlı çocukların çıkardığı *Love me do* gibi daha dünyevi isimli şarkıyla yarışıyordu, Brilka).

Alania, büyükelçiliğin bürosundaki masasında gerindi. Kostya, şahsi dahili numarasını biliyordu. O zamanlar ona "yalnızca acil durumlar için" demişti. Şimdi ise bunu söylememiş olmayı, arkadaşının daha sık aramasını istiyordu. Kitty'nin gidişini takip eden günlerde daha düzenli konuşuyorlardı ancak çoğu zaman Alania arkadaşını arıyordu, her seferinde farklı telefon kulübelerinden. Her ikisi de kuralları gayet iyi biliyor, zaman zaman bunları kendi gereksinimlerine uyarlamak çok kolay olmasa da bunlara ve anlaşmalara uyuyorlardı.

-Hatta mısın?

Kostya'nın sesi Alania'nın düşüncelerini yarıda kesti.

-Evet, özür dilerim, söylediklerini düşünüyordum. Orada bulunmanın

sebebi her neyse, başardığın için ben de mutluyum. Sen her zaman bir savaşçıydın, hep de öyle kalacaksın.

Kitty, yatak odasındaki küçük hasır koltukta çıplak bir vaziyette oturuyordu. Banyodan suyun küvete aktığını duyuyordu, birazdan küvete girip kafasındaki düşünceleri, peşini bırakmayan kuşkuları defedecekti. Fred dört gecedir ortalarda yoktu, herhalde Amy'nin lavanta kokan yatağında uyuyordu veya Amy'nin finanse ettiği Hackney'deki yeni atölyesinde şüphe uyandıran tiplerle içki içiyordu. Kitty, Fred'e birlikte Viyana'ya gitmeyi teklif edip etmemeyi düşündü. Fred'in insanın suratına fırlattığı soğuk "Hayır"lardan korkuyordu. Mödling'den kaçarken annesinin kemere uzandığı geceden beri Avusturya'ya dönmemişti. Fakat Kitty, Fred'in orada bu şehrin lanetinden sonunda kurtulabileceğini umuyordu. Belki de Viyana, Andro ile kendisinin yaşanmamış rüyası olmaktan çıkacağı için.

Âdeta sürünerek banyoya gitti. Adımları ağırdı. Annesinin yüzünü hatırlamaya, zamanın onu nasıl değiştirdiğini hayal etmeye çalıştı. Nasıl tarif edilebilirdi ikisinin arasındaki bu zaman? Kurşun gibi ağır, buz gibi soğuk, metalik?

Köpüklü suya uzandı, çok sıcaktı fakat Kitty yanmayı hissetmek istiyordu. Fred'in olmadığı veya anonim dostunun uzun süre aramadığı zamanlar ona hayatı hatırlatan hiçbir şey yoktu. Sahneye çıkışları, Amy'nin coşkusu, şarkılarının elde ettiği küçük başarılar da fayda etmiyordu. Gözlerini kapattığında Doğu geri geliyordu. Batı, insanı ne kadar çabuk terk ediyordu, onu sürekli düşünmezsen yoktun; Kitty, sıcak suyun tenine dokunmasına dayandı. Fred'in Mödling'i teninden yıkanarak çıkaramadığı gibi o da Doğu'yu çıkaramıyordu. Doğunun bıraktığı izler yedi canlıydı. Kitty yaralarına baktı. Mariam da oradaydı, hep orada kalacaktı. Mariam ile oğlu. Doğu, insanı bir kez yakalayıp kucaklayınca, insanın genzine kaçınca orada kalıyordu.

Sürekli hiç düşünmeden / Uğursuz dudaklarımla /
Adını söylüyorum – sessiz bir rica gibi /
ve aşkın yeniden uyanmasını arzuluyorum.
Parnok

Nana, kocasının çalışma odasının kapısında, kocasıyla üniformalı meslektaşlarının konuşmalarına kulak kabartıp "atom, sanatoryum, cesaret madalyası" gibi kelimeler kulağına çarptığında Kostya'nın dönüşünün üzerinden daha bir hafta bile geçmemişti.

Elene henüz okuldan dönmemişti. Nana mutfağa geri giderek öfkesini bol suyla boğdu. Elene, babasının dönüşünü sevinç çığlıkları atarak kutlamış, tüm evi ayağa kaldırmıştı. Tiflis'e, üniversitesine, arkadaşlarına, hatta Stasia ile Christine'ye duyduğu özlemle yanıp tutuşan Nana, yenilgisini itiraf etti.

Baba kızın yeniden buluşmasından farklı olarak, Nana'nın kocasını karşılaması âdeta resmi kalmıştı. Dudaklara dikkatli bir öpücük, kısa bir kucaklaşma; elbette herhangi bir soru sormak söz konusu bile değildi. Fakat Nana meselenin Baltık Denizi'yle bir ilgisi olmadığını, Kostya'nın çok sevgili kızını bir tatbikat nedeniyle altı aylığına ona bırakmadığını tahmin ediyor, hayır, biliyordu.

Nana, Elene'nin evin kapısını açtığını, okul çantasını yere bıraktığını, terliklerini giyip mutfağa koştuğunu duydu (normalde ilkönce babasının çalışma odasına koşardı fakat yabancı sesleri duymuş, bunu yapmaktan vazgeçmiş olmalıydı).

Elene yaşına göre uzun boyluydu; kakao kahverengisi gözleri, vatan haini olarak damgalanan teyzesininkilere çok benziyordu. Teyzesi ile ilgili sorular sormak herkese yasaktı. Elene'nin beyaz çoraplı bacakları uzun ve güçlü, duruşu mum gibi dimdik, bakışları düşünceli ve kuşkucuydu. Saçları, başını bir bere gibi kapsayacak şekilde kısa kesilmişti. Ellerini yıkayıp Lyuba'nın onun için neler pişirdiğini öğrenmek üzere tencerelere baktı. Annesine, kendisiyle birlikte yiyip yemeyeceğini sormaksızın, hoşnut bir tavırla gazocağını yaktı.

Nana başına buyruk kızını izlerken kızının hareketlerini itici bulmasını engelleyemedi. Son aylarda Elene'nin sempatisini kazanmak için ne kadar uğraştıysa da, kızının, etrafına ördüğü demirden duvarı yıkamamıştı; Elene, tam anlamıyla, babasının kusursuz kızıydı.

Kostya geri geldiğinden beri Nana fuzuli olmuştu; Elene ile yalnız başına olduğu bu uzun ayların hiçbir yarar sağlamaksızın geçip bittiği ger-

çeği, Nana'nın teslim bayrağı çekmesinin belirleyici nedeniydi. Elene onu bağışlamamış, kalbini ona yeniden açmamıştı. Moskova'yı annesiyle birlikte güneye doğru terk etmeyecekti.

Nana kızına baktığında bir tarafın lehine, anne babasından birinin lehine karar vermenin kızı için hiç de kolay olmadığını anladı, Elene maalesef Kostya'yı seçmişti. Fakat Elene'nin kendisinden çok Kostya'ya benzediği doğru değil miydi? Belki de Elene bu nedenle ailedeki garip kadınları değil, babasını örnek almayı daha doğru bulmuştu.

Kızının sevgisini, sempatisini kazanmak için yıllar boyunca verdiği mücadelede aklına gelen ürkek tahminlere, Kostya'nın sırlarına dair önsezilere, kızıyla birlikte kocasının dünyasında geçirdiği bu altı ay süresince kabul etmek zorunda kaldığı incitici gerçeklere rağmen dönüş yoluna yalnız başına çıkmak Nana'ya şaşırtıcı derecede büyük bir acı verdi. Kostya iki hafta daha erken dönseydi, evliliklerinin ne kadar kötü bir durumda olduğunu belki görmek zorunda kalmazdı. Şimdi ise ruhsuz, çaresiz bir vaziyette mutfakta oturmuş gözyaşlarıyla boğuşurken, hâlâ kendisini bunun Elene'nin suçu olmadığına, kızının ondan öç almadığına, ona verdiği acının çocukluğundan, saflığından, masumiyetinden kaynaklandığına inandırmaya çalışıyordu.

Bunun iki hafta öncesinde Elene bir gün yine hiç durmadan Kostya'dan bahsetmeye başlamıştı. Nana içinde bir öfkenin yükselmeye başladığını hissetti; kendine haksız davranıldığını, öz kızı tarafından manipüle edildiğini düşünüyordu. İçinden onun yüzüne haykırmak, hiçbir suçunun olmadığı bir durum yüzünden onu cezalandırmaya son vermesini, hak ettiği saygı sevgiyi gösterirken bunu yalnızca göstermelik hareketlerle yapmamasını söylemek istiyordu. Elene yine dürüst, inatçı, çabuk köpüren, hayat dolu, gerçek yüzünü göstermeli; yine dikkafalı, gürültücü, yerinde duramayan, bildiğini okuyan, sevgi delisi bir kız olmalıydı. Olmalıydı ama... Nana sessiz kaldı, ağzına birbiri ardına çikolatalı şekerler atarak Elene'nin televizyonda her akşam büyük bir keyifle seyrettiği İyi Geceler programına baktı.

-O kadar çok şeker yeme, dedi Elene gözlerini ekrandan ayırmaksızın aniden.

Tam o anda ağzına bir şeker atmış olan Nana buz kesildi, şekeri dişleriyle kırmaya cesaret edemedi. Kendisini mahcup, kızı tarafından aşağılanmış hissediyordu. Sanki bu yetmezmiş gibi, Elene sözlerine devam etti,

-Babam daha ince, ayrıca rujlu ve parfümlü kadınlardan hoşlanıyor.

Ekrandaki çizgi filmde çok uzun kulaklı bir köpek neşeyle şarkı söylüyordu.

-Nereden biliyorsun bunu, diye sordu Nana buz gibi bir sesle.

-Biliyorum işte.

-Peki nereden?

Nana'nın sesi yükselmişti. Bu arada şekeri yutmayı nihayet başarmıştı.

-Bazen ziyaretçileri oluyor, dedi Elene sakin bir sesle; sanki okulda geçirdiği bir günü anlatır gibiydi; bunu yaparken gözlerini ekranda kulaklarını oynatarak melodik bir şekilde "hav hav" sesi çıkaran köpekten ayırmadı.

-Burada mı? Ziyaretçiler buraya mı geliyor?

-Başka nereye olacak, babamın evi burası.

Elene elini dar gazete sehpasının üzerindeki şeker kâsesine uzattı.

-Peki, bu ince ve kırmızı rujlu kadınlar nasıl kadınlar?

Nana sesini kontrol etmeye çalıştı. İçinden bağırmak geliyordu.

-Yani işte öyle ince, kırmızı dudaklı, tüylü paltolar giyen kadınlar. Güzel kokuyorlar. Bazen bana da hediye getiriyorlar.

-Aha. Demek sana hediye getiriyorlar.

-Evet.

Elene şekeri jelatininden çıkarıp büyük bir hevesle ağzına attı. Ekranda uzun kulaklı köpeğe, paytak paytak yürüyen bir ördek katılmış, köpeğin "hav hav"larına kendi "vak vak"larını eklemişti.

-Ne gibi hediyeler?

-Anne, televizyon seyrediyorum.

-Ne gibi hediyeler?

Nana sesine hâkim olmak için büyük bir mücadele veriyordu.

-Oyuncaklar. Veya bir boyun atkısı. Eldiven verdikleri de oldu.

-Peki burada ne kadar kalıyorlar?

-Bilmem. Uzun değil. Bazıları tekrar geliyor, bazıları gelmiyor. Bak, bu ördeğin adı Gaston, ben en çok bunu seviyorum.

Ağzı çikolatayla dolu olan Elene neşeyle ciyakladı.

Yüksek misafirler nihayet gitmişti. Kostya hepsiyle el sıkışarak vedalaşmış, beyefendiler çok ciddi, önemli bir görüntü sergilemişlerdi. Kostya da kendisini bu rolde görmekten hoşlanırdı. Nana, Elene'yi her zamanki gibi yatağa götürdü. Lyuda'nın izinli günüydü. Kostya çalışma odasına geri çekilmişti.

Kostya değişmişti. Daha zayıf ve güçsüz görünüyordu. Nana ona artık neredeyse hiç bakamıyordu çünkü Kostya'nın geri dönüşünden beri kafasında yalnızca Elene'nin sözleri vardı: Babam daha ince, rujlu ve parfümlü kadınlardan hoşlanıyor.

Nana banyoya gitti. kendine uzun uzun baktı. Yüzü, sıkıntılarını dışa vurmuyordu. Son yıllarda aldığı kilolar, yüzündeki içten, sevecen ifadeyi değiştirememişti. Elmacık kemikleri hâlâ sivri ve yüksek, alnı pürüzsüz, gözleri berraktı. Son derece mutsuz bir kadın gibi gözükmüyordu. Yüzü, evlilik içinde yalan söylemeyi öğrenmişti.

Dolaptan banyo çantasını çıkardı, içinden neredeyse hiç kullanmadığı kırmızı bir ruj aldı, dudaklarını kırmızı rujla boyadı, kumral, gür saçlarını tarayıp tepesinde güzel bir topuz haline getirdi. Sonra yatak odasına gidip en göz alıcı elbisesini seçti; elbise, cüretli bir dekolteye sahipti, gözlerini vurgulayacak deniz mavisi bir renkteydi. Kalça kısmı biraz dar gelmekle birlikte bugün için idare etmesi gerekiyordu. Bir kartonun içinde hiç dokunulmadan kenarda öylece duran topuklu ayakkabılarını ayaklarına geçirdi; başka topuklu ayakkabısı yoktu. Bunları o zamanlar "soğuk deniz"de, koca-

sının onu çekici bulmadığını anladığında satın almıştı.

Ardından giysilerini toparlayıp bir bavula doldurdu.

Çalışma odasının kapısını tıkladıktan sonra bir yanıt beklemeksizin içeriye girdi. Kostya, masa lambasının zayıf ışığında dosyaların üzerine eğilmiş oturuyordu. Masanın üzerinde Başkomutan'ın bir büstü, büstün yanında ise Elene'nin çerçeveli fotoğrafları duruyordu.

Kostya, Nana'yı böyle görünce irkildi. Nana çoktandır onun için süslenmemişti. Normalde Kostya işi olduğunu belirtip Nana'yı odadan çıkartırdı fakat Nana'nın görünüşü ona bunun bu sefer o kadar kolay olmayacağını anlatmış olmalıydı. Masanın yanındaki küçük komodinin üzerinde yarı dolu bir votka şişesiyle üç bardak duruyordu. Göründüğü kadarıyla Kostya arkadaşlarıyla bir kutlama yapmıştı.

Nana, hiç sormadan şişeye uzanarak kullanılmış bardakların birisini ağzına kadar doldurdu. Kostya, tam dudaklarını aralayıp bir şey söylemek üzereydi ki, Nana'nın bardağı dudaklarına götürüp bir yudumda başına diktiğini görünce dudaklarını tekrar birleştirdi.

-İhtiyaç duyduğun insan muhtemelen ben değilim. Seninle ilgili yanıldığım için üzgünüm, Kostya. Ama bu senin suçun değil. Haklıydın, ben uykumdan uyanmak istemiyordum. Fakat gördüğün gibi artık uyandım. Hatta o kadar fazla uyandım ki bazen bir daha uyuyamamaktan korkuyorum. Şayet istersen boşanabiliriz. Benim için fark etmez. Fakat benimle evli kalmak istiyorsan bazı konuları düzene sokmalıyız. Bu bağlamda benim isteklerimi de göz önünde bulundurman gerekecek.

Nana bardağını tekrar doldurdu, kocası hiçbir şey söylemediği için sözlerine devam etti,

-İlk olarak, Elene'nin önünde bundan böyle otoritemi kesinlikle sorgulamamanı, beni küçümsemeye, üniversitemle dalga geçmeye, eğitim metotlarımı eleştirmeye, Elene'yi siz ikiniz için yeterince iyi olmadığıma inandırmaya son vermeni istiyorum. Evet, ikiniz için diyorum, çünkü ben yedekte oturmuş seyrederken siz ikiniz bu arada gerçekten de bir takım oluşturmuşsunuz. Bunların sona ermesi gerekiyor. Derhal!

İkincisi; kızımın yaşadığı eve bundan böyle asla bir fahişe –kabalığımı hoş gör– getirmemeni istiyorum. Ne istiyorsan yapabilirsin fakat Elene'nin bunları fark etmemesini sağlamak zorundasın. Şimdi sana karın olarak değil, bir arkadaş olarak küçük bir sır vereceğim, Kostya: Sana o denli çekici gelen, karşılarında Don Juan rolünü oynadığın tüm o sarışın ve esmer melekler, rollerini ustalıkla yerine getiren birer artistten başka hiçbir şey değiller. Sana, ihtiyacın olduğunu sandığın bu hissi vermekten başka hiçbir şey öğrenmediler. Sihirli olduklarına, seni büyülediklerine inanmanı sağlıyorlar, yatakta inlerlerse bunu duymak istediğine inandıkları için yapıyorlar, haklılar da zaten, sen bunları duymak, görmek istiyorsun. Tam da bunları. Dobralığımı bağışla fakat artık senin hoşuna gitmek zorunda değilim. Düşündükçe seni anlamakta daha fazla zorluk çekiyorum, Kostya, bu kadar çok sayıda kadının arasında büyüyen birinin kadınları bu kadar az tanıma-

sını anlayamıyorum. Ülken için daha ne kadar çok kahramanlık yaparsan yap, göğsüne daha kaç tane madalya takarlarsa taksınlar, sen kadınların karşısında hep zayıf kalacaksın, Kostya, çünkü görüldüğü gibi sen kadınlarla arkadaş olmayı öğrenmemişsin, bu çok üzücü.

Evet, beni Elene'den uzak tutmakla kendine bir iyilik yapmadığını anlaman gerekirdi. Neden biliyor musun? Çünkü ben sana bakınca bir arkadaş görüyordum. Seni seviyordum da. Evet, seviyordum, bu lanet olasıca aşkın ne anlama geldiğini seneler boyunca bilmesem, anlamasam da seni seviyordum. Arkadaş olabileceğimizi umdum, evet, partner olamadığımıza göre en azından bunu umdum. Fakat sen bana yalan söyledin, tek amacın benim irademi kırmak, beni küçültüp itaatkâr kılmaktı çünkü sen başka türlüsünü bilmiyor, istemiyordun çünkü senin tatlı, kafalarının içi boş bebeklerin de iradesiz, itaatkâr ve basitti, öyle değil mi? Yalnızca seni hoş tutmak için yaratılmışlardı. Ben sana direnç göstermeye, sana boyun eğmeyi reddetmeye başlayınca, bana karşı sessiz bir savaş ilan edip en değerli saydığım şeyi –ortak çocuğumuzu– elimden almaya başladın. Kendi kendine hayatının en büyük tuzağını kurduğunu anlamadın. Burada geçirdiğim süre boyunca berbat bir başarısızlığa uğrayıp hep senin gölgende kaldığım için, kızımızın günün birinde bize sırtını döneceğini biliyorum. Neden böyle olacağını bilmek ister misin? Çünkü kızımız bir kadın olacak, seninle birlikte geçirdiği seneler boyunca senden öğrendiği gibi içi boş bir bebek değil, kanlı canlı gerçek bir kadın. Günün birinde artık daha fazla dayanamayacak, bu kılıfı parçalayacak, bu küçük yaşlarda onun sırtına bindirdiğin bu yükler için seni cezalandırmaya girişecek. Anadilinde konuşurken o kahrolası Rus aksanını duyduğumda bile midem bulanıyor...

-Bunun konuyla ne ilgisi var, diye kekeledi, karısının tüm monoloğu boyunca şaşkın bakışlarını ona dikmiş olan Kostya.

-Üçüncüsü, benim lafımı kesme! Bunu artık asla yapma! Dördüncüsü, dokuzuncu sınıfı bitirdikten sonra Elene'yi Tiflis'e geri götüreceğim. Bu, tartışmaya açık bir konu değil. Yalnızca şimdiden hazırlıklı olman için söylüyorum.

Kostya aniden doğrulup votka şişesine uzandı.

-Boşanmaya onay vermeyeceğim.

-Tamam, bunu tahmin etmiştim. Şayet taleplerime evet dersen bunun karşılığında sana sadık bir eş olmaya devam edeceğime; adına, konumuna zarar verecek hiçbir şey yapmayacağıma söz veririm. Kızının sana duyduğu hayranlıktan şüphe etmene de hiç gerek yok, kesinlikle aranıza girmeyeceğim. Ayrıca yarın eve uçuyorum. Burada daha fazla kalmamın gerekli olduğunu sanmıyorum.

Keşke başka bir kader için sıraya girebilsem...
Pugatşova

-Oğlanı bozuyorsun, dedi Stasia ılık bir ekim gününün öğleden sonra; Mika komşu çocuklarla futbol oynamaktan kaçınmış, boğazının ağrıdığı bahanesiyle Christine'nin yatağına kaçmıştı.

Christine mutfakta oturmuş tığ ile bir masa örtüsü örüyordu. Stasia kapının eşiğinde, ayağında kirli bahçe çizmeleri ile üstünde kendine en az iki beden büyük gelen paçaları kıvrılmış eski bir pantolon olmak üzere duruyor, somurtkan bir yüz ifadesiyle kız kardeşini süzüyordu. Stasia altmış yaşından sonra küçülmeye başlamıştı; giderek narinleşip inceliyor gibiydi, sekseninci yaş gününde küçük bir kız çocuğunun görünümünü alacaktı.

-Ne oldu yine?

Christine sinirliydi, gözlerini örgü işinden kaldırmadı.

-Onu ne hale soktuğunun farkında değil misin? Oğlan daha şimdiden yaşlı bir adam gibi davranıyor. Diğer çocuklarla hiç oynamıyor, hep ciddi, sürekli seninle birlikte. Bu onun için hiç iyi değil. Babası bile şikâyet etti, oğlunun...

-Ne demek istiyorsun?

-Artık küçük bir kız çocuğu olmadığını, oğlanın yaşıtlarıyla vakit geçirmesi gerektiğini demek istiyorum.

-Artık yirmi yaşımda olmadığım için bir mumya gibi davranmak niyetinde değilim.

-Tanrım, Christine, o küçük bir çocuk.

-Ben ona ihtiyacı olan her şeyi vermeye çalışıyorum. Mika mutlu. Benim için önemli olan da bu.

-Sen ona onun ihtiyacı olduğunu sandığın şeyi veriyorsun. Fakat onun başka şeylere ihtiyacı var. O bir oyuncak değil. Ayrıca bir kız da değil, bu durum ona kesinlikle iyi gelmiyor.

-Benim bir çocuğu onun mutlu olmasını sağlayacak şekilde eğitmemi kıskanıyorsun, yalnızca kıskanıyorsun; sen...

Christine sesini yükseltmişti. Masa örtüsünü elinden bırakıp kız kardeşine kızgın bir bakış fırlattı.

-Sen hâlâ şımarık bir veletsin, Christine, gerçekleri göremeyen, nazlı, budala bir velet. –Stasia küçük kız kardeşinin öfkeli bakışına aynı sertlikle yanıt verdi. –Yaşlanıyorsun, bunu artık kabul et, kendine başka bir tatmin ara!

Stasia bu sözlerden sonra, arkasında ıslak toprak izleri bırakarak bah-

çeye çıktı.

Christine kızgındı; ablası neden hep böyle espriden anlamaz, sert olmak zorundaydı? Evet, Mika'nın tam bir hayalperest olduğu doğruydu, ilk geldiğinde kendisini çok yalnız hisseden zavallı, ürkek çocuğu çok fazla şımartmış olması, gelecekte kendi ayakları üzerinde durabilmesi için belki iyi bir strateji olmayabilirdi.

Gerçi Mika'nın hatları babasınınkilerden daha kabaydı fakat bunlar günün birinde çok çekici bir erkek olabileceğine işaret ediyordu, en azından erkeklerde bilek gücünü tercih eden kadınlar için. Mika, etrafına bedensel güçle sağlıklı bir ayakta kalma kudreti yansıtıyor, yalnızca büyük, gökyüzü berraklığındaki gözleri içindeki çocuksu kırılganlığı dışarı vuruyordu. Dış görünüşü, insanları aşırı utangaçlığı, yabancılara karşı duyduğu ürkeklik, edebiyat sevgisi, bedensel olan her şeye hissettiği nefretle ilgili olarak yanıltıyordu. Saatlerce avuçiçinde bir böcekle bahçede oturup kuşlara kulak kabartabilmesi, onu yaşıtları arasında çok da popüler yapmadığı doğruydu. Fakat yine de belaları kendisinden uzak tutmakta kötü sayılmazdı, dış görünüşü kesin bir saygı uyandırıyordu.

Christine'nin aklına, Mika'nın yaz tatilinden geri döndüğünde ne kadar mutlu olduğu geldi. Pek ince duygulu olmayan annesiyle içkici babasının önünde artık güçlü rolü oynamak zorunda olmadığı için rahatlardı. Eski gramofondan çıkan seslere kulak kabartırken, Christine dinledikleri arya hakkında bir şeyler anlatırken veya yastığının üstüne en sevdiği romanlardan birisini koyunca, onunla birlikte dondurma yemeye gidince, her köşe, her sokak hakkında anlatacak hikâyeler bulunca ne kadar sevinirdi.

Bunun neresi yanlıştı? Bunları neden yapmaması gerekiyordu? Christine'nin gözünden, Mika ile birlikte bahçede bir kitabın veya bitkinin üzerine eğilmiş bir vaziyette otururlarken, Nana'nın onları nasıl büyük bir dikkatle izlediği de kaçmamıştı. Bu kadın Moskova'dan döndüğünden beri çevresini korkutucu bir pragmatizmle gözlemliyordu. Christine başlangıçta Nana'nın moralsizliğini, kızına duyduğu özlemle açıklamıştı fakat artık içinde ona karşı yalnızca kızgınlık hissediyordu. Kocasının peşinden Rusya'ya gitmemekle hata etmişti; şayet gitmiş olsaydı Kostya ile ilişkisi bu kadar soğuk, bu kadar mesafeli olmaz, kocasını Rusya'yla, soğuk denizle, devlet sırlarıyla, her şeyden önce de başka kadınlarla paylaşmak zorunda kalmazdı. Fakat zaten Kostya ile ikisi uyumlu değildi. Yeğenini çok iyi tanıdığı için bunun böyle olduğunu rahatlıkla söyleyebilirdi. Nana en baştan beri Christine, özellikle de Mika ile arasına belli bir mesafe koymuştu, kalbini oğlana çok fazla açmaktan korkuyor gibiydi.

Kitty'yi düşünmek, Stasia'da son iki yıldır sabit bir fikir, çıkış yolunu bulamadığı bir zindan halini almıştı. Bu düşünce onu zaten olduğundan da fazla keyifsiz, sinirli, dalgın kılıyor, uykusunu çalıyor, kütüphanedeki çalışmasında dikkatsiz davranmasına yol açıyordu.

Kitty'yi görmek zorundaydı. Aksi halde günün birinde artık yataktan

kalkmayacak, Sopio ile Thekla'nın gelip onu elinden tutarak Şeria Nehri'nden –böyle bir nehir varsa– geçirmesini bekleyecekti; bundan emindi. Bunu hissediyordu, kızını en azından bir kez kollarının arasına almazsa yakında öleceğinden hiç kuşku duymuyordu.

Böylece kızıyla sohbet etmeye başladı. Dudakları onun için sessizce kelimeler oluşturuyor, ona gıdasına dikkat edip etmediğini, yabancı memleketlere katlanıp katlanamadığını, yaşadığı ülkenin nasıl bir yer olduğunu soruyor, kütüphanede geçirdiği günlerden, Elene'nin annesinden uzak büyüdüğünden bahsediyor, Christine'nin çocukça inatçılığından yakınıyordu.

Geceleri donuk bakışlarını tavana dikerek Kitty'yi görmeyi nasıl başarabileceğini düşünüyordu. Fakat buna ilişkin senaryoların hiçbiri Kostya olmaksızın sonuca ulaşamıyordu. Annesiyle kız kardeşinin kaderini elinde tutan kara melek, aracı Kostya'ydı. Stasia ona ricada bulunmasının onu tehlikeye atacağını biliyordu. Fakat Kitty'yi başka nasıl bulabilirdi? Batı'nın, İngiltere'nin neresinde –şayet gerçekten orada yaşıyorsa– onu arayıp oraya nasıl gidecekti? Bir vatan haininin annesinin ülkeyi terk etmesine izin verilmezdi. Asla!

Christine ona destek olmuyor, kendisinden beklendiği gibi, Kostya'nın tutumunu onaylıyordu. Christine'ye göre, Kostya'nın sorumluluk gerektiren bir görevi vardı, bu görev sayesinde tüm aile koruma altındaydı, Kostya böyle bir riske giremezdi. Stasia'nın, Kitty ortadan kaybolduktan sonra geçirdikleri o sorgulamaları hatırlaması gerekiyordu; Kostya'nın konumu olmaksızın o sorgulamalar kötü bir sona varır, hastane ve kütüphane gibi kamu kurumlarında çalışmalarına izin verilmez, hatta belki de daha kötü önlemlerle karşı karşıya kalırlardı.

Seneler önce, şimdi hissettiği üzere başka bir hayat, başka bir dünyada kocası, daha sonra da oğlu için, yüzlerce kilometre seyahat ederek savaşın içinden geçmiş, Menşevik, Bolşevik ve hatta faşistlere karşı koyma cesaretini göstererek doğruyu yaptığına emin olduğu için hiç korkmamıştı. Kızı için aynısını neden yapmasındı ki? Tabii o zamanlar Rusya'ya yaptığı iki seyahatin istediği gibi sonuçlandığı söylenemezdi fakat o yolu göze almış, her şeyi denemiş, biraz garip, anlaşılması zor ve mantıksız olsa da, en azından harekete geçmişti. Belki o zamanlar kaybedeceği çok fazla bir şey yoktu, evet, bu doğru olabilirdi, belki davranışı kelimenin tam anlamıyla bencildi fakat bunun ne önemi vardı? Bugün olduğu gibi hiçbir şey yapmadan oturmak da aynı şekilde tehlikeli değil miydi?

Ondan başka hiç kimsenin görmediği bahçedeki ölülerin açtığı fallar bile Stasia'nın kasvetli düşüncelerini dağıtmaya yetmiyordu. Hayaletler ne zaman görünse onlara sırtını çeviriyor, bir kitap veya gazeteye yoğunlaşıyordu. Şayet ona yardım etmiyor, yol göstermiyor, iskambil kâğıtlarının haricinde hiçbir şeyle ilgilenmiyorlarsa ne yararları olabilirdi ki?

Fakat Kostya kış tatilinde Elene ile birlikte Tiflis'e gelip büyük bir yılbaşı eğlencesinin hazırlıklarına başladığında, Stasia, telaffuz edilemez meseleyi sonunda dile getirdi. Kostya'nın öfkesinden duyduğu korkuyu yenerek

kızının nerede olduğunu söylemesi için ona yalvarmaya başladı; Kostya bir bağlantı kurmalı, nerede ve nasıl olursa olsun bir buluşma imkânı sağlamalıydı.

-Kesinlikle mümkün değil.

Kostya'nın dehşetini fark etmemek imkânsızdı, sanki kendi sesinden korkuyormuşçasına eliyle ağzını kapattı.

Mutfakta yalnızlardı; Stasia, oğlunun pazardan yaptığı alışverişleri poşetlerden çıkartıp dolaplara yerleştirmesine yardım ediyordu.

-Yoksa delireceğim. Uyumayı başarabildiğim zamanlar sürekli rüyalarıma giriyor, işyerinde defalarca uyarıldım, sebebi...

Kostya işaretparmağını dudaklarının üstüne koyarak korkuyla etrafına baktı. Stasia'nın telaşla konuşup hiç yapmadığı üzere dertleriyle korkularını dile getirmesinin acınası bir yanı vardı. Kostya itiraz etmek, konuyu mümkün olduğunca çabuk kapatmak istiyor fakat derin bir üzüntü hissetmesine de engel olamıyordu. Orada öylece durmuş, sözlerini vurgulamak için elini kolunu sallayan Stasia narin, küçük, cinsiyetsiz, kaybolmuş bir çocuk gibi görünüyordu.

Durmayıp konuşmaya devam etmesi, Kostya'nın bu konuyu kolay kolay kapatamayacağını bilmesi sonucunda, Kostya, annesinin elini tutup onu masaya götürdü; kendini onun yanında aniden bir dev gibi hissetti, Stasia'nın omuzları çökmüş, yüzü solmuştu. Ağzının etrafındaki çizgiler derin, sıkıntı vericiydi. Kız kardeşinden farklı olarak boyamadığı saçlarındaki grilere rağmen yaşlı göründüğü söylenemezdi. Zamana karşı garip, kendine özgü bir şekilde direnen, ona dilini çıkartan biri gibiydi.

Karmakarışık konuşuyor, bir konudan diğerine, bir anıdan başkasına sıçrıyordu. Kostya'ya başını uzatıyor, onun gözlerinde çaresizce bir umut belirtisi arıyor, uzun zamandır yapmadığı üzere oğlunun ellerini tutuyor, suçlamıyor, onun gönlünü okşuyor, ona "oğlum" diye hitap ediyor, âdeta yalvarıyordu. Kostya bunalmıştı. Neyse ki yalnızlardı. Küçük çıplak domuz yavrusu, mutfak dolabının çekme rafı üzerine yatmış cansız, kederli gözleriyle onlara bakıyordu. Portakal, mandalina, hurma, kurutulmuş meyveler farklı kâselerin içinde dağlar halinde masayla buzdolabının üzerinde duruyordu. Yerde duran birkaç çantanın içinde şampanya şişeleri vardı.

Kostya yılbaşı eğlencelerini seviyordu. Mükellef yemekleri, bolluğu, yeni seneye girişi, televizyondaki görkemli yeni yıl konuşmalarını, ondan geriye doğru saymayı, havai fişek gösterisini, aile üyelerine hediyeler vermeyi seviyor; şu anda tam karşısında oturup biraz sonra leziz yemekler hazırlayacak olan annesinin, oğlunun daha kısa bir süre önce, artık böyle eğlenceler kutlayamama endişesiyle bir Batı kliniğinde ölümle yüz yüze bulunduğundan hiçbir haberi olmadığını düşünüyordu.

Bu düşünce katlanılır gibi değildi. Kostya klinikte, bir daha ayağa kalkıp kalkamayacağını henüz bilmezken annesine, onu koruyamadığı, ondan esirgeyip mahrum bıraktığı birçok şeye rağmen, kendisini doğurduğu için teşekkürünü dile getirmek, annesine bir mektup yazıp, genelde anne ile

oğul arasındaki mesafeyi korumak üzere ismiyle değil, çok eskiden olduğu gibi yine *deda* diye hitap etmek istemişti.

Annesine baktığında aralarındaki rollerin değiştiği hissine kapıldı. Sanki baba olan kendisiymiş de çocuk olan annesiymiş gibi. Sanki yaşı belirsiz, çocuksu bu kişiden bir insan meydana gelmiş gibi. Kız kardeşini düşündü, annesinin şimdi yeniden görmek için gözyaşlarına boğulduğu kız kardeşini.

Fakat aynı anda içinde bir öfkenin yükseldiğini de duyumsadı, saçlarını küt bir topuz haline getirmiş, donuk parıltılı gözleriyle ona bakan bu narin kadına karşı yükselen bir öfke. Çocukken bu kadının karşısında ne kadar sık çaresizlik içerisinde kalakalmıştı, yalnızca o mu, çok sevdiği kızı da aynı durumdaydı; kız kardeşiyle birlikte bu kadının karşısında pek çok kez ne yapacaklarını bilememiş, anneleri kendi iç dünyasına kaçarken onları o dünyaya almadığı için tökezlemişlerdi. Karmakarışık şeyler söylemeyen, yapmayan, herkesin beklediği gibi davranıp kolayca anlaşılan bir annelerinin olmasını ne kadar çok istemişlerdi, yani basit istekleriyle annelik içgüdüleri olan sade bir kadın. Stasia'nın gözlerindeki tanımadık bir alev onu ürkütürken, Kostya kendisine, şayet Stasia daha iyi bir anne olsaydı Kitty ile onun hayattaki yollarının değişip değişmeyeceğini sordu. Acaba Stasia'nın sevgisiyle ilgisi için birbirleriyle yarışmak zorunda kalmayıp bu mücadelede birbirlerini böylesine yıpratmazlar mıydı? Bu soruların bir cevabı var mıydı? Yoksa diğer tüm cevapları dışlayan bir cevabın varlığına inanmak çok mu basitti, her cevabın arkasında başka bir cevap, hep başka bir cevap, delirene kadar yeni cevaplar mı vardı?

Stasia ona Rusya seyahatinden, o zamanlar onun izini nasıl sürmeye çalıştığından bahsetti; Kostya kendine, bana bunları şimdi niye anlatıyor diye sorarken sevinmesi mi yoksa kızması mı gerektiğini bilmiyordu.

Üzgün müydü? Vicdan azabı mı çekiyordu? Olanları sorguluyor muydu? Kitty'nin akıbetiyle ilgili hiç kafa yorduğu oluyor muydu? Sanmıyorum, kendine bu soruları yasakladı. Çünkü cevapların hiçbirine inanmıyordu. Mümkün olan tek nihai cevap yaşamdı, yaşamın sürdüğüydü.

Kendi dünyasında hapis bir gölge olan annesi, karşısında ağlarken onun bileğini tutuyordu; Stasia bir zamanlar Christine gibi bir peri de değildi. Kostya gözyaşlarına dayanamıyordu. Annesinin üzerinde egemen olmak istemiyordu; belki de gücü sevmeyi öğrendiğinden beri ilk kez onu bir yük olarak hissetti, annesinin gözyaşları üzerine karar verecek bir konumda olmak, onun acılarıyla uğraşmak istemiyordu. Fakat bu mümkün değildi. İsteseler de istemeseler de herkes iç içe geçmişti, birbirinden ayrılması imkânsızdı; ailenin hikâyesinde, yaşam devam ettiği sürece hiçbir şey son bulmuyordu. Son gibi görünen durumdan önce, hep başka çıkış yolları, dönüşler, olanaklar açılıyordu.

Kostya başını önüne eğdi, annesinin elini dudaklarına götürdü, serin ve yumuşak teni hissetti; bağışlanma imkânını hissetmek, kendisi ve ortak hikâyeleri için başka bir olasılığın göz önünde bulundurulabileceğini görmek güzeldi. Hikâye artık değiştirilemese, barış korunamasa, yeni bir baş-

langıca inanmak mümkün gözükmese de, bunu tahayyül etmek bile huzur verici, yatıştırıcı, birleştiriciydi.

Annesi konuşmasının sonunda Kostya'nın doğumuyla doğum sancılarına geldiğinde, Kostya, bu duygusallığa izin verdiği, konuşmayı daha en başında kesip alışverişten getirdiği gıda malzemeleriyle ilgilenmediği için kendisine lanetler yağdırdı. Fakat artık çok geçti, bir anlığına da olsa duygularına esir olmuştu; şimdi bunun sonuçlarına katlanmak, bu duygusal anne-oğul monoloğunu sonuna kadar dinlemek zorundaydı.

-Evet, dokuz saat, sancılar tam dokuz saat sürdü. Sen daha o zamanlar çok büyüktün, dört kilodan fazla çekiyordun, ıkınacak gücüm kalmamıştı...

-Stasia, lütfen.

Daha fazla dinlemek, bu kanlı ayrıntıları duymak istemiyordu.

-Ve ebe...

-Stasia!

-Ikın ıkın diye bağırdı, o anda bayılacağımı sandım.

-Tamam, yeter. Düşüneceğim. Sana bir söz veremem fakat kızınla ilgili konuyu düşüneceğim.

Telefon çaldığında, Kitty, Fred ile odanın ortasında sarmaş dolaş bir vaziyetteydi, bir anlığına mutluluğun önündeki tüm engelleri aştığını düşünmüştü. Fred ile dans etmiş, kocaman hoparlörlerden kendi sesi gelirken, koyu renkteki parke zeminin üzerinde koştururken vücudunu şapşalca eğip büken kızıl saçlı kadına gülmüştü.

Bir önceki gece tartışmışlardı. İlk kez normalde Amy'nin ortak sevgilileriyle tartıştığı sertlikte bir tartışma yaşanmıştı. Kitty, bu ses tonuyla sesindeki, aslında yalnızca kendi bağımlılığıyla çaresizliğinin itirafı olan aşağılamayı asla arzu etmemişti. Kontrolünü kaybettiği, Fred'i ahlak anlayışı ile yaşam tarzına ilişkin düşünceleri nedeniyle suçladığı için utanıyordu. Kitty çaresizliği içerinde kendini berbat hissetmişti. Sevgilisini maruz bıraktığı o sorgulamalar, o ucuz, iğrenç, âdeta bayağı hakaretlerle tehditler... Amy'den farklı olarak, Kitty, Fred'i değiştirebileceğini hiç ummamıştı. Belki bunu hiçbir zaman istememişti de fakat aynı şekilde kendi mutluluğuyla memnuniyetini de, gizli tutulan bir aşkın ayaklarının dibine atılan küçük lokmaları gibi bu kadına bağlı kılmak istemiyordu. Fred kendini gaddar çapkın, acımasız egoist rolünde çok da ciddiye almıyormuşçasına Kitty'nin öfkesi geçene kadar beklemiş, sonra onu iltifatlara boğarak yumuşatmış; böylece tam da bu önkoşulsuzlukla güvenilmezliğin, sergilemeye muktedir olduğu en büyük özgürlükle sadakat olabileceğini de anlatmış olmuştu.

Kitty, Fred'in hiçbir romantizme sahip olmayıp her şeyi sekse indirgemesinden nefret ettiği gibi, buna asla alışamayacağını düşünüyordu. Fakat belki de ilişkilerini önkoşulsuz bir birliktelik olarak tanımlayıp kendilerini bir yatakla geçmişlerinin kötü anıları dışında hiçbir şey paylaşmadıklarına ikna etmek daha kolaydı.

Kitty sabaha karşı bitkin, sesi kısık bir vaziyette pes edince Fred onu

uzun bir yürüyüşe ikna etmiş, sonra haftada bir kurulan semt pazarından taze balık satın alıp leziz bir yemek yapmıştı. Kitty, Fred'in mutfakta küçük bir kız gibi kıkırdayarak büyük bir sabır ve tutkuyla çalıştığını, elinin altındaki baharatları tıbbi bir reçete hazırlarcasına ölçüp biçip tattığını kendi gözleriyle görmeseydi onun böyle bir yemek yapabileceğine asla inanmazdı.

Fred yemekten sonra *Summer of broken tears* plağını koyup her şarkıya ilişkin bir açıklama yapmıştı. Bir şişe şarabı bitirmelerinin, Fred'in bir *joint* çevirmesinin ardından, *Star collector*'ın eşliğinde dans etmek için havaya girmişlerdi; odanın içinde dönüp dururken bir yandan da *Let's pretend we are lovers and start to collect the stars* diye avaz avaz bağırıyorlardı.

Bu kızın içinde kaç kişilik var diye düşündü Kitty. Fred'in vücudunun ne kadar değişken, aldatıcı, şeffaf, bir nefesten oluşurcasına korumasız, güçsüz, erotizmden yoksun, sahiplenici, dominant olduğuna hep yeniden şaşırıyordu. Onunla tam bir gün boyunca, sonsuza değin dans edebilirdi.

Telefonun çalması Kitty'yi kendine getirdi. Kanepeye doğru sendeledi, kendini kanepenin üstüne bırakıp ahizeye uzandı. Karşıdaki daha "Alo" bile diyemeden onu sakin nefes alışından tanıdı. Anlaştıkları saatin dışında şimdiye değin hiç aramamıştı. Ne olmuştu acaba? Vücudu gerildi. Hayır, kötü bir haber olmasın, şimdi değil, lütfen diye geçti içinden.

-Size bir teklif yapacağım.

Dostunun sesi çok ciddiydi.

Kitty derin bir nefes aldıktan sonra Fred'e müziğin sesini kısması için bir işaret yaptı.

-Kötü bir şey olduğunu düşünmeye başlamıştım.

-Hayır, hayır. Bence gayet iyi bir teklif.

-Sesinizi duyduğuma sevindim.

Fred merakla Kitty'ye baktı. Onu ilk defa anadilinde konuşurken duyuyordu. Bir sanat eseri seyrediyormuşçasına büyülenmiş gibi baktı. Hattın diğer ucundan bir çatırdama duyuldu.

-Prag Komsomol Kulübü sizin bir konser vermenizi istiyor.

-Prag mı? Doğru mu anladım?

-Evet, öyle.

-Fakat olamaz, bu...

-Evet, evet. Birkaç gün içinde menajerinize resmi bir teklif gelecek. Sizin yerinizde olsam teklifi kabul ederdim çünkü orada...

Dostu sustu. Kitty'nin kalbi deli gibi çarpıyordu. O şehirle ilgili anılar yaralarla doluydu. Cesaretinin onu yavaşça terk ettiğini hissetti. İçinden dostundan kendisine katılmasını rica etmek geldi. Sonra birdenbire cümlesini tamamlamadığını hatırladı.

-Orada ne?

-Orada biriyle buluşabilirsiniz, yani...

Kitty bağırmamak için eliyle ağzını kapattı. Kostya mıydı o biri yoksa annesi veya Christine miydi? Belki Andro? Hayır, Andro olamazdı, ona asla başka bir ülkeye seyahat izni vermezlerdi. En kuvvetli ihtimal ağabeyiydi.

Ama fark etmezdi, her halükârda aileden, evinden, eski hayatından birisi olacaktı.

-Kim, diye seslendi, göğsüne yayılan sevincin coşkusuyla.

-Kuralları biliyorsunuz.

-Evet, evet, kuralları biliyorum. Teklifi kabul ediyorum, elbette ediyorum.

-Tahmin etmiştim.

-Sizi gerçekten sevdiğimi biliyor musunuz?

Kitty hafifçe gülmeden edemedi.

-Buna çok sevindim. Çünkü ben de duygunuzu paylaşıyorum.

Kitty telefonu kapattıktan sonra odasındaki her iki pencereyi de açıp serin havanın ciğerlerine nüfuz etmesine izin verdi. Fred mutfağa gitmişti, elinde bir bardak viskiyle geri geldi. Normalde sinirlenir, çok içtiği, sanki yaşamak için koltuk değneklerine ihtiyacı varmışçasına sürekli bir takım uyarıcılar kullandığı için onu uyarırdı fakat bu sefer umursamadı, hatta kendisi de içip sarhoş olmak, bu inanılmaz haberi kutlamak istiyordu. Yüzünü Fred'e dönüp onu kucakladı.

Çalışmak lazım, bunun haricinde Allah her şeyin belasını versin.
Çehov

Kostya, Elene'yi kendine suç ortağı yapmaması gerektiğini biliyordu çünkü öncelikle yıkılmış bir evliliğin ince işaretlerini doğru yorumlayabilmek için çok küçüktü; ve ikincisi de, nihayetinde o da bir kadındı. Ona sırlarını açması yanlış olmuştu. Elene'yi şimdi evliliğinin hüzünlü cam kırıklarının üzerinde elinden bırakmak zorunda kaldığı için kendisini suçluyordu. Disiplinli, mantıklı kızı için kadınların duygusal açıdan dengesiz, kaotik, düzensiz, ruh haline bağlı dünyasına geri dönmek tümüyle tehlikesiz olmayacaktı. Fakat Kostya, Elene'nin öfkesinin çok yakında çok güzel, zehirli bir çiçek gibi açacağını tahmin edemiyordu.

Ona, her fırsatta arayacağına, Moskova'da aldığı harçlığı göndereceğine, her tatili, zaman zaman kullandığı ibareyle "en iyi kız arkadaşıyla" geçirmek üzere kullanacağına, hatta Lyuda'nın reçetesine göre hazırlanmış kayganalar göndereceğine dair söz verdi. Kostya, Elene hiç karşı koymamasına, bağırıp çağırmamasına, hatta yanında hiç ağlamamasına rağmen kalbinin kırıldığını, kendisinin onu fuzuli olduğu, sevilmediği duygusuna karşı koruyamadığını biliyordu.

Elene'nin onuncu sınıfı bir Rus lisesinde mi yoksa bir Gürcü lisesinde mi okuyacağının kararı verilirken Kostya'nın söz hakkı olmadı. Nana ona telefonda Elene'nin konuşmasındaki yapay kibar aksandan bıktığını, seçkinlik şişinmesine artık kesin bir son verilmesi gerektiğini, Elene'nin Vera semtinde normal bir Gürcü okuluna devam edeceğini, okula yaya gideceğini açıkladı; on beş yaşındaki bir kız için özel bir taşıma servisi düzenlenmesi fazlasıyla abartılıydı.

Elene uysal ve kibardı, eve geri döndüğünde ailenin bütün kadınlarını sevinçle öptü, eğitim dilinin değişmesini yersiz bulmasına rağmen, seçkin bir okuldan alınıp normal bir okula gönderilmeyi annesinin hatırına kabullendi; on sekiz yaşına bastığı günden itibaren, yetişkinlerin ondan beklediği hiçbir şeyi yapmayacağına yemin etti.

Hiç görmediği teyzesinin eski odası yeniden alelacele boyandı, odaya yeni bir yazı masası koyuldu, Elene'nin elbiseleri için fazladan askılar temin edildi, Moskova'dan getirdiği pelüş hayvanlar yeni yatak takımının üzerine serpiştirildi.

Evin sakinleri ilk haftalarda Elene'nin sempatisini kazanmak için yarışıyor gibiydi. Yalnızca onun sevdiği yemekler pişiriliyor, ilginç bulduğu programlar seyrediliyor, Christine'nin aryalarının ev ödevlerini yaparken

onu rahatsız etmemesine özenle dikkat ediliyordu; ayrıca Mika, Elene'yi günlük programından mümkün olduğunca alıkoymaması için uyarılmıştı. Elene tüm bunları hissediyor, alaycı bir doğallıkla kabul ediyordu. Aile bireylerinin davranışları onu haklı çıkartıyor; kızlarının, torunlarının yerini ince duygulu bir çiftçi yamağıyla doldurmalarından kaynaklanan vicdan azabını kanıtlıyordu.

Mika, evin kızının geri döndüğünden beri cehennem acıları çekmekteydi. Eskiden çok doğal saydığı şeyler şimdi yasaklanmış, kimse ona Elene için bir kullanma talimatı vermemişti. Elene'nin, içinden çoğu zaman Batı müziği seslerinin geldiği odasının önünden ayak parmaklarının ucunda geçiyor, yemekte gelip yanına oturduğu zamanlar kıpkırmızı oluyordu.

Elene, sedef beyazı cilalı tırnakları, omuzlarına kadar uzanan tam simetrik kesilmiş saçlarıyla son derece özgüvenli ve sofistike görünüyor, sürekli "Tabii ki biliyorum. Niye sordunuz? Siz bilmiyor musunuz? Bizde, Moskova'da..." diye başlayan konuşmalar yapıyordu. Mika Elene'nin yanında kendini, onunla aynı havayı solumaya layık değilmişçesine küçük ve aptal hissediyordu. Sınıfının en sevilen öğrencilerinden biri olmayan Mika, Elene'nin, okula kaydını yaptırmasının hemen akabinde saniyeler içerisinde çevresine bir sürü arkadaş toplamasını kıskanıyordu. Sınıfın ineğinden liderine, hokkabazından güzellik kraliçesine varıncaya kadar herkes onun dostluğunu arıyor, okulun tüm öğrencileri bu sosyetik, çokbilmiş kızın yakınında olabilmek için birbirleriyle yarışıyorlardı. Elene belli bir azametle kimseye muhtaç olmama ruhu yansıtıyor, doğrudan Moskova'dan gelip dünyayı tanıyordu; ayrıca nadir bulunan plaklara sahipti, pop müziğini iyi biliyordu, keskin bir dili vardı, hiçbir zaman altta kalmıyordu, babası önemli bir kişiydi, her şeyden önce nasıl bir etki yarattığının farkındaydı.

Vera Tepesi'ndeki evde süren günlük hayat giderek normalleşiyordu. Bir yandan Stasia ile Christine işlerine giderken, Nana, bir yıl bekledikten sonra nihayet uzun zamandır umduğu dilbilimi profesörlüğünü alınca üniversite yaşantısı içine dalıp gitti. Elene'nin dönüşü başarıyla sonuçlanmış gibiydi. Tiflis'teki okula gayet iyi uyum sağlamıştı, Kostya'nın ödediği özel dersler sayesinde dil engelini aştı, Nana'nın başlangıçta korktuğu gibi Moskova'yı, babasını özlemiyordu.

Elene ile Mika, birbirlerinin yoluna mümkün olduğunca çıkmamak için, dile getirilmemiş de olsa birkaç kural üzerinde fikir birliğine varmışlardı. Okul yolu aynı olmasına rağmen hiçbir zaman birlikte yürümüyorlardı. Tüm ailenin mutfak masasında bir araya geldiği kahvaltılarla akşam yemeklerinde birbirlerinden mümkün olduğunca uzağa oturuyor, böylece sohbet etmek veya diğerinden masanın üzerindeki bir şeyi istemek mecburiyetinde kalmak gibi bir sorunla karşılaşmıyorlardı. Güzel havalarda bahçeye Elene tarafından el koyuluyor, buna karşın genç kız, Mika'nın yatak odasıyla çok sevdiği kütüphanenin bulunduğu birinci kata neredeyse adımını bile atmıyordu. Andro o kış her zaman olduğu gibi tatillerin başlangıcında oğlunu almaya gelince, Mika'nın, Tiflis'te yaşadığından beri ilk kez, bu şehirle evi

arkasında bıraktığına sevindiği hissine kapıldı.

Fakat Kostya'nın söz verdiği üzere kızıyla geçirdiği, hatta onu Bakuriani'de bir hafta boyunca kayak kaymaya götürdüğü kış tatilinin ardından durum değişti. Nana okula çağrıldı, Elene'nin sınıf öğretmeninden, kızının diğer kızları okulu asmaya, açık saçık davranışlarda bulunmaya tahrik ettiğini öğrendi; ayrıca öğretmenin verdiği bilgiye göre, kızlar tuvaletinin duvarlarına kömür kalemle Elene tarafından yazıldığı tespit edilen edep dışı sözler gösterildi. Nana, kızını korumaya aldı. Elene hep örnek bir öğrenci olmuştu; seviliyordu, çalışkandı, disiplinliydi; böylesi davranışlar kızına hiç uymuyordu.

Fakat bir sonraki hafta, Elene'nin pencere eşiğinde sigara izmaritleri bulunca, Nana, Elene'nin isyanının başlamış olabileceği şüphesine kapılıp kızıyla açık açık konuşmaya çalıştı. Elene her şeyi reddetti, çok sinirlendi, kapıyı annesinin yüzüne çarparak kapattı.

Elene ev hapsi cezası aldı. Nana işten dakikası dakikasına dönüp Elene'nin ev ödevlerini sıkı sıkıya kontrol ediyordu. Genç kızın en sevdiği yemekler yemek planından kaldırıldı, Stasia ile Christine'den Elene'yi dikkate almamaları istendi. Nana doğru yolda olduğunu düşünüyordu; Elene hakarete uğramış bir yüz ifadesiyle ortalıkta gezinmesine karşın kendisine verilen talimatlara uyuyordu.

Sonra günün birinde Elene okuldan geri dönmedi. Arkadaşları telefonla arandı, kimse nerede olduğunu bilmiyordu, alarm verildi. Nana, Mika'yı yanına alarak bütün öğleden sonra çevredeki sokakları dolaştı fakat Elene bulunamadı. Sınıf arkadaşlarından biri, Elene'nin arasının on birinci sınıflılarla gayet iyi olduğunu, belki "çocuk"lardan biriyle bir eğlenceye takılmış olabileceğini belirtti. Gerçekten de, hafif sarhoş olan Elene gece yarısından sonra, sanki hiçbir şey olmamışçasına sallanarak mutfağa girip sakin hareketlerle kendisine bir tavada yumurta pişirmeye koyuldu, söylediğine göre acıkmıştı.

Nana'nın sabrı taşmıştı, Kostya arandı, kızıyla yaptığı bir saatlik bir telefon görüşmesinin ardından Elene annesinden isteksiz bir tavırla ve mırıldanarak özür diledi. Nana'nın onu, bu kabul edilemez davranışlarını sürdürmesi halinde bir aylık ev hapsiyle cezalandırmakla tehdit etmesine rağmen, Elene pencereden bahçeye inip bütün gece boyunca eve gelmedi. Moskova'yla yeni, uzun bir telefon görüşmesi daha yapıldı; bu görüşme Nana ile Kostya'nın kavgasıyla sonuçlandı; Kostya, karısını, kızlarının geleceğini mahvetmekle suçladı.

Elene'yi dizginlemek mümkün değildi, gece kaçamakları âdet haline geldi. Elene ile okulun yeniyetme gençleri geceler boyunca eğleniyor, televizyon kulesinin altındaki kırda şarap veya bira içiyor, birbirlerine gitar çalıp şarkı söylüyor, dans ediyor, tüm cesaretlerini topladıkları anlarda öpüşüyorlardı.

Nana, Elene'nin penceresini demir bir parmaklıkla kapattırdı fakat

Elene bunu takip eden gece Christine, Stasia ve Mika'nın yatak odalarının bulunduğu birinci katın banyosundan bahçedeki elma ağacına geçti. Moskova'da yaptığı egzersizlerin sağladığı fitlikle daldan dala atladı, nefesini tutarak kalın bir dalın üzerinde oturup kaldı.

Christine'nin yatak odasında gecenin bu saatinde hâlâ küçük bir gece lambası yanıyordu, Elene yatağın üzerinde oturan iki siluet gördü. Bunlardan birisi Christine'ydi; beyaz bir peçe yüzünün sol kısmını kapatıyordu, üzerinde, omuzlarını açıkta bırakan beyaz bir gecelik vardı. Büyük teyzesinin yanında Mika'nın geniş omuzlarıyla güçlü yüz hatlarını tanıdı.

Üzerinde şapşalca bir pijama olan Mika, ona bir şeyler anlatan Christine'yi dinliyordu. Christine zaman zaman susunca, sanki dünyada kendilerinden başka hiç kimse yaşamıyormuşçasına birbirlerine bakıyorlardı. Daha sonra Christine, Mika'ya uzun saçlarını tarattı. Elene, bu manzarayı seyrederken iğrenme ile cazip bulma arasında garip bir hisse kapıldı, gözleri bu garip hissin etkisiyle aniden yaşlara boğuldu.

Ertesi sabah, Elene'nin sanki bir şeyden korkuyormuşçasına sürekli yere bakarak oturduğu kahvaltıda, Stasia neşeyle ve büyük bir mutlulukla, emekliye ayrılmasına çok kısa bir zamanın kaldığı bu günlerde, Prag'da düzenlenen bir kütüphanecilik toplantısına davet edildiğini açıkladı.

Stasia evden çıkınca Christine kanatlarını açıp kendisi için sıcak çikolata hazırlamaya koyuldu. Küçük Büyük Adam'ın ölümünden beri tehlikeli içeceği pişirmeye cesaret edememişti. Her ne kadar şeytana uyma dürtüsü çok büyük olsa da daha dikkatli davranmayı tercih etmişti. Fakat göründüğü kadarıyla endişeleri yine de yeterince güçlü değildi çünkü çikolatasını zevkle yedikten sonra, içinde çikolata artıkları kalan küçük çinko kabı mutfakta bıraktı. Böylece akşamın geç saatlerinde içecek bir şeyler almak üzere mutfağa gelen Elene, hiçbir engelle karşılaşmadan ocağın başına dikilip çikolatayı yemeye başladı. Kokunun Elene'ye tanıdık gelip gelmediğini veya küçük bir kızken Moskova'ya taşınmadan önce, annesi için pişirilen çikolatayı nasıl büyük bir hırsla midesine indirdiğini hatırlayıp hatırlamadığını bilmiyorum ama zaten bunun artık bir önemi kalmamış, Elene çikolatayı tatmıştı. Ama çikolatayı tadan yalnızca Elene olmadı çünkü Elene çinko kabı henüz bitiremeden Mika da mutfakta göründü. Elene'ye maruz kalma tehlikesine aldırmadan ocağa yaklaşmaya başladı, çikolatanın kokusu onu âdeta hipnotize ediyor, hemen yanı başında Elene'nin olduğunu bile unutturuyordu. Mika gece karanlığındaki kalın sıvıyı tadarken, Elene kendinden geçmiş bir vaziyette gözlerini kapatıp hiçbir itirazda bulunmadı.

Aslında Elene için iyi bir gün olmuştu. Annesiyle herhangi bir tartışma yaşamadan evden çıkmış, bundan çok daha önemli olmak üzere okulun arkasında küçük bir öpücüğün karşılığında kaçak halasının ilk plağını ele geçirmeyi nihayet başarmıştı. Babasının tabu ilan edilen kız kardeşiyle hep ilgilenmiş fakat sorularına hiçbir zaman dürüst bir cevap alamadığı için kendi başına araştırmalar yapmaya başlamıştı. Kitty Yaşi hakkında bulabildiği her

şeyi topluyordu: Eski aile albümlerinden aşırdığı fotoğraflar, Batı'ya kaçışından sonra Sovyet basınında çıkan kötüleyici yazılar, müziğinin ele alındığı yabancı müzik dergileri. Bunlar bile zor bulunuyordu, altın değerindeydi. Fakat gerçek bir plak karşısında hiçbir anlamları yoktu; gerçek bir plak, hayır, ucuz bir kopya değil, hakiki kabıyla birlikte yabancı orijinal baskı.

Eve dönüp de mutfak masasının üzerinde annesinin yazdığı notu görünce, mutluluğunun önünde hiçbir engel kalmamış gibi görünüyordu. Annesi, bir meslektaşının doğum gününe davetli olduğunu, gece yarısından önce gelemeyeceğini, Christine'nin gece mesaisine kalacağını, yemeği buzdolabına koyduğunu, ne zaman isterse ısıtabileceğini yazıyor, Elene'den bir yetişkin gibi davranmasını, aptallık yapmamasını, her şeyden önce de evde kalmasını istiyordu.

Elene'nin evde kalmakla ilgili herhangi bir sorunu yoktu, hemen odasına çekilip plağı büyük bir saygıyla pikabın üzerine yerleştirdi. Sonra yatağın üzerine oturup tanıdık melodiler söyleyen yabancı dili dikkatle dinlemeye başladı. Arada pencerenin önünde iki sigara içti. Plak bitince yeniden başa aldı, sesi açtı, İngilizce sözlerin en azından birkaç tanesinin anlamını tahmin etmeye çalıştı. İngilizcesi kötüydü fakat bu plak için, muhalif halası, saygı duyduğu anti kahramanı için İngilizcesini düzeltmeye karar verdi. Dalgın bir ruh halinde yatağın üzerinde kapalı gözlerle oturmuş, kulağa çok hoş gelen o kelimeleri dudaklarının arasında biçimlendirmeye çalışırken odanın kapısına vuruldu. Mika'nın evde olduğunu tamamen unutmuştu; kapıyı sinirle ardına kadar açtı.

Mika, gözlerinde Elene'yi deli eden o ürkek bakışla orada durmuş, bunun ne müziği olduğunu soruyor, müzik sesinin çok yüksek olduğu için kulağına geldiğini, çok beğendiğini söylüyordu. Elene bir an için onunla dalga geçmeyi, The Doors veya Jimi Hendrix çaldığını söylemeyi düşündü, Mika yeni müzikten hiçbir şey anlamıyor, sürekli Christine'nin ağdalı aryalarını dinliyordu. Fakat Mika kapının eşiğinde o kadar acınası bir görüntü sergiliyordu ki, Elene bu düşünceyi kafasından silerek Mika'yı odasına davet etti, bunu daha önce hiç yapmamıştı.

-Bu benim halam. Batı'da bir yıldız. Resimleri en büyük dergilere basılıyor, herkes onu tanıyor.

-Kim olduğunu biliyorum, dedi Mika olağanüstü kalın sesiyle, sonra yeniden Kitty'nin gitar akortlarına kulak kabarttı.

-Nereden tanıyormuşsun halamı, diye sordu Elene yapmacık bir bıkkınlık içerisinde.

-Bir zamanlar babamla birlikteydi.

Elene afalladı, sigara içmek üzere oturduğu pencere eşiğinden yere atladı.

-Bu saçmalık da ne demek oluyor şimdi?

-Bu konu hakkında hiç konuşmuyor. Fakat onun bir fotoğrafını saklıyor. Ayrıca halanın Sibirya'ya yazdığı mektupları da.

Elene saniyelerce hareketsiz kaldı. Kafasındaki kaosu yatıştırmaya ça-

lıştı. Bunları kendisi niye bilmiyordu? İçindeki farklı olma dürtüsü, protestoda bulunup ilgi çekme arzusu, ipucu arayışları şu anda o kadar aptalca geliyordu ki. Bir şeyi öğrendiğini, kendi çabalarıyla keşfettiğini sanmış fakat bunun, gerçeğin yarısı, madalyonun yalnızca bir yüzü olduğu ortaya çıkmıştı. Çıldırmak işten değildi.

Bu ilkel yalnız oğlan, Elene'nin idolü hakkında daha ayrıntılı, daha mahrem bilgilere sahipti; yalnızca bu mu, ayrıca babasının bu kadına çok yakın olduğunu, bir zamanlar bir çift olduklarını iddia ediyordu.

Kendisinden bunun haricinde başka neler gizleniyordu? Mika'nın ailesi bu nedenle mi onun ailesine zincirle bağlanmış gibiydi, herkes kendisini bu nedenle mi bu gülünç oğlandan sorumlu hissediyordu? Elene fazla zorlandığı hissiyle kendini Mika'nın yanına yatağa bırakıp üstünlüğünü kanıtlamak için iyice yayıldı, güneşte mırlayan bir kedi gibi bacaklarını uzatarak gerindi. Hayal kırıklığı içinde, Mika'nın tüm bunları dikkate değer bulmayıp müziğe kulak kabartmaya devam ettiğini görünce onun vurdumduymazlığına duyduğu öfkeyle dirseğine yapıştı. Mika irkildi, şaşkınlık içinde Elene'ye baktı. Birbirlerine yabancılardı, bu bedensel temas anında bunu daha belirgin olarak duyumsadılar.

-Canımı acıtıyorsun, diye itiraz etti Mika.

-Ödlek olma.

Elene güldü, Mika'nın kolunu daha güçlü sıktı.

-Hey, Elene, ne yapıyorsun sen?

Mika'nın aniden sesini yükseltmesi Elene'yi eğlendiriyordu. Yoksa Mika nihayet hüzün ve melankoli kalesini terk edip onun romantizm yoksunu düzeyine mi iniyordu?

-Benden korkuyor musun yoksa?

-Elene!

Tam o anda Elene, tırmanmayı yeni öğrenmiş bir maymun gibi Mika'nın üzerine atlayıp onu yatağa sırtüstü yatırdı. Mika, bir şey söylemeye veya yapmaya fırsat bulamadan onun üstüne çıkıp kasıklarının üstüne oturdu. Onu gıdıklayıp karnını çimdiklemeye başladı. Heyecan ile acı arasında bir şey hisseden Mika, Elene'nin kollarından kurtulup onu üzerinden itmeye çalıştı fakat çok eğlenen Elene buna izin vermedi.

Elene tüm gücüyle Mika'ya yapıştı, hatta onu boğazından ısırdı. Aslında Mika tek bir hareketle kurtulup onu yataktan aşağı atabilirdi fakat içinde bir şey bunu yapmasına engel oluyordu. İçinde neler olduğunu anlamaya çalıştı ancak her şey o kadar hızlı gelişiyordu ki düşünceleri olayın akışına yetişemedi.

Tüm ölçüsüzlüğüyle kabalığına rağmen, Elene'nin ince bileklerle sivri elmacıkkemiklerine sahip bir kız olması nedeniyle mi bu oyunu kesmek istemiyordu yoksa bir tür hoşnutluk hissettiği için mi?

-Lütfen yapma, diye tekrarladı Mika; kendi sesine bile inanmadı.

Elene neşe çığlıkları atıyor, sevinçle kıkırdıyordu. Alnında ter tanecikleri oluşmuş, yanakları kızarmış, ağzının kenarlarında tükürüğü birikmişti.

Doğumunda yıldızların iltimas geçtiği, narin elini uzatınca istediği her şeye sahip olabilen bu kız, Mika'dan bir türlü kopamıyordu. Bu düşünce Mika'yı hem korkutuyor hem de büyülüyordu. Ona yabancı olan bu kız nankör, şımarık, küstah, bencil, kaprisliydi; ayrıca bu ailenin yasal halefiydi de. Halef kendisi değil, oydu.

-Kızlardan hoşlanmıyorsun, değil mi? Yalnızca yaşlı kadınlardan...

Elene onu kışkırtıyordu. Mika donup kaldı, kendini korumuyordu, Elene hiç umursamadan devam etti,

-Kendini bir şey zannediyorsun, değil mi? Fransızcanla, sırlarınla, şiirlerinle.

-Elene bırak artık!

Mika öfkelenmişti. Belki evde hasta bir fino köpeği gibi kabul edilmek için saklanmak yerine Elene'ye karşı mücadele etmek, ona savaş açmak iyi gelirdi. Belki onun hakkında ne düşündüğünü suratına haykırmalı, öfkesini göze almalıydı. Yoksa bir hata yapmasını bekleyip sonra harekete geçerek onu rezil etmek daha mı iyi olurdu? Tehlikelerden uzak durup bu aile içindeki konumundan vazgeçmek zorunda kalmamak için ne yapmalıydı?

Fakat bedeni düşüncelerini izlemek istemiyordu, korkusuna teslim olmuştu. Elene'nin baldırını çimdikledi; Elene acıyla bağırınca onu omzundan tutup yatağın duvar tarafına doğru devirdi, bunu yaparken kafasının duvara çarpmamasına dikkat etti. Elene direndi, beyaz dizüstü çoraplı ince bacaklarıyla Mika'nın kalçasına yandan sarıldı. Kahverengi okul elbisesi yukarı kaymış, beyaz yün külotu ortaya çıkmıştı.

-Bırak... Elene, lütfen bırak!

Mika yalvarıyordu. Ses tonu o denli alttan alıyordu ki Elene'nin kışkırtma arzusu inanılmaz bir boyuta ulaştı. Genç kız doğrulmaya başladı, sonra Mika'nın üzerine eğildi, gözlerine baktı; Mika onun kokusunu aldı, teni terle lavanta sabunu kokuyordu, saçları Mika'nın yüzüne değince yüzünü gıdıkladı, Mika bakışını ondan kaçırmaya çalıştı. Elene aniden çok yetişkin, çok kararlı görünüyordu. Neden yapıyordu tüm bunları? Amacı neydi? Ne hissediyordu? Neden kendisinin hep birkaç adım önündeydi?

Ne zaman sona erecekti tüm bunlar –o gülünce, ne kadar sevildiğini kışkırtıcasına sergileyince, okulun avlusunda yanından geçerken kıkırdayınca hissettiği değersizlik duygusu ne zaman sona erecekti, bu provokasyonlar ne zaman bitecekti?

-Her şeyi bozuyorsun, aptal!

Elene'nin coşkusuna şimdi saldırganlık karışmıştı. Sesi titredi, Mika gözlerinde gözyaşlarının parıldadığını gördü. Kendisiyle mücadele halindeydi. Mika buna şahit olduğu için utandı; bu zayıflık anını gördüğü için onu hiçbir zaman bağışlamayacağını anladı. Fakat bağışlamasını da istemiyordu zaten. Bunu hatırlamak güzel olacak, her zaman elinde bir koz olarak kalacaktı. Belki de en doğrusu sabretmek, Elene'nin itibarını kendi kendine kaybetmesini beklemekti. Ailesi nezdindeki itibarını mı? Belki de burada esas olan kazanmak değil, onun kazanmasına izin vermekti. Tam doğru

anda kaybetmek, ayakta kalabilmek için belki de daha önemliydi.

-Yalnızca birazcık oynuyoruz, eğlenmiyor musun yoksa?

Şimdi deli gibi bağırsa da, sesinden, biraz sonra kahkahalar mı atacağı yoksa gözyaşlarına mı boğulacağı tahmin edilemiyordu.

Elene bitkin, kan ter içinde, dağınık saçlarla yatakta doğrulup beli kayan elbisesini yavaş yavaş yukarıya kaldırmaya başlayınca Mika kaybettiğini biliyordu. Fakat bunun *doğru* kaybetme olup olmadığına emin değildi.

Elene elbisesini kafasının üstüne kadar çekerek çıkardı, orada öylece henüz kreşe giden bir çocuk gibi ördek desenli fanilası ve beyaz yün külotuyla oturmaya başladı. Mika'nın duyguları her saniye başında değişiyor, onu derinden sarsıyordu.

Hiçbir kız ona bu kadar yakın olmamıştı. Fakat Mika böyle olmasını istemiyordu, böyle hayal etmemişti. Bu başına buyrukluk, bu tiksindirici hayvani dürtüler, hayır, bunlardan hoşlanmıyordu.

Elene'nin hareketlerinde, yüz ifadesinde hiçbir şey yumuşak, itinalı değildi. Hiçbir şey mutlu değildi. Tüm bunların kendisiyle hiçbir ilgisi yoktu. Ama yine de içinde yadırgatıcı bir heyecanın yükselmesini engelleyemiyordu.

Elene fanilasını da çıkardı, küçük göğüslerini kavrayan sutyeniyle Mika'nın önünde diz çöküp okul pantolonunun fermuarını açmaya başladı. Mika kendisine bu kızın bu özgüveni nereden aldığını, bu durumda nasıl böylesine açık, kararlı davranabildiğini sordu; Mika tir tir titriyor, hareket edemiyor, ne yapacağını bilemiyordu. Şayet ondan bu şekilde öç almak istiyorsa neden kendi kendini yaralayıp aşağılıyordu?

Elene, Mika'nın pantolonunu bir hamlede aşağıya indirip gözlerini şişkin külotuna dikti.

-Çıkar külotu, diye emretti, gözlerini külottan ayırmadan.

Mika hiç hareket etmeyince külotun lastiğine uzanıp elini içeri soktu. Ona ürkekçe dokundu, iğrenme, haz karışımı bir duyguyla.

Sonra onun üzerine uzandı, acemice, duraksayarak; kendi külotu aralarındaki tek engeldi. Mika kendini içinden ona kadar sayarken yakaladı, bir, iki, üç... Elene sağ eliyle onun penisini kavrayıp bir pamuk şekerin sapıymış gibi tuttu, ahşaptan cansız bir şeymiş gibi. Mika yana doğru kaymaya, kaçmaya çalıştı fakat Elene'yi üstünden atacak gücü olmadığını hissediyordu. Kendisinden tiksiniyordu. Ama ondan daha fazla tiksiniyordu.

Birdenbire, hiç farkında olmaksızın aniden gözleri karardı, yattığı yerde doğruldu, Elene'yi sırtüstü çevirdi, onu geniş göğüskafesinin altına hapsedip, elinin tek bir hareketiyle, dünyanın en doğal şeyini birinci kez yapıyormuşçasına külotunu sıyırıp bacaklarını ayırdı.

İçinde uyuşturucu bir sıcaklığın yayıldığını hissetti, derinliklerde kayboldu.

Bilincini kaybettiğini sandı, Elene'nin hafif çığlığını uzaktan duyar gibiydi, oysa ona nefesini koklayacak, tenini tadacak, başını saçlarının arasına gömecek kadar yakındı.

Elene'nin yüzü acıyla çarpıldı, Mika'nın omzunu ısırdı. Elene'nin canını acıtmıştı ama aynı zamanda ne kadar harikulade bir histi bu. Mika'nın korkusu aniden kayboldu. Sevilip sevilmediği, bu aile için yeterince iyi olup olmadığı hakkında kafa yormak zorunda olmamak ne kadar güzel, ne kadar özgürleştirici bir histi. Yeterince iyi olmamak, iyi olma zorunluluğundan kurtulmak ne kadar harikuladeydi.

Mika epileptik bir kriz geçiriyormuşçasına Elene'nin içine boşaldıktan sonra Elene hafifçe inleyip Mika'nın gözlerine baktı. Mika, onun gözlerinde korkuya benzer bir şey görür gibi olunca bu his ona memnuniyet verdi. Bir anlığına Elene'yi yatıştırmayı, hatta yavaşça kucaklamayı düşünse de Elene bu arada doğruldu, sırtını duvara yaslayıp baldırından ince bir çizgi şeklinde aşağıya akan kana baktı.

Fred ile ilgili bir şeyler yolunda değildi. Fakat Kitty'nin şu anda bununla ilgilenecek vakti yoktu. Aynı anda hem Prag'ı hem de Fred'i düşünemezdi. Bu iki dünyanın birbiriyle bağdaşması mümkün değildi. Bavulunu hazırlamalı, gitarını, hayır... aslında ilkönce Çekoslovakya Büyükelçiliği'ndeki kültür işleri görevlisini aramalı, yok, hayır, Prag için bir refakatçi istemediğini Amy'ye anlatmalıydı yoksa...

Fred geçen gece yine ortalıkta gözükmemişti. Son derece uygunsuz bir şekilde öğlen uğramıştı, şimdi üç saatten beri monoton bir yüz ifadesi ve bomboş bir bakışla evde oturuyor, üzerinde yalnızca bir külotla kanepeye serilmiş boşluğa bakıyordu. Çok içki ve sigara içmiş, çok... İçine her şeyi deliler gibi çekmiş olmalıydı, bu yarı ölü bakış mide bulandırıcıydı, Kitty'yi korkutuyordu. Bu bakışı daha önce de görmüştü. Kitty, bu letarjinin izlerini nadiren de olsa, Fred'in sabahlara kadar eğlendikten sonra çadırını Kitty'nin evinde kurduğu günlerde yeterince sık yaşamıştı. Amerika'dan döndüğünde vardı bu bakış tam olarak ne zamandı? Kitty düşünmek zorunda kaldı ama hayır, hayır, buna vakti yoktu, Prag'dan dönünce Fred ile konuşurdu, şimdi değil, uçağa kesinlikle uykusuz binmemeliydi.

Kapının zili çaldığında Kitty o kadar derin düşüncelere dalmış, yolculuk öncesi hazırlıklara o denli yoğunlaşmıştı ki, kapı telefonunu hiç çalıştırmaksızın kapıyı ardına kadar açtı. Amy'nin bir elinde taze meyvelerle dolu bir kesekâğıdı, diğer elinde ise uzun saplı nergislerden oluşan bir çiçek demeti vardı. Sarı saçları çiseleyen yaz yağmurundan ıslanmıştı, Amy doğrudan mutfağa gidip elindekileri bıraktıktan sonra bir vazo aramaya koyuldu. Kitty nefesini tuttu. Bu andan hep korkmuştu. Birazdan üzerlerine çökecek olan fırtınadan dolayı kötü hissediyordu.

-Ne oldu, bana hoş geldin demeyecek misin? Bana bir vazo lazım. Güzel bir vazo. Geri döndükten sonra sana iyi haberlerim var fakat bu seyahate çıkarak yaptığın aptallığa dair ne düşündüğümü zaten biliyorsun; ayrıca hanımefendi benim kendisine refakat etmemi istemiyor, oysa demirperdenin gerisine şöyle bir göz gezdirmek hiç de fena olmazdı, böyle bir fırsat her zaman çıkmaz ama her neyse, boş ver... Söylemek istediğim şuydu, sen geri dönünce İngiltere dışına çıkıp bir turneye...

Cümlenin tam ortasında durdu. Elinde çiçeklerle oturma odasındaydı, orada kanepenin üzerinde yarı çıplak uyuklayan Fred'i görmüştü.

Sırtını mutfağın serin duvarına yaslayan Kitty, kalbinin hızla çarptığını duyuyordu. Bir şey yere düştü. Güzel nergis demetiydi herhalde. Sonra yine atılan adımların sesleri geldi. Baygın Fred herhalde Amy'nin geldiğini bile fark etmemişti.

Amy, Kitty'nin yanından geçip musluğa gitti, bir bardağa biraz şebeke suyu koydu. Kitty'ye hiç bakmadan konuşmaya başladı,

-Ne zamandır? Bu mesele ne zamandır sürüyor?

Her şey bu sakin, serinkanlı ses tonundan, buz gibi soğukluktan daha iyi olurdu.

-Hatırlamıyorum.

Amy dönüp ona baktı. Kitty bakışını yere indirdi. Amy aniden tiz bir kahkaha attı. Kitty bunu hiç beklemiyordu. Amy güldü, güldü, güldü; Kitty bu isterik kahkahaların çaresizlikten mi yoksa bir koruma içgüdüsünden mi kaynaklandığını bilmiyordu.

-Umarım sana da bana davrandığı gibi davranır. Böylece bana yaptığını anlamış olursun. Fakat hayır, biliyor musun, belki de bana bir iyilik yaptın, belki beni bir bulaşıcı hastalıktan kurtardın, bana yıllardan beri nasıl bir pislikle uğraştığımı gösterdin. Ama dürüst olmam gerekirse senden yine de bunu beklemezdim, Kitty. Neden susuyorsun? Aklına hiçbir şey gelmiyor mu yoksa bunu da bir şarkıya dönüştürüp hepimizi neşeli bir şarkı haline mi getireceksin?

Amy inanılmaz olanı anlayabilmek için uyanmak istercesine başını iki yana sallamaya başladı.

-Bu kadarı da gerçekten fazla, diye ekledi.

-Böyle olmasını istemedim, uzun süre...

-Elbette, tabii ki istemedin. Fakat bildiğim kadarıyla insan, cinsiyet organlarının yanı sıra bir mantığa da sahip, en azından senin sahip olduğunu sanıyordum. Ancak herhalde çok yanıldım.

-Sana açıklayacağım. Ben...

-Bunu ayrıntılarıyla bilmek istediğimi sanmıyorum. Düşünmem lazım ama o korkak, yalancı pisliğe benim için öldüğünü söyleyebilirsin, sakın benden bir daha para veya başka bir şey istemeye kalkışmasın.

-Onun bir sorunu var, Amy, son zamanlarda bir şeyler yolunda gitmiyor ve...

-Bu, artık senin sorunun, tatlım. Ben en iyi yıllarımı bu sürtüğe harcadım. Gördüğüm kadarıyla seninle yaptığım çalışmalar da boşa harcanmış bir zamanmış.

-Bir sorunu olduğunu tahmin ediyorum, o...

-Müthiş bir keşif! Bunu onunla yatağa zıplamadan önce düşünecektin.

-Amy, lütfen... Ben başka türlü bir sorundan bahsediyorum.

-Sen şu anda benden bir ricada bulunabilecek durumda değilsin, onun hiç sözünü bile etmeyelim.

Komünistler öğrenirken de örnek olmak zorundalar.
Komünistler her zaman kitlelerin hem öğretmeni,
hem de öğrencisi olmalıdır.
Mao

Çok hareketli zamanlar yaklaşmaktaydı, Brilka. Doğu, Batı'nın blucinlerini kıskanıyor; Batı'da genç kızlar Beatles konserlerinde bayılıp kalıyorlardı. Batı'da, giderek anlamsız, kanlı boyutlara varan; bu arada Berlin Duvarı'nın yanı sıra Soğuk Savaş'ın bilek güreşinin bir simgesi haline gelen Vietnam Savaşı'na karşı protestolar yükselmekteydi.

Paris'te öğrenciler Sorbonne'u işgal edip barikatlar kurmuşlardı. Anne babalar çocuklarını artık anlamıyorlar, hayatlarında hiçbir yokluk yaşamayan çocuklarının aniden sendikalarla işçilerin tarafını tutmalarını, ulusal kimliklerini ciddiye almayıp ulusal değerleri ayaklarıyla çiğnemelerini, kadın hakları lehine, orduya karşı sokaklara çıkmalarını anlamlandıramıyorlardı. Herhalde saçlarına taktıkları birkaç çiçek, yaktıkları bir esrarlı sigara ile veya elde boyanan kumaşlardan aptalca giysiler yaparak dünyaya barış getirebileceklerine ciddi olarak inanıyor olamazlardı.

Bizim güçlü, muhteşem ülkemizde bunun gibi utanmazca talepler henüz söz konusu değildi fakat yine de Sovyet Komünist Partisi'nin yönetiminde bir nöbet değişimi yaşandı; Ukraynalı köylü çocuğunun yerine daha zarif, zevkine düşkün bir görüntü sergileyen, göğsüne asılı kahramanlık madalyaları göz alan, dünyanın en gür kaşlarına sahip olan bir adam geçirildi.

Çekoslovakya Komünist Partisi'nde de bir değişiklik gerçekleşmişti, bundan cesaret alan halk sistemin liberalleşmesini talep ediyordu. Yönetime birkaç küçük reform kabul ettirilebilmişti; ülkenin yeniden yapılandırılması için ilk defa hareketlenen vatandaşlar, basında sansürün kaldırılması, Komünist Partisi'nin demokratikleştirilmesi gibi yeni talepler dile getirdiler. Kafka'ya iadeyi itibar verilmesine yönelik bir kongre toplandı; bunu, benzer adımlar izleyecekti.

Batı'daki protesto hareketi Doğu'ya da ulaşmış gibi görünüyordu.

Kremlin, durumu çok geçmeden karmaşık olarak değerlendirmeye başladı, parti yöneticileri huzursuzlandı. Yoldaş Brejnev, karar verilen reformların geri alınmasını istedi fakat bu talimat, ülkeyi baştanbaşa etkisi altına alan dalgayı durduramadı; Sovyetlerde, Çekoslovakya'daki durumun diğer kardeş ülkelerde taklitçiler yaratabileceği endişesi hâkimdi.

1968 Ağustos'unda durum kritik bir hale geldi: İnsanlar sokaklara çıkıyor, insan onurunun iadesini istiyor, tüm siyasi tutukluların serbest bıra-

kılıp totaliter rejimin bir bütün olarak kaldırılmasını talep ediyordu. Kısa bir süre sonra Moskova tarafından iktidardan düşürülen KP Şefi Dubçek, daha sonraları verdiği bir röportajda, 1968 Ağustos'unda halkın komünist sistemi yok etmek istediğine hiçbir zaman inanmadığını, yalnızca "sistemin yumuşatılması"nın söz konusu olduğunu belirtti.

Stasia Prag'a 20 Ağustos'ta ulaştı, seyahat acentesi Intourist'in bir görevlisi tarafından havaalanından alınıp başka Sovyet yolcularla birlikte bir otele götürüldü. Kitty bir gün önce gelmiş, havaalanındaki uzun, yorucu prosedürün ardından Komsomol Kulübü'yle Kültür Bakanlığı'nın birer temsilcisi tarafından karşılanmıştı. Sonra o da bir otele götürüldü, annesininkinden çok daha iyi bir otele. Orada bir telgraf aldı, telgrafta yarım saat içerisinde lobideki telefondan aranacağı bildiriliyordu. Kitty aniden başka bir zamana geri döndüğü hissine kapıldı; aldatılmış, başkası tarafından yönlendiriliyormuşçasına telefon kulübesinin olduğu yere gitti.

-Çarşamba günkü konseriniz iptal edilmeli.

Anonim dostu her zamankinden daha düşük bir sesle konuşuyordu, asabi gibiydi.

-Ne oldu? Ben daha biraz önce geldim.

-Biliyorum. Koşullar öyle, her şey biraz kontrolden çıktı.

-Siz iyi misiniz?

-Evet, benimle ilgili bir sorun yok. Yalnızca sizi derhal şehirden çıkarmam gerekiyor.

-Neler oluyor?

-Bratislava'da Çekoslovakya sorununu çözmek üzere bir kriz toplantısı yapıldı. Kardeş cumhuriyetlerin KP Başkanları Prag'daki gelişmelerin zor yoluyla durdurulması kararına vardı. Bu, Brejnev yoldaşın Sovyet birliklerinin Çekoslovakya'ya girmesi emrini vereceği anlamına geliyor. Yani yüz binlerce asker Prag'a gönderilecek.

-Zor yoluyla durdurmak mı?

-Durum bu.

-Burada kiminle buluşacaktım? Lütfen bana kimin geldiğini söyleyin.

-Söz konusu bayan için endişelenmeyin. O bir Sovyet pasaportuna sahip, siz ise değilsiniz. Bu gibi kriz durumlarında Batı'dan gelenlere pek iyi bir gözle bakılmaz, umarım ne demek istediğimi anlatabilmişimdir.

-Bayan mı?

Kitty'nin dizleri çözülür gibi oldu. Annesi, annesi buradaydı.

-Komsomol görevlilerine aldırmayın, benim talimatlarımı bekleyin. Beni anladınız mı?

Kitty telefonu kapadı. Annesini görmeden bu şehirden dışarı tek bir adım atmayacaktı.

Aynı akşam Kostya'ya da arkadaşından bir telefon geldi. Alania ona durumu anlattı, annesine ulaşıp ona üç gün içerisinde Moskova'ya bir uçak bulması gerektiğini söylemesini rica etti. Bir önceki geceyi yirmi yedi yaşın-

daki bir sarışının kollarında geçiren, Kırım şampanyasını biraz fazla kaçıran Kostya hemen uyanarak durumu çözeceğine dair söz verdi.

-Bu riske en baştan beri hiç girmememiz gerekiyordu, diye inlemişti Alania konuşmanın sonunda ahizenin içine.

Kitty, Kültür Bakanlığı'nın bıktırıcı görevlisini atlatıp otelden kaçmayı başardı. Bir zamanlar yeni hayatına köprü olan şehrin sokaklarında dolaşırken burada yalnız başına geçirdiği ayları düşündü. Bunun üzerinden ne kadar zaman geçmişti? Annesini kaç senedir görmüyordu? Bu arada hangi dünyalar ortaya çıkıp tekrar kaybolmuştu? Şimdiki Kitty'yi o zamanki Kitty'den kaç kelime, şarkı, öğün, öpücük, anı, hayal kırıklığı, insan, yer, düşünce, karşılaşma, sınır, gece-gündüz ayırıyordu?

Şehrin parke taşlı yollarında yürüdü; ne sağa ne sola bakıyor, göğsünün daraldığını hissediyor, Londra'dan sonra gözüne çok ciddi, sıkıntılı, kendi içine dönük insanların bakışlarından kaçıyordu; hiçbir hedefi yoktu, adımlarının onu nereye götürdüğünü kendisi de bilmiyordu. Öylesine dümdüz yürüdü, şehri hiç tanımadığını, o zamanlar burada görünmez olmayı başardığını fark etti. Düşünceler kafasında iç içe girerek çok renkli bir mozaik oluşturdu. Şehir huzursuzdu. İsimsiz dostu her zaman olduğu gibi yine haklı çıkmıştı. On binlerce asker, başka bir hayata duyulan arzuya karşı marş halindeydi. Bir ülkeye karşı. Annesini görme isteğine karşı bir ordu yürüyordu.

Fred'i düşünmek zorunda hissetti. Fred'in gözlerini. Donuk gözlerini. Ölümle flört eden gözlerini. Evet, tam da böyleydi, gözlerini önüne dikip bakması, o ruhsal gaiplik... Mödling'in üstesinden hiç gelebilmiş miydi? Ne alıyordu? Nasıl bir uyuşturucu?

Delegasyon saat yedide lobide buluştu. Kitty, odasından daha yeni aşağı iniyormuş gibi davrandı. Sahte folklorik bir ambiyansı olan, arka planda devlet anlayışına uygun bir müziğin çalındığı bir lokale gidildi. Bol yemekle biranın haricinde meraklı, heyecanlı Komsomol görevlileri ve bakanlıktan gelen sinir bozucu kadın ile sürdürmek zorunda olduğu anlamsız bir sohbet vardı. Kitty panik durumunu hissettirmemek için elinden geleni yaptı. Annesini göremeden şehri terk etmek zorunda kalabileceği ihtimalinin yarattığı panik durumunu... Dalgın bir yüz ifadesiyle gülümseyip hiçbir soru sormuyordu. Hiç itirazda bulunmadan şarkıları hakkında bilgi veriyordu, Rusça konuşulmaktaydı. Prag'a ilk defa mı geldiği sorusuna nazik bir tavırla "Evet" diye cevap verdi.

Bir ara tuvalete gidip yüzüne soğuk su serpti. Yüz ifadesini korumak, kontrolden çıkmasını önlemek zorundaydı. Muhtemelen otele dönünce şahsi koruyucu meleğinin bir haberini alacaktı; bu sefer ona karşı koyacaktı. Stasia ile buluşmadan dönüş olmayacaktı.

Çek usulü mantısını küçük parçalara ayırıp mantar sosuna bandırırken kulakları Amy'nin cırtlak kahkahasıyla çınladı; yarı çıplak Fred'i, Kitty'nin oturma odasında görünce kalan son gururunu da yitirmemek için nasıl da yapay bir kahkaha atmıştı.

Beklediği telefon gece yarısını epey geçtikten sonra geldi.

-Gribe yakalanma numarası yapıp şehri mümkün olduğunca çabuk terk etmelisiniz. Onların size gelmesini beklemeden konseri iptal edin. Bunu yapmak zorundasınız, aksi takdirde meydana gelebilecek hiçbir şeyin garantisini veremem.

Kitty anlayışlı davranarak söylenenleri kabul etti. Konseri iptal edecek, kötü bir gribe yakalandığını söyleyecek, yarın değil öbür gün Londra'ya uçacaktı. Fakat artık uyuması söz konusu bile değildi. Gidemezdi. Annesi, tüm eski hayatı buradaydı. Yalnızca açması gereken bir define sandığı gibi. Bu halde buradan gidemezdi. Sandığı açıp Stasia'yı bulmak zorundaydı. Yüz binlerce asker olsa da olmasa da...

İşgal o gece başlamıştı. Yarım milyon asker şehri işgal ettiğinde Kitty için kaçınılmaz bir olaylar zinciri başlamış oldu. Sabah saat dokuz sularında odasının kapısına vuruldu, daha geçen akşam onu düşmanca bir hayranlıkla süzmüş olan genç Komsomol üyesi el kol hareketleri eşliğinde, başını giderek daha fazla öne eğerek politikadan, Çekoslovaklarla Ruslardan, halkların kardeşliğinin üzerine düşen gölgeden, Komsomol Kulübü'nün bu koşullarda garanti edemeyeceği güvenlikten, maalesef iptal edilmesi gereken konserden bahsetmeye başladı. Dubçek de dahil olmak üzere bütün üst düzey parti yöneticileri tutuklanıp Moskova'ya götürülmüş, tüm reformlar derhal geri alınmıştı.

Kitty, geceden kalmış bakışlarla kapı aralığından çocuğu süzüyordu. Çocuk, Kitty'yi hemen havaalanına götürmekle görevlendirilmişti. Bir sonraki Moskova uçuşu aynı akşam saat dokuzdaydı.

-Buradalar mı artık yani? Burada, aşağıda, sokaklarda?

Kitty aniden tamamen kendine geldi, kapıyı biraz daha açıp çocuğa içeri girmesini işaret etti; ezbere öğrendiği bu cümleler yerine kendi değerlendirmelerini anlatmasını istiyordu.

-Evet, Yaşi yoldaş, diye kırık dökük Rusçasıyla devam etti çocuk, saygı dolu bir yüz ifadesiyle odaya girdi.

Bu oda muhtemelen şimdiye değin adımını attığı en lüks yerdi. Bu davetkâr yumuşak yatak, kalın ve tüylü halı, duvarda asılı altın süslerle bezenmiş ayna... Kitty çocuğun gözlerinde şahsi Batı tahayyülünün parıltılarını gördü. Batı'yı böyle yatak, halı, aynalar eşliğinde tahayyül ediyor olmalıydı, herkes için tabii.

-Sokaklar insan dolu. Devlet Başkanı halkı sorumlu davranıp itaatkâr olmaya çağırdı. Fakat...

Çocuk, göründüğü kadarıyla tereddüt ediyor, Kitty ile ne kadar serbest konuşabileceğini kestiremiyordu.

-Anlatın, lütfen anlatmaya devam edin!

Kitty ona bir sandalye gösterdi.

-Öğrenciler korsan radyo vericileri kurdu. Üniversitelerle enstitülerden herkes sokaklarda. Kalabalığın içinden geçip buraya gelebilmek için âdeta

savaşmak zorunda kaldım. İnsanlar kendi yaptıkları pankartlarla askerlerin arasından geçiyorlar. Sokak levhaları ters çevrildi, böylece şeylerin...

Yine duraksadı. Hangi kelimeyi kullanacağını bilemiyordu. Ruslar, düşmanlar, işgalciler?

-İşgalciler, diye yardım etti Kitty, çocuk rahatlamış gözüküyordu.

-Evet, böylece işgalcilerin yollarını o kadar kolay bulamaması amaçlanıyor. Ağabeyim her dakika tutuklamaların yapıldığını söylüyor. Sovyet Haber Ajansı ise Çekoslovakya Cumhuriyeti'nin Sovyetler Birliği'nden acil yardım istediğini iddia ediyor. Kuyruklu bir yalan! Ülkemize silahlı birlikler göndermelerini istemişiz, düşünebiliyor musunuz?

Çocuk, Komsomol yeminini sanılandan da çabuk unutmuştu, şimdi Kitty'nin önünde bezgin ve öfkeli görüşlerini sergiliyordu. Dışarıdaki arkadaşlarına yardım edebilmek için can attığını fakat babasına sokaklardan uzak duracağına söz verdiğini anlattı; babası ailede bir isyancının yeterli olduğunu, ağabeyinin direniş hareketinde çok yoğun çalıştığını, zaten üniversiteden atılacağını söylüyordu. Ayrıca kendisi Kitty'yi havaalanına emin bir şekilde ulaştırmak zorundaydı, onun ateşli bir hayranı olarak günün birinde bu konserin yapılacağını umuyordu.

Kitty çantasındaki on *Summer of broken tears* plağından birisini çıkardı –ülkeye daha fazla sokması mümkün değildi–, imzalayarak çocuğa uzattı, saat tam yedide lobide olacağına söz verdi.

Olaylar nasıl gelişirse gelişsin çocuk konuşmayacak, onu ele vermeyecek, gerçeğin yalnızca kendisinden beklenen kısmını söyleyecek, "Buluşacağımız yere gelmedi, onu aradım ama bulamadım, görevimi yaptım, başka bir şey yapamazdım," diyecek, "Heyecanlı gözüküyordu, çok meraklıydı, sorular sorup bana olayları anlattırdı, Sovyetler karşıtı olduğu intibaını uyandırdı," demeyecekti.

Evet, Kitty onu suç ortağı yapmıştı; bunu başarmasında yatak, halı, ayna ve plağın çok büyük bir katkısı olmuştu.

Batı'nın toplumsal hafızasında, Brilka, "Prag Baharı" Sovyet tiranlığına karşı en büyük, en cesur ayaklanmalardan biri olarak kutlanıyor. Aynı olayı Doğu açısından bir yakınma şarkısı, kederli bir an olarak tanımlayabiliriz çünkü bir anlığına biraz açılan demirperde, bu olayla birlikte derhal çok daha sıkı kapatılmış oldu.

Kitty'nin Wenzel Meydanı'nda tanklarla kıyameti koparan insanların arasında gitarını çıkarıp memleketinden eski bir halk şarkısını söylemeye başlamasını anlatan efsanevi hikâye hakkında pek çok şey anlatıldı, yazıldı. Bazıları, söylediği şarkının bir Gürcü halk şarkısı değil, bir Rus ezgisi olduğunu iddia ediyordu. Evet, şarkıya dair pek çok tahminle tartışma yürütüldü.

Kitty'nin bu eylemi Batı'da elbette barış ve özgürlük doğrultusunda bir reklam gibi kutsanmaya çalışıldı. Batı, geleneksel önyargılı bakış açısı kapsamında Doğu'yu yanlış değerlendirip, Kitty'yi, halkın hislerini paylaşan,

gaddar yabancı askerlerin kalbini yumuşatmaya çalışan cesur, özverili bir sanatçı olarak görüyordu. Oysa Kitty'nin meydana çıkıp şarkı söylemeye başlaması asla entelektüel veya siyasi yanı bulunmayan, çaresizlikten kaynaklanan, tümüyle bencil bir hareketti. Ne cesaretle ne de politik bir duruşla ilgisi vardı, Kitty'nin güya yaymak istediği bir barış işareti de değildi.

Kitty bu şehre, geçmişe dönüşün anlamsız bir adım olabileceği korkusuyla öfkelenen köksüz, özlemlerle dolu bir kadın olarak gitti. Kendi kişiliğinin burada bıraktığı özüne kavuşma ihtimali bulamadan bu şehirden ayrılmak zorunda kalmaktan korkuyordu. Annesini göremeden, ona o zamanlar kendisi için neden seneler önce oğlu için savaştığı gibi savaşmadığını soramadan gitmek zorunda kalmak büyük bir acı verecekti.

Komsomolcu çocuk odadan çıktıktan sonra Kitty aceleyle eşyalarını toplamaya başladı fakat bavulunu nereye koyacağını bilemediği için, eşyalarını toplamayı birkaç dakika sonra bıraktı, gitarını omzuna asıp sokağa çıktı. Bir saat boyunca sokaklarda hedefi olmaksızın gezdikten sonra olayların merkezine yaklaşıp kalabalığın arasına katıldı. Elbette korkuyor, elbette tüfekler, tanklarla üniformalar hafızasındaki bazı hayaletleri geri çağırıyordu, oradan kaçıp güvenli Londra'ya dönmeyi tabii ki çok isterdi, buraya geldiği için kendisine lanetler okudu; Batı daha sonra onun gerçek güdülerini elbette duymazdan gelecekti.

Ancak bazen böyledir, Brilka, belli bir amaca yönelik bir şey yapıp bambaşka bir şey elde ederiz; tıpkı senin de, hikâyeyi arkanda bırakmak amacıyla Viyana trenine binerken aslında hikâyenin tam içine yol aldığını rüyanda bile göremeyeceğin gibi.

Kitty Yaşi de kalabalığın ortasında Wenzel Meydanı'na yorgun argın sürüklenip orada gitarını kılıfından çıkarıp çaresizliğini dile getirircesine şarkı söylemeye başlamasının ardından, o anda boynu bükük, ürkek, yitik hissetmesine karşın, yakınlarda bulunan bir "Magnum" fotoğrafçısının çektiği bir fotoğraf vasıtasıyla direnişin idolü haline geleceğini rüyasında görse inanmazdı.

Fakat Stasia Wenzel Meydanı'na gelmedi, şarkı söyleyen kızını da görmedi. Önceki gece oğlu tarafından aranarak sükûnetini koruması, otelde kalması, ilk fırsatta acentenin görevlisiyle birlikte geri dönmesi söylenmişti. Stasia, kızıyla oğlu için korkuya kapıldı.

Kongreye gelen üç Leningradlı kadın lobide dimdik oturmuş, dönüş yolculuğu için endişeleniyordu. Harkov'dan gelen adamlar, gerçekte KGB görevlisi olan "seyahat refakatçisi" ile Ukrayna'ya trenle gitme imkânlarını konuşuyorlardı. Akşam olup durum daha da kötüleştiğinde, seyahat refakatçisi, kongre misafirlerini havaalanına götürecek bir otobüs ayarlamayı başararak herkesten bavullarını alıp otobüse binmesini istedi.

Otele girip refakatçiye doğru yürüyen üniformalı adamı ilk gören, küçük çantası ayaklarının dibinde olmak üzere titreyen elleri, birbirine bastırdığı dudaklarıyla lobide ayakta duran Stasia oldu; üniformalı adam, refakatçiye bir evrak uzattı, refakatçi evrakı uzun uzun inceledikten son-

ra etkilenmiş bir yüz ifadesiyle başını sallayarak üniformalının elini sıktı, parmağıyla Stasia'yı gösterirken o yöne doğru ters bir bakış fırlattı. Stasia şaşırarak refakatçiye baktı, birinin ondan bir şey isteyebileceğine inanamıyordu, üniformalı adam onun bulunduğu yöne doğru gelirken, refakatçinin parmağıyla gösterdiği kişinin arkada bir yerde durduğu beklentisiyle arkasına baktı. Fakat sonra donup kaldı, korkunç bir paniğe kapıldı. Sağa, şehir merkezine doğru bir adım atarsa oğlunu tehlikeye atacak; sola, havaalanına doğru bir adım atarsa kızını burada bırakıp gidecekti.

Saatlerden beri korkuyor, ne bir şey yapabiliyor ne de bir karar alabiliyordu. Kitty'yi nerede arayabilirdi ki? Kime sorabilirdi? Kızı acaba şehirden çıkarılmış mıydı? Beslediği umutlar boşuna mıydı? Bu dehşet verici, korkunç senaryodan kim sorumluydu? Her seyahatinde bir savaş çıkması inanılır gibi değildi? Bir lanet miydi bu?

-Sizden beni izlemenizi rica etmek zorundayım, yoldaş.

Üniformalı adam Rusçayı hafif bir Kafkasya aksanıyla konuşuyordu, göğsü çok sayıda madalyayla süslüydü.

-Sorun ne?

-Evrakınızla ilgili bazı sorularımız var, sizi maalesef komiserliğe almak zorundayız. Önemli bir şey değil, sorunları çabucak ortadan kaldıracağımıza eminim, sonra sizi elbette havaalanına bırakacağız.

-Ne gibi sorunlar bunlar?

-Lütfen beni izleyin, yoldaş, her şeyi yolda açıklığa kavuştururuz.

Stasia'nın kapıldığı panik garip bir şekilde yatıştı. Bu adamdan korkmuyor, adamın konuşması, ona doğru eğilmesi, göğsündeki madalyalara rağmen genç ve yumuşak bir intiba uyandıran duruşu güven veriyordu.

Adam, Stasia'nın çantasını alıp çıkışa doğru yürüdü; Stasia, diğer kongre katılımcılarının –her zaman her yerde ajanla düşman gören, bir saniye içinde sevecen, nazik bir kütüphaneciden bir muhbire dönüşmeye hazır tipik Sovyet vatandaşları– hor gören bakışları altında onu izledi. Stasia, diğer katılımcıların otobüste yapacağı konuşmaları şimdiden duyar gibi oldu: Bunun pek de güvenilir olmadığını baştan beri biliyordum, çok sessiz ve içine kapanıktı, bizimle birlikte mağazaya da gelmek istemedi, biz külotlarla sutyenleri sorarken, Martha ile bana kendini beğenmiş bir ifadeyle baktı. Aslında o külotu almak isterdim, bizim orada on yıl arasan bulamazsın, bulsan da fahiş bir fiyata el altından satılmış olur, hepsini biliyoruz... vs. vs. Doğru dürüst iç çamaşırı bile bulunamayan bir ülkenin insanlarından ne bekleyeceksin diye düşündü Stasia, arabanın arka koltuğuna oturdu.

Araba insan yığınlarının arasından geçerek ilerlemeye çalışıyordu. Çığlıklar atan, koşan, saldırgan, çaresiz, ümitli insanlar... Bu manzaranın bana bu kadar tanıdık gelmesi ne kadar korkunç diye aklından geçirdi Stasia. Böylesi resimlerin hafızamdan silinmesi için kaç yaşıma gelmeliyim?

Üniformalı adam arabayı kendi kullanıyordu, oysa görünüşüne bakılacak olursa, bir şoförünün olması hiç de şaşırtıcı olmazdı. Stasia içinde aniden bir rahatlama hissetti. Kollarıyla bacakları gevşedi, ensesi artık ağrı-

mıyordu, elleri ısınmıştı. Başını cama yasladı. Gerçek tehdidi, onu evrakıyla ilgili birtakım sorunlar nedeniyle belirsiz bir yere götüren bu adamın değil, acente sıçanları ile adi seyahat refakatçisi de dahil olmak üzere kongre misafirlerinin oluşturduğunu düşündü.

Fotoğraf çekilmiş, film Wenzel Meydanı'nda, fotoğrafçı da aralarında olmak üzere yüzlerce insanı tutuklayan askerlerin arama taramalarında ele geçirilememişti. Kitty bileklerine kelepçeler geçirilmeden önce kaçabilmiş, öğrencilerden oluşan bir yığın içinde bir yan sokağa sürüklenmiş, orada başka bir insan dalgasına kapılmış, kâğıttan bir kayığın bir kanalın üzerinde süzüldüğü gibi hedefsiz, iradesi dışında bir sokaktan, tehlikeden diğerine taşınmış, sonunda kendini bir köprünün üzerinde, bir Kırgız askerin karşısında bulmuştu. Asker ondan evraklarını göstermesini istedi. Kitty bitkin, aç, yüzünde kayıtsız bir ifadeyle Britanya pasaportunu çıkartınca, Kırgız, arkadaşlarından yardım istedi; aralarında konuşup onu en yakın polis karakoluna götürmeye karar verdiler. Orada daha yüksek rütbeli biri olayla ilgilenebilirdi.

Kitty, zorlukla konuşabilmesine rağmen aksansız bir Rusçayla arabada askerlere neden Prag'a geldiğini, sokaklarda neler olduğunu anlamadığını anlattı; yalnızca meraka kapıldığı için bu kaosun içine daldığını iddia ederek bir an önce otele geri dönmesi gerektiğini, Komsomolcu çocuğun onu havaalanına götüreceğini tekrarlayıp durdu.

Bu diyalog saat 17.45'te meydana geldi. Saat 17.55'te Kırgız yerel milise telsizle yabancı bir kadının tutuklandığını bildirdi. Saat 18.15'te Stasia otelinden alındı. Aşağı yukarı aynı dakikalarda Kitty, Karl Köprüsü'nün yakınlarında bulunan milis merkezine ulaştıktan kısa bir süre sonra Stasia da aynı yere getirildi.

Kırgız askerin kargaşa içinde ele geçirilen, her ne kadar Sovyet kökenli olsa da, bir Britanya pasaportuna sahip bu genç kızla ne yapacağını bilememesi, Kitty'nin rüyasının gerçekleşmesine yol açmıştı.

Giorgi Alania bütün gün boyunca telefon etmiş, hatta Londra'daki evinin hemen önünde bulunan telefon kulübesini Prag'daki adamlarını aramak üzere kullanma riskine bile girmişti. Görüşmeleri bittikten sonra daha o gece Kitty'nin anlaşmaya uymayacağını, umudunu yitirmeyeceğini, pasaportunun verdiği güvene dayanarak bu insan denizinin içinde annesini bulmak için her yolu deneyeceğini tahmin etmişti; elbette bu, çok tehlikeli bir düşüncesizlikti, budalalığa varan bir düşüncesizlik. Kitty'yi, onun şeytana uyacağını bilecek kadar iyi tanıyordu. Kostya'nın ricasını reddetmesi gerekirdi. Son derece cüretli bir işe kalkışmış, çok büyük bir riske girmişti; bunu, İçişleri tarafından göreve alındığından beri ilk kez duyguları mantığının önüne geçtiği için yapmış, en iyi arkadaşını, her şeyden önce de kendini büyük bir tehlikeye atmıştı.

Adamlarını Londra'dan telefonla alarma geçirdi. Kimse Kitty'nin nerede olduğunu bilmiyordu. Fakat kader merhamet gösterdi, geride kalan yıllar boyunca Kitty Yaşi dosyasına ilişkin yaptığı tek hatayı düzeltmesine izin verdi. Neyse ki adamlarını seçerken asla yanılmazdı. Yıllardır para dolu

(hem de İngiliz sterlini) küçük zarflarla beslediği bir milis subayı, Kitty'nin tutuklandığı haberini verdi. Giorgi, yine dikkatsiz davranıp yeni bir riske girdiğini bile bile, adamını, Stasia'yı kızına götürmekle görevlendirdi.

Stasia'ya o anı çok sordum. Fakat bu buluşmaya ilişkin kullandığı kelimeler bana o zamanlar hayal kırıcı, önemsiz, âdeta aşağılayıcı geliyordu. Bu sözcükler, kaderlerin tanrılar tarafından değil KGB tarafından belirlendiği antik bir oyundan alınmış olması muhtemel bu âna yakışmıyordu. O zamanlar genç bir kız olarak burnumu ailenin sırlarına sokuyor, kader mertebesine koyulabilecek gerçekten dramatik bir şeyler öğrenmek istiyordum fakat Stasia bana bunun yerine küçük, pis, kötü kokan bir sorgu odasından bahsediyor, buraya Kafkas koruyucusu tarafından nasıl getirildiğini anlatıyor, kısa bir süre sonra kızının da odaya getirildiğini ekliyordu (Stasia sözlerinin burasında hep ilkin Kitty'nin bir halüsinasyon olduğu düşüncesine kapıldığını vurgulardı). Göğsü madalyalarla dolu olan üniformalı adamın onlara sessizce bir saat vakitleri olduğunu, daha sonra Stasia'nın havaalanına götürülmesi gerektiğini, uçağa yetişmesi mümkün olmayan Kitty'nin ise otelde beklendiğini aktardığını açıklıyordu.

Stasia, kızıyla buluşmasını, ona özgü, betimlediği olay her ne kadar önemli ve üzücü olsa da, basit ve gündelik görünen duygusuz, âdeta basmakalıp kelimelerle anlatıyordu.

Gözyaşları... ("Hayır, hayır, ağlamadık. O anda ağlamanın ne faydası olurdu? Rahatlama mı? Gözyaşları yalnızca araları doldurur, temsilidir. Uğruna gözyaşı dökmek istediğin insan karşındaysa o zaman ağlamaz, sahip olduğun vakti kullanırsın; gözyaşları bekleyebilir, onları daha sonra da dökebilirsin.")

Karşılaşmanın şöyle olduğunu sanıyorum: Boş odada tavandan gelen soluk bir ışık, tereddüt içerisinde bir yaklaşma, her iki tarafın attığı birkaç adım, adımların yankısı. Sonra Kitty'nin Stasia'ya iyice yaklaşarak ellerinin yardımıyla bir kör gibi onun yüzünü yoklaması. Sanki arada geçen zamanın izlerini sürmek, yeni kırışıkları, gri saçları geçmişi tanımak istercesine...

-Şimdiye kadar bir savaşla sonuçlanmayan hiçbir seyahat yapmadım.

İlk konuşan Stasia oldu.

-Ama bu doğru değil, *deda.* –Bu kelimeye her ikisi de yeniden alışmak zorundaydı, Kitty'nin boğazı düğümlendi. –Sen yalnızca kötü *Timing* seçmekte ustasın.

-*Timing* de ne?

-Ah, boş ver.

-Bir aksanın oluşmuş.

-Gürcüce konuşma imkânım pek olmuyor.

-Boyun uzamış.

-Yetişkinlerin boyu uzamaz.

-Evet, uzamış. Gerçekten İngiltere'de yaşıyor ve... müzik mi yapıyorsun?

-Evet. Şarkı söylüyorum. Şarkılar da yazıyorum. Yani şarkılar. *Deda,*

Tanrım, *deda*...

Kitty elleriyle yüzünü kapadı. Stasia, kızını kollarının arasına aldı. Stasia'nın bedeni Kitty'ye bunca yılın ardından bir kuş gibi hafif, kırılgan gelmiş olmalı, ellerin arasından kayıp giden bir avuç kum gibi... (en azından ben küçük bir çocukken Stasia'yı her kucakladığımda böyle hissediyordum).

Stasia Tiflis'i, Kitty ise Londra'yı anlattı. Sonra Stasia, Christine ile Elene'den, Nana ile Mika'dan, hatta Andro'dan da bahsetti. Yalnızca iyi, cesaret veren, umut uyandıran şeyleri anlattı. Kitty, Amy'den bahsederken Fred'i gizledi. Stasia, Kostya'dan, kütüphaneden, yakında gelen emekliliğinden; Kitty ise müziğinden bahsetti.

Pek çok şey konuştular fakat korkuları, nefretleri, çaresizliklerine dair tek kelime edilmedi, hayaletler hakkında zaten hiç konuşulmadı. Fakat Kitty aradan geçen tüm yıllar boyunca içinde bir yara gibi kanayıp beynine kazınan o soruyu sormadan edemedi,

-Neden Kostya'yı engellemedin? Olayı olduğundan farklı göstermesinin, beni sürgüne göndermesinin, hayatım boyunca kendimi bir insanı ölüme göndermekle suçlamak zorunda kalacağımın yanlış olduğunu biliyordun. Neden onu engellemedin?

Kitty, annesine küçük bir çocuk gibi yapıştı, onu bırakmadı; Stasia'nın omuzlarına sarılıyor, başını boynuna gömüyor, kokusunu içine çekiyordu çünkü bunun ne zamana kadar yetmesi gerektiğini bilmiyordu.

-Ben senin annenim. Seni ben doğurdum. Ölümünü belirlemek benim elimde olan bir şey değil. Ben senin hayatınla ilgiliyim. Evet, ben senin yaşaman için buradayım. Kimse bir anneden, her ne olursa olsun, çocuğunun ölümünden sorumlu olmasını isteyemez. Benden böyle bir şey bekleyemezsin. Seni hayatta tuttum, benim için başka bir seçenek yoktu.

Üniformalı adam, kapının önünde elinde bir kum saatiyle beklemişçesine dakikasında geri geldi, zaman bitmişti. Kitty, annesinin gitmesine izin vermek istemedi; lanetler okuyup bağırıyor, biraz daha zaman tanınması için yalvarıyordu. Fakat Stasia kızının yüzünü okşayarak kulağına fısıldadı,

-Seni bir kere daha görmeden ölmeyeceğim. Ne kadar zaman geçerse geçsin, sen eve gelene kadar ölmeyeceğim; şimdi kendini toparla, Kitty, benim için toparla kendini, git çünkü yeniden bana geleceksin; zaman değişecek, bana bunu Thekla ile Sopio söylüyor, evet, zaman değişecek, sen de eve döneceksin, o zamana kadar yaşayacağım. Sen gelene kadar.

Varşova Paktı orduları Çek Baharı'nı yalnızca üç günde bitirdi. Tutuklanan Dubçek de dahil olmak üzere Çekoslovak reformcular Moskova'ya çağrılıp, okulu asarken enselenen ilkokul çocukları gibi azarlandı. Aşağılanan Dubçek Prag'a döndükten sonra halka, Moskova'nın tüm reformları iptal ettiğini bildirdi. On binlerce insan ülkeden kaçtı. Çekoslovakya Komünist Partisi, Moskova'nın talimatıyla yeniden yapılandırıldı ve birçok üye partiden ihraç edildi. Wenzel Meydanı'nda, Kitty'nin şarkılarını söylediği yerin çok yakınında iki öğrenci devletin kapitülasyonunu protesto etmek amacıyla kendini yaktı.

Çöküş ve acıyı içiyorum /
Koyu kırmızı şarabı. /
Her şeyi biliyordum, yitirdim, /
Bildiklerimi bir zamanlar.
Bely

Hayır, bu durum artık bir gün bile devam edemezdi. Günlerden beri – yoksa artık haftalardan beri mi demek gerekiyordu– aynı plak çalmaktaydı, kimdi bu şarkı söyleyen kadın? Elene günlerdir okula gitmeyi reddediyor, kahvaltılarla akşam yemeklerine inmiyor, sürekli yatağında yatıyor ve birisi yiyecek bir şeyler götürmek üzere odasına girince ona çıkışıyordu. Hayır, böyle devam edemezdi. Kızı ya âşık olmuştu, ya da on birinci sınıflılarla ve kötü notlarıyla ilgili başka sorunları vardı, çünkü ateşi yoktu, hasta görünmüyordu ve hatta iştahı da yerindeydi.

Nana, kızını nasıl konuşturabileceğini düşündü. Onu bugün tüm protestolarına karşın en azından okula göndermeyi başarmıştı. İnşallah gerçekten gitmişti. Nana öğretmenlere, sürekli yalan söyleyemez, onları Elene'nin kötü bir gribe yakalandığına inandıramazdı. Düşünmekten ve planlar yapmaktan başı ağrımaya başlamıştı fakat Kostya'yı arayıp işin üstesinden gelemediğini itiraf etmek söz konusu bile olamazdı. Aralarında süren bu çekişme ile Elene'nin, bütün sırlarını telefonda babasıyla paylaşması, Nana odaya girdiği anda hoşnutsuz bir yüz ifadesiyle susması zaten yeterince sinirlerini bozmaktaydı. Kostya bu sefer olaya kesinlikle dahil edilmemeliydi.

Prag'dan döndüğünden beri korkak bir ceylan gibi ortalıkta dolaşan, elbette kimseyle paylaşmadığı karışık düşüncelerle boğuşan Stasia hesaba katılamazdı. Böylece Nana, Christine'den yardım isteyip onun tarafsızlığına güvendi; belki Christine, Elene'nin keyifsizliğinin nedenini ortaya çıkarabilirdi.

Christine yardım etmeye razı olunca okuldan yeni dönmüş olan Elene'yi bahçedeki masaya çağırdı. Harikulade ve rengârenk giysilere bürünmüş bir yaz sonu günüydü. Yabani bahçesinin güzel görüntüsüyle âdeta kendinden geçen, üstüne kırmızı karanfiller işlenmiş siyah elbisesiyle, kanatlarını saklayan yaşı geçkin bir meleğe benzeyen Christine, ablasının torunu için olgun bir karpuzu küçük parçalara kesti; Elene karpuz parçalarını hemen ağzına atmaya başladı.

-Annen birtakım sorunların olduğunu söylüyor.

Elene bir karpuz parçasını daha ağzına tıkıştırırken başını salladı.

-Bir şeye mi sıkıldın, diye üsteledi Christine, başını Elene'nin yüzüne

yaklaştırdı.

-Mika bir pislik, dedi Elene aniden, ağzındaki karpuzu yutarken.

-Nasıl?

-Mika bir pislik.

-Yine ne oldu? –Christine hafifçe içini çekip karpuz tabağını yana çekti. –Yüzüme bak. Yemeye daha sonra devam edersin. Kavga mı ettiniz?

-Hayır. Bana kötü şeyler yaptı. Buradan gitmesini istiyorum.

-Kötü şeyler mi?

Christine, Elene'nin oynadığı safdillik rolüne inanmadı.

-Evet.

-Mesela?

-Kendin sorsana. Gayet iyi bir ilişkiniz var.

"İyi bir ilişkiniz var" kelimelerinin vurgulaması Christine'nin hoşuna gitmedi. Fakat hiç itiraz etmeden Elene'nin söylediklerine yoğunlaştı.

-Eminim sen de ona gerekli cevabı vermişsindir, ne de olsa dünün çocuğu sayılmazsın.

Christine bunu kibirli bir ses tonuyla söylemişti, buna şimdi şaşırıyordu. Öbür yandan Elene'nin söyledikleri kin doluydu, yaşı için fazlasıyla düşmancaydı.

-Karpuza devam etmek istiyorum.

Elene tabağı inatla yine önüne çekti.

-Elene, diye söze başladı Christine, bu sefer daha pedagojik bir dil kullanmayı deneyecekti. –İkiniz de artık küçük birer çocuk değilsiniz. Mika senden çok farklı olsa da ona saygı göstermelisin, Mika aileden birisi.

-Ama aile üyeleri birbirlerine böyle şeyler yapmaz.

-Nasıl?

Christine donup kaldı. Gözlerinin önünde büyüyen bu enerjik, candan kız birdenbire nasıl böyle alçakça bakıp konuşabiliyor, her şeyden önce ne demek istiyordu?

-Sorsana ona, sorsana!

Elene aniden bağırdı, açık kırmızı karpuz suyu dudaklarından etrafa sıçradı; gözleri, ateş bürümüş gibi yanıyordu, tamamen kendinden geçmişti. Christine irkilerek geriye çekildi.

-Bunu yapmayacaktı, bunu yapmamasını söyledim, bırakmasını rica ettim fakat beni dinlemedi, canımı acıttı.

Elene yine çocuksu dile geri dönmüştü, oysa bu dil bu intikam meleğine hiç uymuyordu. Christine kulaklarına inanamadı. Mika her şeyle suçlanabilirdi fakat birinin canını acıtması, birine şiddet uygulaması... Christine bunu düşüncelerinde bile dile getiremezdi, katıksız bir yalandı bu. Mümkün değildi. Asla olamazdı.

-Neden bahsediyorsun, Elene?

Christine'nin ses tonu son derece dikkatliydi, doğru kelimeleri arar gibiydi.

-Bana inanmıyor musun? Tabii, sen benim suçlu olduğumu düşünü-

yorsun, benim onu...

Tanrım, rolünü çok iyi oynuyor diye düşündü Christine; gerçekten çok iyi rol yapabiliyordu, en iyi başardığı roller de öfkelenmiş, hakarete uğramış gibi görünmekti.

-Hemen kes şunu!

Christine kendisini frenleyemedi.

-Ben mi keseyim? Ben? Ben hiçbir şey yapmadım. O benim canımı acıttı, o...

Elene ağlamaya başladı. Timsah gözyaşları diye düşündü Christine tiksintiyle; sevgi eksikliğine gözyaşı döküyor fakat haksızlığa uğradığı, şiddete maruz kaldığı için ağlıyormuş gibi yapıyordu. Elene'nin bu cesareti karşısında Christine ne diyeceğini bilemiyordu.

Christine sinirden titreyerek sandalyeden kalkıp merdivenlerden Mika'nın odasına çıktı. Son günlerde tüm dikkatini, Prag'da bir şey yaşamış olması gereken ama Christine'nin merakını uyandıran bu konu hakkında konuşmak istemeyen ablasına verdiği için, Mika'nın neden Ramas'ın odasında bu kadar çok vakit geçirdiğini, okuldan geç geldiğini, onun odasına uğrayıp saçlarını taramadığını hiç kafasına takmamıştı. Şimdi belki tüm bunlar bir anlam kazanırdı.

Mika kapıyı yalnızca küçük bir aralık olarak açtı. Christine onun solgun yüzünü, gözlerinin etrafındaki koyu halkaları gördü. Ruh halindeki bu değişiklik, donuk bakışı, ergenlik çağıyla ilgili değildi; Christine'nin bunu daha önce anlaması gerekirdi çünkü onurunun kırıldığı yüzünden hemen belli oluyordu.

-Küçük bir yürüyüş yapalım mı? İkimize de iyi gelir.

-Yatmam lazım, Christine.

-Haydi ama, eskiden de yürürdük, nehir boyunca yürüyebiliriz. Haydi, kotik, oyunbozanlık yapma.

Christine, "kedicik" anlamına gelen Rusça bu sözcükle ona eskiden çok sık takılırdı. Mika tereddüt etti.

-Giyinip benimle gel, Mika, dedi Christine daha kararlı bir tonda.

Mika bir anlığına kapıyı Christine'nin yüzüne çarpacak gibi oldu fakat sonra başını salladı, kapıyı kapatarak aceleyle giyinmeye başladı. Eskiden olsa Christine'yi kapının önünde bırakmaz, içeride beklemesine izin verirdi fakat eskiden artık şimdi değildi; önemli bir şey değişmişti, Christine bir şey olduğunu hissediyordu, kendi evinde, gözlerinin önünde gerçekleşen bu şeyi fark etmemişti.

Kısa bir süre sonra Barnovstraße boyunca opera istikametinde yürüyorlardı, sonra yolda bulunan küçük parkta durdular. Mika burayı seviyordu, küçük bir çocukken bir banka oturup dondurma yerlerdi. Bu sefer de bir banka oturdular fakat bu sefer dondurma yoktu. Christine, içini daraltan bir melankoliyle, ıssız banklarda dondurma yeme zamanının, böylece Mika'nın çocukluğunun bir daha geri gelmemek üzere sona erdiğini saptamak zorunda kaldı.

-Sanırım seninle neyi konuşmak istediğimi biliyorsun. Elene ile senin aranda neler yaşandığını bilmek istiyorum, şayet bana yalan söylersen bunu hemen fark edeceğimi biliyorsun. Ama bana gerçekleri anlatırsan, ikinizi de yargılamayıp sorununuza elimden geldiğince bir çözüm bulacağıma söz veriyorum.

Christine çantasından bir yelpaze çıkarıp sallamaya başladı. Hava bunaltıcı ve nemliydi, gökyüzü bulutluydu. Muhtemelen çok yakında bulutlar boşanacak, sıcak havayı geç bir yaz yağmuruyla kovacaktı.

Christine, Mika'ya bakmaksızın gerginliğinin yok olduğunu, bacaklarının gevşediğini hissetti; Mika, ceplerine soktuğu ellerini çıkarmıştı, sanki bir şeyi kabul etmek istemiyormuşçasına başını iki yana sallamaya başlamıştı. Christine elini onunkinin üzerine koydu fakat Mika utangaç bir hareketle elini çekti.

-Benden nefret ediyor, diye mırıldanıp ayakkabısının ucuyla kızıl toprağı eşelemeye başladı.

Sonra aniden nefes bile almadan konuşmaya başladı; kollarıyla havada daireler çiziyor, başını sürekli iki yana sallıyor, kalın kaşlarının altındaki gözlerinde öfke gözyaşları parıldıyordu. Elene'nin hep hissettiği kıskançlığından, düşmanlık gösterilerinden, okulda onu görmezden gelmesinden, aşağılayıcı tarzından bahsetti; Mika, Elene'yi vicdansız ve kötü olarak tarif etmeye çalıştıkça, Christine'nin gözlerinin önünde, yolunu kaybedip karanlıkta etrafı yoklaya yoklaya ilerlemeye çalışan, bu arada neden olduğu hasarı algılayamayan son derece özgüvensiz, yalnız, sevgi yoksunu bir kızın resmi beliriyordu. Mika müziğin cezbetmesi sonucunda Elene'nin kapısına vurduğu o öğleden sonraya geldi; hem utanıyordu hem de karmakarışık hislere sahipti, yüzü kızarmıştı, terleyen ellerini sürekli pantolonuna siliyordu. Olanları anlatmak için ihtiyaç duyduğu kelimeleri bulamıyordu.

-Sonra ne yaptığımı bilmiyorum, benden ne istiyorsa onu yaptım. Kendimi kaybettim, Christine, ne yaptığımı bilmiyordum ama elimden ne gelirdi?

-Bu iyi değil, Mika, hiç iyi değil, dedi Christine, Mika sözlerini bitirdikten sonra.

Mika dramatik bir tavırla Christine'nin dizlerine sarılıp başını onun kucağına sakladı. Fakat Christine, Mika'yı tekrar doğrultup onu uyardı,

-Kendini toparla, otur. Kimseye güçsüzlüğünü gösterme, asla. Beni anladın mı?

-Bana inanmıyorsun, diye hıçkırmaya başladı Mika. –Bana inanmıyorsun, değil mi?

-İnanıyorum, evet, inanıyorum. Ama yine de büyük bir sorunumuz var, Mika, ikimizin büyük bir sorunu var. Şimdi bu sorunu ortadan kaldırmaktan daha önemli hiçbir şey yok. Kendini bırakmamalı, karşı koymalıydın, Mika. Neden kendini savunmadın?

Christine âdeta hakarete uğramış gibiydi. Mika'nın davranışını kendi başarısızlığına bağlıyordu.

-Bilmiyorum.

Mika düşündü; kendini sorguluyor, yaptıklarına şaşırıyordu. Fakat bir yanıt bulamadı.

Christine tüm bunların sonucunu kafasında canlandıramıyordu, Elene'nin ne yapacağını kestirmek çok güçtü fakat her ne olursa olsun, bazı sonuçların ortaya çıkması kaçınılmazdı. Elene, her şeyi mahvetme deliliğinde çok ileri gitmişti, ancak her şeye rağmen Kostya bu ailenin başıydı; şayet bu olayı öğrenirse elbette kızını koruyacak, diğer gerçeklere gözlerini kapayarak bu fırsatı, Eristavi'lere karşı harekete geçmek için kullanacaktı. Andro'ya duyduğu nefreti senelerce dizginlemek zorunda kaldıktan sonra, şimdi bu fırsatı kaçırmayıp hırsını Andro'nun oğlundan alacaktı.

-Gönderilecek miyim? Yine köye dönmek zorunda mı kalacağım?

Mika, Christine'nin her iki günde bir göğüs cebine yerleştirdiği ütülü, katlanmış mendille gözyaşlarını sildi. Onun öngörülerini sezinlemiş gibiydi.

-Bunun olmaması için her şeyi yapmak zorundayız.

-Bana inanıyor musun, Christine? Gerçekten inanıyor musun?

-Evet, sana inanıyorum, Mika. Seni tanıyorum.

Christine, daha eve dönerken Mika'yı korumaya, ona kefil olmaya karar verdi çünkü Elene'den farklı olarak Mika'nın, bunu onun için yapacak kimsesi yoktu, göründüğü kadarıyla da kendi kendini koruyamazdı. Belki henüz koruyamazdı. Belki de hiçbir zaman koruyamayacaktı.

Christine bu saçma, aptalca olayın aileyi böleceğini biliyordu. Her ne kadar öz yeğenine, bir zamanlar bu şehrin parklarıyla bahçelerinde tıpkı Mika'yla yaptığı gibi dondurma yediği, ona aynı Mika gibi hayranlıkla bakan o çocuğa karşı bir mücadeleye girişmeyi tahayyül bile edemese de durum böyleydi. Zaman ve savaşın, Kostya'nın içindeki o dondurma yiyen çocuğu çoktan yok etmiş, öldürmüş olmasına karşın, Mika, o çocuğu yaşatmak, çocukluğunu korumak üzere hâlâ bir şansa sahipti.

Christine aynı gece Elene'nin odasına dalıp kızı yataktan kaldırdı. Uyku sarhoşluğunu atlatamayan Elene daha ne olduğunu anlayamadan, Christine, sözlerini bir makinalı tüfekten çıkarcasına ardı ardına sıralamaya başlamıştı bile,

-Biz seni böyle biri olasın diye yetiştirmedik. Seni tanıyamıyorum; kendi kanımdan olan, kucağımda taşıdığım, bahçede oyunlar oynadığım o çocuğu tanıyamıyorum. Kim olduğunu, böyle bir şeyi nasıl yapabildiğini anlayamıyorum. Senin adına utanıyorum.

Elene hiçbir şey demedi fakat yumruklarını öfkeyle sıktı, dudaklarını birbirine yapıştırıp başını öbür tarafa çevirdi. Kafasında yalnızca tek bir düşünce vardı: Bu bir haksızlık, bu bir haksızlık, bu bir haksızlık! Bu kayıtsız, pasif asalağa karşı yine kaybetmesi söz konusu olamazdı. Kendisinin Moskova'da tek başına geçirdiği saatlerde hep özlemle arzu ettiği her şeyin bu oğlana verilmesi, hediye edilmesi kabul edilemezdi. Onun gerçekleri Elene'nin gerçeklerinden daha değerli değildi.

Fakat kafasında aynı anda bir düşünce daha bağırıyor, pişman olmak, gözyaşlarına boğularak itirafta bulunmak istiyordu, belki o zaman yine kucaklanır, her şeyin düzeleceği söylenir, Elene yaptıklarından dolayı olmasa da, varlığından dolayı sevilirdi.

Kafasındaki bu iki düşünce bir anlığına infilak edecek gibi oldu, neredeyse itiraf edene, kıskançlığıyla korkusundan kurtulana kadar haykırarak Christine'ye sarılmak üzereydi. Fakat hangi kelimeler bunun için yeterli olabilirdi? Çektiği acıları hangi cümleler açıklayabilirdi? Böyle bir teşebbüs ne kadar zaman alırdı? Saatler, günler, haftalar? Hayır, bunu yapamazdı. Belki öfkesini açıklayabilir, hayal kırıklıklarını sayabilirdi. Fakat o öğleden sonra kafasında, bedeninde, sesinde oluşan bir şey daha vardı; tutamadığı, tarif edemediği bir duygu, Mika'ya karşı duyduğunu sandığı nefretten bile daha kötü bir duygu, onu korkutan, felç eden bir duygu. Fakat Mika'nın onu reddetmesinin, tahtını Mika'ya kaybetmekten daha fazla acı verdiğini itiraf edemezdi, hayır, bunu yapamazdı. Birkaç saniye daha zamanı olsaydı, her şeye rağmen neredeyse bir telafi girişiminde bulunacaktı fakat Christine'nin tokadı buna engel oldu; tokat Elene'nin yüzünde patladığında olayları geri döndürülemez kıldı.

Christine'nin kemikli eli Elene'nin sağ yanağına inmişti; Elene'nin başı döndü, yataktan yere kayıp küçük yolluğun üzerine kustu.

Christine, iki büklüm yerde yatan, kusmuk bulaşmış yüzünü çevirip ona bakan Elene'yi süzdü, sonra sanki Elene'nin çıkardığı yemek artıkları karanlık bir geleceğin ilk belirtileriymişçesine başını iki yana sallamaya başladı.

-Benden ne istiyorsun? –Elene'nin soluk alması duyuluyordu. –Herkes ne istiyor benden? Ona git, ona git de şefkat göster.

-Âdetin oldu mu?

Christine'nin bakışı hâlâ yemek artıklarının üzerindeydi.

-Evet, on üç yaşımdan beri oluyor. Ne biçim soru bu böyle?

-Tanrım, en son ne zaman oldu demek istiyorum?

-Ne bileyim ben. Oldu işte. Rahat bırak beni!

-Hayır, lütfen, hayır.

Christine, Elene'nin ayağa kalkmasına yardım etti, onu banyoya götürüp bir havlu verdi. Sonra mutfağa gidip kendine sıcak çikolata pişirdi; ne yapacağına karar vermeden önce buna ihtiyacı vardı. Durum zaten yeterince lanetliydi.

Ertesi sabah Mika ile Elene'nin okula gidişinden sonra, Christine, Nana'ya, kızının muhtemelen hamile olduğunu bildirdi. Bu tahmin doğru çıkacak, Elene hamilelikle ilgili olarak Mika'yı suçlayıp onun zor kullandığını söylemeye devam edecekti. Stasia, yaşamakta olduğu kafa karışıklığı nedeniyle bu trajik olaylara sırdaş edilmedi.

-Peki, şimdi ne olacak, diye sordu Christine, Nana'ya.

-Tanrım, Christine, Elene daha on beş yaşında, ne yapılabilir? Zavallı

kızım, Mika bunu nasıl yapar, nasıl? Kostya bunu öğrenirse kızımı herhalde bir daha göremem. Hayır, hayır, buna izin veremem, bu olamaz.

Nana perişan bir vaziyetteydi. Günlerce evden çıkamamıştı.

-Bunu Mika yapmadı. Elene'yi zorlamadı, neden beni dinlemek istemiyorsun?

-Çünkü sen utanmazca şeyler söylüyorsun, buna hiçbir zaman izin vermeyeceğim, kızımın... Hayır!

-Şu veya bu şekilde Mika bunu öğrenmek zorunda.

-Sen aklını kaçırdın. Bu evde hepiniz bir paralel gerçeklikte yaşıyorsunuz. O mu bunu öğrenecek? Yani kızıma bu alçaklığı yapan... kızıma yaptıklarını düşünmek bile istemiyorum. –Nana yeniden hıçkırarak ağlamaya başladı. –Onu bir daha görmek istemiyorum, karşımda durmasına katlanamıyorum. Hiçbir şeyin garantisini veremem, onu her an parçalayabilirim. Öğrenmek zorundaymış, güldürme beni, Christine.

-Kararın senin veya Kostya tarafından verilebileceğini sanmıyorum. Böyle bir kararı ikisi vermek zorunda. Elene ile Mika. Başka hiç kimse değil.

Christine duygusuz bir sesle konuşuyordu, sanki Nana'yı gerçeğin farklı olduğuna ikna etmekten vazgeçip kimsenin ona inanmayacağını kabullenmiş gibiydi.

-O piç bu evi terk edecek, hem de en kısa zamanda; ona gözüme gözükmemesini söyle, yoksa... -Nana, eski zamanlarda beddua okuyan bir kadın gibi öne arkaya sallanmaya başladı. –Her halükârda o küçük pisliğin kızımın geleceğini mahvetmesine izin vermeyeceğim.

-Fakat Nana...

-Doktorumla konuşacağım. Çok iyi bir jinekolog. Bu işi bir dosya açmaksızın halledecektir.

-Buna izin veremezsin, Elene'yi bunu yapmaya zorlayamazsın. Çok kötü sonuçları olur.

Christine'nin sesi çok güçsüzdü, söylediklerinin bir şeyi değiştireceğine artık inanmıyor gibiydi.

-Kötü sonuçlar mı? Bunlar zaten var. Evet, köklü ve kötü sonuçlar. Çok geç olmadan bunları ortadan kaldıracağız.

Nana kendisini toparlamış gibiydi, gözyaşlarını masa örtüsünün ucuyla sildi.

Christine dışarı çıkmak üzere doğruldu; bu imkânsızlıklardan uzaklaşmak, birinin kurban edilmesine seyirci kalmak, yanlışlığa gözyaşı dökmek, Nana ile Kostya'nın evliliğinin dönüşüp doğrudan sonucunun şimdi Elene'nin karnında görüldüğü bu kederli iktidar mücadelesine katılmak istemiyordu. Fakat duraksadı, bir şey onu engelliyor, bacaklarını kurşun gibi ağırlaştırıyordu.

Gözlerinin önünde suskun Kitty'nin yüzü belirdi, günlerce süren belirsizliklerden sonra hayattan bıkmış bir ifadeyle kapısını çalan Kitty'nin gencecik yüzü. Karnı artık boştu, oğlu orada değildi. Christine gözlerini ovuşturdu. Mika! Önemli olan Mika'ydı, onu kurtarması gerekiyordu, özellikle

de yanlış kararlardan; bir şeyler yapmalıydı. Daha önce yaptığı gibi yalnızca seyredip bekleyemezdi. Harekete geçmeliydi.

Bir hafta sonra bebek alındı. Nana'nın, kızını kürtajın sorunsuz hayatını sürdürüp toplum tarafından dışlanmaması, okulu bitirip güzel bir gelecek şansını koruması için tek yol olduğuna ikna etmesi bir hafta almıştı. Bu olay hakkında babasına tek kelime bile etmemesi gerektiğini de bu bir hafta içinde anlatmıştı. Nana'nın, kızıyla tek başına paylaştığı ilk sırdı bu. Yalnızca kendisi ile kızı. Hep arzu ettiği gibi, kocası daha erken davranmadan.

Christine, Andro'yu Tiflis'e çağırdı. Otobüs istasyonunda onun koluna girip, her zaman olduğu gibi Vera Tepesi'nin yolunu tutmayıp önlerine çıkan ilk kantine oturarak durumu anlattı. Andro, anlatılanları dikkatle dinlerken Kosmos sigaralarını içip sürekli kafasını kaşıyordu. Alkol tüketimi yüz hatlarına yansımıştı. Yüzü şişmiş gibi görünüyordu, yanaklarında kırmızı lekeler vardı.

İki yıl önce, bir rapor düzenlemesi için Kolhoz doktoruna rüşvet vermişti, o zamandan beri, nefret ettiği Kolhoz işi için uygun görülmüyor, Marx, Engels ile Lenin büstleri yapan bir taş yontucunun yanında çalışıyordu.

-Ne diyeceğimi bilemiyorum, dedi Andro, sakalını kaşıyıp sigarasından bir nefes çekti.

-O halde kendini biraz zorla, bu durumu kimse zarar görmeden halletmeme yardım et.

-Kimse zarar görmeden mi? Şaka mı yapıyorsun, Christine?

-Okulda yalnızca bir yılları kaldı, bunun mümkün olması lazım. Fakat...

-Şu veya bu şekilde bunu öğrenecek. Kahrolası bir lanet gibi...

-Kostya mı? Öğrenmeyecek. Öğrenmesini kimse istemiyor. Hele Nana hiç istemiyor, Kostya'nın öğrenmemesi için elinden gelen her şeyi yapacak.

-Böyle meseleler gizli tutulamaz.

-Mika yakında reşit olacak. Yalnızca bu süreyi geçirmemiz gerekiyor. Sonra kendi ayakları üzerinde durabilir, bir yurda çıkabilir veya... Kendi başının çaresine bakabilir, burada kalıp okuyabilir, ben onunla ilgilenmeye devam ederim. Fakat bu durumda aynı çatı altında kalmaya devam etmeleri tehlikeli olur.

-Tüm arkadaşlarımla akrabalarım öldü, Christine. Giderken onu yanımda götüreceğim. Başka bir imkânım yok. Bu durumda yine köyün okuluna gitmek zorunda kalacak.

-Onu böyle bırakamam, yalnızca bir yıl, bir yıl için...

-Sahip olduğum hiçbir şey yok, elimden başka bir şey gelmez. Ustanın çok sarhoş olduğu zamanlar bazı ekstra işleri alıp Marx ile Engels'in büstüne karşılık birkaç ruble kazanınca bile seviniyorum. En iyi Lenin'den kazanılıyor, en iyi onun büstleri satılıyor. Hayatımın neye benzediğini şimdi anlıyor musun?

Annem okulunu zar zor bitirdi. Nana, Kostya'nın öfkesini uyandırmamak için, ona, Elene'nin notlarının mükemmel olduğunu söyledi. Kostya, kızının hırsıyla zekâsından dolayı çok mutlu görünüyordu. Aileye sevinçli bir haber verdi, gösterdiği hizmetler için devletin kendisine büyük bir arsa tahsis ettiğini bildirdi. Görevini yaptığını düşünen her Sovyet vatandaşı gibi, o da kendisine artık bir yazlık yapabilirdi.

Arsa, şehrin kuzeybatısında, bir saatlik bir mesafede bulunan çok güzel bir köyde, bir at çiftliğiyle kapatılan bir manastırın yakınındaydı. Arsanın üzerinde, geçen yüzyıldan kalma geleneksel bir sayfiye evinin kalıntıları duruyordu, Kostya bu kalıntıları şimdi kendi zevkine göre yeniden canlandırmak niyetindeydi.

-Nihayet kendime ait bir yuvam olacak. Hepimiz oraya taşınalım. Hem şehirden çok uzak değil, yani insan işine gidebilir, hem de huzurlu bir hayat sürdürebilmek için şehirden yeterince uzak. Oraya basit bir yazlıktan daha fazlasını yapmak istiyorum.

Kostya, annesini tadilatın organizasyonuyla inşaat malzemelerinin tedarikiyle görevlendirdi; nefret ettiği emekliliğe ayrılmış olan Stasia bu teklifi sevinçle kabul etti, bu güzel yerde gerçekten bir iyileşme, yeni bir başlangıcın mümkün olduğunu düşünüyordu.

"Yeşil Ev"in yapımı işte böyle başladı; bu ismi annenle ikimiz koyduk çünkü kadınlar krallığında, Kostya ile Mika'nın haberi olmaksızın yeni bir hayatın engellendiği, annenle benim hayatımızın başladığı yıl bütün ev daha şimdiden sarmaşıklarla kaplıydı. Daria ile benim birlikte büyüdüğümüz ev...

Eğer çocuklarımızı komünizme karşı olmayı telkin etmeyeceksek, neden okullarımız olsun ki?
Nixon

Kostya, Elene'ye on altıncı yaş gününde kısa bir ziyaret yaparak artık yetişkin olduğunu vurgulayan gerçek bir Fransız parfümüyle sürpriz yaptı. Fakat Kostya'nın, kızı için düzenlemek istediği büyük eğlencenin öncesindeki gece Elene ortadan kayboldu, hiçbir yerde bulunamadı. Sonunda Elene'nin güzel el yazısıyla yazılmış bir not ortaya çıktı. Notta şöyle deniliyordu:

"Ben artık yokum, beni aramanızı istemiyorum. Annemin mücevher kutusundan iki kolye ile Stasia'nın çantasından biraz para aldım, bunun için özür dilerim. Tanrıyı aramaya gidiyorum. Benim için endişelenmeyin, beni aramayın. Elene'niz."

Elene ancak bir hafta sonra bulunabildi, Kostya tüm bağlantılarıyla nüfuzunu devreye sokmuştu; Elene gerçekten de Kazbek yakınlarındaki bir rahibe manastırındaydı. Manastırdan çıkarılma görüntüsü filmlerde rastlanılacak türden bir sahne olmalıydı. Nana'nın bana daha sonra anlattığına göre, Kostya kızını rulo haline getirilmiş bir halı gibi omzuna atmıştı; Elene deliler gibi bağırıyor, etrafına yumruklarla tekmeler savuruyordu. Araba yolculuğu sırasında sürekli dua etmiş, annesiyle babasına, onu geri götürüp rahat bırakmazlarsa cehennem ateşinde yanacaklarını söyleyerek tehdit etmişti.

Kostya yumuşak ve hoşgörülüydü, kızına karşı hiçbir suçlamada bulunmadı, onun –kendi varsayımına göre– örnek bir kızdan Tanrı arayışına girip topluma sırtını çeviren genç bir kadına dönüşmesini anlamaya çalıştı. İzin aldı, Soçi kaplıcalarının seçkin bir sanatoryumundan iki oda ayırtıp Elene ile birlikte oraya uçtu. Kızıyla lüks restoranlarda yemeğe gidiyor, onun Kırım şampanyası içmesine bile izin veriyor, daha kumsalların kalabalık olmadığı erken saatlerde onu erguvani denizde yüzmeye götürüyor, akşamları ona beyaz gezintilerde refakat ediyor, suskunluğunun arkasındaki isyanın nedenlerini tahmin etmeye çalışıyordu. Deniz, sorulmayan sorular, yapılmayan suçlamalar, babasının sınırsız ilgisi, huzur ve emniyette olma hissinin Elene'nin yüzünde nihayet bir gülümseme yaratması günler aldı. Fakat sonunda katılaşmış yüz ifadesi yumuşadı, hatta günün akışına ilişkin özel arzular bile dile getirmeye başladı; nadiren de olsa, sorunları bir anlığına unuttuğu zamanlar Moskova'daki eski Elene'yi, Kostya'nın neşeli, disiplinli, hırslı kızını anımsatıyordu. Böyle zamanlarda Kostya, karısının yaptığı

yanlışları sabırla, sevgiyle düzeltebileceğini düşünüyordu.

Tüm Kafkas misafirlerin Gürcü tarzına göre Vaso diye çağırdığı Vasili, aynı yazın son aylarında Soçi plajının daha seçkin bölümünde plaj sorumlusu olarak çalışmaktaydı. Yirmi yaşına daha yeni girmişti, günün birinde oradan geçen gemilerin birinin yük bölümüne tırmanıp köklerine, Sovyet kaderine ebediyen elveda diyebilmenin, Batı'da, tercihen Amerika'da yeni bir geleceğe yelken açabilmenin hayallerini kuruyordu. Babasız büyümüştü, hayatı boyunca kaplıca sanatoryumlarında oda görevlisi olarak çalışmış olan bir annesi ile basit bir araba hırsızlığından beş yıl hapis cezasına çarptırılan bir ağabeyi vardı; ağabeyi, hapisten gönderdiği mektuplara bakılacak olursa cezası bitince muhtemelen ağır bir suçlu olarak salıverilecekti.

Anadili Rusçanın yanı sıra Gürcüce, Ermenice, Abhazca, hatta biraz da Almanca ile Türkçe konuşan Vaso, ağabeyinden farklı olarak başka, büyük hayallerin peşindeydi.

Çocukluğundan beri sanatoryumlarda, ondan ve ailesinden daha iyi bir yaşam süren, onun gibiler tarafından hizmet edilen müşteriler görmüş, hep günün birinde onların yerine geçebileceğinin hayallerini kurmuştu. Kendisini daha şimdiden tüylü bornozların içinde, gözleri mutlulukla ufka yönelmiş bir vaziyette Kırım şampanyası yudumlayıp kulaklarında değerli küpelerin sallandığı güzel bir kadınla birlikte bir dans etkinliği için hazırlanırken görüyordu. Ancak sosyal durumu, imkânları, babasının, pasaportundaki statüsünün ("belirsiz") izin verdiği tek şey, ya kaplıca otellerinin birinde kötü ücretli bir garsonluk işini kabul etmek ya da portakalla limon taşımak üzere Karadeniz'in bir ucundan diğerine sürekli gidip gelen, Atlantik Okyanusu'nun yakınından bile geçmeyen kirli gemilerin birine tayfa olarak yazılmaktı. En iyi şartlarda ise bir sanatoryumun kadrolu, süslü püslü, saçları briyantinli resepsiyonu olabilirdi. Bunların hiçbirisi hoşuna gitmediği gibi, hayallerine özgürlük tanımıyordu.

Böylece hayallerine yaklaşmak, kaderin onun için öngörmediği bir hayatın avantajlarının tadını çıkarmak üzere sıra dışı gözüken ama hiç de kötü olmayan bir tercihte bulunmaya karar verdi. Çok yakışıklıydı, bunu daha beş yaşında annesinin temizlik arabasının üzerinde sanatoryumun koridorlarında giderken, özellikle kadın misafirlerin, "Ne kadar güzel bir çocuk, gözlerine bak şunun, nasıl bir ağız bu böyle, böyle güzel saçlar olamaz," gibi konuşmalarından anladı; sonra yaşı ilerleyip eldivenli ellerinde bir budama makası olmak üzere sanatoryumun çalılıklarının arasında çalışırken, bu konuşmaların yerini kızaran yanaklar, imalı bakışlarla coşkulu fiskoslar aldı. Annesinin ona büyük zorluklarla benimsettiği çekingen ve itaatkâr olmaktan çok çabuk vazgeçti. Badminton oynayan veya yan gelip yatan birçok misafirden asla daha yeteneksiz, daha aptal olmadığını anladığı anda cesaret kazanıp giderek artan bir özgüvenle kadın misafirlerle sohbet etmeye başladı; bundan sonrası çok kolaydı, bayanları fethetmek için artık yalnızca

küçük bir adım atması gerekiyordu. Genç, güzel vücutlu, mis gibi kokan kızlardan, daha yaşlı, daha kilolu ama buna karşın daha sıkkın, cesaretli kadınlara göre daha az yarar sağlayabileceğini hemen anlamıştı. Genelde genç kızların, güzel bedenlerinin haricinde verecek bir şeyleri yoktu, anne babalarına veya nişanlılarıyla kocalarına tümüyle bağımlılardı. Onların da kendisi gibi özlemleri vardı, altından da olsa bir kafeste yaşıyor gibi hissediyorlardı. Kırk yaş üzeri bayanlar ise çok farklıydı. Gerçekleşmiş veya gerçekleşmemiş hayalleri geride kalmıştı, evlenmiş, çalışmış, çocuk yapmış, yükümlülüklerini yerine getirmiş, hayal kırıklıkları yaşamışlardı; şimdi ise hayatlarının zirvesinde kendilerini bitkin, sevgisiz hissediyorlardı. Bu kadar çok kadının yalnız başına tatil yaptığı şaşırtıcıydı, kocaları ya çok meşguldü, ya da daha genç ve güzel kadınların yanındaydı.

Fakat bu tür kadınlar her şeyden önce diğerlerine göre çok daha bonkördü. Vaso'nun onlara sunduğu şey için karşılığını vermeye hazırlardı. Odessa'lı zengin bir dulun onu baştan çıkarıp sevişme sanatının inceliklerini öğretmesinden sonra, Vaso bir miktar para ile başka maddi değerler biriktirmeyi başarmıştı. Günün birinde uluslararası yük gemilerinden birinde kendisi için bir yer ayırtmaya kararlıydı, ondan sonra Amerika hayallerinin önünde hiçbir şey duramazdı. Lakin biriktirdiği para hiçbir zaman yetmiyordu. Ne kadar uzun ve ağır çalışırsa çalışsın, ne kadar çok sayıda bayanı mutlu ederse etsin hep araya başka bir şey giriyordu. Ya sıhhati seneler içerisinde çok yıpranmış olan annesi, ya hapis süresini rüşvet yoluyla kısaltmak isteyen ağabeyi ya da kariyerine yatırım yaparak yeni elbiseler almak zorunda kalan kendisi... Haydan gelen huya gidiyor, hep sıfırdan başlamak zorunda kalıyordu; fakat Amerika rüyası, aşmak zorunda olduğu her hayal kırıklığıyla engelden daha güçlüydü.

Beyninin bir köşesinde bu rüya olmak üzere, bütün o yapayalnız kadınlara ne kadar güzel olduklarını söylemekten, imalı denizci şarkıları söylemekten, onları gizli koylarla kuytu kumsallara götürmekten, geceleri otel yataklarında tatmin etmekten hiçbir zaman yorulmuyordu. Bronzlaşmış atletik vücudu, her zaman balmumu sürülmüş sarı saçları, kadınların hoşuna gitme arzusuyla biraz aşırıya kaçmış da olsa parfümlü çehresiyle onları en azından tatilleri süresince bunaltıcı evliliklerinden, bıkkınlıklarından, yaşlanma korkularından özgürleştirebilecek kadar yakışıklıydı.

Vaso kendini yaşı geçkin bayanlarla onların arzu ve özlemlerine o denli güzel ayarlamıştı ki, güneşten bronzlaşmış genç bir kızın gösterdiği ilgi onu biraz şaşırtıp kuşkulandırmış olmalıydı.

Fakat annem onu, koltuklarla şezlongların kiralanmasından sorumlu olduğu plajda daha ilk günden fark etmiş, hiç gözden kaçırmamış, Kostya odasında iş telefonlarını yaparken tek başına plaja gidip bir hasır koltuk kiralamayı hiç ihmal etmiyordu. Vaso ise, biraz geç ve zahmetli olmakla birlikte genç kızla ilgilenmeye, hatta plajda onun sevdiği yeri ayırıp içecekleri için buz tedarik etmeye başlamıştı.

Her ne kadar hayal kırıklığı yaratsa da, Elene'nin gülümsemelerinin

kendisiyle kızına gösterdiği ilgiden ziyade, Elene'ye gereğinden fazla kaçamak bakışlar atıp Elene önünden geçerken ağzı kulaklarına varacak kadar sırıtan bu plaj yakışıklısından kaynaklandığı Kostya'nın da gözünden kaçmadı. Elene'ye ilkin başka bir plaja gitmeyi önermeyi düşünse de, sonra bu şansı değerlendirip çocuğun âşıklığını kendi hedefleri için kullanmaya karar verdi. Çünkü Kostya, karısından farklı olarak her şeyin kontrolü altında olduğuna emindi. Genç çifti zaman zaman yalnız bırakmaya, sık sık kafeteryada veya odasında vakit geçirmeye başladı. Bir akşam uygun bir anda Vaso'yu mesaisinden sonra yakaladı; ondan, kızını lüks bir restorana yemeğe götürmesini istedi. Kızının yemekle ilgili istekleri karşısında, Vaso'nun sıkıntı çekmemesi için hesabı kendisi üstlenecekti. Evet, Kostya'nın planı, bu delikanlıya, baba-kız ilişkisinin sağlamlaştırılmasında hiç de önemsiz olmayan bir rol verilmesini öngörüyordu. Kostya anlayışlı, sevgi dolu, dünyaya açık baba rolünü oynayacak, böylece onun sempatisini yeniden kazanacak; Elene şayet Moskova'ya tekrar geri dönmeyi düşünecek olursa, önlerine yeni bir fırsat çıkacağına, Moskova'nın tüm fakültelerinin kapılarının ona açılacağına ikna edecekti.

Ancak Elene asla, babasının onda gördüğü kendinden geçmiş âşık, ince ruhlu, ne yapacağını bilemeyen kız değildi. İçinde bir şey, bir sürahinin sapı gibi kopmuş, kendisine karşı duyduğu nefret ile çevresine, ailesine karşı hissettiği tiksinti arasında esir kalmıştı; sürahiyi tümüyle tuz buz edebilmek, yeniden kullanılmasını imkânsız kılabilmek için yeni fırsatların arayışındaydı.

Elene korkunç bir şey yapmıştı, bundan hiç kuşku duymuyordu; fakat buna karşın herhangi bir cezayla karşılaşmamış, tam tersine yanlış kişi cezalandırılmıştı. Tanrıyı aramak istemişti çünkü şayet ailesi veya devlet bir cezayı gerekli görmüyorsa bu iş Tanrıya düşerdi. Fakat Tanrı ona görünmemişti. Tuttuğu oruç, ettiği dualar, hepsi nafileydi. Tanrı sessiz, bulunamaz kalmıştı. Hakkaniyeti yerine getirmek için, kendi kendine uygun bir ceza vermek zorundaydı. Cezanın *uygun* olduğunu hissedene kadar aramaya karar verdi.

Elene'nin hızlı, özgüvenli bir kararla Vaso'yu sevgilisi yapmasının arkasında, hep onun –bilinçli veya bilinçsiz– rahmine bir şans daha vermek istediğini düşündüm (burada kelime seçimime gülümsediğini biliyorum, sırıtışın gözlerimin önünde beliriyor, Brilka).

Ona bunu doğrudan sorsaydım elbette öyle olmadığını söylerdi çünkü kız kardeşimle bana tüm çocukluğumuz boyunca ne kadar tutkulu bir aşkın meyveleri olduğumuzu temin edip durdu. Ancak bugün Elene'nin bu yaz ilişkisi vasıtasıyla kendine, rahmiyle bedeninin, yalnızca istenmeyen bir sonuç veya bir yanlışlığın meyvesi olarak değil, aşkın ürünü olan bir çocuk yapmaya muktedir olduğunu kanıtlamaya çalıştığını düşünüyorum.

Daha Kostya tarafından finanse edilen ikinci randevuda, Elene, Vaso'ya, adabımuaşeret kurallarının izin verdiği sıkıcı konuşmaların ötesinde başka şeylerle de ilgilendiğini ima etti. Ama Vaso dikkatliydi. Elene Yaşi'nin kimin

kızı olduğunu çoktan öğrenmişti, hayatını riske atacak bir hata yapmak istemiyordu.

Onunla hiç tanışmadım, Brilka, dolayısıyla anneannene âşık olduğunu iddia edemem. Elene'yi, cüzdanını doldurmak için bir fırsat olarak görmüş olması, elbette daha akla yakın bir tahmin olur. Her halükârda Vaso her şeyden habersiz, saf delikanlı rolünü oynuyor, her randevudan sonra Elene'yi kararlaştırılan saatte nüfuzlu babasına teslim ediyor, Kostya da teşekkür olarak memnuniyetle gülümseyerek genç adamın elini sıkıp ona güvenli bir dönüş yolu diliyordu.

Fakat genç ve çekici bir kadının, özellikle de bir Elene Yaşi'nin arzuları, aynı onun gibi genç ve çekici bir adamın, tüm prensiplerini bir anda göz ardı etmesine neden olabilir. Elene, üçüncü restoran ziyaretinin öncesinde Vaso'yu, o sıkıcı işletmeye gitmeyip Soçi'nin güzel, gizli yerlerini gezmeye ikna etti.

Böylece ilkönce mendirekte gezdiler, uzaklardaki gemilere baktılar, denize taşlar atarak gülüşüp şakalaştılar, sonra kuytu bir denizci barına girip yüzlerini buruşturarak birkaç sert şnaps içtiler, yağlı tezgâhın üstüne eğilerek öpüştüler, sonunda Vaso'nun eski püskü mopediyle sahil yolunda hız yapmak üzere el ele bardan çıktılar. Vaso otele giden yola girince Elene onu sıkıştırmaya, daha gitmemek için âdeta yalvarmaya başladı; Vaso'nun babasından korkması için hiçbir neden yoktu, küçük bir gecikmeyi kendisi de açıklayabilirdi, zaten babasının ona bir borcu vardı. Vaso'nun, Elene ile birlikte şehrin öbür ucuna gidip serin, taşlı bir koya uzanmaktan başka yapacağı bir şey kalmamıştı.

Elene büyük bir memnuniyet duymuş olmalıydı, Vaso ise ihtiyacı olanı aldı. Yumuşak ve sevgi doluydu, Elene'nin güzel dakikalar geçirmesini istiyordu; bunun gerçekleşip gerçekleşmediğini bilmiyorum (en azından annemle ablam için böyle olmasını umuyorum).

Zaman daralıyordu. Aşk oyunlarının, Elene'nin tüm kanıtları vücudundan atmak üzere tuzlu suya dalıp çıkmasının ardından mutlu, doyuma ulaşmış, gülerek alelacele giyinip sanatoryuma geri döndüler.

Annen, doğumuna yol açan o geceyi hep aşağılayıcı bir şey olarak hissetti, Brilka. Ben annene hep onunkinin benimkinden çok daha romantik olması gerektiğini anlatmaya çalıştım fakat onu hiçbir zaman ikna edemedim. Bu konuda ikimizin arasında, sanki haklı çıkan bir kupa kazanacakmışçasına tartışmalar yaşandı.

Veda, sanılandan daha duygusal oldu; son bir kez kucaklaştıklarında, Vaso'nun gözlerinde gözyaşları bile belirdi. Genç adamın içten duygularından etkilenen Kostya, kızına, aşklarının ayrılığı yenip iki gencin birbirlerine söz verdiği gibi mektuplaşma şeklinde sürmesi durumunda, Vaso'yu Tiflis'e davet edeceğine söz verdi.

Âşık olsun veya olmasın, Vasili pekâlâ etkilenmişti. Başından geçen sayısız maceraya karşın, fetihleri sırasında, genç veya yaşlı olsun, herhangi bir aşk yemini, vaat, sahte umutlar veya hayali gelecek planlarına ihtiyaç duy-

mayan, ondan böylesi şeyler talep etmeyen bir kadına henüz rastlamamıştı. Elene sanki elindeki her şeyle, tüm vücudunu ortaya koyarak bir şeyleri aşmak istercesine haz arayışındaydı. Vasili, Elene'nin cömertliğine sonuna kadar kuşkuyla yaklaşmasına rağmen, vedalaşırken kulağına her ihtimale karşın birkaç aşk yemini fısıldamayı ihmal etmedi.

Kostya coşku içindeydi; delikanlı, görevini örnek bir şekilde yerine getirmişti. Kostya'nın, geleceği hakkında düşünme, kendine zaman ayırma, Moskova'da birkaç enstitüyü mercek altına alma teklifini Elene hiç itirazsız kabul etti; babasıyla Moskova'ya gitti. Elene kendini Moskova'da Lyuba'nın aşçılık hünerlerine teslim etti, çok sevdiği ballı kayganaları yedi, sinemaya gitti, sıkıldığı ve eğlenmek istediği için de olsa, Vasili'ye gerçekten uzun, özlem dolu mektuplar yazdı. Âşık olduğu düşüncesi onu eğlendiriyor, dünyayı, kendisini umursamazlığına biraz da olsa sınırlar koyuyordu. Vasili de fazla beklemedi, Elene ondan iki hafta sonra bir cevap aldı. Annem bu hafifmeşrep yaz ilişkisinden belki bir aşkın doğabileceğini düşünmüş olmalı ki, mektuba ilkinden daha tutkulu ve heyecanlı bir yanıt verdi. Fakat her şey yine de bir oyun olarak sürdü; Elene, babasının Moskova planlarından kaçmak istediği için, oyuna, inançtan ziyade meraktan kaynaklanan bir arzuyla devam etti.

Vaso ona Amerika rüyasını açmış, tatilde mendirekte otururlarken işaretparmağıyla uzaklardaki gemilerin ışıklarını göstererek içini çekmiş, günün birinde yabancı ülkelerle kıtalara doğru yolda olacağını söylemişti. Elene, Vaso'nun bu amacına sadık kalacağını, hamilelik durumunu öğrendikten sonra da yolundan sapmayacağını umuyordu.

Moskova soğuklarının başlamasıyla birlikte, Elene, Kostya'nın çalışma odasının kapısını tıklattı, babasının, evraklarını kenara koyup okuma gözlüğünün üzerinden ona baktığından emin olunca hamileliğinden bahsetti. Hesaplarına göre bebek, bir sonraki yaz dünyaya gelecekti.

Bunu babasının bağırma çağırmaları izledi, sonra yazı masasındaki evraklar havada uçtu, tehditler savruldu, açık hakaret ve ağır küfürler edildi fakat en azından gözyaşı yoktu. Sonunda karamsar bir sessizlik, bir tür yılgınlık hâkim oldu. Bunun ardından bilindik retorik sorular geldi: Bunu nasıl yapabildin, benim harika kızıma ne oldu vs. vs. Sene sonuna doğru, Kostya'nın elinden hiçbir şeyden haberi olmayan babayı Moskova'ya çağırıp ona müjdeyi haber vermekten başka bir şey gelmezdi.

İki erkek Kostya'nın çalışma odasına çekildi. Birkaç leziz atıştırmalıkla bir litre Saperavi şarabının ardından, Vasili, Kostya'nın onun için öngördüğü geleceğin o kadar da kötü olmadığını düşünmeye başladı. Bu gelecek onun şahsi, riskli, henüz finanse edilmemiş Amerikan rüyasına iyi, özellikle de sağlam bir seçenek teşkil ediyordu. Vasili, baba rolüne ilişkin belli bir mutluluk taklidi yapmayı bile başardı.

Kostya'nın sözlerine göre Vasili yükseköğrenim görebilecek – "Mühendislik senin uyanık mizacınla becerikli ellerine uygun düşer, oğlum, ayrıca ülkenin iyi mühendislere her zaman ihtiyacı var"–,Moskova'da Elene ile

birlikte ayrı bir eve çıkacak, mümkün olan en iyi desteği görüp tanıdığı en özgür, en bonkör kızla güzel bir zaman geçirecekti; Vasili, bu sonuncu noktadan müstakbel kayınpederine elbette tek kelimeyle bile bahsetmedi. Evet, tüm bunlar kulağa mantıklı geliyordu; belki gemiyle Amerika'ya yola çıkmak kadar heyecanlı değildi fakat çok daha somut, daha gerçekti. Vasili, şu anda onu ikna etmeye çalışan bu ciddi, güçlü adamın garanti ettiği tatlı, sorunsuz geleceğin hayalini kurmaya başladı. Vasili, bu adamın herhangi bir itiraz kabul etmeyeceğinden hiç kuşku duymuyordu.

Nişan töreni alelacele yapıldı. Nana ile Vasili'nin annesi Moskova'ya getirildi, küçük ama *makul* bir kutlama düzenlendi. Misafirler gülümsüyor, bardak kaldırıp genç çifte mutluluklar diliyordu. Vasili'ye, hamile karısını layıkıyla gezdirebilmesi için dolgun bir cep harçlığı ödendi. Genç adam yeni hayatına hemen alışıp her şeyin tadını çıkarmaya başlamıştı. Elene ise her şeyi kendine özgü anlaşılmaz bir umursamazlıkla kabul ediyor, tüm dikkatini giderek yuvarlaklaşıp sivrileşen karnına yöneltiyordu. Dünyaya bir çocuk getirecek, anne olacaktı, dünyanın en iyi annesi; çocuğu için her şeyi yapacaktı; istenmeyen, doğması engellenen diğer bebeği telafi etmek için, nasıl fedakâr bir anne olacağını düşünmekten kendini alamıyordu.

Bir akşam genç çift sanat hakkında sohbet ederek ele ele Puşkin Müzesi'nden çıktığında, Vasili yolun ortasında aniden durdu, kaldırıma oturup ağlamaya başladı. Nişanlısının alışılmadık görüntüsüyle ani hüznü karşısında ne yapacağını bilemeyen Elene onun yanına oturup başını omzuna koydu. Bir anda ortaya çıkan bu değişikliğin nedenini sormaksızın Vaso'nun sakinleşmesini bekledi. Âdeta nefes nefese kalmış olan Vaso, Elene'ye, içinde yaşadıkları ülkeye duyduğu nefreti, çocukluğunu, yaşadığı hiç bitmeyen aşağılamaları, hatta aşk maceralarını anlattı. Annesinden, ağabeyinden bahsetti, sanki hayatı boyunca günah çıkarmayı beklemişçesine Elene'nin önünde çırılçıplak kaldı. Kendisini sakınmadı, duygularını olduğundan daha asil göstermedi, en küçük intikam hırslarını, en gizli arzularını bile ondan saklamadı. Kuytu bir sokakta bir bank bulup oturdular. Vaso konuşmaktan bitkin düşmüş, dudaklarının kenarlarındaki tükürük kurumuştu. Elene kolunu Vaso'nun omzuna atarak nişanlısının söyledikleri üzerine düşündü.

-Şaşırmadın mı, diye sordu Vaso, Elene'nin suskunluğu uzun sürünce. –Hayal kırıklığı da mı yaşamadın?

-Hayır, hayal kırıklığı yaşamadım, Vaso. Hatta seni anlıyorum. Seni gayet iyi anlıyorum, en azından anladığımı umuyorum. Bazen vicdan azabı çekiyorum, böyle olmasını istemedim, inan bana, burada benim yanımda olmanı istemedim, benim planım değildi bu. Benim veya bebek yüzünden, senin için önemli bir şeyden vazgeçmeni istemiyorum.

-Fakat ben senin yanında olmak istiyorum, tüm bunların seninle alakası yok, Elene.

-Fakat gitmeyi, benim yanımda olmaktan daha fazla istiyorsun, değil mi?

-Bilmiyorum.

-Ah. Kesinlikle istemediğim bir şey var ki, o da, senin şu sürekli karısını aldatıp her şeyin kontrol altında olduğunu sanan ne oldum delisi züppelerden biri olman. Babama bakman yeterli. Böylesi davranışlar beni tiksindiriyor. Ben de bazı şeyleri düşünüyor fakat bunlar hakkında konuşmaktan hoşlanmıyorum.

-Kendimi toparlayacağım, daha güçlü olacağıma söz veriyorum, bizim için, senin için. Düzeleceğim. Yalnız... Evet, kolay değil. Her şey o kadar ani, o kadar habersiz oldu ki.

-Seni anlıyorum. Ben de eskiden gitmek istiyordum. Yurtdışında bir halam var. Orada tanınmış bir şarkıcı.

-Gerçekten mi?

-Evet fakat onun hakkında konuşmam yasak.

-Aslında ikimiz birlikte...

-Çocuk olma. Benim gitmeye niyetim yok. Benim senin gibi hayallerim yok, Vaso. Yurtdışında ne yapayım? Nereye gideyim? Ben yine de buraya aitim, aileme, hepsinden ne kadar nefret etsem de buraya aitim. Belki iki yaz önce tanışmalıydık. O zamanlar... farklıydım. Sana yardım edebilecek biri var mı?

-Yeterince param olsaydı, evet. Arada sırada gemilere kaçak insan sokan birkaç denizci tanıyorum ve...

-İyi. Çok iyi. Şimdi iyi dinle. Babam bebek doğmadan evlenmemizi istiyor. Yani, en geç ilkbaharda, geçenlerde mart ayından bahsediyordu. Bize para verecek. Düğün, yeni kuracağımız hayat, tüm diğer ıvır zıvır için, bilirsin. Moskova'da kalmamızı istiyor, annemin yanına Tiflis'e gitmemize karşı. Suçun annemde olduğunu düşünüyor. Eskiden ben de bu fikirdeydim. Fakat bu doğru değil. Ama bunun bir önemi yok. Biz parayı alıp düğünümüzü planlıyormuş gibi yapacağız. Bütün arkadaşlarını çağırabilmek için, bir salon arayıp her şeyi şık ve pahalı olacak şekilde ayarlarız. Babam da zaten bunu istiyor. Aslında senin Rus olmandan da hoşnut. Nikâh dairesinden bir gün alıp tüm bunları gerçekten de yapmalıyız, babam her şeyi kontrol eder, her yere biraz avans ödemesi yapıp geri kalan miktarın düğünde ödeneceğini söyleriz. Bu geri kalan miktar senin olacak. Soçi'ye gidip ayarlanması gereken her şeyi ayarlar, düğünden hemen önce çekip gidersin. Durumu öğrendiklerinde gitmiş olman lazım, Vaso, yok olman, aksi durumda bitersin. Sana acımazlar. Hele babam hiç acımaz. Hiçbir şeyin ters gitmemesi gerekiyor yoksa hayatında bir daha demir parmaklıkları olmayan bir pencere göremezsin. Beni anlıyor musun?

Vaso irileşmiş gözlerle nişanlısına baktı, bakışında saygı ile büyülenmenin bir karışımı vardı.

-Şayet Soçi'de işler ters giderse geri dönersin, evlenmek zorunda kalırız. İstersen birkaç sene sonra boşanırız. Bir saniyeliğine bile olsa kuşkuya kapılırsan geri dönmen lazım.

-Tam bir profesyonel gibi konuşuyorsun.

-Profesyonel mi?

-Evet, bu konularda tecrübeliymişsin gibi.

-Bunları zaman zaman kafamda kurmuştum. Hepsi bu. Geri kalanını da babamdan biliyorum. Herkes benim hiçbir şeyden haberim olmadığını sanıyor fakat benim her şeyden haberim var, onların hiçbirinin haberinin olmadığı şeylerden bile. Halam giderken babamın onu koruduğunu da biliyorum. Fakat artık bunun da önemi kalmadı.

-Ne söyleyeceğimi bilemiyorum...

-Merak etme, bebeğin tüm ihtiyaçları karşılanacak. Bunu biliyorsun zaten. Babam bizim için her şeyi yapar. Ben de bebeğim için her şeyi yapacağım. Bir kız olacağını sanıyorum.

-Neden öyle sanıyorsun?

-Bilmem. Onun için güzel bir isim bulacağım fakat henüz karar vermedim.

-Ben küçükken komşularımız arasında bir kadın vardı. Kimileri kadının bir cadı olduğunu iddia ediyordu. Sanırım onu kıskanıyorlardı. Diğerlerinden farklı, özel olduğu için. Otlarla insanları tedavi ediyordu fakat herkes yanına yaklaşmaya korkardı. Çingeneydi. Bazıları fahişe olduğunu söylüyordu ama kimse onu erkeklerle görmemişti. Başkaları ailesinin öldürüldüğünü, toplama kamplarına gönderildiğini falan ileri sürüyor fakat kimse doğru dürüst bir şey bilmiyordu. Aniden ortaya çıkmış, bir günden ötekine bizim buraya yerleşmişti.

Çocukken sık sık onun bahçesine oyun oynamaya giderdim. Onarılmış bir garajda oturuyordu. Çayırların tam ortasında. Çok romantikti, bana öyle geliyordu. Kadın... tanıdığım herkesten çok farklıydı. Onun hakkında ben de bir şey bilmiyordum. Fakat şarkı söylemesini, yemek yapmasını, sevmeyi iyi biliyordu. Hem de nasıl. Benim için hep oradaydı. Benim için, ortalıkta gezinip ne yapacağını bilmeyen diğer çocuklar için. Kendisi de bir çocuk gibiydi, bizimle oynuyor, bize sürekli hikâyeler anlatıyordu.

Yaşım ilerledikçe ona karşı cinsel arzular duymaya başladım. Günün birinde tüm cesaretimi toplayıp yanına gittim. Para karşılığında herkesle yaptığını söyledikleri için annemin cüzdanından para çalmıştım. Ne istediğimi söyleyince ağlamaya başladı. O kadar şok olmuştum ki koşarak kaçtım. Karşımda öylece dururken gözyaşları yanaklarından aşağıya akmaya başlamıştı. Onun ağlayabileceğini hiç düşünmemiştim. Onu nasıl büyük bir hayal kırıklığına uğrattığımı anladığımda çok utandım.

Kısa bir süre sonra ortadan yok oldu. Aynı ortaya çıktığı gibi, bugünden yarına... Onu bir daha görmedim. Geri dönmedi. Yaşayıp yaşamadığını bile bilmiyorum. Sanırım gerçekten sevdiğim tek kadındı. Aynı zamanda benimle yatmak istemeyen tek kadın. Garip, öyle değil mi?

-Adı neydi?

-Daria.

Böylece ablam, adını, kiminin bir fahişe olarak gördüğü çingene bir cadıdan almış oldu; ablamın tanımadığı babası için ise o kadın genç yaşlarında tanıdığı tek azizeydi.

Emri duyuyoruz! Bu cesur zamanda halk geçmişi yok etmeli.
Ebedi halkımızı gururlu bayrağımızla selamlıyoruz, Gürcistan!
Paolo İaşvili

Güneş çocuğu Daria, 4 Ağustos 1970 gününün bunaltıcı, nemli gecesinde, yalnızca Lubyanka elemanlarına hizmet veren bir hastanenin pastel renklere boyalı bir odasında dünyaya geldi. 1957 yılında tam karşısına "Çocuk Dünyası" isimli büyük bir mağaza açıldığı için, Lubyanka Binası'na bu arada Moskova'da "Yetişkinler Dünyası" deniliyordu.

Doğum sancıları başlayınca, Kostya, kızını bizzat kendisi hastaneye götürmüştü. Karısının Moskova'ya gelip kızına destek olma önerisini açık kelimelerle reddetmişti. Bütün gece boyunca bekleme odasında bir ileri bir geri volta atan Kostya, ebe ile Elene'den sonra Daria'nın melek yüzünü gören üçüncü insan oldu. Daria'nın doğum belgesine kendi soyadını kayda geçiren de oydu. Ne de olsa torununun, bir kaçağın soyadını taşıması söz konusu bile olamazdı.

Daria, Neil Armstrong'un aya inişinden, Gagarin'in söylentilerle dolu ölümünden bir yıl sonra; Richard Nixon'ın ilk başkanlık süresi sırasında; Berlin Duvarı'nı aşmaya çalışırken Doğu Alman sınır polisleri tarafından kırk üç kurşunla ağır yaralanan Bernd Sievert'in kaçma girişiminden bir yıl önce; Beatles'ların ayrıldıklarını ilan edip tüm dünyada büyük bir gözyaşı furyasına neden oldukları yıl; Easy Rider dalgasının Doğu yarımküreye de sıçrayıp tüm yirmi yaşındakileri Harvey motosikletlerini tüm sınırlardan geçirmesi için Tanrıya dua ettirmesinden, Uganda'da İdi Aman'ın iktidara gelmesinden kısa bir süre önce; Saharov'un Sovyetler Birliği'ndeki muhaliflerin akıl hastanelerine sevk edilmesine karşı yükselttiği protesto sırasında; Doğu'da henüz tanınmayıp buna rağmen ama belki de bunun için yasaklanan Beckett isimli bir yazara Edebiyat Nobel Ödülü verilmesinden aylar önce veya aylar sonra; Varşova Paktı ordularının Çekoslovakya'ya girişinin bütün dünyada kınandığı sene, Paris'te başlayıp başarılı mı yoksa başarısız mı olduğu tarih kitaplarına nasıl geçeceği, devrim olarak tanımlanıp tanımlanamayacağı hâlâ tartışılan devrimden iki yıl sonra; Amerikan "Task Force Barker" birliğinin tüm bir köyü öldürüp ırzına geçtiği Vietnem/My Lai katliamı hakkında Life dergisinde bir yazı çıkmasından kısa bir süre sonra, Yeşil Ev'in inşaatının tamamlanmasından tam bir ay sonra dünyaya geldi.

Yeşil Ev, hayatımda gördüğüm en güzel evlerden biri, hep de öyle kalacak. Kuzeyde bir çam ormanına yaslanmış, Batı'da nefesleri kesen, Stasia'nın derhal üç metre yüksekliğinde bir çitle önlem aldığı bir uçurumla çevrili,

Doğu'da dar ve toprak bir patikanın en yakın köye götürdüğü, güneyde at çiftliğinin samanlıklarına bakan bir konuma sahipti.

İnşaat, Gürcü zanaatçılar için ütopik sayılabilecek kadar kısa bir sürede tamamlanmış, Stasia gerçekten üstün bir müteahhitlik becerisi ortaya koymuştu. Deneyimli bir çobanın sürüsünü idare ettiği gibi, işçileri işe koşmuş, onlara krallara layık yemekler pişirmiş, şnaps şişelerinin hep dolu olmasını sağlamış, ve yine de mesaiyi sabah saat yedide başlatmasını bilmişti. Hem de Sovyet zanaatkârların bir tuğlayı diğerinin üzerine koymak için çok fazla alkol, yemek ve molaya ihtiyaç duyan, kendine özgü bir topluluk meydana getirmesine rağmen.

Stasia yetmiş yaşında yalnızca imkânsızı mümkün kılmakla kalmayıp mimari bir zevke sahip olduğunu da kanıtlamıştı. Eski ahşap balkonları restore ettirdi, tumturaklı süslemelerle eski korkulukları yenilettirdi, bölgeye özgü ahşap döşemeleri koyu kırmızıya boyattı, geniş mutfağa, tüm banyolarla bodruma taş zemin yaptırdı, hatta misafir odasındaki harabe haline gelmiş şömineyi bile yeniden hayata döndürmeyi başardı.

Evin iki kata yayılan sekiz odası, ön tarafa açılan devasa bir terası vardı; teras –kış ayları hariç– ailenin ana yaşam alanını oluşturacaktı. Stasia, evin büyük arsasında ise Christine ile birlikte harikulade bir bahçe düzenlemeyi planlıyordu.

Ormana inen geniş yamaca bir samanlık yaptırıp samanlığı –kim bilir neden– yeşile boyattı. Samanlığı kendisine ayırdı; hiç kimsenin aklına tepede yükselerek herkesin yeterince alana sahip olduğu görkemli eve rağmen orada ne yapmak istediğini sormak gelmedi. Samanlıkta muhtemelen bahçe aletlerinin depolanacağı sanılıyordu.

Yeşil Ev ideal bir mekândı, olması gereken bir dünyanın sözünü veriyordu. Tüm aile eve taşınmayı iple çekmekteydi; herkes yeni bir başlangıcı, yeni bir aile üyesini bekliyordu. Christine hariç herkes.

Mika'yı kaybetmek Christine'yi çok üzmüş, tümüyle değişmesine neden olmuştu. Evde çok az vakit geçiriyordu, hiç kimse işten sonra nerelerde dolaştığını bilmiyordu, opera aryaları da evde artık eskisi gibi duyulmuyordu; Christine'nin eski tutkusu –saatlerce bahçeyle uğraşmak, çiçek ekmek, yabani otları ayıklamak, çalılıkları kırpmak, çiçekleri sulamak– tümüyle sönmüştü. İlerleyen yaşını, emekliye ayrılmayı kabullenmek sorununa, çılgınca bir sevgiyle büyüttüğü Mika'yı kaybetmekten dolayı duyduğu hayal kırıklığı da eklenmişti. Bunun sonucunda Christine diğer kadınlara, büyük bir hata yapmışlar da her şeyin sorumlusuymuşlar gibi davranmaya başladı, onlarla artık yalnızca küçümser bir tonda konuşuyordu.

Mika'nın adının geçtiği tüm konuşmalar Christine tarafından soğuk bir sertlikle derhal kapatılıyordu. Fakat Mika nedeniyle meydana gelen sorunlar göz önünde bulundurulduğunda ne yapılabilirdi? Stasia o zaman Prag'dan daha yeni dönmüştü, kızının haricinde başka bir konuyla uğraşabilecek durumda değildi. Ayrıca Mika'nın, Kostya'nın öfkesine karşı güvene alınması gerekiyordu; Andro bile bu gerekliliği kabul etmek zorunda kal-

mıştı. Stasia bu bağlamda suçlanamazdı. Sopio rüyasında kulağına, oğlana güzel bir dünya göstermesini fısıldamış, Stasia da bunu büyük bir itinayla yerine getirmişti. Oğlan şimdi yetişkin olmak üzereydi, kendi ayakları üzerinde durmak zorundaydı. Stasia, birisine her şeyi pespembe gösteren bir gözlük takıp masallar anlatmak için çok yaşlıydı. Ayrıca oğlan, muhtemelen doğası gereği, korkunç bir hata yapmıştı, aynı kendi öz torunu gibi bunun sonuçlarına katlanacaktı. Bu kadar! Stasia, görevini yerine getirmişti, alın teriyle elde ettiği emekliliğine ayrılıp Yeşil Ev'in hepsine sunduğu imkânları kullanmak en tabii hakkıydı.

Fakat Christine, inşaat sırasında ablasına yardım etmek üzere ne kadar sık yukarıya çıksa da, bu projeye karşı içinde giderek artan dirence engel olamadı; burası onun için yeni bir başlangıç değildi, burada, bu koşullarda olamazdı. Sevgili oğlunun yanlış adrese postalanmış bir paket gibi geri gönderilmesine göz yummuştu. Ne oportünist ablası ne de onun iradesiz gelini gerçeği araştırmış, yalnızca kızın yok etme güdülerini desteklemekle yetinip savunmasız Mika'yı aşağılamışlardı. Her ne kadar Christine, ablasının başardığı büyük işe, itinalı, detaylı çalışmasına saygı duysa da, içinde, cennete benzeyen bu yerin kendisine uygun olmadığı kanısı giderek güçleniyordu; Mika'nın burada olmasına izin vermiyorlardı, gerçeklerin burada hiçbir değeri yoktu, dolayısıyla kendisi de burada huzur bulamazdı, Mika olmadan asla.

Elene ile ilgili bir sonraki skandal ortaya çıkıp üstelik bir de Rus dölü Vasili'nin hamile karısını ortada bırakarak kalleşçe, namussuzca, düğün parasıyla kaçtığı haberi Tiflis'e ulaşınca, Christine kendisine hâkim olamadı; Vasili'nin daha vakit varken kaçmasının mantıklı olduğunu çünkü nihayetinde akıllı erkeklerin onları bir şeye mecbur bırakan kadınlarla evlenmediklerini söyledi. Nana, anlaşılması güç bu sevinci büyük bir öfkeyle, Stasia ise şaşkınlıkla karşıladı.

Christine, Yeşil Ev'e planlanan taşınmadan bir ay önce ablasına bulaşık yıkarken, kendisinin birlikte gelmeye niyeti olmadığını bildirdi.

-Bu da ne demek oluyor, diye şaşırdı Stasia, kirli bir tabağı evyeye koyarken.

-Ne dediysem o. Ben burada kalıyorum. Benim evim burası.

-Bir çocuk gibi davrandığının farkında mısın? Burası elbette senin evin. Kimse senden tüm eşyalarınla birlikte taşınmanı beklemiyor. Hastanede çalıştığın sürece, yalnızca hafta sonlarında oraya...

-Ben burada kalıyorum. Söyleyecek başka bir şeyim yok. Ayrıca Mika Tiflis'te bir öğrenim yeri için başvuruda bulunacak, ben onun *benim* evimde kalmasını istiyorum.

-O zaman herhalde bu evin *bizim* evimiz değil *senin* evin olduğunu, tüm bu seneler boyunca ben anlayamadım, öyle mi? Elene iki hafta içinde gelecek. Bebeği büyütmesine yardımcı olacağız ve...

-Nana ile ikiniz bunu ben olmadan da başarırsınız.

-Tanrım, Mika benim torunumu hamile bıraktı, biz gözümüzü yumup

Kostya'ya bir şey söylemedik.

-Biz Andro'yu da büyüttük, bu arada bir şey gözümüzden kaçtı. Onun o korkunç hatayı yapmasına izin verdik, peki neden? Çünkü o zamanlar kendi çocuklarımız ile onların sorunları bize daha önemli geliyordu, öyle değil mi? Ben aynı hatayı Mika'da tekrarlamayacağım.

Stasia yana çekilip ıslak elleriyle filtresiz bir sigara yaktı.

-Şimdi beni iyi dinle: Mika'nın yaptığı şeyin cezasını fazlasıyla ödedim, kimse beni bu konuda suçlayamaz, benim yeterince...

Goya kanatlarını çırparak mutfağa girdi. Yukarıdan mobilyaların sağa sola çekilirken çıkardığı sesler duyuluyordu, Nana'yı tam bir taşınma heyecanı sarmıştı.

-Mika bir şey yapmadı. Bunu biliyorsun. O boyun eğdi, senin torununa yalnızca boyun eğdi. Onun tüm suçu, on beş yaşında bir çocuk olarak yarı çıplak bir kız karşısında kendisine hâkim olamamasıydı.

-Kim daha büyük bir bedel ödemek zorunda kaldı? On beş yaşında rahmi kazınan benim zavallı kızım mı yoksa keyfini yaşayıp sonra anne babasının yanına gönderilen Mika mı? –Stasia bağırmaya başlamış, gözleri bir çizgi halini almıştı. –Tekrar hamile kalması bir mucize. Bunun da mı hiç önemi yok, Christine?

-Ben bunu engellemeye çalıştım.

-Ama engelleyemedin. Neden biliyor musun? Çünkü biz tanrı değiliz, kimseyi kurtaramayız. Bunu ne zaman anlayacaksın?

Beni terk etmeyi başaramayacaksın:
Kapı açık – ve evin bomboş!
Tsvetayeva

Dünyanın yeni fikirlere duyduğu ihtiyaç ve bununla bağlantılı arayışlar; kadın hareketinin giderek güçlenmesi, solun ve yeni yaşam tarzlarına yönelik taleplerinin hız kazanması, seneler sonra bir tanım haline gelen '68 hareketinin doğması, Woodstock ile yeni bir müzik kuşağının ortaya çıkması, özellikle Batı'da yükselen silahsızlanma taleplerinin geniş kitlelere yayılması, Martin Luther King cinayetinin büyük bir öfke yaratması sonucunda meyvelerini vermeye başladı.

Dahi anarşistlerin yeni modeli olarak anılan Hendrix'ler ile Joplin'ler elbette ortaya çıkmıştı fakat eroin ile marihuana kullanmadan da dünyayı suçlayabilecek birilerine ihtiyaç vardı. Sonra tesadüfen, birkaç hit parça çıkartıp bir sefer de hit listelerine girebilmiş olmakla birlikte, hâlâ Soho'daki üç odalı evinde yaşayan, uslu uslu vergilerini ödeyip sıra dışı bir politik geçmişe sahip olan –hem de ne geçmiş– büyük halam Kitty ilgileri üzerine çekti. Büyük halamın politik geçmişi, fotoğrafın basılmasından sonra ortaya çıktı. Wenzel Meydanı'nda çekilen Magnum fotoğrafının... Fotoğraf basında çıktığında bir bomba etkisi yarattı.

Prag olaylarından altı ay sonra, The Guardian, sosyalizmin utanç verici başarısızlığı hakkında bir makale yayımladı. Ana motif elbette "Çek Baharı"ydı; bu bağlamda ilginç, daha önce hiçbir yerde basılmayan fotoğraflar arandığında Kitty Yaşi'nin fotoğrafı bulundu.

Amy –beklenildiği gibi– Kitty'den uzaklaşmış, bir hedef belirtmeksizin Londra'yı terk etmişti. İlkönce kocasının yanına Galler'e gittiği, sonra ise İtalya'ya yerleştiği söylendi. Üç ayın ardından, daha önce hiçbir haber vermeden tekrar ortaya çıkarak son derece mesafeli, resmi olmakla birlikte, Kitty ile çalışmalarına kaldığı yerden devam etmeye başladı. Fred konusu elbette tabuydu; Amy, Kitty'yi Kings Cross'taki evine artık davet etmiyor, özel toplantılara götürmüyor fakat Kitty'nin radyo televizyon programlarını organize etmeye, konserlerini planlamaya, basınla ilişkilerini sürdürmeye, plak satışlarını artırmak üzere reklam ve pazarlama stratejilerini harekete geçirmeye devam ediyordu. Kitty daha fazlasını bekleyemezdi. Önemli olan, Amy'nin onu hayatında tutması, müziğine hâlâ inanıp organizasyon yetenekleriyle hazır bulunmasıydı.

Amy'nin telefonu Kitty'yi şaşırttı. Akşamın geç saatleriydi, Amy çok-

tandır bu saatlerde aramamıştı, akşam yapılan bir aramanın özel olduğu düşünülebilirdi. Kitty, Amy'nin sesinden, artık arkadaş olmak istemeyen menajerinin heyecanlı olduğunu, sonradan edinme nesnelliğini, ağzından çıkan her kelimeyle biraz daha kaybettiğini anladı.

-Bir dakika, dur, ne gazetesi, ne diyorsun? Hiçbir şey anlamadım. Evdeyim, istersen... Hayır, yalnızım.

Amy, yarım saat içinde Kitty'ye uğramayı gerçekten de kabul etmişti.

-Yalnızca iş konuşacağız, diye eklemişti, sanki daha şimdiden ziyaretini gerekçelendirip bağışlayıcı bir rüzgârın esmesini önlemek istercesine.

Üstünde abartılı yeşil bir yağmurluk vardı, karmakarışık saçlarını renkli bir lastik bantla tutturmuştu; Guardian'ı masanın üstüne hızla vurdu.

-Bana böyle bir şeyden hiç bahsetmiyorsun demek!

Kitty'nin siyah beyaz büyük bir fotoğrafı kapak sayfasını süslüyordu. Kitty resmi daha önce hiç görmemişti. Resimdeki gitarlı kızın kendisi olduğuna ilkönce inanamadı. Belki de bir kolajdı veya birisi ona bir şaka yapmak istemişti.

-Evet, lanet olsun, nedir bu?

Amy kendini kanepenin üzerine bıraktı.

-Bu resmi kimin çektiği, buraya nasıl girdiği konusunda hiçbir fikrim yok. Resimdekinin ben olduğundan da emin değilim.

-Tamamıyla aklını mı kaçırdın? Kim olacak? Papa mı?

-Hiçbir fikrim yok, Amy. Gerçekten yok.

-Sorulması gereken esas soru, neden orada olduğun? Neden o ordu oraya girince, o kanlı şehri derhal terk etmedin? Tanrı aşkına, kimin aklına oraya oturup şarkı söylemek gelir? Devrimlere katılmak için artık yaşlı sayılırsın. O kaçık karıyı benim elimden aldığın için sana aslında teşekkür etmem lazım fakat yaratmak için yıllarca kıçımı yırttığım gelir kaynağını tehlikeye atman, işte bu, benim için biraz fazla.

-O sırada her şeyden önce senin cüzdanını düşünmediğim için üzgünüm, diye cevap verdi Kitty alaycı bir tonda; ancak içten içe seviniyordu çünkü Amy hem etkilenmiş görünüyordu hem de nihayet malum konuya değinmişti; Kitty için bunlar iyiye işaretti.

-Tanrım, bu terör yanlıları seni tutuklayıp bir toplama kampına koyabilirlerdi, diye öfkelendi Amy; siyasetle yalnızca moda olduğu için ilgilenen Amy, Sovyetler Birliği ile ilgili düşüncelerini bir seferinde şu kelimelerle özetlemişti: "Karanlık, gri, kötü giysiler, herkesin ayağında aynı lastik çizmeler, soğuk, çamurlu, yine soğuk, çok sayıda yaşlı adam, kötü müzik, mutsuz suratlar, sekssiz bir hayat" (doğduğum ülkede "Sovyetler Birliği'nde seks yapmayız" gibi bir cümlenin devlet tarafından şaka olarak ortaya atılmadığı düşünülecek olursa, Amy son noktada pek de haksız sayılmazdı).

-Yemek için ufak bir şeyler hazırlayayım, aç gibi görünüyorsun, sonra her şeyi konuşuruz, tamam mı, diye Amy'nin öfkeli monoloğunu yarıda kesti Kitty, mutfağa gitti; yemekte Amy'ye Prag'da yaşadıklarını anlattı, onun saygısını artırmak üzere sokak sahnelerini renkli, abartılı kelimelerle aktar-

dı, onun sorularını yanıtladı fakat annesiyle buluştuğundan hiç bahsetmedi.

-Bütün bunlar gerçekten çılgınca. Şimdi endişelerim yok olunca yaptığın şeyin hiç de öyle aptalca olmadığını görüyorum, tatlım, hiç de aptalca değil.

-Ne demek istiyorsun?

-Şurada yazılanı okusana. Seni küçük bir kahraman olarak takdim ediyorlar. Pis komünizme karşı cesaretle savaşan bir kahraman. Okuyorum: "Bayan Yaşi sesini baskı ve totalitarizme karşı yükseltti." Düşün bakalım ne demek istediğimi.

-Fakat...

-Yarından itibaren röportaj talepleri gelebilir. Gelecek hafta BBC stüdyosunda oturuyor olacaksın. Bunun garantisini veriyorum. Sonra sıra Amerikalılara gelecek. Herkes her şeyin ne kadar kötü olduğunu, hayatın için nasıl endişelendiğini, orada insanların nasıl baskı altında yaşadığını senden dinlemek isteyecek. Sonra acılarla dolu geçmişinden bahsedeceksin, bir Avrupa veya hatta Amerika turnesi, ardından da belki bir altın plak söz konusu olabilir. Yani şimdi yeni bir albüm gerek. Bu mesele bizim için hayal bile edemeyeceğimiz bir reklam oldu. Hayranların seni bekliyor, tatlım.

-Zamana ihtiyacım var. Şeyden beri tek bir şarkı yazma...

-Şeyden mi? Duymak istemiyorum. Yalnızca küçük bir tavsiye: Düşündüğün kişi, verimliliğini artıracak insan olmayabilir, senin yerinde olsam buna dikkat ederdim.

Amy bir öpücükle hayata yeniden uyandırılmış gibiydi. Mucizelerle, yerine getirilen vaatlerle, tatlı ödüllerle dolu bir hayata. Pembe not defterini çıkarıp aceleyle bir şeyler yazdı. Kitty elleriyle yüzünü kapatıp derin derin içini çekti.

-Tamam, illa söylemek zorundaysan söyle. Ne oldu? Ah, zavallı Kitty... Hayır, aslında bunu düşünemiyorum, yani, sen o kadar heterosun ki, bunu aklım almıyor. Fakat düşününce, o cadı benim kocamı bile kendisiyle yatmaya ikna edebilir.

-Durumu iyi değil, diye araya girdi Kitty fısıltıyla, parmaklarını ovuşturmaya başladı. –Onu geçen hafta bir kliniğe yolladım. Richmond'da bir klinikte madde bağımlılığı tedavisi görecek. Yeni bir tedavi tarzı.

-Bağımlılık tedavisi mi? Yine çok mu içiyor?

-Hayır, daha kötü.

-Ne kadar kötü?

-Eroin.

-Ah, Tanrım.

Amy elini dudaklarına götürdü, ayağa fırladı, tekrar oturdu, bir şey söylemek, itiraz etmek, yanıtlamak istedi fakat ağzından tek bir kelime bile çıkmadı, tedirgin bakışı Kitty'nin üzerindeydi.

-Ben de kabul etmek istemedim fakat durumu çok kötüydü. Neredeyse ölecekti. Senden yardım istemeye cesaret edemedim.

-Ne zamandan beri bağımlı?

-Tam olarak bilmiyorum. Sanırım Amerika'dan beri. Prag'dan döndüğümde onu yarı baygın buldum, kullandığı tüm gereçler banyodaydı. Neredeyse çıldıracaktım. Çok uzun zamandır resim yapmıyor, satmaktan hiç bahsetmiyorum bile. Biriken borçlar inanılmaz boyutta. Seni para için aramak istiyordu fakat bunu yapmasını yasakladım. Düşündüm ki...

-Beni aramalıydın.

-Arayamadım, aramak da istemedim, Amy. Böyle aramak istemedim, bunun için...

-Klinik masraflarını ben üstlenirim.

-Hayır, bunu yapmak zorunda değilsin. Ben bir şekilde hallederim.

-Ben üstleneceğim. Şimdi daha iyi mi?

-Bilmiyorum. Telefonda öyle diyor. Doktorlar ilk haftalarda onu ziyaret etmemin iyi olmayacağını söylediler. Haftada iki kere telefon ediyorum. Sesi daha iyi geliyor fakat bu pek bir şey ifade etmez. Sen de bilirsin ki, çok iyi rol yapar.

-Evet, ben de bilirim. Hem de nasıl.

Kitty, taksiyi ödeyip Fred'in küçük bavulunu eline alarak, kuytu bir köşeye oturmak üzere Hyde Park'a doğru yürürken nasıl bir işe kalkıştığını biliyordu. Fred'i tren garından almıştı. Fred biraz zayıflamış, saçlarını, Kitty'nin dehşete kapılmasına neden olacak kadar kısacık kestirmişti, teni de her zamankinden daha beyaz gözüküyordu. Alnının üstüne doğru kaldırdığı yeşil RayBan gözlüğüyle on dört yaşlarındaki bir oğlana benziyordu.

Kitty mücadelenin henüz kazanılmadığını, tam tersine daha yeni başladığını hissediyordu. Fred'in bakımsız dış görünüşü nedeniyle geçirdiği şoku ona hissettirmemeye çalıştı. Fred eskiden her ne kadar çok fazla içerse içsin, bakımlı bir dış görünüşe, saçlarının düzgün kesilmiş olmasına, giysilerinin üzerine iyi oturmasına değer verirdi. Şimdi ise pantolonunun dizleri yırtıktı, ter kokuyordu, saçları bitlere veya en az onlar kadar iğrenç başka yaratıklara kurban olmuş gibi görünüyordu.

Fred, Kitty'nin yanına nemli çimenlerin üzerine uzandı. Uzaklarda, arkasında bir çocuk grubuyla önlerinden geçen bir anaokulu öğretmeni gözüktü.

-Bunu nasıl yapabildin, diye sordu Kitty, bir yandan da kendine hâkim olmaya çalıştı.

-Mazeretlere sığınmayacağım, diye yanıtladı Fred kayıtsız bir sesle.

-Yani, bana bir açıklama yapacak kadar bile değer vermiyorsun, öyle mi? Bu arada korkunç görünüyorsun.

-Üzgünüm, yüz bakımına gitmeye fırsatım olmadı. Aniden yola çıkmak zorunda kaldığımı biliyorsun.

-Peki, bunun sorumlusu kim? İsterik bir hemşire tarafından aranıp senin uyuşturucu kullanmak, edep dışı davranmak nedeniyle klinikten atıldığını öğreniyorum. Yani, Fred... *Edep dışı davranmak*!

-Ölmek üzereydim, hemşireye yalnızca...

-Hemşireyi muhtemelen uyuşturucu tedarik etmesi için kadınlar tuva-

letinde baştan çıkardın.

-Yalnızca birazcık morfin istedim, hepsi bu. Çok ağrım vardı.

-Pekâlâ, sana bir defalık bir teklifte bulunacağım. Yalnızca bir kere söyleyeceğim: Seni yanıma alıp bakımını yapacağım. Tüm programlarımı iptal edip üç ay boyunca yanından ayrılmayacağım; bu cehennemin içinden çıkabilmen için gece gündüz başında duracağım, sonra... zehirden arınmış olacaksın. Şayet olmazsan, şayet beni oyalayıp bana oyun oynamaya kalkarsan bir daha görüşmeyeceğiz. Sana bu şansı tanıyorum.

-Hey, benimle bir bebekmişim gibi konuşuyorsun.

-Zihinsel düzeyin bir bebeğinkinden çok da üstün sayılmaz, Fred. Senin lehine tavır alıyorum, önemli olan bu, bunun aslında senin için de önemli olması lazım.

-Öfkelenmen hoşuma gidiyor. Çok seksi oluyorsun.

-Konuyu değiştirme. Senden bir yanıt bekliyorum.

-Bilmiyorum.

-Bilmiyor musun? İlk karşılaşmamızı hatırlıyor musun? Bana geldiğini ve...

-Henüz bunamadım.

-İyi. O halde ne demek istediğimi biliyorsun.

-Sen hiçbir zaman beni seçmedin. Bu hoşuma gidiyordu. Hep senin peşinden koşmak zorunda kaldım. Bu da hoşuma gidiyordu. Şimdi herkes gibi mi olmak istiyorsun?

-Sen nankör bir pisliksin.

-Evet, işte böyle, içindekileri serbest bırak. O tiksindirici iyi insan pozlarını bırak. İçindekileri tükür. İyi gelir.

-Kapa çeneni. Kapat o lanet olası çeneni. Yeterince kırıp döktün. Herkes gibi olmayacağım. Senin için kimsenin yapmadığı bir şey yapıyorum; sana, kaçışına son verip kalman için bir şans tanıyorum.

-Neden? Ben buna değmem, tatlım. Ben işi bitmiş bir pisliğim. Bana kızabilirsin, hiç sakıncası yok.

Fred sustu. Küçük bir taşla toprağı kazıdı. Kıçının üstünde sağa sola kaydı. Pantolonunun deliğine parmağını soktu. Başını, koltuk altlarını kaşıdı. Sonra ağzından fısıltı halinde tek bir kelime çıktı,

-Tamam.

-Ne tamam?

-Deneyeceğim.

Bunun üzerine Kitty Yaşi kız arkadaşını eve götürüp onun yanında kaldı. Amy'nin tüm uyarılarına, yeni albüm için çalışmalara başlaması, röportaj taleplerine yanıt vermesi ricalarına rağmen –çünkü elbette Amy haklı çıkmış, Kitty'nin şahsına gösterilen ilgi tüm beklentilerin üstüne çıkmıştı–, Fred'i kendi kendinden kurtarmak üzere verdiği sözü tuttu. Anonim dostu ve koruyucu meleği, bir ağustos sabahı onu arayıp çok sıhhatli bir kızın büyük halası olduğunu bildirdiğinde, Fred'in ağzının altına, kız arkadaşının küfrederek kustuğu bir leğen tutmakla meşguldü.

Hayali düşmanlar yaratmak, yok edici bir güç oluşturur. Çünkü güvensizliği düşman değil, düşmanı güvensizlik yaratır.
Mamardaşvili

Daria, Stasia'ya, kendisinin gözlerinin neden farklı renklerde olduğunu sorduğunda, Stasia ona şu yanıtı verdi: "Çünkü benim güzel kızım, senin içinde iki farklı hayvan yaşıyor: bunlardan biri, mavi gözünün geldiği Sibirya kurdu, yani kızak köpeği; diğeri ise kahverengi gözünün geldiği küçük, ürkek ve dikenli bir kirpi. Sibirya kurdu senin, gözleri hep uzakları tarayan, hiç şaşmadan yoluna devam eden, hiçbir maceradan kaçmayan cesur yanın; kirpi ise, huzur ile güvene, emniyet ile sevgiye ihtiyaç duyan, Sibirya kurtlarının büyük dünyasından korktuğu için geri çekilen yanın." Daria, hayatı boyunca bu hikâyeyi benimsedi; biri gözlerine duyduğu şaşkınlıkla hayranlığı dile getirince bu hikâyeyi anlattı.

Daria'yı küçük bir kız olarak tahayyül edince, onu, her şeyden önce büyükbabamın sorumlu olduğu zarif giysiler içinde görüyorum. Kibar, minicik lake ayakkabıları, arkadan bağlanmış dalgalı sarı saçları, beyaz çoraplarıyla *Burda* dergisinden bir çocuk gibiydi; herkesi, her şeyi belirlemek için dudaklarını bükmesi yeterli olurdu. Ailemize yalnızca geçici bir süreliğine katılmış olan, bu nedenle canının çektiği her şeyi yapmasına izin verilen bir prensesti.

Daria'nın gözleri, gerçekten de hayatımda gördüğüm en çılgın, en güzel gözlerdi. Aslında her şeyiyle güzel, biçimli, âdeta kusursuzdu; yalnızca kalın sesi, hakarete uğramış bir oğlan çocuğuna ait gibiydi, bu meleksi görüntüye çok fazla uymuyordu. Sokakta annemle el ele gezmeye çıktığımız zamanlara geri dönünce, hep insanların birbirleriyle fısıldaşmalarını duyuyorum, bakışlarını Dari'ya odaklayıp anların bal çanağının etrafında vızıldadıkları gibi Daria'nın çevresinde dönüp duran insanların fısıldaşmalarını... O zamanlar cehennem azabı çekmediğimi, ona beddua etmediğimi iddia etsem yalan söylemiş olurum. Ancak bu cehennem azabının sorumlusu Daria ile güzelliğinden ziyade, ortak büyükbabamızın Daria'ya gösterdiği taparcasına sevgiydi. Onun gözünde Daria, harika bir hayat için gerekli tüm önkoşullara, karşı cinste değerli bulduğu tüm özelliklere sahipti: eşsiz bir güzellik, iradesini salına salına gülümseyerek kabul ettirme yeteneği, böylesi bir güzelliğe uyumlu mutlak bir özgüven, terbiye edilmiş bir sirk atının itaatkârlığı.

Çocukluğumuzda aramızda çıkan sayısız hırgüre rağmen, Daria'nın benim için her zaman saygı duyduğum, örnek aldığım ama aynı zamanda

mertebesine hiçbir zaman ulaşamayacağımı bildiğim ablam olarak kaldığını daha önce de belirtmiştim, Brilka.

Daria'nın, temasta bulunduğu her şeyi neşeye boğması yazıya dökülmemiş bir kanun gibiydi, daha sonraları, yani işler değişip içindeki kirpi bir daha geri dönmemek üzere yok olunca, her şeyi yıkıma geçirecek güce sahip olduğunu kanıtlaması çok fazla şaşırtmadı. Fakat ben henüz dünyada değilim, hikâyemize dahil olmadım. Dolayısıyla kendi hatırladıklarıma başvurmam mümkün değil, başkalarının hatırladıklarından benim tahayyül gücümle kesişenlerle yetinmek zorundayım.

Daria'nın, annemizin kaçmasına yardım ettiği babasını hikâyemizden sonsuza değin azletmeden önce, gerçekten de ABD'ye gitmeyi başardığını belki belirtmem gerekir. Elene ondan hiç bahsetmezdi. Fakat hepimizin doğduğu ülkenin, dünyanın bütün haritalarından çoktan yok olduğu günün birinde, Elene bir kerpetenle ceviz kırarken bana Vaso'nun bunu başaracağına hep inandığını söyledi. Vaso'nun, bu arada bir işadamı olan adi suçlu ağabeyi Elene ile bağlantı kurup kardeşinin Devenport, Illinois'de öldüğünü anlatmıştı; Vaso son olarak bir benzinlikte pompacı olarak çalışıyordu, üçüncü evliliği içindeydi. Ölüm nedeni, tedavi edilmeyen bir bağırsak düğümlenmesiydi; hastalık sigortası yaptıramadığı için şikâyetlerine rağmen doktora gitmemişti.

Vasili'nin hayatı, Amerikan rüyasına ideal bir örnek oluşturmaktan başka her şeye benzese de, Elene o zamanlar planının pek bir şey getirmemesinden, Vaso'nun New York veya Los Angeles'e bile ulaşamadan taşrada basit bir pompacı olarak son bulmasından dolayı biraz hüzünlenip hayal kırıklığına uğramış ama yine de Vaso'nun Batı'da daha fazla mutluluk bulabildiğine inandığını dile getirmişti. Bildiğim kadarıyla Vasili'nin Amerika'daki üç evliliği de çocuksuz kaldı, Vaso tek kızını bir kez bile göremeyip onunla konuşamadan hayata veda etti.

Daria'nın kaderi babasız büyümekti. Bu gerçek, büyükbabamın Moskova'nın askeri üst kademe görevlerine veda edip ülkesine tayinini istemeye mecbur bıraktı; bu tayin Kostya Yaşi için bir rütbe tenzili anlamına geliyordu çünkü Karadeniz Donanması'nın hiçbir askeri önemi yoktu, yalnızca ticaretle ilgiliydi. Ancak denizsiz bir hayat Kostya için yarım bir hayat olurdu. Böylece İçişleri Bakanlığı'nda araştırmaya başladı, Gürcistan'da güvendiği bazı kişileri, kendisi için uygun bir konum bulmakla görevlendirdi; ona Gürcistan'da –şayet isterse– her kapının açılacağını biliyordu. Nihayetinde Rusya'da her şeyin üstesinden gelmeyi başarmıştı, Gürcistan için fazlasıyla yeterliydi. Denizaltı donanmasının gizli kurulunda büyük başarılara imza atmıştı. Kostya'nın komitesi, Amiral Gorshkov yönetiminde çok kısa bir süre içerisinde dünyanın en iyi denizaltılarını inşa etmeyi başarmıştı. Amerikalılara sayı olarak üstünlük sağlamalarının yanı sıra, onların hız, derine dalma, ebat gibi tüm rekorlarını da kırmışlardı.

Kostya kariyerine gururla geri bakabilirdi. Bu hızlı ilerleme kuşkusuz

çok sayıda kurbana mal olmuş, elbette çok fazla kayıp verilmişti fakat hiç kurban vermeksizin hangi büyük eserin üstesinden gelmek mümkündü?

Evet, o zaman Pasifikte batan K-129'a dair tutanağı hazırlamak zor olmuştu; Biskay Körfezi'ndeki K-8 hadisesi de hiç güzel değildi; Kostya K-19 olayını ise hatırlamak bile istemiyordu.

Denizle, evet, denizle nikâh kıymıştı; şimdi ise yılların yoldaşını, gözleri farklı renklerde olan küçük bir kızla değiş tokuş yapmayı kafasından geçiriyordu.

Batum veya Poti'ye gidip sivil ticaret konvoylarını denetlemek istemiyor fakat Karadeniz de ona başka bir seçenek sunmuyordu. Yoksa karaya çıkmak zamanı mı gelmişti? Hem de ebediyen? Ailesiyle ilgilenip Elene'de ihmal ettiği şeyleri Daria'da telafi etmek? Normal bir aile olmayı nihayet başarabilecekler miydi?

Kostya yaşının yükünü, bir şövalyenin zırhı gibi, tüm ağırlığıyla omuzlarında hissediyordu. Kendisini aynada sürekli inceliyor, yüzündeki yeni kırışıkları sayıyor, her yeni burun kılına veya beline yerleşen yağ katmanına lanetler yağdırıyordu. Her ne kadar sabahları düzenli jimnastik yapıp, şık bir dış görünüşe önem verip modayı takip etmeye çalışsa da, o sarışın, lavanta ve bal kokulu kadınları yanına çekmenin artık o kadar kolay olmayacağını, yaşı daha geçkin, güzelliği solmaya yüz tutmuş kadınlarla yetinmek zorunda kalacağını biliyor, bundan korkuyordu.

Tam bu sırada Tiflisli bir arkadaşı Kostya'ya, belki de Ulusal Meclis'teki otuz iki vekilden birisi olmak için başvuruda bulunmanın en iyisi olabileceğini belirtti. Onun gibi itibarlı, liyakat sahibi biri eli öpülerek göreve tayin edilirdi. Denizi sıkıcı masa başıyla değişmek zor gelse de, bu konumun bu durumda en iyi seçenek olduğunu kabul etti. Bir vekil ne madden ne de itibar açısından bir donanma kaptanından daha alt konumdaydı. Ayrıca İçişleri Bakanlığı'na bağlı kalacaktı, Kostya bu alanı iyi tanıyordu. Ulusal Meclis'in bir üyesi olarak liman denetimini talep edebilirdi, bu ricasını geri çeviremezlerdi.

Yetkili makamlarla bağlantı kurarak isteklerini iletti, bunlar –beklediği gibi– büyük bir teveccühle karşılandı. Evet, aslında Tiflis artık çoktandır memleketi olmasa da, Kostya eve dönmeye karar verdi. Batmaya yakın bir gemiye benzeyen ailesinin başına geçip onları güvenli bir limana götürmek zorundaydı.

Tiflis'e geri döndüğünde, insanlar "yumuşama"dan bahsediyorlardı. Brejnev'in iktidara gelmesiyle birlikte "yaşlı kadrolar dönemi" başlamış oldu. Neyse ki, o zamanlar henüz hiç kimse Brejnev'in, yarısından fazlası ağır hasta olmak üzere, tam on bir yıl daha görevde kalıp ülkeyi tam bir durgunluğa sürükleyeceğini bilmiyordu. Çek Baharı'nın bastırılmasının haricinde Brejnev'in en büyük "başarısı", susma zorunluluğunun tekrar yürürlüğe koyulmasıydı; Başkomutan'ın uluorta eleştirilmesi kesin bir şekilde

yasaklandı, on bir farklı zaman dilimini kapsayan devasa ülkede asayiş o denli kesin bir mutlaklıkla sağlandı ki, Sovyetler Birliği giderek koma halini andıran bir şuur bulanıklığına girdi.

Brejnev, göğsünü absürt sayıda nişan ve madalyayla süsletti, mareşalliğe yükseltildiğinde büyük bir memnuniyetle şu açıklamayı yaptı: "Ülke sağlam, huzurlu ve iyi bir durumda. Bizde her şeyin normal seyrinde yürümesinden dolayı çok mutluyum."

Evet, her şey *normal*di. Brejnev iktidarında alkolik, sadist, ihbarcı, kuşkuyla kendi kendini yiyip bitiren yaratıklar yoktu. Yoğuşuk süt, süttozu, hatta doğru çevrelerde dolaşıyorsan havyar bile vardı; yüksek mevkilerde bulunanlar için yazlıklar bedavaydı; elbette hamamböceklerinin istila ettiği ortak kullanılan evler, hizmet edilmesi zorunlu olan *doğru fikirler*, doğurgan kadınlar, ucuz sigara, konforlu Volga marka arabalar, bol votka, acil durumlarda etkisini kesinlikle göstererek birkaç yudumda ağır bir ruh karanlığına yol açan samagon, *kötü* insanlar; yani bu mükemmel sistemin değerini bilmeyen kişiler için hapishaneler, bu ayaktakımına nasıl davranılacağını gösterip devlet tarafından kabul gören *doğru* yöntemler, unutmayı sağlayan çok daha fazla metot mevcuttu.

Devlet, halkına hangi sanatoryumda dinlenebileceğini bildiriyor, ona bir meslek, bir ikametgâh, bir yaşam amacı veriyordu. Evet, her şey normal seyrinde sürmekteydi.

Kostya değerli porselenleri taşınma kartonlarına yerleştirdi, mobilyalarının büyük bölümünü tanıdıklarına hediye etti, pahalı goblenlerle halıları Tiflis'e gönderip hepsini "Martı" adını verdiği çok sevdiği krem rengi GAZ 13 model otomobiliyle birlikte doğduğu şehre nakletti.

Tiflis'te adına layık karşılandı, uzun, zengin masalarda ağırlandı, güneşli Gürcistan'ın aşırı telaşlı misafirperverliğiyle tanıştırıldı. Komünist'te bile onun hakkında bir yazı çıktı. Büyük bir kahraman vatana geri dönmüştü. Chitadze Caddesi'nde bulunan İçişleri Bakanlığı'nda bir büroyla ayrıca yeni bir şoför tahsis edildi.

Gürcistan Sovyet Sosyalist Cumhuriyeti Karadeniz Liman Gümrükleri'nin yönetim ve denetimi Kostya'ya teklif edildiğinde hiç itirazsız kabul etti. Bundan böyle Tiflis, Poti, Sohum ile Batum arasında gidip gelecekti; bu seyahatler tam ona göreydi, "özel hayatını" rahatsız edilmeksizin yaşama fırsatını elde edebilecekti. Çünkü büyükbabam, yaşlanmaktan korkmasına karşın, eski yaşam tarzından tümüyle vazgeçmek niyetinde değildi.

Yolsuzluk, hükümet ile bürokrasinin tüm kademelerine yayılmıştı fakat Kostya bu durumla başa çıkabileceğini umuyordu. Sovyetler Birliği'nin en dişli kurumlarında geçirdiği seneler ona bunun için gerekli özgüveni sağlamaktaydı. Rus denizlerinin uçsuz bucaksız genişliklerinde yeterince uzun bir zaman yüzmüştü, şimdi Gürcistan'ın göletlerinden korkacak değildi. Ancak bu arada Kafkasya gerçekliğine uzun zamandır uzak kaldığını, hemşerilerinin keseyi doldurma zihniyetini yeterince idrak edemediğini hesaba

katmamıştı. Rus elitlerinin katı oyun kurallarını, Brejnev'in iktidara gelmesinden beri âdeta ikinci baharını yaşayan üstü örtülü üst düzey yolsuzluklarını tanıyor fakat Gürcistan'daki açgözlülükle yolsuzluğun, görmezden gelinebilecek boyutları çok fazla aştığını görmüyordu. Aydınlar da dahil olmak üzere Gürcü elitlerinin kendi cennetlerinde, yıllardır süren Bolşevik iktidar altında ne kadar esnek bir şekilde yerleşmiş olduğunu, gerçeklerin üzerini örtme sanatını ne denli mükemmelleştirdiğini, Rus travması içerisinde kendilerini ne kadar iyi hissettiklerini, kuzeyden gelen baskıya karşı gizli bir nefret söylemiyle ne kadar iyi yaşandığını gözden kaçırdı. Çünkü Rusya'da üst düzey makamların gücüne inanılırdı, bunlardan korku içinde yaşamanın haricinde bir şey öğrenilmemişti. Gürcistan'da ise, gösterilen korku sahteydi; burada güçlülerin genelde yalancı, rüşvetçi olduğu varsayılarak daha ön aşamalarda bunların nasıl aldatılabileceği, oyuna getirilebileceği veya yemlenebileceği düşünülürdü. Kimse bir sisteme veya belki hedonizm dışında herhangi bir ideolojiye inanmazdı.

Başlangıçta görülen büyük bir kızgınlığın ardından, insanlar kendilerine Kuzey komşu tarafından hiç de kötü bir konum tanınmadığını kabul etmişti. Bu konumu kullanmamak bir hata olurdu. Bu koşullarda yaşanabilirdi. İnsanlar kültür ve müzikle ilgili, yaratıcı, güzel ve konuşkan, tembel ve ateşliydi, ayrıca içki içmeyi seviyorlardı; biraz anarşistti, evet, fakat yalnızca biraz. Bunun neresi kötüydü? Bunlar, büyük bir gururla ulusal kimliğe dahil edilen özelliklerdi. Yoksa içselleştirilip kendine ait sanılan şey özünde Rus hayalleri miydi? Ama olsun. Bunun neresi yanlıştı? Devasa ülkede herkes bu küçük güneşli cennete gıptayla bakıyordu. Ülkenin hangi Sovyet Cumhuriyeti, otonom bölgesi, kardeş ulusu bizim yerimizde olmak istemezdi? Esaret altına alınıp başka bölgelere yerleştirilen azınlıklardan hiç bahsetmiyorum bile. Büyük hemşerimizin, Başkomutan'ın gölgesi tüm Gürcüleri kanatları altına aldığı sürece bize bir şey olmazdı. Onu kimse yok sayamazdı. Ne Rusya ne de dünya.

Rusya gerçekten de etkileyici bir zekâyla küçük, isyankâr, biraz yabani oğlunun tüm zayıflıklarını destekleyerek bunları birer güç olarak göstermeye karar vermiş, oğul ise oynadığı rolü benimsemeye, babasını aldatabileceğini, onun boyunduruğundan kurtulabileceğini düşünmeye başlayarak, bu arada babası tarafından sevilip övülme çabası içerisinde bu sevgiye karşılık kendisini sattığını gözden kaçırmıştı.

Neden hâlâ kelebekler yakalamaya çalışsın ruhum!
Şimdi bir yerde huzura ermek varken...
Sluçevskiy

Burada sırtında çok güzel noktalar taşıyan uğurböcekleri, farklı aile üyelerinin akılda tutulup ayırt edilmesi gereken kokuları, güneş ile ay, uyandıktan sonra çoğu zaman hatırlanmayan rüyalarla uyku, başıboş gezen kedilerle köpekler, komik desenli kertenkeleler, binlerce bitki çeşidi ile ışık, toprak, su, annesinin bluz seçimlerinin akıl ermez farklı incelikleri, yeni evini keşfetmeye girişen Goya vardı.

Evet, koklanacak, elle yoklanıp tadına bakılacak pek çok şey vardı, Daria öğrenmek zorundaydı; örneğin emeklemeyi, *deda* demeyi. Ayrıca bir de coşkuyla kucakladığı büyükbabanın bıyığının neden olduğu keyifli gıdıklanma vardı. Daria'yı sarıp sarmalayan köy havası, çiftlikteki atların fısıltılarıyla dünyanın geri kalanına var olan uzaklık onu her türlü derde karşı koruyordu.

Daria'nın kusursuz ufkunu karartabilecek tek şey annesinin hüznü ile ona karşı ilgisizliğiydi. Elene, bebeğinden umduğu şifayı elde edememişti. Gece ağlamaları, emzirme saatlerine uyma mecburiyeti, doğum sonrası hormonsal dengesizlikler çok yorucu, yaşadığı melankoli çok büyük, annelik mutluluğunda eriyip yok olmak baskısı çok eziciydi. Elene böylece ilk üç sıkıntılı ayın ardından yavaş yavaş sorumluluklarından kaçtı, bebeğini giderek annesine ve babaannesine terk etti; bu ikili ise bebekle hiçbir sorun yaşamadığı gibi, kolaylıkla, hiç zorlanmadan her şeyin üstesinden geliyor, bunu son derece harika ve heyecan verici buluyordu.

Elene başlangıçta Yeşil Ev'den ailenin diğer üyeleri gibi çok hoşlandı. Fakat burada her şeyden kopuk, yapayalnız olduğunu; ne kızının ne de anne babasının, içindeki boşluğu dolduramayacağını anlaması uzun sürmedi. Düşünüp bazı konuları kantara vurmak için çok zaman vardı. Vasili'nin kaçmasına yardım etmeyip onun burada kalmasını sağlasaydı ne olacağını veya yükseköğrenime başlayıp Tiflis'te bir öğrenci yurdunda yaşıtlarıyla, yeni arkadaşlarla, aynı fikirlere sahip gençlerle birlikte yaşasaydı kendini nasıl hissedeceğini hayal etti. Oysa şimdi kendisini suçlu, kirli, hedefsiz, öfkeli hissediyordu; Elene olmak, bu mirası sürekli sırtında taşımak, hep özel bir performans göstermek zorunda kalmak çok yorucuydu.

Çevrede gelişigüzel dolaşıyor, uyumakta zorlanıyor, kendisini keyifsiz hissediyor, sıkılıyordu. Herhangi bir konuya bir saatten daha uzun yoğunlaşmakta zorlanıyor, hiçbir şey ilgisini veya merakını uyandırmıyordu. Ba-

zen kendisini o kadar yaşlı, bitkin, yalnız hissediyordu ki, kendi kendine sık sık acaba bir daha yaşına uygun bir hayat sürdürüp sürdüremeyeceğini sorar olmuştu. Ne yapacağını bilemiyordu. Geceleri sessizce odasından çıkıyor, bahçede dolaşıyor, gizlice Stasia'nın sigaralarından içiyor, tırnaklarını yiyor, huzursuz bakışlarını gökyüzüne dikiyor, kendi benliğinden kurtulup başka bir insan olabilmenin yollarını arıyordu. Hangi noktada yanlış yapmış, hangi kavşakta yanlış yola sapmıştı? Nerede yoldan sapmıştı, hangi yol onun yoluydu?

Yalnız başına yaptığı gezintilerde, Yeşil Ev'den, Stasia'dan, bebeğinden, Kostya'nın şoförü tarafından her sabah alınıp akşamları tekrar evlerine götürülen anne babasından giderek daha fazla uzaklaşmaya başladı.

Moskova ile Tiflis'teki sınıf arkadaşları, eski dostları aklına gelince, içinde Daria'ya karşı bir öfke yükseliyordu. Onların acıyan şiş göğüsleri, gebelik testi şeritleri kesinlikle yoktu, geceleri üç kere uyanıp kalkmak zorunda değillerdi, gezip tozabilir, içebilir, eğlenebilir, okuyabilir, seyahat edebilir, âşık olabilir, sevgililerini terk edebilir; yani kısacası yaşlarına, arzularına göre yaşayabilirlerdi.

Gezintileri giderek uzadı. Çevredeki köylerle yerleşimleri tanıdı. At çiftliğini ziyaret etti. Yumuşak, asil hayvanların otlamasını seyretti. Arap, Yavachuri, Gabardin atlarını izledi. Bunlardan birinin üzerine sıçrayıp gelişigüzel bir yerlere gitmenin nasıl olacağını düşündü.

Gezintilerin birinde Mikail ile karşılaştı. Sanırım ismin etkisi olmuştu. David, Seraphim veya Giorgi gibi bir isim söz konusu olsaydı, Elene bu kadar aşırı bir istek, bir özveri göstermezdi. Mikail sakallı, orta yaşlı bir adamdı, garip giyiniyordu. Göğsünde ahşaptan sade bir haç taşıyor, yaz aylarında harada çalışıyordu.

Elene başlangıçtaki tedirginliğini atlattıktan sonra daha konuşkan oldu; aksi gözüken adam gayet nazik, açık fikirliydi, Elene'nin sorunlarına ilgi gösteriyordu. Ayrıca konuşma tarzından büyük şehirli olduğu, hatta Tiflis'ten geldiği anlaşılıyordu.

Birlikte yaptıkları gezintiler Elene'nin en başta gelen meşguliyetiydi. Mikail saat üçe doğru bir mola veriyor, Elene onu ahırın önünde bekliyordu. Elinde bir piknik sepeti oluyor, sepetin içinde, alüminyum kâğıda sarılmış bir şekilde Stasia'nın leziz yemekleri, biraz meyve sebze, fırsat olursa Kostya'nın stoklarından aşırılan bir şişe şarap yer alıyordu. Elene, Mikail'in sakinliğini, kendine hâkim olmasını, özellikle de ona kadın olarak hiç ilgi göstermemesini seviyordu. Başlangıçta bu ilgisizliğe bozulmuş, doğumdan sonra çekiciliğinin azalmasına yormuştu fakat çok geçmeden bu durum ona rahatlatıcı gelmeye başladı. Böylesinin daha iyi, daha sorunsuz olduğunu kabul etmek gerekiyordu.

Mikail aptalca sorular sormuyor, Elene'nin bebeğin babasından tek kelimeyle bile bahsetmemesini garipsemiyor, böylesine genç bir kadının bu yalnızlıkta yaşıyor, Sovyetler Birliği'nde işsizlerin olmadığı söylemine dayanan sosyalist değerlere aykırı bir şekilde çalışmıyor olmasıyla hiç ilgilenmi-

yordu. Günün birinde Elene'ye Tanrıya inanıp inanmadığını sordu. Elene, sanki bu soruyu bekliyormuşçasına şaşırmadı; bunu bilmediğini ama inanmak istediğini, hatta iki yıl önce bir manastıra kapandığını ancak beklediğini bulamadığını belirtti. Mikail bunun üzerine Elene'ye Hıristiyanlık üzerine yazılar tedarik etmeye başladı. Sonraları Elene'ye, baskı gören anne babanın oğlu olarak akrabalarının yanında, çocuk yurtlarında büyüdüğünü, kız kardeşinin, kendi kocasının muhbirlik yaptığını öğrenince intihar ettiğini, on dokuz yaşında Navtluchi Hapishanesi'ne girdiğini, akabinde Rostov'da yedi yıl yattığını, yanlış yola düştüğünü, hapiste Tanrıyı bulduğunu, şimdi Rum-Ortodoks öğretisinden, Tolstoy'un İtiraflarım ile *Hayat Üzerine Düşünceler*'de dile getirdiği görüşlerden oluşan kendi dinini yaydığını anlattı.

Rostov'dan sonra çevrede gelişigüzel dolaşmaya başlayınca çalışmayı reddetme gerekçesiyle defalarca yakalanmıştı. Her tür mülkiyeti reddediyor, yazın köylerde bulduğu geçici işlerden yaşıyordu; Tiflis'te çok dikkat çeker, görüşlerine taraftar bulamazdı. Gerçekten de gezginlik yaptığı yaşadığı yıllarda mucizevî tedaviler gerçekleştiren (Kafkasya bunun için her zaman uygun bir coğrafyaydı) bir kişi olarak ün kazandı; kolhozla çay çiftliklerine uzak yerlerde, derme çatma bir araya getirdiği öğretileri için yeterince dinleyici buluyordu. Elene'nin de Mikail'in müritleri arasına girmesi çok fazla zaman almadı.

Mikail mülkiyetsiz bir yaşam, devletsiz bir sistem vaaz ediyor, İncil ile Tolstoy'dan alıntılar yapıyor, taraftarlarını *doğru* kitaplarla sürekli besliyordu.

Söylediği her şey kulağa o kadar basit, o kadar mantıklı geliyordu ki, insan bu buyruklara uyunca hayatın sonsuz bir sevinç âleminden ibaret olacağını hayal ediyordu. Ancak bunları hayata geçirmek imkânsız gibiydi. Elene, anne babasını bağışlamayı, Daria'ya kızmamayı, sinir bozucu aile üyelerine hiçbir zaman öfkelenmemeyi, sevecen ve hoşgörülü görünmeyi ne kadar istese de hep birtakım sınırlara tosluyor, Mikail'e koşuyor, "günah" çıkartıyor, Yeşil Ev'deki zoraki uyumlu günlük yaşamı yerden yere vuruyordu.

-Artık dayanamıyorum. Akşamları terasta otururken babamın anneme dediklerini duyuyorum: Ortalıkta nasıl dolaşıyor öyle, kendisini neden hiç geliştirmiyor, hep ihmal ediyor, hiçbir şeyle ilgilenmiyor, bu normal olamaz, sonra şu aptalca müzik, hep aynı müzik, hiç yararlı değil, saçlarını ne yapmış öyle, yaşıtlarıyla neden ilişki kurmuyor, neden bizimle Tiflis'e gelmiyor, o köyde ne arıyor, nereye gidiyor orada vs. vs. Annem onu sakinleştirmeye çalışıyor, birtakım yalanlar söylüyor fakat o da hayal kırıklığı içinde. Benim kendi öğrencisi olmamı çok isterdi herhalde, ortaya çıkıp, "Bakın, bu benim kızım, bir hain tarafından ortada bırakılmasına rağmen yine de toparlandı, tüm gücünü topladı, şimdi okuyor, yakında onu ortada bırakmayıp kollayan güçlü bir Gürcü erkek bulacak; benim kızım ona iyi bir eş olacak, birlikte güzel bir hayat geçirip yazları Boryomi'de, kışları ise Bakuriani'de kayak tatilinde geçirecekler." Bunlar aklıma gelince kusacak gibi oluyorum, gerçekten. Ne yapmam lazım, Mikail? Geceleri, herkes yatıp Daria'nın beslenmesi

bitince çatı aralığına çıkıyorum. Evde beni kimsenin bulamadığı, huzura kavuştuğum tek yer orası. İnşaatı henüz bitmedi (hiç bitmeyecekti de, Brilka). Korkuluksuz bir balkonu var. Balkonda oturup okuyor, sigara içiyor, düşünüyor, hiçbir çözüm bulamıyorum. Bu çok korkunç değil mi?

Fakat Elene, Mikail'e en fazla itiraf etmek istediği şeyi dile getirmeye bir türlü cesaret edemiyordu. Ne kadar isterdi o korkunç öğleden sonrayı, o günden beri tüm yaptıklarının, anılarının, düşüncelerinin belli belirsiz bir hatalı olma, başarısızlık, çaresizlik hissiyle sonuçlandığını itiraf etmeyi. Yatağın gıcırdamasını, Mika'da tespit ettiği o şaşkın, ürkek yüz ifadesini, kendi içinde duyduğu, bugün bile hâlâ duymaya devam ettiği korkutucu, yok edici öfkeyi kelimelere dökmeyi ne kadar isterdi. Hissettiği pişmanlığa karşın, aynı anda onu yerinden etmeyi, özlemini çektiği tahtını geri almayı başarabildiği için tatmin olduğunu, oysa bu tahtın hiç de hayal ettiği gibi rahat, arzu etmeye değer çıkmadığını anlatmayı ne kadar isterdi.

Mikail'e, zamanın çözemediği, hâlâ damarlarında dolaşan bu hisler yumağının ne anlama geldiğini, Mika'ya karşı hissettiği öfke ile kıskançlık haricinde, içinde böylesine büyük bir yok etme isteğine neden olan, her şeyi ikincil plana iten başka bir duygunun olup olmadığını, Mika'nın o gün direnç göstermeyip karşı koymamasının onu neden hâlâ çileden çıkardığını sormak isterdi.

Annen ise, Brilka, bu arada emeklemeyi, akabinde de yürümeyi öğrendi. John Lennon *Imagine*'i söyledi, Stasia şehre inmekten, kız kardeşiyle arasındaki uzaklıkla görmezden gelmeyi aşmaya yönelik çaba sarf etmekten tamamen vazgeçti, Kitty Yaşi ise *Replacement* adı altında şimdiye değin çıkardığı en iyi ve popüler albümünü çıkardı. Albümün kapağını herkesin tanıdığı Prag fotoğrafı süslüyordu. Yeni Ahit'ten sıkılan Elene *Madam Bovary, Swann'ın Dünyası, Kırmızı ve Siyah, Albert Savarus* ile *Lady Chatterley'nin Sevgilisi*'ni okumaya başladı (sonuncusunu elbette gizli gizli), Batılı bir gazeteci, her Sovyet vatandaşının gıda malzemeleri için senede ortalama beş yüz elli iki saat kuyruklarda geçirdiğini gösteren bir istatistik hazırladı. Aynı gazeteci ayrıca, Sovyetler Birliği'nde üretilen malların üçte birinin yalnızca kâğıt üstünde var olduğunu iddia etmekteydi.

Vücudun uyuşturucudan arınması otuz dört gün sürdü. Kitty yalnızca en gerekli alışverişler için evden çıkmıştı. Yüksek ateş havalesi ile halüsinasyonların, saldırganlık krizlerinin, ağır hakaretlerin, acınası yalvarışlarla inlemelerin ardından Kitty'nin ambulans çağırmak zorunda kaldığı iki baygınlık, Fred'in sıska bedenini yatağa bağlamaktan başka bir çarenin bulunmadığı bir isteri geldi. Sayısız uykusuz geceyle Kitty'nin bestelediği beş yeni şarkıdan sonra, Fred Lieblich sabah saat üçte yataktan kalktı, duş aldı, üstüne temiz bir gömlek giydi, Kitty'nin çalışma odasına girdi, sanki hiçbir şey olmamış gibi gülümseyerek kız arkadaşına baktı.

Kitty, Fred'i güzel kokular içinde ıslak saçlarla, kedi gözlerinde son

günlerin o ateşli parıltısı olmaksızın görünce, gitarını yere bıraktı, elleriyle ağzını kapatıp sessizce ağlamaya başladı. Fred öylece durmuş gülümsüyordu; ikisi de, sanki aralarında görünmez bir duvar varmışçasına birbirlerine yaklaşmaya, hemşire ile hasta rolünden sıyrılıp sevgili rolünü almaya cesaret edemedi.

-Bırakma. Çalmaya devam et.

Fred, Kitty'nin ayaklarının dibine oturdu. Kitty gitarını eline alıp çalmaya, akortlara sesiyle refakat etmeye başladı.

Gün ağarmaya başladığında Fred işaretparmağıyla Kitty'nin baldırlarına çizgiler çekerken, Kitty ona bir öneride bulundu,

-Seninle birlikte Viyana'ya yerleşmek istiyorum. Senin oraya gitmeni, orada birlikte bir yuva kurmamızı istiyorum. Eskiden başka birisiyle oraya gitmek istiyordum. Hiç gidemedik; o, bunu artık başaramaz. Fakat biz yapabiliriz. Bunu çok isterim. Evime geri dönmeyi de çok isterdim fakat bu artık mümkün değil. Sen yapabilirsin, denemelisin. Burası, tüm bu insanlar sana iyi gelmiyor. Seni görmüyor, tanımıyor, anlamıyorlar. Bunu yapmayı deneyelim.

Eğer insan bu kadar acı yaratıyorsa, kendisi de acı çektiğinde, yakınmaya ne hakkı var?
Rolland

Ispanak yeşili yün bir paltoya sarınmış, yüzünü siyah bir tülle gizlemiş olan Christine, Rustaveli Bulvarı boyunca yürüyordu. Opera durağında tramvaydan inmişti, hedefli bir şekilde kuzeye doğru gidiyordu.

Bulvarda her iki yöne yürüyen insanlar vardı. Christine, bu insanların çok azının yüz ifadelerinden nasıl bir hikâyeye sahip olduğunun anlaşılabildiğini düşünüp bunu şaşılası buldu. Acaba hiç daha büyük bir eve çıkabilmek için muhbirlik yapmış, dedeleriyle nineleri uzaklardaki soğuk beyazın sayısız çalışma kamplarından birinde veya şehrin girişindeki çamurlu çukurlarda hayatını kaybetmiş, aldatılmış, kandırılmış, canavarlara inanmış, yanlış kişileri sevmiş, birisini yarı yolda bırakmışlar mıydı veya bunları daha yapacaklar mıydı?

Christine toprak rengindeki tuğla binanın önünde durup dışarı çıkan öğrencilere baktı. Gülen, birbirlerini ittiren veya heyecanla bir şeyler anlatan genç insanları izledi. Fakat her zamanki gibi fazla acele etmeyen belli bir öğrenciyi arıyordu.

Çıkışın çapraz karşısında bir banka oturdu, örtü örgüsünü çıkarıp örmeye başladı. Beklediği kişinin kapıda görünmesi uzun sürebilirdi. Kafasından bir sürü şey geçiyordu. Evini daha ne kadar tutabilecekti? Onlara katılmadığı için hakarete uğramış hisseden Kostya, evin ortak kullanıma açılmaması için destek vermeye devam edecek miydi? Nihayetinde bu büyük evde yalnız başına oturuyordu. Belki bugün tüm cesaretini toplayıp onunla konuşmayı başarabilirdi; belki bugün Christine'yi görür, fark ederdi. Fakat belki de, daha önce defalarca olduğu gibi yalnız başına, başı öne eğik vaziyette, koltuğunun altında yırtık pırtık bir evrak çantası olmak üzere sokağa çıkıp varlığını bile fark etmeden yanından geçip gidecekti. Hatta böyle olması daha muhtemeldi.

Christine bekledi, tüm hayatını, kırılgan hayatını geçirdiği bu şehrin kalp atışlarına kulak kabarttı. Ramas getirmişti onu buraya –belli belirsiz bir gülümseme yüzünü aydınlattı–, Cézanne ile Renoir'dan saatlerce bahsetmiş, şehrin ilk açık hava sinemasında Buster Keaton'ın *General* filmini seyretmek için Muştaidi Parkı'na götürmüştü. Christine'nin güzelliğini gerçekten asit mi yok etmişti yoksa Ramas'ın Koyori Ormanı'nda kafasına sıktığı kurşun mu? Gökyüzünün bir parçası uzun seneler önce kopup yeryüzüne düşmüştü, şimdi ise gökyüzünden rüya kırıntıları yağıyordu. Belki Stasia haklıydı,

hayaletler günün birinde saklandıkları yerlerden çıkacaklardı. Sahte geçmiş ölmemişleri geri bırakmıştı, hepsinin söyleyeceği bir şey vardı. Yaşayanların haricinde suçlayacakları hiç kimse yoktu.

Bir kar tanesi paltosuna düştü. Birkaç kız öğrenci çığlıklar atarak avuçlarını ilk kar taneciklerine uzattı. Mika neden bu kızlarla birlikte hiç gülmüyor, onlar gibi binadan koşarak çıkmıyordu? Geçen yıl giriş sınavını kazandığı Devlet Film ve Tiyatro Enstitüsü'nün binasından. Hep yalnız başına, düşünceli, asık suratlıydı.

Mika'nın merdivenlerden aşağıya indiğini gördü. Genç adam, Pravda'sını pürdikkat okuyan bekçinin, kafeteryanın, onu hiç dikkate almayan kızlı erkekli grupların önünden geçti. Christine oturduğu banktan doğruldu, Mika geçip gitti, ona bakmadı, sanki önüne gizli bir yol çizilmişçesine sürekli yere bakıyordu. Christine bir adım geriledi. Tekrar oturmalı mı yoksa onun arkasından mı gitmeliydi? Ya sonra? Ona ne diyecekti? Bir buçuk yıl boyunca yazıp sonra yazmayı bıraktığı mektupların hiçbirisine cevap vermemişti. Christine örgüsünü alelacele çantasına tıkıştırıp bir adım attı. Mika, Lenin Meydanı'na doğru yürüyordu. Bir adım daha... Christine, Mika'yı izlemeye başladı, arada birkaç metre mesafe bırakıyordu. Fakat Ulusal Galeri'nin hizasında artık kendini tutamayıp ona adıyla seslendi. Birinin ona seslenmesine, adını bilmesine şaşıran Mika korkarak durdu, döndü.

-Seni kahve içmeye davet edebilir miyim? Veya çay? Kahve sevip sevmediğini bilmiyorum.

Christine gülümsemeye çalıştı. Mika ciddi görünüyordu, yaşına göre fazla ciddi; üstü başı biraz bakımsızdı fakat bu bakımsızlığı gizleme çabaları çok dokunaklıydı.

-Bilmem.

-Vaktin yok mu? Bir yere mi gidiyorsun?

-Kafeleri sevmiyorum.

-Nasıl istersen. Küçük bir gezintiye ne dersin? Veya bir şeyler yemeye? Ben acıktım, midem guruldamaya başladı bile. Havuzlar bölgesinde yeni bir restoran açılmış.

-Bilmem.

-Tamam öyleyse.

Ağır adımlarla bulvar boyunca yürüdüler. Sonra Christine, Mika'nın koluna girip adımlarını onunkilere uydurdu. İlkin kolunu çekeceğini sanıyordu fakat Mika çekmeyip yalnızca biraz hızlandı.

-Annem üç ay önce öldü, dedi Mika birdenbire fısıltı halinde, Christine'nin kolunu bedenine bastırdı; Christine ne diyeceğini bilemedi, onun annesi hakkında pek bilgisi olmadığını fark etti; Andro'nun Mika'yı almaya geldiği zamanlar hiç ona katılmamıştı.

-Kalbinde bir arıza vardı. Onu işten muaf tutmaları gerekiyordu. O kadar ağır çalışmamalıydı.

-Tanrım, Mika, çok üzgünüm...

Bir süre hiç konuşmadan yollarına devam ettiler. Sonra Mika, Christi-

ne'nin sorularına cevap vermeye başladı. Ona öğrenimden çok zevk aldığını, grup liderinin desteğini aldığı için çok şanslı olduğunu, burasının namlı bir okul olduğunu, seçkin ailelerin çocuklarının alındığını, grup liderinin desteğini almaksızın okula girmesinin zor olacağını, kendini şanslı saydığını anlattı. Christine onun konuşma akışını kesmeyip ona bu "şans"ın, kendisinin ikna yeteneğiyle grup lideriyle sınav kurulunun cebine aktardığı birkaç rubleye dayandığını da açıklamadı. Mika, Bagebi bölgesinde bir öğrenci yurdunda kalıyor, okul arkadaşlarıyla birlikte pek fazla vakit geçirmiyordu. Bunlardan biri Mosfilm Stüdyosu'nun tanınmış bir oyuncusunun oğlu, bir diğeri bütün şehirce tanınan bir cerrahın yeğeni, kız ise bilmem kimin oğlunun nişanlısıydı vs. vs.

Babasını çok sık görmüyor, bazen köyün postanesi veya komşuları vasıtasıyla telefonla konuşuyordu fakat annesinin ölümünden bu yana babası pek iyi değildi.

Sahildeki Gürcü lokantalarından birine girdiler. Mika çok aç gözüküyordu, elbette açtı, Christine onu görür görmez aç olduğunu fark etmişti. Mika'nın yoğun protestolarına rağmen sipariş verdi, en azından yemek süresince yanında olacağı için mutluydu. Masaya ilk önce sıcak ekmek, erik sosu, domates sosu ile nar sosu getirildi. Bunu güzel bir fasulye çorbası izledi, çorbanın yanında sıcak mısır ekmeği ile aynı onun sevdiği gibi bol kişniş vardı. Ardından Christine garsondan bol sarımsaklı ıspanak ile patlıcan salatası getirmesini istedi. Mika masanın üstündeki yiyeceklere hırsla saldırdı. Masaya *Baje* [Gürcü usulü tavuk] gelince gözleri parlamaya başladı. Ekmeği soslara bandırırken arada bir Christine'ye minnettar bakışlar atıyordu.

-Bağışla beni, Mika.

Christine bakışını genç adama çevirip elini tuttu. Teni hâlâ tanıdık, korunmaya muhtaç bir his uyandırıyordu. Mika, bu şekilde bir temastan hoşlanmıyormuşçasına etrafına baktı. Fakat Christine onun elini bırakmadı, hatta sandalyesini onunkine biraz daha yaklaştırdı. Mika, Christine'nin benzersiz pudra kokusunu algıladı, pudranın yanındaki diğer kokuyu hiçbir zaman kelimelerle tarif edememişti. Yüzünü onunkine iyice yaklaştırdı.

-Tam olarak neyi bağışlayayım?

-Seni yalnız bıraktım.

Mika gerildi. Gözlerini tabağa çevirerek düşüncelere daldı. Yan masada oturan kadınlar onları biraz garipser gibi seyrediyordu.

-Seninle konuşabilmek umuduyla eylülden beri enstitüye geliyorum. O zaman seni yanıma alıp senin yanında olmaya yemin etmiştim; bu yeminimi tutamamış olmam bağışlanamaz. Seni yalnız bıraktım. Bunu telafi etmem için bana bir fırsat ver.

Mika aniden Christine'ye doğru eğilip dudaklarını onunkilerin üzerine bastırdı. Christine yüzünü öbür yana çevirdi; dudaklarından tarhun ile yarıda kalmış bir çocukluk tadı almıştı.

-Bunu kastetmemiştim, Mika, diye kekeledi.

-Ama ben bunu kastediyorum.

-Beni farklı algıladığını biliyorum fakat ben yaşlıyım, gerçekten yaşlıyım, Mika. Senin için fazla yaşlıyım.

-Çok güzelsin.

-Bana taşınıp orada oturabilirsin, ev boş; hep yanında olup sana bakacağım.

-Benim için bir şey yapar mısın?

-Tabii, söylemen yeter.

-Bana yüzünü göster. Hepsini göster. Lütfen.

Christine hesabı istedi.

Bahçesinde ölülerin fal açmayı çok sevdiği Vera bölgesindeki eski ev, geri dönenleri öylesine büyük bir samimiyetle karşıladı ki, eve duygusal, barıştırıcı bir hava hâkim oldu. Christine kahve pişirdi, ışıksız mutfakta, tüm eve karanlık çökene kadar oturdular.

Christine sonra saçındaki tokaları –koruma kalkanının bağları– çıkarmaya başladı, boyalı uzun saçını açtı, tokaları seyrek konumlanmış bir ordu gibi masanın üzerine sıraladı, peçesini indirdi, itinayla masanın üzerine koyarak yüzünü yarı karanlıkta Mika'ya çevirdi. Işığın yakılmasına izin vermemişti.

Bu gece Christine'nin yaşı bedenini terk etti; Christine tek bir el hareketiyle yaşını sabun köpüğü gibi bedeninden sıyırıp attı. En azından ben, bu geceyi kafamda böyle canlandırıyorum, Brilka. Belki de zamanın ona tanıdığı, rakipsiz bir güzellik kraliçesi konumunu verdiği son geceydi bu gece. Yaşlar, en güzellerde daha yüksek tutulan bedeli tahsil etmeye başlamadan önceki son gece... Mika, Christine'nin yüzünü parmaklarının ucuyla, sanki camdanmış, her an kırılabilirmişçesine büyük bir itina ve korkuyla yokladı.

El ele eski, gıcırdayan ahşap merdivenlerden çıktılar, daracık koridoru geçip Christine'nin, bir zamanlar Mika'nın tek gerçek yuva olarak gördüğü yatak odasına girdiler. Christine yatağa uzandı, sol tarafı Mika için boş bıraktı, aynı eskiden fırtınalı havalarda gizlice gelip yanına girdiği zamanlar yaptığı gibi. Onu hep korumak istemiş ama sonra elinden bırakmak zorunda kalmıştı. Mika yanına uzandı, karanlığa rağmen onun yüz hatlarını algılamaya çalıştı. Christine onun başını okşadı, kendini on dokuz yaşında çok güzel, mutlu bir kız olarak görebilmesi için ona gözlerini, geçmişin resimlerini ödünç verdi. Evet, o zamanlar mutluydu, hayatın içinden mutluluğu zorla söküp almıştı, şimdi Mika'ya mutluluk için tüm gücüyle, her şeyiyle savaşması gerektiğini anlatmak istiyordu. Onu kollarının arasına alarak yılların bedeninden nasıl döküldüğünü, onun yanında nasıl gençleştiğini hissetti. Karanlığın içinden ona dokundu. Her ikisi de kendi tarafında kıpırdamadan yatıyordu, okula giden iki uslu çocuk gibi, gencecik, emin ellerde, her şeyin mümkün göründüğü zaman dışı bir kovanın içinde, sonsuz bucaksız bir dünyada. Yalnızca Mika'nın eli hiç durmadan Christine'nin teninin üzerinde gidip geliyordu. Christine karanlıkta gülümseyip onun korkusunu alabileceğini, Mika'yı, ihaneti yaşadığı bu günün pençesinden kurtarabileceğini umdu. Fısıldayarak onunla konuşmaya başladı. Gece bulanık, gökyüzü boğuktu, sanki biri bulutların üzerine süt dökmüş gibi...

Kazananlar mahkûm edilmelidir, edilebilir.
Başkomutan

Christine, Mika'nın elini yüzünden çekti, yatakta aceleyle doğrulup kulak kabarttı,

-Bir şey duydum galiba.

-Ne oldu, diye sordu Mika uyku sersemi, irileşen gözleriyle Christine'ye baktı.

-Evde birisi var herhalde.

-Bu saatte kim olabilir? Senin haricinde kimin bir anahtarı var?

-Bilmiyorum. Belki... Anahtarı bana geri vermedi. Taşınmadan sonra bir kere bile buraya gelmemesine rağmen.

-Kim?

-Kostya.

Christine daha bu adı telaffuz ederken aşağıda atılan adımların sesini duydu. Hemen ayağa kalktı, omuzlarının üstüne bir hırka atarken Mika'ya yatakta kalmasını işaret ederken kapıya koştu. Kapının aralığından dışarıya baktı, koridora bir adım atıp kapıyı arkasından dikkatle kapattı, o anda onun merdivenlerden koşarak yukarıya çıktığını gördü. Elektrik düğmesini muhtemelen bulamadığı için duvara tutunarak yürüyordu. Bir şey olmuştu. Kendini kaybetmiş gibiydi. Yanına yaklaşınca alkollü nefesinin kokusunu aldı.

-Ne yapıyorsun burada, diye sordu sert bir sesle, sakin göründüğünü umdu.

-Nasıl yapabildin bunu, diye bağırdı Kostya avazı çıktığı kadar; gözleri şiş, yanakları kıpkırmızıydı, alnında ter tanecikleri vardı. –Neden o pisliği koruyorsun?

Kostya geriledi, Christine ona yaklaşırken birkaç basamak aşağıya indi. Christine onu yatak odasından uzaklaştırmalıydı, aşağı, mutfağa doğru.

-Kostya, ne oluyor, anlamıyorum, diye mırıldandı Christine, oysa iskambil kâğıtlarından yapılan evin çöktüğünü çoktan anlamıştı.

-O piç, o piç... Kızıma ne yaptınız? Siz insan değilsiniz, siz pis... Hepiniz... -Sarhoş olduğu aşikârdı.

Christine onu gerçekten de mutfağa yönlendirmeyi başardı. Kostya mutfakta sendeleyip kendini bir taburenin üzerine bıraktı.

-Siz yalancı, ikiyüzlü fahişelersiniz, evet, ucuz birer fahişe.

Sonra aniden elleriyle yüzünü kapatıp hıçkırarak ağlamaya başladı. Christine donup kaldı, kalbi sıkıştı, ne diyeceğini bilemiyordu. Kostya bir anda

yine onun küçük, sevgili yeğeni olmuştu. Onu son kez ne zaman ağlarken görmüştü? Hiç görmüş müydü? Kitty ile Mariam olayında bile... Hayır, o zaman ağlamamıştı. Tam olarak ne olmuştu? Ne biliyordu, kim ona neyi anlatmıştı?

-Size çocuğumu teslim ettim, biricik kızımı. Ama şimdi onu tanıyamıyorum, ruhu paramparça edilmiş gibi. Oysa ona istediği her şeyi verdim, ona... Siz nasıl kadınlarsınız? Böyle bir şeye nasıl bir insan izin verebilir? Yüz karası, evet, yüz karası. Bir bok bildiklerini sanan çılgın annem, hayatta hiçbir prensibi olmayan karım... ama sen, Christine, sen? Onu nasıl koruyabildin? –Kostya bir çocuk gibi ağlamaya başlamıştı. –Size biricik kızımı teslim ettim, sonu bu oldu!

-Elene sana ne anlattı? Söyle bana, Kostya!

-Kızım uyuşmuş, bitmiş, cansız... Onu tanıyamıyorum, oysa taşınmamızın, benim geri dönmemin... Fakat hayır, esas sürprizi bilmiyordum, her şeyden o piç sorumlu, o mikrop. Bütün felaketlerden onun ailesi sorumlu. O lanet olası Eristavi'ler için korkunç bir bedel ödedik fakat çılgın annem için tüm bunlar yeterli değil, o hâlâ onlara borçlu olduğumuzu düşünüyor. Ama sana yemin ediyorum, Christine, onu bulup öldüreceğim, bu kâbus nihayet sona erecek. Sana yemin ediyorum.

-O yapmadı. Elene'nin sana anlattığı gibi olmadı. Korkunç bir yanılgı söz konusu, Kostya. Beni dinlemelisin...

-Yanılgı mı? Yanılgı ha? Demek sen de! O benim kızıma tecavüz etti.

-Elene bunu provoke etti. Kışkanıyor, önemsenmediğini düşünüyordu. Bize öfkeliydi. Onu daha çok sevdiğimizi sanıyordu. Ne yaptığını bilmiyordu. Mika'yı o baştan çıkardı...

Kostya Yeşil Ev'e her zamanki gibi akşam saat yedi sularında götürülmüştü, alışıldık saatte akşam yemeği yiyeceklerdi fakat Elene at çiftliğine yaptığı günlük gezintisinden henüz geri dönmemişti. Kostya sinirlendi, dalgın bir havada hiç konuşmadan sona eren akşam yemeğinin ardından moral bozukluğuyla duyduğu endişe nedeniyle içmeye başladı. Elene saat on birde hâlâ eve dönmeyince Kostya arabasıyla komşu köyleri dolaştı, at çiftliğine gitti, komşu evlerin zillerini çaldı fakat kimse kızının nerede olduğunu bilmiyordu. Ortalıktaki telaştan etkilenen Daria, bağıra çağıra ağlayıp annesini istemeye başladı. Bu sonuncusunu son derece nadiren yapıyordu. Daria'nın gözyaşları Kostya'nın öfkesini daha da artırdı, Elene oldukça çakırkeyif bir vaziyette gece yarısından sonra ortaya çıktığında, meselenin burada kapanmayacağı belli olmuştu.

Elene, arkadaşlarıyla gezdiğini, saate dikkat etmediğini söyleyerek kendini savundu. Ayrıca yetişkin bir insan olarak istediği zaman gidip gelme hakkı vardı. Burada dış dünyadan kopuk yaşıyordu, delirmek üzereydi, bu yalnızlıkta birkaç arkadaş bulabilmiş olmasına aslında herkesin sevinmesi gerekiyordu.

-Çocuğun bile seni ilgilendirmiyor. Ben kızımı böyle bir kadın olması

için yetiştirmedim, diye bağırdı Kostya tüm evde yankılanan bir sesle.

-Hiç de değil, bugün olduğum kişi haline siz getirdiniz beni, diye yanıtladı Elene herkesi hor görürcesine.

Bu kadar küstahlık karşısında ne diyeceğini bilemeyen Kostya, kızına hayatının ilk tokadını yapıştırmaktan başka bir yanıt bulamadı. Elene geriye doğru sendeledi, burnundan kan geldi. Nana çığlıklar atarak kızına koştu ama Elene onu eliyle ittirdi.

-Bu, artık böyle devam etmez! Kostya masaya oturup bir bardak kırmızı şarabı daha bir yudumda boşalttı. –İkiyüzlülük yapmayın, onu siz bozdunuz, her türlü disiplinden uzaklaştırdınız, şımarttınız, kendi ayakları üzerinde durmasını...

-Buraya gelip herkesin sana itaat etmesini istiyorsun. Donanmanda önemli biri olabilirsin fakat burada herkesle aynı konumdasın.

Şimdi onlara katılan Stasia bağırmaya başlamıştı.

-Bu perspektifsizliği sizden öğrendi. Örnek aldığı kişiler sizlersiniz. Artık hayatını bir şekle sokmaya başlaması...

-Sana tecavüz edilseydi de seni görseydik bununla nasıl...

Stasia'nın sözleri tartışmayı aniden bitirdi. Stasia, söylediklerini oğlunun duymamış olması umuduyla gözlerini kapadı fakat elbette artık çok geçti.

Kostya masadan kalkıp ağır adımlarla annesine yaklaştı. Stasia kenara çekilmeye çalışıyor, elini sallayarak onu uzaklaştırmak, odadan çıkmak istiyordu fakat annesine tepeden bakan Kostya karşısına dikilip sorgular gibi baktı,

-Ne dedin sen demin, diye sordu sakin bir ses, askerlere özgü bir dikkatle.

-Unut gitsin, Kostya, söylememem gerekirdi.

Stasia başını önüne eğip Kostya'nın onu rahat bırakacağını ümit etti.

-Nana, Elene, buraya gelin lütfen, diye bağırdı Kostya, annesinin önüne geçerek. Nana telaşlı adımlarla odaya girdi.

-Ne oluyor burada? Bağırtınla yalnızca çocuğu uyandırıyorsun. Hepiniz burada öyle bir bağırıyorsunuz ki...

Bir şey eklemek istiyordu fakat aniden duraksadı. Stasia'nın yüz ifadesi iyiye alamet değildi.

-Kim, diye tısladı Kostya dişlerinin arasından.

-Kim ne?

Nana şaşkın bir vaziyette etrafına baktı, Stasia'nın bir açıklama yapmasını bekliyordu.

-Elene, diye gürledi Kostya yeniden, sesi korku verici bir yankı yarattı.

Sonra kapının eşiğinde Elene gözüktü; gözleri kıpkırmızıydı, burnunun altına içinde buz parçaları olan bir bez tutuyordu.

-Hâlâ ne istiyorsun?

-Bunu sana kim yaptı? Kim?

Elene'nin yüzüne tam bir dehşet ifadesi yerleşti. Babasının neyi sordu-

ğunu hemen anlamıştı.

-Ne dediniz ona?

Elene diğerlerinden bir yanıt bekledi, gözlerinde yapışkan, kapkara korku gözüküyordu.

-Söyle artık, söyle!

Kostya şüphe, öfke ve aynı zamanda yardım arayarak etrafına baktı. Stasia başını önüne eğdi, Nana öksürerek boğazını temizledi. Sessizlik çok yoğundu, giderek dayanılmaz oldu.

Elene onu ele vermek zorunda olmadığını, koruyabileceğini, böylece yalanını nihayet temizleyebileceğini biliyordu fakat bunu yapmadı. Söyleyecekti. Evet, onun adını verecekti çünkü gözlerini kapattığı anda onun gözlerini görüyordu. Üstünde asılı duran gözlerini... Aradan çok zaman geçmiş, kendi kendine duyduğu nefretle yaşamasını öğrenip kendisini hâlâ suçluyor olmasına karşın, bir konuda kafası giderek berraklaşmıştı: Mika onu kurban etmişti. O öğleden sonra, baldırında bir kan sızıntısıyla sona ermesi Mika'nın suçuydu.

Mika'nın onu kime, neden kurban ettiğini bilmiyordu, yok, hayır, bunu henüz anlayamamıştı. Onu haksızlık kavramıyla mı kişileştirdiğini yoksa durumdan fayda mı sağladığını, direnmeye gücü olmadığı için mi direnmeyip her şeye katlandığını yoksa daha büyük, her şeyi tazmin edecek şeylerin mi peşinde olduğunu anlayamamıştı.

Evet, Elene gerçeği bilmek istiyordu. Hem de çok. Fakat gerçeği öğrendiğini sandığı her seferinde bunun bir yalan olduğu ortaya çıkmış, neden sorusuna bir yanıt bulduğunu sandığı her seferinde yeni bir soruyla karşılaşmıştı.

-Mika.

Bu kötü isim, lanet ağzından çıktığı anda büyük bir korkuya kapıldı. Bir şeyi yok etmiş, umudunu kendi eliyle paramparça etmişti. Şimdi artık tümüyle yitikti... bu duygu güzel bir duyguydu, özgür hissediyordu.

Beklentileri yerine getirmemek. Sevgiyi hak etmemek. Bir kurtuluş hayaline kapılmamak. Elene şimdi artık onunla birlikte yok olacaktı. Onunla birlikte. Evet. Şayet armağanlarını kabul etmeyecekse o halde her ikisinin de mutsuzluğunu sineye çekecekti. Evet. Amin. Tanrıya şükür.

Bir anlığına babasının kollarına atlayıp ona her şeyi açıklayabileceğini, gözyaşlarını özgür bırakabileceğini, kalbindekileri dile getirerek bu korkunç yükten kurtulabileceğini düşündü. Fakat bu an, kullanılmaksızın geçip gitti. Hangi kelimeler tüm hayatını, o öğleden sonraya kadar her şeyin toplamını açıklamaya yeterdi? Hangi kelimeler Mika'nın yalanlarıyla kendininkileri kesiştirip ortak bir gerçeğe ulaşmayı sağlayabilirdi?

-Kafan çok karışık, sana bir çay yapayım. Yarın konuşmaya devam ederiz. Önce sakinleşip uyuman gerek. Yatağını hazırlayayım.

Kostya'yı nasıl yatağa götürüp Mika'yı ne şekilde evden çıkarabileceğini düşünen Christine, gaz ocağını çalıştırmak üzere bir kibrit yaktı.

Düşünceleri, Mika'nın ürkek sesiyle yarıda kaldı. Mika, Kostya'nın git-

tiğini sanarak veya umarak ona sesleniyordu.

-Lanet olsun, kim...

Kostya hemen doğrulmuştu, kulak kabartıyordu. İnanamadığını ifade eden gözlerle teyzesine baktı. Mika bir daha Christine'ye seslendi. Daha Christine yanıt vermeye fırsat bulamadan Kostya koşarak mutfaktan çıktı. Christine onu hızla izledi; Kostya, uykulu gözlerle sahanlıkta duran Mika'yı yakalayıp dövmeye başladı. Önce karnına bir yumruk indirdi, Mika inleyerek iki büklüm yerde yatarken ayağıyla bir tekme yapıştırdı. Mika sürünerek geri çekilmeye çalışınca, onu, ısırgan köpeklerin tutulduğu gibi ensesinden tutup ayağa kaldırıp yüzüne vurdu. Mika'nın dudağı açıldı, çenesinden aşağıya akan kan fanilasını lekeledi. Araya giren Christine kendi çığlıklarını, sanki oraya ait değilmişçesine uzaklardan duyuyordu; Kostya onu geriye doğru ittirdi. Christine dengesini kaybetmemek için tırabzana tutunmak zorunda kaldı. Mika duvar boyunca sürünüyor, kaçmak, mutfağa veya evden dışarıya koşmak istiyordu, hiçbir zaman kurtulamayacağı bu cezadan uzaklara, çok uzaklara...

Neyin cezasıydı bu? Neden bu meselenin özüne yaklaşmak istediği her seferinde her şey içinden çıkılmaz bir karanlığa bürünüyordu? Kim kime ihanet etmiş, kim kimi yaralamıştı? Bir darbe daha aldı, bu sefer göğsüne. Çöküp kaldı. Çok canı yanıyordu. Kan göğsünde lekeler oluşturmuştu, tadını dilinde hissediyordu. Acıdan gözü karardığında Kostya'nın bedeni silikleşti. Karşı koymak, tüm gücünü yumruğuna aktararak onun suratını dağıtmak istiyor fakat bunu yapamıyordu. Christine'nin seçimi kendisinin lehine olmuştu, onun beklentilerini boşa çıkaramazdı. Biricik Christine'nin beklentilerini...

Christine'nin kaç yaşında olduğu umurunda bile değildi; nasıl kendisi ona ihtiyaç duyuyorsa onun da kendisine ihtiyaç duymasını istiyordu. Geri çekilmeyecekti. Christine'nin, ailesine karşın onu seçmekle doğru karar verdiğini ona kanıtlamak zorundaydı. Ailesine, özellikle yeğenine, bu kuduz sadiste karşın... Evet, Christine her şeyi seyredip Kostya'nın gerçek yüzünü görmeliydi çünkü mesele hiçbir zaman kendisiyle Elene arasında bir mesele olmamıştı; Elene yalnızca bir bahaneydi, esas mesele her zaman kendisiyle, şu anda onu hırsla yumruklayan bu adam arasında süregelmişti.

Şimdi Kostya'ya vurursa Christine ondan kuşkulanırdı. Christine bir suçluyu asla sevemezdi. Tek başına yüzündeki yaralar bile buna izin vermezdi. Christine'yi seçmek aynı zamanda hep kurban kalmak anlamına da geliyordu.

Christine'nin çığlıkları artık şiddetini biraz kaybetmişti. Acaba bu soğuk ahşap zemine uzanıp bir daha kalkmamak daha mı iyi olurdu? Christine'nin kalbi parçalanır mıydı? Kaburgalarının arasına bir darbe daha yediğinde nefesi kesildi. Ağzını açıp nefes almaya çalıştı; kendini kaybetmemeli, davranışlarına hâkim olmalı, Kostya'ya yumrukla karşılık vermemeliydi.

Ancak yüzünün üzerine ahşap döşemeye düştükten sonra Kostya onu

bıraktı, geri çekilip tiksinerek baktı. Mika bunu umursamadı, artık zaten hiçbir şey hissetmiyor, kazandığını biliyordu. Christine, yanında dizlerinin üzerine çöktü, şimdi onun yaralarını hafifletecek, başını kucağına alıp yüzündeki kanı silecekti. Güneş doğmak üzereydi. Gri, soğuk aralık ışığı koridora giriyor, her şeyi olduğundan da ümitsiz gösteriyordu. Yeğeninin bakışını ensesinde hissettiğinde başını çevirdi,

-İstediğini aldın mı? Artık gidebilirsin. Onu hastaneye götürmem lazım.

Kostya'nın bakışı donuktu. Christine, Kostya'ya acımak, onu bağışlamak istiyor fakat içinde yalnızca boşluk hissediyordu; yüzünü tekrar Mika'ya dönüp eliyle onun başını destekledi.

-Bu piçi bir daha burada görür, senin veya Elene'nin yanında yakalarsam hayatının geri kalanını demir parmaklıklar arkasında geçirmesini sağlarım, dedi Kostya, mutfağa geri dönerken.

Christine, Mika'nın sırtüstü yatmasına yardım etti. Mika'nın gözleri kapalıydı fakat Christine onun orada olduğunu biliyordu, önemli olan da buydu.

-Hareket etme. Bir doktor çağırmam lazım, diye onun kulağına fısıldadı.

-Yanımda kalacak mısın?

-Evet. Buradayım. Burada kalacağım. Hemen geliyorum.

Christine mutfaktan su sesi duydu, Mika'nın başını yavaşça zemine koyup doğrularak su sesini izledi. Bir ambulans çağırması gerekiyordu. Kostya yüzünü eviyenin musluğunun altına tutuyordu.

-Şimdi *sen* beni dinleyeceksin, Kostya! Bu çocuğa bir daha yaklaşmanı da ben istemiyorum. Anladın mı? Onun gitmesine izin vermeyeceğim. Hayır, bunu bir kere yaptım, bir daha yapmayacağım. Onun hiçbir suçu yok. Kızına sor, sana gerçekten ne olduğunu söyleyene kadar sorgula onu. Ben bir tecavüzcü yetiştirmedim. Ama sen bir yalancı yetiştirdin. Gerçek bu, sen de bu gerçeğe katlanamadığın için onun kaburgalarıyla burnunu kırdın. Şimdi benim anahtarımı masanın üzerine koyup defolup gidiyorsun.

Christine telefona gidip acil yardımı aradı.

Kostya duvara yaslanmıştı; bitkin, incinmiş, reddedilmiş bir hali vardı. Kazanan biri gibi değil, yaşlı, hüzünlü, çok yalnız bir adam gibi görünüyordu.

-Ne diyorsun sen? Sen benim teyzemsin, Christine'sin, benim Christine'msin, diye kekeledi, Christine ambulansı çağırırken. –Aklını başına toplaman lazım. Burada yalnız kalmana asla izin vermemeliydim.

Christine'ye yaklaşmaya başladı.

-Daha fazla yaklaşma... Orada dur.

-Durmazsam?

Christine'ye iyice yaklaştı. Christine dayandı, geri çekilmedi. Onu kaybetmeyi göze alıyordu. Yeğenini seviyordu; bu sevgi onu hep kışkırtmış, zorlamıştı, sürekli katlanılması gereken bir sevgiydi bu. Fakat şu anda yerde

yarı baygın yatan çocuğu düşünmesi daha önemliydi, onun korunması gerekiyordu.

-O burada kalamaz, Christine. Asla. Benim evimde kalamaz.

-Sana hatırlatayım, burası hâlâ benim evim. Kocamın evi.

-Bu evi benim sayemde elinde tutabil...

-Git artık! Defol!

Kostya'yı hiçbir zaman şu anda gördüğü kadar küçük görmemişti. Nişanlısını darağacına gönderdiği, kız kardeşine vurduğu zaman bile. Onun yaptıklarına hep anlayış gösterebilmişti, hep, şimdiye değin.

-Şansını zorlama, Christine.

Yıllardır bir muska gibi yanında taşıdığı yeğenine elini uzatması yeterliydi ama Kostya muskanın ipini çoktan gizlice kesmişti. Christine üsteledi,

-Defol!

Ambulans gelince Christine de ambulansa binmek istedi; yaralı delikanlıyla akraba olup olmadığını sordular.

Christine akraba olduklarını söyleyip arabaya bindi, Mika'nın güçsüz elini avuçlarının içine aldı. Hastaneye giderken kendi kendisine sürekli bir şekilde Mika'nın neden en ufak bir direnç göstermediğini soruyordu.

Ey, hayat, dizginlerin benim elimde,
senin cehenneminden bir cennet yaratacağım.
Galaktioni

Amerika'nın Kuzey Vietnam'ı bombalamasını, Air Force'un harap olmuş ülkeye havadan attığı, üstlerinde "Donated by the people of the United States" yazılı olan gıda çuvalları taarruzu izledi. Christine Konut ve İmar Komiserliği'nden bir yazı aldı. Yazıda daireye gelmesi isteniyor, yalnız başına yaşayan bir kadın olarak bu kadar çok oturma alanına sahip olmasının kapitalist bencillik anlamına geldiği bildiriliyordu. Kendini Kostya'ya karşı bir savaşa hazırlamış olan, bu savaşı kazanabileceğine dair hiçbir hayale kapılmayan Christine, Konut Komiserliği'ne evinden atılmamak için ricada bulunmaya bile kalkışmadı. Evin bir kısmını yabancı insanların kullanımına vermek veya devletin ona tahsis edeceği bir eve çıkmak şeklinde iki seçeneği vardı. İkinci seçeneği tercih etmeye karar verdi.

Neyse ki, pislik memurlar onu şehrin kenar mahallelerinden birine yerleştirmeye yeltenmeyip Vake'de iki odalı bir ev teklif ettiler. Christine'nin, devlet sağlık sistemine seneler boyunca sadakatle hizmet etmiş birisi olarak şehir merkezinde oturmaya hakkı vardı.

Bu, Christine için sert bir kırılma, büyük bir kayıptı çünkü neredeyse bütün hayatını bu evde geçirmiş, hayat hikâyesi bu evde yazılmış, her şey burada başlamıştı. Ancak Kostya'nın savaş ilanından sonra korkusu geçmiş gibiydi. Kendisini sanki bu ev tüm bu seneler boyunca onu meselenin özünden alıkoymuşçasına özgürleşmiş hissediyordu. Giderken yalnızca önemsediği şeyleri yanında götürecekti. Bunlar eski elbiselerle resimler, mobilyalarla onlarca yıl boyunca biriken ıvır zıvır eşyalar değil, içinde taşıdığı resimler, hafızasının resim albümünde depoladığı anılardı. İşte bunlar önem taşıyordu, bunları kimse elinden alamazdı. Ne bir devlet dairesi, ne komiserlik ne de Kostya. Tüm o anıları kendisiyle birlikte elli iki metre karelik yeni evine, bundan böyle kimseyi karıştırmayacağı yeni hayatına götürecekti.

Mika, iki kırık kaburgası ile açılan dudağı iyileştikten sonra Christine'ye eşyalarını toplamada yardımcı oldu; gümüş çatal bıçakları ile evin başka eşyalarını sattılar, Mika yeni evin döşenmesine coşkuyla tavsiyelerde bulundu. Bu konuda aralarında hiçbir şey konuşulmasa da, her ikisi de Mika'nın yeni eve birlikte taşınacağını varsaymaktaydı. Christine onun için yatak haline gelebilen bir kanepe tedarik ederek Mika'ya bundan böyle kalacağı az mobilyalı odayı gururla takdim etti.

Christine, Mika'ya yemek yapıyor, onun çamaşırlarını yıkıyordu; gece yarılarına kadar konuşuyor, Mika'nın ilgi duyduğu her konuyu ele alıyorlardı. Christine onu, örneğin Didube'de illegal satıcılardan korkunç bir miktar karşılığında aldığı, Mika'nın havalara uçmasına neden olan kot pantolon gibi küçük hediyelerle şımartıyordu.

Fakat bir noktada hiçbir taviz vermedi: Mika ona ne kadar tutunsa, onun tam ilgisini talep etse, kıskançlık gösterip sahiplenmek istese de, Christine bunlara izin vermedi. Günlük yaşamı belirliyor, Mika'yı güvensizliğinden adım adım kurtarıyor, riskleri göze alması için onu cesaretlendiriyor fakat eskisi gibi şefkat göstermeye uzak duruyor, Mika'nın coşkuyla talep ettiği yakınlaşmalardan kaçınıyordu.

Mika'yı okuldan arkadaşlar edinmesi, yaşıtlarıyla ilişki kurması için ikna etmeye çalışıyor, her ne kadar onun bunu yapmakta çok zorlandığını görüp üzülse de onu bu adımları atmaya, kendi kendiyle yüzleşmeye zorluyordu.

Çünkü Kostya ile o sabah gerçekleşen kâbus gibi karşılaşmadan beri, Mika'nın kendisini korumayı hiç öğrenmemiş olduğu gerçeği korkunç bir çıplaklıkla kafasını kurcalamaktaydı, bunun suçunu kendisinde görüyordu. Stasia o zamanlar Christine'yi, Mika'yı yalnızca hayallerle besleyip gerçekleri görmesini önlemekle suçlarken haklıydı.

Mika'ya kendi hayatından anlatmaya başladı. Kendi düşünceleriyle hislerinin labirentinde onu acımasızca sürüklüyor, korkularıyla tutkularının kapılarını açıyor, bedeninin artık buruştuğunu, teninin kırışıp pörsüdüğünü, adımlarının yavaşladığını, onun önüne serdiği anılarla hikâyelerin bir bedel talep ettiğini, hiçbir iz bırakmadan geçip gitmediğini anlamasını istiyor, onu uykusundan uyandırıp kendine karşı koymasını sağlamaya çalışıyordu. Fakat Christine kendi hayatından anlattıkça, hafızasından kelimeler bulup çıkarttıkça, onu gerçekliğe geri götürmeye çalıştıkça, Mika, kafasındaki Christine hayaline daha büyük bir hırsla sarıldı.

Mika yaş günü davetlerini yalnızca mecbur kalınca kabul ediyor, arkadaşlarıyla derslerden sonra kafeteryada istemeyerek oturuyor, hafta sonları Muştaidi Parkı'nda bira içmeye âdeta zorla gidiyordu. Daha ziyade Christine'yi etkilemek için yeni tanıdıklarının bazılarını eve getirmeye başladı. Bunlar zayıf, bakımsız, yağlı saçlı, tırnaklarını yiyen delikanlılardı. Sonraları gruba, gözlerinde koyu halkalar olan, yüzünün neredeyse yarısını kaplayan bir gözlük taşıyan bir kız da katıldı. Mika'nın odasında oturuyor, Sovyet sinemacılığının yeni kuşağı üzerine tartışıyor, çay fincanından ucuz şaraplar içiyorlardı. Kız çoğu zaman yalnızca dinlemekle yetiniyor, kanepenin üzerinde biraz abartılı bir şekilde arkasına yaslanarak oturuyor, yerfıstığı veya ayçiçeği çekirdeği çıtırdatıyordu. Bazen ironik, en azından komik bir yorumda bulunuyor, herkesin gülüşmesine yol açıyordu. Christine başlangıçta kızı hafife alıp buraya oğlanlar tarafından bir nevi süs olarak çağrıldığını sandığını itiraf etmek zorunda kaldı. Oysa tam tersi söz konusuydu: Kız ne

dediğini biliyordu, hazırcevaptı, hızlı düşünüyordu, etkileyici derecede bilgiliydi. Adı Lana olan tarçın rengi tenli, tarifi zor gözlüklü bu kız, oğlanlarla birlikte film veya tiyatro da okumadığı gibi, Teknik Enstitü'de mühendislik bölümünde kayıtlıydı. Filmlerle ilgili her şeye karşı büyük bir zaafı olması nedeniyle bu öğrenim dalına gidip gelmeye başlamış, bağlantılar kurmuştu.

-Neden rejisörlük okumak için başvuruda bulunmuyorsun, Lana? Görebildiğim kadarıyla film alanında mükemmel bilgilere sahipsin, diye sordu Christine bir gün penceresiz küçük mutfağında; Lana, Christine'nin yaptığı çayı alıp odaya dönmek için bekliyordu.

-Babam kunduracıydı. Elli üç yaşında beyin kanamasından öldü. Annem yirmi üç yıldan beri kalorifer boruları yapan bir firmada sekreter olarak çalışıyor. Biz Ermeniyiz. Böyle bir riske giremem. O salak sınav kurulunun karşısına çıkarsam herkes bana kahkahalarla güler. Fakir, çirkin bir Ermeni kız rejisör olup filmler çekmek istiyor, ne kadar tatlı. Bunlar boş laflar, Christine, diye yanıtladı Lana kendi alaycı tarzında.

-Meseleye böyle yaklaşamazsın, Lana. Yeteneğin var. Belki ben bu konulardan hiçbir şey anlamıyorum fakat oğlanların sana nasıl hayranlıkla baktıklarını görüyorum, bunu göz ardı edemezsin, tatlım.

-Ama Christine, biz Ermenilere ne dendiğini bilirsiniz, değil mi? Lütfen bana halklarımız arasında süren kardeşlikten veya sosyalist eşitlikten de bahsetmeyin. Evet, biz Ermeniler bu ülkede iyi karşılandık, kendimize ait bir semtimiz, kaplıcalarımız, hatta tiyatrolarımız var. Fakat bir kunduracı, kuyumcu veya rehinciden farklı bir şey olmak istediğimiz anda derhal yolumuz kesilir. Ayrıca boynumuzda daha fazla altın zincir asılı olur, bu, birtakım yanlış anlamalara neden olabilir, değil mi? Eee, biz Ermenilere bu ülkede ne denilirdi?

-Lana, ırksal bu sınıflandırmalarını biraz abartılı buluyorum.

-Kafkasya'nın Yahudileri, Christine. Bizim adımız bu. Başka sorun var mı?

Lana'nın Mika'ya başlangıçta gösterdiği ilginin nedeni belki incinmiş gururu ile kökeninden kaynaklanan dışlanmışlığıydı. Belki yeteneğine değer vererek onu hor görmeye hakkı olmayan birisini bulduğu için seviniyordu çünkü ne de olsa Mika da bir vatan hainiinin, fakir, alkolik bir adamın oğluydu, bu kadar seçkin bir fakültede okuyabildiği için kendisini şanslı sayıyordu. Fakat belki de Lana, Mika vasıtasıyla, şimdiye değin ona yasaklanan bir şeye biçim vermek üzere bir fırsat yakaladığını düşünüyordu. Ancak içinde bulunduğu incinmiş, kararlı ruh hali, bu ilgiyi hızlı bir şekilde âdeta bir inada dönüştürmüş olmalıydı; bu dönüşümü yakından takip eden Christine korkuya kapıldı.

Christine, Lana'nın Mika'yı süzen dikkatli bakışlarını, yalancı kayıtsızlığını fark etmişti; Mika bir şey söylediğinde onu cesaretlendiriyor, Mika tarafından sinema veya tiyatroya götürülme umutlarını gizlemiyordu. Ch-

ristine ilkin Lana'nın cesaretiyle yeteneğinin farkında olmasının Mika'ya iyi geleceğini düşündü. Fakat sonra Mika'nın ne kadar kolay manipüle edilebildiğini, Lana'nın manipülasyon sanatına ne kadar hâkim olduğunu gördü, kendini geri çekip bu hazırcevap kızla nereye kadar gideceğinin kararını Mika'ya bıraktı. Lana, yaşına göre fazla yetişkin, rasyonel, anlaşılmaz, küskündü. Mika'nın kuşkularıyla korkularına çok fazla hoşgörülü değildi. Christine genç kızın her tartışmayı nasıl istediği gibi yönlendirdiğini, ne kadar inatçı olduğunu fark etti. Gözlerinin iki küçük siyah nokta halinde gizlendiği kocaman gözlük camlarının arkasında, küçümsenmeyecek ölçüde kuşku, hayal kırıklığı mevcuttu. Acaba Mika'nın, yanında, doğru bildiği yoldan dönmeyip meydan okuyan böyle bir yoldaşa ihtiyacı olabilir miydi? Bu kız, Mika'ya, kendisini korumayı öğretebilirdi. Christine yeni benimsediği ev sahibi rolüyle yetindi; evinde yapılan, kendinin nadiren katıldığı ama ince duvar sayesinde gayet iyi takip edebildiği tartışmalar hoşuna gidiyor, gençlerin eve getirdiği neşeyi, masa hazırlanıp herkes yemeğe çağrıldığında Mika'nın yüzünde beliren memnun gülümsemeyi seviyordu.

Sonra bir öğleden sonra Mika'nın Lana'ya Sopio Eristavi'den bahsettiğini duyup radyonun sesini kısarak kulak kabarttı.

-İnanılmaz. Senin hikâyen bu demek? Bunu anlatmalıyız, sen anlatmalısın.

Lana büyük bir coşkuyla konuşmaya devam etti,

-Bu, gerçek bir konu, bizim filmlerimizdeki ağdalı konular gibi değil. Bundan ne kadar harika bir senaryo çıkacağını düşünebiliyor musun? Onun şiirleriyle de çalışılabilir. Babanın şiirleri sakladığını söyledin. Bu hikâyeyi anlatmalısın!

-Bu film için bana kimse para vermez. Hele enstitü hiç vermez. Senaryo daha ilk komisyonda elenir.

-Tabii, tabii, fakat Mika, sersem çocuk, onları oyuna getirmeliyiz. Gerçek kişiye yönelik hiçbir işaret olmamalı. Ayrıca hiç kimse bu hikâyeyi zaten bilmez. Onları bunun bir sanatçının zor kaderi üzerine çekilen saçma bir öğrenci filmi olduğuna inandırmalıyız. Senaryonu çok ihtiraslı bulup küçük bir tebessümle karşılayacaklar fakat başına hafife alınmaktan daha iyi bir şey gelemez. Yine de dikkatli olmamız gerekiyor. İki senaryo yazacağız. Biri komisyona sunulacak, diğeri ise oyunculara gösterilecek. Bu kadar basit. Film bitince istedikleri kadar bağırıp çağırabilirler, hiç önemli değil çünkü film ortalığı yıkıp geçecek, kalbinde biraz namus taşıyan herkes senin peşinden gelecek. Filmi yurtdışına da kaçırabiliriz. Amcam teknisyen olarak bir film stüdyosunda çalışıyor, bağlantıları var, montaj odasını geceleri bize açabilir, kimse olmadığı zamanlarda orada hiç rahatsız edilmeden çalışabiliriz.

Christine, Mika'nın bu fikri gerçekleştirilebilir olarak sınıflandırmayacağını, Lana'yı tekrar susturacağını umuyordu. Fakat konuşmalar sürdü. Oğlanlar nadiren gözüküyor, Mika ile Lana giderek yalnız başlarına odaya

çekiliyor, Sopio Eristavi adı giderek daha sık telaffuz ediliyordu. Christine tüm cesaretini toplayıp Mika'ya bu konuyu açtı. Mika, sanki bir sır saklamak zorundaymışçasına içine kapanıp birtakım mazeretler sıraladı. Bunlar yalnızca düşünce oyunlarıydı, yakınlarının hikâyelerine ilgi duymanın neresi yanlış olabilirdi, ayrıca Christine'nin bizzat kendisi de arkadaşlar bulup yapmak istediği şeyleri yapmasını istememiş miydi?

-Yalnızca bunları başkasının değil, senin yapmak istediğinden emin olmak istiyorum, diye yanıtladı Christine biraz kinayeli bir tonla, sonra tekrar televizyonun karşısına oturdu.

Mika iki ay sonra, Christine'ye haber vermeksizin Lana ile birlikte dağlara, babasına gitti. Geri döndüğünde, Christine etrafı toparlarken onun odasında Sopio'nun, daha okuyucu bile bulamadan yasaklanan şiirlerinin olduğu eski püskü defteri buldu. Kanepenin kenarına oturup düşüncelere dalarak sayfaları karıştırmaya başladı. Şiirlerin bazılarına yoğunlaştı, orada anlatılan, suçlanan zamanı kafasında yeniden canlandırmaya çalıştı.

Akşam Mika gelince ona kapıyı buz gibi soğuk bir yüz ifadesiyle açtı, genç adam çorbasını kaşıklarken masanın üzerine defteri koydu. Mika ince deftere ilk kez görüyormuşçasına bir süre bakıp sonra omuzlarını silkti.

-Evet, alıp getirdim.

-Gizli şeylerden hoşlanmadığımı biliyorsun. Siz ikiniz ne yapmayı planlıyorsunuz?

-Babaannem hakkında bir film çekeceğiz. Senaryoyu yazmaya başladık bile. Lana'nın inanılmaz iyi fikirleri var.

-Lana'nın şusu var, Lana'nın busu var. Senin kendi iraden nerede peki?

Christine, soruyu sorarken ağzından çıkan hakarete uğramış ses tonuna kendi de şaşırdı.

-Kendi yaşıtımı bulmamı sen de istiyordun. Şimdi buldum işte.

Christine onu haftalarca amacından vazgeçirmeye çalıştı. Yapmak istediği şey çok tehlikeliydi. Daha babasının hikâyesi bile çok tazeydi. Bu kadar ileri gitmemeliydi. Başkalarına bağışlanacak olan hareketler ona bağışlanmazdı; babasının kim olduğu biliniyordu, bu durumda Christine onu koruyamazdı. Hayır, yardım isteyebileceği hiç kimse kalmamıştı. Bu işin peşini bırakmalı, kendisine başka bir hikâye aramalıydı, her yer hikâyelerle doluydu. Sopio'nun hikâyesiyle uğraşmak için çok gençti, anlatmak istediği konulara tümüyle yabancıydı. Fakat Mika inat etti, Christine'yi kayıtsız bir yüz ifadesiyle dinledi, her şeyin planlanıp düşünüldüğünü belirtti.

Christine bir sabah Lana'yı mutfakta bir sürü kâğıtla notun üzerine eğilmiş vaziyette otururken buldu. Geçen akşam Mika'nın odasında yazıp tartışmışlardı. Mika henüz uyuyordu.

-Yoksa bütün gece burada oturdunuz mu? Neden uzanmadın, diye sordu Christine.

-Size kabalık etmek istemedim, ne de olsa kanepe oldukça dar, diye mırıldandı Lana başını kâğıt destesinden kaldırmadan.

-Bu beni ilgilendirmez. Ben sizin şey olduğunuzu bile bilmiyordum...

-Değiliz. Henüz değil. Mika benim aklımı beğeniyor, bedenimi değil. Aslında ona darılamam çünkü estetik anlayışını kimin belirlediğini biliyorum.

Christine, elinde kahve ibriğiyle kalakaldı, kızması mı yoksa duymazdan gelmesi mi gerektiğini bilemedi.

-Fakat bana ihtiyacı var, diye açıkladı Lana. –Bunu kendi de biliyor, görsel taleplerini kısıtlamayı zamanla elbette öğrenecek.

-Bunu başaracağına eminim, diye tısladı Christine dişlerinin arasından.

Here am I floating / Round my tin can /
Far above the Moon / Planet Earth is blue /
And there's nothing I can do.
David Bowie

Dünya çalkalanır, insanlar petrol krizi, Watergate skandalı ile Şili'de Pinochet'nin iktidara el koymasına telaşlanırken, bu olaylar bizden, sanki başka bir gezegende meydana gelmişçesine uzaktı. Ne de olsa Sovyetler Birliği'nde insanlar dünyanın sorunları üzerine kafa yormanın abesle iştigal olduğunu çoktan öğrenmişlerdi çünkü bu dünya ve sorunları bizimle alakalı değildi. Sovyetler başkanı olan kalın kaşlı adam bu arada birkaç kalp krizi ile inme geçirmişti, dünyanın yarısının liderliğini muhtemelen artık büyük zorluklarla sürdürebiliyordu. Fakat telaşlanmak için bir neden yoktu. Telaş neyi değiştirebilirdi ki?

Daria'nın ilgisini kazanmak üzere özellikle dede nine yarışırken, Nana, kocasının bu yarışta da önde olduğunu çok geçmeden kabul etti. Çünkü hiç kimse Daria'yı dedesi kadar güldüremez, sevindiremez, gıdıklayamaz, onunla oynayamazdı. Kostya gözlerinin önüne daha şimdiden torununun günün birinde seçkin bir yatılı okulun yankılanan koridorlarında yürüyüşünü getiriyor, onu ilk olarak bir tıp öğrencisi, daha sonra da yaz ve spor kamplarında çelikleşmiş bir vücuda, bir parti üyelik defterine sahip örnek bir kocanın koluna girmiş olarak görüyordu. Elene'nin yerine getiremediği tüm beklentilerini Daria karşılayacaktı.

Ancak Elene ne olacaktı? Kostya baskıyla, tehditle pek bir sonuca ulaşamamıştı. Kayıtsız kalmakla da ilerleyemiyordu. Kızının başına gelen bütün kötülüklerden o Mika Eristavi piçinin sorumlu olduğuna inandığından beri, bu konuyu ele almak garip bir şekilde daha kolay bir hale gelmişti. Bu açıklama, Elene'nin hatalı biyografisi için tek mantıklı açıklama olduğu gibi, Kostya'nın kendi kendisini suçlamasını da engelliyordu. Kostya'ya, onun arkadaşlarıyla elemanlarının düğünleriyle yaş günü eğlencelerine refakat ettiği her seferinde, Nana, kocasının yüzünde özlem görüyordu. Kostya bu adamlara süslenmiş salonlarda, krallara layık donatılmış uzun masalar boyunca yürüyen, baba, ağabey, nişanlı, kocalarının yanında başlarını önlerine eğerek hep biraz utangaç davranan, hiçbir zaman hava kararıktan sonra evden çıkmayan, asla yaşıtlarıyla gezip tozarak alkol içmeyen, bir takım moral bozucu romanlar okumayan o küçük bakireler, kızlar, kız kardeşler, nişanlılar ile sözlüler için gıptayla bakıyordu.

Düşüncelerinin içinden çıkamadığını fark edince karısına danışıyordu. Elene için duydukları endişe, ikisi arasındaki en süreğen bağlantıydı. Nana hayal kırıklığına uğramış ve kederli gözüküyor, bu da Kostya'yı, karısının, aynı daha önce annesi, daha da kötüsü teyzesi gibi aklını kaçırmayacağına dair umutlandırıyordu. Nana ona Elene'yi öğrenim yapmaya zorlamalarını önerdi. Üniversitede okumak istemiyorsa politeknik eğitim görebilirdi. Bir meşgaleye, göreve ihtiyacı vardı. Kostya, kızının ziraat veya perakende satış gibi iptidai konularla uğraşmasını utandırıcı bularak bir süre daha beklemekte ısrar etti. Gerçekleşmeyen evliliğin üzüntüsü geçtikten sonra aklı başına gelirdi.

Tokat olayının ardından Kostya kızına değerli bir hediye alarak işleri yoluna koyup vicdanını rahatlatmak istemişti. Hediye, piyasaya yeni çıkmış olan gıcır gıcır bir Vaz 2103'tü. Kostya, kızının güvenini yeniden kazanmak için, araba kullanmayı ona kendisi öğretti. Başlangıçta herkes Elene'nin bu araba sayesinde özgürlüğünü kazanacağını, ne zaman Tiflis'e gideceğini kendisinin belirleyeceğini, Kostya'nın bu jest vasıtasıyla birçok şeyi tamir edebileceğini düşünüyordu. Elene arabadan dolayı mutluydu. Fakat ne annesinin önerdiği gibi çevrede gezintiler yaptı ne de etrafa bakınmak üzere üniversiteye gitti; arabayı yalnızca Mikail'i alıp Tiflis'teki arkadaşlarını götürmek için kullandı. Mikail onu daha önce de arkadaşlarına götürmüştü. Plehanov Sokağı'nda ortaklaşa kullanılan bir evde, Mikail'in tanımlamasıyla muhaliflerle isyancılar buluşuyor, müzik dinliyor, içki içiyor, Tanrı ile politika üzerine konuşuyorlardı. İsyan çoğunlukla esrar içip mutfakta gürültülü tartışmalar yapmaktan ibaretti. Buna rağmen bu insanlar Elene'ye cesur, *farklı* görünüyordu. Üstüne sigara dumanının çöktüğü bu topluluğa ilk katıldığı günden itibaren bu adamları arkadaşları olarak görmek istemişti.

Elene'yi en çok şaşırtan şey, kendilerini inançlı olarak tanımlayıp Ortodoksluğu devlete karşı bir isyan olarak görmeleriydi. Elene gerçek anlamda hiçbir zaman politika veya devletle ilgilenmemişti. Ayrıcalıklı bir çocuk olduğunu, yalnızca babasının adı Kostya Yaşi olduğu için bazı şeyleri yapmasına izin verildiğini elbette biliyordu fakat hiçbir zaman sınıfsal farklılıklar veya Marksist öğreti hakkında kafasını yormamıştı. Politikayı babası gibi erkekler yapıyordu, tek başına bu bile bu konuya uzak durmak için yeterliydi.

İsyankâr olmak Elene için bugüne değin her şeyden önce anne babasının beklentilerini yerine getirmemek, halasının plaklarını dinlemek, yarım kalmış çatı terasından melankolik bakışlarla gökyüzünü süzmek, belki Christine'nin bodrumundaki eski kartonların birinde bulduğu elden ele dolaşıp her yanına küçücük yazılar yazılmış yasak bir de Sade okumak anlamına geliyordu. Her ne kadar bu asiler, isyanlarını farklı nitelendirip, kendilerini politikayla ilgili, Tanrı korkusu olan insanlar olarak görüyorlarsa da, Elene, burada yapılan konuşmalardan çok çabuk bir şekilde hem kendisinin hem de bunların isyanlarında rock müziğinin yasak olmadığı, kot pantolon giyil-

diği, herkesin kendi yazdığı pankartlarla protesto gösterisi yaptığı, kitaplarla filmlerin –en sertlerinin bile– sansüre uğramadığı bir dünyanın; yani başka bir deyişle tabulaştırılan kaçak halasının dünyasının hayal edildiğini anladı. İnsanın bir kere kaçınca bir daha geri dönmediği bir dünya. Evet, *kusursuz, kusursuz bir dünya*. Elene kendini, âdeta toplumun dışında yaşayan, en büyük kavgalarını on dört metre kare büyüklüğündeki mutfakta veren bu grubun içerisinde iyi hissediyor, en başlarda bir köşeye oturup bu deri ceketli adamları dinlerken, bir şeye karşı gelmek için bu kadar çok önemli nedene sahip olmanın harika bir his olması gerektiğini düşünüyordu. Tabii dünya görüşlerindeki bazı çelişkileri garipsemiyor değildi; örneğin dindarlıkla hedonizm arasında bir bağlantı kuramıyor, değerler sistemlerinin şoven, katı kuralcı tarzını yadırgıyordu. Kendilerini inançlı Hıristiyanlar olarak görmelerine karşın, içlerinden çoğunun hırsızlık yapmış, şiddete başvurmuş veya birisini bıçakla tehdit etmiş olmasının onlar için, özellikle de fikir liderleri Mikail için neden bir çelişki teşkil etmediğini anlamıyordu. Herhalde *yanlış kişilere* karşı kullanılan politik şiddetin mazur görülebileceğini, Sovyet solcusu olarak insanın kendisini Batı'da olduğundan daha acımasızca ifade etmesi, öfkesini daha şiddetli göstermesi gerektiğini düşünüyorlardı.

Elene o zamanlar tabii çok saftı, isyancılığın bu fazlasıyla Gürcü türünün, Sovyet yeraltı hareketinden farklı olarak mutfak konuşmaları, aşırı alkol tüketimi, belli bir stilizasyonla sınırlandığını, emperyalist-baskıcı Slav süper gücünü tümüyle yadsımak suretiyle Sovyetler öncesi her şeyi; böylece bir bütün olarak burjuva düzenini de idealize ettiğini kavrayabilmek için yeterli mesafe, bilgi ile idrake sahip değildi. Bu arada söz konusu isyan anlayışı, tarihsel gerçekleri çarpıtarak her şeyi kendi ideolojisine uydurmaktan da çekinmiyordu.

Tüm bu adamlar şimdi teker teker Elene'yi Külkedisi uykusundan öperek uyandırıyor, güneşin sıcak ışınları Elene'nin yüzüne vuruyordu. Neredeydi, kim, nereye gidiyordu o? Tüm bunların birbiriyle bağlantısı neydi, Tanrı bu ilişkide ne gibi bir rol oynuyordu? Acaba hâlâ dünyada neler olduğuyla ilgileniyor muydu? Elene yaralı düşüncelerle, acı dolu özlemlerle hayata adım adım yaklaşıyordu.

Gür, kestane rengi saçlarını yine kısacık kestirdi. Tırnaklarına oje sürmeye, annesinin rujunu kullanmaya başladı. Kendisine rengârenk yaz elbiseleri diktirdi. Yahudi semtinden yüksek topuklu beyaz sandaletler satın aldı, ayrıca babasının hediye ettiği Fransız parfümünü kullanıyordu. Daria'nın pembe yanaklarına şapırdatarak öpücükler konduruyor, gaza basıyor, müziği sonuna kadar açıyor, için için kıkırdıyor, asfaltsız yollarının tozunu kaldırarak uçar gibi ilerliyordu. Mutfaktaki ateşli tartışmalara çekinerek de olsa katılmaya başladı. Malt birası ile bazen de ev yapımı acı şnapstan içiyor, lahanayla salatalık turşusunu zevkle yiyordu. Çoğu zaman başka kızlar da geliyordu fakat bunlar genelde biraz esrar çekip oğlanlarla öpüşüp yakın çevredeki tek Pink Floyd veya Stones plağını dinlemek isteyen komşu kızlar veya kız arkadaşlardı.

Elene, bu kızlardan farklı olarak tartışmalara ilgi gösteriyor, düşüncesini dile getiriyor, münakaşa ediyor, böylece oğlanların nezdinde saygı kazanıyordu. Sakız çiğneyip ağzından kocaman balonlar da çıkartıyordu. Evin küçük mutfağında oğlanlardan biriyle The Who çalarken dans ediyor, bir yandan sürekli esrar çekiyor, esrarın zamanı yavaşlatmasından zevk alıyordu.

Ağır çekimde yapılan bu danslardan birinde, Elene, Beka'nın onu öpmesine izin verdi. Beka en güzel deri cekete sahip olduğu gibi, tartışmalarda en yüksek sesi çıkarıp hiç uyumuyormuş gibi görünüyordu, ayrıca müzik zevki de çok iyiydi. Elene, onun yirmi dört yaşında olduğunu, bir memurun yazlığına girip soyduğu için iki yıl hapis yattığını biliyor, kendine itiraf etmekte zorlansa bile bundan etkileniyordu. Ayrıca mimarlık öğrenimini yarıda bıraktığından, kotunun dizlerinin yırtık olduğundan da haberdardı (kabul edilebilir bir yanı olmayan bu durum, yolda milis tarafından durdurulup toplumsal normlara aykırı giyim tarzıyla suçlanmak için yeterli bir sebepti).

Elene, onun her şeyin ötesinde mükemmel öpüştüğünü düşünerek ona iyice sokuldu.

İki gün sonra Beka "Film Evi"ne giderek kapalı bir seansta Exorcist isimli yeni bir korku filmi seyretmeyi teklif etti. Birilerini tanıdığından bilet tedariki sorun olmazdı, ayrıca Elene'nin korkmasına da gerek yoktu, Beka yanında olacaktı (bu son cümle Elene'yi çok etkiledi).

Çıkmaya başladılar. İlkbahar havasından olsa gerek, el ele tutuşup öpüşme sanatını mükemmelleştirmeye çalışıyorlardı. Beka özel seanslara bilet bulabildiği için (bu pek de kolay bir şey değildi) sürekli sinemaya gidiyorlardı.

Bruce Lee filmlerine gittiler. Beka ona Deep Purple'ın korsan kopyalanmış bir plağını hediye etti, birlikte *Made in Japan* albümünü dinlediler. Başka kızların da Beka'nın peşinde olmasını, Elene, onun hanesine artı olarak yazdı. Birliktelikleri kolay, basit, doğaldı. Kalpleri parçalayan aşk ilanlarıyla rahatsız edici lafazanlıklar yoktu. Beka, Elene'nin elini tutuyor, her şey akıp gidiyordu.

Anne babaları ile evde olup bitenler hakkında değil, Deep Purple ile seyrettikleri filmler hakkında konuşuyorlardı. Uzayda süzülen iki kozmonot gibi hafiflerdi. Kurallara göre yaşamıyorlardı. Nişanlanmaktan, evlenmekten, çocuk yapmaktan, ortak bir gelecekten konuşulmuyordu. Sokağın ortasında, arabanın içinde, parklarda öpüşüyorlardı. Öpüşüp birbirlerini okşamak bir süre sonra arzularını dindirmemeye başlayınca bir akşam Tiflis Gölü'ne çıktılar, kafe kapanıp plaj boşalana kadar beklediler, sonra kendilerine bir çalılık arayıp oraya bir örtü serdiler. Gençlikleri içinde kendilerini yeterince yaşlı hissediyorlardı.

Göl geceleri ılıktı, yıldızlar çok yakındı. Sevmiyor, yalnızca sevişiyorlardı. Dünyaya gelmem için bana el sallıyorlardı.

Kuyrukta en öndeydik.
Oysa bizden sonra gelenler, yemeye başladılar bile.
Vladimir Wyssozki

Lana da sabrıyla dirayeti sayesinde Mika'nın ruhsal, nazik, baygın ihtirasını beden diline aktarmayı başarmıştı. Hiç şikâyet etmeden, Mika'nın sunduğunu kabul ederek bu kederli suskunluk, sessiz kaderciliğin altında çok daha büyük bir hazinenin beklediğini umdu. Lana aylarca süren bir bekleyişin, sistematik hazırlık çalışmalarının ardından kati zaferine ulaşmış, son koruma duvarı düşmüştü. Her ne kadar Mika'nın elleri onun bedeniyle ne yapacağını bilemeyip Lana, Mika'nın hevessizliğinden dolayı biraz hayal kırıklığı yaşasa da mutluydu. Ayrıca Mika tarafından ne için ödüllendirildiğini biliyordu: Becerisiyle komisyon için öngörülen ikinci dosyada gizlenen yarı gerçekler sayesinde senaryo kabul edilmişti; Mika artık filmini yapabilirdi.

Yani Lana bu *aşk fiilinin*, Mika açısından bir minnettarlık ifadesi olduğunu biliyordu. Fakat bunun fazlaca bir önemi yoktu, çok yakında bu minnettarlık bir vazgeçilmezliğe, sonra da bir zorunluluğa dönüşecek; Mika onun bedenini, aynı hayatta kalma stratejileri, zekâsı ile desteği gibi vazgeçilmez bulacaktı.

Mzcheta'daki o yarı aydınlık, doğaçlama donanımlı, ahşap bölmeli, yorgun, sarhoş müzisyenlerin hep aynı zımbırtıları çaldığı fakat tüm aksi yöndeki beklentilere karşın en mükemmel Gürcü yemeklerinin sunulduğu kenar mahalle restoranlarından birine gitmişlerdi. Mikail ile Plehanov Sokağı'ndan arkadaşları, Beka ve Elene ile birlikte burada krallara layık yemekler yedikten sonra açık havada kafaları çakırkeyif bir vaziyette oturmuş, duygusal söylemler eşliğinde birbirlerini sürekli kucaklayarak vakit öldürüyorlardı; kafalarında, istisnai olarak, politika yoktu.

Aynı restoranda Devlet Film ve Tiyatro Enstitüsü Rejisörlük Bölümü altıncı yarıyıl öğrencileri bir kutlama yapıyordu, elbette Lana da masadaki yerini almıştı. Şayet öğrencilerden bazıları şarkı söylemeye başlamasalardı, iki topluluk muhtemelen birbirini fark etmeyeceklerinden akşam olaysız bir şekilde sona ererdi.

Fakat şarkılar Mikail'in çocuklarının ilgisini uyandırdı, "şarkıcı masaya" garson vasıtasıyla bir şişe şampanya ile bir meyve tabağı gönderildi. Bunun üzerine hafif sarhoş bir öğrenci Mikail'lerin masasına geldi, teşekkürlerini sunup onları kendi masalarına davet etti. Masalar birleştirilince herkes

yeni yerine oturmaya başladı. Elene Mika'yı terasın öbür ucuna varınca fark etti. Dostane bir ifadeyle gülümsemeye çalıştı, heyecanını belli etmedi, hatta onun yanağına ürkek bir öpücük kondurmayı başardı. Tanışma faslı başladı, eller karşılıklı sıkışıldı, gençler birbirinin omzuyla sırtına dostane bir şekilde dokundu. Yeni şarap siparişi verildi, bardaklar kaldırılıp coşkulu söylevler eşliğinde tokuşturuldu.

Ne Mika'nın gerginliğini ne de Elene'nin ona sık bakışlarını gözden kaçıran Lana, o kızın kim olduğunu bilmek istedi. Mika mecburen "Christine'nin yeğeninin kızı" diye yanıtladıktan sonra özür dileyip masadan kalkarak erkekler tuvaletine yöneldi. Elene birkaç saniye sonra onu izledi. Mika, aynanın karşısında ellerini yıkıyordu.

-Seni gördüğüme sevindim, garip bir durum aslında... Tanrım, ne dediğimi bilmiyorum. Nasılsın? Okuyorsun herhalde?

-Evet.

-Hoşlanıyor musun?

-Evet, güzel. Peki, sen ne yapıyorsun?

Mika, ellerini daha yeni yıkamış olmasına rağmen, sanki arkasına bakmaya korkuyormuşçasına tekrar sabunlamaya başladı. Elene onun aynadaki yansımasına baktı.

-Babamla meydana gelen olaydan dolayı çok üzgünüm, ben kesinlikle...

-Unut gitsin, tamam mı?

-Yapamam.

-Masaya dönelim. Bizi beklerler.

-Neden beni engellemedin? Neden?

Elene, Mika'ya yaklaştı. Mika suyu ellerine akıtmaya devam ediyor, bir sara hastası gibi bileklerini sallıyordu. Sonra gözlerini Elene'den kaçırarak yavaşça döndü; belki onun yanından geçebilmeyi umuyordu. Fakat Elene onun önüne geçti, bütün cesaretini toplayıp ona o kadar yaklaştı ki, Mika bakmak zorunda kaldı. Elene'nin içi ürperdi. Mika'nın bakışları fosfor gibi parlayan bir zehirle doluydu. Elene, bir bakışta daha önce hiç bu kadar yakıcı, yok edici bir nefret görmemişti. Kendini çok güçsüz, onursuz, değersiz hissetti.

-Ne istiyorsun benden, ha, diye çıkıştı Mika. –Defol hayatımdan artık. Karışma bana. Anladın mı?

Gözleri iki küçük kapkara nokta haline gelmiş, ağzı çirkin, kibirli bir çizgiye dönüşmüştü, boynundaki damarların kıpkırmızı kabardığı görülüyordu.

-Neden benimle yattın?

Elene'nin boğazına demirden bir yumak takılmış gibiydi. Bir saniye içinde hüngür hüngür ağlamaya başlayıp bir daha hiç duramayacak, burada, bu sidik kokan tuvalette kalacaktı. Sefil varlığı için uygun bir mekândı burası.

-Yatmak mı? Ben seninle yatmadım. Seni düdükledim, düzdüm, siktim.

Mika bu sözleri tükürürcesine haykırdı. Kelimeler yakıcıydı. Elene'nin yüzünü kesen küçük jiletler gibi...

-Neden böyle şeyler söylüyorsun?

-Sendin şehvetli olan. Üreme içgüdünün hâkimiyetinde... Âdeta bacaklarının arası kaşınıyordu. Öyle değil mi? Ne için yaratıldığını keşfeden küçük bir orospu değil miydin?

Nereden geliyordu bu kelimeler? Mika'nın ağzında yabancı bir dil gibi duruyorlardı. Hiçbir zaman sesini yükseltmemiş, kimseye itiraz etmemişti. Şimdi bu kadar nefreti, yok etme hırsını nereden buluyordu? Kendisi mi Mika'yı böyle bir insan haline getirmişti, başkasının acısına sevinerek bakan bir insan... Kendisinin nasıl bir bedel ödediğini biliyor muydu? Bu bedeli ödediği yüzünden okunuyor muydu?

-Ne yapmamı istiyorsun? Dizlerimin üstünde sürüneyim mi? Kendi kendimi affedemediğimi görmüyor musun? Bu mu istediğin? Bu mu? Bunu mu istiyorsun, Mika?

Elene ağlamamak için eliyle ağzını kapattı.

-Evet, bunu istiyorum. Tam da bunu, diye yanıtladı Mika.

Sonra yana doğru bir adım attı. Gitmek istiyordu; kaçarak onu bu sefalet içerisinde yalnız bırakıyordu. Evet, öyle yapıyordu. Hayır, buna izin veremezdi. Onu bileğinden yakaladı; Mika, buna cesaret edebildiğine inanamıyormuşçasına aşağıya baktı fakat elini çekip kurtarmadı, henüz değil. Gözlerinden ne yapacağı anlaşılmıyordu. Elene korkuya kapıldı. Mika'nın gözlerinde biriken şeyin acı mı, pişmanlık mı, öfke mi yoksa tiksinti mi olduğunu anlamamıştı. O zaman da onun bakışını yorumlayamadığını hatırladı.

Elene, Mika'ya iyice yaklaştı, onu kollarıyla sarıp nefesini yakalamaya çalıştı; belki kokusu tanıdık gelirdi.

-Zevk aldın. Zevk aldığını biliyorum, gözlerine baktım, sürekli gözlerine baktım, beni altında görmek sana zevk verdi. Acı çektiğimi görmek seni zevklendirdi. Söyle, söyle zevk aldığını, önünde diz çöküp istediğin her şeyi yaparım. Lütfen kabul et. Bütün suçu üzerime alacağım, babama senden özür dilemesi için yalvaracağım ama kabul et, lütfen!

-Sana bir iyilik yapmamı mı istiyorsun? Neden? Kendini daha az kirli, daha az berbat hissedebilmen için mi? Bacaklarını açmadan istesen de duramazsın.

-Neden itiraf etmiyorsun? Neden birbirimize dürüst olamıyoruz? Benim bu meseleyi unutup bir nokta koyduğumu, hiçbir şey olmamış gibi devam ettiğimi mi sanıyorsun? Lütfen!

-Elene, her şey senin istediğin gibi olmaz. Sen şen şakrak bir kız olarak kalacaksın diye benden senin yükünü taşımamı isteyemezsin. Sen beni zorladın, gerçekleri ne kadar çarpıtsan da bu hep böyle kalacak!

-Neden söylemiyorsun? Neden benden nefret ettiğini söylemiyorsun?

-Nefret çok büyük bir kelime. İnsan nefreti önce hak etmeli. Seni umursamıyorum, vicdanını nasıl rahatlatacağın senin kendi meselen. Tüm

bunları, elbiseni yukarıya sıyırmadan önce düşünecektin.

-Beni Christine'ye karşı gammazlamak, rezil etmek için yaptın bunu. Belki o âna kadar bunun bilincinde değildin ama o an anladın. Onunla yalnız kalabilmek için benimle yattın. Her şeyin senin lehine gelişeceğini umdun, her şeyi göze aldın. Öyle değil mi? Benim bunu görmeme şaşırıyorsun, değil mi?

Mika bir yanıt vermek yerine ondan kurtulmaya çalıştı. Mika'nın çekip gidebileceği, onu bu boşluğun içinde kendiyle baş başa bırakabileceğinden korkan Elene hiçbir şey söyleyemedi, yalnızca ayak parmakları üzerinde yükselip dudaklarını onunkilerin üzerine bastırdı.

Mika, Elene'yi omuzlarından tutup geri ittirmek istedi fakat biri daha önce davranıp onu omuzlarından yakalayarak tuvaletin ıslak zeminine savurdu, hemen arkasından kuyruksokumuna bir darbe indirdi. Beka, kız arkadaşını aradığında onu erkekler tuvaletinde yabancı bir adamla öpüşürken bulmuştu. Erkekliğin kodeksine göre, yaralanan Gürcü onuru için, rakibi yere sermekten başka seçenek yoktu.

Elene'nin çığlıkları her iki grubu da tuvalete topladı, Plehanov Sokağı çocuklarıyla film bölümü öğrencileri, kendilerini, göz açıp kapayıncaya kadar bir kavganın içinde buldu. Bir saniye içinde erkek bedenlerinden oluşan büyük bir yumak meydana gelmişti. Birbirlerinin kafalarını koltuklarının altına alıyor, soğuk fayanslara sürtüyor veya kalça, karın boşluğuyla yüzüne yumruk atıyorlardı.

Elene felç olmuş gibi bir köşede durmuş, Lana'nın Mika'ya siper olmak üzere erkeklerin arasına dalarken darbeler almasını seyrediyordu. Etrafına vuran kollarla bacaklardan oluşan bu yumağın içine girmekten kendini sakınması belki de içgüdüsel bir seziydi çünkü annem o anda bana –bilgisi– hamileydi; şayet o kavganın içine girmiş olsaydı belki de bugün ben burada olmayacaktım.

Garsonlar, başka masalardan üç müşteri ile restoranın iri kıyım sahibi sonunda herkesi ayırıp kavgayı bitirmeyi başardı. Elene elleriyle yüzünü kapatmış bir vaziyette kaldırımın kenarında oturuyor, iki yaşındaki kızının gece korkarak uyanıp annesini isterken ağladığı gibi hıçkırarak ağlıyordu. Yanında birdenbire bluzu yırtık, yanağında kanlı bir çizik olan Lana belirdiğinde ona nefretle baktı.

-Onu rahat bırak.

-Benim suçum değil. Bu sefer benim suçum değil, ben bunun olmasını isteme...

-Ondan uzak dur, tamam mı?

Elene, daha biraz önce kendini hiçe sayarak Mika'yı koruyan bu kadının kadife gibi yumuşak bir sesi olmasına şaşırmıştı. Kullandığı sert kelimelere karşın her gün bol bol, sesine bu yumuşak, esnek tınıya veren karamel şekeri yiyor gibiydi.

-Kendini yine korumadı, diye mırıldandı Elene düşüncelere dalmış bir şekilde.

-Neden bahsediyorsun sen?
-Kendisini korumadı, diye bağırdı Elene.

Bundan iki hafta sonra annem benim varlığımı öğrendi; bu yeniliği, sanki hamile kalması kaçınılmaz bir gerçekmiş, vücudunu tüm doğmamış bebeklere bir taşıyıcı olarak sunmak zorundaymışçasına büyük bir sükûnet ve doğallıkla benimsedi.

Asi arkadaşı Beka ise bu haberi o kadar büyük bir serinkanlılıkla idrak edemedi. Şaşkınlık içerisinde anneme baktı, kulağının arkasını kaşıdı, boynunu ovdu, öksürerek boğazını temizledi, gülümsemeye çalıştı. Sonra dil dökmeye başladı. Şu anda zorluklar söz konusuydu, işi yoktu, yakın bir gelecekte bulamazdı, anne babasının yanında oturuyor, onlara yük olmak istemiyordu. Elene'nin anne babasının yanında ise... hayır, kesinlikle mümkün değildi, zaten Elene'nin babası onu damat olarak asla kabul etmezdi; ayrıca Elene'nin de bildiği gibi, kendisi evlilik kurumuna karşıydı; aşklarının meyvesini karnında taşıdığına elbette çok seviniyordu fakat aile planlaması yapmak için doğru bir zaman değildi. Evet, hımmm, ıııı, belki bu seferlik bu sorun, hımmmm, başka türlü "halledilebilirdi"

Bu konuşmanın ardından annem hiç yorum yapmadan doğruldu, çantasını koltuğunun altına sıkıştırıp Beka'yı terk etti.

Kostya bir kere daha dede olacağını duyunca, akşam çayını içtiği güzel fincanı, içindeki kaynar sıvıyla birlikte duvara fırlattı. Fincanı, değerli ev eşyalarını çok seven, yurtdışına seyahat etme hakkına sahip birilerine hep bir Çek, Alman veya İngiliz çay servisi siparişi veren, bu arada hatırı sayılır bir koleksiyon bir araya getirmiş olan karısı tedarik etmişti. Nana ani öfke ifadesinden korkarak çığlık attı, ayrıca güzelim fincan için de üzülmüştü. Eksik bir çay takımının ne değeri olabilirdi?

-Sen nesin, biliyor musun? Ha? Bir fahişesin, ucuz, değersiz bir fahişe, başka bir şey değil, diye Elene'ye bağırdı Kostya.

Bu kaba kelime Elene'nin göğsüne bir bıçak gibi saplandı. Çünkü Kostya aslında çığırtkanlıktan, her türlü bayağılıktan nefret ettiği kadar hiçbir şeyden nefret etmezdi. Onun silahları argümanlar, hor görme, soğukluk, reddi; asla böyle sözcükler değil.

Elene sandalyeye çöküp kaldı.

-Oturmana kim izin verdi? Ha? Kim? Bu benim sandalyem. Ben izin verirsem oturabilirsin. Çünkü bu evdeki her şeyi çalışarak elde ettim, dokunup gördüğün her şeyi. Bu evde yaşayan insanlar çalıştılar. Ya sen? Sen hiçbir şeye yaramayan bir asalak, bir kan emicisin. Sinirlerimizin, isimlerimizin üzerinde tepinmekten başka hiçbir işe yaramazsın. İşin gücün bu.

-Kostya, lütfen, diye araya girdi Nana; elinde Çek, Alman veya İngiliz çay fincanının kırık parçaları vardı.

-Ne var? Ne oldu? Yanlış mı? Öyleyse aydınlatın beni! İstediği her şeye sahip olabilirdi, ona her şeyi altın bir tepsi üzerinde sunduk. Peki, o ne

yaptı, sürtük bacaklarıyla her şeyin üzerinde tepindi. Yüzümüze tükürüp arkamızdan haydut arkadaşlarıyla birlikte gülüyor. Evet, haydut bunlar, güzelim. Vaizmiş, hiç güleceğim yoktu. Bana Tanrının yolunu gösterecekmiş. Öyle mi? Geçmişini biliyor musun? Sana hapiste geçirdiği zamandan hiç bahsetti mi? Yoksa bunu senden gizliyor mu, senin şu Vaftizci Yahya'n?

-Onun bununla bir ilgisi yok, diye mırıldandı Elene.

-O halde bu, Meryem Ana türü bir gebelik, öyle mi?

-Babası o değil.

-Çok iyi. Bize bebeğinin babasını neden açıklamıyorsun? Onu bize neden tanıştırmıyorsun? Çok saygıdeğer beyini? Bir jigoloyla, bir hainle, bir kaçakla düşüp kalkmak sana yetmedi, eksik kalan bir şey vardı, kendi kendini aşmak zorundaydın, bu seferkinin kim olduğunu gerçekten merak ediyorum. Bu ayıbı herhalde hiçbir zaman temizleyemeyeceğim. Senin seçimin. Dolayısıyla ne söylersem yapacaksın. Çünkü yanılmıyorsam, benden başka sana yardım edebilecek hiç kimse yok. Haydut dostunu bile elinde tutamıyorsun. Pazartesi günü bir doktora gidip kürtaj yaptıracağız. Anlaşıldı mı?

Nana gözlerini kızından kaçırıp elindeki kırıklara baktı, Elene'nin çenesi titremeye başladı, Kostya aksi bir yüz ifadesiyle pencereden güneşli, aydınlık, berrak manzaraya bakıyordu. Başka bir şey konuşulmadan, Stasia odaya girdi; bir elinde küçük Daria, diğerinde ise kendisinin çevirdiği sigarası vardı. Daria gülerek annesine koştu.

-Bir şey mi oldu, diye sordu Stasia, masaya otururken.

Daria, çenesinin titremesini engellemek için büyük bir çaba sarf eden Elene'nin kucağına tırmandı.

-Anneni rahat bırak, Dariko. Onun bir orospu olması senin suçun değil, benim melek kızım. Bana gel, dedi Kostya çok sakin bir tavırla, ardından elini Daria'ya uzattı.

-Senden nefret ediyorum, diye bağırdı Elene, ayağa fırlayıp Daria'yı yere bıraktı.

-Bununla yaşamak zorundayım. Yalnızca anlaşıp anlaşmadığımızı bilmek istiyorum.

-Çocuğu doğuracağım, dedi Elene.

-Hamile misin, diye sordu Stasia, boğuk bir kahkaha attı; Nana ile Kostya ona öfkeyle baktılar.

-Orospu! Orospu, diye seslendi Daria aniden neşeyle, kelime haznesinin genişlemesine çok sevinmiş görünüyordu.

Şayet Thekla kendine ait olmayan zamanı durdurabilse, Stasia Peter Vasilyev'in peşinden gidebilse, Ramas İosebidse karısının o yılbaşı balosunda maskesini çıkarmasını önleyebilse, İda umudu yenebilse, büyükbabam deniz ile ufuk arasındaki kapıyı bulup açabilse, okullarda ameliyat masalarına ihtiyaç olmasa, Andro Eristavi Kitty'nin onun yanılgısı yüzünden bir bebek kaybettiğini öğrense, Kitty ölümü durdurabilse, burada kalabilse, dünya Küçük Büyük Adam'ları tohumlarını etrafa saçmadan önce hadım edebil-

se, hayaletler şarkılarını sonuna kadar söyleyebilse, açlık aşktan daha güçlü olmasaydı, ben de kuşkusuz arzu edilip sevinçle doğurulurdum. Evet, o zaman her şey daha iyi, insan dünyaya gelirken neyin nasıl olmasını istiyorsa öyle olurdu: sevgi dolu bir anne baba, Brejnev'siz özgür bir ülke, herkes için Lou Reed.

Hep yaşasın güneş, / Hep yaşasın gökyüzü, /
Hep yaşasın ana, / Ve ben de olayım hep burada!
İzci Şarkısı

Çünkü ben dünyaya geldiğimde Lou Reed yasak, Brejnev ise –en azından resmi olarak– hâlâ sağlamdı. Sevgi dolu anne babadan hiç bahsetmeyelim bile. Beka, doğumumdan iki ay önce, sorumluluğundan kaçmak istercesine araba hırsızlığı nedeniyle beş yıl hapis cezasına çarptırılmayı başardı. Aslında Beka'ya karşı başka suçlar da kanıtlanabilirdi.

Annem, Kostya'nın iradesine karşı beni hayatta tuttuğu için yüksek bir bedel ödedi: Tüm hamilelik boyunca bir zindan hayatına katlanmak, masaya ne koyuluyorsa onu yemek, babası istediğinde kızıyla oynamak, televizyonda babasının izin verdiği programları seyretmek, uyandırıldığı zaman yataktan kalkmak zorundaydı; her türlü dini kitap ile yorganın altında el lambasıyla okuduğu "şehvetli" aşk romanları da yasaktı. Hiç itiraz etmeden sessizce gülümseyerek kabul ettiği, herkesin ona müsamaha gösterdiği için minnettarlıkla onayladığı bir cezaydı bu.

Bu arada Mikail, hiçbir uyarı yapılmaksızın milis tarafından tutuklanıp "asalaklık" ile "dini propaganda" suçlamasıyla götürüldü. Elene için böylece Plehanov Sokağı tarih olmuştu. Ayrıca orada Elene'nin herkesi tehlikeye attığı, Mikail'in ani tutuklanmasının ardında babasının bulunduğu konuşuluyordu. Elene, arkadaşlarını babasının önüne atamazdı. Hepsini kolayca demir parmaklıkların arkasına atmak için yeterince neden vardı; olmasa da Kostya isterse bulunabilirdi.

Nana ile Stasia, Kostya'yı, her ne koşullarda, babası kim olursa olsun, annesinin karnındaki bir bebeğin kürtaj edilemeyeceğine ikna etmek için Elene'nin yanında saf tutmuşlardı. Fakat kürtaj için zaman geçip embriyo emniyete kavuşunca hemen tekrar Kostya'nın tarafına geçtiler; Elene'ye, onları da aldattığını, beklentilerini ayaklar altına aldığını belirttiler. Çok ıstıraplı bir süreydi fakat Elene cefakeş rolünü hiç itiraz etmeksizin kabullenmeye karar verdi. Bana hayat vermek için, Tanrının mutluluktan daha güçlü olduğuna, cennetin dünyevi varlıktan daha fazla umut vadettiğine inandı. Babasıyla her gün yaşadığı tartışmalar, evde hâkim olan soğuk hava, bitmek bilmeyen çaresizlik hissi, özellikle de kendi başarısızlığının bilincinde olması, Elene'yi melankolik, neşesiz, üstüne başına özen göstermeyen, her şeyden önce çok yalnız bir kadına dönüştürdü (Elene'nin o zamanlar ne kadar genç olduğu unutulmamalı; inanmak zor olsa da, ben dünyaya geldiğimde henüz yirmi yaşındaydı).

Kostya'nın evdeki yenilgisi giderek belirginleştikçe görevindeki gücü artıyor gibiydi. Köy havasının verdiği sarhoşluk, güzel pahalı şaraplar, bürokratik imkânların sınırsızlığı, üst düzey yöneticilere tanınan büyük özgürlük, yıllardır devam eden politik durgunluk onun yavaş yavaş, farkına varmaksızın, Rusya'da eskiden sinirlenip sert önlemler alınmasını istediği şeyleri görmemesine, bunlara artık kafa yormamasına yol açtı.

Herkes soyuyor, hırsızlık yapıyordu.

Kasap etin iyi tarafını çalarak üç misli fiyata masanın altından satıyor, kolhoz hasadın bir bölümünü kaçırıp başka bir yerde yok pahasına elden çıkartıyor, hemşire sargı bezi ile pansuman malzemelerini götürüyor, şarap fabrikasının müdürü üst düzey yöneticilere rüşvet verebilmek için en iyi şarapları sandıklar halinde kendi fabrikasından kaçırıyordu. Eskiden gizlice yapılan hırsızlık, artık tüm çıplaklığıyla gündemdeydi; herkes çaldığı için hiç kimsenin cezalandırılmasına gerek kalmıyordu.

Dükkân hırsızları ile trafik suçluları milis tarafından serbest bırakılıyor, küçük suçlar el altından idare ediliyordu. Savcılık tecavüz ile cinayet vakalarında beraat kararını satışa çıkartıyor, öğretmenlerle profesörler kaymaklı pasta, Fransız parfümü ile özel çikolatalar karşılığında iyi not veriyor, müteahhitler inşaat malzemelerini kamyonlarla götürüyor, doktorlar nakit parayı görünce tedavi çabalarını iki misline çıkartıyor, sanatçılar birbirlerini soyuyordu. Politikacıların ise bir şey çalmalarına gerek yoktu çünkü zaten tüm hırsızlıklarda en büyük ortak onlardı.

Çalınan eşyalar arasında alçı, Rubin marka renkli televizyonlar, Burda dergisinin kalıp modelleri, çimento, Analgin ağrı kesicisi, Çin'den gelen kırmızı çiçekli termos şişeleri, yün, kaymaklı süt, gözlük camları, üç kuruşluk okul defterleri, vücut pudrası, bej polyester çoraplar, kürkler, kar elbiseleri (kar yağmayan yerlerde de), kamera objektifleri, yeşil plastik kâseler, tek kullanımlık bardaklar, plaklar (kimden olduğu önemsiz), Kosmos veya Astra marka sigaralar, Hijyen marka tıraş losyonları vardı.

Büyükbabam ise hukuka aykırılık bilincinin görmezden gelinmesine katkıda bulunmaktaydı. Bunun için çeşitli kaplıca tatilleri, iş seyahatleri – tabii güzel kadınların refakatinde–, seçkin davetler, güzel Saperavi şarapları ile astlarının bitmek bilmeyen iltifatları gerekliydi.

That long black cloud is comin' down
I feel like I'm knockin' on heaven's door.
Bob Dylan

Yağmurlu bir kasım günü, sekiz saatlik doğum sancısının ardından 8 Kasım 1973'te bir köy kliniğinde dünyaya geldim. Sancılar annemle babasının bir tartışmasının tam ortasında başladı. Ablam o gün, daha önce de anlattığım gibi, at çiftliğinde midilliden düşüp bir beyin sarsıntısı geçirdi.

Benim doğumum ile ablamın midilliden düşüşü haricinde o gün pek kayda değer bir şey olmadı. En azından Doğu yarımkürede her şey normal seyrindeydi. Her ne kadar yaşadığımız mutluluk, ciğerlerinden hasta bir şekilde ölümü bekleyen birinin bir sanatoryumda dalgın dalgın tavla oynayıp ucuz şampanya içerek, tüm hastalıklarla acıları unutma çabasıyla güzel sanatlar üzerine sohbet ederek vakit geçirdiği mutluluğa benzese de, bir şekilde mutluyduk.

Söylendiğine göre büyükbabam söz konusu tartışmada, "Orospu musun sen," diye bağırmış, annem buna karşılık ağlayarak, "Olsa olsa orospu çocuğu olabilirim. Bu, böyle devam edemez... Bebek gelince, bu işkenceden kurtulmak için gideceğim, gerekirse köprü altında bile yatarım," diye haykırmış, sonunda tekrar büyükbabam buz gibi bir sesle, "Hayatınla bir şey yap. Namusunla yaşamaya başla, o zaman ne bu işkenceye katlanmaya ne de köprü altında yatmaya mecbur kalırsın," diye cevap vermiş.

Yine anlatılanlara göre; tartışmaya dediği dedik büyükbabam, çocuksu anneannem ile hayatı üzerindeki kontrolü giderek kaybetmeye başlayan annem dahildi. Stasia terasın bir köşesinde kendi çevirdiği sigaralardan birini içmekle meşguldü. Aslında bu bağırtıya çoktan alışmıştı fakat o gün sabrını taşıran bir şey olmuştu herhalde. Çünkü oturma odasına dalmasıyla oğluna çıkışması bir oldu,

-Sen tamamıyla aklını mı kaçırdın? Sadist misin sen? Bu kız dokuzuncu ayda hamile, ilkönce rahat rahat doğurmasına izin vermeye ne dersin?

Odada bir an için alışılmadık bir sessizlik hâkim oldu.

-Sen karışma, Stasia, sözleri Kostya'nın tek yorumu oldu.

-Karışmayayım demek, öyle mi? Sen delirdin iyice!

Bu çocuksu, cinsiyetiyle yaşı belli olmayan yaratığın yalnızca bir saniye içinde böylesine öfkelenebilmesi hepimizi şaşırtıyordu. Nana, için için gülümsemek zorunda kaldı ama bunu yüzüne yansıtmayarak endişeli ifadesini korudu.

-Yuh, diye haykırdı Kostya odadan çıkarken; "Yuh" ile muhtemelen

hem annesinin kelime seçimini hem de genel durumu kastediyordu.

Sonra sevgili Daria'sını elinden tutarak, yamaçtan aşağı at çiftliğine indi, torunuyla birlikte Dağıstanlı midillileri seyretmeye koyuldu. Bir ara Daria'yı midillilerden birinin üstüne oturtup belinden sıkı sıkıya tuttu fakat midilli aniden öne doğru bir hamle yaparak çocuğu üstünden attı; her şey o kadar çabuk olup bitmişti ki, büyükbabam Daria'yı düşmeden önce yakalayamadı.

Büyükbabam büyük bir yaygara koparıp "bu dükkânı" kapatacağı tehdidiyle Daria'nın üstüne kapanırken, annem inlemeye başladı, tombul annesinin refakatinde köy kliniğine götürüldü; çoğu zaman Daro, Dari veya Dariko diye çağrılan ablam Daria ise en çabuk yoldan bir hastaneye yatırıldı, pek tabii sıradan bir köy kliniğine değil, Tiflis'in en iyi hastanesine. Tiflis'te Daria'nın hafif bir beyin sarsıntısı geçirdiği, benim ise birkaç saat sonra, şehrin birkaç kilometre kuzeyinde dünyaya geldiğim tasdik edildi.

"Bu çocuk Elene'nin utanmazlığının, ahlaksızlığının bir ürünü, benim onun namusu için verdiğim mücadelede kesin yenilgimi kanıtlıyor; dolayısıyla sevinmem veya bir şey kutlamam için hiçbir neden yok. Kendisinin herhangi bir suçu olmasa da, bu kız, hepimize yaptığı kötülüklerin ete kemiğe bürünmüş hali." Bu sözler, Kostya'nın, ikinci kez dede olduğu haberine verdiği tek tepkiydi.

Nihayet Yeşil Ev'e, bana hoş geldin demeyen yuvama götürüldüğümde, büyük büyükannem koma benzeri durumundan uyandı, torununun kızını süzüp, "Bu farklı bir çocuk. Çok özel. Çok fazla korumaya, serbestliğe ihtiyacı var," dedi. Bunun üzerine herkes elinin içiyle kendi alnına vurup derin derin inledi. Çılgın yaşlı hayata geri dönmüştü ama kimse bunu iyi mi yoksa çok feci mi bulacağını bilemiyordu.

Stasia aynı gün aile üyelerine yaptırdığı samanlığın gerçek amacını açıkladı: Samanlık, onun yeni prova salonu olacaktı. Baleye yeniden başlamayı düşünüyordu. Bunun üzerine herkes şaşkın, biraz utanmış bir yüz ifadesiyle başını iki yana sallayarak, "Ciddi olamaz," diye düşündü.

Ben ise *what a wonderful world* deyip gülerek uykuya daldım. Belki de herkes beşiğimin üstüne doğru eğilmişti. İda, yüzüklü elleriyle yanaklarıma doğru bir yelpaze sallayarak. Thekla, kalıcı solmuş çiçek, pudra kokusuyla. Çikolata kokan, soyadımın Yaşi olması gerektiği için düşünceli olan büyük büyük büyükbabam. Sonra, beyin sarsıntısını kolayca, acı çekmeden atlatan ablam Daria gelip kolumu o kadar derin ısırdı ki, çığlıklarım çiftlikteki atların ürkmesine neden oldu. Annem koşarak geldi, Daria'yı yanımdan uzaklaştırırken, ona çaresiz bir ses tonuyla, "Ne yapıyorsun sen? O senin kardeşin, küçük kız kardeşin. Onu sevmelisin," diye bağırdı.

Bir mayıs sabahı gün doğarken bir telefon geldi. Kostya Batum seyahatinden henüz dönmemişti. Elene yine uykusuz bir vaziyette yarım kalmış çatı katında dolaşıyordu. Nana derin bir uykuda horluyordu. Stasia oflaya puflaya yataktan kalktı, terliklerini aradı, sendeleyerek telefona gitti.

-Ne var, lanet olsun, dedi tıslayarak.

-Stasia?
-Christine?
-İyi misin?
-Eh, idare ediyorum, sen nasılsın?
-Yardımına ihtiyacım var.
-Ne oldu?
-Bana yardım etmelisin.
-Ne olduğunu söyle!
-Mika. Mika.
-Yine ne oldu?
-Dün ifadesi alındı.
-İfade mi?
-Evet, milis geldi.
-Pislikler. Ne halt yedi Mika?
-Bir film çevirdi.
-Film mi? Ne hakkında?
-Şey... Sopio hakkında.
-Ne?

Uzun bir sessizlik oluştu, insanın içinin büzülmesine neden olan bir sessizlik.

-Evet, öyle. Diploma filmi olacaktı. Film üzerinde bir yıldan fazla çalışıyor. Başlangıçta her şey yolunda gidiyor gibiydi ama...
-Durum bu kadar kötü mü?
-Sanırım öyle.
-Benim ne yapmamı istiyorsun?
-Onunla konuşmanı. Kostya'yla. Senden bunu rica etmek zorunda kaldığım için, kendimden nefret ediyorum fakat Mika için yapabileceğim başka bir şey yok.

Stasia'nın boğazına bir düğüm oturdu, mide bulantısına neden olan tüylü bir düğüm; sözler, daha ağzından çıkmadan ağzının içinde dağılıp yok oluyordu. Aslında küçük kız kardeşine söyleyeceği o kadar çok şey vardı ki... ama neredeydi o kelimeler... en azından gözyaşları, neden bu lanet olası gözyaşları onu hep yarı yolda bırakıyordu?

-Stasia? Hâlâ orada mısın?
-Sesini duymak çok güzel, Christine.
-Bana yardım etmelisin.
-Geri dönünce onunla konuşacağım.

Stasia serin, nemli gün doğumuna çıktı; etraf erguvani, bataklık yeşiliydi. Dayanan, yankıdan güçlü olan, parmakların arasından sızıp da solmayan hiçbir şey yoktu. Stasia, rüyalarını yastığının altına yerleştirmiş, her gece bir mucizenin gerçekleşmesini beklemiş fakat bu mucize hiç gelmemişti.

Şimdi işe yaramayan gözyaşları, babasız kızlar, annesiz oğlanlar, göğüste taşınan parti rozetleri, demir parmaklıklar arkasına düşen hedefsiz kızlarla oğlanlar, içinde onun için herhangi bir rol olmayan *Bayadere ve Pet-*

ruşka'lar vardı.

Stasia tarafsızlığının ağırlığı altında çöküyordu. Dünyaya uzak durmak ne kadar fazla çaba gerektiriyordu.

Kirli lastik çizmelerin içine soktuğu çıplak bacakları, yıpranmış geceliğiyle orada öyle durmuş günün doğmasını seyrediyordu. Sabah çok güzeldi, acı verecek kadar güzel. Fakat bu güzelliğin tadını çıkarabilecek insanlar yaralıydı, bu görüntüyle kaynaşmaları mümkün değildi, sonsuza değin gözlemci olarak kalmaya mahkûm edilmişlerdi.

Tarafsızlık bir hayaldi.

Stasia için yeni bir gün doğuyordu.

Dünyada her şey
tarih ile haklı çıkartılır.
Çehov

Filmin adı İhmalkâr *Bir Rüyanın Hikayesi*'ydi. Kabul etmek gerekir ki, iddialı bir isim fakat yine de genç bir sanatçı söz konusuysa göz yumulabilir. Mika aylarca deliler gibi çalışmış, büyük bir fedakârlıkla babaannesinin hayatını parça parça inşa etmişti. Para darlığı çekilen yerlerde ışığıyla fantezisini ortaya koymuş, oyuncularının yüzlerine yoğunlaşmış, sürrealist film yapımcılarının kurnazlıklarını uygulamıştı.

Lana'nın yumuşak, baştan çıkartıcı sesinin, payını alamayanlara özgü kederli bakışının, ezilenlere özgü sıkılmış yumruklarının yardımıyla birkaç öğrenciyi özellikle de geleceği parlak genç bir kızı başrol için olmak üzere– oyuncu olarak kazanmış, hepsini filminin gerekliliğiyle önemine ikna etmeyi başarmıştı.

Deliler gibi sürekli filminden bahsetmiş, her resimle çekimi önemsemiş, kameramanına binlerce talimat vermiş, Lana ile birlikte her sahneyi önceden kurgulamış, sürekli olarak herhangi bir hataya yer olmadığını, olası risklerin daha hazırlık safhasında ortadan kaldırılması gerektiğini vurgulamıştı.

Gücünü zorlukla toparlayabilen Christine tüm bunlara karşı koymuş, kötü olayları önceden haber veren ama kimsenin inanmadığı Kassandra rolünü gönüllü olarak benimseyip bu filmin yaratacağı tehlikelere karşı uyarmaktan vazgeçmemiş, Mika ile yalnız kaldığı her dakika onu bu projeden caydırmaya çalışmıştı. Christine'nin bu çabaları o denli yoğundu ki, sonunda Mika ondan kaçmaya, eve giderek daha geç saatlerde dönüp onu sırlarına ortak etmemeye başladı.

Christine'nin, yaratmak için büyük bir bedel ödediği ortak dünyaları yıkılmaya yüz tuttu, Christine kendisini Mika'nın dünyasında, çekip gitmiş birinin eşyalarıyla, giysilerde bıraktığı, tamamen yok olana kadar giderek soluklaşan bir koku gibi hissetmeye başladı.

Filmin montajına başlandığında Lana hamile olduğunu fark etti.

Filmin Mika için ne kadar kutsal olduğunu, her tehlikeye maruz kalmanın, sapmanın bir sinirsel çöküntüye yol açacağını biliyordu. Mika son aylarda çok gergin, çok huzursuzdu; kendi ekibine karşı bile âdeta hastalıklı bir güvensizlik gösteriyor, her tarafta onu ele vermeye hazırlanan ajanlarla muhbirler görüyor, kendini koruma altına almaya çalışıyor, kimseye proje-

nin seyri hakkında bilgi vermiyordu. Dengesiz, kuşkulu, korkularla doluydu. Lana onu desteklemek, bu yolun sonuna kadar yanında olmak, dişini sıkmak, bu heyecan verici haberi gizlemek, Mika'ya yoğunlaşmak zorundaydı. Lana onun hem sağ hem de sol eliydi; bu ellerin tam da şimdi, korkunun Mika'yı kemirip yüreğini daralttığı şu günlerde en ufak bir şekilde titrememesi gerekiyordu.

Lana her şeyi ne kadar iyi başardığı, ne kadar büyük bir özgüvenle, kendinden emin bir şekilde işleri koordine edip örgütlediği için kendisiyle gurur duyuyordu. Evet, filmin bitmesinden, Mika'nın düşüncelerini toplayıp kuşkularını yenmek için ona artık ihtiyaç duymamasından hep biraz korkmuştu. Fakat şimdi korkmasına gerek kalmamıştı. Mika onun yanında kalacaktı çünkü Lana karnında onun çocuğunu taşıyordu; bu, şimdiye değin onları birbirine bağlayan her şeyden daha güçlü, daha nihaiydi.

Böylece film bitene kadar bu haberi ondan gizlemeye karar verdi.

Fakat sonra olaylar âdeta üst üste gelmeye başladı, dikkatsizliğin biri diğerini izledi. Lana'nın, bir film stüdyosunun montaj odasını birkaç geceliğine kullanımlarına sunan amcası korkuya kapıldı, işini tehlikeye atmak istemediği için onlardan başka bir montaj odası bulmalarını istedi. Şimdi okulun imkânlarına muhtaç kalmışlardı. Ekipten hiç kimsenin ağzından bir şey kaçırmaması gerekiyordu, ancak enstitünün odalarının geçirgen olduğu ortaya çıktı. Her tarafa çok fazla öğrenci girip çıkıyor, Mika Eristavi'nin montaj odasında küçük bir sinematik isyan başlatmayı planladığı gibi söylentiler çok çabuk yayılıyordu. Söylentiler bir kattan diğerine sıçrayıp sonunda enstitünün müdüriyet katına ulaştı. Ortada bir yüzkarası mı vardı? Komisyon incelemeleri başladı; olaya dahil olanlar çağrıldı, sorgulandı, sıkıştırıldı, bilgiler toplandı.

Lana çabuk davranmalıydı. İnsanı ezip geçen ikna gücüyle tüm ekibi karşısına aldı, onlara susmanın, filmin nihai hali ortaya çıkmadan sessizliği bozmamanın, hiçbir sızıntıya izin vermemenin ne kadar önemli olduğunu anlattı. Filmin zaferlerle dolu geleceğini rengârenk resimler halinde karşılarına koydu; yabancı ülkelerdeki festivallere davet edilecek, ödüller kazanacaklardı; bu bağlamda hepsinin *direniş savaşçısı* olduğunu bile ifade etti.

Hayatımda Lana gibi tüm yaşam enerjisini bir ideolog olmak için harcayan başka bir kadınla karşılaşmadım. Kayıtsız şartsız karşı olma ideolojisi... Her zaman herhangi bir şeye, bir kişiye karşı... Dinlenmek, hedefe varmak, unutmak yok. Sanırım bu fanatizm, egosunun en büyük desteğiydi. Hamileliği bile onu, Mika'yı korumak üzere bu entrikalar, yalanlarla manipülasyonlar denizine dalmaktan alıkoyamadı.

Ancak herkes bu kadar riske girmeye hazır değildi. Herkes kendini bir direniş savaşçısı rolünde görmekten hoşlanmıyor; filmi enstitüden atılmayı, ağır cezalar yiyerek meslek yasağına tabi tutulmayı göze alacak kadar kutsal bulmuyordu.

Kamera asistanı zayıf yaradılışlı bir adam olduğunu belli etti, ilk ifadesini onaylamak için (ilk ifadesinde filmi masum bir film olarak tarif etmişti)

komisyonun karşısına ikinci kez çıkartıldığında sinirlerine hâkim olamayıp, utangaç bir tavırla, filmin, ekibin tüm elemanlarının iddia ettiği gibi enstitünün amaçlarına uygun olup olmadığından kuşku duyduğunu belirtti. Ertesi gün tüm grup komisyona çağrılıp ayrıntılı bir sorgulamaya alındı. Müdüriyet Mika'dan filmi derhal sınav komisyonuna teslim etmesini istedi.

Panik baş gösterdi. Kadın oyuncular ağlıyor, erkekler lanet okuyor, kameraman sisteme küfrediyor, ton mühendisi kafasını kaşıyor, ışıkçı ise umut ekmeye çalışıyordu; fakat herkes bir konuda hemfikirdi: Mika filmi komisyona iade etmeliydi. Ne olabilirdi ki? En kötü durumda film yasaklanır, imha edilir, onlar da başka, daha uyumlu bir diploma filmi çekerler, biraz pişmanlık göstererek tehlikeyi atlatırlardı. Mika herhalde arkadaşlarının geleceğini tehlikeye atmak istemezdi?

Mika söyleyecek bir şey bulamayınca Lana sözü devralarak hepsini korkak, bir fikir için mücadele etmekten, sanatçıların kaçınılmaz bir parçası olan risklere girmekten aciz cesaretsiz memurlar olmakla suçladı, hatta onları sanatçı karikatürleri olarak tanımladı. Sonra daha biri bir yanıt vermeye veya karşı argüman getirmeye fırsat bile bulamadan Mika'yı kolundan çekerek, kameramanın, bir çözüm bulmak için toplandıkları evinden dışarıya çıkardı.

Mika çok öfkelenmişti; merdivenlerden inip sokağa çıktıklarında, Lana'yı, onu diğerlerinin gözünde gülünç duruma düşürmekle suçladı, herkes onun kendine ait bir fikri olmadığını sanacaktı.

-Sen sustun, özür dilerim ama birkaç dakika içerisinde seni filmi geri verip üstelik komisyondan özür dilemeye ikna edeceklerdi. Daha sen kendin bile algılamadan, ben senin düşüncelerinde kuşkularını okuyabiliyorum.

-Birinin başıma kâhya kesilmesinden nefret ediyorum.

-Yok canım!

Lana, Mika'yı orada öylece bırakarak kararlı adımlarla yoluna devam etti.

-Seninle konuşuyorum, Lana.

-Konuşacak bir şey yok. Sen bir sanatçısın, onlar ise değil.

-Neden bahsediyorsun sen?

Mika, Lana'nın arkasından koşturuyordu.

-Sen bu filme her şeyini verdin, ikimiz de verdik; şimdi bu korkakların her şeyi mahvetmesine izin vermeyeceğim. Alkışlanmayacağını biliyordum, karşımıza engeller çıkacağını sana söyledim.

-Engel mi? Bunlar engel değil. Hepimize meslek yasağı getirebilirler ve ben...

-Çekmek istediği filmleri çekememenle hiç film çekememen arasında ne fark var, bunu bana açıklayabilir misin?

-Onları açıkta bırakamam. Bu insanlar bana güvenip ellerinden gelen her şeyi yaptı. Şimdi onları korumak benim görevim.

-Hadi canım! Peki, ben ve çocuğun ne olacak?

-Çocuk mu?

-Sana daha sonra söyleyecektim... kafan rahat bir şekilde montajı yapabilmen...

-Hamile misin?

-Evet, hamileyim, Mika. Bir çocuğumuz olacak. Hesaplarıma göre...

-Sen de bunu bana, filmin montajını rahatça yapabilmem için söylemedin? Seni doğru mu anladım? Bekle, dur, koşmaktan vazgeç artık.

-Durmak istemiyorum. Hiçbir şey istemiyorum. Seninle yarın olabileceklerin üzerinden geçip eve gitmek istiyorum. Yorgunum. Önlerine çıkan fırsatları kullanmayı bilmeyen, her şeye sahip olup bunun kıymetini bilmeyen insanların etrafımı sarmasından nefret ediyorum. Bu aptallarla muhatap olmaktan bıktım. Asgari derecede profesyonellik talep edersem çok fazla bir şey mi istemiş oluyorum?

-Hey, Lana, Lana... Beklesene! Ne oldu sana? Gel buraya, en azından sana bakmama izin ver.

-Otobüs gelmek üzere, haydi, Mika.

Mika yetişip onu kolundan tutmaya çalıştı fakat Lana kolunu kurtarıp yoluna devam etti.

-Lana, hamile olduğunu önemsiz bir şeymiş gibi söyleyip sonra da çekip gidemezsin. Tanrım, ne oldu sana böyle?

Lana aniden ona doğru döndü; tiksinti, aşağılama ile acının karışımından oluşan bir yüz ifadesiyle çıkıştı,

-Aptal bir koca istemiyorum. Çocuğum da baba olarak korkak birini kesinlikle hak etmiyor. Sen bu kadar kolay havlu atasın diye tüm bu aylar boyunca hayatımın tepetaklak olmasına seyirci kalıp kendi çıkarlarımla ihtiyaçlarımı göz ardı etmedim; bu deliliğin içerisine dalmamın, bu yeteneksiz, kafasız insanların gönlünü sürekli hoş tutmaya çalışmamın amacı da değildi senin havlu atman. Anlıyor musun beni, Mika?

Lana öfkeden köpürüyordu. Mika onu hiç böyle görmemişti. Normalde Lana kendini kontrol ve disipline etme konusunda örnek gösterilirdi; öngörü yeteneği güçlüydü, sabırlı, hedefli, çözüme odaklıydı. Mika, bu saldırganlıkla öfkenin nereden kaynaklandığını anlayamıyordu fakat göründüğü kadarıyla bu durum, Lana'nın görüşünü bulanık hale getirip olayın ciddiyetini kavramasına engel oluyordu.

-Yarın oraya gidip güzelce gülümseyecek, hoşnutsuzluğunu belli etmeyecek, filminin etrafında oluşan tantanayı anlamadığını ileri sürecek, en sonunda da omuzlarını silkerek tüm çekimin yok olduğunu söyleyeceksin. Bu kadar basit. Bu arada makaraları şimdilik amcama verdim; ortalık sakinleşene kadar amcam bunları birkaç hafta muhafaza edecek, sonra nasıl olsa bir yol buluruz. Evet, Mika, böyle yapacağız, yani böyle yapacaksın.

Lana kendini yine toparlamıştı. Hatta son cümlesinde ağzını küçük bir gülümseme için açmayı bile başardı,

-Gel haydi, kimsenin seyretmediği bir film için seni içeri tıkmazlar. Hey, bana öyle bakma. Buraya kadar geldik, yolun kalanını da bir şekilde hallederiz. Diğerlerine de bir şey olmaz. Sorumluluğu biz taşıyoruz.

-*Biz* değil, Lana, *ben*.

-İşte orada yanılıyorsun.

Lana aniden tüm kararlılığıyla gücünü yitirmiş gibiydi; sanki bir sığınak arıyormuşçasına başını önüne eğip ellerini ceketinin ceplerine soktu.

-Azıcık da olsa sevinmiyor musun, diye mırıldandı ürkekçe.

-Tam olarak neyi kastediyorsun?

Lana, elleri ceplerinde olmak üzere karnını kabartan bir hareket yaptı.

-Benden ne bekliyorsun?

-Hiçbir şey. Hiçbir şey beklemiyorum. Yalnızca evet demeni istiyorum.

-Neye evet? Sana mı? Bebeğe mi? Planına mı?

Lana, Mika'ya baktı. Güvensizliği bir anda uçup gitmişti, yüz ifadesinden her zaman olduğu gibi hiçbir şey anlaşılmıyordu. Mika utandı; Lana'ya daha güzel bir cevap vermek isterdi fakat sesinin tonu, itiraza yer bırakmayan talepleri, grubun diğer üyelerine yaptığı hakaretler onu kızdırmıştı. Lana yine eski Lana'ydı: sarsılmaz, bir kale gibi, gizemleri olmayan bir kadın. Lana, Mika'nın sözlerinin kaçınılmaz bir şekilde meydana getirdiği acımsı tadı kolayca yutarak otobüs durağına doğru yürüdü.

-Şimdi herhalde evlenmek zorundayız, değil mi, diye sordu Mika, Lana'ya otobüste, onun elini tutarken alnını dalgınca tozlu cama dayadı.

-Yapmak zorunda olduğun tek şey bu filmi kurtarmak. Bir adam tarafından hamile vaziyette yarı yolda bırakılmaktan daha kötü durumları atlattım, diye yanıtladı Lana iğneleyici bir sesle, sonra elini geri çekti.

Kostya bir devlet banketinden sabahın erken saatlerinde döndü, bitkin ama memnundu. Ağzı şarap kokuyordu, üzerinde eğlence sırasında kadınların gösterdiği ilginin görünür izleri vardı. Stasia onu selamlamasaydı terasta yanından geçip gidecekti.

Şaşırarak durdu.

-Bu saatte niye burada oturuyorsun?

-Yanıma otur, sana da bir kahve yapayım.

-Sonra olmaz mı? Yorgunluktan ölüyorum.

-Hayır.

Kostya inleyerek boyun eğdi, ayçiçeği desenli bir kumaşla kaplanmış olan, iyice mahvetmek için ablamla ikimizin uzun yıllara ihtiyacımızın olacağı sallanır koltuğa oturdu. Stasia söz verdiği kahveyi getirip oğlunun yanına oturdu.

-Mika bir film çekmiş. Okulu bitirme filmi. Babaannesi hakkında. Şimdi sorguya çekiliyormuş. Bu meseleyi temizlemen gerekiyor.

Bu bir rica değildi. Kostya sıcak fincanı dudaklarına götürerek yanıtını geciktirdi.

-Temizlemek mi? Ben, diye sordu doğru anlayıp anlamadığından emin olmak için.

-Evet. Bunu yapmak zorundasın herhalde.

Kostya, sanki annesi biraz önce kötü bir fıkra anlatmışçasına yüksek

sesle gülmeye başladı,

-Benim sınırsız bir güce sahip olduğu düşünüyorsunuz herhalde, öyle mi? Yüz kilometrelik dairede bir halt yiyen herkes koşa koşa bana başvurabileceğini sanıyor.

-Mika *herkes* değil.

-İşte bu çok doğru. O, kızımın başına gelenlerin sorumlusu. Onu hayatta bıraktığıma şükretsin. Yeterince bonkörlük yaptım herhalde. –Kostya ani bir hamleyle doğrulup eve yöneldi. –Ha, Christine'nin sana ricada bulunduğunu biliyorum, ona söyle, nasıl kendisi seçimini yaptıysa ben de yaptım.

-Kostya, bekle...

Ancak Kostya bir el işaretiyle beklemeyeceğini belli ederek evin kapısını açtı. Banyoya gidip aynanın karşısına geçti. Yanağında düzgün, kırışıksız kırmızı bir dudak izi gördü. Tıraş olmaya başladı. Yüzüne baktı. Tıraş tozunu dikkatle avcuna serpti, suyla karıştırdı, köpüğü yanaklarına sürdü, usturayı yanağına götürdü. Küçük bir kesik. Nar kırmızısı sıvı sol yanağından aşağıya aktı.

Daria'nın anlaşılmaz lakırdılarını duydu. Daha yeni uyanmış olmalıydı. Bu saptama yüzünde bir gülümseme belirmesine yol açtı, beyaz köpük ile koyu kırmızı kan arasında dudakları hafifçe aralandı.

Bir yerlerde bir köpek havladı. Koridorlarla odaların içinden hafif bir meltem esti. Ortalık bağışlanamaz bir büyüleyicilikle ilkbahar kokuyordu. Biri televizyonu açtı. Sabah haberleri başlamıştı, dünyaya duyuruluyordu. Herkese ihtiyacına göre. Cumartesi günüydü. Nana çalışmıyordu. Birazdan Kostya'nın gömleklerini, Daria'nın elbiselerini, yani kızının babasız bebeğinin tulumlarıyla Elene'nin pantolonlarını (güzel, kadınsı bir kesime sahip olmayan biçimsiz giysiler) ütülemeye başlardı.

Elene biraz sonra oflaya puflaya yataktan kalkacak, kucağında bebeğiyle, yüzüne âdeta yapışmış olan mutsuz ifadeyle kahvaltı masasına oturacaktı. Kahvaltının ardından evin etrafında şaşkın şaşkın gezinirken Vaftizci Yahya'nın yokluğunu hissettiği at çiftliğine hülyalı bakışlarını dikecekti. Huzursuz bir şekilde oradan oraya yürüyecek, boşa harcadığı en iyi yıllarını ceplerinde taşıyor olacaktı.

Kostya'nın yüzündeki küçük kesik zonklamaya başladı. Avcuna biraz su doldurup kanayan yere birkaç damla su serpti.

Stasia'nın adımları duyuldu. Mutfakta bir şeyler yapıyordu. Sabahın bu saatinde reçel mi yapıyordu yoksa? Mutfaktan şeftali kokusu geliyordu. Şeftali çıkmış mıydı? Yoksa erik kokusu muydu bu? Stasia bütün gün boyunca suçlar gibi bakacaktı, Kostya bunu biliyordu. Bakıp susacaktı.

Bebek ise susmuyor, bağırıyordu. Kostya, benim adımı söylemeye direniyordu. Adımı aynı Daria'nınki gibi– aptalca buluyordu. İnsan nasıl böyle bir isim seçebilirdi_ Elene neden çocuklarına isim vermede bile herkesten farklı olup bunu bir de vurgulamalıydı? İnsan çocuklarına *normal* isimler veremez miydi? Güzel kız isimleri yeterince vardı. Fakat hayır, giderek ya-

bancı bir insan haline gelen kızı, Kostya'nın dikine gitmek zorundaydı.

Havlunun ucuyla kesiğe hafifçe dokundu. Havlu kamı emdi. Yüzünde küçük bir kesik görünecekti. Bir tane daha.

Mutlu olma yeteneğimizi ne zaman kaybettik diye sordu kendi kendine, gözlerini havlunun kanlı ucuna dikerek.

Bebek –yani ben– bağırıyordu. Neden kimse onunla ilgilenmezdi? Kostya'nın başı ağrıyordu. Geçen akşam içkiyi fazla kaçırmıştı. İçişleri'nin elemanlarıyla birlikte içkinin bolca içildiği bir yemek yemişlerdi.

Hayır, artık yeter diye geçirdi aklından. Artık hiçbir şeyi düzeltmek istemiyordu. Herkes kendi hayatından sorumluydu. Aklına neden aniden Giorgi Alania'nın geldiğini anlamadı. Şu anda ne yapıyordu acaba? Karşısında, olmadığı birini oynamak zorunda olmadığı tek erkek arkadaşı. Zahmetsiz bir arkadaşlık. Hayatının yatakta bitmeyen tek ilişkisi. Ne büyük bir ferahlık.

Alania ne kadar gıptayla bakılan bir kariyer yapmış, ne büyük bir cesaret göstermiş, ona ne çok yardım etmişti. Peki, Kostya bu yardımları hak etmiş miydi? Çok yorgundu. İçinden boş küvete yatıp uyumak geliyordu. Fakat düşünceler peşini bırakmıyordu. Huzursuzluk. Elene'nin suçuydu bu kesinlikle. Elene'nin huzursuzluğu ona da yansıyordu. Kızının sinyallerine hâlâ duyarlıydı.

Kuzey kolordusunu ocak ayının o karanlık günlerinde yardıklarında karşılaştıkları aç insanların yüzleri... Hayır, Leningrad'ı düşünmek istemiyordu. Kendini biraz daha toparlarsa, her şey yoluna girecekti, her şey. Sendeledi, küvetin kenarına oturdu.

-İyi misin?

Kapıya vuran Nana'ydı. Karısı. Ona en son ne zaman dokunmuştu? Ayrıca niye hâlâ birliktelerdi?

-İnsan hiç olmazsa rahat rahat tıraş olamayacak mı?

-Bilmiyordum, özür dilerim.

Bu yaltakçı ses tonu, ona yönelttiği her kelimede belli olan o bilinçaltı suçlama... Nana neden onun yanında kalmaya karar vermişti? Böylesi daha mı kolaydı?

Elene banyonun önünden geçti. Kostya onun aceleci adımlarını tanıyordu; Elene her zaman acele eder, bir yere gider ama nereye gittiğini kendisi de bilmezdi. Önündeki imkânları elinin tersiyle geri çevirmişti, hem de bir hiç için. Tüm çabalar, Moskova'daki yıllar, Nana'ya karşı verdiği mücadele... Sonuç? Bu kepazelik.

Hayır, yumuşamamalıydı. Şimdi neden birdenbire ağlıyordu? Ne anlamı vardı bunun? Yorgunluktan olmalıydı. İşi, yıpratıcı son aylar, bu babasız bebeğin doğumu... Karnı ağrıyormuşçasına iki büklüm oldu, kollarıyla karnını sarmaladı, başını iyice önüne eğdi.

Tüm bunları nasıl düzeltecekti? Tüm bu insanların zararını nasıl, ne için telafi edecekti? Onun sebep olduğu bir kayba uğradıkları için mi? Böyle denilebilir miydi? Hayır, onun suçu yoktu. Her şey üstüne üstüne geliyordu.

Herkesin kendi mutluluğunu inşa etme zamanı gelmişti. Yüzünü havluyla sildi.

Yalnızca bu son meseleyi halletmeliydi, sonra her şeyi unutmaya çalışacak, arkasına yaslanıp olayları oluruna bırakacaktı. Evet, bu son noktayı koymalı, ailesini kendi kendinden korumalıydı. Belki de onun için bir fırsattı bu. Elene'nin acılarına son verecekti. Bunu Daria için, küçük prensesi için yapmak zorundaydı. Onun geleceği, annesinin gözlerindeki o çılgın huzursuzluğa katlanmak zorunda kalmaksızın kendi halinde bir aile içinde büyüyebilmesi için...

Kapıyı hızla açtı, kimseye görünmeden çalışma odasına gitti, kapıyı arkasından kilitledi, adres defterini karıştırdı, sonra bir numarayı çevirdi.

-Alo, ben Kostya. Evet, evet, mükemmel, ya sen? Baksana, küçük bir ricam var. Bana yardımcı olabileceğini umuyorum. Bir öğrenciyle ilgili, Film ve Tiyatro Enstitüsü, evet, evet, bizim buradaki. Berbat bir tip. Babası o zamanlar asker kaçağı ile faşistlerin tarafına da geçmiş. Yani, senin anlayacağın bu da babasının izinden gidiyor. Hayır, adi suçlu değil. Pek göze batmayan bir oğlan ama bilirsin, sessiz suların... Evet, evet, derin olduğu söylenir. Orada bir film çekmiş galiba, evet, bir nevi diploma filmi. Bildiğim kadarıyla şu anda filmle ilgili birtakım sorunlar yaşıyor. Bu sorunları çok çabuk atlatmamasını istiyorum. Anlarsın. Tam olarak ne mi..? Miliste olan sen misin yoksa ben mi? Elbette okula uğrayabilirsiniz. Hatta iyi olur. Evet, evet, tabii. Hayır, bu mesele eğitim aygıtıyla ilgili bir mesele değil. Bu mesele sizin meseleniz, dostum. Hayır, kimse bunun için senin üzerine gelemez. Sözümü hep tuttuğumu bu arada öğrenmiş olman gerek. Ayrıca desteğin için cömert bir şekilde mükâfatlandırılacağını söyleyebilirim. Harika. Bunu duyduğuma sevindim, dostum. Lütfen beni gelişmeler hakkında bilgilendirmeyi unutma.

Ölümsüz komünist düşüncenin zaferinde
Ülkemizin geleceğini görüyoruz,
Ve şanlı vatanın kızıl bayrağına
Sınırsız sadakatimizi sunuyoruz.
Sovyet Milli Marşı

Ertesi sabah iki milis memuru Film Fakültesi Dekanlığı'na gelerek, sıradan bir öğrencinin böyle bir küstahlığa kalkışma cesaretini nasıl bulduğunu öğrenmek istedi.

-Fakat yoldaşlar, ne filmi? Ortada bir film yok. –Fakülte başkanı olayı yumuşatmaya çalıştı. –Eristavi ismindeki öğrenciyi dün çağırdık, bize söz konusu filmin imha edildiğine dair garanti verdi...

-Ona inanıyor musunuz, bayım, diye araya girdi kısa boylu, daha kaba olan milis memuru.

-Hayır, elbette inanmıyoruz. Fakat Eristavi bu filmin montajını tamamlayamayacağı gibi, bir yerde gösterime de sunamaz çünkü ham malzemenin tarafımızca incelenmesine kadar kesin bir yasak koyduk. Eristavi aslında gerici değil, daha ziyade duygusal bir öğrenci, herhangi bir endişe duymaya gerek yok.

Başkan, sonucunun öngörülmesi mümkün olmayan bir dış müdahale olmaksızın, meseleyi mümkün olduğunca çabuk bir şekilde iç bünyede çözüme bağlamak üzere milisi baştan savmaya çalışıyordu.

-Eristavi yoldaşın aklına aptalca düşünceler gelmeyecek. Bu olay, zaman harcamanıza değmez; böylesine masum bir olayla uğraşmaktan daha önemli işleriniz vardır mutlaka.

-Zaman harcamaya değip değmeyeceğine biz karar veririz, Şef! Ayrıca öğrencileriniz hiç de öyle masum gözükmüyor; etrafa biraz kulak kabarttık, tüm enstitüde bu film konuşuluyor.

-Fakat böyle bir film yok. Kimse bu filmi görmedi, bu çok gülünç, beyler.

-Gülünç mü? Gülünç demek? Buna gülünç mü diyorsunuz? Değerlerimizin üstünde tepinmekten, bizimle alay etmekten, yüzümüze tükürmekten başka bir şey bilmeyen bu anarşistlere gülünç mü diyorsunuz? Devletimizin sanat alanındaki geleceği için böyle tipler mi yetiştiriyorsunuz?

-Ortada bir film olmadığı sürece bu çocuğa bir suçlama yapılamaz. Önemsiz bir mesele için fırtınalar koparıldı. Günümüzün gençleri bazen abartmayı seviyor. Hepsi kendisini asi bir rolde görüyor, bunu siz de bilirsiniz, beyler, hepimiz bir zamanlar yirmi yaşındaydık ve...

-O halde masum öğrencinize filmi çarşamba gününe kadar teslim etmesini beklediğimizi iletin. O zaman da filmin yok olduğunu iddia ederse daireye kadar gelmesi gerekecek.

-Seni korkutmaya çalışıyorlar, görmüyor musun? Seni korkutmaya çalışıyorlar, Mika. Sinirlerine hâkim ol. Kendi gerçeğinde ısrar et. Filmin nerede olduğunu bilmiyorsun, bir ölçüde doğru bu zaten. Makaraları nereye götürdüğümü gerçekten bilmiyorsun. Yani korkmana gerek yok. Seninle geleceğim. Yanında olacağım.

Lana, yok olan filmin etrafında giderek tehlikeli, tehditkâr bir şekil alan gelişmeler karşısında âdeta kendinden geçmiş gibiydi.

-Yemin ederim, seni bir kahraman olarak kutlayacaklar. Enstitüdeki söylentiler giderek yayılıyor. Seni kıskanacak, göklere çıkaracaklar. Evet, bir rejisör böyle olmalı, biz de böyle olmalıydık ama biz sıradan, küçük aptallarız, anne babalarımızın süt çocuklarıyız diyecekler. Evet, Mika, senin kim olduğunu sonunda anlayacaklar. Yaşadıklarımızı çocuğumuza anlattığımız zaman olacakları düşün; eminim bir oğlan olacak, tıpatıp sana benzeyen bir oğlan, Mika. Filmimizi görüp her şeyi bizim ağzımızdan duyunca bizimle nasıl gurur duyacağını düşün. Sana hayranlık duyacak, cesur babasına büyük bir hayranlık duyacak.

-Yeter! –Mika yumruğunu masaya indirdi. –Gerçekleri görmek istemiyorsun. Başımızın ne kadar büyük bir belada olduğunu görmüyor musun? Şimdi de milis filmimin peşinde, yarınki sorgulamayı atlatsam bile beni okuldan atacaklar.

-Mika, Mika, tatlım, gel buraya... Her şeyi çok fazla dert ediniyorsun.

Lana doğruldu, Mika'ya yaklaşıp sarıldı, sonra onun kucağına zıplayıp başını kollarının arasına aldı.

-Dediğimi yap. O zaman sana hiçbir şey yapamazlar. Seni hiç yarı yolda bıraktım mı? Söylediklerimden kuşku duymana neden olacak bir şey yaptım mı? Mika, lütfen. Oraya birlikte gidip her şeyi aşacağız. Lütfen herkesi bu meseleden uzak tut. Özellikle Christine'yi. Eğer bir şeyin kokusunu alırsa boyun eğip filmi teslim etmeni sağlamak üzere büyük bir tiyatro yapar. Bana elini ver. Bak, göğüslerim ne kadar şişti, neredeyse patlayacaklar.

Lana, Mika'nın elini göğüslerine götürdükten sonra dudaklarına bir öpücük kondurdu.

Milisteki sorgulama uzun sürmedi. Mika'nın, filmin çalındığı versiyonu saniyeler içerisinde gülünç bir versiyon olarak devre dışı bırakılıp ona ham malzemeyi teslim etmesi için bir hafta süre tanındı. Kışkırtıcı bir gülümseme eşliğinde, filmi teslim etmezse konunun savcılığa iletileceği bildirildi.

Mika ter içinde, nefes almaya çalışarak kendini sokağa attı. Çıplak sorgulama odasında bastırdığı korku, bir yanardağ gibi dışarıya püskürdü. Gözlerinde aşağılanmayla utancın gözyaşları parlıyordu. Lana ile birlikte karakoldan yeterince uzaklaşınca öfkesini dışarıya vurmaya başladı; dudak-

larından etrafa tükürükler saçılıyor, kollarını havada çılgınlar gibi sallıyor, ayaklarını yola vuruyordu; bir cümleye başladı, yarıda bıraktı, yeniden başladı, sonra bitkin bir vaziyette durup ne yapacağını bilemediği için çömeldi.

Lana onun yanına çömeldi, kolunu omzuna atarak tatlı dille onu yatıştırdı; sükûnet ve özgüveniyle Mika'nın şaşkınlığını giderdi, sürekli bir şekilde oğlunun onunla nasıl gurur duyacağını, onun gözünde büyük, cesur bir sanatçı olacağını vurguladı; Mika'nın korkmasına gerek yoktu çünkü ona karşı hiçbir kanıt mevcut değildi.

-Kimse bu filmi görmedi, kimse seni olmayan bir şey, bir söylenti içim suçlayamaz, Mika. Kimse seni bir şey yapmaya zorlayamaz. Senin gözünü korkutmak, yıldırmak istiyorlar.

Mika ona kalın gözlük camlarının ardındaki kaygan gözlerine bakmamaya çalıştı. Onun şaşmaz kararlılığını içine çekmek istemiyordu çünkü bugün o nötr, soğuk sorgulama odasında ilk kez oyunun ciddiyete dönüştüğünü, onu bu noktaya yönlendirmiş olan Lana'nın belki de başka şeylerin peşinde olduğunu anlamıştı. Onun suratına haykırmak zorunda kalmamak, ona bu utanç verici işleme onun yüzünden maruz kaldığını, yalnızca kendisini değil, ona güvenen tüm insanları da bu berbat, haksız duruma düşürdüğünü söylememek için yüzüne bakmak istemiyordu.

Sorgunun başında memurların gayet ciddi olduğunu anlayınca, biraz abarttığını neredeyse kabul ederek film makaralarını hemen ertesi sabah iade edeceğine söz vermek üzereydi. Fakat sonra aklına başka bir şey gelmişti, irrasyonel, inanılması güç ama yine de akla yatkın bir fikir. Ya meselenin ardında Kostya Yaşi varsa? Ya Kostya Yaşi tekrar savaş açmışsa? Bu fikir aklından geçtiği anda kafasında her şey berrak bir hale gelmiş, tutarlılık kazanmıştı; o andan itibaren gerçeğin kendi versiyonunu savunmak üzere yeterince cesarete kavuşmuştu. Çünkü şayet Kostya Yaşi bu kadar ileri gitmeye hazırsa o da ondan geri durmayacak, babası gibi yenilgiyi kabullenmeyecekti.

Ayrıca ne vardı bunda? Bu filmin neyi yasaklanıyordu? Gerçekten de Lana'nın söylediği kadar tehlikeli, çığır açıcı, cesur muydu? Sonuçta basit bir diploma filmiydi. Biyografi türüne biraz kışkırtıcı, cüretkâr, meydan okuyucu bir bakış açısı. Kanaatkâr araçlarla, başka filmlerden alınan anlatım teknikleriyle selüloide kazınan bir hikâye.

Lana, yalnızca enstitü içerisinde de olsa bir mitin oluşmasına katkıda bulunmuştu. Belki burada farklı bir fırsat yatıyordu. Çünkü kimsenin seyretmediği halde savcılığın peşine düştüğü bir film, bulunamadığı sürece dâhilik iddiasını sürdürebilirdi. Belki gerçekten filmi saklı tutmanın haricinde bir çıkış yolu artık yoktu. Belki bu okuldan diploma alamayacak fakat doğru bir stratejiyle onun yerine yıkılmaz bir ün edinecekti. Gelecekte istediği filmleri çekebilmesini sağlayacak bir ün. Hem de Lana'nın yardımıyla tehlikeli desteği olmaksızın.

Böylece Lana'nın planını izlemeye devam edip ona güvenmeye, filmi bulunması mümkün olmayan bir sürgüne göndermeye, bu sayede kendine

bir gelecek yaratmaya karar verdi. Bu geleceğe, katlanmak zorunda kalacağı dolambaçlı yollarla çılgın yol ayrımları üzerinden ulaşacaktı fakat beklentileri büyüktü. Tabii idealleri için, Christine için, hayatın ona kapalı tuttuğu ama onun koparark aldığı , bunu yaparken tüm geleneklerle engelleri korkusuzca aştığı şeyler için mücadele ettiğine inanması çok daha iyi olurdu. Deyim yerindeyse; iyi kötü, doğru yanlış rollerinin daha en baştan belli olduğu bir mücadele... Bir tarafta geçmişinin intikamını alan ebedi âşık Mika Eristavi, diğer tarafta ise Kostya Yaşi.

Evet, bu yolu, Lana'nın ona önerdiği yolu seçerek Lana'yı hedeflerinin ortak olduğuna inandıracaktı. Fakat öyle değildi. Bu gün bunu da açıkça anlamıştı.

Mika daha sonraları kendi kendine, Christine ile yaşadığı hikâyenin kötü seyrinin mi onu bu noktaya getirdiğini soracaktı. Onu bu kadının kollarına atan şeyin gerçek nedeni Christine'nin yaşı mıydı? Şayet o gece Mika'nın karşısında peçesini çıkarırken ışığı söndürmeseydi her şey farklı mı gelişirdi? Mika o zaman Christine hastalığını atlatabilir miydi? Fakat şimdi sokağın ortasında, kendinden tesadüfen bir çocuk bekleyen bu kadının karşısında kalakalmıştı. O anda hayatının en ağır kararını verdi,

-Tamam, makaraları şehrin dışına çıkarıp sakla. Köye götür. Babama. Fakat babamın orada olmadığı bir vakitte git, yoksa izin vermez... Makaraları nereye saklayabileceğini sana söylerim. Bu işi sonuna kadar götüreceğim.

-Senin hakkında yanılmadığımı biliyordum.

Lana büyük bir mutluluk içerisinde Mika'nın saçlarını karıştırdı.

-Karşı koyuyor, Stasia. Filmin onda olmadığını söylüyor. Bugün bir kadın avukatla konuştum. Bu garip hikâyenin başka bir nedeni olabileceğini söyledi. Bu gülünç mesele için bu kadar gürültü çıkarılmasını anlamıyorum. Avukat bu sorgulamaların arkasında *birisinin* olabileceğini tahmin ediyor. Biliyorsun, düşünmek bile istemiyorum ama...

-Christine, rica ederim! Ne demek istiyorsun?

Stasia belini tuttu; tüm gün boyunca samanlığı aynalarla kaplayan inşaat işçilerini denetlemişti. Dans salonu birkaç gün içerisinde hazır olacak, Stasia, Peter Vasilyef'in mirasını başkalarına aktarmaya başlayabilecekti. Nasıl olsa piruet, *pas de chat*, *pas de basque* ile *pas de deux*'lerini öğreteceği birkaç köylü kız bulunurdu. Mutfağın duvarına yaslanıp sırtını gerdi,

-Acaba Kostya tüm bu tantananın arkasında olabilir...

-Bu korkunç tahminleri nasıl yürütürsün, Christine? Oğlanın kendi suçu; filmi neden iade etmiyor, mesele hemen sona erir. Kostya mı? Hayır, bunu aklından bile geçiremezsin.

-Mika tekrar sorgulandı. Bu normal değil, Stasia. Yalvarıyorum, bu meseleyi aydınlat.

-Saçmalamayı bırakıp onu filmi iade etmeye ikna et.

-Olasılığı hiç olmazsa bir an için hesaba kat, acaba...

-O hâlâ senin yeğenin, sana tapıyor. Onu sen büyüttün, senin kanından. Tamam, bir daha konuşurum, oldu mu? Çocuğa bir şey yapamazlar. Sonuçta kimseyi öldürmedi. Artık başka bir zamandayız; hem o, Andro değil.

-Kız arkadaşı hamile. Yakında baba olacak. Bir bebekleri olacak, Stasia.

Tüm cesaretini topladı, Jiguli'sine atlayıp doğumumdan sonra ilk kez şehre gitti. Christine'nin küçük evine hiç uğramamış, onunla karşılaşmaktan korkmuştu. Fakat şimdi bu korkuyu yenmek zorundaydı. Hiçbir şey yapmazsa günün birinde patlar, kendi güçsüzlüğünün altında ezilirdi.

Bir şeyler oluyordu. Bunu hemen hissetmişti. Stasia'nın Christine'yi gizli arayıp fısıldayarak konuşması, Kostya'nın abartılı işgüzarlığı ile yüzüne yansıyan huzursuzluğu... Konu Mika ile ilgiliydi. Elene bundan emindi. Kulak kabartmış, babası ile babaannesinin konuşmalarından anlayabildiği parçaların yardımıyla kafasında birbiriyle uyumlu bir tablo oluşturmuştu.

Müdahale etmek zorundaydı.

Christine kim olduğunu sormaksızın kapıyı hızla açtı. Göründüğü kadarıyla başka birini bekliyordu. Hiç kıpırdamadan durdu, her zamanki gibi vücuduna kusursuz oturan siyah elbisesini çekiştirip Elene'yi baştan aşağı süzdü,

-Sen de ne yapıyorsun burada?

Elbette onu bağışlamamıştı. Elbette. Bunu ummak safdillik olurdu.

-Mika ile ilgili meseleyi... yardım etmek istiyorum. Bana tam olarak neler olup bittiğini anlatırsan babamla konuşup onun fikrini değiştirebileceğimi düşünüyorum. Stasia bunu tek başına başaramıyor.

-Yardım mı? Sen yeterince yardım ettin. Her neyse, mütevazı evime girebilirsin. Sen başka ortamlara alışıksın ama sana en azından bir çay ikram edebilirim.

Christine sahiden de tüm olayı anlattıktan sonra, bundan da öte resmi makamların abartılı ilgisinin arkasında Kostya'nın olabileceği şüphesini de dile getirdi. Elene, çenesini eline dayamış bir vaziyette, duyduklarına inanamadığını belli eden bakışlarla siyah çayını içerek oturmuş düşünüp taşınıyordu fakat bir şey söylemesine fırsat olmadan kapının açıldığı duyuldu; Mika, ona özgü ağır adımlarla oturma odasına girdi. Elene'yi görünce kapı eşiğinde duraksadı, sanki geri çekilmeyi düşünüyormuşçasına Christine'ye baktı, onun işaretiyle masaya geldi fakat Elene'ye bir hoş geldin öpücüğü vermeye yeltenmedi.

-Yoksa Yaşi'leri mi aradın, diye bu arada öğlen yemeğini ısıtmak üzere küçük mutfağa gitmiş olan Christine'ye seslendi.

-Hayır, ben kendiliğimden geldim, dedi Elene.

-Hımm, şu zavallı Mika'nın pisliğe ne kadar battığını kendi gözlerimle göreyim diye düşündün herhalde.

-Filmi iade etmen lazım, dedi Elene, Mika'nın düşmanca tavrını umursamadı.

-Senin fikrini soran oldu mu?

-Mika, diye tehditkâr bir ses geldi mutfaktan.

-Ne var? Onun tavsiyesini ne yapayım ki?

-Çünkü bu yalnızca onun tavsiyesi değil, hepimizin tavsiyesi.

Elene neden, "Kostya büyük bir ihtimalle benim en yakın arkadaşlarımı da tutuklattı. Senden öç alacak çünkü ben sahte gerçeğime sırtımı dönemeyecek kadar korkaktım. Olmayan veya tanımadığım bir gerçek, Mika," diyemiyordu. Neden buraya gelmişti? Evet, onu babasına karşı uyarmak için. Belki de en baştan beri bütün mesele buydu. Babasına hem en kötü şeyleri yakıştırıyor hem de ondan en fazlasını talep ediyordu. Aslında ona bu izni veren de kendisiydi. Mikail'i, Beka'yı, özellikle de Mika'yı saf dışı bırakmasını babasından o istemiş, Kostya ise böylece kızını tehlikeden kurtardığını sanmıştı.

Elene ondan kopmak, göbekbağını dişleriyle ısırıp koparmak istemişti, onu annesine değil, Kostya'ya bağlayan göbekbağını.

Neden ayağa kalkıp o anda düşündüklerini tüm dünyanın duyabileceği şekilde haykıramıyordu: "Evet, Kostya'nın tüfeğindeki barut benim. Ben onun sağ koluyum. İnfaz timiyim. Onun amiriyim. Düşmanı tanımadan sürdürdüğü savaşıyım. Evet, benim. Evet, cezalandırılıyorum; uzun bir süre ceza almayacağımı sandım fakat cezalandırılıyorum, sert ve makul, evet, gerçekten makul. Çünkü kendimden verdiğim her şey, onun, tüfeğini doldurduğu bir kurşuna dönüşüyor. Kostya sana karşı sonuna kadar gidecek. Bana bir şey yaptığın için değil, bana bir şey yapmanı arzu ettiğim için. Onların yanında benim yaşamam gereken hayatı benim yerime sen yaşadığın için, hep tüm ailemi cezalandırmak zorunda olduğumu düşündüm fakat bu doğru değil, hiç doğru değil, bunu daha yeni anladım, Mika. Mesele hiçbir zaman bu değildi. Beni yerimden ettiğin için seni cezalandırmak istedim. Benim sana ihtiyacım olduğu kadar senin bana ihtiyacın olmadığı için.

Tatiller bittikten sonra, benim o anda ayrılmak zorunda olduğum eve döndüğün zaman, izlerimin peşine düşmediğin için. Bana ihtiyaç duymadığın için. Senin kendini beğenmiş, şiirsellik bulaşmış, hüzünlü kendi kendine yetebilme halinden, benimle hiçbir ilgisi olmadığı gibi beni asla kapsamayan melankolik hayallerinden nasıl da nefret ediyordum.

Hayır, hayır, benim elimden aldığın yetişkinlere duyduğum kıskançlık değildi mesele; ben değil, onlar sana sahip olduğu için kıskanıyordum yetişkinleri. Ben değil, onlar senin yakınında olduğu için. Sen burada, ben ise orada olduğum için.

Seni tanımıyorum, evet, nasıl bir insan olduğunu bile bilmiyorum. Dünyaya inancının böylesine kolayca yok edilmesine neden izin verdiğini de bilmiyorum. Ahududu reçelini mi yoksa çilek reçelini mi sevdiğini bilmiyorum, Mika, bunu, senin hakkında daha birçok şeyi öğrenmek istedim. Fakat sen bana hep, benim, senin hayallerinle arzularına layık olmadığımı, senin sevgini hak etmediğimi ima ettin. Ben ise her şeyi kabullenerek tüm dünyamı sana bırakıp gittim. Bu sana neden yetmedi?

O lanet olası öğleden sonra neden hiç olmazsa benden hoşlanır gibi görünmedin, birazcık, yalnızca birazcık. Neden tüm nefretinle tiksintini böylesine acımasızlıkla göstermek zorundaydın? Beni renkli kâğıda sarılmış bir hediye olarak bile kabul etmeyeceğini neden bu kadar açıkça belli ettin?

Benden ne kadar nefret ettiğini, hayatın boyunca nefret ettiğini söyle, itiraf et, haykır! Kötülüğümü, yok olup gitmemi ne kadar istediğini... Hayatın boyunca bu nefreti bastırmaya çalıştığını... Uysal, dürüst, örnek bir çocuk, bir kurban gibi görünmeye uğraştığını... Fakat lütfen bana bu iyiliği yapıp tüm bunları yüzüme söyle, lütfen, Mika...

-Çocuğumun bir gün benimle gurur duyabilmesini istiyorum.

Mika, Christine ile tartışıyordu. Düşüncelere dalmış olan Elene aniden kendine geldi,

-Çocuğun mu?

-Evet, çocuğum, dedi Mika meydan okurcasına.

-Bilmiyordum... Özür dilerim, diye mırıldandı Elene.

-Nereden bilecektin?

-Mtşeta'lı kadın mı?

Elene kendisini neden böyle korumasız, aptal hissediyordu, tüm o kararları nerede kalmıştı?

-Mtşeta'lı kadın? Evet, öyle. Bu arada adı Lana.

-Mika, sakinleş lütfen. Sana bu tonu yasaklıyorum!

Christine, Mika'nın karşısına dikildi. Mika'nın yüz ifadesi aniden değişerek çocukluk günlerinin eski, itaatkâr, hüzünlü ve uysal görüntüsünü aldı. Christine kolunu, sanki neyin önemli olduğunu hatırlatmak istiyormuşçasına onun omzuna attı. Evet, Mika neyin önemli olduğunu biliyordu. Christine istediği için biraz önce oturduğu yuvarlak ahşap masa, tereyağlı kekler, siyah çay –ne çok sıcak ne çok soğuk, bir dilim–, o dar elbisesinin içerisinde soğukkanlılıkla senelere direnen bu yaşlı, yüzü örtülü kadınla yaşanan hayat. Evet, işte bunlardı önemli olan ama yine de bir şeyler doğru yürümemişti.

Elene, o zamanlar Christine'nin Vera Tepesi'ndeki eski evinde, ağacın dalında otururken tam olarak anlamadan da olsa ikisinin arasında hissettiği o mutlak uyumu şimdi yine görüyordu. Mika, Christine'nin saçlarını nasıl büyük bir hayranlık içinde taramıştı. Böylesine hayranlık dolu bakışlar için çok yaşlı değil miydi? Bu manzara o zamanlar Elene'ye çok yakışıksız, çok kışkırtıcı gelmişti. Christine'nin, kolunu atarken ortaya koyduğu o yakınlıkla özgüven, adı konulamayan bu sırdaşlık, Elene'nin gözlerinin yaşlanmasına neden oldu.

-Sizin için sevindim.

Elene'nin sesi neredeyse anlaşılmayacak kadar alçak çıkmıştı. Aniden gitmek, kaçmak istedi, boğazında bir yumak gibi takılıp kalan bu hislerle baş başa kalmak istemiyordu. Artık hiçbir şey bilmek, yanıtlar aramak istemiyordu. Her şeyi olduğu gibi kabul edip yoluna öyle devam etmesi ne kadar kolay olurdu.

Evet, bir de Mika'ya, "Kaç, her şeyi bırakıp git; benden, Christine'den, sana aileni hatırlatan her şeyden uzak dur, yeniden başla, kendi hikâyeni yaşa, haydi, koş; filmi, geçmişi o öğleden sonrayı unut, çocuğunu düşün, benim neden olduğum yumruklara kendisini siper eden bir kadından olacak çocuğunu, koş, geriye bakma," demek istiyordu. Fakat tüm bunları ona söyleyebilecek miydi?

Hayır, onun uçuruma düşmesine izin verecekti. Çünkü onun kendi kendisiyle boğuşmasını, yapmak istediği şeyleri beceremememesini seyretmek istiyordu. Evet, evet, Mika, bu yolu birlikte gideceklerdi. Acı çektiğini umursamadan üstüne çıkıp sevilmeye layık olmadığını her saniye göstererek bir yerlere varmaya çalışırken, hiçbir yere ulaşamadığını görmek güzel bir histi.

Yalpalayanlara yardım etmenin, insanın kendisinin yalpalamaya son vermesinden başka bir yolu yoktur.
Lenin

1974 yılının Temmuz ayında –Almanya'nın futbol dünya şampiyonu olduğu, Muhammed Ali'nin Kongo'da Foreman'ı olağanüstü bir dövüşle yendiği, Yom Kippur Savaşı'nı takiben ateşkes anlaşmasının imzalandığı, Abba grubunun Waterloo şarkısının bir dünya hiti olduğu yıl– Mika tutuklandı. Daha üç gün önce, Tiflis'in temmuz sıcağı için çok sıcak tutan koyu kahverengi bir takım elbise içinde, üstünde krem rengi güzel bir döpiyes bulunan, saçında beyaz bir gül taşıyan Lana ile birlikte Tiflis Nikâh Dairesi'ne gitmiş, nikâh şahidi olarak görev yapmaya hâlâ cesaret edebilen iki okul arkadaşının yardımıyla çocuğunun annesiyle evlenmişti.

Mika'ya karşı yapılan suçlama "devlet mülkiyetini çalmak", "Anti-Sovyet ajitasyon ile propagandada bulunmak"tı. Önce gözetim hapsi için Ortachala'ya götürüldü. Dava sonbahar sonuna koyulup film için bir araştırma kurulu oluşturuldu. Hem Christine'nin hem de Andro'nun evi arandı. Filmin, sanki yer yarılıp içine girmişçesine kayıp kalması nedeniyle, avukat, Mika'nın salıverilmesine ilişkin Christine ile Lana'yı umutlandırmadı. Çünkü makaralar tehlikeli bir söylenti olarak kaldığı sürece, savcılık filmde gerçekten de kabul edilemez resimlerin görüntülendiğini varsayabilir, ayrıca sanığın işbirliğine niyeti olmadığını ileri sürebilir, böylece Mika'nın durumu daha da kötüleşirdi.

Bir Perdacha'nın (tutukluların yakınlarının rüşvet vasıtasıyla tutuklulara ilettikleri paketler) iletilmesi sırasında, Christine'nin görevlendirdiği aracı, Mika'nın düşündürücü durumunu fark etti. Mika korkutucu bir durumdaydı, göründüğü kadarıyla hapishane hayatıyla baş edemiyordu; çoğu adi suçlu olan diğer tutuklular onu rahatsız ediyor, berbat tutukluluk koşulları durumu daha da kötüleştiriyordu. Kısacası Mika kodese uygun biri değildi, oradan acilen çıkartılması gerekirdi, aksi takdirde ruhsal ve fiziksel bir çöküşe hazır olunmalıydı.

-Bir hata yaptığımı düşünüyorum.

Lana başını kaldırıp onun gözlerine bakmaya cesaret edemedi. Ağır ağır nefes alan gardiyan duvara yaslanmıştı, Lana üstü çiziklerle dolu masanın üzerinden Mika'ya doğru eğilirken, sanki orada değilmiş izlenimini yaratmaya çalışıyordu.

-Bana ne demek istiyorsun?

Mika'nın sesi bile değişmişti, dış dünyayla tüm bağlantısını koparmış gibi geliyordu.

-Buradan çıkman lazım. Çok acil, Mika. Christine haklı. Sen buralara göre değilsin.

Lana yeni bir cümleye başlamaya fırsat bulamadan Mika sandalyesinde hafifçe doğrularak Lana'ya yaklaşıp fısıldadı,

-Kesinlikle olmaz. Ne olursa olsun, hiçbir şey yapmayacaksın. Beni anladın mı? Bu meseleyi sonuna kadar götüreceğiz.

-Sonuna kadar mı? Yakında bir çocuğumuz olacak.

-Bunu önceden de biliyordun.

-Bu suçu üzerime almak istemiyorum.

-Sana dediğimi yap. Senden tek istediğim bu. İyisi mi, benim hakkımda ne düşündüklerini anlat. Diğerleriyle konuştun mu? Doçentler ne diyor?

Mika'nın gözleri bir anlığına parladı. Sanki buradaki durumu, çektiği eziyet, duyduğu korku hiç önemli değilmiş, yalnızca diğerlerinin onun hakkında ne düşündüğü sayılıyormuş gibi bir hali vardı.

-Seni... Seni bir kahraman olarak görüyorlar. Hatta bir imza kampanyası bile başlattılar. Tüm enstitü ayağa kalktı. Enstitüde her yere fotoğrafların asıldı. Bir açık mektupla savcılığa başvurmak istiyorlar. Bazı doçentler bile öğrencilerle dayanışma içerisinde, mevcut olmayan bir film için seni tutuklamanın çok saçma olduğunu belirtiyorlar.

Lana, ona bunları neden söylediğini kendi de bilmiyordu. Belki bunları duymak istediği, bu sözler ona her şeye katlanmak üzere güç verdiği için. Lana abartıyordu. Bir yerlere asılan fotoğraf falan yoktu, imza kampanyası tıkanıp bitmişti, başlangıçta Mika'yı destekleyen birkaç doçent Mika tutuklandıktan sonra sessizliğe gömülmüştü. Lana, Mika'nın umudunu hayatta tutmak zorundaydı fakat karnı elbisesinin altında büyüdükçe kuşkuları artıyor, her şey giderek daha da anlamsızlaşıyor, ne istediğini bile bilemiyordu.

Destek alabilmek ümidiyle film kolektifiyle bağlantı kurmaya çalıştı fakat kimse onunla görüşmek istemedi. Herkes araya mesafe koyuyor, Lana'nın tekrar araması durumunda telefonu kapatıyordu. Mika'nın yokluğuna, onun cesaretsizliğinden, teslim olmasından daha kolay katlanabileceğine, yanı başında çocuğunun babası yerine bir rejisörün bulunmasını tercih edeceğine nasıl inanabilmişti?

Stasia masayı hazırlamıştı, misafirlerini büyük bir heyecanla bekliyordu.

-Onu razı ettim. Bizimle masaya oturup sizi dinleyecek, diye fısıldadı kız kardeşiyle Andro'ya.

Sizi dinleyecek. Christine, bu cümlede hırçın bir yorumda bulunmamak için kendini zor tutmuştu. *Sizi dinleyecek.* Sanki Kostya bir çiftlik sahibi, onlar da onun köleleriymiş gibi.

Yer aldıkları masa mükemmel donanmıştı. Nana çocuklarla birlikte Vake Parkı'na gitmişti, Elene ise köyde bir yerlerde geziniyordu.

Yarım saat sonra Kostya, üstünde bir bornoz, boynuna sarılı kalın bir atkıyla göründüğünde Christine ile Andro'yu başını hafifçe eğerek selamladı. Tokalaşma, kucaklama olmadı. Christine, böylesinin daha iyi olduğunu düşünerek masanın altından Andro'nun elini okşadı. Andro, Christine'nin isteği üzerine bu buluşma için köyden gelmişti. Görüntüsü Christine'yi korkutmuştu. Andro tamamıyla kelleşmişti, yalnızca görkemli sakalı bembeyaz parlıyordu; yanaklarındaki şnaps lekelerinin gözden kaçması imkânsızdı, ellerinin sert derisi, sayısız Marx, Engels, Lenin büstü için ödediği bir bedel olarak kan çıbanlarıyla doluydu.

-Görüntüm için özür dilerim. Üstümden bir türlü atamadığım baş belası bir gribe yakalandım.

Kostya sanki giysileri bu buluşmanın ana konusuymuşçasına masadaki yerini aldı.

Masanın üstünde ağır bir sessizlik havası vardı. Stasia'nın ailevi bir sohbet başlatma çabaları sonuçsuz kaldı. Andro çatalıyla tabağını karıştırırken, Christine de iştahsız gözüküyor, Stasia ise bale dersi almaya gelen dört köylü kızından bahsediyordu. Kostya sandalyesinde arkaya yaslanmış bir vaziyette, konuya müdahalesi yasaklanmış bir gözlemci gibi masanın ucunda oturmaktaydı. Sonra söze başlayıp Mika'nın başına gelenler hakkında görüşleriyle tahminlerini anlatmaya başlayan Stasia oldu.

Medeni davranışın üzerindeki ince kabuk bir anda kırılıp yok edici enerjiler ortaya döküldü; tahribatla mahvetmekten duyulan zevk beklenilmediği kadar büyüktü. Herkes birbirini sözcüklerle, cümlelerle vuruyor, ifşalarla yaralıyordu. Çok geçmeden yasaklı ismin etrafında dolanmak da imkânsız hale geldi; böylece Kitty'nin ruhu çağrılıp anıları etrafında bir kamp ateşi yakıldı. Kitty'nin sevgisi için âdeta yarışılıyor, tüm ortak düşünce kırıntıları sihirli bir şapkanın içine atılıp orada karıştırılıyordu. Şayet Kostya tahminler patikasını terk edip tehdîtkâr bir sesle her şeyi kıyım kıyım doğrayan gerçeği haykırarak Andro'nun tek oğul kederini iki oğul kederine dönüştürmeseydi, bu korkunç anılar karmaşası böyle sürüp gidecekti.

-Kız kardeşimin gitmek zorunda kalması, burada yaşamasının imkânsız hale gelmesinden yalnızca mantıklı bir sonuç olarak bahsediyorsun. Sanki bizi, ülkesini terk etmesi özgürce alınmış bir kararmış gibi. Ülkene ihanet etmeseydin, kız kardeşim karnında senin çocuğunu taşımasaydı, hayatının nasıl devam edeceğini hiç düşündün mü?

Andro anlamadı. Masada içki olmadığı için bedensel gücünün sınırına dayanmış bir vaziyette bir kukla bebek gibi kafasını iki yana salladı, sakalını kaşıyıp yardım ararcasına Stasia'ya baktı. Kelimeler aradı, kekeledi. Hiçbir şeyden haberi olmamasını seyretmek zorunda kalmak çok hazindi. Öksürmeye başlayan Kostya da şaşırmış bir halde etrafına baktı. Christine kendi kendine, Kostya'nın, Andro'nun seneler sonra bile hâlâ bu konudan haberdar olmadığını gerçekten bilip bilmediğini sordu. Yoksa bu onun tarafından başvurulan bir danışıklı dövüş müydü? İmdat frenini çekip uçuruma doğru hızla yol alan treni durduracak mıydı? Fakat Kostya şaşkınlığını hemen at-

latıp hiç şaşmaksızın devam etti,

-Bir şeyler düşünmüşsündür herhalde, Andro, öyle değil mi?

Kostya, kendisine son derece hâkimdi çünkü tüm öğleden sonra "asalak", "hain", "piç" veya "asker kaçağı" gibi kelimeleri tek bir kere bile kullanmamış, bundan çok daha gaddar bir silahı seçmişti: yadsınması mümkün olmayan gerçekler.

-Sen hiç ölçüp biçmeden Naziler'in geleceğimize hükmedeceğini düşündüğün için, sevgilin kaçırıldı, çocuğu...

-Kostya, lütfen!

Christine'nin sesi, sanki yeğenini durdurması mı yoksa konuşmasına izin vermesi mi gerektiğinden emin değilmiş gibi ürkekti. Christine hâlâ kararsızlığıyla boğuşurken, Kostya seçimini çoktan yapmıştı. Zayıf ama inatçı düşmanını kesin bir şekilde yıkmak istiyordu,

-Bir erkek olmanın, karısı ile çocuğu için sorumluluk almanın, onları gerekirse kendine karşı bile korumanın ne anlama geldiğini hiç düşünmeden onun içine yerleştirdiğin çocuğu aldılar. Sen ezilen kurban rolünü o denli benimsemiştin ki, diğerlerine, senin yükünü de kendi sırtlarında taşımaktan başka bir seçenek kalmadı.

Kostya, sanki tüm hayatı boyunca bu sözleri çalışmışçasına, her vurgulamayı, her arayı büyük bir ustalıkla uygulamıştı. Odaya korkunç bir sessizlik çöktü. Yalnızca saatin çıkardığı tik tak sesleri bu sessizliği bozuyordu, neredeyse dışarıdaki çimenlerin nefes alması duyulacaktı.

Andro, Kostya'nın, oğlunu hapisten çıkaracağı umuduyla Christine'nin peşinden Yeşil Ev'e gitmişti. Normalde hayatı geride kalan seneler gibi sessiz, kuruntulu bir şekilde devam eder; Andro, hayatının hiçbir parçasının kurtarılmaya değer olmadığı inancıyla geride bırakabileceği tüm izleri silmeye çalışırdı. Bir okulun avlusunda gömülü olan bu gaddarlık, günlük hayattaki son direnç kırıntılarını söküp almasaydı, belki herhangi bir şey değiştiremese bile, geride kalan son gücüyle oğlunu, hayata tutunması için ikna etmeye çalışır, ona hayatının değerli olduğunu anlatmaya çabalardı.

Fakat altındaki zemin yok oldu, zaman tersine işlemeye başladı, olayların sırası değişti, felaket hızla alçalan siyah bir kuşun herkesi sıyırıp geçerken kanatlarını çırpması kadar ani geldi.

Christine ona yalvardı, önünde diz çöktü, ellerini tuttu fakat Andro kalmak istemiyordu, artık kurtaracağı, muhafaza edeceği bir şey kalmamıştı. Evine, şnapsına, Lenin büstlerine geri döndü. Şimdiyi geçmişle örtmek çok iyi geliyordu.

Kitty ona neden bir şey söylememiş, neden hiçbir mektup yazmamıştı? Andro onun hamile olduğunu neden öğrenmemişti?

İçti, acıyan yumruklarıyla duvarlara delikler açtı.

Geceler göğsüne kanlı resimler çizdi.

Nefes alamıyordu.

Eline bir çekiç alıp üç yıl önce belediyenin, burnunun yeterince zarif

olmadığı gerekçesiyle geri çevirdiği Lenin büstüne indirdi.

İçmeye devam etti.

Komşular geldi, kapıya vurup seslendiler. Kapıları kilitledi. Eve kapanıp hayatı geriye sardı.

Kazandığımız huzur / Ve sorunsuz günler... /
Ağlıyorsun / ama ben, senin tek bir gözyaşına bile değmem.
Ahmatova

Bir kadın başka bir dünyada, başka bir ülkede, başka bir hayatta huzursuz bir uykudan uyanarak yatakta doğrulup oturdu. Uyuması artık mümkün değildi, onun için oturma odasına yalınayak gitti, barda bulabildiği en pahalı viskiyi seçip kendine bir bardak doldurdu. Işığı açmadı. Yalnızdı. Öylece durup sokak lambasının bozduğu karanlığa baktı.

Göğsünde, sanki biri hiç durmadan kalbini sıkıyormuşçasına bir daralma hissetti. Farları pencereleri yalayıp geçen aşağıdaki arabaların oluşturduğu ışıkla gölge oyununda çıplak, solgun tenine baktı.

Kendini aniden çok yorgun hissetti. Sonra aklına birdenbire, uyanmasına neden olan rüya geldi. Kıvırcık sarı saçlı bir oğlan görmüştü rüyasında. Savaşın yüzünde henüz izlerini bırakmadığı, ahşaptan harika melek figürleri yapan Andro'yu... Onun avuçlarını öpüp kirpiklerini sayan, saçlarını yüzünden arkaya tarayıp hiçbir zaman değişmeyeceğine dair söz veren Andro...

Kahverengi sıvıyı bir yudumda başına dikti. Kafasında yedi gecedir tek bir düşünce vardı: *Eve gitmek istiyorum.* İçinde var olan tek arzu buydu. Elinde kalan tek arzu. İçi, *Eve gitmek istiyorum*, diye çırpınıyor, haykırıyor, bu arzuyu gerçekleştirmek istiyordu.

Şans yüzüne gülmüştü. İlkin şanssızlıklar sonucu binlerce parçaya bölündükten sonra inanılmaz bir şans yağmuruna tutulmuştu. Şimdi kendini yine toparlayabilmiş miydi? Aynaya bakınca kendi yüzünü görebiliyor muydu?

Tüm o coşku, alkış, şarkılar arasında ona inanıp onu destekleyen insanlara minnettarlık hissediyordu; takdir dolu seneler sonra bile olanlara hâlâ inanamıyordu, dünya kendisini ona ümitsiz, kara bir delik olarak gösterdikten sonra önüne çıkan bu şans yağmuruna inanamıyordu.

Yaşadığı hayat kendi hayatı mıydı? Bu şarkılar kendi şarkıları mıydı? Yoksa gerçek hayatını geride bırakmış, Yeni Dünya'ya varışıyla birlikte ondan vaz mı geçmişti? Bir hırsız gibi yabancı bir hayata bürünmüştü; evet, belki bir Lüksemburglu olarak. *Eve gitmek istiyorum.*

Yoksa orada başka bir düşünce, başka bir şey daha mı vardı? Evet, her *Eve gitmek istiyorum* arzusunun ardında gizlenen dört harf: *Fred.*

Onu yeni bir hayata döndüren, kasıklarını öpen, kalçalarını savuran, kollarıyla bedenini sarıp eski Viyana'yı aramaya söz veren Fred. "Naziler'in

bu kalesine geri dönmeyi tamamen anlamsız buluyorum fakat sen illa istiyorsan gideriz."

Fred ile birlikte cehennemi yenmenin sözde kesinliği içerisinde yeni bir başlangıcın planlarını yapmak ne kadar güzel olmuştu.

Emlak ilanlarını karıştırmış, içinde Fred için geniş bir atölyesi bulunan güzel, yeni bir ev aramışlardı. Fred ona Viyana'nın en güzel semtlerini anlattığında Kitty onlara âşık olmuştu. Bu geleceğe dönüş fikri o zaman gözlerine ne kadar doğru görünmüştü.

Sonra gelen Amerika turnesi. Tanrım, ne kadar güzeldi. Kitty gülümseyerek viskisini tazeledi. Amy o zamanlar ne kadar sessiz, ne kadar zarif bir tarzda Kitty'nin hayatına geri dönmüştü. New York'taki kabul, Brooklyn'de bir fabrikanın çatı arasında verdiği ilk konseri izleyen coşku... Gerçekten Brooklyn miydi orası? Bunun ne önemi vardı ki artık?

Amy ile gardırobunda dans etmesi, sonra Amy'nin –biraz hakarete uğramış gibi hissetse de– Fred'in turneye katılmasını kabul etmesi, J. F. Kennedy'deki kavuşma ile Fred'in gülüşü... Kitty'nin konsomatrisi, bu şapşal, egosantrik vurdumduymaz kadın havaalanındaki insan selinin içerisinde ne kadar tatlı görünüyordu; daha sonra Greenwich Village'da içtikleri bira, Central Park'ta yaptıkları yürüyüşler, gökdelenler...

Konserlere çok seyirci gelmişti; spotların yardığı karanlıkta şarkılara sessizce, melankolik, içten ve bunun hemen ardından avaz avaz bağırarak öfkeyle refakat eden, kendi hayatlarında böylesi şarkılara sahip olmayan insanlar... Amy şarkıların telif haklarını pazarlıyor, radyolarla televizyonlar kederli Doğu hikâyesi için kuyruğa giriyorlardı. Amy aptalca bir plastik çiçek tutuşturduğu saçlarını arkasına savururken "Solcu İkon, Wenzel Meydanı'nın direnişçi kadını" diye bağırıp kahkahalarla gülüyordu.

Kitty, ikinci bardağını içerken, konserlerden sonra bitkin bir vaziyette sendeleyerek kendilerini attıkları otel odalarını düşündü; Boston, Baltimore, Detroit, Miami, San Francisco, Las Vegas'ta, evet, Las Vegas, ışık ve çılgınlıkla dolu bu şehre pek uymayan küçük bir kulüpte sahne almıştı. Ayrıca Atlanta, Michigan, isimlerini hatırlamadığı şehirler (her şeyi Doğulu bir tona boyayan kulakları için fazla batılı gelen tınılar) ile New York, sürekli New York.

Viyana'ya gitmek isteyip kendini Amerika'da bulmuştu. Batı'da yakaladığı özel mutluluk. Bu mutluluk da mı çalıntıydı? Tabii, otel odaları. Kitty başını salladı. Otel yatakları, kendisiyle o kızıl saçlı ip cambazının resmi gözlerinin önünde belirdi. Dünyayı mutluluklarıyla çok fazla kışkırtmış, onun yüzüne kahkahalarla gülmüşlerdi. O yastıklar arasındaki bedeni hâlâ nasıl böylesine net hatırlayabiliyordu? Sanki dün gibi. Havayla beddualardan oluşan o bedeni, koltuk altlarındaki minicik kızıl tüylerini, sivri dizlerini, ustalıklı ellerini... İşin en korkunç yanı, duyduğu şehveti hatırlamaktı. Vücut tüm dokunuşları gaddarlığa varan bir kolaylıkla unuturken, beyin onlara umutsuzluk içerisinde sarılıyordu.

Dışarıda hava aydınlandı, bir güneş ışını gökyüzünü bıçak gibi delip

geçti.

Bir şey insana nasıl bu kadar iyi gelirken sonra aniden dayanılmaz bir acıya dönüşebilirdi? Şimdi her şey bittikten sonra, aklında yalnızca *Eve gitmek istiyorum* düşüncesi varken bu mutluluğu nasıl hatırlayabiliyordu? Hem de sarsılmaz bir güvenle herkese *Başardım, ölümü yendim, istediğim yere vardım* diyen kadın olmaksızın...

Göğsündeki baskı geçmişti. Bitkilerle dolup taşan balkona baktı. Amy daha iyi bir eve, hatta müstakil bir eve çıkmasını kim bilir kaç kez önermişti fakat bu daire ona fazlasıyla yetiyordu. Daha fazla odası, daha çok alanı olsaydı, kendini bir misafir, yabancı bir hayata gizli gizli giren bir hırsız gibi hissederdi.

Biraz üşüdü fakat kalkıp bir battaniye almaya üşendi. Nefes almak istiyordu. Yalnızca nefes almak. Fred hiçbir zaman sadık olmamıştı, yalnızca kendi tarzında vefakârdı, Kitty de bunu hep biliyordu. O halde gerçeklerle yüzleşmek zorunda kaldığı zaman bunu neden kaldıramamıştı? Fred tutarlı değildi, dikkatsizdi, hiçbir zaman sağlam zeminde yürümezdi; hiçbir mazerete sığınmaz, iyileşmek veya kurtarılmak istemezdi, yalnızca çılgınlığa ihtiyaç duyardı.

Kafasında özenle sakladığı o sayısız mutluluk kartpostalı, Camden'daki yeni dairenin resmini neden kovamıyordu? Tam adresi olmadığı için, kira kontratı yapmak üzere Viyana'da Mariahilfer Caddesi'nde dört saatten fazla aradığı o daire... Evet, belki şehvet vücut hücrelerine dağlanmıyor fakat beyin hücreleri o yabancı dairede geçirdiği iki üç dakikanın her saniyesini hatırlıyordu.

İçinde o anda bir parti yapılan, Fred'in izinde aradığı telefonlar vasıtasıyla bulduğu mobilyasız, göründüğü kadarıyla henüz kimsenin oturmadığı bir daire... Kitty, fondan gelen Stones parçası *Hide your love*'ın her satırını, yerde oturan insanları, boya ile duman kokusunu, hem tanıdık hem de yabancı gelen başka bir şeyi her ayrıntısıyla hatırlıyordu. Zamanı durdurmuş olan hippi giysili sırtan adamları, Fred'in hep çok çekici bulduğu o asalaklar güruhunu...

Evet, beyin hücreleri her şeyi kaydetmişti. Kaçak, değişken, hep tehlikede olan kız arkadaşının izinde insanlarla dolu odalardan geçmesini, kafaları dumanlı bu insanlara defalarca Fred Lieblich'i sormasını, sonra onu *Mavi Melek*'in Marlene Dietrich'ini, her taraflarına astıkları Hint takıları, bellerine kadar uzanan dağınık saçları, yırtık kot pantolonlarıyla başkalarının kucaklarında vakit geçirmeye alışık o kızlardan birinin kucağında, kızın sallanan memelerine bakarken buldu.

Bunun üzerine insan yığınının, gürültülü, eziyet veren müziğin içinden geçerek geriye çekildiğinde insanların yüzünde, o yabancı kızın varlığından, Fred'in kızın beline sarılı kolundan çok daha kötü bir şey gördü: Donuk bakışlar ile yavaşlamış hareketler. Hem meleğinin hem de o Hintli hippi kızın damarlarında sarı-kahverengimsi sıvının, savaşı o anda acımasızca kaybetti-

ği sıvının dolaştığını saniyeler içerisinde anladı.

Ertesi gün Amy'nin yardımıyla Fred'in eşyalarını toplamış, ona Lea Bridge yakınlarında bir oda kiralayıp anahtarı bir zarf içerisinde binanın kapıcısına bırakmıştı. Sonra dairesinin kilidini değiştirdi.

Fred'in telefonlarını cevapsız bırakmış, posta kutusunda bulduğu üstü yazılı peçeteleri okumadan çöp kutusuna atmış, bir seferinde sokakta Fred'in beklediğini görünce bir taksiye atlayıp kaçmıştı.

Bunların üzerinden altı ay geçmişti. Fred hayatından çıktığında her şeyden haberi olan Amy bile onun hakkında bir şey bilmiyordu.

Viyana'daki dairenin sözleşmesi elbette feshedildi. Çok sayıda konserlerle radyo programı da iptal edildi, bu arada piyasaya tek bir yeni şarkı çıkmadı.

Kitty, Amy'nin tavsiyesiyle Eastbourne ile Seven Sisters arasında küçük bir ev satın alıp her gün o eve inzivaya çekilmeyi düşünmeye başladı. Fakat bir türlü buna kalkışamadı. Kafasında tek bir düşünce vardı: *Eve gitmek istiyorum.*

Sovyetler Birliği sana gelmeden, sen ona git.
Sovyet deyimi

Christine, Mika'nın her ziyarette biraz daha suskunlaşıp dalgınlaştığına tanık oluyordu; Mika, ona ne olacağını umursamıyor gibiydi. Benim daha şimdiden yedi kelime öğrenmiş olduğum ekim ayında, ilk günden itibaren Miro diye çağrılan Mirian Eristavi üç bin dokuz yüz gram ağırlığında turp gibi sağlam, renkli gözlü bir bebek olarak doğduğunda, Christine, Mika'nın üzerinde ilk kaba şiddet izlerini keşfetti: sağ gözünün altında bir morluk vardı, bir bacağını sürükleyerek arkasından çekiyor gibiydi. Mika'nın anlattığına göre, bu, başka bir mahkûmla yaptığı aptalca bir kavga olduğundan korkulacak bir şey yoktu. Sahte bir neşeyle bebek hakkında bilgi aldıktan sonra Lana'nın bebekle birlikte nerede kalacağını sordu.

-Lana'nın annesinin evinde çok esiyor galiba, banyo da küflenmiş; sen çıkana kadar bende kalacaklar tabii. Lana'nın bu yıl diploma tezini bitirmesi lazım, sana da söylemiştir mutlaka. Annesiyle ikimiz ona destek olacağız. Annesinin şeker hastası olduğunu biliyor muydun?

Christine, sessizlik olmaması için hiç düşünmeden konuşuyordu. Mika, başını onaylar gibi sallamakla birlikte, başka meselelerle meşgul gibiydi.

-Oğlan o kadar güzel ki, nasıl olsa yakında göreceksin. Sana benziyor ama daha değişebilir; bebeklerde belli olmaz, bir saatte bile değişebilirler. Maalesef sancıları var, çok ağlıyor fakat ben...

-Keşke seninle çocuğumuz olmasaydı, dedi Mika aniden, bir gazeteye dalmış olan gardiyana bakarak.

Christine cebine birkaç banknot koyduğundan beri, gardiyan görüşme süresine uyulmasını pek önemsemiyordu. Christine yutkundu, derin bir nefes alıp sinirli bir tavırla ensesini ovmaya başladı.

-Saçma sapan konuşuyorsun, böyle şeyler söylemeni istemiyorum.

-Yolumu şaşırdım, Christine. Her şeyi mahvettim. Fakat sana söz veriyorum, dışarı çıkacağım.

Uzun zamandır ustalıkla gizlediği endişe sesinden yansıyordu.

-Nerede olduğunu söyle. Söyle ki, seni buradan hemen çıkartalım, diye fısıldadı Christine. –Sana yalvarıyorum.

Fakat Mika yalnızca başını iki yana sallamakla yetindi.

İki hafta sonra, tutuklunun artık hapishane binasında bulunmadığı, "böbrek şikâyetleri" nedeniyle yandaki hapishane kliniğine nakledildiği bildirildi.

-Oraya gidip onu getireceksiniz. Mektuplarıma cevap vermiyor, telefona çıkmıyor, evden dışarıya adım atmıyor, kimseye kapıyı açmıyor. Mika'yla yeterince sorunum var, nakliyle uğraşmalı, avukatla konuşmalıyım. Birtakım ağır suçlularla aynı hücrede kalıyor, Mika oraya ait değil, bunu onlar da bildiğinden öfkelerini Mika'dan çıkarıyorlar. Oraya gidip onu Tiflis'e getirin yoksa beyni sulanana kadar içecek. Her şeyle ben uğraşamam.

Lana hoşnutsuzluk içerisinde duvara bakarken Elene ayakkabısının ucuyla parke döşemeyi deşti.

-Christine, ben tek başıma da, diye itiraz etmeye çabaladı Lana.

-Elene'nin arabası var, onu yalnız başına getiremezsin. –Christine'nin sesi kontrolden çıktı. –Miro'ya ben bakarım.

Elene bu kadınla altı saat boyunca arabada hiç konuşmadan oturmaya bayılmıyor fakat öte yandan Christine'ye karşı gelmeye cesaret edemiyordu. Böylece ertesi sabah güneş doğarken arabasıyla Christine'nin evinin önünde belirip Lana'ya kapıyı açtı. Lana hissiz bir yüz ifadesiyle şoförün yanındaki koltuğa oturdu.

Tiflis'in civarındaki tepelere sonbahar gelmişti bile, yoğun bir sis içerisinde şehri arkalarında bıraktılar. Elene radyoda bir kanal seçti, Lana daha iyi bir kanal aradı. Elene kanaldaki müzik hakkında şikâyete başlayınca, Lana, kendi müzik zevkiyle ilgili bir şeyler söylemek zorunda kaldı. En sevdikleri müzik gruplarından en sevdikleri filmlere, en sevdikleri filmlerden çocuk hastalıklarıyla aşılara, aşılardan çocuklarına, anneliğin zorluklarına geldiler. Raha'ya vardıklarında aralarındaki buz erimişti; bir mola verip kötü bir sokak arası büfesinde bir şeyler atıştırırken, Elene kendini artık en azından tehdit altında hissetmiyordu.

Rüzgârlı, dik, kısmen asfalt olmayan yollardan yukarılara doğru tırmanıp karanlık basarken dağ köyüne ulaştılar. Elene buraya tamamıyla yabancıyken, Lana, etrafı tanıyor gibi görünüyordu. Çok geçmeden küçük taş eve vardılar; Mika'nın annesinin drahoması olan sade, tek katlı evin gıcırdayan bir kapısı vardı. Andro'ya seslenip kapıya vurmalarına karşın hiçbir yanıt alamadılar. Kapının kilitli olması nedeniyle, daha önce önünden geçtikleri lokale dönüp beklemeye karar verdiler.

Daha sonra evin önüne geri döndüklerinde zifiri bir karanlık çökmüştü. Karanlığın içinde yalnızca dağların beyaz zirveleri yıldızlar gibi parlıyordu. Bu sefer de kimse bir yanıt vermedi. Komşu evden yaşlı bir kadın çıkıp ne istediklerini sordu. Elene, Lana'yı, Andro'nun gelini olarak tanıttı.

Yaşlı kadın arkadaki mutfak kapısından eve girmelerini salık verdi, ev sahibi muhtemelen sızıp kalmıştı.

Mutfak eşiğinden geçerken, burunlarına keskin bir bulaşık, bozulmuş yemek artıklarıyla alkol kokusu çarptı. Bir süre karanlıkta sağa sola yürüdükten sonra bir elektrik düğmesi buldular. Her yer pislik içindeydi, çöp uzun zamandır atılmamıştı, her köşede boş şişeler duruyordu, bütün bunların üstü kutsal bir pudra tabakası gibi tozla kaplıydı. Koridorda taş blokları

istiflenmişti, kırık burunlarla kulaklar yere dağılmış vaziyetteydi, Marx'ın sakalı ile Lenin'in ağzı hemen tanınmaktaydı.

Elbise yığınları, etiketsiz boş şişeler, istiflenmiş kitaplar, alçı çuvalları ile metal. Elene aniden durdu, elinde çerçeveli küçük bir resim vardı.

-Ne oldu, diye sordu Lana.

Elene hâlâ büyülenmişçesine resme bakıyordu. Çerçevenin içinde siyah-beyaz bir gazete kupürü vardı.

-Kim bu?

Lana, Elene'nin yanına geçti.

-Bu benim halam.

-Halan mı? Bir halan olduğunu bilmiyordum.

-Var. Batı'da yaşıyor. Tanınmış bir şarkıcı.

Andro, muhtemelen bir zamanlar bir yatak odası olan bir odada horlayarak uyuyordu.

-İlkönce sarhoşluğu geçene kadar uyusun, Elene, uykusu oldukça ağır gibi görünüyor. Yarın sabah onu arabaya bindiririz. Bana yardım et! Ortalığı toparlayalım.

Lana kararlılıkla işe girişti. Yatak odasının kapısını kapattı, Elene'yi mutfağa soktu, her tarafta ışıkları yakıp birkaç süpürge, bez, bir kova ile biraz sabun buldu. Avluda çok geçmeden bütün fazlalıklarla çöpün atıldığı bir yığın oluştu.

Sonra karanlık avluya geçtiler, Lana kollarını vücuduna sarıp gökyüzüne baktı. Yukarıda aniden milyonlarca yıldız belirmişti. Başlarının üzerinde bir alınlık oluşturmak istercesine yakın görünüyorlardı. Gece sanki dünyanın üzerine eğilip ona kulak kabartıyor gibiydi.

-Burada yoklar, dedi Lana sessizce.

-Ne burada değil, diye sordu Elene.

-Tüm evin altını üstüne getirdim. Tanrım, onları bulmalıyım. Onları bulmalıyız.

Elene şaşkınlık içerisinde baktı, sonra Lana'nın neyi kastettiğini anladı.

-Film makaralarının baştan beri burada olduğunu, senin bunu bildiğini söyleme.

-Üzerinde "Mika oyuncaklar" yazılı siyah bir sandığın içindelerdi. Siyah bir ahşap sandığın. Aramama yardım et!

Elleriyle dizlerinin üstüne çöküp mobilyaların altına baktılar, duvar raflarını kenara çektiler, çekmeceleri aradılar. Elene gece yarısından sonra yan odadan bir çığlık duyunca oraya koştu. Lana odanın ortasında sırtı dönük bir vaziyette durmuş, ellerinin arasında küçük siyah bir sandık tutuyor, tüm vücudu titriyordu. Bunun sevinçten mi yoksa ümitsizlikten mi kaynaklandığını Elene ilk anda anlayamadı. Lana, yüzünü ona dönünce gözyaşlarını gördü.

Elene, hep biraz antipatiyle baktığı bu kadının şimdi ona böylesine içten görünmesine karşı koyamadı. Onun kuşkularını, suçunu, nefretini, reddini şimdi daha iyi anlıyor, tesadüfen aynı erkekten hamile kalan bu sert kızı

anlayışla karşılıyordu. Onu yarı karanlık odanın ortasında, elinde sandıkla titreyip ağlarken görmek hiç tahmin edemeyeceği kadar rahatlatıcıydı. Elene tehlikeli bir ifşanın tanığı olmuştu, her mantıklı düşünen insan Lana'yı suçlayıp bencil davrandığını, kocasını kurtarmayı düşünmediğini söylerdi fakat Elene, Lana'ya bu yönde bir şey söyleyecek durumda değildi.

Utanç verici halinin bilincine varınca kendine gelen Lana sandığı yere koydu, sonra her ikisi de sandığın yanına oturdular.

-Artık bir şey değiştiremezsin. Durum yalnızca daha da kötüleşir. Ona bir iyilik yapamazsın. Filmin nerede olduğunu bildiğin ortaya çıkarsa sana hain muamelesi yaparlar. Bu sandığı burada tutmak için ne gibi nedenlerin olduğunu bilmiyorum fakat filmi geri götürmenin artık hiçbir şeyi değiştirmeyeceğine eminim.

Elene ağır ağır, her kelimeyi tartarak konuşuyordu.

-Neden bahsediyorsun sen? Mika dövülüyor. Orada eziyet görüyor. Acı çekiyor... İlkönce yalnızca bir film vardı, o lanet olası film, onunla bir şeylerin değiştirilebileceği gibi saçma bir düşünce. Sonra çocuk geldi, çocuğumuzun özel bir anne babaya ihtiyacı olduğunu düşündüm. Ardından Mika'nın bizzat kendisi benden sağlam durmamı istedi. Bu saçma düşünceye saplanıp kalmıştı. Ben ise çok aptaldım, dayanılmaz derecede aptal.

Lana eliyle havada bir daire çizip kendisini tokatladı. Fakat bu tokat hiçbir şeyi düzeltemez, geri getiremezdi.

-Hiçbir şeyden haberin yok, diye hıçkırarak ağlamaya başlayan Lana sürekli kendi kendine tokat atıyordu; Elene onu durdurmaya çalışmadı, bunu yaparak rahatlayabileceği hayalini dert ortağından almak istemiyordu.

Gerçeğin sayısız varyantı vardı, hepsi ağza alır almaz şekil değiştirip bayat ekmek gibi un ufak oluyor, dilde garip bir tat bırakıyordu. Elene sonunda en kati gerçeği seçip Lana'ya, "Seni sevmiyor ve ne yaparsan yap sevmeyecek," dedi.

Ertesi gün hâlâ sersem gibi olan Andro'yu arabaya bindirip şehre geri döndüler. Siyah sandık da arabadaydı. Fakat Elene, Lana'nın geçen geceden sonra sandıkla ne yapacağını bilmiyordu.

Bu bilmeceyi çözmek için zaman kalmamıştı. Christine'nin evinde Elene'ye hitaben yazılmış bir not buldular. Mika yeniden hapishane kliniğine yatırılmıştı, derhal daha güvenli bir bölüme nakledilmesi gerekiyordu; Elene hemen eve dönüp babasıyla konuşmalıydı. Ölüm kalım meselesiydi.

Sovyetler Birliği – Baş döndürücü başarılar.
Pravda

-Hey, benim. Sanırım, biraz abarttın. Kontrolden çıktı ne demek? Miliste olan sensin, elbette kontrol sende olacak. *Baygın* ne demek? Kiminle birlikte aynı hücreye koyduğuna dikkat etmen gerekirdi. Ben mi böyle istedim? Onu bir hayvan gibi dövdürmeni ben mi istedim? Beni hayal kırıklığına uğratıyorsun, dostum. Bu meseleyi herhalde kendim yoluna koymak zorunda kalacağım. Hayır, teşekkürler. Hayır, sen yeterince düzelttin. Neden herkes adına ben düşünmek zorundayım. İkiyle ikiyi toplamaktan bile aciz insanlarla muhatap olmak zor. Elbette kendisini koruyamaz, ne de olsa gençlik kamplarında yetişmedi. Dosyası senin önünde. Tamam, o halde arkadaşlarına söyle, başka bir şey yapmasınlar. Unutun gitsin. Orada nalları dikmesini istemiyorum. Duruşma ne zamana koyulmuş? İyi, o zaman iki üç hafta daha bekleriz, sonra... Sonra bırakırız.

Elene bu telefon görüşmesinin bazı cümlelerine kulak misafiri oldu fakat gözyaşları sıkıştırsa da babasının çalışma odasının kapısında ağlamayı bile beceremedi.

Gardiyanlara yaklaştı, resmi kimliğini gösterip her yanı demir parmaklıklarla kaplı binaya girdi. Uzun boylu gardiyan kayıtsız bir tavırla uzaklara bakıyor, diğer ikisi kâğıt oynayıp ucuz Astra sigaraları içiyorlardı. Kostya binadan tekrar çıkınca, karanlık yüzünü gizledi, yüzünde herhangi bir ifade yoktu. Christine'nin karşısında durdu.

-Komada, dedi dosdoğru. –Bir dövüş olmuş.

-Komaya girene kadar dövülmüş mü?

Christine'nin aklı bu gerçeği kabullenemiyordu.

-Boğazını... sıkmaya çalışmışlar.

Christine yüzünü elleriyle kapadı.

-Ne kadar bir süre hava alamadığı bilinmiyormuş.

-Yanına gitmek istiyorum.

-Bunun iyi bir...

-Beni hemen yanına götüreceksin.

-Bunu halletmem biraz sürer. Birkaç telefon açmam lazım. Ne de olsa bir mahkûmdan bahsediyoruz.

-Boğazı sıkılırken hiç kimsenin yardıma gelmediği bir mahkûm.

Mika, oksijen balonu kapatılmadan önce beş gün komada kaldı. Uyu-

yor gibi görünüyordu. Morluklarla ezikler soluk bir renge bürünmüştü. Andro hastanenin koridorunda çöküp kaldı. Stasia onu kollarında, küçükken, annesi henüz hayattayken yaptığı gibi sallamaya başladı. Christine ölü bedenin üzerine eğilmiş hiç kıpırdamıyordu; hastane personeli tarafından defalarca uyarılmakla birlikte, kimse onu cesetten zorla uzaklaştırmaya cesaret edemedi.

Yalnızca Lana bağırıyor, ellerini hiç durmadan baldırlarına vuruyordu.

Stasia başını kaldırınca koridorun mavimsi ışığında Sopio Eristavi'yi gördü. Herhangi özel bir nedeni olmaksızın merhaba demek için kısaca uğramış gibi görünüyordu. Kısa ve önkoşulsuz bir ziyaret. Stasia yalpalayarak hep genç kalmış arkadaşına yaklaşmaya başladı.

"Sanki beni beklememişsin gibi davranma," dedi Sopio.

"Her şeyi berbat ettim. Yanımda olmadığından beri, her şey yokuş aşağı gidiyor..." Stasia'nın dudakları ses çıkarmadan açılıp kapanıyordu. "Yirmi bir yaşındaydı, Tanrım, sadece yirmi bir. Hiçbir şeyi tutamadım, her şey kaba bir elekten geçer gibi avcumun içinden geçip yok oldu."

"Ah, Tasiko, sen ıslah olmaz bir kadercisin."

"Ne yapmam gerekiyordu? Ne?"

"Dans etmek, Taso, dans etmeliydin."

-Kiminle konuşuyorsun orada, *deda*?

Kostya'nın sesi koridorda yankılanınca hayali konuşmayı kesti. Stasia etrafına baktı. Koridor boştu. Fakat oğlu ona tekrar *Anne* demişti.

Hearts of fire creates love desire / High and higher /
To your place on the throne.
Earth, Wind and Fire

Kitty nefesini tuttu. İnanamıyordu. Başarmıştı. O sesin artık bir yüzü olacaktı. Adımları duydu. Hayır, yüzünü dönmeye henüz hazır değildi. Nefes al, sakince nefes al, oraya bakma diye kendisini uyardı. Adımlar, ilk buluşmalarını kararlaştırdıkları Hyde Park'taki banka giderek yaklaşıyordu. Evet, inanılmaz, tüm bu senelerden sonra ilk buluşma!

Sabah boyunca sakin bir şekilde nefes alamamış, onun izini bulduğundan beri başka bir şey düşünememişti. Onun sesini bir yüzle süsleyebilmek umudu uykularını kaçırmış, düşüncelerini karmakarışık bir hale getirmiş, hatta sakin bir şekilde nefes alma yeteneğini elinden almıştı.

Her zamanki gibi dakik olarak bankta yanına oturduktan sonra bile Kitty önüne bakıyor, onun narin bedenini yalnızca göz ucuyla algılayabiliyordu. Onu hep uzun boylu olarak hayal etmişti, en azından kendisinden daha uzun. Üzerinde gri çizgili bir takım elbise vardı; evet, giyim tarzı olarak kafasında böyle canlandırmıştı. Gözlüğü... bir gözlüğü olduğunu düşünmüş müydü? Ya saçsız kafası? Saçsız olabileceği hiç aklına gelmemişti.

-Kitty?

Evet, onun sesiydi. Ama şimdi tam yanında. Alnını soğuk bir ter kapladı. Kendine hâkim olmak zorundaydı. Yüzünü yavaşça, dikkatle ona doğru çevirdi. Dikkat çekici, acele, sesli bir şey yapmamalıydı.

-Merhaba, Giorgi.

Sesi ona ihanet etti. Yüzünü çevirdi, heyecanını bir gülümsemeyle örtmek için büyük bir çaba gösterdi. Yüzü, yuvarlak, sade yüzü tanıdık geldi. Nasıl olabilirdi? Sesi, fiziğini belirleyebilir miydi? Ete kemiğe bürünen bir ses? İmkânsız. Onu kesinlikle ilk kez görüyordu.

-Şimdi ne olacak?

Giorgi onu korumak istercesine yumuşak gülümsedi. Tüm bu seneler boyunca yaptıkları sayısız telefon görüşmesine uygun bir gülümsemeydi. Kadife gibi yumuşak bu bariton, sarıp sarmalayan bir derinlik, çiziksiz, yarasız... O kadar tanıdık ki, insan ister istemez ürperiyor.

Giorgi tıraş losyonu ile narenciye kokuyordu. Kitty'nin, hayalindeki resimlerin yerine onun gerçek yüzünü koyması zaman alacaktı. Giorgi'nin bütün yüz hatlarını iyice bellemesi gerekiyordu.

Bir yanıt alamayan Giorgi yeniden bir soru sordu, bu sefer daha ciddi,

-İzimi nasıl buldunuz?

-Bir özel dedektif tuttum. Aynı kara filmlerde yaptıkları gibi, filmlerdekine benzeyen bir tip. Yalnızca pardösüsü eksikti ama şapkası vardı. Bana herkesin bulunabileceğini söyledi. Tabii şayet öyle bir kişi varsa, yaşıyorsa. Ben de ona sizin var olduğunuzu, hatta bu şehirde yaşadığınızı söyledim. Evet, bunu biliyordum, Giorgi. En baştan beri biliyordum. Fakat sizi bulması uzun sürdü. Sizin bir profesyonel olduğunuzu söyledi.

Kitty ancak şimdi rahatlayıp gülebildi, göğsündeki o korkunç baskı hafifledi. Sonra devam etti, -Son sefer ne konuştuğumuzu hatırlıyor musunuz, Giorgi? Tanrım, önce bu isme alışmam lazım. Bu isim hiç aklıma gelmezdi. Daha birçok şeye alışmam gerekiyor. Her neyse, sizden eski güzel zamanlarda olduğu gibi bana bir mektup yazmanızı rica etmiştim. Dedektif her seferinde farklı bir kulübeden telefon ettiğinizi söylemişti. Dolayısıyla sizden bir mektup göndermenizi rica etmek zorundaydım. Siz beni kırmadınız. Allahtan... Daha sonra benim kara film kahramanım mektubun izini bir şekilde takip ederek sizi buldu. Ayrıntılarla ilgili değildim. Benim için önemli olan tek şey isminizdi. İki gün önce dedektif arayıp, "Adamınızı buldum," dedi. Evet, böyle dedi: "Adamınız." Başlangıçta yanıldığını düşündüm. Fakat sonra, "Adı Giorgi Alania, Londra'daki Sovyet Büyükelçiliği'nin Kültür Bölümü'nde çalışıyor," dedi. Böylece her şey bir anlam kazandı. Prag seyahati ve... Bunun siz olduğunuzu anladım. Gerisini biliyorsunuz, sonra büyükelçiliği aradım. Bir telefon kulübesine gidip oradan aradım, sizin numaranızı evden çevirmeye cesaret edemedim. Kültür bölümünde gerçekten de bir Alania vardı. Daha siz telefonda, "Evet, buyurun," demeden sizi bulduğumu biliyordum. Sizi buldum.

-Yaptığınız şey son derece tehlikeli, Kitty.

-Beni anlamak zorundasınız! Hayatım... Sizi bulmak zorundaydım. Eve gitmek zorundayım.

Kitty, Giorgi'nin ellerinin titrediğini o anda fark etti. Giorgi de ona bakmaktan imtina ediyordu. Kitty ona kısa, tesadüfi bir bakış fırlattı. Giorgi'nin gözlerinde özel çerçeveli bir bağa gözlük vardı, çerçeveye fildişi renginde süsler işlenmişti. Gözlüğün arkasındaki gözler kederli görünüyordu. Kitty ona dokunmak istedi. Bu ürkek çene, bu soluk ten... Giorgi bir anlığına durumun kontrolünü kaybetmiş gibiydi, tüm bu seneler boyunca hiç yaşanmamıştı böyle bir şey; korunmaya muhtaç bir görüntüsü vardı, o da bir tensel temasın, onu dünyasından çekip alacak bir şeyin özlemini çekiyor gibiydi.

-Hiç kimse ikimizin arasındaki bağlantıyı bilmemeli. İnsanlar tehlikeye girebilir. Sizin için önemli olan insanlar da...

Koruyucu görüntüsünü ayakta tutma çabası, Kitty'yi hüzünlendirdi.

-Beni ziyaret edin. Bana gelin. Sizi görmek, tanımak istiyorum.

Kitty banktan nefes nefese fırladı, arkasını döndü, yürüyüp gitti, onun fiziksel varlığına, ete kemiğe bürünmüş sesine artık dayanamamıştı. Aslında yıllardır biriktirdiği, söylemek istediği çok şey vardı fakat şu anda bunların tek bir tanesini bile dile getirebilecek durumda değildi. Saklandığı yerden

nihayet çıkan Giorgi'nin, tekrar bilinmezliğin içerisinde kaybolmayacağından, onu ziyaret edeceğinden emindi. Buna mecburdu.

Kitty ondan tek bir kez, son bir kez bir şey isteyecek, yardımını rica edecekti. Her ne şekilde olursa olsun onu ikna etmesi gerekiyordu. Elindeki tüm imkânlarla (bunların ne olduğunu henüz bilmiyordu). Giorgi, onun bu arzusunu geri çeviremezdi.

Beş gün sonra, havanın kararmağı geç bir saatte kapının zili çaldığında, Kitty onun geldiğini biliyordu. Hyde Park'taki buluşmadan beri evden çıkmamıştı. Kitty o gün banktan fırlayınca, Giorgi'nin çaresizliği ile onun gitmesini engelleyememesi, Kitty'ye, Giorgi'nin bundan sonra geri dönemeyeceğini kanıtlamıştı. Giorgi bu buluşmayı onaylamakla tüm kurallarını çiğnemişti. Şimdi yeni kurallar koymanın zamanı gelmişti.

Kitty onun paltosunu aldı. Giorgi heyecan içerisinde bir kâğıt mendille gözlüğünü temizledi. Kitty telaşlı bir hamaratlığa tutuldu, oturma odasındaki küçük gazete sehpasının üzerine atıştırmalık bir şeyler koydu, tekerlekli içki arabasını getirdi, bir şey unuttu, mutfağa gitti, geri döndü, oturup tekrar ayağa fırladı. Giorgi bu arada, Amy'nin, Kitty'nin itirazına karşın duvarlara astığı çerçeveli konser fotoğraflarına bakıyor, parmaklarının ucuyla çerçevelerin camına tıklayıp pantolonunun kırışıklarını düzeltiyordu.

Kaliteli viskiyi reddederek alkolsüz bir içecek istedi. Kitty ona mürver limonatası getirdi, Giorgi buna sevinmiş gibiydi.

-Nereden başlayacağımı bilemiyorum, dedi Kitty, Giorgi'nin karşısındaki küçük pelüş tabureye otururken.

-Ben de, dedi Giorgi, gülümsemeye çalıştı.

Sesinin tanıdıklığı Kitty'yi sakinleştiriyor ama karşısında yabancı bir adamın oturduğunu hissettiği için aynı zamanda korkutuyordu. Dudaklarını viski bardağına değdirip dosdoğru Giorgi Alania'ya baktı.

Tam burada, Brilka, Alman ordusunun Sovyetler Birliği'ne girdiği, Frunze Askeri Akademisi'nin Gemi Yapımı ve Mühendislik Bölümü mezunu Giorgi Alania'nın Rusya'nın doğu ucunda, Japon Denizi'nde bulunan Amurski tersanesine tayin edildiği 1942 senesine geri dönmem gerekiyor. Alania böylece savaştan kaçınmak şansına sahip olmuştu; bu sevimsiz, soğuk endüstri şehrinde kaldı; çevresinde, paydos saatinden sonra barakalarına koşup kendi damıttıkları şnapsı içmekten başka bir şey bilmeyen endişeli, suskun, kırışık yüzlü işçilerden başka kimse yoktu.

Meslektaşlarına yabancıydı. Bunların hepsi ya çok daha yaşlı ya da boş zamanlarında titizlikle savaş haberlerini inceleyen, fırtınalı sahillerde uzun yürüyüşler yapan, arkadaşı Kostya Yaşi'ye en azından ilk yıllarda uzun duygusal mektuplar yazan, bunun haricinde akşamları barakasında mum ışığında Jules Verne veya Mayne Reid okuyan genç Alania'dan mizaçları, arzuları ile hayatta çizdikleri yol açısından çok farklıydı.

İş Giorgi'ye zor gelmiyordu. Kafası çabuk ve verimli çalışıyor, her sorun için bir çözüm buluyordu. Bu ona zaman içerisinde belli bir ün kazandırdı.

Çok sevilmese de saygı görüyordu. Günlük çalışma hayatının yanı sıra yeni teknik sorunlar, beden egzersizleri, okuyup yemek yapmakla vakit geçirmesine rağmen, burada, dünyanın öbür ucunda kendini her şeyden kopuk, her şeye yabancı hissediyordu. Bu duyguları çocukluğundan fazlasıyla tanımaktaydı fakat Kostya'nın yanında Leningrad'da geçirdiği yıllar bunları unutmasını sağlamıştı. Bu kederli duruma şimdi tekrar alışmak zorunda kalması, içinde büyük bir öfkenin kabarmasına neden oluyordu.

Giorgi öteden beri hep içine dönük bir insandı fakat tersanede geçirdiği yıllar, dış dünyayla asgari ölçüye kısıtlanmış bir iletişim, aynı görüşlere sahip kişilerin yokluğu onu aşırı hırçın, aşırı kuşkucu bir insana dönüştürdü. Sinsi bir şekilde gelen bu değişimi hissediyordu çünkü Leningrad'dayken çok farklıydı, aştığını düşündüğü bu kuşkularla komplekslerden çok uzaktı. Orada Kostya'nın enerji, özgüven ve zahmetsizliğinin ona yansıdığı, onu daha cesur, neşeli ve güvenli olmaya cesaretlendirdiği hissine sahipti. Belki hayatındaki tek, elde etmek için çaba göstermediği bu arkadaşlığın yokluğunu gerçekten fazlasıyla hissediyordu.

Fakat Amurski'de kendine yönelik duyduğu kuşkular inanılmaz boyutlara ulaştı. Sevilmeye değer olmadığı duygusunu bir türlü yenemiyordu. Bu duygu karşı cinsle ilişkilerinde trajik başarısızlıklara yol açtı.

Kadınlar içini görebiliyor gibiydi. Giorgi çok görgülüydü, en ince komplimanları yapıyor, en güzel hediyeleri alıyordu –hepsi nafile. Kadınlar onu en fazla bir gülümsemeyle ödüllendiriyor, cilveli bir sesle teşekkür edip kendi yollarına gidiyorlardı. Sahil yolunda tanışıp şehrin tek sinema salonuna götürdüğü bir öğretmenle buluşması da kötü sonuçlandı. Filmin en güzel yerinde elini öğretmenin omzuna koyunca, kadın elini o kadar büyük bir tiksintiyle ittirdi ki, Giorgi'nin elinden, kendisinden tiksinmekten başka bir şey gelmedi.

Bu retten sonra, bir kadının kalbini kazanmak için gösterdiği çabalara son verdi. Fakat şansı fahişelerde de yaver gitmiyordu. Bütün şehirde tanınan çirkin dişli, çorapları yamalı, Sibirya aksanlı sarışın bir kadını evine davet etmiş, yılbaşı için sakladığı kaliteli köpüklü şaraplardan birini açmıştı. Kadın sarhoş oldu, hiçbir haber vermeksizin aniden soyundu, o denli dalgın ve kayıtsız bir tavırla Giorgi'nin bacak arasına el attı ki, canı yanan Giorgi onu göndermek zorunda kaldı.

O günden itibaren, tersane işçileri aşk maceralarıyla böbürlenirken yalnızca utanç verici bir aşağılanma hissetmeye başladı. Zamanla en azından kendisinin de arzu edildiği, kendisine de ihtiyaç duyulduğu illüzyonu olmaksızın birisini arzu edemediğini, özleminin bir kadının bedenine değil, bu bedenin ona duyduğu ihtiyaca yönelik olduğunu anladı. Yalnız yaşayan bir annenin babası meçhul çocuğu olarak köyde hep alay ve aşağılanma konusu olmuştu. Ne kadar başarılı olursa olsun, aile toplantılarında dedesi ile ninesinin hor görücü bakışları hep onun üzerindeydi; değersiz, defolu bir şey olma özelliği, ona hep kötü ağız kokusu refakat ediyor, bunun kökeninin onursuz döllenmede yattığını biliyordu.

Bu düşünce onu âdeta bir saplantı gibi hep takip etti.

Belki de gerçekten bayağıydı, hayatını talihsiz bir kazaya borçluydu, belki annesi gerçekten onursuz davranmıştı? Yoksa neden inatla babası hakkında suskun kalıyor, neden onu dünyanın en doğal bu bilgisinden mahrum bırakıyordu ki?

Annesine bir mektup yazıp sorusunu hiç dolandırmadan sordu. Bu bilgiye hakkı vardı, bunu kendinden esirgeyemezdi. Ne şekilde dünyaya geldiğini öğrenebilecek bir yaştaydı. *Baba meçhul* damgasıyla yaşamak, bu damgayı herkesin görebileceği bir şekilde alnında taşımak istemiyordu.

Cevap aylar sonra geldi. Annesi bir sonraki yüz yüze buluşmalarında her şeyi anlatacağına söz veriyordu fakat bunu yazılı olarak yapamazdı.

Böylesi hikâyelerde çoğu zaman olduğu gibi, bizim, daha doğrusu Alania'nın hikâyesinde de her şey farklı gelişti, Brilka. Berlin'in düşmesinden kısa bir süre önce, Alania'yı, pipo içip siyah ceketinin yakasında altından bir orak-çekiç rozeti taşıyan zarif giyimli bir adam ziyaret etti. Bu bölgede pek görülmeyen büyüklükte bir arabayla tersane binasının önünde durup Giorgi Alania'yı sormuştu. Tersane müdürünün odasında karşılıklı koltuklara oturdular. Kibar adam kendisini İçişleri Bakanlığı çalışanı olarak tanıtarak bir süre iç politikada bu zor zamanlarda birlikte çalışmanın öneminden, karşı devrimcilerle yapılan mücadelenin kızışmasından, kapitalist dünyadan gelecek olan tehlikeden, sosyalist mücadeleyi sürdürmenin her zamankinden daha büyük bir önem taşıdığından gelişigüzel bahsedip gözlerini Alania'ya dikerek herkesin uyanık olması gerektiğinin altını çizdi.

Alania'ya şahsi konulardan başlayarak vatani yükümlülükleri üzerine düşüncelerine varıncaya kadar sorular sordu, her şeyi bilmek istiyordu.

-Frunze Akademisi ile tersane müdürü yoldaştan mükemmel referanslarınız var. Öğrenebildiğim kadarıyla gençliğinizde Sohum Komsomolu'nda de aktif olarak çalışmışsınız. Örnek bir davranış, gerçekten öyle, Alania yoldaş.

Pipolu adam iri başını takdir edercesine salladı.

-Özür dilerim, tam anlayamıyorum. Sormamda mahzur yoksa... size nasıl hizmet edebilirim?

Alania tedirgin olmuştu.

-Partiye elbette, yoldaş, partiye. Ülkenin özellikle şimdi vatana sadık adamlara ihtiyacı var; savaşı kazandık ama işimiz daha yeni başlıyor. Savaşla birlikte her şeyin hallolduğunu düşünmek büyük bir yanılgı olur. Sendikada olmamanız belki bazılarının hoşuna gitmeyebilir fakat yine de lehinize bir şeyler söylenebilir.

Giorgi durakladı. Tam da onun seçilmesi ne anlama geliyordu? Şaşkındı. Kendini son dört yıl kaderin elleriyle suyun akışına bırakmış, birtakım planlar yapmayı kendine yasaklamıştı. Dünya mahvolurken bilmek istediği tek şey kim olduğuydu. Dünya için vakti yoktu, kendi sırları kendine yeterdi. Fakat neden özellikle onu seçmişlerdi?

Nüfuzlu arkadaşları yoktu. Vatani yükümlülükleri tersanede yaptığı işten ibaretti. Belki öğrenme yeteneğine sahipti, birçok okul arkadaşından daha çabuktu fakat cüretli maceralarla tehlikeli operasyonlardan bahsedilince akla gelecek en son isim olduğu da su götürmez bir gerçekti. Bu adam bir şey biliyorsa bile ona sır vermezdi. Birinin bir talimatını yerine getirdiği, bu yoklama ile değerlendirmeyi birisi için yaptığı çok daha muhtemeldi.

Bu gizemli adamla tersane direktörünün odasında geçirdiği yarım saat boyunca Alania'nın kafasından pek çok düşünce geçti. Bu ziyaret, bu bataklıktan çıkabilmek üzere önüne açılan bir fırsat mıydı? Bu ziyaretin sonucunda ne çıkarsa çıksın, onu ne beklerse beklesin kesin olan bir şey vardı: Buradan gidecek, geçit töreninde Kostya'nın yanında selama durduğu zamanki Giorgi'ye geri dönecekti.

-Hizmetinizdeyim, dedi Alania güvensiz bir sesle ama oldukça rahatlamış olarak, İçişleri Bakanlığı çalışanından konuyu biraz daha ayrıntılı açıklamasını rica etti.

1945 yılının Mayıs ayında Alania Moskova'ya çağrıldı, İçişleri Bakanlığı'nın gizli bir toplantısında yeni kurulan "Yeniden Vatandaşlığa Kazandırma" grubuna tahsis edildi. Bu sıralar yaklaşık beş milyon Sovyet vatandaşı Avrupa'da, özellikle de Batı Avrupa bölgesinde bulunmaktaydı. Bunların vatana geri götürülerek düşman propagandasına karşı korunması gerekiyordu. Ağırlıklı olarak savaş esirleri ile zorla çalıştırılan işçiler söz konusuydu; bunların acilen geri getirilmesi bizzat Başkomutan'ın talimatıydı. İngilizler ile Amerikalılar kampları açtılar, savaşın bitiminde yaklaşık altmış bin Sovyet vatandaşını teslim ettiler. Fakat Batı topraklarında hâlâ izi bulunup sahte vaatlerle ayartılması, gerekirse zor kullanarak Sovyetler Birliği'ne geri götürülmesi söz konusu olan çok sayıda Sovyet vatandaşı vardı.

İçişleri Bakanlığı ile Lubyanka'da yapılan sayısız gizli toplantıda, "demokratikleşme kampanyaları" Amerikalılar tarafından finanse edilen kapitalistler ile Menşeviklerin ayartmak istediği Avrupa'da bulunan Sovyet vatandaşlarının karşı karşıya bulunduğu tehlike ele alındı, savaş sonrası dönemin sürgün Menşevikleriyle birlikte çalışıp Amerikalıların masraflarını karşıladığı "Rus Dayanışmacılarının Ulusal Birliği" isimli örgüt kınandı.

Bu "parazitler"in yok edilip Batı propagandasının kurbanı olarak "tehlike altında bulunan" Sovyet vatandaşlarının yurttaşlığa yeniden kazandırılması savaş sonrası yıllarda en yüksek derecede öncelik kazandı.

Şimdi Giorgi Alania da bu göreve getirilmişti. Her kim tarafından olursa olsun, övülen özellikleriyle yeteneklerinin yanı sıra spesifik bir eğitime de ihtiyacı vardı, üç yıl sürecek olan bu eğitim Moskova'da verilecekti.

Giorgi sosyalizmin başkentine getirildi, kendisine Tverskaya Caddesi üzerinde yönetici kadrolara layık bir daire tahsis edilip gizli eğitimine başladı; eğitim, insanları zor kullanarak güzel Sovyet İmparatorluğuna geri getirmeyi öngören, ayrıntıları hakkında maalesef veya neyse ki bilgi sahibi olmadığım metotların yanı sıra İngilizce öğrenmeyi de kapsamaktaydı.

Moskova'da Alania için her şey değişti. Aslında meslektaşları arasında hâlâ çok sevilen birisi değildi fakat yüksek bir amaca hizmet ediyordu, seçkin bir insandı, herkes onu, özellikle de etkileyici öğrenme yeteneğini sayıyor, takdir ediyordu; ayrıca, savaş travmasından henüz tam anlamda iyileşmemiş olsa da bir metropolde yaşıyordu, burada para veya başka hizmetler karşılığında onun istediği tutku veya arzuyu yalandan oynayabilecek bayanlar bulmak mümkündü.

Alania'nın artık karanlık düşünceler için vakti yoktu. İyiler arasında en iyi olmak söz konusuydu. En cüretkâr rüyalarında bile hayalini kurmaya cesaret edemediği, bir anda edindiği güç sayesinde iyi şeyler de yapabildi. Hayatta kalmayı başaran en iyi arkadaşının izini buldu, yanına aldı, yaralarını sararak bu korkunç savaş araya girmeseydi muhtemelen gideceği yolda tekrar ilerleyebilmesi için ona yardım etti.

Alania, çok zaman alan eğitimi nedeniyle sürekli ertelediği memleket seyahatini 1946 yılında henüz yapamadan annesi bir beyin kanaması geçirerek öldü. Bu haber Alania'yı uzun süren bir şoka soktu. Annesi, sözünü yerine getiremeden gitmişti. Kökenine dair duyduğu yakıcı merak, hiç tahmin etmediği bir şiddetle onu tekrar esir aldı. İzin isteyip Abhaz-Megrel bölgesine gitti.

Cenazenin kaldırılmasının ardından bilgi toplamaya başladı. Komşulara, hiç sevmediği az sayıda akrabalarına, annesinin iş arkadaşlarına sorular sordu; soruları son derece açık, neredeyse kışkırtıcıydı, çünkü annesinin artık kaybedecek bir şeyi yoktu, kendisi de oraya bir daha geri dönmeyecekti.

Korkudan mı yoksa haberleri olmadığı için mi bilinmez fakat insanların Alania'ya anlatacak bir şeyleri yoktu. Bazıları annesinin ağzından, Giorgi'nin babası hakkında hayatı boyunca tek kelime bile çıkmadığına yemin ettiler. Fakat Alania çok sabırlı, çok titizdi; insan sarraflığı, hafızası kadar iyiydi. İçişleri Bakanlığı kimliğiyle üniversite arşivine girdi, kartotek kartlarının içinde, uzun zamandır bu fakülteye girebilen ilk ve tek kız olması nedeniyle aslında bambaşka bir geleceğe yelken açmış olan annesinin ismini bulunca çok şaşırdı; annesi Kutaisi'de, hayatında yaşadığı belki de tek macerayla, okuyabilme perspektifine daha başlamadan bir son vermişti.

Hesaplarına göre ana rahmine bu şehirde düşmüştü; ısrarcı oldu, kafasından her şeyi bir daha geçirip bir daha hesapladı. Ana rahmine bu şehirde düşmesi aniden o kadar mantıklı görünmemeye başladı. Özlemle beklediği öğreniminin daha ilk günlerinde hamile kalması sevgili Gulo'ya, âdeta bir cüzamlı hayatı yaşamaya mahkûm edilen annesine pek uymuyordu. Bir taraftan gelecek olarak yüksek matematiği seçip öbür taraftan onu dünyaya getirmeye kalkması çok anlamlı değildi. Gulo hayatı boyunca karşı cinsi hor görmüş, düşününce yalnızca onu, yani sevgili oğlunu bunun dışında tutmuştu.

Giorgi'nin aklına, kafasında aniden berraklaşan, kesin çizgiler halinde beliren kötü bir şüphe geldi, bu fikir tamamen mantıklı, âdeta kaçınılmazdı,

tam da hep apaçık ortada olduğu için görmemişti. Tüm köyün iddia ettiği gibi Gulo'nun bir suçu yoktu; annesinin hayatını mahvedip ondan bir piç yapan şey, Gulo'nun güya kapitalist fingirdekliği değildi, bir dikkatsizlik, eğlence veya bir kaza da söz konusu değildi, hayır, annesine zorla yapılan bir şey olmalıydı bu.

Annesine tecavüz edilmiş olmalıydı. Bu düşünce Alania'yı önce rahatlatmakla birlikte, sonrasında daha da fazla öfkelendirdi. Onun doğumuyla sonuçlanan bu iğrenç eylem, annesi şehre taşınmadan kısa bir süre önce gerçekleşmiş olmalıydı. Gulo, Kutaisi'de okumak, yeni bir hayata başlamak istiyordu; şayet hamile olsaydı kesinlikle buraya taşınmaz, bir öğrenim yeri elde etmek için bunca keskin bir mücadeleye girmezdi. Çünkü Gulo her şeyden önce pragmatik bir kadındı, evlilik dışı bir çocukla en ufak bir şansı olmadığını bilirdi. Şehre gelmeden önce hamile kalıp bunu burada öğrenmiş olmalıydı. Fakat ona böylesine ağır bir gaddarlık yapıldıysa neden kararlılıkla susmuş, neden namusunu kurtarmamıştı? Bu durumda Giorgi de dikkatsiz, aptal, fingirdek bir annenin yaptığı bir hata sonucunda dünyaya gelmeyecekti.

Alania köyüne gidip annesinin eski okulunu ziyaret etti. Okul müdürünü kimliğiyle etkileyerek nihayet yararlı bir bilgiye ulaştı. Okul müdürü onu, annesinin komşu köyde yaşayan yaşlı öğretmenine yönlendirdi. Alania bir kolhoz işçisine birkaç ruble vererek işçinin onu faytonuyla komşu köye götürmesini sağladı. Orada, bu arada artık neredeyse hiç göremeyen ama algıları berrak olan yaşlı kadın öğretmeni buldu. Kimin oğlu olduğunu uzun uzun anlatmasına gerek kalmadı. Yaşlı kadın, Gulo'yu hemen hatırladı. Çok yetenekli bir kızdı Gulo, şehre taşınması gerekiyordu, köyde mutluluğu bulamazdı, yazık, yazık... Ancak Alania'nın somut gerçeklere ihtiyacı vardı.

-Gerçekler mi? Ne gibi gerçekler, oğlum?

Yaşlı kadın "gerçekler" sözcüğünü, sanki ağzına zehirli bir şey almışçasına söylemişti. Anında gözleri açıldı, oturduğu yerde sağa sola hareket etmeye başladı.

-Örneğin yükseköğrenime başlamadan kısa bir süre önce kiminle arkadaşlık yaptığı, kime yakın...

-Ben öğrencilerime ders anlattım, onlarla arkadaşlıklar kurmadım, böyle konulardan haberim yok, oğlum.

Fakat yaşlı kadının konuşma tarzı ile hızı, söylediklerinin tam tersine işaret ediyordu. Alania, İçişleri için yaptığı çalışmalarda çok şey öğrenmiş; aklını, söylenmeyen kelimeleri de yakalayan bir antene dönüştürmüştü. Yaşlı kadına kimliğini gösterdi; yaşlı kadın gözlerini kısarak kimliğe baktı, yazıları seçemiyor gibiydi.

-Bu ne oğlum?

-Ne olduğunu gayet iyi biliyorsunuz.

-Peki benden ne istiyorsun?

Bu sefer "oğlum" sözcüğünü çıkarmıştı. İnce sesine korku karıştı.

-Benim öğrenmek zorunda olduğum bir şey biliyorsunuz. Benim için

çok önemli olan bir şeyi hatırlıyor ama bana söylemek istemiyorsunuz; bana hiç istemediğim bir adımı atmaktan başka bir yol...

-Tamam, tamam... Pekâlâ. Sorun çıkmasını istemiyorum, oğlum dürüst bir sosyalist, çay üretiminde çalışıyor...

-Sizi tehdit etmedim. Yalnızca birkaç bilgiye ihtiyacım var.

-Pekâlâ. Anneniz buranın tipik kızlarından biri değildi. Dedikodu yapmaz, köyün çıtkırıldımlarıyla dolaşmazdı; ne istediğini, hedeflerini biliyordu; inanın bana, bunu daha o zamanlar görmüştüm. Fakat ne gariptir ki, Leyava isimli o kızla gayet iyi anlaştı. Oysa o kız sarışın bir bebek gibiydi, yani Gulo'nun tam zıddı. Güzel elbiseler, dekolte giyinmeler, akşamları gezerken köy oğlanlarını baştan çıkarmalar falan... Fakat ne de olsa milis komiseri Leyava yoldaşın kızıydı. İyi anlaşıyorlardı, kız güzel şiir okuyabiliyordu. Bakü seyahatinde arkadaş oldular.

-Bakü mü? Annem Bakü'ye mi gitti?

-Komsomol gençliğinin bir gezisiydi, çok iyi hatırlıyorum, güzel bir geziydi, yalnızca en iyiler katılma hakkına sahipti, Leyava'nın kızı yalnızca şey olduğu için, yani... Orada dört-beş gün kaldık. –Kadın duraksadı, göründüğü kadarıyla uygun kelimeler arıyor, hafızasını düzene sokmaya, zamanı geri çevirmeye çabalıyordu.

-Ne zamandı, tam olarak ne zaman yapıldı bu gezi?

-Okul bittikten sonra, yazın. Böyle özel gezilere yalnızca altın madalya sahipleri katılabilirdi, bu nedenle okul bittikten sonra olması lazım.

-Bakü'de ne oldu?

-Tanrım, bilmiyorum, ben yaşlı bir kadınım ve her saniye kızlarla birlikte değildim...

Kadının yüzü birdenbire asıldı, nahoş bir anıya karşı direniyor gibiydi. Giorgi gerçeklere yaklaştığını hissetti.

-Pek çok insanla tanıştık, bizim için üst düzey bir davet de verildi.

Eski öğretmenin yüzünde bir anlığına gurura benzeyen bir ifade belirdi.

-Üst düzey komiserler, en önemli parti yöneticileri... bir dostluk daveti.

-Azerbaycanlılar mı?

-Evet, Gürcüler de vardı.

-İçki de içildi tabii?

-Kızlara izin vermedim.

-Ya sonra?

-Sonra mı? Ne bileyim. Hiçbir şey olmadı, nereye varmak istiyorsunuz? Ben kızlarımı seviyordum, onları korudum, ayrıca oradakilerin hepsi namuslu adamlardı, dediğim gibi gerçek komünistler ile parti yöneticileri.

Yaşlı kadın nefes darlığı çekmeye başladı, tansiyonu çıkmıştı. Oğluna seslenip ilacını istedi. Alania doğruldu. Öğretmenin, söylediklerinden fazlasını bildiğine emindi, onu elbette tüm bildiklerini anlatmaya zorlayabilirdi fakat kendini aniden gergin hissetti, ilaç kokan bu nemli odadan temiz havaya çıkmak istiyordu.

-Sizi daha fazla rahatsız etmeyeceğim fakat Leyava'nın kızının şimdi ne yaptığını biliyor, adının ne olduğunu hatırlıyor musunuz?

-Neydi adı... neydi... hımm, hayır, hatırlamıyorum, köyde sor, ailesi uzun zaman önce buradan gitti fakat kızı hatırlarlar, özellikle erkekler hatırlar. Bildiğim kadarıyla Batum'a taşındı.

Giorgi Alania tozlu köy yolunda bir süre durdu, gerginken hep olduğu gibi ellerinin içi ıslaktı, başı ağrıyordu. Göğüs cebinde duran kimliği, üstünde kurşungeçirmez bir yelek olduğu, kimseden rica minnet bir şey istemek zorunda kalmayacağı hissini veriyordu.

Alania Batum'a gitti, yerel komiserliği buldu, hiç konuşmadan kimliğini gösterip kendisine Leyava yoldaş hakkında bilgi verilmesini bekledi. Son günlerde kimliğinin insanlar üzerindeki etkisinin zaman ve zahmet tasarrufu sağladığını gözlemleme fırsatı bulmuştu.

-Demek bizim Nelly?

-Bizim Nelly mi, diye sordu Giorgi şaşırarak.

Karşısındaki adam hafifçe sırıttı, sanki burada hararetle tavsiye ettiği çok hoş bir bayan söz konusuymuşçasına imalı bir hareketle kaşlarını yukarıya kaldırdı.

-Nelly'nin, şehrin önemli bir rengi olduğu söylenebilir. Yani... tanınmış bir bayan. Arkeoloji Müzesi'nin arkasındaki yolda ilk büyük beyaz evde oturuyor. Geleceği görebiliyor, dikkatli olun, kendinizi koruyun...

Memur şimdi sinsi bir yüz ifadesiyle gülümsüyordu.

-Geleceği mi görüyor?

-Evet, kahve falına bakıyor, hem de nasıl!

Alania nahoş bir yönde gelişen konuşmayı kesti, teşekkür ettikten sonra otobüsle Yeşil Tepe'ye doğru deniz boyunca yola koyuldu; karanlık sular onu hüzünlendirmiş, çocukluğunu hatırlatmış, annesinin yokluğunu hissetmesine yol açmıştı.

Evin gözden kaçırılması mümkün değildi. İnşa edildiği tarih, Rothschild ile Nobel'lerin Kafkasya'yla flört ettiği, büyük otellerin planlanıp Avrupa'dan gelen beyaz gemilerin gümrüklere takılmaksızın limana demirleyebildiği umut dolu dönemi hatırlatıyordu. Evin eski zarafeti Bolşevik zevkin üstesinden gelmiş fakat zaman yıpratıcı izlerini bırakmıştı. İnce gövdeli bambu ağaçları, evi yabancı bakışlara karşı koruyordu. Alania paslı büyük bahçe kapısından dikkatle geçti. Küçük çocuklar bir topun peşinde koşturuyordu. Alania, içlerinden en büyüğünü durdurup Leyava yoldaşı sordu. Top oyununun kesildiğine kızan çocuk parmağıyla yukarıyı göstermekle yetindi.

Alania açık ahşap kapıdan içeriye girdi, mermer fayanslarla kaplı bir sahanlığa adım atıp merdivenleri çıkmaya başladı. Sahanlık onarılmamıştı, tavandan yağmur suyu damlıyor, köşelerde gri birikintiler oluşturuyordu. En üst kata ulaştığında, üzerinden boyanın kalktığı yeşil bir ahşap kapıyla karşılaştığında durdu. Geri mi dönseydi acaba? Yoksa elini kaldırıp kapıya vursa mıydı? Nelly onun hakkındaki gerçeği biliyor muydu? Fakat ya söyle-

yeceği yeni bir şey yoksa? Kapıya vurdu.

Bir süre sonra içeriden kalın bir kadın sesi geldi, "Lanet olsun, yine ne var? Unum yok. Yemek yapmıyorum, soğanım da yok, ayrıca burada da yaşamıyorum, ne zaman anlayacaksınız bunu?" Alania kapıya yeniden vurdu, telaşlı adımların yaklaştığını işitti, kapı nihayet uzun bir küfür tiradı eşliğinde açıldı.

Karşısında bir... bir..., yani, evet, bir kadın duruyordu. Uzun boylu, iriyarı, belinden yukarısı heybetli, güzel sarı saçlarını kusursuz bir topuz olarak başının üstüne toplamış bir kadın. Üzerinde yeşil bir kombinezon vardı, yalınayaktı.

Yüzünden bir zamanlar yoğun bir yaşam sürdürdüğü belli oluyordu, dudakları kıpkırmızı bir rujla boyanmıştı, gözlerinin altındaki halkaları pudrayla örtmüş olması ona garip, oyuncak bebek benzeri bir görüntü veriyordu.

Şaşırmış görünüyordu, herhalde yabancı bir genç adam beklemiyordu.

Alania'nın hayatında ilk kez bir mucize gerçekleşti; kadının gergin yüz ifadesi, karşı koyulması mümkün olmayan bir gülümsemeye dönüştü. Dekoltesini çekiştirdi, kombinezonunu kalçalarının etrafında düzeltti, bir kedi gibi mırıldanırcasına, "Sizin için ne yapabilirim," dedi.

-Duyduğuma göre kahve falı, diye mırıldandı kendisini baskı altında hissedip terlemeye başlayan Giorgi Alania.

Kadın kapıyı biraz daha araladı, sahanlığı süzüp onu ceketinin kolundan tutarak evin içine çekti.

Bina gibi daire de daha iyi zamanlar görmüş gibiydi. Duvar kâğıtları duvara yapışık değil, daha ziyade asılı gibi görünüyor, nedense oturma odasının tam ortasına yerleştirilmiş olan musluk hiç durmadan damlıyor, her köşesi tozlu anılarla, süslü şapka kutularıyla dolu olan bu karanlık, nemli daire yerine bir tiyatro salonuna daha uygun görünen devasa bir avize tavanı süslüyordu.

-Seni kim bana gönderdi, diye sordu kadın; Giorgi'yi üstü dolu, yuvarlak, örtüsüz bir masanın yanına oturttu.

-Bir tanıdık.

-Bir tanıdık demek. Normalde bu aptalca cevap için seni anında dışarı atardım. Fakat sen *onlardan* biri gibi gözükmüyorsun. Kime güvenip kime güvenmemem gerektiğini bilirim. Yüzlere de kahve falına bakar gibi bakarım. Fakat umarım, yeteneklerim hakkında başka yerlerde konuşursan, ikimizin de sorunlar yaşayacağımızın bilincindesindir. Burada bir tür ev hapsindeyim, gözleri benim üzerimde, beni bir türlü rahat bırakmıyorlar. Oysa onlara ne zararım olabilir? Kime bir kötülük yapabilirim?

Kadın, tüm vücudu, gözleriyle ağzı vasıtasıyla onunla flört ediyor, çok belirgin ürkekliği karşısında geri çekilmek şöyle dursun, onu cesaretlendirmeye, hislerini göstermesini sağlamaya çalışıyordu. Giorgi'nin karın boşluğu ısınmaya, içinde hoş bir his yayılmaya başladı. Tüm hayatını bu harikulade his olmaksızın geçirdiğine inanamıyordu.

Kadın bir paravanla ayrılmış olan mutfağa gidip kahve pişirmeye koyuldu. Harika bir koku, sanki Alania'nın mutluluğunu vurgulamak istercesine dairenin içine yayıldı. Kadın elinde kahveyle gelirken, Alania, kadının ayaklarında çiçek desenli terlikler olduğunu gördü, nedenini kendisine açıklayamadığı halde bundan çok hoşlandı (çünkü terlikleri onun için ayaklarına geçirmiş, çıplak ayaklarını onun için örtmüştü).

-Neyi bilmek istiyorsun, diye sordu kadın, ağızlığının ucuna filtresiz bir sigara yerleştirdi.

Alania şaşkınlığı içerisinde neredeyse, "Anneme kimin tecavüz edip hamile bıraktığını," diyecekti ama son anda kendisini tuttu.

-Mesleki geleceğim ile...

-Bakalım. Adın ne?

-Giorgi.

-Tamam, Giorgi, tamam canım. Kahveyi iç, fincanı ters çevirip orada bırak, sonra parmağınla saat yönünün tersine doğru çevirip sorunu sor. Ama yüksek sesle değil, yalnızca neyi bilmek istiyorsan o konuya yoğunlaş. Şayet kafan bloke vaziyetteyse, ben tek başıma bir şey yapamam.

-Tamam, tabii, anladım.

Alania ev ödevi verilen bir ilkokul öğrencisi gibi başını salladı.

Kafasını toparlamaya çalışıyordu fakat düşünebildiği tek şey, kadının ona gösterdiği ilgiyle burnuna gelen tatlı, biraz yorgun kokusuydu. Parmağıyla kahvenin telvesine hafifçe dokunup fincanı altlığın üzerine koydu.

-Ev hapsiyle ne demek istediniz, diye sordu, telvenin kurumasını beklerken oluşan sessizliğe son vermek amacıyla.

-Evet, ne anlama geliyor acaba ev hapsi? Benim yaramaz bir kız olduğum ile bazı beylerin bana kızmış olması. Gençliğimde itibarımı kaybettiğim denilirdi. Sen nereden geliyorsun, Giorgi, diye sordu kadın, fincanı nihayet çevirirken.

-Kutaisi'den, diye yalan söyledi Giorgi.

-Peki aksanını nerede bıraktın?

Alania kadının kuşkusunu hissetti.

-Rusya'da yaşıyorum. Eğitimimi Leningrad'da yaptım, şimdi Moskova'da çalışıyorum.

-Ah, ne güzel. Önemli bir beyefendi yani. Memlekete niye yolun düştü?

-Annemin ölümü, diye ağzından kaçırdı Giorgi.

-Çok kötü. Başın sağ olsun. İnsanın annesinin ölmesi, hep çok zor... Benim annem hayatı boyunca bana kızgın olsa da.

Kadın sanki şifreli bir metin okuyormuşçasına fincanın içine baktı.

-Bak hele! Çok fazla övgüyle takdir görüyorum. İyi yoldasın, Giorgi. Evet, basamakları birer birer tırmanacaksın fakat kalbin biraz donuk, değil mi? Boş, kederli. Neden öyle, Giorgi? Neden? İnsan gençken eğlenmeli. Zaman hiçbir zaman geri dönmez, kaçırılan fırsatlar yeniden karşına çıkmaz. Oysa sen endişelisin. Uzun bir yol görüyorum. Herhalde bir seyahat yapacaksın. Uzun, fakat korkunç bir seyahat. Bir yere varıyorsun, evet, istediğin

yere varıyorsun. Fakat kalbini doldurman gerek, Giorgi, yoksa ne olursa olsun, sana ne denirse densin, göğsüne ne kadar madalya asılırsa asılsın, yeterli olmayacak, kalbin çok boş.

-Ya annem?

-Mekânı cennet olsun ama annen için tuttuğun yas, kalbinin boş olmasının tek nedeni değil, öyle değil mi, Giorgi?

Adını, sesine bal katılmış gibi söylüyordu; Giorgi kadının sonsuza kadar konuşmaya devam etmesini istiyordu. Kadın ona pek çok şey anlattı. Neden endişelendiğini, nelerin yokluğunu hissettiğini, neleri özlediğini... Hep muğlak kalıp imalarda bulunuyor fakat Giorgi yine de, kadının onu herkesten daha iyi tanıyıp anladığını hissediyordu. İçinde bir şeyler koptu, kendini tutamayarak ağlamaya başladı, bir yandan utanıyor bir yandan da habersiz gelen gözyaşlarının yüzünü ıslatmasına aldırmıyordu. Kadın elini onun omzuna koydu, başını okşayıp şifalı sesiyle rahatlatıcı sözler söylemeye başladı.

-Tamam, zavallı, zavallı Giorgi, Tanrım, böylesine bomboş bir kalp, böylesine bir yalnızlık, buna hemen bir çare bulmalıyız, bunu hemen düzeltmeliyiz, Giorgi.

Çare bulmalıyız! Bu basit sözcükler kulağa sihirli bir formül gibi geliyordu. Giorgi nihayet kadına bakabildi, kadının onu teselli etme tarzı cesaret vericiydi; kadının, omzunda bulunan elini öptü, kadın başını okşadı, Giorgi doğruldu, kadından biraz küçüktü fakat kadın hiç rahatsız olmamış gibiydi. Devam etmeli miydi, kaçar mıydı acaba kadın? Bütün sınırları aşıp kıpkırmızı dudaklarını öpse miydi? Onu dışarı atar mıydı, söylenir miydi? Kadın ona dokundu, Giorgi, kadının elini dudaklarına götürmüştü, devam etmek zorundaydı. Başını kadının omzuna koydu, kadın geri çekilmedi, sonra onun yumuşacık belini kavradı, kadın gülümsedi, ondan dolayı utanmadı. Giorgi kadını öptü, kadın öpücüğüne cevap verdi.

Kitap istiflerinin desteklediği geniş yatağa uzanmaları çok fazla zaman almadı. Giorgi sanki çok doğalmış, bunu daha önce binlerce kez yapmışçasına kadının kombinezonunu yukarıya sıyırdı. Aralarında azap verici, utandırıcı bir itiş kakış olmadı. Giorgi Alania o öğleden sonra yavaş, itinalı hareketlerle, hiç utanç duymadan, güvenle, arzu edildiğine dair tamamen yeni bir hisle mutluluğa dokundu. Aslında mümkün değildi ama yalnızca arzu edildiği değil, özlemle beklenildiği hayaline bile kapılmıştı. Kendini, yerçekimi kanununu bile hiçe sayarcasına özgür hissediyor, havalarda uçuyordu.

Akşamın geç saatlerinde yataktan kalktığında yeni bir insandı, yeni doğmuşçasına güvenli ve coşkuluydu, âdeta boyu uzamıştı. Nelly kombinezonuyla masada oturmuş, iskambil falı açıyordu. Giorgi özenle giyindi, bu arada mutluluğuna inanamazcasına sürekli yeni sevgilisine bakıyordu.

-Burada oldukça sıkı bir şekilde gözlem altında tutulduğumu belirtmem gerek. Bu oda hariç katın tümünü bu sıçanlara vermek zorunda kaldım. Bir erkek tarafından ziyaret edildiğimi öğrenirlerse bu deliği de elimden alırlar. O nedenle şimdi gitmenin daha iyi olacağı kanısındayım, Giorgi.

Nelly bunları başını kâğıtlardan kaldırmadan söylemişti.

-Tabii. Fakat sizi tekrar görmek isterim.

-Bunu elbette ayarlayabiliriz. Fakat biraz dikkat etmem gerekiyor, anlarsın...

-Evet, anlıyorum. Fakat komiserlikte sizin lehinize bir şeyler söylersem...

-Bunu yapar mısın?

-Tekrar gelmeme izin verirseniz yaparım.

-İşimi çok iyi yaptığımı anlatacaksın onlara, değil mi?

Nelly'nin sesinde acı bir tını vardı, tatlı yanı aniden kaybolmuştu.

Giorgi ona bir öpücük vermek istese de, rahatsız etmemek için yanına gitmedi, giyinik bir vaziyette kapının yanında durup uğurlanacağını umdu.

-Ne zaman tekrar gelebilirim?

-Belki gelecek hafta. –Nelly omuzlarını silkti. –Fakat Giorgi, gerçi kaba olmak istemiyorum ama bu kahve falı... Biliyor musun, benim de bir şeyden yaşamam lazım. Senden hoşlandım, normalde asla istemezdim fakat bu sıralar...

Giorgi içini buz gibi bir soğuğun kapladığını hissetti. Onun için her şeyi yapar, onu Moskova'ya bile alırdı, kollarının arasındayken bunu bile düşünmüştü fakat bu olmayacaktı. Nelly ondan para istememeliydi.

-Tabii, elbette, unutmuşum.

Cüzdanındaki tüm parayı çıkış kapısının yanındaki komodinin üstüne koydu.

Şayet Alania, Nelly'nin, eskiden bir tiyatro kariyerinin hayalini kuran bu kadının birçok erkeğe bu mutluluğu yaşattığını, hiçbir zaman devlet hizmetinde çalışmak zorunda kalmamasının bedelinin gençliği ile güzelliği olduğunu, eskiden güzel pırlantalara, şapkalarla elbiselere, bir tiyatro locası ile bir otomobile sahip olduğunu; buna karşılık onu ziyaret etmek üzere ailelerini birkaç saatliğine yalnız bırakan adamları beklediğini, kendisine ait bir aileden vazgeçip en sadık refakatçisi olarak yalnızlığı seçtiğini, onu sıkıcı bulmaya başlayan erkekler tarafından defalarca çöp gibi bir kenara atıldığını, sayısız küfürle aşağılanmaya maruz kaldığını, en uzun süreli, en nüfuzlu hamisi olan bölge savcısı öldükten sonra son beş senedir fal bakarak, örgü örüp illegal kredi işleriyle uğraşarak ayakta kalmaya çalıştığını, tüm bu insafsızlıkları unutup bunların yerini başka anılarla doldurabilmeyi canı gönülden istediğini, o gece annesinin tecavüze uğramasından Nelly'nin sarhoşluğuyla kayıp düşmesinin sorumlu olduğunu bilseydi, evet, şayet Alania tüm bunları bilseydi yine de Nelly'nin ilgisini, tutkusunu, tesellisini kabul edip belki sevileceği umuduyla burada kalır mıydı? Bu soruyu kendimize hiçbir zaman yanıtlayamayacağım, Brilka.

Başarısız bir hayata sahip olma hakkına dokunulamaz.
Başkomutan

Gün ağarıyordu, dışarıda yağmur çiselemeye başladı. Gökyüzü hayvan figürlerine benzeyen bulutlarla kaplıydı. Kitty uzun uzun kendisini anlatmıştı; bağsız, arzusuz, bir çocuğun yaş gününde tesadüfen birisinin elinden kaçıp havalarda süzülen bir balon gibi hissettiğinden.

Daha önce Giorgi konuşmuştu, şaşılacak derecede çok. Yüzyıllardan beri bu kadar çok konuşmamış gibiydi. Kendisini yerçekiminden bağımsız hissediyordu. Korkulardan arınmış...

Zamanın, aynı o gün Nelly'nin küçük çatı katı dairesinde olduğu gibi durmasını istiyordu; belki Nelly ona özgürleştirici bir bilgi verebilirdi fakat bunun yerine hayatına hiçbir zaman izleri silinmeyecek bir hayal kırıklığı eklemişti.

Kendini Kitty'nin gözleriyle görebilmesi ona çok iyi gelmişti. Belki de Kitty'nin görüşü doğruydu. Kısmen en azından. Belki telefon görüşmeleri yaptıkları seneler boyunca gerçekte olduğundan daha iyi görünmüştü. Kitty için. Kitty'nin özgürlüğü ile iç huzuru için. Çünkü bunu hak ediyordu. Giorgi bundan asla kuşku duymamış, Kitty onu hiçbir zaman hayal kırıklığına uğratmamıştı.

Evet, elbette Kitty'nin yanında kalmak, zamanı durdurmak istiyordu. Kitty'nin, onun izini bulmasından dolayı hâlâ şaşkındı. Bu buluşmanın ne gibi sonuçlar doğuracağını, onu kendi hayatına ne ölçüde sokabileceğini henüz bilmiyordu. Kitty'nin tüm bu seneler boyunca onun hakkında, konumunu kaybetmekten korktuğu için bir bağlantı kurmadığını düşünmesi çok inciticiydi. Burada kendi konumunun değil, onun güvenliğinin söz konusu olduğunu Kitty'ye anlatmak isterdi.

Kitty'ye bakmaktan çok hoşlanıyordu. İçinde onun bedenine ilişkin yıllardır biriken ürkekliği artık aşmıştı. Etle kemikten oluşan bir bedendi onunki de, aynı uzun bir zaman önce karşılaştıkları gün de olduğu gibi. Kitty o günü hafızasından herhalde silmişti, küçük şehrin ıssız tren garında Giorgi'nin ona, mutsuz ağabeyinden bir paket getirip ondan treni gelene kadar beklemesini rica ettiği günü. Belki de böylesi daha iyiydi. Kitty için daha iyi. Fakat Giorgi her zaman olağanüstü bir hafızaya sahip olmuş, tam da bu hafıza onu yeri doldurulamaz bir gizli servisçi yapmıştı. Başka bir hayatta, başka bir dönemde, başka bir dünyada bir kız öğrenci olan Kitty'nin resmini tutup ebediyen alıkoyan da bu hafıza olmuştu. Giorgi onun sesini her duyduğunda bu resmi hatırlamış, gözlerinin önüne bu resmi getirmişti; tabii

daha sonraları basında resimleri çıkana, konserlerinden birinde kalabalığın içinden onu görene kadar.

Onun konuşurken yaptığı el kol hareketlerini, gülerken yüzünde oluşan kırışıkları, mimiklerini, hafif bebek kremi kokusunu, etrafa yaydığı yerinden edilmiş olduğu hissini seviyordu; Kitty kendi evinde bile misafir gibi görünüyor; bu mekânı, dili, eşyaları, hatta giysileri bile benimseyememiş gibi davranıyordu.

Giorgi, kesinlikle hiç bahsetmemeye karar vermiş olsa da işinden de bahsetmişti. Onu takip eden gölgelerden, görünmez dövmeler gibi tenine kazınan yüzlerden... Kendisi dudaklarını limonata bardağına değdirirken Kitty susup viskisini içmişti.

Daha sonra Leningrad'dan, akademiden, Kostya'dan bahsetmişti. Bu mutlu zamandan bahsederken sesi hep coşkuyla dolardı. Bunca sene sonra bile yaşanan hiçbir şey bu mutluluğu soldurmayı başaramamıştı.

Karşısına fırsatlar çıkmış olsa bile Alania hiç evlenmemişti. Onun sahip olduğu imkânlardan, bilgilerinden, gücünden, hazırcevaplığından, zarif, ince, âdeta kibar gaddarlığından etkilenen kadınlar olmuştu. Özlemleri aşk olarak yorumlayıp keyfine bakabilir, kendi kendisine yalan söyleyebilirdi. Fakat bir kadına sadık kalmaya yemin etmişti, sözlerini hep tutardı. Bu kadın şimdi karşısında oturuyordu. Kitty'nin sesinin ona veremediğini, Londra'nın genelevleri vermişti. En kolayı hep bu olmuştu. Kendine illüzyonlar, birkaç saatliğine yakınlıklar satın alıyor, zamanla bu illüzyonlara güvenmeyi öğreniyordu. Kültürlü fahişeleri seçiyordu. Onları davet ediyor, bazen onlarla dışarı çıkıyor bazen de onlara hediyeler alıyordu. Onlardan hoşlanıyor, onlar da ondan hoşlanıyorlardı çünkü iyi yalan söyleyebiliyorlardı. Çoğu namuslu kadından daha iyi.

Yalanlar hayatında önemli bir rol oynuyordu. Giorgi Alania, Londra'da geçirdiği yıllar boyunca, yalan vaatlere kanarak, zora boyun eğerek veya gönüllü olarak onun peşinden gelen çok sayıda insanı bizzat Sovyetler Birliği'ne kazandırmış, Moskova'da büyük bir ünle belli bir dokunulmazlık statüsü edinmişti.

Evet, her zamanki gibi sözünü tutmuştu. Fakat bu sefer bunu büyük bir hararetle, inançla yapmış, her şeyini risk etmişti. Her şeyin ortaya çıkacağından, Kitty'yi korumayı başaramayacağından bazen çok korkmuş, korkularını alt etmek için çok büyük çaba harcamış ama yine de vaadini seve seve yerine getirmişti. Kitty için. Hayatındaki tek kutsal kişi için.

Bunu başlangıçta Kostya için, onun zahmetsiz sevgisi için yapmış fakat sonra bu bedensiz kadına, bu sese yardım etmesinde Kostya'nın çok önemli bir rol oynamadığını anlamıştı. Senelerce bir gölge gibi yaşamıştı fakat şimdi, birlikte yaş günüyle düğün kutlayan, ölülerin arkasından ağlayan, hayatta birlikte yürüyen iki arkadaş gibi karşı karşıya oturmuş birbirlerine hayat hikâyelerini anlatıyor, en gizli düşünceleriyle arzularını paylaşıyor, şahsi itiraflarda bulunuyorlardı.

Aklına Kitty'nin, onun korumasına artık ihtiyacı kalmadığını anladığı

gün geldi, ilk kez radyodan bir şarkısını dinledi gün. Kitty'yi *dokunulmaz* yapmayı başarmıştı.

Şimdi ise, senelerce ona olağanüstü önemli gelen bir şeyi korumak için tüm kuralları boşlamış, güvenlik önlemlerini hiçe saymış, her şeyi tehlikeye atmıştı. Kitty tarafından bulunabilmeye de göz yummuştu; aslında Kitty şu anda onun tüm dünyasını yıkabilirdi, bu durumda Giorgi'nin hayatı bile tehlikeye girerdi. Fakat bunu hiç umursamıyordu. Bu yüz ile bu sesin bir araya gelebilmesine karşın yakalanması çifte yaşamının ortaya dökülmesi o kadar gülünç, o kadar önemsizdi ki.

Gece gündüze tehlikeli bir şekilde yaklaştı. Başlayacak olan gün, şu ana kadarki hayatının tüm günlerinden farklı olacaktı. Bu evden çıkınca kim olacaktı Giorgi acaba?

Kitty derin bir nefes aldı, halinden memnun bir kedi gibi kanepeye uzandı.

Başka bir dünyada ağır, şişkin bir beden yattığı yerde yana döndü. Alkol ve hatalarla zehirlenmiş, telaffuz edilmesi zor bir kayıpla paramparça olmuş, kendi çaresizliğiyle tükenmiş sakallı bir adam hayvani bir ses çıkardı.

Aynı dünya, hatta aynı şehirde zayıf, kızıl saçlı bir kadın yatakta doğruldu, yanında ismini hatırlamadığı genç, yabancı bir kadın yatıyordu. Kızıl saçlı kadın altdudağını ısırdı. Her şeyi unutturan zehir etkisini kaybetmişti, başıyla bedeni ağrıyor fakat uyanık olan ruhu yakınıyor, debeleniyor, başaramadığını, birini yitirip bunun altından kalkamayacağını dile getiriyordu.

-Bana yardım etmelisiniz. Tiflis'e gitmezsem aklımı kaçıracağım. Bu his beni felç ediyor, delirtiyor. Başka hiçbir şey düşünemiyorum. Geri dönmem lazım. Bunun ne olduğunu bilmiyorum; tüm bu duygularla anıları senelerce kontrol altında tutabildim fakat artık yapamıyorum. Gideceğim. Britanya pasaportum var fakat... Bana yardım edin.

Kitty tüm bunları sessiz, tekdüze bir tonla söyledi, sürekli tekrarlanan bir dua gibi.

-Bundan ne umuyorsunuz?

-Bilmiyorum, yalnızca bunu yapmak zorunda olduğumu biliyorum. Bu size son ricam. Söz veriyorum, Giorgi. Tanrım, isminizi söylemek ne kadar alışılmadık geliyor.

-Benden bir daha bir ricada bulunmamanızı istediğime emin değilim. Fakat isteğiniz yetkilerimi aşıyor.

Gece, boğaza takılıp kalan bir topağa dönüştü. İpten düşen iki cambaza, rüzgârın çadırlarını alıp öteberi savurduğu sirk akrobatlarına benziyorlardı.

Giorgi'nin, sanki lunaparkta hızla yokuş aşağı giden bir trenin içerisindeymişçesine korku ile heyecandan midesi birbirine geçti. Özellikle de olabileceklerden. Bacakları karıncalandı. Kitty'nin, sormaya cesaret edemediği sorusunun cevabını biliyordu; cevap seneler boyunca hep dilinin ucunda olmuştu. Neden onun hayatta kalıp hep burada olmasını sağladığı sorusunun cevabı. Fakat Kitty'ye henüz onun, hayatının en uzun, değişmez ilişkisi

olduğunu söyleyemezdi.

Aniden içi ürperdi. Kitty'nin ona, arkadaşlığına ihtiyacı olmazsa hayatının ne anlamı vardı? İçindeki buzlanmadan nasıl kurtulabilirdi? Hayır, Kitty'nin ondan yardım istemesini, defalarca ricada bulunmasını istiyordu.

-On dokuz yaşındaydım. Belki de henüz on sekiz. Her halükârda Frunze Akademisi'nin ilk yılıydı. Trenle Karadeniz'e gidiyordum. Kostya yanıma bir paket vermişti, paketi annesine veya teyzesine ulaştırmam gerekiyordu; kız kardeşinin, dedesinin yanında olduğunu...

Kitty aniden başını kaldırıp bir kış uykusundan uyanırcasına Giorgi'ye baktı.

-...paketi Tiflis'e postayla göndermesi için ona verebileceğimi söyledi. Anladığım kadarıyla, Kostya paketin bir an önce gideceği yere varmasını istiyordu. Paketi nasıl büyük bir telaşla hazırladığını hâlâ çok iyi hatırlıyorum. Yolumun uzamasına seve seve katlandım çünkü Kostya'nın ailesini merak ediyordum, kız kardeşini de...

Kitty şaşkın gözlerle bakakaldı. Alnı kırış kırış olmuştu. Hafızasında eksik yapboz taşlarını aradı.

-Sizinle tren garında buluştuğumuz gün, yaş günüydü. Hatta onu tebrik ettiğimi bile hatırlıyorum. Bir telgraf göndermiştim.

-Tanrım, sizdiniz o, diye fısıldadı Kitty.

-Dün gibi hatırlıyorum. O gar salonunu. Neden bilmiyorum ama heyecanlıydım. Kostya'nın kız kardeşiyle tanışacak, ona farklı bir açıdan bakabilecek, onun hakkında başka bilgiler edinecektim; ne umduğumu tam bilmiyorum. Gerçekten bilmiyorum. Sonra sizi gördüm. O tarif edilemez okul üniforması vardı üzerinizde ama önlüksüzdünüz. Karmakarışık saçlar yüzünüze sarkıyordu. Geldiğinizde aceleniz var gibiydi, dalgındınız, ben ise ne olursa olsun sizinle konuşmak istiyordum. Merak içerisindeydim. Öğrenmek istediği o kadar çok şey vardı ki; Kostya gibi nasıl ve neden olunduğu, nasıl bir aileye sahip olduğu... Önüme siz çıktınız, ders çalışmanız gerektiğini söylediniz, sabırsızdınız. Hayal kırıklığımı gizleyemedim, böyle bir şey olamazdı, yolumu bunun için mi uzatmıştım, bu aptal salonda yüzüme bile bakmayan bu kızla buluşup birkaç dakika geçirmek için... Kızmıştım. Ne söyleyeceğimi bilmiyordum, sonra paketi alıp gittiniz. Yıkılmıştım. Hep böyle oluyor, bunu değiştiremem; insanlar, özellikle kadınlar içimi görüyorlar, bu sefer de öyle oldu diye düşündüm. Fakat sonra tekrar geri dönüp bana güldünüz. Çok mutluydum, şaşkındım, kendimden geçmiştim. Evet, evet, abartmıyorum, bana öyle bakmayın. Hayat doluydunuz. Kostya'nın sizin asiliğinize hep öfkelendiğini hatırladım. Sizin öyle olmanıza birdenbire çok sevindim.

Daha sonra beni trene götürüp arkamdan el salladınız. Evet, el salladınız. Hava kararmıştı, pencereyi aşağıya çektim, dışarı baktım, vücudumun üst kısmıyla dışarıya sarkmıştım, siz orada durup beklediniz, kendimi bir anlığına kız arkadaşıyla vedalaşan bir genç sandım. Âşık bir kızın el salladığı âşık bir genç. Bu bana uzun bir zaman için yeterdi. Çok uzun bir zaman için.

Kitty dalgın bir yüz ifadesiyle sustu, önce boş bardağına, sonra yere baktı, gözlerini doğrudan ona çevirmeye cesaret edemedi. Sonra ona döndü, omuzlarını tuttu, alnını onun alnına bastırdı, hareketsiz kaldı.

Evet, her şey bundan böyle değişmek zorundaydı; tüm bunları söyledikten sonra Alania bunu biliyordu. Hem de köklü bir değişim olacaktı. İyiye doğru mu yoksa kötüye doğru mu, bunu bilmiyordu fakat buna izin verecekti; evet izin verecekti çünkü karşısında onu seven tek kadın oturuyordu.

Bugün çok şey başarmam lazım / Anıları tümüyle silmeliyim /
Ruhumu bir taş haline getirmeliyim /
Yaşamayı öğrenmeliyim / Yeni baştan!
Ahmatova

Uçak inmeye hazırlanırken sıkıntılı, sıradan bir sabah başlamaktaydı. Tüm fesat hayaletler bulutların üzerinde toplanıp tüm gelenlere dillerini çıkararak neşelerini buluyor gibi bir hava vardı.

Onu alacağına söz vermişti. Yere yuvarlanırsa ona destek olacak, bir tuzağa düşerse onun için tüylerden oluşan bir ağ hazırlayıp yumuşak bir iniş yapmasını sağlayacak veya kanatlarını açıp onu götürecek, nefessiz kalırsa ona hayat öpücüğü verecekti.

Londra'da geçen uzun yaz aylarında, Kitty'nin temmuz sıcağında sonunda onunla birlikte gitmeye karar verdiği Seven Sisters'taki evinde tüm bunları yapacağına söz vermişti.

Yeniden bulunan kelimelerle dolu günlerdi. Kitty güvende olduğunu hissetmişti, fiziksel anlamda değil, sanki bu buluşma öncesindeki gerçeklik çatlak bir dekormuş, o bu dekora hep şüpheyle bakıp şimdi nihayet dekorun arkasına bakmayı öğrenmişçesine çok daha derin bir anlamda bir güven. Gerçekliğin arkasında bir hakikat. Arkasında sayısız kelimenin bulunduğu kelimeler. Sayısız cümle tarafından izlenen, boşluk ile önemsizlik içinde tükenmeyen cümleler.

Güneş doğduktan sonra da devam eden bitmeyen geceden, telefonsuz ve zaman kısıtlamasız ilk gecelerinden sonra, Giorgi bir daha işinden bahsetmedi. Saklamak zorunda hissettiği, konuşmak istemediği, korktuğu şeyler güzel değildi; Kitty de kurmakta oldukları kırılgan yapıyı tehlikeye atmak istemiyor, Giorgi'nin yalnızca kalmasını, yanında, hayatında kalmasını arzu ediyordu. Kitty bazen kendine Giorgi'nin sırlarını, onun arkasını korumak üzere seneler boyunca gösterdiği sadakat karşılığında kabul etmeye hazır olup olmadığını soruyordu. Ne gariptir ki, Giorgi'nin en korktuğu kararı, onun yanında kalma kararıydı. Neden güvenlik önlemlerini, ilkelerini, katı kurallara bağlı emniyet tedbirlerini, kendi özel gerçekliğinin pürüzsüz işlediği uzlaşmaları bir kenara bırakıp akıl almaz bir riske girdiğini anlamıyordu. İkili yaşamının bir hücrede son bulmasından, ustaca sahneye koyduğu oyunun kötü bir komedi olarak deşifre edilmesinden neden korkmuyordu?

Bu soruları ona sormuyor, o gelip kalmaya karar verdiğinde onu içeri alıyordu. Yalnızca biçimsel, zorunlu güvenlik önlemleri muhafaza ediliyordu. Gece, onların günü olmuştu. Evden hiçbir zaman birlikte çıkmıyorlar,

herkesin gittiği yerlerde buluşmuyorlar, şehirden eve gelirken farklı trenlere biniyorlardı. Bazen onu omlet yaparken veya plak koleksiyonunu karıştırırken seyrettiğinde, Kitty korkudan donakalıyor, Giorgi'nin tekrar gidebileceği düşüncesi onu felç ediyordu. Birlikte yaşanacak bir normalliğin imkânsızlığı gibi. Bazen Giorgi ona sırtını çevirince, yalnız başına yürüyüşe çıkmakta ısrar edince veya bir soruyu ustaca, kaypakça duymazdan gelince, o zaman Kitty, yaptığı, temsil ettiği, gizlediği şeyler için ondan tiksinmeye başlarsa, buna katlanamayacağını, bu yükle yaşayamayacağını düşünüyordu.

Fakat sonra cinayeti, Mariam'la Mtazminda Tepesi'ndeki o gölgeli evi düşünüyor, eskiden hep unutmaya çalıştığı hayatının bu en korkunç anıları onu teselli ediyor, böylesi anlarda hiç itiraz etmeden kendisinin bir katil, bir hain olduğunu kabulleniyor, kendini ne yapmış olursa olsun, başka birisinden tiksinmeye en ufak bir hakkı olmadığına inandırmaya çalışıyordu.

Birbirlerine hiç dokunmuyorlardı. Giorgi bedensel yakınlığa alışkın değil gibiydi, Kitty onu korkutuyordu.

Bu durum Kitty'nin işine geliyordu. Şayet bir gün buna rıza verecekse yakınlığı önce onun da tekrar öğrenmesi gerekiyordu. Seven Sisters'ta deniz çağıltılı uzun nemli yürüyüşlerle, şeker gibi yalanan cümlelerle dolu günler vardı. Orada uzun zamandan beri ilk kez gitarına uzanıp yeni bir şey yaratmak ihtiyacı da hissetti. Giorgi'nin Londra'ya gidip onu yalnız bıraktığı zamanlar telefonun fişini çekiyor, pencere eşiğine oturuyor, kalbinin derinliklerinden yeni melodiler çıkartıyordu. Mürver limonatası buzdolabında Giorgi için her zaman hazır duruyordu. Kitty, kızıl saçlı kadına ilişkin anılarını kontrol altında tutmayı, moralini bozmamayı öğrendi. Çünkü bu şekilde her şey yolundaydı.

Sonra bir öğleden sonra Giorgi Londra'dan geldi, coşkusunu frenleyemeyen küçük bir çocuk gibi mutfağa dalıp Kitty'nin karşısına dikildi.

-Sanırım bir çözüm buldum. En azından bulduğumu umuyorum.

-Ne çözümü, diye sordu Kitty şaşırarak.

-Sizi Tiflis'e nasıl götürebileceğimizin bir yolunu bulduğumu sanıyorum. –Giorgi, Kitty'yi nedense hep kederlendiren çaresiz gülümsemesini sergiledi. –Menajerinizle konuştum, Tiflis'in bir konsere ilgi gösterebileceğini fakat talebin ondan gelmesi gerektiğini söyledim. İlkin oldukça şaşırmış göründü, ancak sonra sizin mutlaka çok sevineceğinizi belirtti. Bunun üzerine ona ayrıntılı bir şekilde kimi arayacağını, ne söyleyeceğini anlattım; böylece menajeriniz konsolosluğu arayıp her iki tarafın barış dileklerini göstermek üzere bir konser talebinde bulundu. Tüm bunlar beş gün önce oldu, bunun üzerine kültür bölümünde gece yarısına kadar süren bir toplantı yaptık. Konsolosla konuştum, o da Moskova'yı aradı. Sovyetler Birliği'nde tanındığınızı bilin, özellikle gençler şarkılarınızı dinliyor. *Replacement*'la Prag fotoğrafından beri çok popülersiniz. Böylece bizimkiler düşünüp taşındı, bu fırsatı kullanmanın kötü olmayacağı sonucuna vardı. Yalnız bu sefer barışçıl bir jest olarak ve Sovyetler Birliği'ne karşı olmadığınızı, Prag'daki olayın aptalca bir yanılgı anlamına geldiğini göstermek için doğum şehrinizde güzel

bir fotoğraf çektirmeniz lazım. Böylesi uzlaşma jestlerine ihtiyaç var, bizim canavar olmadığımızı özellikle gençlere göstermek gerekiyor.

Kitty, söylenenlerle Giorgi'nin verdiği bilgileri hızla algılamakta zorluk çekiyor, eve dönme arzusunun yakında gerçekleşebileceğine inanamıyordu.

-Peki, sizin durumunuz ne olacak, diye sordu Kitty daha sonra yemek yerlerken.

-Nasıl yani?

-Siz de gelecek misiniz?

-Planım şöyle: Amy'ye ülkeye giriş izni vermezler. Amy fazlasıyla İngiliz, fazlasıyla kapitalist, ayrıca çenesini de tutamıyor. Şayet araya bir şey girmezse Amy'nin görevlerini orada ben üstleneceğim. Bu durum onaylanırsa size verilen iki hafta boyunca resmi danışmanınız olacağım.

-Yirmi senedir öyle olduğunuzu bir bilseler.

Geçmişte yaşananlar, Aeroflot uçağının hızıyla şimdiye korkutucu ölçüde yaklaştı.

Kitty'nin bacakları şişmiş, ellerini yumruk yapıp sıkmıştı. Beyaz gömleğinin koltuk altlarında ter lekeleri oluşmuştu. Gözlerini kısıp nefesini kontrol altına almaya çalıştı. Ne gariptir ki, aklına tam da şimdi Fred geldi. Ona en uzak olduğu, geride bıraktığı her kilometreyle daha da uzaklaştığı bir yerde. Ancak yirmi yıl uzaklarda geçirdikten sonra kendisine de yabancılaşan bu ülke hakkında Fred'in ne hissedip etrafa nasıl bakacağını düşünmeden edemedi. Neredeydi acaba şimdi? Ne yapıyordu? Biri onu koruyor muydu, yoksa bütün koruyucu meleklerini şıringayla değiş tokuş mu yapmıştı? Kitty alnını öndeki koltuğa yasladı. Moskova'da aktarma yapıp bir sürü kontrole katlanmak zorunda kalmıştı. En büyük sınav ise hâlâ önünde duruyordu.

Fakat Giorgi oradaydı. On gün önce her şeyi organize etmek üzere memlekete uçmuştu. Onu havaalanında bekleyecek, böylece Kitty yeniden nefes alabilecekti. Giorgi, anıların ağırlığı altında ezilmesini önleyecekti. Kesinlikle.

Uçağın kapıları açılıp yürüyen merdiven kapıya getirilir getirilmez, kalabalık sevinç çığlıkları atmaya başladı. Sanki ezbere alınmış bir koreografi uygulanıyormuşçasına, insanlar senkronize bir şekilde ellerindeki çiçek demetlerini sallıyorlardı; kimse sıradan çıkmadı, sesini aşırı yükseltmedi, coşkusuz görünmedi.

Sıranın dışına taşan, ellerinde en iyi, rüzgâr korumalı mikrofonlarıyla Kitty'ye doğru hareketlenen gazeteciler bile kibardı, hoşnutlukla gülümsüyorlardı.

Kalabalık saygıyla susarken, Kitty resim çektirip yazı kurullarının onayladığı anlamsız soruları kibar bir şekilde yanıtladı. Çiçekleri kabul etti, teşekkürlerini sundu, ardından havaalanı binasının, uzun bir konferans masası etrafında takım elbise ile döpiyeslere bürünmüş kültür temsilcileri,

redaktörler, KGB elemanları, güvenlik görevlileriyle program sorumlularının toplandığı ikinci katına götürüldü. Resmi konuşmalar yapıldı, konserin öneminin, memleketin Kitty'ye verdiği önemin, Batı propagandası ile manipülasyonunun yarattığı tehlikenin altı çizilip gelecek iki haftada öngörülen program açıklandı. Giorgi üçüncü konuşmada salona girdi. Kitty onu daha içeri girmeden adımlarından tanımıştı. Giorgi doğrudan Kitty'ye yaklaşıp resmi bir tavırla elini sıktı. Bakışı, her şeyin yolunda gideceğini anlatmak istercesine son derece sakindi.

Karşılamanın resmi bölümü sona erdikten sonra, delegasyon birkaç arabaya bölünerek Krtanisi'de bulunan şık bir eğlence salonuna götürüldü. Salonda Gürcü yemeklerinden oluşan görkemli bir büfe hazırlanmıştı, masalara bol miktarda Saperavi şarabı koyulmuştu. Resmi konuşmalar, biraz daha gevşek olmakla beraber devam ediyordu. Kitty yutkunmakta bile zorlanıyor, yalnızca Alania'nın, yere kadar uzanan masa örtüsünün altında arada sırada bacağına dokunan dizi ona destek oluyordu. Şayet bayılırsa Alania'nın onu tekrar ayağa kaldıracağına emindi. Bakanın konuşmasına bir teşekkür cevabı verecekti ki kapıda Kostya belirdi.

Eskiden olduğu gibi uzun boyluydu, varlığı bile korku vericiydi, bıyık bırakmıştı, üniformasının göğsü madalyalarla doluydu, salona böyle girdi. Kitty yerinden kalkıp ona doğru koşmaya cesaret edemedi (bunu istiyor muydu, yapabilir miydi?) Kendinden bu durumda ne beklendiğini bilmiyordu. Etrafındaki insanlar aniden alkışlamaya başladı, bu yapay coşkulu atmosferde Kostya, uzun zaman önce emperyalist dünyaya kaybettiği, şimdi ise geri dönüşünün âdeta İncil'den bir hikâyeyi anımsatırcasına sahnelendiği hain kız kardeşini kucakladı. Kitty, "Bir tek marş eksik," diye geçirdi aklından, ardından ağabeyini kendine doğru bastırdı.

Kitty bir yandan filarmonide yapılacak iki konserinin biletlerinin tükendiğini, bazı basın toplantılarının yanı sıra başka Sovyet müzisyenlerle birlikte bir devlet banketine katılması gerektiğini dinlerken, diğer yandan Alania ile ağabeyinin arasında oturmuş, nar suyu sosunda leziz bir nehir alabalığı yerken düşüp bayılmamaya çalışıyordu. Nihayet üç saat sonra ağabeyiyle birlikte salonu terk edip onun "Martı"sına binmesine izin verildiğinde, Alania'ya hem minnettar hem de yardım isteyen bir bakış atarak arabanın ön koltuğuna oturup gözlerini kapadı.

-Şanslısın, her şeyi çok iyi organize etmiş, gerçekten akıllı bir adam, dedi Kostya bir süre hiç konuşmadan yol aldıktan sonra; ancak Kitty'nin cevap verecek gücü yoktu.

Şehri geride bırakıp kuzeye giden virajlı yola girdiklerinde Kostya kötü haberlerin de olduğunu söyledi.

-Stasia'ya bir şey mi oldu, diye sordu Kitty; ağzı kupkuru, dudakları çatlaktı, söylediği her kelimede ağzının içi acıyordu.

-Hayır, Stasia hepimizden uzun yaşar. Eristavi'yi kastediyorum.

-Andro mu?

-Hastanede yatıyor. Karaciğeri yakında iflas edecek, alkole olan tutkusu dikkate alındığında hiç şaşırmamak gerekir. Şeyin... ölümünden sonra...

-Kimin?

-Oğlunun.

-Bilmiyordum.

-İçtiğini mi? İçtiğini söylemek meseleyi hafife almak olur.

Stasia ağlamış, oturmak zorunda kalmış, Nana en pahalı Çek fincan takımının bir parçasını heyecandan yere düşürmüştü. Daria, Kitty'ye gülümseyip onun için dans etmişti. Ben ne yaptığımı hatırlamıyorum, muhtemelen olağanüstü bir şey yapmamışımdır, belki biraz mırıldanıp yalpalamak haricinde. Fakat en sıra dışı tepkiyi Elene gösterdi. Babasının arabasını eve yaklaşırken görür görmez yamaçtan yukarı koşup saklanmıştı.

Elene, Stasia'nın gözyaşları akşam kesildikten sonra eve geri döndüğünde utanarak, uzun masanın hazırlandığı terasa çıktı. Ailenin tüm fertleri şaşırtıcı benzerliği hemen fark etti. Aynı gür saçlar, aynı gözler, aynı çıkık elmacıkkemikleri, hatta dudaklar bile aynı dolgunluktaydı; aradaki tek fark Elene'nin vücudunun biraz daha yavaş, daha yumuşak görünmesiydi.

Kitty yerinden doğrulup ağır adımlarla yeğenine yaklaştı,

-İyi misin, Elene? –Kitty İngilizce konuştu. Korktuğu aşikâr olan kıza, tanışmayı yabancı dil vasıtasıyla kolaylaştırmak istiyordu; Kostya, Elene'nin İngilizceyi onun plaklarıyla öğrendiğini anlatmıştı. –Neredeydin bu kadar uzun bir zamandır? Hepimiz seni bekledik.

Elene nihayet başını kaldırdı, rahatlamış görünüyordu. İki babasız çocuğu olan kız yitip gitmiş gibiydi; Kitty, Kostya'nın kızının böyle olacağını hayal bile edemezdi.

-Korkuyordum, dedi Elene İngilizce olarak; yabancı dil dürüst olmasına imkân tanıyordu, masadan hiç kimse onu anlamayacaktı.

-Neden korkuyorsun, diye sordu Kitty; vücuduyla Elene'nin yüzünü, aile üyelerinin meraklı bakışlarına karşı kapattı.

-Bilmem. Belki hayal ettiğim gibi olmadığından.

-Beni nasıl hayal etmiştin?

-Herkesten farklı.

-Şimdi hayal kırıklığına mı uğradın?

-Hayır.

-Ne fısıldaşıp duruyorsunuz orada okul çocukları gibi? Elene, Kitty'nin geri dönmesine müsaade edip kendin de masaya otur, kabalık ediyorsun, diye seslendi Kostya; hem huzursuz hem de öfkeliydi.

-Andro'nun evinde senin bir fotoğrafın var, diye devam etti Elene, babasını hiç duymamış gibi. –Senin bir konserinde çekilmiş bir fotoğraf. Ama Andro şimdi hastanede. Mika'nın cenazesinden beri yalnızca içiyor, hiç durmadan.

Elene'nin gözleri kocamandı, bakışını Kitty'den hiç ayırmıyordu. Sanki ikisi yalnızdı, tüm aile birkaç metre ötede hep bir arada eğlenceli bir zaman

geçirmek için oturmuyordu. Kitty'nin gözbebekleri büyüdü. Mika. Mika. Demek Andro'nun oğlunun ismi Mika'ydı. Demek şimdi her iki oğlu da ölmüştü, hem doğan hem de doğmayan.

-Elene'nin İngilizcesi çok iyi, diye seslendi Kitty yüzünü dehşet içindeki bakışlarını Elene'den ayırmadan masaya doğru.

-Onlar yalanlarını anlatmadan önce sana bunları söylemek istedim, babamın beni muhtemelen seninle yalnız bırakmayacağını biliyorum. Bunu bilmeni istedim. Mika'nın artık aramızda olmamasının hepimizin suçu olduğunu bilmeni istedim. Özellikle de benim. Seni tanımıyorum fakat senin hakkında çok şey biliyorum. Bana hiçbir şey anlatmadılar fakat ben kendi çabalarımla senin hakkında bir sürü şey öğrendim. Andro'yu ziyaret etmelisin. Seni adım adım takip edecekler, yine de istersen onları atlatmayı deneyebiliriz. Ben her gün hastaneye gidiyorum.

-Teşekkür ederim.

Kitty öksürdü, sonra en memnun gülümsemesini takınarak yüzünü masaya çevirdi.

Christine, Kitty'ye hoş geldin demek için Yeşil Ev'e gelmek istememişti. Mika'nın ölümünden beri her gün mezarlığa gitmiş, Andro'ya bakmış fakat onu içmekten alıkoymak için bir çaba harcamamıştı. Andro sık sık kendinden geçene kadar içtiğinden Christine ambulans çağırmak zorunda kalıyor veya Andro asayişi bozduğu için kendisini karakolun ayıltma hücresinde buluyordu. Sonunda Kitty'nin dönüşünden iki hafta önce, Andro ilerlemiş karaciğer sirozu teşhisiyle şehir hastanesine yatırıldı. Christine yatağın başında, vücudu şişmiş, ne yaptığını bilmeyen Andro'nun ölüm kalım mücadelesinde âdeta huzurlu göründüğünü düşündü. Ölümle değil hayatla mücadele ettiği zamana göre çok daha huzurluydu. Lana ile küçük Miro, Christine'nin eviyle Lana'nın annesinin arka avlusu arasında mekik dokuyordu. Oğlan hastalıklı, aşırı hassas, aksi olduğundan Lana'yı fazlasıyla yoruyordu. Elene son haftalarda elinden gelen her yardımı yapmıştı. Her gün şehre gidip Lana ile Christine'nin alışverişini halletmiş, Lana'nın küçük oğlunu yuvaya götürmüş, oradan almış, özellikle de Andro'nun başında oturup onun elini tutmuş, ona bir şeyler okumuş, her ne kadar Andro dinlediğini veya anladığını belli etmese de, en yeni dedikodularla lakırdıları anlatmıştı.

Elene, Lana ile ilgili duyduğu endişeyi o haftalarda en başta gelen görevi haline getirdi. Lana'nın, inatla, çaresizlikle kederine sarıldığı sürece, kendi kendine karşı duyduğu, Elene'ninkinden pek de geri kalmayan nefretle yüzleşmek zorunda kalmayacağından emindi; çünkü Lana'nın, acısına sarılmasının arkasında filmi zamanında iade etseydi Mika'nın hayatını kurtarabileceği gerçeğinin ortaya çıkacağı korkusu vardı. Böylesi bir yüzleşme durumunda ayaklarının altındaki zaten yeterince zayıf olan zemini tümüyle kaybederdi.

Elene, yasını yaşayan dul rolünü Lana'ya bırakarak ona acısı için bir alan açmış oldu. Lana arkasında kalan, önünde bulunan olaylarla ilgili ola-

rak kendi iç sesine kulak vermek zorunda kalmıyordu. Elene, Lana ile yalan bir efsane etrafında âdeta bir kardeşlik bağı kurdu; bu efsaneye göre, yolundan döndürülemeyen bir idealist çürüyüp kokuşmuş bir sisteme karşı, sistemin pisliklerini gün ışığına çıkarmak için savaşa girişerek bu büyük amaç uğruna hayatını vermişti. Lana hafızasında, Mika'nın cesur yol arkadaşı, oğlunun annesi, kalbini, sahip olduğu en değerli şey olan filmini, yani itirafını teslim ettiği kadın olarak kalmak istiyordu. Elbette her ikisi de kendi tarzında bunun bir yalan olduğunu biliyordu. Fakat gerçekler güven ve sarih yanıtlar vermez, tam tersine arkalarında yalnızca nefretle kendi kendine aşağılama duygusu bırakırken yalanlarla yaşanabiliyordu. Gerçekler felç ediyor, yalan ise özgürleştiriyordu.

Kitty'nin dönüşü Elene'ye Tanrının bir işareti gibi görünmüş olmalıydı. İki âşığın küçük bir telafi olarak son anda bir araya getirilmesi... Ölüleri hayata döndüremezdi ama belki küçük, hüzünlü bir iyilik başarabilirdi. Andro'nun hasta yatağı ile Kitty'nin gerçek olan fotoğrafı.

Evet, belki bu Batılı direnişçi, bu anarşist müzik tanrıçası gençlik aşkının hasta yatağında Elene'yi temsilen huzuru bulacak, Elene ona bakarak, hiçbir şekilde sonuçlanmayan, havada dağılarak yok olan şeylerin nasıl kabullenileceğini öğrenecekti. Olayların, duyguların, umutların... insanların.

"Seni sevmiyor" Bunu o zaman Lana'ya söyleyerek kendisini kastetmiş, Mika'nın hayatını bu gerçekle yaşayabilmek imkânsızlığına koymamıştı. Mika ölmüştü, Elene hâlâ buradaydı. Eskiden olduğu gibi Tanrısız, yalnız. Kafası eskiden olduğu gibi karmakarışık.

Barış, Özgürlük, Toprak ve Ekmek.
Afiş yazısı

Kitty, Christine'yi koridorda uzaktan görmüştü. Çok yaşlı, tıpkı çocuksu görünüyordu. Kendisine özgü eski güzelliğinin yerini yoksul, garip, kendi içine dönük bir görüntü almıştı. Kitty, teyzesini uzun uzun kollarının arasına almış, kokusunu içine çekmiş, o zaman o köyün cehenneminden bebeksiz, ateş gibi yanan dikişlerle geri döndüğünde hayata nasıl tutunacağını irdelemek üzere onun yaralarına nasıl dokunduğunu hatırlamıştı.

Hasta odasının penceresinden, uçları bulutları deliyormuş gibi duran ince dallı yeşil servi ağaçları görünüyordu. Kitty'yi odaya Elene götürmüş, Andro'nun yalnızca arada sırada kendisine geldiğini, o zaman biraz yemek yediğini, buraya geldiğinden beri hiç konuşmadığını, Kitty'nin beklentilere kapılmaması gerektiğini söylemiş, sonra ona, sanki kendisi neşeli bir vesileye ev sahipliği yapıyormuşçasına bir sandalye göstermişti.

Odanın diğer köşesindeki hastanın bilinci açıktı, *Pravda*'yı okuyordu.

Kitty, Andro'nun yatağına dikkatle yaklaştı. Andro hafifçe yana dönmüştü, başı güneşli pencereye bakıyordu, kollarından birini yorganın üzerine uzatmıştı. Kitty'nin, Andro'nun hayat ve yılların tanınmaz hale getirdiği yüzünde eski çizgileri yeniden tanıması zaman aldı. Sakalları birbirine girmiş bu adamda sarışın melek oymaları yapan Andro'yu bulmak kolay değildi.

Kitty gittiğinden beri nasıl yaşamıştı? Oğlunu doğuran kadın kimdi? Oğlu nasıl biriydi? Doğmasına izin verilmeyen diğer oğluna benziyor muydu?

Elene, Andro'nun doktorlara göre yalnızca birkaç haftası kaldığını söyledi. Kitty elini uzattı. Dışarısı sıcak olsa da üşüyordu. Elene pencerenin önüne gitmişti, hastanenin, uzun servi ağaçları ve beyaz banklarla dolu parkına bakıyordu.

İkisi de en uzun servi ağacının altında durmuş yukarıya bakan, gözleri Andro'nunkilere çok benzeyen erkek elbiseli kadını görmedi. Kadın sabırla gülümsüyordu.

Tenin altındaki koyu damarlar gözüküyordu; deri, ağır işten –Lenin ile Başkomutan'ın büstlerinden– sertleşmişti.

Kitty kelimeler aradı,

-Andro, beni duyabiliyor musun, diye fısıldadı, dudaklarını onun kulağına yaklaştırırken. –Benim, Kitty. Yine geldim. Bak, elimi hissediyor musun? Ben geldim. Sana geldim, Andro.

Kitty, Elene'nin oraya koyduğu sandalyeye oturup Elene'yi eliyle yanına çağırdı; Elene hemen geldi, sandalyenin, Kitty'nin boş bıraktığı kenarına oturdu.

-Bana onu anlat. Oğlunu da, dedi Kitty fısıldayarak, bakışını Andro'nun hareketsiz yüzünden çevirmeksizin.

Elene bu isteği yüzyıllardır beklemişçesine anlatmaya başladı. Kelimelerle cümleler ağzından sevinçle ve coşkuyla su gibi öylesine akıyordu ki, *Pravda* okuyan hasta bile gazeteyi bir anlığına kenara koyup onlara baktı. Elene karmakarışık anlatıyordu. Çocukluk günlerinden. Moskova zamanından. Vasili ile Karadeniz sahilinden. Sonra Mika'nın hiç kimsenin görmediği filminden. Sonra yine Lana ile birlikte Andro'yu almak üzere gittikleri dağ köyündeki geceden. Çoğunlukla Mika'dan bahsediyor, gerçeği söylemeye çalışıyor, kendi başarısızlığını güzel göstermeye kalkışmıyordu. Fakat ne söylerse söylesin, ne kadar hızlı konuşursa konuşsun, yapmak istediğini yapamıyor, cümleleri bütünlüklü bir resim oluşturmuyor, hiçbir şey açıklığa kavuşmuyordu. Anlattıkları mantıklı değildi, anlamsızdı, Mika'nın ölümüne neden olabilecek berrak çizgiden yoksundu.

Elene sürekli umutla Kitty'ye bakıyor fakat onun yüz hatlarında herhangi bir teselli, anlayış, hatta suçlama bile göremiyordu; Kitty'nin yüzü, yalnızca kendini gördüğü bir ayna gibiydi.

Kitty aniden yerinden kalkıp odayı terk etti. Elene şaşkın bir şekilde arkasından bakakaldı, Kitty'nin kalkmasıyla kendi raporu arasında bir bağlantı kuramıyordu. Kitty, Christine'nin yanından geçerek portakal rengindeki fayanslarla kaplı sidik kokan tuvalete girip arkasından kilitler kilitlemez kapıya yaslandı. Birkaç dakika hiç hareket etmeden kalarak nefesini kontrol altına almaya çalıştı. Sonra eskilikten sarı bir renk almış olan lavaboya gitti, musluğu açtı, kahverengimsi bir sıvının geldiğini gördü, annesinin, "Bırak aksın, sonunda temiz su gelir," şeklindeki sözlerini hatırlayarak bekledi. Gerçekten de kahverengi, yerini berrak bir suya bıraktı. Ellerini suyun altına tuttu. Çizik aynada kendisine bakarak bağırdı.

Islak zemine, dizlerinin üzerine çöktü, bir eliyle hâlâ lavaboya tutunuyordu. Bedeni işlevini kaybetmiş gibiydi. Nefes alamadı. İnsanlar da... hepsi işlevini kaybetmişti.

Andro ölecek, Kitty onun arkasından ağlayacaktı. Andro da gidecekti.

Oysa ona anlatacağı o kadar çok şey vardı ki. Hayatının yarısını anlatması gerekiyordu. Hayır, tamamını. Yalnızca farklı, yeni bir şekilde. Onun bilmediği, anlamadığı bir şekilde.. Suskunluğunu, güçsüzlüğünü bu çirkin lavaboya kusmak istiyordu. İçindeki her şeyi, korkusunu çıkarmak. Gelecekten duyduğu korkuyu. Gelebilecek şeyler onu artık ilgilendirmiyordu. Sürekli geçmişe bakarak kim yaşayabilirdi?

Devlet banketinde onu yine gördü. Geldiğinden beri dört gün geçmişti. Yeşil Ev'de, var olmayan bir mutluluğun kutsanıp kutlandığı dört gün. Giorgi, şehrin yukarısında televizyon kulesinin yanında bulunan şık restoranın

girişinde duruyordu. Beyaz örtülü masaların arasında, gözleri acıtan rengârenk ışıklarla Kitty'nin algısında gri bir küme gibi görünen telaşlı garsonlarla takım elbiseli adamların tam ortasında...

Sayısız el sıkacağı, sorulara ezberlenmiş cevaplar vereceği, onu şüpheyle, kıskançlıkla süzen insanlarla yemek yiyeceği bu davette refakatçisi aslında Kostya olacaktı. Devletin kabul ve tasdik ettiği müzisyen, ressamlarla, yazarlarla tanışacak, onlarla sosyalizmin avantajları hakkında konuşacak, tüm hareketleriyle sözleri aşırı hassas bir terazide tartılıp kapitalist çürümüşlüğünün boyutu değerlendirilecekti. Fakat Kostya bir gribe yakalandığından evde kalmıştı.

Kitty, sapsarı bir elbiseye bürünen heyecanlı yeğenini yanına almıştı; göründüğü kadarıyla yeğeni, başa çıkamadığı bir şeyle yaşamak zorundaydı; Kitty'nin yanında kendisine başka bir hayat arıyordu ancak Kitty ona bu hayatı veremeyeceğine emindi. Elene yeni bir hayal kırıklığı yaşayacaktı. Genç kadın bir yandan ona çok benzerken, diğer yandan da edilgenliği, durgunluğu, bağımsız bir hayat yaşama özlemiyle, kifayetsizliğiyle çok farklıydı.

Giorgi onu selamladı, resmi refakatçi rolünü ustalıkla oynuyordu. Evet, bunun için egzersiz yapmak zorunda kalmamıştı. Kitty gibi. Giorgi, Kitty'nin elini sıktı. Ne çok kuvvetli ne de çok yumuşak.

Bir piyanist ile Elene arasında oturan Kitty halkların dostluğu, sanat, memleket, sosyalizm, Gürcistan Komünist Partisi ile partinin kusursuz yönetimi hakkında yapılan zorunlu, yapay konuşmaları dinlerken sürekli Alania'ya bakıyor, ona her baktığında Andro'nun kapalı gözkapaklarını görüyordu. Çatlamış dudaklarını, güçsüz soğuk elini, bakımsız tırnaklarını, birbirine girmiş sakalını... Andro'yu düşündüğünde de aklına o sınıfla Mariam, karanlık bir köşede ağabeyine sarılan sarışın kadın, Kutsal Tepe'deki o oda, bıçağın üzerine yayılan kan geliyor; kendine o odayı terk edip etmediğini soruyor, bu soruyla birlikte kaçınılmaz bir şekilde bir sonraki soruyla karşılaşıyordu: Tüm bunlardan sonra bir insanı kendisine nasıl bağlayabilir, ondan farklı olarak insanın toplama kampı barakalarıyla içinde cesetlerin olduğu odaları hiçbir zaman terk edemeyeceğini bilebilecek kadar akıllı olan kızıl saçlı bir kadına nasıl inanabilirdi?

Bir gün sonra filarmonideki provaları başladı. Alania ile Gürcistan İçişleri'nden iki kişinin denetiminde salonun akustiği incelendi, ses mühendisleriyle birlikte ses kontrolü yapıldı. Kitty uzun zamandır sahneye çıkmıyordu, özellikle de böylesine büyük bir salonda. Amerika turnesiyle Fred'den ayrılışından sonra büyük bir konser vermemişti.

Replacement albümünün dört şarkısını bir yaylı çalgılar dörtlüsünün, üç diğer şarkıyı ise bir piyanonun eşliğinde söyleyecekti. Prova başlar başlamaz Kitty, Andro'nun yüzünü unutup hızla oluşan armoni içerisinde kapitalizm ile sosyalizm arasındaki mücadeleyi kafasından silip attı.

Kitty provalardan sonra üç suskun adamın refakatinde Tiflis sokaklarında yürüyor, şehri iki kişinin, kızıl saçlı uyuşturucu bağımlısı Fred'le ölüm

yatağındaki Andro'nun gözleriyle görmesine karşı hiçbir şey yapamıyordu.

Konser günü, Kitty'nin hastaneye gitmediği tek gündü. Alania'nın protestolarına, peşinden ayrılmayan güvenlikçilerin uyarılarına rağmen her gün Andro'ya gitmiş, ellerini okşamış, onun suni bir şekilde hayatta tutulmasını izlemiş, bir gün karşı koyamayınca üzerine doğru eğilip yüzünü öpmüştü. Bu arada Elene dışarıdaydı, *Pravda* hastası ise uyumaktaydı.

Şimdi filarmoninin gardırobunda oturmuş, Baltimore'daki bir otel odasını düşünüyordu. Odanın, muhtemelen İmparatorluk zamanından kalan ağır, altın süslemeli perdeleri vardı. Fred perdelerden birini alıp Kraliçe Victoria dönemine ait bir elbise gibi bedenine sarmış, Kitty'nin rujunu sürüp bir arya söylüyor gibi yapmıştı. Kitty, Fred'in yeni edindiği kamerayı alıp bir fotoğraf çekmişti. Kameranın, içindeki film ve sahibiyle birlikte yok olması nedeniyle hiçbir zaman basılmayan bir fotoğraf.

Kitty bir anlığına elleriyle yüzünü kapadı, derin bir nefes aldı, ayağa kalkıp gitarıyla sahneye çıktı. İkiye bölünmüş hayatını söyleyecekti. Sahnede, gerçekte olduğu gibi olabiliyordu, sahneden sonra o kötü oyuna dönmek daha da zor olacaktı; olmak istediği kişi olamadığı, düşündüğü şeyi söyleyemediği, yas tutmak istediği kişilere yas tutamadığı o kötü oyuna. Ezbere öğrendiği cümlelerin bitmesinden, yüzüne hâkim olamamaktan, sesinin kontrolden çıkmasından korkuyordu. Fakat spotların sahneyi kavramasıyla birlikte başlayan alkış onu yakaladı, gitarda ilk akortlara bastığı anda içindeki korku yok oldu.

Who included me among the ranks of the human race?
Joseph Brodsky

-Tam yirmi dakikam var. Sonra ulusal çocuk danslarıyla ilgili azap verici bir toplantıya gitmem lazım. Seni birkaç dakikalığına kendime ayırmak istedim, dün konserde yoktun, ben de düşündüm ki...

Kitty bitkindi, gözlerinin altında uykusuzluktan halkalar oluşmuş bir vaziyette Christine'nin oturma odasındaki yuvarlak masada oturuyordu.

Christine kollarıyla onu sararak bir süre arkasında ayakta durdu. Duvarda asılı eski guguklu saatin sesi duyuluyordu. Kitty gözlerini kapatıp Christine'nin göğsüne yaslandı. Christine'nin vücudu o kadar hafifti ki... insanın eliyle kavrayabileceği bir kuş gibi.

-Aranızda ne geçtiğini bilmiyorum fakat annemle ikinizin neredeyse hiç görüşmemesini aklım almıyor, dedi Kitty yorgun bir sesle.

Christine, bir sürahi dolusu vişne likörü ile iki bardak getirmek üzere uzaklaştı. Sonra yeğeninin karşısına oturdu. Bakışları, sanki onun omuzlarını bir battaniyeyle örtmek istercesine sımsıcaktı, teselli ediciydi.

-Kapımın önünde, merdivenlerde üç adam var; sanırım, bunlar senin için burada.

Christine bardakları kırmızı sıvıyla doldurdu.

-Evet, beni adım adım takip ediyorlar. Her saniye, her dakika oradalar. Yalnızca Kostya ile birlikte olduğum zaman bizi rahat bırakıyorlar. Herhalde Kostya yeterince güvenilir geliyor. Fakat ben seni, hepinizi görmek istiyordum. Bu maskeli baloyu değil, Christine. Seni göremiyorum, annem ile Kostya ise hayatı tam bir eğlenceye dönüştürme peşindeler. Andro'nun bilinci artık kapalı, gerisi... evet, gerisi tek kelimeyle dayanılmaz.

Christine masanın üzerinden Kitty'ye doğru eğilerek alnına bir öpücük kondurdu. Kitty'nin içinden masaya uzanıp teyzesinden, o en kötü günlerde yaptığı gibi, güçlerini toplayıp yeni şarkılar yazma arzusuyla ayağa kalkana kadar başını okşamasını rica etmek geldi fakat biraz sonra kapıyı çalarak, istese de istemese de başrolü oynadığı bu maskeli balonun devam etmesi gerektiğini hatırlatacaklardı. O da dışarıya çıkacak, nazik bir şekilde gülümseyecekti. Sonra hastanede yatan asker kaçağını, haini ziyaret etmemesi konusunda onu tekrar uyaracaklardı.

Doğrulup banyoya gitti. Memlekete ayak bastığından beri sık sık resmi ve özel yerlerin tuvaletleriyle banyolarına kaçıyordu. Buralar takip edilmediği tek yer gibi görünüyordu. Kitty şakaklarının bir kerpetenle sıkıldığı hissine kapıldı.

Evin kapısı çalındı. Kitty, Christine'nin kapıyı açtığını duydu. Alania'ydı gelen. Adımlarından tanımıştı onu. Alania bir şey söyledi, Christine onu içeriye buyur etti. Hayır, Kitty henüz çıkamazdı. Suyu akıttı.

-Verdiğim rahatsızlıktan dolayı özür dilerim fakat bekleniyoruz, Yaşi yoldaşı sizden almam gerekiyor.

Alania mahcuptu, bir zamanlar çok güzel olan Christine'nin karşısında kendisini ürkek, çirkin hissediyor, bir an önce buradan gitmek istiyordu. Kostya'nın bu kadına nasıl taptığı aklına geldi. O küçük paket de bu kadın içindi, yaşadığı trajedi için çaresiz bir teselli. Kitty ile karşılaşmasını bu pakete borçluydu, yolunu Christine için uzatmıştı. Hayatı boyunca süren bir uzatma olmuştu bu.

Christine ona kapıyı açmıştı, şimdi korku içinde geriliyordu, bir şey söyleyecekmiş gibi dudakları aralandı, sonra dudaklarını tekrar birleştirip duraksayarak birkaç adım daha geriledi. Eliyle duvarı yokladı, elektrik düğmesini bulup tavan ışığını açtı. Korkmasına neden olan bir şey görmüşçesine Alania'ya baktı.

-Her şey yolunda mı?

Alania başını kaldırıp Christine'ye baktı. Belirsiz bir rahatsızlık hissetse de ona bakmak, yüzünü hafızasına kazımak, zamanın ötesinde bulunan güzelliği aramak istiyordu.

Christine saçlarını siyaha boyamış, başının arkasında ciddi, simetrik bir topuz olarak bağlamıştı. Üstünde dizlerine kadar uzanan siyah bir elbiseyle naylon çoraplar vardı. Yüzünün yarısı, saçlarına tutuşturduğu koyu mavi bir dantelle örtülüydü. Kendisi, intiharcı kocası, sevgilisi hakkında ne kadar çok söylenti çıkmıştı. Namusu için yüzünü kurban etmek, onurunu korumak, ruhunu nefretle doldurmamak çok mu zor olmuştu?

Christine biraz yaklaştı, Alania'ya dokunmak istercesine sağ elini kaldırdı, sonra tekrar indirip öylece kaldı. Alania ona doğru bir adım attı, Christine'nin yıkılacağından korktu fakat Christine kendini korumak ister gibi, kollarını hemen göğsünün üzerinde kavuşturdu.

-Lanet olsun, kimsiniz siz, evimde ne yapıyorsunuz, diye sordu âdeta fısıltı halinde.

-Giorgi Alania, adımı duymuş olmalısınız, yeğeninizin eski bir arkadaşıyım. Kostya ile birlikte Frunze Akademisi'nde eğitim gördüm, Leningrad'da, hatırlıyor musunuz?

Alania mümkün olduğunca sevecen, sakin bir ses tonuyla konuşmaya çalışıyordu.

-Giorgi Alania. Alania, diye tekrarladı Christine adını, çok sıra dışı bir isimmiş, doğru telaffuzu tutturmak istiyormuş gibi. Sonra kafasından bir düşünceyi defetmek istercesine aniden başını iki yana salladı. –Özür dilerim, aptallık ettim. Bir anlığına bana eskiden tanıdığım birisini anımsattınız. Büyük aptallık, zaten mümkün değil, bağışlayın.

Bunun üzerine Christine, Alania'yı oturma odasına buyur etti.

-Kitty banyoda. Birazdan gelir.

Masaya oturdular, hâlâ heyecanlı olduğu görülen Christine likör bardağına uzanıp bir yudumda içtikten sonra Alania'yı tekrar süzmeye, yüzünü incelemeye başladı. Kendi kendisiyle bir diyalog içerisindeymiş gibi, arada bir başını iki yana sallıyordu. Sonra yüksek sesle gülüp elinin içiyle alnına vurdu,

-Yüzümle ilgili bir şey mi var?

-Hayır, hayır. Yalnız, diye duraksadı Christine bir rüyadan uyanırcasına. –Yalnızca... Nasıl söyleyeceğimi bilemiyorum.

-Keyfinizi kaçıran şeyin ne olduğunu söyleyin. Size yardım edebilirsem çok sevinirim.

-Bana gerçekten çok tanıdık geliyorsunuz.

Christine'nin bunu söyleyiş tarzı Alania'nın dikkatini toparlamasına neden oldu.

-Daha önce görüşmüş olmamızı pek mümkün görmüyorum. Sizin yüzünüzü asla unutmazdım, asla.

-Gürcistanlısınız, değil mi? Anne babanız kim, diye sordu Christine yatıştırıcı bir sesle, sonra Alania'nın yüz hatlarını incelemeye devam etti.

Kitty neden gelmiyordu? Alania'nın içinden birdenbire buradan kaçmak geldi, bu garip sohbete devam etmek istemiyordu.

-Evet fakat annemin tüm hayatını geçirdiği köyü kesinlikle tanımazsınız. Buna eminim.

Alania hâlâ sevecen bir sesle konuşma çabasındaydı.

-Ya babanız?

Christine işin peşini bırakmıyordu. Suçlama gibi bir soru. Alania öksürdü, başını eğdi. Yalana mı başvurmalıydı? Bir baba uydurabilir miydi? Belki çalışkan bir kolhoz köylüsü, sabırlı bir öğretmen veya girişken bir jeolog?

-Baba yok.

Dürüst bir cevap verdi. Christine aniden yerinden kalktı, doğrudan ona yaklaştı, önünde durup –hafif tatlı alkollü nefesi hissedilebiliyordu– eğildi, Alania'nın yüzüne dokundu. Alania'nın tüyleri diken diken olmuştu.

-Herkesin bir babası vardır, dedi Christine neredeyse kimsenin duyamayacağı kadar sessizce.

-Onu hiç tanımadım. Annem bununla ilgili ayrıntıları bana açıklamadan öldü. Adını bile bilmiyorum, bu nedenle babam yok.

-Gerçekten kayda değer. Ona o kadar benziyorsunuz ki... Aynı ten. Sesiniz biraz daha kalın fakat aynı renkte.

-Kimden bahsediyorsunuz?

Alania durumu giderek can sıkıcı bulmaya başladı. Birisiyle karıştırıldığını düşünmeye çalışıyordu. Fakat Christine'nin tavırlarındaki bir şey çok tedirgin ediciydi, Alania buna hazır değildi. Kitty gelip onu bu durumdan kurtarmalıydı.

-Güzel kadınlara tutkuluydu. Sarışın, beyaz tenli, mavi veya yeşil göz-

lü, uzun boylu kadınları tercih ederdi. Anneniz sarışın mıydı?

Christine bu özellikleri, sanki dükkânlarda nadiren bulunan bir maldan bahseder gibi saymıştı. Sonra yüzündeki kuşkunun yerini coşkulu bir kesinlik aldı.

-Evet, öyleydi, uzun boyluydu fakat...

-Belki de çok büyük bir yanılgı içindeyim.

Christine sandalyesine geri dönmek istedi fakat o anda Giorgi bir refleks halinde onun elini tutup kalmasını rica etti.

-Kimden bahsediyorsunuz, lütfen söyleyin bana?

Giorgi'nin sesi titriyordu, yardım dilenen gözlerle Christine'ye baktı.

Sonra Christine, Küçük Büyük Adam'ın adını söyledi. Bu ad Giorgi için kendi varlığı bağlamında ne kadar korkunç, ne kadar imkânsız olsa da, aynı anda kökenine ait ebedi bilmecenin anahtarıydı. Hayatını geçmişe doğru izleyince şimdi her şey o kadar uyumlu, o kadar mantıklı görünüyordu ki. Başka bir baba hiçbir zaman söz konusu değilmiş, Küçük Büyük Adam'dan başkası onu yaratamazmış gibiydi.

Giorgi, Christine'nin bileğini bırakmıştı fakat Christine hâlâ ona bakıyordu. Giorgi'nin elleri titriyordu. Bu gaddarlığın son tasdiki henüz eksikti fakat idrak bir zehir gibi bilincine akarak vücudunu felç etmişti.

Elbette Bakü'de olmuştu her şey. Küçük Büyük Adam orada yükseköğrenim görmüş, yaşamış, nefes kesici kariyerine başlamıştı. Küçük ve saf Gulo ona karşı ne yapabilirdi? Gerçekleri birer birer görmeye başladı. Annesi elbette susmak zorundaydı. Yoksa evladını kendi babasından nasıl koruyabilirdi?

Aniden onu felce uğratan bir çıkarsamayla karşı karşıya kaldı: Küçük Büyük Adam günün birinde Giorgi'nin varlığını öğrenmiş olmalıydı. Ülkenin yalnızca en seçkin ailelerine açık olan Denizcilik Akademisi'ne kabulünü elbette onun tavsiyesine borçluydu; sonrasında Japon Denizi'ne tayini, gizli servise alınması, Moskova'ya taşınması! Giorgi Alania'nın alnında ter tanecikleri belirdi. Sandalyeden düşecek gibi oldu. Amurski tersanesiyle savaşın sona ermesinden kısa bir süre önce gerçekleşen yüksek rütbeli ziyaret! Tüm hayatı yenilmez babasının planına göre şekillenmişti.

Evet, bu kadın haklıydı: Herkesin bir babası vardı.

Kontrolünü kaybetti, yanaklarından aşağıya gözyaşları süzülmeye başladı. Christine hiç kıpırdamadı. Ona artık bakmıyordu. Aradığı şeyi bulmuştu. Şimdi sabırlıydı. Bekliyordu. Çok zamanı vardı. Ulaktı. Kara melek.

Güvenlik elemanları da Kostya'nın masasına davet edilmişti. Hepsi birlikte oturuyordu: şaklabanlarla riyakârlar, asalaklarla oportünistler, yandaşlar, uşaklarla amirler, eşlerle sevgililer. Herkes Kitty için organize edilen eğlencedeydi. Yalnızca Alania gelmemişti. Eğlence başlarken özür dileyip gitmişti. Kitty boşuna beklemiş, yeniden gelip her şeyin yolunda olduğunu temin etmek üzere masanın altından dizini onun dizine dokunduracağını ummuştu. Fakat hiçbir şey yolunda değildi. Kitty de bunu en az onun kadar

biliyordu.

Alania'yı yamaçta, karanlığın içerisinde dururken buldu. Korkutucu uçurum sonsuz bir siyahlığın içerisinde kayboluyordu. Cırcırböcekleri birbirlerine sırlarını anlatıyorlardı. Masada oturanların gürültülü neşesi ile uzun kadeh tokuşturma söylemleri, durdukları yamacın kenarına kadar ulaşıyordu.

-Ne oldu? Neden gittiniz?

Kitty, Giorgi'nin gözlerinin kızarıp şiştiğini gördü. Havale geçiriyormuş gibi titriyordu. Kitty, nedenini bilmeden onun önünde dizlerinin üstüne çöktü,

-Giorgi, ne oldu size?

-Olamaz, böyle değil, şimdi değil, diye tekrarlıyordu Giorgi sürekli.

Kitty, Giorgi'nin gözlerinde ilk defa çok büyük bir korku gördü. Şimdi onu tutmak, kanatlarının altına almak, ona bir sığınak vermek sırası Kitty'deydi. Giorgi, Kitty'ye öylesine kuvvetli sarıldı ki, Kitty dengesini korumakta zorlandı. Giorgi'nin elini alıp kendi boynuna götürdü. Ona sokuldu, boynunu okşamasına izin verdi. Onu öptü.

Giorgi, sanki geriye bir tat kalıp kalmadığını incelercesine işaretparmağını dudaklarına değdirdi.

Bazen dudaklar, bazen yalnızca kelimeler, bazen de saklanan fotoğraflar kanat oluyordu.

Andro, Kitty'nin dönüşünden üç gün sonra öldü. Bilinci bir daha açılmamıştı fakat annem, Andro'nun, Kitty'nin son ziyaretinde onun elini tuttuğunu anlattı. Bunun yalnızca ölüm döşeğindeki bir insanın bir refleksi mi yoksa annemin yorumladığı gibi bağışlayıcı bir jest anlamına mı geldiğini bilmiyorum.

ALTINCI KİTAP
DARIA

Bu dünyayı biz icat etmedik,
Bu dünyayı ben icat etmedim.
Dünya, her şeyin yapılabilmesi
ama hiçbir şeyin değiştirilememesi şeklinde yaratıldı.
Pugaçeva

Sovyetler Birliği, Daria ile ikimiz için, yaşlı parti yöneticileri defnedilirken çalınan cenaze müziğiyle yapılan cenaze korteji, her yerin karanfillerle dolup taşması, tüm kanallarda canlı yayımlanan korkunç gösteriler, hiç bitmeyen yaz kampları, izci eşarpları, çay plantasyonları, arıcılık, kolhozlar, Çin'den gelen beyaz çoraplar, duvarlarda asılı avcılık konulu goblenler, *Mişka Kuzeyde* filmi, çikolatalı şekerlemeler, *Lagizes*'teki tarhun limonatası, dedemizin GAZ 13 model arabası, model hamurundan yapılıp üzerinde kurbağalar olan renkli küçük takozlar, *Krya* çocuk şampuanı, dedemizin *Start* tıraş kremi, banyo dolabında durup kullanmamıza izin verilmeyen kedi kafalı pudra, *Hijyen* vücut losyonu, Stasia'nın yaşlılık kokan, baş ağrısına yol açan *Kızıl Moskova* isimli parfümü, gerçekten Çamaşır Sabunu adını taşıyan kokusuz, kahverengi çamaşır sabunuydu.

Moskova'dan gelip refahı simgeleyen kahverengi okul üniformaları ile Tiflis'te daha kaba bir kesim olarak üretilip anne babaları müdür, profesör veya parti komiseri olmayan çocukların giydiği üniformalardı. Kantinlerde, gıda dükkânlarında, kafelerde, otel koridorlarında, malt birası tanklarının önünde oturan beyaz önlüklü şişman kadınlardı. Vietnam merhemi de denilen, iğrenç kokan, bir soğuk algınlığı yaklaşırken sürülmesi gereken *Cao Sao Vang Golden Star Aromatic Balm* macunuydu.

Şehrin normalde gayet derli toplu bir ürün çeşidi sunan gastronomlarının sattığı mavi-beyaz üçgen kefir paketleriyle cam şişelerde süttü. Gizlice yaladığımız leziz kaymaklı sütle iğrenç balık konserveleriydi. Her sosyalist mutfakta asılı olan, sosyalist ev kadınları için sosyalizmin önemli tarihlerinin yanı sıra "Aloe Vera iltihaplara iyi gelir" gibi sosyalizmle pek ilgisi olmasa da, yararlı bilgilerle tavsiyeler içeren günlük takvimdi. Üstlerinde Lenin'in kafası bulunan kırmızı işyeri, emekli ve Komsomol kimlikleri ile "Düşünce adamı" veya "Genç saatçi" gibi isimler taşıyan oyunlar, bu arada özellikle Daria ile ikimizin oynarken sürekli kavga ettiğimiz çok sevilen "Genç kimyager" adlı oyundu. Neredeyse her sosyalist filmin simgesi haline gelen (aynı MGM'nin kükreyen aslanı gibi), ellerinde birer orakla çekiç bulunan kadın ile erkekti.

Çeburaşka ile bizim "Vini Puh" olarak telaffuz ettiğimiz Winnie the

Pooh, sosyalist çizgi film karakterleri, annemizin kışın üzerimize geçirip çişimiz gelince tümüyle çıkarmak zorunda olduğumuz yakıcı kar elbiseleri ile kaşındıran yün çoraplardı. Moskova 1980 Yaz Olimpiyatları'nın maskotu Micha'ydı (bu ayıcık Olimpiyat oyunlarından sonra neredeyse her sosyalist hanede bayrak, tabak ile fincanların üzerinde yaşamaya devam etti).

Sarı Jiguli, siyah Volga ile beyaz Lada'lardı. Kızıl plastik yıldızlar, üzerinde Lenin'in bebek veya çocuk olarak (hangisi olduğu gerçekten belli değildi) resminin bulunduğu göğse yapıştırılabilen çıkartmalardı. Oldukça pahalı *Melodie* plakları ile *Maxim* kasetleriydi. Kahve aromalı, çocukların hiç hoşuna gitmeyen *Gulliver* şekerleriyle sakızlarıydı. Çok iyi niyetli bir değerlendirmeyle pelüş olarak kabul edilebilecek kaba yünden yapılan hayvanlar, tercihen köpeklerle ayıcıklardı (evet, hep ayıcıklar). *Dostluk* isimli erimiş peynir ile içi boş plastikten yapılıp defolu bir Matruşka'ya benzeyen bebek *Vanka Stanka*'ydı. Dörtgen parçalar olarak altın rengi kâğıda sarılı leziz *Leningrad* dondurmasıydı. Kırmızı burunlu Rus Noel Baba'ydı (Cola reklamındaki Noel Baba'nın bira göbeğinden yoksun). Sacdan yapılan ağır çaydanlıklar ile çok rağbet göre 8 mm kameralardı. Üzerinde mutlu sporcular veya haftanın günleri olan renkli donlardı. "Amerikan diplomatlar hakkındaki gerçekler" gibi ucuz başlıklı broşürlerdi. Çoğunlukla çalışmayan gri sokak telefonlarıydı. Ninelerin alışveriş fileleriydi (bunlar herhalde tüm dünyaya yayılmış; nereden çıktıklarını yalnızca Tanrı bilir).

Esmer buğday ile köfteydi. Gül reçeliydi. Hint toz kahvesiydi. Mawin veya Lae'nin kot taklitleriydi. Açık mavi okul çantaları, diş tozu, plastik kalem sapları, Kremlin motifli vazolar, üzerlerinde "Okul defteri" yazan yeşil, ince okul defterleri, üstü M basılı *metro* jetonları, yazları masa tenisi ile badminton, çirkin saç modelleri, Elektronika 302 teyplerdi.

Stasia'nın da içtiği Astra marka sigaralar ile Gürcü sigara Kosmos (Daria ile ikimizin okul tuvaletinde ilk içtiği sigara da Kosmos'tu), hava atmak isteyenler için elektronik saatlerdi. Dükkânlarda, pazarda, okulda, işte abaküs, ince, güzel ve sedef kakmalı kutularda domino oyunuydu.

36,50 rubleye Moskova uçak biletiydi (biz faydalanmıyorduk). Her cumartesi birinci Gürcü devlet kanalında sansürlenip kırpılan yabancı filmlerin gösterildiği İllüzyon programıydı; örneğin Stasia'nın gözlerinin ıslandığı *Roma Tatili*, Kostya'nın kahkahalar attığı *Bazıları Sıcak Sever*, Daria ile ikimizin sevdiği ile Peter O'Toole ile Barbara Hershey'in oynadığı *Stunt Man*. Otobüs sinemaları, yani semtlerde dolaşıp gençleri toplayarak ufak bir meblağ karşılığında aşk filmleri gösteren otobüslerdi. Otobüs sinemalarının en fazla rağbet gören filmlerinin başında elbette altmışlı yılların Anjelik filmleri gelmekteydi. Daria ile hangisinin daha güzel olduğu konusunda sürekli birbirimize düşerdik: *Ele Geçmez Anjelik* mi yoksa *Anjelik Çöl Melikesi* mi? Anjelik filmlerini *Monte Kristo Kontu* ile diğer Bollywood filmleri izliyordu.

"Apollo" ve "Kazbek" gibi sinemalardı. *Ogonjok* dergisi; yabancı artistlerin, çoğu zaman altgeçitlerde veya metro girişlerinde çingenelerden illegal satın alınan fotoğraflarıydı. Her türlü zekâya hakaret niteliğindeki müzikli,

neşeli vatan, aşk ve işçi filmleriydi. Polyester eşofmanlar ile *Glace* denilen; benim çileklisini, Daria'nın ise vanilyalısını tercih ettiği dondurmalı süttü.

Daha sonraları kafe "Franzia", restoran "Budapest", üniversitenin karşısındaki çay eviydi. *Voice of America*'yı gizlice dinlemekti. Üzerinde "maden sodası" yazılı, neredeyse hiçbir zaman çalışmayan buzdolabı benzeri içecek otomatlarıydı. Almanya'dan gelerek çok rağbet gören kesme modelleri nedeniyle karaborsada satılan *Burda* dergileriydi. Troleybüsler, kaba milisler, muhaliflerle hainlerin yazdığı yeraltında basılıp dağıtılan romanlardı.

Rus ile Gürcü klasiklerini okuyorduk, tabii Alexandre Dumas ile Fransız romantikler; Romain Rolland çok seviliyordu, ne de olsa komünizme sempati duymuş, Sovyetler Birliği'ni ziyaret etmişti. Joyce ile Faulkner'ın nereye koyulabileceği konusunda farklı fikirler olmakla birlikte her ikisi de yasak değildi. Varoluşçuları tedarik etmek zordu. Her yer Gorki ve Kriloc masallarıyla doluydu. Tolstoy, Henry James, Thackeray, Twain hakkında bir şey söylemeye gerek yoktu. Lermontov'la Puşkin önemliydi. Elbette Rustaveli'nin yazdığı Gürcü destanı *Kaplan Postlu Kahraman* her şeyin üstündeydi.

Çoğunlukla ölü şairler okunuyordu. Fakat *Literaturnaya Gazetta* sayesinde bazen yaşayanlar hakkında da bir şeyler öğrenebiliyorduk.

Sovyetler Birliği daha sonraları bizim için nadir plak, kitap, videokasetler için para biriktirmekti. Stones, Pink Floyd, Led Zeppelin plakları alıyorduk, sonra bunlara Queen de katıldı. Seksenli yıllarda Kino ile DDT gibi, erkeklerde uzun saçın devlet tarafından onaylanıp onaylanmadığına aldırmayan Rus rock gruplarıydı.

Arka avlularda, çatı aralıklarında, bodrumlarda düzenlenen yıkıcı şiir akşamlarıydı. Bu saygın çevrelere girebilmek için yeterince "anti" olmak gerekiyordu. En temizi, milislerle sorun yaşamaktı. Bu mutfak, çatı aralığı, bodrumlarda, gözlerinin altında halkalar olan, çiçeklerle süslü ince not defterlerine bir şeyler yazıp, enerjilerinin çoğunu dalgın, dünyadan uzak görünmeye harcayan sarışın kızlarla etrafa tükürükler saçarak coşkuyla yıkıcı şiirler okuyan ama buralarda kral olabilmek için şiirlerinin ne kadar yıkıcı olması gerektiğini bilmeyen oğlanlar vardı. Aynı yerlerde dolaşan kırk yaş üstü sakallı adamlar da vardı; bunlara nadiren de olsa, tinsellikten bahseden, Nostradamus'un kehanetlerine inanan, gençliklerinde Kuzey Kafkasya'yı otostop yaparak dolaşmayı başaran, bugün hâlâ Svaneti'ye çadır kurmaya giden kırk yaş üstü kadınlar refakat ediyordu.

Hasır bir sepet içinde, sepete daha önceden yeterince para koyulursa aşağıya kırmızı Marlboro gönderen çingene kadınlardı. "Film Evi"nde düzenlenen özel bir gösterim için bir bilet bulabilmek üzere ihtiyaç duyulan koşullardı.

Benim için Sovyetler Birliği, ablamla paylaştığım çocukluktu.

Büyükbabamızın gücüydü. Daria'nın yığınlardan bir rock starı gibi topladığı sayısız komplimandı. Babasızlıktı. Geceleri Yeşil Ev'de yorganın altında kıkırdamaktı. Stasia'nın samanlıkta verdiği, garip bir nedenle Daria'nın zorunlu tutulmayıp yalnızca benim katıldığım bale dersleriydi. Christine'nin

yüzünü örtmesine gösterdiğimiz ilgi, Elene ile babasının, benimle Daria'nın hiç durmadan tartışmasıydı. Annemin bir buçuk odalı dairesiyle Yeşil Ev arasında mekik dokumamızdı. Kostya'nın Daria'ya olan her şeyi bağışlayıcı, Stasia'nın bana duyduğu somurtkan ama mutlak sevgiydi. Stasia'nın kilerdeki likörlerinin tadına gizlice bakılmasıydı. Ormanda saklanmaktı. Yediğim nanelerin sadık bir refakatçisi olarak duyduğum suçlamalarla aldığım ev hapisleriydi. Çocuk yuvası eğlenceleri için hazırlanan karnaval kostümleriyle okul eğlenceleri için yapılan tavşan kulakları, kurt kuyrukları, Kırmızı Başlıklı Kız önlükleri, Karlsson pervaneleri, cadı pençeleri ile palmiye yaprağı etekleriydi (Robinson Crusoe'nun Cuma'sı için). Okul avlusunda meydana geldiğinde Daria'nın karışmadığı kavgalardı.

Sovyetler Birliği her akşam Haberler programıydı, haberleri sanki ertesi gün dünya batacakmış gibi anlatan kalın gözlüklü televizyon spikeriydi. Sovyetler Birliği yılbaşında evleri süsleyen çam ağacının tepesindeki kızıl yıldızdı. Sovyetler Birliği halkların kardeşliğiyle folklor oyunlarının ülkesiydi, herkes hoş karşılanırdı, "yabancılar"ın dışında. Çünkü onlar kapitalistti (dünyanın diğer tarafı zengin olmak amacıyla yalnızca parayla ilgilendiği için insanlar açlıktan ölüyordu).

Yurtdışı –hangisi olursa olsun– Sodom ile Gomora'ydı. Herkes uyuşturucu kullanıyor, devletler yurttaşlarıyla ilgilenmeyip onların gebermesine izin veriyordu. Orada herkes birbiriyle ilişkiye giriyor, daha sonra kimsenin umursamadığı, devletin kreş yerleri hazırlamadığı çocuklar dünyaya getiriyordu. Yurtdışı, şimdiye kadar hiçbir Sovyet vatandaşının geri dönmediği kötü bir yerdi. Yurtdışı pislik casuslarla insan tüccarları demekti. Orada hâlâ köleler vardı; halkların dostluğu, kardeşlik gibi kelimeler yoktu. Orada yalnızca paranın mutlak, gaddar kanunları veya bilindiği gibi halkın afyonu olan yalana dayalı dinin yaydığı bir barışçıl hayat illüzyonu hâkimdi.

Uyanık olup kapitalizmin pençesinden kurtulmak isteyen ülkelere yardım etmek gerekiyordu. Kapitalizmden kurtulan ülkeler bizim kardeşimiz, dostumuzdu; oralara gitmemizde bir sakınca yoktu. Sovyetler Birliği içerisinde seyahat edebilir (zaten orada yaşıyorduk); Moğolistan'a, Yugoslavya'ya, Arnavutluk'a, Bulgaristan'a, Polonya'ya, Romanya'ya, Alman Demokratik Cumhuriyeti'ne, Çekoslovakya'ya, Macaristan'a, Kuzey Kore'ye, Çin'e, Küba'ya, Gine'ye, Güney Yemen'e, Somali'ye, Kongo'ya, Madagaskar'a, Kamboçya'ya, Laos'a, Etiyopya'ya, Angola'ya, Mozambik'e, Benin'e, Grenada'ya, Nikaragua'ya, Zimbabve'ye gidebilirdik. İlkokula kaydım yaptırıldığında Vietnam'a da gidebiliyorduk. Çok yakında Afganistan'a da gidebilecektik.

Yani yeterince dostumuz vardı, kapitalizmin olduğu ülkelere zaten gitmek istemiyorduk. Ne yapacaktık ki çürümüş, şımarık, çökmeye mahkûm Batı Avrupa'da? Baş belası Amerika'nın lafını bile etmeye değmez. İnsanların salyangoz yediği Fransa'da, mafyadan geçilmeyip insanların beyaz elbiseli yaşlı bir adama taptığı İtalya'da? Haşere ve balta girilmez ormanlarla kaplı Latin Amerika'da (Küba hariç)? Ayakları küçük kalması için kadınlara küçük ayakkabılar giydirilen Japonya'da? Kafanın bile doğru dürüst çekileme-

diği İskandinavya'da? Uyuşturucuların sokakta bulunduğu, zengin olmayan herkesin, onlarla ilgilenen bir devlet baba olmadığı için bunalıma girip pencereden atladığı, her yerin zencilerle, Yahudilerle dolduğu tehlikelerle dolu Amerika'da?

Kapitalist yurtdışında elbette bazı iyi şeyler de vardı; klas müzikle iyi filmler gibi, insanların seks yapmak veya ortak bir eve çıkmak için evlenmek zorunda olmaması gibi, orada giysilerin daha güzel olması gibi. Ayrıca orada herhangi bir vize almak için haftalarca bir Intourist bürosunun önünde kamp kurmak gerekmiyordu, insanlar bir araba için senelerce beklemek zorunda da değildi. Fakat bunun ne anlamı vardı ki? Özgürlük nihayetinde bir tanım meselesiydi. Onlar artık Vietnam'a gidemiyordu, yakında Afganistan'a da gidemeyecekti. Biz gidebiliyorduk.

Daria ile ikimiz için Sovyetler Birliği her şeyden önce aile demekti. Ailemiz ile uzun süre kötü kalpli kapitalistler tarafından Batı'ya kaçırıldığını sandığımız yurtdışında meşhur olan bir hala... Halamız kaçırılmadıysa neden memleketinden kaçmış olsundu ki? Sovyetler Birliği dostlarımız, sokaklarımız, avlularımız, parklarımız, oyunlarımız, geçmişimiz, elbette geleceğimizdi. (Başka bir seçenek var mıydı?)

Sovyetler Birliği, Daria ile ikimiz açısından, dedemizin soyadını taşımamız nedeniyle uzun bir süre tadını çıkardığımız bir ayrıcalıktı.

Kitty gittikten kısa bir süre sonra, Elene, Yabancı Diller Enstitüsü'nde İngiliz Dili ve Edebiyatı bölümünün hazırlık kursuna kaydını yaptırdı, giriş sınavı için hazırlanmaya başladı. Kızının –inşallah– pedagojik bir kariyer lehine karar vermesi nedeniyle sevinçten kendinden geçen Nana tavsiyelerde bulunuyor, Elene'nin yanından ayrılmıyor ve onu cesaretlendiriyordu. İngilizceye kuşkuyla bakmasına rağmen, Kostya da, kızının aklının nihayet başına gelerek kendisiyle ilgili bir şeyler planlamasına sevinmiş görünüyordu. Elene giriş sınavını verip öğrenimine başladı. Yeşil Ev'den her gün Tiflis'e gitmek zahmetli olduğu için, ilkin Sololaki'de bir kız arkadaşının yanına yerleşti. Ancak zamanının çoğunu, diploma tezini başarıyla verdikten sonra, ülke çapında büyük fabrikalar kuran Mühendislik ve Sanayi Planlama Merkezi'nde bir iş bulmuş olan Lana ile geçiriyordu. Elene, büyük bir fedakârlıkla küçük Miro'ya bakan Christine'ye uğramaktan kaçınıyordu.

Büyük çoğunluğu kız, sistemle oldukça uyumlu olan okul arkadaşları sıkıcı geldiği için, Elene kendisine Lana'nın yardımıyla Güzel Sanatlar Akademisi'nde veya Film ve Tiyatro Enstitüsü'nde arkadaşlar aradı. Bunu yaparken kendisine refakatçi olarak eski âdetleriyle ilgi alanlarına, daha doğrusu dünyaya karşı ilgisizliğine sadık kalarak çoğunlukla rock müzik dinleyen, esrar çeken, o yıkıcı şiir akşamlarını ziyaret eden, sürekli tinsellikten bahseden genç erkekler buldu. Gerçi bunlar Mikail, Beka ile arkadaşları gibi kanunlara kafa tutacak kadar cesur değildi fakat Dil ve Edebiyat bölümünün kızlarıyla karşılaştırıldığında âdeta birer Che Guevara sayılırlardı.

Elene, öğreniminin başlangıcında, her ne kadar gizlice tam tersini

yapmalarına karşın, prensipte aileden kaynaklanan ayrıcalıkları reddeden arkadaşlarının tavrına da uygun olarak ailesinden, özellikle de babasından bağımsızlaşmaya çalıştı fakat hiç kimse Elene Yaşi gibi imtiyazlı birini temizlikçi veya bekçi olarak işe almak istemediği için, sonunda yine de babasından para kabul etmek zorunda kaldı.

Elene hafta içinde şehirde kalıyor, hafta sonlarını ise bizimle geçiriyordu. Kostya'nın prensesi Daria, Tiflis'te bir yuvaya gönderilirken; ben, kendimle Stasia'ya emanet edildim. Daria her sabah Kostya'nın şoförü tarafından şehre götürülüp akşamları anneannesi ve dedesiyle birlikte eve getirilirken; benim, birkaç köylü kızla birlikte beyaz çoraplar içerisinde bale dersi almama, acemice hoplayıp zıplamama izin veriliyordu.

Sabahları Kostya ile Nana'nın işe gitmek üzere hazırlanması, kahvaltının büyük bir aceleyle yapılması, Daria'nın giyeceklerinin aranması sırasındaki telaşın, herkesin arabaya binmesinin ardından Stasia ile ikimizin yalnız kalması, bir sürü sırrı içinde saklayan bir sessizlikte son buluyordu. İnsan sessizliğe sabırla kulak kabartınca yazın cırcırböceklerini, sonbaharda güvercinleri, kışın ormanı, ilkbaharda ise kayaların üzerinde dans eden meltemi duyabiliyor, tüm bu sesler uyumlu bir orkestra gibi tatlı melodilerini çalıyorlardı; yalnızca bizim için, Stasia ile benim için.

İlkönce bahçe işine koyuluyorduk. Kirli lastik çizmelerimizin içinde, elimizde bahçe aletleriyle yağmurun, güneşin, rüzgârın altından geçiyor, çiçek, meyve sebzelerle ilgileniyorduk. Arada sırada Stasia'nın çiçeklerle konuştuğunu duyuyordum fakat bu bana hiç garip gelmiyordu, tam tersine güven veren tanıdık, sevecen bir seremoniydi.

Daha sonra bir gün öncesinin yemek artıkları toplanarak metal bir kovaya doldurulup sokak köpeklerine verilmek üzere köyün çeşmesine taşınıyordu. Pireli hayvanların yemek yemesini seyretmek o zamanlar en sevdiğim şeylerden biriydi. Bunun akabinde Stasia televizyonu açarak birlikte Meziyetli Eller programını seyrediyorduk; programda örneğin sirkeye bandırılmış çoraplarla ateşin nasıl düşürüleceği veya ıhlamur çiçeğiyle baş ağrısının nasıl geçirileceği gibi tavsiyeler veriliyordu.

Öğlen yemeğinden sonra Stasia'nın odasında bulunan, bana dünyanın en emin yeri gibi gelen sert sedirin üzerinde öğlen uykumuza yatıyorduk.

Uyandığımda Stasia mutfakta çoktan akşam yemeği hazırlıklarına başlamış oluyordu, onun tavalar tencerelerle çıkardığı gürültüleri duyuyordum. Stasia'nın çok sevdiği baharatların kokuları beni mutfağa çekiyordu. Mutfağa yalınayak koşup ona yardım etmek istiyordum. Stasia yemek yaparken arka planda hep radyo çalıyordu; Stasia yemekleri hazırlarken eski parçaları dinlemeyi çok seviyor, bazı melodilere sağa sola sallanmak suretiyle eşlik ediyordu.

Yemek tencerede pişer veya tavada cızırdarken, terasa çıkıp "Senin görmediğin bir şeyi görüyorum" oynuyorduk; bu oyunda hep kazandığım için Stasia'yı mahsustan yenilmekle suçluyordum. Stasia, çok düşünceli olduğu bazı günler oynamak istemediğinden benden sessizliğe kulak kabartmamı

istiyordu. Bana bir seferinde yalnızca aptal çocukların sessizlikten hiçbir şey alamayacaklarını söylemişti; ben de aptal bir çocuk olmak istemediğim için ciddi bir yüz ifadesiyle onun yanında oturup dünyanın gizemlerini anlıyormuş gibi davranıyordum.

Her salı ve perşembe günü akşamın erken saatlerinde pek de sevmediğim bale dersi başlıyordu. Köylü kızlar samanlığın önünde toplanıyor, Stasia'nın yüzü gülüyordu. Ben de elimden geleni yapmak zorundaydım. Biraz yükseğe koyulan barın arkasına gelişigüzel asılan aynaların karşısında, sanki en büyük hayalim Stasia'nın özel bir hayranlık duyduğu Bolşoy Baş Balerini Maya Plisetskaya gibi olmak istercesine çalışıyordum. Duruşlarımızı düzeltirken, bizimle birlikte germe egzersizlerini yaparken, Stasia'nın gözleri parlıyor, bize öğrettiği küçük koreografilerin eşliğinde çalan müziği büyük bir huşu içinde dinliyordu. Özel bir çaba gösterdiğim günler, bale dersinden sonra ayıklanmış nar, şekerli incir, küçük parçalara kesilmiş hurmayla ödüllendiriliyordum. Fakat benim için en büyük ödül, Stasia'nın hikâyeleriydi. Gösterdiğim performansın verdiği mutlulukla bana eski zamanlardan hikâyeler anlatmaya başlıyor, genelde pek konuşkan olmamasına karşın âdeta ikinci bir Şehrazad'a dönüşüyor, beni rengârenk ışıldayan gizli bir dünyaya götürüyor, metaforlar, dramatik doruklar ile gerilimli deyimlerle süslediği hikâyelerinde geçmişi şimdi olarak yeniden yaratıyordu.

Gözlerimin önüne, doğduğu evi inşa ediyor, evi tümüyle sarıp insanları çeken çikolata kokusuyla babasını tasvir ediyor, dizginlenmesi mümkün olmayan Gabardin atlarıyla bozkırı anlatıyor, mağara manastırının gizli geçitlerini canlandırıyordu. En küçük kız kardeşinin (Stasia küçük Christine'den hep yumuşak bir ses tonuyla, sevgiyle, gözleri parlayarak bahsediyordu) elbiselerinin malzemesini bile duyumsayabiliyor, Simon'un üniformasına dokunabiliyor, üvey annesinin mücevherlerinin parıltılarını görebiliyordum.

Stasia Paris'teki Rus Bale'sini, Anna Pavlova'nın zarafetini, Petersburg katedrallerinin altın kubbelerini, Yaz Sarayı'nı, Thekla'nın erzak kilerini anlatıyor, Sopio'nun yazıp kendinin ezbere bildiği şiirlerini okuyor, Sopio'nun oğlunun sarı buklelerini tasvir ediyordu.

Cümleleri benim için, başka bir dünyaya geçiş yaptığım sihirli formüller gibiydi; çok uzaklarda, çok gerilerde bulunan, yalnızca Stasia'nın bir anahtara sahip olduğu tanımadığım bir dünyaya.

Stasia'nın bana bir şey anlatmayı reddettiği günlerden ne kadar nefret ediyordum. Dans becerilerimden memnun olmadığı günlerin cezası ne kadar ağır, bir hikâyeyi hak etmediğime karar verdiği günlerin çaresizliği ne kadar derin oluyordu. Gözlerimin önünde o lanet olası zamanları tekrar canlandırması karşılığında, arzu ettiği her türlü bale figürünü ayaklarım kanayıncaya kadar yüzlerce kez yapmaya razı olurdum. Hikâyelerini seviyordum ama tüm bu bale figürlerine yabancıydım. Stasia bir hikâye anlatmaya başlayınca fantezim de işlemeye başlıyor ama aynısı Çaykovski'nin müziği duyulunca gerçekleşmiyordu. Onu dinlemek, bu diğer dünyayı kafamda tamamlamak istiyordum; bu dünyaya kendimi iyice kaptırmıştım, yalnızca

onun hakkında hikâyeler duymak için dans ediyordum.

Şanslıysam, Stasia diğerleri şehirden gelene kadar anlatmaya devam ederse, akşam boyunca başka bir şey düşünemeyip Nana'nın, Daria ile ikimize yatmadan önce okuduğu masalı bile dinlemek istemiyordum. Stasia'nın anılarıyla o denli dolu oluyordum ki, içimde başka bir şey için yer kalmıyordu. Stasia'nın hikâyeleri beni esir alıyor, ruhumu dolduruyordu. Tam olarak ne yapmak istediğimi anlamadan onları yazmayı, kendi kelimelerime dökmeyi hayal ediyor, kendi hikâyelerime dönüştürmeyi istiyordum.

Yeşil Ev'de, sorular sormaya başlamadan, içimde öfkeyle keder biriktiremeden, bana ailenin öyküsü olarak sunulan güzel pazılı çözmeden, önümde kapatılan perdelerin arkasına göz gezdirmeden önce geçirdiğim tüm çocukluğum, Stasia'nın anlattığı anılardan oluşan bu hikâyelerden ibaretti. Yani benim hayatım tam 1900 yılında, Stasia'nın en soğuk kışlardan birinde dünyaya geldiğinde başladı. O yıl ben de doğdum, Brilka, aynı senin gibi. Çocukluğum 1973'te değil, çok daha erken başladı, çok daha derinlere iniyor. Çocukluğum, yani Stasia'nın sevgisinden emin bir halde, başka bir şeye ihtiyaç duymayacağımı düşündüğüm için kendimi özgür, mutlu hissettiğim yıllar bu hikâyelerden oluşuyor. Onların başladığı yıl ben de başlıyorum. Tüm bu yerler, şehirler, evlerle insanlar çocukluğumun bir parçası. Devrim ile savaş, ölüler ile yaşayanlar. Tüm bu kişiler, hayatlarla mekânlar beynime öylesine kazınıp gerçek oldu ki, bu insanlarla, olaylarla yaşamaya başladım. Zamanın içinde gezinmek, içinden geçmek, içine dalmak için henüz Stasia'ya ihtiyacım vardı fakat yakında onları kendi başıma, yeniden anlatıp tamamlayabileceğimi umuyordum.

Nana için Daria ile ben, terbiye edilip eğitilmesi, neyin iyi neyin kötü olduğu açık seçik gösterilmesi gereken çocuklardık. Elene için ise hep, kendi ihtiyaçlarıyla eğlenceleri dışında hiçbir şey tanımayan, tatlı seven, hayvanat bahçesine götürülmek isteyen, pazar günleri sirke veya kukla oyununa götürülmesi gereken, yere düşünce veya elini yakınca ağlayan bebekler olarak kaldık.

Kostya için Daria bir melek, ben ise bir piçtim. Daria'nın yaptığı her şey büyüleyici, heyecan verici, nefes kesiciydi. Yere düşer, burnundan sümük akar veya altına yaparsa bunu sevimli veya en azından yürekler acısı buluyordu.

Kostya'nın, prensesi için kurduğu bu küçük cennette ben hep bir yabancı madde olarak kaldım. Kostya benden uzak duruyor, benimle evde yalnız kalıp onu benden koruyabilecek olan Nana, Stasia veya Elene yakınlarda değilse huzursuzluk hissediyordu.

Daria'ya bir hediye alınca elbette bana da bir hediye alıyor, Daria'nın yanağına bir öpücük kondurunca beni de öpüyor, Daria ile gezmeye veya lunaparka gidecek olursa başka bir seçenek olmadığından dolayı beni de götürüyordu. Bazı şeyle telaffuz edilmiyor, kelimelere dökülmüyordu. Da-

ria, Kostya'nın, bana karşı kaldırdığı koruma kalkanıydı. Daria'nın istediği şeyleri istemeyi, söylediği şeyleri söylemeyi, onayladığı şeyleri onaylamayı, reddettiği şeyleri reddetmeyi öğrenmek zorundaydım.

Yetişkinler ile Daria'nın, Yeşil Ev'i tekrar canlandırdığı saatler olan akşamlar, çocukluğumun en çok nefret ettiğim zamanıydı. Her şey Kostya ile Daria'nın etrafında dönüyordu. Onlar bizim galaksimizin güneşleriydi. Biz ölmekte olan yıldızlar ise, evrende sönüp kendi kendimizi yok etmeden önce her akşam son bir kez parlıyor, ertesi sabah herkes evden çıkınca yeniden doğuyorduk.

Daria zamanının çoğunu zaten Kostya ile geçirdiği için hafta sonlarında Elene'nin bana ait olacağını sanıyor fakat Daria kaçınılmaz olarak suçiçeğine veya gribe yakalanıyor, düşüp dizini yaralıyor veya yalnızca huysuzluk yapıp Elene'nin dizinin dibinden ayrılmıyor, ben ise öfkeyle, hayal kırıklığıyla Stasia'nın kucağına atlayıp annem Daria'nın kollarından kurtulup bana gelinceye, bir sürü saçma sapan şey anlatarak beni iki dakikada güldürünceye kadar ağlıyordum.

Garipti ki, Daria'nın bu hakla ayrıcalıklara sahip olmasını aslında ben de kabul ediyordum. Bu bana bir doğa kanunu, tabii bir durum gibi geliyordu. Fakat öfkemin üstün geldiği, kontrol edilemez, irrasyonel bir hissin beni esir aldığı da oluyordu; o zaman Daria'nın üstüne gidip diz atıyor veya onu yere deviriyor, karnını çimdikliyor veya kurşunkalemimi kıçına batırıyordum, bu da bana garip bir zevk veriyordu. Daha sonraları okul yaşına gelince, bu zevkten daha güzel olan tek şey, büyükbabamızı tabi tuttuğum aşırı sinir zorlamalarıydı. Dünyada onun kontrolünü sarsmaktan, kararlı yüz ifadesinin öfke dolu bir surata dönüşmesini görmekten, sesinin titremesine neden olmaktan daha çok sevdiğim bir şey yoktu. En kötü durumda Stasia'ya kaçabileceğimi, Stasia'nın başını iki yana sallayıp bana şefkatle baktıktan sonra, "Eee, bu sefer ne yaptın bakalım," diye soracağını biliyordum.

Elene bizi kendine özgü kaotik, dengesiz tarzında seviyordu. İki kızının babasız büyümesini görmek zoruna gidiyor, her ne kadar her şeyi tek eliyle kolayca halledebilen bir kadın olmak istese de, öğrenimini sürdürürken, kendine duyduğu büyük nefreti kimseye belli etmeden yutmakta zorluk çekiyordu. Onun bu dağınıklığı bizim davranışlarımıza da yansımaktaydı. Bazen geceleri anne özlemiyle yüzümüzü yastığımıza gömerek ağlıyor bazen de onu hiç görmek istemiyor, Elene cuma akşamı Yeşil Ev'e gelince ona uzak durup ürkek, mesafeli bir tavır takınıyorduk.

Elene'nin otoritesi Kostya tarafından sürekli sorgulanıyor, eğitim metotları alaycı bir gülümsemeyle karşılanıyor, istekleri büyük ölçüde göz ardı ediliyordu, öyle ki, sonunda günün birinde biz de –elbette istemdışı– Kostya'dan yana taraf olarak büyükbabamız yakınlarda bulunduğu sürece Elene'nin sözlerini dinlememeye başladık.

En çok Elene'nin kovalanan bir hayvan gibi evin içinde huzursuzca dolaştığı, çatı aralığına çıktığı zamanlar hüzün duyar, izini takip eder, gizlendi-

ği yerleri bulur, elinde bir lamba, bir battaniye, bir bardak şarap veya likörle bir kitap, bizi kabul etmediği bir dünyaya geri çekilmesini seyrederdim.

O günlerin benim için tek tesellisi, Elene'nin Daria'ya da, aynı bana davrandığı gibi kayıtsız davranmasıydı. Daria ile beni, annemizin ilgisini çekebilmek için verdiğimiz mücadelede birleştiren bir eşitlikti bu. Deyim yerindeyse çabalarımızın eşdeğerliliği. Çünkü ne ağlama seansları ne de suçiçeği Elene'yi kazanmak için Daria'nın işine yarıyor, Elene böylesi günlerde benim için olduğu kadar Daria için de ulaşılmaz oluyordu.

İktidar, tüfeğin namlusunun içinden çıkar.
Mao

Baba oğul, kısa sürede arka arkaya iki cenaze, Christine'nin hayatından tamamıyla yok olması, kız kardeşinin sürpriz ziyareti, bununla bağlantılı telaş, Kostya'yı, tahmin ettiğinden daha fazla yormuştu.

Yüksek yaşlarına karşın, biraz romatizmayla düşük tansiyonun (Stasia), artrit, varis, eklem ağrılarının (Christine) haricinde çok iyi bir sağlığa sahip olan annesiyle teyzesinden farklı olarak, Kostya, ellili yaşlarının ortalarında yaşını pekâlâ hissetmeye başlamıştı. Bunun nedeni belki de sağlım durumuna annesinden veya teyzesinden daha fazla kafa yormasıydı. Kadın refakatçilerinden bazılarının artık onun için söz konusu olamayacağını kendine itiraf etmek zor geliyordu. Fakat bu günlerde onu en çok tedirgin eden şey, Alania'nın geri çağrılması haberi oldu.

Eski arkadaşı onu arayıp yirmi yıl dış görevin ardından merkeze çağrıldığını, Moskova'ya geri döneceğini bildirmişti. Alania'nın telefonda yaratmaya çalıştığı endişesiz havaya rağmen, büyükbabamın dikkatinden Alania'nın sesinden hissedilen gerginlikle korku kaçmadı. Bir şeyler ters gitmişti. Acaba Kitty ile mi ilgiliydi? Gizli kalması gereken bir şey açığa mı çıkmıştı? Telefonda bu soruları elbette soramazdı fakat arkadaşını şimdi yalnız bırakıp kaderine terk edemeyeceğini hissediyordu. Tayini gerçekleşir gerçekleşmez Moskova'ya geleceğine söz verdi.

Kökeniyle ilgili gerçek Giorgi Alania'yı iyileştirmemiş, hayatı boyunca umduğu şey gerçekleşmemişti. Felç olma durumu devam ediyordu. Bunun hakkında kimseyle konuşamazdı, Kitty ile konuşması ise hiç mümkün değildi. Kendine, ona gerçekleri anlatmayı yasakladı.

Londra'ya döndükten sonra içine kapandı; Kitty ile haberleşmiyor, onu ziyaret etmiyordu. Etrafına çelikten bir koza ördü. Kitty'nin ona yardım etme, dertlerini paylaşma girişimleri sonuçsuz kaldı. Kitty kendini aldatılmış, yararsız, reddedilmiş hissediyordu. Giorgi, kendini geriye çekmesinin nedenini, son aylarda ortaya koyduğu dikkatsizliğe bağlayarak Kitty'yi kendi iş arkadaşlarına karşı uyardı, ikisi arasında yaşanan, giderek açığa çıkan arkadaşlığa ani bir son verebilirlerdi, durum riskli olmasına karşın aptalca ve saf davranmıştı.

-Fakat Tiflis'e birlikte gittik, bu vesileyle resmi olarak tanıştık; neden senin adamlarından saklanıp görüşmememiz gerekiyor ki?

Kitty onu anlayamıyordu.

-Batılı bir şarkıcıyla bağlantı kurmaya hakkım yok. Bu iki hafta içinde

birbirimize yakınlaşmış olmamız durumu değiştirmiyor. Benim neden buraya gönderildiğimi unutmayın.

Giorgi, Kitty'nin umutlarını yerle bir etti; Kitty, Giorgi hayatına girdiğinden beri kendisini ilk kez yarı yolda bırakılmış hissediyor, Giorgi'nin ona uzak durmasını, bu beklenmedik dönüşün nedenini anlamıyordu. Tam da onunla ilgili duygularının olağanüstü, karışık bir şekil almaya başladığı şu günlerde yalnız bırakılmak Kitty'yi âdeta çileden çıkarmıştı.

Kitty, Giorgi'nin kendi kendisinden utanmasını, kendi mirasıyla kanından korkmasını, kendini ona layık görmemesini, her şeyi göze alarak tüm o insanları hile, tehdit, hatta bazen zorla geri göndermiş olduğunu anlamıyordu. Tüm bunlar doğru değilse ne olacaktı? Kütüphanede büyüteçle incelediği yüzlerce fotoğrafın, eski gazetelerdeki resimlerde gözüne sapsız bir gözlük tutuşturmuş olan, dünyaya korku salan o kel, kısa boylu adamın kendisiyle hiçbir ilgisi yoksa, Ramas İosebidse'nin kederli dulu yalnızca korkunç bir yanılgıya düşmüşse ne olacaktı?

Kitty tek bir el hareketiyle kesilecek ipek bir ipti. Hayal olarak kaldığı sürece hayalini görmenin anlamlı olduğu tek kadındı. Kırıklarını toplamanın zahmete değeceği tek aydınlık, tek kırılgan kadın... Kitty kendi geleceğini ununkiyle birleştirmek isterse ne yapabilirdi? Onun bir geleceği yoktu ki. Kitty'nin yaşadığı yerde bir geleceği yoktu; olsaydı bile, Kitty tarafından hor görülmeyi, reddedilmeyi, hatta aşağılanmayı göze alabilir miydi?

Kendi gölgesinden hiçbir zaman çıkmamalı, onun hayatına bu kadar yaklaşmamalı, ortak planlar yapmamalı, onunla birlikte geçmişe seyahate çıkmamalıydı.

Giorgi ilkönce bir buluşmaya gitmedi, sonra telefon etmemeye başladı. Kitty bir şeyin yittiğini, geri dönülemez bir şey olduğunu, bunu durdurmasının mümkün olmadığını anladı. Bekledi, bekledi... Boşuna. Sonra Amy'yi aradı.

-Nihayet! Artık hiç aramayacağını sanıyordum. Memleketinde evlenip Kafkasya'da koyun çobanlığı yapmaya başladığını düşünüyordum, diye seslendi Amy; hakarete uğramış bir tavırla ahizenin içine sigara dumanını üfledi.

-On iki yeni şarkım var. İstersen gelecek haftadan itibaren stüdyoya girebiliriz. Ben hazırım. Fakat Londra'dan uzaklaşmak istiyorum. Mümkün olduğunca uzaklara.

-Çok şükür! Her şeyi ayarlayıp seni pazartesi günü arıyorum.

Amy derhal somut menajerlik tonuna geri dönüp telefonu kapattı.

Alania'nın geri dönüş dilekçesini yazdığı gün, Kitty stüdyoya girerek yeni albümünün *Home* isimli ilk şarkısını kaydetti.

İkimizin birlikte arabayla Yunanistan'ı geçerken, albümün de adını taşıyan bu şarkı hakkında konuştuğumuzu, senin bu şarkıda bir yerin veya ülkenin değil, bir durumun anlatıldığını söylediğini çok iyi hatırlıyorum, Brilka. Bunun çocukluk üzerine bir şarkı olduğunu belirttin, bana insanın

çocukluğunu nerede muhafaza ettiğini sordun; ben de sana insanların, çocukluğunu kaburgalarının arasında, benlerinde, saçlarında, kalbinin üstünde, kulaklarında, gülüşlerinde gizlediğini söyledim.

Home 1976 yılında, *Replacement*'tan beş yıl sonra çıktı; o yıl Vietnam'ın tümü sosyalist bir cumhuriyet olmuş, Saygon varlığını yitirip Ho-Chi-Minh şehri yaşamaya başlamış, Mao Zedung ölmüş, Çin'de sanki dünya büyük diktatörün ölümüne hınzırca seviniyormuşçasına korkunç bir zelzele meydana gelmiş, Honecker Demokratik Alman Cumhuriyeti devlet başkanlığına seçilmiş, Federal Almanya'da kürtaj serbest bırakılmış, Ulrike Meinhof hücresinde asılı bir vaziyette bulunmuş, Los Angeles'ta Fritz Lang, Wallingford'da ise Agatha Christie hayatını kaybetmiş, Soweto'da Apartheid'a karşı bir ayaklanma başlamış, Hotel California büyük bir hit olmuş, Fred Lieblich üçüncü ve son uyuşturucu tedavisini görmüştü.

-Benimle gelin, diye fısıldadı Elene.

Gözlerimi ovuşturdum. Ay ışığında onun yalnızca siluetini gördüm. Daria, üzerinde salıncaklı atlar bulunan beyaz pijamasıyla yatağının üstünde oturuyordu.

-Haydi, Niza, uyan. Önemli bir şey yapacağız.

Elene içmişti, Daria da ben de içki kokusunu almıştık; kendimizi annemizin şapşal, şakacı, öngörülmesi zor ruh haline göre ayarlamak zorundaydık.

Cumartesi gününün gece yarısıydı. Elene her zamanki gibi bir gün önce Yeşil Ev'e gelmemiş, yokluğu Kostya'nın yorucu bir öfke krizine yol açmıştı. Başarısız kızıyla kendi zavallı annesine saatlerce söylendi. Karısından Elene'yi Yeşil Ev'e çocuklarının yanına taşınmaya zorlamasını istedi. Elene zahmet olmazsa herkes, yani kendisi, Nana ile Daria gibi her sabah arabayla şehre insindi. Aksi takdirde ona yaptığı maddi yardımı kesecekti. Kostya ayrıca Nana'dan bunu Elene'ye hemen şimdi söylemesini istedi. Bunun üzerine Nana, kızını sormak üzere, Elene'nin kız arkadaşını aramak zorunda kaldı. Arkadaşı, Elene'nin haftalardan beri onun evinde kalmadığını, yeni bir erkek arkadaşı olduğunu, muhtemelen onunla birlikte yaşadığını söyledi. Şimdi ise Elene, bir hırsız gibi eve süzülmüştü, annesiyle babasının iki günden beri aralıksız onu aramasının ardından uyku sarhoşu çocuklarını kaçırmak istiyordu. Giysilerimizi kumaştan bir çantaya gelişigüzel doldururken bizi sessiz olmamız için uyardı. Ben ayağa fırlayıp Elene'nin bana bir kazak giydirebilmesi için kollarımı havaya kaldırdım. Daria mızmızlandı, yataktan çıkmak istemiyor, yaşayacağımız maceraya hiç sevinmiyordu.

-Oyunbozanlık yapma, diye uyardı Elene büyük kızını, zorla giydirdi.

Hemen arkasından uyuyan evden dışarıya süzülüp bekleyen arabanın yanına gittik. Direksiyonda bir adam oturuyordu. Arka koltuğa oturtulduğumuzda adam gaza bastı.

-Bu, arkadaşım Aleko. Nihayet tanışacaksınız. –Öne oturan Elene bize doğru döndü. –Aleko'nun ne yaptığını biliyor musunuz? Harika şeyler ya-

zıyor. Öykü, şiir, masallar; size başınızı döndürecek şeyler anlatabilir. Sizin gibi pamuk şeker seviyor. Hemen yarın Muştaidi Parkı'na gidip istediğimiz kadar pamuk şeker yemeyi önerdi, ne diyorsunuz buna?

-Ben pamuk şeker sevmiyorum, Niza seviyor, dedem pamuk şekerin dişleri acıttığını söylüyor. Ben dondurma seviyorum, diye araya girdi Daria.

Fakat annem mutlu bir dörtlü oluşturacağımıza kesinlikle inanmış gibi görünüyordu, neşesini bozmadı. Adam da aynadan bize gülümsüyordu. Boyu çok uzun gibiydi, kafası neredeyse arabanın çatısına değiyordu. O günkü görüşüme göre, Elene'nin "erkek arkadaşı" değil, babası olabilirdi; gözlerinin altındaki derin halkalarla Elene'den çok daha yaşlı gibiydi, ayrıca bir sakalı da vardı.

Gideceğimiz yere varınca, annem, Daria'yı; uzun boylu, sakallı adam ise beni kucağına alıp kirli bir evin merdivenlerinden yukarı taşıdı. Gökyüzü aydınlanmaya başlamıştı, biraz üşüdüm. Elene anahtarla bir kapıyı açtı, dar bir koridora girdik. Koridor, duvar kâğıdı olmayan bir odaya çıkıyordu. Duvarlarda posterler asılıydı; odada iki pofuduk koltuk, masa olarak kullanılan küçük bir servis arabası, üstlerinde tozlu plak yığınlarının durduğu iki devasa kolon vardı. Odadan camlı bir kapıyla daha küçük bir odaya, muhtemelen yatak odasına geçiliyordu fakat kapının cam kısmı gazete kâğıdıyla kapatılmıştı. Küçük odada yerde bir şilte duruyordu, her taraf sandalyelerle komodinlerin üzerine atılmış elbiselerle doluydu, odada bir elbise dolabı yoktu. Şiltenin üzerinde bir kulağı olmayan büyük bir pelüş ayı oturuyordu. Elene parmağıyla erkek arkadaşının hoş geldin jestini gösterdi.

Annem bizi soyup şilteye yatırdı. Daha önce Daria ile birlikte hiç aynı yatakta uyumamıştım. Neyse ki, Daria huzursuzluk çıkarmak için çok yorgundu.

Fakat ertesi sabah hemen başladı,

-Bu gerçek bir yatak değil. Acıktım. Annem nerede?

Daria mızmızlanmaya başladı. Odadan sessizce çıkıp Elene'yi aramaya başladım.

Pofuduk koltukların arasında daracık bir katlanır yatak kurulmuştu, orada birbirlerine sarılmış vaziyette uyuyorlardı. Her şey çok huzurlu görünüyordu. Yatağın yanında yarı boş bir votka şişesiyle ağzına kadar dolu bir küllük duruyordu. Uyuyan çifte yaklaşıp annemin çıplak omzuna yavaşça dokundum. Mart ayındaydık, ilkbahar bu sene henüz etkisini göstermeye başlamamıştı, dolayısıyla evin içi buz gibi soğuktu. Elene hemen uyanarak telaş içinde yatağın kenarına oturdu,

-Niza, tatlım, ne zaman uyandın?

-Daro acıktı, dedim kararlı bir sesle.

Daha sonra gerçekten de Muştaidi Parkı'na gittik, bütün dönme dolaplara binip midemiz bulanana kadar pamuk şeker yedik. (Henüz dondurma mevsimi açılmadığı için Daria da pamuk şeker yedi.)

Annemin yeni erkek arkadaşı Aleko arkamızdan ağır ağır geliyor, arada

sırada omzumuza dokunup bize ürkekçe gülümsüyordu. Elene çok neşeliydi. Bu güzel aile görüntüsü onu mutlu ediyordu.

Sonra Aleko bize yemek yaptı, tabaklara ne koyulacağına biz karar verdik. Daria bile başlangıçtaki ürkekliğini kaybetti, at çiftliği hakkında bir şeyler söyleyip ata binmesiyle övündü. Bu yorucu günün ardından bitkin, karnımız şiş bir vaziyette koyun koyuna uyuduk. Daria burada yatmak zorunda kalmamızdan dolayı öfkelenmedi.

Bunu izleyen günler de böyle geçti. Ne zaman istersek o zaman kalkıyorduk. Aleko bize krep yapıyordu. İstediğimiz kadar televizyon seyrediyor, ne istersek onu yiyor, tembellik yapıyor, istediğimiz kadar gürültü çıkarıyorduk. Daria'nın eve, büyükbabamıza ne zaman döneceğimizi sorması dördüncü günü buldu. Elene ona anneyle çocukların ayrı yaşamasının normal olmadığını, bizi çok özlediğini, bizimle bir arada yaşamak istediğini, burada Aloko ile birlikte keyfimize bakabileceğimizi açıklamaya başladı. Ancak bu tasavvur Daria'yı tatmin etmedi,

-Büyükbabam neden bizimle birlikte değil? Buraya gelmesi için onu arayabilirsin, diye ısrar etti.

-Fakat Dariko, tatlım, burada yeteri kadar yerimiz yok, yapamayız. Annenin yanında mutlu değil misin? Anneni hiç özlemedin mi?

Elene kontrolünü kaybetmemeye çalıştı.

-Evet, tabii fakat burada gerçek bir yatak bile yok.

Daria aşağılayıcı bir tavırla nefesini burnundan verdi, Elene'nin hayal kırıklığından kıpkırmızı olduğunu gördüm. Daria'nın sevgisi için verilen mücadeleyi babası çoktan kazanmıştı. Elene'nin omuzları çöküp iyice küçüldü.

-Eve gitmek istiyorum.

Şimdi Daria yüksek, kararlı bir sesle bağırıyor, farklı renkteki gözleriyle annesine bakıyordu.

-Senin evin burası.

Elene'nin sesi sertleşmişti. Tam dışarıya çıkıp bizi dertlerimizle baş başa bırakacaktı ki, Daria tüm gücüyle bağırdı,

-Büyükbabama gitmek istiyorum! Büyükbabamı istiyorum!

Daria avaz avaz bağırıyor, susmak bilmiyordu. Sakallı, hep biraz hakarete uğramış gibi görünen Aleko odaya girip Daria ile Elene arasına girinceye kadar bunu sürdürdü.

-Daria, yeter artık, diye uyardı Elene; o anda annemin tekrar kafeste tutulan bir hayvan gibi geceleri huzursuzca ileri geri yürüyen, bakışlarıyla insanı delip geçen, İngilizce şarkıları seven, zorla sevgi dilendiği bir öğleden sonrayı unutamayan bir kadına dönüştüğünü gördüm.

Daria hakkını talep ediyor, durmuyor, vazgeçmiyor, bu batakhaneyi, bu yabancı, hırpani adamı, bu geleceği olmayan kaotik hayatı değil, güvenliği, refahı, ayrıcalıklarını istiyordu. Bunun üzerine annem elini kaldırıp büyük kızının yüzüne yakıcı, geride kırmızı kabarcıklar bırakan bir tokat yapıştırdı.

Gürcistan'ın tepelerinde gecenin karanlığı yatıyor...
Puşkin

-Sen tamamen aklını mı kaçırdın?

Lana heyecan içerisindeydi, gözlüğünü çıkarmıştı, eteğinin ucuyla camları temizliyor, bunu yaparken de karşısındakini daha iyi görebilmek için gözlerini kırpıştırıyordu. Annem gaz ocağının başında durmuş bizim için bir çorba pişiriyordu. Daria uyuyordu, ben ise bir köşede oturmuş ceviz ayıklıyordum.

-Dün Nana, Christine'ye gitmiş. Christine gerçekten hiçbir şey bilmiyor; Nana, Christine'nin seni koruduğunu sanıyor. Nana çocuklar için endişeleniyor. Bu kadar saf olamazsın herhalde. Çocukları yataklarından nasıl kaçırabilirsin?

-Onlara bir şey söyledin mi, diye sordu annem, tencereyi sakin bir tavırla karıştırmaya devam ederken.

-Onlara seni bulup annenle babanın yanına geri götüreceğimi söyledim. Baban enstitünün önünde nöbet tutmaya başladı bile.

-Onlara haber vereceğim.

-Fakat Elene, etrafına bir bak. Bu evde! Tanrım, doğru dürüst mobilyalarınız bile yok.

-Herkesin şu mobilya saplantısı nedir anlamıyorum. Sanki hayatın en büyük anlamı mümkün olduğunca çok sayıda mobilya sahibi olmakmış gibi.

-Ben sana yalnızca bir iyilik yapmak istiyorum, tamam mı? Çocukların iki haftadır burada. Bu arada enstitüye hiç uğramadın. Ayrıca baban yaşında bir tipi tavladın...

-Aleko bir *tip* değil, otuz yedi yaşında, Tanrım!

-Dürüst olmam gerekirse yaptıklarını aptallık olarak görüyorum. Ayrıca bencillik. Okumaya başladın, başka annelerin hayal bile edemeyeceği bir şekilde destekleniyorsun. Pekâlâ sen ne yapıyorsun? Çocuklarını bir pislik yuvasında yaşamaya mecbur bırakıyor, onlara sebze çorbası pişiriyor, mutlu bir aile görüntüsü vermeye çalışıyorsun. Kıçını kaldırıp meseleyi babanla konuş. Kostya Yaşi'nin büyük bir dostu olmadığımı belki fark etmişsindir fakat senin yerinde olsam...

-Ben de benim arkadaşım olduğunu sanıyordum, diye araya girdi Elene hakarete uğramış bir sesle.

-Şu anda sergilediğin aptallık için arkadaşların alkış mı tutacağını sanıyorsun? Ne bekliyordun ki? Babanın seni arayıp yeni evliliğini kutlamasını mı?

-Neden bu kadar kin dolusun? En azından senin beni anlayacağını sanıyordum. Pazartesi gününden itibaren yine derslere gideceğim. Bu zamana kızlar için ihtiyacım vardı. Buraya alışmaları lazım. Bu arada gelecek ay Aleko'yla nikâh dairesine gideceğiz. Ondan sonra babam hiçbir şey yapamaz.

-Delirdin mi sen? Babanın neler yapabileceğini unuttun mu? Aslında onu yeterince tanıyor olman lazım. Lütfen beynini yine çalıştırmaya başla.

Lana gözlüğünü yine takıp gözlerini kırpıştırmaya son verdi.

-Uzun zamandan beri ilk defa yine mutluyum, Aleko ile ikimiz başaracağız, bu sefer başaracağım. Ayrıca bu çocukların annesi benim, lanet olsun.

-Çocuklarına bakması mümkün gözükmeyen, bir yazar bozuntusunu tavlayan, hayatının geri kalanını bu harap evde geçirmek isteyen bir anne...

-Aleko'yu hiç tanımıyorsun bile. Onu aşağılamaktan vazgeç!

Elene sesini yükseltti.

-Özür dilerim fakat erkek seçimin şimdiye değin çok da isabetli değildi. Sana eve gitmeni, özellikle de çocukları geri götürmeni tavsiye ediyorum. Seni sonsuza dek koruyamam.

Üç gün sonra Yeşil Ev'de kavga vardı. Sert sözler havada uçuştu, bir kapının camları kırıldı. Aleko, unutulmuş bir çam ağacı gibi köşede duruyordu. Kostya öfkeden kudurmuştu. Elene bağırıyor, biz çocuklar ağlıyorduk. Nana ile Stasia, imkânsız olmasına rağmen herkesi yatıştırmaya çalışıyordu.

Elene, babasına, yeni erkek arkadaşıyla evleneceğini bildirmişti. Otuz yedi yaşında, devlet televizyonunun ton bölümünde hâlâ asistan olarak çalışan bu ton teknisyeni, ne Yazarlar Birliği'nde bir okuma akşamı yapabilmiş ne de Birliğe kabul edilmiş olan, bir yazarlık kariyerinin çok uzağında bulunan geleceğin bu yazarıyla evlenecekti. Aleko bugüne dek yarı legal bir yayınevinden, arkadaşları arasında dağıttığı bir kısa hikâyeler derlemesi çıkarabilmişti. Ayrıca eski karısından iki oğlu vardı, enerjisini nefret ettiği işine harcamak yerine, akşamları arkadaşlarıyla gece yarılarına kadar "sistem" tartışmaları yapmayı, özel gösterimlerde korsan filmler izlemeyi, esrar çekip votkalı bira içmeyi tercih ettiği için, zaten yerlerde sürünen maaşıyla nafaka parasını ödeyemiyordu.

Kostya lanetler okudu, Aleko'ya "uyuşuk", "başarı yoksunu", "dilenci", "jigolo" diyerek hakaret etti, onu kızıyla yalnızca güvenli bir gelirle refah içinde bir hayat için evlenmek istemekle suçladı. Fakat avcunu yalardı. Bu evlilik gerçekleşmeyecekti. Ama şayet kızı olacak o "kaltak", kendisinin iradesini hiçe sayarak bu adımı atmaya cesaret edip de bu "asalak" ile evlenirse, o zaman bunun sonuçlarına katlanmak zorundaydı, bu sonuçlardan biri de çocuklarını haftada bir kere bile göremeyecek olmasıydı.

Elene o yılın ağustos ayında Aleko'yla evlendiğinde Kostya'nın dediği oldu: Daria ile ikimiz Yeşil Ev'de kaldık. Elene öğrenimine devam etti, en azından her cumartesi Yeşil Ev'e çıkıp bizi görmesine müsaade edildi. Fakat geceyi Yeşil Ev'de geçirmesi yasaktı. O zamanları düşününce, aklıma, Elene

akşamları Tiflis'e doğru yola çıkmadan önce, arabasına Nana ile Stasia tarafından gizlice koyulan reçel, meyve, likör, alüminyum kâğıda sarılı keklerle pastalar geliyor.

Dört yaşımda okumayı, beş yaşımda da yazmayı öğrendim. Kiril ile Gürcü alfabesini öğrendiğimi göstermek üzere Kostya'nın adını her iki dilde yazıp gururla ona sunduğumda, bana Daria'nın daha güzel bir el yazısına sahip olduğunu söyledi. Yuvarlak bir Nana, iki büklüm bir Stasia, sarı bir Daria, büyük bir Kostya, kırmızı bir Elene, siyah bir Aleko, küçücük bir Ben çizip, resmin adını "Ailemiz" koyduktan sonra buzdolabının kapısına tutuşturduğumda Kostya o kadar sinirlendi ki, resmi yerinden koparıp çöp kutusuna attı.

Bu arada Stasia'nın anılarını öğrenmek için dansa devam ediyordum. Daria ise çiftliğin güzel, bronz midillilerine biniyordu. Ben vanilyalı dondurma seviyordum, Daria ise çikolatalı dondurma seviyordu. Ben köyün sahipsiz köpeklerini seviyordum, Daria ise onlardan korkuyordu. Ben kesilmiş pantolonları şort olarak giyiyordum, Daria'nın üstünde ise hep renkli eteklikler vardı. Benim saçlarım kısacıktı, Daria'nınkiler ise beline kadar geliyordu. Hep mutlu bir sona sahip oldukları (ben de mutlu sonlara hiç güvenmediğim) için ben masal sevmiyordum, Daria ise bayılıyordu.

Hiçbir şeyden haberimizin olmaması ikimizi de koruyordu. Bu yalnızca aileyle ilgili bir durum değildi. Çünkü her ikimiz de benim okula kaydımın yapıldığı yıl Afganistan'da askeri bir darbe gerçekleştiğini; büyükbabamızın bir denizaltıda geçen, şeytani bir yangın, yüzüklü, uzun boylu bir kadın, ahşap melek oymaları yapan bir adam ile bu adamın Elene'ye aşkını zorla tattıran kıvırcık saçlı oğlunun önemli bir rol oynadığı kâbuslar gördüğünü bilmiyorduk.

Stasia'nın bahçede büyülenmiş bir vaziyette Thekla ile Sopio'nun fal açmasını seyrettiğinden, Giorgi Alania'nın uzaklardaki Moskova'da derin bir depresyonun içinde bulunduğundan, Elvis Aaron Presley'in deforme olup dünyaya küsmüş bir halde Graceland'de öldüğünden, annemizin gerçek bir aile kurma arzusunu bir yana bırakıp (Lady Macbeth hakkında) diploma tezine başlayana kadar iki düşük yaptığından, Christine'nin Mika'ya kısmet olmayan mutluluğu onun oğluna nasip etmek için elinden gelen her şeyi yaptığından, Stasia'nın ikinci büyük ablası Meri'nin Kutaisi'de, kısa bir süre sonra da Lida'nın doğduğu şehirde hayata gözlerini yumduklarından da haberimiz yoktu. Lida muhtemelen hiç korkmadan, İsa'nın karısı olarak göğe çıktığı için büyük bir mutluluk içerisinde son nefesini vermişti.

Fakat hiç haberimizin olmadığı tüm bunlara karşın, belki de dünyanın anlaşılmaz bir yumağa benzediğini, bu gerçeğin açıklanması mümkün olmayan bir şekilde çok önemli olduğunu daha şimdiden biliyorduk.

-Ayrı babalarımızın olduğunu biliyor musun, dedi Daria aniden; boyamaya başladığı sanat eserinden dikkatli bakışlarını kaldırmaksızın.

Yaz geliyordu; havada sanki doğa terliyormuşçasına tok, canlı bir koku vardı. Daria'nın uzun atkuyruğu öğlen güneşinde altın renginde parlıyordu. Daria şu anda sekiz yaşındaydı, Rustaveli Bulvarı'nda bulunan Tiflis'in en seçkin okulu 1. Klasik Lise'ye gidiyordu. En sevdiği dersler Rusça ile kültürfizikti. Kültürfizik, o zamanlar spor dersine verilen isimdi, Daria bunu her misafire hafif bir kibirle söyleyip yetişkinlerin bunu takip eden zorunlu övgüsünü doğal bir tavır içerisinde kabul ederdi. Şimdi de bana kayıtsız bir doğallık içerisinde, bizi ayıran şeylerin, birleştiren şeylerden çok daha fazla olduğunu bildiriyordu.

Hayır, bunu bilmiyor, tahmin bile etmiyordum. Kimse bana böyle bir şey söylememişti. "Baba" sözcüğü ne Daria'nın ne de benim kelime haznemizde bir rol oynuyordu. Daria'dan geriye doğru çekilirken başımı telaşla iki yana sallamaya başlamıştım. Okulda hiç kimse bize buna ilişkin bir şey söylememişti; göründüğü kadarıyla diğer çocukların anne babaları dedemizin gücünü göz önünde bulundurarak, çocuklarına, bu konunun Yaşi'lerin hoşuna gitmeyeceğini açıklayıp böyle bir adım atmamalarını tembihlemişlerdi. Aynı durum Yeşil Ev'de de geçerliydi, baba konusu açılmazdı. Baba, bizim için çok uzaklarda olan fakat bizi seven, özleyip düşünen biriydi. Evet, kesinlikle böyleydi.

-Evet. Senin baban hapiste. Benim babam ise öldü. Benim babam bir kahramandı, büyük denizi geçmek isterken boğuldu.

Daria bunu saatin kaç olduğunu bildiriyormuş gibi söyledi; sesinde bıkkın bir tını; yüzünde, resminin tamamlanmasına yönelik yoğun bir dikkat vardı.

-Peki, benim babam neden hapiste?

İçime derin bir hayal kırıklığının yayıldığını hissediyordum. Çünkü elbette benim babam da denizi alt etmek isteyen bir kahraman olmak zorundaydı.

-Adi bir suçlu olduğu için, diye yanıtladı Daria kayıtsızca.

-Peki, senin baban olmayacağını bile bile neden denizi geçmek istemiş, aptal mıymış?

-Sensin aptal. İnsanların çoğu bunu yapamaz ama kahramanlar yapabilirler. Zaten onun için kahraman olurlar, diye açıkladı Daria büyük, insanı suskun bırakan bir özgüvenle.

Aklıma başka bir karşı argüman gelmedi, bir insanın büyük denizi geçmek üzere yola çıkmasının oldukça etkileyici bir durum olduğunu kendime itiraf etmek zorunda kaldım.

-En azından annemiz aynı, diye kendimi teselli ettim.

Kendimi aniden çok küçük, çirkin, aptal, çaresiz hissediyordum; derhal Stasia'ya gidip ondan nasıl benim babamın adi bir suçlu, Daria'nın babasının ise bir kahraman olduğunu açıklamasını istemeyi düşündüm fakat o anda içimde kelimelerle tarif edemeyeceğim bir öfke kabardı, ablamın üzerine arkadan atladım, hiç direnmeden elimin içine oturan uzun atkuyruğunu kavradım, onu yere yatırıp çığlıklarını umursamadan yüzüne haykırdım,

-Benim babam en azından günün birinde geri dönecek ama seninki hiçbir zaman dönmeyecek. Hiçbir zaman!

O gün Aleko'nun kısa hikâyesi, *Literaturnaja Gazetta* tarafından yine geri çevrilmişti. Elene bir hafta önce diploma tezini vermişti ama tezin kabul edilip edilmeyeceğinden emin değildi. Tezde iktidardan çok fazla söz ediliyordu. Votka şişesinin dibinde, Aleko'nun birkaç arkadaşıyla Visconti'nin *Rocco ve Kardeşleri* hakkında tartıştığı geçen akşamdan kalan son yudumu duruyordu. Elene şişede kalan votkayı bir çay fincanına koyup boğazını yakan sıvıyı başına dikti. Bitkin, bomboş hissediyordu. Çok az paraları kalmıştı, önlerindeki günler çok da iyi geçeceğe benzemiyordu. Çocuklarına duyduğu özlem içini kemiriyor, kollarını kanayana kadar kaşımasına, şakaklarını dövmesine, gözlerini kırpıştırmasına, ağzının kurumasına neden oluyordu.

Beka geçen ay hapisten çıkmıştı; Elene bu duruma pek sevinmese de (nihayetinde Beka hapis yattığı seneler boyunca ne Elene'ye ne de çocuğuna tek bir mektup bile yazmamıştı), yine de benimle tanışmak isteyeceğini umuyordu. Bu da dünyaya gelişimin pek de romantik olmayan şartları hakkında beni en kısa zamanda özenle aydınlatması anlamına gelmekteydi.

I guess you've found a better place.
Kitty Yaşi

-Gömleklerini kusursuz ütülenmiş bir şekilde getirecekler. Rahat olabilirsin.

Amy heyecan içerisinde bir ileri bir geri yürüyor, sigarasının dumanını süitin içine üflüyordu. Kitty büyük boy yatağın üstüne, yumuşak yorganlara sarılı bir vaziyette uzanmış tavandaki kartonpiyere bakıyordu.

-Bütün biletler tükenmiş, duydun mu, Kitty? Sabah saat sekizde ses kontrolüne başlamalıyız. Sen sonra istersen tekrar yatabilirsin. Fakat zaman açısından, ah, unut gitsin... Bunun bir adım ötesi aslında artık yalnızca Carnegie Hall olabilir.

Amy, saçında cırtlak bir plastik çiçek, üstünde çizgili bir kadife pantolonla sigarasından nefesler çekerek odada volta atıyordu.

Home turnesi gerçekten de tüm beklentileri aşacakmış gibiydi. Kitty'nin banka hesabında hiçbir zaman bu kadar çok para olmamış, hiçbir zaman bu kadar ilgi görmemiş, seyirciler arasında hiçbir zaman bu kadar fazla sayıda genç insan bulunmamış, Kitty kendini hiçbir zaman bu kadar boş hissetmemişti.

Dışarıda ayakta kalmaya çalışıyor, kendisini dekadan gösterişli otel süitleriyle soyunma odalarına saatlerce kapatıyor, gittiği çeşitli şehirlerde ürkekçe geziniyor, içindeki boşluğu böylece doldurarak en azından bir sevincin illüzyonunu yaratabilecek bir şey bulmaya çabalıyordu. Fakat her seferinde hiçbir şey bulamadığını itiraf etmek zorunda kalıyor, insanların karşısında oynadığı rolü mükemmelleştirmekten başka bir çıkar yol göremiyordu. İçinden gelmediği halde gülümsemek, bir şey sorulunca ilgileniyormuş gibi görünmek, kaçıp gitmek isterse bunu bastırmak, hatta başarının verdiği coşkuyla kendinden geçen Amy'ye her şeyin yolunda olduğu hissini vermek zorundaydı.

-Pop şarkıcılarından hangisi Concertgebouw'da şarkı söylediğini iddia edebilir? Bugün öğleden sonra viyolonselciyle konuştum, bana Hollanda'da inanılmaz çok hayranın olduğunu, eski plaklarının bir tür yeniden diriliş dönemi yaşadığını anlattı.

Amy kapıya gitti, göründüğü kadarıyla gömlekler getirilmişti. Geri dönünce koruyucu kılıf içerisindeki bembeyaz gömlekleri Kitty'nin göğsüne attı,

-Lütfen bu bitmek bilmeyen yalancı meditasyonuna bir son verip bizim yanımıza, gerçek hayata geri dönebilir misin, diye bağırdı Kitty'nin kulağı-

na.

-Hiç olmazsa on dakikalığına rahat bırakamaz mısın beni, yorgunum.

Kitty yorganı başının üstüne çekti.

-Bir şey mi dedin? Duymuyorum, hayır, hayır, seni duymuyorum.

Amy telaşlı adımlarla yatağın yanından ayrılıp bir yerlere doğru uzaklaştı.

Ertesi gün Amsterdam Concertgebouw'da Kitty'nin solo konseri vardı; Avrupa'nın en iyi konser salonlarından biri olan Concertgebouw, çok az sayıda istisna dışında yalnızca klasik müziğe ayrıldığı için, bu, turnenin zirve noktası sayılırdı. Kitty bir haftadan beri bir yaylı çalgılar dörtlüsüyle bu konser için prova yapıyordu. Amy'nin nereden bulup çıkardığını kimsenin bilmediği, İngiliz müziğinin geleceği olduğunu iddia ettiği otuz üç yaşında bir yapımcı, konseri canlı kayda alıp albüm olarak çıkarmak istiyordu. Yapımcı, Amy ile yaptığı son görüşmede, Kitty'nin şarkılarının gerekli ritimden yoksun olduğunu, temsil ettiği pürizmin geçmişte kaldığını ima etmişti. Son haftaların heyecanına, Kitty'yi âdeta kanatlandıran provalara, şarkılara özel bir renkle çekicilik katan müzisyenlerle tanışmaya karşın çok önemli bir nokta eksikti: Kitty aniden kimin için söyleyeceğini, şarkılarının kime yazıldığını bilmiyor gibiydi. (O zamanlar bana, sanırım Berlin'de, Kitty'nin bir röportajda, şarkılarının birilerine yazılmış mektuplar olduğunu, bir alıcı olmaksızın şarkı söyleyemeyeceğini açıkladığını anlattığını hatırlıyor musun, Brilka?)

Bu turne ona kendi şahsi *Golgotha*'sı gibi geliyordu. Kendini hiçbir zaman böylesine tükenmiş, yaşlı, böylesine amacından uzak hissetmemişti. Bedeni manevi gıdadan tümüyle yoksun kalmış, yalnızca biyolojik fonksiyonlarına indirgenmiş gibiydi.

-Aralıkta New York'a uçuyoruz. –Yan odadan Amy'nin coşkulu sesi duyuldu. –Bu sözleşmeyi kesinlikle kabul edeceğiz. Bu inşalar için besteler yapacaksın. Beste yapmanın senin için daha iyi olduğunu, böylelikle rahatsız edilmekten kurtulduğunu kendin söylemiştin. İtiraz istemiyorum. Ayrıca sen melankolik dönemlerinden birini yaşıyorsun diye bu kadar parayı çöpe atamam. İstedikleri şarkıları yazacaksın, nokta.

-*Onunla* ilgili bir şey duydun mu?

Kitty elinde bir yastıkla kapının eşiğinde duruyordu.

-En son bildiğim şey, Galler'de klinikte olduğu. Magnus'a sordum, o da soruşturdu, o klinik en iyilerinden biriymiş.

-Tedaviyi ödedin mi?

-Evet. Ödedim.

Kitty, Amy'nin yalan söyleme zahmetine girmediği için ona minnettardı.

-Onu oraya göndermiş olman zorunlu olarak orada kalacağı anlamına gelmiyor.

-Elimden geleni yaptım. Onu en son gördüğümde ağzında neredeyse

hiç sağlam dişi kalmamıştı. Bunun son şansı olduğunu anladığını sanıyorum.

-Aklımdan çıkmıyor, Amy, özellikle de sahneye çıkmak zorunda olduğum zaman; bir hastalık, vücudumu saran bir enfeksiyon gibi.

-Bırak bunları da gömleklere bakıp yarın hangisini giymek istediğini söyle. Kapı görevlisi odana en iyilerini gönderebileceklerini söyledi. Belki başka modeller denemek istersin?

-Lütfen bu meselelerden beni uzak tut. Neticede hepsi beyaz gömlek, hepsi birbirinin aynı.

-Büyük bir yanılgı. –Amy aniden duraksayarak bir şey araştırırcasına Kitty'ye baktı. –Gerçekten harika şarkılar yazdın. Bu albüm en olgun eserin, bunun tadını çıkarıp gurur duymalısın. Bu başarının tadını çıkarmamanı, affı mümkün olmayan bir hata olarak görürüm. Şayet seni rahatlatacaksa Londra'yı arayıp onun hakkında bilgi alabilirim. Ama burada değil, şimdi o değil, biz ikimiz, ikimizin başardıkları var, anlıyor musun, biz ikimiz.

-O da bunun bir parçası, Amy, bunu sen de gayet iyi biliyorsun.

Kitty büyük, yumuşak yastığı yere bıraktı. Her ikisi de bir süre sanki başka bir şeyi temsilen anlamsızca oraya atılmışçasına yerde duran yastığa baktı. Amy kollarını Kitty'nin omuzlarına koydu,

-Bunu sana söylemek benim için kolay değil fakat son aylarda ne yapacağını bilmez bir durumda kapıma geldiğinde, paraya veya uyumak için bir yere ihtiyacı olup öylece baktığında, aslında bana değil, sana baktığını, bakışlarıyla seni kastettiğini biliyordum. Kulağa ne kadar aptalca gelse de, o, senin için benim hayatımda kaldı, Kitty.

Projektörlerin ışığı gözlerini acıtıyordu. Sessizliğin gizemli bir yanı vardı. Alkışın öncesinde tutulan nefes... sessizlik devasa bir şekilde deşarj olmak üzereydi. Beyaz gömlek bitkin bedenine yapışmıştı. Gitarını henüz yanına koymamıştı; sahnenin kenarından, yaklaşık iki bin dinleyicinin oturduğu karanlık salona bakıyordu. Elindeki mikrofonu hâlâ sıkı sıkı tutuyordu. Yaylı çalgıcılar ayağa kalkıp sahne kenarına doğru bir adım attılar. Biraz sonra değerlendirme gelecek, en iyi durumda sonuna kadar her şeyini verdiği bu iki buçuk saat için ödüllendirilecekti. Sıcaklık vücudunu sarmıştı, her zaman gömleğinin ön cebinde taşıdığı bez bir mendille alnını sildi. Müzik sesi hâlâ kafasında yankılanıyordu. Parmakları hâlâ acıyor, bu akşam bastıkları her akordu hatırlıyorlardı.

Kitty daha ilk şarkıda müziğin elinden kayıp gittiğini, şarkıya yeterince yoğunlaşamadığını, dalgın, mekanik söylediğini tespit etti, kendini onun yüz hatlarını, kızıl saçlarını, Amerika'da birlikte çektikleri fotoğrafları, birbirlerine söyleyip birbirlerinden gizledikleri sözleri düşünmeye zorladı, sesinin tutkusu, özlemi, özellikle de derin hıncı geri geldi. Gözkapaklarını kapadı, şarkılarını Fred'e adayarak onun kendi kendisini bulacağını umdu. Onu değil, Amy'yi değil; yalnızca kendini. Hayaletleri bu akşam sahneden uzak tutmayı başarmıştı. Fred Lieblich'in gücü, mutlak olanı geri getirmeye

yetmişti. Fred Lieblich yaşıyordu, Kitty bu akşam onun yaşamaya devam edeceğine inanmak istiyordu.

Aniden muazzam bir alkış başladı; Kitty, sahnedeki ışık denizinin içinden karanlığa gülümsedi, seyircilerinin önünde eğildi, arkasına döndü, meslektaşlarını yanına çağırıp tekrar eğildi. Alkış kulakları sağır edecek kadar güçlüydü.

Üfleyin boruları, sesleri yayılsın,
trampetler zafer şarkıları çalsın!
Dostluğun şarkısını söyleyelim hep bir ağızdan,
gençlik Mayıs'ın yeni gününü selamlasın!
İzci marşı

Sonbahar güneşi ayak bileklerimi okşarken yamaçtan aşağı koşuyordum. Koşabildiğim kadar hızlı koşuyor, bu arada okul üniformamın kahverengi eteğini yukarıda tutuyordum; bacaklarım ormandan gelip beni takip eden zayıf meltemle yarışıyordu.

Kendimin saydığım mekânları seviyordum: ormanı, kayranı, dönemeçli yamacı. Okuldan sonra sık sık buraya gelerek çimenlerin üzerine uzanırdım. Ne yağmur, ne rüzgâr ne dekar bile beni gezintilerimden alıkoyabilirdi. Çoğunlukla yere uzanıp gökyüzüne bakardım. Bu bana, günün en kötü zamanını, okulda geçen saatleri unutmama yardım ediyordu. Orada üstüme çöken sıkıntıyı, nefret ettiğim çocukları, sataşmaları, düşmanlıkları, küfürleri; özellikle de iki sınıf üste giden, beni görmezden gelen, avluda birisi bana ısırılmış bir elma attığında, inek diye sataştığında veya ittirip yere düşürdüğünde beni korumak için kılını bile kıpırdatmayan Daria'nın soğukluğunu.

Fakat bu gün durup yere uzanmak istemiyordum. Koşmak, öğleden önce olanların hepsini rüzgârın kucağına bırakmak istiyordum.

Salak Niza, salak Niza! Hepsi koro halinde bağırmışlardı, sonra üçüncü sınıftan iri yarı bir çocuk üstüme yürüyüp önlüğümü aşağıya çekmiş, her yandan kahkahalar yükselmişti. Kahkahalardan cesaret alan 4-A sınıfından leylek gibi bir oğlan, elbisemi kafamın üstüne çekince herkes gülmekten yerlere yattı.

Mavi külotlu Niza, mavi külotlu Niza! Tempo tutmaları görmeye değerdi. Ellerinden kurtularak avludan kaçmak istedim ama o anda benim sınıfıma giden güzel Ana yolumu kesti. Leyleğe benzeyen oğlan beni arkadan tekrar çekiştirdiği için, eteğime yapışmış bir vaziyette eteğin ucunu bacaklarımın arasına sıkıştırmaya çalışıyor, bu arada altına yapmış olan küçük bir çocuk gibi görünüyordum.

Diğer çocuklar etrafımı sardı, el ele tutuşup önümde bedenlerden oluşan bir duvar oluşturdu. Tüm cesaretimi toplayıp engeli aşmaya çalıştım fakat bunu başaramayarak yere düştüm. Yeniden güldüler. Başımı yana çevirince biraz ötede, avlunun ucunda Daria'nın durmuş bu tarafa baktığını ama hiçbir şey yapmadığını gördüm. Kusursuz beyaz çorapları, düz ayakkabıla-

rıyla orada güzel arkadaşlarının yanında öylece durmuş, hiçbir şey yapmıyor, bir söz bile etmiyordu. Sanki orada alay edilen, itilip kakılan, aşağılanıp hakaretler edilen kişinin ben olduğuma inanamıyormuşçasına büyülenmiş gibi benim yönüme bakıyordu. Yaşadığım dehşete bir son verebilecek gücü vardı fakat hiç kıpırdamadı.

Orada öylece duruyordu. Kahverengi gözü üzgün, utanıyor gibiydi; mavi gözü ise âdeta sevinç içinde bana bakıyordu. Dudaklarım aralandı, bir şey söylemek, adını seslenmek istedim fakat ağzımdan hiçbir ses çıkartamadım. Benim gibi bir kız kardeşi olduğundan dolayı utanç duyduğunu itiraf edemediği için onun yerine utandım. O kazanmaya alışıktı, hep kazanırdı; hep kaybeden dağınık saçlı, dizleri yaralı, çorapları aşağı kaymış bir kız onun kız kardeşi olamazdı.

Kendimi tutamayarak ağlamaya başladım. Bir histeri nöbetine tutulmuş gibiydim. Öğretmenler okuldan koşarak gelip etrafımdaki çocukları dağıtıp, beni kaldırıp annemi aramak üzere okula taşıyıncaya kadar bağırarak ağladım.

Her şeyi unutmak istiyor, o korkunç sahnelerle sesleri kafamdan silmek istiyordum. Annem sınıf öğretmeniyle konuşurken okulun ilkyardım odasında bunları düşünmek istemiyordum. Sanki kötü bir şey yapmışım, annem benim için özür dilemek zorunda kalmış gibi... Annemi yorduğum hissinden kurtulmak istiyordum. Bu duygu beni uzun bir süreden beri rahat bırakmıyordu.

Hava kararmaya başlamıştı. Elene uzun bir zamandır Yeşil Ev'de bu kadar geç bir vakte kadar kalmamıştı. Kostya ile Nana biraz sonra eve gelecekti. Göründüğü kadarıyla Elene annesiyle babasını bekliyordu. Babasını. Belki de ona benim bugünkü rezaletimi anlatacaktı. Hızlandım, nefessiz kaldım ama durmak istemiyordum. Elene'nin eve gitmesi, Kostya ile karşılaşmaması, diğer çocukların benden nasıl nefret edip bana nasıl güldüğünü ona anlatmaması için dua ettim. Rüzgârla yarışıyordum. Bahçeye ben daha önce gelirsem her şey sona erecekti. Okuldaki dehşet, her gün yaşadığım işkenceler, Kostya'nın suçlamaları... Rüzgâr kazanırsa her şey olduğu gibi kalacaktı.

Bahçenin girişine vardım, çöküp kaldım, nefesimi düzene sokmaya çalıştım. Kazanmış mıydım? Rüzgârı artık hissetmiyordum. Avuçlarım dışarıya dönük bir şekilde kollarımı ileriye uzatıp bekledim. Rüzgârı faka bastırmıştım. Kesinlikle kazanmıştım. Yoksa?

Evde ışıklar yanıyordu. Kulağıma bir ses karmaşası geldi. Sessizce terasa gidip gıcırdayan sallanır koltuğa oturdum. Kostya ile Nana gelmişti, Elene'nin arabası da hâlâ girişte duruyordu. Dualarım duyulmamıştı; Elene, Kostya ile benim hakkımda konuşuyordu.

Daria dışarı çıktı, beni kuşkuyla süzdü. Sonra çekingen bir tavırla yanıma oturdu.

-Dışarı çıkmamı istediler. Senin hakkında konuşuyorlar.

Ne olur ne olmaz diye belli bir mesafe bırakarak biraz yana kaydım.

Dizlerimde, okulun ilkyardım odasında yapıştırılan kahverengi yara bantları vardı. Bantlar bana yine öğleden öncesini hatırlatınca içimde soğuk, öfkeli bir tiksinti yükseldi. Ablamın yanında oturmak istemiyordum. Ayağa kalktım, evin girişine gidip kapının önündeki paspasın üstüne oturdum.

İçeriden Kostya'nın titreyen sesi duyuldu, hemen akabinde Elene parladı,

-Lanet olsun, Niza çok yetenekli. Bunu ne zaman anlayacaksın? Öğretmen bana bunu bugün yeniden açık seçik söyledi. "Çok yetenekli", aynen bu cümleyi kullandı. Bu bir ütopya veya hayal değil. *Deda*, sen de bir şey söylesene! –Anlaşılan, Elene Nana'ya dönmüştü. –Siz de bunu fark edip görüyorsunuz. Sonra gelip Niza'nın yeterince çaba göstermediğini söylüyorsun. Bravo. Senden başka bu iyi habere böyle tepki gösteren kimse tanımıyorum. Her büyükbaba mutluluktan uçardı fakat sen değil, hayır, sen değil. Ne kadar yetenekli olursa olsun, Niza'nın küçük bir piç olduğunu nasıl unutabilirdim.

-O halde çocuklarına başka bir büyükbaba ara, diye yanıtladı Kostya buz gibi bir sesle. –Ya da iyisi mi, sen kendine başka bir baba ara. Yeterince büyüdün. Çocuklarının eğitimini, giyimini, beslenmesini, geleceğini karşılayıp onlara iyi bir hayat sağlayabilecek birini ara.

-Burada konu ikimiz de değiliz, Niza'yı konuşuyoruz.

Elene'nin sesinden, ağlamak üzere olduğunu hissedebiliyordum.

-Eee, ne yapayım şimdi? Benden ne bekliyorsun? Niza zaten şehrin en iyi okuluna gidiyor.

-Mesele en iyi okula gitmesi de değil. Mesele ihtiyaç duyduğu ilişkiler, metotlar, özellikle de uygun çevre. Yalnızca bu ay içerisinde üç benzer olay olmuş, bunlardan hiçbirini bize anlatmadı. Diğer çocuklar ona karşı fiziksel ve psikolojik şiddet uyguluyor. Yalnızca onlardan daha akıllı olduğu için.

-Bu öğretmen bu değerlendirmeleri yapabilmek için yeterli niteliklere sahip mi?

-Niza, derslerde öğretilen şeyleri zaten bildiği için okulda sıkılıyor, anlamıyor musun? Bu arada Daria'nın ev ödevlerini de Niza yapıyor. Kendisi henüz ikinci sınıfta olmasına rağmen. Ama lütfen!

-Daria ev ödevlerini kendi başına yapıyor, diye itiraz etti Kostya.

-Yeter, kesin artık!

Nana aniden müdahale etti.

-Başka türlü bir teşvike ihtiyacı var. Bilmiyorum ama öğretmen ne gibi imkânların olduğunu araştırmamızı önerdi. Belki özel bir okul veya...

-Olduğu yerde kalacak. Burası şehrin en iyi okulu. Özel bir muamele görmesi, bundan sonraki gelişimini kötü etkileyebilir. Uyum sağlamayı öğrenmesi lazım. Nihayetinde bu hayat dahi çocuklar için biçimlendirilmiyor. Bununla yaşamayı öğrenmesi, bizim de onu güçlendirmemiz gerekiyor.

-Güçlendirmek mi? Neye karşı? Yumruklarla küfürlere karşı mı?

-Herhalde fazla akıllı olduğu için itilip kakılmamıştır, öyle değil mi? Bir arsızlık yapmıştır veya... Ben onu bilirim.

-İtilip kakılmak mı? Ne diyorsun sen? *Deda*, neler söylediğine bakar mısın?

Elene içini çekti. Bu tartışmayı gözyaşı dökmeden bitirebileceğini umuyordum. Neden bilmem ama Kostya'nın önünde ağlamasını istemiyordum.

Daria, sanki ıslık çalacakmış gibi dudaklarını sivriltti; bunu mahcup olduğu veya bir şeyi gizlemek istediği zaman yapardı. Salıncağa biraz hız verip üstüne atladı. Paspastan doğrulup onun yanına gittim,

-Seni sallayayım mı?

Kölesinin, elini öpmesine izin veren bir çiftlik sahibi gibi başını salladı. Muhtemelen ona bir barış teklifi yapacağımı sanıyordu. Arada sırada onun ev ödevlerine yardım ediyordum; göründüğü kadarıyla yine yardımıma ihtiyacı vardı, bunun önkoşulu da barışmaktı.

Salıncağı bütün gücümle yukarıya doğru savurdum, Daria'nın çığlığına rağmen, oturaktan kayıp sert zemine düşene kadar devam ettim. Yüzü acıyla çarpılmıştı fakat bu hoşuma gitti, kısa süreliğine de olsa teselli verdi. Sesinin ince, çıtkırıldım bir ağlamaya dönüşmesi biraz zaman aldı. Şimdi kazanan bendim, bu iyi bir histi.

O gece Stasia beni uyandırıp onu izlememi istedi. Arkasından yalınayak dışarı çıktım. Daria ayak bileğinde bir buz kompresiyle ağlamaktan bitkin düşmüş bir vaziyette Kostya'nın yatağında uyuyordu. Bahçeye gittik. Günün sıcaklığını hâlâ içinde taşıyan yumuşak bir geceydi. Stasia leylak çalılıklarının arkasına bir örtü serdi, ikimiz de örtünün üzerine uzanıp yıldızlarla dolu gökyüzüne baktık. Stasia'nın kumaş sabahlığına iyice sokuldum, bir süre böyle hiç konuşmadan kaldık.

-Sana bir sır vereyim mi, dedi Stasia aniden sessizliğin içine, başımı göğsüne bastırdı.

-Eveeet, diye heyecanla fısıldadım; en az hikâyeleri kadar, sırlarını da seviyordum.

-Şuradaki kiraz ağacını görüyor musun? Bazen bir kadın arkadaşım uğruyor, ağacın altında durup bana gülümsüyor. Bazen başka bir arkadaşım da geliyor, o zaman aşağıda iskambil oynuyorlar. Fakat esasında hiç gelmemeleri lazım. Çünkü ikisi de çoktan öldü.

Kulak kabarttım. Yıldızlı güzel gökyüzü arka plan olarak pek uymasa da korkunç bir hikâyenin gelmesini bekliyordum.

-Fakat bu mümkün değil ki, *bebo*.

Meseleye belli bir mantık katmaya çalıştım.

-Söylemeye çalıştığım da bu zaten.

Stasia sağ elini sabahlığının içine soktu, geceliğini çekiştirip durdu.

-Biz insanlar bazen bazı şeyleri açıklayamayız, bazen bazı şeyleri anlayamayız fakat bu, çoğu insan bu şeyleri görmeyip onlara inanmadığı için bunların olmadığı anlamına gelmez.

-İnsanların çoğu neleri görmüyor?

-Ne benim kiraz ağacının altındaki arkadaşlarımı ne de senin ne kadar özel olduğunu.

-Peki, ben neden özelim?

-Sen başkalarının yapamadığı şeyleri yapabiliyorsun.

-Ne gibi?

-Başkalarından daha çabuk öğreniyorsun. Bazı şeyleri başkalarından farklı anlıyorsun. İnsanlarla ilgili bir tür algılama yetisine sahipsin.

-Yüzlerini yıkamış olsalar da insanların daha önce ağladığını görebildiğimi mi kastediyorsun?

-Örneğin. Evet.

Stasia sabahlığının içinden bir şey çıkarıp elinin içinde tuttu.

-Ama neden başkaları senin arkadaşlarını görmüyor? Şimdi oradalar mı? Ben görebilir miyim?

-Hayır, şu anda kimse yok. Onlar da herhalde uyumak zorundalar. Senin görüp göremeyeceğini bilmiyorum. Çoğu insan onları tanımayıp yeterince sevmediği için göremiyor.

-Arkadaşının adı neydi?

-Sopio.

Peki, neden öldü?

-Dünya bir pislik yuvası, insanların çoğu manda boku olduğu için.

-Ya ben, diye sordum kıkırdayarak, Stasia'nın sözcük seçimi hoşuma gidiyordu.

-Sen ham elmassın, etraftaki bu pisliği görmezden gelmeyi öğrenmelisin. Okulda hiçbir şey senin için kolay olmayacak fakat kendine güvenmeyi başarmalı, yalnız başına ayakta kalmayı bilmelisin, hatta gerekirse ablan olmadan da.

-Onu salıncaktan düşürmek istemedim.

Neden yalan söylediğimi bilmiyordum.

-İstemekte bir sorun yok. Ama bunu yapman yanlıştı. Tamam, seni yalnız bıraktı. Yalnızca birisi senin canını acıttı diye kimsenin canını acıtma, yoksa bu bir bumerang gibi geri gelir. Ayrıca senin canının acısını da hafifletmez. Canını aptal veya çirkin olduğun için acıtmıyorlar; bunu, seni kıskandıkları için yapıyorlar.

-Hayır, bu doğru değil.

Öğleden önce meydana gelen olay hakkında konuşmak istemiyordum.

-Evet, öyle. Bana elini ver, bileğini uzat. Göremiyorum, tamam, böyle iyi.

Yumruğunu açıp bileğime bir şey bağladı. Bağladığı şey serin ve ağırdı.

-Ne bu?

-Bu bir saat. Önemli biri bunu bana hediye etti. Bu saat senden, annenden, büyükbabandan, hatta benden bile daha yaşlı. Bunu komodininde saklayacağız, bizim sırrımız olacak, tamam mı? Orada bileğin yeterince kalın, yeterince güçlü olana kadar seni bekleyecek, seni hep koruyacak. Aynı beni koruduğu gibi.

-Çok güzel.

-Evet, güzel. Bu saat sihirli. Ne var, ne diye içini çekiyorsun, masal mı

anlattığımı sanıyorsun?

-Bana sık sık masal anlatıyorsun. Arkadaşın öldüyse buraya nasıl gelebilir? Ayrıca neden geliyor?

Bu mesele aklıma pek yatmıyordu. Ne de olsa sosyalist bir çocuktum, sosyalist bir çocuk ilk olarak kuşku duymayı öğrenir.

-Bilmiyorum, birtanem. Bilmiyorum. Belki bir şeyi tamamlayamamış, sonuna kadar anlatamamıştır.

Düşünceli bir tavırla başımı sallayarak Stasia'nın arkadaşının ruhunu hayal etmeye çalıştım. Kafam sorularla doluydu.

Eskidi ülke, kullanımdan kalkmış bir madeni para gibi.
Mutsuzluk aldı hayatın yerini. Şaşırma,
böylesi günlerde
aza bile minnettar kalmama.
Tabidze

Ülke çapında devrimin altmışıncı yıldönümü kutlanırken, bir zamanlar devasa boyutlardaki Sovyet İmparatorluğu artık yalnızca kâğıt üzerinde mevcuttu. Makine Yapımı Bakanlığı ve Elektrik Santralleri Bakanlığı gibi bakanlıklar namevcut bir sanayiden besleniyordu. Buna karşın alkolizm, hırsızlık, çalışmayı reddetme gündemdeydi. Ancak eskimiş iktidarın şu veya bu hızdaki çöküşünün yılları seçkinler için altın bir çağ anlamına geliyordu çünkü kimsenin korkmasına gerek yoktu, herkes istediği her şeyi götürebilirdi. parti genel sekreteri ve devlet başkanı hatırı sayılır bir araç parkına sahipti, araç parkına bir Rolls Royce'un yanı sıra bir de zırhlı "Sil" limuzini dahildi. Tutkulu bir avcı olarak, yabani domuzları önüne süren baş avcısını generalliğe terfi ettirmişti.

İşçi sınıfının diplomat, general, bakan, genel müdür gibi tüm kahramanları sona ermek bilmeyen bir kutlama içindelerdi. Ülkede hiç kimsenin buna bir itirazı yok gibiydi. Brejnev zamanında yalnızca tek bir kitlesel gösteri gerçekleşti: Moskova'da yapılan Olimpiyat Kış Oyunları sırasında, Visotskiy'in ölümü üzerine Taganka Tiyatrosu'nun oyuncularının sokağa çıkarak on binlerce insanın oyunculara katılması sonucunda. Bu gösteri elbette bastırıldı. On yıldan fazla bir süredir serebral sklerozdan mustarip olan parti şefinin huzursuzluklara ihtiyacı yoktu. Daha bir yıl önce "enternasyonal ve sosyalist görevini yerine getirmek üzere" Afganistan işgalini başlatmıştı. Parti şefi 1982 yılının Kasım ayında yorucu görevlerinden ebediyen kurtulunca, yerine KGB'nin, bir gizli servisçinin kusursuz dünya görüşüne sahip olan altmış sekiz yaşındaki patronu Andropov geçti. Aynı öncülü gibi ağır hasta olan yeni parti şefi, görev süresinin yarısını hastanelerde geçirdikten sonra böbrek yetmezliğinden öldüğünde parti şefi olarak kariyeri yalnızca iki yıl sürmüş oldu. Bu iki yılda elde ettiği tek başarı, Sovyet silahlanma harcamalarını yüzde seksen oranında artırmaktı. Afganistan işgalinin, Sovyetler Birliği'nin sahip olmadığı milyonlarca rubleye mal olması, savaşta her gün daha fazla Sovyet askerinin ölüp tabut içerisinde yurda geri dönmesi sorunsuz bir şekilde görmezden gelinebilirdi. Andropov'un varisi, daha göreve başlarken akciğer yetmezliği bulunan yetmiş iki yaşındaki silik parti bürokratı Çernenko'ydu. Çernenko, öncülünü bile geride bırakmayı başar-

dı, Merkez Komitesi Genel Sekreterliği görevinde ölmeden önce yalnızca bir yıl kalabildi.

Okulda hâlâ arkadaşım yoktu fakat Stasia'nın, komodinimde duran, beklenmedik bir şekilde bana gerçekten de özgüven veren saati veya dayanıklılığım sayesinde diğer çocukların şiddetle aşağılama eylemlerini kendimden uzak tutabiliyordum. Böylece önümdeki okul yıllarını hasar almaksızın atlatmaya yönelik özel stratejiler geliştirmeye başladım. Mümkün olduğunca doğal, sorunsuz davranarak özellikle de derslerin beni hiç ama hiç ilgilendirmediğini diğer öğrencilere çaktırmamalıydım.

Kostya'nın bana sağladığı tek kolaylık beşinci sınıfı atlayabilmem oldu. Yeni sınıfımda herkes gibi davranmayı, bu sayede diğer çocuklarla mümkün olduğunca barış içinde yan yana yaşamayı öğrendim. Esprilerine gülüyor, ihtiyacım olmasa da onlardan yardım istiyordum. Hatta bazı günler yanıma sıranın altında okumak için roman bile almıyordum.

Geçeceğini, yakında eve döneceğimi, Stasia ile bir arada olacağımı, onun hikâyelerine kulak kabartacağımı, ormanda gezeceğimi, bahçede koşup çalışacağımı, özellikle de öğleden sonraları çatı terasına çıkıp orada kitaplarımla baş başa kalabileceğimi biliyordum. Her şey geçtiğinde yine kendim olabilecektim. Yeterince sabır gösterebilirsem her şey geride kalacaktı.

Bazen Yeşil Ev'e Aleko'nun kitap veya plaklarını getirdiğimde, Daria'nın kıskançlıklarıyla karşılaşıyordum. Hafta sonunu nasıl geçirdiğimi, ne yaptığımı, ne gibi yeni keşiflerde bulunduğumu öğrenmek istiyordu. Dışlanmış hissine kapılmak istemediği için, on bir yaşına daha yeni bastığında hafta sonlarını Elene ile kocasının yanında geçirmek arzusunu dile getirdi.

Aleko bana çocukluğumun en güzel hediyelerinden birini yapan kişiydi: Sonraları benim Peter Vasilyef'im olan David. Aleko'nun okuldan eski bir arkadaşı olan David, kendi kuşağının en aydınlık kafalarından biri, geleceği parlak bir fizikçiydi fakat yasak politik ve felsefi yazılar okuduğu için Araştırma Enstitüsü'nde atıldığında şehrin kenar mahallelerindeki bir okulda fizik ve matematik dersleri vermeye başladı. Karısından ayrılmasının ardından şehrin yeni bir semtinde küçük bir atölyeye taşındı; artık atomları değil, hayatı inceliyordu. Aleko tüm okul zamanım boyunca annemi, bana yeterince destek olmamakla suçladığı için, beni günün birinde David'e götürerek ondan *bana bir bakmasını* rica etti.

David o zamanlar kırk iki yaşındaydı, en az on yaş daha büyük gösteriyordu. Toplumsal, bununla bağlantılı olarak da bilimsel açıdan aşağılanması, onu başarısız birisi olarak gören karısından boşanıp çok az gördüğü iki oğluna duyduğu özlem onu önemli ölçüde etkilemişti. Pek uzun boylu değildi, Stasia gibi iki büklüm yürüyordu, narin bir vücut yapısıyla ince yüz hatlarına sahipti, güzel yeşil gözleriyle eski moda bir bıyığı vardı. Çayını semaverde yapıyor, karo desenli yün terlikler, bej veya gri gömlekler giyiyordu, elleri her zaman soğuktu, hep ağır ağır konuşuyor, sesi hiç ulaşmayacakmış gibi geliyordu.

Aleko'dan bizi yalnız bırakmasını rica edip önüme içi şeker dolu bir kâse koydu. Sonra karşımdaki koltuğa oturdu, yeşil gözleriyle beni süzerek konuşmaya başladı,

-Okulda sıkıldığını duydum.

Başımı çekingence sallayarak onayladım.

-Seni neler ilgilendiriyor?

-İnsan ölüleri görebilir mi?

Bu soru beni Stasia ile yaptığım gece sohbetinden beri meşgul ediyordu. Ona bu konuyu o günden beri açmamıştım fakat onu bahçede küçük taburesinin üstünde oturmuş kiraz ağacına bakarken her gördüğümde, ben de onun arkadaşlarını görmeye çalışıyordum; ancak bunu şimdiye değin başaramamıştım.

-Bilmiyorum, dedi David.

Bu cevabı çok sevmiştim. Çünkü David, benim sorum üzerine, olduğundan daha akıllı görünmeye çalışmayan ender insanlardan biriydi.

-Şayet birisi bir ölüyü gördüğüne inanıyorsa belki bunu gerçekten yapabiliyordur.

-Fakat insan ölüyse ölüdür, artık yoktur, diye üsteledim.

-Maalesef çok şey biliyor gibi davranıyoruz ama aslında bilmiyoruz, diye tahminimi doğruladı. –Evrenin ne kadar büyük olduğunu biliyor musun?

Başımı olumsuz anlamda iki yana salladım. Bunun üzerine eline kâğıt kalem alarak kareli bir okul defteri sayfasına benim için evreni çizmeye başladı.

David'e sevginin tadını, bebeklerin kafalarının arkasında neden basılmaması gereken yumuşak bir nokta bulunduğunu, gözyaşlarının neden tuzlu olduğunu, balinaların neden su fışkırttığını sorabiliyordum. Güzelliğin ne anlama geldiğini, dedelerin neden bazı çocukları sevip diğerlerini sevmediğini, intiharın ne demek olduğunu, kelebeklerin neden bu kadar kısa, kargaların uzun yaşadıklarını, dünya dönerken neden tepetaklak düşmediğimizi, Led Zeppelin'in Pink Floyd'dan daha mı kötü olduğunu, babasız bir çocuğun illaki bir babaya ihtiyacı olup olmadığını da sorabiliyordum. Tanrıya inanıp inanmadığını sorduğumda Tanrıyı aradığını, şayet bulursa bunu bana bildirip benim için bir randevu alacağını söyledi. Şimdilik bu vaatle yetinebilirdim.

Ondan ne başımı okşamasını ne de yaptığım bir şey üzerine duygulanıp gülmesini istiyordum; başını sallamasını veya şok olmasını seviyordum. Bir erkekle bir kadının bebek yapmak için soyunup birbirlerinin üstüne uzandığının doğru olup olmadığını sorduğumda bile, raftan bir tıp kitabı çıkarıp bana insan biyolojisinin üreme sürecini anlattı, onun anlattıkları bana annemin veya Stasia'nın aptal leylek veya arı hikâyelerinden çok daha mantıklı geldi.

David bana, beni çok meşgul eden dünyanın resmini yaptı. Bu dünya

okulla sınırlandırılmış bir dünya değildi; Kostya'nın hatları açık bir şekilde çizilmiş, annemle Aleko'nun gündelik sorunlarla dolu, Daria'nın pembe veya Stasia'nın hassas dünyası da değildi. Benim kendimi evimde hissettiğim bir dünyaydı bu. Her sorunun bir cevabı olmayan büyük, akıl ermez bir dünya... Her şeyden önce, hiçbir şeyin normal olmadığı bir dünya...

Haftada iki kere okuldan sonra ona gitmeme izin verilmişti, bu iki gün haftanın en güzel iki günüydü. David'in atölyesinden âdeta kanatlanmış gibi çıkıyor, troleybüse dans eder adımlarla biniyor, gülerek etrafıma bakıp annemin evinin merdivenlerinden koşarak çıkıyordum.

David sayesinde etrafımı saran yırtıklarla yaşamayı öğrendim. Aynaya bakmayı da... Koyu tenli yüzümü, ince, biçimsiz uzuvlarımı, küçücük vücudumu, irisin bile fark edilemediği kadar koyu gözlerimi, kıvırcık, laf dinlemez saçlarımı, hörgüçlü burnumu, ördek gagasına benzeyen ağzımı görüp tüm bunları Daria ile karşılaştırmamayı öğrendim. Benim David'im vardı, Daria'nın da Kostya'sının olmasının ne önemi vardı? İstediğini yapsın diye düşünüyordum.

Daria'nın babası ölmüşken, benim babamın –yaşamasına rağmen– benimle tanışmak için pek acelesi yoktu. Dokuz-on yaşlarımdayken, yeniden dört yıllığına hapse girmeden önce (üniversite dekanının evini soymak suçundan) onu bir kez kısaca görmüştüm. Kendi kendime Daria'nın mı yoksa benim mi daha şanslı olduğunu soruyordum. Tarhun limonatası içtiğim kafede Elene, ben, Beka buluşmuştuk; Beka hiç durmadan sigara içen, huzursuz bir şekilde etrafına bakan, beni nereye yerleştireceğini hiç bilmiyor gibi gözüken çökmüş, kaba bir adamdı.

Annemin bu adamı bir zamanlar sevmiş olabileceğine inanamıyordum. Yine de bir vesileyle Elene'ye yönelerek bana soyadını verebileceğini belirtti, "Piç gibi hakaretlere maruz kalmasın," diye ekleyerek hoşnutsuz bir ifadeyle bana baktı. Göründüğü kadarıyla ilk görüşte hemen sevilecek kadar güzel, sevimli değildim fakat bana verebileceği tek şey olan soyadını vermeye yine de hazırdı.

Elene onu başından savarcasına yanıtladı; benim bir soyadımın olduğunu, yeni bir soyadına ihtiyaç duymadığımı söyledi. Aslında bana ilgi gösteren bir babaya ihtiyacım olabilirdi fakat göründüğü kadarıyla aramaya devam etmek zorundaydık, öyle değil mi? Elene kolunu omzuma attı, kısa bir süre sonra kafeden çıktık. O zamanlar elbette bir Sovyet hapishanesinde beş sene geçirmenin ne anlama geldiğini bilmiyordum. Fakat bunun, onun davranışları, ilgisizliği, benimle konuşamama kifayetsizliği için bir özür olarak kabul edilebileceğinden emin değilim. Elene ile birlikte Rustaveli Bulvarı'na çıktığımızda Elene'nin yüzüne süzülen gözyaşlarını gördüm. Elimi sıkı sıkıya kavramış, beni arkasından çekiyordu. Oysa ben hiç de üzgün değildim. Bir babam yoktu, Elene'nin aksine böyle bir beklenti içinde de değildim.

Onu teselli etmek istedim. Fakat o kadar hızlı yürüyordu ki ona yetişmekte zorlanıyordum.

Hiç durmadan yürüdük. En sonunda Vake'nin ortasında eski, karanlık bir bina girişinin önünde durduk. Daha önce buraya hiç gelmemiştim.

-Neresi burası, diye sordum anneme, binanın bakımsız merdivenlerini çıkarken.

-Büyük teyzene geldik, diye yanıtladı Elene; beni arkasından çekmeye devam etti.

Babamla bu ilk defa karşılaştığımız günü düşünecek olursam aklıma ilkönce tarhun limonatası, sonra da Miro geliyor. Babam gelmiyor. Rustaveli Bulvarı'nda oturduğumuz kafe de gelmiyor; Christine'nin küçük, rahat evi geliyor. Çünkü babamla tanışmaya gidip yabancı bir adamla karşı karşıya geldiğim gün Miro'yla tanıştım. Elene, Christine'nin evine bitkin bir vaziyette varmış, yol boyunca beni arkasından çekmişti. Hesabı tutmamış, baba hayatımıza geri dönmemişti. Doğmayan çocuğunun babası bir hapishane hastanesinde sefil bir şekilde ölmüştü. İkincisinin babasını kendi elleriyle başka bir kıtaya göndermişti. Üçüncüsünün babası bir tatlı su devrimcisinden adi bir suçluya dönüşmüştü. Hayatına giren, anlatmadığı hikâyelerini alkolde boğmaktan başka bir başarı gösteremeyen dördüncü erkekten ise, sevip sevilmesine rağmen çocuk yapamazdı.

Christine'nin elleri unluydu. Kapıyı "Kim o" demeden açmıştı. Belki de başka birini bekliyordu. Yüzünün yarısını kapatan bir peçesi vardı. Elleri unlu olmasaydı insan bir film figürüyle karşılaştığını sanabilirdi, gerçeküstü bir havası vardı.

-Şimdi biliyorum, dedim iki kadın bir şey söylemeye fırsat bulamadan. –Sen Christine'sin. Stasia'nın kız kardeşi. Fotoğraflarını gördüm.

-Sen de Niza'sın, öyle değil mi?

Christine'nin ağzının görünen tarafında yumuşak bir gülümseme belirdi. Sonra eliyle bir hareket yaparak bizi içeri buyur etti.

Üzerini örgü işi bir masa örtüsünün süslediği yuvarlak masaya oturup Christine'nin fasulye çorbasını kaşıklamaya başladık; benzer bir masa örtüsü Stasia tarafından bizim oturma odası masasına da serilmişti. Duvarda bir guguk saati asılıydı; saatin çalıp kuşun dışarı fırlamasını bekleyemediğim için saat beni âdeta büyülemişti.

Gözlerim sürekli bir şekilde, sevgili Stasia'nın kız kardeşi olan bu gizemli kadına kayıyordu, ikisi arasında bir bağlantı kurmakta zorlanıyordum. Stasia'nın lastik çizmelerini, biraz haşin tarzını, zaman zaman kullandığı hafif kaba kelimeleri bu çekici, zarif kadınla bağdaştıramıyordum. Her hareketi itinalı, ince, konuşması biraz yapmacıktı, o garip yüz örtüsü bana bir maskeli baloyu hatırlatıyordu. Elene'nin üzerindeki gerginlikle tereddüt de gözümden kaçmadı. Bu iki kadın arasında, annemin o anda sarsmaya çalıştığı bir duvar olduğunu daha o gün hissetmiş olmam gerekiyor.

-Ne oldu, diye sordu Christine, yeğeninin kızına, küçük masada aramıza oturduktan sonra.

-Lanet olasıca her şey o kadar zor ki, diye patladı annem, sanki saatlerdir bu soruyu beklemişçesine.

-Anlat haydi, dedi Christine.

O anda annemin buraya teselli edilmek için geldiğini düşündüm fakat Christine bunu yapmakta zorlanıyor, örneğin Elene'nin omzuna dokunmak için kolunu kaldırdığında, içinde bir şey onu engellediğinden fikrini değiştiriyordu. Her ikisi de ben yokmuşum gibi davranıyor, bu da beni rahatsız ediyordu çünkü tam olarak ne yapacağımı bilemiyordum. Fakat sonra sessiz kalıp çorbamı içmeyi sürdürmeye karar verdim. Bu ikisinin arasında bir şeydi, benimle ilgisi yoktu.

-Her şey o kadar dayanılmaz ki!

Elene aniden hıçkırarak ağlamaya başladı. Böyle kendisini koyuverip ağlamasından nefret ediyor, o zaman durumun kötü olduğunu, kendisini toparlayamadığını anlıyordum.

-Her gün onu düşünüyor, her gün onun yüzünü görüyorum. Onu nasıl unutacağımı bilmiyorum. Her şey günden güne daha da kötüye gidiyor...

Christine'nin bakışları karardı. Bu bana, Stasia'nın bahçede durup kiraz ağacına döndüğündeki bakışlarını hatırlattı. Bu kadın da ölüleri görebiliyor muydu? İki kız kardeş arasındaki tek bağ bu muydu? Tek bağları hayalet görebilme yeteneği miydi?

Annem ağlıyor, sızlıyor, hayattaki başarısızlığına gözyaşları döküyor, babasından, kocasından, umutsuzluğundan, çocuklarının babasızlığından, kızlarına iyi bir hayat verememekten yakınıyordu. Sürekli Mika adını duyuyordum. Daha önce bu adı hiç duymamıştım. Sonra annem "yeteneğimden" bahsetmeye başladı. (Bu kelimeyi, sanki yakalandığım bir hastalık, kurtulamayacağım korkunç bir kadermiş gibi telaffuz ediyordu.) Bu sözcükten nefret ediyordum.

Muhtemelen saatlerce böyle sızlanmaya devam eder, Christine de buna izin verirdi fakat o anda kapının zili çaldı; Christine ağır ağır, isteksiz bir şekilde, hâlâ Elene'ye bakarak doğruldu, kapıyı açmaya gitti.

Lana'nın yüz ifadesinden annemi gördüğüne sevinip sevinmediği veya habersiz ziyarete canının sıkılıp sıkılmadığı belli olmuyordu. Ancak Miro sevincini açığa vurdu. Beni iyice inceledi, masanın etrafında üç tur attı, saçlarımı çekti, kahkahalar attı, uslu olması için defalarca uyarıldı fakat sevinçle hoplamaya devam etti. Daha sonra yanıma oturtuldu, büyük bir hevesle fasulye çorbasını içmeye koyuldu. Sürekli yüzünü gözünü oynatıyordu; annesinin sesini yükselterek onu uyarması bile istenen etkiyi sağlamadı, tam aksine Miro delice kıkırdamaya başladı. Fakat en azından inanılmaz bir şeyi başararak Elene'nin yeniden gülümsemesini sağlamıştı.

Miro zeki ve neşeliydi. Göründüğü kadarıyla daha bu küçük yaşta palyaçoluk rolünü üstlenmişti, bu rolü büyük bir tutkuyla yerine getiriyordu. O zamanlar boyu benden çok uzun değildi (bu durum zamanla önemli ölçüde değişecekti), alnına düşen bukleleri, bir oğlağın kirpikleriyle donanmış siyah gözleri vardı. Fakat beni her şeyden önce çabukluğu etkilemişti, yani düşünme, konuşma, hareketlerinin hızı; bunu çok iyi hatırlıyorum. Sanki

bir şeyi kaçırmaktan korkuyormuşçasına, sürekli en az üç şeyi aynı anda yapmaya çalışıyordu. Yemek yerken yerinde oturamıyor, konuşurken sakin duramıyor, bir şey yaparken çenesini tutamıyordu. Ön dişlerinin arasındaki aralığı da görür görmez sevdim. Her sırıttığında –ki bunu sık sık, ağzı kulaklarına varacak bir şekilde yapıyordu– ön dişleri arasındaki bu aralık ortaya çıkıyor, insanın ister istemez gülmesine neden oluyordu.

Miro yemekten sonra bana arka avludaki oyun yerine gitmeyi teklif etti. Biraz tereddütle birlikte kabul ettim. Gösterdiği yakınlık beni şaşırtıyordu, buna alışkın değildim, hele bir oğlanın yakınlığına hiç alışkın değildim. Arka avlunun bir sürü geçitten oluşan bir labirent olduğu ortaya çıktı, Miro öne geçerek beni oyun yerine götürdü, burada hiç kimsenin olmaması beni sevindirdi.

Miro şakalar yapıyor, bana ne kadar iyi tırmanıp sallanabildiğini, ne kadar hızlı koşabildiğini gösteriyordu; anlaşıldığı kadarıyla o öğleden sonrayı beni eğlendirmeye ayırmıştı. Bu hoşuma gitti.

Miro'nun yanında uzun zamandır ilk defa yine bir çocuk olduğumu hissettim. Diğerleri gibi bir çocuk.

Şayet edebiyat süreci kontrolümüzden çıkarsa,
70 yıllık Sovyet iktidarında aydınlık tek bir gün
yaşanmamış gibi gözükecek.
Çebrikov

Okulla bağlantılı olsun, geçici kültür yükümlülüğü olarak olsun veya aileyle birlikte eğlence amaçlı olsun, hep sirke giderdik. Kostya akrobasiden, terbiye edilmiş hayvanlardan hoşlanmasa da, açıklanması mümkün olmayan bir nedenle çocukların sirke gitmesini önemli buluyordu.

Ben bu sahte dünyanın büyük bir hayranı değildim. Beni belki bazı trapez sanatçıları, kafalarındaki tüylerle ustaca ata binen kadınlar etkilemeyi başarıyordu. Fakat hem palyaçolar hem de yanan bir lastiğin içinden atlamak zorunda bırakılan kaplanlar beni hüzünlendiriyor, doğal gelmiyordu. Kırmızı burunlu, makyajlı yaşlı adamların, neden olduklarından daha aptal göründüğünü, kafalarına aşağılayıcı bir şekilde fiyonklar bağlanıp etek giydirilen vahşi hayvanlara neden doğalarına uymayan hareketler yaptırıldığını anlamıyordum. Özellikle hep abartılı neşeli gözüken cüceler çok canımı sıkıyordu. Belki de bunun nedeni benim de oldukça kısa boylu olmam, bu şekilde teşhir edilmeyi kesinlikle istememedi.

Daria sirki her şeyden çok seviyor, her seferinde devlet sirkine giderken tırmanmak zorunda olduğumuz bitmek bilmeyen merdivenleri rüzgâr gibi koşarak çıkıyor, bu arada sürekli arkasına bakarak herkesin geldiğinden emin olmak istiyordu. Ayrıca her gidişimizde dışarıda omuzlarında muhabbet kuşlarıyla ucuz mallarını satmaya çalışan çingene kadınların ellerindeki derme çatma oyuncaklardan biri veya bir lolipop için âdeta yalvarıyordu. Bu, Daria için bir ritüeldi, kutsallık içeriyordu.

Fakat o pazar günü –1985 yılı olması lazım– hiç beklemediğim bir olay gerçekleşti.

En meşhur Moskova sirkinin uzun zamandır beklenen gösterisindeydik. Daria günlerden beri başka bir şey hakkında konuşmamıştı. Ben ise uzun öğleden sonra için hazırlıklıydım, yanıma bir kitap almıştım; *yetişkin kitapları* okumam yasak olduğu için kitabı beyaz bir kâğıtla kaplamıştım; oysa bunlar, özellikle okulda ıstıraplı saatleri atlatmak için gerekli olan en sevdiğim kitaplardı. Stasia, seneler boyunca yaptığı kütüphanecilik dolayısıyla illegal edebiyat hakkında pek çok yararlı bilgiye sahipti, tüm kaçakçılıkla kamuflaj tekniklerini biliyordu. Kaplama fikri de ona aitti; çoğu zaman sade beyaz kâğıtlar kullanıyor, bunları çocuksu resimlerle süslüyordum; basit insan ve kelebek figürleri hiç şüphe uyandırmıyordu.

Herkes Rus palyaçolara gülüp hayvanların hünerlerini alkışlarken kitabımın sayfalarını çeviriyordum. Salon karanlıktı, bunu hesaba katmamıştım. (Sınıf olarak çocuk tiyatrosunda *Kırmızı Başlıklı Kız*'ı seyrettiğimiz zaman daha fazla ışık vardı.) Fakat sayfaları hissetmek bile beni rahatlatıyordu. Sonra aniden maneje mavi bir mayo, beyaz çoraplarla genç bir kız çıktı. Daria hayal kırıklığı içerisinde içini çekti, kız yerel bir jimnastik kulübünden gelmişçesine normal görünüyordu. Bir halata tutunan kız baş döndürücü yüksekliklere çekildi, seyirciler sessizliğe büründü.

Kitabı çantama geri koyarak akrobat kızı büyülenmişçesine izlemeye başladım. Çünkü kız uçabiliyordu. Sanki onu akıl ermez yüksekliklere taşıyan görünmez kanatları varmış gibiydi. Havada hızla dönüyor, takla atıyor, düşüyor, tutunuyor, hiçbir ağırlığı yokmuşçasına ipin üzerinde dans ediyordu. Hayatımda hiç böyle bir zarafet, incelik, biçimsel mükemmellik görmemiştim. Onunla birlikte havada uçuşan saç örgüsü, tutunmasına yardımcı olan üçüncü bir kol gibi işlev görüyordu.

Daria'ya bakınca ağzının açık olduğunu, gözlerinin karanlıkta iki ateşböceği gibi parladığını gördüm. Aynı benim gibi, gördüklerine inanamıyordu. Bir insan burada bulunan tüm diğer insanlara nasıl nefesini tutturabilirdi? Bu kız nasıl böylesine korkusuz olabilirdi? İnsan uçmayı öğrenebilir miydi?

Daria'nın eli koltuğun tutacağını bırakıp koluma yöneldi. Bileğime yapışıp sıkmaya başladı. Sonra bana doğru eğilerek iyice sokuldu. Neden ben? Büyülendiğini neden çok sevdiği büyükbabasıyla paylaşmıyordu? Başımı uzattım, Kostya'ya baktığımda anladım. Kostya arkasına yaslanmıştı; genel duruşunda, Daria'yla beni esir alan coşkunun eseri bile yoktu. Kostya'nın algısı Daria'nınkinden farklıydı. İlk kez. Bu saptama Daria'yı muhtemelen korkutmuş, bu nedenle benim elime sarılmıştı.

-İnanılmaz bir şey, öyle değil mi, diye fısıldadı kulağıma güzel ablam, ardından elimi biraz daha sıktı.

Şaşkınlıkla minnettarlık arası bir duyguyla başımı salladım.

-Bunu ben de yapabilmek istiyorum, diye karar verdi Daria aynı anda.

-Ama bunun için çok çalışman lazım.

İtirazımın onda hayal kırıklığı yaratacağını sanmıştım fakat Daria coşkuyla bunu nerede yapabileceğini sordu.

-Bilmiyorum ama Spor Sarayı'nda akrobasi kursları vardır herhalde. Hiç bilgim yok.

-Bunu benim için araştırabilir misin, lütfen?

Yalvarıyordu. Daria *bana* yalvarıyordu. Buna inanamıyordum.

Daria, bir şeyin derinine inmek için gerekli olan sabırdan yoksundu. Şayet her şey kısa bir sürede istediği gibi olmazsa ilgisini kaybederdi. Küçük bir kız olarak çok sevdiği ata binmekten de bu sabırsızlığı yüzünden vazgeçmişti, zor idare edilebilen damızlık atlar için yeteri kadar uzun soluklu değildi, ilgisini kız arkadaşlarına yöneltmeyi tercih ediyordu. Bu nedenle böylesine yorucu bir işe kalkışmak istemesine şaşırmıştım.

Kostya'nın onu geleneksel kurslardan birine uzun vadeli bağlama çabaları başarısızlıkla sonuçlanmıştı. Gürcü halk dansları, piyano dersleri veya elişi kursları olsun, Daria bunlara birkaç haftalığına devam ediyor, sonra bir gün gözyaşları içerisinde eve gelip oradaki çocukların aptal olduğundan, öğretmenin ona iyi davranmadığından veya –en kötüsü– hiç dikkate almadığından yakınıyordu. Ertesi gün Kostya torunuyla oraya gidiyor, müdürlüğe yaptığı okkalı bir şikâyetten sonra onu kurstan alıyor, Daria neşe içerisinde eve dönüyordu. Sirkte gösterdiği bu coşkulu inat hiç beklenmedik, yeni bir tutumdu.

-Bunu başarabilmek için elimden gelen her şeyi yapacağım.

Daria inadını sürdürüyordu. O anda Kostya bize doğru eğilip bu kadar heyecanla ne konuştuğumuzu sordu. Daria'nın kısa yanıtı beni en az kararlılığı kadar şaşırttı.

-Hiçbir şey, dedi Daria.

Bu "Hiçbir şey", ablamın yalnızca benimle paylaşmaya karar verdiği ilk sırdı.

Sirk ziyaretinden yalnızca iki hafta sonra, Elene büyük kızını Spor Enstitüsü'nde verilen bir jimnastik kursuna yazdırdı. David bana Spor Enstitüsü'nden bahsetmiş, ben de bu tavsiyeyi Elene'ye aktarmıştım. Daria bu yeni keşfettiği tutkusunun büyükbabası tarafından onaylanmayacağını tahmin ederek ondan gizledi, Elene ile birlikte kursa gittiği ilk gün, Kostya'ya iki üç gün şehirde, annesinin yanında kalmak istediğini bildirdi.

Seven Sisters'taki deniz öfkeliydi. Dalgalar hatırı sayılır bir şiddetle kafalarını, senelerce sürecek bir mücadele içindelermişçesine sert kayalara vuruyorlardı. Gri gökyüzünün içinden sarımsı bir pırıltı geçiyor gibiydi. Kumsal ıslak, soğuk, bomboştu. Islak kumda bıraktığı ayak izlerine baktı, tuz kokusunu aldı; gözlerini kapalı tutarak büyük yün şalla omuzlarını sardı. Denizin havayla ne kadar uyumlu bir müzik besteleyebildiğine hep şaşırırdı.

Kitty'nin, "Seven Sisters" semt adına alışmak için uzun bir süreye ihtiyacı olmuştu. "Yedi Kız Kardeş" adıyla aklına hep Başkomutan tarafından bir zamanlar yaptırılan, Moskova'nın diğer tüm binalarına tepeden bakan sosyalist klasisizm tarzındaki gökdelenler gelirdi.

Turne sonrası yalnızlığın tadını çıkartıyordu. Huzurun. Fişi çekilmiş telefonun. Bakılmayan postanın. Burada sevdiği anonimliğin. Telaşlı Amy daha birkaç gün önce ayrılarak onu kendisiyle, düşünceleriyle baş başa bırakmıştı. Yaşı karşısında yelkenleri suya indirmemek için Amy ne kadar da çok çaba harcıyordu. Banyoya yaydığı tüm o kremler, cırtlak renkleriyle vücudunun kusurlarını örtmesini umduğu tüm o rengârenk elbiseler... Alın bantları, türbanlar, diyet planları, okuma gözlüğüne karşı diretmeler, kaçınılmaz olanı boşa çıkarmak için girişilen acınası adımlar...

Bakışı, denizin gökyüzüyle birleştiği ufuk çizgisine kaydığında derin bir nefes aldı.

-Bak, bak, deniz!

Bağırarak arabadan dışarıya fırladım. Virajlı yolu geride bırakmış, yüksek tepelerin etrafından geçmiştik, şimdi önümüzde uçsuz bucaksız bir mavi uzanıyordu. Arabayı Kostya kullanıyordu; sık rastlanmayan bir görüntü. Daria ile ikimiz makam aracının arka koltuğunda oturuyorduk. Kostya, deniz ile ilgili coşkumuzu herkese ilan edebilmemiz için durmuştu; yolun kenarındaki toprağın üzerinde zıplayıp neşeyle çığlıklar atıyorduk. Benim neşem denizden ziyade, Kostya'nın bu sefer Daria'nın yanı sıra seyahate beni de almasıyla ilgiliydi.

Abhazya, Gagra'ya gidiyorduk. Orada bir hafta kalacaktık. Okulu bile asmaya izinli olduğumuz güzel, uzun bir mart haftası... Kostya önceki akşam oldukça çakırkeyif bir vaziyette Yeşil Ev'e gelmiş, Nana'ya bizim eşyalarımızı da hazırlamasını söylemişti; ertesi gün Abhazya'ya giderken kızları da götürecekti. Daria veya Daro değil, *kızlar* demişti.

Gecenin yarısını uyanık geçirmiş, iki saatte bir bunun bir şaka olduğu, Daria ile ikisinin bensiz yola çıktığı korkusuyla Daria'ya bakmıştım fakat Daria her baktığımda yatağında huzur içinde uyuyordu.

Kostya'nın seyahat teklifinin her şeyden önce Daria'ya yönelik bir barış teklifi olduğunu biliyordum. Çünkü Kostya, Daria'nın foyasını ortaya çıkarmış, akrobasi hayalleri büyükbaba ile torun arasında ciddi bir tartışmaya yol açmıştı. Fakat Daria'nın niyetinin ciddi olduğunu anlayınca, Kostya durumu kendi lehine çevirmeye çalışıp kursla akrobasinin zirvesine ulaşmak üzere alınabilecek ek destek imkânları hakkında önemli bilgiler toplamıştı.

Batum'da mola verdik. Kostya'nın iyi bir arkadaş ve meslektaşı yemeğe davet etmişti; Kostya iş ile eğlenceyi birleştirmek niyetindeydi. Ertesi sabah yola devam edeceğimizi belirtti.

Kraliçe Tamar Bulvarı'nda bulunan küçük, temiz bir eve gittik. Yeni onarılmıştı, boya kokuyordu. Elma ağaçlarının olduğu büyük bir bahçesi vardı. Bahçede bizi, üzeri donanmış ahşap bir masa bekliyordu; büyük siyah kapıdan bahçeye girdiğimizde meraklı bakışlar üzerimize çevrildi. Daha önce sık sık Yeşil Ev'deki davetlerde gördüğüm kısa boylu, besili, yarı kel ev sahibi âdeta koşarak Kostya'nın yanına geldi, onu coşkulu bir tokayla selamladıktan sonra arka arkaya birkaç kez omzuna vurdu. Daria ile ikimizin yanaklarına ıslak öpücükler kondurulduktan sonra masaya davet edildik.

Bahçe ile mutfak arasında mekik dokuyan telaşlı ev sahibesi bizi kucaklayıp tabaklarımızı çeşitli leziz yiyeceklerle doldurdu. Kostya göz açıp kapayıncaya kadar masanın odak noktasına yerleşmişti, herkesi kahkahalar eşliğinde yapmacık, etkileyici bir dille iş hayatından anlattığı çeşitli anekdotlarla eğlendiriyordu.

Masanın *tamada*'sı, yani lideri olan ev sahibi, Kostya ile nöbetleşe nutuklar atıyor, her ikisinin de yanakları giderek kızarıp sesleri çatallaşırken kısa şerefe söylevleri dangul dungul bir şekle bürünüyordu; çoğunu ezbere bildiğim bu söylevler beni fazlasıyla sıkmaya başlamıştı.

Bu içki âleminden kaçabilme umutlarım tam tükenmeye yüz tutmuştu

ki, ortaya aniden, belli belirsiz esen bir akşam meltemi gibi narin bir genç kadın çıktı, ev sahibinin yanına oturup başını onun göğsüne yasladı, yalnızca kızı olabilirdi. Genç kadın diğer misafirler tarafından da selamlandı, kibar cevaplar verdi, bazılarını kucakladı; Kostya da onu başını öne doğru eğerek selamladı.

Genç kadının üzerinde, bu mevsim için biraz serin tutan, omuzlarını açık bırakan güzel, çizgili bir elbise vardı, saçları ise yukarıdan bağlanmış bir atkuyruğu olarak sırtına düşüyordu. Konuşmalardan Tiflis'te hukuk okuduğunu duyar gibi oldum. Babası ondan misafirler için kısa bir kadeh tokuşturma konuşması yapmasını isteyince bunu biraz yapmacık, biraz abartılı bir nezaketle yerine getirdi. Gösterdiği nezakete karşın üstünde bir huzursuzluk var gibiydi. Sürekli parmaklarını ovuşturuyor, yüzükleriyle oynayıp yüksek topuklu ayakkabısını ileri geri sallıyordu. Bardağındaki şarabı bitirdikten sonra beklenmedik bir şekilde doğruldu, özür diledi, ortaya çıktığı gibi hızla evin içinde kayboldu.

Tuvaleti ararken evin içinde kaybolup arka avluya çıkınca genç kadının orada küçük bir bahçe masasında oturmuş şarap içtiğini gördüm. Elindeki zarı, sanki bu ses onu sakinleştiriyormuşçasına açık tavlanın tahtasına atıyordu. Masa karanlıktaydı, yalnızca cereyana direnen küçük bir mum biraz ışık veriyordu.

-Özür dilerim, diye mırıldandım. –Tuvaleti arıyordum.

Hemen doğruldu, yapmacık gülümsemesiyle bana dönüp beni tuvalete götürdü. Ben dışarıya çıktığımda beni bekliyormuş gibi duvara yaslanmış bir şekilde duruyordu.

-Sen daha küçük olansın, değil mi? Niza olmalısın.

Başımla onayladım, adımı bildiğine şaşırdım. Onu daha önce hiç görmemiştim.

-Ben Rusa'yım, ben de Tiflis'te yaşıyorum, dedi, konuşurken gökyüzüne baktı; şeker gibi tatlı, yumuşak bir sesi vardı, âdeta karamele bandırılmış gibi.

-Bir bardak üzüm suyu ister misin, diye sordu; cevabımı beklemeden küçük masaya geri dönüp koyu kırmızı sıvıyı bir sürahiden bardağa koydu.

Karşısına küçük bir tabureye oturup hiçbir şey düşünmeden tavlanın pullarını başlangıç konumuna göre dizdim.

-Tavla biliyor musun? Bir çocuk oyunu sayılmaz, öyle değil mi?

Derin bir uykudan uyanmışçasına aniden heyecanlanmıştı.

-O halde başlayalım, ne dersin?

Büyük bir hevesle ellerini ovuşturdu.

-Tavla oynamayı büyükbaban mı öğretti?

Soruyu mümkün olduğunca gelişigüzel sormaya gayret göstermişti.

-Hayır, üvey babam, dedim aynı gelişigüzel tavırla.

Oynamaya başladık. Büyük bir hırsla oynuyor, bu da hoşuma gidiyordu. Çok dikkatliydi, bilerek hata yapmıyordu, bunu hemen fark etmiştim. Zarları atmaya devam ettik.

-Neden buradasınız, neden diğerlerinin yanına gitmiyorsunuz, diye sordum sonunda, bu soru aklımı kurcalıyordu; Rusa omuzlarını silkti.

-Onlar benim değil, babamın arkadaşları. Zaten ben yalnızca bir haftalığına buradayım, aslında sınavlarıma hazırlanmalıyım, yakında diplomamı alacağım. Fakat bu akşam keyfim yok, dikkatimi toparlayamıyorum.

İçini çekti.

-Biz de bir haftalığına seyahate çıktık. Yarın Gagra'ya devam ediyoruz.

-Biliyorum, derken yorgun bir ifadeyle başını salladı; bunu nereden bildiğine yine şaşırmıştım.

Onu giderek daha da sempatik bulmaya başlamıştım. Narin görüntüsü yanıltıcıydı, şeker gibi tatlı maskenin arkasında, bilinmedik bir nedenle zapt etmeye çalıştığı büyük bir güçle enerji gizliydi. Ayrıca hazırcevaptı, espriliydi, oyun boyunca beni sürekli güldürüyordu. Misafirlerle Kostya'nın, Yeşil Ev'den benim de tanıdığım meslektaşlarından bazılarını taklit ederek çoğu zaman hedefi tam on ikiden vuruyordu. Göründüğü kadarıyla insanları ayrıntılarıyla kaydediyordu, etkileyici bir taklit yeteneğine sahipti.

-Yine her şeyi berbat ettiniz, bir kez olsun bir işi beceremeyecek misiniz, ben olmasam hepiniz nalları dikersiniz! –Oyununa katılıp Kostya'nın sesini taklit etmiştim. –Eeee, kimi yaptım, diye seslendim neşeyle.

Rusa'nın yüzü aniden asıldı, zarları dalgın bir vaziyette elinde tutuyordu.

-Onu iyi taklit ettin, dedi sonra; neşeli olmaktan ziyade hüzünlü gibiydi, zarları tahtanın üzerine attı.

O anda adımlar duyduğumuzda arkamda büyükbabam belirdi. Temiz deniz havasıyla şarap onu oldukça çakırkeyif yapmıştı.

-Buradasın demek? Öylesine çekip gidemezsin, Niza, bu yaptığın çok nezaketsiz.

-Oyun oynamaya onu ben ikna ettim. Suç bende, diye yardımıma geldi Rusa.

Kostya durumu başıyla onaylamak zorunda kaldı.

-Evet, oynamayı çok seviyor. Bu oyun merakının günün birinde başımıza bela açacağından korkuyorum.

Böyle bir şey söylemesine kızmıştım. Aslında niyetim olmasa da, o anda profesyonel oyuncu olup onun başına gerçekten bela açmaya karar verdim.

-Ama gerçekten çok iyi oynuyor, diye karşı geldi Rusa.

Kostya'nın arkadaşıyla meslektaşlarının çoğundan hoşlanmıyordum. Hepsi gürültücü, palavracıydı, hep çok işleri oluyordu, içkiyi seviyor, çok içiyorlardı, karılarının mücevherleri bir Noel ağacı gibi parlıyor, çocuklarla sanki beynimiz yokmuş veya iki yaşından öteye geçememişiz gibi konuşuyorlardı. Fakat Rusa farklıydı. Genç, körpe, esprili, meraklıydı. Bana, annemi mi yoksa babamı mı daha çok sevdiğim veya okulda en çok hangi dersten hoşlandığım gibi aptalca sorular sormuyor, benden bir şiir söylemek veya bir bale hareketi sergilemek gibi aşağılayıcı şeyler yapmamı istemiyordu. Açıklayamadığım bir nedenle onun da benden hoşlanmasını istiyordum.

Kostya aniden masanın öbür tarafına geçti, Rusa'ya yaklaşıp kolunu onun çıplak omzunun üstüne koydu. Rusa'nın vücudu fark edilir bir şekilde gerildi, genç kadın hafifçe doğrulup bakışlarını yere indirdi.

-O halde gelecek hafta ortak bir meşguliyetiniz olacak, dedi Kostya, sonra karanlığın içinde kayboldu. Oyuna sessizce devam ettik. Kostya'nın son cümlesi üzerinde kafa yoruyordum.

-Sen de mi Gagra'ya gidiyorsun, diye sormaya cesaret ettim sonunda. Gözlerini benden kaçırarak başıyla onayladı. –O zaman yarın arabada bile oynayabiliriz, diye konuşulanların sonucunu çıkardım coşkuyla.

-Bu maalesef mümkün değil çünkü ben trenle gidiyorum. Ayrıca bu aramızda küçük bir sır olarak kalsın, diğerlerine anlatmayalım, tamam mı, dedi fısıltı halinde bir sesle.

Oyunu kazandım. Fakat buna hiç sevinmedim.

Kitty kollarını ileriye uzattı, bir süreden beri sırt ağrılarıyla mücadele ediyordu. Öne eğildi, kollarını aşağıda salladı, yine doğrulup dik bir vaziyette durdu. İçgüdüsel olarak bir adım geriledi, ceketinin cebindeki anahtarı yokladı. Tek katlı evinin dış kapısının önündeydi, giriş kapısında birisinin ileri geri yürüdüğünü görüyordu.

Sokak lambasının ışığı çok zayıftı, kapının önündeki kişiyi seçemiyordu. Yalnızca bir adam olduğu belliydi. Belki köyün bir sakiniydi ama o zaman neden kapının önünde bekliyordu; ayaklarının yanında duran şey neydi, yoksa bu bir bavul muydu?

Onun izini bulan inatçı bir hayran mıydı? Belki tehlikeli bir manyak? Bir an için karanlıkta kaybolup, köyün tek birahanesine gidip polis çağırmayı düşündü. Tekrar öne doğru bir adım attı. Gözleri artık o kadar iyi değildi, bir okuma gözlüğünün de faydası olmazdı. Aniden dizlerinin çözüldüğünü, sırtının ürperdiğini, avuç içlerinin terden ıslandığını hissetti. Belki de beyni ona kötü bir oyun oynuyor, hayaletler görmesine neden oluyordu. Belki Londra'ya geri dönme zamanı gelmiş, belki kendisiyle, anılarıyla çok uzun bir süre yalnız başına kalmıştı.

Fakat adam hâlâ oradaydı; yaşıyordu, gerçekti. Dikkatini toplayıp baktıkça, inanamazlığın yerini beklenti dolu bir sevinç almaya başladı, Kitty adımlarını hızlandırdı.

-Giorgi!

Onun adını seslendi, Giorgi yüzünü döndü. Kitty, hemen akabinde onun kollarını vücudunda hissetti. Alışıldık olan geri dönmüştü, henüz sesi olmasa bile; Giorgi henüz hiç konuşmamıştı, gücü Kitty'nin adını söylemeye bile yetmiyor gibiydi.

Ona doğru dürüst bakmadan, Kitty, Giorgi'nin elini tutarak arkasından evin içine çekti. Bir saniye bile kaybetmek istemiyordu. Kendini sevincinin akışına bırakmıştı.

-Bağışla beni, bağışla beni, Kitty, bağışla beni, diye mırıldanıyordu Giorgi sürekli, fakat Kitty soru cevaplar istemiyor; Burada, Şimdi'de kalmak is-

tiyor, önden gidip geriye bakmayı arzu etmiyordu. Kitty, paltosunu çıkarmasına yardım etti; sürekli ona sarılıyor, yanaklarını, alnını, ağzını öpüyordu.

Dışarıda bir adam parmaklığa sürtünerek geçti. Nefes almak için kısacа duran, yoluna, denizin kenarına, denizin kenarına, daha da ötesine giden yoluna devam etmeden önce onlara karanlık bir bakış fırlatan, Viyana'yı arayan kıvırcık saçlı bir adam... Fakat Kitty ile Alania, adamın onları göremeyeceği bir yerde, soğuk koridorun karanlığında duruyorlardı. Dua edercesine... Birbirlerini bırakmıyorlardı, Kitty alnını onunkine yaslanarak öylece kaldı.

-Ben sana layık değilim. Her şeyi mahvettim. Kaçtım, kendimden kaçtım. Sen hayatımın tek iyiliğisin, Kitty. Benim içimde cellatların kanı akıyor...

Giorgi bu cümleleri defalarca prova etmiş gibi söylüyor, karmakarışık konuşuyordu. Kitty onu anlamıyor ama bunu umursamıyordu. Bu bitkin, kederli adamın aniden ortaya çıkışının onda bu kadar çok yaşam hırsı yaratacağını tahmin edemezdi. Hayır, kumsalda yalnız başına yürüyen yaşlı bir kadın olmak istemiyordu; tüm hayaletlere kapıyı açıp içeriye buyur etme pahasına olsa bile yaşamak istiyordu.

-Tekrar gitme. Seni seviyorum, dedi Kitty; ağzından bu sözcüklerin bu kadar kolay çıkmasına şaşırdı.

Giorgi, kendisini Kitty'nin kollarından kurtardı, onu dirseklerinden tutup sanki yüzünde bu sözlerin bir tasdikini arıyormuşçasına karanlıkta ona baktı. Bu sözcükleri hayatında hiç duymamış gibiydi. Kitty'yi öptü. Kitty o anda güneyde, Kafkasya'nın Nis'i olması beklenen bir şehrin, yeşil bankları bulunan küçük bir parkındaydı.

Giorgi'nin çelimsiz kollarındaki güce şaşırdı; telefonda yıllar boyunca süren bedensizliğin ardından bu kollara defalarca bakmış, hafızasına kazımaya çalışmıştı.

Onun peşinden gitti. Giorgi kendi üstünden geçti, kendinin gerisinde kaldı. Kitty, onun peşinden her yere giderdi. Başka bir insan olacağı yerlere. Fakat Giorgi'nin dokunuşlarıyla birlikte Amerika'daki otel odaları, sağa sola uçuşan Fred Lieblich de geri geldi. Giorgi, Fred değil diye düşündü Kitty, ona elbiselerini çıkartırken yardım etti. Kaç yaşındaydı acaba? Yaklaşık altmış? Altmışın üzerinde? Tanrım, bu kadar yaşlanmışlar mıydı? Kendisiyle o park, Andro, o okul arasında gerçekten de bunca sene var mıydı? Hayır, hayır, kendini uyardı, Giorgi'ye sarıldı, yüzünü onun boynunda gizledi.

Zemin soğuktu fakat gençlere özgü tedbirsizlik, kendisini unutmak, her türlü mantığı bir yana bırakmak Kitty'nin hoşuna gitti. Bu dar, karanlık koridorun zemininde kalmak istiyordu. Neredeyse bağıra bağıra şarkı söyleyecekti. İçinden dünyaya bir hoş geldin pastası pişirmek geliyordu. Giorgi aç bir çocuk gibi sevişiyordu, Kitty de aç bir kız gibi sevişmek istiyordu. Her dokunuşuyla zamanı aldatmak, bir, iki, üç, on yıl, daha fazlasını yok etmek, hayaletlerin kapısına dayanıp yumruklamaya başlamadan önceki Kitty olmak istiyordu. Her şey gelecekte olduğu için, zamanın geri alınamadığı

zamana dönmek istiyordu. O umutsuz, ıssız tren garında gerçekleşen kısa görüşmenin sağladığı imkânların...

Sırt ağrılarını, bozuk gözlerini, bitmek bilmeyen yalnızlığı unuttu.

Ahşap melekler yapan kıvırcık sarı saçlı çocukla Viyana'da değil, bu adamla belki Londra veya Moskova'da birlikte olmak düşüncesi cazip ama aynı zamanda imkânsızdı. Her şey biraz farklı gelişseydi Andro hâlâ hayatta, rahmi yerinde olur muydu? Mariam, ağabeyinin karısı olur muydu? Çocukları olur muydu? Bir, iki, hatta belki üç? O zaman gizlice duşun altında şarkı söyleyeceğinden binlerce insan ona eşlik etmezdi. Fakat bu çok mu kötü bir şeydi? Tahayyül bile edilemez miydi? Tüm o şehirleri görmemiş, besteleri yapmamış, Fred ile hiç karşılaşmamış olsaydı?

Gözlerini kapadı. Andro'nun, üstüne eğilen yüzünü gördü. Gözlerini kapadı. Fred'in gülümsediğini gördü. Gözlerini kapadı. Mariam'ın güneşli samanlıkta başını tuttuğunu gördü. Gözlerini kapadı. Donuk bir ampulün ışığının sarışın kadını aydınlattığını gördü. Gözlerini kapadı. Hayır, hiç bitmiyordu. Giorgi Alania'nın, vücudunun her yerini öptüğünü gördü. Ona tüm gücüyle sarıldı. Buradan kaçmak istiyordu. Küçülmek, erimek, hava haline gelmek.

İdealleri olmayan bir insan, bir halk kör doğmuştur.
Gorki

Yatağın üstünde giyinik bir vaziyette oturuyorlardı. Rusa hafifçe inledi ve kırmızı ojeli tırnaklarını Kostya'nın sırtında gezdirdi; Kostya yüzünü onun boynunda gizlemişti, neler hissettiğini göremiyordum. Rusa'nın kulağına bir şeyler mi fısıldadığını yoksa Rusa'nın elbisesinin içinde kaybolan elinin mi iniltiye yol açtığını bilmiyordum. Rusa dudaklarını araladı, gözleri büyüdü, sanki onun dokunmasını engellemek istercesine sağ elini kaldırdı fakat sonra fikrini değiştirip Kostya'nın başını kendisine doğru çekti. Duvara iyice yapıştım. Bu manzaradan ayrılamıyordum. Nefesimi tuttum.

Yan odada Daria uyuyordu. Kostya'nın bir elemanının geniş evine yerleşmiştik, adam evi bize tatil boyunca bir haftalığına bırakmıştı. İkinci katta kalıyorduk. Evden deniz görülebiliyordu. Dalgaların hışırdaması beni uyandırmıştı. Denizin hâlâ yerinde durduğundan emin olmak için kalkmıştım.

Bir an için, Daria'yı da kaldırmayı düşünmüştüm fakat çakıllı kumsaldaki oyunlarımızdan çok yorgun düşmüştü. Su henüz soğuktu, denize giremiyorduk, çıplak ayaklarımızla suyun içinde oynamış, taşlarla midye kabukları toplayıp yatağa ölü gibi düşene kadar hoplayıp zıplamıştık.

Kostya da gün boyunca neşeliydi, hatta alnıma bir öpücük kondurdu.

O kadar mutluydum ki, hayatımın sonuna kadar bu kumsalda kalmak istiyordum. Ablamla, bu kadar neşeli, şefkatli olabilen büyükbabamla birlikte. Bizimle aynı evde kalan, yemek yapan, hepimizi güldüren, Kostya'nın işleriyle meşgul olduğu zaman bize bakan, tavlada tutkulu rakibim olan esprili, zarif Rusa'yla.

Her ne kadar Daria onu kuşkuyla karşılayıp yetişkin bir kadınla Kostya'nın sevgisi için yarışmaktan hoşlanmasa da, ben Rusa'yı çok sevmiştim, onunla arkadaş olmak istiyordum.

Rusa çatı katındaki misafir odasında, Kostya ise bizim yanımızdaki odada kalıyordu. Tam denize bakmak için balkona çıkmak üzereydim ki hafif bir inilti duraksamama neden oldu. Rusa'nın güzel, cezbedici sesiydi. Koridora çıkıp Kostya'nın odasına yöneldim, ses oradan geliyordu. Kapı çok hafif aralıktı, yatağın yanındaki komodinin üzerinde bir masa lambası yanıyordu.

Gördüğüm şey donup kalmama neden oldu.

Utanıyordum. Denizin suçuydu bu. Çünkü gördüğüm şey, gözlerim için değildi. Daha önce hiç böyle bir şey görmüş olmasam da bu görüntünün bana yasak olduğu çok aşikârdı. Fakat yine de her şey garip, mantık dışıydı.

Kostya bu genç kadın için çok yaşlıydı. Yaptıkları şey için de yaşlı sayılmaz mıydı? Rusa ise çok gençti, yoksa yanılıyor muydum? Şimdi ise orada öylece durmuş bu yasak görüntüyü düşünürken Rusa için korkuyordum. Kostya'nın onun üzerinde sahip olduğu güçle Rusa'nın korumasızlığı beni korkutuyordu. Rusa kendisini yatağın üzerine bırakınca, duvardan çekilip odamıza geri döndüm.

Kostya, sabah erkenden arabayla Sohum'a doğru yola koyuldu; Daria, Rusa ile ben ise kumsala gidip ayaklarımızı denize soktuk.

Rusa bize sabah omlet yapıp reçelli ekmeklerimizi hazırlamıştı. Bir lastik botla sapa bir yerde bulunan bir baraja gittik, barajın duvarlarına yapışmış olan midyeleri topladık. Rusa bize öğle yemeği olarak domates soslu midye pişirdi; Daria tiksintiyle burnunu tutsa da, benim karnım doymak bilmedi. Sonra evin önündeki asfaltın üzerine renkli tebeşirlerle doğa resimleri çizdik, Rusa bize *Komsomolskaja Pravda* gazetesinden komik şapkalar yaptı. Midemiz bulanana kadar kuş sütlü çikolatalar yedik. Rusa'nın ayak bilekleri ince, kalçaları yumuşaktı. Bana saçlarını ördürdü. Saçlarımı tararken bana bakmasından hoşlanıyordum. Bakışları şefkatli, sevgi doluydu. Kitaplar hakkında konuştuğumuzda ona kaplama sırrımı anlattım. Kahkahalar atarak ellerini coşkuyla birbirine vurdu. Güneşlendik, akşam Kostya ile birlikte alabalık yemeye gittik. Yemeğe giderken Kostya beni omuzlarına aldı. Coşkumu dizginleyemiyordum. Rusa bir şeyle anlatınca Kostya çok gülüyordu. Onun bu kadar gülebileceği hiç aklıma gelmemişti.

Zamanın durmasını istiyor, dönüş yolculuğundan korkuyordum. Tekrar okula gideceğim, Rusa'nın olmayacağı, dolayısıyla Kostya'nın neşesinin kaybolup bana iyi davranmak için bir nedeninin kalmayacağı düşüncesi bile bana acı veriyordu. Her ana tutunmak istiyor, Kostya'nın yakında gitmesine seyirci kalacağını bilen Rusa'nın acıyla irkilmiş yüzünü düşünüyordum.

Kostya ertesi akşam konuşulduğu gibi saat yedide dönmedi. Birlikte yemek yiyecektik. Rusa, Daria istediği için köfte yapmıştı. Bayağı uğraşmış, hatta mutfakta asılı duran bir önlük bile takmıştı. Şarabı açmış, ayrıntılara özen göstererek masayı hazırlayıp farklı vazolar içinde masaya yerleştirdiği kesilmiş çiçekler almıştı. Ayrıca makyaj yapıp saçına bir çiçek takmıştı.

Ancak Kostya gelmedi. Masaya üçümüz oturup hızlı bir şekilde yedik. Yemek Daria'nın midesini bozdu, Rusa onunla ilgilenmek zorunda kaldı. Ona kediotu verip yatağa götürdü. Daria saat ona doğru uyuduğunda Kostya hâlâ görünürde yoktu; Rusa bunun üzerine makyajını sildi; yüzüne, hayal kırıklığını belli eden bir ifade yerleşti. Birlikte balkona oturduk. Tavla oynamayı önerdim fakat oynamak istemedi. Şarabı getirip doğrudan şişeden içmeye başladı.

-Mutlaka işi vardır. Hep çok işi olur. Birazdan gelir, dedim; içinde biriken hayal kırıklığı ile benim tahminime karşın ağlamamasına sevindim; beni yanına çağırıp sıkı sıkıya sarıldı.

-Sen müthiş bir kızsın, Niza. Annen seninle çok gurur duyuyor olmalı,

dedi Rusa saçlarının ayrıldığı yeri öperken.

-Sen de müthiş bir kızsın, Kostya için kederlenmemelisin, dedim, sandalyesinin dirsekliğine oturdum.

-Hiç değişmeyecek, diye mırıldandı.

-Onunla birlikte mi olmak istiyorsun?

-Ah, Niza.

-Fakat o çok yaşlı, dedim sevgisini belki gözden geçireceği umuduyla; kalbimin derinliklerinde Rusa'yı Kostya'ya çok fazla buluyordum.

-Her şeyin farklı olmasını isterdim. Üç yıl önce biri bana bunların olacağını söyleseydi ona gülerdim. Annemle babam...

-Ne oldu onlara?

-Bilseler beni öldürürler...

-Öğrenmeyecekler. Kimseye bir şey demem.

Rusa gülümsemeye çalıştı fakat bunu pek beceremedi. Şarabı, meyve suyuymuş gibi içerken hayatını anlatıyordu. O anda kendimi ondan daha büyük hissettim, Nana'nın Kostya'nın çok fazla içtiği zaman yaptığı gibi ona su getirdim.

Rusa, babasının doğum günü eğlencesinde Kostya'yla nasıl ilk defa karşılaştığını, Kostya'nın ne kadar nazik, babasının diğer arkadaşlarından ne kadar farklı, duyarlı, derinlikli olduğunu, sonra tesadüfen üniversitenin önünde nasıl karşılaştıklarını, neredeyse geçip gidecekken nasıl durup Kostya'nın kahve içme teklifini kabul ettiğini, sonra Kostya'nın onu arabasıyla nasıl Tiflis'te yanında kaldığı teyzesine götürdüğünü anlattı. Teyzesine bırakıldıktan sonra evin avlusunda durup düşünmüştü. İyi bir fikir olmadığını hissetse de Kostya'yı yeniden görmek istediğini biliyordu.

Onu haftalarca kafasından çıkarıp atmaya çalıştıktan sonra bürosundan aramıştı. Bir yıldan daha uzun bir zamandır böyle sürüp gidiyordu. En zor katlandığı şey, her şeyin gizli saklı olmasıydı. Bu saklambaç oyunu, bu onursuz sürünmeler, buluştukları gizli yerler, yalanlar; her şeyden önce onun başkalarıyla da gizlice buluştuğunu bilmek...

Rusa'nın konuşması giderek peltekleşiyor, sözlerine daha çok ara veriyordu fakat sonra tüyler ürpertici sinik, acımasız bir sesle hâkim olmak, haksızlıkları yargılamak istediğini, oysa en korkunç haksızlığı kendisine yaptığını söyledi.

Harıl harıl düşünmeye, Rusa için bir çıkar yol bulmaya çalıştım. Hatta bir an için Rusa'yı David ile tanıştırmayı bile aklımdan geçirdim; bence David onun için çok daha ilginç bir adamdı, o zaman hep bir arada ve mutlu olabilirdik.

Gece yarısını çoktan geçmiş olmasına rağmen Kostya hâlâ gelmemişti. Rusa zorlukla yürüyebildiği için onu odasına götürüp giysilerini çıkarmasına yardım ettim. Kendisini iç çamaşırlarıyla yatağın üzerine bırakıp hareketsiz kaldı. Odadan çıktım. Tüm cesaretimi toparlayarak Kostya'yı bekleyip ona Rusa'nın onu ne kadar sevdiğini anlatmaya, bundan böyle Rusa'yı bekletmemesi gerektiğini söylemeye karar verdim. Fakat kısa bir süre sonra

banyodan gelen bir su sesi duydum. Aleko sarhoş bir vaziyettè banyoya girdiğinde, annemin kapıya vurduğunu hatırladım, aynısını yapmaya kalkıştım. Kendimi Rusa'dan sorumlu hissediyordum, en azından Kostya gelene kadar. Kapıya hafifçe vurdum fakat içeriden hiçbir yanıt gelmedi, bunun üzerine vücudumla kapıya dayandığımda kapı açıldı, arkadan kilitlenmemişti.

Rusa yerde oturuyordu, kucağında su dolu bir kova vardı, kollarını kovanın içine sokmuştu, su kandan kıpkırmızı olmuştu. Banyoda küvet olmadığı için böyle bir yola başvurmuş olmalıydı. Gözleri kapalıydı. Birisi bileklerini kesince ne yapılması gerektiğini, yatay kesiklerin mi yoksa dikey kesiklerin mi daha tehlikeli olduğunu bilmiyordum fakat Rusa'nın üzerine atladığımda kovayı devirdim. Kanlı su zemini kırmızıya boyadı. Onu silkeledim, bana bakması için yalvardım, nefesi çok ağırdı. Bu durumlarda hangi numaranın çevrileceğini, evde bir telefon olup olmadığını bilmiyordum. Rusa'yı yere yatırdım, hafifçe inledi. Düşüncelerimi toparlamaya çalıştım. Biyoloji dersi, David ile sohbetlerim, yararlı bilgiler. Derin yaralarda kanın durdurulması gerektiği aklıma geldi. Havlularla birlikte yerden bir bez alıp Rusa'nın kollarını sıkıca bağladım. Daria'yı kaldırmayı, uyanana kadar avazım çıktığı kadar bağırmayı düşündüm fakat sonra bundan vazgeçtim. Daria kandan çok korkuyordu. Sonra telefonu almak üzere merdivenlerden aşağı koştum; o anda bahçenin bir arabanın farları tarafından aydınlatıldığını görünce dışarı fırladım.

-Kostya, Kostya, diye tüm gücümle bağırıp ona doğru koştum. Neden hâlâ yatmadığım için beni suçlarcasına alnını kırıştırdığını görünce içimden ona vurmak geldi fakat kolundan tutup onu merdivenlerden yukarıya çekmekle yetindim.

Kostya, Rusa'ya birkaç tokat attı, sonra kollarına alıp kaldırdı. Titriyordu. Daria'yı uyandırmamı, burada onu beklememi, her şeyin iyi olacağını söyledi fakat ben bağırmaya devam ettim, Rusa'yı yalnız bırakmayacağımı, benim de birlikte geleceğimi belirttim. Kostya'nın benimle tartışacak zamanıyla gücü yoktu; kendisi küfür ederek arabayı kullanırken, benim arka koltuğa oturup Rusa'nın başını tutmama izin verdi.

Hastanede birkaç kişi hemen fırlayarak Rusa'yı bir sedyenin üstüne koyup götürdü. Kostya ile ikimiz soluk ışıklı, boş bir bekleme odasında kaldık. Kostya elleriyle yüzünü kapayıp sessizliğe gömüldü. Ben bir ileri bir geri yürüyor, gözyaşlarımı engellemeye çalışıyordum, sonra bitkin bir vaziyette onun yanına oturdum.

-Çok cesurdun, Niza, dedi Kostya bana bakmadan. –Çok cesaretliydin. Rusa çok kan kaybetti fakat doktorlar ona yardım edecek. Seni yalnız bırakmam bağışlanamaz. Böyle bir şey yaşamamalıydın.

Bana hâlâ bakmıyordu, yüzünü ellerinin içine gömmüştü.

-Yanında olmanı istiyor, dedim.

Şaşırarak yüzünü bana döndü.

-Sana böyle mi dedi?

-Evet.

-O henüz çok genç, insan bu yaşlarda çok... duygusal olur.

-Ama bu doğru değil.

-Ne doğru değil?

-Onu bekletmen. Onun haricinde başka kız arkadaşların olduğu doğru mu?

-Bunu da mı sana o söyledi?

-Evet.

-Ben... Hayır, ben yalnızca... İşim vardı.

-Bu saate kadar mı?

Tüm bunlar Kostya'ya fazla gelmişti. Beni teselli etmek, büyükbaba olmak istiyor fakat bir kız çocuğu tarafından sorgulanmak istemiyordu. Buna hazırlıklı değildi. (Kostya Yaşi kimseye hesap vermezdi. Ölümüyle birlikte vicdanının da yok olduğu kadın için yas tutmak üzere suya girdiği günden itibaren hayatını böyle kurmuştu.)

-Başka insanların canını acıtıyorsun.

Bunu neden söylediğimi bilmiyor, hiç düşünmüyordum. Genelde Kostya'ya bir şey söylerken hep düşünürdüm. İçimi çektim. Kendimi çok kötü hissediyor, Rusa'nın yaşamasını, sınavlarını vermesini, hâkim olmasını, benimle hep tavla oynamasını istiyordum. Kostya beni kucağına aldı, kendimi yere bırakamadım, çok gergindim. Ona sormak istediğim o kadar çok soru vardı ki... korkuyordum. Bu günlerin yakınlığının, sağlam bir temele dayanmadığını biliyordum.

-Böyle mi düşünüyorsun, diye sordu dikkatli bir sesle.

-Evet. Annemin de canını acıtıyorsun. Senin yüzünden sık sık ağlıyor. Hiçbir şey söylememesine rağmen, Stasia'nın da. ...benim de.

Bana baktı. Bakışından dehşete mi kapıldığını yoksa yalnızca bir şaşkınlık mı yaşadığını anlayamadım. Bundan sonra beni sevip sevmeyeceği umurumda değildi, yalnızca Rusa'nın yaşamasını istiyordum.

-Anneni seviyorum, dedi Kostya aniden, arkasına yaslandı. Hastanenin kabul alanında birkaç hastabakıcıyla hemşire küçük bir televizyonun önüne toplanmıştı, heyecanlı görünüyorlardı. Hemşirelerden biri, büyülenmiş gibi ekrana bakarken, elektrikli bir ısıtıcının içinde kahve pişiriyordu.

-Bazı şeyler insanın arzu ettiği gibi gelişmiyor, dedi Kostya.

Konuşmaya devam etmesini bekliyordum fakat o ayağa kalktı, ne olduğuna bakmak için kabul bankosuna gittiğinde donup kaldı.

Şimdi nasıl televizyon seyredebilirdi! Dünya batsa bile bana bir yanıt vermeden nasıl kalkıp gidebilirdi. İhtiyaç duyduğum yanıtı vermeden... Rusa'nın yaşaması için ihtiyaç duyduğum dürüstlüğü göstermeden...

Eliyle beni çağırdı. Tereddüt ettim, sonra ağır adımlarla televizyonun yanına gittim. Devlet Başkanı Çernenko ölmüştü. Bu beni hiç ilgilendirmiyordu. Çernenko'nun ölmesi veya yaşaması umurumda değildi; ben yalnızca Rusa'nın yaşamını sürdürmesini istiyordum.

Gözlerimi yere indirdim, sandaletlerimle fayans zemine baktım. Her şey ne kadar hüzün vericiydi. Rusa kadar güzel, akıllı bir insan böyle bir yerde ölemezdi.

Çernenko öldü. Rusa hayatta kaldı fakat onun içinde de bir şey hep ölü kaldı.

Kostya ile ikimiz şafak sökerken eve doğru yola koyulduk. Susuyorduk. Kostya hiçbir şey söylemiyordu. Deniz boyunca gidiyorduk. Gün ağarmaya başladı. Bunun üzerinden on yıl bile geçmeden bu şehir tank, bomba, kurşun, yangınlarla yerle bir edilecekti fakat neyse ki, o zamanlar bunu henüz bilmiyordum.

Eve geldiğimizde Daria hâlâ derin bir uykudaydı, olanlardan haberi yoktu.

O gece devlet başkanlarının diğer insanlardan her zaman daha önemli olduğunu öğrendim.

Hayaletlerin ölü olması gerekmediğini öğrendim.

Denizin, içine akmayan bir şeyi içine almadığını öğrendim.

Ne kadar aydınlık, ne kadar umut dolu olsa da, bir aşkın hüzün verici bir hastanede sona erebileceğini öğrendim.

Sovyetler Birliği yetmiş yılın sonunda eskimiş, içten içe kemirilmiş, tüm enerjisiyle kaynaklarını tüketmişti; kendi kendisinin boğazına takılmıştı fakat kendini kusamıyordu. Bunun için, elli dört yaşıyla parti içerisinde toy delikanlı sayılan, tüm aksi yöndeki beklentilere karşın gerçekten de 1985 yılında iktidara gelen yeni bir parti şefi gerekliydi. Yoldaş Gorbaçov, dünya nüfusunun yüzde otuz dördünü kapsayan "Sosyalist Barış" dünyasının yeni varisiydi. Göreve geldiği yıl, bu barışın kapsamını genişletmesi için Angola, Mozambik, Etiyopya, Nikaragua, Salvador, Afganistan savaşlarıyla ödüllendirildi.

Ben ise 1985 yılında, Çernenko'nun ölüp Rusa'nın hayatta kaldığı gece bir anda yetişkin oldum.

Bir zamanlar bir saray vardı, / bir kış sabahı gibi pembe /
dünya gibi büyük, rüzgâr gibi yaşlı. /
Biz neredeyse bir Çar'ın kızlarıydık / neredeyse Çar kızlarıydık...
Svetayeva

Giorgi Alania'nın, sorun yaşamadan Kitty ile geçirebileceği tam iki günü vardı.

Son yıllarda uluslararası kültür ve spor organizasyonlarında bakanlık adına refakatçi olarak çalışmış, birkaç ayda bir Kazak korolarının, bale gruplarıyla genç satranç oyuncularının gösterilerinde onlarla birlikte yurtdışına çıkıp denetmenlik yapmıştı. Konumu gereği doğrudan Lubyanka'ya bağlıydı.

Böyle bir seyahat onu Londra'ya götürmüştü; uluslararası bir gençlik jimnastik müsabakası kapsamında Londra'ya gelen Moskova Gençlik Spor Sarayı Jimnastik Grubuna refakat ediyordu. Tayin dilekçesinin ardından bir daha Londra'ya gönderilebileceğini aklının ucundan bile geçirmeye cesaret edememiş fakat hayatında bir öpücük için para vermek zorunda kalmadığı tek kadını terk ettiğine lanetler okuyarak sürekli, âdeta bir saplantı halinde bunun hayalini kurmuştu.

Kitty'yi terk etme kararı, Christine ile karşılaşmasının sonucu olan, çok kötü bir ruh halinde alınan bir karar olmuş, Giorgi körü körüne kaçmıştı. Bu kararıyla Kitty'yi koruduğunu düşünmüştü fakat Moskova'daki vazifesinde geçirdiği ilk ayların ardından kararını gözden geçirmeye başlamış, içinde kuşkular uyanmış, sonunda korkunç bir hata yaptığını, hayatının tek aydınlık yanını yerle bir ettiğini anlamıştı.

Alania ayrıca sosyalizm içindeki hayata artık alışkın değildi. Sıkı denetim, süreğen güvensizlik, meslektaşlar arası bezginlik, gündelik can sıkıntısı, tüm bunlar ruhsal durumunu derhal olumsuz etkiledi. Karakterinin bir parçası olan ama Kitty Yaşi'nin ona kolayca unutturabildiği asabiyet geri geldi. Meslektaşlar arasında sevilmeyen birisi oldu. Sinirli, hoşnutsuz, kaba sabaydı. Her türlü kişisel ilişkiyle yakınlaşma girişimini şiddetle geri çeviriyordu. Daha önceleri de kabuğuna çekilmiş biriyken, şimdi bunu açıkça gösteriyor, her kelimesi, her hareketiyle vurguluyordu.

İşin en kötü yanı ise, duyduğu özlemdi. Kitty'nin evine gitme arzusu onu aniden esir alıyor, gerçekler karşısında gözlerini köreltiyordu. Bazen akşam Kitty'yi göreceği için seviniyor fakat sonra acıyla bunun imkânsız olduğunu anlıyordu. Rüyalarının odak noktasında hep Kitty yer alıyor, bu rüyalar geceleri sık sık uyanmasına yol açıyordu. Bunlardan kurtulmak için,

Alania gençliğinden beri yapmadığı bir şeye başvurup yine içki içmeye başladı. İlkönce gerginliğini gidermek üzere akşamları az miktarda şarap, sonra tamamıyla unutmak için giderek daha sert içkiler. Bir süre sonra sabahları uyandığında nasıl uyuduğunu hatırlamıyor, banyoda, halının üstünde, hatta genelde yalnızca çamaşır asmak için kullandığı küçük balkonda uyandığı bile oluyordu.

Belki de her türlü Kitty ile Londra anısı yok olana, hayal kırıklığıyla umutsuzluk yaratan düşünceler kafasından silinene kadar içmeyi sonunda başaracaktı fakat o anda yüzüne bir tesadüf güldü, karşısına İngiltere'ye seyahat edebilmek üzere bir fırsat çıktı.

Kitty'nin dışa vurduğu coşkulu duygular, içten kabul, dokunuşlarla ona gösterdiği inanılmaz yakınlık... Giorgi tüm bunları, Kitty'nin sevincini bir rüya görüyormuş gibi karşılamıştı.

Geriye kalan zaman içerisinde birbirlerinin kollarına atlamamalarına, öpüşmemelerine, tutkuyla yakınlaşmamalarına rağmen, bu anı Giorgi'ye tüm hayatı boyunca yetecek, asla sızlanmayacak, başka bir şey beklemeyecekti fakat artık bir umudu olabilirdi. Kitty onu bağışlamıştı, hem de daha özür dilemeye bile fırsat bulamadan; bu mutluluk, umduğundan da daha büyüktü. Kitty ondan herhangi bir açıklama veya gerekçe duymak istemiyordu.

Ertesi sabah mutfakta Kitty'ye yine de hikâyesini anlatmak isteyince, Kitty araya girerek ondan her şeyi olduğu gibi bırakmasını rica etti. Onu tanıyor, ona güveniyor, attığı adım için önemli nedenleri olduğuna inanıyordu fakat bunları bilmek istemiyordu, bunların artık önemi yoktu. Bu anın, birlikte geçirecekleri bu kıt zamanın tadını çıkarmak, ne geleceğe koşturmak ne de geriye bakmak istiyordu.

Giorgi'nin, deniz boyunca yaptıkları uzun bir yürüyüş sırasındaki ikinci girişimi de başarısız kaldı. Kitty hiçbir şey bilmek, konuşmak istemiyordu. Giorgi'nin elini tutup onu ıslak kumun üzerinde peşinden götürdü.

Londra'ya dönmeden bir gün öncesinin akşamında, Giorgi, hayatının en büyük, en gerçek mutluluğunu ona borçlu olduğunu, Moskova'da kendisini bekleyen hayattan korktuğunu, onun, ıssız tren garında ilk kez karşılaştıklarından beri ayaklarının altındaki zemini oluşturduğunu söyledi. Fakat Kitty bu itirafa da bir tepki göstermeyip Giorgi'nin bardağına biraz daha viski koymakla yetindi, bu kelimelerin onu sevindirdiğini veya üzdüğünü belli etmedi. Giorgi'ye, sanki son derece sıradan, her gün karşılaşılan bir şey anlatıyormuş gibi baktı.

Giorgi, Kitty'nin nasıl olup da bir gece onu aşka boğup ertesi gün bu aşkın adını bile duymak istememesini anlamıyor, Kitty'nin kendi kendisinden korkuyormuş gibi davrandığını düşünüyordu. Fakat ne bekleyebilirdi, buraya gelirken umduğunun çok daha fazlasını almamış mıydı?

Geriye bakınca tüm hayatının amacı buraya gelmek, ona söylemek zorunda olduğu şeyleri söylemek, bunun haricinde her şeyi unutmak, hangi tanım altında olursa olsun bu ileri yaşlarında birbirlerine kavuşmak, birbir-

lerinin iblislerini defetmek, taze çay yapıp yürüyüşlere çıkmak olarak gözüküyordu. Yoksa onun için yeni bir başlangıç olabileceğini düşünmek çok mu cüretliydi?

Yatağa giderken Giorgi, Kitty'nin onu kendi yatak odasına çağıracağını umuyordu fakat Kitty bunu yapmadı, onun dudaklarına ürkek bir öpücük kondurmakla yetindi; Giorgi tüm cesaretini topladı, Kitty'yi bileğinden yakalayıp onu kendisine bakmaya zorladı. Sonra Kitty'ye, artık onun yanından ayrılmamak için bir yol arayacağını söyledi. Kitty gülümsedi fakat bu, güçsüz bir gülümsemeydi. Sonra hafifçe onun yanağını okşadı,

-Yatağına git, Giorgi, dedi.

-Ne oldu sana, diye sordu Giorgi? –Ne düşündüğünü söyle bana. Uyumak istemiyorum. Tek bir dakika bile kaybetmek istemiyorum. Yanımda kal, konuş benimle. Ne kadar gerekiyorsa seni dinleyeceğim. Madem sen beni dinlemek istemiyorsun, bırak da ben seni dinleyeyim. Lütfen.

Ona yalvardı.

-Kelimelere artık ihtiyacımız yok, Giorgi, zaten böylesi daha iyi. Söyleyecek bir şey kalmadı.

-Elbette söyleyecek çok şey var, hem de o kadar çok ki, düşündükçe başım dönüyor. Tutuklanmak veya işten çıkarılmak umurumda değil. Endişelenmem gereken hiçbir şey kalmadı. Hiç olmadığım kadar eminim.

-Tam olarak neyi konuşacağız? Eskiden kelimelerin bir şeyleri değiştirebileceği hayaline kapılarak her şey söylenince, her şeyin daha kolay olacağını düşünürdüm fakat bu bir yanılgıydı. Senin benim için vazgeçilmez olmanın nedeni, beni hayatta tutman değil, benimle ilgili tüm gerçekleri bilip buna rağmen yanımda kalmandı. Yaptığımız her telefon görüşmesiyle, her kelimeyle, her desteğinle beni bir parça daha bağışlamandı. Bu, yaşamamı sağladı, daha sonra gelen her şeyde, seçtiğim yolda, şarkılarımda, başka insanlarla tanışmamda, seyahatlerimde, mutluluğumda, evet, hatta başka insanlarla yaşadığım mutluluklarda bana hayat verdi.

Fakat bir katil, katil olarak kalıyor, Giorgi; ne kadar şarkı söylesem de, ne kadar çok konuşsam da, payıma ne kadar çok mutluluk düşse de, o anları hiçbir zaman unutamayacağım. Tam tersine, onları her geçen yıl biraz daha iyi hatırlıyorum. Kuşku, nefret giderek artıyor, artık bunu anlayıp kabulleniyorum; gariptir ki, böyle olunca kendimi daha iyi hissediyorum. Artık korkmuyor, kendimi güvende hissediyorum. Böylece hiç olmazsa iyi şeylerin sürmesini sağlayabiliyorum, yolumda öngörülmesi mümkün olmayan o kadar iyi, harika şeyler vardı ki. Ayrıca yaşadığım iyi şeyleri o dehşetle karıştırmak zorunda da değilim. Böylelikle kendimi bu mutluluğu, insanları, imkânları hak etmediğim şeklinde suçlamak zorunda da kalmayıp her şeyi olduğu gibi kabul ediyorum.

Bu sözler Giorgi'yi o kadar şaşırttı ki, kafasında bir cevap toparlayabilmesi için birkaç dakikaya ihtiyacı oldu. Düşünceler hedefsiz bir şekilde kafasında gelişigüzel dolaşıyordu. Dünya tepetaklak olmuş gibi hissediyordu,

-Kitty, Kitty, bir dakika, neler diyorsun sen? Böyle düşünemezsin.

Sen... değilsin. –O kelime ağzından çıkmak istemiyordu, onunla bağlantılı olarak böyle bir şey söyleyemezdi. –Sen kimseyi öldürmedin. Seninle konuşamadım, kaçmak zorundaydım çünkü her şeyin sorumlusu benim...

Fakat Kitty yine araya girdi,

-Senin kim olduğunu biliyorum. Ne yapmış olabileceğini de biliyorum, beni hayatta tutmanın bedelinin ne olduğunu da biliyorum. Kör değilim, Giorgi. Yalnızca bir katilin bir katili bağışlayabileceğini de biliyorum. Veya bir ölü. Başka hiç kimse bunu yapamaz. Biliyorum, Giorgi.

Nereden geliyordu bu düşünceler, nereden geliyordu bu çözümlemenin ağır, korkunç mutlaklığı? Nasıl böyle bir şey düşünebilirdi? Binlerce insanın sevdiği akıllı, sevecen, alçakgönüllü, önemli, Giorgi'nin hayatı boyunca taptığı bir kadın... Sırtından bir ürperti geçti. Yeniden karşılaştıklarında Kitty'nin onu kucakladığı coşkuyla, şimdi de kendisi Kitty'yi kucaklamak, sıkı sıkıya tutup kafasından tüm bu karanlığı, dehşeti defetmek istiyordu fakat felç olmuş gibiydi. Onu hâlâ dirseğinden tutuyordu fakat eli gevşedi, gücü yok oldu. Kitty'nin sözleri, korku verici sükûneti, soğukkanlılığı karşısında kaskatı kesilmişti.

Dirseğini bırakıp kollarıyla onu sardı. Kitty kurtulmaya çalışmadı, başını Giorgi'nin omzuna koydu. Hiç kıpırdamadan böyle durdular.

-Yeniden geleceğim. O zaman temelli kalmak için, dedi Giorgi sessizce.

-Bunu yapamazsın.

-İmkânsız şeyleri olanaklı kılmakta iyi olduğumu biliyorsun, dedi Giorgi kulağa şakacı gelmesi için çaba gösterdiği bir ses tonuyla.

-Evet, öylesin.

-Böyle şeyler düşünmemelisin.

Söyledikleri kendisine de gülünç, çaresiz geliyordu fakat bundan başka ne söyleyebileceğini de bilmiyordu.

-Korkma. Sana iyi olduğumu söyledim, Giorgi. Gerçekten iyiyim.

-Lütfen bana bir iyilik yap, Kitty, dedi Giorgi sabah hava ağarırken gara doğru yola çıkmadan önce.

-Şayet elimdeyse senin için her şeyi yaparım, bunu biliyorsun.

Kitty o sabah şaşırtıcı derecede neşeliydi.

-Bana söylediğin sözleri unutma. Onları hükümsüz kılan hiçbir şey yapma, benim için sakla. Çünkü onlara tutunacağım. Sen birçok insanı seviyorsun, birçok insan da seni seviyor fakat benim... senden başka kimsem yok.

Giorgi, tüm bunları ne kadar rahat söyleyebildiğine, kendisi açısından çok doğal, çok makul görülebilecek olan ricasını ne kadar kolay dile getirebildiğine kendisi de şaşırdı.

Kitty gülümserken başıyla onayladı.

İçinde sabahtan beri garip bir önsezi vardı. Sanki bu gün değişik, yeni, şaşırtıcı, heyecanlandırıcı bir şey getirecekmiş gibi. Bir gazete almak üzere aşağıya büfeye inip tekrar yukarı çıkmıştı. Londra'nın telaşlı yaşantısı alışıl-

madık geliyor, Seven Sisters'ın sakinliğiyle yalnızlığını özlüyordu. Yalnız başına olmasının tadını çıkartıyordu; Amy'den, stüdyolarla yapımcıları tekrar hayatının merkezine yerleştirmeden önce ona birkaç gün zaman vermesini rica etmişti.

Kitty gazetede Gorbaçov diye birisinin Sovyet Komünist Partisi'nin genel sekreterliğine getirildiğini okumuştu. Herkesi şaşırtan bu haber onu hiç etkilemedi. Genel sekreterlerin gelip gitmesine, bu arada her şeyin eskisi gibi devam etmesine alışmıştı. Gazeteyi tekrar katlayıp balkona bitkilerinin yanına oturdu.

Amy ona defalarca daha büyük bir daire veya müstakil bir ev satın almasını tavsiye etmişti, parası vardı. Fakat Kitty ne gerek var diye düşünmüştü. Güzel anılarla dolu bir daireyi, yaşamla doldurulması gereken yeni, boş bir daireyle değişmenin ne anlamı vardı?

Kapının zili çalınca öğleden öncesi huzursuzluğunun nedensiz olmadığını anladı.

-Yine bir atölyem var, çalışıyorum. Hatta bir resim kursu bile veriyorum, düşünebiliyor musun, dedi Fred kapının eşiğinde.

Görünüşe bakılırsa dişlerini yaptırmıştı, eskisi gibi sağlıksız bir ölçüde sıskaydı fakat yüzüne renk gelmişti; tek tük beyazların düştüğü kızıl saçı yine parlıyordu.

Kitty misafiri evin içine buyur etmedi. Fred de zaten bunu beklemiyordu.

-Yakında bir sergim açılacak, açılışa gelmeni istiyorum, diye ekleyip sesini kısarak devam etti, -Belki orada benim için bir iki şarkı söylemek istersin?

-Neden isteyeyim, diye sordu Kitty kuşkuyla.

-Temizim, diye yanıtladı Fred, sanki Kitty'nin şarkı söylemesi başarılı bir terapinin doğal ödülüymüş gibi.

-Yeniden başlangıçlar için yaşlandım, dedi Kitty; bunu tam da şimdi neden söylediğini bilmiyordu.

-Ben yeniden başlangıçlara inanmam, unuttun mu? Fakat sana inanıyorum. Sesine de.

Fred gülümsedi. Bir kedininkine benzeyen gözleri parlıyordu. Evet, yaşamaya başlamıştı. Hayatta kalarak karşısına çıkmıştı, şimdi ise onun için şarkı söylemesini istiyordu. Hayatta kalmasını kutlamak için. Belki de bunu yapmalı, hayat için şarkı söylemeliydi. Gerçek hayat için. Katillerle, köy okullarıyla, aldatılanlarla, geride kalanlarla, anlamsız sözcüklerle, mucizelerle, tesadüflerle, öpüşmelerle, tiksintiyle dolu bir hayat için. Ah, lanet olsun diye düşündü Kitty. Belki de Fred, kalbin içeriden kilitlenebilen bir oda olmadığını iddia ederken haklıydı.

-Düşünürüm, dedi Kitty; kapıyı kapatmadan önce dudaklarının etrafında beliren gülümseme tüm yüzünü aydınlattı.

Üç gün sonra Kitty Yaşi, Andro Eristavi'yi gördü. Bir röportaj vermek üzere şehir merkezine gidiyordu, arabanın penceresinden bakarken onun

yolun karşı tarafında etkileyici bir zindelik içerisinde durduğunu gördü. Taksi şoförüne bağırarak derhal durmasını istedi, sağa sola bakmaksızın arabadan dışarıya fırlayıp yolun karşısına geçti. Fakat Andro bu arada yok olmuştu, Kitty onu aramanın anlamsız olduğunu biliyordu. Nasıl olsa zamanı geldiğinde yine ortaya çıkacaktı. Buna emindi.

-Özür dilerim. Sizi rahatsız etmek istemiyorum, yalnızca...

Üzerinde kadife pantolonla çiçek desenli bir gömlek olan yaşlıca bir adam Daria ile beni sokakta durdurmuştu. Okuldan dönüyorduk, Daria akrobasi dersi için hemen troleybüse binecekti, ben ise David'in atölyesine gitmek için metroya binmek zorundaydım. Yani şu anda en az ihtiyacımızın olduğu şey, ablamın farklı renklerde olan gözlerine ne kadar şaşırdığını dile getirmek isteyen kadife pantolonlu yaşlı adamlardı.

-Özür dileriz ama acelemiz var, diye sözünü kestim adamın.

-Yalnızca iki dakika, lütfen. Ben senaryo yazarıyım, Kote Lazabidze için çalışıyorum. Kendisi yeni bir film üzerinde çalışıyor, bir kadın oyuncu arıyor. Lütfen yarın bir okuma denemesi için stüdyoya gelin.

Adam, elindeki not defterinin bir sayfasına telaşla bir adres yazıp kâğıdı ablamın eline tutuşturdu,

-Aradığı kişi sizsiniz, dedikten sonra hemen kayboldu.

Sokakta olduğumuz yerde kalarak gözlerimizi kâğıda diktik. Kote Lazabidze tanınmış bir isimdi, Aleko ile arkadaşları arasında adı sık sık geçerdi. Geleceği parlak bir rejisör olarak kabul ediliyordu. İki kısa film ile bir hayli tartışılan bir uzun film çekmişti, sansürden bir şekilde kurtulmayı başarıp yurtdışında yoğun bir övgü almıştı. Ben henüz hiçbir filmini görmemiştim.

Ben meseleye kuşkuyla yaklaşırken, Daria'nın yüzü merakla parladı. Ama oyuncuları neden sokaktan seçiyorlardı? Ülkede yeterince oyuncu yok muydu? Daria kâğıdı omuzlarını silkerek okul çantasına koydu, teklife sevindiği veya umursamadığı yüzünden okunmuyordu. Durakta konuyu tekrar açtım fakat Daria yine yalnızca omuzlarını silkmekle yetindiği için üstüne gitmedim.

Kostya'nın şoförü ertesi sabah bizi almaya gelip Daria bulunamayınca aklıma hemen bir soru takıldı: Gerçekten okuma denemesi için kendi başına stüdyoya mı gitmişti?

Elbette evde hiçbir şey söylemedim, bunun yerine Daria'nın sınavlar için bir kız arkadaşına gittiği bahanesini uydurdum.

Daha ileri bir saatte telefon etti, geç olduğunu, bu akşam Elene ile Aleko'nun yanında kalıp yarın oradan okula gideceğini bildirdi. Kostya'nın hoşnutsuzluğu evin dört bir yanına yayıldı. Daria'nın âdetinin başlaması, elbiselerinin altında küçük göğüslerinin belli olması nedeniyle Kostya'nın denetimi yoğunluk kazanmıştı. Ne de olsa sınıfının bütün erkek öğrencilerinin ona âşık olduğu biliniyordu. Telefonunun ardından Daria'nın stüdyoya gittiğine artık emindim. Ertesi sabah onu kızlar tuvaletine çekip her şeyi anlatmasını istedim.

-Ben seni korudum, bana borcun var, ne olduğunu anlatacaksın, diye tısladım.

-Evet, oraya gittim. Beni bugün öğleden sonra bir daha çağırdılar. Lazabidze de oradaydı, bana sürekli gülümsedi. Fakat bu sefer anne veya babamın da benimle birlikte gelmesini istiyorlar.

Daria beklenti içinde bana baktı. Bu meseleden hoşlanıp hoşlanmadığını veya yalnızca nereye kadar gidebileceğine dair bir merakın mı söz konusu olduğunu yüzünden hâlâ okuyamıyordum. Şimdiye değin oyunculukla ilgili hiçbir hevesi olmamıştı. Ama ablam sürprizlerle dolu bir insandı.

-Orada ne yapmak zorundaydın, diye sordum.

-Bir metni okudum, kameraya bakıp bir şey hayal ettim.

-Ne hayal ettin?

-Erkek arkadaşımın tutuklandığını.

-Filmin konusu ne, diye üsteledim.

-Bir film çevirmek isteyen biri var ama buna izin vermiyorlar, politik bir şey yani.

-Hımm. Annem ne diyor buna?

-Biraz şüpheyle bakıyor, ilkönce oraya ben olmadan tek başına gidip nelerin döndüğünü görmek istiyor. Fakat bu Lazabidze bir dahi, herkes öyle diyor, Aleko da bunun bir daha gelmeyecek bir şans olduğunu söyledi.

-Ya Kostya?

-Kostya ne?

Avludan ders zili yükselince Daria kapıya koştu.

-Aptal numarası yapma. *Kostya ne*, diye onu taklit ettim.

-Tanrım, oyunbozanlık yapma, onu bir şekilde ikna edeceğim. Üstümde güzel elbiseler olacak, bana makyaj yapacaklar, üstüme ışık tutulacak, kendime ait bir giyinme odam olacak, belki bir oğlanla öpüşmek zorunda da kalırım, diye kıkırdadı Daria; bir yandan da tuvaletten dışarıya koşarken kız arkadaşlarının kıskançlıktan morarmış yüzlerini tahayyül ediyordu.

Okuldan sonra annemlere gittim; annem çok heyecanlıydı, Aleko da ondan aşağı kalmıyordu. Elene, babasıyla tekrar bir sorun yaşamak istemiyor; Aleko ise onu bu meseleye en azından bir şans tanıması için ikna etmeye çalışıyordu.

Sonunda birlikte stüdyoya gittiler. Ben de garip bir heyecana kapılarak geri dönmelerini beklemeye başladım.

Lazabidze, annemize filmin konusunun buranın Film Enstitüsü'nde geçtiğini, belli bir ölçüde sistem eleştirisi içerdiğini fakat yasaklanmamak için yeterince *ambalajlandığını* açıkladı. Bir film çevirdikten sonra ortadan kaybolup idealleri için hapiste ölen eski bir film bölümü öğrencisinden esinlenmişti. Bu öğrenci kendi kuşağı için büyük bir örnekti. Senaryo gerçek hikâyeye yeterince mesafe bırakmakla birlikte, işin erbabı neyin ne olduğunu anlamak için fazlasıyla ima bulacaktı. Hikâye resmi olarak, sanatsal bir krize giren bir rejisörü konu alacaktı. Ayrıca rejisörün ailesiyle arkadaşları da önemli bir rol üstlenecekti. Tabii sevgilisi de. Bu rol için Daria'yı düşü-

nüyordu.

Elene ruhen çöktü kaldı.

-Söz konusu öğrenci Mika Eristavi mi?

Lazabidze başıyla onayladı.

-Evet, Mika Eristavi, olayı biliyor musunuz? O zamanlar tüm Tiflis bu olayı öğrendi. Sokaklara çıkmak yerine herkes sessizliğe gömüldü. Ama biz böyleyiz işte, komünistlerle konformistler.

-Ama neden benim kızım? Neden bir oyuncu değil? Daria çok genç, hiç tecrübesi yok, diye sordu Elene, kendisini yeniden toparlamaya çalışarak.

-İnanın, birçok oyuncuya baktım, hatta çeşitli şehirlere gidip yeni yetenekler aradık. Tüm başrollerde elbette profesyoneller oynuyor –Lazabidze bazı tanınmış isimler saydı– fakat Anna rolü için çok özel birine ihtiyacım var. Sanki bir rüyadan çıkıp gelmiş gibi genç bir kıza. Arkadaşım bana kızınızdan bahsetti, bu güzellik karşısında dilimin tutulacağını söyledi; ilkin abartıyor sandım fakat kızınız içeriye girince, herkes aradığımız kişinin o olduğundan emindi. Onunla iki saat çalıştıktan sonra da size şunu söyleyebilirim ki, kızınız yalnızca güzel değil, aynı zamanda olağanüstü yetenekli, inanılmaz derecede fotojen.

Lazabidze konuşmaya devam etti, çekimlerin yalnızca kış tatilinde yapılacağı güvencesini verip çekimler sırasında Daria'ya nezaret edecek birinin elbette planlandığını belirtti.

-Kızınızı çok iyi hazırlayacağız, metni onunla ben çalışacağım, sizin için hiçbir külfet söz konusu olmayacak; benim de bir kızım var, Daria'nın yaşındaki kızların nasıl olduğunu biliyorum, çok ilgiye ihtiyaçları olur.

Elene sessizleşmiş, dizleri çözülmüştü. Stüdyodan çıkarken Aleko onun koluna girmek zorunda kaldı. Sokakta kendilerine bir bank aradılar. Aleko şaşkın şaşkın bakıyor, Elene'yi teselli etmeye çalışıyordu; ne olduğunu, neden böyle garip bir tepki gösterdiğini sordu. Fakat Elene olanlara inanamıyor, başını iki yana sallayıp bağırmamak için elleriyle ağzını kapatıyordu. Aleko'dan onu yalnız bırakmasını rica etti, eve daha sonra gelecekti. Otobüse binip şehrin yeni bir semtine gitti. Mühendislik ve Planlama Enstitüsü'nün önünde otobüsten indi, binaya girip asansörle onuncu kata çıktı.

Lana, üç kadınla birlikte büyük bir proje planı üzerine eğilmiş ağzındaki kurşunkalemi kemiriyordu. Kocaman gözlüğü bir zincirin ucunda göğsünde sallanıyordu, yüzü gerilimden kızarmıştı. Elene'yi fark etmesi zaman aldı.

-Ah, bu ne sürpriz, bu şerefi neye borçluyum, diye Elene'ye döndü alışıldık alaycı tavrıyla, meslektaşlarına on dakika mola verdi; sonra gözlüğünü taktı, eliyle saçlarını düzeltti, pencereyi açıp kahve yapmaya koyuldu.

-Ne var, ne yok? Yüzün... biraz sararmış gibi, diye bir saptamada bulundu.

-Seninle konuşmam lazım.

-Dinliyorum.

Elene, biraz önce olanları anlattı, hâlâ heyecanlı bir vaziyette Lazabid-

ze'den, filminden, Daria'dan bahsetti; Aleko ile birlikte hiçbir şeyden haberleri olmadan oraya nasıl gittiğini, filmin ne hakkında olduğunu orada nasıl öğrendiğini aktardı. Mika'nın filmiyle, skandalla ilgiliydi her şey. Saçma bir tesadüf sonucu olarak ergen kızının filmde bir sevgili rolünü oynaması isteniyordu.

Lana hiçbir tepki vermedi. Ne Elene'nin konuşmasını böldü, ne itiraz etti ne de onu onayladı; hiç istifini bozmadan kahve yapmaya devam etti.

-Hatırlıyorum, Lazabidze beni de birkaç ay önce aradı, bir mülakat yapmak istiyordu. Mika hakkındaki şahsi anılarım türü bir şey, böyle demişti. Fakat o zaman, bundan zaten bir şey çıkmayacağını düşünmüştüm. Görüldüğü kadarıyla adam inatçı çıktı. Hiç tahmin etmezdim.

Lana kahveyi iki küçük fincana boşalttı.

-Bu konuyla ilgili söylemek istediklerin bundan mı ibaret?

-Ne bekliyordun? Karşı mı çıkmalıyım? Bu bir şey değiştirir mi? Kocamı hatırlamak istiyorlarsa hatırlasınlar. Umarım hapse girmezler. Bence hava hoş. Onu toprağa verdiğim için her şeyin bittiğini mi sanıyorsun? Sen onun karısı değildin, Elene. Senin ondan çocuğun olmadı. O, insanların ondan bahsetmesini, onu hatırlamasını hak ediyor.

Elene buraya geldiğine pişman olmuştu. Ne ummuştu buraya gelirken? Lana, "Sen onun karısı değildin," derken ne demek istemişti? Ne yapmak istiyordu? Öç almak mı? Bir tür tazminat mı? Adaletin yeniden tesisi mi? Bazen haftalarca Mika'yı düşünmeden, çocukluğunun birdenbire gözünün önüne gelen hadiselerini, Mzcheta'daki kavgayı, cenazeyi, Lana ile birlikte dağlara yaptıkları yolculuğu, korkunç sonu düşünmeden geçirebiliyordu. Fakat bazen anılar geri dönüyor, ucu bucağı belirsiz ordular gibi ayaklarını yere vurarak tehditkâr bir vızıltı eşliğinde kafasının içinden geçiyorlar, başına ağrılar girmesine neden oluyorlardı.

-Annem ağır hasta. Hastaneye gitmem lazım, dedi Lana; Elene'yi düşüncelerinden kopardı.

-Özür dilerim, bilmiyordum, neden hiç... istersen Miro'ya ben...

-Christine bana yardım ediyor. Miro zaten çoğu zaman onun yanında. Ona tapıyor. Daha fazla meyve ye, gerçekten çok sararmışsın, daha fazla vitaminle güneşe ihtiyacın var, diye seslendi Lana, Elene bürodan çıkarken.

Daria yalvarıyor, ağlıyor, Elene'ye sarılıyor, okulda daha fazla gayret göstereceğine söz veriyor, bu filmi mutlaka yapmak istiyordu. Aleko ona destek oluyor, Elene'yi ikna etmeye çalışıyordu. Lazabidze'nin iyi biri olduğunu, kendisinin de film branşından çok insan tanıdığını, Daria'ya göz kulak olunacağından şüphe etmemesini, bu projenin çok büyük öneminin bulunduğunu, desteklenmesi gerektiğini, filmin onun tanıdığı Eristavi ile bir ilgisinin olmadığını, burada dokümantasyon değil sanat yapıldığını söyledi. Bu durum iki gün boyunca bu şekilde devam etti. Aleko, Elene'ye, Kostya'nın öfkesinin yalnızca ona yönelmesini önlemek için gerekirse Kostya ile konuşacağına dair söz verdi. Tüm bunlar olurken, ben bir köşede oturmuş

nefret ettiğim sütlacımı kaşıklayıp Daria'nın ikna kabiliyetini şaşkınlıkla izliyordum.

Kitty Yaşi'nin böyle şarkı söylediğini daha hiç kimse duymamıştı. Damarlarında akan kanı okşarcasına, çöküşten zevk alırcasına, hiçbir sınırı tanımak zorunda olmadığına sevinircesine...

Siyah bir elbise içinde galeride belirmiş, Fred'in yeni resimlerini uzun uzun incelemiş, onun için kurulan küçük sahneye çıkıp mikrofonu eline almıştı. Alışıldık beyaz gömlek ve siyah pantolondan vazgeçmiş olması, onu tanıyanlar tarafından, Kitty'nin, şarkılarını yeni bir tarzda yorumlayacağı öngörüsü olarak ileri sürüldü.

Kitty ressamı tebrik etti, resimlerden yansıyan mücadeleyle elde edilmiş güçten bahsettikten sonra *Home* albümünden şarkılar söylemeye başladı.

Kitty'nin mesafeli bir şarkı söyleme tarzı olduğunu, bunun özellikle genç kuşak müzisyenler tarafından sıkça eleştirildiğini sen benden daha iyi bilirsin, Brilka. Sahnede çok kontrollü olduğu, asla kendinden geçmediği, sesinin hep sakin olduğu, metinle melodiye öncelik tanıdığı, kendini şarkılarının arkasına gizlediği söylenir.

Fakat o akşam hiç beklenmedik bir şey oldu. (Amy'nin 1988 yılında Rolling Stones'un, kapağında Kitty Yaşi'nin resmi ve iç sayfalarında yedi sayfalık bir yazı olan sayısına verdiği röportajda çok isabetli bir şekilde dile getirdiği bir şey.) Amy'ye göre, seyirciler için bir "ruh striptizi" yapılmıştı. İlkin çekingen davranan, sonra şaşıran sergi ziyaretçileri birkaç dakika içerisinde hareketlenmeye, başlarıyla kollarını sallamaya başlamış, bazıları ise şarkılara ağlayarak eşlik etmişti. Kitty, seyircilerin önünde soyunmuş gibiydi; seyirciler de soyunmak, şarkıları mümkün olduğunca en duru şekliyle özümseyebilmek için, korumasız, çırılçıplak olmak istiyorlardı. Salonda herkes, eşsiz bir anın şahidi olduğunun bilincindeydi.

Bir zamanlar adından çok bahsedilmesine karşın, son yıllarda unutulmaya yüz tutmuş Avusturyalı ressamdan ziyade Kitty Yaşi için orada bulunan fotoğrafçılar kameralarını kaldırırken, Kitty flaş patlamalarının içine haykırıyor, sanki çekilen resimler onu daha da kışkırtıyormuşçasına putları kutluyordu.

Sustuğunda, büyük bir alkış dalgası her şeyi örtmeden önce, salonda yaklaşık bir dakika boyunca sessizlik hüküm sürmüştü.

Kitty, küçük sahneden ter içinde inip coşkuyla alkışlayan seyircilerin arasından arkaya geçmiş, orada Amy tarafından karşılandığında gülümseyerek *onu* gördüğünü, bu akşam Fred'le *onun* için söylediğini belirtmişti. Kitty'nin kimden bahsettiği hakkında hiçbir fikri olmayan Amy herhangi bir soru sormaksızın şampanyaları patlatmakla yetinmişti.

Daria yalan söylemekte hiçbir zaman iyi olmamıştı, hele söz konusu kişi Kostya'ysa... Bu nedenle sözleşme imzalandıktan sonra, her ne kadar o küçük evi sevmeyip Yeşil Ev'in sunduğu alışıldık rahatlıktan vazgeçmekten

hoşlanmasa da, birkaç gün annesinin yanında kalmaya karar verdi. Kostya'ya akrobasi kursunda çok zor bir haftanın onu beklediğini, kendisini buna daha iyi hazırlamak için çok zaman alan eve dönüş yolculuklarından kaçınmak istediğini söyledi.

Yeşil Ev'de tek çocuk olmak benim için alışılmadık bir durumdu. Bir hafta boyunca Daria ile rollerimizi değiş tokuş yapmışız gibi hissettim. Çünkü genelde Tiflis'te kalan o değil, bendim. Fakat başlangıçtaki sıkıntıları atlattıktan sonra bu durum hoşuma gitmeye başladı. Artık akşamın geç saatlerinde Kostya ile birlikte televizyon seyredebiliyor, hatta programları bile belirleyebiliyordum, kahvaltı yumurtam Daria'nın sevdiği gibi beş dakika değil, tam üç dakika pişiriliyordu.

Kötü bir şeyler sezinleyen Kostya beni sorgulamaya başlamıştı. Şüphe uyandırmayan bir şekilde annemle Aleko'nun günlük yaşamından girmiş, sonra okula geçip nihayet Daria'nın kız arkadaşlarına gelmişti. Gagra'da gece meydana gelen olaydan, Rusa'yı kolları sargılı bir vaziyette sabah hastaneden alıp tren garına götürdükten sonra, Kostya ile yalnız kalmamıştım. Konuşmalarımız sıradan konuların ötesine geçmemişti; her ne kadar benimle yeni bir yakınlaşma arayışında olmamasını anlayışla karşılasam da, şimdi bu durum hoşuma gidiyordu. Bana gösterdiği ilgi, eşdeğerli yaklaşımı, bana ve bildiklerime muhtaç olduğu hissi güzeldi.

Kostya o sabah kendini iyi hissetmemiş, soğuk algınlığı nedeniyle evde kalmıştı. Ancak şoförüne gelip onu almak zorunda olmadığını bildirdikten sonra, aklına benim okula gitme mecburiyetim geldi fakat daha beni Tiflis'e nasıl gönderebileceğini düşünürken, bugün okula gitmeyip evde ona bakabileceğim teklifinde bulundum. Çünkü Nana çoktan işe gitmiş, Stasia samanlığında kaybolmuştu.

Hiç beklemediğim bir şekilde teklifimi kabul edip ona getirmemi istediği şeyleri sıraladıktan sonra tekrar yatağına girdi. Limon tedarik ettim, sıcak çay yaptım, ilaç dolabından termometreyi alıp onun yanına oturdum. Buna da itirazı yokmuş gibi görünüyordu.

Televizyonda *Hayvanlar Dünyası*'nı seyredip koyu birer çay içtik; Kostya battaniyeye sarılıydı, benim üzerimde ise pijamalarım vardı. Seyrettiğimiz programda deniz memelilerinden bahsedildiği için, bana aniden denizde karşılaştığı yunus balıklarından anlatmaya başladı. Yunuslardan gemilere, daha sonra bir şekilde Leningrad'daki okul zamanına geldi. Büyülenmiş gibi onu dinliyordum, şayet telefon hiç durmadan çalmaya başlamasaydı daha saatlerce dinleyip onunla birlikte tanımadığım dünyalara yelken açardım. Ayağa kalkıp telefonu getirdim. Bana doğru odadan çıkmamı ima eden bir işaret yapmadığı için yatakta kalıp deniz memelilerini seyretmeyi sürdürdüm.

Kostya telefonda çok konuşmadı, birkaç kere bir şey sorup "Hımm, hımm" ile "Evet, anlıyorum" dedikten sonra görüşmeyi bitirdi. Yüz ifadesinden canının sıkıldığı belli oluyordu. Biraz daha yatakta kaldıktan sonra tek

bir hamleyle doğrularak omuzlarının üzerine bir bornoz aldı.

-Her şey yolunda mı, diye sordum.

-Tek bir gün işe gitmiyorum, ne yapacaklarını bilemiyorlar.

-Gitmen mi lazım? –İçime hayal kırıklığının yayıldığını hissediyordum.

-Hayır ama ziyaretçim var. Kimin geleceğini söylemediler. Göndereceklermiş. Sanki burası bir randevu evi, diye öfkelendi Kostya, öksürerek elbise dolabında uygun bir giyecek aramaya başladı.

-Üzerine doğru dürüst bir şey giy. Resmi bir ziyaret bu; büyük büyükannene, o iğrenç lastik çizmelerle önlüğü çıkarmasını söyle.

İstemeden de olsa, bana söylediklerini yaparak üzerime okul üniformamı geçirdim, bulabildiğim en resmi giysi üniformamdı; fakat yine de, Stasia'nın her gün yıkadığı kolluklarla dantelli yakayı, ayrıca şapşalca görünen beyaz önlüğü kenara koydum.

Daha yarım saat bile geçmemişti ki, siyah bir Volga bahçenin girişinde belirdi. Kostya, üstünde hiç görmediğim, ona çok yakışan çizgili bir takım elbiseyle merdivenlerden inip bahçeye bakan kapının önünde durdu. Ben yukarıda terastaydım, merakla aşağı bakıyordum. Arabadan ilkönce iki milis, sonra da zaman zaman Yeşil Ev'de Kostya ile birlikte gördüğüm uzun yağmurluklu bir adam indi; yağmurluklu adam bir süre Kostya ile konuştu; her ne kadar büyükbabam sürekli başını sallasa da, kendinden ne istendiğini anlamış gibi durmuyordu. Sonunda nekahet gününde birtakım işlerle rahatsız edildiğine sinirlenmişçesine yağmurluklu adamı yana doğru ittirdikten sonra Volga'ya doğru yürüyüp şoför mahalli kapısını açtı.

İlk gördüğüm şey metal bir çubuk oldu, sonra Kostya'nın bileğini kavrayan bir kadın eli görüldü, bunun ardından da, ilkin zemini yoklayan bir çift yüksek topuklu ayakkabı ortaya çıktı. Kadın arabadan bütün bunlardan sonra indi, üzerinde koyu mavi bukleden asil bir kostüm ile başında beyaz bir eşarp vardı. Monte Carlo sahilinde üstü açık bir arabanın direksiyonunda bir takip sahnesinin çekildiği Fransız yapımı bir kara filmden fırlamış bir aktris gibi duruyordu. Tereddüt ederek yüzünü Kostya'ya dönünce, gözündeki kocaman siyah gözlüğü görüp kör olduğunu anladım.

Maskeye benzeyen gözlük nedeniyle kadının kaç yaşında olduğunu söylemek zordu. Kostya'nın yaşlarında da olabilirdi, ondan oldukça küçük de. Kostya da en az benim kadar şaşırmıştı. Kadını ilk defa görüyor gibiydi çünkü resmi bir tavırla el sıkıştılar; Kostya, yağmurluklu adamla birkaç kelime konuştuktan sonra kadını eve götürdü, bu arada kadın Kostya'nın ona uzattığı kolunu tutmayıp metal çubuğunun yardımıyla yürümeyi tercih etti.

Benim de bulunduğum terasa vardılar; kendimi belli edip etmeme konusunda kararsızlık yaşıyordum ki, kadın burada ikisi haricinde kim olduğunu sordu. Kostya şaşkınlık içerisinde beni tanıttı. Kadın yanıma geldi, başını hafifçe bana doğru eğerek gülümseyip elini uzattı,

-Merhaba, demek adın Niza, ben İda'yım.

Kadının Rusçası kulağa yabancı geliyordu. Adını söyleyince Kostya irkildi fakat hiçbir şey söylemeden öne geçti, adımlarıyla yolu göstererek

kadını çalışma odasına götürdü. Kadına bir bardak su getirecektim, çay veya kahve istememişti.

Kadındaki bir şey beni büyülüyordu. Bunun görme özrüyle ilgili olup olmadığına emin değildim. Sanki kendine has bir tarzda içimizi görüyor gibiydi. Konuşmadan bir şeyler duymak umuduyla merak içinde çalışma odasının aralık kapısına yaklaştım.

-İvania yoldaş sizin özel nedenlerle Gürcistan'da olduğunuzu, benimle görüşmek istediğinizi söyledi, diye söze başladı Kostya; göründüğü kadarıyla kadının, ziyaretinin sebebini açıklamak için acelesi yoktu.

-Evet, Leningrad'dan buraya geldim. Bunca yıl sonra memleketimde nihayet bir konser verebildim, dedi kadın yadırgatıcı Rusçasıyla.

Nereden geldiğini tahmin etmeye çalıştım fakat kısa hayatımda çok fazla yabancıyla tanışmadığım için bundan hemen vazgeçtim.

-Ziyaretinizden haberdar edilmemiştim yoksa sizi daha iyi bir şekilde ağırlamaya çalışırdım. Kültür meseleleri aslında benim görev alanıma pek dahil sayılmaz...

-Dediğim gibi özel olarak buradayım, diye araya girdi kadın. –Sizinle ilgili bir konuda. Bakanlıktaki meslektaşlarınızdan adımın gizli tutulmasını rica ettim; şayet sizi başka bir işten alıkoyduysam özür dilerim. Konu tamamen şahsi. Bu kadar yüksek bir görevde bulunduğunuzu bilmiyordum, dolayısıyla her şeyin daha kolay ele alınabileceğini düşünmüştüm.

Ne gibi *tamamen şahsi bir konuydu* bu böyle? Kostya'yı tanıdığım kadarıyla, hiç tanımadığı bir kadını evine getirdikleri için, elemanlarını daha sonra bir güzel fırçalardı.

-Hayır, hayır, lütfen, nasıl söylesem, size hazırlıksız yakalandığım için yalnızca biraz mahcubum.

Kostya hâlâ el yordamıyla ilerliyordu. Fakat kadın aniden daha kesin bir tavır takınarak biçimsel kibarlıkları bir yana koydu,

-Kırk yıldır bu fırsatı bekliyorum. Kırk yıldan beri sizi arıyordum.

Kasvetli bir sessizlik meydana geldi. Kostya huzursuz olmuştu, bir yanıt mı vermesi yoksa ne olacağını beklemesi mi gerektiğini kestiremiyordu.

-1955 yılından beri Federal Almanya'da yaşıyorum. Fakat bir düzeltme yapmam lazım, adresinizi seneler önce tespit edebildim, Moskova'daki adresinizi. Ancak o zamanlar sizinle doğrudan bağlantı kurmam mümkün değildi, resmi yoldan bağlantı kurmayı istemedim. Size söyleyeceğim şeyi yalnızca şahsen söyleyebilirdim. Bu nedenle beklemek zorunda kaldım.

Kostya'nın soluması sıklaşmıştı fakat hiçbir şey sormadı.

-Dediğim gibi Leningrad'dan geliyorum. Şehri siz de tanıyorsunuz; orada akademiye gittiğinizi... yaşadığınızı biliyorum.

Kadın, kelimeleri söylemeden önce arıyor gibiydi. Söyleyeceği şey, uygun kelimeleri kırk yıl boyunca bulamayacağı kadar vahim, ağır mıydı?

-Ablukanın kırılması için çalıştığınızı, tüm abluka boyunca orada olduğunuzu da biliyorum. Ben de oradaydım, ablukayı yaşadım. Ailemin büyük kısmını... gözlerimi kaybettim. Burada karşınızda oturabiliyorsam, hayatta

kaldıysam, en büyük tutkum olan piyano çalmayı sürdürebildiysem, bir aile kurup hayata tutunabildiysem, tüm bunları tek bir insana borçluyum, sizi ziyaret edişimin nedeni de bu kişi. Sanırım kimden bahsettiğimi biliyorsunuz?

Yine o ağır sessizlik. Kostya bir şeyler mırıldandı ama ne dediğini anlamadım.

-Sizi çok seviyordu, dedi kadın aniden.

Neden bilmem ama bu cümle beni çok şaşırttı. Belki korkunç bir olayın, dehşet verici bir suçun dile getirileceğini bekliyordum fakat bir aşk hiç aklıma gelmemişti. Bu cümleyi Kostya ile ilişkilendirmekte de zorluk çekiyordum. Sevildiğini öğrenmesi için kırk yıl aranmış olması bana inanılmaz geliyordu.

-Sizin yaşayıp yaşamadığınızı bilmiyordu fakat hayatta olduğunuz umudu ablukaya dayanmasını sağladı. Siz onun en güzel anısıydınız, o dehşete katlanmasına yardım ettiniz; hatırlamak istediği tek insan sizdiniz. Bunu bilmenizi çok önemsediğini biliyorum. Onun için sizi aradım, onun için buradayım. Çünkü her şeyimi ona borçluyum.

İda E. yıllar süren bir gecikmeyle Yeşil Ev'de büyükbabamın karşısında oturup ona İda'sının anılarını hediye ediyordu.

O zamanlar elbette tüm bunları anlamadım. Ne ablukanın ne olduğunu ne de hangi kadından bahsedildiğini biliyordum fakat en geç Kostya'nın ne kadar değişmiş bir şekilde odadan çıktığını gördüğümde, her şeyin çok ciddi olduğunu tahmin ettim, tam anlamıyla bilincinde olmasam bile, bu yabancı hikâyeleri kapı aralığından dinlerken, bu anın benim için de sonuçları olacağını algıladım. Belki tam da o gün, benim kısa, sıradan hayat hikâyeme bir sürü başka hikâyenin yazıldığını, toplayıp geliştirdiğim benim kendi düşüncelerimle anılarımın yanındaki yerlerini aldığını, Stasia'nın ağzından büyük bir zevkle dinlediğim hikâyelerin, beni başka bir zamana götüren masallar olmadığını, tam tersine üzerinde yaşadığım zemini oluşturduklarını anladım. Kostya'nın çalışma odasının önünde çömelip hırstan yumruklarımı sıkmış bir vaziyette dururken, hayatımda her şeyden daha çok bu kör ama yine de ileri görüşlü kadının şu anda yaptığını yapmak istediğimin bilincine vardım: dağılmış olan bir şeyi yeniden bir araya getirmek, yani ancak tek tek parçalardan bir bütün oluştuğunda bir bağ meydana getiren yabancı anıları birleştirmek. Bilerek veya bilmeyerek, biz hepimiz bu toplu manzara içinde, gizli bir koreografiyi izlemek suretiyle kendi dansımızı gerçekleştiriyoruz. (Evet, Brilka, sen haklıydın: Hepimiz dans ediyoruz!)

İda E., büyükbabamın çalışma odasında bir saatten daha fazla kalıp anlattı. Bu süre içinde Kostya neredeyse tek kelime bile söylemedi. Fakat belli ki kadın da böyle bir beklenti içinde değildi. Sandalyesini arkaya doğru ittirip kapıya yönelmeden önce masanın üzerine bir şey koyduğunu duydum.

-Bu benim otobiyografim. Birkaç sene önce Almanya'da yayımlandı, bazı dillere çevrildi. Bunların arasında Rusça maalesef yok. Ancak ben yine de özel bir ihtiyaç için, yani sizin için bir çeviri hazırlattım. Sizin her şeyi

daha ayrıntılı bilmeye hakkınız olduğunu düşünüyorum. Kitap İda'nın anısına çıktı.

Büyükbabamın, kadına kapıyı açmadan önce hüzünlü, bitkin bir sesle, "Teşekkür ederim," diye mırıldandıktan sonra onunla, "Size tüm kalbimle teşekkür ederim," sözleriyle vedalaştığını duydum. "Tüm kalbimle" kelimelerini onun ağzından hiç duymamıştım.

Arabanın avludan ayrılmasına baktı, yerinden kıpırdamadan arabanın bıraktığı boşluğa bakmaya devam etti. Sonra olduğu yerde aniden dönüp bana seslenerek bodrumdan bir şişe şarap almamı istedi.

Geri döndüğümde yatak odasında, bacaklarını karnına çekmiş bir vaziyette yatağının üzerine uzanmış küçük bir çocuk gibi hıçkırarak ağlıyordu. Onu böyle çaresizlik içinde görünce hemen dönüp odadan sessizce çıkmak istedim çünkü bu zayıflık anında benim varlığıma katlanamayacağına emindim fakat eliyle kalıp şarabı uzatmamı istedi. Elleri o kadar çok titriyordu ki, şarabın mantarını şişeden çıkaramadı. Hiç kıpırdayamadan ona öylece bakakalmıştım, kalbim acıma duygusuyla ezilmişti. Bana hayatı çekilmez hale getiren güçlü, despot büyükbabama bir gün acıyacağım aklımın ucundan bile geçmezdi. Ama görüntüsü o kadar hüzünlüydü ki, neredeyse ben de ağlamaya başlayacaktım, sonra elimde şişeyle mutfağa koşup birkaç denemenin ardından mantarı çıkarmayı başardım. O anda lavabonun yanında, Stasia'nın başka Sovyet ev kadınları gibi herhangi bir sebeple muhafaza ettiği geniş ağızlı bir süt şişesi gördüm, şarabı süt şişesine boşalttıktan sonra yatak odasına geri dönüp şişeyi, öksüz ceylan veya buzağılarda yapıldığı gibi büyükbabamın ağzına tuttum. Büyükbabam minnettarlıkla soğurmaya başlayıp kırmızı sıvıdan içti.

Onun üstünü örttüm, ben de yanına yatarak gözyaşları bitinceye kadar bekledim. Eskiden büyükbabamı böylesine zayıf, yardıma muhtaç, kırılgan, hassas görmek için neler vermezdim fakat şimdi buna dayanamıyordum.

Ayakkabılarımı ayaklarımdan sıyırdım, gürültü çıkararak ahşap zemine düştüler. Usulca ona yaklaşarak elimi onun tarafına doğru uzatınca bileğine belli belirsiz dokundum.

Bu anda ona, hiç kimseye olmadığı kadar yakındım. Ne annemin, ne Nana'nın, ne Daria'nın ne de kendimin gözyaşları beni hiçbir zaman bu kadar etkilememişti. Rusa'nın kesik bilekleri bile aklımı bu denli başımdan almamıştı. Sonra yavaş yavaş kendi gözyaşlarımı da koyuverdim. Aramızda kurulması mümkün olan ama hiç kurulmayan yakınlık için ağlıyordum.

Bir süre kaskatı bir vaziyette yatakta yatıp gözlerini tavana dikti, sonra sesli bir şekilde soluyarak doğrulup şişeden büyük bir yudum aldı. Bu sefer benim yardımım olmaksızın.

-Kız arkadaşın mıydı, diye sordum yorgun bir sesle. Konuşmak bile zor geliyordu.

-Oradaydım, onun yakınındaydım, onu, diye mırıldandı Kostya, ne demek istediğini anlamıyordum.

-Onu hâlâ seviyor musun?

-O öldü. Uzun bir zaman önce öldü.

-Stasia hayaletlerin olduğunu söylüyor.

-Stasia saçmalıyor. Onun her dediğine inanma.

Kostya şaşırarak elindeki şişeye baktı, güzelim şarabın süt şişesine nasıl girdiğini sordu.

-Şarap şişesinin ağzı çok dardı. Şarabı dökerdin.

-Sağ ol... Leningrad'da kaldığını bilmiyordum, çoktan tahliye edilmiş olması gerekiyordu. Ben...

Son cümleyi kendi kendine söylemiş, yine iç dünyasına kulak vermişti.

-O zamanlar kesinlikle daha cana yakındın, dedim büyükbabamı bir süre genç bir adam olarak tahayyül ettikten sonra; başını eğip bana bakarak gülümsedi.

-Yani benim cana yakın olmadığımı düşünüyorsun.

-Çoğu zaman değilsin, evet.

-Neden benim illaki cana yakın olmamı istiyorsun?

-Çünkü sen de diğer insanların sana iyi davranmasını istiyorsun.

Benim açıksözlülüğüme şaşırmış gibiydi. Uygun bir cevap aradığı hissine kapıldım fakat gülümseyerek başını sallamakla yetindi, kolunu uzatıp yanağımdan, yüksek sesle protesto etmeme neden olan bir makas aldı.

Odanın yarı karanlığında öylece yatıyorduk, büyükbabam beni dinliyordu. Sözlerimi kesmedi, beni uyarmadı, azarlamadı, düzeltmedi, konuşmama izin verdi. Karmakarışık konuşuyordum. Herhangi bir kronoloji yoktu, aklıma ne gelirse söylüyordum. David hariç, daha önce hiç kimseyle konuşmadığım gibi konuşuyordum; bunu yaparken hep kaygılanılması gereken inatçı, içine kapanık, aksi aksi bakan, hastalık derecesinde meraklı küçük kız değildim, yalnızca kendimdim. Bir şey için çaba göstermek zorunda olmamak ne kadar rahatlatıcıydı; büyükbabam orada öylece oturuyor, süt şişesinden bir yudum alıyor, beni dinliyor, arada bir gülümsüyor veya söylediğimi onaylarcasına başını sallıyor, alnını kırıştırıyor, ağzını şapırdatıyordu; benim için, Brilka, dünyanın en iyi, en dikkatli dinleyicisiydi.

Büyükbabam yanımdaydı, benim için buradaydı. İda'ya, dünyada en çok sevilmek istediğim insanla geçirdiğim bu öğleden sonra için teşekkür ettim. Bu zayıflık anımda kendi kendime koyup titizlikle uyguladığım kuralları ihlal ettim, yumuşadım, gevezeleştim, koruma zırhımı çıkartıp onu sırlarıma ortak ettim, annemin parasal dertlerinden, Aleko'nun sorunlarından, Daria'dan, prova okumasından bahsettim.

Bütün öğleden sonrayı Kostya'nın odasında, yatağının üzerinde geçirdim, saflığımla kelimelerin sevginin yerini alabileceğine, hatırlamanın geçmişi telafi edebileceğine inandım.

Yanılıyordum. Elbette yanılıyordum.

Sanırım, tehlikeler yalnızca hayata tepki göstermeyenleri bekliyor.
Gorbaçov

Tepki belli bir gecikmeyle geldi fakat çok korkunçtu. İlk defa Daria'ya vurdu, hem de benim oldukça alışkın olduğum, onun için ise çok yabancı olan çıplak, şiddetli, Kostya'nın öfkesine özgü bir acımasızlıkla.

İda E.'nin ziyaretinin ardından Kostya bir hafta daha evde kaldı. Onun yatak odasında birlikte televizyon seyretmeye, krep yiyip sohbet etmeye devam etmemize rağmen, tüm bunlar o öğleden sonranın tüm örtüleri kaldıran yoğunluğundan çok farklıydı.

Kostya ziyaretten tam bir hafta sonra şoförünü çağırıp beni okulun önünde bıraktıktan sonra bakanlığa gitti. Daha sonra Daria ile ikimizi alacağını belirtti. Böylece Yeşil Ev'deki geçici mutlak hükümdarlığımın sona erdiğini biliyordum.

Okulda Daria'yı aradım ama büyük teneffüste de avluda yoktu. Sonunda onu ağlamaktan şişmiş gözlerle, okulun arkasında bir bankta otururken buldum. Yalnızdı; bu, alışılmış bir görüntü değildi. Yanına oturdum. Ona sarılmayı deneyince beni hiddetle geri itip yere düşmeme neden oldu.

-Her şeyi mahvettin. Senden nefret ediyorum, diye bağırıp koşarak gitti.

Sonunda bir telefon kulübesinden Elene'yi aramayı başardım. Aleko'nun boğuk sesinden nasıl bir faciaya sebep olduğumu anladım. Kostya geçen akşam onları arayarak bu saçmalığa hemen bir son verilip sözleşme iptal edilmez de Daria derhal kendisinin himayesine iade edilmezse, onları bir daha Daria'nın yanına yaklaştırmamakla, film stüdyosunu havaya uçurmakla tehdit etmişti. Aleko'nun söylediğine göre, Daria perişan bir vaziyette yatıyordu; dikkatli tarzına rağmen, Aleko'nun sesindeki suçlama belli oluyordu.

Ben bir haindim. Kostya ile birazcık yakınlaşmak, biraz sevgisini kazanmak için annemi, Aleko'yu, her şeyden önce de ablamı satmıştım. Şimdi her şey kötüye gidiyordu, bunun suçlusu bendim.

Elene ile Kostya arasında süren, son yıllarda daha ziyade bir ateşkes biçimini alan savaş, daha önce hiç olmayan yok edici bir güçle tekrar alevlendi; bu sefer yıkımdan herkes payını alacak, bu sefer zaferle yenilgi nihai olacaktı.

Kostya bambaşka bir nedenle de son derece keyifsizdi. Gorbaçov, Komünist Partisi'nin yönetimini devralıp 27. Kongre'de reformların yapılacağını ilan etmişti. Gazetede ne zaman onun resmini görse, Kostya başını iki yana sallayıp bu "korkak oportünist"in ülkeyi batıracağını söylüyordu. Gor-

başov partinin üst yönetimiyle yolsuzluk ekonomisini eleştirmiş, bu eleştiri geniş kitlelerde coşkuya değil, daha ziyade şaşkınlığa yol açmıştı.

Ben hatamı düzeltmeye çalışıyor fakat neyi düzeltmem gerektiğini, her şeyden önce nereden başlayabileceğimi bilmiyordum.

Kostya'nın denetimi anlamsızlık boyutuna ulaşmıştı. Daria'nın okuldan sonra ne bir kız arkadaşıyla gezmeye çıkmasına veya dondurma salonuna gitmesine ne de telefonda iki dakikadan daha uzun konuşmasına izin vardı. Okulla Spor Enstitüsü'ne tam zamanında götürülüp tekrar aynı yerden alınıyordu. Kostya ona bir saniye bile boş vakitle özgürlük bırakmıyordu. Daria yaş günü davetlerini bile geri çevirirken saçma sapan bahaneler uydurmak zorundaydı. Fakat benim kalbimi en fazla acıtan şey, Daria'nın, sanki daha iyisini hak etmemiş, ceza kaçınılmazmış, vicdan azabı çekiyormuş, Kostya'yı hayal kırıklığına uğratmışçasına hiç karşı koymadan her şeyi kabullenmesiydi. Birkaç hafta sonra David'in Aleko'yu arayıp biraz kem küm etmesinin ardından sıkılarak eski arkadaşını "tatsız bir konu"yu görüşmek üzere evine çağırması, yenilgimin boyutlarının bilincine varmamı sağladı.

Aleko görüşmeden çok moralsiz bir vaziyette döndü, Elene bir özel öğrencisine gitmek üzere evden çıkana kadar bekleyip beni mutfağa çağırdı. Açıksözlülüğümle neden olduğum, şimdi David'i de içine çektiğim felaketin boyutlarını bana anlatmaya başlayabilmek için peş peşe iki sigara içmek zorunda kaldı. Daha sorunu anlatmaksızın yalnızca David'in adını söyler söylemez, bir şeyin geri getirilemez bir şekilde yerle bir olduğunu biliyordum, tüm gücümle gözyaşlarımı tutmaya çalıştım.

-Beni bir daha görmek istemiyor, değil mi, diye kaçtı ağzımdan, aynı anda gözyaşlarım da akmaya başladı.

-Mesele istememesi değil, seni artık göremez.

-Kostya yüzünden mi, diye sızlandım; Aleko başıyla sessizce onayladı.

-Kostya... ona mı gitmiş? Fakat... ne... benim hakkımda kötü ne söylemiş, diye hıçkırarak sordum.

-Senin hakkında değil, Niza, Kostya herhalde onun dosyasını incelemiş, David'in gizli kalmasını tercih ettiği birkaç sırrını gün ışığına çıkarmış olmalı.

-Ama... ne gibi... sırlar?

Benim duyarlı akıl hocamın gizleyecek bir şeyi olduğunu tahayyül edemiyordum.

-Bilmiyorum, Niza. Bana da söylemek istemedi, bunu anlıyorum; üzerinde konuşmak istemediği için sır zaten. Fakat sana ders vermeyi sürdürürse, Kostya'nın onu, bu sırrı açıklamakla tehdit ettiğini söyledi.

-Fakat David bana ders vermiyor ki. Biz... biz yalnızca konuşuyoruz.

-Biliyorum, Niziko fakat David başkalarına ders verip bununla geçimini sağlıyor. Şayet büyükbabanın elinde onun imajını zedeleyecek bir şey varsa geçimini sağlayamaz; bu, onun için büyük bir yıkım olur, anlıyor musun?

-David kötü bir şey yapmadı, David öyle bir şey yapamaz... Ona gitmek istiyorum, lütfen, Aleko, beni ona götür, gitmem lazım...

-Hey, ufaklık, şimdi olmaz. David ne zaman istersen arayabileceğini söyledi fakat ziyaret etmek... şu anda iyi bir fikir değil. Üzgünüm, Niza, Kostya'nın seni David'den uzak tutmak için neleri ortaya çıkardığını bilmiyorum. David'in senin için ne kadar önemli olduğunu elbette biliyorum.

O gece kendimi duvarlara attım, kafamla dolaba vurdum, okul üniformamı kestim, gün ağarırken Kostya'ya karşı savaş açmaya karar verdim. Artık kaybedecek bir şeyim yoktu. Benim için kutsal olan her şeyi yerle bir etmiş, kalbimi yaralayabilecek her şeyi kullanmıştı. Vücudumdaki her hücre intikam diye haykırıyordu.

Fakat daha önce elinde David'e karşı kullanabileceği ne olduğunu öğrenmem lazımdı. Ertesi akşam onu sorgulamak üzere doğrudan çalışma odasının yolunu tuttum. Kapıya vurmadan içeriye girdiği için sinirlendi, ayağa kalktı, okuma gözlüğünü düzelterek bana ikaz edici bir bakış fırlattı.

-Şayet bir kapı kapalıysa o kapıyı canının istediği gibi açamayacağını sana daha kaç kere söylemem lazım?

-Bana yalan söyledin, beni kullandın, her şeyi mahvettin. Sen kötüsün, senden nefret ediyorum, diye yüzüne bağırdım. Sesimin tonundan korkarak bir adım gerileyip kendini tekrar döner koltuğuna bıraktı.

-Sözlerinize dikkat edin, küçük hanım!

Aniden oluşan bir durumda ne diyeceğini bilmediği zaman, hep bu biraz kendini beğenmiş öğretmen edasıyla konuşurdu.

-Ne dedin ona? Nasıl böyle bir şey...

Genzim yanmaya başlasa da, onun önünde gözyaşlarına boğulmamak için büyük bir çaba harcıyordum. Sesim titriyordu, dik durabilmek için yazı masasının kenarına tutunmak zorunda kaldım. Korku ile çaresizliğin bileşimi beni korumasız, fevri, kontrolsüz kılıyordu, bu durumun bir tuzağa dönüşebileceğini biliyordum.

-Ah, şimdi anladım. Senin şu pedagogunu kastediyorsun, değil mi?

-Ben onu seviyorum, o hiçbir şey yapmadı, bana yardım ediyor ve o... Onu geri istiyorum, diye bağırdım.

-Üvey babanın böylesi yaratıkları arkadaş olarak seçmesi beni pek şaşırtmadı fakat annenin, kendi çocuğunu her hafta kime gönderdiğini araştırmaması onun için bile bağışlanamaz bir durum. Oysa kendisi de çocuklara ders veriyor.

-Ona ne dedin? Onu hemen arayıp özür dilemeni istiyorum; onu tanımıyor, nasıl...

-Niza, lütfen sakin ol, önce beni dinle, benimle bu tonda konuşamazsın. Ben yalnızca her mantıklı, sorumluluk sahibi insanın, özellikle de bir büyükbabanın torunu için yapması gerekeni yaptım.

-Sakin olmak istemiyorum, onu aramanı...

Kostya aniden masaya öyle bir yumruk attı ki masa titremeye başladı. İçgüdüsel olarak geriye çekildim fakat yine de masasın kenarını elimden bırakmadım.

-Şimdi beni dinleyecek, sözümü kesmeyeceksin! Yalnızca nasıl bir öğ-

retmene gönderildiğini bilmek istedim. Sen henüz küçüksün, etki altında kalabilirsin, Niza, velin olarak ne gibi insanlar tarafından biçimlendirildiğinizi bilmek benim için çok önemli. Hiçbir şekilde öğretmenine zarar vermek istemedim. Yalnızca onun hakkında birkaç bilgi edindim, bunun sonucunda torunumun bir sapıkla aynı çatı altında bulunduğunu, dünyayı bu sapığın ağzından öğrendiğini belirledim.

-O hasta değil, ne anlatıyorsun sen? –Ne diyeceğimi bilemiyor, artık hiçbir şey anlamıyordum. –O çok iyi bir fizikçi, bir filozof, ayrıca yüksek matematik de biliyor, kendi kendine dört dil öğrenmiş...

-Evet, elbette bunları biliyor. Fakat kendi kendime, senin işe yaramaz üvey babanın neden arkadaşı olacak bu dâhinin mesleğinde çalışmayıp evinde küçük çocukların beynini yıkamayı tercih ettiğini hiç araştırmadığını sorup duruyorum.

-Onun görüşleri farklı...

-Görüşleri... Evet, Niza, görüşleri farklı, diye araya girdi Kostya bıyık altından gülerek, koltuğunda arkasına yaslandı. –Sana yapabileceği bir şeye karşı seni korudum, böylece yapmam gerekeni yaptım, her normal baba...

-Ama sen benim babam değilsin.

Sesimi yine yükseltmeme o kadar sinirlendi ki aniden yerinden fırladı, masanın öbür tarafına geçip tam karşıma dikildikten sonra hafifçe eğilip yüzümün ortasına tısladı,

-Şunu aklından çıkarma: Öğretmenin hasta, toplum için, özellikle de çocuklar için bir tehlike oluşturuyor, bu nedenle bundan böyle ona gitmeyeceksin, beni anladın mı? Bu açıklama senin için yeterli, şimdi ise odamdan defolup bir daha da kapıya vurmadan içeriye girmemeni istiyorum.

Yüzümün hemen önünde olması, nefesini hissetmem, bakışlarındaki özgüven gözümü korkutmuştu. İçimden odadan koşarak çıkmak geliyordu fakat David'i yeniden görmek isteğim kaçma güdümden daha büyüktü. Doğrudan gözlerine bakarak aynı kararlılıkla yanıtladım,

-O hasta değil. Sen hastasın. Sensin hasta, o değil.

Yüz hatlarının nasıl çarpıklaştığını, öfkenin onu nasıl esir aldığını gördüm; o anda aramızdaki tek ortak nokta bu öfkeydi. Ne pahasına olursa olsun geri çekilmemeye karar vermiştim.

-O bir oğlancı, senin o müthiş öğretmenin hasta bir pislik, bu neden yeterli mi?

-Bir ne?

-Küçük oğlanları seven birisi...

-Fakat ben oğlan değilim ki, dedim, aklıma daha iyi bir şey gelmemişti.

-Bir yetişkinin çocuklarla yapmaması gereken şeyleri yapan biri.

-Senin Rusa ile yaptığın şeyler gibi mi?

Büyükbabamın tokadı o kadar sertti ki neredeyse dengemi kaybedip yere düşüyordum, son anda toparlanmama rağmen bir süre sol kulağımın sağır olduğu hissine kapıldım. Büyükbabam, sanki davranışı için mantıklı bir neden arıyormuşçasına eline bakıyordu.

-Beni buna zorlamayacaktın, diye mırıldandı sonra.

Bütün gece uyumayıp "Bir yetişkinin çocuklarla yapmaması gereken şeyler"in ne olduğunu tahayyül etmeye çalıştım ama bunu başaramadım. David benimle yalnızca beni mutlu eden şeyler yapmıştı. Beni neşelendirip korumanın neresi hastalıklı olabilirdi? Büyükbabamın o garip kelimeyi hasetle, tiksintiyle telaffuz ederken verdiği tehditkâr görüntü ile yanağımda patlayan tokadın uyarısı, David'in numarasını çevirmeme engel oluyordu.

Bugünden itibaren David'den vazgeçeceğim düşüncesi, korkudan kaskatı kesilmeme neden oluyordu. Sorularımı sorabileceğim, öfkemle hayal kırıklıklarımı konuşarak içimden atabileceğim bir yer artık olmayacaktı. Onun kütüphanesinden, özellikle de anlayış dolu tarzından nasıl vazgeçecektim? Tüm bunları kabullenemediğim için, ihanetimi sürekli bir şekilde yüzüme vurmayan tek insana başvurmaya, ondan yardım istemeye karar verdim; Aleko'ya Kostya ile kavgamı anlatarak, *oğlancı* tanımına ilişkin sorularla kuşkularımı açıklayıp David'e onu tekrar ziyaret edebilmek için her şeyi yapacağımı söylemesini rica ettim. Fakat anlattıklarımın Aleko'da yarattığı tepkiyi beklememiştim. Öfkesini önümde daha henüz açık bir şekilde sergilemeden yine bir hata yaptığımı anlamıştım.

Aleko ilk kez Kostya'nın tarafını tuttu, David'e ağır hakaretler yağdırdı, onu "ikiyüzlü", "şehvet düşkünü" olarak tanımladı. Ben korkuyla bir köşeye büzüldüm Aleko'nun sövüp saymasını dinledim. Yine ne yapmıştım? Gözleri görmeyen o kadın neden bize gelerek beni böylesine yumuşatmak zorundaydı, artık durduramadığım bu zincirleme reaksiyonu ne halt yemeye başlatmıştım?

-Karısının çocukları ona neden göstermediğini, eski meslektaşlarının onun hakkında neden kötü konuştuğunu şimdi anlıyorum. Oysa onu arkadaşım olarak görüyordum. O yalancı pisliğe gününü göstereceğim... Büyükbabana minnettar olman lazım, Niza!

Aleko'nun gözleri öfkeden kızarmıştı, konuşurken etrafa tükürük saçıyordu; onu sakinleştirme girişimlerim sonuçsuz kaldı.

Elene geri dönünce Aleko işi olduğunu söyleyerek çıkıp gitti. Bir sonraki felaket içime doğmaya başlamıştı. Elene'ye her şeyi anlatmalı mıydım? Bu bana riskli göründü. Elene bana zaten kızgındı, hakarete uğramış-suçlayıcı bakışları sürekli üzerimdeydi; ayrıca oğlancının ne anlama geldiğini hâlâ bilmiyordum.

Hafta geçip gitti, David'i yeniden görebilme umudu söz konusu olmaksızın cuma günü geldi. Artık dayanamadım, son iki dersi asarak David'in evine giden troleybüse bindim.

Bana kapıyı açana kadar defalarca zile basmak zorunda kaldım. Gözlerinin altında mor lekeler vardı, başı sarılıydı. Korkuyla bir adım geriledi, yalnız olduğumu görünce koridora kadar ilerlememe izin verdi fakat orada durarak beni içeri davet etmedi. Yarı karanlıkta karşı karşıya duruyorduk. Bu sefer gözyaşlarımı durdurmak için hiçbir çaba harcamadım. O da beni

teselli etmeye çalışmadı.

-Bunun olmasını istemedim, diye sızlandım.

-Biliyorum, Niza, biliyorum.

Sesi soğuktu, mesafeliydi.

-Kim yaptı bunu, diye kekeledim, başındaki sargıyı işaret ederek.

-Bunun artık önemi yok. Maalesef artık görüşemeyiz.

-Fakat ben senin yanında kalmak istiyorum.

Yüzünde ürkek bir gülümseme belirip hemen kayboldu.

-Biliyorum ama her zaman istediğimiz şeyi yapamayız.

-Fakat sen... sen önemli bulduğumuz şeyler için mücadele etmemiz gerektiğini söylerdin. Sen benim için önemlisin.

-Bazen kabullenmenin mücadele etmekten daha doğru olduğu durumlar vardır.

Bu, David'in katılmadığım ilk cümlesiydi. Yine hıçkırarak ağlamaya başladım.

-Birkaç sene sonra kiminle arkadaş olup kiminle olmayacağına kendi başına karar verebilecek yaşta olacaksın, Niza.

-Ben yeterince büyüğüm. Sen gerçekten bir oğlancı mısın?

Paltomun koluyla burnumu sildim.

-Hayır, değilim.

-Oğlancı ne demek, David?

-Yetişkin erkeklerin kendilerini oğlan çocuklara veya gençlere yakın hissetmesi demek.

-Peki, sen nesin?

-Ben eşcinselim.

-Bu ne demek?

-Kendimi yetişkin erkeklere yakın hissediyorum.

-Kendini bana da yakın hissediyor musun?

David yine gülümsedi, yüzünde bu sefer deminki gerginlik yoktu.

-Evet, Niza, hissediyorum fakat demin kastettiğim anlamda değil. *Yakın hissetmek* o anlamda cinsellik öğesini de içeriyor. Aramızda neyse ki böyle bir öğe söz konusu değil.

-Fakat neden insanlar, olmadığın halde sana oğlancı diyorlar.

-İnsanların çoğu bunun ne olduğunu bilmiyor, her eşcinsel erkeğe oğlancı diye bakıyor; bu bir küfür, yalnızca oğlancılık değil, eşcinsellik de bir hastalık olarak değerlendiriliyor.

-Fakat sen bir oğlancı değilsen o zaman görüşebiliriz. Herkese yalnızca senin küçük çocuklardan değil, yetişkin erkeklerden hoşlandığını açıklamamız lazım; ayrıca ben zaten erkek değilim, bunu herkes anlayacaktır.

-Hayır, maalesef öyle olmayacak, dediklerini yapamayız; umarım bu yasağı göz ardı edemeyeceğimi, bunun benim suçum olmadığını günün birinde anlarsın. Sen her zaman benim arkadaşım olarak kalacaksın. Fakat şimdi gitmen gerekiyor, Niza. Maalesef gitmek zorundasın.

Ertesi gün, gri bir kasım gününün öğleden sonrasında okulun hemen ardından Devlet Film Stüdyo'suna gidip Kote Lazabidze'yi sordum. Orada olmadığı söylendi fakat ben ısrar edince sekreteri tarafından aranarak konunun çok önemli olduğu söylendi.

Lazabidze iki saat sonra gerçekten de çıkageldi; üzerinde bir eşofman altı ile bir ordu ceketi olan kel bir adamdı. Bana bir sanatçıdan ziyade bir adi suçluyu anımsatıyordu fakat sonra Aleko'nun ona çok benzeyen arkadaşlarını gözümün önüne getirince bu durumun üzerinde daha fazla durmamaya karar verdim. Kendimi tanıtarak ona ayrıntılı bir şekilde durumu açıkladım. Ben konuşurken iki kere araya girip bahsedilen kişinin gerçekten Kostya Yaşi olup olmadığını sordu.

Sonunda planımı ona tüm ayrıntılarıyla anlattım. Ben anlatırken ikide bir sanki bir yanıt verecekmiş gibi ağzını açıyor fakat sonra tekrar kapatıp gülümsüyordu; planım ona eğlenceli geldiği için mi yoksa filminde istediği oyuncuya yaklaşmaktan hoşlandığı için mi gülümsediğini anlayamadım.

-Daria'nın küçük kız kardeşi, hiç fena değil, küçük kız kardeş, diye mırıldanıyor, beni Daria ile ilişkilendiremiyormuş gibi görünüyordu.

-Gerçekten büyükbabanın seni enselemeyeceğini, başımıza büyük sorunlar açılmayacağını mı düşünüyorsun? Ufaklık, büyükbaban çok güçlü bir adam, tüm projeyi engelleyebilir. Ayrıca bir velinin onayı olmadığı sürece onunla çekim yapamam, ablan henüz reşit değil.

-Niye ki? Annemin onayı elinizde. Yalnızca zaman kazanıp Kostya'yı çekimlerden uzak tutmak lazım.

Kuşkulu bir ifadeyle baktı, sonra sesli bir şekilde güldü. Buna kızdım, beni ciddiye almaması hoşuma gitmiyordu.

Birdenbire aklıma gelen korkunç bir ihtimalle irkildim.

-Başka birini buldunuz, değil mi?

Fakat hiç beklemediğim bir şekilde başını hayır anlamında iki yana salladı.

-Birkaç aday var ancak henüz birinin lehine karar vermedim. Ablan hâlâ ilk tercihim.

-Lütfen, diye yalvardım. –Sizi hayal kırıklığına uğratmayacak. Daria da rolü çok istiyor. Haydi, gelin, lütfen. Halledeceğiz. Planımız çok iyi, inanın öyle.

-Sen kaç yaşındasın, diye sordu bana sandalyesinden kalkarken.

-On iki, dedim; bu sayının Lazabidze'nin kulaklarına yetişkin, ciddi geleceğini umdum ancak bunu başarabildiğime emin değildim.

Birkaç dakikalığına odadan çıktı. Geri döndüğünde ağzında bir sigarayla odada ileri geri yürümeye başladı. Sonra tam odanın ortasında aniden durup bana dönerek göz kırptı.

-Tamam, ufaklık, öyle yapıyoruz. Düşündüğün şey hiç de fena değil, gerçekten. Sekreterim sözleşmeyi bulup çıkaracak, ben de senin aramanı bekleyeceğim, mutabık mıyız?

Hınzırca gülümsedi. Sevinçle ayağa fırladım, elini sıktım, koşarak oda-

dan çıktım, büyük stüdyoları geride bırakarak rahatlamış, mutlu bir vaziyette sokağa çıktım.

-Uyan, seninle konuşmam lazım.

Daria'nın yatağının kenarında oturmuş, uyanması için onu sallıyordum. Bana söylendi, yüzünü duvara doğru döndü ve yorganı kafasının üstüne çekti.

-Önemli. Haydi, Daria, beni dinlemek zorundasın. Filmde oynayabileceksin. Bugün Lazabidze ile buluştum.

Yorgan hafifçe aralandı, Daria'nın burnu meydana çıktı, sonra yorganı çenesinin altına kadar indirip sırtının üzerine döndü.

-Nasıl olacak bu, çoktan başka birini buldular.

-Hayır, başka biri yok. Lazabidze seni istiyor.

Bu cümle etkili oldu. Daria yatakta derhal doğrulup oturdu.

-Normal bir insan gibi davranıp deminden beri neden bahsettiğini bana söyleyebilir misin, diye beni tekrar azarladı.

-Tamam ama tek koşulum var, her şey aramızda kalacak. Yalnızca senle ben. Ne anneme ne de Kostya'ya bir şey söyleyeceksin. Stasia bile hiçbir şey bilmeyecek. Senin kız arkadaşlarından hiç bahsetmiyorum bile.

-Tamam, anlat artık.

-Okulun karatahtasında bir ilan asılı. Komsomol, öğrenciler için Bakuriani'de üç haftalık bir kayak kursu düzenliyor, proje Pedagoji Enstitüsü'nün öğrencileri tarafından denetleniyor. Üç hafta boyunca anne babalar yok, tüm kontrol öğrencilerin elinde, tamam mı! Lazabidze ise senin tüm sahnelerini bu üç hafta içinde çekebileceğini söylüyor.

-Yani...

-Evet, dün ikimizin de kursa kaydını yaptırdım.

-Ama bu düpedüz aptallık. Oraya gitmezsem hemen evi ararlar.

-Evet, bunun için de bir planım var. Diğer çocuklarla birlikte kayak yapmayı öğrenmekten ne kadar mutlu olacağımızı haftalarca tekrarlayıp Kostya'nın kafasını şişireceğiz. Sonra okulun önünden kalkan otobüse binip Kostya'ya pencereden uslu uslu el sallayacağız. Şehirden çıktıktan sonra inlemeye başlayacak, bir apandisit iltihabı numarası yapacaksın, al sana oyunculuk yeteneklerini göstermek için bir fırsat. Bu apandisit meselesinin gerçekten ciddi bir şey olduğunu, ameliyat edilmesi gerektiğini öğrendim. Dolayısıyla otobüsü durdurup anne babamızla bağlantı kurmaya çalışacaklar. Burada ben devreye girip, "Büyükbabamız veya annemiz gelene kadar Daria'nın babası onu alabilir, zaten çok yakınlarda bir yerde çalışıyor," deyip onlara Lazabidze'nin numarasını vereceğim.

Otobüsteki sorumluların hepsi öğrenci, bizim okulumuzla hiçbir ilgileri yok; ne bizi ne de anne babamızı veya büyükbabamızı tanıyorlar. Lazabidze kendisini baban olarak tanıttıktan sonra arabasıyla gelip seni alacak. Onu görünce koşup kucaklarsın falan, ne bileyim, bir şeyler yaparsın işte, böylece meseleyi halletmiş oluruz.

Sen onunla çekimlere gidersin, arada bir evi arayıp Kostya'ya Bakuriani'de her şeyin ne kadar güzel olduğunu anlatırsın. Şayet kampı arayacak olursa ben bir şeyler düşünürüm. Kayak kaydığını veya uyuduğunu falan söylerim. Dönüş için de Kostya'ya yanlış bir zaman bildiririz; böylece Lazabidze seninle birlikte beni almaya gelir, daha sonra da Kostya'yı veya annemi arayıp beklediğimizden daha erken döndüğümüzü söyleriz.

Daria söylenenleri büyük bir dikkatle dinlemişti, tüm vücudu gerilmekten titriyor gibiydi. Işığı yakmamıştık, içeriye açık perdelerden ay ışığı sızıyor, yüzlerimizi mavimsi bir renge boyuyordu. Daria, söylediklerimi yavaş yavaş algılayarak planımın resimlerini gözlerinin önüne getirmeye başladı. Aniden yüzü aydınlandı, kaşları normal yerine döndü, dudakları hafifçe aralanıp kıkırdadı.

-Biliyor musun, sen gerçekten oynatmışsın. Beni ele veren sendin, bana şimdi neden birdenbire yardım etmek istiyorsun?

-Yalnızca bana inanmanı istiyorum. Böyle olacağını görmedim. Bunu istemezdim.

-Bunu gerçekten yapabileceğimizi düşünüyor musun?

-Plana uyup kimseye bir şey söylemezsen, yaparız.

-Tamam, söylemem. Tanrım, gerçekten hâlâ kimseyi bulamadı mı? Rolü başka birine vermedi mi?

-Hayıır, kaç kere söylemem lazım.

-İnanamıyorum. Fakat sen spordan nefret edersin. Orada üç hafta nasıl dayanacaksın?

-İşi ben mahvettim, ceremesini de çekmek zorundayım. Ama şayet Bakuriani'den, talimden sağ salim geri dönersem bana borçlusun demektir.

-Duyduğum en kaçık plan ama işe yarayabilir.

Plan nitekim işe yaradı. Kostya kayak gezisini onayladı; açık hava, spor, Komsomol gençliği, tüm bunlar onun kulağına güzel geliyordu. Yeni yıl kutlamalarının hemen ardından otobüsle Bakuriani'ye doğru yola çıktık. Otobüsteki sorumlular tahmin ettiğimiz gibi içkiyle eğlence delisi öğrencilerdi, Daria kötü bir oyunculuk örneği gösteren rejisör tarafından otobüsten alındığında hiçbiri şüphelenmedi.

Buna karşın benim için zor günler başlıyordu. Gençlik ve Spor Evi'nin kanaatkâr tesislerinde bir odayı sürekli konuşan dört kızla paylaşmak, kahvaltıda tadı tuzu olmayan bir bulamaç, akşamları ise yanmış köfteler yemekle hırs küpü spor öğrencileri tarafından sürekli soğuk piste yollanmak tek kelimeyle dayanılmazdı; eski, kocaman kayaklarla karın üzerinde deliler gibi yokuş aşağı uçmaktan hiç hoşlanmadığım gibi, zamanımı o anda okuduğum *Uğultulu Tepeler* ile geçirmeyi tercih ederdim. Fakat cezamı sabırla çekiyordum. Kostya'nın telefon edip Daria ile konuşmak istediği iki kez durumu kurtarmak zorunda kaldım, Kostya'nın beni odaya gönderip Daria'yı telefona çağırtmak istemesine karşın inandırıcı bahaneler uydurarak onu atlatabildim. Her iki seferinde de Lazabidze'nin acil durumlar için bıraktığı

numarayı arayıp Daria'ya ulaştım, biraz gecikmiş de olsa Kostya'yı aramasını sağladım. Kostya hiç şüphelenmedi.

İkinci haftanın sonunda gizli isterik, sivilceli, kaba, sürekli gürültü yapan, açık saçık fıkralar anlatan oğlanlardan kurtuldum. Pistte hiç beklemezken Miro ile karşılaştım; çocukluğundan beri tutkulu bir kayakçıydı, bir spor grubuyla Bakuriani'ye gelmişti, bir gençlik turnuvası için antrenman yapıyordu. Miro beni ilkin hatırlamadı, yanında sivilceli, kaba, sürekli açık saçık espriler yapan oğlanlar vardı. Sonra nihayet kim olduğumu hatırlayınca, koyu tenli yüzüne etrafımızı saran kar kadar aydınlık bir gülümseme yayıldı.

-Ne yapıyorsun sen burada?

-Tahminimce senin yaptığını, diye yanıtladığımda Miro'nun yanındaki oğlanlar sırıttı.

Miro etrafına tehditkâr bir bakış atınca hepsi aniden sustu. Göründüğü kadarıyla Miro'nun sözü sayılıyordu. Kızlar için giriş yasağı olan diğer tesiste kalıyordu fakat birkaç arkadaşıyla birlikte bizim tarafa geçmeyi başarıyordu. Şimdi tam bir tatil kampı havası hâkim olmuştu. Miro'nun arkadaşlarını pek eğlenceli bulmasam da, gruba dahil oldum, gece eğlenceleriyle pijama partilerine katılarak herkes gibi umursamaz, özgür, gözü pek takılmaya çalıştım.

Bir gün antrenmanda gruptan kaçıp kayaklarımızın üstünde, parlayan karın içinde yürüdük. Miro sürekli yüzünü gözünü oynatıyor, bana birtakım aptalca anekdotlar anlatıyordu fakat onun yanında kendimi özgür, güvende hissediyordum. Kısa bir süre sonra her iki kamp için bir kulübede ortak bir öğlen yemeği verildi, Miro beni yemekte Emily Brontë okurken yakaladı. Sonra bir kayısı kompostosu aşırıp yanıma oturarak ne okuduğumu sordu.

-Okurken dayanamayıp önce kitabın sonunu okuyorum, dedi Miro çekingen bir tavırla, ben elimdeki kitabı kenara koyarken. –En sevdiğim şey birinin bana okuması. O zaman çok iyi dinleyebiliyorum. Christine bana sık sık okuyor fakat seçtiği şeyler hep çok sıkıcı.

-Nasıl kitaplardan hoşlanıyorsun?

-Örneğin Üç Silahşör*ler*'i müthiş bulmuştum.

Dediğini başımla onayladım.

-Ben sana bir şey okuyayım mı?

-Eveet, evet.

Böyle bir coşku beklemiyor, daha ziyade nezaketen evet diyeceğini düşünüyordum. Aynı akşam buluşmaya karar verdik. Giriş katındaki pencereyi açık bırakacaktım, o da içeriye süzülecekti.

Gerçekten de kararlaştırdığımız saatte geldi, birlikte televizyon odasına gittik; televizyon çoktan beri ruhunu verdiği için oda boştu; odanın soğuk ışığında yıpranmış kanepenin üstüne oturunca romanı okumaya başladım. Beni dikkatle dinliyor, özellikle duygusal bölümlerde geriliyor, yumruklarını sıkıyordu, hatta bir seferinde gerilime dayanamadığı için kolumu cimcikledi. Hava ağardığında tekrar pencereden çıkarken, içimden ablama, filmi ne

olursa olsun çevirmek istediği için teşekkür ettim.

Dönüşümüzden üç gün önce ona rastladım. Üstünde kırmızı bir kayak elbisesiyle bir teleferiğin önünde duruyordu; yanında güzel tulumlar içinde, kollarının altında kayakla değnekleriyle genç kız daha vardı. Durup elbisesinin kırmızısına yoğunlaştım. Damarlarımda onlarca at dörtnala koşuyormuş gibi hissediyordum. Hep onunla karşılaşmanın nasıl olacağını tahayyül etmiştim. Ona söyleyeceğim o kadar çok şey vardı ki, bunları kafamda gizliden gizliye hazırlamıştım. Fakat şimdi yerimden kıpırdayamıyordum. Ona uzaktan baktım, sonra o yöne doğru birkaç adım attım. O anda beni gördü.

"Rusa!" diye seslenmek istedim fakat sesim bana itaat etmedi. Rusa bana doğru bir adım attıktan sonra duraksadı. İkimiz de korkuyorduk. Sonunda ona yaklaşmayı başardığımda, sanki benim tarafımdan kucaklanmaktan korkuyormuşçasına irkildiğini hissettim. Bakışları donuktu. Bir şey söylemek istiyor fakat neyi nasıl söyleyeceğini bilemiyordu. Ne yaptığını, kendisini nasıl hissettiğini öğrenmek istiyor fakat karşısında öylece konuşmadan, sanki ondan utanmam için bir neden varmış gibi mahcup bir yüz ifadesiyle duruyordum. Yüzü değişmişti. Gülümseyişi eskisi gibi tasasız, dünyayla engellerine direnircesine soğukkanlı değildi, hatta gülümsemekte zorlanıyormuş gibi görünüyordu.

-Burada büyükbabanla mısın, diye sordu, benden ilk bilmek istediği şey buydu.

-Hayır, Komsomol gençliğiyle. İyi misin, diye sordum tereddüt ederek; omuzlarını silkti.

-İyi olmak zorundayım, öyle değil mi? Hayatımı tekrar bir şekilde düzene koymam gerekiyor, Niza. Fakat seni unutmadım.

Hiçbir şey hissetmedim. Hemen gitmek istiyordum. Nazik bir şekilde başımla selam verip arkamı döndüm. Birkaç adım atmıştım ki adımı söylediğini duydum fakat geriye dönmedim; yorgunluktan yüzü kızarmış bir vaziyette kayaklarının üzerinde hızla bana doğru gelen Miro'ya baktım.

Planın son bölümü de başarılı oldu. Lazabidze beni otobüsten aldı, göz kırpıp baba rolünü oynayarak kucakladı. Rolüne sevinmesine izin verdim. Daha sonra annemi aradık, dönüş saatini karıştırdığımız yalanını anlatıp şehre geldiğimizi söyledik.

Evde ablam kulağıma bundan böyle yalnızca film çekmek istediğini fısıldadı. Akrobasi tarih olmuş, oyunculuk başlamıştı. Lazabidze ile bütün takımının kendisinde gördüğü yetenekten, deneyimli meslektaşların övgüsünden, setteki müthiş atmosferden, ilgi çekici insanlardan, herkesin sürekli vurguladığı fotojenik yüzünden, iki sene sonra diplomasını alınca oyunculuk okuyacağından bahsetti. Sözlerinin sonuna küçük bir "Teşekkür" ekledi. Arkama yaslanıp halimden memnun bir edayla gülümsedim.

Dergilerimiz, Sovyet iktidarına kim daha iyi tükürecek diye birbirleriyle âdeta yarış ediyorlar.
Çebrikov

Kitty bağış galalarına angaje oluyor, başka rock ve pop yıldızlarıyla birlikte yardım amaçlı konserler veriyor, televizyonla radyo programlarına çıkıyor, tanınmış meslektaşlarıyla birlikte çeşitli konserlerde boy gösteriyordu. *Herald Tribune* onu Britanyalı Patti Smith olarak tanımladı.

Kitty değişmişti, yaşını umursamıyordu. Röportajlar veriyor, geçmişinden bahsediyor, Sovyetler Birliği'ni, memleketini, ABD'yi, politikayı eleştiriyor, saldırılara imkân tanıyordu. Albüm satışları mükemmeldi, Amy sevinçten uçuyordu. Gençler, Kitty'nin eski albümlerini yeniden keşfetmişti. Her ne kadar Kitty yaşını kabullenmek istemese de, bedeni yılların izlerini taşıyordu; yorgunluk, bitkinlik, kayıtsızlık bedenine iyice yuvalanmıştı. Gürültülü, müzikli eğlencelerde, kalabalık içkili ortamlarda bunları unutuyor, eskiden nefret ettiği şeyleri tatminkâr bir minnettarlıkla kabul ediyordu. Ruhuna seneler boyunca yabancı olan her şeyi şimdi rahatlıkla yanına yaklaştırabiliyordu. Neşeli, coşkulu olabiliyor, kendisini salıverebiliyor, kendinin gerisine düşebiliyor, kendi kendini atlatabiliyor, kendinden hep bir parça daha uzaklaşıyordu, hep bir parça daha.

Her akşam spotların altında Anka gibi küllerinden doğup değişebiliyordu. Hiç olmadığı bir kişi olabiliyor, bir, iki veya üç, hatta bazen yedi saatliğine veya tüm gece boyunca bütün dünyanın hayranlıkla ayaklarına kapandığı birisini oynayabiliyordu. Fakat artık yazmıyordu. Uzun zamandır tek bir şarkı bile yazmamıştı. Söylemek istediği, söyleyeceği bir şey kalmamıştı.

Geceleri yalnız kalıp yatağına dönünce, ona hayatta kalmanın haritasını çizen adamı, bu haritayı tüm gücüyle silmeye çalışan kadını düşünmemeye çalışıyordu. Yabancılaştığı bir dünyada yaşasa da adamın iyi olduğunu, kadının ise hayatta kalmayı başardığını, bir galeriden galeriye dolaştığını umuyordu.

Fakat Andro giderek daha sık geliyor, Kitty onu aşağıda seyircilerin arasında görüyordu. Sahneden aşağıdaki karanlık yığına bakınca, Andro parıldayan bukleleriyle hep en ön sırada duruyordu. Onu sabahları sokağa bakarken, pencerenin altında başını kaldırmış yukarıya bakar bir vaziyette, sokakta karşıdan karşıya geçerken, Amy ile birlikte stüdyoya veya bir röportaja giderken, arkadaşlarıyla, tanıdıklarıyla birlikte sigara dumanlı, gürültülü kulüplerin birinde arkadaşlarının kendisini ne kadar "great", "cool", "epoch-making" bulduğunu dinlerken veya kulübün tuvaletinde yüzünü

suya tutarken önündeki aynada görüyordu. Andro hep oradaydı. Artık gitmeyecekti. Kendisini bekliyordu. Kitty buna emindi. Kitty'yi sıkıştırmıyordu, dünyanın bütün zamanı ona aitti.

Bir seferinde, sanat projelerine yaptığı yardımlarla tanınan bir adamın Waterloo Park'taki lüks evinde yapılan bir eğlencede, temiz hava alıp biraz yalnız kalmak için, elinde şampanya bardağıyla bahçeye çıkınca bir akçaağacın altında Andro'yu gördü. Donup kaldı, Andro'nun birazdan yok olacağını düşündü fakat Andro yok olmayınca ona doğru yürüyüp dokunmaya kalkışmaksızın tam yanında durdu.

"Ben yalnızca yaşamak istedim, hayatta kalmak; bu, bu kadar korkunç bir şey mi? Bunun için mi buradasın? Neden her şey bir dönme dolap gibi her seferinde yeni baştan başlıyor, Andro? Belki de hayatın akışı böyle. Fakat sen orada öylece susarak durunca bana bir şey söylemek istediğini düşünüyorum, belki farklı davranmış olmamı. O yaşasaydı şimdi yetişkin bir erkek olurdu. Onu her gün düşünüyorum. Onu içimde, her hücremde saklayacağıma söz verdim.

Fakat saçmalıyorum. Tüm bunları sana gerçekten sorduğuma inanamadığımı biliyorum. Aslında yalnızca şarkı söylemek, ortanca çiçeklerimi sulamak, arada bir iyi bir viski içmek istiyorum. Çok mu bu? Lütfen bir şeyler yap, bana yardım et, Andro!"

Kitty aniden yığılıp kaldı, elindeki bardak ıslak zemine düştü, kendisi ise ağacın sert kabuğuna çarptı, elini çizdi, siyah pantolonunu kirletti; bahçenin çamurlu toprağında dizlerinin üzerine çöktü, bacakları kıvrılmış bir vaziyette oturdu, sırtını ağaca yaslamıştı. Andro yok olmuştu. Kimse yoktu. Uzaktan yalnızca evin ışıkları görülüyor, karmakarışık sesler geliyordu fakat bunların Kitty'ye söyleyecek bir şeyi yoktu, Kitty'nin de onlara olmadığı gibi.

Doğruldu. Pantolonundaki toprağı sildi, ağaca yaslandı. Yaşam Kitty'nin üzerinden pul pul soyuluyordu, geriye kendisi kalıyordu. Böyle yaşamayı şimdiye kadar hiç becerememişti, kaçmaya başladığından, yani tam otuz beş yıldan beri.

25 Şubat 1986'da, SBKP'nin yeni genel sekreteri başkanlığında yapılan 27. Kongre'de, ekonomiyi canlandırmak üzere radikal reformlar kabul edildi, geniş bir ifade ve basın özgürlüğü karara bağlandı, böylece *Glasnost* başlatılmış oldu.

Kongreden önce Gorbaçov atom fizikçisi Saharov'u sürgünden geri çağırmıştı; bu, birçok kişi için devrimin ilk adımıydı. Her ne kadar planlar gerçeklik karşısında başarısız kalacak gibi görünse de, Gorbaçov "sosyo-ekonomik gelişmenin hızlandırılması"nı istedi. Gorbaçov'un göreve gelmesinden sonraki altı ay içerisinde Politik Büro üyelerinin yüzde yetmişi değiştirildi.

Ancak ekonomi çoktan durgunluğa girmiş, kayırıcılıkla yolsuzluk daha önce hiç görülmeyen boyutlara ulaşmıştı. İşletmelerin özelleştirilmesi, böylece devlet kontrolünden çıkartılması büyük bir dirençle karşılaştı. Bu dire-

nişe büyükbabam Konstantin Yaşi de dahildi çünkü büyükbabam ülkenin yeni bir devrime değil, daha sıkı dizginlere ihtiyacı olduğu kanısındaydı, ona göre her şey çürümeye terk edilmişti, parçalarına ayrılmak üzereydi.

Güneşli Gürcistan'da insanlar beklenen reformlardan dolayı duyduğu coşkuyla reformcunun kararsızlığı arasında gidip geliyordu. Basın yayın özgürlüğü gün ışığına, daha önce yasak olan birçok yeni kitap, çeviri, deneme, makale çıkardı. İnsanlar gruplar halinde üniversitelerle okullarda bir araya geliyor, henüz çok ürkek de olsa geleceği tartışıyor, şarkılarla şiirlerde giderek daha fazla eleştiri görülüyordu.

-Şayet birisi değişim istiyorsa bunu herkesin onaylamasına bağımlı kılmamalıdır, diye söyleniyordu Kostya akşamları televizyonda haberleri seyrederken. –Yoksa değişimler daha başlamadan biter. Fakat bu palavracı reformcu herkesin onu sevmesini istiyor. Hem komünistlerin hem de kapitalistlerin. Bu sevda onun sonunu getirecek.

O zamanlar Kostya'nın sözleriyle tasalarına kulak vermiyordum, haber programları da ilgimi çekmiyordu. Büyük kopuşumuzun ardından büyükbabama olan ilgimi tamamen kaybetmiştim, en azından böyle olduğunu umuyordum. Artık onun sorunlarıyla uğraşmak istemiyordum.

Bunun yerine küçük intikam planımın verdiği meyvelerin, yani Daria'nın sınırsız ilgisiyle güveninin tadını çıkarmakla meşguldüm. Daria okulda bana artık uzak durmuyor, tam tersine beni kendi grubuna davet edip arkadaşlarına tanıtıyor, bu da beni fazlasıyla gururlandırıyordu. Planım yalnızca Kostya'yı faka bastırmakla kalmamıştı, bu sayede ablama da, ona olan sevgimin, hayranlık duyduğu büyükbabasının sevgisinden daha tartışılmaz bir sevgi olduğunu kanıtlamış, bana tutunursa kârlı çıkacağını göstermiştim. Bu durum bana büyük bir haz veriyordu.

Daria'ya son bir ek çekim için stüdyoya refakat ettiğimde, Lazabidze bile elimi sıkarak desteğim için teşekkür etti. Filme "Yol" adı verildi, önümüzdeki yıl vizyona girecekti. Bu zaferi biriyle paylaşmak üzere bir öğleden sonra Vake'ye giden troleybüse binip oraya varınca Christine'nin zilini çaldım. Onun peşinden, pişirilmiş reçel kokan gölgeli odaya yürüdüm. Neden geldiğimi hiç sormadan önüme leziz bir şehriye çorbası koydu. Yemekten sonra Miro için mi geldiğimi öğrenmek istedi,

-Evet, dedim.

-Bana Bakuriani'de geçirdiğiniz güzel günleri anlattı. –Beni dostane bir bakışla süzdü. –Stasia senin çok akıllı bir kız olduğunu söylüyor.

Christine bardağına küçük bir sürahiden biraz likör koydu. Ben bu arada pastaya geçmiştim, önüme kırıntı dökmeden yemeye çalışıyordum.

-Eskiden bizimle birlikte oturuyordun, değil mi?

Merakımı yine dizginleyememiştim.

-Hayır, böyle denemez. Eskiden herkes benim yanımda oturuyordu. Büyük bir evim vardı, güzel bir ev. Büyükbabanla büyük teyzen orada büyüdü. Havuzlu güzel bir bahçemiz vardı... Her neyse, o zamanlar geride kaldı.

Sonra bana Miro'nun birkaç arkadaşıyla birlikte Mziuri Parkı'nda go-

kart yarışına gittiğini söyledi. Benim geldiğimi Miro'ya iletecekti.

-Ne zaman istersen gel, dedi Christine beni geçirirken; bu teklifine sevindim.

Elene'lerde uzun bir süreden beri kötü rüzgârlar esiyordu. Annem sürekli başının ağrıdığından yakınıyor, Aleko bu nedenle içki âlemlerini dışarıda planlıyor, gecenin geç saatlerinde sarhoş bir vaziyette eve geldiği için de ikisi arasında tartışma yaşanıyordu. Bunun için, Miro'yu aramak üzere Mziuri Parkı'na gitmeye karar verdim, park Christine'nin evine yakındı.

Parkın, Tiflis Hayvanat Bahçesi'ne baktığı diğer ucunda küçük bir pist ile ortalıkta dikilmiş sigara içerek şoförleri ateşleyen deri ceketli, oduncu gömlekli yeni yetme oğlanlar gördüm. Aralarından geçerken Miro'yu sorduğumda beni dikkatle süzdüler. Sonunda onu bir katlanır sandalye üzerinde oturmuş, başka bir oğlanla birlikte birtakım kâğıtları ayıklarken buldum. Önünde durunca şaşırarak sandalyeden ayağa fırladı.

-Hey, ne yapıyorsun burada, diye seslendi.

-Christine'deydim, o bana seni burada bulabileceğimi söyledi. Ben de uğramaya karar verdim.

-İyi yapmışsın, harika. Fakat burayı kimseye anlatmamalısın, tamam mı? On altı yaşının altındakiler için burası yasak ama benim için bir istisna yapıyorlar, diye ağzı kulaklarına varacak şekilde sırıttı.

-Sen de kullanabiliyor musun?

-Tabii. Ama şu anda iddiaları tutuyorum.

-İddiaları mı?

Miro beni kenara çekti, manalı bir hareketle kolunu omzuma koyarak kulağıma burada aslında illegal bir şey yapıldığını, çocukların ceplerine biraz ilave harçlık koyduğunu, büyük bir şeyin söz konusu olmadığını fısıldadı, sonra da her ihtimale karşı kimseye bir şey söylememem gerektiğini belirtti.

-Fakat ben bile seni burada elinde kâğıtlarla enseleyebiliyorsam milisin iddialarınızı ne kadar kolay meydana çıkarabileceğini düşünebiliyor musun, diye üsteledim.

Kafasını kaşımakla yetindi. Göründüğü kadarıyla buna hiç kafa yormamıştı.

-Bence bu işi daha ustalıkla ele almalısınız, diye açıkladım.

-Öyle mi diyorsun? Peki, nasıl?

Başını bana doğru eğdi, alnından sarkan bir saç lülesi yanağımı gıdıkladı.

-Bu işi sizin için ben yapabilirim.

Gokart yarışları hakkında hiçbir bilgim yoktu, bu kadar çok oğlan beni korkutuyordu. Fakat öte yandan Miro'yu daha sık görmek de güzel olurdu.

-Sen mi? Sen ne anlarsın bu işten?

-Okuldan sonra bol vaktim var. Annem beni pek kontrol etmez, her şeyden önce çabuk öğrenirim.

Kısaca düşündü, sonra diğerlerinin yanına gittiğinde aralarında konuş-

tular. Sonunda sevinçli bir yüz ifadesiyle yanıma geldi,

-Bunun iyi bir fikir olduğunu düşünüyorlar. Sana neyin yapılması gerektiğini söyleriz, kız olduğun için kimse senden şüphelenmez. Yarın saat ikide burada olman lazım, Köpekbalığı da burada olur, Köpekbalığı bizim şefimiz.

-Köpekbalığı mı?

-Evet, Köpekbalığı, on dokuz yaşında, dedi Miro, sanki on dokuz yaşında olmak büyük bir başarıymış gibi takdirle.

Zamanında parkta olabilmek için, son ders coğrafyayı asmak zorunda kalacaktım ama bunun önemi yoktu.

Çok kolaydı. Yeniyetmeler ile reşit liderlerinin küçük gokart pisti güneş battıktan ve park boşaldıktan sonra açılıyordu. Parkın bekçileri yemlenmişti, olan biteni görmezden geliyorlardı. Resmi olarak antrenman yapılıyor, gayrı resmi olarak ise gençler boş zamanlarını geçirirken biraz harçlık elde ediyorlardı. Yarışlar karanlıkta yapılıyordu. Daha önce tombalalarda olduğu gibi, herkes bir kâğıda o yarış için favorisini yazıp kâğıdı bir kovaya atıyordu. Bunun öncesinde paralar –her yarış için farklı miktarlar– Köpekbalığı'na veriliyor, yarışın ardından kazananlar arasında paylaştırılıyordu. Bundan böyle para işini ben yönetecektim.

Köpekbalığı zayıf, zincirleme sigara içen, bozuk tenli, yağlı saçlı bir tipti, üzerinde derisiyle bütünleşmiş gibi duran sahici bir Levis vardı; başlangıçta kuşkuları olmasına rağmen onu ikna etmeyi başardım. Çabuk hesap yapıyor, tartışmalara girmiyor, parayı külotlu çorabımın içinde, yani oldukça güvenli bir yerde muhafaza ediyordum. Tek sorun, Gençlik Sarayı'nda bir "Güzel Okuma" kursuna katıldığımı, bu nedenle haftada üç akşam eve normalden daha geç geleceğimi anneme açıklamak olmuştu. Fakat annem çok geçmeden beni özgür bıraktı; hatta bazen okuldan sonra eziyetli ev yolunu es geçip doğrudan Christine'ye geçiyor, orada yemek yiyip Miro ile birlikte yarışa gidiyordum. Christine bunu Elene ile konuşmuştu, onun açısından bir kişi için mi yoksa iki kişi için yemek yapması gerektiği fark etmiyordu, Lana zaten hiç ortalarda yoktu, sürekli çalışıyor veya Sovyetlerin çeşitli şehirlerinde yapılan inşaat kongrelerinde boy gösteriyordu.

Başlangıçtaki ürkekliğime karşın, çok geçmeden gokart çocuklarına alıştım, hatta kendimi onların arasında öğrenci arkadaşlarımın arasında hissettiğimden daha iyi hissetmeye başladım. Güzel olup giysilerime özen göstermek zorunda değildim, yalnızca arada sırada bir bira şişesinden bir yudum alıp sonrasında geğirmem veya bir sigaradan bir nefes çekmem, beni grubun bir parçası olarak kabul etmeleri için yeterliydi.

Beni pek ilgilendirmeyen yarışlar sırasında, bazen aşk romanlarım hakkında aptalca espriler yapsalar da, kitaplarımı okumaya devam ediyordum. Espri yaptıklarında, aralarında hiç olmazsa okuma yazma bilen bir kişinin bulunmasının iyi olduğu yanıtını veriyordum. Bunun gibi yanıtlar bana giderek belli bir saygınlık kazandırdı. Köpekbalığı'nın, benim biraz fazla kız

gibi olduğum şeklindeki kuşkuları gerçek çıkmadı. Açık saçık fıkralara gülmeyi, sert lafları zihinsel az gelişmişlik göstergesi olarak sınıflandırmamayı, uzun tükürmeyi, milislerin yaklaştığı zamanlar hızlı koşmayı çok çabuk öğrendim.

Miro o zamanlar *Uğultulu Tepeler* ile "ananı sikeyim" arasında gidip geliyordu, sonunda hangisinde karar kılacağı henüz belli değildi. Herkesin beğenisini kazanıp herkesi güldürmek güdüsü zaman zaman sinirime gitse de, biraz daha abartarak üstüme gelmek suretiyle sinirimi gidermeyi, sonunda beni güldürmeyi başarıyordu. Fakat şaklabanlığa ihtiyaç duymadığı, benden ona bir şey okumamı istediği suskun anlarında, kendimi lüzumlu hissediyor,.sürekli sırtan bu oğlanın yanı başımda olmasından zevk alıyordum.

Gecikeceğimi biliyordum. Elene'ye uyduracağım bahaneleri şimdiden düşünmeye başlamıştım. Köpekbalığı ile diğer çocuklar arasında bir yarışın sonucuna ilişkin tartışma çıkmış, bir anlaşmaya varılamamıştı, bu nedenle para hâlâ bendeydi. Saat onu geçmişti, yorgundum; troleybüs için muhtemelen çok uzun beklemek zorunda kalacaktım, dolayısıyla Miro ile birlikte yürüyerek Christine'ye gittim, Christine, annemi aradıktan sonra telefonu bana verdi.

-Özür dilerim, *deda*. Miro ile konuşurken zamanın nasıl geçtiğine dikkat etmemişim.

-Seni şimdi alamam, Aleko arabayla çıktı. Bu gece Christine'de kalırsın, yarın okuldan sonra hemen eve geleceksin. Kostya sizi Daria'nın jimnastiğinden sonra alacak, tamam mı?

İskambil oynadık, gün boyunca yaşanan tartışmalara güldük. Miro pistteki çocukların taklidini yaptı. Lana bir haftalığına Rostov'daki bir toplantıya gitmişti, Miro'nun odası bize kalmıştı. Ben Miro'nun yatağının yanında, bir katlanır şezlongun üzerinde yatıyordum. Işığı kapattıktan sonra Miro bir el lambasını açtı, benim yanıma zıplayıp elime bir kitap tutuşturdu.

-Ne bu, diye fısıldadım.

-Belyaev'in *Amfibik İnsan* isimli romanı, yüz on dokuzuncu sayfadayım. Lütfen okumaya devam et.

Bir yanıt vermeden bilimkurgu romanından okumaya başladım.

-Kokuyu sen de alıyor musun, diye sordum bir süre sonra.

Annesinin Dresden'den getirdiği, Miro'nun çok övündüğü dijital çalar saat 02:45'i gösteriyordu. Kokunun yoğunluğu garibime gitmişti. Miro yattığı yerde doğrulup aç bir hayvanın havayı kokladığı gibi burnunu havaya kaldırdı.

-Bu ne, diye sordum, hayatımda burnuma hiç bu kadar güzel bir koku gelmemişti.

-Çikolata kokuyor. Christine mutlaka çikolatalı bir pasta yapıyor olmalı, değil mi?

-Evet, haydi gidip bakalım.

Aynı anda ayağa sıçradık, ayaklarıma onun bana en az dört numara

büyük gelen terliklerini geçirdim, birlikte yan odaya koştuk.

Christine, ekranda yalnızca yayın bitişini haber veren renkli çizgilerin göründüğü televizyonun karşısında oturmuş, bir çay fincanının içindeki siyah sıvıyı kaşıklıyordu. İlkin bizi görmedi, ağır çekimdeymişçesine yemeye devam etti.

Şaşkınlık içinde bir ona, bir televizyona baktık. Miro ona arkadan yaklaşarak kollarıyla sardı. Christine bir rüyadan uyanıyormuş gibi korktu ama sonra Miro'nun alnına bir öpücük kondurdu.

-Ne yapıyorsunuz burada? Neden uyumadınız?

-Yediğin o süper şey de ne?

Miro gözlerini fincana dikti. Christine ise eliyle fincanı kapadı.

-Hiçbir şey. En azından çocuklar için.

-Ama biz artık çocuk değiliz, diye yanıtladı Miro hınzırca.

-Tabii ki öylesiniz. Kaybolun. Yarın okul var, unuttunuz mu?

-Ama Christy –Miro ona sevgiyle Christy dedi– biz de denemek istiyoruz. Çok güzel kokuyor, ne bu?

-Hayır!

Christine âdeta bağırarak ayağa fırladı. Bir anlığına, bölgelerini koruyan yırtıcı kediler gibi karşı karşıya durduk. Sonra Miro mutfağa koşup elinde kahve ibriğine benzeyen metal bir kapla geri döndü. Parmağını kabın içine soktu, yaladı, büyük bir haz içerisinde gözlerini kapayıp başıyla garip bir hareket yaptı.

-Hayır, diye yeniden bağırdığını duydum Christine'nin ama sonra kendini televizyonun karşısındaki koltuğa bıraktığını gördüm.

Bu arada Miro çikolatalı işaretparmağını ağzıma uzatmıştı. Tüylerim diken diken oldu, içimde bir şey titreşti. Cennetin havasını koklamış gibi hissettim. Tattığım en leziz şeydi. Kabın içinde bulunan azıcık çikolatayı parmaklarımızı bandırarak yedik. Christine, koltuğunda kaskatı bir vaziyette oturmuştu, ne bize bakıyor ne de çikolata yememizi engellemeye çalışıyordu.

-Tanrım, Christy! –Miro koltuğun kolluğuna oturup kolunu Christine'nin omzuna attı. –Bunu bize neden daha önce pişirmedin? Çok güzelmiş.

-Ablam haklıymış. Bu konuda öteden beri hep haklıydı, diye fısıldadı Christine.

Dilimde hâlâ o muhteşem tatla, çikolatanın geride bıraktığı bir hüzün hissettim. Tadın içerdiği bir şey beni korkutmuş, dilimin ucunda birçok sorunun belirmesine neden olmuştu.

Ertesi sabah okulda, Ukrayna'nın Çernobil isimli bir atom reaktöründe bir patlamanın meydana geldiğini, muhtemelen hepimizin mutasyona uğrayıp ardından büyük ıstıraplar çekerek öleceğimizi öğrendik.

-Fakat Ukrayna çok uzaklarda, diye itiraz etti bir sekizinci sınıf öğrencisi okulun avlusunda.

-Fakat yeterince uzak değil. Ayrıca ne kadar uzakta olduğumuzun bir

önemi yok. Hiçbir şey yiyip içemeyeceğiz; her şey ışınlı, kocaman kafalarımız olacak, diye yanıtladı çok akıllı bir lise son sınıflı.

-Peki, ağaçlar pembe, toprak da mavi olacak mı? Hiroşima'da o zamanlar böyle olduğunu bir yerde okumuştum.

-Bu, Hiroşima'dan çok daha kötü. Tüm dünya nükleer kirlenmiş olacak, hatta Amerika bile, diye üsteledi, göründüğü kadarıyla komplo teorilerinin sıkı bir taraftarı olan son sınıflı.

-Belki de Amiler'in kışkırtmasıdır, böylece...

-Kesin. Bizde böyle bir şeye izin verilmez, dikkat ederler, dedi John Lennon gözlüklü bir kız korku içerisinde.

-Hepimiz birer zombiye dönüşeceğiz, diye cıyakladı başka bir kız, bunun üzerine okulun avlusundan kaçıp gittim.

Akşam Daria ile birlikte Kostya'nın arabasında eve giderken Kostya'ya tüm bunların ne anlama geldiğini sordum. Kostya şoföre yolun kenarında durmasını söyledi, arka koltuğa bizim yanımıza geçti, ortamıza oturup bizi kucakladı. İrkildim, yatağında geçirdiğimiz öğle sonrasından beri ona hiç dokunmamıştım.

-Her şey iyi olacak. Size bir şey olmayacak. Hayır, size olmayacak.

Kostya yatak odasından artık neredeyse hiç çıkmıyor, bornozu üstünde tıraş olmadan televizyonun karşısına oturunca, "zavallılara", "hırsızlara", "devlet düşmanlarına" sövüp saydırıyor, ülkenin tekrar ayağa kalkabilmesi için demirden bir yumruğa ihtiyaç olduğunu söylüyordu. Bazı günler kahvaltının hemen ardından şaraba başlamayı adet edinmişti.

Zaman zaman Yeşil Ev'e bakanlıktan Volga'larının içinde asık suratlı adamlar geliyor, o zaman Kostya onlarla çalışma odasına çekildiğinde içerden öfkeli bağırma çağırmalar duyuluyor, içlerinden bazıları sık sık korku içinde odadan çıkıp evi terk ediyorlardı. Kostya mayıs sonunda nihayet tekrar işe gitmeye başladı. O akşam eve dönünce ilk iş Nana'nın Çek çay fincan takımlarını duvarda paramparça etti. Bas bas bağırıyor, pisliklere dünyanın kaç bucak olduğunu göstereceğini, onun sayesinde bir işe sahip olduklarını, kiminle zıtlaştıklarını çok kısa sürede anlayacaklarını söylüyordu.

-Aklını mı kaçırdın, diye bağırdı Nana; Kostya çok özel bir çay takımını paramparça etmişti.

Daria ile ikimiz kaskatı kesilmiş bir vaziyette, yakında parçalarına ayrılacak gibi gözüken sallanır koltukta oturuyorduk. Daria birkaç gün önce Lazabidze ile buluşmuştu; bu arada filmin montajı bitmiş, prömiyeri Çernobil nedeniyle şimdilik ertelenmişti. Film Evi'nde, Lazabidze'nin Daria'yı davet ettiği özel bir gösterim yapılacaktı. Daria heyecanla kızararak benim onunla gelip gelemeyeceğimi sormuştu. Ondan beri kafa yorduğu tek konu o akşam ne giyeceğiydi. Son zamanlarda sürekli birisinden bahsetmesi, bunu yaparken etrafa hülyalı hülyalı aptalca bakması hoşuma gitmiyor, dikkatimi çekiyordu.

-Sürekli bahsettiğin şu Laşa kim, diye sordum.

-Kameramanımız.

-Peki, neler oluyor?

-Ne olacak ki?

-Sürekli ondan bahsediyorsun.

-Beni iki kere okuldan aldı.

Evden hâlâ Kostya'nın bağırtıları geliyordu.

-Nasıl yani? Onunla buluşuyor musun?

-Beni cuma günü sinemaya davet etti.

-Nasıl bir tip bu, diye sordum.

-Harika. Çok da yakışıklı. Üzerinde hep müthiş giysiler var, Amerika'ya gitmiş, New York'u görmüş, hatta bazı yıldızlarla görüşmüş.

-Kaç yaşında?

-Otuz üç.

-Çok yaşlı.

-Saçmalama. Ben zaten olgun erkekleri tercih ediyorum.

Şaşırmıştım çünkü Daria şimdiye değin hep kendisiyle meşguldü, erkeklere ayıracak vakti olmamıştı. Şimdi ise kış uykusundan uyanmış gibiydi.

-Çay takımına başlatma şimdi. Beni bakanlıktan atmak, küçük bir vazifeye atamak istiyorlar. Hatta hiç utanmadan yüzüme karşı muhasebede usulsüzlükler olduğunu söylediler, hem de benim yönetimimde. Beyinsiz salaklar.

Kostya'nın bağırışlarının arka plan müziğini samanlıktan gelen Mozart'ın Sihirli Flüt operası oluşturuyordu, Stasia kendisini sabahtan beri samanlığa kapatmıştı.

Büyükbabamızı işten atmak mı istiyorlardı? Daria pürdikkat kesilmişti. Ben de kulaklarımı kabarttım.

-Süt çocukları, göstereceğim onlara dünyanın kaç bucak olduğunu. Hepsini işten çıkaracak, kapının önüne koyacağım. Artık kimseye güvenemiyor insan, kimseye, anlıyor musun? İnsanların içinde küçücük bir parça insanlık bile kalmadı, erdemden, ahlaktan hiç bahsetmiyorum bile. Önce kendi muhasebe defterlerini ortaya koysunlar, o zaman görürüz kimin temiz olduğunu.

-Ama Kostya... Bunun doğru olmadığını söyle, yoksa doğru mu? Kayıtlarında gerçekten tutarsızlıklar mı var, diye sordu Nana ürkekçe.

-Tutarsızlıklar mı? Tutarsızlık, öyle mi? Bütün ülke bir tutarsızlıktan ibaret. Sen neyle yaşadığını sanıyorsun, ha? Yaz kürleri, arkadaşlarınla geçirdiğin çay saatleri. En iyi arkadaşının, ülkenin en iyi doktoru tarafından yapılan ameliyatını neyle ödediğimi sanıyorsun? Etrafımızdaki her şeye nasıl sahip olduğumuzu sanıyorsun? Seninle benim maaşımla mı? Böyle mi sanıyorsun?

Daria'nın altdudağı titremeye başladı, uzanıp elimi tuttu.

-Hepsi çalıp götürüyor, hepsi rüşvetçi, rüşvet almadan kimse kıçını bile kaldırmaz. Bu çürümüş ülke bu durumda işte. Ama sen dönmemi istedin,

bu sıçan deliğine geri dönmemi. Donanmada böyle bir şey asla mümkün olmazdı. Orada erkek olmanın bir anlamı vardır. Nasıl bir güruhla burada senelerden beri uğraşmak zorunda olduğumu biliyor musun? Bundan hoşlandığımı mı sanıyorsun? Bu sistemi ben bulmadım, yalnızca kendimi aniden bu sıçan deliğinde buldum. Senle o akıllı kızın yüzünden. Şimdi alkolik bir adamla yetinen o kızın. Muhasebeymiş, güldürmesinler beni. Muhasebe, ha! Herhangi bir devlet kurumunda biri bana muhasebesini göstersin bakalım!

-Kostya! –Nana'nın sesi ürkekti, güvensizdi. –Muhasebende tutarsızlıklar mı var?

-Muhasebe diye bir şey olmadığını hâlâ anlamıyorsun, değil mi? Bu insanların kutsal saydığı hiçbir şey yok. Neden olmadığını bilmek istiyor musun? Bu zavallıyı iktidara getirdikleri için, halkın önüne çıkmaktan korkan bu sahte devrimciyi. Peki, bu ne zamandır böyle? Peki ya sende durum nasıl? Senin o kutsal üniversitende işler nasıl yürüyor? Hukuk okumak için ne kadar ödemem gerekiyor? Ya doktor olmak için? Sizde nasıl yürüyor işler? Yoksa sözdizimi etrafındaki her şeye gözlerini kapattıracak kadar heyecanlı mı? Böyle yaşamak isteyen sizlerdiniz. Siz böyle yaşamak istediniz.

-Kostya, lanet olsun, neden bahsediyorsun sen?

-Kür seyahatlerinle şoförlü arabayı, İtalya'dan krepdöşinle Fransa'dan parfümü sen istedin; arkadaşlarının seni kıskanmasını, turnayı gözünden vurduğunu düşünmelerini sen istedin. Ben yalnızca oyuna katılmak zorundaydım, Nana, yoksa çoktan atılırdım, diye bağırdı Kostya; ardından aniden sessizliğe gömüldü.

Daria ayağa kalkmıştı, kocaman gözlerle bana baktı. Ne söyleyeceğimi bilmiyor, kıpırdamaya cesaret edemiyordum. Mozart birdenbire sustu.

Bu devlet bizi ne kadar aşağıladı.
Rybakov

Moskova'da yağmur yağıyordu. Kostya, Sheremetyevo'da eliyle bir taksi durdurdu. Arkadaşına, onu karşılamaya gelmesi için haber vermek istemiş ama ona ulaşamamıştı. Tam bir hafta boyunca Alania'ya ulaşmaya çalışmış ama onu bulamamıştı. Buna rağmen umudunu kaybetmemişti. Lubyanka'da hâlâ yeterince arkadaşı vardı, Alania'yı nasıl olsa bulurdu.

Mir Otel'de bir oda tutmuştu, otele giderken son haftaların gerginlik, keyifsizliğiyle öfkesinin yavaş yavaş azaldığını hissetti. Bu şehre her yaklaştığında kendini güvende hissediyordu. Şehir ona hoş geldin der gibiydi. Leningrad'dan farklı olarak Moskova bağlamında kâbusları yoktu. Burada kariyerinin zirvesine çıkmış, ünle saygınlık kazanmıştı. Burada güzel günler geçirmişti, bu günleri hatırlamaktan haz duyuyordu.

Bavulunu odaya götürdükten sonra, taksiyle Restoran "Sovyetski"ye, girişin hak edilmesi gerektiği efsanevi mekâna gitti.

Kırım şampanyası, havyarlı kaygana, pancar sosunda balık siparişi verip bir süre için bütün tasalarından sıyrıldı. Burada güçlü, bonkör, her şeyi kontrol altında tutan eski Kostya'ydı. Kapanış olarak bir armut votkası içtikten sonra yoluna, Kutusov Prospekt'e doğru devam etti; Alania'nın, bildiği son adresi buradaydı.

Eski dostu Alania mutlaka onu destekleyecek, her şeyi düzeltecek, o yalakalara kiminle boy ölçüştüklerini gösterecekti. Başka bir yol kalmazsa, gerekli kişilerle konuşup Kostya için bir nakil dilekçesi yazabilirdi. Kostya başka çare kalmazsa Moskova'ya geri dönecek, Daria'yı da yanına alacaktı. Daria'nın okulu yakında bitiyordu, burada doğru dürüst bir öğrenim imkânı bulabilirdi. Kendisine Sadoyava yakınlarında güzel bir daire tutacaktı, bu semti hep özel bir biçimde sevmişti.

Kendini güçlü, tuttuğunu koparacak gibi hissediyordu. Bu duyguyu ona bu şehir veriyordu. Baştan başlayacak, tüm o Gürcü ayaktakımını arkasında bırakıp profesyonel, onurlu adamlarla birlikte çalışacaktı.

Ayrıca telefon defterinde o numaralardan birkaç tanesi hâlâ duruyordu. Eski refakatçilerinden bazıları bu arada muhtemelen anne ve eş olsalar da, bazıları güzel eski zamanların geri gelmesine sevinecekti.

Eğer hemşerisi Şevardnadze önce Gürcistan Devlet Başkanı sonra da Sovyet Dışişleri Bakanı olabildiyse, bunu kendisi de, Kostya Yaşi de başarabilirdi. Doğru insanlarla bir araya gelmesi yeterliydi.

Taksinin arka koltuğundan tanıdık sokaklara, meydanlara, bulvarlara,

binalara baktı. Evet, burada her şey yolunda gitmiş, burada mutlu olmuştu. Burada Elene yanındaydı, Elene'nin sevgisi yalnızca ona aitti. Arkasına yaslandı. Yağmur şiddetini kaybetmiş, bulutlar açılmıştı. Sokak lambaları teker teker yanıyordu.

Yüksek bir binanın önünde taksiden indi. Daha önceden tanımadığı yeni bir bina. Arkadaşı acaba neden geri dönmüştü? Zillerin arasındaki ismi çabucak buldu. Yaşlı bir kadın dışarıya çıkarken içeriye süzüldü, asansöre binip dokuzuncu kata çıktı. Zile bastı. Kimse kapıyı açmadı. Bunun üzerine kapıya vurmaya başladı. Alania'nın evde olduğunu bir şekilde biliyordu. Kapıya vururken seslendi,

-Benim, Kostya. Giorgi, orada mısın? Orada olduğunu biliyorum. Haydi ama, benim. Moskova'ya geldim. Seni görmem lazım.

Aniden kapının arkasında ayak sesleri duydu, kapının kulpu yavaşça oynadı. Dazlak bir kafa kapı aralığında gözüktü. Alania çok yaşlanmıştı. Yanakları çökmüş, kilo kaybetmişti; bu nedenle eskisine kıyasla daha sıska, daha kırılgan görünüyordu. Dudakları kuru ve çatlaktı. Ayrıca bakımsızdı, oysa Alania dış görünüşüne hep önem verirdi.

Evin içi dağınıktı. Kostya evin uzun süredir temizlenmediğini düşündü. Mutfakta yıkanmamış tabak çanaklar istif halinde duruyordu. İçerisi alkol kokuyordu, havasızdı. Alania, Kostya'ya küçük gözleriyle bakarak gülümsemeye çalıştı. Sonra incecik kollarını açıp eski arkadaşını kucakladı.

-Tam bir haftadan beri sana ulaşmaya çalışıyorum. Bakanlıktan hiçbir bilgi alamadım. Seni başka türlü nasıl bulacağımı bilmiyordum. Sonunda seninle konuşmak için buraya uçtum. Seni bulacağıma emindim. Gel buraya, bir daha kucaklayayım seni, yaşlı kurt.

Alania hiçbir şey sormadan ortaya bir votka şişesi çıkarıp iki bardağı doldurdu.

-Sen ve votka?

Kostya neşeli gözükmeye, evin dağınıklığını görmezden gelmeye çalışıyordu.

-Üç günüm kaldı. Sonra yokum, temelli gidiyorum, dedi Alania gülümseyerek, bardağını kaldırırken.

-Nasıl yani? Nasıl yoksun? Nereye gidiyorsun?

-Hollanda'da bir satranç turnuvası var. Sonra yok oluyorum. Londra'ya...

-Neden bahsediyorsun sen? Kaçmayı mı düşünüyorsun?

-Her şey bitti, Kostya. Her şey. Londra'ya geri dönüyorum, bunun haricinde hiçbir şeyin önemi yok.

Bardağını tekrar doldurdu.

-Hey, Alania, bunlar hiç hoşuma gitmiyor, neler saçmalıyorsun sen?

-Beni enselerlerse enselerler, iyi olur.

-Hey, bana bak, ne oluyor sana? Durumun şu anda bizim için iyi olmadığını elbette biliyorum, bu hiç de sürpriz değil, Merkez Komite'de oturan güruha baksana. Fakat tüm bunlar her şeye boş vermek için bir neden...

-Her şey bitti, görmüyor musun? Bitti.

-O halde emekliye ayrıl arkadaş ama böyle saçmalama.

-Başaramadık, Kostya. Hiçbirimiz. Her şey boşunaydı.

-Hey, Gio, söylediklerin kulağa hoş gelmiyor. Peki, neden aniden içmeye başladın? Sen hiç içmezdin.

-İnsanları buraya geri gönderdim. Yüzlercesini gemilerle uçaklara binmeye zorladım, onlara yalan söyleyerek olmayacak vaatlerde bulundum. Bazıları ölecekti, bunu biliyordum, buna rağmen devam ettim. Vazife vazifedir dedim. Bazıları doğrudan kamplara gönderildi, daha doğrusu çoğu. Ben yaptım bunu. İnsanları ölüme gönderdim, anlıyor musun?

-Dinle beni! Bunlar asker kaçakları, devlet düşmanları, hainlerdi, vazifenden başka ne yapabilirdin? Vatanına hizmet ettin, Giorgi, yanlış bir şey yapmadın. Vatanın için vefayla, sadakatle çalıştın. Şimdi bu domuz ahırında oturmuş kendine acıyorsun.

-Leningrad'daki zamanımızı hatırlıyor musun? Ne kadar güzeldi. Yaptığımız şeylere inanıyorduk. Ne kadar çok planımız vardı. –Alania aniden çöküp kaldı, bardağı masaya koyup lekeli pencereden geceye baktı. –Her şey yanılgı, illüzyon. Bunun için hayatımızı harcadık, anlamıyor musun, Kostya?

Telefon çalmaya başladı. Alania istifini bozmadı, telefonu duymuyor gibiydi.

-Gio, telefona baksan iyi olur.

-Bana ne telefondan! –Sesi öfkeliydi. Başını iki yana sallayıp yine votka şişesine uzandı. –Tüm bu tiyatrodan sıkılmamanı, her şeyi bırakmamanı kafam almıyor, anlamıyorum.

Giorgi bardağını tekrar doldurdu.

-Bu kadar çok içmesen daha iyi olur.

-İçmek mi? İçmesem mi? Keşke geberene kadar içebilsem. Anlamlı bir iş yaptığımı, ülkeme hizmet ettiğimi sanıyordum... Suratıma tükürülmeye bile değmem. Ya sen, kendine bir bak, sen...

-Sakinleş!

-Sakinleşmek istemiyorum. Gideceğim. Ona gideceğim.

-Ona?

-Kız kardeşine.

-Gerçek olmaz, inanamıyorum, bu yaşta gönlünü mü... Tanrım, Kitty demek, olamaz!

-Tek insan, hayatımda beni...

-Hiçbir yere gitmiyorsun. Bu seyahati iptal edip rapor alacaksın. Kendini komik duruma düşürmene izin vermeyeceğim. Bakanlığın en iyi elemanlarından birisin, Batı'da bir yerde kaçmaya çalışırken enseleneceksin. Buna izin veremem.

-Kostya, anla artık! Her şey bitti. Bizim gibiler için artık af yok. Çok yakında her şey yok olacak. Etrafına bak!

-Alania, sen duygusalsın. Kendini toparlayıp hayatını yeniden düzene

sokman lazım. Birlikte bunu başaracağız, daha zor durumların üstesinden geldik biz.

-Peki, sen neden buradasın? Beni doğru yola getirmek için mi, diye çıkıştı Alania aniden. –Yoksa Lubyanka'da birileriyle görüşmek mi istiyorsun? Evde seni sıkıştırıyorlar mı? Memlekette ayağının altındaki zemin mi kayıyor? Yanlış dala uzanıyorsun, dostum.

-Kitty ile aranda bütün bu seneler boyunca bir şey mi vardı?

Kostya bardağını bir dikişte bitirdi. Bir şey yapmalıydı, burada gördüklerine izin veremezdi. Alania, Giorgi Alania, örnek bir kariyer sahibi, Kostya'nın şahsi kahramanı şimdi...

-Ne mi vardı? Sence ne olabilirdi? Salakça bir saklambaç oyunu vardı. Ben, onun benim için tek şans olduğunu göremedim. Şimdi artık son şansımı kullanacağım, sen de aynısını yapsan iyi edersin.

Kitty ile arasında, senelerce süren korumanın ardından mutlaka bir tür ilişki olmuştu, olmak zorundaydı. Bunu tahmin etmesi gerekirdi. Batılı liberal kız kardeşi Giorgi'nin aklını çelmiş olmalıydı. Aklına aniden bir şey geldi; Giorgi burada kalmamalı, kendisiyle birlikte Tiflis'e gelmeliydi. Moskova, Kostya'dan farklı olarak, hiçbir zaman Alania'nın şehri olmamıştı. Alania bu şehir için çok sessiz, gösterişsizdi, şehre meydan okuyamıyordu. Gürcü aksanıyla, duygusallığıyla güneye daha uygundu. Evet, onu yanında götürüp kendi kendisinden kurtaracaktı.

-Birkaç hafta izin alacaksın, birlikte Tiflis'e uçuyoruz. Hemen yarın bununla ilgileniyorum. Burası sana iyi gelmiyor. Daha iyi bir eve çıkamaz mısın? Burada solmana şaşmamak gerek.

-Her zamanki Kostya, yolundan şaşmayan, değişmeyen adam, değil mi?

Alania ona baktı fakat bakışından bir şey anlaşılmıyordu. Gözleri perdeli gibiydi. Gizli servisin senelerce süren egzersizleri ona hiçbir hissini açığa vurmamayı öğretmişti.

-Afganistan'ı duydun mu? Tam bir felaket. Ölü sayısını bilmek istemezsin, resmi sayıyı değil, gerçek sayıyı kastediyorum tabii. Önümüzdeki iki yıl içerisinde bütün birlikler geri çekilecek çünkü hiçbir başarı şansları yok. Silah endüstrisi üretime asgari ölçülerde devam edebilecek. Senin o müthiş nükleer denizaltıların çürümeye terk edilecek. İyi niyetli "yardım"larının her şeyi daha da kötüleştireceğini anlamadılar, aniden izin verdikleri eleştirilerin kâğıttan evi tümüyle yerle bir edeceğini görmediler. –Alania, hâlâ pencereye dönük bir vaziyette, düşünceli bir sesle konuşuyordu. –Reformlarla halk nezdinde puan kazanmak istiyor fakat kendilerini abartıyorlar. Pisliğin üzerinde oturan birisi, pisliğin karıştırılmasına izin vermemeli. Önümüzde barışçıl bir yol yok. Dizginlerin gevşetildiği an, herkes pastadan kendi payını almak üzere elini uzatacak fakat ortada herkese yetecek kadar pasta kalmayacak, Kostya. Şayet hemen gözlerini açmazsan, kâğıttan ev yıkılırken altında kalırsın. "Kötülüğün İmparatorluğu" sonunda o kadar kötü olmadığı ve işbirliğine yanaştığı için, Batı olanları alkışlayacak, tanklar sokaklara çıkmadığı için "Yaşa!" diye bağıracak. Fakat o lanet olası tanklar

hâlâ var, yalnızca Komünist Partisi'nin emrinde değiller, Batı için önemli olan da bu, yani bizim şanlı vatanımızın kendiliğinden iflas etmesini bekleyebilecek kadar dayanıklı ve sabırlı olmaları. Demem o ki, gözlerini aç da etrafına bak, dostum. Bir dostun bu tavsiyesini dinle. Bu arada Kostya, senin gibi insanlar başarısızlıklarla pek baş edemezler.

Alania sakin bir sesle konuşuyordu. Kostya başını önüne eğerek hedefine yoğunlaşmaya, Alania'nın sözlerine büyük bir önem biçmemeye çalıştı. Onu durdurmalı, aynı onun kendisini bir zamanlar kurtardığı gibi kurtarmalıydı. Alania kendi gerçeği üzerinde ısrar edip kendisini mahvedecekti. Kostya buna izin veremezdi.

Alania sonunda sabah yedide sarhoş bir vaziyette uyuyakalınca, Kostya evden sessizce çıkıp Lubyanka'ya gitti. Kimliğini gösterince içeriye alındı fakat bekleme odasına gönderilerek amir gelene kadar orada oturması istendi. Kostya, bozulduğunu belli etmemeye çalıştı. Eskiden hiç kimse onu bekletmeye cesaret edemezdi. Evet, dostu bir konuda haklıydı: Eskiden Şimdi değildi, artık yeni zamanlar başlamıştı.

Alania'nın amirinin gelip Kostya'yı bürosunda kabul etmesi saat dokuzu buldu. Kostya kendisini tanıtarak adama Alania'nın hastalandığını, dinlenmeye ihtiyacı olduğunu, bu nedenle satranç takımına refakat edemeyeceğini söyledi. Kırmızı yanaklı, genç, tombul adam bunları not alırken başıyla onaylıyordu. Kostya, Moskova'yı özlediğinden bahsederken adamın nereden geldiğini soracağını umuyordu. Nitekim böyle de oldu. Fakat Kostya tam kariyeriyle hayat öyküsünü anlatmaya başlamıştı ki, kendisinden çok genç olan adam, halletmesi gereken işleri olduğunu belirterek özür diledi.

Kostya yorgun argın bir halde oteline gidip kendisini yatağa bıraktı. Evet, zaman değişmişti. Derin bir uykuya dalmadan önce, bu değişikliğin iyiye doğru bir değişiklik olmadığını düşündü.

-Bunu nasıl yapabildin?

Alania'nın sesinden çaresizliği duyuluyordu.

-Sen benim en iyi, tek arkadaşımdın.

Telefonun çalması Kostya'yı uyandırmış, onu dört ayak üzerinde telefona götürmüştü. Kendi kendisine Alania'nın onu nasıl bulduğunu sordu çünkü adresini vermemişti. Alania iyi bir istihbarat elemanıydı.

-Hayatını mahvetmek üzereydin, seni kurtardığım için bana teşekkür etmelisin.

-Her şeyi yerle bir etmekten başka bir şey yapmadın. Bu sene başka dış vazifem yok. Beni... beni kesinlikle affetmeyecek.

Oda karanlıktı. Saat kaçtı acaba? Ne kadar uyumuştu. Bu Alania meselesi artık onu sinirlendirmeye başlamıştı. Gece lambasını yaktı.

-Şimdi beni dinle, Giorgi, çeneni kapa da beni dinle. On altı yaşında bir çocuk gibi davranıyorsun. Uyan! Yokuş aşağı gidiyordun, ben buna bir son verdim. İleride bana teşekkür edeceksin. Huzura, senin için endişelenen insanlara, doğru dürüst yemek yemeye, temiz havaya ihtiyacın var. Yarın değil

öbür gün Tiflis'e uçuyoruz, tekrar kendine gelene kadar orada kalacaksın.

Alania havaalanına gelmedi. Kostya da uçuşunu kaçırdı; Alania'nın evine gitmiş fakat zili çalması, kapıya vurması, bağırması fayda etmemiş, kapı kapalı kalmıştı.

Kostya ertesi gün Tiflis'e giden uçağa tek başına bindi. Küskün, üzgün, düşünceliydi.

İki haftadan beri evden çıkmamış, yemeği bile eve getirtmişti. Telefona da çıkmıyordu; Amy, penceresinin altında büyük bir tantana yapıp pusuya yatmış bir paparazzi ile neredeyse kavgaya tutuşunca bile Kitty kapıyı açmadı.

O akşam Notting Hill'deki bir kulüpte sahneye çıkması gerekiyordu, HIV enfeksiyonlular için bağış toplanacaktı. Dışarıya çıkması, zorla da olsa oraya gitmesi gerekiyordu. Elbise dolabının önünde yarım saatten fazla durmasına rağmen, istediği elbiseleri çıkarıp giyinmeyi beceremedi. Biraz sonra şoförlü, siyah bir limuzin onu alıp kulübe götürecekti. Neyse, hiç olmazsa arabada biraz viski içebilecekti.

Gazeteleri okumuş, dünyanın şu anda öbür tarafına dönmeye çalıştığı fikrine varmıştı. Bu akşam fon seslerini gönderip sahnede gitarıyla baş başa kalacaktı. Yalnız olmak istiyordu.

Son iki hafta içerisinde Andro ile bol bol konuşmuştu. Andro hep oradaydı. Onu görmese bile hissedebiliyordu. Fakat dünden bu yana ortaya çıkmamıştı. Ne penceresinin altında ne de kafasının içinde.

Siyah bir *blazer* bulup çıplak teninin üzerine giydi. Biraz ruj sürmeye çalıştı ama eli titriyordu, düz bir çizgi çekmeyi beceremedi. Biraz sabır, sonra arabaya oturup kendisine bir içki koyabilecekti. Bir, iki saat sahneyle akşamı atlatacaktı. Söylemesi gereken üç şarkı... tek başına söylemek istediği üç şarkı...

Ladbroke Gardens'dan geçtiler, başını açık pencereden dışarıya çıkarıp yüzünü rüzgâra tuttu, dilinde viskinin acı, ısıtan tadını hissetti. Geriye yaslandı. Aklını kaçırdığını biliyordu. Son günlerde Mariam bile kulağına bir şeyler fısıldamış, annesi adını seslenmişti. Dün gece ise büyüleyici bir koku onu uykudan uyandırmıştı. Büyükbabasının sıcak çikolatasının kokusu.

-Lanet olsun, endişelenmekten ölüyordum neredeyse. Geleceğinden bile emin değildim. Ne oluyor sana? Hasta mıydın? Neden bana kapıyı açmıyor, telefonuma çıkmıyorsun? Şu iğrenç fotoğrafçılar yirmi dört saat boyunca kapının önünde dolanıp duruyorlar. Neredeyse delirecektim. Tanrım, geldiğin için nasıl rahatladım, bir bilsen!

Üzerinde parlak bir tulum olan aşırı makyajlı Amy koşarak gelmiş, kolunu onun omzuna atıp onu kulisten geçirmişti. Kitty, kusursuz hazırlanmış sahneyi, kulise bir kâse içinde koyulan öksürük şekerlerini görünce, neredeyse Amy'nin ellerini öpecek, duygulandığı için ağlayacaktı. Fakat buna gücü yoktu. Gücü üç şarkıya yeterse sevinebilirdi.

Neyse ki, bu akşam hiçbir kamera yoktu. Özel bir etkinlikti. Ne kadar

bağış toplanmıştı acaba? O malum iyi amaç için. İyi bir amacın ne olduğunu kim biliyordu ki?

Gitarına sarıldı. Hayatındaki en büyük destekti bu gitar. Işık kısıldı. Ne istediğini bilen zengin seyirci grubu, Kitty sahnedeki ışık hunisine çıkınca, onu meraklı bakışlarla süzdü. Kitty mikrofona Amy'nin istediği gibi birkaç selamlama sözü fısıldadı. Evet, bağış yapın, lütfen, bağış falan... Sonra gözlerini kapadı. Onu hissetti. Buradaydı. Fred Lieblich gelmişti. Orada aşağıda bir yerde durmuş kedi gözleriyle sahneye bakıyordu. Yeniden hayata dönen Fred... Fakat hayat çok hızlıydı, onu beklememişti, ikisini de beklememişti.

Şarkılarını söyledi, son şarkıda sesi giderek tizleşti, sonra susarak kendisini derin, harika bir sessizliğin içine bıraktı. Devrilecek gibi oldu. Bütün gözler ona yönelmişken yok olmak ne kadar kolaydı. Bir şarkı boyunca unutmak mümkündü. Alkışlar arasında sahneden çekildi, soyunma odasındaki bir döner koltuğa gömülüp başını makyaj masasının üzerine koydu. Amy, etrafında dönüyor, gülüyor, seviniyordu. Kitty onu dinlemiyordu. Aynaya baktı, makyaj aynasının insafsız ışığına... Kırışıklar, yorgunluk, zamanla yarış... Bakışlarındaki donakalmışlık... Neyse ki, Amy "bağlantılar kurmak" üzere odadan çıkarak onu yalnız bıraktı.

-Sen iyi değilsin. Gidelim buradan.

Fred kapıdaydı. Kitty, aynadan ona bakarken ne güzel bir insan, ne kadar büyük bir savurganlık diye düşündü.

-Ben iyiyim.

Kitty doğruldu.

-Yalan söylüyorsun. Arabalıyım, içkili değilim. Gidelim buradan.

-Nereye?

-Nereye istersen.

-İstediğim bir yerim yok.

-Deniz hâlâ var.

-Çok uzak.

-Fark etmez. Gel haydi, korkma seni yemem. Taze düşüncelere ihtiyacın var. Gel haydi!

Arka kapıdan çıktılar. Fred, eski minibüsünü girişin yakınlarında bir yere park etmişti. Amy ona bir sahne kartı tedarik etmiş olmalıydı yoksa kulübe giremezdi. Arabada Kitty'nin üzerine inanılmaz bir yorgunluk çökünce Kitty gözlerini kapadı. Yanına yalnızca gitarıyla küçük çantasını almış, ceketini bile içeride bırakmıştı.

-Eastbourne yönüne gitmen lazım. Nereden döneceğini sana söylerim, dedi Fred'e, uyumadan önce.

İki saat süren yolculuğu hiç fark etmedi bile. Uzun zamandır kâbuslar görerek korkuyla uyanmaksızın bu kadar derin, bu kadar iyi uyumamıştı.

-Demek Madam Yaşi yaşlılık ikametgâhını bu burjuva semtinde kuruyor?

Kitty gözlerini yavaşça açtığında Fred'in güldüğünü duydu.

-Şimdi soldan, sonra ikinci girişten sağa.

Işığı açtı. Son kez buraya geleli ne kadar zaman olmuştu? Hüzünlü Giorgi'nin aniden çıkagelip tekrar geri döneceğine söz verdiğinde mi?

Ev, derin bir uykuya teslim olmuş gibiydi. Gece berrak ve sıcaktı. Dalgaların hışırtısı duyuluyordu. Kitty kendisini şimdi çok daha iyi hissediyordu. Fred bir sigara yakıp kapının önüne çıktı.

-Aşağıya suya inelim. Büyük el lambalarıyla battaniyelerim var. Kurumuş kayısıyla güzel bir İskoç viskisi bile var.

Fred öneriyi coşkuyla karşıladı.

El lambalarının yardımıyla denize indiler. Dik yamaçtan kumsala inen dar yolu bulmak biraz zaman aldı; nemli kumların üzerine battaniyeleri serip uzandılar. Etraftaki sessizlik ve huzur neredeyse korku vericiydi. Yarımayın keskin ayçası suyu sarımsı bir ışığa boyuyordu.

Fred ona dokundu, parmaklarını Kitty'nin belkemiği boyunca yukarıya doğru gezdirdi. Sonra onu kollarının arasına aldı, öptü, yüzünün her yanını öptü, tenini okşadı. Kitty hepsine izin verdi. Her şey çok güzeldi. Eve geri dönmek kadar güzel. Yıldızlar gökyüzünü küçük benler gibi süslemişti. Yan yana yatıyorlardı. İkisi de birbirinin alınlarına düşen saçları geriye taradı. Kitty, Fred'in yüzünü ellerinin arasına aldı, baktı, hafızasına kazıdı.

-Sıra bende, dedi Fred Lieblich.

Kitty, birkaç metre ilerideki kayaların yanında duran Andro'yu gördüğünde gözlerini ovuşturdu; Fred'in yüzüne yoğunlaşmaya çalıştı fakat Andro hâlâ oradaydı. Yine gelmişti. Vücudundaki her hücre onun varlığını hissediyordu.

-Ne oldu, diye sordu Fred, onun bileğini tutarken. –Üşüdün mü?

-Hayır, bir şeyim yok.

-Ne olduğunu bilmek istiyorum. Yanında olmak istiyorum. Lütfen, izin ver.

-Bırak buranın tadını çıkaralım, senle ben, hepsi bu.

-Evet.

-Evet ne?

-Viyana'ya gidebiliriz.

-Viyana.

-Tamam mı?

-Sana güzel yerler gösteririm, hâlâ varlarsa tabii; orada dünyanın en iyi sıcak çikolatasını içebiliriz.

-İşte bu zor.

Fred başını Kitty'nin kucağına koyduktan sonra dalıp gitti. Çocukluğunun Viyana'sına. Bir insan bedenini, asılı olduğu ipten çözerken nasıl bir ses çıktığını henüz öğrenmeden öncesine. Kitty'nin beraberinde getirdiği viskiden içti. Tam olarak ne zaman uyuyakaldığını daha sonra hatırlayamayacaktı.

Kitty soyundu. Çıplak olmak istiyordu. Çamaşırlarını katladı. Küçük bir kızken annesinin öğrettiği gibi düzenliydi. Andro arkasında durmuş onu

seyrediyordu. Sonra yavaş hareketlerle soğuk suya girdi. Dalgalar tenine çarpınca içinden çığlık atmak geldi fakat çığlıklarını bastırdı. Sonra daldı. Su onu uzaklara taşıdı. Uzakta el lambasının yandığını görüyordu. Battaniye, battaniyenin üzerinde yatan kadın... sonra her şey minicik, aydınlık bir noktaya dönüştü.

Andro arkasından geliyordu. Kitty su yuttu. Dalgalar büyüktü, onu sağa sola atıyorlardı. Korktu fakat korkusu, Andro'nun yüzü karşısında belirene kadar sürdü. Suyun üzerine karanlık çöktü, hiçbir şey görmüyordu, yönünü yitirmişti. Uzaklardaki ışık da kayboldu. Birdenbire ayaklarının altında bir şey parladı, etrafını küçük balıklar sarmıştı. Yüksek sesle güldü.

Mutluluk diye düşündü Kitty, mutluluk. O zamanlar, ilk kez seviştikten sonra tenimizi kaplayan ter gibi. Bu akşamın son şarkısı, Amy'nin minnettar bakışları. Giorgi'nin, onu kucaklayarak bir anlığına son verdiğim yalnızlığı. Amerika'daki otobüs seyahatlerimiz. Ayaklarımın altındaki balıklar, üstümdeki ay, kayalar, dalgalar, yok olan korku.

Kollarıyla hiçliğe tutunmaya çalıştı. Artık sahil yoktu. Toprak yoktu. Yalnızca hiçlik, refakatçi küçük balıklar, sonsuz bir su yığını.

Onun güldürdüğü Kostya'nın kahkahası. Andro'nun yumuşacık öpücükleri. Karınlarını ağrıtan kirazlar. Annemin alnının tam ortasındaki dert kırışığı. Şarkılar. Amsterdam konseri, seyircilerden gelen o inanılmaz coşku. Bu mutluluğu hak etmiş miydi? Ne yaptığını bilselerdi, bu insanlar yine de plaklarını satın alıp şarkılarını söylerler miydi?

Daldı, gücü giderek azalıyordu.

"Mariam?" Elini uzattı. "Acıdı mı? Nasıldı? Acıyor mu?"

"Duvara yasladılar beni. Sonra ilk kurşun geldi. Sonra bir tane daha. Sanırım toplamda üç kurşundu; emin olmak için böyle yapıyorlar. Çabuk bitti. Çok fazla bir şey hissetmedim. Üzülme."

Mariam'ın sesi kafasının içinde yankılandı.

"Benden nefret etmeni istemiyorum, Mariam."

"Senden nasıl nefret edebilirim, Kitty? Her şeyin ne kadar güzel olduğunu hatırlamıyor musun?"

"Güzel değildi. Cehennem gibiydi."

"Saçmalama. Hatırla. Biz yaşıyorduk, Kitty. Oradaydık."

Kitty cevap veremedi. Ciğerlerine su dolmaya başlamıştı. Fakat balıklar hâlâ etrafında yüzüyor, harikulade bir yeşil renkle parlıyorlardı.

Kitty'nin bedeni, Fred Lieblich'in sahil korumaya haber vermesinden üç saat sonra sudan çıkarıldı. Çok uzaklara sürüklenmemişti. Kitty hiçbir zaman iyi bir yüzücü değildi; dolayısıyla gücünün ve nefesinin tükenmesi fazla uzun sürmemişti.

Hükümet için bir kilo düdük makarnası veriyorum.
Bir gösteri sırasında açılan bir afiş

Film sinemalara girdiğinde beklenen çalkalanmayı yarattı. Sana her şeyden önce ablamı, rolünü doldurma tarzını gerçekten çok beğendiğimi söylemek zorundayım, Brilka. Film Evi'nde yapılan gayri resmi prömiyerde Daria'nın nasıl başka bir insana dönüştüğünü seyrettim. Daria'nın, rolünü bu kadar inandırıcı oynamasına, bu kadar değişken olabilmesine, oynadığı figüre bu kadar empati gösterebilmesine inanamıyordum. Film iyiydi, beni duygulandırdı. Oyuncular yapmacık değildi, senaryo çok tutarlıydı.

Filmin bitmesiyle birlikte tüm salon ayağa kalktı, oyuncular –aralarında, üzerinde askılı bir elbise olan güzeller güzeli ablam da dahil– sahneye davet edildi. Ablamın yanında gösterişli kameraman Laşa duruyordu, kolunu onun omzuna atmıştı.

Laşa'da narsisist bir yan vardı. Şıktı, yüz hatları inceydi fakat gözleri, sanki dünyayla insanlara kameranın vizöründen bakıyormuşçasına soğuktu. Ablam hariç tabii. Onu gözleriyle âdeta yiyordu. Fakat ben onu Daria için fazla yaşlı buluyordum, ayrıca filmin gösteriminde hazır bulunup kolundan hiç çıkmayan bir de karısı vardı. O da oldukça şık olmakla birlikte biraz yüzeysel görünüyordu.

Filmin gösteriminden sonra sahilde bir restoranda yapılan bir eğlencede, kendi kendime sürekli Daria'nın bu adamda ne bulduğunu sordum.

Daria'nın bundan böyle tüm resmi davetlerde boy göstermesi gerekiyordu, bu nedenle sırrımızı bir şekilde açıklamak zorundaydık. Sansür dairesi bu arada herhangi bir kısıtlamada bulunmazsa film dört hafta içerisinde sinemalara girecekti. Anlatımın sembolik tarzda olması, doğrudan işaretler içermemesi nedeniyle, Moskova'dan esen yeni rüzgâr dikkate alındığında, her şeyin planlandığı gibi yürüyeceği öngörülüyordu.

Aynı akşam Daria'yı, Elene ile Aleko'ya her şeyi açıkça anlatmaya ikna ettim. Kostya ile daha sonra ilgilenecektik.

-Yaklaşık iki hafta sonra Daria oyuncular dünyasının yükselen bir yıldızı olacak. Sizin de bunu bilmenizi, bizi, yani daha doğrusu Daria'yı desteklemenizi istedim.

Mutfaktaydık. Annem bulaşık yıkıyor, Aleko ise gazete okuyordu. Daria, büyük bir gürültü kopacağı korkusuyla kendisini banyoya kapatmıştı.

-Neden bahsediyorsun sen, diye sordu Elene istifini bozmadan, bulaşık yıkamaya devam ederek.

Sakin bir şekilde, sırasıyla her şeyi anlattım: Daria'nın gelmediği Baku-

riani seyahati, Lazabidze'nin desteği, nihayet filmin geçen akşam gerçekleşen gösterimi.

-Dün akşam bir yaş günü partisinde değildik. Filmin ön prömiyerine gittik. Daria gerçekten de çok iyi oynamış.

Elene ile Aleko öylece bakakaldı. Aleko ağzını kapatamıyordu. Beni öveceğini, omzumu sıvazlayacağını sanmıştım; annemin tabiriyle "sinir bozucu, ukala" tarzımı şimdiye değin hep desteklemişti. Fakat bu sefer onu şaşkına çevirdiğim için desteğini kazanamadım.

-Böyle bir şey nasıl yaparsınız? Ne yaptığınızın farkında mısınız? Büyükbabanızdan çektiğim bunca şeyden sonra. –Elene bana bağırdı. Yüz hatları acıyla çarpılmıştı. –Bunun sonuçlarını tahmin edebiliyor musun? Bana yalan söyledin. Hepimizi parmağında oynattın. Kendi evladım, kendi kızım.

Şaşkındım, öfkesinin bana yöneleceğine hazırlıklı değildim.

-Fakat *deda*, müthiş bir film oldu, herkes inanılmaz coşkuluydu...

-Niza. Bravo! Sen kaç yaşında olduğunu biliyor musun? Ha! Biliyor musun? Artık büyüdüğünü mü sanıyorsun yoksa?

-Ben böyle olmasını istedim. Niza yalnızca hatasını telafi etti.

Daria nihayet banyodan çıkıp benim tarafımı tutmuştu.

Elene bir anlığına sessizleşti. Sonra oturup elleriyle yüzünü kapadı. Bir süre hepimiz konuşmadan durduk, annemin tekrar bize bakmasını bekledik.

-Telafi, öyle mi? Telafi. Hiçbir şey telafi edilemez, aşağılık bir yalan bu, bunu hiç unutmayın, dedi annem fısıltı halinde bir sesle.

-Elene, lütfen, diye durumu yatıştırmaya çabaladı Aleko.

-Elene ne, lütfen ne? Hepimizi boktan bir duruma soktu. Şayet o kadar akıllıysa bu durumu nasıl telafi edeceğimize, kızlarımın yaşadığı eve girmemin babam tarafından yasaklanmasının nasıl önüne geçebileceğime dair bir plan yapsın da görelim. Kesin olan bir şey var ki, o da, tüm bunların sonunda kabağın benim başımda patlayacağı.

-Yani, yaşına göre çok... şey olduğunu kabul edebilirsin. Bu arada bu şekilde devam edersen geleceğin parti başkanı olabilirsin, ufaklık.

Ancak Elene, Aleko'ya öfkeyle baktıktan sonra başını şiddetle iki yana salladı.

-Yalan söylüyor. Sürekli yalan söylüyor. Bunun ne zaman başladığını merak ediyorum, neyi atladığımızı... Okulu asıyor, bir yerlerde dolaşıyor, Lana'nın tembel oğluyla vakit geçiriyor, hatta göründüğü kadarıyla öğrenmeye pek de niyeti yok. Oysa sınıfın en iyisi olmak için, çok çaba harcamasına da gerek yok. Fakat hanımefendiye bu bile fazla geliyor. Ne de olsa daha önemli işleri var.

-O tembel değil, diye çekinerek Miro'yu savundum.

Partinin yeni genel sekreteri *Pravda*'da bir yazı yayımladı, yazıda "sınıf çıkarları"ndan, "genel insani değerler"den bahsetti; bu, ülkenin muhafazakârları için Lenin'in mirasından kesin bir kopuş anlamına gelmekteydi.

Sovyet birliklerinin Afganistan'dan çekilmesi, Reagan ile Reykjavik'te yapılacak olan yeni bir nükleer silah anlaşmasının imzalanacağı zirve toplantısı, Sovyetler Birliği'nin Batı'ya yaklaşmasına ilişkin diğer işaretlerdi.

Lubyanka'da da huzursuzluk hâkimdi. Alania'nın uzun bir aradan sonra bugün yeniden daireye gitmesi belki de bir tesadüftü. Basın bölümüne de aslında yalnızca, ona Avrupa ülkelerine kültür seyahatleri bağlanmasında yardımcı olabilecek bir meslektaşını aramak için gitmişti. Yeni bir seyahate çıkabilmek için bakanlıkta yine kendini göstermek zorundaydı. Tiftik kazaklı bir erkekle bir kadın gazetelerin üzerine eğilmiş, yabancı yorumları değerlendiriyorlardı. Sıkılıyormuş gibilerdi; tüm önemli yabancı gazetelerin el altında bulunması nedeniyle –inanılmaz bir ayrıcalık– eskiden çok rağbet göre bu görev eski çekiciliğini yitirmişti. Hatta Alania, yapılan özetlerin amirlerin masasına ulaştığından bile kuşkuluydu, çünkü yabancı basının ne yazdığı artık kimseyi ilgilendirmiyordu. Tehdit yön değiştirmişti, artık Sovyetler Birliği'nin sınırlarının dışından değil, içinden geliyordu.

Bir masanın yanından geçerken Alania'nın gözü *Guardian* gazetesine takıldı. Londra zamanında bu gazeteyi düzenli bir şekilde okuyordu, şimdi anlaşılır bir duygusallıkla gazeteye doğru uzandı.

-Alania yoldaş? Size nasıl yardım edebiliriz, diye sordu bir kadın, elindeki alüminyum kâğıdın içinden bir dilim tereyağlı ekmek çıkardı.

-Birisini arıyordum, yoldaş...

Alania aniden susarak gazeteyi alıp burnunun dibine kadar yaklaştırdı.

-Özür dilerim fakat...

Kadın yerinden kalktı ancak Alania kararlı bir el hareketiyle onu tekrar yerine oturttu.

-Gazete ne zamandan, diye sordu emir verir gibi bir tonla.

-Geçen ayın bir günü. Yaklaşık üç haftalık. Başına baksanı... Ah, unuttum, baş sayfası eksik. Ne oldu, Alania yoldaş? Bir sorun mu var?

Giorgi Alania hiçbir cevap vermeden elinde gazeteyle odayı terk ederek sokağa çıktı.

"Uluslararası müzik dünyası Britanyalı şarkıcı Kitty Yaşi'nin yasını tutuyor. Altmışlı yıllarda etkili ve duygusal şarkıları, politik angajmanıyla büyük bir popülarite kazanan Bayan Yaşi..."

Alania kaldırıma oturdu. Bacakları titriyordu. Bu korkunç haberi Kitty'yle, onu hayatta tutan, yanına gideceğine söz verdiği kadınla ilişkilendirmeye çalıştı. Kafasının içinde deliler gibi hesaplar yapıyor, günleri toplayıp çıkartıyordu; onu meşgul eden tek düşünce, şayet Kostya Yaşi'nin engellemesi olmasaydı, ona zamanında yetişip yetişemeyeceği, Kitty'nin bugün hayatta olup olmayacağıydı.

Telefon, Elene'nin nihayet cesaretini toplayıp peşinde Daria ve benle birlikte Yeşil Ev'e gittiği anda geldi.

Elene, babasına, bir gün önceden onunla bir şey konuşması gerektiğini bildirmişti, şimdi dördümüz oturma odasında oturmuş Stasia'nın kendi

kendine mırıldanmasına, Nana'nın mutfakta akşam yemeğini hazırlamasına kulak kabartıyorduk. Elene, Kostya'ya mümkün olduğunca sakin bir dille sevgili torununu yakında film afişlerinde, beyaz perdede göreceğini, bunun maalesef bir gerçek olup önlenemeyeceğini açıklamıştı.

Kostya tek kelime bile etmeden demli siyah çayını içiyor, yüz hatlarında hiçbir şey Elene'nin biraz önce söylediklerini algıladığını açığa vurmuyordu. Duvar saatinin sesi duyuluyor, Daria huzursuz bir şekilde sandalyesinde sağa sola kıpırdıyor, sürekli başını çevirip büyükbabasına bakıyordu. Ben tırnaklarımı kemirerek biraz sonra başlayacak olan fırtınayı bekliyordum. Bu meselenin Kostya ile benim aramda olduğunun bilincindeydim, sonra Kostya beklediğim gibi doğrulup elini tehditkâr bir şekilde kaldırarak üstüme yürüdü.

-Tüm bunlar senin kafandan çıktı demek, küçük pislik?

Elene, doğal bir annelik içgüdüsüyle oturduğu yerden ayağa fırladı. O anda Daria büyükbabasına koştu,

-Böyle olmasını ben istedim, bendim, büyükbaba!

Fakat Daria'nın sözlerinin orta yerinde Nana hızla odaya daldı. Yüzü taşlaşmış gibiydi. Dolgun yanakları kızarmıştı. Elinde bir tencere kapağı vardı, dudakları aralık duruyordu.

-Telefon, diye kekeledi fakat Kostya ona bakmadı bile, gözleri hâlâ benim üzerimdeydi.

-Şimdi olmaz, diye bağırdı.

-Şimdi, dedi Nana, sesi titriyordu.

-Şimdi olmaz dedim!

-Lanet olsun, telefona git, diye bağırdı Nana, ardından kendisini biraz önce kocasının oturduğu koltuğa bıraktı; Kostya ağır hareketlerle, kuşkuyla kapıya doğru yürüdü.

-Telefonda kim var, diye sordu her ihtimale karşı.

-Alania, sana kendisi söyleyecek, diye fısıldadı Nana elindeki tencere kapağını yere bırakırken.

-Anne, her şey yolunda mı?

-Yani, yalnızca...

-Dışarıya çıkın, diye Daria ile bana döndü Elene.

Odadan çıkmadan önce, anneannemin Kitty'nin adını söylediğini duydum.

Bağırıyorlar, onların ayını çaldım.
Visotskiy

Haberin Stasia'dan gizli tutulması kararlaştırıldı. Daria ile ikimiz bile, ona hiçbir şey söylememeye söz vermek zorundaydık.

İki hafta sonra, Stasia ile bahçede toprağı gübrelerken durdu, benden dinlenmek için ihtiyaç duyduğu küçük tabureyi istedi, oturup öylece kaldı. Sonra başını eğdi, yanaklarından aşağıya gözyaşlarının süzüldüğünü gördüm. Yanına gidip ona arkadan sarıldım, yüzüne bakamazdım. Kızım öldü mü diye sorsaydı yalan söyleyemezdim.

Bir süre sonra kalkıp işine devam etti. Hiç konuşmadık. Birkaç kuş cıvıldadı. Uzaklardan bir araba geçti.

-Yine hayaletler mi, diye sessizliği bozdum.

Bana bakarak bilgece gülümsedi.

-Evet, meleğim, hayaletler.

-Kiraz ağacının oradalar mı, onları görebiliyor musun?

Yalnızca elli metre ötede, benim göremediğim iki ölü kadının iskambil oynaması dehşet vericiydi.

-Evet, görüyorum.

-İkisi yine iskambil mi oynuyor?

-Üçü. Üç kişi oynuyorlar, dedi Stasia; üçüncü kişinin kim olduğunu sormaya cesaret edemedim.

Kitty Yaşi Londra'da defnedildi. Polis, cenazeye katılanlarla meraklıların yığışmasıyla başa çıkabilmek üzere yolu kesmek zorunda kaldı. Amy ile Fred tabutun arkasında yürüyorlardı. Fred, sahil güvenliği aradığı geceden beri neredeyse hiç konuşmamıştı.

Defnden iki ay sonra Alania, Fred Lieblich'i aradı. Leicester Meydanı'nda bir barda buluştular. Alania kendisini çok kötü hissediyordu. Berbat bir gribe yakalanmıştı, üşüyordu, yüzü kırmızı kabarcıklarla kaplıydı. Fred'in bakışında dehşetli, sert bir şey vardı, tüm hislerin yitip gittiği bir bakıştı bu.

Fred sigarasından bir nefes çekip Alania'ya cansız bir eşyaymış gibi baktı. Alania, burada düşüp ölsem, herhalde hiçbir şey olmamış gibi davranır diye aklından geçirdi. Sonra ona yumuşak, aristokrat İngilizcesiyle Fred'in, hayatında duyduğu en inanılmaz hikâyeyi, Kitty Yaşi ile Giorgi Alania'nın hikâyesini, Kitty'yi küçük bir Gürcü şehrinin tren garında ilk kez gördüğü günden Tiflis'ten kaçışına kadar geçen zamanı, Mariam ile Kostya'yı, çocuğunu, Andro'yu anlattı. Fred bütün gerçekleri bilmiyor, yalnızca Kitty'nin

bahsettiği bazı isimleri tanıyordu. Hastalıklı gözüken bu adam, Kitty'nin, kendi hayatıyla da ayrılmaz bir şekilde örülmüş olan hayatının tüm ayrıntılarını açıkladı.

Giorgi Alania apaçık, dosdoğru anlatıyordu fakat Fred her şeyi anlamak, idrak etmek, kafasında düzene sokmak için dört tane daha kulağa, ikinci ve üçüncü bir beyine ihtiyaç duyuyormuş gibi hissetti. Alania'nın anlatımında bir mantradan bir şeyler vardı; anlattıkları her ne kadar kulağa vahim ve nihai gelse de Fred teselli duydu. Kitty'nin ölümünün mutlak anlamsızlığında merhametle amaç vardı.

Alania, Kitty'nin Prag'dan kaçışını, Londra yıllarını, onun güvenliği için duyduğu endişeleri, giderek nasıl kendi hayatının bir parçası, belki de en önemli parçası haline geldiğini, yaptıkları telefon görüşmelerini anlattı. Fred, Kitty'nin telefonda konuşmak için evde nasıl kapalı kapılar ardına çekildiğini hatırladı. Alania'nın sözleri Fred'in önünde hem her şeyin mantıklı gözüktüğü ama hem de acımasız bir halı gibi serilmişti.

Sonra Alania, Seven Sisters'taki son buluşmalarını, koridorun soğuk zeminindeki umutsuz sevişmelerini ayrıntılarıyla anlatınca, Fred, her şeyin birbirine uyduğunu gördü; bir anlığına içinde yükselen çocuksu kıskançlığa rağmen, bu gecenin Kitty için son yolculuğunun çıkış noktası olduğunu anlayıp ne diyeceğini bilemedi. Kelimeler çaresizdi. Alania ondan, Kitty ile birlikte geçirdiği son saatleri anlatmasını isteyince, bunu yapamadı. Fakat bunu ilk anlatacağı kişi Alania olacak, kendisini hazır hissedince onu arayacaktı.

Alania, Fred'e üzgün bir yüz ifadesiyle baktı, sonra kibarca, anlayışlı bir tavırla başını sallayıp Fred'e başka bir zamandan bir kalıntı gibi gelen kumaş bir mendille burnunu temizledi.

Fred ona Londra'ya nasıl geldiğini, ne yapmayı düşündüğünü sordu.

-Kaçtım. Ne yapacağımı henüz bilmiyorum ama geri dönmeyeceğim. Geri dönemem.

-Fakat öylesine burada kalamazsınız, değil mi, diye sordu Fred, bir sigara daha yaktı.

-Hayır, dedi Alania, cevabının sertliğini gidermek için gülümsemeye çalıştı.

-Şimdi ne yapmak niyetindesiniz?

-Bir şeyler düşüneceğim.

-Kitty neden bana sizden hiç bahsetmedi acaba?

Alania omuzlarını silkti.

-Herhalde sizi geçmişinden uzak tutmak istiyordu.

-O benim kalbimdi. Kara kalbim.

Fred bunu neden söylediğini düşündü fakat dürüst davrandığını hissetti.

-Amy miras işleriyle ilgilenecek. Bir vasiyetinin olması şaşırtıcı, Kitty genç müzisyenler için bir vakıf kurmak istiyordu. Seven Sisters'taki evi bana vermiş. Herhalde satacağım. Bu şehre, bu ülkeye katlanamıyorum. Gitmek

zorundayım. Evlenin benimle, dedi Fred birdenbire.

-Nasıl yani?

-Söylediğim gibi. Benimle evlenirseniz burada kalabilirsiniz. Ben nasıl olsa gideceğim. Evi siz alabilir veya başka bir yerde oturabilirsiniz; her halükârda bu ülke için bir oturma izniniz olur. Özgür bir adam olursunuz.

Alania başını eğdi. Fred bu teklifin ona ağır mı geldiğini anlamadı, korkmuş da olabilirdi.

-Benden şimdi en iyi arkadaşınız olup sizinle birlikte onun mezarını ziyaret etmemi beklemeyin. Ben size yalnızca herhangi bir şekilde yardım etmek istiyorum, size yardım edebilmek beni mutlu eder.

Alania ellerine baktı, nasıl tepki vereceğini göründüğü kadarıyla hâlâ bilmiyordu.

-Teklifimi düşünün. Telefon numaramı aldınız. Fakat bir haftadan fazla vakit harcamayın. Birincisi ben yaşlı bir kadınım, ikincisi de buradan gitme işini çok fazla ertelemek istemiyorum.

Fred kalkıp hesabı ödedi. Dışarıya çıkmadan önce, Alania ona nereye gideceğini sordu.

-Viyana'ya, dedi Fred.

Bunun üzerine Alania teklifi minnettarlıkla kabul ettiğini söyledi.

Kostya Yeşil Ev'e kapanmıştı, çalışma odasında saatlerce oturuyor, şarap içiyor, donuk bakışlarla televizyon seyrediyor, akşam haberlerine söyleniyordu. Zorunlu emeklilik onu ansızın dış dünyadan koparmıştı. Kanatları budanmışçasına, bir günden diğerine tüm yaşam şevkini yitirmişti.

Başlangıçta, hâlâ bakanlıkta veya liman gümrüğünde çalışan meslektaşlarıyla astları tarafından ziyaret ediliyordu fakat bu ziyaretler giderek azaldı, Nana ile Stasia'nın hazırladığı masalar giderek ufaldı.

Buna karşın Daria bir sevgi selinin tam ortasındaydı. Sahnesi artık okulla okul avlusu değildi, tüm şehirde hayranları vardı, belki de yakında tüm ülkede olacaktı. İnsanlar filmdeki "bu güzel kızı" sevmemenin imkânsız olduğunu söylüyorlardı. Sokakta yürürken tanınıyor, imza isteniyor, rejisörler tarafından aranıyordu. Hatta öğretmenler bile –bu sefer Kostya'nın müdahalesi olmaksızın– notlarda müsamaha gösteriyordu; böylece gitmesi gereken randevular nedeniyle derslerine neredeyse hiç çalışamamasına rağmen, bitirme sınavları hiç de kötü sonuçlanmadı.

Daria hâlâ Yeşil Ev'deki yaşantıya katılıyordu fakat hiçbir şey eskisi gibi değildi; hem o hem de Kostya bunu biliyor, hissediyor, bundan dolayı acı çekiyorlardı. Kostya, Daria'ya sahip çıkamamıştı. Daria elinden kaçıp gitmiş, Kostya'dan kaynaklanmayan bir başarı elde etmişti. Bunun idraki, Kostya'nın ayaklarının altında zeminin sarsılmasına, zaten darbe almış ruhunun karanlıklarda hedefsiz bir şekilde dolaşıp durmasına neden oldu.

Fakat Daria ile Kostya arasındaki ilişkinin bozulduğu ölçüde, Daria ile ikimiz birbirimize giderek bağlandık. Her gün konuşuyorduk. Daria bana sırlarını anlatıyor, kucaklıyor, el üstünde tutuyordu. Kız kardeşi olarak

onun ününe ortak olmama izin veriyor, gittiği her yere beni de götürüyordu.

Yeşil Ev'deki hayat benim için giderek daha dayanılmaz bir hale geliyordu. Kostya'nın aşağılamalarına katlanamıyordum. Her an kontrolünü kaybedip bana hakaretler yağdırabilirdi. Kötü uyuyor, kendi evimde ayak parmaklarımın ucunda dolaşıyordum. Geride kalan tüm seneler boyunca tek desteğim olan Stasia'yı artık hesaba katamazdım. Çok yaşlanmış, kırılganlaşmıştı, ayrıca iki ölü ziyaretçisinin aniden üç kişi olmasından beri, hayatında gerçekliğin yanı sıra hep var olan gerçek dışılığın şimdi ağırlık kazandığını biliyordum. Kitty'nin, ona hiç bildirilmeyen ölümünden beri samanlıktan Çaykovski'yle Mozart notaları duyulmuyordu. Bale öğrencileri de yoktu. Stasia'nın bedeni kısa bir süre içerisinde tüm gücünü yitirmiş gibiydi. Sürekli hastalıklardan yakınıyor, çoğu zaman tüm günü yatakta geçiriyordu. Bahçe de yabanileşmeye başlamıştı. Stasia'nın bitki dünyasını düzenli tutmak için ne kadar çabalasam da bahçe öksüz görünüyor, çabalarıma boyun eğmeyi reddediyordu.

Daria on sekizinci yaş gününden birkaç gün sonra Ukraynalı bir rejisörden, filminde bir rol üstlenmesi için bir teklif aldı, çekimler Kiev'de yapılacaktı. Başlangıçta tereddüt etti, yabancı bir yerde altı hafta dayanabileceğine emin değildi fakat kamera yönetiminin "çılgın Laşa"da olacağını duyunca hemen kabul etti.

Laşa'dan en baştan beri hoşlanmamıştım. Ayağındaki kovboy çizmelerinin tek işlevi, Amerika'ya gidebilecek kadar seçkin olduğunu, böylesi ender rastlanan şeyleri satın alabileceğini göstermekti. Kendini beğenmiş sırıtmasıyla dış görünüşünün üstünlüğünü vurgulamak istiyordu. Daria'yı bu yönde ikna etmeye ne kadar çabalasam da argümanlarım ona inandırıcı gelmiyor, Laşa'ya taparcasına bakmaya devam ediyordu. Her ne kadar bu hayranlığı henüz çocuksu, hayalperest, saf, her türlü objektif görüşten uzak olsa da, yakında daha başka istekleri olacağını sezinliyordum.

Sonra Daria bana Laşa ile ikisinin ruh ikizi olduğunu, Laşa'nın onu günde yalnızca bir saat seyredebilmek için her şeyi yapacağını söylediğinde meselenin kaybedildiğini anladım. Aşk konularında bilgili değildim, bugün hâlâ değilim, Brilka.

Yeniden aynı hatayı yapıp Daria'nın sırrını Elene'ye veya başka birisine açıklamak istemiyordum fakat öte yandan onu durdurmak, benim kötü hissetmeme yol açacak bir şey yapmasını önlemek zorundaydım.

Bir gün öğleden sonra gokart pistinde Miro'yu kenara çekerek tavsiyesine ihtiyacım olduğunu söyledim. Bir "kız arkadaşım"dan bahsedip Daria'nın durumunu aktardım. Miro bu gibi konularda kesinlikle benim önümdeymiş gibi görünüyordu.

Bu arada Mziuri Parkı'ndaki gokart pistinin kendine ait bir izleyici kitlesi oluşmuştu. Bu kitle artık yalnızca yeniyetmelerle öğrencilerden meydana gelmiyor, yetişkin adamlar, çılgın araba tutkunlarıyla yarışçılığa özenenler de pistin etrafında geziniyor, yarışlara katılıyor veya kimin kazanacağına dair bahse giriyorlardı.

Benim için "Einstein" takma adını uygun görmüşlerdi, bu ad o kadar çabuk yayıldı ki, başka yerlerde başka bir adla çağrıldığımı bazen unutuyordum. Tabii ki başka bir adı tercih ederdim; örneğin pistin müdavimlerinden dolgun göğüslü sarışın bir kadına yakıştırılan "Bardot" lakabı, Köpekbalığı'nın güya Claudia Cardinale'ye benzeyen kız arkadaşına uygun görülen "Claudia" veya komik saç stili nedeniyle Rus şarkıcı Alla Pugatchova paralelinde "Alla" denilen başka bir kız gibi. İnsan Einstein olarak her şeyden önce akıllıydı; her ne kadar bu durum gönül okşayıcı olsa da, aynı zamanda *Take My Breath Away* eşliğinde dans ederken hiç kimsenin dudaklarını benimkilerin üzerine bastırmayacağı anlamına geliyordu.

-Herif bir pislik, karısından ayrılmazsa kız arkadaşın onunla buluşmasın. Bu kadar basit, dedi Miro kararlı tazıyla dertlerimi dinledikten sonra.

Sonra kulağının arkasını kaşıyıp her şeyin yolunda olup olmadığını denetlemek için piste baktı. Aslında biraz önce söylediği şey basit, yadsınamaz bir gerçekti. Fakat bunu aynı vurgulamayla ablama aktarırsam bende yol açtığı aydınlatıcı, düzeltici etkiyi göstereceğinden kuşku duyuyordum.

-Peki ya sen, diye sordu Miro aniden.

-Ben ne?

-Senin için de birisi var mı?

-Delirdin mi sen?

Aklıma gelen tek cevap bu oldu. Miro hiçbir şey demedi fakat dudaklarının kenarında küçücük bir gülümseme görür gibi oldum. Yanıma yaklaştı, koluyla beni sarıp kendisine doğru bastırdı. Bunu aslında sık sık yapardı fakat bu sefer benim için alışılmadık, beklenmedik bir hareket olduğu için gerildim. Bedensel yakınlık bana hep zor geliyordu, Miro ise bedenini sürekli kullanıyor, insana hiç durmadan şapırtılı öpücükleri, kucaklamaları veya ittirip kaktırmalarıyla askıntı oluyor, kendinden emin olmak için bu bedensel temasa ihtiyacı varmış hissini uyandırıyordu.

-Ya sen, diye fısıldadım kendi kendime, beni duymayacağı umuduyla.

-Evet. Birisi var.

Tabii. Ne kadar aptaldım. Kendimi aniden çok kötü hissettim.

-Kim?

-Sen.

Sustu, yine yere baktı. İnanamıyordum. Yine sordum, küçücük "sen" sözcüğünü tekrarladı. Ona baktım, yalnızca ikimiz geri kaldığımızda yüzünü görebildiğim, çok sevdiği ama bunu arkadaşlarının önünde asla itiraf etmeyeceği aşk romanlarını ona okurken gözleri yaşaran, benim kendisinden çok daha küçük, sıska, düz göğüslü, sivri dizli, uzun burunlu olduğumu, gözlerimin altındaki halkaların mavimsi göründüğünü, saçlarımı hiçbir zaman güzel bir topuz veya simetrik bir atkuyruğu haline sokamadığımı, gözlerimin gözbebeklerim görünmeyecek kadar siyah olduğunu umursamayan çocuğu gördüm. Beni gokart pistindeki tüm Bardot'larla Claudia'lara tercih eden çocuğu...

-Birbirimize çok yakışıyoruz, öyle değil mi?

Bunu, sanki ağzında sıcak bir patates parçası varmış veya bir an önce geride bırakmak istiyormuşçasına büyük bir hızla söylemişti. –Seni hep seveceğim.

Okuduğum kitaplardan veya seyrettiğim filmlerden duyduğum bir cümle gibiydi. Fakat iyi kitaplarla iyi filmlerde böyle cümleler pek olmazdı. Onlarda bu meselenin etrafında dönüp durulur, acı çekilir, şaşırılır, pişmanlıklar yaşanırdı. Yalnızca kötü kitaplarla kötü filmlerde böyle cümlelere rastlanırdı, ben bizim kötü bir kitap veya filme ait iki figür olmamızı asla istemiyordum.

Donmuş gibi öylece kalakaldım, bir şey söyleyebilmem veya cevap verebilmem imkânsızdı. O anda yüzümü titrek ellerinin arasına alıp beni dudaklarımdan öptü. Nasıl öpüşüleceğini, nasıl güzel olunacağını, nasıl arzu edileceğini bilmiyordum. Yalnızca başkalarının bunu nasıl yaptığını biliyordum fakat henüz duygularımı anlatabileceğim kendime ait sözlerim yoktu. Ancak göründüğü kadarıyla bu onu rahatsız etmiyordu çünkü dudaklarını birkaç kere daha benimkilerinin üzerine bastırdı, sonra Köpekbalığı bize seslendiğinde Miro tereddüt ederek uzaklaştı, aynı zamanda gururlu, memnundu.

Okuldaki son senemde tam anlamıyla şehre, Elene'nin yanına taşındım. Yeşil Ev'e sırtımı dönmek, Stasia'yı yalnızca hafta sonlarında görebilmek, Nana'nın gözlemelerinden, televizyondaki hayvan programlarından, bahçeden, özgürlükten, ormanlardan, çocukluğumun hiç bitmeyen müziği olan at fısıltılarından vazgeçmek hiç beklemediğim kadar zor oldu fakat bu ölüm atmosferinin beni kara bir deliğe çekeceğini biliyordum.

On altı yaşımda, okulu bitirdiğim yıl, Çekoslovakya'da Sovyet işgalinin yirminci yıldönümünde yine protestolar patlak verdi. Gürcistan'da da belli bir huzursuzluk hissediliyordu, yeni ulusal talepler dile getirilirken çok sayıda tartışma grubu kuruldu.

Gürcü öğrenciler çeşitli gazetelere protesto açıklamaları yazmaya cesaret edebiliyordu. Yeni gayrı resmi dernekler kuruldu, eski muhalifler üye yapıldı. İnsanların "Uyanmak"tan bahsettiği, Lazabidze'nin *Yol* isimli filminin, ekibin yurtdışına seyahat izni alamamasına karşın Cannes'da özel bir ödül alıp kült statüsüne ulaştığı, Madonna'nın *Like a prayer* şarkısını çıkardığı, Fred Lieblich'in Viyana'ya taşındığı, "ulusal çıkarlar"la "bölgesel bütünlük" gibi kavramların ortalıkta dolaştığı, derneklerin aniden partiye dönüştüğü, Macaristan'ın Avusturya sınırını açıp Alman Demokratik Cumhuriyeti'nden Batı'ya büyük bir kaçış dalgasına yol verdiği, Berlin Duvarı'nın her iki tarafında kitlesel gösterilerin düzenlendiği, Doğu Avrupa'da altı komünist diktatörlüğün tuz buz olduğu, Çavuşesku ile Elena'nın kurşuna dizildiği, benim memleketimde "Sovyet işgali"nin tartışmaya açıldığı, Berlin Duvarı'nın yıkıldığı, Gürcistan'da 1921 yılından beri ilk özgür seçimlerin yapıldığı yıl yaşanmaktaydı.

9 Nisan'ın yılıydı.

Gerçekleşmeyen buluşma
Köşede hâlâ hıçkırarak ağlıyor.
Ahmatova

Merkez Komitesi ana binasının önünde bir açlık grevi yapılıyordu. Halkın başlıca talebi bir anayasa değişikliğinin yapılması ve Sovyet Sosyalist Cumhuriyetlerin SSCB'den ayrılabilmesinin yolunun açılmasıydı. Grev çadırları Rustaveli Bulvarı'nın tam ortasına kurulmuştu, bu durum o zamana kadar hiç yaşanmayan eşi görülmemiş bir olaydı.

Bitirme sınavları, Komünist Partisi ile Ulusal Parti arasında giderek sertleşen tartışmalarla şehirde baş gösteren huzursuzluklar nedeniyle mart ayına öne alındı.

Okul nihayet bitmişti. Bitirme balosunun yapılacağı salonun merdivenlerine oturmuş sigara içerken beni almaya gelecek olan Miro'yu bekliyordum. Hayatımda ilk defa şık bir elbise giymiştim (belki de giydiğim ilk elbiseydi). Annem, Daria'nın bir elbisesini benim için daraltmıştı, ben kendimi bir bostan korkuluğu gibi hissediyordum.

Tarih Fakültesi'ne kaydımı yaptırmak istiyor ama aslında geleceğime nasıl bir şekil verebileceğimi bilmiyordum. O kadar farklı şeylere ilgi duyuyordum ki, bunlardan birisi için karar vermek çok zor geliyordu. Aslında en güzeli, Miro ile Mziuri Parkı'nın diğer çocuklarıyla şimdiye kadar olduğu gibi devam etmek, yarışları düzenlemek, başıboş, hedefsiz bir şekilde ortalarda dolanıp bugünün tadını çıkarmaktı.

Miro da ne yapacağını bilmiyordu. İyi resim yaptığı için annesi mimarlık okumasını istiyor ama Miro, annesinin önerisine kayıtsız kalıyordu. Lana onu gokart yarışlarından uzak tutmak için her şeyi denemiş ama sonunda başarısızlığa uğramıştı.

-Ne yapıyoruz? –Miro'nun üzerinde eski püskü bir kot ceketle bol bir pantolon vardı, yanıma oturdu. Salondan gürültülü bir müzik sesi geliyor, herkes dans ediyordu. Ona sokuldum. –İçeriye girmeyecek misin?

-Hayır.

-İçeride gerçekten görmek istediğin hiç kimse yok mu, Einstein?

-Hayır. Gidelim buradan.

-Fakat bu elbiseyle ilginç gözüküyorsun.

-Bana yalan söyleme, aptal gibi gözüküyorum. Ama her neyse, okul bitti.

-Nereye gitmek istiyorsun?

-Öylesine gezelim.

Miro'nun koluna girdim, eski hayatımızı mümkün olduğunca çabuk geride bırakarak yeni hayatımıza adım atmak üzere basamakları üçer üçer inmeye başladık.

Nehrin kıyısından, sokak lambalarının suyun üzerindeki yansımasına baktık, tepeler, rengârenk evler, kükürt banyoları boyunca yürüdük, birçok insan yurtdışına göçtüğü için giderek boşalan Yahudi ve Ermeni mahallelerinden geçtik. Lenin Meydanı'na gidip orada etrafımızı çeviren garip sessizliği, rüzgârlı huzursuzluğu, alışılmadık karanlığı hissettik. Hafta sonu olmasına, saatin de henüz çok geç olmamasına karşın, sokaklarda neredeyse hiç insan yoktu. Nehir kıyısındaki restoranların çoğu kapalıydı. Miro'ya biraz daha yaklaştım. Hiçbir insana, yanımızdan geçen arabaya rastlamadık. Karanlık, sokak lambalarının zayıf ışığıyla tehditkâr bir sessizlik hâkimdi.

Elbette bu gece gerçekler için çok gençtik. Elbette hayaller, tarih ile gelecekten daha tatlıydı. Elbette umut, Şimdi'den daha güzeldi. Elbette birbirimize, aşkın tadına âşıktık. Elbette bu gezegenin ilk ve son âşıklarıydık. Elbette havada asılı olan tehdidin, içimizde hissettiğimiz isyanla karşılaştırıldığında hiçbir önemi yoktu. Elbette bu gece hayattan daha akıllı, daha bilgeydik.

Abhazlar, Abhazya Sosyalist Cumhuriyeti Anayasası'nda değişiklikler talep etmeye başlamıştı. Bunların arasında 1921 Anayasası'nın geri getirilmesi, böylece Abhazya'nın SSCB'den çıkması talebi de vardı. Abhaz seçkinler, Gürcü medyasından esinlenmişti.

Şehirde gezerken sık sık birilerinin "Rus İmparatorluğuna Son!" diye bağırdığını duyuyordum.

Bitirme balosunu takip eden günleri sayıklar gibi geçirdim; gokart pistine gitmiyordum, Miro'dan kasayı devralmasını rica etmiştim. Yeşil Ev'e gidip Daria ile ikimizin eski odasına kapandım.

Duvarda, Daria'nın yabancı bir pop dergisinden kopardığı bir Queen posteri asılıydı. Yataklarımız çok düzgündü, Nana evdeki düzene hâlâ özen gösteriyordu. Oturma odasından televizyon sesleri geliyordu; Kostya lekeli bornozuyla, tıraşsız bir vaziyette televizyonun karşısında oturuyordu. Yanımdan geçerken bile beni selamlamak zahmetine girmemişti. Stasia'nın tansiyon sorunları olduğundan zamanının çoğunu yatakta geçiriyordu.

Hava yağmurlu, nemli ve serindi. Ağlamaklıydım. Daria'dan, ortak geçmişimizsen yoksun olan oda, terk edilmiş gibiydi. Yatağın üzerine uzanıp tavana baktım. Nana, Daria'nın götürmediği elbiseleri düzgün bir şekilde katlayıp bir sandalyenin üzerine istiflemişti. Her şey o kadar temiz, o kadar düzgündü ki, her yer, sanki yaşam kaçıp gitmişçesine ölü, hüzün dolu görünüyordu.

Beynim yara almış gibiydi. Kendimle, hayatımla ne yapacağımı bilemiyor, çaresiz hissediyordum. Etrafım çatlaklarla, kırıklarla doluydu; üzerinde yürüdüğüm zeminin camdan olduğunu hissediyor, bir şeyler yapmak istiyor fakat neresinden başlayacağımı bilmiyordum. Ait olduğum bir yer

arayışındaydım. Bu ev artık öyle bir yer değildi. Elene ile Aleko'nun yanında ise kendimi yabancı hissediyordum. Miro ile ikimizin, Lana veya Christine tarafından gözetlenmeyen sığınabileceğimiz bir mekân yoktu; Mziuri Parkı, arkadaş saydığım oğlanlar da dahil olmak üzere beni fazlasıyla sıkıyordu. Kendimi rehine bırakılmış bir koleksiyonun parçalarından oluşmuş gibi hissediyordum, beynimin içinde boşlukla dalgınlıktan oluşan bir kargaşa hâkimdi.

-Kan akıtacaklar, bu pislikler. Naziler. Halkı ezecekler. Bu geri zekâlı oportünist parti başkanı katledilmemize izin verecek.

Kostya oturma odasında yine bağırıp çağırmakla meşguldü; yavaşça içeriye girdim, ağırlığımı bir ayağımdan diğerine verip bana bir şey söylemesini bekledim fakat bana, sanki Stasia'nın kimsenin görmediği hayaletlerinden birisiymişim gibi hiç bakmadı. Ekranda, kameraya bir şeyler söyleyen, homurdanan, tüküren öfkeli insanlar vardı.

-Ne olmuş, diye sormaya cesaret edebildim nihayet.

-Merkez komitemiz, göstericilerle başa çıkılamadığı için Moskova'dan yardım istemiş olmalı. Milliyetçilerin karşısında paniğe kapıldılar, çaresiz olduklarının, bu yükü kaldıramayacaklarının sinyalini veriyorlar. Elbette sıra şimdi Moskova'da, ülkeye girip yüzümüzü dağıtmaya resmi olarak hak kazandılar. Sonunda Gürcü Merkez Komitesi bu işten kârlı bile çıkabilir çünkü ellerini kirletmeyip Rusları kendi insanlarına karşı kışkırtmış olacaklar.

-Bu ne anlama geliyor?

-Düşün bakalım, bu dâhi çocuk beyni ne işe yarıyor, ha? Beynini kullanabiliyorsun herhalde, değil mi?

-Şey mi olacak?

-Evet, şayet hükümet gerekli önlemleri almazsa kan akacak. Polonya'ya, Çekoslovakya'ya Baltık devletlerine bakın diyecekler fakat bizim bir Polonya veya Baltık devleti olmadığımızı anlayamayacak kadar aptallar. Onlar aslında Batı'da sayılır, Federal Almanya ile Finlandiya'nın hemen yanı başında fakat biz burada çok uzaklarda devin ayağının dibindeyiz, tüm bu seneler boyunca o devin en sevdiği çocuğu olmanın tadını çıkardık. Şimdi bu şapşallar kendi ayaklarının üstünde durmak istediklerini söylüyorlar. Fakat kendi ayaklarının üstünde hiç durmadılar ki. İki yüz seneden beri hiç durmadılar. Şimdi de bu günlerin getirdiği fırsatları kullanmak isteyen bu muhalifler, dışlanmışlar, aşağılanmışlar çetesi –ki bunların içinde her bir şey var: fanatik milliyetçiler, Kızıl entelijansiya, Batıcı fanatikler, kaderci mistikçiler, adi suçlular, tefeciler, yani gerçekten tam bir çeşni– her şeyi, tüm maddi değerleri ellerine geçirmek istiyorlar. Fakat yanı başımızdaki devin bunca yıldır onları elinin içinde tutması iyi olmuş.

-Ama her insan...

-Her insanmış! İnsanların çoğu keneler gibi kan emicidir. Hiçbir şey yapmazlar ama yine de doymak isterler. Çalışmadan zengin olmak isterler.

Kafalarının üstünde bir çatı, buzdolabında bir sosis, yatakta sokulabilecekleri bir kadın götü, kendilerinden daha iyi olmayan çocuklar isterler.

-Ya sen ne istiyorsun? Elene için ne istiyordun? Daria için ne istiyorsun?

Yalnızca bana ayırdığı bakışıyla bana baktı. Beni hem hiçe sayıyor hem de aynı zamanda bana acıyor gibiydi.

-Bundan vazgeçemiyorsun, değil mi? Bana hayatı burnumdan getirmeyi, hayatının amacı sayıyorsun, değil mi?

-Yalnızca seni anlamak istiyorum.

-Aha, demek beni anlamak istiyorsun? Beni anlasaydın ablanı bu rezilliğe yönlendirmez, o kokuşmuş hayata göndermez, okulda çaba gösterip daha iyi notlar alırdın. (Not ortalamamın kötü olduğunu nereden biliyordu?) Beni anlasaydın o Eristavi piçiyle sürtmeye başlamaz ve... (Miro'yu nereden biliyordu?) ve... Ah, boş ver.

-Senin için herkes piç. Herkes zayıf, herkes aptal. Senin gibi yaşamayan herkes.

-Sus da televizyon seyret. Sana hâlâ katlandığım için bana teşekkür et.

-Dışarıdaki tüm insanlar insan onuruna yakışır, farklı bir hayat istiyor. Gösteri yapan, aç duran o öğrenciler buzdolabında bir sosise, yataklarında da sıcak bir göte sahip olup bunun haricinde çenelerini tutmak istemiyorlar. Buzdolaplarında ne olacağına, yanlarında hangi götün yatacağına, ne düşünüp ne söyleyeceklerine kendileri karar vermek istiyorlar.

-O halde sen de git, yanlarına otur, onlarla birlikte aç kal. Yakında sen de üniversiteye gideceksin, onlar gibi ol fakat birisi sana bir kalaşnikof doğrultursa, seni uyarmadığımı söyleme.

-Bunların hepsi birçok SSCB Cumhuriyeti'nde yaşandı; şimdiye kadar...

-O içine sıçtığım cumhuriyetlerin hiçbiri Gürcistan değil.

Kostya bunu çaresizlik içerisinde söylemişti.

Ne cevap vereceğimi bilmiyordum, hakarete uğramış bir tavırla odadan çıktım.

Rusya gerçekten de geldi, ilkönce, o zamanın Sovyet Savunma Bakanı'nın, eskiden Kafkasya'da görev yapmış olan yardımcısı Koşetov'un kişiliğinde. Koşetov daha havaalanında Gürcistan Komünist Partisi'nin temsilcilerine, hükümetin durumun normale dönmesi için ne yapmayı düşündüğünü sordu. Fakat hükümet o denli bölünmüş, kavgalı, yapılacaklara ilişkin fikir birliğinden yoksundu ki, çaresizlik içerisinde kıvranarak kimsenin anlamadığı bir keşmekeş dile getiriyordu.

5 Nisan'da Daria çekimlerden geri döndü. Çok güzeldi, mutluluktan uçuyordu, gözleri pırıl pırıl parlıyordu. Hepimize hediyelerle hatıralar getirmişti. Üzerinde, onu gerçek bir film yıldızı gibi gösteren, kesinlikle bir Moskova mağazasından alınmayan kahverengi bir deri palto vardı. Onu almaya Elene, Aleko ile ben gittik. Çıkışta onu durdurup imza isteyenler oldu. Daria etkileyici bir rahatlıkla bunun üstesinden geldi.

Müthiş Laşa'nın karısı da havaalanındaydı. Kocasına koşup onu öpücüklere boğdu. Daria kaşlarını kaldırıp gözlerini bu manzaradan çevirdi, yüzüne bizim için çok tatlı bir gülümseme yerleştirdi.

Kostya, Nana, Stasia'yı sevindirmek için, havaalanından hep birlikte Yeşil Ev'e gitmek istiyorduk. Pazardan taze meyve sebzeyle şaşlık yapmak için et aldıktan sonra arabayla yukarıya doğru yola çıktık.

Daria'yı görünce, Kostya'nın altdudağı titremeye başladı; her ne kadar demir gibi sinirlere sahip yıkılmaz bir görüntü sergilemek istese de Daria'yı tüm gücüyle kollarının arasına alıp kucakladı. Daria'da bir değişiklik olduğunu fark etmiştim. Sürekli heyecan dolu çekimlerden, senaryonun olağanüstülüğünden, meslektaşların yardımseverliğinden bahsediyor; ne kadar çaba gösterse de, Laşa'nın adını söylemeden edemiyor, her iki cümlede bir onun adı geçiyordu.

-Daria, lütfen bunun doğru olmadığını, o kendini beğenmiş züppeyle bir şeye başlamadığını söyle, diye fısıldadım Daria'nın kulağına, salata için domates kesmek üzere mutfağa gittiğimizde.

-Evet, dedi Daria âdeta rahatlamış bir sesle. –Birlikteyiz. Beni seviyor, karısından ayrılacak.

7 Nisan'da Miro ile buluşmak için tekrar şehre indim. Şeytanın Ölüsü'nü seyretmek istiyorduk; Köpekbalığı filmin bir VHS kasetini tedarik etmişti, şok edici olduğunu yayıyordu. Otobüs durağında Miro ile buluştuğumda, yüzünün asık olduğunu daha uzaktan gördüm. Kulağıma fısıldayarak söylediğine göre Ruslar şehre doğru yola çıkmıştı, asayiş yeniden sağlanacak, gelecek haftalar için gösterilerle toplanma hakkı belki tümüyle kaldırılacaktı.

Köpekbalığı hasta olduğu için video akşamını iptal etti. Hedefsiz bir şekilde sokaklarda geziniyorduk. Miro parka gidip gokarta binmeyi teklif etti. Bunu canım istemiyordu, kendimize sakin bir yer arayıp serin çimenlerin üzerine uzandık. Miro kot ceketini benim altıma koydu. Moby Dick yanımdaydı, ona bir süre kitap okudum fakat dalgın görünüyor, dikkatle dinlemiyordu. Ben de dikkatimi toparlayamıyordum. Kafamdan bir sürü şey geçiyordu.

Elimi Miro'nun saçlarında gezdirdim. O da benim karnımı okşadı. Bedenimde geleceği işaret eden bir şey bulmak istediğini biliyordum fakat bu isteğine kapıları kapadım. Yanıldığını, en azından bugün için yanıldığını biliyordum. Yarın farklı olabilirdi. Onunla bu yarı karanlıkta, serin çimenlerin üzerinde sessizce sonsuzluğa kadar uzanmak isterdim fakat aynı zamanda içimdeki huzursuzluğu daha fazla bastıramıyordum. Elimi Melville'in eski baskısının üzerinde gezdirip gözlerimi kapadım.

-Ben de yazacağım. Kitap yazacağım, dedim ona; bir şey sormasını, en azından şaşkınlığını dile getirmesini bekledim fakat Miro bunları yapmadı, benim bunu söylememi uzun süredir bekliyormuşçasına başını sallayıp bana bir öpücük verdi.

-Evet, bunu yapmalısın, yani, kitap yazmayı kastediyorum, dedi bana Elene'ye kadar refakat ettikten sonra. –Yarın seni alırım, diye söz verdikten sonra vedalaştı.

8 Nisan sabahı Christine'yi aradım fakat kimse cevap vermedi. Miro gelmedi. Aleko yoktu. Annem ders vermeye gideceğini, saat yedide döneceğini söyledi. Evde kalmalıydım, kargaşaların çıkması bekleniyordu.

Yine de dışarıya çıkıp Rustaveli Bulvarı yönüne giden bir otobüse bindim; sokaklar insanlarla doluydu, milis arabalarının geçtiğini gördüm. Moskova ile Kuzey Kafkasya'dan gelen tümenlerin Tiflis'e vardığını, tankların şehre doğru yola çıktığını, Kafkasya'da daha sonra yaşanan iç savaşlarda "barış misyonu" olarak kullanılan 345. Tümen'in Gürcistan'a yaklaştığını o an henüz bilmiyordum.

Askeri harekâtlardan haberi olan milliyetçilerin, buna rağmen insanları evlerine gitmeye çağırmadığını da bilmiyordum. Tam tersine kalabalık her dakika artıyor, insanlar sokaklarda karıncalar gibi dolaşıyor, tüm şehir sokaklara dökülmüş gibi görünüyordu.

Ağzına kadar dolu troleybüsle Vake'ye varmayı becerdim fakat kimseyi bulamadım. Zili dakikalarca çaldım, kapıya vurdum. Geri dönmek için yürümek zorundaydım çünkü artık hiçbir troleybüs geçmiyordu. Bir telefon kulübesinden Yeşil Ev'i aradım. Telefona Stasia çıktı.

-Birtanem, neredesin? İyi misin? Kostya, insanları eve göndermeyi başaramazlarsa çatışma çıkacağını söylüyor. Daria şehre gitti; kalmasını istedik ama arkadaşlarıyla birlikte gösteriye mutlaka katılmak istiyordu. Umarım annenin yanındasındır?

Buradaki "arkadaşlar" sözcüğü aslında müthiş Laşa anlamına geliyordu. Onun yurtsever olduğu aklıma gelmezdi.

-Daria saat ona kadar eve gelmezse Kostya şehre inip onu arayacak, diye açıkladı Stasia; kuru dudaklarının sigaraya nasıl değdiğini duyabiliyordum.

-Ben onu bulurum, sonra da bu gece taksiyle eve geliriz. Kostya'ya söyle, nakit para bulundursun, bende fazla yok. Anneme de Daria ile ikimizin size geleceğimizi, meraklanmamasını bildir.

-Niza, bekle, sen neredesin...

Telefonu kapattım.

Daria bile gittiyse Miro çoktan gösteride olmalıydı. Hızlı adımlarla yürümeye başladım. Gürcü bayrağını sallayarak sloganlar atan insanların arasındaydım. Ne diye bağırdıklarına dikkat etmedim. Hava kararmıştı, sokak lambaları yandı. Rustaveli metro durağını kan ter içinde geride bıraktım, Film Emekçileri Birliği'nin önünden geçip opera ile Devlet Film ve Televizyon Okulu yönüne devam ettim, Kashveti Kilisesi'ne vardım, altgeçitten geçtim, bizim okulun ön cephesini gördüm, insan yığınının içinde kayboldum.

Gürcistan parti sekreteri kalabalığın önünde belirdi, yanında Gürcü-Ortodoks Kilisesi'nin Patriği vardı. Patrik, insanlardan evlerine gitmelerini isteyecekti çünkü sekreter kendi sözüne hiçbir değer verilmeyeceğini

biliyordu. Milliyetçiler –her ne anlama geliyorsa– herkesin sakin olmasını istiyordu. Aramaya devam ettim. Daria ile Miro'nun isimlerini sesleniyordum. Okulumdan öğrencilere rastladım; bu kadar çok gencin burada olması beni şaşırtmıştı.

"Bana gelip tehlikeli bir durumun beklendiğini söylediler. Bu tehlikeyi önlemek için artık yalnızca birkaç dakikamız kaldı... Kashveti Kilisesi'ne gidip dua edelim," dedi Patrik.

Şayet durum gerçekten böylesine ciddiyse insanları neden evlerine gitmeye çağırmıyordu? Bir kilise bu kadar çok insana nasıl koruma sağlayabilirdi?

Rus komutan, adamlarıyla birlikte Hükümet Sarayı'na doğru yola çıkmıştı. Ben hâlâ benimkileri arıyordum. Kalabalığın içinde sıkışmıştım, insanlar yanımdan sürtünerek geçiyorlardı, kendime bir yol açmam oldukça fazla zaman aldı. Kalabalığın içinden aniden bir uğultu yükseldi. Havaya zıpladım; kafalar, sırtlar, boyunlar önümü kapatıyordu; hemen akabinde boğuk, ağır bir sesle sonra motor gürültüleri duydum. Motor gürültüsü söz konusu olduğunda kulaklarım eğitimliydi, ne olduğunu anlamakta fazla zorlanmadım. Hükümet Sarayı'nın yanındaki iki paralel sokaktan bize doğru çok sayıda askeri araç harekete geçmişti, araçları ise bataklık yeşili tanklar izliyordu. Hayatımda hiç tank görmemiştim, kalabalık ikiye ayrılırken bu görüntü donup kalmama neden oldu.

Meydana gelen panik, havayla yayılarak herkese bulaşan bir virüs gibiydi. Semptomlar farklıydı, beni felç etti. Üşüdüğümü, alnıma soğuk ter taneciklerinin hücum ettiğini hissettim. Burada ne yapıyor, ne arıyordum? Sesimi ne için veya neye karşı yükseltiyordum? Nasıl bir ülkede yaşamak istiyordum? Tüm bu sorularla şimdiye değin gerçek anlamda ilgilenmemiştim. Göstericilerin bir bölümü Hükümet Sarayı'nın merdivenlerinden yukarıya koşarken, bir bölümü de eski okulumun yönüne doğru geri çekildi fakat tanklar yaklaşmıştı, kimse onlardan kaçamazdı.

Mitingler için hazırlanan bir podyumun üstüne çıktım, oradan ön taraftaki büyük sütuna tırmandığımda ansızın onu gördüm. Okul binasının ön avlusunda, sanki bir anda gezegendeki tüm insanlar tarafından terk edilmişçesine yalnız başına durmuş şaşkın, çaresiz bir şekilde etrafına bakıyordu.

Tüm gücümle "Christine!" diye bağırdım. Ama beni nasıl duyabilirdi ki? Binlerce insan bağırıp birbirine sesleniyordu. Bazılarının elinde megafon vardı. Neyse ki Christine hâlâ görüş alanımdaydı. Orada aklı başka yerdeymiş gibi duruyor, birisini arıyordu. İlkönce Miro için burada olduğu düşüncesine kapılıp umutlandım; şayet öyleyse Miro yakınlarda bir yerdeydi, onu bulabilirdim fakat daha dikkatli bakınca, duruşuyla bedenini gerişinden, onu buraya getiren şahsi birtakım hedefler olduğu kanısına vardım, bu hedeflerin inatla peşindeymiş gibi görünüyordu.

Christine'nin üzerinde dizlerine kadar gelen, sokak lambalarının mavimsi ışığında renksizmiş gibi görünen dar bir elbisesiyle ayaklarında yüksek topuklu ayakkabılar vardı. Bu mesafeden otuz yaşında olduğu tahmin

edilirdi, yüzündeki örtü gözükmüyor, kuzguni siyah saçları, yüzünün beyazlığına keskin bir tezat teşkil ediyordu. Dimdik omuzlu duruşu kusursuzdu; güzel, ince ayak bilekli bacaklarında şeffaf, siyah çoraplar vardı. Başında tek tüylü bir şapka taşıyordu. Aceleyle tekrar aşağıya indim, paniğe kapılmış insan yığınının içinden kendime bir yol açmaya çalıştım. Yüzlerce beden arasından bir yılan gibi süzülüyor, aynı zamanda o bedenlerin içinde gizleniyordum. Christine'yi bakış alanımda tutmaya çalıştım, elimden kaçmamalıydı, ona ulaşmak zorundaydım. Merdivenlerden inip kalabalığın içinden geçerek alandan çıktım. Şimdi koşabiliyordum. Saniyeler içerisinde, nispeten boş olan okul avlusuna vardım. Avlu, geniş alanıyla pek az koruma sağladığı için, insanlar oraya kaçmamışlardı. Christine avlunun ortasında durmuş bir şeye bakıyordu. Okul avlusuna vardığımda ordu tüm bulvarı her taraftan çevirmişti. Artık kaçış yoktu. Ötede beride bazı Gürcü milisler insanların arasına karışmakla birlikte, son derece telaşlılardı, düzeni sağlamak yerine bağırıp çağırarak her şeyi daha da karmaşık hale getiriyorlardı.

Önümde birisi düştü ama durmadım, başka bir gerçekliğe aitmiş gibi görünen o kadına doğru koşmaya devam ettim; etrafımı saran korkunç gerçeklikten korkup o diğer gerçekliğe kaçıyordum.

Christine tam dönüp Hükümet Sarayı'na doğru yürüyecekti ki, onun omzuna dokundum. Korkarak biraz geri çekildi fakat beni tanıyınca aniden rahatladı. Ancak geriye doğru sendeleme sırası bendeydi. Çünkü Christine'nin yüzünde gerçekten de örtü yoktu, sol tarafındaki korkunç yara bana bakıyordu. Dehşetimi belli etmeksizin buna nasıl dayanacağımı bilmediğim için yere baktım. Christine bunun üzerine tekrar hareketlenmek isteyince ona seslendim,

-Christine, benim, Niza! Burada ne yapıyorsun? Gitmemiz lazım, buradan hemen gitmemiz lazım.

Bunu isterik bir sesle söylemiştim. Artık sokağa bakmaya cesaret edemiyordum. Boğuk, aynı zamanda keskin sesler duyuyor, dönüp bakmak, olanları veya birazdan olabilecekleri görmek istemiyordum. O anda Christine gülümsedi. Bu gülümseme beni en az askerlerin yoğun dizilişi kadar korkuttu. Korkuyla bağırmamak için, yüzünün sağına yoğunlaşmaya çalıştım. Christine bana dönüp kararlı bir sesle konuşmaya başladı,

-Onları durdurmamız lazım. Bolşevikler buraya bir kez daha girmemeli. Kızıl Ordu'yu durdurmamız lazım. Yoksa her şey yeniden başlayacak, o tekrar gelip liderliği alacak, Ramas...

-Kim? Neler diyorsun sen? Bu, Kızıl Ordu değil, Christine.

Şaşkın gözlerle bana baktı, sonra yüzümün önünde, sanki tüm kuşkularımı dağıtmak istercesine bir el hareketi yaparak başını iki yana salladı,

-Anlamıyorsun, birtanem...

-1989 yılındayız, Christine.

-Fakat onları durdurmamız lazım. Yoksa o tekrar gelecek. Ramas tüm bunlara bir kez daha katlanamaz. Arkadaşlarına onların geri döneceğini, bunun ne anlama geldiğini söylemen lazım, onlara her şeyin yeniden baş-

layacağını açıklamalısın. Fakat bana yardım edeceksin, değil mi? Sen akıllı bir kızsın. Onları durdurmam lazım. Bunu yapmayı hiç denemedim. Şimdi denemem lazım. Anlıyor musun?

-Christine, kafan karıştı, seni eve götürmemiz lazım. Miro nerede?

Arkamdaki insanların bağırtısı kulakları sağır edecek kadar fazlaydı. Dizlerimin çözüldüğünü hissettim. Birisi "Ellerinde kürekler var," diye bağırdı. Ne demek istediğini anlamadım. Ne küreği? Bu kafası karışık kadını buradan çıkarmalıydım, kendimi hiç saymıyordum bile. Christine'yi dirseğinden tutup arkamdan çektim. Arkamı dönmeden, bulvara bakmadan okul binasına doğru yürümeye başladım.

Tabii, bunu daha önceden düşünmeliydim. Okul! Eski okulumun varlığına bir gün bu kadar sevineceğim aklımın ucundan bile geçmezdi. Herhangi bir şekilde binaya girip okulun arka avlusuna ulaşmalıydım; oradan Mtazminda'ya, Kutsal Tepe'ye geçip kaçabilirdik. Okulun kapıları kilitliydi. Görünürdeki tek imkân giriş katındaki pencerelerden birini kırmak, içeriye atlayıp kapılardan birini Christine'ye içerden açmaktı. Christine, içinde bulunduğu durumda binaya pencereden giremezdi. Küçük bir grubun okulun ön avlusuna hücum ettiğini gördüm. Adımlarımı hızlandırdım fakat Christine inatla durup direniyor, bir şeyler söyleyip beni durdurmaya çalışıyordu. Onu tüm gücümle kolundan çekmeme rağmen, ayakları sürekli büküldüğü için zorlanıyordu; ayakkabıları böyle bir kaçış için uygun değildi.

Sürekli elimden kaçıyordu, ona tekrar yetişerek yine arkamdan çekmek zorunda kalıyordum. Okulun avlusundaki kalabalık giderek büyüyor, yavaş yavaş okul binasına doğru geri çekiliyor, kaçacak yer arıyordu. Askerler de alana girmişti. Koşuyor, bir şeyler bağırıyor, tüfeklerini bir kalkan gibi önlerinde tutuyorlardı. Biraz ötemde boğuk bir darbe sesi duydum, yanağıma bir şey sıçradı. Tiksinerek o tarafa baktığımda bir bedenin yere kaydığını gördüm. Bir asker elindeki kürekle genç bir adama vuruyor, adam acılar içerisinde kıvranıyordu.

Kusabilirdim fakat korku beni ileri itti; tüm gücümü toparlayıp Christine yapışıp onu arkamdan çektim. Durdurulması imkânsız bir dalga gibi bize yaklaşan kalabalıktan kaçmayı başardık. Okulun sol cephesinde henüz hiç kimse yoktu. O karanlık dar geçide, kaçan insanlarla askerler girmemişti. Aşağıya eğilip Christine'nin ayakkabılarından birini zorla çıkartıp ayakkabının topuğuyla bir pencerenin camını kırdım.

-Burada bekle, seni daha sonra alacağım, tamam mı?

Kulağına bu cümleyi birkaç kez haykırdıktan sonra işe giriştim, pencerenin çerçevesinde kalan cam kırıklarını temizledim. Christine hâlâ gösteriye geri dönmek istiyordu.

-Christine, bu Kızıl Ordu değil, diye tekrarladım bıkkın bir sesle.

-Tabii ki, Kızıl Ordu, tatlım! Başka ne olacak? Tabii ki bunlar Bolşevikler.

Anlamsız açıklamalar için zaman harcayamazdım, pencereden bir cam kırığını çekerken başparmağımı kestim, acıyla bağırdım. Elimden aşağıya

kan akıyordu. Christine büyülenmiş gibi yarama baktıktan sonra, biraz önce söylediklerini yine tekrarlamaya başladı,

-Bir şeyler yapmalıyız. Mika'ya barikat kurmamız gerektiğini söyledim. Mika buralarda bir yerde, ben buradayken rahat duramaz, onu tanıyorum.

Pencerenin kulpuna tutunup kendimi yukarı çektikten sonra bir bacağımı pencereden içeriye soktum. Başarabilecektim. Delik belki benim için yeterince büyük olabilirdi fakat bu kafası karışık yaşlı kadını buradan geçirip okula sokmam mümkün değildi. Yalnız hem içeride bir kapı aramayı hem de Christine'nin burada kalıp beni beklemesini sağlamayı nasıl yapacaktım?

İçeriye girince elimi ona uzattım, aniden kendiliğinden elimi tuttu. O dışarıda, ben ise içeride olmak üzere böyle el ele durduk. Yüzüne baktım, onu yüzünde bu yara olmaksızın tahayyül etmeye çalıştım. Kızıllar gelmeden önce, bir zamanlar nasıl olduğunu... Ona orada kalması gerektiğini, ana girişe kesinlikle gitmemesini açıkladım; aklına çok neşeli bir şey gelmişçesine aniden gözleri parlayarak gülmeye başladı. Bir çocuğun tasasızlığıyla gülüyordu. Ben ise ağlamak üzereydim. Ondan defalarca sakinleşmesini, orada durup gülmemesini rica ettim fakat ben konuştukça neşesi artıyor, kahkahaları daha da dizginlenemez hale geliyordu. Sonra bir anda durgunlaşarak başını bana çevirdi.

Ardından bana, hayatımda duyduğum en tüyler ürpertici fıkrayı anlattı; tüyler ürpertici olmasının nedeni fıkranın içeriği değil, içinde bulunduğumuz koşullardı. Christine'nin çılgınlığı beni âdeta felce uğratmıştı, ne yapacağımı bilemiyordum; pencerede durup onu dinledim. Bu fıkrayı sana bu hikâye içerisinde anlatacağım, Brilka, fakat şimdi değil. Henüz bunu yapamam. Çılgınlık daha bitmedi. Henüz bu karanlık koridordayım, hayatımı nasıl kurtaracağımı, aynı zamanda Christine'ninkini nasıl koruyacağımı bilmiyorum.

Christine zamanı kandırmış, dünyanın kurallarıyla vedalaşmıştı; o artık başka bir boyuttaydı. Fakat ben değildim. Hâlâ gerçeklerden yola çıkmak zorundaydım. Bana sürekli oyun oynayan anılarımdan, kafamı işgal eden resimlerden... Bunları sana henüz anlatamam ama yakında bunu yapacağım. Söz veriyorum. Sana gelmemi engelleyen her şeyi arkamda bırakıp sana ulaşınca bunu yapacağım.

Christine, fıkrasını anlatıp benim fıkranın nüktesini anladığıma emin olduktan sonra elimi bıraktı, aniden arkasını döndü; ben uzanıp kolunu veya elbisesini tutamadan yürüdü gitti.

Pencereden tekrar dışarıya çıkmaya çalıştım, bu arada sürekli adını sesleniyordum fakat yarı yarıya dışarıya çıkmayı başardığımda onu artık göremiyordum, peşinden gitmenin anlamsız olacağını anladım. Christine giderek büyüyen kalabalığın içinde erimiş, onun bir parçası olmuş, olayların merkezine sığınmıştı.

Gırtlağımdan, bana tümüyle yabancı, âdeta hayvani bir ses çıktı. Karanlık koridorda bir süre donakalmış bir vaziyette durdum, ne yapacağımı

bilemedim. Soğuk zemine oturdum; tüm vücudum titrerken dışarıda insanların bağırmasını, yere düşmesini, yardım istemesini duyuyordum. Her boğuk kürek darbesi bir insan hayatı demekti.

Kurşun seslerinin her an gelmesini bekliyordum ama gelmedi. Bu durum her şeyi daha da dayanılmaz kılıyordu çünkü ateş edilmemesi hayatta kalabilmek, buradan kaçıp kurtulabilmek umudunu besliyordu. Birdenbire birisinin "Gaz!" diye bağırdığını duydum; göz yaşartıcı gazın söz konusu olduğunu idrak edinceye kadar ne olduğunu anlayamadım. Yavaş yavaş doğrularak koridorda yürümeye başladım; hayatımın birçok yılında nefret edip şimdi bakmaya katlanamadığım şeyleri benden uzak tutan bu korkutucu, karanlık, bomboş okulda yürüyordum. Merdivenlerden çıktım. Ayakkabılarım ahşap basamaklarda garip gıcırtılar çıkartıyordu. Duvarlardan çeşitli şairlerle düşünürler bana bakıyor, aralarından Lenin Amca bana hâlâ el sallıyordu.

Aniden koşmaya başladım, tabii, öğretmenler odasında bir telefon vardı, oradan annemi veya Kostya'yı arayabilir, beni buradan çıkarmaları için yardım isteyebilirdim. Fakat aynı zamanda bunun mümkün olmadığını da biliyordum. Ailemden kim gelirse gelsin, kaçınılmaz bir şekilde bu insanlık dışı senaryonun bir parçası olacak, küreklerin, kalaşnikofların, tankların, göz yaşartıcı gazın tehdidine maruz kalacaktı. Hayır, böyle bir şeyi düşünmem bile imkânsızdı.

Kapısı açık duran eski sınıfıma çıktım, okula, diğer öğrencilere duyduğum nefrete senelerce katlanmak zorunda kalan sıraya oturdum. Sıranın üzerine bir sürü söz, resim ve tehdit kazımıştım. Bunları karanlığa rağmen okuyabildiğime sevindim. Bunlar, benim bildiğim dünyanın bir hayal olmadığının, biz zamanlar gerçekten var olduğunun birer işaretiydi. "Lenin + Marx = Öküz pisliği", "Matematik öğretmeni tam bir şapşal", "Yüz yirmi dört gün kaldı" diye okudum. Bunları sıranın sert yüzeyine kazıdığım günlerle anları hatırlamaya çalıştım. Bazılarını hatırlıyordum, diğerleri kafamdan silinip gitmişti. Sıranın üzerine uzanarak sırayı kollarımla sardım; ateş edilip edilmediğini veya "ölü" diye bağırılıp bağırılmadığını duymak için kulak kabarttım fakat hiçbir şey duymadım. Hâlâ umut vardı.

Her türlü zaman mefhumunu kaybetmiştim. Kalbimin atışına yoğunlaştım. Orada öylece ne kadar yatıp kurtarılmayı veya ölmeyi beklediğimi hatırlamıyorum. Sokaktaki gürültüler azalınca kalkıp merdivenlerden tekrar aşağıya indim. Hiç kimsenin aklına okula kaçma fikrinin gelmemesine şaşırıyordum, aynı zamanda kapıları açıp insanları içeriye çağırmadığım için vicdan azabı hissediyordum.

Okulun arka çıkışına gidip kapıyı salladım. İçerden kilitlenmişti. Tuvaletleri dolaştığımda erkekler tuvaletinde açılabilen bir pencere buldum. Sonra dışarıya baktım, okulun arka cephesi boştu. Yalnızca bir yan sokaktan çığlıklar duyuluyordu. Pencereden dışarıya çıkıp ayaklarımı asfalta basınca, tüm bu zaman boyunca elimde bir şey tuttuğumu, parmaklarıma kramp girdiğini fark ettim. Aşağıya elime bakınca, sıkı sıkıya tuttuğum şeyin Christi-

ne'nin sade siyah ayakkabısı olduğunu gördüm. Bu görüntüyü hatırlayınca bugün hâlâ korkudan kaskatı kesiliyorum. Ayakkabıyı göğsüme bastırıp hıçkırarak ağlamaya başladım, bir yandan da koşuyordum. Bir çitin üzerinden tırmandım, iki askeri araca görünmeden yanlarından geçtikten sonra Kutsal Tepe'nin rüzgârlı sokaklarından kaçmayı başardım.

Vera'nın gözlerden saklı arka avlularına ulaşınca durup nefes aldım. Hiç durmadan buraya kadar koşmuştum. Düşmüş, kalmış, koşmaya devam etmiştim. Gürültülerle çığlıklar yok olmuştu. Bu eski, uyuşuk semt, sanki birkaç kilometre ötede insanlar küreklerle başkalarına saldırmamışlar gibi huzurlu görünüyordu. Binalar derin bir uykudaydı. Nefes nefese kaldırımın kenarına oturdum. Bu şehir bana hiçbir zaman bu kadar büyük, bu kadar ıssız gelmemişti. Bu kadar bölünmüş...

Gücümü tümüyle tüketmiş bir halde Christine'nin kapısını yumruklamadım. Buraya nasıl geldiğimi hatırlamıyorum, yalnızca anayolların etrafından dolaştığımı, giderek yavaşlasam da Christine'nin evine varana değin hiç durmadan yürüdüğümü biliyorum. Bu ev, gidebileceğim en yakın yerdi. İçinde bulunduğum vaziyette Christine'nin veya Miro'nun sağlığını düşünmem mümkün değildi. Yola devem edecek gücüm kalmamıştı.

Kapıyı Miro açtı. Beni aradığını, herkesin çok endişelendiğini, Christine'nin ortadan kaybolduğunu, Elene ile Aleko'nun geldiğini, herkesin endişeden kahrolduğunu anlattı. Giysilerimde, yüzümde kan görünce korktu fakat elimle bir işaret yaparak kötü bir şey olmadığını belli ettim, gücüm daha fazlasına yetmedi. Neyse ki, Miro kendiliğinden evi arayıp benim hayatta olduğumu bildirdi. Ona Daria'yı sordum. Beni sakinleştirdi, Daria'nın akşamın erken saatlerinde müthiş Laşa ile birlikte Rustaveli'ye gittiğini fakat ortam gerilmeye yüz tutunca Laşa'nın Daria'yı Yeşil Ev'e götürdüğünü, böylece olaylar tırmanmadan önce oradan ayrıldığını anlattı. Soyunup yıkanmadan kendimi Miro'nun yatağının üstüne bıraktıktan sonra saniyeler içerisinde uyuyakaldım.

Miro'nun yanağımdaki eli, sabahın erken saatlerinde beni uyandırdı. Miro bana birkaç dilim tereyağlı ekmek getirmişti; elinde, burnumun altına tuttuğu bir fincan çay vardı. Yatakta doğrulduğum gibi kahvaltıya saldırdım, bu kadar acıktığımı tahmin etmemiştim.

Lana bir inşaat planlama konferansı için Bakü'ye gitmişti, düzenli bir şekilde arıyordu. Miro, Elene'nin beni öğleden sonra alacağını söyledi. Şehirde sıkıyönetim ilan edilmiş, belli bir saatten sonra sokağa çıkma yasağı getirilmişti.

Christine hâlâ ortalarda yoktu; Miro'ya son geceki karşılaşmamızı anlattım fakat nasıl bir tepki göstereceğini bilmediğim için, ruh halinden bahsetmedim. Somut gerçeklere tutunmak zorundaydım, olağan, tanıdık şeylere. Saatin kaç olduğu, Miro'nun yüzü, yatak takımının kokusu, elbiselerimdeki lekeler, pencerenin önündeki okaliptüs, duvardaki yarış arabası afişi gibi. Bunlar bildiğim, dokunabileceğim, beni zorlamayan şeylerdi. Bu-

nun haricindeki her şey çok fazla, çok büyük geliyor, gücümü tüketiyordu.

Miro ne yaptığıma ağzı açık kalmış bir şekilde utangaç bir yüz ifadesiyle bakarak bir şeyler mırıldandı. Fakat onu hiç umursamadan üzerimdeki giysileri tek tek çıkarıp yere koydum. Gömleğimle pantolonumu katladım. Sutyenim yoktu, benim göğüs ebadımda sutyen takmak israf olurdu. Sonunda külotumu da çıkarıp çırılçıplak bir vaziyette Miro'nun yanından geçip giriş kapısının hemen yanında bulunan banyonun küçücük duş kabinine girdim.

Miro birkaç dakika sonra banyoya girip duş perdesinin önünde durdu.

Perdeyi açtım. Bana bakmasını, her şeyi görmesini istiyordum. Geçirdiğim son gece bedenime kazınan, anlatmak için kelimeler bulamadığım her şeyi...

Elimi ona uzattım; sıcak, iyileştirici su üstüme şakırdayarak düşüyordu. Miro elimi tutarak hiçbir şey demeden öylece durdu; sanki ne yapacağını düşünüyormuşçasına başını önüne eğdi. Sonra başını duş kabininin içine sokup beni öptü. Ona sarılıp içeriye çektim.

Daha sonra beni bir havluya sarılmış vaziyette bir halı gibi omzuna asarak odasına götürdü, dağınık yatağının üstüne atıp yanıma uzandı. Islak giysilerini daha önce duş kabininde çıkarmıştık.

İlk kez çıplaktık. Beni arzu edip etmediği veya güzel bulup bulmadığı ilk kez umurumda değildi. Vücudumu ilk kez bir hikâye gibi okumasını istiyordum. Onu kendime çekerek sarıldım. Parmak uçları titriyor, gözleri parlıyordu; dudakları soğuk, teni sert, adaleleri gergindi. Tam ikimizin de dünyası kırılmaya yüz tutmuşken, böylesine hazırlıksız bir anda benimle birlikte olmaya isteksiz gibi görünüyordu.

Burada, Christine'nin öksüz kalmış evindeki çocukluk yatağında...

Ona sıkı sıkıya sarıldım, kalbim deli gibi çarpıyordu. Ellerimle karnını, göğüs uçlarını, boynunu yoklarken, gözlerimin önüne askerin küreğini indirmesi, genç adamın yere kapaklanması geldi. Miro tenimi koklar, göğüslerimi öper, beni kaldırıp kendi üstüne koyar; inatçı, ıslak saçımı yüzümden geriye tararken, gözlerimin önüne Christine'nin yarası geldi. Bir anlığına eski okulumun karanlık, ıssız koridorunda olduğumu, birbirlerini ezip yardım isteyen insanların çığlıklarını duyduğumu sandım. Sanki Miro bu resimlerle sesleri yok edebilecekmişçesine ona sarıldım. Onu sıkı sıkıya tutar, yeterince sever, dizlerimle yatağa bir delik açar, ellerimi onun göğsüne bastırır, onu içime alırsam, belki onun için bir sığınak oluşturabilirdim, oysa Christine'yle daha birçok insanı saklandığım yere, yanıma alamamıştım ki...

Başımı yana çevirdim, bana şimdiye değin hiç olmadığı kadar yakın olan Miro'ya kafamdaki resimleri bulaştırmak istemiyordum.

Yerde, bir gün önce sırtımda olan kirli kot ceket duruyor, cebinden Christine'nin siyah ayakkabısının ucu görünüyordu.

Hiçbir yere giden yolda yetmiş iki yıl!
Bir gösteride açılan pankart

Ordu tüm şehir merkezini kontrol altına almıştı.

Christine uzun süre arandı, cansız bedeni ancak bir sonraki günün sonunda bir şehir hastanesinde teşhis edilebildi. Resmi ölüm nedeni kalbin durmasıydı. Kalabalığın içinde yere düşüp bir daha ayağa kalkamamıştı. Gayrı resmi ölüm nedeni ise geçmişin geri dönmesi, Christine'nin onu durduramamasıydı.

Askerlerin göstericilere, bana bitmek bilmiyormuş gibi gelen saldırısı, söylendiğine göre yalnızca otuz dakika sürmüştü. Aralarında büyük halam Christine de olmak üzere yirmi bir insanın hayatına mal olan otuz dakika... Otuz dakika, yirmi bir ölü ile yüzlerce yaralı... Aile, Christine'nin yüz örtüsünü o kargaşa içerisinde kaybettiğini tahmin etmekteydi; böyle düşünmeye devam etmelerini sona erdirecek hiçbir şey söylemedim.

Hastanenin bodrum katının soğuk koridorunda patolojinin önünde oturuyorduk. Bekleme odası doluydu. İnsanlar oturuyor, bazıları ağlıyor, diğer bazıları ise ölüyü tanımadıkları için rahatlamış bir yüz ifadesiyle gülümsüyorlardı. Stasia bizden içeriye ilk giren oldu, tek başına girdi. Yanında kimseyi istemiyordu. Kostya odanın diğer köşesinde oturuyordu. Stasia geri dönüp başıyla bir onay işareti yapınca yalnızca başını sallamakla yetindi. Stasia'nın yüz ifadesi hiçbir sır vermiyordu; ne korku ne acı, yalnızca büyük bir boşluk. Bir eliyle belini tutuyordu, görünüşe göre ağrıları vardı.

Ne yazık ki, Kostya haklı çıkmıştı. 9 Nisan'dan sonra pek fazla bir şey değişmedi. Genel bir çaresizlik hüküm sürüyor, umutsuzluğun idraki halkı bölüyordu. Halkın bir kısmı ordunun acımasız saldırıları karşısında radikalleşirken, diğer kısmı yılgınlık gösteriyordu. Gorbaçov'un kanlı politikasına karşı Batı'dan gelmesi beklenen protestoların da sahte bir umut olduğu kanıtlandı. Çünkü Batı Gorbaçov'u hâlâ bir reformcu, kurtarıcı olarak görmek istiyordu. Hatta *Le Monde* 9 Nisan olaylarını "bir Gürcü darbesi ve provokasyonu" olarak tanımladı.

Gürcistan Komünist Partisi sekreteri derhal görevden alınarak yerine Moskova'nın adayı Şevardnadze getirildi; Şevardnadze bir Moskova haber ajansının, Gürcistan'da Rus karşıtı bir hava olup olmadığı şeklindeki sorusunu, "Bu çıkarımda bulunmak için elimizde hiçbir kanıt yok," diye yanıtladı. Sovyet Dışişleri Bakanı ile şu anda Kremlin'deki en güçlü Gürcü olan Şevardnadze Tiflis'e uçtu, açılan yaranın bir an önce tedavi edilmesi gerek-

tiğini belirtti. Kızıl entelijansiya Moskova ile arayı daha fazla açmamaya çabalıyor, milliyetçileri açıkça fanatik olmakla eleştiriyordu.

Kostya son bir kez daha sevgili torununun hayatına karışacaktı. Müthiş Laşa'nın yolunu kesip ona bir ültimatom verdi: Şayet Daria'yı rahat bırakmıyorsa ya derhal karısından boşanıp Daria ile evlenecekti ya da kırk sekiz saat içinde yalnızca torunun hayatından değil, şehirden de defolup gidecekti. Müthiş Laşa'nın, Tiflis'in itibarlı bir doktor ailesinden geldiğini, büyükbabasının aktif bir parti yöneticisi olduğunu öğrendiğimde, Kostya'nın bu hareketini anlamlandırabildim. Böyle bir durum söz konusu olmasaydı bu ilişkiye kesinlikle olumlu bir yaklaşım göstermezdi.

Beklenmeyen şey gerçekleşti: Müthiş Laşa bir hafta sonra boşanma dilekçesini verip resmi nikâhın hazırlıklarına apar topar başlandı.

Sevdiği adamla evlenmesine hiçbir engel kalmadığı için Daria çok mutluydu. Miro ile ben o ayları hedefsiz bir şekilde geçirip ne olduğunu bilmediğimiz bir şeyler arar, Makyavel'inin o zamanlar yine popüler olan yazılarını okur, kendimizi seksle uyuşturup ucuz şnapslar içer, bizim birbirimize iyi gelmediğimiz fikrinde kardeşçe birleşen Lana ve Elene ile sürekli devam eden çatışmalara katlanır, bu arada ıssızlaşan gokart pistinde gezinir, hüzünlü Şimdi'yi kendimizden uzak tutmaya çalışırken, Daria öğrenim ile evliliği uyumlu bir şekle sokmanın planlarını yapmaktaydı.

Miro aniden bir film rejisörü olarak kariyer yapmanın hayalini kurmaya başladı (babasının başladığı işi sonlandırmak istiyordu; onu tanıdığımdan beri "baba" sözcüğünü hiç kullanmamıştı).

-Sen yazarsın, ben de çekerim. Müthiş bir fikir değil mi?

-Ama ben yazmıyorum ki.

-Nasıl olsa yazacaksın.

-Bilmiyorum, Miro. Yeterince iyi olduğumu sanmıyorum.

-Saçmalama. Yazmaya başla, gerisi gelir.

Miro'nun yanında otururken, uzanırken, onunla birlikte gülerken veya onunla konuşurken radyo veya televizyondan gelen saldırgan seslerden korkmuyordum. Yan yana dursak kimsenin bizi yaralayamayacağı hayalini besliyordum. Kendimizi teselli etmenin yolu sevişmekti. İki küçük vahşi yaratık gibi tırnaklarımızı birbirimize geçirirsek kötü resimleri kafamızdan defedebileceğimizi sanıyor, kendi tadımızda mest olmak istiyorduk. Geceleri karanlık merdiven sahanlıklarında, gokart pistinin arkasında, çeşitli arabaların arka koltuklarında veya motor kapaklarının üstünde, Lana evde olmadığı zamanlar Miro'nun yatağında, hatta Yeşil Ev'in çatı aralığında sevişiyorduk. Onunla sevişirken hiçbir şey düşünmüyor, özgür hissediyordum. Kendimden özgür, kendime yüklediğim felç edici yükümlülüklerden özgür, yetersizliklerimden özgür...

Fakat mayıs sonuna doğru Miro Film Enstitüsü'ne başvuru belgelerini hâlâ göndermeyince, bana bunun nedenini söylemesi için baskı yaptım. Çünkü ben bu arada bazı notlar almaya başlamıştım, ne olursa olsun ilk

romanıma başlayarak ona iyi bir örnek olmak istiyordum. Bana sinirli bir tavırla bu yıl gerekli belgeleri toparlayamadığını, bu nedenle annesinin isteğini yerine getirerek mühendislik sınavına girmek üzere Politeknik Enstitüsü'ne başvurduğunu söyledi.

Bu sözleri ilk kavgamız izledi; bu kavga sayesinde Miro'nun bir hayalperest olduğunu, hayallerin onun için bunların gerçekleşmesinden daha büyük bir önem taşıdığını; benim için ise, hayallerin konserve edilip belirsiz bir gelecek veya kadere terk edildiği anda sona erdiğini anladım. Bunu idrak etmek bana hiç beklemediğim üzere tereddütlerimi bir kenara bırakıp yazmaya başlamak için gerekli gücü verdi. Çekingenliklerimi aştım, Yeşil Ev'e kapanarak bir hafta boyunca deliler gibi yazdım. Benim, bizim hikâyemizi anlatmak istiyordum. Fakat henüz hikâyenin ne bir başlangıcı ne de sonu mevcuttu. Savruk cümleleri, olgunlaşmamış figürleri izledim. Anılarımı keskinleştirmeye, sahnelerle yüzleri tekrar diriltmeye çalışıyordum. Kendime, fakat özellikle de Miro'ya, insanın yavaş yavaş, adım adım olsa da, gelmek istediği yere gelebileceğini kanıtlamak istiyordum.

Çatı aralığında oturup elim isyan edene kadar yazdım. David'in bana hediye ettiği, özel bir amaç için sakladığım deri kapaklı kalın bir not defteri kullanıyordum.

Kostya, kızı için hayal ettiği düğünü sonunda torununa yapacaktı. Her şey nihayet istediği gibiydi, yalnızca ülke şirazesinden çıkmıştı.

Davet edilen sayısız misafir Ortachala'daki tören salonuna geldi. Daria beyaz elbisesinin içinde parıldıyordu. Şarap fabrikasının müdürü, kardiyoloji başhekimi, tanınmış bir kadın şarkıcı (aynı zamanda Lenin Nişanı sahibi), eski bakanlık çalışanları, sendika başkanları, Komsomol yönetimi, aynı zamanda rejisör, oyuncularla şarkıcılar eğlenceye özel bir görkem katıyordu. Kostya herkese nasıl harikulade bir kraliçe, bir inci yetiştirdiğini göstermek istiyordu. Her ne kadar Kostya'nın incisi faaliyet alanı olarak güvenilmez bir branş seçmiş olup damat onu yaşı itibariyle çok geride bıraksa da, burada örnek çift olarak sunulacaklardı.

Bu neşeli havada sokaklarda olup bitenler, düğüne katılanların çoğunun hayatları boyunca sarsılmaz bir sadakatle hizmet ettiği bu ülkenin nasıl sallantılı bir durumda olduğu çabucak ve kolayca göz ardı edilebilir, yüreklere sızmış korku birkaç bardak en iyi Kaheti şarabıyla unutulabilirdi. Sistemin onları çiğneyip tekrar dışarı tüküreceği günün geleceğinin korkusu... Böylesi bir akşamda pek çok şeyi unutmak mümkündü.

Daria'nın düğününün görüntüleri o denli net gözlerimin önünde ki, Brilka, sanki kafamda istediğim zaman açıp sayfalarını çevirebileceğim bir fotoğraf albümü varmış gibi hissediyorum. Ablamın mutlu yüzü, parlayan gözleri, elindeki küçük beyaz gül demeti, çiftin mahcup bir şekilde öpüşmesi, coşkuları, aşklarıyla güzelliklerinin bozulmayacağına dair duydukları inanç, böylesi bir güzelliğin her zaman içinde olan kibir...

Bu resimler gözlerimin önüne gelince, Daria ile aynada rujunu tazeledi-

ği tuvaletteki karşılaşmamızı da hatırlıyorum sık sık. Bana dönüp nasıl kucakladığını, kulağıma beni sevdiğini fısıldadığını ("seni o kadar seviyorum ki, küçük pislik"), Miro ile dans etmekten terleyen yanağıma kıpkırmızı bir öpücük kondurduğunu, sonra beni orada öylece bırakıp rüzgâr gibi uçarcasına gittiğini, o öpücüğün sonsuza değin yanağımda kalmasını sağlamak umuduyla elimi yanağıma götürüp onu tutmak isteyişimi...

Eski saat, zamanı doğru gösteriyor
Brodsky

Tarih Fakültesi'nde öğrenimime başladım; üniversite arkadaşlarımla, profesörlerle sürekli tartışıyordum, bu uzun tartışmalar beni yıpratıyordu. Sürekli tartışmalar meydana geliyor, bitirme tezleri çok fazla "Sovyet propagandası" ile çok az "milliyetçilik" içerdiği gerekçesiyle iade ediliyordu.

Dışarıda tanklar yürüyor, sokağa çıkma yasakları koyuluyor, sürekli gösteriler yapılıyordu. Genç erkekler sokaklarda aniden silah taşımaya başladı. İnsanların bu kaba görüntüye, sanki omuzda bir tüfekle şehrin içinde dolaşmak dünyanın en doğal hareketiymişçesine hemen alışması korkutucuydu.

Sosyalist büyüklerimizin heykelleri birbiri ardına yıkıldı. Kendi adını taşıyan meydanda yumurtayla domates bombardımanı altında, heykeli en son düşen büyüğümüz Lenin oldu.

Sokaklar halk toplantıları ile gösteriler nedeniyle kapalı olduğu, toplu taşıma araçları düzensiz çalıştığı için, sürekli bitmek bilmeyen yürüyüşler yapmak zorunda kalıyordum.

Bizim Köpekbalığı klikten birkaç kişiyle birlikte yeni kurulan bir özel orduya (Mchedrioni) katıldığı için gokart pisti kapatıldı fakat zaten artık hiç kimsenin aptalca yarışlar yapacak vakti yoktu, herkes ülkenin geleceğine katkıda bulunmak istiyordu. İnsanlar omuzlarına astıkları tüfeklerle önem kazandığını, dokunulmaz olduğunu sanıyor, yeni ulusal değerler üzerine tartışıp istediği kadar içmek üzere eski Satranç Sarayı'nda gizli toplantılar düzenliyordu.

Daria, müthiş Laşa ile birlikte Vake Parkı'nın yakınlarında bulunan, Laşa'nın annesiyle babasının, oğullarının bu ikinci evliliği için satın aldıkları bir eve taşındı. Daria özellikle modaya uygun şıklığı, evliliğin ardından ortaya koyduğu canlılıkla dikkat çekiyordu. Düğünden beri farklı bir kişiliğe dönüşmüş gibiydi. İnanılmaz çalışkan görünüyor, olduğundan daha yetişkin, daha özgüvenli bir imaj yaratmak istiyordu. Televizyon için üç bölümlük tarihi bir filmde oynama teklifini kabul etti, çekimler Leningrad'daydı. Her ne kadar Laşa çekim kadrosuna dahil olmasa da, Daria'ya refakat etti; ikisi de yaz boyunca Leningrad'daydı.

Yeşil Ev'de tahayyül edilmesi bile imkânsız bir olay yaşandı; bir cumartesi sabahı gürültüden uyanınca, oturma odasında tulumlu işçilerin Nana'nın talimatları doğrultusunda koltuk takımımızı götürdüklerini gördüm. Kostya'nın en sevdiği kanepeye ne olduğunu sorduğumda, Nana bu mobil-

yaların bizim için artık maalesef çok pahalı olduğunu söyledi. Aynı akşam mutfağa gidip Nana'nın önüne 230 ruble koydum; bu parayı gokart pistinde kazanmıştım, aslında bu parayla gerçek bir Levis ile çeşitli yasak kitaplar satın almak istiyordum. Nana afallayarak bakıp parayı almayı reddetti. Durumun henüz çocukların aileyi beslemesine izin verecek kadar vahim olmadığını söyledi ("iyisi mi annene ver").

Annem sürekli insanların çocuklarının özel dersleri için artık para ayırmadıklarından yakınıyor, nereden para bulacağını bilmediğini söylüyor, Aleko bunun üzerine onu kollarının arasına alarak her şeyin düzeleceğine söz veriyordu. Gerçek bir Levis hayalimden vazgeçip biriktirdiğim parayı annemin cebine koydum. Bir teşekkür yerine azar işitip parayı nereden bulduğuma dair hesap verdikten sonra, zamanımı yanlış arkadaşlarla heba etmekle suçlandım. Sonunda bir kez daha kapıyı arkamdan çarpıp evden çekip gitmek zorunda kaldım.

David'e duyduğum özlem aradan geçen zaman içerisinde hiçbir şekilde azalmamış, tam tersine göğsümde, her gün onu bana hatırlatan, yeri doldurulmadıkça alev alev yanan bir yangın yerine dönüşmüştü; zaten David'in yeri tek bir kişiyle doldurulabilirdi: kendisiyle. Birkaç kez atölyesine gitmiş, bir sokağın köşesinde belirebileceği umuduyla atölyenin çevresinde dolanmıştım. Her seferinde atölyenin bulunduğu binanın girişine biraz daha yaklaşıyor fakat zili çalmaya cesaret edemiyordum.

Sonunda bir öğleden sonra, profesörlerimden biriyle yaptığım sonuçsuz ama ateşli bir tartışmanın ardından artık daha fazla dayanamayıp David'in atölyesinin zilini çaldım. Adımlarını duymam biraz sürdü. Kapıyı açtığında elinde bir cetvel vardı, gözlüğü bir zincirin ucunda göğsünde sallanıyordu; hafızamda kalandan daha kısa boylu görünüyordu fakat derin gözleri, haftada birkaç kez onu görme mutluluğuna eriştiğim zamanlardaki kadar zekiydi. Karşısında kim olduğunu çıkaramadan, beni bir süre süzdü, sonra yüzü yumuşamaya başladı.

"Niza!" diye mırıldandı, yeşil gözlerinin hafifçe nemlendiğini gördüm. Ona doğru ürkek bir adım attım, kollarımı uzatarak sonra tüm gücümle sarıldım. Sarılmama izin verdi, ilkin kaskatı kesildi, sonra kollarımın arasında gevşedi. O anda birbirimize hiç dokunmadığımızı idrak ettim. Yakınlığımız hep düşüncelerle kelimelerden oluşmuştu, kanıt olarak bedensel teması gerektirmeyen bir yakınlıktı bu.

-Günün birinde geri döneceğini umuyordum, dedi David; aradan seneler geçmemişçesine semaverini ısıtmaya koyuldu, odanın tanıdıklığı korkularımla kuşkularımı alıp götürdü.

Çok ve karmakarışık konuşuyor, durmak bilmiyordum. Sanki içimdeki her şeyi haykırmak zorunda gibiydim. David, eskiden de yaptığı gibi hiç araya girmedi, dikkatli bir yüz ifadesiyle dinleyip sürekli çayları tazeledi.

-Boğulacak gibi hissediyorum; bir yandan yapmak istediğim çok şey var, öbür yandan kendime güvenim yok. İnsanları sürekli hayal kırıklığına uğratıyorum. Her şeyi doğru yapmaya çalışıyor fakat neyin doğru olduğunu

bile bilmiyorum. Neden tarih okuduğumu bilmiyorum. Bildiğim tek şey; yazmak, Miro ile birlikte olmak istemem. Fakat bu yetmiyor. Ben yetmiyorum. Miro'nun, istediği şeyi yapmasına yardım edemiyorum.

Bunca zamandır içimde tuttuğum her şey bir sel gibi dışarıya taşmıştı. David uzun uzun düşündü, sonra beni süzdü,

-Bir başkası için yaşayamazsın, Niza, kimse senin yerine yaşayamaz. Zaten böyle olsaydı, korkunç bir durum söz konusu olurdu; olmak istediğin şey olup başkalarını rahat bırak.

-Fakat ne olmak istediğimi bilmiyorum, David, mesele de bu zaten.

-En iyi yaptığın şeyi yap. Bu soruya bir yanıt veremem. Zaten senin hiçbir sorunu yanıtlamadım. Hep seni dinledim, kendi yanıtını kendi başına bulman için zaman tanıdım.

-Seni... Seni yine ziyaret edebilir miyim?

-Herhalde beni artık kimse hapse tıkmakla tehdit edemez.

-Çok utanıyorum. Ailemden nefret ediyorum. Ondan nefret ediyorum.

-Boş ver. Benim için yeni bir şey değildi. Yalnızca senin gitmeni kabullenmek acı verdi. Kariyerimin başında benden altı yaş küçük bir adama âşık olmuştum, benim asistanımdı. O zamanlar evliydim, karım ikinci oğlumuza hamileydi. Söylentiler çıktı, bir meslektaşım beni enstitü başkanına ihbar etti. Fakat şimdi bütün bunların hiçbir önemi yok.

-Benim yüzümden başına böyle bir şey gelmemeliydi. Böyle bir duruma sokulmamalıydın.

-Artık büyüdün, istediğin zaman beni ziyaret edebilirsin. Ayrıca tercihlerimi sana geçirmem de söz konusu olamaz çünkü zaten erkeklerden hoşlanıyorsun.

İkimiz de güldük. Belki biraz kederli bir gülüştü fakat yine de tüm olanları yok etmeye yetti.

-Üstelik kim olduğunu bilmiyorsan, benliğinin tüm olasılıkları arasından en imkânsız olanını seçip o ol, dedi David vedalaşmak üzere beni kucaklamadan önce.

Bakkalların giderek fakirleşen vitrinleriyle şehrin yeni rehin dükkânlarının önünden ağır adımlarla geçerek eve gittim.

Daria masayı hazırladı. Neyse ki, kocası yan odada Dinamo'nun maçını seyrediyordu. Ablamı son zamanlarda çok az ziyaret etmiştim, müthiş Laşa yanından ayrılmıyor, ona bir bekçi köpeği gibi göz kulak oluyordu. Aramızda düğünden beri Laşa'nın olmadığı bir sohbet gerçekleşmemişti.

Daria bir süreden beri Marjanişvili Tiyatrosu'nda *Hırçın Kız*'ın Katarina provalarına çıkıyor, bu da öğrenci arkadaşlarını fazlasıyla kederlendiriyordu çünkü bir öğrenci olarak bu kadar tanınmış bir tiyatroda bir başrol kapmak neredeyse imkânsızdı.

Telefon çaldı. Daria bir süreliğine mutfaktan çıktı. Geri döndüğünde Laşa peşindeydi; Daria kızdığı için ona artık "müthiş Laşa" diyemiyordum.

-Kimdi?

-Asistan. Yarınki provayla ilgili. Lütfen yine başlama, diye fısıldadı Daria, Laşa'ya sırtını dönüp; Laşa ise, bende hayal kırıklığına neden olarak bizim yanımıza masaya oturdu.

-Senden ne istediğini bilmek istiyorum.

-Benden ne isteyecek? Söyledim ya sana, prova saatini kararlaştırmak istiyordu.

-Kararlaştıracak ne var bunda?

-Lütfen, Laşa, Niza ile ikimiz biraz yalnız...

-Seninle belki de dekoltenin derinliğini kararlaştırmak istiyordu, ha?

-Sen paranoyaksın, gerçekten.

-Ben paranoyağım, öyle mi?

-Hey, Laşa, ne demek oluyor bu, diye müdahale ettim.

-Ne demek mi oluyor? Ben de bunu ablana soruyor ama cevap alamıyorum. Ablan için bana tapan karımı terk ettim. Bana tapan. Nerede ablanın minnettarlığı? O şapşalların hepsiyle flört ediyor, sürekli kıçını sallayıp beni salak zannediyor.

Birdenbire bir şeyin kırıldığını duydum. Daria eviyenin içinde bir tabağı parçalamıştı. Hızla bize doğru döndü, yanaklarından aşağıya gözyaşları süzülüyordu.

-Bunu bana neden yapıyorsun? O benim küçük kız kardeşim. Bana bunu neden yapıyorsun? Artık yapamıyorum. Böyle devam edemem. Sana ne olduğunu anlamıyorum. Bana bunu neden yaptığını. Eskiden böyle değildin, hayır, değildin, olmadığını biliyorum.

-Ben sana bir şey yapıyorum, öyle mi? Ben sana? Ben hiçbir şey yapmıyorum, yalnızca yanımda namuslu bir kadın istiyorum. Sen yalnızca, ben seni iyi bir açıdan çektiğim için birisi oldun. Şimdi ise büyük yıldızı oynayıp beni beğenmiyorsun, öyle mi? Sana teklifler geldiği, ben burada işsiz güçsüz oturduğum için, kendini daha iyi bir şey sanıyorsun, öyle mi? Benim şimdiye kadar yaptıklarımdan, kimlerle birlikte çalıştığımdan haberin var mı, nankör şıllık?

Bu kadarı kesinlikle fazlaydı. Ayağa fırlayarak ona pis çenesini kapatmasını söyledim.

Daria araya girmeye çalıştı, benden utanıyordu; Laşa yüzüme bir hakaret savurup mutfağı terk etti.

Üç gün sonra Daria'yı provanın çıkışında yakaladığımda benimle bir yürüyüşe çıkmaya zorladım.

-Ne oluyor sizde?

-Şimdi sen de başlama, Niza. Halledeceğim. Laşa yalnızca biraz kıskanç, diye mırıldandı Daria, çantasında bir şey aramaya başladı.

-Biraz kıskanç mı? Sana nankör şıllık dedi, kusura bakma ama...

-O bir erkek, bu durumla başa çıkmakta çok zorlanıyor. Ayrıca neredeyse hiç teklif gelmiyor. Kanallarda politikadan başka hiçbir şey yok, bütün film destekleri iptal edildi. Rusya'ya gitmeyi düşünüyoruz. Laşa'nın ora-

da iyi ilişkileri var. Onu seviyorum, Laşa'yı seviyorum, benden dolayı böyle hissetmesini istemiyorum.

-Delirdin mi sen? Bir göt gibi davranmasından şimdi de kendini mi sorumlu görüyorsun?

-Hayır, öyle demek istemedim fakat onun için zor. Onun için endişeleniyorum.

-Belki biraz da kendin için endişelenmelisin.

-Merak etme. Fakat bu mesele onunla benim aramda, Niza, anlamanı beklemiyorum ama lütfen hoşgörülü ol, tamam mı? Annemin veya Kostya'nın bir şey duymasını istemiyorum. Laşa sinirlerine hâkim olamadı ve...

-Sinirlerine mi hâkim olamadı? Göründüğü kadarıyla bu sık sık oluyor.

-Ne yapalım, ben senin kadar mükemmeliyetçi değilim, Niza.

-Mükemmeliyetçi mi? Ne diyorsun sen? İnsanın şıllık olarak tanımlanmamak istemesi kadar normal bir şey olamaz herhalde, özellikle de bunu söyleyeni bu kadar severken.

-Tam da sen bileceksin neyin normal olup neyin olmadığını.

-Yine böyle başlama. Böyle değil. Bunu arkamızda bıraktık.

-Beni suçlamadan önce bir kendine bak. Nasıl bir hayat yaşıyorsun? Tüm o yeteneklerinle ne yapıyorsun? Sürekli birtakım aylaklarla birliktesin, bir kız arkadaşın bile yok, bu hiç normal değil. Bir kızın kız arkadaşlara ihtiyacı vardır.

-Senin benim arkadaşım olduğunu sanıyordum.

Daria herhalde bu cevabı beklemiyordu, yüz ifadesi aniden değişti, bana doğru bir adım attı, kahverengi gözlerinde vicdan azabı gibi bir şey belirdi.

-Fakat ben senin ablanım, Niza, dedi fısıltı halinde bir sesle.

-Evet, herhalde sen benim yalnızca ablamsın, dedikten sonra arkamı dönüp koşarak uzaklaştım. Bir saniyeden diğerine, bardaktan boşanırcasına yağmur yağmaya başlamıştı.

Words like violence / Break the silence.
Depeche Mode

-Tanrım, burada artık ulus bazında bir ruh hastalığı söz konusu.

Miro açık eliyle alnına vurdu. İkimiz de bakışlarımızı televizyon ekranından ayıramıyorduk. Uzun bir süreden beri televizyonda kitlesel hipnoz seansları yapan, seyircileri köreltip koyunlaştıran Rus hipnozcu ve mucizevi şifacı Kashpirovski şehrimize gelmişti. Tiflis'te de binlerce insan şovun sergilendiği filarmoniye koşturup şifa aradı. Filarmoninin önünde dini bütünlerden oluşan küçük bir grup cılız bir gösteri düzenledi; grubun pankartları "satanizm"e karşı uyarıyordu, insanlar ruhlarını kurtarıp "kâfirin şovu"nu derhal terk etmeliydi. Ancak bu uyarılar, kitleler halinde gösteriye akan "şeytan tapınıcıları"nı pek etkilemişe benzemiyordu. Birçoğu mest olmuş bir vaziyette yatıp kaldı veya nefes alıp bir şeyler söylemeye çalışarak gözyaşlarına boğuldu.

Lana yine seyahatteydi, Miro ile birlikte saatlerce Miro'nun odasına kapanıyorduk.

-Ekonomik çöküş geldi gelecek, bir-iki ay sonra en az yüz parti iktidar mücadelesine girecek, Ulusal Hareket herkesle kavgalı, şimdi de kendi kendisini kemirmeye başladı, komünistler götlerini kurtarma peşindeler, Abhazlarla Osetler özerklik istiyor, uzmanlar enflasyon uyarısı veriyor, ya biz ne yapıyoruz? Rusya'dan bir hipnozcu getirip halkımıza "şifa" dağıtıyoruz.

Gülmekten kırıldım, yataktan fırlayıp hâlâ kahkahalar atarak koştum, arka planda Kashpirovski Gürcüleri cinlerinden arındırırken üzerimdeki giysileri çıkarmaya başladım; sonra Miro beni yakaladı, yatağın üzerine attıktan sonra kendisini tüm ağırlığıyla yanıma bıraktı. Böyle anlarda şifacıların, reformcuların, milliyetçilerle fanatiklerin yanımızda işi yoktu.

1990 yılının Mart ayında "Milli Egemenlik" yasası kabul edildi. Gürcistan'ı başka birlik cumhuriyetleri de izledi; her ne kadar bu durum SSCB'den çıkıldığı anlamına gelmese de, herkes bunun er ya da geç gerçekleşeceğini biliyordu. Berlin Duvarı'nın yıkılmasından sonra dünyadaki politik atmosfer değişmişti. Gorbaçov Batı'ya karşı son derece dostça davransa da, milli egemenlik talebinde bulunan cumhuriyetlere sert önleınlerle tepki verip ekonomik yaptırımlar uyguluyordu fakat gücünün hepsine yetmesi mümkün değildi. Tüm cephelerde aynı sert önlemleri alması Rusya için de tehlikeli olurdu; böylece bu gelişme Gorbaçov'un büyük reformlarının can sıkıcı ama kaçınılmaz bir ek sonucu olarak kabullenildi.

Gürcistan'da 1921'den beri seçimleri ilk defa Komünist Partisi'nin dışında bir parti kazandı: Eski muhalif yazarın oğlu Gamsakhurdia'nın yönetimindeki milliyetçi "Yuvarlak Masa/Özgür Gürcistan" Birliği.

Aleko'ya Gamsakhurdia'nın nasıl birisi olduğunu, neden sanki peşinde birisi varmış veya konuşmasını tamamlayamamaktan korkuyormuş gibi hızlı konuştuğunu sorduğumda, Aleko şu cevabı verdi,

-Belki de gerçekten sözünün kesilmesinden korkuyordur. Daha öğrenciyken anti-komünist faaliyetleri nedeniyle tutuklanmıştı. Daha sonraları "İnsan Haklarını Savunma Girişim Grubu"nun kurucularından biri olarak iki yılını sürgünde geçirdi. Dediklerini insanlara daha yeni yeni duyurabildiği için, yıllardır içinde kalanları herhalde avaz avaz bağırarak dışarıya çıkartması gerekiyor. Aslında mistisizme eğilimi olduğu söyleniyor, ne deniliyordu unuttum, yeni bir din gibi bir şey, bu sıralar çok moda, Antro... falan gibi bir şey işte. Her neyse, her halükârda Batıniye ile politika çok kötü bir kombinasyon. Bu arada Gamsakhurdia'nın partisine girmeyenler, milliyetçiler, dışarıda kalanlar, yüksek mevkiler alamayanlar, diğerleri her ne kadar birbirlerinden nefret etseler de, birleşip ona savaş açacaklar.

Aleko durumu bu sözlerle özetledikten sonra baş sayfasında her gün bir gösteri haberi olan gazetesinin sayfalarını çevirmeye devam etti. Bu sefer neye karşı gösteri yapıldığını sormaya üşendim.

Miro, dikkatini dağıtmayı hep daha iyi becerirdi. Oysa benim kafamda yalnız kalınca hep sorular beliriyordu. Bu kaostan nasıl çıkacaktık? Nereye gidecektik? Nereden başlayacaktık? Nasıl bir hayat sürdürecektik? Yoksa David'in tavsiyesine uyarak Miro'dan bir şey beklemeksizin kendimle mi başlamalıydım? Fakat nasıl? Ondan bir şey beklememem mümkün müydü? İnsan birisini seviyorsa ondan bir beklentisi olması doğal değil miydi?

Ne yazık ki kendim, okuyup anlayabileceğim bir kitap değildim. Kendimi yalnızca deneyerek, yaşayarak anlayabilirdim; hayat benden hep, sanki hiç yetişilemeyecekçesine bir adım önde gibiydi. Bu çelişki günün birinde Miro ile ilişkimize yansıdı. Miro giderek daha sık sinirli oluyor, beni bekletiyor, bana haber vermeden arkadaşlarıyla bir yerlerde kayboluyor, huysuzlaşıyor, tatmin edilmesi zorlaşıyor, beni, kendisini kontrol etmekle suçluyordu. Beni kırılgan, çaresiz kılan duyguların pek çoğunun onunla ilgisinin olmadığına, bilakis kendi yetersizliklerimden kaynaklandığına emin olduğum için, kendimi kötü hissediyordum. Miro'nun üniversitede edindiği yeni arkadaşlarını kıskanıyordum. Eskiden çok sevdiğim özelliklerinden nefret etmeye başladım. Arkadaşlarının yanında palyaçoluk yapıp bütün eğlencelerle buluşmalarda animatör rolünü üstlenmesine katlanamıyordum.

Öğrenim dalının aniden hiç de fena olmadığını belirtmeye başlaması beni şaşırtıyordu; daha önceleri başka bir şey için yaratıldığını ileri sürerken, şimdi enstitüsünün sunduğu berbat olanaklarla yetiniyordu. Aniden öylesine uyumlu, hoşnut ve geçimli görünüyordu ki, onu, sonrasında kendimi de hor görmekten korkuyordum. Sanata zamanımızın bir lüksü olarak

burun kıvırıyor, beni melankolik, moral bozucu, aksi, hatta kavgacı olmakla suçluyordu.

Kelimelerimiz ne kadar yerini bulmuyor, yanlış anlamalara yol açıyorsa, bedenlerimiz geceleri birbirine o kadar iyi uyum sağlıyordu. Düşüncelerle duygularımızın bize bir oyun oynamasına seviniyor gibilerdi. Ancak sabah olunca yine tartışmaya başlıyorduk; ilkin yavaş yavaş fakat sonra giderek sertleşerek. Ona, hep bahsettiği hayatın gökten zembille düşmeyeceğini anlatıyordum. O ise kendisini, benim *karmaşık beynimin* tasarladığı şeyleri yapmayacağını söyleyerek savunuyordu. Ben anlamlı bir hayatın tarafındaydım. O, ilişkimizin onun için yeterince anlam taşıdığını ileri sürüyordu. Bu kutsal, her şeyi iyileştirici aşkın ötesinde bir şeylerin peşindeydim.

Normal olmayı, yaşıtlarımın hayalini kurduğu şeyleri arzu etmeyi her şeyden çok istediğim günler vardı. İçimde mutlak bir evet ile uyanmayı, bunu dışarıya haykırmayı, Miro'ya koşup ona nikâh dairesine gitmeyi, aşkımızı resmileştirip resmi bir yatak edinmeyi teklif etmek istediğim günler... Etrafımdaki insanlara, söylendiği kadar karmaşık olmadığımı, herkesin kurduğu hayalleri kurduğumu kanıtlamak istiyordum. Eski bir gaz ocağı olan küçük bir ev kiralamak, fırında elmalı pasta pişirmek, oturma odasına bir çamaşır ipi gerip ipe Miro'nun çamaşırlarını asmak. Hayır, kaçınılmaz olarak ondan nefret etmeye başlar, benimle birlikte riske girmediği için, korkularımızla sınırlarımızı aşmadığımız için, kendi kendimizin tutsakları olarak kaldığımız için onu cezalandırırdım. Onu belki olabileceğim bir şey olmamı engellemekle suçlardım.

Daria daha bana kapıyı açtığı anda Laşa'dan intikam alacağımı biliyor, garip bir şekilde buna seviniyordum.

Daria'nın enstitüsünden aramışlardı. Bir haftadan beri orada gözükmemişti, telefonla da ulaşılamıyordu. Elene benden Daria'ya uğramamı rica etmişti, kızının grip olup yatağa düştüğünü tahmin ediyordu. Benim tahminim ise farklıydı fakat annemi heyecanlandırmak istemiyordum.

-Ne oldu, diye sordum doğrudan.

-Üşüttüm ve...

-İçeriye giremez miyim, burada böyle ayakta duracak mıyız?

-Sana da bulaştırmak istemiyorum, ayrıca Laşa uyuyor

-Ah, demek Paşa uyuyor. Pardon unuttum, o zaman elbette rahatsız edilemez.

-Niza, başlama yine.

Ayağımı kapı aralığına sokarak yanından zorla içeriye girdim. Daria geri çekildiğinde, sol gözünün altındaki morlukla altdudağındaki şişliği gördüm. Tiksinti mi yoksa acıma mı hissettiğimi anlamadım.

-Daria! Buna inanamıyorum...

Daria beni durdurmaya çalıştı fakat ben koşarak yatak odasına gittim; Laşa giyinik vaziyette sırtüstü yatmış horluyordu. Üstüne çullandım, uyanıp kendisini savunmasına fırsat vermeden karnına şiddetli bir yumruk attım;

acıyla inleyerek beni yataktan yere fırlattı.

Daria hiç durmadan bağırıyordu fakat o kadar hiddetliydim ki, eniştem doğrulup tehditler savurarak bana yaklaşırken, elime ilk geçirdiğim sandalyeyi kaldırıp dizine sert bir darbe indirdim. Laşa'nın bağırıp çağırması sefil bir inlemeye dönüştü.

Daria, bir şey söylememe fırsat bırakmadan bana arkadan sarılıp kesinlikle bırakmak istemediğim sandalyeyle birlikte koridora sürükledi.

-Aklını mı kaçırdın sen, diye bağırdı.

-Şimdi bana herhalde seni çok sevdiğini, kıskançlıktan elinin kaydığını söyleyeceksin. Bu suratla sahneye nasıl çıkacaksın?

-Laşa kendisini iyi hissetmiyor.

-Ya sen? Sen kendini iyi hissediyor musun?

-Bu meseleye karışmamanı söyledim. Bu meseleden uzak dur!

Elimdeki sandalyeyi bırakıp geriye doğru sendeledim.

-Daria, Daro... Ne oldu sana?

Daria başıyla çıkış kapısını gösterdi, ben ağır adımlarla, isteksiz bir şekilde sahanlığa çıkınca kapıyı arkamdan çarparak kapattı.

Bu olayı takip eden üç gün boyunca Daria'yı en az yüz kez aradım fakat telefona kimse çıkmadı. Sonra Köpekbalığı'na gitmeye karar verdim. Doğrudan eskiden olduğu gibi genelkurmaylarının bulunduğu Satranç Sarayı'na gidip onu sordum. Girişte duran üniformalı, silahlı iki Mchedrioni askeri bana aşağılayıcı bir bakış fırlatıp okul kızları gibi kıkırdadı fakat en azından beni geri çevirmedi. İçlerinden biri bana bakmaya devam ederek geri geri yürüyüp binaya girerken, diğeri ağzındaki sakızla yüzümün tam önünde bir balon yapmakla meşguldü. İçeriye giren birkaç dakika sonra geri döndü; bu sefer hızlı yürüyordu, yüzündeki aptal sırıtma kaybolmuştu, kendisiyle birlikte içeriye girmemi istedi.

Köpekbalığı, alkol kokan sigara dumanlı bir odada üniformalı iki diğer askerle oturmuş tüfeğini temizliyordu. O zamana değin bir tüfeği yakından hiç görmemiştim, gözlerimi tüfeğe dikip durdum. Köpekbalığı ayağa fırladı, pençeye benzeyen elleriyle beni kavrayıp gülerek havaya kaldırdı,

-Bak hele, bizim Einstein gelmiş. Hey, salak herifler, bu kız hepinizden daha yürekli. Gelin de tanışın onunla! Cesareti tartışılmaz. Buraya ne zaman gelirse gelsin ona saygılı davranacaksınız, tamam mı, diye seslendi.

Odadakiler bana saygıyla, biraz da etkilenmiş bir ifadeyle baktı.

-Ne var, ne yok, ufaklık, küçük dostumuz Miro nasıl?

-O iyi. Buraya başka bir şey için geldim. Yardımına ihtiyacım var.

Diğer iki askere kuşkulu bir bakış fırlattım.

-Sorun yok, Einstein, konuşabilirsin, bunlar benim kardeşim. Söyle bakalım, hangi salak senin keyfini bozmaya cesaret etti, diye güldü Köpekbalığı, bana bir sandalye gösterirken.

-Benimle ilgisi yok. Söz konusu olan ablam.

-Vay canına, harika bir kız. Harika, geçenlerde televizyonda gördüm

ve... Hey, ablasının kim olduğunu biliyor musunuz? İnanamayacaksınız. Daria Yaşi, şaşıp kaldınız, ha? Söyle bakalım, ne oldu, Einstein?

Ona kısa cümlelerle konuyu anlattım.

-Enişteninbu melekle arayı bozması hiç akıllıca bir şey değil. İnsanın böyle bir kadını ellerinin üstünde taşımaması için aptal olması lazım.

Diğer iki asker Köpekbalığı'nı başıyla onayladı.

-Bana yardım edecek misin?

-Elbette, sen bir bakıma benim küçük kız kardeşimsin. Birlikte neler gördük, öyle değil mi?

İki gün sonra Köpekbalığı'yla arkadaşları, evinin önünde Laşa'nın yolunu kesip onunla "sohbet" ettiler. Laşa iki kırık kaburga ve bir beyin sarsıntısıyla hastaneye kaldırıldıktan sonra annesiyle babası tarafından bakıma alındı. Daria ne olduğunu bilmek istedi. Komşulardan biri Köpekbalığı'nı tanıdığından Daria benimle bir bağlantı kurmuştu. Kardeş yardımına hiçbir müsamaha göstermiyordu. Yüzüme isterik bir sesle, Laşa'yı dünyada her şeyden daha çok sevdiğini, benim bu gerçeği değiştirmeye gücümün yetmeyeceğini haykırdı, benim üzülmemden zevk alıyor gibiydi. Küçük kız kardeşinin böylesine korkunç bir şey yapmasından dolayı utanç duyduğu için, bu seferlik kimseye bir şey söylemeyecekti fakat ben veya gangster arkadaşlarım kocasına bir daha dokunursak bunun ağır sonuçları olurdu. Daria tehdidini dile getirdikten sonra, Laşa hastaneden çıkar çıkmaz "bu lanet olası gangsterlerle taşralılar ülkesinden" gideceklerine çok sevindiğini ekledi.

-Peki nereye, diye mırıldandım gözlerimi kaçırarak.

-Moskova'ya gidiyoruz, bir ay içerisinde buradan kurtulacağız. Laşa'nın en iyi arkadaşı orada kendine ait bir *business* kuruyor ve...

-Ne kuruyor?

-Zahmet olmazsa İngilizce öğren artık, diye beni payladı Daria. –Kendi işlerini kurup çok para kazanacaklar. O zaman hangi filmi çevirip hangisini çevirmeyeceğine Laşa'nın kendisi karar verecek, bu adi ülkeyi nihayet terk edebileceğiz. İnsanın güpegündüz evinin önünde dövüldüğü bu ülkeyi...

-Eğitimin ne olacak?

-Moskova'da tamamlayıp orada sahneye çıkacağım. Zaten burada her şey geri. İnsanlar *profesyonel* sözcüğünün ne anlama geldiğini bile bilmiyor.

-Seni dövdü, bunu bir daha yapacak.

-Sen Tanrı değilsin, Niza. Bu, kafana ne zaman girecek?

-Bunun Tanrıyla ne alakası var?

-Her şeyi belirlemek istiyorsun fakat işler böyle yürümüyor. Bu benim hayatım, ben bu hayatı nasıl, kiminle birlikte yaşamak istersem yaşarım.

1991 Haziran'ında Rusya'nın tarihinde ilk özgür başkanlık seçimleri yapıldı. Daria, müthiş Laşa'sıyla birlikte Moskova'ya taşındığında Kostya herkesi şaşırtarak bunu onayladı çünkü burasının uçuruma giderek yaklaştığını ama orada henüz her şeyin bitmediğini düşünüyordu.

Laşa'nın annesiyle babası, oğullarına, arkadaşının kurduğu business'a ortak olabilmesi için bir başlangıç sermayesi vermişlerdi (Daria'nın, yola çıkmadan önce bize anlattığı kadarıyla bankalarla, kredilerle ilgili bir şey; bu başlangıç sermayesine kendi drahomasından mücevherler eklediğini, o akşam yemeğinde bizden gizledi).

Gürcistan bağımsızlığını ilan etti, eski 1918 Anayasası geri getirdi. Adı Parlamento olarak değiştirilen Hükümet Sarayı'nın üstüne Gürcistan bayrağı asılıp yeni bir milli marş kabul edildi. Yani şimdi artık özgürdük ama kimse özgür olmanın ne anlama geldiğini tam olarak bilmiyordu. Sükûnet yalnızca altı ay sürdü; gösteriler, taşkınlıklar, politik aşırılıklar, ateşli parlamento tartışmaları sonucunda Gamsakhurdia, Ulusal Muhafızlar ile Mcherioni Ordusu'nun liderlik yaptığı bir darbeyle alaşağı edildi. Gündemde parti bürolarına yapılan saldırılar, sokaklarda silahlı çatışmalar, soygunlar, kavgalar, yaralılar, tutuklamalar, parlamentoda, ülkenin her yerinde bağırıp çağırmalar, ağır küfürleşmeler, taşkınlıklar, nihayet iflaslar vardı.

Bu günlerde Yeşil Ev'in tüm değerli eşyaları birer birer yok oldu: güzel mobilyalar, porselen vazolar, sedef kutular, gümüş yemek takımları, Nana'nın mücevherleri, hatta tüm çay takımları. Büyük bir sevgiyle, zahmetle bir araya getirilen Alman, Çek ve Çin çay takımları oturma odasının gömme dolabından çıkartılıp "Trockene Brücke"deki karaborsa pazarında satıldı.

Gürcülerin dışındaki tüm etnisiteler dehşet verici bir hızla çoğalıyorlar.
Gamsakhurdia

"Her şey, bana bir diktatörlüğü anımsatan bir şekil alıyor... İstifamın bu diktatörlüğe karşı bir protesto olarak görülmesini istiyorum." Sovyet Dışişleri Bakanı ile hemşerimiz Şevardnadze bu sözlerle görevinden ayrıldı. Gorbaçov, Gamsakhurdia'nın katı milliyetçi politikasından yakınan, kendilerini bu politikanın kurbanları olarak gören Oset ile Abhaz ayrılıkçıları destekliyor; böylece o günlerde Rus medyasında zaten hâkim olan Gürcü karşıtı atmosferi daha da körüklüyordu.

Gorbaçov, Kremlin'in önünde yapılan 1 Mayıs törenleri sırasında ıslıklanırken, Kostya, her zaman üstünde olan havlu bornozu ile bol pijamalarıyla oturmuş donuk gözleriyle televizyona bakarken başını iki yana sallayıp duruyordu.

-Reformları sayesinde Sovyet tarihinin en komik figürü olmayı başardı. Tebrikler, tebrikler!

Çayını karıştırırken son zamanlarda elinin titrediğini fark ettim.

-Bu mu hümanist? Bu adam? Çok komik! Hem Tiflis, Bakü katliamlarına izin ver hem de hümanist ol! Ama ondan bize ne, nasıl olsa burada bizim kendi küçük faşistimiz Gamsakhurdia var, diye mırıldandı Kostya.

Yine birkaç haftalığına Yeşil Ev'e taşınmıştım, okulda iptal edilen dersler giderek artıyordu. Yazmaya daha fazla zaman ayırmak, Stasia ile sohbet etmek, hikâyelerinin bazı bölümlerini kontrol etmek niyetindeydim. Üniversite kütüphanesinden devrim zamanı hakkında bir sürü kitap ödünç almıştım, bunları okumak istiyordum. Evdeki eksikler acı verici ölçüde göze batmaya başlamıştı. Eksikler yalnızca mobilyalarla vazolardan oluşmuyordu. Hepimizin kaybettiği, o zamanlar kelimelerle ifade edemediğim daha büyük bir şey söz konusuydu.

Kostya, en büyük hazinesi olan GAZ 13'ü satınca, yoksunluğumuzun boyutlarını kesin olarak anladım. Her şey eskiden olduğu gibiymiş gibi davranamazdık. Kostya ile Nana'nın, Daria'nın Moskova'dan birkaç haftada bir yolladığı parayı kabul etmesi beni kederlendiriyordu. Aynı anda, Gürcistan nüfusunun yüzde doksanı gibi iflasın eşiğinde olduğumuzu itiraf etmemizin her şeyi daha da kötüleştireceğini biliyordum. Her şeyin eskisi gibi devam ettiği illüzyonunu ayakta tutmalı, ayaklarımızın altındaki zemini tümüyle yitirmemek için günlük faaliyetlerimizi sürdürmeliydik. Çünkü bu zeminin sağlam olmadığını çoktandır biliyorduk. Emekli maaşları geç ödeniyor veya

hiç ödenmiyor, ödense de hiçbir şeye yetmiyordu. Elene'nin maaşı çok düzensiz ödenmekteydi. Bahçemizin verdiği meyve sebzeler bizim için büyük bir nimetti; gıda darlıklarıyla günlük hayatın diğer kısıtlamaları köylerde şehirlere nazaran daha az hissediliyordu.

Elene maaşını alınca, benimle uzun tartışmalara girmemek, gururumu incitmemek için ceketimin cebine biraz para koyuyor, bu da troleybüsle metro biletleri için bir süre yetiyordu.

Lana'nın çalıştığı inşaat enstitüsü kamu tasarruflarına kurban edilip kapatıldı. Miro kendisine bir iş aramak zorunda kaldı; bu, o zamanlar hiç de kolay bir şey değildi. Miro arabalar hakkında iyi bir bilgi donanımına sahip olduğu için, üniversiteden bir arkadaşının babasının, motor performansını yükseltme konusunda uzmanlaşmış tamirhanesinde çalışmaya başladı. Tamirhanenin müşterilerinin çoğu, o zamanlar cebinde böyle bir lüks için parası olan Mchedrioni askerleriydi. Üniformalı, tüfekli adamlar tamirhanenin arka odasında arabalarının beygir gücünün artırılmasını beklerken, zaman geçirmek için poker oynuyorlardı.

Miro'yu orada sık sık ziyaret ettiğimden poker oynayanları seyretmek üzere yeterince fırsat buluyordum. Oyun beni büyülüyordu, nasıl taktik kurduklarını, pas geçmenin ne zaman daha iyi olduğunu giderek anlamaya başladım. Özellikle sahip değiştiren para miktarları ilgimi çekiyordu. Bir gün üniformalılardan biri poker bilip bilmediğimi sordu, kareyi tamamlamaya bir kişi eksikti. Oyunun kurallarını Aleko ile arkadaşlarından biliyordum fakat hiç oynamamıştım. Oyun masası olarak kullanılan küçük tahta kasanın üzerine istiflenen kâğıt paraları görünce, hiç düşünmeden iyi bir poker oyuncusu olduğumu iddia ettim; daha ilk eli kazandım (bu arada ilk eli kazanmamın tamamıyla şanstan kaynaklandığını, yeteneklerimle hiçbir ilgisi olmadığını düşünüyorum). Her halükarda o gün garajı cebimde birkaç banknotla terk ettim.

Eve dönünce Aleko'yu benimle gece boyunca oturup pokerin inceliklerıyle numaralarını bana öğretmeye zorladım. Aleko, tamirhanede kapalı poker oynandığı ama arkadaşlarıyla basit poker oynadığı için, birisine telefon edip ayrıntılar hakkında bilgi edinmek zorunda kaldı. Telefon elinde olmak üzere bir okul çocuğu gibi diğer elindeki kalemle eski bir deftere bir şeyler yazıp durdu.

-Bütün bunları neden bilmek istiyorsun, diye sordu Aleko; kumara duyduğum ilgi onu biraz kuşkulandırmıştı. –Umarım yasak bir şey yapmak niyetinde değilsindir?

-Okuldan birkaç çocukla birkaç kuruşuna oynayacağız.

-Senin oyun tutkunu bildiğimden dikkatli olmanı tavsiye ediyorum. Bunun nasıl bağımlılık yaptığını kendimden de biliyorum, kontrolü elinden kaçırmamaya dikkat et. Annene de tek kelime etmek yok!

-Tek kelime bile yok, söz.

Aleko'nun sakallı yanağına ıslak bir öpücük kondurdum.

Bunu takip eden haftalarda öğrendiklerimi gösterme fırsatı buldum. Tamirhanede askerlerle arka odaya çekilip hararetle oynuyordum. İçinde bulunduğum sıkıntılarla kazanma hırsım, bana, hiç tahmin etmediğim bir cesaret vermişti; blöf yapıyor, büyük risklere giriyordum. Herkese yalan söyleyerek babamın profesyonel bir oyuncu olduğunu (ayrıca bu yüzden –ki bu gerçekti– defalarca hapse girdiğini) anlatmıştım. Sadakatimden emin olduktan sonra, beni, kendi damıttıkları içkiler eşliğinde daha çılgın, daha tutkulu oynadıkları karargâhlarına davet etmeye başladılar.

Böylece, çoğunlukla bıkkın ve sarhoş Mchedrioni askerlerinin kendinden geçmiş bir şekilde poker oynadığı çok değişik mekânlara, eski fabrika binalarına, kullanılmayan okullara, terk edilmiş matbaalara girip çıkmaya başladım (hepsi kendisini milliyetçi olarak gördüğü, Rusya'ya sempati gösterilmediğini kanıtlamak için, bu âlemlerde votka değil çaça içiliyordu). Soğukkanlı ve sakin kalıyor, kelimenin tam anlamıyla kimseye kâğıtlarımı göstermiyordum; kısa sürede belli bir ün edindim. Oyuncu şansının geçiciliğini bildiğim için, kader yüzüme güldüğü sürece her oyunu yükseltmeye çalışıyordum. Hırsım beni her potu görmeye zorluyor, oyun masasından çoğu zaman ceplerim parayla dolu bir vaziyette kalkıyor, eve giderken parayı evde kimin cebine koyacağımı, hangi alışverişleri yapıp kime küçük bir mutluluk yaşatabileceğimi düşünüyordum.

Yasak faaliyetimin kokusunu oldukça çabuk alan Miro beni suçlayarak bu sahtekârlarla dolaşmanın tehlikeli olduğunu söyledi. Fakat ben direndim; herhangi bir tehlikenin söz konusu olmadığını, şu anda devam eden şansımın tadını sonuna kadar çıkaracağımı belirttim. Bu tartışma yüzünden aramız birkaç günlüğüne bozuldu fakat yeni "faaliyet"imin avantajlarını çok yakında Miro'nun da göreceğine emindim.

Askerlerin beni aralarında kabul etmelerinin nedeni, eşdeğer bir oyuncu ile bir kadın olmamın yanı sıra, benden bir tehlike gelmeyeceğini düşünmeleriydi. Fakat ardı ardına biraz para kazandıktan sonra günün birinde bir öğleden sonra eski matbaada, daha önce hiç görmediğim birisi ortaya çıkıp oyun masasının üzerine koyduğu bir plastik poşetten üç şişe çaça çıkardı. Herkesle kaba bir şekilde el sıkışıp coşkuyla selamlaştıktan sonra bana yaklaştı, elini uzatıp muzip bir yüz ifadesiyle konuşmaya başladı,

-Demek herkesin bahsettiği efsanevi Einstein sensin. Bakalım neler biliyormuşsun.

Bıraksalar bir köşeye büzülür, görünmez olmaya çalışırdım çünkü bu tipi diğer oyuncuların başıma bela ettiği açıktı. Adam benden yalnızca biraz daha uzun boyluydu, sıska yapılıydı, üniforması üzerinden sarkıyor gibiydi, boynunda büyük bir dövmesi vardı (boğazına dolanan bir kaplan), kafası tıraş edilmişti; bu ona vahşi bir hava veriyordu, ayrıca kamuflaj gömleğinin altında oldukça adaleli kollara sahipti. Ancak en göze batan yanı, sağ kaşını ikiye bölen bir yara iziydi. Daha ilk bakışta ondan hoşlanmamıştım. Herhalde büyük çoğunluğunun, kullanılmayan enerji fazlalığı ile perspektif yoksunluğu nedeniyle Mchedrioni ordusuyla yolları kesişen diğer oyuncu-

lardan farklı olarak, sanki tüm hayatı sarsılmaz bir inancın ürünüymüşçesine fanatik bir görüntüsü vardı.

Huzursuzdu, sürekli parmaklarını çıtlatıyor, dazlak kafasını kaşıyıp kibrit çiğniyordu. Makarov'u hep yanındaydı (bu arada silahları markalarına göre ayırt edebiliyordum), belindeki tabanca huzurumu bozuyordu.

Demek onunla, Cello'yla oynayacaktım. Gerçekten iyiydi. Harika manipülasyonlar yapabiliyor, bu da huzursuzluğumu artırıyordu. Kaybetmesini sevmeyen biri gibi göründüğünden bu benim için bir soruna yol açabilirdi fakat artık geri dönemezdim. İlk eli o kazandı, ikinci elde kâğıtlarım çok iyiydi, bir Street ile kazandım, üçüncü elde bir Split Pot sonunda benim yüzümü güldürdü. Abartılı bir tokalaşmayla beni tebrik ederek masayı çevreleyen askerlere döndü,

-Pekâlâ, çocuklar, vaadiniz gerçekmiş, eşdeğer bir oyuncu zevk verdi.

Coşkulu bir alkış koptu.

Bir süreliğine yine belli bir istikrar yakalamıştım. Yazmak bünyemi toparlamıştı; poker kârları ise, aileye yük olduğum düşüncesinden kaynaklanan vicdan azabını yok etmişti, hatta kendimden memnuniyet bile duyuyordum (bu arada o öğle sonrasından beri, poker ziyaretleriyle ilgili olarak daha çekingen davranıyordum). Enflasyonun doludizgin sürmesi sonucunda, geçiş dönemi para birimi olan Gürcü kuponları değersizleşmişti. Mchedrioni askerleri, nereden bulduklarını bilmediğim dolara geçtiler. Zaman içerisinde benim için inanılmaz bir tutar olan 250 doları bir araya getirdim. Bu ciddi miktarı, Yeşil Ev'e kapanan Kostya'nın tekrar daha seyyar olabilmesi için, kullanılmış bir arabaya yatırmak istiyordum. Miro bana araba alımında yardım edince siyah bir Ciguli'nin gururlu sahibi oldum. Arabayı kulaklarım ağzıma vararak Yeşil Ev'in önüne çekip kornaya basınca, Kostya, içine düştüğü derin letarjiden uyanıp evin önüne çıktı,

-Ne bu böyle, diye çıkıştı bana.

-İşte sana bir hediye, diye ilan ederek elimle arabayı gösterdim.

-Senin ehliyetin yok, araba kullanamazsın. Buraya nasıl geldin? –Durumu hâlâ anlamamış gibiydi.

-Tabii ki araba kullanabiliyorum, Aleko öğretti. Fakat konumuz bu değil. Bu sana bir hediye. Bir "Martı" olmasa da, şehre gitmek için yeter.

-Sürpriz yapmakta hep iyiydin, bunu kabul etmek lazım. Fakat milisler seni durdurunca ne yapacaksın?

-Milisin adı artık polis, beni durdururlarsa ceplerine 100.000'lik bir kupon sıkıştırırım, her şey hallolur.

-Kaç ruble ediyor bu?

-Enflasyonun güncel durumundan yola çıkılırsa, yaklaşık 3 ruble.

-Trafik suçları artık bu kadar pahalı mı?

-Bu bir trafik suçu değil, Kostya.

-Ehliyetsiz araba sürüp hem kendini hem de başkalarını tehlikeye sokmak trafik suçu değil de ne? Moskova'da bu kesinlikle...

-Telefonlaşırsan Daria'ya sor; Moskova'da polisler, ellerine birkaç banknot sıkıştırılırsa çok daha kötü şeyleri görmezden geliyorlar. Fakat hediyeme bakmak istemiyor musun?

-Parayı nereden buldun?

-Biriktirdim. Artık bir burs alıyorum, diye yalan söyledim.

Kostya hâlâ mesafeliydi, kuşku ile merak karışımı bir ifadeyle bir bana bir arabaya bakıyor, merakını sert sesinin altında gizlemeye çalışıyordu,

-O halde gerçekten araba kullanıp kullanamadığına bir bakalım.

-Sana bunu nasıl kanıtlayabilirim?

-Beni şehre götür.

-Seni arabayla mı şehre götüreyim?

-Evet.

Üstündeki giysileri değiştirmesi için on dakika bekledi, sonra Ciguli'yle şehre doğru yola koyulduğumuzda radyodan Güney Osetya'nın da özerklik ilan ettiğini dinledik. Kostya, sokakları hayatında ilk defa görüyormuşçasına sürekli dışarıya bakıyordu.

-Nereye gidiyoruz?

-Vera Mezarlığı'na.

Hiç soru sormadım. Mezarlığa varınca, Christine'nin mezarını ziyaret etmek istediğini biliyordum. Kostya mezarın yanında gömleğinin kollarını yukarı katlayıp taşı bile kaplamış olan yabani otları ayıklamaya başladı. Deliler gibi çalışıyordu. Ona yardım etmeye çalışsam da hızına yetişemedim. Sonra bir rüyadan uyanırcasına bitkin bir şekilde mezarın yanına, toprağa oturdu. Yolda satın aldığı bir demet beyaz gülü mezarın üstüne koymuştu. Hava rüzgârlı ve sevimsizdi. Onun yanına oturdum.

-Burada neredeyse tam bir yüzyıl yatıyor, garip değil mi, dedi. Bunu söyleyiş tarzı irkilmeme neden oldu.

-Kız kardeşimin mezarını ziyaret edemiyorum. Bütün hayatımı devlete hizmet etmekle geçirdim, sonra da bu! Evet, böyle oluyor herhalde, insan...

Cümleyi tamamlamadı, ben de sormaya cesaret edemedim. Elini ellerimin içine almak istedim ama buna da cesaret edemedim.

Daha sonra araba için teşekkür etti fakat artık bir arabaya ihtiyacı olmadığını, yollara çıkması için bir nedeninin kalmadığını söyledi. Şayet yine de şehre gitmek isterse, onun şoförlüğünü yapabilirdim. Nasıl olsa araba kullanabildiğimi yeterince kanıtlamıştım. Yeşil Ev'in önünde arabadan inmeden önce, her şeye rağmen ehliyetimi yapmam gerektiğini belirtti.

O günlerde Severin ile tanıştım. "Trockene Brücke" boyunca, bana Stasia'nın hikâyelerini yazmamda yardımcı olabilecek (kütüphanedeki kitapların çoğu gibi propaganda kitabı olmayan) eski kitaplar arayarak geziniyordum. Severin, üzerinde eski kitapların istiflendiği bir örtünün önünde diz çökmüş dalgın bir ifadeyle bir kitabın sayfalarını çeviriyordu. Saçıyla giyinme stilinden buralı olmadığını anladım.

Gençti, aşağı yukarı yaşıt olabilirdik, uzun boyluydu, iyi beslendiğin-

den göze batacak kadar sıhhatli görünüyordu, etrafına Gürcü erkeklerin çok nadiren sahip olduğu bir tür rahatlık yayıyordu. Onunla bir sohbet başlatmaya karar verdim. Yabancılara ilişkin merakımı dizginlemek çok zordu. Severin Almanca aksanlı Rusçasıyla Batı Almanya'dan geldiğini, birkaç seneden beri Berlin'de yaşadığını, babasının antika mobilyalar dükkânı için eski veya henüz Sovyet ülkelerinde ilginç bir şeyler bulup Almanya'ya götürmek üzere dolaştığını anlattı. Bu günlerde Doğu'da iyi işler yapmak mümkündü, insanlar harika eşyaları birkaç kuruşa satıyordu; işin bu yönünden tiksinse de, başka bir seçeneği yoktu.

Bana gülerek esas tutkusunun tarih (ağırlıklı olarak Doğu Avrupa tarihi) olduğunu, Rusçayı çok sevdiğini, küçük yaşlarından beri öğrendiğini, babasının hatırına restoratörlük eğitimi gördüğünü, burada şimdi tutkusunu yaşadığını belirtti. Böyle bir zamanda, bu koşullarda, burada –olayların merkezinde– bulunabilmek büyük bir şanstı. İki yıl önce bunun hayalini kurmaya bile cesaret edemezdi. Bir günden diğerine her şey değişmişti: Duvar yıkılmış, Alman Demokratik Cumhuriyeti yok olmuştu, herhalde yakında Sovyetler Birliği de tarihe karışacaktı. Rusya'da pek çok şehri görmüştü, hep Kolkhis'i görmek istemişti.

-İşte şimdi buradayım.

-Gördüğün gibi burada altın posttan geriye pek bir şey kalmamış. Bronz çağından bile bir şey yok.

Yine muzip bir yüz ifadesiyle güldü.

-Peki, bir şey bulabildin mi? Nadir görülen bir şey keşfedebildin mi?

-Beni yanlış anlama. Ben bunu babamın dükkânı için yapıyorum. İnsanların, özellikle de yaşlı insanların en değerli eşyalarını birkaç kuruşa sattıklarını görmek güzel bir şey değil.

-O halde vicdan azabı çekiyorsun, öyle mi?

-*Sorry*.

-*Sorry*. Kulağa çok kolay bir şeymiş gibi geliyor. Bu kelimeyi hayatımda ilk defa senin ağzından duyuyorum. Filmleri saymazsak tabii.

Gülümsedi, gülümsemesi bu sefer biraz kederliydi. Severin aynı zamanda herhalde buralarda gülümseyen tek insan, diye kafamdan geçirdim. Bu bana çok hoş bir yenilik gibi gözüktü.

-Peki, neler okuyorsun bakalım?

-Siyasetteki iktidar yapılarıyla ilgileniyorum. Sovyet tarihi ile ilgili bilgi topluyorum.

-Herhalde Rus kitaplarında iktidar yapıları ele alınmıyordur. Oralarda daha çok kardeşlikle eşitlikten bahsediliyordur.

Ortak ilgi alanlarımız vardı. Ben ona Batı'daki hayatını sordum, o ise benim Doğu'daki hayatım hakkında her şeyi öğrenmek istiyordu. Öksüz, rüzgârlı sokaklarda dolaştık, nasıl akşam olduğunu fark etmedik. Eski şehirde hâlâ açık olan kafelerden birine girmeyi önerdim, Severin ile birlikte Leselidzestraße'ye gittik. Ucuz, ılık bira içtik (barda elektrik yoktu), mum ışığında saatlerce konuştuk. Oda kiralayarak ayakta kalmaya çalışan bir

Gürcü ailenin yanında kalıyordu. İki haftadan beri buradaydı, mümkün olduğu kadar kalmak istiyordu. Ona yazma çabalarımdan bile bahsedip ikincil kaynak eksikliğinden yakındım. Bana aradığım kitapları temin edebileceğini söyledi fakat yanında getirdiği kitapların çoğu Almancaydı. Benim hayal kırıklığımı fark edince bir anlaşma yapabileceğimizi söyledi. Ben ona Gürcüce öğretecek, o da bunun karşılığında bana Almanca dersi verecekti.

Arkadaş olmamız uzun sürmedi. Birbirimizi sevmek zor olmadı. Benzer bir edebiyat zevkine sahiptik, bu arada çağdaş edebiyatta büyük eksiklerim olduğunu anladım, bu kitaplar bizde bulunamıyordu. Çağdaş sanatlar konusunda da Severin benden çok daha bilgiliydi. Her ikimiz de sinemayı, nehir kıyısında anlamsız yürüyüşler yapmayı seviyorduk. Severin, hiç mola vermeden hep arayış içerisinde olan bir insandı, bu bana çok aşina geldi. Severin'in bende şaşkınlığa yol açan tek yanı sosyalizme eğilimi olması, sürekli Marx'tan alıntılar yapmasıydı. Batı'dan gelip istediği zaman Paris, Roma, New York veya Tokyo'ya gidebilecek olan birisinin hem burada Sovyetler Birliği'nin enkazları arasında seyahat edip Doğu'nun sunduğu egzotik maceraları yaşarken kapitalist piyasa için ender görülen eşyalar aramasını, hem de aynı zamanda çoktan çökmeye mahkûm bir sistemin üstünlüklerinden bahsetmesini anlayamıyordum.

Düzenli olarak buluşmaya başladık. Severin'in odasında çay veya bira içip kelime öğreniyorduk. Severin bana Batı Berlin'i, Avrupa'yı, yalnızca kitaplarla filmlerden biraz tanıdığım bir dünyayı anlatıyordu. Soru üzerine soru soruyordum. Severin'in kayıtsızlığında, sanki sürekli şaşırtılmak, tanıyıp bildiği her şeyden kopartılmak istercesine yitik bir yan vardı. Onun için önemli olan tek şey, bilinmeyen gibiydi. Ona madem bu kadar tutku duyuyorsa, neden her şeye boş verip yalnızca tarihle felsefe okumadığını sorduğumda, cüretkâr, müphem tarzında gülümseyerek babasıyla yıllar boyunca sürdürdüğü mücadelenin onu yorduğunu söyledi. Defalarca evden kaçmış fakat her şey ters gittiği için sonunda yine ailesinin himayesine geri dönmüştü.

-Babam iyi bir işadamı, bunu kabul etmek lazım. O zamanlar, tarihin yakında yeniden yazılacağının kokusunu aldığı için bizi alıp Berlin'e taşındığında yanılmadı. Eski Doğu Alman avizeleriyle duvar kâğıtlarıyla bir servet kazandı. Batılılar, Sovyetler Birliği'nden gelen basit fabrika kap kacakla perdeler için büyük paralar ödemeye hazırdır.

İngilizce, kuzey sahillerinin deniz havasıyla sonbahar alacakaranlığı tadındaydı, bir balıkçı dükkânı biraz da yağmur gibi kokuyordu. Hiç öğrenmediğim Fransızcada kayısı jölesi gibi erimesi ile sek beyaz şarap tadında olması gerekiyordu. Rusçada sonsuzluk, buğday tarlaları, yalnızlıklarla hayallerin tadı hâkimdi. Gürcüce tozlu, dolu dolu, âdeta ağzına kadar dolu, bazen ormanda saklambaç oynamak gibiydi. Severin'in bana öğrettiği Almanca ise başlangıçta buz gibi ve acıydı, sonra tadı değişerek koyu yeşil yosuna dönüştü, bunun ardından daha hoş bir ciddiliğe büründü, çok daha sonraları Almanca benim için olgun bir kestane ile insanın başını döndüren

bir yükseklik tadını aldı.

Severin, Gürcü alfabesinin otuz üç harfini öğrendi. Ben "boktan ülke", "sömürücü", "soykırım", "soğuk savaş" gibi sözcükler, "Nasılsın?", "Batı'dan mı yoksa Doğu'dan mı geliyorsun?" gibi cümleler ezberledikten sonra "ev", "çocuk", "kız" gibi sözcükleri artikelleriyle birlikte, son olarak da Severin'in dilinden düşmeyen "Okay" lafını öğrendim.

-Kız neden dişil değil de nötr? Bunu anlayamıyorum, diye öfkelendim.

-Çünkü Almanlar inanılmaz derecede ince ruhludur, kimseyi mağdur etmek istemezler.

-Kim kendisini mağdur olmuş hissedecek? Sen artikel olarak açık bir şekilde eril iken, kendimin nötr olmasını aptalca buluyorum.

Severin'in gözlerinden yaşlar gelip yüzü kıpkırmızı kesilene kadar güldük. Bu, aslında Severin gibi birisine uymuyordu çünkü Severin hayatın içinden, alnında üstünde "Hiçbir şey beni sarsamaz ve dengemi bozamaz" yazılı bir çıkartmayla geçiyor gibiydi.

-Ne o ne de öbürü olan insanlar kendilerini mağdur hissedebilir. Örneğin benim gibiler.

-Sen erilsin. Özür dilerim ama bunun neresi mağdur edici?

-Ben erkeklerden hoşlanıyorum.

-Ah, anlıyorum. Fakat bu durumda duble eril sayılmaz mısın?

Severin yine gülmekten yerlere yattı.

-Bu mantık bana belki annemle babama cinsel tercihimi makul göstermeme yardımcı olabilir.

-Sovyetler Birliği'nde böyle olduğun için hapse girerdin, dedim düşünceli bir sesle; aklım David'in hikâyesine gitti.

-Bilgi için teşekkürler. Çok teselli edici. Almanya'da insan hadım ediliyor. Güzel bir hayat, değil mi?

-Gerçekten mi?

-Evet, ayrıca insanın göğsüne sıcak demirle "ibne" kelimesini dağlıyorlar.

-Tanrım, o halde burada kalsan belki daha iyi olur.

Severin eliyle baldırını döverek tekrar uzun uzun güldü.

-Hayır, hayır, bizim orası bu kadar kötü değil. Fena değil aslında. Fakat babamın dediğini yapsalar tam da böyle olurdu.

-Şöyle veya böyle, önemli olan bana mümkün olduğunca uzun bir süre Almanca dersi vermen, kitaplarının biraz daha bende kalması, diyerek bir sigara yaktım.

-Tabii, sorun yok.

Severin'e halı, koltuk, gümüş çatal-bıçak takımları, kap kacak ile her türlü abajur ziyaretlerinde refakat etmeye başladım. Severin'in eşya baktığı çeşitli evlere davet ediliyorduk. Ben tercümanlık yapıyordum fakat bir savaş gazisinin madalyalarını satmak istediğini görünce kederlendim; Severin'e, babasının işini yalnız başına yapmasını söyledim.

SBKP 18 Ağustos'ta, Gorbaçov Kırım'da tatildeyken, diğer gericilerle muhafazakâr güçlerle birlikte perestroyka sürecini durdurmak üzere son bir girişimde bulundu. Olağanüstü hal ilan edildi, Gorbaçov tarafından yeniden düzenlenen birlik sözleşmesine karşı seferberlik başlatıldı, komünist sistemdeki her gevşemenin sistemin sonunu getireceği vurgulandı, KGB'den destek istendi (KGB Başkanı darbenin merkezi figürlerinden biriydi). Darbe başarısızlıkla sonuçlandığında üç parti yöneticisi intihar etti; Gorbaçov'un iktidar günleri de artık sayılı gibi görünüyordu. KGB'nin feshedilmesine veya daha sonra anlaşıldığı üzere yeniden düzenlenmesine onay vermesinin, son bir güç gösterisi olarak darbecileri tutuklatmasının artık faydası olmayacaktı. Yeltsin önüne gelen fırsatı kullandı, Komünist Partisi'ni ülke çapında yasaklayıp mallarına el koydu. Gorbaçov kâğıt üstünde hâlâ Rus Cumhuriyeti'nin Başkanı'ydı fakat daha henüz yirmi dört Ağustos'ta Moskova'daki hükümet binasının üstüne üç renkli Rus bayrağı asılmıştı.

Benim doğup büyüdüğüm Sovyetler Birliği artık yoktu.

İkinci Körfez Savaşı başladığında, Miro'nun yanında yatağa uzanmış aklımı kaçırmadan bu kışı nasıl atlatacağımı düşünüyordum. Elektrikler giderek daha sık kesiliyor, herkes gaz lambalarıyla yetinmek zorunda kalıyordu. Kaloriferler de artık çalışmıyordu. Yani kışa her zamankinden farklı bir şekilde hazırlanmak gerekliydi. İnsanlar şömine odunu ile gaz sobaları edinmenin peşindeydi, herkesin tarihi izlemekten çok farklı sorunları vardı.

Tiflis'te iç savaş çıktığı söyleniyordu. Şehir karanlıktaydı. Herkes herkese karşıydı. Kimin dahil olduğu belirsiz olan muhalefet Gamsakhurdia'ya karşı, KP kendi başına, özel ordu daha fazla güç için, partizanlar anarşi için, adi suçlular adalet için, entelijansiya Şevardnadze için ve geri kalan insanlar arada kalan bir şeyler için savaşıyorlardı. Ateş sesleri giderek daha sık duyulmaya başladı, sokağa çıkma yasağı koyuldu. Her yerde barikatlar kuruldu, megafonlardan gelen sesler şehrin doğal arka plan sesi haline geldi.

Severin yine de gitmek istemiyordu. Bu trajik gelişmelere gösterdiği yoğun ilgi beni öfkelendiriyordu. Onu, güzel bir dünyadan geldiği için, sokaklardaki eylemlerin yok edici potansiyelini ilginç bulmakla suçluyordum. Dersler iptal oluyor, gösteriler olmuyordu. Sürekli sokaklarda saldırıya uğrayıp soyulan insanlardan bahsediliyordu.

Yazıyor, üşüyordum. Poker oyunları şimdilik durdurulmuştu. Askerlerin daha önemli işleri vardı. Her yer gaz kokuyordu. Her yer soğuktu. Her yerde insanlar korku içerisinde etraflarını gözetleyip yere bir şey düşünce irkiliyorlardı.

Tiflis'te sürekli kurşun sesleri duyulduğu, komşumuzun camları delik deşik edildiği için, 1991 yılbaşını hep birlikte Yeşil Ev'de geçirmek istiyorduk. Daria her hafta endişeyle arıyor fakat artık Kostya ile Nana'ya para göndermiyordu. Bir şeylerin yolunda gitmediğini tahmin ediyor fakat bu düşünceyi unutmaya çalışıyordum; ne de olsa, yeterince kendi sorunum vardı.

İç savaşla birlikte ülkeye bir şey daha gelmişti: Eroin. Merdiven sahanlıklarında bulunan boş şırıngaların sayısı giderek artıyor, metrolarda giderek daha fazla donuk bakışlarla hiçliğe kaymış yüz ifadelerine rastlanıyordu.

Sürekli bir şeyler satıyorduk. Annem alyansını bile rehin evine götürmek zorunda kaldı. Satacak bir şey kalmayıp poker oyunlarında biriktirdiğim para da bitince, Stasia, hayatımıza devam edebilmek için yalnızca tek bir yolun kaldığını söyledi. Daha aynı gece, bütün evi harikulade bir koku sardı. Uykulu bir şekilde gecelik, pijamalarla mutfağa doluşarak doksan bir yaşındaki Stasia'mızı mutfak masasının başında bulduk. Önünde çikolatalı bir pasta duruyordu.

-Bu da ne, dedim, işaretparmağımı pastanın içine daldırmak üzereydim ki, Nana beni tam zamanında engelledi, Stasia pastayı babasının reçetesine göre yaptığını açıkladı. Pastayı şehre götürüp müşterilerine gözleme ile pasta sunan yeni dükkânlardan birine satacaktık.

İlk önce herkes fikri saçma buldu fakat sonra Elene coşkuyla dükkânında tatlı çeşitleri satan birisini tanıdığını, hemen yarın pastayı oraya vermeyi deneyeceğini bildirdi.

Elene'yi ertesi gün arabayla şehre indirdim, pastayı birlikte Elene'nin bahsettiği küçük bodrum dükkânına götürdük. Şişman, aşırı kıllı adam pastayı istemeyerek de olsa aldı ama bizim başlangıçta düşündüğümüzden çok daha düşük bir fiyat ödedi. Nasıl satılacağına bakacaktı. Küçük parçalar daha iyi satılıyordu, bütün bir pastayı bugünlerde herhalde yalnızca bir Mchedrioni askeri satın alabilirdi.

Ancak pasta ertesi gün satılmıştı, adam üç tane daha sipariş etti. İki haftada toplam on pasta sattık. Stasia diğer aile fertlerinin yardımını kabul etmiyor, reçetenin gizliliğinde diretiyordu. Zor iş için asistan olarak düşünebildiği tek kişi bendim.

-Yalnızca Niza. Bu evde lanete karşı koyabilecek tek kişi o.

Annemle Nana birbirine imalı bir bakış attı. Asistanlık onurunun bana verilmesini başlangıçta hiç de coşkuyla karşılamadım. Her türlü mutfak işinden nefret ediyordum, özellikle fırında pişirmek iyi bildiğim bir şey değildi. Fakat Stasia inatçıydı, hiçbir itirazı kabul etmedi. Sonunda giderek gücünü yitiren Stasia'nın daha yakınında olup hikâye koleksiyonumu tamamlayabilmek düşüncesi ağır bastı.

Stasia'nın çikolatayı hazırlamasını seyrettiğim ilk gece, Christine'nin evinde Miro ile beni yataklarımızdan kaldırıp mutfağa çeken o harikulade çikolata kokusunu hatırladım. Stasia koyu kütleyi karıştırırken, çikolata fabrikatörünün bulduğu sıcak çikolatanın, çikolatayla bağlantılı lanetin hikâyesini ilk defa dinledim.

-Çikolatayı asla tatmamalıydın ama tatmış oldun; Tanrının rahmeti üzerinde olsun, kız kardeşim bana hiçbir zaman inanmadı. Bu lanet sayesinde Küçük Büyük Adam'ı mezara yolladıktan sonra bile kuşku duyuyordu. Fakat sen şimdi bana namusun üzerine söz vermelisin. Bu karışımın yalnızca iki yemek kaşığı dolusu bir pasta için yeterli fakat sen karışımın

saf halini sevdiğin birisine asla pişirmemelisin, bunu yapmayacağına yemin edeceksin.

Koku, beni de çikolata gibi eritiyordu. Stasia'nın yaşlı ama yine de atik ellerini izledim; malzemeleri özen ve dikkatle karıştırıyor, sanki harikulade bir çikolata değil de, bir ilaç veya zehir hazırlıyormuşçasına her şeyi tartıp tadıyordu. Elbette söylediklerinin tek kelimesine bile inanmıyordum. Çikolata yemek için vardı, beni bıraksalar bu koyu sıvının içine yatar yalaya yalaya bitirirdim. Fakat Stasia iyi bir bekçiydi, parmağımın tencereye girmemesine dikkat ediyordu, yalnızca tatmaya izin vardı. Pastalar bizi kış ile ilkbahardan kazasız belasız geçirdi; Boris Yeltsin 1991 Haziran'ında Rusya'nın ilk başkanı olarak seçildiğinde, pasta işimiz âdeta patladı. Dünyamız yıkılmıştı fakat insanlar çatlayıncaya kadar pasta yemek istiyorlardı.

-Babam hep zamanlar ne kadar kötüyse, pastacılık işi o kadar iyi olur derdi.

Ben mutfakta mum ışığında siyah sıvıyı karıştırırken Stasia bunu bir mantra gibi tekrarlıyordu.

Zayıflamış, yanakları çökmüştü; gözleri parlıyor, üzerindeki elbise kalçalarını eskisi gibi yumuşak bir şekilde sarmıyor, üzerinden sarkıyordu. Saçlarını sağa sola sallanan bir atkuyruğu olarak bağlamıştı, makyajı aceleyle tamamlanmışçasına itinasız duruyordu. İnsanlar onu havaalanında yine de tanıdı, imza istemeseler bile –elektrik kesintisi nedeniyle meydana gelen yarı karanlıkta imza istemek uygun olmazdı– arkasından bakıp aralarında fısıldaşıyorlardı.

Uzun uzun kucaklaştık.

-Kocan nerede, diye sordum ablama.

-Moskova'da kaldı.

-Bizim için iyi olmuş, seni daha çok görme imkânımız olur. Yeşil Ev seni bekliyor. En sevdiğin yemekleri yaptık.

-Yine eve geldiğim için o kadar sevinçliyim ki, dedi Daria, sonra arabanın arka koltuğunda uyuyakaldı.

Kostya, Daria için adam gibi giyinmişti; üstünde beyaz bir gömlekle ütülü bir pantolon vardı. Geç bir akşam yemeğine oturduk, Daria bize Moskova'dan, oradaki kaostan, aşırı boyutlara varan gıda malzemesi darlığından bahsetti. Neyse ki bir tiyatro rolü kapabilmişti, işi vardı. Elene Laşa'nın işlerini sorunca, bir şey söylemekten kaçınıp konuyu değiştirdi. Üç gün sonra "bazı işleri olduğu" gerekçesiyle boş duran evine gidip günlerce ortadan kayboldu. Evin telefonu kapalı olduğu için, oraya giderek baskın yapıyormuşçasına zili çalmaya başladım. Daha sahanlıkta Daria'nın dairesinden gelen müzik ile konuşma sesleri duymuştum. Ziyaretçisi olduğunda bunu bana söylemediğine şaşırmıştım. Ev yabancı insanlarla doluydu. Aralarından yalnızca birkaçını Daria'nın üniversiteden eski arkadaşları olarak hatırladım. İnsanlar evin içine dağılmış ayakta duruyor, iğrenç kokan gaz lambalarının ışığında votka içiyor, gitar çalıyor, şarkı söylüyorlardı. Ev dar-

madağınıktı, Daria geldiğinden beri evi toplama girişiminde bulunmamış gibi görünüyordu. Birisi elime bir votka bardağı tutuşturunca, acı sıvıyı bir dikişte içtim; bir yandan etrafımdakilerin sarhoş sohbetine kulak kabartırken, diğer yandan dikkatle ablamı izliyordum. Onu hiç böyle görmemiştim. Coşkuyla, yüksek sesle, âdeta bayağı bir tarzda konuşuyordu, eteği yukarıya kaymış, makyajı akmıştı. Kırıtarak yürüyor, bir takım Rus fıkraları anlatarak sürekli arkadaşlarına sarılıyordu; sonunda tanımadığım bir adamın kucağına savruldu, adam sarhoşluğu içerisinde Daria'nın sağına soluna ellemeye başladı, bu bile hiç onu rahatsız etmişe benzemiyordu.

Daria tuvalete gidince onu izleyip kapıyı içeriden kilitledim.

-Ne yapıyorsun sen?

-Ahlak anlayışınla benden uzak dur! Uzun zaman yoktum, hepsini özledim, herhalde arkadaşlarımı...

-Arkadaşların mı? Özür dilerim ama bunların çoğunu kesinlikle hayatında ilk defa görüyorsun. Bir şeyler oluyor. Daria, lütfen, amacım sana bir şeyler yasaklamak değil, yalnızca senin iyiliğini istiyorum. Seni bunca zamandır görmedim, çok özledim, ben...

Daria aniden bana sarılıp ağlamaya başladı.

-Her şey ters gidiyor. Ne yapacağımı bilmiyorum. Laşa... Laşa'nın büyük sorunları var.

Bana hızlı bir tempoda Laşa'nın işlerinin en baştan beri iyi gitmediğini, anne babasının yardımına muhtaç olduğunu, alıştığı hayat standardını korumak istediğini, Moskova'nın girdaplarında giderek kaybolduğunu, bir süredir eroin enjekte ettiğini, bazen günlerce ortaya çıkmadığını, bulunamadığını anlattı. Bu arada sürekli bir şekilde, sanki ondan Laşa'yı terk etmesini önermemden korkuyormuşçasına onu ne kadar çok sevdiğini vurguluyordu. Bir şey söylememe fırsat vermeden yüzünü sildi, yüzüne bir tebessüm yerleştirip gürültülü selamlarla karşılandığı oturma odasına geri döndü.

Daria dünyadaki yerinin ne olduğunun, hayattan ne beklediğinin hep bilincindeydi; içinde hiçbir kuşku taşımamış, kendisiyle dünyayı hiç sorgulamamıştı. Yalnızca sevmek için yanlış bir insanı seçmiş, ona kendi eliyle tüm dünyasını altüst etme izni vermişti. Onun yüzüne düpedüz gülüp, "Sen beni seviyorsun, öyleyse ihtiyacın olan her şeyi al, seni mutlu ettiği sürece al," demişti.

O da denileni yapmıştı.

İşte Daria çökük yanaklarıyla gözlerinin altındaki halkalarla karşımda duruyordu. Mavi gözü donuk, kahverengi gözü ise bulanıktı. Dengesini kaybetmişti.

Bir salakla sarmaş dolaş dans edişini seyrederken, aniden korkunç bir gerçeği idrak ettim:

Laşa bunları Daria'nın kâbusu haline getirmeyi başarmış, tüm korkularını, komplekslerini, saplantılarını Daria'ya yansıtmıştı. Daria da buna izin vermişti. Laşa, ona sahip olabilmek için, onun aşkını bulanık, kirli, bataklık gibi bir kütleye dönüştürmeyi başarmıştı. Daria'nın dansı içimde bir bulantı

uyandırdı.

Benim harikulade, sarsılmaz, dengeli Daria'm, Kostya'nın krallığının güzel kraliçesi neredeydi? Ya Kostya'nın krallığına ne olmuştu? Nerede yaşıyorduk biz?

Üç gün sonra altüst olmuş bir Aleko'yla karşılaştığımda Aleko bana David'in sokakta, onu soymak amacında olan birkaç kişi tarafından yolunun kesildiğini anlattı. Adamlar David'in cüzdanının boş olduğunu görünce altın zincirini istemişler fakat Aleko kendisini savunmuştu. (David'in boynunda bir zincir görüp görmediğimi hatırlamaya çalıştım. Buna hiç dikkat etmiş miydim? Hayır.)

-Ölmüş mü, diye sordum, sakinliğime şaşırarak.

-Evet. Dokuz bıçak darbesi. Muhtemelen bir çetenin veya Mchedrioni'nin dostlarının işi.

-Bir zincir yüzünden mi?

-Bir zincir yüzünden.

Kendimi banyoya kapatıp saatlerce oradan çıkmadım. Dünyayı yumruğumun içinde tutuyordum ama dünya yine de sanki kumdanmışçasına parmaklarımın arasından süzülüp gidiyordu.

Boş küvete uzandım. Su yine kesikti.

Zaman dizlerimin arkalarına çarpıp parçalara ayrılıyor gibiydi. Sekiz yaşındaydım, sonra on ve David'e gelmiştim. Duvarlarındaki çizimlerle resimleri gördüm, dilimin ucunda sıcak çayın tadını aldım, onun sesini işittim. O da artık diğer hayaletlerle birlikte iskambil oynayacak mıydı? İskambil oynamayı sevmezdi. Şayet bir şey oynarsa tavla oynardı.

Ağlamaya çalıştım. Bu işte hiçbir zaman iyi değildim. Gözyaşlarım yoktu. Bu ülkeden, bu insanlardan, bu küvetten, kendimden, çaresizliğimden nefret ediyordum. Neden yapmıştı bunu? Neden lanet olası bir zinciri savunmuştu? Bunu bana neden yapmıştı? Aklıma banyodaki kan geldi, o zamanlar denizde; sonra güzel Rusa'nın aylar sonra karda hiçbir tasası yokmuş gibi rol yaptığını anımsadım.

Dünyam lunaparktaki hızlı trene binmiş giderken raydan çıkmıştı.

Yüzümü küvetin serin duvarına yasladım.

Alta daldım. Zaten su yoktu.

Christine'nin yarım yüzü, 9 Nisan'ın çığlıklar atan insan yığınları, son iki kışın soğuğu, sokakların karanlığı, David'in sözleri, son buluşmamız, o demli çay, çaresiz ablamın donuk bakışları, Miro'nun gülüşü, zamanın çözümsüzlüğü, yazılı sayfalarım (ama neyle?), annemin üzgün yüz ifadesi, sıcak çikolatanın kokusu... Tüm bunlar kafamda bu anda iç içe geçti.

Acaba burada ne kadar yatabilirdim? Neyi değiştirebilirdi bu? Bu anlamsız yas.

Kendimi tokatladım. Bir şey hissetmek, acı hissetmek istiyordum. David'e daha yakın olmak, onu tutmak, söylemediğim sözlerle, gelecekte onunla geçirebileceğim öğleden sonralarıyla, akşamlarla onu yakalamak is-

tiyordum. Yan tarafta annem, Kitty Yaşi'nin Home albümünü koyduğunda belki de onun müziğini ilk defa bilinçli bir şekilde dinlemeye başladım. Belki de beni bomboş geçirdiğim saatlerden sonra küvetten çekip çıkaran şey Kitty'nin müziği oldu, Brilka.

-Şimdi neden herkesin, hatta eski yol arkadaşlarının bile Gamsakhurdia'yı göndermek istediğini, ona küfrettiğini anlıyor musunuz? –Kostya, elektrik kesintisi yüzünden mum ışığında pilli radyoya kulak kabarttığımız akşam yemeğinde yine galeyana gelmişti. –Çünkü insanlar çoktandır özlem duydukları *bağımsızlık* için hayat tarzlarını değiştirmek zorunda olduklarını artık yavaş yavaş idrak etmeye başladı. Moskova'ya uçup güzel restoranlarda yemek yenilip Rus kadınlarla eğlenildiği günler geride kaldı, Kafkas göstericiliği ile imtiyazları da bitti, aynı *güneşli Gürcistan* gibi. Fakat şimdi herkes böyle olmasını istemediğini söylüyor.

Tüm ülkede ayaklanmalar sürüyordu. Ekmek alabilmek için geceden kuyruğa girmek gerekiyordu. Ulusal Muhafızlarla Mchedrioni Ordusu, İçişleri Bakanlığı'yla işbirliği yapmayı reddediyordu. Şayet yasal düzen diye bir şey kaldıysa bunu takmayıp kendi kanunlarını yaratıyorlardı. Hiçbir hükümet onlara ne yapacaklarını ne yapmayacaklarını emredemezdi. 1991 yılının sonunda Gamsakhurdia, olumsuz Rus propagandasını Gürcistan'da engellemek üzere tüm Rus televizyon kanallarını yasaklayınca, genel hoşnutsuzluk yeniden yükseldi. Daha birkaç ay önce gösterilerde coşkuyla "özgürlük"le "bağımsızlık" isteyen sıradan vatandaşlar, şimdi Rus kültüründen uzak tutuldukları için öfkeleniyorlardı.

-Evet, doğru, biz kendimize başkalarının gözüyle bakan bir halkız. Bu sözün kime ait olduğunu maalesef unuttum, demişti Stasia o akşam; böylece istisnai bir şekilde oğlunu onaylamıştı.

Ulusal Muhafızlar, Mchedrioni askerleri ile işbirliği içerisinde şehrin tüm önemli binalarını işgal edip önlerine nöbetçiler dikerken, Budapeşte ile Viyana'da eğitim almış olan bir pastacı ustasının reçetesine göre ve üzerinde USAID yazılı unla süttozu paketleri ile kızıl bir yıldızın süslediği kakao tozu torbalarını kullanarak çikolatalı pastalar yapıyorduk. Rustaveli Bulvarı yine insanlarla doluydu. Sokaklarda yine kurşunlar uçuşuyordu, yine ölü ve yaralılar vardı. Beni en çok şaşırtan durum, insanların savaş benzeri bu koşullara gösterdiği kayıtsızlıktı. Lav silahları sürekli yangınların çıkmasına neden oluyor, Kalaşnikoflar hiç durmadan ateşleniyor fakat insanlar hiçbir şey olmamışçasına işlerine güçlerine gidiyordu.

Metro çalışıyordu, sinemalar açıktı; yayalar soğuk, donuk yüz ifadeleriyle sokakta durup askerlerin tüfeklerini doldurmasına bakıyordu.

Sonunda Severin de saldırıya uğrayıp soyulunca bana kitaplarını bırakıp gitti; Berlin'deki işlerini yoluna koyduktan sonra yeniden geleceğine söz verdi. Gitmeden bir gün önce onu Yeşil Ev'e davet ettim, birlikte sessizlik içerisinde mısır ezmesi ile peynir yedik. Ona, yakınlığına ve yokluğunda da öğrenmeye söz verdiğim Almanca sözcüklere çok alışmıştım. Tüm bu kaos-

tan sonra düzenin içine geri dönmekten pek hoşnut olmadığını fark ettim.

-Avrupa'ya gitmelisin, Niza, dedi bana Almanca.

-Avrupa, evet, Avrupa, bana tarihin merkezinde bulunmak gerektiğini söylediğini hatırlıyor musun?

-Evet, belki de değiştim veya yalnızca yoruldum, korkmaktan yoruldum, daha önceleri hiç korkmamıştım, buraya geldiğimde içimde korku yoktu. Şimdi her şey farklı.

Onu arabayla şehre götürmeden önce çatı aralığına çıktık, mum ışığında terasa oturduk, birer sigara içerek yıldızları seyrettik. Bir köşede eski kitaplarla not defterlerim yığılıydı. Burası yıllardan beri benim krallığım, benim mekânımdı. Her gün yaşanan bu kaosa rağmen, Severin'i unutmamak için, içimde yer bırakmaya çalışmalıydım; o zamanlar onu bir daha göreceğimi sanmıyordum.

Rusya dahilinde mideye indirebildiğiniz kadar bağımsızlık edinin.
Yeltsin

7 Ocak'ta çatışmaların sona erdiği açıklandığında Mchedrioni, Hükümet Sarayı'nın önünde şampanya patlattı. Gamsakhurdia kaçmak zorunda kaldı; Ermenistan'dan oturma izni alamayınca Çeçenistan'a gitti. Gösteriler devam ediyor, Gamsakhurdia'nın taraftarları Tiflis'in her köşesinde çadırlarını kurmaya çalışıyordu fakat Ulusal Muhafızlar ile Mchedrioni Ordusu ateş açmaktan çekinmedi. Başkanın en çok taraftarının olduğu Güney Gürcistan, özellikle Megrelya'da insanlar barikatlara çıktı.

Şevardnadze'nin Gürcistan politikasına geri dönmesi talep ediliyordu. Muhaliflerle adi suçluların hâkim olan kaosa son veremeyeceklerini giderek herkes anlamaya başlamıştı. Ayrıca Mchedrioni ile Ulusal Muhafızlar arasında bir iktidar mücadelesinin işaretleri her geçen gün artıyordu.

Şevardnadze'nin 1992 Mart'ındaki geri dönüşünden kısa bir süre sonra ablam da birkaç haftalığına Tiflis'e geldi. Daria çocukluk odamıza kapandı, müthiş Laşa'yla kavga ettiğini, Laşa'nın "maddi sorunları" olduğunu, burada ne kadar kalacağının şimdilik belli olmadığını açıkladı. Kostya'nın daha fazla bilgi edinme çabalarını kesin bir tavırla geri çeviren Daria'nın yüzünün rengi, iki hafta boyunca hiç durmadan eğlendiği geçen seneki gelişine göre daha sağlıklı görünüyordu. Yalnızca bakışları kayıtsız, bedeni huzursuz ve ürkekti; genelde her zaman gönül alıcı tebessümünün bile yapay, zoraki bir yanı vardı. Etrafına hep büyük bir azametle yansıttığı mutluluk, hayatın merkezinde olmaktan duyduğu hoşnutlukla istediği her şeye kolayca ulaşabileceğine dair hissettiği güven, yani eskiden hiç çekinmeden sergilediği her şey, sanki içinde bu özellikleri işleten motor durdurulmuşçasına sönüp yok olmuştu.

Daria'nın içindeki boşluğu hissetmek beni hüzünlendiriyordu; onunla daha fazla zaman geçirmeye, onu desteklemeye, sırlarına ortak olup ona müthiş Laşa'yı defetmenin vaktinin artık geldiğini anlatmaya karar verdim. Fakat Daria bir balık gibi kaygandı; birisi fazla yaklaştığında hemen onun etrafından dolanıyordu, sohbetleri istediği gibi yönlendirmekte tam bir ustaydı. Eskiden becerebildiğim halde şimdi onun düşüncelerini okumakta zorlanıyordum. O zamanlarla Şimdi arasında Daria'nın aşkı, evliliği, Moskova, onunla paylaşmadığım sayısız anla duygu, ben olmadan biriktirdiği deneyimler vardı.

İki hafta sonra aniden Laşa kapının önünde belirdi. Zayıflamıştı, yüzü hastalıklı, sarımsı bir renge bürünmüştü. Gelmesi Daria'yı yeniden haya-

ta döndürdü. Daria ona ilgi gösteriyor, yanaklarını okşuyor, en sevdiği yemekleri hazırlıyor, evin soğukluğuyla elektrik kesintilerinden yakınmıyor, Laşa'ya sokuluyor, onu şefkate boğarak olumsuz, kayıtsız davranışını tümüyle görmezden geliyordu. Öpücüklerini karşılıksız bırakıp okşamalarını istememesini fark etmiyor gibiydi. Olanlara bakamıyor, gözlerimi başka bir yöne çeviriyor fakat o görüntüleri kafamdan atamıyordum. Bu adam ablama korkunç bir şey yapmış, onun çok değerli bir yanını alıp götürmüş, onu değişikliğe uğratmıştı; ben bunu kabullenemiyor, kabullenmek istemiyordum. Bir kez daha başka birisinin hayatına karışmaya karar verdim. Ancak bu sefer bu mücadeleyi tek başıma kazanamazdım; her ne kadar istemesem de, belki Kostya'yı yanıma müttefik olarak almam gerekebilirdi. Belki Kostya giderek tükenen enerjisini toparlayabilir, içinde biriktirdiği hayal kırıklığıyla öfkesini Laşa'nın üzerine akıtabilir, onu Daria'dan uzak tutmayı başarabilirdi. Bu nedenle Kostya'nın onları, şehirde gıda tedarikinin daha zor, sokakların tehlikeli olduğu gerekçesiyle evlerine gitmeyip Yeşil Ev'de kalmaya ikna etmesine minnettar kaldım. Onlara yatak odamı bırakıp Stasia'nın yanına geçtim. Soğuk olduğu, tüm odaları ısıtmak üzere yeterince gaz ve odun bulamadığımız için zaten bir araya sıkışmak zorundaydık.

Günler ilerledikçe Daria ile Laşa arasındaki tartışmalar arttı. Kapının arkasından Laşa'nın, "Senin gibi adi, küçük bir orospu için neler yapmadım ki," diye bağırdığını duydum. Daria, "Sen nankör bir pisliksin, adi bir göt, bir hiçsin," diye cevap verdi. Son eğlencede bulunduğum öngörünün doğruluğu giderek daha da belli oluyordu: Daria, Laşa'nın haklı olduğunu kanıtlamak için elinden geleni yapıyor, kötü davranılmayı hak ettiğini düşünüyordu. Kocasının kendisine ilişkin düşüncelerine tam anlamıyla boyun eğdiği anda hayatı mahvolacaktı, buna emindim. Daria'nın yaşam felsefesi her zaman "ya hep ya hiç" olmuştu. Karnı acıkınca yemek yemeyi durduramazdı. Güzelse en güzel olmak zorundaydı. Oyuncuysa başrolden başka bir rol söz konusu olamazdı. Birisine veya bir şeye ilgi duyarsa onu elde etmeden duramazdı. Âşık olursa evlenmek zorundaydı. Birisini severse sevgisinin ilelebet sürmesi gerekiyordu. Birisiyle kavga ederse dövülmeyi ve en kötü hakaretleri kabullenirdi. Günün birinde nefret ederse kendi kendisini yok edeceğine emindim.

Bir gece yatakta uyanık yatarken, koridorda Daria'nın adımlarını duydum. Kapımın önünden geçip çatı aralığına giden merdiveni çıkmaya başladı. Hemen üstüme bir kazak geçirip peşinden gittim. Küçük bir mum yakmış, dizlerini karnına doğru çekmiş tozla kaplı kitap yığınımın yanında oturuyordu. Adımlarımı duyunca korkarak baktı.

-Ah, sensin... Bunu, sanki başka birisinin onu izlemiş olmasını tercih edermiş gibi söylemişti.

-Evet, yalnızca benim.

-Benimle bir sigara içer misin?

-Tabii.

-Senelerdir buraya bir tırabzan yapmayı beceremememiz çok garip,

dedi düşünceli bir sesle.

-Ben burayı olduğu gibi seviyorum.

-Burası oldukça yüksek, öyle değil mi?

-Evet, öyle. Çocukken buraya çıkmaktan ne kadar hoşlandığımızı hatırlıyor musun?

-Bende hep yükseklik korkusu vardı, yalnızca senin gözünde korkak olmamak için buraya çıkıyordum.

-Yükseklik korkusu ile trapez sanatı birbirine pek uymuyor, değil mi?

-Ben hep korktuğum şeyleri yaptım.

-Yok canım? Kocandan da korkuyor musun, Daria?

-Bunun hakkında konuşmak istemiyorum. Bu konuya girme.

-O bir pislik. Ağzından çıkanlar, çürümüş fantezisinin ürününden başka bir şey değil.

Daria irkilerek bana baktı.

-Yoksa bizi dinledin mi?

-Şahane sözlerini duymadan da seni ne kadar sevdiği anlaşılıyor.

-Sen bunu anlamasan da beni gerçekten seviyor.

-Ne zaman? Seni dövdüğü zaman mı yoksa üstüne çıkmak isteyip de aletini kaldıramadığında mı?

-İleri gidiyorsun. Bu seni ilgilendirmez.

-Lanet olsun, sen benim ablamsın, bu göt herifin seni mahvetmesine izin vermeyeceğim.

-Laşa hasta. Anla bunu artık. Ona hoşgörüyle yaklaşmak lazım. Çok büyük sorunları var, ben ona çok az yardım edebiliyorum... Sen kendi dünyanda yaşıyor, birisini böylesine sevmenin ne demek olduğunu bilmiyorsun.

Sigaralarımızın uçları karanlıkta iki âşık ateşböceği gibi parlıyordu.

-Onun hastalıklı düşüncelerine uymaktan başka bir şey yapmıyorsun, Daria.

Bu cümlemde beni düşünceli bir bakışla süzdü. Söylediğim şey ona gerçekten ulaşmış gibiydi.

-Bir türlü yapamıyorum, dedi güçsüz bir sesle, ardından başını dizlerinin arasına gömdü.

Kendimi daha fazla tutamayıp ona tüm gücümle sarıldım. Benden kurtulup ayağa kalkmak istedi fakat onu bırakmadım, onu tutup kurtarmak istiyordum.

Bana yine aksi davranmasını, beni öfkelendirmesini, huysuz ve kaprisli olmasını istiyordum, yaptığı her şeyi bağışlayabilirdim fakat böyle teslimiyetçi, suçluluk duygusu içerisinde olmamalı, hayal kırıklığı yaşamamalı, omuzları çökmemeliydi. Yüksek sesle güldüm.

-Delirdin sen, dedi, kollarımdan kurtularak bitkin bir vaziyette arkasına yaslandı; ona doğru sürünüp başımı karnının üzerine koydum, alnıma düşen bir tutam saçı eliyle geriye taradı.

-O zamanlar kocamı gangster tipli arkadaşlarına dövdürdün, Niza. Bu yardım etmek değil.

-Fakat o seni...

-Bu yardım etmek değil!

-Bir daha yapmam. Söz veriyorum. Ne istersen yaparım. Ama artık gitme. Yeniden oynamalısın.

-Böyle günlerde film veya tiyatroyla kim ilgilenir?

-Hep böyle kalmayacak.

-Ah, Niza.

Beni kendisine bastırıp sırtımı okşadı. Sonra ayağa kalktı, üstündeki tozları silkti.

-Aşağıya gitmem lazım. Ben olmadan uyuyamıyor.

Güney Gürcistan'da Gamsakhurdia'nın taraftarlarıyla yeni hükümet arasında çatışmalar sürerken, Şevardnadze'nin dönüşüyle birlikte Abhaz ihtilafında küçük bir umut ortaya çıkıyormuş gibi gözüküyordu. Şevardnadze'nin "geçmişin tüm anlaşmazlıklarını unutma" sözü, Abhazları, bağımsızlık taleplerinin daha samimi bir şekilde ele alınacağı konusunda umutlandırıyordu. Fakat her şey lafta kalıp, bunun da ötesinde Gürcistan Devlet Konseyi, Abhaz limanı Oçamçire'yi Gürcistan donanmasının bir üssüne dönüştürmeye kalkışınca bu umut çabucak tükendi. Tiflis'te de Şevardnadze'nin daha fazla kan dökülmesini önleyip önleyemeyeceğine ilişkin tahminler yürütülüyordu. Tartışmaların merkezinde, Abhazya'nın gelecekteki statüsünün Gürcistan sınırları içinde mi yoksa dışında mı olacağı sorusu yer alıyordu. Abhazya Parlamentosu 1992 Temmuz'unda 1978 Sovyet Cumhuriyeti Anayasası'nı yürürlükten kaldırıp 1925 Anayasası'nı tekrar geçerli kılınca Gürcistan Savunma Bakanı ile Ulusal Muhafızların Komutanı, Gürcü ordusunun Abhazya'ya girmesini emretti. Bu adım "Abhazya parlamentosunun bölücü girişimlerine karşı Gürcistan'ın toprak bütünlüğünün korunmasına yönelik bir önlem" olarak gerekçelendirildi.

Böylece savaş başlamış oldu.

Daria ile Laşa Moskova'ya döndü. Daria üç hafta sonra gözyaşları içerisinde Yeşil Ev'i aradı, ancak Nana'nın sayısız sakinleştirme çabasından sonra anlaşılabilir bir cümle söyleyebildi: Kocası birtakım borç tahsildarları tarafından silahla vurulmuştu, şu anda reanimasyon ünitesindeydi. Kurşun omurgayı sıyırıp geçmişti.

Telefon konuşmasının sonuna doğru, sanki önemsiz bir şeymişçesine hamile olduğunu bildirdi.

I guess I'll always be / A soldier of fortune
Deep Purple

Daria, bizim sandığımızdan çok daha iyi, çok daha uzun dayandı. Annen etkileyici bir cesaret gösterdi. Senin doğumuna kadar inanılmaz bir güç sergilemekle kalmadı, seni koruyarak etrafını çeviren tehlikeyle dehşeti senden uzak tutmayı başardı, Brilka. Mümkün olduğu sürece dayandı. Bunu anlamalısın, Brilka.

Çelik gibi disiplini, sarsılmaz iradesi, özellikle de onu yalnızca aşağılayan, sözlü ve fiziksel işkence uygulayıp hiç durmadan suçlayan bu adama duyduğu aşk beni şaşırtıyordu. Tüm bunları yapacak gücü nereden bulduğunu anlamıyordum. Bir kurban gibi her şeyini verince herkes günün birinde çırılçıplak kalır diye düşünüyordum. Laşa iki komplike ameliyatın ardından uzun bir rehabilitasyon geçirmek üzere Yeşil Ev'e getirildi; müdahaleler İsrail'de yapıldığı için annesiyle babası evlerini bile satmak zorunda kalmıştı. Laşa'nın borçları yüzünden Daria ile ikisinin Vake Park'taki evleri de satıldı. Laşa'nın alt tarafı kalçasından itibaren tutmuyordu, şiddetli ağrıları vardı, pahalı ilaçlar almak zorundaydı. Doktorlar Laşa'nın bir gün tekrar yürüyebilme umudunu kaybetmemişti fakat hastanın güçlü iradesi, en yeni tıbbi metotların uygulanması, yetenekli bir fizyoterapist ile çalışılması bunun önkoşullarıydı. Aileler yurtdışında tedavi ile ülkenin en iyi fizyoterapisti için gerekli olan parayı tedarik edebilseler bile, bu hastanın güçlü bir iradesinden gerçekten bahsedilemezdi.

Sürekli şehre, kütüphaneye veya Miro'nun daracık yatağına kaçıyordum. Kendimden, Abhazya'dan gelen tüyler ürpertici haberlerden, alışıp barışmak zorunda olduğumuz görüntülerden, göçmen akınlarıyla sürekli artan ölü sayılarından kaçıyordum. Sonra gözü yaşlı çocuklarla yakılan evler. Tecavüze uğrayan kadınlar. Bombalanan binalar. Sakin deniz, hep sakin deniz. Kötü Abhazlar, iyi Gürcüler. Kötü Gürcüler, iyi Abhazlar ile Ruslar; hep Ruslar, barış birliği, aracı, aynı zamanda Abhazların silah tedarikçisi, eğitmeni Ruslar. Mchedrioni ile Ulusal Muhafızlar tarafından en çekici kahramanlık vaatleriyle, esrarla ve bu da yetmiyorsa eroinle askere alınan on altı-on yedi yaşındaki çocuklar. Gürcistan Ordusu'nun kötü eğitimi, organizasyonu. İlerleme, geri çekilme. Alevler, hep yeni alevler. Yanan arabalar, evler, insanlar. Tüm bu dehşeti huzur içerisinde seyreden deniz, hep aynı deniz.

Savaş alanlarının uzağında yaşayan, yalnızca ertesi günü düşünen, işsiz, beklentisiz, yanıtsız, her gün yeniden yakacak odun, gaz, mum, un, şe-

ker, tereyağı, süttozu arayan bizler, savaşın bu resimleriyle yaşamayı, onları yok saymayı öğreniyorduk. Boğuk haykırışlara, elektrik yeniden çalışınca sevinçle öfkenin garip bir şekilde bir araya gelişine, elektriğin yeniden kesilmesine, evin içinde yanlış anlaşılması mümkün olmayan bir uğultunun yayılmasına, şehirde hükümet hakkında giderek daha açık küfürlerin duyulmasına alışıyorduk. Fakat aynı zamanda bizi kurtaracağını, kötü Rusya'ya karşı savunacağını umduğumuz Barış Gücü Askerleri'nin, Birleşmiş Milletler Birlikleri'nin, NATO'nun, Batı'nın gelmeyeceği, Gürcülerin bu bataklıktan kurtulamayacağı düşüncesine de alışıyorduk. Hayır, bunlara artık gerçekten inanmıyorduk.

Milyonluk şehirde çok geçmeden herkes herkesi tanıyordu çünkü herkesin birbirine herhangi bir tedarik için ihtiyacı olabilirdi. Yüksek binaların balkonlarında bir ipe bağlı zayıflamış tavuklar geziniyordu. Sokak köpekleri hızla çoğalıyor, geceleri kurt sürüleri gibi uluyarak yiyecek bir şeyler bulabilmek umuduyla şehirde dolaşıyordu.

Her şeye alışıyorduk.

Domino, iskambil, başka oyunlar oynuyor, fıkralar anlatıyor, kucağımızda sıcak su torbalarıyla battaniyelere sarınmış bir vaziyette karanlık mutfak, oturma odası ile yatak odalarında oturup sohbet ediyorduk; havanın kararmasıyla birlikte şehrin üzerine camdan bir fanus gibi derin bir sessizlik çöküyordu. Kış sona erip ilkbahar, sıcaklığı ve aydınlık günleriyle kapıyı çalınca, dertlerin biraz olsun azalacağına seviniyor, eski hikâyeleri anımsıyorduk. Bir paket kibritle çok uzun bir süre idare edebiliyor, mısır unundan pasta yapabiliyor, on farklı tarzda fasulye çorbası pişirebiliyorduk. Üstünde Lenin'in resmi bulunan Komsomol üyelik defteriyle kırık camın bir deliğinin yamanması, çayı sıcak tutabilmek için çaydanlığın yün bir örtüye sarılması gibi doğaçlama buluşlarımıza kahkahalarla gülebiliyor, yeni soygun, hırsızlık, cinayet haberlerini artık umursamıyorduk. Gün sona erip de hâlâ hayattaysak seviniyorduk. Hayır, ülkemizin başka bir bölgesinde ortalığı birbirine katan, baba, kardeş, koca, arkadaş, komşu ya da tanıdıklarımızı bizden söküp alarak onları sakat, travma geçirmiş veya bir tabut içerisinde geri gönderen savaşı düşünmek istemiyorduk.

Herkes birisi için korkuyordu. Herkesin ailesinden bir fert, bir dost eksilmişti. Böylece savaşın etrafını dolanıyor, gözlerimizi kapatıyorduk. Elektrikler gelince televizyonda Yugoslavya savaşının görüntülerini izliyor, garip bir şekilde bu yabancı savaşın yol açtığı acıları paylaştığımızda kendimizinkini unutabiliyorduk.

Zamanın hükmünü yitirdiği bir zamanda yaşıyorduk.

Daria'nın karnı erkenden belli oldu. Gebelik onu güzelleştirmedi; aksine, sanki tüm gücünü doğum için saklıyormuş, kendisini daha sonra durdurulması imkânsız bir sararıp solma sürecine teslim edecekmişçesine bitkin, tükenmiş görünüyordu. Elene ile Kostya onun için endişeleniyordu. Nana, Stasia ile Aleko onu izliyor, fısıldaşıyor, gizlice ne yapılması gerektiğini ko-

nuşuyorlardı. Hiç kimse Daria'nın kaderinin kötü olmasını istemiyor fakat aynı zamanda ona ayrılmayı düşünmenin, Laşa'yı bir kliniğe veya en azından anne babasının bakımına teslim etmenin zamanının geldiğini söylemeye de cesaret edemiyordu.

Beni bir gece yine sıcak çikolatanın sarhoş edici kokusu uyandırmıştı, Daria'nın yatak odasından alışıldık kavga sesleri duyulurken mutfakta, bir gaz balonunun yardımıyla üç pasta zemini pişirdikten sonra masada sigara içen Stasia'yla karşılaşmıştım. Stasia uzaklara bakıp odadan gelen sesleri duymuyormuş gibi davranıyordu. Bir anlığına yatak odasına girip enişteni bir yastıkla boğmayı düşündüm. Fakat oraya asla girmiyordum. Kimse girmiyordu. Laşa'yı bir hayaletmiş gibi görmezden geliyorduk.

Bazı günler daktilomla çatı aralığına geri çekiliyor, harfler gözlerimin önünde birbirine karışmaya başlayıncaya kadar yazıyordum. Ne yazdığımın, yazdığımın kalitesi önemli değildi; önemli olan, aklımı kaçırmamak, unutmak, kendi hayatımdan kaçmak üzere başka zamanlarla başka hayatlara dokunmak için yazmaktı.

Mum ışığında yazdığım en önemli ev ödevim kabul görmedi. "Başkomutan – Bir Gürcü" başlıklı ödevimi yazarken, herhalde milliyetçi propagandayı yeterince ön plana çıkarmamıştım. Hatta profesörüm, çalışmamın "vatan hainliğine varan eğilimler" içerdiği kanısındaydı.

-Sizde herhalde hiç vicdan yok, Yaşi, diye suçladı beni. –Böyle bir zamanda, sanki Rusya'nın baskısı söz konusu değilmiş gibi yazmak gerçekten inanılır gibi değil. Tanrım, tarih okuyorsunuz, etrafınıza bir bakın. Ülkenizin ne durumda olduğunu görün. Rusların bize ne yaptığını, bu baskının bize ne kadar güçle inanca mal olduğunu, ne kadar büyük bir dayanışma göstermemiz gerektiğini görün. Ya siz ne yapıyorsunuz? Etrafı pisletip ülkenizi tümüyle kötülüyorsunuz, hem de tam şimdi. Ülke savaştayken, Bu Abhazlarla Oset hainleri Rusların ayaklarına kapanmışken, aklınıza ülkeye iftira atmaktan başka bir şey gelmiyor mu? Böylece sizi objektif, analitik düşünce doğrultusunda eğitmek isteyen yalnızca bana değil, özgürlüğünü tehlikeye atan bunca genç adama da hakaret etmiş oluyorsunuz...

-Bu savaş hiç olmamalıydı. Ulus olarak kendimizle yüzleşmeyi reddettiğimiz için bu noktaya gelindi. Bana sorarsanız bu mutlak keyfilik, prensipsizlik, diplomasiden nasibini alamamak, yalnızca içgüdülere dayanan bir düşünce tarzıyla körü körüne bir yurtseverlik bizi bu duruma soktu. Ben çalışmamda neden bu pisliğe saplanıp kaldığımızı, neden kimsenin bazı şeyleri sorgulamadığını anlamaya çalışmaktan başka bir şey yapmadım.

-Yaptınız, sorgulamaya kalktınız, Rusya'nın...

-Rusya, Rusya, hep aynı şeyi duyuyorum. Veya Amerika veya Avrupa veya her nereyse. Kendimize bir patronun gözüyle bakmaktan ne zaman vazgeçeceğiz? Ne zaman sahte duygusallık veya acımayla yalnızca birtakım mitlere dayanan o tiksinti verici yurtseverlik olmaksızın aynaya bakmaya başlayabileceğiz?

-Yaşi, haddinizi aşıyorsunuz.

-Yalnızca belli bağlantıları ortaya koymaya çalışıyorum. Bu bitmek tükenmek bilmeyen başkalaşımlarla komplo teorilerinden siz de bıkmadınız mı?

-Pervasızlık, gurur duyulacak bir özellik değildir, Yaşi. Böyle bir ödevin Moskova'da birisinin eline geçtiğini düşünün. Biz Gürcüler prensipsiz hainleriz diye okuyunca kim bilir ne kadar sevinirlerdi.

-Belki de tüm bu aksiliklerde bizim de payımız vardır, bunu hiç düşündünüz mü?

-Siz herhalde düşündünüz ki, böylesine parlak görüşler oluşturdunuz. Bravo, Yaşi! Bravo! En iyisi Rus gizli servisine başvuruda bulunun.

-Yine Rusya, yine KGB. İşte tam da bunu kastediyorum.

-Gerçeği mi istiyorsunuz? Gerçeği, öyle mi? Neden Sohum'a gidip orada neler olduğuna kendi gözlerinizle bakmıyorsunuz? Abhazya'ya gidip gördüklerinizi objektif, eleştirel, aydınlatıcı bir şekilde anlatın. Bunu yapmayacaksanız çalışmanızın bütünüyle düzeltilmesini bekliyorum.

Profesörüme o kadar öfkelenmiştim ki derhal Abhazya'ya gitmeye karar verdim. Bu milliyetçi aptallara haklı olduğumu kanıtlamak istiyordum. Miro'nun bunu bilmemesi gerekiyordu, dolayısıyla hangi yollardan gideceğimi kendi başıma araştırmalıydım. Niyetimin bana hem absürt hem de seçkin görünmesine karşın bildiğimi okumaya devam ettim. Oraya gidecek, askerlerimizin çaresizliğini, ülkeye deniz yoluyla tankla mühimmat sokan Rus "barış güçleri"ni, Abhazların, Gürcülerin, Rusların gaddarlığını, Gürcü göçmenlerin hangi tarifsiz koşullarda Svaneti dağlarını aştığını kendi gözlerimle görecektim. Evet, gözlerimi Karadeniz'deki felakete kapatmayacak, oraya giderek gördüklerimi yazacaktım. Savaş nasıl olsa zaten her yerdeydi. İnsanın onunla açık veya kapalı gözlerle karşı karşıya gelmesinin yalnızca bir perspektif meselesi olduğunu düşündüm.

Ne kadar aptalmışım.

Bir zamanlar Köpekbalığı'nı bulduğum Satranç Sarayı'na gittim. Burada artık az sayıda Mchedrioni askeri vardı. İçkileri de kalmamıştı, bakışları eskisi gibi özgüvenli ve delip geçici değildi. Köpekbalığı'nı sorduğumda, nöbetçileri biri öksürdü, kafasını kaşıyarak Köpekbalığı'nın geçen ay Gagra'da öldüğünü söyledi.

-Nasıl öldü?

Bunu neden öğrenmek istediğimi bilmiyordum.

-Başından vuruldu. Siperleri yoktu.

Cansız Köpekbalığı'nı, vurulduğunda neler hissettiğini hayal etmeye çalıştım. Beceremedim. Düşünebildiğim tek şey, Gagra'daki güzel ev, Rusa'yla oynadığım tavla partileri, banyodaki kan, uğuldayan karanlık denizle savaşın mı yoksa barışın mı hüküm sürdüğünün öneminin kalmadığı oldu, Brilka. Abhazya'nın yarısı daha şimdiden Abhazların, böylece Rusların elindeydi. Rusya sınırı açıktı. Yalnızca Sohum kalmıştı. Aralıkta, 1994 yılının başlamasından bir gün önce gazeteler, adamlarıyla birlikte Megrelya dağlarında saklanan Gamsakhurdia'nın öldüğünü haber verdiler. Karısı, Gamsak-

hurdia'nın intihar ettiğini söylemesine karşın, halkın yarısı seneler boyunca onun Mchedrioni'ye karşı savaşırken kahramanca düştüğüne inanmaya devam etti. Sonra ben savaşa gidemeden savaş bana geldi.

Cello'yu bulmaya karar verdim. Miro'dan öğrendiğim kadarıyla son günlerde sık sık tamirhanede görülmüştü; yani savaşta değil, Tiflis'teydi. Cello, Abhazya'ya gitmeme yardım edebilirdi. Eskiden olduğu gibi Mchedrioni'nin merkezlerinden biri olan matbaada, bana Cello'nun şehirde olduğu, ertesi gün oraya geleceği söylendi. Ertesi akşam kalan son benzinimle matbaaya gittiğimde orada eski poker partilerinden tanıdık yüzlerle karşılaştım. Hepsi beni coşkuyla karşıladı. Fakat Cello beni diğerleri gibi kucaklamadan, yalnızca el sıkışmakla yetindi. Sonra bana bir sandalye gösterip karşıma oturdu,

-Çocuklar benimle bir şey konuşmak istediğini söyledi?

Delici bakışı, eskiden olduğu gibi rahatsız ediciydi, mümkün olduğunca kayıtsız görünmeye çalıştım.

-Abhazya'ya gitmeme yardımcı olabileceğini düşündüm.

-Abhazya'ya mı, sen mi, diye inanmakta zorlanarak sordu. –İnsanlar oradan kaçıyor; inan bana, kimse oraya kendi isteğiyle gitmek istemez.

-Biliyorum fakat... Orada olanlar hakkında yazmak istiyorum, düşündüm ki...

-Demek yazmak istiyorsun. Sende daha ne gibi yetenekler var, Einstein?

-Yani yazmayı denemek istiyorum.

-Gerçekten, çocuklar haklı, insan senin hakkında ne düşüneceğini bilemiyor.

-Bana yardım edebilir misin, diye doğrudan gözlerine bakarak sordum; verdiği ara bana hiç bitmeyecekmiş gibi geldi; sonra dazlak kafasını kaşıyıp dilini hiç de doğal olmayan kırmızılıktaki dudaklarının üzerinde gezdirdi.

-Hımm, sana yardım edebilir miyim... Bilmiyorum, Einstein. Hiç yardıma ihtiyacı olan birisi gibi görünmüyordun.

-Herkesin bir gün yardıma ihtiyacı olur.

Yaltakçı cevabıma kızdım fakat o anda aklıma başka bir şey gelmemişti.

-Senin de günün birinde bir şeye ihtiyacın olmasını içimden istemiştim. Burada kâğıt oynadığımız zamanlar, hatırlıyor musun?

-Elbette hatırlıyorum. Eğlenceliydi, öyle değil mi?

-Hımm, eğlenceliydi demek... Bilmiyorum. Kimin için eğlenceliydi diye sormak lazım, değil mi?

Daha o zaman onun kaybetmeyi bilmediğini biliyordum.

-Yani?

-Yani, evet, sanırım sana yardım edebilirim, birtakım imkânlarım var. Sana bir basın kartı temin edebilirim, 50 dolara bu iş hallolur. Fakat benim de bir şey almam, biraz eğlenmem lazım, haklı değil miyim?

-Söyle haydi, ne istiyorsun?

-Yani, aslında bir el oynayabiliriz. Yanımda 100 dolar var. Bu seni yeterince teşvik eder, ne diyorsun? Uzun zamandır oynamadım, çocukların da ağzı sulandı. Eee, çocuklar, bir parti pokere ne dersiniz, diye bağırdı Cello, gözlerini benden ayırmadan, cevap olarak coşkulu bir homurtu duyuldu.

-Bende para yok.

-Bu engel teşkil etmez. Dediğim gibi bende 100 dolar var.

-Peki ama kaybedersem ne olacak?

-Sen zaten hiç kaybetmiyorsun. Dolayısıyla endişelenmene de gerek yok.

-Elbette endişelenirim. Kaybedersem ne olacak?

-O zaman seni öperim, bunu yaparken sol göğsünü okşarım, yalnız arada hiçbir kumaş olmayacak, ne demek istediğimi anlıyorsun.

Cevabında beni neyin daha fazla şaşırttığından emin değildim, tahayyülünün buz gibi kesinliği mi yoksa benimle ilgili böyle bir fanteziye sahip olduğu mu?

-Bir öpüşme, bir kere de göğse dokunma, diye bir daha sordum.

-Doğru.

-O zaman basın kartını halledeceksin?

-Doğru.

-Ya ben kazanırsam?

-O zaman 100 dolarla birlikte olarak basın kartını alırsın.

-Kabul.

-Teklifimin seni korkutmayacağını biliyordum. Zaten bunun için sen herhangi bir kız değil, Einstein'sın, öyle değil mi?

-O halde şimdi kâğıtları getir ve çocukları topla.

Sinirleri yıpratan bir oyun oldu. Bir yerden dolu bir şişe çaça buldular, gerginlikten ben de içtim. Herkes ceplerini boşalttı, kâğıt ve madeni paraları uyduruk masanın üzerine koydu. Ben hariç herkes. Daha oyun sırasında Cello'nun teklifinin ciddiliği beni düşündürmeye başladı bugün şansın yanımda olmadığını çok çabuk anladım. Fakat her zamanki gibi inatçılığımı korudum; savaş alanlarını görebilme, üstelik 100 doları cebe indirme fırsatı beni gaza getirmişti.

Deliler gibi oynuyorduk. En üst seviyede konsantre olmuş bir vaziyette, büyük risklere girerek. Fakat elim hiçbir şeye izin vermiyordu. Yara almadan işin içinden sıyrılmaya çalışıyordum fakat en iyi blöfler bile bana tek bir oyun kazandırmadı.

Sonunda elbette ben kaybettim, o kazandı.

Elini birazdan neredeyse dümdüz göğsüme atıp dilini gırtlağıma kadar sokmasını beklemeye başladım. Daha kötü durumları da atlatmıştım. Neyse ki oyundaki şansını, kazandığı eski partilerdeki gibi sırnaşık bir tarzda kutlamadı. Hiç tantana yapmadan ayağa kalkıp çocuklara bizi yalnız bırakmalarını, halletmemiz gereken bir mesele olduğunu söyledi. Bundan hoşlanmamıştım, yan odalardan birisine de gidebilirdik.

Çok geçmeden herkes omzuma vurup kucaklayarak benimle vedalaştı-

ğında Cello'yla yalnız kaldık. Cello içmeye devam etti. Aniden aklıma Miro geldi. Acaba bu absürt, aşağılanmış halime ne derdi? Utanıyordum. Fakat insan her zaman oyun borçlarını ödemek zorundaydı. Şöyle veya böyle. Sakin ve kontrollü gözükmeye çalıştım.

Şişe bitince beni süzerek verdiğim sözü şimdi tahsil edebileceğimizi belirtti. Doğruldum, karşısına dikildim, mekanik hareketlerle gömleğimin düğmelerini çözdükten sonra çıplak göğsümle öylece durdum. Bana doğru eğildi; kalın, kan kırmızısı dudaklarını ağzıma bastırdı. Dudaklarının acı, alkollü, o zamanlar kelimelere dökemeyip bugün *zorbalık* olarak nitelendireceğim bir tadı vardı. Her şey akıl almaz ve iğrenç gözüküyor, Miro'nun yüzü aklımdan çıkmıyordu, kâbusun merkezine seyahat ederek gerçeklere ulaşabileceğimi sanmak şimdi bana çok aptalca, çok çocukça geliyordu. Profesörüme için için lanetler okusam, asla gönüllü olarak savaşa gitmeyeceğimi giderek anlamaya başlasam, hayatlarını tehlikeye atarak buz gibi soğuk bir havada Kafkasya'nın dağ geçitlerinden kaçmaya çalışan yüz binlerce Gürcü'nün arasında olmadığım için minnettarlık hissetsem de, şu anda hâlâ korkmuyordum. Bu mekanik öpüşen, böylece daha önce bana karşı defalarca kaybetmesinin rövanşı olarak beni aşağıladığını düşünen bu adamdan korkmuyordum. O anda hâlâ bu odadan çıkarak, yaptığım saçmalığı itiraf edip kibir ve aşırı özgüvenimden dolayı özür dilemek üzere Miro'ya koşabileceğimi sanıyordum. Fakat Cello diğer göğsümü de kavrayıp o kadar sert sıktı ki, acıdan irkildim. Sözünü tutmazsa ne olacaktı? Yalnızdık, saat ilerlemişti. Matbaa, eski ve terk edilmiş bir redaksiyon binasının bodrumundaydı. Vücudumu iyice gerip giderek artan korkumu ondan gizlemeye çalıştım.

-Tamam, ben sözümü tuttum, dedim, yüzümü başka tarafa çevirdim fakat beni belimden tutup kendisine doğru çekti.

-Senin birçok yeteneğin olduğunu biliyordum...

Sesi şimdi heyecanlı çıkıyordu. Yüzündeki kendini beğenmişlik yok olmuştu. Kendimi ondan kurtardım, geriye doğru bir adım atıp gömleğimin düğmelerini tekrar ilikledim. Ancak aynı anda tam karşımda belirdi, eliyle darmadağınık saçlarıma uzandı. Saniyeler içerisinde başımı kendisine çekmişti ve gözlerime bakıyordu. O anda bile hâlâ buradan dışarıya çıkmayı başaracağıma, bu korkunç salaklığımı unutacağıma, bu adamı bir daha hiç görmeyeceğime emindim.

-Sen iyi bir oyuncusun, Einstein, diye kulağıma fısıldadı Cello boynumu yalarken.

Mümkün olduğunca az direnç göstermeye, gücümü kapışmamızın son aşaması için saklamaya çalışıyordum. Çünkü böyle bir şey yaşanacaktı, artık buna emindim.

-Bu kadarı yeter, Cello, istediğini aldın, artık tamam, zaten senin gibi birisinin ellemek için benimkilerden daha büyük göğüslere ihtiyacı var.

Bunu ona neden söylediğimi bilmiyordum. Fakat şayet bir şey amaçladıysam tam tersine ulaştım. Saçlarımı daha sıkı tuttuğunda korku ve acıyla bağırmama neden oldu.

-Kendini bizden daha iyi bir şey zannediyorsun, ha, diye bağırdı. –Sana layık olmadığımı düşünüyorsun, öyle mi? Fakat bunu göreceğiz. Böyle olup olmadığını göreceğiz...

Bacaklarımın arasına uzandı. Eğilip iki elimle onu geriye ittirdim. Saçlarımı bırakmadığı için beni kendisiyle birlikte sürükledi. Ondan kurtulmak için tırnaklarımı eline geçirdim fakat hiçbir tepki göstermedi.

-Benden çok üstün olduğunu düşünüyorsun, değil mi? Küçük şıllık, diye bağırdığında tükürüğü dudaklarından uçup burnumun ucuna geldi.

Şu şıllık lafından ne kadar nefret ediyordum. Bana Laşa'yı, ablamın çaresizliğini, celladına verdiği kurbanları hatırlatıyordu. Tüm gücümü toplayarak canım çok yanmasına rağmen ondan kurtulmayı başarıp karın boşluğuna bir yumruk attım. Daha aşağıya isabet ettirip onu yere sermek istiyordum, fakat eğildi, kızardı ve beni tekrar yakalamaya çalıştı.

Hayır, bugün kesinlikle benim günüm değildi. Şansım yoktu.

Koşmaya başladım. Boş bardaklarla iki sandalyeyi devirdim. Çıkış kapısına ulaşmaya çalıştım fakat yolumu kapatıp bana uzandı. Kolumdan tutup çekti, kaydığımda tutunabileceğim bir şey aradım fakat bulamadım. Tekrar belimden yakaladı, havaya kaldırdı, bir eliyle boğazıma yapışıp nefesimi kestikten sonra yere yatırdı. Sürüklenerek kaçmak istedim, öksürüyor, nefes almaya çalışıyordum. Eski bir baskı makinesine tutunarak doğrulmaya çalıştım ama tam arkamdaydı, nefesinin kokusunu alıyordum; kıçıma bastırıp pantolonumun düğmelerini çözmeye başladı. Karnıma bir şey çarptığında felç edercesine acı verdi. Karnıma çarpan metal tutacaktan dönerek kurtulmaya çalıştım; aynı zamanda pantolonumun düğmelerine ulaşamaması için kıçımı sağa sola hareket ettirerek direniyordum.

Fakat daha ilk düğmeyi tutar tutmaz, diğerlerini sökerek kopardı (düğmelerim beni neden yarı yolda bırakıyor, hiç direnç göstermiyor ve hemen pes ediyordu?); pantolonum, sanki bana bir komplo kurmuşçasına kendiliğinden aşağıya kaydı.

Ellerimi tek eliyle sırtıma yapıştırıp tuttuğunu, içime girince ilk anda kusmak istediğimi, kesik kesik soluyarak kulağıma bir şeyler fısıldadığını hatırlıyor ama ne dediğini tam olarak hatırlamıyorum. Yalnızca her harfini, sanki hayatında ilk kez söylüyormuşçasına teker teker telaffuz ettiği "tamam... tamam..." sözcüğü aklımda kaldı. O tüm ağırlığını kalçalarımın üzerine kaydırırken, ben, neden öyle yaptığımı bilmeden öne kaykılıp herhangi bir şiire veya hikâyeye konsantre olmaya çalıştım; beni onun mekanik hareketlerinden, mırıldanıp solumasından uzaklaştıracak bir şeye... Fakat aklıma, bu sefil, acılı gerçekliği örtebilecek kadar güçlü bir hikâye gelmedi. Fakat onun yerine zihnimde aniden bir şarkı belirdi. Melodiyi tanımaya çalıştım, sonra kafamda her şey giderek berraklaştı. Edith Piaf'ın *La Foule* isimli şarkısıydı bu. Bu şarkıyı hep sevmiştim. İçimde bir orkestra canlandı, sonra Piaf'ın pırıl pırıl, her şeyi delip geçen sesini duydum; tüm sözcükleri seçemesem, anlamasam da, cızırtılı r'lere, sert l'lere tutundum, arka plandaki akordeona kulak kabarttım, daha önce hiç gitmediğim, çok uzaklarda bu-

lunan, şimdi Küçük Serçe'nin benim için, yalnızca benim için şarkı söylediği karanlık bir sahneyi tahayyül etmeye çalıştım. Bu hayal çok güzeldi, beni birkaç saniyeliğine buradan alıp götürmeyi, onun beceriksiz, haşin hareketlerini unutturmayı başardı.

Cello'nun zorlandığını, sürekli ara verdiğini, daha rahat bir konum aradığını, ellerimi sırtımda büktüğünü, hatta birkaç kez, sevişme yeteneklerinden duyduğu hoşnutsuzluğu dile getirircesine sızlandığını fakat öfkesini bana yöneltip vücuduma acı verdiğini hatırlıyorum.

Edith en yavaş versiyonuyla söylediği şarkısını bitirince, kendi kendime neden Cello'nun hâlâ durmadığını, kendisiyle ve benimle işini bitirmediğini sordum. Neden her şey sürekli yeniden başlıyordu? Daha kaç saat, gün, hafta sürecekti bu durum? Zamanı kim, ne zaman durdurmuştu?

Bağırmadığımı, sessizce zamanın ilerlemesini, akreple yelkovanın tekrar harekete geçmesini beklediğimi hatırlıyorum.

Sonra boşalmayı başaramadığı, tatmin olamadığı için kendini kaybederek beni sırtüstü çevirip diziyle bacaklarımı ayırarak üstüme abandı.

Temposunu artırmıştı fakat aynı anda nefesi beklenmedik bir şekilde sakinleşmiş, sanki kendisini daha iyi hissediyormuş, acele etmesine, zorlanmasına gerek yokmuş gibi düzenli bir hale gelmişti. Yüzümü yana çevirdim, ona bakmak istemiyordum. O anda ikimizin boşalttığı çaça şişesini gördüm. Benim veya onun, kaçarken veya yakalamaya çalışırken devirdiği hiçbir işe yaramayan şişe orada öylece yatıyor, Cello'nun ritmini desteklercesine ileri geri yuvarlanıyordu. Hayatımda hiçbir şeye, bu boş şişeyi gördüğüme sevindiğim kadar sevindiğimi hatırlamıyorum.

Şişeyi tutmak için elimi kurtarmam gerekiyordu. Acele etmeliydim. İkinci bir deneme hakkım olmayacaktı, hele bugünkü şanssızlığımda...

Göğsünün altına sıkışan kolumu usulca kurtardım. Dikkatini hareketlerime çekmemek için, kolumu, sanki ona zevk vermek zorunda olduğumu kabullenmişçesine boynuna attım. Bu hareketimi kısa bir iniltiyle yanıtladı. Sonra kolumu dikkatli bir şekilde kaldırdım, yere koydum, parmaklarımı uzatıp bu akşamın en mutlu anı olarak şişenin soğuk yüzeyine dokundum. Şimdi şişeyi tek bir darbeyle kırıp şişenin boynunu ona saplamak gerekiyordu. Kolumu kaldırıp şişeyi tüm gücümle yere indirdiğimde daha sesli solumaya başlamıştı. Kırılma sesi irkilmesine neden oldu fakat boşalmaya o kadar yakındı ki, ara vermesi veya durması mümkün değildi. Bunların hiçbirisinin artık önemi kalmamıştı çünkü düğmelerimin bile beni yarı yolda bırakmasından sonra, bu anda tek dostum olan şişe kırılmıştı, şişenin boynunda sivri parçalar oluşmuştu. Bunlar yeterli olacak vazifeyi görecekti. Cello kasılmaya başlamıştı ki beline indirdiğim şişe tenini kesti.

Acıya rağmen zevkini frenleyemeyen Cello bağırarak yana yuvarlandı. Bir sonraki darbem daha şiddetliydi. Şişe koluna saplandığında kanı karnıma akmaya başladı. Bu sefer acıdan iki büklüm olarak benden iyice uzaklaştı. Etrafı bir sis perdesinin arkasından görüyor gibiydi, nefretimin tam boyutunu hâlâ anlamamıştı.

Yıldırım hızıyla ayağa kalkıp elimdeki kırık şişeyi yüzünün önüne tutarak eğildim. Ona ilk defa baktım, kaşını ikiye ayıran yara izini gördüm. Bilmem neden, ama bu yara izini geçmiş zamanda, aynı benim durumumda olan, elinde kırık bir şişe tutan bir kadının yapmış olabileceğini düşündüm. Pek de muhtemel olmayan bu olasılık çok tatmin ediciydi. Kırık şişeyi yüzünün önünde sağa sola hareket ettirdim. Fakat Cello aniden irkildi, gözleri büyüdü, bana baktı, kanayan kolunu öne doğru uzattı, yüzü hoşnut bir gülümsemeyle gerildiğinde âdeta kahkahalar atarak boşaldı.

Her şeyi hatırlıyorum fakat tüm bu süre boyunca neler hissettiğimi hatırlamıyorum.

Rusya'nın neresine gittiysek... her yerde sihirli
bir sözcük duyuyorduk: Gürcistan.
Hiç oraya gitmemiş ve belki de hiç
gidemeyecek olan insanlar Gürcistan'dan bahsediyordu...
İnsanlar Gürcistan'ı ikinci bir cennet olarak tarif ediyordu.
Steinbeck

İşin en kötü yanı ağlayıp yakınamamak, her şeyi gizli tutmak, Miro'ya hiçbir şekilde dokunamamak, bir şey açıklayamamak, onu en ufak bir haberi bile olmadığı bir şey için cezalandırmak değildi. Öfkemle nefretimi bunu bana yapana karşı değil, bilakis kendime karşı yönlendirmem de değildi. İşin en kötü yanı içimdeki sağırlık, sonsuz hiçlik, günlük hayatta kontrollü olma zorunluluğu, her şeyin sanki hiçbir şey olmamışçasına alışıldık duygusuz bir şekilde devam etmesi, kimseye bir şey fark ettirmemekle disiplin ve çalışkanlığı sürdürme gayretiydi.

Geceleri izleyen günler, gündüz görülen rüyalar gibi geçiyordu. Stasia'nın yatağımın yanı başında duyulan sesi... Kafamın içindeki resimler, bunları hep Edith Piaf ile değiştirme çabaları...

Çikolatanın karşı koyulması mümkün olmayan kokusu hep geceleri geliyordu. Laşa'nın öfke nöbetleri, Daria'nın içini çekmesi, Elene'nin fısıltıları, Nana'nın dikkatli adımları, Kostya'nın tehditkâr suskunluğu... Stasia'nın, geçmişi bana biraz daha yaklaştırdığı, insanın uyanıp son veremediği gündüz rüyaları... Güçsüzlüğüm... Kırık bir şişeyle alt ettiğimi sandığım çaresizliğim... Oysa ne kadar yanılmıştım.

1993 Temmuz'unun sonlarında Gürcistan'ın Abhazya'da artık hiçbir şansının kalmadığını herkes anlamıştı. Abhazya'nın Sohum haricindeki tüm önemli şehirleri Abhaz, Rus ile Kafkasya cumhuriyetlerinin "kiralık" askerleri tarafından işgal edilmişti. Ayın 27'sinde Rusya'nın aracılığıyla, Gürcü birliklerin derhal Abhazya topraklarından çıkmasını öngören bir anlaşma imzalandı. Aynı anlaşmaya göre Abhaz birlikleri, Rus "barış birlikleri" tarafından denetlenecekti. Göçmenlerin bir kısmı o yaz Abhaz köyleriyle şehirlerine geri döndü. 1 Eylül'de Abhazya'nın tüm okullarıyla üniversitelerinde öğrenim yeniden başlayacaktı.

Daria'nın karnı yusyuvarlak, direnci kırılgandı. Güçsüz görünüyordu. İplerin kopması artık yalnızca bir zaman meselesiydi. Sonunda koptu da. Gürcü-Abhaz-Rus anlaşmasının yapılıp Sohum katliamının başladığı gün koptu.

Ayın 16'sında Abhaz birlikleri şehre saldırdı. Saldırı planı daha önceden Rus "barış birlikleri"nin merkez karargâhında hazırlanmıştı. Söz konusu birlikler harekâta müdahale edemezdi. Fakat sınırda önemli noktalara konuşlandırılıp Sohum'da kalan Gürcü birliklerine dışarıdan destek gelmesini önlediler.

Evlerinden zorla çıkartılıp sokak ortasında kurşuna dizilen sivillerin sayısı beş bini buldu. Daha sonra bin tecavüz vakası kayıt altına alındı. İşkence kurbanları ise hiç sayılmadı.

Saldırıda hayatta kalanlar tekrar dağlara kaçarak ovalara sağ salim ulaşmayı hayal etmek zorunda kaldılar.

Daria'nın çaresiz, âdeta isterik sesi beni uykudan uyandırdı.

-Evet, senin çocuğun değil, bunu duymak istiyordun, değil mi? Senin değil. Senin istediğin gibi uyuşturucu temin edebilmek için orospuluk yaptım, hastalıklı fantezinde kurduğun her şeyi, evet, her şeyi, hatta daha da fazlasını yaptım. Memnun musun? Tamam mı? Ayrıntıları öğrenmek istiyor musun, topal?

Bu sözcük bir şeyleri yerinden oynattı. Telaffuz edilmemesi gereken bir lanet, tehdit dolu bir büyünün formülüydü. Fakat sözcükten daha önemli olup beni korkutan şey, Daria'nın bunu söyleyiş tarzıydı. Yumuşak sesi, açık, kışkırtıcı aşağılamanın arkasında, sanki kendi kendisini hedef alıyormuş, kendine zarar vermek istiyormuşçasına derin bir yarayı gizliyordu.

Laşa sakin, neredeyse dalkavukça bir tonda bir şey söyledi ama ne dediğini anlamadım, sonra kapının açılıp çarpılarak kapatıldığını duydum. Pencereden bakınca Daria'nın yalınayak bir vaziyette bahçeden koşarak geçtiğini gördüm. Sebze tarhının yanından tepeye yöneldi. Karnını bir kalkan gibi önünde tutarak, hafifçe arkaya kaykılmış bir konumda yokuş yukarı ilerliyor, yüzünden eziyet çektiği anlaşılıyordu. Arkasından gitmek üzere spor ayakkabılarımı giyiyordum ki, kapının eşiğinde duraksadım. Gücüm olmadığını hissediyordum. Aklımda, büyük kederine destek olabilecek teselli edici bir kelime veya duygu yoktu.

Daria, gece firarından geri dönüşünün ardından kahvaltı masasında aileye, artık Laşa'nın akıbetini umursamadığını açıkladı. Onunla herhangi bir ilişkide bulunmak istemiyordu, annesiyle babasını arayıp onu veya ondan geriye kalanı almalarını isteyecekti. Hiç kimse bu fikir değişikliğinin nedenini sormadı, yorum yapmadı. Bunun üzerine Daria ortadan kayboldu, kimse nerede olduğunu bilmiyordu, onu ormanda aramak zorunda bile kaldım. Tek oğulları için, sahip oldukları her şeyi elden çıkarmak zorunda kalan annesiyle babası Laşa'yı tekerlekli sandalyesiyle bir minibüse bindirirken de, Daria ortaya çıkmadı. Göründüğü kadarıyla artık aşkı, bir veda için bile yeterli değildi.

Kasım ayında, doğum günümden yalnızca üç gün önce Daria'nın döl kesesi patladığında onu arabayla senenin ilk karına rağmen tüm hız tahditlerini es geçerek Tiflis'e götürdüm. Hastanenin avlusuna girdiğimizde her

taraf karanlıktı. Yine elektrikler kesildiği için, Daria inleyerek doğum bölümüne çıkarken bir el lambasıyla merdivenleri aydınlatmak, seni, Brilka, bize birkaç dakika daha zaman tanımaya ikna etmek için epeyi dil dökmek zorunda kaldım.

Seni, dünyaya geldikten sonra bu hikâyeye nasıl dahil edeceğim hakkında uzun uzun düşündüm. Yalnızca sana, yani başlangıca ulaşmak için anlatılmak, yani senin dünyaya gelip her şeye yeniden, farklı bir şekilde başlama fırsatı bulabilmen için yazılmak zorunda olan bu hikâyeye...

Nihayet, *Sen* iki kez var olduğu sürece yazmaya devam edemeyeceğim sonucuna vardım. Hikâyemi sürdürebilmek, sana, dünyanın tüm kelimelerinin tarif etmeme yetmeyeceği, bana hayatımın tek *Sen*'ini sunan insana ulaşmak için önce seni benim Brilka'm yapmaya karar verdim.

Fakat sana ulaşmaya çalıştığım sürece senin tabiatını, görüntünü ödünç alıp seni farklı bir şekilde, kendi tarzımda yeni baştan yaratmak zorundayım. Seni gördüğüm, bulduğum, tekrar yitirdiğim gibi... Günün birinde sen tekrar gerçek olana kadar seni, yani dünyaya geldiğinde nüfusa Anastasia Yaşi olarak kaydedilip de hepimize çoktandır unuttuğumuz bir duyguyu, mutluluğu yeniden yaşatan insanı yaratmak zorundayım, Brilka. "Yaşi olacak. Nokta. Anastasia bir Yaşi olarak kalacak." Evli veya değil, Daria son derece kararlıydı. "Bu soyadı ikimiz için de yeterince iyiydi."

Yaşi oldu. Anastasia Yaşi. Fakat Daria, Anastasia'nın Stasia diye kısaltılmasını istemiyordu. "Bu, kulağa Rusça geliyor. Belki Ani?" Fakat Ani de olmayacak, Brilka kendi ismini kendisi koyacaktı. Aynı kendisi gibi inatçı ve eşsiz bir isim. Ancak şimdilik minicikti, siyah saçları vardı. Gözleri de siyahtı, derisi sanki dünyaya yüz yaşında gelmişçesine kırışık ve buruşuktu. Hiç ağlamıyordu, etkileyici derecede sakindi, siyah delici gözleriyle sanki hepimizi çoktan anlamışçasına etrafına bakıyordu.

Onu hiç durmadan seyretmek, onun beni anlamasını sağlamak, karnımın üzerine koymak, sıcaklığını hissetmek istiyordum. Artık bir teyzeydim. Onun teyzesiydim. Bu minicik bebek bana bir işlev, hayatıma bir anlam vermişti. Haftalardır içine kapandığım yatağımla odadan çıktım.

Aralık ayında Sohum düştü, savaşın bittiği ilan edildi fakat bedenlerimizde, kafalarımızda savaş devam ediyordu. Son yılların içimizde büyük küreklerle açtığı boşluk öylece kaldı. Yalnızca deniz hiç zarar görmemişti, alışıldık ritminde çakıltaşlarıyla koyu kumun üstüne dalgalarını gönderip duruyordu.

-Artık dayanamıyorum. Bana bakıp bir balık gibi susuyorsun. İçinde neler olduğunu artık anlamıyorum. Hatta kendime bazen seni tanıyıp tanımadığımı bile soruyorum. Ararsam telefona çıkmıyorsun, yoksun, benimle bir yere gelirsen havaya bakıp duruyorsun. Okumak bile istemiyorsun. Sana ne olduğunu gerçekten anlamıyorum. Tek bağlantımızın bu yatak olmasını da istemiyorum. Geliyor, yatağa yanıma uzanıyorsun, sevişiyoruz, sonra çay içip birer sigara yakıyoruz, sonra da seni arabana kadar geçiriyorum. Gaza

basıp gidiyorsun. Ziyaretlerinin hepsi böyle geçiyor. Sanki gizli bir ilişkimiz varmış gibi. Ne gibi dertlerin var? Sorun hâlâ David mi? Yoksa aile içinde sorunlar mı var? Ama o tip çoktan gitti. Ablan ondan ayrıldı. Artık her şeyin daha iyi olması lazım. Haydi, konuş benimle. Bana nasıl baktığını bir bilsen. Çıldıracağım. Gerçekten. Beni hep tartar, benim haberdar olmadığım, katıldığımı bile bilmediğim birtakım gizli sınavlara sokar gibisin.

Miro bir yaş günü partisine davetliydi, günlerdir bundan bahsediyor, ona refakat etmemi istiyordu. O gün Lana evde değildi, sabahın erken saatlerinde Miro'ya gitmiştim, öğleden öncesini yatakta geçirmiştik. Hazırlanma zamanı gelip Miro giyinmek üzere kalktığında, yatakta diğer tarafa dönerek yaşlı, yorgun bir kedi gibi yuvarlanıp yatmıştım. Kalkmak, yatağı terk etmek istemiyor, Miro'nun yanımda kalmasını, beni hiç konuşmadan kollarına almasını istiyordum. Tüm istediğim buydu. İnsanların arasına karışmak, sohbet etmek, içki içmek, fıkralara gülmek, şarkılara eşlik etmek, hele hoplayıp zıplamak düşüncesi çok ters geliyor, fiziksel bir rahatsızlık veriyordu.

Miro beni ikna etmeye çalışmış, giysilerimi yorganın üstüne atmıştı. Sonra sabrı taştı, giderek daha yüksek sesle konuşmaya başladı, sonunda çaresizliği çıplak öfkeye dönüştü, üzerimdeki yorganı çekip aldı, bileklerimden kavrayıp ayağa kaldırdı, elimi büktü, bunun üzerine çığlık atmaya başladım.

Elimi tekrar bıraktı fakat ben çığlık atmaya devam ediyordum. Avaz avaz bağırıyor, yanıma yaklaşmaması için etrafa yumruklar savuruyordum. Sonra çığlıklarım kesildiğinde ağlamaya başladım. Duvar boyunca kayıp kendimi yatağa bıraktım. Yarı çıplak bir vaziyette kollarımı bedenime dolayıp sağa sola sallanmaya çalıştım. Miro yanıma oturdu fakat bana dokunmaya yeltenmedi.

-Ben oraya gideceğim, benimle birlikte gelmek istemiyorsan, sen bilirsin.

Göründüğü kadarıyla Miro'nun acıma rezervleri, benim ise bir şeyi açıklama isteğim tükenmişti. Miro kalktı, aynanın karşısında saçlarını taramaya başladı. Bir yandan beni rahat bırakmasını istiyor, öte yandan birazdan gidip beni kendimle baş başa bırakacağı düşüncesine katlanamıyordum.

Onun yanına gittim, ona sarılıp gitmesini önlemeye çalıştım. Kollarımdan kurtularak hazırlıklarını sürdürdü. Ona her şeyi anlatmayı çok istiyor fakat bunu nasıl yapacağımı bilmiyordum. Onu tutmak istiyordum, bu gece benimle birlikte kalması benim için hayati bir önem taşıyordu. Beni kendimden kurtarmasını istiyordum. Çok fazla bir şey mi istiyordum? İmkânsız bir şey miydi bu?

-Her şeyi aynı anda istiyorsun. Bunlar o anda verilemezse insana sırtını dönüyorsun. Benim mutlu olduğumu mu sanıyorsun? Olan biten her şeyden hoşlandığımı mı sanıyorsun? Bu boktan ülkenin sinirime gitmediğini mi sanıyorsun? Rezo'yu benim kursumdan tanıyorsun, bana babasının inşaat firmasına girmemi teklif etti, diye yavaşça ekledi Miro; Lana'nın, benim asla beceremeyeceğim bir kusursuzlukta ütülediği beyaz gömleğin üstüne

siyah bir takım elbise giydi.

-Genç bir firma, ruhsatını daha bu sene aldı. Rezo'nun babası yatırımcılar bulmuş, şayet iş olursa işi Rezo'yla bana bırakacak. Yatırımcılar Türk fakat birkaç yıl içerisinde Avrupa pazarına da girmeyi planlıyoruz. Buraya belli bir istikrar yerleşirse gayrimenkul branşı canlanacak. Aynı birçok eski Sovyet ülkesinde olduğu gibi. Ben önce yapı ruhsatları konusunda başlayacağım ama daha sonra daha yaratıcı...

-Yapı ruhsatları mı?

-Evet, yapı ruhsatları. Bunun neresi komik?

-Bilmem. Sen ve yapı ruhsatları... Komik geliyor.

-Artık o pis tamirhanede birtakım paralı bürokratların arabalarını güçlendirmek zorunda kalmayacağıma sevineceğini sanmıştım. Bu iş doğru dürüst, benim sevebileceğim bir iş, ayrıca kendimle, mesleğimle de ilgili ve...

-Yapı ruhsatları ile ortak bir yanın var yani?

-Bu alaycı tarzı bırak. Ne bu akşamı ne de geleceğimi mahvetmene izin vereceğim. Bugün yeterince kötüydü zaten.

-Yanında olmamın senin için kötü olduğunu bilmiyordum.

-Yanımda değilsin, Niza. Bu artık yan yana olmak değil. Hiç olmazsa kendine dürüst ol.

Yan odada Christine'nin eski televizyonu çalışıyor, Meksikalı kötü bir kadın oyuncunun, kötü bir Meksika dizisinde, Meksikalı kötü bir erkek oyuncuya, kötü bir Meksika müziği eşliğinde onu her zaman seveceğini, bu çok sevdiği çiftlikte onu bekleyeceğini fakat başka bir seçeneği olmadığı için José Gilberto ile evleneceğini söylediği duyuluyordu.

-Ya film konusu ne olacak?

Bu sorunun onu daha da kızdıracağını biliyordum ama yine de sormak zorundaydım.

-Film mi, ne filmi? Kimi ilgilendiriyor film? Bir etrafına bak, Niza, uyan artık!

-Ama biz hep...

-Haydi, ayakkabılarını giy. Çıkmam lazım. Herkes bekliyor.

Ona kızgındım. Kabul ettiği uzlaşmaya, her şeyle anlaşma eğilimine kızgındım fakat her şeyden önce beni değiştirmeyi başaramadığı için ona kızıyordum. Beni normal yapmayı, uysallaştırmayı başaramadığı için. Kendime duyduğum eski sadakatime, mantıksızlığıma, aptallığıma, tutarsızlığıma, umutlarıma, her şeyi değiştirebileceğim düşüncesine lanetler okuyordum. Pantolonunu aşağıya indiren bir sadistin, eski bir baskı makinesinin yanında ellerimi sırtıma yapıştırarak birkaç dakika içerisinde kafamdan söküp aldığı bir düşünce...

Acımasız bir yabancının bu kadar zahmetsiz başardığı bir şeyi, tüm düşüncelerimi, umutlarımı, hayallerimi tanıyan, bu kadar tutkuyla sevdiğim bir insan nasıl olup da başaramamıştı? Yani direncimi kırmayı, bedenimden tüm umudu, karşı koyma, uzlaşmazlıkla anlamsızlık anlamını söküp almayı... Ben bu umutlar olmaksızın daha iyi bir durumda olacağımı sanmama

karşın, bir kızağa bağlanmış vaziyette, kızağa yön vermekten aciz bir şekilde hayatın içinden hızla geçerken, nasıl olup da Miro bu lanet olası kızağı bir türlü durduramıyordu? Bana elini uzatıp tekrar yukarıya çekebilecek haldeyken, nasıl olup da kendi dipsizliğimin içerisinde boğulmak üzereydim?

Aynı zamanda bu öfke içerisinde, öfkemin ne kadar aptalca, ne kadar haksız olduğunu da idrak ediyordum. Miro yalnızca o gecenin görünmez sonuçlarını algılıyordu. Vücudumdaki morluklarla ezikler çok tan yok olmuştu. O gece o matbaada bana ebedi bir anı olarak verilen diğer her şey yalnızca görülmez değil, aynı zamanda anlatılamazdı da. Dolayısıyla Miro'dan görülemezi görmesini, anlatılamazı benim adıma dile getirmesini nasıl talep edebilirdim? İmkânsızdı bu. Miro'nun benimle ilgili olarak başarısızlığa uğraması doğaldı. Aynı benim kendi kendimle, günlük yaşamla, hikâyelerimle, var olmayan geleceğimle, taleplerimle, diğer insanlarla, ülkemle, zamanımla, şimdi de Miro'yla ilgili olarak başarısızlığa uğradığım gibi.

Neden beni ablamın küçük bebeği gibi kolayca anlayamıyordu? Neden ona beni anlamak çok zor geliyordu? Oysa hayatı hayal ederek yaşamayı gülümser, dikkatli, kaygısız tarzıyla bana o öğretmiş, berrak anlayışıyla beni aşka o yakınlaştırmıştı. Beni içine alıp bana bir ev vermişti. Fakat yakında diplomasını alacağı, sıkıcı yapı ruhsatlarıyla uğraşacağı, gerçekleşeceğinden emin olabileceği rüyalar göreceği, eğlenip umursamazlık şarkıları söyleyeceği bu günlerde ona ağır, katı, koyu ve acı gelmeye başlamıştım.

Neden birlikteliğimizin daha en başında bana ihanet etmemiş, neden aşkımızın savaşlara, yoksunluklara, soğuğa, elektrik kesintilerine, hayal kırıklıklarına, her şeyden önce tek bir geceye, şimdi haberlerin yayılmasından çok farklı bir amaç için kullanılan terk edilmiş bir matbaadaki tek bir geceye dayanamayacağını bana en başta söylememişti? Neden beni bu aşktan korumamıştı? Beni sürekli onu seçmemekle suçlamasına karşın, bu noktada yanıldığına, daha o zaman Gençlik Evi'nin televizyon odasında ona Uğultulu Tepeler'den okuyup başka zamanlarla dünyalarda seyahate çıkarken seçimimi ondan yana kullanmış olduğuma onu nasıl ikna edebilirdim? Evet, onu seçmiştim. Hiçbir zaman seçmediğim tek kişi kendimdim. Kendi hayatımı kendimden hep uzak tutmuş, BEN'in milyonlarca varyantından birisini seçip onu izlemeyi başaramamıştım. David bana, "Kendi benliğinin varyantlarından en imkânsız olanını seç," demişti; belki de bunu yapmıştım. Belki de BEN bu imkânsızlıktı.

Onun odadan çıkıp gitmesine izin veremez fakat onunla birlikte de gidemezdim. Ona sarıldım, ceketinden tuttum, yanımda kalması için yalvardım. Kızdı, yaptıklarımı aptalca buldu, yanımda kalmasının benim için hayati bir önem taşıdığına inanmadı. Önce beni tatlı sözlerle ikna etmeye çalıştı. Bunun faydası olmayınca benden kurtulmaya çalıştı, beni ittirdi. Bu da sonuçsuz kalınca beni yakaladı, havaya kaldırdıktan sonra fırlatıp attı. Kafam duvara çarptı, duvardan yere kayıp oturdum. Kafam acıyordu, acıyan yeri elimle tuttum. Bir süre nefes nefese bir vaziyette, şaşkınlık içerisinde bana baktı, sonra suçlayıcı bir ifadeyle başını iki yana sallayarak hızla oda-

dan çıktı.

Anastasia'nın doğumundan bir ay sonra Daria'nın sütü kesildi. Daria uyurgezerliğe başladı; geceleri kalkıyor, evin içinde, hatta bazen bahçede geziniyordu. Üstünde yalnızca uzun ince bir gecelik olmak üzere karda yalınayak yürüyor, pınarına doğru süzülen Ophelia'nın marazi bir versiyonu gibi etkileyici bir zarafetle kış doğasında gezintiler yapıyordu. Annelik, evliliğin yükü altında kaybettiği güzelliğini geri verdi, bebek ona korkutucu bir azamet armağan etmişti. Sapsarı saçları yine beline kadar uzadığından sırtını örtüyordu. Teni eskisi gibi fildişi rengindeydi. Onu büyük bir özen ve dikkatle eve geri getirmek zorunda kalıyorduk. Ertesi sabah geçen geceden hiçbir şey hatırlamıyordu. Elene ile birlikte değişerek nöbet tutmaya başladık çünkü Daria tekrar bir ip cambazı olmuştu.

Daria, bebeği babasına göstermek üzere kızıyla iki kez şehre inmişti. Küçük Anastasia'yı kucağına alınca, Laşa'nın her iki seferinde de ağladığını anlattı. Bunu söylerken sesinden belli bir tatmin yansıyordu. Ancak Laşa, Daria'nın bebeğe kendi soyadını verdiğini öğrendikten sonra onu bir daha görmek istemedi. Daria, Laşa'nın adını anmaya son verdi, ondan artık hiç bahsetmiyor, hayatına hiç girmemiş gibi davranıyordu. Biz de ona uyarak Laşa'nın adını evden sildik.

Yılbaşından birkaç gün önce, sabah Elene ile birlikte Stasia'nın pastalarını paketlerken Daria mutfağa girip bizimle birlikte şehre gelmek istediğini bildirdi. Bu "şato"da tıkılıp kalmaya artık dayanamıyor, etrafında insanlar görmek istiyordu. Annem sevinçle kabul etti. Arabanın arka koltuğundan karlı yollara bakarken, Daria'nın yanakları pespembe parlıyordu. Yine bir duygu göstermesine ben de seviniyor, fırtınanın artık geride kaldığını umuyordum. Daria'yı, adı Özgürlük Meydanı olarak değiştirilen eski Lenin Meydanı'nda bıraktık. Paslı bir reklam panosunun üzerinde, aptalca sırıtan bir palyaço görünüyordu. Palyaço iç savaş sırasında birkaç kurşun yemişti. Ona acıdım. Öfkelerini onun kırmızı burnundan çıkarmışlardı. Pastaları bodrum dükkânına teslim ettikten sonra üniversiteye gittim.

Üniversiteden çıktığımda, otobüs durağında Laşa'nın eski karısını gördüm. Göründüğü kadar büyük bir heyecan içerisinde iki kadınla konuşuyordu. Neyse ki beni tanımadı, merakıma yenilerek küçük grubun yanına gittim. Gerçekten de Laşa hakkında konuşuyorlardı. Laşa'nın eski karısı arkadaşlarına, Laşa'nın yaptığı fizyoterapiden, bu arada katedilen ilerlemeden, günün birinde tekrar yürüyebileceği umudundan bahsediyordu. Sonra gurla Laşa'yı yakında kendi yanına alacağını, böylece onunla ilgilenmek için sürekli Laşa'nın annesiyle babasının evine gitmek zorunda kalmayacağını belirtti.

-Karısı ne yapıyor, diye sordu arkadaşlarından biri.

-O sürtük mü? Neyse ki, Laşa kiminle evlendiğini çok geçmeden anladı. Tüm o borçlar onun yüzünden yapıldı; Madam Yaşi her şeyin en iyisine alışıktı, Laşa onun hayat standardını korumakla yükümlüydü. Laşa bana

onun yüzünden Moskova'da nasıl rezil olduğunu, para kazanmadığı zamanlar kendisiyle günlerce konuşmadığını anlattı. Düşünebiliyor musunuz? Bunları anlatırken gözleri yaşlandı. Bu kadının Laşa'ya mutsuzluk getireceğini en baştan beri biliyordum. Zaten aşkın ne olduğundan haberi yok, yalnızca Laşa'ya sahip olmak, onu benden koparmak istedi. Fakat günün birinde Laşa'nın aklının başına geleceğini biliyordum. Böyle bakılırsa, bu trajedinin olumlu bir yanı da oldu...

Az kalsın kadının üstüne atlayıp saçlarını elime dolayacak, onu yere fırlatıp hayatımın en güçlü tokadını yapıştıracaktım fakat felç olmuş gibiydim, kendimde bir yanıt verecek gücü bile bulamadım. Utanç içerisinde orada öylece kalakaldım, kadınların troleybüse binip gitmelerini seyrettim.

Daria'yı tam dört gün aradık. Dört gün boyunca, tanıdığı bütün insanlara telefon ettik. Annem tir tir titriyor, Kostya ise telefonu zar zor elinde tutabiliyordu. Sonunda dördüncü gün Daria'nın üniversiteden bir arkadaşı "belki bulunabileceği" bir adres verdi. Şehrin yeni bir semtinde bir atölye evdi burası. Boks ringinden biraz önce inmiş gibi görünen bir adam kapıyı açtı. Kim olduğumu, ne aradığımı söylemeden yanından geçip küçücük bir ön bahçeden sigara dumanına gömülmüş yüksek sütunlu bir mekâna girdim. Boksör hızlı adımlarla arkamdan geliyordu. Ötede beride bitmemiş heykeller duruyor, büyük hoparlörlerden Janis Joplin çınlıyor, etraf marihuana kokuyordu.

Sağı solu yolunmuş bir kanepede birkaç kısa etekli kız oturmuş uzun saçlı bir adamın anlattığı bir şeye gülüyorlardı. Kanepenin arkalığında, sırtını duvara yaslamış bir vaziyette oturan Daria da diğer kızlar gibi gülüyordu. Sarhoştu. Onu kolundan tutup sürükleyerek dışarıya çıkarıp arabaya oturttum. Daha önce, Daria'yı ararken benzinim bittiği, hiç param olmadığı için, boksörü bana biraz borç vermeye ikna etmiştim.

Can you picture what will be
So limitless and free
Desperately in need of some stranger's hand
In a desperate land.
The Doors

-Kim olduğunu sanıyorsun sen? Yine benim bekçim rolüne mi soyunmak istiyorsun? Beni rahat bırak! Şayet içmek istiyorsam içerim. İstediğimi yaparım. Ayrıca senin gibi arkadaşları olan birisi benim arkadaşlarıma burun kıvıramaz.

-Zil zurna sarhoş olup o sanatçı topluluğunda batıp kalmak sana ne kazandırır? Kim bu insanlar? Nereden buldun bunları? Sen onlar gibi değilsin.

-Yok canım! Neyim ben peki? Müthiş bir oyuncu mu?

-Evet, öylesin fakat bunun için yine bir şeyler yapman lazım. Tüm ülke sefilleri oynuyor, işleri ters giden bir tek sen değilsin, Daro.

-Her şeyi daha iyi bildiğini sanıyorsun. Seni hep sevecek, destekleyecek, ellerinin üzerinde taşıyıp seninle entelektüel sohbetler yapacak müthiş bir adam bulduğunu düşünüyorsun, değil mi? Miro ilk fırsatta seni aldatacak, seni yere serili bir vaziyette bırakacak, üstünden geçip yoluna devam edecek. Hepsi böyledir. Evet, bizim zavallı, üstün yetenekli kızımız hâlâ dünyayı değiştirmesi gerektiğini düşünüyor.

-Miro'nun beni ilk fırsatta terk edeceğini düşünmek için hiçbir nedenim yok. Hayır, herkes öyle değil, Daria.

Yüzüme güldü.

-Ah, zavallı, küçük, üstün yetenekli kız buna inanmıyor. İnsanların iyi olduğuna inanıyor, değil mi? Senin arkadaşlarının hepsi asil. Senin gibi bir sürü kahraman.

-Yeter, Daria. Kırıcı olma. Sen bu değilsin.

-Ah, pardon, unutmuştum. Sen her şeyin, herkesin üzerindesin. Fakat birkaç hayal kırıklığı, istendiği gibi sonuçlanmayan birkaç kahramanlık, birkaç darbeyle iyi kalpli arkadaşının düşünce dünyasına derinlikli bir bakış Niza'nın iyiliğini sonlandıracak.

-Benim hayatta hiçbir hayal kırıklığı yaşamadığımı mı sanıyorsun? Sana neler yaşadığımı anlatırsam, teselli...

-Dertlerini kendine sakla. Benimkiler bana yetiyor.

-Dertlerin! Mutsuz evliliğinle kıyaslandığında zaten hiçbir şeyin önemi yok. Seni düş kırıklığına uğratmak zorunda olduğum için beni bağışla fakat herkes senin o sevgili kocan gibi birer pislik değil.

-Yanılıyorsun, senin sevgili Miro'n da daha iyi değil. Bahse girelim mi?

Bunu söyleyiş tarzı ile yüzündeki sinsi ifade beni korkuttu, içimi ürpertti. Yanıt vermeden odayı terk ettim.

Terasta büyük Stasia, küçük Anastasia'ya ninni söylüyordu.

Daria'ya olan öfkem nedeniyle artık onu aramaya kalkışmamaya, sarhoş ve sendeler vaziyette arabaya bindirip eve götürmemeye karar versem de, yirmi dörtten saatten fazla dayanamıyor, atölyeye veya her neredeyse oraya gidip onu alıyordum. Stasia bile beni uyarıp onu rahat bırakmamı söyledi. Aleko, dertlerini atlatması için, "kurtlarını dökmesi"ni beklememi tavsiye etti fakat yapamıyordum. Her şeyi unutuncaya, hiçbir şey hissetmeyinceye kadar içtiğini düşünmek beni hasta ediyordu. Fakat bugün, Daria'nın sorunlarına bu denli yoğunlaşmamın kendi egoizmimden kaynaklandığını biliyorum çünkü böylece kendi dertlerimi unutabiliyordum. Onun izini sürerken gittiğim yabancı yerler, geri dönmek istemediğim yerlere geri dönmemi engelliyordu. Böylece birkaç saatliğine matbaayı, kafamın içindeki resimleri düşünmek zorunda kalmıyordum. Daria'yı düşününce, kendi sorunlarımı, son tartışmamızdan beri bana uzak duran Miro'yu düşünmek zorunda değildim. Miro sürekli meşgul olduğunu öne sürerek zamanının olmadığına ilişkin hep birtakım bahaneler uyduruyordu.

Daria'nın, Kostya'nın ricasıyla üç gün kesintisiz Yeşil Ev'de kaldığı sırada bir sabah onu bir battaniyeye sarınmış bir halde terasta otururken buldum; gözyaşları yanaklarından aşağıya süzülürken, donuk gözlerle uzaklara bakıyordu.

Laşa'nın annesiyle babasından, Laşa'nın eski karısının bir ev kiraladığını, Laşa'yı oraya aldığını, Laşa için bir bakıcı tuttuğunu öğrendiğini, Daria'nın ağzından almam uzun sürdü. Eski karısının, Enerji ve Altyapı Bakanlığı'nda çalışan babası, kızını maddi olarak destekliyordu. Daria sonra uzaklara bakmaya devam ederek Laşa'nın boşanmak istediğini ekledi. Eski karısı artık daha fazla eski karısı olarak kalmak istemiyordu.

Daria aynı akşam herkes uyurken evden kaçtı, ertesi sabah ahizeyi kaldırdığımda, telefonun öbür ucunda kızgın bir eski eş vardı. Ablam olacak sarhoş şıllığı derhal almalıydım. Ablam gecenin bir saatinde yeni eve (yeni evi vurgulamayı ihmal etmemişti) çıkagelmiş, avluda avaz avaz Laşa'ya seslendiği için bütün komşuları uyandırmıştı. Sonra doğru kapıyı bulunca hiç ara vermeden kapıyı yumruklamış, Laşa'yı çağırmış, onu sevdiğini, hata yaptığını söylemişti. Kazağını yukarıya kaldırıp Laşa'nın nelerden yoksun kalacağına bakmasını istemişti. Bu son cümlede içimden gelen bulantıyı durdurmak için elimi ağzıma bastırmak zorunda kaldım. İçin için paramparça olmuştum. İçimde bir şey infilak etmiş gibiydi. Bunun, Daria'nın anlamsız, şuursuz davranışıyla beni karşı karşıya bıraktığı utançtan mı yoksa Daria'yı iyileştirememenin neden olduğu çaresizlikten mi kaynaklandığını bilmiyordum.

Bunu takip eden haftalarda da ablamı çeşitli mekânlardan almak zorunda kaldım. Şehrin en ücra köşelerini, kenar mahallelerini, çevre bölgelerini tanıma fırsatı buldum. Fakat Daria çoğunlukla şehir merkezindeki heykeltıraş atölyesindeydi. Bu atölye isyankârlığının en önemli, sabit yuvasını oluşturuyordu. Bu arada oraya girip çıkanların çoğunu tanıyordum: Sanatçı geçinen tipler, eski Mchedrioni askerleri, eroin bağımlıları ile her şeylerini elden çıkarmış olup ortada kalan, günleri öldürmekten başka bir istekleri olmayan uysal öğrenciler. Yaşamalarının tek amacı eğlenmek gibi görünüyordu.

Kederden mahvolan, zayıflayan, pasta sevkiyatıyla, vermek zorunda olduğu özel dersler arasında kendisini Daria için parçalayan Elene, kızını sürekli doktorlara, şifalı ot karışımları hazırlayan kadınlara götürüyordu; hatta bir seferinde eve bir falcı bile çağrıldı. Daria hiç itiraz etmeden muayenelere katlanıyor, terapilere katılıp sonra gece olunca evden kaçıyordu.

Yalnızca kızını kucağına alıp kulağına bir şeyler fısıldadığı, onun güldüğünü gördüğü veya minicik kırmızı bir plastik kaşıkla yemek yedirdiği anlarda neşesi biraz olsun yerine geliyor, bu da beni, durumunun kati olmadığı, yakında geçeceği konusunda umutlandırıyordu. Böylesi anlarda Daria'nın canlılığıyla özgüvenini kazanıp yine kendisine dönebileceğine inanıyordum.

Fakat bu anlar geldiği gibi çabuk, beklenmedik bir şekilde yok oluyordu. Elene ile ikimiz, onu tutmanın imkânsız olduğunu kendimize itiraf etmek zorunda kalınca taktiğimizi değiştirmeye karar verdik. Eğlencelere, içki âlemlerine katılarak Daria'nın güvenini geri kazanacaktım. Her yerde ona refakat edersem, gözüm hep üzerinde olabilecek; böylece onu başka felaketlerden uzak tutabilecektim.

Bu günlerde annemizin Tanrı sevgisi tekrar alevlendi. Daria ile ilgili başarısızlığını, çaresizliğini kendi kendisine itiraf edince o denli biçare kaldı ki, ne bir doktor ne de bir ot karışımı yardımcı olabilirdi. Ona destek verebilecek daha büyük bir şey lazımdı. Evet, Tanrıya tekrar el uzatılmalıydı. İlkin, bana o zamanın gıda darlığı karşısında inanılması güç bir kışkırtma olarak görünen oruç seferleri başladı. Sonra kendisini İncil'e verdi. Daha da sonraları hep kilisede olduğu söyleniyordu. Oturma odamızın duvarı giderek bir ikon türbesine dönüştü. Madem hiç kimse kızıyla ona yardım edemiyordu, belki Tanrı edebilirdi.

Zaman da bunun için uygun ve olgun görünüyordu. Ortodoks kilisesiyle kilise büyükleri o yıllarda inanılmaz bir rağbet görmekteydi. Dinselliğin yetmiş yıl süren bastırılıp takibe uğraması on mislinden fazla telafi edildi. Yığınlar eski yeni kiliselere koşuyor, giderek daha fazla insan evlerine ikonlar yerleştiriyor, giderek daha fazla işsiz savaş mağduruyla Mchedrioni askeri yeni bir misyon benimsiyor, siyah papaz elbisesini üstüne geçirip vaaz vermeye başlıyordu. Ne karısının yeni dindarlığına fazlasıyla şaşıran Aleko ne de yılların ateist komünisti Kostya buna karşı bir şey yapabilirdi.

Tam olarak hatırlamıyorum ama sanırım Miro atölyeye ilk defa mart veya nisan ayında geldi. Eski bir Honda satın aldığı için çok gururluydu. İşi, zedelenmiş özgüvenini tekrar yerine getirmiş gibi görünüyordu. Para kazanıyor, saygı görüyor, planlar yapıyor; şimdiden küçük bir hükümdar gibi davranıyordu. Giyim stili bile değişmişti. Gokart pisti zamanlarından kalma eski arkadaşlarıyla giderek daha nadiren görüşüyordu, onların yerini yabancı, iyi giyimli *business* görünümlü genç adamlar almıştı.

Miro telefonda bana maaşını aldığını, beni "Metechi" otelinin şık restoranına davet etmek istediğini bildirmişti. Ona zahmetle kazandığı parayı pencereden dışarıya atmamasını söyledim ama yine de içten içe sevindim, sesi çok memnun, neşeli geliyordu. Onu korkunç derecede özlediğimi hissettim. Akşam için randevulaştık. Ancak daha sonra Elene arayarak benden ablamı eve getirmemi rica etti. Daria daha sabahtan çıldırmış gibiydi, Aleko ile onun önünde tabakları kırıp daha sonra yok olmuştu. Söylenip lanetler okudum. Daria'nın kaprisleri yüzünden, Miro ile geçireceğim güzel akşamın mahvolmasını istemiyordum. Fakat Elene yalvarınca kabul etmek zorunda kaldım.

Arabada durumu Miro'ya açıklayarak Daria'yı eve götürmek için yardımını istedim, programımıza daha sonra devam edecektik. Miro'yu o lanet olası yere götürmek hoşuma gitmiyordu. Fakat Miro beklenmedik bir şekilde hemen kabul etti, zaten benim nerelerde dolaştığımı çoktandır merak ettiğini ekleyerek beni atölyeye götürdü. Eğlence topluluğu uzun bir ahşap masanın etrafında oturmuş Daria'nın yaptığı çorbayı içiyordu. Üstünde bir önlük olan Daria'nın gözleri parlıyordu, saçlarını bir kurşunkalem ile yukarı kaldırmıştı. Bu akşam kusursuz ev sahibesi rolünü oynuyordu, bu rolü ne kadar sevdiğini hemen hissettim. Bana sıkı sıkıya sarılıp Miro'nun omzuna kolunu atarak onu bütün arkadaşlarına tek tek tanıttı.

Bir anlığına Elene'yle girdiği panik havasına lanetler okudum. Daria ne kontrolsüz ne de saldırgan görünüyordu. Tam tersine, onu uzun zamandır bu akşam olduğu kadar sakin görmemiştim. Üzerinde dizlerine kadar gelen, açık renkli gözünün ışıl ışıl parıldamasına neden olan mavi bir elbise vardı, dudaklarını bile boyamıştı. Duruma hâkimdi, gayet iyi görünüyordu. Dolayısıyla Miro'yla güzel bir akşam geçirebilirdim. Onun koluna girip kapıya doğru yürürken herkese iyi akşamlar diledim. Fakat Miro durup, kulağıma burasının gayet hoş olduğunu, insanların nazik ve ilginç göründüğünü fısıldadı. Çorbasını tatmazsak Daria gücenebilirdi. Kulaklarıma inanamıyordum. Nihayet buradan kaçmak fırsatı çıkmıştı fakat akşamı geçirmek istediğim kişi kalmak istiyordu.

-Bu çok aptalca bir fikir, Miro. Buradan gidelim.

-Ama neden? Bence burası gayet güzel. Haydi ama, restorana başka bir sefer gideriz, Niza. Şimdi çekip gitmek kabalık olur.

Daria yanımıza gelmişti bile, Miro'yu elinden tutarak masaya doğru çekti. Durumu kabullenmekten başka bir seçeneğim kalmamıştı. Her şey aklıma gelebilirdi fakat Miro'nun burada kendisini iyi hissedebileceğini dü-

şünemezdim.

Fakat Miro yemeğe oturarak gülüp şakalaşmaya, herkesle derhal samimiyet kurmaya başlayınca bu insanlara duyduğu ani sempatinin nedenini anladım. Eski arkadaşlarını, Mziuri Parkı'ndaki avare günleri, o günlerin sorumsuzluğu, hoppalığını, onunla inşaat işleri hakkında değil, güzel kadınlarla hızlı arabalar hakkında konuşan kaba saba ama içten dostlarını özlüyor, tasasızlıkla neşenin yokluğunu hissediyordu. O anda hayal kırıklığımı hemen unutmaya, eski günlerin havasını yeniden canlandırmaya karar verdim.

Miro bol bol içiyor, fıkralar anlatıyor, herkesi eğlendiriyor, gösterilen ilginin tadını çıkartıyordu. Daria da onun davranışlarından hoşlanmıştı, yakınlığını arıyordu. Oysa eskiden ona hiç ilgi göstermemişti. Kendi parlak dünyasında Miro çok önemsizdi. Şarkılar söylendi, şapşalca konuşmalar eşliğinde bardaklar tokuşturuldu. Karşımda eski Miro'yu görmek beni mutlu ediyordu. Fıkralarına gülüyor, onu sürekli kucaklıyor, kardeşliğe içiyor, kıkırdayarak herkesle çocukça şakalaşıyordum. Her şeyi unutmak, kontrollü davranmak zorunda olmamak ve yalnızca hayatın tadını çıkarmak çok iyi geliyordu. Daria'yla, boksörle ve Miro'yla dans ettim. Sabahın erken saatlerinde üçümüz birlikte bir taksinin arka koltuğunda oturmuş yarı karanlık şehrin sokaklarında yol alırken, uzun zamandan beri tekrar ilk defa hayatta olduğumu hissettim, başımı Miro'nun omzuna koyup elimle Daria'nın elini tuttum.

Bunu takip eden günlerde, Miro tekrar atölyeye gitmek için hiç ara vermeden başımı şişirip duruyordu. Ona orada geçirdiğimiz akşamın istisnai bir akşam olduğunu, grubun her zaman bu kadar sakin durmadığını, misafirlerin sık sık zıvanadan çıktığını, Daria'nın hep o akşam gibi uysal ve sevecen olmadığını anlatmaya çabalıyordum. Fakat Miro bunları duymak istemiyordu. Oraya neden gidemeyeceğimize dair sürekli bahaneler uyduruyor, kendim de bir süreliğine atölyeden uzak duruyordum. Fakat Miro rahat vermiyor, sürekli yeniden geliyordu. Akşamları ne yapmak istediğini sormama gerek kalmamıştı çünkü cevabı önceden belliydi. Bazı günler onu tek başına atölyeye gönderiyor, Yeşil Ev'de kalıyor, yazmaya tekrar başlamak üzere ürkek çabalarda bulunuyordum. Çatı kadındaki terasta oturuyor, bacaklarımı aşağıya sallandırıyor veya Anastasia'yı uyurken seyrediyor, kitap okuyor, yıldızlara bakıyor, harflerle, kelimelerle, cümlelerle, hikâyelerle içimdeki derin boşluğu doldurmaya çalışıyordum. Fakat bunu yalnızca geçici olarak, gün tekrar ağarmaya başlayıncaya kadar başarabiliyordum.

David'i özlüyor, hayalimde onunla sohbet ediyordum. Çikolata kokusunu takip ederek mutfağa gidip Stasia'nın artritli parmaklarına pasta yapımında yardım ediyordum. Anneme pastaları şehre götürürken de destek oluyordum. Şehir yolunda annem inançla kilisenin öneminden, oruç tutmanın arındırıcı gücünden bahsetmeye başlayınca, yüzüne çenesini tutmasını haykırmamak için kendimi zor tutup susuyordum.

Üniversiteye oflaya puflaya gidiyordum. Son senemdi, bitiş sınavlarına birkaç ay kalmıştı. Abhazya'ya gitmemi tavsiye eden profesörün derslerini boykot ediyordum; Abhazya'yı şehir merkezindeki bir matbaada bulduğumu bilmiyordu. Atölyede kaygısız birini oynuyor, Miro'nun beni öpmesine ve omuzlarıma masaj yapmasına izin veriyor, ucuz votka içiyor, boksörlerle arkadaşları tarafından bir sarhoş sirtakisine ikna ediliyordum.

Dünya ya iki misli hızla dönüyordu ya da dönmeyi tamamen bırakmıştı. Hangisinin geçerli olduğunu bilmiyor, umursamıyordum da. Bir şeyi durdurmayı veya korumayı, hatta arabamın direksiyonunun haricinde bir şeye yön vermeyi bile beceremiyordum.

Miro değişerek kendisini koyuvermişti. İşini ihmal ediyordu. Sürekli sarhoş bir vaziyette eve gitmesinin sonucunda bir telefon direğine çarpmıştı. Beni elimden tutup tuvalete çekerek orada elbiselerimi çekiştirip boynumu yalıyordu. Ona karşı koyacak gücüm olmadığı için öylece duruyordum. Bir zamanlar çok sevdiğim şey artık umurumda değildi.

Nisan ayı şehre bir sıcak dalgasıyla birlikte geldi. Havayı teneffüs etmek imkânsızdı. Üretildikleri ülkelerde artık ruhsat alamayan, bu nedenle Doğu'ya satılan taşıtların egzoz gazları durumu daha da kötüleştiriyordu. Fakat bu sıcak dalgası eğlenenleri daha da dizginsiz eğlenmekten alıkoyamadı. Müziğin sesi, kapılar, pencereler sonuna kadar açıldı, eteklerle elbiseler kısaldı, alkolle uyuşturucu tüketimi fütursuz boyutlara ulaştı. Gücümün yavaş yavaş tükendiğini hissediyordum. Hazirandaki bitiş sınavları için henüz hiçbir şey yapmamıştım. Yazmam gereken ev ödevlerimi sürekli öteliyordum. Omzuna başımı dayayıp ağlayabileceğim insanın bizzat kendisi sorunlu bir vaka haline gelmişti. Atölyede misafirlerin arasında kavga çıkarsa artık aralarına girmiyor, tuvalette birisi yığılıp kalırsa, görmezden geliyor, boksör ablamın elbisesini yukarıya kaldırırsa dikkat etmiyordum. Bir köşede sessizce oturuyor ve bir şey okuyor veya gürültü, sıcak çekilmez bir hal alınca tuvalete kapanıyor, en kötüsü geçene kadar kulaklarımı kapatıyordum.

Bugün o sıcak ilkbahar günlerini düşününce kafamda o geceyi yeniden canlandırmaya çalışınca, her şeyin böyle olmasına bile bile göz yumduğum, lanet olası bir şekilde her şeyi sezinlediğim ama engel olmak istemediğim görüşündeyim. Belki de için için böyle olmasını istedim. Belki denetçi rolünden kurtulabilmek için ciddi bir gerekçe arayışındaydım. Buradan gidemediğim gibi burada kalamıyordum; Daria'nın kahkahaları ile şafak sökerken başlayan acıları, benim yadsımam ile onun onayı, benim güzel şeylere duyduğum özlem ile onun kendi kendisini yok etme dürtüsü, onun kendi kendisini tüketme tutkusu ile benim onu durdurma isteğim arasında esir kalmıştım. O gece aklıma gelince, bırakmak istediğimi, bunu hedef olarak koyduğumu görüyorum. Evet, böyle yaptığımı görüyorum, Brilka.

Akşam boyunca sinirliydim; eve gidip uyumak istiyordum. Bunun yerine bu batakhanede vakit öldürüyor, kendimle sorunlarım hariç her şeye

maydanoz oluyordum. Neyse ki o akşam Miro yoktu; hiç olmazsa onunla uğraşmak zorunda değilim diye düşündüm, kendi kendime madem kaçamıyorum o halde içeyim dedim. Daria ile diğerleri, videodan beri en heyecan verici buluş olan Süper Mario oynuyorlardı. Kafama diktiğim içki gırtlağımı yaktı.

Biraz sonra Daria'nın gömleğinin kolunu çekiştirip benimle birlikte eve gelmesini istedim. Eliyle beni başından savdı, oyuna yoğunlaşmıştı. Beni görmezden gelmeye devam edince mutfakta boş bir şişe aradım, şişeyi suyla doldurup Daria'nın başından aşağı boca ettim. Korkarak yerinden sıçrayarak, "Aklını mı kaçırdın, defol git," diye bağırdı. Daria'yı bileklerinden tutup yere yatırmak, çocukluk günlerinde olduğu gibi üstüne çıkmak, yüzüne hemen benimle gelmesini haykırmaktan başka bir çare bulamadım.

Bu arada boksör beni omuzlarımdan tutarak ablamdan ayırdı. Küfür ederek etrafıma yumruklar savurdum, çıldırmış gibiydim. Sonunda beni atölyeden dışarıya atmayı başardı, kapıyı yüzüme çarparak kapattı. Arabaya girip motoru çalıştırdım, sonra tekrar istop ettim. Araba kullanabilecek durumda değildim. Arabadan inip koşmaya başladım. Nereye koştuğumu bilmiyordum fakat bir yerde durmak istemediğime emindim. Hedefsiz bir şekilde koşmaya devam ettim. Ter içinde kalınca bir banka oturdum. Zaman ilerlemişti, metro artık çalışmıyordu. Etraf korku vericiydi. Geri dönüp arabayı almaya karar verdim; Elene'ye kadar yürümem imkânsızdı, çok bitkindim.

Arabaya tekrar ulaşmam bir saat aldı. Bu arada yeniden ayılmıştım, içerideki davranışımdan dolayı pişmandım. Mantıklı olmam gerekiyordu. Daria'yı eve götürmek için yeni bir denemede bulunmalıydım.

Arabamın yanına varınca, evin önünde Miro'nun arabasının da park ettiğini görerek şaşırdım. Kapı açık olduğu için kolayca içeriye girdim, dimdik yürüyerek boksörün yanından geçtim, birkaç kadın misafirin hayret dolu ifadelerini duymazdan gelerek Daria'yı görmeye çalıştım. Ancak hiçbir yerde yoktu. Miro da ortalıkta değildi. Mutfakta oturmuş kendi halinde ayçekirdeği çıtlatan sarhoş bir kız ablamın nerede olduğunu bilmiyordu. Atölyeden tekrar çıkmak üzereydim ki, koridorda dar bir kapı görüp açtım. Bodruma inen bir merdiven vardı. Elektrik düğmesini bulamadığım için, duvara tutunarak karanlığın içinde aşağıya inmeye başladım. Önce bir hışırtı, sonra bir kıkırdama duydum. Daria'nın sesini tanımıştım, daracık bodrumda göz gezdirdim.

Bir köşede ayakta duruyorlardı. Hayal gördüğüm umuduyla gözlerimi kapattım fakat yine açınca, Daria'nın bir koluyla onun boynunu sardığını, eliyle saçlarını karıştırdığını gördüm. Miro'nun elleri her yerdeydi. Daria, her türlü tutkuya yabancı bir tavırla sakin gözükürken, Miro kendisini kaybetmiş gibiydi. Onu çok iyi tanıyor, şu anda neler hissettiğini çok iyi biliyordum. Daria'yı, beni uzun zamandır öpmediği kadar tutkuyla öpüyordu.

Dizlerim çözüldü, ağzımda hiç hissetmediğim kadar acı bir tat hissettim; bunun, ihanetin tadı olduğunu bilmiyordum. Dudaklarımın arasından

küçük bir inilti koptu. Miro hemen Daria'yı bırakarak etrafına baktı. Saklanmanın bir anlamı yoktu, karanlık mekânın içine doğru bir adım attım. Miro bir şeyle mırıldanıp avcunun içiyle alnına vururken, Daria hiç kıpırdamadan durmuş buz gibi gözlerle yüzüme bakıyordu.

Bana çok uzun gelen bir sessizliğin ardından Daria titrek, çatlak bir sesle, "Peki ya şimdi, şimdi artık beni rahat bırakacak mısın," dedi. Miro hiçbir şey anlamadan ona baktı; yalnızca utançtan oluşmuş gibiydi. Yere baktı, sonra tüm cesaretini toplayıp bana doğru bir adım attı fakat elimi kaldırarak onu durdurdum. Garip bir şekilde ona acıyordum. Tüm öfkem Daria'ya yönelikti. Dünyaya hiç gelmemiş olmasını, onun peşinden buraya hiç gelmemiş olmayı, ona bu anı tattırmamış olmayı istiyordum. Geri dönüp merdivenlerden koşarak çıktım. Ertesi sabah mutfağa girince gözyaşları içerisindeki Elene'nin Nana tarafından küçük bir bebek gibi teselli edildiğini gördüm; geçen akşam Laşa'nın aşırı dozdan öldüğünü, Daria'nın bundan haberdar olduğunu, Süper Mario oynarken, ben onu yere yatırırken, Miro ile birlikte bodruma inerken bunu bildiğini öğrendim.

Bunu takip eden haftalarda Yeşil Ev'den hiç çıkmadım. Miro ararsa onu görmek istemediğimi iletiyordum; bir seferinde evin önüne gelince Kostya'dan dışarıya çıkıp Miro'ya ziyaretinin arzu edilmediğini söylemesini rica ettim. Elene ile Aleko Daria'yı sonunda eve getirip odasına kilitlediler; Daria iki hafta boyunca hiç durmadan içmişti. Elene Yeşil Ev'de kalıp kızına bekçilik yaptı. Ona yemek yedirdi, eve içki girmesini önleyip Daria'ya sakinleştirici haplar yazan bir doktor çağırdı.

Laşa'nın ölümü, Daria'nın sonunun başlangıcıydı. Herkes onu tutmaya çalışsa da bu sona doğru kararlı bir şekilde ilerledi. Bunu biliyor, görüyordum fakat bir şey yapamıyor, yapmak istemiyordum. Birkaç gün alkolsüz kalmaya dayanabilip iştahı yine açıldıktan hemen sonra, eski durumuna geri dönüyor, Elene'nin çantasından para çalıyor, köyün tek büfesine gidip votka tedarik ediyordu. Büfenin sahibine, ona alkol satmaması için yalvarmamızın ardından bir köylü buldu, ondan ev yapımı çaça almaya başladı.

Bir gece uyku tutmadığı için çıktığım çatı terasında otururken Daria'nın bahçe kapısına gittiğini gördüm. Kapıda, tanımadığım bir adam ona kâğıda sarılı, kulağa hoş gelen bir şekilde hışırdayan bir şey verdi. Bunun ne olduğunu tahmin etmek için büyük bir çaba harcamak gerekmiyordu.

Ağustos ayı çok sıcak geçiyordu. Evde çalışır halde tek bir vantilatör kalmadığı, çatı aralığı aşırı sıcak olduğu için, yüzüme sürekli ıslak bezler koyuyordum. Sürekli evin içinde dolaşıyordum. Uyku tutmuyordu. Mutfakta yıkanmamış çanaklarla tencereler buldum. Stasia pasta yapmıştı. Yaşlılıkta dikkatsizliği giderek artıyordu; gaz ocağının üzerinde duran küçük bir çanakta sıcak çikolatanın artıkları vardı. Direnemeyip çanağı aldıktan sonra çatı terasına yöneldim.

Yukarıya vardığımda yanan bir mum gördüm. Daria benim her zaman

oturduğum yere oturmuş bir yandan kavun yiyor, aynı anda bacaklarını aşağıya sallandırıyordu. Geri dönmek istesem de kalmamı rica etti. Yanına gidip biraz öteye, tam kenara oturdum.

Çanağı yanıma koydum. Çikolatanın karşı koyulması imkânsız olan kokusu, Daria'yı dalgınlığından uyandırdı. Dayanamayıp parmağımı çanağa daldırdım.

-Bu, Stasia'nın tatması yasak olan çikolatası mı, diye sordu Daria gülümseyerek.

Onu en son ne zaman gülümserken gördüğümü hatırlamaya çalıştım.

-Evet.

-Deneyebilir miyim?

Omuzlarımı silkerek çanağı aramıza koydum. Daria eğilip parmağını siyah kütleye soktu..

-Stasia çikolatanın lanetli olduğunu düşünüyor, dedim başımı sallayarak.

-Muhteşem, diye inledi Daria.

Büyük bir iştahla çanağın içindeki çikolatayı bitirdik.

-Ya sen? diye sordu. –Sen de aynı fikirde misin?

-Lanetli olup olmaması mı? Dürüst olmak gerekirse biz zaten yeterince lanetliyiz, bir lanete daha ihtiyacımız yok. Ayrıca çikolata başka lanetlere göre hiç olmazsa çok güzel.

Daria güldü.

-Anastasia'nın farklı olmasını, bana mümkün olduğunca az çekmesini istiyorum.

-Bütün bunlar geçecek. Lanetler, tüm diğer şeyler.

-Bu beni hep deli etti, bu huyundan hep ne kadar nefret ettiğimi bir bilsen, Niza...

-Hangi huyumdan?

-Her şeyin hep... hep en doğrusunu yapmaya çalışmandan. Burada benimle oturup konuşman bile... Neden benden artık nefret etmiyorsun?

-Nefret etmediğimi kim söylüyor?

-Ah, bırak bunları. Nasıl olduğunu hiç anlamadım. Sana tekme attılar, sen bir hacıyatmaz gibi kalkıp yine devam ettin. İnsan hiç gücünü yitirmez mi? Buna dayanmak mümkün değil. Hep devam edebilmek, hep, hep... durmak yok, her zaman en kötü olasılık için hazır bulunacaksın.

-Beni yanlış görüyorsun.

-Hayır, görmüyorum. Umarım o meseleyi neden yaptığımı biliyorsun, yani onunla ilgili olmadığını.

Alnımın terlediğini hissettim. O konu hakkında konuşmak istemiyordum. Buna hazır değildim. Fakat yine de başımı sallayarak onayladım.

En sevdiğimiz, bize kalan bu son ortak yerde gün ağarana kadar oturup o konu hakkında kısaca konuştuk, fazla değil. Her ikimiz de hatalarımızı, başarısızlıklarımızı, acımasızlıklarımızı tanıyorduk. Birbirimiz hakkında her şeyi biliyorduk.

Gökyüzü, tarif edilmesi güç, yalnızca burada gördüğüm bir renge bürünmüştü. Bu rengi keşfedip bir ad verme şansım olsa, gökyüzüne bozuk bir dünyanın rengini verirdim. Bozuk ve güzel.

-Hayır, sana böyle bir şey olmaz, asla olmaz, dedi Daria aniden.

-Ne, bana ne olmaz?

-Sen asla gücünü kaybetmezsin.

Dokuz gün doğumu sonrasında ablam öldü. Ölümünden bir gece önce gizli ziyaretçisi ona son bir şişe temin etmişti, Daria çatı terasında içip sarhoş oldu. Biraz rüzgâr çıkmış, insanı bitkin yapan sıcağı alıp götürmüştü. Yataktaydım, o gece onun için yoktum.

Daria şişeyi bitirdikten sonra çatı katından aşağıya düştü; şakağı, sert, kuru ağustos toprağına çarpınca patladı. İnşaatı bitirilmeyen, hiçbir zaman bir tırabzanı olmayan terastan düştü. Annem, Daria ile benim için hep saklandığımız, hayaller kurduğumuz, yaralarımızı iyileştirdiğimiz, öfkemizi giderdiğimiz, elimizi uzatıp gökyüzüne dokunabildiğimiz bir yer olan çatı terasından...

Stasia onu sabahın erken saatlerinde buldu; yüzü toprağa dönük, kolları sanki havada uçmayı öğrenmeye veya görünmez bir ipin üzerinde dengesini bulmaya çalışmışçasına iki yana açılmıştı.

Stasia dışarıdan pencereme vurarak beni uyandırdı. Aylardan beri bu kadar derin, bu kadar deliksiz uyumamıştım. Esneyerek güneşe doğru gerindim, habersiz bir şekilde bahçeye çıktım, daha Daria'yı orada görmeden Stasia'nın yüz ifadesinden her şeyi anladım. Daria'nın cansız bedeninin yanında diz çöküp başını kucağına almıştı, omuzlarından kavradığı bedeni iki yana sallıyordu. Dudakları sessiz kelimeler oluşturuyordu, yüzü derin bir kederin arkasında gizlenmişti. Dudaklarını sürekli Daria'nın alnına dayıyor, onun ellerini öpüyor, saçlarını okşuyordu.

Ne olduğunu henüz tam anlamıyla idrak edemeden aklıma gelen ilk düşünce, Kostya'yı bu güneşli yerden uzak tutmak, bu görüntüyü yok etmek, Kostya ile Elene'nin bunu görmesini engellemek oldu. Daria'nın üstünü örtmek, onu odaya götürüp ayağa kaldırmak zorundaydım. Evet, kesinlikle bayılmıştı, hareketsiz yatmasının nedeni çok içmiş olmasıydı, Stasia sarhoşluktan uyuyakaldığını anlamıyordu.

Ablamın yanında diz çöküp ona vurmaya, "Kalk ayağa," diye ikna etmeye, "Haydi ama sersem, korkutuyorsun bizi," diye yakınmaya başladım fakat Stasia başımı tutup göğsüne bastırdı.

-Hayır, Niza, hayır, o ayağa kalkamaz, bırak onu, Niza, bırak onu, biricik tanem.

Kelimeler ağzından uzun bir dua gibi tekdüze, sakin, tek bir perdede çıkıyordu. Fakat Daria'yı bırakmadım, sonunda yüzünü kendime doğru çevirdim; şakağındaki kanı, yüz ifadesinin mutlaklığını, morlaşmış dudaklarını, güneşin acımasızca vurduğu gözkapaklarını gördüm. O anda bile öldüğünü kabullenmeyi hâlâ reddediyor, onu mütemadiyen sallıyor, ayağa

kaldırmaya çalışıyordum. Stasia bana bir tokat atıp beni ona bakmaya zorlayıncaya kadar.

-O öldü, birtanem, öldü. Artık hiçbir şey yapamayız.

-Nereden biliyorsun? Sen doktor musun? Onu hastaneye götürmeliyiz, biz...

-Ölülerin nasıl olduğunu bilirim, Niza, çok iyi bilirim, dedi Stasia; donup kaldım.

Sonra yana eğilip kustum. Stasia burada kalmamı ama hiçbir şey yapmamamı istedi, Aleko'yu aramak üzere eve girdi. Aleko gelinceye kadar kaç saat geçtiğini bilmiyorum. Neyse ki henüz kimse uyanmamıştı, bir ölünün yasını tutmak için henüz çok erkendi. Stasia ile birlikte Daria'nın vücudunun üzerine eğilmiş bir vaziyette oturup, onun üzerine düşen güneş ışınlarını kaç dakika veya kaç saat boyunca bloke ettiğimizi bilmiyorum.

Aleko arabadan inerken, aklımın yanına gidip bağırmaması için elimi ağzının üzerine koyacak kadar yerinde olduğunu hatırlıyorum.

-Onu odasına taşımama yardım etmelisin. Annemle Kostya uyanmadan bunu yapmamız lazım. Bana yardım etmelisin.

Aleko'nun bakışını hiçbir zaman unutamam. Hiçbir zaman. Bana baktı, aynı anda kendi kendisine tüm bu olanlara karşın yığılıp kalmayıp bunları söylemeyi, Elene ile Kostya'yı düşünmeyi nasıl başarabildiğimi, benim nasıl bir insan olduğumu sorduğunu biliyorum.

Ölmek, tamam, böyle bir şeyin olduğunu biliyorum,
fakat hayatın var olduğu da bir gerçek.
Yesenin

Ölüm, bir toz tabakası gibi kapaklarımıza, tenimize serildi. Hepimiz onun esirleriydik. Kokusunu her yerde alıyor, her yerde hissediyordum. Kendime, evimizde hayatla ölüm arasında bir sınır olup olmadığını, evin tüm sakinlerinin çoktan ölmüş olup da bunu belki bilmediğini sorup duruyordum.

Daria'nın ölümünün hepimizin yakalandığı tedavisi olmayan bir hastalık gibi yayıldığını hissediyordum. Fakat herkes farklı belirtiler gösteriyordu, herkes farklı bir biçimde hastaydı.

Daria'nın açık şakağının görüntüsü Stasia'nın yaşam enerjisinin son kalıntılarını alıp götürürken, Nana, Daria'nın ölümünün, kendisinin ağırlığının altında yığılıp kalma tehdidiyle günlerini geçirirken, Aleko artık yalnızca ayak uçlarında evin içinde dolaşırken, eskiden sakinliğiyle bilinen küçük Anastasia şimdi artık hiç durmadan ağlarken, annem taş bir sütun gibi donakalmıştı.

Antik bir oyunda geçen bir mutsuzluk kehaneti gibiydi. Hareketleri farkına varılamayacak kadar sessiz ve yavaş, dokunuşları mekanikti. Yüzü aniden yaşlanıp sertleşmişti. Küçük kızı artık hiç yanından ayırmıyordu. Ona yaklaşıp gece nöbetini üstlenmeyi teklif ettiğimiz anda bağırmaya başlıyordu. Kendi kendisiyle konuşuyor, saatlerce dua ediyor, mumları sürekli yanar vaziyette tutuyor, siyah yas giysilerini üzerinden çıkarmıyordu. Bizi Tanrının öfkesiyle ikaz edip Daria'nın ruhu için günde üç kez dua etmemizi istiyordu.

Fakat biz, günler ilerledikçe ölüm kapısını tüm gücümüzle yeniden kapatmaya çalışırken, büyükbabam Konstantin Yaşi, geriye kalan enerjisiyle ölümü geri getirmek için savaşıyordu. Daria'nın, Christine'ninkinin yanında açılan mezarının başında sayısız saatler geçiriyor, bakışlarıyla bizi delip geçerken Daria'yı görüyordu. Böylesi anlarda gülümsemeye başlayınca gözlerinin önüne Daria'nın attığı ilk adımların, saçlarını nasıl atkuyruğu şeklinde topladığının, sımsıcak elleriyle onu nasıl kucakladığının, nasıl güldüğünün geldiğini anlıyordum.

Büyükbabamı bu anıların içerisinden çekip almak mümkün değildi; böyle bir teşebbüste bulunduğumuzda ağır küfürler savurmaya başlıyor, Şimdi'ye dönmek istemiyordu; geçmişi Daria'nın pembe yanaklarının tadıyla, kokusuyla özdeşleştirirken, Şimdi onun için ölümcül bir zehir tadında-

dı.

Gri sakalı bir püskül gibi çenesinden aşağıya sallanıyor, elmacıkkemikleri bir Gulag mahkûmunun kaburgaları gibi yüzünden dışarıya fırlıyordu. Elleri hiç durmadan titriyor, dizlerine dökmeden hiçbir şey içemiyordu. Artık uyuyamıyor, daha sonra çıkarmadan hiçbir şey yiyemiyordu. O kadar çok içiyordu ki, bazen yere düşüp orada öylece kalıyor, hatta bazen de altına işiyordu. İda'nın ona yaşamla sevgi olarak geride bıraktığı her şeyi Daria alıp götürmüştü. Daria'nın peşinden gitmek için ilk fırsatı kullanacağını tahmin ediyordum. Bu fırsat için çok fazla beklemek zorunda kalmadı.

1994 Ekim'inde, Daria'nın ölümünden iki ay sonra, Kostya'da akut miyeloid lösemi teşhis edildi. Bir denizaltının test seferi sırasında yaşanan cehennem ile bir Avusturya kliniğinde yendiğini sandığı şey bedenine geri döndü. Kostya kemoterapi tedavisiyle her türlü ilacı reddetti.

Bir öğlen yemeğinde bize bu hastalığın nereden kaynaklandığını, o zamanlar nasıl tedavi gördüğünü büyük bir sükûnetle açıkladı, Elene'ye onu yalnız bırakmak zorunda kaldığı zamanı hatırlattı. Nana'nın gözlerinden yaşlar döküldü, Stasia ise titreyerek kalkıp eviyeye giderken elindeki tabağı yere düşürdü. Kostya o günlerde meydana gelen felaketten, ölen denizcilerden, imzaladığı gizlilik evrakından bahsetti.

Yalnızca beş hafta sonra Kostya yatağa düştü. Annesi, karısı, kızı ile torununun onu hastaneye yatırma girişimlerinin tümü sonuçsuz kaldı.

Kasım sonunda bir gün yatak odasına girdim ve yanına uzandım. Elini ellerimin içine aldım ve onunla birlikte bu yatakta gözyaşlarını biriktirerek, içmesi için şarabı tutarak, sırlarımızı paylaşarak geçirdiğim o yirmi dört saati hatırladım. O gün başka bir hayata aitti. Daria'nın yaşadığı bir hayata.

Sustuk, eski duvar saatinin çıkardığı seslere kulak kabarttım. Başımı onun çökmüş göğsüne koyup hastalıklı solgunluğunu ve tenindeki lekeleri görmemek için gözlerimi kapattım.

-Hep neyi düşünüyorum, biliyor musun, diye sordu bitkin, çok uzaklardan gelen bir sesle.

-Neyi?

-Tüm bu seneler boyunca bizde milyonlarca, milyarlarca büstler, heykeller, tablolar vardı. Bunların hepsi nereye gitti?

-Kimin heykelleriyle tabloları, diye sordum.

-Lenin, Marx, Engels ile Başkomutan'ın, tüm o adamların.

Buna ciddi bir şekilde kafa yoruyor gibiydi.

-Yok oldular.

-Fakat bunlar öylesine yok olamaz.

-Olmuşlar. Her şey günün birinde yok olur.

-Hiçbir şey yok olmaz, hiçbir şey, Niza!

Elini elimin üzerine koydu.

-Yani her şeyin bir yerde durduğunu, bulunmayı beklediğini mi söylemek istiyorsun?

Gülümsemeye çalıştım.

-Her şey tekrar geri dönmeyi bekliyor.

Düşüncelere dalıp elimi biraz daha sıktı.

Nefesini, kalbinin atışını dinledim. Onu ne kadar çok sevdiğimi, onun da beni sevmesini hayatım boyunca ne kadar çok arzu ettiğimi düşündüm. Ama aniden benim sevgime karşılık vermemesini o kadar da kötü bulmuyordum.

Başka bir insana –ablama– verdiği sevgiyi dikkate alarak onu bağışladım. Artık aramızda olmayan aynı kadına büyük bir sevgiyle bağlı olmamız, belki de bizi birleştiren şeydi. Onun soğukluğunu, beni hep görmezden gelmesini, geceleri yatakta ağlamama neden olmasını, sayısız insanı aldatıp mutsuz yapmasını, birçoğuna ihanet etmesini bağışladım.

Sevgimizin nesnesi artık yoktu. Hiçbir şeyin önemi kalmamıştı. Sevgisi için mücadele ettiğimiz kadını kaybetmiştik. Ortada tartışılmaya değer bir şey kalmamıştı.

Ona biraz daha yaklaştım, başımı boynunun hemen yanına yerleştirip büyükbabam uyuyuncaya kadar böyle kaldım. Sonra düşüncelerimi, ona hiç söylemediğim, hiç de söylemeyeceğim kelimeleri rüyalarının içine bir bir ördüm.

Kostya aralık ayında öldü. Garip veya doğaldır ki, resmi ölüm nedeni kalp yetmezliğiydi. Kalbi hastalığından önce davranmıştı.

Cenazenin sonrasındaki gece Stasia'nın senelerden beri ilk defa samanlığa girdiğini görünce arkasından gittim. *Tosca*'yı koydu. Kapalı gözlerle pencerede durup Puccini'yi dinledi. Ağlamaktan şişmiş gözlerle ona yavaşça yaklaştım.

-Ne yapıyorsun burada, diye sordum.

-Christine böyle istedi. Bunu Christine için çalıyorum, diye yanıtladı.

-Neden Christine için?

-Kostya'yı almaya geldi. Bugün buradaydı. Kostya için geldi, dedi Stasia, sanki bir ölünün başka bir ölüyü almaya gelmesi son derece doğal bir şeymişçesine.

-Demek Christine büyükbabamı almaya geldi?

-Evet, Christine ile yabancı bir kadın.

-Yabancı bir kadın mı? Nasıl bir yabancı kadın?

-Onu hayatımda hiç görmedim.

-Nasıl bir kadındı, Stasia?

-Uzun boylu, zayıf, bana göre çok zayıf, parmaklarında da bir sürü yüzük vardı. Güzel yüzükler.

Hangimizin daha deli olduğunu artık bilemiyordum.

-Onları nerede gördün?

-Her zamanki yerde. Bahçede. Biraz yukarıda, kestirdiğimiz incir ağacının eskiden olduğu yerde uzunca bir süre durdular. İncir ağacını hatırlıyor musun?

-Yani, Christine ile o kadının gelip Kostya'yı aldığını gördün?

-Hayır, Kostya'yı görmedim ama Kostya'yı almaya geldiklerini gördüm. Bu iş öyle hemen olmaz.

-Ya Daria?

Bu soruyu sorduğum anda utanca boğuldum fakat aynı zamanda onu bu deliliği, yeteneği veya paranoyası nedeniyle kıskanıyordum. Daria'nın öylesine yok olmayıp birisi tarafından alındığından emin olmayı o kadar isterdim ki.

-Kitty, dedi Stasia, ağzını büzdü; Tosca o anda *Vissi d'arte*'ye girmişti.

-Ne oldu Kitty'ye?

Karnıma bir krampın girdiğini hissettim.

-Daria'nın ölümünden önceki günlerde hep kiraz ağacına geliyor, Thekla'yla birlikte orada oturuyorlardı...

-Ama Kitty?

-Elbette biliyorum. Tek kızımın öldüğünü fark etmeyecek kadar yaşlı olduğumu mu sanıyorsunuz?

Sesinde küçümseyici bir tını vardı.

-Yani Kitty de bazen geliyor, öyle mi?

-Evet. Kızım, benim güzel Kitty'm.

- Kitty'nin gelip Daria'yı... aldığını düşünüyorsun, öyle mi?

-İki çocuğumun, oğlumun torununun öldüğünü gördüm. Şimdi hepsinin birlikte gelip beni almalarının artık çok uzun sürmeyeceğini umuyorum.

Başımı önüme eğdim.

-Şayet Kitty onu aldıysa belki ona göz kulak olur.

Söylediğime inanmasam da sarılmak istiyordum; bu, o kadar teselli edici bir düşünce, o kadar güzel bir hayaldi ki...

-Bazen insan zayıf olduğu zaman çok daha güçlüdür, Niza.

Stasia, Tosca'nın müziğinden bir anlığına hayata döndü, bana baktı, sonra tekrar düşüncelerine dalıp gitti. Tosca, çaresizliğin zirvesinde Tanrıya neden böyle cezalandırıldığını sorarken dans etmeye başladım.

Stasia ilkin hafif bir kuşkuyla beni süzdü ama sonra yüzünde bir gülümseme belirmeye başladı. Ben henüz bir çocukken bana gösterdiği, bedenimin hâlâ hatırladığı tüm hareketleri yapıyordum. Havaya sıçrayıp dönüyor, uçuyor, bacaklarımı çekiyor, uzatıyor, boş odada dönüp duruyor, hayatımın en iyi dansını ortaya koyuyordum. Stasia ile hayaletleri için ölüm dansımı...

Kan ter içinde samanlıktan çıkınca, Miro'nun bana doğru geldiğini gördüm, tek kelime bile etmeden koluna girip onu ormana giden yola götürdüm. Karanlık ve soğuktu fakat ben terliyordum. Miro, ona yine dokunduğum için bana minnettar gibiydi. Ne olduğunu sormadı, buna memnun oldum. Kuru yaprakların üzerine basarak ilerledikten sonra büyük bir çam ağacının altında durduk.

Gece çok berraktı, yıldızlar parıldıyordu. Miro ağlamaya başladı. Onu teselli etmeye yeltenmeden seyrettim.

-Buradan gitmem lazım, dedim.

-Nasıl yani? Nereye?

-Henüz bilmiyorum. Ama uzaklara. Artık burada yaşayamam. Bir yerde yığılıp kalmamak için her gün mücadele veriyorum. Benimle gelir misin?

-Ama nereye? Nasıl olacak bu, diye sordu Miro, gözyaşlarını ceketinin koluyla sildi.

-Bir şekilde olacak işte. Benimle gel, düşünme. Bir şekilde halledeceğim. Avrupa'ya. Herhangi bir yere, yalnızca uzaklara.

-Bu kadar kolay değil, Niza. Bu işler böyle olmuyor. İnsan...

-Ben gideceğim, Miro. Öyle veya böyle.

-Peki, biz ne olacağız?

-Biz diye bir şeyin hâlâ olduğuna emin değilim, Miro. Şayet varsa da, ben bu bizi artık istemiyorum. Ben yeni bir biz istiyorum.

-Ben bunu yapamam, ben... Nasıl olacak?

-Ben de burada yapamayacağımı sanmıştım.

-Gidemezsin, Niza. Hayır, bunu bana yapamazsın.

-Miro. Lütfen.

Miro beni çama yaslayıp öpücüklere boğdu; beni sımsıkı tuttu, tuzlu yüzünü benim yüzümde kuruttu, ellerimi öptü, kulağıma aşk sözcükleri fısıldadı. Her şeyin düzeleceğini, yanımda olduğunu, sorunların bittiğini, yeniden başlayabileceğimizi söyledi. Sürekli bizim birbirimize ait olduğunu, bunu hiçbir şeyin değiştiremeyeceğini tekrarladı. Kalmam için yalvardı, öpücüklerini, ayakta kalmayı başardığım için beni ödüllendirircesine yüzümün, vücudumun her tarafına yağdırdı. Fakat onları artık kabul edemezdim. Artık geri dönüş yoktu, vücudumun her hücresi bunu biliyordu. İçimden kopan bir parçanın ilelebet burada kalacağını biliyordum fakat bu parça yaşama gücüne sahip değildi.

Kostya'nın defninden bir hafta sonra Berlin'deki Severin'i arayarak benimle evlenip evlenmeyeceğini sordum.

-Nasıl, diye inanamayarak sordu.

-Beni doğru anladın. Benimle evlenir misin?

-Bu neye yarayacak?

-Benimle evlenirsen bu lanet olası ülkeden ayrılabilirim.

-Evlilik yükümlülüklerimi yerine getiremeyeceğimi biliyorsun.

-Neyse ki öyle. Zaten bunları talep etmeye de niyetim yok.

-Tamam. Seninle evleniyorum.

-Güzel. O halde bana vize dilekçesinde bulunabilmem için bir davetiye yolla. Lütfen acele et!

Yola çıkmadan önce üniversiteye, içinde neden sınavlara girip diploma çalışmamı vermek istemediğime ilişkin gerekçelerimi açıkladığım bir açık mektup yazdım. Mektupta profesörümle aramızda geçen diyaloğu aktarıp üniversitedeki dar kafalı, kokuşmuş, milliyetçi, kısmen Sovyet yanlısı havayı betimledim. Bu mektubun herhangi bir kişi tarafından okunup okunmadığını veya bir yerde yayımlanıp yayımlanmadığını bugün hâlâ bilmiyorum.

Sonra Yeşil Ev'e gittim, tüm defterlerimi, notlarımı, her şeyden önce de daktiloda yazdığım hikâyelerimi bir araya topladım –yıllar içerisinde dağ gibi bir kâğıt yığını birikmişti–;hepsini bahçede büyük bir metal kovanın içine attım. Yığını tutuşturduktan sonra tüm umutlarımın, planlarımın, hayallerimin alevlerin arasında kaybolmasını seyrettim. Pişmanlık duymadım, hiçbir şey hissetmedim.

Berlin uçak biletimi, Stasia'ya Thekla'dan kalan, onun da bana bir zamanlar koruyucu nazarlık olarak hediye ettiği, beni diğer öğrencilerin alayından, bu dünyadaki normal insanların düşmanlığıyla sevgisizliğinden, yalnızlıktan, Kostya'nın soğukluğundan, Daria'nın umursamazlığından, kötü bakışlardan, kim bilir daha nelerden koruyacağını umduğum altın saatin satışından elde ettiğim parayla aldım. O zamanlar beni ne bu saatin ne de bizzat Stasia'nın koruyabileceği çok daha kötü şeylerle karşılaşacağımı henüz bilmiyordum.

Yola çıkmadan bir gece önce Stasia odama gelip tek kelime bile etmeden elime eski püskü, deri kaplı bir defter tutuşturdu. Defterde kargacık burgacık bir yazıyla büyük büyük büyükbabamın reçeteleri yazılıydı. Son sayfada ise sıcak çikolatanın tam reçetesi yer alıyordu.

Stasia'ya bununla ne yapacağımı sorunca omuzlarını silkmekle yetindi, şakağıma ürkek bir öpücük kondurduktan sonra odamdan çıktı. 24 Ocak 1995'te, kaderine küsen, bir zamanlar güneşli ama şimdi karanlık, soğuğa gömülmüş Gürcistan'ı terk edip, bu arada sınırları silikleşen Batı'ya hayatımda ilk kez geçmek üzere İstanbul uçağına bindim.

Kostya'nın ölümünden iki yıl sonra Nana bir beyin kanaması geçirerek hayatını kaybetti. Geri dönmedim. Aleko ile Elene'nin küçük evi ayakta kalabilmek için satıldı. Karı koca Yeşil Ev'e taşındılar. Elene kendisini torununa adayarak onu katı bir eğitime tabi tuttu. Aleko eskisi gibi bira veya votka içiyor, tavla oynuyor, hayatta kalan az sayıda arkadaşıyla hayat üzerine felsefi tartışmalar yapıyor, karısı ona göre çok fazla dua ettiği için onunla kavga ediyor, Elene'nin Tanrı sevgisiyle rekabet etmekte giderek daha fazla zorlanıyordu.

Stasia doksan dokuz yaşında öldü. Uyuduğunda bir daha uyanmadı. Son yıllarında neredeyse tamamıyla kör olmuştu, yalnızca kendisiyle konuşuyordu. Öldüğünde yüzyıldan bir yıl küçüktü.

Geri dönmedim. Stasia'yı kimlerin almaya geldiğini bilmiyorum fakat Stasia'nın da istediği gibi, o sabah herkesin geldiğini tahayyül ediyorum: üstünde sabahlığıyla Thekla, kızıl üsteğmen, güzel Christine ile kocası, sivri dilli Sopio, Kitty, Mariam, ahşap melekler yapan Andro ile kıvırcık saçlı oğlu Mika (belki de iki oğlu?), Kostya ile Nana, hatta arkalarda bir yerde duran İda ile özellikle de renkli gözlü ablam Daria.

Ben gittikten bir yıl sonra Anastasia kendisine "Bri" demeye başlamıştı, doğumunda verilen adla çağrıldığında tepki vermiyordu. Üç yıl sonra, Anastasia, Brilka'nın gerisinde kalıp tamamen unutulmuştu.

Geri dönmedim.

YEDİNCİ KİTAP
NIZA

Hediye ettiğini kazanırsın,
Sakladığını kaybedersin.
Rustaveli

Severin, Wedding'te çini sobalı, yüksek alçı tavanlı eski bir binada oturuyordu. Hâlâ babasının dükkânı için çalışıyordu; dükkânın zengin müşterileri artık nadir Doğu mallarına rağbet göstermiyorlardı, Severin'in sözlerine göre yeni eğilim Asya'yı işaret ediyordu.

Severin'in ayağında yaz kış beyaz spor ayakkabıları vardı. Her iki günde bir balçığa benzeyen bir domates soslu spagetti yapıyordu; bu sıralar, düzenli bir ilişki istemeyen Gerrit adındaki bir çocuğa âşıktı. Benim için büyük bir entegrasyon desteği anlamına gelen etkileyici bir video koleksiyonuna sahipti. Vicdan azabı çekmeden gezip tozabilmek, içip dans edebilmek için hep hafta sonunu bekliyordu. (İnsanın kendini koyuvermesi için illaki cuma veya cumartesi gününü beklemesi mantığıma ters geliyordu.)

Severin'in arkadaşları beni, Severin'in seyahatlerinden getirdiği nadir bir eşya gibi görüyorlardı. İstisnasız hepsi sol liberal bir görüşe sahipti, hayvan haklarından sığınma hakkına varan birtakım örgütlerde faaliyet gösteriyorlardı. Severin, arkadaşlarının merakıyla soruları sinirime gittiği takdirde bunu söylememi istiyordu fakat buna cesaret edemiyor, her seferinde ülkemle hayatım hakkında dramatik bilgiler vermek zorunda kalıyor, sonrasında ise kendimi kötü hissettiğim için banyoya kapanıyordum. Severin kaprislerimi anlayışla karşılıyor, bu ruh halini çok iyi tanıdığını, "Doğu Blues"u olarak tanımladığını belirtiyor, bu da beni –neden bilmiyorum– daha da çok hiddetlendiriyordu.

Evleri ayırmamız fikrini konuşmaya bile değer bulmuyor, hiç durmadan ikimizin harika bir komün meydana getirdiğimizi iddia ediyordu. İlk aylarda çalışmamı bile istemiyor, bunun psikolojime iyi gelmeyeceğini söylüyordu. Ben de bana söyleneni yapıyordum. Severin beni bir dil kursuna yazdırdı; burada yalnızca eski *Tüm Dünyadan Masallar* kitabımdan tanıdığım bir sürü farklı ülkeden insanlarla aynı okul sırasını paylaşıp arkadaşça gülümseyerek, "Merhaba, benim adım Niza, Gürcistan'dan geliyorum. Gürcistan, Kafkasya'da bulunan küçük bir ülke," diyordum. Bunun üzerine öğrencilerden biri Gürcistan'ın Rusya'nın bir parçası olup olmadığını soruyor, ben de Sovyetler Birliği'nin tarihçesine kısa bir seyahat yapmak zorunda kalıyor fakat o kadar bitkin düşüyordum ki, dersin geri kalanını yarı uyku halinde geçirirken burada ne aradığım, hayatımı nasıl düzene sokabileceğim üzerine kafa patlatıyordum.

Severin bana şehri tanıtıyor, ev sahibi rolü hoşuna gidiyordu. Tarih bilgilerine nihayet yararlı bir uygulama alanı bulmuştu; bana binalar, sokaklar veya eski veya güncel mukimler hakkında ayrıntılı konferanslar veriyordu.

Mart ayında, ziyaretçi vizemin süresi dolmadan kısa bir süre önce nikâh dairesine giderek bir evlilik dilekçesi verdik. Bir sürü resmi daireyi dolaşıp sayısız evrak tedarik ettikten sonra nihayet evlenebilirdik.

Bir ikinci el dükkânından bir elbise satın almıştım –o zamana kadar hiç elbisem yoktu–,Severin de birisinden bir takım elbise ödünç almıştı. Kadın nikâh memuru birbirimizi öpebileceğimizi söyleyince, kendi koşullarımıza göre oldukça tutkulu öpüştük, sonra tüm akşam boyunca buna güldük. Severin, annesiyle babasını nikâha çağırmadı.

-Önlemeye çalışırlardı. Hatta babamdan nikâh memuruna bunun göstermelik bir evlilik olduğunu söyleyebileceğini bile bekleyebilirim. Seni tehlikeye sokmak istemiyorum, diye açıkladı bana.

Daha sonra bir büfeye gidip Severin'in pandalı kırmızı-beyaz şemsiyesinin altında midemiz bulanana kadar körili sosis yedik.

İlk aylarda uykusuzluk çekiyor, panik nöbetlerine yakalanıyordum, kâbus gibi resimler yataktan fırlamama neden oluyordu. Sonra geceler boyunca pencere eşiğinde oturuyor, karanlığa bakıyor, sigara içerek önümdeki zamanla ne yapabileceğimi düşünüyordum. İçimde hiçbir inisiyatif, istek, neşe yoktu. Fakat bu durumun özgürleştirici bir yanı da vardı. Uzun bir süreden beri ilk kez içimdeki bu boşluktan âdeta mazoşist bir zevk alıyordum. Evdeki durumlara ilişkin tüm düşünceleri kafamdan uzaklaştırıyor, kısa kestiğim, her şeyi olduğundan daha iyi aktardığım, var olmayan bir takım planlardan bahsettiğim telefon konuşmalarıyla yetiniyordum.

Miro'ya, hiç postaya vermediğim dürüst mektuplar yazıyordum. Onun telefonla aradığı her seferde –başlangıçta oldukça düzenli, sonraları giderek nadiren– boğazımda, dilimde küflü bir tat bırakan kocaman bir düğüm hissediyordum.

Yavaş yavaş yoklayarak Almancaya yeni bir giriş yapıp Severin'in kitap raflarını ürkekçe kurcalamaya, kitapları birbiri ardına önüme alıp bir lügatin yardımıyla üstesinden gelmeye başladım. Kitap okumaya o kadar açtım ki, en basmakalıp cümle bile beni coşkuyla kanatlandırabiliyordu.

Yazın gittiğim küçük alternatif sinemaları çok seviyordum. Aynı Spree kıyısında yaptığım gezintiler, İtalyan dondurmacıların harikulade dondurma çeşitleri ile Türk fastfood yemekleri gibi. Ne yapacağımı hiç bilemediğim günler, Severin'in arkadaşlarının peşine takılarak onlarla birlikte –mümkün olduğunca arka sıralarda, görünmez olmaya çalışarak– derslere giriyordum.

Bir öğrenime başlamak fikri beni ilkin korkuttu. Fakat boş boş gezmekten çok daha fazla korkuyordum. Geçici işler aradım, bir Rus restoranında mutfak işlerine yardım ettim, köpek gezdirdim, yirmi dört saat açık olan bir içki dükkânında gece vardiyası yapıp hatta ayakkabılar hakkında hiçbir şey bilmediğim halde lüks bir ayakkabıcıda bile çalıştım. Hiçbir yerde dört haf-

tadan fazla dayanamadım. Bıkkınlığım dayanılmaz bir gelip panik nöbetleri giderek hafifleyince, Humboldt Üniversitesi'nin Yakın Tarih ve Siyaset Bilimi bölümlerine kaydımı yaptırdım. Severin beni cesaretlendirerek altından kalkamazsam okumaya son verebileceğimi söyledi.

Oldukça hızlı bir şekilde yeni, tekdüze bir üniversite hayatına geçiş yaptım. Bu arada çalışmaya devam ediyordum. Neukölln'de yalnızca kadınların çalıştığı, lezbiyen bir çiftin yönettiği "Der Schuppen" adında bir araba tamirhanesi keşfetmiştim. Kasa için birisini arıyorlardı. Bir deneme gününün ardından işe alındım, burada alışılageldik dört haftadan daha uzun bir süre kalacağımı hissettim.

Tamirhanenin sahipleri olan Caro ile Maggie isimli çift de göründüğü kadarıyla beni sevmişlerdi. Hatta giderek tamir işlerinde çalışmama da izin verdiler, işlerin ucundan tutup yardım ediyordum.

Berlin'e geldiğimden beri ilk kez sevince benzeyen bir şey duyuyordum. Fiziksel efor sayesinde düşüncelerimi dağıtabilmek, Severin beni kirli saçlar ve yağ lekeleriyle eve geldiğim her seferinde başını iki yana sallasa da bana büyük bir mutluluk veriyordu.

Berlin'de geçirdiğim ilk iki seneye ait neredeyse hiçbir anım yok. Yalnızca birtakım görüntüleri, beni esir tutan garip bir bilinç bulanıklığını hatırlıyorum. O zamanı düşününce aklıma hep o hiçlik, istememe, yapamama, hissedememe durumu geliyor. Sanki tek hayat kaynağım olan, her sabah beni yataktan kaldıran, yükümlülüklerimi yerine getirmemi sağlayan, zamanımı bir dereceye kadar anlamlı bir şekilde harcamamı yöneten görünmez bir makineye bağlanmış gibiydim.

Aynı şekilde sürekli bir zaman darlığı duygusunu da hatırlıyorum. Kendimle baş başa geçirip düşünmek, bir şeyler hissedip hatırlamak zorunda kalacağım boş vakitlerden korkuyla, altından kalkmanın neredeyse imkânsız olduğu günlük planlar yapıyor, günleri tıka basa dolduruyor, bunun sonucunda yatağa ölü gibi düşüp birkaç saniye içerisinde uyuyakalıyordum.

Kaçıyor, koşuyor, bisiklete biniyor, yürüyordum. Birisini veya bir şeyi özlemek, yas tutmak, gülmek, pişman olmak, vicdan azabı çekmek, düşünüp taşınmak, aşk acısından mustarip olmak, yaşamak için vaktim yoktu. Görevlerimi yerine getiriyordum, bu konuda çok iyiydim.

Kendimden saklanmayı beceremediğim, gözümün önüne bazı resimlerle anıların geldiği nadir anlarda ise, yüzüme, gözlerim karmakarışık renklerden başka hiçbir şey algılayamayana kadar bir yastık, kitap, hatta bazen bir ayakkabı veya tabak bastırıyor, sonra tekrar görevlerime dönüyordum.

Kendi kelimelerimin yerine başkalarınınkileri koyabilmek için iki sessiz, içime dönük yıla ihtiyacım oldu. Eski çehreleri unutabilmek için yenilerine ihtiyacım oldu. Yeni ayakkabılarla ceketlere, yeni şairlerle filozoflara, zamana yetişmek, yine gençleşmek, etrafımdaki duvarları tahkim etmek için zamana ihtiyacım oldu.

Başlangıçta beni arkadaş çevresine entegre edebilmek için büyük çaba harcayan Severin, sonradan neyse ki beni rahat bırakıyor, nasıl olduğumu

giderek daha az sorup benimle günlerce karşılaşmamayı beceriyordu. Bir arada yaşamamızı buzdolabına iliştirerek, nadiren süt veya tuvalet kâğıdı tedarikinden fazlasını konu alan notlarla organize ediyordu. Ortak eğlenceye katılmak, dans etmek zorunda olduğum yaş günü, yılbaşı gibi günlerde, görevimi, diğer yükümlülüklerde olduğu gibi itiraz etmeksizin yerine getiriyordum.

Nadiren meydana gelen kavgalarımızın birinde –o zamanki enerjim bir tartışma için bile yeterli değildi– beni bir robot olarak tanımlayarak sevilmeye değer her şeyi yitirmekle suçladı. Bunun üzerine kendime kalacak başka bir yer bulmayı önerdiğimde, bunu kabul etmeyerek "evliliğimiz"den bu kadar çabuk vazgeçmeyeceğini belirtti. Bazen gerçekten de Severin'in yatak odasına dalmak, yatağına oturmak, içimde biriken her şeyi dışarıya haykırmak, başarısızlığımı tüm çıplaklığıyla anlatmak, ailemden, ülkemden, dünyamdan nasıl bir anda vazgeçtiğimi itiraf etmek istiyordum. İçinde bulunduğum katılaşmayla hiçlik için birisini sorumlu tutabilmek bana iyi gelirdi. Fakat bunun anlamsız olduğunu, böylesine çaresiz bir günah çıkarmanın ardından durumumun daha da dayanılmaz bir şekil alacağını biliyordum. Acıma istemiyordum. "Zaten hiçbir şey değiştiremezdin," diye teselli edilmeyi, tersinin kanıtlanmasını istemiyordum. Kendi kendime nefretimi de yitirirsem geriye neyim kalırdı? O zaman geçmişi neyle tutabilirdim? Dünyanın karşısına hangi duygularla çıkabilirdim, her şeyden önce var olabilmek için hangi motivasyona sahip olacaktım?

Bir gün Severin eve bir kedi getirip yeni ev arkadaşımız olarak tanıtınca bir öfke krizine girdim. Neden bu kadar aşırı bir tepki gösterdiğimi kendim de anlamıyordum; bunu yapamayacağını, bir hayvan da dahil olmak üzere hiç kimse için sorumluluk almak istemediğimi haykırdım. Severin üzüntüyle, çaresizlikle baktı. Yitirdiğim kendiliğindenlik, umursamazlıkla mizah anlayışı, yani bizi o karanlık, soğuk günlerde birbirimize bağlayan şeyler değildi burada söz konusu olan. Severin'in bakışında hem derin bir keder hem de belli bir anlayış vardı. Seneler içerisinde ödünç aldığım, günün birinde yazmaya devam etmek umuduyla sahip çıktığım hikâyeler üzerine kafa yormamanın benim için ne kadar zor olduğuna gösterdiği anlayış...

Kedi geri gönderildi.

Miro'nun iğnelemeleriyle dolu nadir telefon konuşmalarımızdan biri kavgayla sonuçlanınca öfkeyle evden çıktım, bir bara girip utangaç görünümlü bir tipe, beni fark edip barda yanıma oturuncaya kadar gülümsedim. Daha henüz üç kelime konuşmamıştık ki, dilim çocuğun ağzının içindeydi. Kreuzberg'deki evine gittik, evi kız arkadaşıyla paylaşıyordu, kız arkadaşı seyahate çıkmıştı. Bedenim ilk kez Miro'nun haricinde birisiyle sevişmeye çalıştı, hayatımda ilk defa hiç tanımadığım bir insana cinsel istek rolü yaptım.

Çocuk uyuyunca evden sessizce çıktım, bir taksiye binip içmeye gittim. Severin beni ertesi sabah oturma odasında yerde uyurken buldu. Yanıma oturdu, başımı kucağına aldı, saçlarımı okşayıp bir dua ediyormuşçasına

konuşmaya başladı,

-Konuşman lazım, Niza. Birisiyle konuşman lazım. Yoksa kendi kendini yiyip bitireceksin. Bunu görüyorum. Benimle konuşmak istemiyorsan bir terapiste git, yardım al.

Fakat ben bunların hiçbirisini duymak istemiyordum, bunun yerine sürekli kollarımı, baldırlarımı, yanaklarımı, karnımı çimdiklemeye başladım; sonunda Severin ellerimi tutmak, beni bir bebek gibi sallayarak uyutmak zorunda kaldı. Yine en azından bir şeyler hissetmek istemiştim.

Tarih profesörüm bir seminerden sonra orada kalmamı istedi; bir süre önce verdiğim bir sömestr ödevi hakkında benimle konuşmak istiyordu. Kocaman gözlüğünün arkasından beni süzdü,

-Bu alanda uzman sayılmam ama büyük bir yeteneğe sahip olduğunuzu düşünüyorum, Bayan Yaşi.

Nefesimi tuttum. Bu sözcük eski hayatıma aitti, burada ortaya atılmaması gerekiyordu; burada, şimdi, hiçbir zaman.

-Böyle bir durumdan haberim yok.

Konudan kaçınmaya çalıştım.

-Belki özel yeteneklerin teşvik alabileceğini biliyorsunuzdur?

-Bakın ben özel yeteneklere sahip değilim.

-Daha şimdiden anadillerini kullanan arkadaşlarınızdan daha iyi bir Almancayla yazıyorsunuz. Bir taraftan bilgiyi inanılmaz bir hızla algılarken, öbür yandan bunları hedefe uygun bir şekilde kullanmakta oldukça kötüsünüz. Verileri ilişkilendirme konusunda sorunlarınız var. Bunların haricinde, nasıl söyleyeyim, dikkat çekici bir bilgi birikimine sahipsiniz. İlgilendiğiniz bir şeye çok iyi yoğunlaşabilirken, önceden bildiğiniz bir şeye ilişkin son derece ihmalkârsınız. Yaşıtlarınızla nadiren ilişki kurmanız, çok fazla zorlanmadığınızı gösteriyor. İletişimsel değilsiniz, kendinizi dışarıya kapatıyorsunuz, inatçısınız. Ayrıca gerçekleri pek önemsemiyorsunuz ve...

-Ne olmuş? Bütün bunlar üstün yetenekli olmanın göstergeleri mi? Konuyu klişeleştirdiğinizi düşünmüyor musunuz?

-Yetenek değil, bir kusurunuzun olduğunu varsaymak, yeteneklerinizin arkasında saklandığınızı düşünmek klişe olurdu. Yeteneklerinizi kabullenip uygun bir şekilde kullanmaktan duyduğunuz korku bir klişe. Yeteneklerinizi kullanmamayı kafanıza kimin soktuğunu bilmiyorum ama bunu yapan kişi kesinlikle bir hata yapmış.

-Kendimi burada iyi hissediyor, bir şeyin değişmesini istemiyorum, lütfen.

-Ben anneniz değil, profesörünüzüm. Profesörünüz olarak bir araştırma bursu için başvuruda bulunmanızı tavsiye ediyorum. Ayrıca araştırma merkezlerimizde bir asistanlık için de başvurmanızı tavsiye ediyorum. Biraz gayret gösterirseniz normal süreden önce mezun olursunuz. Çok daha fazlasını yapabilirsiniz, Bayan Yaşi. Şayet anneniz olsaydım size yeteneklerinizle, yeteneklerinizi kullanmakta ortaya koyduğunuz bu anlamsız isteksizlikle

yüzleşmenizi tavsiye ederdim.

Berlin'e ayak bastığımdan bu yana ilk kez birisinin önünde ağlıyordum.

Caro diplomalı oto tamircisiydi, etkileyici uzun bacakları vardı; kolları dövmelerle doluydu, kulağının etrafına ise bir kertenkele dövmesi yaptırmıştı. Şehrin birçok kulübünde DJ'lik yapıp feminist bir performans grubuna dahil olan kız arkadaşına tapıyor, hızlı arabaları, özellikle de kâğıt oyunlarını seviyordu.

Bana ilk defa kâğıt oynayıp oynamadığımı sorduğunda oynamadığımı söyledim. Poker partilerini anlatırken çok meraklı gözüktüğümü, bana inanmadığını belirtip üsteleyince kâğıt oynamayı bıraktığımı söyledim. Yine de beni bir oyuna götürmeyi ikna etmeyi başarınca, ilk elin ardından banyoya gidip kusmak zorunda kaldım. Caro profesyonel niteliklere sahip olduğumu belirtti, bir sonraki sefer beni Pankow'un bir arka avlusundaki garip bir mekâna götürdü; burası bir depoya benziyordu, çok ciddi görünümlü insanlar parasına poker oynuyordu. O akşam kazandığım parayı bilinçli bir şekilde metroda bıraktım. Bir sonraki kârımı Caro'ya verdim. Ancak üçüncü seferde yine bir kazanç elde edince, aklıma hemen o lanet olası 100 dolar banknotunu, matbaada bacaklarımdan aşağıya kaymış pantolonum, ağrıyan bedenimle kalakalıp kırık bir şişeyi bir adamın derisine sapladığımı getirmemeyi başarabildim.

Kışa kadar, Noel'de eve hatırı sayılır bir tutar gönderebilecek, altıma eski bir Volvo 760 çekip Severin'e aylardan beri çok istediği özel bir spor ayakkabısı alabilecek kadar para biriktirmiştim.

-Mangırı nereden buldun, diye sordu Severin kuşkuyla.

-Kâğıt oyunundan.

Hiç heyecanlanmadan itiraf ettim.

-Ne yapıyorsun, ne? Kâğıt mı oynuyorsun? Nerede?

-Özel gruplarda.

-Bu nedenle birtakım sorunlar yaşayabilirsin.

-Bırak bu ayakları, tamam mı? Bırak da istediğimi yapayım, kapitalizmi seviyorum. Sosyalizmde yeterince yaşadım. Boş ver, Severin!

İkimiz de gülmek zorunda kaldık.

Kış tatilinde koyu mavi Volvo'ma atladım, kalan parayı yanıma alıp yola çıktım. Nereye gittiğimi bilmiyor, karlı buzlu yollardan ilerliyordum. Cılız güneşin peşinde giderken içimde tanıdık, evi hatırlatan bir his oluştu. Dinlenme tesislerinde mola veriyor, ucuz otellerde geceliyor, kötü yemekler yiyor, kendimi iyi hissediyordum. Almanya'yı enlemesine geride bırakıp Paris'e vardım. Sınırlar yok olmuştu, kendi kendime nereye yok olduklarını soruyordum. Paris'te bir kafeye oturup bademli bir pasta yerken yoldan gelip geçenlere, Sen Nehri'ne düşen kar taneciklerine bakıp kendimi olayların akışına bıraktım. Şehrin kokusunu almaya çalıştım. Burada hiç kimsenin beni tanımadığı, benim de hiç kimseyi tanımadığım için mutluydum. Ço-

cukluğumu düşündüm; Hugo, Balzac, Flaubert, Proust, Colette, Miller, Voltaire, Diderot, Genet, Duras okurken kafamda beliren resimleri hatırlamaya çalıştım.

Aleko, Daria, daha sonraları Miro ile birlikte çok severek seyrettiğim Fransız filmleriyle filmden sonra yaptığımız tartışmaları düşündüm.

Bir banka oturdum, turistlerle dolu botların önümden geçmesini seyrettim; şehrin Stasia'da hayal kırıklığı mı yaratacağını yoksa ona hoş geldin deyip dans etmesine izin mi vereceğini düşünerek kapalı gözlerimin önüne Stasia'yı getirip benim için dans etmesine baktım.

Paris'ten Lyon'a, Cenevre'den Torino'ya devam ettim. İsviçre ile İtalya'dan geçtim, radyoda eski bir şansona eşlik ettim, ablamın renkli gözlerini düşündüm. Dilimi, arabanın radyosundan gelen şarkıların diliyle değiştirdim. Anadilimi birkaç günlüğüne, eskiden Daria'nın güzel saç tokaları gibi ödünç aldığım tüm dillerle değiştirdim.

Eskiden çok uzaklarda olan ama şimdi lastiklerimin altında eriyip giden Avrupa'yı boydan boya dolaştım. Roma'ya vardığımda ablamın renkli gözlerini bu güzelliklere hiçbir zaman çeviremeyeceğini düşünerek ağladım.

Beni hayal et; şayet etmezsen, var olmayacağım.
Nabokov

1998 Nisan'ında Miro aradı. Önümüzdeki günlerde Amsterdam'a gidecekti, beni görmek istiyordu. İçmiş gibi konuşuyordu, sesi oldukça ağlamaklıydı. Beni hayvan gibi özlediğini mırıldandı. Buluşmayı kabul ettim.

Telefonu kapattıktan sonra camda bir süre sessizce kendime baktım. Yaşı, cinsiyeti ikinci derecede önem taşıyan küçücük bir kadın, hiçbir zaman zapt edilemeyen kısa dağınık saçlar, düz ve yassı bir beden, çökmüş omuzlar, sivri elmacıkkemikleri, uzun ve eğri bir burun, gözlerin altında bitkin halkalar, bir ördeğinkine benzeyen dudaklar, hiçbir şey ifade etmeyen dışa kapalı koyu gözler gördüm; kendi kendime Miro'nun beni nasıl bulacağını, tanıyıp tanımayacağını, bunca zaman sonra birbirimize söyleyecek sözlerin olup olmadığını, geçmiş yılların, tanıştığımız insanların üzerimizde izler bırakıp bırakmadığını, bunun önem taşıyıp taşımadığını sordum.

Amsterdam'da trenden inince doğrudan Miro'nun kaldığı otele gittim. Beni gardan almasını yasaklamıştım. Bu özgüvensiz halimle duygusal bir sahneye dayanamazdım.

Kapıya vurdum. Kapı hemen açıldı. Birbirimize baktık, küçük seyahat çantamı yere koydum. Miro büyümüştü. Daha yakışıklı, özgüvenli görünüyordu. Yüzündeki oyuncu hava yok olmuştu. Takım elbisesinin pantolonu bana herhangi bir nedenle abartılı geldi.

Elimden tutup beni içeriye çekerek yatağa attı; daha ne olduğunu anlamadan ikimiz de soyunmuştuk, bir zamanlar olduğumuza, hep kalacağımız sandığımıza dair ortak anılarımızı yokluyorduk.

Hiç konuşmuyorduk. Sessizce savaşıyor, diğerini içimize almak için göğüs kafeslerimizi genişletmeye, tenimize bir kabuk gibi yapışmış olan zaman tabakasını kazıyarak çıkartmaya çalışıyorduk. Yeniden biz olmak çok kolay görünüyordu. Onu hiç çaba göstermeksizin, dünyada başka hiç kimseyi sevemeyeceğim gibi sevebiliyordum.

Oda karanlıktı, ışığı yakmamıştık. Birbirimizin nefes alıp verişini dinledik.

-Bir daha deneyelim, dedim ona. –Bir daha deneyelim. Sen de istiyorsan başarırız. Burada beni tutan ama aynı zamanda beni geri çağıran çok az şey var. Fakat şayet sen yeniden varsan, şayet seni tekrar hayatıma dahil edebiliyorsam, o halde...

Cevap verirken duraksadı, başını göğsüme koydu, gerindi, hafifçe öksürdü, sonra haklı olduğumu, beni unutmak istemediğini, başaracağımıza

emin olduğunu, Avrupa'ya gelmeyi düşünmesi gerektiğini, ortak bir geleceğimiz olduğunu, hemen yarın Berlin'e gitmemizi söyledi.

Ona kayıtsız şartsız inandım.

Ertesi sabah el ele tutuşarak gara gittik, tren biletlerimizi el ele aldıktan sonra el ele trene bindik. Kompartımanımız oldukça dolu olduğu için ona beklemesini, boş bir kompartıman arayacağımı söyledim. Yerinde kaldı. Ben geri döndüğümde yerinde değildi. Tren henüz kalkmamıştı. Tuvalete gittiğini sandım fakat küçük bavulu da yoktu. Kötü bir şey düşünmek istemiyordum. Belki hırsızlardan çekinmiş olabileceğini veya tuvalette tıraş olmak istediğini düşündüm. Sabah tıraş olamamış, bundan dolayı şikâyet etmişti. Tren birazdan kalkacaktı. Gözlerimi saate diktim, sonra karşımdaki boş koltuğa baktım. Diğer yolculara sormaya cesaret edemiyordum çünkü cevabı biliyor, bunu kabullenmek istemiyordum.

Tren ağır ağır hareketlenince yerimden fırlayıp kapıya koştum. İnmek istiyordum fakat geç kalmıştım. İnemedim ve böylece onunla pencereden vedalaşmak zorunda kaldım; paltosunun yakasını yukarıya kaldırmıştı, yere bakarak, sanki bir şeyden kaçıyormuşçasına hızlı adımlarla peronda yürüyordu. Üstüme çöken aşağılayıcı bir dehşet ve kesinlik içerisinde, insanların arasında kaybolduğunu gördüm.

Profesörümün beklentilerine kulak asmadan diplomamı normal sürede aldım. Aceleye gerek yoktu çünkü yetişmek istediğim bir şey de yoktu. Bana sürekli araştırma işinden bahsetse de teklifini hep reddedip konunun açılmasından kaçındım. Buna karşın düzenli bir şekilde poker oynayarak Gürcistan'a para yolluyordum. Annemin öğrenci olarak bu kadar parayı nereden bulduğum sorularını yüksek bir burs aldığım şeklinde yanıtlıyordum. Bana inanıp inanmadığını veya bunu önemseyip önemsemediğini bilmiyorum. Çünkü telefonda zaten çoğu zaman Tanrı, İsa ve kiliseden veya bu arada Brilka adını benimseyip, göründüğü kadarıyla Elene'nin istediği gibi Tanrı korkusu olan, dindar bir çocuğa dönüştürülmesi zor gözüken Anastasia'dan bahsediyordu.

Tamirhanede çalışıyor, şehirle rutin hayattan bıkkınlık geldiği zaman arabama atlayıp Avrupa'da dört dönüyordum. Bazen Severin ile birlikte bazen de onsuz. Yalnızca Viyana'dan uzak duruyor, bu şehri bana yabancı gelen hayallerle ilişkilendiriyordum.

Benden vazgeçemeyen profesörüm doktora tezimi yazmamda ısrar ederek, yüzünde hoşnut bir gülümsemeyle beni, Doğu Avrupa uzmanı olan, kısa bir süre önce Soğuk Savaş'ın araştırılması ile ilgili bir projesi kabul edilip şimdi yetenekli bir asistan arayan bir meslektaşıyla tanıştırdı. Doğu Avrupa uzmanı profesör, diploma tezimi okumuş, sorularıyla beni bunaltan ağzı laf yapan, hızlı düşünen, çekici bir adamdı. Son yıllarda Doğu Avrupa'dan mümkün olduğunca uzak durmaya çalışmıştım, şimdi yeniden bu konuya eğilmek istemiyordum. Fakat başka hiçbir seçeneğim olmadığı, geleceğimle ilgili olarak ne yapacağımı bilmediğim için teklifi kabul ettim. Artık profe-

sör asistanıydım; bitiminde kapsamlı bir kitap yayımlanacak olan araştırma projesi sırasında doktora tezimi yazabilirdim. Koşmaya devam ediyor, durmuyor, dinlenmiyordum.

Berlin'e gelişimden dört sene sonra Elene beni arayıp Stasia'nın öldüğünü söyledi. Yatağımın altında tozlanmaya yüz tutmuş eski bavulumu çıkardım, Stasia'nın bana miras bıraktığı reçete defterini buldum, reçeteleri okuyup özellikle sıcak çikolatanın karışımını aklımda tutmaya çalıştım. Ertesi sabah gerekli bütün malzemeleri tedarik ettikten sonra, büyük büyük büyükbabamın sıcak çikolatasını pişirdim.

Koyu sıvıyı dalgın hareketlerle kaşıklarken harika öykü anlatıcım, hayaletlerle konuşan büyük büyükannem, onunla birlikte pek çok hikâyenin sonunu henüz öğrenemediğim, olayların arasındaki bağlantıları henüz anlamadığım, büyük büyükannemin bana artık yardım edemeyeceği için ağladım.

O rüyayı gerçekmiş gibi hatırlıyorum. Çocukken oturma odasındaki dolapta bulduğum fotoğraftan yalnızca belli belirsiz farklı olan yüzünü tam olarak hatırlıyorum. Kostya'nın, Kitty Yaşi'nin sınırdan geçmesine yardım eden arkadaşını rüyamda gördüm. Rüyamda adını hatırlamadım fakat Yeşil Ev'de büyükbabamın yanında denizci üniformasıyla durup objektife gülümsediği bir fotoğraf olduğunu biliyordum. Rüyamda beni Berlin'de ziyaret ediyor, bana çocukluğumun bahçesinde gördüklerim gibi bir demet koyu mavi menekşe getirip gülümsüyordu. Petersburg'da çekilen fotoğraftaki gibi genç görünüyordu. Onu içeriye buyur ettim, çay içtik; sonra bana bir bavul gösterdi ama bavulun içinde ne olduğunu öğrenemedim çünkü o anda uyandım.

Üç gün sonra daha fazla dayanamayarak evi aradım. Anneme kimi kastettiğimi hatırlatmak, adını bilmediğim için kolay olmadı. Yalnızca o zamanlar Kitty ile birlikte Tiflis'e geldiğini, ayrıca büyükbabama kız kardeşinin ölümünü haber verdiğini biliyordum.

-Giorgi Alania'yı kastediyorsun. Nereden çıktı şimdi durduk yere?

-Bilmiyorum. Bir şekilde aklıma geldi işte. Nerede olduğunu ya da yaşayıp yaşamadığını biliyor musunuz? Şayet biliyorsanız, onu nerede bulabileceğimi?

-Ondan ne istiyorsun ki?

-Doktora tezimle ilgili bir şey. Sovyetlerdeki mahkûmları araştırıyorum ve...

İlk defa yalan olmayan bir şey söylemiştim.

-Akıbetinden hiç haberim yok. Fakat evet, Kostya'nın en iyi arkadaşıydı.

-Onu kime sorabileceğim hakkında bir fikrin var mı?

-Aslında Kostya'nın eski meslektaşlarının onu hatırlaması lazım.

Annem gerçekten de birkaç gün sonra bana Kostya'nın eski bir meslektaşının telefon numarasını verdi. Adamın adını, daha sonra da sesini duyduğumda, kim olduğunu hemen anladım: o zamanlar bizi Batum'da çok güzel misafir eden, arkadaşının, kızıyla bir ilişkisi olduğundan hiç haberi olmayan Rusa'nın babası.

-Ah, böyle moral bozucu şeyleri araştırıyorsunuz demek, büyükbaban seninle gurur duyardı, dedi Kostya'nın arkadaşı beni dinledikten sonra. – Telefonda kimin olduğunu biliyor musun, diye birisine seslendi ardından. – Kostya Yaşi'nin Almanya'da yaşayan torunu. Dâhi çocuk, hatırlıyor musun?

Arkada birisinin adımlarını duydum, telefona aniden bir kadın çıktı.

-Niza?

Onu hemen tanıdım. Yumuşak, insanı sarıp sarmalayan sesi hiç değişmemişti.

-Rusa?

Yüzünü hayal etmeye çalıştım, onu banyoda bulduğum zamanki ince yüzünü. Karda karşılaştığımız zamandan önceki yüzünü... Çok fazla şey isteyen, iyi tavla oynayan tasasız, âşık bir kadının yüzü. Çok içten davrandı, benimle ilgili her şeyi bilmek istedi, bu arada avukat olarak çalıştığını, evlendiğini, iki oğlu olduğunu anlattı. Bu kadar içtenlikle samimiyet karşısında şaşırmıştım. Bakuriani'de gördüğüm kırmızı kar elbiseli kadınla hiçbir alakası yokmuş gibiydi. Telefonu babasına vermeden önce ahizeye yavaşça mırıldandı,

-Kostya için çok üzüldüm. Cenazesine gelmeye korktum, yapamadım. Onu canlı haliyle hatırlamak istiyordum.

-Anlıyorum.

-Niza?

-Evet?

-Teşekkür ederim.

Başka bir şey söylemedim.

İnsan elbette birisini kurtarabilirdi. Ablamda bunu başaramamıştım. Sevdiğim insanlarda bunu beceremediğimi düşündüm. Kendimde de... En azından onu kurtarabildiğimi düşündüm. En azından onu kurtarmayı başarabilmiştim.

Rusa'nın babası, Alania'nın on seneyi aşkın bir süredir Londra'da yaşadığını, Perestroyka başladığında oraya atanmayı başardığını, ondan beri Alania'dan hiçbir haber alamadığını, dolayısıyla herhangi bir bağlantı veremeyeceğini belirtti. Teşekkür edip telefonu kapatırken, bu çocukça fikirden vazgeçerek yine kitaplarıma geri dönmeyi düşündüm. Fakat ertesi gün Rusa arayıp bana bir iyilik yapabilmek için babasına rahat vermediğini, sonunda babasının Moskova'da birisini bulduğunu, Moskova'daki bu adamın başka birisini aradığını vs. vs. ve en sonunda İngiltere'de bir adres temin edebildiğini anlattı. Adresi not alırken Rusa'ya teşekkür ettim. Söz konusu yerin Seven Sisters gibi lirik bir adı vardı.

Londra'ya uçup Eastbourne trenine bindim. Bir taksiyle verilen adrese gittim. Güzel bir gül bahçesi olan, mürver ağaçlarıyla çevrili, biraz dışarıda

kalan güzel bir tek katlı evdi. Kimse kapıyı açmadı. O ana kadar, yaptığım şeyin doğruluğundan hiç kuşku duymamıştım. Ne yapacağımı bilemeyerek küçük bir ahşap banka oturdum, bir sigara yakıp kendimi denizin uğultusuna bıraktım. Buralarda bir yerde bir oda bulup ertesi sabah trenle Londra'ya geri dönmeyi düşündüm. Nasıl bu kadar aptal olabildiğime kızdım. Hiç tanımadığım bir adamın tekerlekli sandalyesinde bir battaniyeye sarınmış vaziyette, ağzında piposuyla beni kabul edip geçmişinden hikâyeler anlatacağını nasıl ummuştum? Zaten neden gelmiştim ki? Ziyaretim gerçekten araştırma projesiyle mi ilgiliydi yoksa ihtiyaç duymadığımı iddia ettiğim yanıtları mı arıyordum?

Üçüncü sigarayı içtikten sonra, şimdi bu rüzgârlı karanlık içerisinde geri dönmek zorunda olduğum için kendime lanetler yağdırırken birisinin geldiğini duydum.

Eve gelen dar toprak yolda bastonlu, el lambalı bir erkeğin belli belirsiz hatlarını gördüm. Ayağa fırlayıp çekingen adımlarla ona yaklaşıp Sovyetler Birliği'nin tarihiyle ilgili bir araştırma projesi kapsamında bazı bilgilere ihtiyacım olduğunu seslendim. Gürcüce konuştuğumu bunları söyledikten sonra idrak ettim.

El lambasını bana doğru tuttu, sonra durdu fakat hemen ardından bana yaklaşmaya devam etti. El lambasını yüzüme tutunca gözlerimi kısmak zorunda kaldım fakat göz kamaştırıcı ışığa rağmen onu bulduğumu biliyordum. İçimi hiç beklemediğim bir coşku kapladı.

Öne doğru eğik yürüyor, göründüğü kadarıyla yürürken zorlandığından sürekli bastonuna dayanıyordu. Hiçbir şey söylemeden yanımdan geçti, kapıyı açıp yüzüme çarparak içeride kayboldu. Korkarak kalakaldım, ürkekçe kapıya vurmaya, sevecen bir ses tonuyla geliş nedenimi açıklamaya başladım. Fakat hiçbir tepki vermedi. Kızdım, dönüp gitmek istedim fakat sonra durup kapalı kapının ardından içeriye doğru seslendim,

-Ben Kostya'nın torunuyum. Kostya için geldim. Kitty için. Sizin için de buradayım. Büyük büyükannemle büyükannem için, ablam için geldim ve...

Kalbimin hızla çarptığını duyuyordum. Korkuyordum. Hem beni geri çevirmesinden hem de bana söyleyeceklerinden korkuyordum. Kapıyı dikkatle açıp ışığı yaktığı anda tir tir titrediğimi fark ettim. Karşısında öylece dururken, yaşlılık lekeleriyle kaplı ellerini yanaklarıma götürdü, yüzümü tuttuktan sonra gözlerini ardına kadar açarak bana baktı,

-Sen Kostya'nın kızı mısın, diye sordu Gürcüce.

-Sanırım beni ablamla karıştırıyorsunuz. Ben daha küçük olanıyım. Ablam... öldü.

Yüzümü bırakıp biraz geriledi.

-Güzel kız mı?

-Evet, güzel kız.

-Ah, Tanrım. Neden, ne oldu?

Beni içeriye aldı.

Seven Sisters'ta tam dört gün kaldım. Bu hastalıklı yaşlı adam, Tiflis'ten ayrıldıktan sonra geride bıraktıklarım hakkında konuşabildiğim ilk insan oldu. Evinde kalmaya beni ikna etti; bu evin eskiden büyük halama ait olduğunu öğrenince teklifini kabul ettim. Sorularımı seve seve yanıtladı. Benim bir hikâyeme karşılık, bana kendisinden bir hikâye hediye etti. Duvarları süsleyen fotoğraflara ait hikâyeler... Büyük halam olan tanımadığım bir kadını gösteren fotoğrafa ait hikâyeler...

Her gün kızıl saçlı bir erkek hastabakıcı geliyor, günlük işlerde ona yardım edip ilaçlarını hazırlıyordu.

-Neyiniz var, diye sordum.

-Neyiniz yok diye sormanız daha iyi olur, diye yanıtladı beni.

Patates çorbası içtik, Alania bana, Kitty Yaşi'nin intihar ettiği koyu gösterdi. Bacakları ağrıdığı için kendisi kayalıklarda kaldı. Ben yalnız başıma dik yoldan kumsala inip Kitty'nin bıraktığı izleri aradım fakat yalnızca denizi buldum.

Alania bana tanıdığımı sandığım insanlar hakkında öyle şeyler anlattı ki, bunların ardından artık onları tanıdığımı varsayamıyordum. Kendisini önümde bir kitap gibi açıp okumama izin verdi. Titrek elleri, perdeli gözleriyle bana puding yaptı.

-Büyükbabanız ile Kitty için, büyük büyükanneniz ile büyükanneniz ile bana soru sormak için buraya geldiğinizi söylediniz. Ama kendiniz için geldiğinizi söylemediniz. Neden?

Sorusu beni şaşırttı. Ne cevap vereceğimi bilemedim fakat bana öyle bir gülümsedi ki, kendimi kucaklanmış gibi hissettim. Belki her şey burada bir anlam bulur, bir bağlam kurulurdu. Fakat korkum yok olmadı, tam tersine her yeni hikâyeyle biraz daha büyüdü. Kafamın içinde bütün hayaletler toplandı, Alania gözlerimin önünde halıyı dokumaya devam etti. Onu seyrediyor ama kendi ipliğimi bu karmaşık desenin içerisinde bulamıyordum.

Kayalı sert kumsala indim, ıslak kuma oturdum. Rüzgârın yüzümü kamçılamasına izin vererek denize doğru uzanıp kendimi bıraktım.

Stasia elbette haklıydı. Elbette hâlâ oradalardı, orada kalıyorlardı. Onlara zamanın ötesinden kulak kabartmak, arkalarından koşmak istemiyordum. Bahçemde kâğıt oynayan hayaletler istemiyordum fakat yine de Alania ile sözlere, olaylara, hikâyelere doymuş bir vaziyette oturuyor; tüm bunların, Stasia'nın hikâyelerinden çok farklı bir şekilde inanılmaz bir şiddetle üstüme çöküp beni ezmesine seyirci kalıyordum.

Stasia'nın hikâyelerinin benim için hep büyülü bir yanı vardı, onun hikâyeleri başka bir dünyadan gelen fabllarla masallardı, oysa Alania'nın anlattıkları somut gerçeklerdi, hepsi hakiki, hepsi acımasızdı.

Bir hayat yaşamak istemiştim. Hayatımı. Kullanılabilir, içinden Berlin'deki arkadaşlarımın akşamları anlattıkları türden hafif duygusal anekdotlar çıkarılabilir veya en azından birkaç terapi seansına temel teşkil edebilir bir geçmişim olsun istemiştim. Evet, buna uygun bir hayat yaşamalıy-

dım. Bunun için sınırı geçmemiş miydim, Doğu'dan Batı'ya, O Zamanlar'dan Şimdi'ye?

Islak kuma kendimi gömdüm. Hayatımda nelerin olmadığını bana hatırlatması için denize gelmemiştim. Hayır, neyin hâlâ mümkün olduğunu bilmek istiyordum. Gri denizin sonsuzluğuna bakarken içimde önümü kapayan çok fazla hikâyenin biriktiğini, Orpheus gibi yalnızca geriye bakma isteğinin çok büyük olduğunu anladım.

Dik yoldan tekrar kayalara tırmanırken ondan anlatmaya devam etmesini, yalnızca araştırma çalışması için önemli soruları yanıtlamasını istedim. Şahsi sözlerin, tanıdığım isimlerin, kan bağım olan insanların geçmemesini rica ettim. Lütfen.

Sorgular gibi baktı, bardaklarımıza mürver limonatası koydu, sonra eski bir pikaba bir plak yerleştirip gözlerini kapattı.

-Bu ses, onun sesi. Bu, kalıcı. Ebediyen, dedi. –Evet, haydi sorun. Bilmek istediğiniz her şeyi sorun. Fakat Londra'ya gidin. Vakit geçirmeden. Amy'yi bulun. Amy senelerce aileden birisini bulmaya çalıştı. O zamanlar henüz gücü vardı, Demirperde zamanında kimse bu tarafa geçemiyordu. Ben kendimi geride tuttum, taşındıktan sonra hiçbir adım atmak istemiyordum... Amy'yi ziyaret edin.

-Bunun herhangi bir önem taşıdığını sanmıyorum.

-Biliyor musunuz, gerçekten büyüleyici, diye devam etti Alania, sanki beni duymamışçasına. –Günün birinde birisinin gelip tüm bunları öğrenmek isteyeceğini biliyordum.

-Ben gerçekten yalnızca işimi yapmak istiyorum. Hepsi bu.

-Hikâyenizi genelden ayırıp kendi kendinizi kesip biçmeyin. Tüm bunlarla ne yapacaksanız yapın fakat bu şekilde değil.

-Bu bilimsel bir araştırma, aşk romanı değil.

-Londra'ya gidin. Veya Viyana'ya. Fred Lieblich, Fred Lieblich ile konuşun, size adresini verebilirim. Bu izlerin daha ne kadar görünür kalacağını kim bilebilir?

Yanıt vermedim.

Londra'ya gitmedim, Viyana'ya da.

Geri de dönmedim.

Yazmadım.

Tek bir satır bile.

Ortaya bir anlam, günlük hayatın ötesine geçip hatırlamak istediğimden daha fazlasını tarif eden bir anlam çıkarabilecek sözcükler üzerine düşünmeyi kendime yasakladım. Günlük hayatın altından kalkabilmek için gerekli olandan daha fazla sözcük kullanmayı kendime yasakladım. Kendim için cümleler yaratmayı, düşüncelerim için kendime özgü bir biçim bulmayı kendime yasakladım. Evet, aslında her türlü düşünceyi kendime yasakladım.

Doktora tezimi bitirmedim. Direndim. Günlük hayat, yani monoton

araştırmalar, diğer insanların hayatlarıyla ilgili konular, tamirhanede geçirdiğim saatler, kâğıt oyunu için gerekli olandan daha üstün yeteneklere sahip olmak istemiyordum. Araştırmaları formalite icabı sürdürüyor; sonuçları, topladığım malzemeden artık bir şeyler çıkartmam gerektiği konusunda beni sürekli uyaran profesörüme aktarıyordum. Ortak çalışmalarda inatçı ve anlayışsızdım fakat beni projeden kovmadı.

Önceden tebliğ edilen yayın 2002'de çıktığında yoğun bir şekilde tartışıldı. Projenin bir elemanı olmakla birlikte tartışmalara uzak durdum, Doğu Avrupa uzmanının ona konferanslarda destek olarak refakat etme teklifini sert bir dille reddettim. Proje bitmişti, bu yükümlülüğü üzerimden atabileceğimi umuyordum fakat bana bir misafir profesörlük teklifinde bulunan Otto-Suhr Siyasal Bilgiler Enstitüsü'ne doçent olarak tavsiye edildim. Kısa bir süre önce bir restoranın arka odasında poker oynarken enselendiğimiz, yalnızca mal sahibine ödenmesi gereken devasa bir tazminat sonucunda suç ihbarından kurtulduğumuz için teklifi kabul ettim.

Gürcistan'a para göndermeyi sürdürmek istiyordum, ayrıca Severin ile boşanmaya karar verdiğimizden dava masrafları için paraya ihtiyacım vardı; bundan da öte, Severin'in yanına Gerrit taşınacağı için kendime bir ev aramak zorundaydım. Soğuk Savaş üzerine dersler vermeyi kabul ettim. Başkalarına ait cümleler, tezler, bilgiler ezberleyip her gün derste papağan gibi tekrarladım. Öğrencilerin, onlara bir şey öğretmekte gösterdiğim yeteneksizliği, en azından isteksizliği dekanlığa şikâyet etmelerini bekliyordum. Fakat etmediler; nasıl ben her şeyi kabulleniyorsam, onlar da beni kabullendiler. Hayatım donuk bir ilerlemeden ibaretti. Hiçbir yere giden yoldaydım.

Motzstraße'de elden geçirilmiş eski bir daire buldum, bol içkili bir veda partisinin ardından eski evimden çıkıp sahayı Severin'in uzun zamandır iple çektiği mutluluğuna bıraktım. Zaman zaman, bir karısı veya kız arkadaşı olan, bunu sürdürmek isteyen adamlarla buluşuyordum. Bir yere varmak umuduyla Avrupa'da dolaşmaya devam ediyordum. Gazete okumuyor, televizyon seyretmiyor, interneti yalnızca elektronik posta yazıp üniversiteyle bağlantı içerisinde kalmak için kullanıyordum. Dünyayla bir ilgim kalmamıştı, ne Doğu'su ne de Batı'sıyla.

Annemle, Aleko'yla telefonda konuşuyor, arka planda Brilka'nın büyüdüğünü duyuyordum. Brilka, telefonda konuşmak için çok başına buyruktu, konuşmayı sevmiyordu. Beni başından savıp telefonu hemen büyüklere geri veriyordu.

İngiltere'den okunaksız bir el yazısıyla yazılmış kartpostallar alıyordum. Yanıtlarım –şayet verirsem– son derece kibar ve mesafeli oluyordu; Alania'nın ricalarıyla isteklerine değinmiyor, bunları rahatsız edici buluyordum.

Orta yolda huzuru bulmuştum; hâlâ ileriye bakıyordum çünkü bu yolda yürümek giderek daha az zahmet veriyordu.

Elene ile Aleko, Berlin'de beni iki kez ziyarete geldiler, sorunsuz bir kızı oynadım. Brilka her iki seferinde de yanlarında değildi, onu Laşa'nın

annesiyle babasının yanında bırakmışlardı. Brilka'nın tutkulu bir dansçı olarak büyüdüğünü anlattılar; hemen Stasia'yı düşündüm, Stasia'nın, her nereden olursa olsun onu hoşnutlukla, dikkatle izlediğini hayal ettim.

Bir gün Severin, Gerrit ve ben bir birahanede oturmuş, barın üzerinde asılı duran televizyona bakarken Şevardnadze'nin, emniyet güçleri tarafından kürsüden indirildiğini, elinde bir gül tutan uzun boylu bir adamın kürsüye koşarak hükümetin devrildiğini, Gürcistan'da yeni bir çığır açıldığını ilan etmesini izledik. Parlamento binasını tanıdım, eski okulumu, Rustaveli Bulvarı'nı gördüm. Severin, yeni ve genç devrimciyi, muhtemelen geleceğin devlet başkanını âdeta çılgınca alkışlarken, bu mekânların bana çok uzak olduğunu düşünüyor, kendimle ilişkilendirmekte zorluk çekiyordum. Severin, tüm Batı gibi, daha iyi bir hayat, yolsuzlukların son bulması, Batı'ya açılma, daha fazla demokrasi için umutlanan Gürcistan halkıyla birlikte seviniyordu.

Bana merakla bakarak benim de sevindiğimi görmek istedi fakat başımı başka bir tarafa çevirmiştim bile; kendi kendime bunun 1989'dan bu yana üçüncü Gürcü Mesih olduğunu, diğer ikisinin de hiçbir beklentiyi karşılamadığını mırıldanıyordum. Yeni bir kurtarıcı benim için ilginç değildi.

-Boş ver bunları da birer bira daha söyle. En geç dört yıl içinde hangimizin haklı olduğunu görürüz, demekle yetindim.

Gerrit de barışçıl devrimden, sembolik anlam taşıyan güllerden çok hoşlanmıştı, benim kaderci olduğumu söyledi.

-Bizde hiç kimse kalkıp bir şeyden şikâyet etmiyor. Kimse kıçını kaldırmıyor, herkesin keyfi yerinde. Sizin orada ise bir şeyler oluyor; insanlar ülkelerine, geleceklerine karşı hiç olmazsa kayıtsız değil.

Gerrit, garibime giden bir özlemle televizyondaki resimlere bakıyordu. Ben ise Batı'nın kaos tutkusuna bir kez daha şaşırıyordum.

Uzatılmış elle, atkılı bir vaziyette,
Sesleniyorum vasistastan:
Hey, çocuklar, baksanıza,
Hangi yüzyıldayız şu anda?
Pasternak

2006

Aman Baron'un bana, beni yürek dağlarcasına kötü, dayanılmaz basit, haykırırcasına sesli, nutku tutulmuşçasına sessizce sevdiğini itiraf ettiği anda –biraz hastalıklı, güçten düşmüş, illüzyonsuz, sert bir aşk olmalıydı bu– on iki yaşındaki yeğenim Brilka Amsterdam'daki otelinden çıkıp istasyona doğru yürümeye başladı. Elinde yalnızca küçük bir spor çantayla tonbalıklı bir sandviç vardı, neredeyse hiç nakit parası yoktu. Viyana'ya gitmek niyetindeydi; kendisine, banliyö trenleriyle bağlantılı ucuz bir hafta sonu bileti satın aldı. Resepsiyona el yazısıyla yazılmış bir kâğıt bırakmıştı; kâğıtta dans grubuyla birlikte yurduna geri dönmeye niyetinin olmadığı, onu aramanın boşuna olacağı yazılıydı.

Tam bu anda bir sigara yaktım; kısmen duyduklarımın neden olduğu zorlanmadan kısmen de genzime kaçan dumandan kaynaklanan bir öksürük nöbetine tutuldum. Benim şahsen asla "Baron" diye hitap etmediğim Aman derhal yanıma gelip nefesimi kesecek bir güçle sırtıma vurdu, şaşkınlık içerisinde bana baktı. Yüz ifadesine yansıyan hayal kırıklığını gördüm, itirafına verdiğim tepkiyi beklememişti. Özellikle de beni iki hafta içinde başlayacak olan turnesine katılmaya davet ettikten sonra. Aman caz müzisyeniydi. Tanıdığım tanımadığım tüm enstrümanları fakat özellikle saksafon çalıyordu. Siyah bukleleri, eğri bir burnu, inanılmaz kederli, ıslak gözleri vardı. Uzun boylu, beceriksiz, kayıptı. Üstelik yirmi yedi yaşındaydı.

Dışarıda hafif bir yağmur yağmaya başladı, temmuz ayıydı, gökyüzünü küçük pamuk yumakları gibi süsleyen tüy gibi hafif bulutların gezindiği sıcak bir akşamüstü. Ben öksürük nöbetini atlattıktan, Brilka da Odise'sinin ilk trenine bindikten sonra balkon kapısını ardına kadar açıp kendimi kanepenin üzerine bıraktım. Boğulacakmış gibi hissediyordum.

Kanepeye oturup yüzümü ellerimin içine aldıktan, gözlerimi ovuşturup Aman'ın bakışlarından mümkün olduğunca uzun bir süre kaçtıktan sonra, yine ağlamak zorunda kalacağımı biliyordum fakat şimdi değil, Brilka'nın trenin penceresinden dışarıya bakıp *eski yeni* Avrupa'nın gözlerinin önünden geçip gittiği, aldırmazlıklar kıtasına ayak bastığından beri ilk kez

gülümsediği şu anda değil. Brilka'yı, minicik köprülere sahip bu şehri terk ederken neyin gülümsettiğini bilmiyorum fakat bunun artık önemi yok. Önemli olan, gülümsemesiydi.

Tam o anda ağlamak zorunda kalacağımı düşündüm. Bunu yapmamak için arkamı döndüm, yatak odasına gidip yatağa uzandım. Aman'ı çok uzun beklemek zorunda kalmadım; insanın bedenini sunarak gerçekleştirdiği bir tedavi, onunki gibi bir yası tez elden iyileştirebilir, özellikle de hasta yirmi yedi yaşındaysa.

Masal prenseslerine özgü uykumdan kendi öpücüklerimle uyandım.

Aman, başını karnıma koyduğunda, on iki yaşındaki yeğenim Hollanda'yı geride bıraktı, kutu birayla yalnızlık kokan kompartımanında, hiçbir şeyden haberi olmayan yüzlerce kilometre uzaklardaki teyzesi yirmi yedi yaşındaki bir gölgeye aşk taklidi yaparken Almanya sınırından geçti. Hedefe varmak umuduyla Almanya'nın bir ucundan girip diğer ucundan çıktı.

Aman ile evimin yakınlarındaki bir barda tanıştım. Üç kişiden oluşan, "Baronlar" adını taşıyan grubuyla orada sahneye çıkıp *Cry me a River*'ın hiç bitmeyen sarhoş bir yorumunu çaldı; yaptığı müzik, içimde uzun zamandır hissetmediğim, beni yakalayıp bırakmayan bir duygu uyandırdı. Öyle ki, daha sonra yanına gidip bu akşamın ardından nerede söyleyeceğini öğrenmek istedim. Sempatik, hafif sarhoş, konuşkandı. Bar yarı yarıya boşalmış, insanların çoğu kısa konserin ardından yok olmuştu; yalnızca biz kalmış gibiydik. Uzun bir sohbet oldu; grubun diğer üyelerinin de gitmesi, Aman'ın sohbetin sonunda kendini bilemeyecek kadar sarhoş olması nedeniyle, onu yanımda götürmeye karar verdim. Böylece o gece bendeki kanepede uyudu. Ertesi sabah hiçbir şey söylemeden gitmişti; dört gün sonra gecenin ikisinde yeniden kapımı çaldı. Onu içeriye aldıktan sonra hiçbir şey sormadan eline bir battaniyeyle yastık tutuşturdum. Bu durum birkaç hafta boyunca böyle devam etti. Geliyor, uyuyor, ertesi sabah yok oluyordu.

Aman'ın ziyaretlerini artık doğal bir şey olarak kabul edip kanepeyi açılmış bir vaziyette bırakmaya başladığım bir şubat akşamında istisnai olarak ayık vaziyette geldi, kanepeye oturup çay içip içemeyeceğini sordu. Ona çay yaptıktan sonra uyumaya gittim. Çok geçmeden saksafon sesiyle uyandım, üstümdeki eski gecelikle oturma odasının yolunu tuttum. Kendini unutmuş bir halde çalıyordu. Ona baktığımda ağlamak istedim fakat nasıl ağlandığını artık bilmiyordum, onun için öylece durmaya devam ettim. Bir ara bana baktı, ben de ona baktım, ikimiz de içimizdeki yitikliği kabul ettik. Çok dürüst bir andı, ikimize de zor gelen bir an.

Sonra yine yatağa döndüm, o ise çalmaya devam etti. Gecenin bir saatinde sustu, tekrar başlamasını bekledim. Fakat önce duş aldığını, sonra mutfakta buzdolabından bir şey çıkardığını duydum, aniden çıplak bir vaziyette karşımda duruyordu. Gözlerimi ayırmadan baktım. Yanıma uzanarak ona birisini hatırlattığımı, buna çok ama çok hüzünlendiğini söyledi; ne kadar hüzünlendiğini tahmin bile edemezdim, hüznünden bahsetmeyi bı-

rakmaksızın beni kucakladı, kulağımda hâlâ çaldığı melodi vardı, sonunda pes edip ben de kollarımı açtım.

Yatakta bana hikâyesini anlattı. Annesi bir süredir İsrail'de yaşıyordu, babası ise o üç yaşındayken annesini terk edip tüm bağları koparmıştı; okulu bırakmış, on yedi yaşında güzel sanatlar sınavını kazanmış ama orayı da bırakmıştı, şu anda evi yoktu, senelerden beri âşık olamıyordu vs. vs.

Ertesi sabah tekrar yok olmuştu. Uyandığımda yoktu. Fakat herhangi bir sorun yoktu. Aman'ın en iyi yanı, hiçbir şey beklememesi, gelip gitmesi, hiçbir şey istememesi, bir çay, viski, tavuk çorbasıyla yetinmesi, özgür olmasıydı. Arzulardan özgür...

Yaklaşık bir yıl boyunca bu iş böyle devam etti. Hiç dışarıya çıkmıyor, sinemaya gitmiyor, birbirinden hoşlanan insanların yaptıkları şeyleri yapmıyorduk. Hiçbir şey kararlaştırmıyor, planlar yapmıyorduk. Bazen eve geldiğimde, merdiven sahanlığında oturuyor oluyordu. Bende kaldığı gecelerin haricinde ne yaptığını bilmiyordum, o da benim ne yaptığımı bilmiyordu.

Aman uyuduktan sonra, kalkıp banyoya gittim, küvetin kenarına oturup ağlamaya başladım. Yüzyıllık gözyaşlarıyla aşk taklidine, hayatıma bir zamanlar şekil veren kelimelere duyduğum inancın özlemine ağladım. Mutfağa gittim, bir sigara içip pencereden baktım. Yağmur durmuştu, herhangi bir nedenle bir şeylerin olacağını, bir şeyin harekete geçtiğini biliyordum, yüksek tavanlarla öksüz kalmış kitapları olan bu evin dışındaki bir şeyin. Gökyüzüyle gerçek ışığın yerini doldurmak üzere büyük bir gayretle topladığım sayısız lambanın hâkim olduğu bu evin dışındaki bir şeyin. Lambalar bir anlamda kendi tünelimin aydınlatmasıydı. Tünel olduğu gibi kalmıştı ama lambalar beni yalnızca geçici bir süreliğine teselli edebilmişlerdi.

Ertesi akşam, her seferinde beni, yıllar önce kaçtığım evime en kısa zamanda dönmezsem kendisini öldürmekle tehdit eden annem aradı. Titreyen bir sesle "çocuğun" ortadan kaybolduğunu bildirdi. Hangi çocuktan bahsedildiğini, bütün bunların benimle ne alakası olduğunu anlamam uzun bir zaman aldı.

-Pekâlâ, baştan alalım, tam olarak neredeydi?

-Amsterdam'da, aklın nerede senin, lanet olsun? Beni dinlemiyor musun? Dün kaçarken bir not bırakmış. Grubun yöneticisi beni aradı. Her taraf didik didik edilmiş ve...

-Dur, bir dakika. On bir yaşındaki bir kız bir otelden nasıl kaçabilir, özellikle de...

-Brilka on iki yaşında. Kasımda on iki oldu. Sen tabii unuttun bunu. Başka bir şey de beklenemezdi zaten senden.

Sigaramdan derin bir nefes alarak kendimi önümde duran felakete hazırladım. Çünkü annemin sesine bakılacak olursa bu meseleden çarçabuk sıyrılıp ortalıktan yok olmam –son yıllarımın en sevdiğim faaliyeti– mümkün değildi. Zorunlu bir şekilde gelecek olan, benim ne kadar kötü bir evlat

ve başarısız bir insan olduğumu içeren –bunları annem söylemese de biliyordum– suçlamalara kendimi hazırlamaya çalıştım.

-Onu yanına alıp sonra da bir uçağa bindireceksin, dedi.

Brilka aynı gece Viyana'nın hemen yakınlarındaki küçük bir Avusturya şehrinde bulundu. Bir bağlantı trenini beklerken Avusturya polisi tarafından yakalanıp karakola götürülmüştü.

Ben telaşla giyinirken, Aman, gözlerini kocaman açmış bana bakıyor, neler olup bittiğini anlamamış gibi gözüküyordu. Belki de etrafında nelerin olup bittiğini hiç anlamamıştı.

-Ne yeğeni... ve Mödling nerede ki?

-Altı uçağını alacak, sonra onu buraya getireceğim. Viyana'dan kalkan 16.00 uçağını alıp akşam burada olurum. Yarın değil öbür gün onu Tiflis uçağına bindirdikten sonra sohbetimize rahat rahat devam ederiz, tamam mı?

-Seninle gelebilirim. Aslında ben...

-Hayır. Darılma ama bunu kendim halletmem lazım, zaten büyük bir mesele değil. Ergen yeğenim biraz yoldan çıkmış, şimdi aklını yine toparlamasını sağlamam gerekiyor.

Öğlen olduğunda, Avusturya taşra şehrinin küçük garına varmıştım. Brilka boş bir salonda bir polisle bir demiryolu görevlisi ile birlikte oturuyordu. Bir belge imzaladım, olanlar için özür dileyip yeğenimi himayeme aldım.

Yeğenimin yeni çekilmiş bir fotoğrafını görmemiştim, ne kadar boylu boslu olduğuna şaşırdım. Bizden hiç kimseye benzemiyordu. Kısacık saçları ile bir John Lennon gözlüğü vardı; üstüne, ona büyük gelen bir oduncu gömleğiyle dizleri kesilmiş bir kot pantolon geçirmişti. Hemen hatırladığım tek şey, doğumundan beri hiç değişmemiş olan siyah gözleriydi. Uzun gür kirpikleri, bana Daria'yı anımsatan açık renk bir teni, pembe yanakları vardı. Yüz ifadesi, sanki hayatında hiç gülümsememiş gibi düşünceli ve ciddiydi. Yalnızca sarkık omuzları, beceriksiz vücut dili ile uzuvlarının huzursuzluğu yaşını belli etmekteydi.

-Ne yapıyoruz şimdi, diye sordu, gardan çıktıktan sonra benim bir sigara yakmamın ardından.

-Ne yapacağımızı sanıyorsun? Seni çok yakında bir uçağa bindirip eve göndermezsem büyükannen beni öldürür.

-Ama ben uçağa binmem. Uçmaktan korkuyorum.

-O halde Amsterdam'a nasıl geldin? Atla mı? –Çekeceğim vardı.

-Tanıdığım en az üç insan yanımda olmazsa uçamam.

-Neden bahsediyorsun sen?

-Öyle. Bu kurala uymazsam düşeriz, dedi, sanki tartışılmaz bir gerçeği dile getiriyormuşçasına.

-Benimle dalga mı geçiyorsun? Şayet öyleyse yanlış insana çattın. Çün-

kü benimle dalga geçilmesinden hiç hoşlanmam.

-Gerçek olan neyse onu söylüyorum. Ben hep kurallara uyarım.

-Tamam fakat senin kuralların benim kurallarım değil; bir süre için senin velin olduğuma göre kuralları ben belirliyorum.

-Eve gitmek istemiyorum, dedi aniden sessizce, bakışlarını benden kaçırarak.

Şaşırarak baktım. Beni şaşkına çeviren kendine has bir konuşma tarzı vardı. Zorlandığımı hissediyor, kendi kendime önümüzdeki saatlerin üstesinden nasıl geleceğimi soruyordum.

-Önce Berlin'e uçacağız, sonra...

-Uçmayacağımı söylemiştim. Beni tanıyan en az üç insan yanımda olmazsa uçmam.

-Ben de bu konunun tartışmaya açık olmadığını söylemiştim.

-Sen sandığımdan da gıcıksın, diye çıkıştı bana çıkıştı, keskin bir bakış fırlattı; kirli spor ayakkabısının ucuyla taşın üzerine görünmez daireler çiziyordu.

-Sen de şımarık, yorucu küçük bir kızsın, şu anda çok fena sinir ediyorsun.

Omuzlarını silkerek bana sırtını döndü.

-Acıktım, deyip sırt çantasını karıştırmaya başladı.

-Benimle uçağa binersen istediğin her şeyi...

-Hayır.

-Fakat Berlin'e trenle gidemeyiz, çok uzun sürer ve ben... Benim işim var.

-Sen önden uç, ben arkadan trenle gelirim. Tek başıma buraya kadar gelebildiğime göre oraya da gidebilirim.

Taktik değiştirip ona daha anlayışlı davranmaya karar verdim. Onu uçmanın daha avantajlı olduğuna ikna etmeye çalıştım, Berlin'de birkaç gün kalabileceğini söyleyip Berlin'i gezdireceğime dair söz verdim. Fakat dediği dedikti, söylediklerime ilgi göstermedi, uçak lafını duymak istemiyordu. Elene'yi arayıp ne yapabileceğimi sormamın bir faydası olur muydu? Zorla uçağa bindiremezdim, benden daha güçlü olduğu kesindi.

Onu birkaç dakikalığına yalnız bırakıp biraz uzaklaştıktan sonra cep telefonumu çıkardım; neredeyse hiç kullanmadığım için, cep telefonumu şarj etmeyi hep unutuyordum, bu nedenle batarya göstergesi sürekli yanıp sönüyordu. Annemi aradım.

-Bu nasıl bir çocuk, diye yakındım. –Kaçık. Uçağa binmeyi reddediyor. Kaprisleriyle uğraşacak vaktim yok. Telefonu şimdi ona veriyorum, sen de uçağa binmesini, benimle Berlin'e...

-Ah, Tanrıya şükürler olsun, onu bulmuşsun, dedi Elene derin bir nefes alarak. –Evet, Brilka çok garip olabilir, Niza. Kendine ait yöntemleri var ve...

-Yöntem mi? Ne yöntemi? Birtakım yöntemlere ayıracak vaktim yok benim. Çalışmam gerekiyor. Berlin'e geri dönmek zorundayım, şayet dedik-

lerimi derhal yapmazsa onu bağlayıp...

-Ah, Niza, kendini hatırla, onun yaşındayken kendin nasıldın acaba? Beni çıldırtırdın. Belli bir anlamda sana çok benziyor.

-Bana benzemiyor, o şımarık bir çocuk, diye çıkıştım Elene'ye fakat bana cevap vermesine fırsat kalmadan bir şey ötünce cep telefonum kapandı; küfrederek Brilka'nın yanına döndüm.

Onu kandırmaya karar verdim. En azından trene binmeye karşı değildi.

Trene binip Viyana'ya doğru yola çıktık.

Trende sürekli tırnaklarını yiyor, yerinde sağa sola kayıyor, koridorda geziniyor, tekrar oturuyor, sırt çantasından kocaman bir not defteriyle eski bir Walkman çıkartıyor, kulaklığı kafasına geçirip deftere bir şeyler yazmaya koyuluyordu. Bir sohbet başlatmaya bile çaba harcamadım. Bunun yerine hanl hanl nasıl bir oyun çevirerek onu uçağa bindirebileceğimi düşünüyordum. Viyana'da bir şeyler yemek üzere garın yakınlarındaki ilk restorana girdik. Burada beni yeni bir sürpriz bekliyordu. Brilka oldukça seçiciydi, bana yemekleri renklerine göre ayırdığını, bazı renklerin beslenme çeşidine dahil olmadığını açıkladı. Ona çenesini kapatıp önüne ne koyuluyorsa yemesini haykırmamak için dudaklarımı ısırmak zorunda kaldım.

Sonra şehri gezdirmek gerekçesiyle onu bir taksiye bindirip havaalanına götürmeye niyetlendiğimde oynamak istediğim oyunu çabucak fark ederek öyle bir bağırmaya başladı ki, taksi şoförü yolun kenarında durmak zorunda kaldı. Brilka dışarıya atladı, kocaman sırt çantasının ağırlığının altında öne doğru eğik vaziyette öfkeli adımlarla çekip gitti. Taksicinin parasını ödedikten sonra onu gözden kaybetmemek için arkasından koştum, yatıştırdıktan sonra trenle gideceğimize söz vermek zorunda kaldım.

Viyana-Berlin gece treni saat 22.00'de kalkıyordu, dolayısıyla birkaç saat vakit geçirmemiz gerekecekti. Garda bir kafeye girip oturduk. Brilka ardı ardına üç bardak Fanta içti.

-Bu çok aptalca bir içecek, doğru dürüst bir meyve suyu içmek istemez misin?

Tavsiyemi karanlık bir bakışla cezalandırdı. Bunun üzerine sinirlerimi sakınmak üzere onu rahat bırakmaya karar verdim; annemi arayıp bu veledi yetiştirirken aklından neler geçtiğini sormak için Tiflis'e sağ salim varmasını bekleyecektim.

Birkaç gazete temin edip karıştırmaya başladım. Başımı gazeteden kaldırdığımda Brilka masada değildi. Paniğe kapıldım. Gece treni yarın saat sonra hareket edecekti. İnsanların arasında onu arıyor, yuvarlak gözlüğünü, sarkık omuzlarını seçmeye çalışıyor, küfürler eşliğinde adını bağırıyordum.

Sonunda onu kadınlar tuvaletinde buldum. Çıldırmak üzereydim, ne halt ettiğini, bu oyunları benimle oynayamayacağını haykırdım.. Bana kayıtsız bir bakış atıp öfkemi hiç dikkate akmaksızın ellerini yıkamak üzere lavaboya gitti. Arkasında durup aynadaki yansımasına baktım.

-Lanet olsun, neyin var senin? Davranışların çok yersiz. Burada ne işin vardı? Viyana'da ne arıyordun? Ne anlama geliyor tüm bu yaptıkların, beni

neden bu kadar geriyorsun?

Bana aynadan baktı, ellerini büyük bir sükûnet içerisinde yıkamaya devam etti, yanımdan geçerken kısacık bir cümleyle yetindi,

-Senin gerçek bir sorunun var, bunu biliyor musun?

Trende Walkman'iyle üst ranzaya çekildi. Çok uzun bir süredir etrafımda Walkman'li hiç kimseyi görmediğim için hafifçe gülümsemeden edemedim. İki saatte bir uyanıp hâlâ yerinde olup olmadığına baktım.

Berlin'e varınca bir taksiye binip bana gittik. Brilka merdivenleri çıkarken her ikinci basamağı atlıyor, bunu yaparken de irrasyonel bir kurala uyuyor gibi görünüyordu. Bunu neden yaptığını sormamayı başardım. Hem seyahatten dolayı çok yorgundum hem de şu anda bir sürpriz daha kaldıramazdım.

Aman ile karşılaşmadığımıza sevindim. Böylece herhangi bir açıklama yapmak zorunda kalmayacaktım. Buzdolabında ne var ne yoksa çıkarıp ona kahvaltı hazırladım. Yine yiyecekleri ayırmaya başladı. Bu sefer daha dikkatli baktım. Sarı olan her şeyi seviyor gibiydi. Fanta, yumurtanın sarısı, portakal. Koyu yeşili tümüyle reddediyordu. Beyaz kabul edilebilir gibiydi. Kırmızıya hiç dokunmuyordu, bu nedenle salam paketini masanın kenarına doğru ittirdi.

Yemek yemesine bakarken, annemin onun hakkında anlattığı her şeyi hafızamı sonuna kadar zorlayarak hatırlamaya çalıştım. Dans etmeyi ölesiye seviyor, Anastasia diye hitap edilmekten nefret ediyordu. Okuldaki performansı çok iyi değildi fakat okumayı ve hayvanları seviyordu. Bir alerjisi vardı ama ne olduğunu hatırlayamadım. Çizgi filmlerle atlardan hoşlanıyordu. "Annesi gibi." Yaşıt kızlarla anlaşamıyor, şimşek ve yıldırımlardan korkuyordu. Onun hakkında daha fazla bir şey bilmiyordum; aslında onu tanımadığımı, bildiklerimi birbirine bağlayamadığımı, düşünce ve duygu dünyasına giremediğimi itiraf etmek zorundaydım. Birbirimize yabancıydık; Brilka bunu söylediği her sözle, her bakışıyla, her hareketiyle vurgulamak istiyor gibiydi.

Fakat Elene bana onun çeşitli nevrozlarıyla fobilerinden neden hiç bahsetmemişti? Neredeyse ümitsizliğe kapılmak üzereydim.

-Peki, ne yapıyoruz şimdi, diye sordum, yarım saat boyunca bana kötü bir sürpriz yapmadan karşımda kahvaltılıkları ayırıp çiğneyerek oturmayı başarmasının ardından.

Yine o umursamaz tarzıyla omuzlarını silkti, içimde onu omuzlarından tutup silkeleme arzusu uyandı. Annemin tavsiyesine uyarak onun yaşlarında kendi yaptıklarımı hatırlamaya çalıştım fakat aklıma karşılaştırılabilir bir şey gelmedi. Bu, benim deneyimlerimi kesinlikle aşıyordu.

-Omuz silkmenin bize bir faydası olmuyor. Birlikte hareket etmemiz lazım, ayrıca ninenle deden seni bekliyorlar, endişeleniyorlar.

-Neden? Sen onların kızısın. Yani beni güvende biliyorlar.

Bir parça hıyar kesip kabuğunu özenle soydu.

-Bunu neden yapıyorsun?

-Neyi?

-Bu yemek meselesini?

-Yeşil ile kırmızıyı karıştırırsam ölürüm, dedi sakin bir sesle.

-Nereden çıkartıyorsun bunu?

-Bizi hiç ziyaret etmemeyi sen nereden çıkartıyorsun?

Bu soru beni çaresiz bıraktı. Ona ne cevap vereceğimi bilemedim.

Oturma odasına gidip kanepeyi hazırladım, banyoya Brilka için temiz bir havluyla yeni bir diş fırçası koydum, balkon kapısını açtıktan sonra bir sigara yakıp küçük masanın ucuna oturdum. Acilen bir çözüm bulmak zorundaydım. Hilelerle, sahte sözlerle olmayacak, benimle havaalanına gelmeyi kesinlikle reddedecekti. Benim de onunla birlikte uçağa binip Gürcistan'a gitmem imkânsızdı. Sömestr henüz bitmediği gibi, Doğu Avrupa uzmanı için hazırlamam gereken çalışmalar vardı vs. vs. Bana kalsa yorganımı üstüme çekip her şey kendiliğinden yola girene kadar beklerdim.

Brilka aniden balkonda karşımda belirerek evde bir televizyon bile olmamasını şikâyet etti.

-Tüm zamanını televizyonun karşısında geçirmekten daha anlamlı şeyler yapabilirsin, diye karşılık verdim sinirli bir tavırla.

-Mesela?

-Yürüyüş yapmak, okumak, eve nasıl dönebileceğin hakkında düşünmek gibi.

-Eve gitmek istemediğimi söylemiştim. En azından şimdilik.

-Tamam, ama ne istiyorsun?

-Viyana'ya gitmem lazım.

-Viyana'ya... Anlıyorum. Peki, matmazel Viyana'da ne yapmak istiyor?

-Orada birisiyle buluşmam lazım.

-Tanrı aşkına, Viyana'da kiminle buluşacaksın?

-Bir kadınla. Sen tanımazsın.

-Bak, Brilka... Bu arada, ne komik bir isim bu böyle, Brilka... Neden kendine bu adı taktın? Gerçek adın çok daha güzel.

-Kendime istediğim adı takarım. Seni hiç ilgilendirmez.

Bu noktada maalesef haklıydı. On iki yıl boyunca onunla ilgilenmemiştim, şimdi birtakım haklar talep etmem fazla olurdu.

-Bak, Brilka. Benim burada bir yaşantım, yükümlülüklerim var. Büyükannen bana seni mümkün olduğunca çabuk Gürcistan'a götürmem için talimat verdi. Senin de fark ettiğin gibi, olanlar beni oldukça şaşırttı, pek hoşlandığım söylenemez. Her şeyi öylece bırakıp seninle birlikte uçağa binemem. Viyana'ya gitmeyeceksin, en azından şimdi. Seninle ilgilenmem de mümkün değil. Ne yapacağımızı sen söyle.

-Zaten benimle birlikte uçağa binmen yeterli olmaz. Yanımda tanıdığım üç insan olması lazım. Sana açıklamıştım.

-Bu saçmalığı bırak artık.

-Saçmalık değil bu!

Aniden bağırdı, sonra bana sırtını dönüp oturma odasına gitti.

Balkondan içeri gidince evde olmadığını gördüm. Eşyaları hâlâ buradaydı fakat kendisi yoktu. Aşağıya indim, sokakta göz gezdirdim, yan sokakları taradım, Nollendorfplatz'a gittim, onu metro durağında aradım. Sinirlerim iyice gerilmişti. Eve geri dönüp annemi tekrar arayıp onu, torununu doğru dürüst eğitmemekle suçladım, Brilka'yla konuşup onu benimle birlikte havaalanına gitmeye ikna etmesini istedim.

-Aklını yitirmiş gibi davranıyor. Onunla ne yapacağımı bilmiyorum.

-O halde biraz gayret göster, Niza. Sana kullanım kılavuzu gibi bir şey veremem.

-Fakat *deda*, bana bunu yapamazsın. Konuş onunla. Bir şeyler yap! Onu sen büyüttün, nasıl davranmak gerektiğini en iyi sen bilirsin.

-Belki onu Amsterdam'a geri dönmeye ikna edebilirsin. O zaman grupla birlikte geri dönmeyi kabul edebilir.

-Neden hep alttan aldığını anlamıyorum. Bize karşı çok daha katıydın.

-Sizin bir anneniz vardı.

Bu söz irkilmeme neden oldu. Hiçbir şey söylememeye karar verdim, Amsterdam önerisine dört elle sarıldım, bu bir çözüm olabilirdi. Hava kararmaya başlamıştı, Brilka'nın nerede olduğunu hâlâ bilmiyordum. Yeniden aşağıya inmek üzere ayakkabılarımı giyerken kapının zili çaldı; Brilka hiçbir şey olmamış gibi merdivenlerden çıkıp, yanımdan geçip eve girdi. Sonra mutfaktan bağırarak acıktığını bildirdi.

Ona itiraz etmek, aklını başına toplamasını söylemek üzereydim ki, enerjimin tükendiğini hissedip mutfağa gittim. Buzdolabında hiçbir şey kalmadığı için alışverişe çıkmamızı önerdim. Bu sıradan öneri onu heyecanlandırmıştı, hatta bana gülümsedi bile.

-Ne alacağımızı ben seçebilir miyim, diye sordu coşkuyla, sanki yiyecek değil de Noel alışverişi yapacakmışız gibi.

Pes ettim.

Altıma bir yıl önce harika deri donanımlı, çift karbüratörlü 1969 model turkuaz bir Ami 8 Citroen çekmiştim; arabamla gurur duyuyordum, çok da ucuz olmayan onarım işlerini yaptırabilmek için Schöneberg'te anonim bir poker oyununa katılmayı bile göze almıştım. Brilka'yla birlikte arabaya gittim. Etrafta biraz dolaşırsak hem zaman geçerdi hem de arabadan kaçması mümkün değildi.

Araba Brilka'nın hoşuna gitmiş gibiydi. Her kulpa dokundu, direksiyona da elini sürmek istedi. En fazla da arabadaki kaset setine sevinmiş görünüyordu. Onun müziğini dinlemek isteyip istemediğimi sormaya gerek görmeden Walkman'indeki kaseti çıkartıp arabadakine yerleştirdi. Şarkılar radyodan, zaman zaman kesilen kötü bir kalitede alınmıştı. Ancak yaşına göre dikkat çekici, iyi bir müzik zevkine sahip olduğunu itiraf etmek zorundaydım. Tam süpermarketin park yerine sapmak üzereydim ki mırıldanarak yakındığını duydum.

-Arabaya binmekten hoşlanıyorsun herhalde?

-Evet.

En azından bu konuda hemfikirdik.

-Biraz daha gezmemizi ister misin?

-Evet.

Tekrar gaza bastım. Brilka kolu çevirerek kendi tarafındaki camı aşağıya indirip elini sıcak rüzgâra uzattı. Çaktırmadan ona baktım. Yüzüne aniden çocuksu, utangaç bir ifade yerleşmişti. Yüzündeki bu ifade beni duygulandırdı, onunla anlaşmaktaki yeteneksizliğime utandım.

-Bahçedeki kiraz ağacı hâlâ duruyor mu?

Neden aklıma özellikle, altında Stasia'nın hayaletlerinin kâğıt oynadığı kiraz ağacının geldiğini bilmiyorum fakat gözlerimin önünde aniden Brilka'nın küçükken kiraz ağacının etrafında oynayışı belirince bu görüntü hoşuma gitmişti.

-Evet, hâlâ duruyor. Fakat neredeyse hiç çiçek kalmadı. Elene ile Aleko bitki işlerinden pek anlamıyorlar. Eskiden hepsini Stasia yapıyordu.

-Stasia'yı hatırlıyor musun?

-Tabii.

-Ama o zamanlar çok küçüktün.

-Filtresiz sigaralar içip hayaletlerle konuşuyordu. Yeşil lastik çizmeleriyle bir bahçıvan pantolonu vardı. Elleri titriyordu, eskiden büyük bir balerin olmak istiyordu. Sokakları, yayaları, yoldan geçen arabaları seyrediyor, hep bir şarkı mırıldanıyordu; şarkılardan biri çok hoşuna giderse kaseti geri alıp baştan dinliyordu.

-Başka neler hatırlıyorsun?

-Her şeyi, dedi büyük bir özgüvenle; yine ne diyeceğimi bilemedim.

Bu *Her şey*'in neleri kapsadığını bilmesem de, konuşma tarzı, bende haklı olduğu hissini uyandırdı. Sesindeki kesinlik dikkatimi uyandırmıştı.

-*Her şey* derken, gerçekten her şeyi mi kastediyorsun?

-Evet, ama seni hatırlamıyorum, dedi Brilka biraz isyankâr bir tavırla.

-Hımm, şaşılacak bir durum değil. Geri dönelim mi? Süpermarketler birazdan kapanıyor.

-Hayır, devam edelim.

Hedefsiz bir şekilde yolumuza devam ettik. Ilık bir yaz gecesiydi. Gerginliğim giderek azaldı. Kendimi artık o kadar bitkin hissetmiyordum.

-Ya sen? Sen neleri hatırlıyorsun?

Brilka başını camdan dışarıya çıkarıp gözlerini kapadı.

-Ben hatırlamaktan hoşlanmıyorum.

-Neden?

-Belki pek zevkli olmadığı içindir.

-Benim de zevk almadığım bir sürü şey var ama yine de yapıyorum.

Çokbilmiş tarzı beni yine şaşırttı. Bir anlığına oyuncak bebekler seven, dantelalı elbiseler giyip odasına poni resimleri asan uslu bir kız çocuğu olmasını istedim.

-Mesela neden zevk almıyorsun, diye sordum.

-Mesela beni oradan alman. Elene'nin seni arayacağını, senin gelip beni

alacağını biliyordum. Beni bulmadan önce Viyana'ya ulaşacağımı umuyordum. Okula gitmekten, Elene ile birlikte kiliseye gitmekten, Elene'nin iyi hissetmesi için her sene okul arkadaşlarımı doğum günüme davet etmekten, kötü müzik dinlemekten, dans grubunda kadın rollerini yapmaktan, bir soru sorduğumda, "Bunun üzerinden çok zaman geçti, seni ilgilendirmiyor," diye cevap verilmesinden de zevk almıyorum.

-Öyle mi? Hangi sorularda bu cevabı alıyorsun?

-Çoğunda.

-Mesela?

-Mesela annemin intihar mı ettiği yoksa bir kaza sonucunda mı çatı terasından düştüğü sorusuna.

Neyse ki, kırmızı ışıkta duruyorduk yoksa panik içerisinde frene basmış olurdum.

-Nereden çıkartıyorsun bunu, diye sordum yola bakarak. –Yani annenin intihar ettiğini?

-İnsan durduk yere terastan düşmez, değil mi?

-Bunu Elene mi anlattı sana? Annenin terastan düştüğünü?

-Hayır, okulda anlattılar. Elene bunun bir kaza olduğunu söyledi. Fakat annem Gürcistan'ın en güzel artistiydi, bunu biliyor muydun?

Bunu söylerken yüzü güldü, sesi yumuşadı.

-Bir kazaydı. Annen intihar etmedi.

Arkamızda birisi korna çaldı. Trafik lambası çoktan yeşil yanmıştı.

Daha sonra bir dönerciye gittik. Brilka'nın yemeğe başlaması için neredeyse yarım saat beklemek zorunda kaldım çünkü daha önce tabağın üzerindeki her şeyin renklerine göre birbirinden titizlikle ayrılması gerekiyordu. Kırmızılahanayla et başka bir tabağa alınıp kenara koyuldu.

Yeğenim sonunda kanepede uykuya dalınca sessizce oturma odasına girip onun yumuşacık yüzünü seyrettim. Böylesine huzurlu, mutlu bir yüz ifadesiyle yalnızca ablam uyurdu.

Güneşin üzerinde yas giysileri /
İlkbaharın parlaklığı havada / Uyanık olmayı ebediyen kaçırdık.
Poplavski

Amsterdam'da kimseye ulaşamadım, grup yoluna devam etmişti. Brilka ertesi sabah duşa girince gizlice pasaportuna baktım, vizesi iki hafta daha geçerliydi.

Ayıklama prosedürü nedeniyle hiç bitmeyecekmiş gibi gelen kahvaltının ardından, Brilka, not defteri ile Walkman'ini alarak balkona oturup yazmaya başladı.

Ona güvenerek yalnız bırakıp dersime gittim. Aman ortaya çıkmamıştı, bunun iyiye mi yoksa kötüye mi işaret olduğunu ben de bilmiyordum. Turne için hazırlanması gerekiyordu, fazla zamanı yoktu.

Akşamüzeri onu benimle birlikte yürüyüşe çıkmaya ikna ettim. Kulaklıkları takılı vaziyette bıkkın bir tavırla arkamdan geldi. Ertesi akşam onu sinemaya götürdüm. İngilizcesi hiç fena değildi, sıradan bir Hollywood filmini orijinal seslendirmesiyle seyrettik. İnternette onu eve nasıl götürebileceğime ilişkin araştırmalar yapmıştım. Fakat büyük mesafe nedeniyle, uçak haricinde hiçbir ciddi seçenek söz konusu değildi. Brilka'ya, vizesinin yakında biteceğini, Almanya'da daha fazla kalmasının mümkün olmadığını açıkladığımda yine omuzlarını silkti; alışıldık kendini beğenmiş tarzıyla aptal olmadığımı, aklıma mutlaka bir şey geleceğini söyledi.

Elene ile yaptığı düzenli konuşmalarda benden, Berlin'den, sanki neşeli bir tatil haftası geçiriyormuşçasına gülerek bahsediyor, benimle birlikte geçirdiği zamanı, bana karşı hiç belli etmediği bir coşkuyla anlatıyordu. Oysa öte yandan benim önerdiğim, gösterdiğim veya anlattığım her şeyi, sanki herhangi bir şeyden etkilenmesi zaten mümkün değilmişçesine kayıtsız bir umursamazlıkla karşılıyordu.

-Ebediyen burada kalamazsın. Okuluna, dans kursuna veya her nereye gitmen gerekiyorsa oraya geri dönmek zorundasın, diye bir hafta sonraki kahvaltıda onu tekrar ikna etmeyi denedim.

Bir turpu, kırmızı kabuk tümüyle yok olana kadar soyup rahat rahat ağzına koydu. Benim söylediklerimi duymazdan geliyordu. Elindeki tabağı çekip aldım, karşısına dikilerek bana bakmaya mecbur bıraktım.

-Sana bir şey söylüyorsam dinleyeceksin.

-Eve gitmek istemiyorum. Viyana'ya gitmek zorundayım. Ya beni oraya götür ya da bırak yalnız başıma gideyim. Endişelenmene gerek yok, geri

döneceğim.

-Nasıl olacakmış bu? Yalnız başına Viyana'ya gitmene izin veremem. Seninle birlikte de gelemem. Ayrıca sürekli seninle ilgilenmek istemiyorum. Çocuklarla aramın iyi olmadığını belki fark etmişsindir.

-Ben çocuk değilim.

-Tabii, kendini yetişkin olarak görüyorsun. Ayrıca büyükannene seni sağ salim geri getireceğime dair söz verdim.

-Hep büyükannen diyorsun, hiç annem demiyorsun.

-Bunun ne önemi var şimdi? Sen beni dinliyor musun?

-Okul yok. Okullar bizde şu anda tatil, dans grubum hâlâ yolda. Ben boşum.

-Ama ben değilim, lanet olsun.

Tabağı sert bir şekilde masanın üzerine bırakıp mutfaktan çıktım.

Akşam eve geri döndüğümde, Aman, yanında saksafon kutusuyla merdivenlerde oturmuş, oralarda bir yerde bulduğu bir reklam broşürünü okuyordu; oldukça bitkin gibiydi. Görünüşe bakılırsa içkili geçen son geceler yüzüne yansımıştı. Onun için üzülüyor, kendimi kötü hissediyordum.

-Ne yapıyorsun burada?

-İçeride bir çocuk var.

-Evet, haklısın. İçeride üşütük yeğenim var, eve gitmek istemiyor.

-Beni arayacağını umuyordum.

-Günlerdir nerede uyuyorsun? Senin gerçekten bir eve ihtiyacın var, Aman.

-Evim olduğunu sanıyordum.

Kızdım, anahtarımı çıkartıp kapıyı açtım. Saksafon kutusunu dikkatle koridora koydu. Brilka balkonda elinde bir tabak dolusu soyulmuş elmayla oturmuş, kapalı gözlerle müzik dinliyordu. İçeriye girdiğimizi duymamıştı, kendisini yalnız sanıyordu. Vücudunu müziğin ritmiyle öne arkaya büküyor, çıplak ayaklarını aynı ritimde yere vuruyordu. Yırtık bir şorta soktuğu uzun bacakları, uzunluk sıskalıklarıyla bir çekirgeninkilere benziyordu. Darmadağınık saçları kabarıktı. Rahatlığının dokunaklı bir yanı vardı.

Aman ile birlikte mutfağa gittik; ona bir çay yapıp karşısına oturdum. Nemli bir akşamdı, giysilerimiz vücudumuza yapışıyordu. İçimden ona sarılıp bana bir şeyler çalmasını istemek, müziğini dinlerken kendimden geçmek, herhangi bir plan yapmaksızın, bir vaatte veya itirafta bulunmaksızın onunla sarmaş dolaş uyumak geldi.

-Durum beni biraz zorluyor, dedim neler olduğunu anlattıktan sonra. –Onu bir şekilde eve götürmem lazım ama bunu nasıl yapacağımı bilmiyorum. Her halükârda sana turnede refakat edemeyeceğim.

-Onu da yanına al.

Aman'ın bu çocukça yanından nefret ediyordum. Onun için her şey çok kolaydı, her şeyin bir çözümü vardı.

-Daha on iki yaşında, Aman. Onu öylesine bir turneye götüremem, lütfen!

-Onunla ilgili değil, seninle ilgili, dedi çayından bir yudum alırken.

-Aman, bana göre çok hızlı gidiyoruz.

-Çabuk? Çabuk demek? Ne zamandır tanışıyoruz? Ne zamandır bu iş sürüyor, Niza?

-Ne zamandır tanıştığımızın bir önemi yok. Bu, başka bir şey.

-Korkaksın. Sen yalnızca korkaksın.

Aman pişmanlık içinde bakışını yere indirdi. Yenilgiyi hemen kabullenmesini de hiç sevmiyordum. Dünyaya onu değiştirmek için değil, onun koşullarına razı olmak için gelmişti sanki.

-Biz iyiydik. Birlikte gayet iyiydik.

-Hayır, ben kendimi iyi hissetmiyordum.

-Tanrım, Aman, ben sende hep, bana tüm o duygusal saçmalıkları yaşatmamanı takdir ettim, şimdi gelmiş herkesin yaptığını yapmak istiyorsun.

Islak gözlerini bana çevirdi. Bu hüzünlü, her şeye katlanmaya hazır bakıştan nefret ediyordum.

Aniden Brilka belirdi. Çekinerek Aman'a baktı, sonra ne istediğini bilir bir tavırla ona doğru yürüyüp bir yetişkin gibi elini uzattı. İngilizce olarak kendini tanıttı. Aman neşelenmiş görünüyordu, uzatılan eli tutup sıktıktan sonra kendi adını söyledi. Brilka buzdolabına gitti, eve bol miktarda taşıdığım Fanta şişelerinden birini alıp şişeden içmeye başladı; bu arada sol ayağıyla sağ dizini kaşıyor, Fanta meditasyonu yapan bir Yogi'ye benziyordu. Bu görüntü gülümsememe neden oldu.

-Koridordaki senin saksafonun mu, diye sordu Aman'a.

-Kutunun içinde bir saksafon olduğunu nereden biliyorsun? Yoksa içine mi baktın, diye Gürcüce çıkıştım.

Fakat Aman koridora çıkmış, elinde saksafonla geri dönmüştü bile. Brilka'yı yanına çağırıp ona birkaç tutuş gösterdi, sonra üflemesine izin verdi. Bu fırsattan yararlanarak banyoya gittim; yalnız kalmak, duşa girmek ihtiyacı hissediyordum. Mutfağa girerek can sıkıcı konuşmaya son verdiği için Brilka'ya minnettardım.

Yarı ıslak bir vaziyette banyodan çıktığımda gitmeye hazır bir şekilde kapının önünde duruyorlardı.

-Ne oldu? Nereye gidiyorsunuz?

-Nollendorfplatz'a, para yapmaya, diye açıkladı Brilka gururla.

-Ne? Ne yapmaya?

Aman'a suçlayıcı bir bakış fırlattım.

-Yeğenin ikinci bir Mata Hari gibi dans ettiğini söylüyor, bunu hemen şimdi test edeceğiz. Ben çalacağım, o da dans edecek; şayet gerçekten iyiysek insanlar bize para verir. Yeğenin de bu parayla kaset ile dondurma alabilir. Anlaşmamız böyle.

Bana bir şey söylemeye fırsat bırakmadan kapıdan çıkıp gittiler.

Aman'ı bir anlığına kıskandım. Brilka her gün benim sabrımı zorlayıp tüm enerjimi tüketirken, Aman onunla birkaç dakika içerisinde bir bağlantı kurmuştu. Giyindim, hakarete uğramış gibi davranmaya karar verdim fakat

çok fazla dayanamayarak Nollendorfplatz'a gittim. Beni göremeyecekleri şekilde köşede durup onları uzaktan izledim. Metro girişinde konumlanmışlardı. Aman o kadar duygulu çalıyordu ki, beni her zaman olduğu gibi esir aldı; onu bir konser salonunda veya sidik kokan bir batakhanede dinlemem hiç fark etmezdi. Brilka ilkin biraz kenarda durup heyecanla yayalara baktı. Sonra cesaretlenip Aman'a yaklaştı, Aman ritmik bir parça tutturunca dans etmeye başladı. Başlangıçta ürkek, özgüvensiz, utangaçtı fakat gerginliği giderek azaldı, çok geçmeden Aman'ınkine benzer bir duygusallık yakaladı.

Elbette ezberlenmiş bir koreografi söz konusu değildi. Brilka, Aman'ın müziğini bedeniyle yanıtlıyor, giderek hafifliyor, özgürleşiyordu, sonunda yüzünde bir mutluluk ifadesi belirdi. Hiç kıpırdamadan durdum, bu manzaraya büyülenmiş gibi baktım, etrafımdaki her şeyi unutmamı sağlayacak bir yeteneğe ben de sahip olmayı o kadar isterdim ki.

İnsanlar durup alkışlıyor, Aman'ın kutusuna bozukluklar atıyorlardı. Onlarca yıldır birbirine uyum sağlamış zarif bir çift gibiydiler.

Ne istiyordu Brilka, neyi görmemi, tanımamı, çözmemi istiyordu? Viyana'da neyi bulmak istiyordu? Bu yanıt benim için ne anlama gelecekti?

Bugün bunları düşününce, önemli olanı o zamanlar neden görmediğimi, ona neden yanlış sorular sorduğumu anlamıyorum. Oysa ona sormam gereken soru Viyana'da neyi bulmak istediği değil, neden burada, benim yanımda olduğuydu.

Ona bakarken, gözlerimin önüne akın eden resimleri durdurmaya çalışıyor, karşılaştırmalar, paralellikler, kesişmeler istemiyordum. Ona baktıkça diğerleri de bana yaklaşıyordu. Ölüler ile yaşayanlar. Ben onların arasında bir yerdeydim, nereye ait olduğumu hâlâ bilmiyordum.

Daha sonra üçümüz sokaklarda gelişigüzel gezindik; Brilka dondurma yiyordu. Cebindeki bozuk paralar şıngırdadıkça elini gururla ganimetine atıyordu. Biraz arkamızdan geliyor, deliklerin, eksik kaldırım taşlarının veya bir kaldırımın üzerinden zıplayarak geçiyordu. Genthinerstraße'de bize yetişti, Aman'ın yanına gidip koluna girdi. Aman'ın dondurmadan bir ısırık almasının üzerine neşeyle ciyaklayıp dondurmayı öbür tarafa çekti. Akşam boyunca Aman'ı ortak sokak "şov"larını şehrin daha kalabalık yerlerinde sergilemeye ikna etmeye çabaladı. Huzurlu havayı bozmak istemiyor, Aman'ın yetişkinlere yakışır bir tavır ortaya koyacağını hesaba katıyordum. Fakat Aman müzik yapıp dans edebilecekleri başka metro durakları önermeye başlamıştı bile. Hatta bir deneme yapmak üzere hep çıktığı kulüpte küçük bir şov sergileyebilirlerdi, kulübün müşterileri her yeniliğe açıktı, kendi grubu da bu fikri mutlaka süper bulurdu, ayrıca bugün cuma olduğu için doğrudan oraya gidilebilirdi. Brilka bu fikri hemen coşkuyla benimsedi.

Müdahale planlarım daha başlamadan suya düştü. Hiçbir şansım yoktu; yarım ağızla karşı çıktım; Gençliği Koruma Yasası diye bir şey olduğunu, on iki yaşındaki bir kızı o dumanlı batakhaneye götürmek için saatin çok geç olduğunu belirttim. Fakat Brilka, Aman'ın omzuna yapışmıştı bile, sadık

bir fino gibi onun peşinden gidiyordu. Elimden onları takip etmekten başka bir şey gelmezdi. Aman ile tanıştığım, onun grubuyla birlikte sürekli sahne aldığı kulübe gittik. Gerçekten de grubun diğer üyeleri, sahnenin ebadını tahmin etmek üzere her şeye el koyan, ışıkçıyı görmek isteyen cüretli kızdan hemen çok hoşlandı. Kısacası "Baronlar" fikri onaylayınca kısa şov başladı. *Everytime We Say Goodbye* parçasıyla başlandı. Brilka'nın yüzünde biraz korku görür gibi oldum fakat ritmini hemen buldu, gruba uyum sağlayarak melodiyi tam bir eğlenceye dönüştürdü. Gerçekten iyi bir doğaçlamacıydı. Seyirciler alkışlayıp bravo diye seslendi. Brilka seyircilerin önünde cilveli bir tavırla eğilip sahneyi terk etmeden önce Aman'ı yanağından öptü. Temiz hava almak için dışarıya çıktık; giriş kapısında, bu arada hızlanan, seyirciler tarafından daha da ateşlenen "Baronlar"a kulak kabarttık.

-Gerçekten iyisin, dedim.

-Biliyorum.

-Alçakgönüllülük özelliklerin arasında yer almıyor galiba.

-Aman çok cool. Senden çok daha cool.

-Teşekkür ederim.

-Onu harcamamalısın.

-İlişkiler konusunda da uzmansın demek?

Gözlerini iyice kısarak bana baktı.

-Sırıtacak ne var, diye sordu.

-Bana birisini hatırlatıyorsun.

-Kimi?

-Anneni.

-Gerçekten mi?

Gözbebekleri irileşti. Coşkulu tepkisi beni şaşırtmıştı.

-Evet, öyle, diye tasdikledim biraz daha yumuşak bir tavırla.

-Şortumu annemin eski kot pantolonundan yaptım. Fakat büyükannem hep senin gibi olduğumu söylüyor.

-Gerçekten mi?

-Evet, öyle diyor.

Aman, Brilka'yı birkaç "şov" için ödünç alıp alamayacağını sordu; Brilka'nın sahnede gerçekten çok etkileyici olduğunu, turneye de "bir tür ön program" olarak katılabileceğini gülümseyerek belirtti. Brilka uyumuştu, ben ise gülecek bir şey göremiyordum, hayatımın bir günde baş aşağı edildiği hissine kapılmıştım; tüm bunları nasıl eski haline getirebileceğimi bilemiyor, işime zaman ayıramıyordum. Bulaşığı yıkamaya koyuldum. Aman'ın bana yine o yalvaran gözlerle bakmasını görüp de kendimi kötü hissetmek istemiyordum.

-Ne istediğini söylemek o kadar zor mu geliyor?

Rahat bırakmıyordu.

-Bu çocuğun başıma kaldığını görüyorsun. Herhalde her şeyi bırakıp...

-Başına mı kaldı? Senin yanında olmak istemesine sevinmelisin.

-Benim yanımda olmak istemiyor, lanet olsun, Viyana'ya gitmek istiyor, orada ne yapmak istediğini kendisinden başka kimse bilmiyor.

-Birtakım şarkıların haklarıyla ilgiliymiş. Söyledikleri kulağa gayet mantıklı, gayet olgun geliyordu.

Eviyeye dayandım; kime kızacağımı bilemiyordum, ona mı, Brilka'ya mı yoksa kendime mi?

-Onunla konuşabilirsin. Hiç değilse aynı dili konuşuyorsunuz. Sana planını açıklar, diye devam etti Aman. –Elbette sana gelmek istiyordu, Niza. Senin ona yardım edeceğini umuyordu.

-Bu arada sen de mi aklını kaçırdın? Ona neyle ilgili yardım edecekmişim?

-Bunu kendin sorsan daha iyi olur.

Aynı anda sokak kapısının kapatıldığını duydum, korku içerisinde yan odaya koştum. Kanepe boştu, sırt çantası ile koridordaki spor ayakkabıları da yoktu. Ayaklarıma sandaletlerimi geçirdiğim gibi yatakta giydiğim uyku tişörtümle sokağa koştum. Neyse ki henüz fazla uzaklaşmamıştı, ona metro durağının yakınlarında yetişip yakaladım.

-Nereye gidiyorsun?

Yüzünü bana dönünce onu hemen bıraktım. Gözyaşları içerisindeydi, çenesi titriyordu. Kendi kendime, Almanca bilmemesine rağmen Aman ile konuştuklarımızı nasıl anlayabildiğini sordum.

-Brilka, ne oluyor sana?

Aniden sesim gitti.

-Gara gidiyorum, trenle eve gideceğim. Artık istemiyorum, diye mırıldandı.

-Eve trenle gidemezsin, imkânsız, uçakla gitmelisin, Brilka.

-Ben düşünmüştüm ki...

Konuşmaya devam etmek istiyordu fakat araya girdim.

-Ne düşünmüştün?

-Senin... senin beni yanına alacağını ummuştum.

-Nasıl yanıma alacağımı?

-Unut gitsin.

-Hayır, dur, gitme lütfen, bekle. Ben yalnızca... Alışkın değilim. Zor geliyor. İşim, Aman ve...

-Bu kadar mutsuzsan kendine başka bir iş araman daha iyi olur, dedi Brilka alışıldık küçümseyici tarzıyla. Sonra burnunu gömleğinin koluyla silip başını önüne eğdi; gitmekle kalmak arasında karar veremiyor gibiydi.

-Neden mutlaka Viyana'ya gitmek istiyorsun?

-Kitty'nin şarkılarının haklarını koreografim için güvenceye almak istiyorum.

-Kitty mi? Kitty Yaşi'nin şarkılarının mı?

-Evet, başka kimin olacak?

-Tamam. Demek Kitty'nin şarkılarının. Kitty nereden aklına geldi?

-Ben onun dünyadaki en büyük hayranıyım.

Başını, bunu şimdiye kadar fark etmediğime inanamazcasına iki yana salladı. Gerçekten de fark etmemiştim.

-Tamam, tamam. Bilmiyordum. Demek Kitty'nin şarkılarının haklarını istiyorsun?

-Evet, onun müziğine bir koreografi yapabilecek tek kişi olmak istiyorum. Tüm bölümleri yazdım zaten.

Ona yaklaşınca geri çekildi. Bana güvenip güvenemeyeceğine karar veremiyordu.

-Yazdın mı?

-Evet, kafamda hepsi bitti, unutmamak için defterime de yazdım.

-Fakat neden Viyana?

-Fred Lieblich orada yaşıyor.

-Fred Lieblich mi?

Alania aklıma geldi, o da Fred Lieblich'ten bahsetmişti.

-Evet. Fred Lieblich, Kitty'yi çok iyi tanıyordu, Londra'daki vakfın başkanı olan, şarkıların haklarını elinde bulunduran Amy... Amy'yi de tanıyor. Ve...

-Tüm bunları nereden biliyorsun?

Alania, Amy ile Londra'dan da bahsetmişti.

-Hey! Beni hiç dinlemiyor musun?

-Tamam, tamam.

-Ne tamamı? Beni oraya götürecek misin?

-Seni Mödling'den almaya geleceğimi, Elene'nin beni arayacağını bildiğini söylemiştin. Bunu ne anlamda söyledin?

-Ne anlamda söylemiş olabilirim ki? Gelip beni alacağını, sonra burada olacağımı biliyordum...

-Burada mı?

-Evet.

-Yani Berlin'e gelmek istiyordun.

-Herkes senin çok akıllı olduğunu söylüyor. Şarkı haklarıyla ilgiyi konuyu sen halledebilirdin. Bana yardım etmek isteseydin edebilirdin.

Resmi makamlara defalarca gidilmesinin ardından üç gün sonra Brilka'nın vizesi uzatılmıştı.

Aman ile Brilka akşamları "para kazanmak" üzere dışarıya çıkarlarken içtenlikle gülümsemeye, bir çocuğun yerinin sokaklarla dumanlı birahaneler olmadığı şeklinde yorumlar yapmamaya çalışıyordum. Nasıl Aman beni bir karar vermediğim sürece ona kurallar koyabilecek birisi olarak kabul etmiyorsa, Brilka da beni onu denetlemeye yetkili birisi olarak görmeyip bunu açıkça belli ediyordu. Fakat ben karar vermek istemiyordum. Günlük hayatın sıradan dalgalarınca taşınmak, düzenli, sakin adımlarla yürümek, ritmimi korumak, dengemin bozulmasına göz yummamak istiyordum.

Gitmelerine izin veriyor, yemeklerini getirtiyor, Fanta almaya devam ediyor, eve dönerken yolu uzatıyor, arada sırada gazete okuyup onlarla

mümkün olduğunca karşılaşmamak için bir kafeye oturuyor, onlardan, beklentilerinden uzak duruyordum.

Brilka bende iki haftasını doldurmuştu ki, Aman pılını pırtısını toplamaya başladı. Brilka ona var gücüyle sarıldı, bırakmak istemiyordu. Aman'ı öpmek istedim fakat o geri çekildi.

-Üç ay yollarda olacağım. Detaylı turne planı mutfak masasının üzerinde. Arkadan gelmezsen bunu yanıtın olarak yorumlayacağım.

Sonra Brilka'ya sarılıp göğsüne bastırdıktan sonra kapıyı çarparak evi terk etti.

İçimde ona karşı yeni bir öfke dalgası yükseldiğini hissettim. Ne demek oluyordu bu duygusuz ültimatom, neydi bu duygusal saçmalık? İlişkimizin zorunluluktan kaçınma üzerine kurulduğunu, bunun tek güvencemiz olduğunu bilmesine rağmen benden neden böyle bir adım bekliyordu?

-Onu Miro Eristavi'yi sevdiğin gibi seviyor musun, diye sordu Brilka aniden, koridorun duvarına dayanarak yere doğru kayıp oturdu; sanki Aman'ın her an geri döneceğini umuyormuşçasına bakışlarını kapıdan ayırmadı.

Miro mu? Bu da ne demek oluyordu şimdi? Miro'yu nereden biliyordu? Cevap vermeden sendeleyerek mutfağa geri döndüm. Brilka peşimden geldi.

-Miro bizi bir kere ziyaret etti. Henüz küçüktüm, bana şeker getirdi. Elene, senin onu bir zamanlar sevdiğini söyledi. Fakat Aman daha iyi.

Buzdolabından bir şişe Fanta alıp kanepesine geri döndü.

Burada iki bin yıldır savaş var. /
Anlamsız ve amaçsız bir savaş. /
Savaş bir gençlik işidir. /
Kırışıklara karşı bir ilaç.
Zoi

Sorunlarım hiç tahmin etmediğim boyutlara ulaştı. Uyku tutmuyordu. Kafam, içinde beyin yerine kızgın lav varmış gibiydi. Derslerde ipin ucunu kaçırıp kekelemeye başlıyordum. Ayağımın altındaki zemin deprem oluyormuş gibi sallanıyordu. Tutunacak bir yer bulamıyordum. En kötüsü, Brilka'yla yalnız geçirdiğim akşamlardı. Eve döndüğümde balkonda küçük taburenin üzerinde sırtı dönük otururken verdiği görüntünün, aidiyetsizliğinin, tırabzana yasladığı çıplak bacaklarının, tabakta renklere göre ayrılmış yiyeceklerin, kucağındaki şişkin not defterinin, kulaklığından gelen kısık müzik sesinin, vücudunu öne arkaya sallamasının, siyah gözlerinin içine kapalı, beklenti dolu, kışkırtıcı bakışının yitikliği beni zorluyordu. El kol hareketlerinin, mimiklerinin anlamını çözmüş olmaya, ses tonundan özlemlerini çıkarsamaya, daha gözyaşları gelmeden geleceğini bilmeye dayanamıyordum.

İçimde büyümeye başlayan candanlık duygusuna karşı koymaya çalışıyor, çok yakınlaştığımız anlarda kendimi geri çekiyor, onu umutsuz hayalleri, beklenti dolu düşünceleri, giderek sertleşen sorularıyla baş başa bırakıyordum. Sorularına cevap verebileceğim umudunu görmezden geliyordum. Soruları çoğunlukla, onun henüz hayatta olmadığı bir zamana ilişkindi; ilgisi, ona yasak olan bir geçmişe yönelikti. Özellikle Daria'nın nasıl bir insan olduğu, neleri sevdiği, neleri hayal ettiği, ölümünden önceki günlerde ne yaptığı gibi annesiyle ilgili sorular beni korkutuyordu. Bunlara ilaveten babasıyla benimle ilgili sorular da soruyordu. Genelde ve özelde mutluluğun ne olduğu, bizim ailede neden hiç kimsenin onu elinde tutamadığı, neden benim bir kere bile eve dönmediğim gibi sorular... Kısa, somut cevaplarım kulağa bir yanıt gibi gelmekle birlikte, gerçek de değildi. Ölümle ilgili garip sorular da soruyordu. Ölüm, âdeta tutkun olduğu bir konuydu.

Sonra geceleri biraz sakinleşince Şimdi'yle ilgili sorular başlıyordu. Neden çekip gittiğim, neden ona annesiyle ilgili hiçbir şey anlatmak istemediğim, neden Aman ile birlikte yaşamadığım, daha da kötüsü neden onunla hiç tanışmak istemediğim... Tüm sorularında, bademşekeri ile hüzünlü yağmurlu günlerin kokusunu taşıyan arzularıyla hayallerini hissediyordum. Hep ileriyi görmek isteyen fakat hedefine varamayacağı korkusuyla sürekli

öteye beriye savrulan bir çaba...

Ona her gün yeni baştan benim kim olduğumu, aramızda hangi köprülerin bulunup hangilerinin bulunmadığını, onun yoluna neden bazı şeylerin tariflerinin koyulmadığını, neden anne babasının olmadığını, neden tek teyzesinin onunla bir bağlantı kurmak istemediğini anlatmak benim için bir meydan okuma gibiydi.

Tüm hayatı, sanki göbek bağı olmaksızın dünyaya gelmiş de en büyük hedefi göbek bağını bulmaya çalışmakmışçasına, tek bir Neden sorusundan ibaretmiş gibiydi. Ona yardım etmemin mümkün olmadığı, yardım etmeyi istemediğim çaresiz bir arayış...

Küvete gizleniyor, hiçbir şey duymamak için suyu açıyor, kitap okumaya çalışıyor, Brilka yatıp beni rahat bırakana kadar banyoda kalıyordum. Beni uykumda bile takip edeceği hissinden kurtulamazsam yatak odamda müziğin sesini açıyordum. Üç kere gecenin bir saatinde, herhangi bir not veya haber bırakmadan evden kaçıp Severin veya Caro'yla içmeye gittim. Onun korkularıyla özlemlerine maruz kalmaya dayanamıyordum. Kendimi uyuşturmak, içimde susmak istemeyen, susması mümkün olmayan sesi susturmak üzere votka veya şarap içsem de kendimden utanmaya devam ediyor, endişelerimi durduramıyordum.

Uzaklarda olsam bile sürekli onu düşünmeye devam ettiğim için, gece kaçışlarının da bir seçenek olmaktan çıkmasının ardından, Brilka'nın normalden daha erken oturma odasına çekilip yatağa yattığı bir akşam, sıcak çikolata reçetesini ortaya çıkartıp kendime bir kap çikolata pişirmeye karar verdim. O tadın bana en azından birkaç saatliğine her şeyi unutturacağını umuyordum. Malzemeleri daha önceden temin etmiştim, işe koyuldum.

Stasia'nın artritli parmaklarıyla siyah, fokurdayan kütlenin üzerine eğilip evin sakinlerini, lanetin onlara zarar vereceği korkusuyla uzak tutmaya çalıştığı doksanlı yılların Yeşil Ev'inin mum ışıklı mutfağını hatırladım; dünyanın tüm lanetlerine direnebilecek kadar güçlü olabilmeyi umdum.

Brilka tabii çikolatanın kokusuna uyanıp seneler önce Miro ile benim Christine'nin başına üşüştüğümüz gibi mutfağa koşup siyah sıvıyı büyük bir iştahla nasıl kaşıkladığımı seyretti. Hemen ne yediğimi öğrenmek istedi. Çikolata beni gerçekten de uyuşturmuştu, kendimden geçmiş bir kayıtsızlık halinde oturmuş fincanın dibinde kalan son artıkları kaşıklıyordum. Bu anda herhangi bir nedenle Stasia'nın iç karartıcı öngörülerine inanmak istiyor, hayatımda ilk defa büyük büyükannemin haklı olabileceğini göz önünde bulunduruyordum. Ne kadar irrasyonel gözükse de, sanki Stasia arkamda durmuş beni uyarıyormuşçasına bu anda Brilka'nın her ne olursa olsun çikolatadan uzak tutulması gerekip onu lanetten korumakla yükümlü olduğuma emindim.

Arı sokmuş gibi ayağa fırlayıp fincanı Brilka'nın elimden kapabileceği korkusuyla havaya kaldırdım. Brilka bakışlarından çok şaşırmış olduğu anlaşılıyordu.

-Nedir bu, diye sordu.

-Stasia'nın çikolatası. Daha doğrusu Stasia'nın babasının. Fakat çikolata lanetli.

Bu cümleyi gerçekten söylediğime inanamıyordum. Brilka bir süre onunla dalga geçip geçmediğimi anlamak istercesine beni süzdü. Yüz ifadem ile çatı katındaki o akşamı hatırlamamın yüzüme yansıyan korkusu onu ikna etmiş olmalıydı ki, bana yaklaşıp her zamanki umursamaz tavrını takındı,

-Ben zaten kahverengi olan bir şey yemem.

Birdenbire rahatladım, elimi aşağıya indirip ferahlayarak güldüm. Tabii, Brilka kahverengi hiçbir şey yemiyordu. Bu inanışı ona, çikolatanın tadılmasıyla bağlantılı lanete karşı bağışıklık kazandırıyordu. Kendimi tam bir aptal gibi hissederek fincanı masanın üzerine koydum.

-Ayrıca, öyle olsa bile her lanete karşı, o laneti geçersiz kılan bir büyü sözcüğü vardır, diye ekledi büyük bir özgüvenle, sonra fincanı alıp eviyeye gitti, siyah sıvının son artıklarını eviyeye döktü.

İçimi büyük bir rahatlık kapladı. Brilka'nın dedikleri ne kadar makul, ne kadar mantıklıydı. Haklıydı, haklı olmalıydı. Efsanelere göre her lanete karşı, onun etkisiyle gücünü yok eden bir büyü vardı. Stasia bu olasılığı neden hiç göz önünde bulundurmamıştı?

Brilka suyu açıp kahverengi kalın sıvı, ince bir çizgi halinde deliğin içinde yok olana kadar bekledi. Sonra bana baktı, yüzü gevşedi; sanki bana korkmama gerek kalmadığını, dünyanın her lanetine göğüs germek üzere burada benim yanımda olduğunu anlatmak istercesine gülümsedi.

Sabrediyordu. Bunu hissediyordum. Direncimin kırılmasını, sabrımın taşmasını, kontrolü elimde olmayan olayların içine sürüklenmemi bekliyordu. Tepki vermemi, itirafta bulunmamı, söz vermemi bekliyordu. Beni bir itirafta bulunmaya zorlamayı başaramayan Aman'dan daha farklı, hünerli, akıllı davranabilmeyi umuyordu.

Belki de bana eski hayatımın bomboş olduğunu, onun yakınlığına, sadakatiyle güvenine muhtaç olduğumu göstermek istiyor, inkârımın özlemimden daha zayıf çıkmasını bekliyordu. Herhalde sabrı, mutlaklığı ve gücüyle beni felç durumumdan kurtarabileceğini sanıyordu.

Bana, kâbuslarıma tehlikeli derecede yaklaşıyor, beni çıldırtıyor, aptalca bir ültimatom verip beni onunla yalnız bıraktığı için Aman'dan nefret etmeme neden oluyordu. Aman, benim verebileceğimden daha fazlasını istemişti. Sabahları evden çıkmadan önce küvetin kenarında Brilka'nın yıldızlı alınlığını görüp duygulanmaktan, koridordaki spor ayakkabılarının beni hüzünlendiren yalnızlığından, sabahları kahve suyu koyup buna bir yanlış anlama süsü vermesinden, posta kutusundan postayı alıp reklamları ayıklamasından nefret ediyordum.

Onun çok yönlü âdetlerini öğrendim: Desenli döşeme taşlarının etrafından geçilmeli, su birikintilerinin mutlaka içine basılmalı, trafik lambaları kırmızıdan sarıya geçince üçe kadar sayıp yeşil olunca sevinilmeli, yağmur

başlayınca bir şarkı mırıldanılmalı, kapının zili çalınca kulaklar tutulmalı, bir şeyden korkup da itiraf edilmezse üç şınav çekilmeliydi.

Bu irrasyonel görünen davranışların arkasındaki rasyonel kalıbı da çoktan keşfetmiştim. Günlük hayatın üstesinden gelmeye yardımcı olan bu küçük âdetler onu kalıcı veya hayali bir tehditten koruyordu; bu tehdit, ölümden başka bir şey değildi. Bu küçük eylemlerle kendisini ölüme karşı güvenceye alabileceğini, onu atlatabileceğini sanıyordu. Kapının zilinin çalması kötü bir haber anlamına gelebilir, trafik lambasının çok çabuk değişmesi bir kazaya yol açabilir, yemekte kırmızı renk bir felaketi kışkırtabilir, yağmur fırtınayla şimşek çakmasına neden olabilirdi vs. vs. On iki yaşındaki bir kızın neden hiç bitmeyen bir ölüm korkusuyla yaşadığı üzerine kafa yormak istemiyor fakat bunu daha şimdiden yapıyordum.

Bu psikonevrozla günlük okul yaşantısının altından nasıl kalkabildiğini kendime açıklayamıyordum. Bağlantısı olduğu veya özlediği arkadaşlarından, diğer öğrencilerden, komşu çocuklardan hiç bahsetmemişti. İnsanı çaresiz bırakan dürüstlüğü beni şaşırtıyor; keskin değer yargıları, kafasındaki belirgin yapılar, kesin bir Evet veya Hayır ayrımı zorluyordu. Onun dünyasında belki diye bir şey, duraksama, tereddüt yoktu. Ne isteyip ne istemediğini, sanki diğer insanlar için görünmez olan körü körüne takip ettiği bir plana sahipmişçesine hep biliyor gibiydi. Yalnızca dans ederken tüm bu zorunlulukları, kötü alametleri, ritüelleri, tedbirleri unutabiliyor; yağmur yağıp yağmayacağını, yaralanıp yaralanmayacağını, bir felaketin gelip gelmeyeceğini veya ölümün ona tuzak kurup kurmadığını umursamıyor, korkularıyla zorunlulukları bir yana bırakarak kendisi gibi oluyordu. Dans ederken, özgürlüklerle sınırsız imkânların var olduğu bir krallığın tek hükümdarıydı.

Şimşek çakıyordu. Uyuyamıyor, bir taraftan diğer tarafa dönüyordum. Aman'ı özlüyordum; bunu itiraf etmek, en az uykuya dalabilmek kadar zordu. Ayağa kalkıp pencereyi açtım, yağmurla yıkanmış havayı içeriye bıraktım, tekrar yattım. Aman'ın ellerini, sanki yarın yokmuş, dünyada ikimizden başka hiç kimse hayatta kalmamışçasına bakışını, gelip kaldığı sessiz, yumuşak ayları hatırladım. Yapamayacağımı, bunun her şeyin sonu anlamına geldiğini bilerek beni anlamsız kararlar vermeye zorlamadan önce her şey ne kadar güzel, ne kadar huzurluydu.

Onu, üzerinde iki kanguru olan eski bir tişörtümün içinde kapının ağzında dururken görünce korktum. Odama girdiğini duymamıştım, normalde bir şey istediğinde hep kapıya vururdu. Korkuyor gibiydi, kapıya yaslanmıştı. Gözbebekleri büyümüştü, kulaklarını tutuyor, bir ağlama nöbeti öncesinde hep olduğu gibi çenesi titriyordu. Ayağa fırladım, küçük masa lambasını yakıp yanına gittim.

-Brilka, ne oldu?

-Şimşekler, diye fısıldadı.

İlk kez onu kollarımın arasına almama izin verdi. Onu yatağa götürüp

yanına uzandım. Bana iyice sokuldu. Gizli ritüellerinden hiçbiri şimşeklere karşı fayda etmiyor gibiydi.

-Neden korkuyorsun? Sana bir şey olmaz. Güvendeyiz.

-Sen de korkuyorsun.

-Ben mi? Şimşekten korkmak mı?

-Hayır, şimşekten değil ama başka şeylerden.

-Elbette bazen ben de korkuyorum.

-Neden korkuyorsun?

-İşlerin planladığım gibi yürümemesinden. Benim için önemli insanların mutsuz olmasından. Birisinin beni incitmesinden. Bir şeyi kontrol edememekten.

-Ben seni incittim mi?

-Hayır, sen beni incitmedin.

Bütün gücüyle bana sarıldı.

-Annem seni incitti mi?

-Birbirimizi karşılıklı incittik. İnsan bir arada yaşadığı zaman incinmek maalesef kaçınılmaz oluyor.

-Şu anda acıyor mu?

-Hayır.

-Ama neden? Hayatta değil misin?

-Herhalde gerçek anlamda değilim.

Başı yorganın altında, kolu karnımın üzerinde olmak üzere uyuyakaldı. Tüm gece boyunca uyumayıp onu bekledim.

Ortalık kararmaya başlarken eve doğru yola koyulduk. Brilka'yı Caro ile yeni sevgilisinin Brandenburg'daki bir yaz eğlencesine götürmüş ama orada gecelemek istememiştim. Brilka iyi vakit geçirmiş, tüm öğleden sonra İngilizce konuşmuştu, şimdi yanımda uyukluyordu. Otoyolda bir tıkanıklık haberi verildiği için tali yoldan gidiyordum; aniden önüme bir karaca çıktı. Frenle kornaya bastım fakat farlarımın ışığından gözleri kamaşan karaca öylece kalakaldı. Sanki bizi bir şeye karşı uyarmak istiyormuş gibi bakıyordu. Ona giderek yaklaşıyorduk. Direksiyonu yana kırma içgüdüsüne karşı koyup frene daha güçlü bastım. Brilka hiç ses çıkarmıyor, benim gibi büyülenmişçesine karacaya bakıyordu. Her şey ağır çekimdeymiş gibi gelişiyordu. Karaca harikulade bir güzellikteydi. Yumuşacık, buğday renginde. Henüz çok genç bir hayvan olmalıydı, kulakları biçimli, büyüktü. Uzun kirpikli kahverengi gözleri beni hüzünlendirdi.

Kendi kendime karacanın o anda neler hissettiğini sordum, direksiyona yapışıp hayvana zarar vermeden durabileceğimizi umdum. Onun kurtulması, sanki benim hayatta kalmam onun yaşamasına bağlıymışçasına benim için hayati bir önem taşıyordu. Bizi öne savuran son bir hamleyle nihayet durmayı başardığımızda, karaca zıplayarak çayırların karanlığında kayboldu.

Dizlerim titriyordu, arabadan sendeleyerek indim. Brilka hâlâ hiç ses

çıkarmadan oturuyordu. Karacanın kaybolduğu yöne baktım fakat karanlıkta hiçbir şey seçilemiyordu. Motor kapağına yaslanıp bir sigara yaktım. Bir anda kontrolümü kaybettim ve bir ağlama krizine tutuldum, gözyaşlarımı tutamıyor, sinirlerimin boşalmasını durduramıyordum. Kapının açıldığını, Brilka'nın hızlı adımlarını duydum, kollarının beni sardığını hissettim. Ona daha fazla direnemeyeceğimi hissettim, kendimi bıraktım, sıska kollarının arasına gömüldüm, ona tüm çaresizliğimle sıkı sıkı sarıldım, başımı boyun boşluğunda gizledim. Karanlığa baktım, gözyaşları berrak görmemi engelliyordu, yüzümü silmeye yeltenmedim. Yolun kenarına oturduk, Brilka elimi ellerinin içine alıp ben tekrar düşünebilecek, araba kullanabilecek, yaşayabilecek bir hale gelinceye kadar bekledi.

-Tamam, seni arabayla Tiflis'e götüreceğim. Böyle devam edemem. Sen... sen beni... Önce Viyana'ya, oradan da Gürcistan'a gideriz. Tüm o lanet olası yolu arabayla gideceğiz. Bana göre hava hoş. Bitmesi lazım. İstemiyorum. Artık yapamıyorum.

Az çok toparlanıp tekrar direksiyona geçince ona bunun sözünü verdim. Ondan bir sevinç çığlığı, en azından küçük bir teşekkür beklediysem yanılmıştım. Yolun geriye kalan bölümünde hiç konuşmadı, âdeta hayal kırıklığına uğramış gibiydi.

Nemli, boğucu bir temmuz günü arabaya eşyalarımızı yükleyip yola çıktık.

Brilka ile birlikte iki gün boyunca haritaları incelemiştik, şimdi bana iyi bir kılavuz olduğunu kanıtlamak istiyordu. Yola çıkmadan bir gün önce Aman'ı aramak arzusuna karşı direndim. Turne planına göre Bern'de olmaları gerekiyordu. Fakat ona ne söyleyecektim? Onun yokluğunu hissettiğimi mi, delikli fanilasıyla uyuduğumu mu, fincanından çay içtiğimi mi, hayatımın en budalaca seyahatine çıkmak üzere olduğumu mu, hiçbir şeyden bir söz vermek zorunda kalmaktan daha fazla nefret etmediğimi mi, Brilka için başka, daha iyi bir son bulmayı umduğumu mu?

Onu aramadım.

İlk durak Viyana olacaktı. Kendimi garip bir şekilde aynı anda hem saydam hem de heyecanlı hissediyordum. Seyahate seviniyor ama varışa sevinmiyordum. Yolda Brilka hiç durmadan Kitty Yaşi hakkında konuşuyor, müziğini tarif ediyor, hayatını anlatıyor, albümlerini analiz ediyor, şarkılarını çalıyor, bestelerin ince ayrıntılarına dikkatimi çekiyordu. Viyana yolunda bardaktan boşanırcasına yağan bir yağmur, otoyolda geçirilen uzun saatler, Kitty Yaşi'nin albümleri, Brilka'nın coşkulu konuşmaları, gelecek günlere yönelik planlarla tahminler vardı. Yağ kokan dinlenme tesislerinde duruyor, molaların uzunluğu, bir sigara daha içip içmeyeceğim hakkında tartışıyorduk. Sözlü Şehir-Ülke-Nehir gibi aptalca oyunlar oynuyor, bunların arasında susuyorduk. Brilka huzursuz bir uykuya dalınca, uyurken de her şeyin yolunda olduğundan emin olmak üzere göz ucuyla ona bakıyordum. Brilka geleceğe doğru yol aldığımızı sansa da geçmişe gidiyorduk.

Yalnızca ikimiz vardık, diğer her şey geride bıraktığımız her kilomet-

reyle, sanki hiç var olmamışçasına bizden uzaklaşıyordu. Kendimi, onu istediği yere götürmekle yükümlü bir şoför gibi hissediyordum.

Sonunda Viyana'ya vardık. Bana, sanki korkunç bir olaya tanık olmuş, o günden beri nefesini tutup ciğerlerine hiç temiz hava almamış gibi görünen şehre...

Brilka'nın coşkusu giderek artıyordu. Arabayı, seçtiğimiz otelin önüne bırakıp tramvayla şehir merkezine gittik. Brilka önümde hoplayıp zıplayarak yürüyor, ellerini ovuşturuyor, kendisini büyük hedefe hazırlıyor, planının gerçekten tuttuğuna neredeyse inanamıyordu. Birlikte şehir planında Fred Lieblich'in adresini ararken adresi nereden bulduğunu sordum. Londra'daki vakfa telefon ettiğini, defalarca kim olduğunu, ne istediğini söylediğini, mektuplarla elektronik postalar da yazdığını, sonunda mektuplarından veya elektronik postalarından birinin Viyana'ya iletildiğini, Fred Lieblich'in, içinde yalnızca adresinin bulunduğu bir zarfla cevap verdiğini anlattı. "Hepsi bu kadar. Başka hiçbir şey yazmamış. Düşünebiliyor musun? Benim gelmemi istedi." Bunun üzerine Viyana'ya gitmek zorunda olduğunu anlamıştı.

Gösterdiği inatçılık, sabır ve azminin beni etkilediğini, bu özelliklerinden hoşlandığımı belli etmemeye çalıştım.

Her iki parke taşından birinin üstünden atlıyor, bir kaplumbağanın fazlaca büyük zırhına benzeyen sırt çantası sırtında öteye beriye sallanıp duruyordu. Saçları uzamıştı, artık bir kirpinin dikenleri gibi durmuyordu. Ayaklarına benim parmak arası terliklerimi geçirmişti; uzun çekirge bacakları, huzursuz bedenine kıyasla daha sağlam bir zemine basıyor, sahibini nereye taşıyacağını biliyor gibiydi. Ona bakmaya doyamıyordum, onu iyi görebilmek için biraz geriden geliyordum.

Naschmarkt'a varmıştık. Brilka her sokak levhasını elindeki şehir planıyla karşılaştırıyor, doğru binanın önünde duracağına emin olmak istiyordu. Hedefe yaklaştıkça suskunlaşıp gerilmişti. Onu izlemekle yetiniyor, aradığı binayı bulacağına güveniyordum. Balkonları güçlü titan kollarıyla desteklenen bir binanın önünde durduk. Brilka isim levhalarını okudu, gülümsedikten sonra bir zile bastı.

Kapı, sanki bizi bekliyorlarmış gibi hemen açıldı, mermer basamaklı bir merdiven sahanlığına girdik. En üst katta açık duran geniş bir ahşap kapı bizi bekliyordu. Ben önde, yavaşça içeriye girdik.

Eve girerken burnuma taze boya kokusu çarptı.

-Kimse yok mu, diye seslendim tümüyle boş odalara, her taraftan sesimin nasıl yankılandığını duydum.

Parke döşeme yeni cilalanmış, duvarlar yeni boyanmıştı; daire daha yeni komple elden geçirilmiş olmalıydı. Üzerinde koyu mavi bir döpiyes olan inci kolyeli orta yaşlarda şık bir bayan kapının ağzında belirdi, yüzündeki gülümsemenin yerini hızla bir şaşkınlık ifadesi aldı.

-Ah, bu saatin Bay ile Bayan Lamberts için ayrıldığını sanıyordum. Randevularımda biraz karışıklık oldu galiba. Siz de evi görmek istiyorsunuz herhalde?

Brilka Almanca bilmese ve emlakçıyı anlamasa da durumu hemen kavramıştı; yüzüne yayılan hayal kırıklığını görebiliyordum. Giderek küçülüyor, omuzları düşüyor gibiydi, cilalı parke zeminin üzerinde öteye beriye yürümeye başladı.

-Rahatsız ettiğimiz için özür dileriz, biz aslında Bayan Lieblich'e geldik. Biz...

Duraksayarak bakışlarımı evin büyük, aydınlık odalarında gezdirdim.

-Bayan Lieblich yaklaşık bir ay önce vefat etti. Üzgünüm. Ben emlakçıyım ve daireyi, ilgilenen kişilere göstermekle görevliyim. –Kadın, sanki daireye göz gezdirmemi bekliyormuşçasına bana kartvizitini uzattı. –Burası satılacak, diye ekledi yüzüne bir satıcı gülümsemesi yerleştirerek.

Brilka ölüm haberini anlamıştı, aynı anda dönüp odadan çıktı. Ne söyleyeceğimi bilmiyordum fakat emlakçı kadın erken davrandı.

-Bayan Lieblich akrabanız mıydı?

-Hayır, en azından doğrudan değil.

-Çok başına buyruk bir kişilik. Seksen yaşının üzerindeydi fakat zihni çok gençti, –uzunca bir süre doğru kelimeyi aradı– çok sivri dilli bir kadındı, gerçekten cüretli bir yanı vardı, evet, böyle denilebilir. Fakat her ne kadar böyle olsa da ben onu severdim.

-Hep bu evde mi yaşadı?

-Evet, Londra'dan buraya geldikten sonra hep burada yaşadı. O zamanlar bu evi ona ben bulmuştum. Ne istediğini gayet iyi biliyordu, hiç hayal kırıklığı yaşamadı. Evi gördüğü kaldı. Bakın, şu merdivenden üst kata çıkılıyor, atölyesi üst katta. Fakat son yıllarda neredeyse hiç kullanmıyordu. Eklemleri artık iyi değildi.

-Yakınları var mıydı? Birisi onunla ilgileniyor muydu?

-Hayır, yoktu. Zaten kendisine çok yaklaşılmasından hoşlanmazdı. Komşularla da pek yakın bir bağlantısı yoktu. Fakat yalnız değildi, hayır değildi. Onun gibi insanlar, zamanlarını nasıl geçireceğini iyi bilir.

-Satıştan ele geçen bedel ne olacak?

Emlakçı kadın bir anlığına beni kuşkuyla süzdü fakat akraba olmadığımızı hatırlatınca sorumu yanıtlamaya karar verdi.

-Vasiyetinde belirlemiş, evin satışından elde edilen bedel Kitty Yaşi Vakfı'na aktarılacak. Kitty Yaşi altmışlı ve yetmişli yılların tanınmış bir şarkıcısı, Bayan Lieblich'in arkadaşıydı. Uzun bir süre önce intihar etti, diye aydınlattı beni emlakçı kadın gizemli bir ses tonuyla; sanki intihar etmiş olması, Kitty Yaşi'nin hayatının en belirleyici yanıymış gibi.

-Bir vakıf demek?

-Müzik yeteneği olan çocuklar için bir vakıf, merkezi Londra'da. Çok efendi kişiler. Fakat sizin kim olduğunuz...

Emlakçı kadına ailemizin, Viyana seyahatinin hikâyesini anlatmama gerek kalmadan kapının zili çaldı, evi görmek isteyen bir çift beni bu sıkıntıdan kurtardı.

Brilka'yı aramaya başladım fakat evde değildi. Kapıdan çıkmadan önce

emlakçı kadına Fred Lieblich'in tam olarak ne zaman öldüğünü sorup hesaplamaya başladım. Fred Lieblich, Mödling'e gidip Brilka'yı Berlin'e zorunlu getirişimden üç gün sonra ölmüştü. Merdivenlerden aşağıya koştum, aşağıda Lamberts'lerle karşılaştım; Brilka'nın giriş kapısının birkaç metre önünde kaldırımın tam ortasında oturduğunu gördüm, elleriyle yüzünü kapamıştı. Ağlamasını seyretmek hoş değildi fakat onun yanına oturmaktan başka yapabileceğim bir şey yoktu. Onu kollarımın arasına alıp kulağına yararsız teselli sözcükleri fısıldamaya çalışmadım. Başını kendiliğinden kaldırıp bana bakıp bir soru sormasını bekledim. İçimdeki başarısızlık hissiyle hayal kırıklığı giderek büyüyordu. Onu bir ay önce buradayken neden hemen buraya getirmemiştim?

-Ölmüş, değil mi, diye sordu başını kaldırmadan.

-Geçen kış ölmüş. Emlakçıya sordum. Kendimizi suçlamamıza gerek yok. Onu zaten göremezdik.

Bu utanmazca yalanı gerçek olarak yuttururken, hayatımda çok nadiren kendimden bu kadar nefret ediyordum.

Ne kadar iç açıcıdır,
dalgaların içinde özgürce yüzmek.
Lermontov

İtalya sınırını arkamızda bıraktıktan sonra, yalnızca güneşin rengiyle havanın kokusu değil, aynı zamanda Viyana'dan beri benimle tek kelime konuşmayan, müziğini paylaşmayan, sanki Fred Lieblich'i gecikmiş ziyaretimizin yarattığı hayal kırıklığı için beni suçlarmışçasına kulaklığıyla kendi içine çekilen Brilka'nın yüz ifadesi de değişti. Molalarda yemeğini normal zamanlardan daha da saplantılı ayırıyor, bana kısa yanıtlar veriyor, karnına çektiği dizlerini altlık olarak kullanarak not defterine deliler gibi bir şeyle yazıp duruyordu. Bir sohbet başlatmak mümkün değildi. Bir trafik kazasının yanından geçerken üç kere haç çıkarmak veya bir ülke sınırını geride bıraktığımız her seferinde elinin dış tarafına tükenmez kalemle beş yıldız çizmek gibi Berlin'de hiç yapmadığı şeyler yapıyordu.

Onu neşelendirmek üzere yolculuğumuza Floransa'da ara vererek yoldan güzel bir otele rezervasyon yaptım. İtalya ona iyi geliyor gibiydi. Belki bu ülkede tutturamayacağı bir hedefi olmadığı, burada onu güneşle güzelliklerin dışında hiçbir şey beklemediği için. Şehri gezdik, Brilka'ya ilk İtalya seyahatimde keşfettiğim birkaç gizli yeri gösterdim. Fakat bütün havası sönmüş gibiydi; bir şey sorunca cevaplıyordu, iştahı da yine açılmıştı fakat en ufak bir inisiyatif göstermek istemiyordu. Ne çikolatalı İtalyan dondurması ne de Piazzale Michelangelo'dan ışıklara gömülmüş şehri seyretmek coşkusunu uyandırmıyordu.

Yalnızca bir kez Piazza del Repubblica'da keman çalan bir sokak müzisyenine bakarken bir anlığına çözülür gibi olup melodiye göre hareket etmeye başladı. Durup onu seyrettim. Berlin'de Aman ile birlikte olduğu zamanki gibi, beni ve diğer yayaları büyüleyecek bir şekilde kendi gizli dünyasına geri çekilmişti, iki eliyle hayatı yakalamaya çalışan on iki yaşında, mutlu bir kızdı. Fakat içimin gurur ve hayranlıkla dalgalandığı Berlin'den farklı olarak, şimdi ağzımda acı bir tat vardı; yalan söylediğim, onu istediği yere götüremediğim, hayal kırıklığına uğrattığım için pişmandım.

Otele dönerken daha fazla dayanamadım, kolundan tutup bunun benim suçum olmadığını, beni cezalandırmaya son vermesini haykırdım. Fred Lieblich'in aylar önce öldüğü yalanını tekrarladım, bu yalana tutunmaya, ona inanmaya çalıştım. Fakat öfke krizim bile onu pek ilgilendirmemişti. Beni dikkatle dinledi, gözlerini kırpıştırıp hiçbir şey demeden yoluna devam etti.

Ertesi sabah uyandığımda Brilka kahvaltı salonuna inmiş, şişkin not defterini yatağının üzerinde bırakmıştı. Tereddüt ettim fakat öte yandan benimle konuşmaması beni kışkırtıyordu, sonunda merakım galip gelince deftere uzandım. Ortalarda bir yeri açtım, sayfaları çevirip Berlin'de yazdığı sayfaları buldum. Yazdıklarının çoğu benimle ilgiliydi. Neredeyse Berlin'e geldikten sonra yazdığı her notta benim adım geçiyordu. Kendim hakkında okuduğum şeyler pek de hoş değildi. Brilka yer yer çok sivri dilli, alaycıydı, bunların on iki yaşındaki bir kız tarafından yazıldığına inanmak zor geliyordu. Fakat genelde yarım sayfayı geçmeyen ama duygusal durumunu oldukça açık ortaya seren notlar aynı zamanda korkutucu derinlikte bir hüzün içeriyordu.

Okumaya devam ettim, yıllardan beri arayıp nihayet bulduğum gizli bir kitapmışçasına elimden bırakamıyordum. İfşalarla dolu bir kitap... Deliler gibi defteri başına döndüm. Buradaki ton farklıydı, daha somut, daha az duygusal. Günlük hayat anlatıları, koreografi notları... Fakat bunların açıklığı da beni oldukça etkiledi.

Sonra geçen kış yazılmış bir sayfaya geldim. Sayfa, bir ay boyunca yazılan kesik cümleler içeriyordu. "Her şeyden nefret ediyorum. Ondan nefret ediyorum." İki gün sonra: "Büyükannem, annemin Tanrının yanında olduğunu kanıtlayana kadar dua etmeyeceğim." Sonra: "Aleko beni bugün yine okula gönderdi. Evde kalabilmek için artık ne uyduracağımı bilmiyordum. Ona anlatamam, hayır, geçen hafta tuvalette bana ne yaptıklarını anlatamam; anlatırsam o da Elene'ye anlatır, Elene ağlar veya daha fazla dua eder." Bu sayfa şöyle bitiyordu: "Bugün onun mektubunu aldım. (Onun sözcüğünün altı üç kez çizilmişti, arkasında birkaç ünlem işareti vardı.) F. L.'nin mektubunu. Bundan sonra her şeyin iyiye gideceğini biliyorum. Her şey değişecek." Birkaç sayfa ileride şu not vardı: "Bu akşam merdivenleri yukarı aşağı üç kez koşarsam kesinlikle şimşek çakmayacak." Sonra: "Elene bugün bana köfte yaparsa yarın okulda kimse bana kâğıt kırpıkları atmayacak."

Viyana'ya yola çıkmasından kısa bir süre önce şunları yazmış olmalıydı: "Haklara sahip olduktan sonra onu arayıp, daha önceden büyükannem haber vermemişse gelip beni almasını rica edeceğim. Tabii bu, otelde benim ortadan kaybolduğumu ne zaman fark edeceklerine bağlı. İnternette bugün ucuz bir bilet buldum. Sonra ona gideriz, bir süre birlikte vakit geçirmemizin, birbirimizi daha iyi tanımamızın ardından ona o soruyu sorarım. Nasıl soracağımı henüz bilmiyorum ama soracağım. Belki 'Benim koreografimin hikâyesini sen yazar mısın,' derim. Belki de aklıma daha iyi bir şey gelir. Çok mutluyum. Az kaldı, evet, çok az kaldı."

Gözyaşlarım görmemi imkânsız kılmadan önce okuyabildiğim son not şöyleydi: "V.'ye gitmeyi başarabilirsem, büyükannem onu arar da o da gelip beni alırsa o zaman ölmeyeceğim."

Nasıl bu kadar kör olabilirdim? Akla en yakın olasılığı nasıl böyle atlayabilirdim? Tüm bu seneler boyunca Brilka'nın varlığını nasıl görmezden gelebilirdim? Kendi yetersizliğimin esiri olarak nasıl o yokmuş gibi davra-

nabilirdim? Kendisi ve hayaletleri için daha iyi bir hikâye peşinde olan bu kızı nasıl görmedim?

O gün o karanlık tali yolda o güzel hayvanı ezmekten son anda kaçabildiğimizde, ona, gözyaşlarımın, yıkılmamın bir hayvanı öldürme korkusuyla değil, hâlâ sevebildiğimi, onu sevdiğimi aniden anlamamla ilgili olduğunu açıklamalıydım.

Neden ona kaburgalar arasındaki bir boşlukla yaşamanın, bu duygunun bana verdiği hiç bitmeyen bir yok edici korkuyla yaşamaktan daha iyi olduğunu söylemedim? Neden ona, onun bana duyduğu sevginin benim için hayati bir tehlike anlamına geldiğini, o sevginin sahibi olan kişinin gitmesinin veya sevgiye karşılık verememesinin ardından sevginin hızla nefrete, yıkıma dönüşeceğini bildiğimi açıklamak üzere yeterli cesaretim yoktu?

Aynı zamanda kendi kendime ona nasıl direnebileceğimi soruyordum. Beraberinde getirdiği dalgalara nasıl dayanabilirdim? Onunla birlikte hayatıma girecek olan orduyu nasıl durdurabilirdim? Ablamın renkli gözlü yüzünü, Stasia'yla iskambil oynayan hayaletlerini, Kostya'yla zehirli kederini, tanımadığım kız kardeşi Kitty'yle biraz ürkütücü şarkılarını, Kitty'nin İngiltere sahilindeki eski sevgilisini, Christine'yi, onu yaşarken gördüğüm son saatlerdeki perdesiz yüzünü, David'le kolyesini, annemle en sevdiği çocuğuna ağladıktan sonra ölen gözlerini, Cello'yla terk edilmiş matbaada kıçıma bastırdığı çıplak kasıklarını nasıl durdurabilirdim? Bu ordu beni ezer geçerdi, çaresiz kalırdım.

Daria'yı çatıdan düşüp orada öylece hiç kıpırdamadan yattığını gördükten sonra, ona bir hayatın neye benzediğini, geri dönüp kendimin bir parçası olarak gördüğüm bir şeyi bulamamaktan duyduğum korkuyu, o zaman içinde yaşadığımız dünya çöktükten sonra geriye toz, mezar ve ölü hayallerden başka hiçbir şey kalmadığını nasıl açıklardım? Hayat gerçekten de insanın desenini okumayı öğrenmek zorunda olduğu bir halı gibi miydi? Şayet gerçekten öyleyse ben bu deseni okumayı neden hâlâ öğrenememiştim?

Adriyatik kıyısı boyunca gittik. Zamanı dilimlere bölüyor, ona artık inanmıyorduk; kendimize ait bir zamanımız vardı. Anılarımızın peşinden gidiyorduk fakat bunları birbirimizle paylaşmaya henüz hazır değildik. Küçük, kuytu kumsallarda mola verip denize giriyorduk. Brilka sudan ürküyordu ama zamanla bana güvenmeyi öğrendi. Açılıyor, suyun altında bizi okşayan güneşe bakıyorduk.

Bari'de bir kumsalda bana kulaklığını takıp dans ettirdi. Beni cesaretlendiriyor hareketlerimi düzeltiyordu; o ustaydı, ben ise itaatkâr öğrenci. Fanta içip beni yönlendirmesine izin vermeye başladım. Brindisi'de feribota binip yağmura isyan eden büyük dalgaları seyrettik.

Yunanistan'da tekrar arabaya binip yolumuza devam ettik; küçük otellerle pansiyonlarda geceliyorduk. Brilka'nın canlılığıyla neşesi nihayet geri gelmişti. Selanik'e vardığımızda orada üç gün kaldık. Beyaz ve sarı dondurma yedik. Ancak Brilka burada bir top çilekli dondurma yemeye cesaret etti;

kırmızı şimdiye değin tabuydu. Korkusunu nasıl yendiğine gururla baktım.

Türkiye'de yeniden sorular sormaya başladı. Bu sefer ona daha dürüst cevaplar veriyordum, soruları beni artık korkutmuyordu.

Karadeniz sahiline vardığımızda, Brilka gözyaşlarına boğulduğunda bir benzinlikte durmak zorunda kaldım. Koşarak kaçıp kendisini tuvalete kilitledi; onu bir saatten fazla bekledim.

Kederini yaşamasına izin verdim. Yeniden hissedilmeye başlayan sınırların, Karadeniz'in koyu renginin, hedefimize yaklaşmamızın neden olduğu kederini... Amsterdam'daki otelini terk ettiğinde hedefinin burası olmadığını artık biliyordum.

Dışarıdaki manzara değişti. Deniz değişti. Koylar, sokaklar, insanlar farklıydı. Evlerle kokular da. Kelimelere dökemesek de biz de değişmiştik. Hopa'dan Gürcistan sınırını geçtik, dağ yollarında kıvrılarak ilerledik, geçitlerin arasında kaybolduk, sonra tekrar ortaya çıktık, bambularla çam fıstığı ağaçlarının çevrelediği yollardan devam edip nihayet Batum'a ulaştık. Batum'da bir oda tuttuk; hastalıklı, sarımsı bir ay ışığının altında, şaşılacak ölçüde ıssız kumsala indik. Yere oturup suya çakıltaşları atmaya başladık. Seyahatimizin sonuna geldiğimizi itiraf etmek bizi korkutuyordu.

-Nasıl, diye sordu Brilka bir süre sonra.

-Ne nasıl?

-Yeniden burada olmak. Bir şey hissediyor musun?

-Daha zamana ihtiyacım var, içimde henüz bir his yok.

-Yarın ne kadar yolumuz var?

-Erken çıkarsak öğlen geç saatlerinde, akşamüzeri orada oluruz.

-Ne kadar kalacaksın?

-Henüz bilmiyorum. Ben...

Sustum. Herhangi bir zorunluluğum olmadığını ikimiz de biliyorduk. Onunla arabaya bindiğimden beri tüm zorunluluklar ortadan kalkmıştı. Hayatım burada, şimdi, onunla birlikte, arabada, bu yollarda devam ediyordu. Fakat hep olduğu gibi bu sefer de sustum. Yapamadım. Brilka'nın içimde uyandırdığı hislerden duyduğum korku hâlâ çok büyüktü.

Akşamın erken saatlerinde Tiflis'e vardık.

Ah, sevdiğimin mezarını aradım, /
Sordum her yerde: Kim biliyor nerede? /
Ağlayarak kalbimin acısına yakındım: /
Neredesin sevgili Suliko'm?
Tsereteli

Yeşil Ev'de iki hafta kaldım. Annemin şefkatine sığınıp Aleko ile tavla oynadım. Dağ bayır gezdim, kiraz ağacının altındaki hayaletleri aradım. Fakat merdivenlerin başındaki kapısı hep kapalı duran çatı aralığına hiç çıkmadım. Şehre gittim, yeni açılan kafelerle restoranlara oturdum, hedefsiz bir şekilde sokaklarda gezindim. Şehrin bana anlatmak istediği hiçbir şeyi dinlemeyip ona itiraf etmek istediğim her şeyi kendime sakladım. Eskiden tanıdığım insanları soruşturdum, çekingence etrafıma baktım. Aleko ile politik sohbetlere dalmadım. Aleko ülkenin iyi yolda olduğu, yeni başkanın Batılı değerleri savunduğu, gençlerden oluşan kabinenin Gürcistan'ı Rusya'dan koparıp Batıya yaklaştırabileceği görüşündeydi.

Eskiden her gün geçtiğim yerlerden geçtim, tanıdık sokak ve binaları aradım ve bunların artık tanıdık gelmediğini gördüm.

Yalnızca Brilka ile birlikte geçirdiğim zamanlar, bana dans ederken, birlikte yemek yerken, bana önemli bulduğu bir şeyi gösterirken, sabahları beni uyandırıp kafamı şişirirken kendimi evdeymiş gibi hissediyordum.

Bir akşam hâlâ aklımda olan telefon numarasını çevirdim, Lana'nın sesini hemen tanıdım. Telefonda kimin olduğunu anlaması biraz zaman aldı. Sonra beni ne kadar özlediğini, sesimi duyduğuna ne kadar sevindiğini anlatmaya başladı. Göründüğü kadarıyla artık oğlu için bir tehlike oluşturmuyordum. Aramıza giren kilometrelerle yıllar yeterince güvenliydi. Sonunda Miro'yu sorduğumda oğlunun ne kadar çok işi olduğunu anlattı, bana yine de cep telefonu numarasını verdi, beni yemeğe davet etti, yemek davetini kibarca reddettim. Beni uzaktan sevmek tabii kolay geliyordu. Miro'yu aradım, ertesi gün bir kafede buluşmayı kararlaştırdık.

Miro en baştan beri mesafeliydi, manalı manalı araba anahtarlarıyla oynuyor, yabancı bir parfüm kokuyordu. Daha ilk andan itibaren işinden bahsetmeye başladı; küçük bir inşaat firmasını yönetiyordu, emlak piyasası patlama halinde olduğu için işler mükemmeldi. Seyahatlerini, tümüyle işine adadığı hayatını anlattı; anlattıklarının içinde hayattan başka her şey vardı. Bana hiçbir şey sormadı; onun dengesini bozacak, bu mutlu, sarsılmaz adamın hayat görüşünü sorgulayabilecek bir cevap vereceğimden korkar gibiy-

di. Fakat bir ara tüm bu tiyatro oyununa daha fazla dayanamayarak ürkekçe eline dokunarak nasıl olduğunu sordum.

-Deminden beri nasıl olduğu anlatıyorum, dedi Miro asabi bir tavırla gülümseyerek.

-Anlatabileceğin her şey bu saçmalıklar mı? Ben sana nasılsın diye sordum, Miro. Bana yabancı olmaya gayret edebilirsin fakat ben hiçbir zaman böyle hissetmeyeceğim.

-Buna gayret etmiyorum...

-Sana binlerce sorum olduğunu sanıyordum fakat şu anda hiçbir sorum olmadığını hissediyorum.

-O halde sorun yok.

-Yalnızca seni görüp nasıl olduğunu öğrenmek istiyordum. Sana suçlamalarda bulunmak için gelmedim.

-Bana niçin suçlamalarda bulunasın ki?

-Zayıf ablamı öptüğün için, beraber binmek istediğimiz bir trende beni yalnız bıraktığın için, canımı çok acıttığın için olabilir mi acaba?

-İşte suçlamalara geri döndük yine... Ama geçelim bunları.

-Trenden indikten sonra nereye gittin, Miro?

Bana bir anlığına büyük gözleriyle baktı; o an gözlerinde tanıdık bir şeyin yanıp söndüğünü görür gibi oldum fakat sonra yüzü yine o nötr, anlamsız ifadeyi aldığında bakışımı yere indirdim.

-Film ne oldu, diye sordum masadan kalkmadan önce.

-Ne filmi?

-Ne filmi mi, diye tekrarladım inanamayarak.

-Ah, o film. Tanrım, Niza, hangi zamanda yaşıyorsun sen?

-Lütfen bana bir cevap ver.

-Muhafaza şekli malzemeye zarar vermiş. Herhalde çok nemliydi. Filmin büyük kısmı tamir edilemez bir oranda bozulmuş.

Dönüş yoluna çıkmadan iki gün önce Brilka ile birlikte Christine, Stasia, Kostya ve Daria'nın mezarlarını ziyaret ettim. Bir meşe ağacının gölgesine oturup mezar taşlarına baktık. Ben soğuk bir bira içiyordum, Brilka ise bir Fanta şişesiyle boğuşuyordu. Mezarlık sıcak, ıssız, sessizdi.

-Burada kalmak istemiyorum, dedi Brilka aniden, bir otun sapını çekiştirirken.

-Fakat yine okula gitmen lazım, dans kursuna da devam etmen gerekiyor ve...

-Beni yine yanına al.

Bu soruya verilecek cevabı çoktan bilmeme rağmen sustum.

-Kitty'nin şarkılarının hakkını almak için bir yol bulacağım.

Kendi kendisiyle, gururuyla, yeni bir hayal kırıklığından duyduğu korkuyla kavga ediyordu. Fakat bunları yenmeyi başardı çünkü benden farklı olarak cesurdu.

-Bana bir hikâye yazar mısın?

-Ne hikâyesi?

Hiçbir şey bilmiyormuş gibi yaptım. Defterini okuduğumu ona söyleyemezdim. Benden nefret etmesi riskini göze alamazdım.

-Kitty üzerine falan. Ben de ondan hareketle dans parçamı hazırlarım.

-Yapamam.

-Bazen senden nefret ediyorum, deyip ayağa fırladı. –Git o halde. Defol! Hepiniz beni rahat bırakın.

Bir saniye içerisinde isterik çığlıklar atmaya başlamıştı.

-Brilka, senin seninle ilgilenecek insanlara, planlı programlı bir eğitime ihtiyacın var, ben sana bunları veremem. Benim nasıl yaşadığımı gördün. Brilka, lütfen bana bak.

-Söyle gitsin, söyle haydi! İtiraf et! Aman'a, annene, Aleko'ya, tüm dünyaya, kendi kendine, muhtemelen benim anneme yalan söylediğin gibi beni de yalanlarınla kandırma, diye bağırdı yüzüme öfkeyle.

-Ne söyleyeyim? Neyi itiraf edeyim, Brilka?

-Beni istemediğini. Sen diğerlerinden de kötüsün. Çok daha kötüsün. Beni istemediğini hiç olmazsa açıkça söyle.

-Fakat Brilka, bu doğru değil... Dur, bekle!

Brilka mezarların arasından koşmaya başlamıştı. Arkasından koştum.

-Yine yalan söylüyorsun. Beni rahat bırak. Defol. Git. Zaten istediğim hiçbir şey olmadı.

-Brilka, dur.

Gözyaşlarını benden gizlemek istiyordu. Ağlamasına katlanamıyordum. Yalanlarım da katlanamıyordu. Ona yıkıcı cevaplarımdan başka bir şey verebilmeyi ne kadar çok isterdim. Fakat onun tarafından hayata döndürülmekten çok korkuyordum. Oysa bunu çoktan yapmıştı ama ben farkında değildim.

Havaalanına gittiğim gün –arabayı Aleko'ya bıraktım, bu kadar uzun bir yola artık dayanamazdı– Brilka hiç ortaya çıkmadı. Onunla vedalaşmadım.

Ben bir kitabım ve kendimi okuyamıyorum.
Barnard

Berlin'e döndükten sonra on gün boyunca eski hayatıma geri dönmeye çalıştım. Amacımın anlamsızlığını acı veren bir somutlukla anlayınca daha fazla uğraşmadım.

İşimle evimden çıktım. Atölyeyle vedalaştım. Bir bodrum kiralayıp tüm eşyalarımı oraya yığdım. Severin'den bana birkaç haftalığına uyuyacak bir yer bulmasını rica ettim. Aman'a bir elektronik posta yazdım, ondan özür dileyip ilk fırsatta ona her şeyi açıklayacağıma söz verdim. Bir söz verip sözümü tutmaktan beni alıkoyan her şeyi... Poker oynanan birahanelere, depolara, özel evlere gitmeye başlayıp para biriktirdim. Ekim başında İngiltere'ye gidebilmek için yeterince param olmuştu.

-Tekrar geleceğinizi biliyordum.

Giorgi Alania kapıyı bu sözlerle açtı.

-Bana her şeyi anlatın, hatırladığınız her şeyi, sizinle, ailemle ilgili her şeyi. İtirazınız yoksa bu diktafonu çalıştırmak istiyorum.

Onu bu sözlerle selamladım.

İstediğimi yaptı. Onun yanında bir haftadan fazla kaldım.

Sonra Londra'ya uçup Notting Hill'de bir yaşlılar evinde Amy ile buluştum. Bağlantıyı Alania kurmuştu.

Amy benimle birlikte vakfa geldi. Ona, vakıf yöneticilerine ricamı anlattım. Alania ile Amy'nin yardımıyla, elbette Brilka'nın Kitty Yaşi'nin hâlâ yaşayan az sayıdaki aile üyelerinden birisi olması sebebiyle talebim hızla onaylandı. Hukuki konular açıklık kazandı, sözleşmeler hazırlandı. Brilka Yaşi bundan böyle Kitty Yaşi'nin her şarkısını dans parçasıyla koreografilerinde kullanabilirdi, ayrıca bunların tek hak sahibiydi.

Sonra Viyana'ya gittim, kendime küçük bir oda kiralayıp yazmaya başladım. Param bitince poker oynanan mekânları buldum. Viyana'da birkaç ay kaldım, ardından Petersburg'a uçtum. Orada da bir oda tuttum, yazmaya, poker oynamaya devam ettim.

Kimse nerede olduğumu bilmiyordu. Hiçbir yeri aramıyor, kimseye adresimi bildirmiyor, kimseyle yakınlık kurmuyor, yalnızca yazdığım hikâye için önem taşıyan yerlere gidiyordum.

Brilka'yla da bağlantı kurmadım.

Petersburg'dan Moskova'ya trenle gittim. Bakımsız bir gökdelenin sekizinci katında hikâyeyi yazmaya devam ettim. Giorgi Alania, Moskova'daki

araştırmalar için de büyük bir yardım oldu. Beni eksiklerimi tamamlayan, benimle birlikte yanıtlar arayan, bana arşivlerini açan eski meslektaşlarıyla arkadaşlarına yönlendirdi.

Moskova'dan tekrar Berlin'e döndüm, Doğu Avrupa uzmanıyla buluştum, ona projemi anlatıp bana şahsi arşivini açmasını rica ettim. Kabul etti.

Sonra Prag'a gittim. Prag'dan Moskova'ya, Moskova'dan Londra'ya uçtum.

Seyahatlerim bir yıldan biraz fazla sürdü. Bir yıl boyunca her gün Brilka'yı düşündüm, onunla düşüncelerimde sürekli konuştum. Bir yıl boyunca gece gündüz yazdım, bavulumdaki kelimeler sayesinde yaşadım, gece ile gündüzleri yazı ile oyun masaları arasında paylaştırdım, bir odadan diğerine taşındım. Zamanla belli bir huzur hâkim oldu. Yazma süresince, ağır bir kazadan sonra yürümeyi veya konuşmayı yeniden öğrenen insanlar gibi hissetmeyi yeniden keşfetmek zorunda kaldım.

Brika'yla birlikte Gürcistan sınırını geçtikten bir yıl sonra kitabımı bitirdim. Brilka'nın kitabını. Elimde el yazmasıyla Berlin'e dönmeden kısa bir süre önce Alania'nın ölüm haberini aldım. Amy bana yazmıştı. Son arzusu cesedinin yakılıp küllerinin, Kitty Yaşi'nin bir daha geri dönmemek üzere açıldığı koyda rüzgâra teslim edilmesiydi. Seven Sisters'a gittim. Kumsalda, kayaların arasında yıllardan beri ilk kez umut gibi bir şey hissettim.

Berlin'de "Baronlar"ın hâlâ çıktığı caz kulübüne gittim, gözlerimi kapatarak doğaçlama müziği dinledim. Aman'ın yanakları yarı karanlık ortamda eskisi gibi içine çökmüş görünmüyor, gözleri de hedefsiz bir şekilde öteye beriye kaymıyordu.

Sahneden indikten sonra onu arka kapıda yakaladım, alışkanlıklarını biliyordum. Dışarıya çıkıp ağzına bir sigara iliştirince çakmağımı yakıp tuttum.

-Yakında yine geleceğim, dedim.

-Yakında geleceğim ne demek? Zaten karşımda duruyorsun.

-Üç gün sonra tekrar gidiyorum fakat sonra gelip kalacağım.

-İyi görünüyorsun, Niza.

-İyiyim zaten. Sen de iyi görünüyorsun. Haydi, söyle, ciddi bir şey mi?

-Nasıl yani?

-Gömleğinle parfümün... Hayatında birisi olmalı. Ciddi bir şey mi? Haydi, anlat, bana sadık kalacağını beklemedim.

-Ciddi olup olmadığı senin için önemli mi?

-Elektronik postalarıma cevap vermedin.

-Sen de bana hiç cevap vermedin.

-Doğru, haklısın. Sana cevap vermedim. Ama kimseye cevap vermedim.

-Seni gördüğüme çok sevindim, diye mırıldandı Aman, kolunu omzuma atıp.

Başımı çenesine yasladım, bir süre böylece durduk.

-Sana bir yanıt borçluyum. Ben geri dönünce beni lütfen ziyaret et.

Sigara paketinin üzerine Friedrichshain'daki yeni adresimi yazıp paketi uzattım. Aman tereddüt ederek paketi aldı, aniden güldü, başını iki yana sallamaya başladı.

-Evet, bana çok borcun var.

-Borçlarımı her zaman öderim.

Ona gülümsedikten sonra geri geri yürüyerek uzaklaşmaya başladım.

-Hey, nereye gidiyorsun?

-Tekrar geleceğimi söylemiştim.

-Ne zaman?

-Yakında.

-Senin *Yakında*'nı biliyorum, son seferinde bir seneden fazla sürdü. Hâlâ burada olur muyum, olmaz mıyım...

-Bu riske bu sefer de girmem gerekiyor.

2007

7 Kasım'da gün ağarırken Tiflis'e indim. Brilka iki gün önce on dört yaşına girmişti. Bir taksiye binip Yeşil Ev'e gittim. Kimse beni beklemiyor, kimse geleceğimi bilmiyordu. Eve giden merdivenlerden çıkıp verandaya oturdum. Hava henüz soğuktu ama bunu umursamadım. Evin, sakinlerinin uyanmasını bekledim, puslu kasım gününün yavaş yavaş aydınlanmasını seyrettim.

Saat sekizi birkaç dakika geçmişti ki içeriden Elene'nin ayak seslerini duyunca kapıyı tıkladım. Beni görünce bir sevinç çığlığı attı, sonra kucakladı, Aleko'ya seslendi. Brilka'yı sormaya cesaret edemiyordum fakat Elene, Brilka'nın, kar yağışı beklendiği için Laşa'nın annesiyle babasının yanında olduğunu söyledi. Uzun okul yolu nedeniyle hafta boyunca orada kalacaktı. ("Tanrım, senin burada olduğunu duyunca çıldıracak. Senden o kadar çok bahsediyor ki, Niza. Ne kadar büyüdüğüne inanamayacaksın. Ama hâlâ bildiğin gibi çokbilmiş ve yaman.") Elene bir yandan kahve yapar, ben bir yandan Aleko'ya sokulurken, bu kadar uzun bir süre nerede olduğumu, neden hiç haber vermediğimi, yeniden işe mi daldığımı sordu.

-Evet ama bu sefer farklı bir iş. Şimdi hemen şehre inip Brilka'yı okuldan alacağım. Arabam hâlâ kullanılabilir durumda mı?

-Evet, henüz iş görüyor. Ona kendi ellerimle çekidüzen verdim, diye açıkladı bu arada sakalı bembeyaz olan Aleko.

-Şehirde dikkat etmen lazım, Niza, seçimler yapılacak, şehirde her gün gösteriler düzenleniyor, diye araya girdi Elene.

-Gösteriler mi? Neye karşı?

-Hükümetle başkana karşı, neye karşı olacak? –Göründüğü kadarıyla kulağa aptalca gelen sorum Elene'nin şaşırmasına neden olmuştu.

-Öyle mi? Başkanın umut vaat ettiğini sanıyordum...

-Evet, biz de öyle sanıyorduk. Yalnız bu ülkede artık faaliyet gösteren bir muhalefet kalmadı. İşsizlik de bir nebze bile gerilemedi. Tabii bazı re-

formlarla yeniden yapılanmalar gerçekleşti fakat para hâlâ küçük bir kesimin cebine akınca insan kendisine tüm bunların neden yapıldığını soruyor. Bu ülke bir türlü huzura kavuşmuyor, Niziko.

-Yalnızca şehre inip, onu alıp geri döneceğim. Gösteriye katılmak gibi bir niyetim yok.

-Her taraf polislerle dolu olacak. Olayların çığırından çıkmasından korkuluyor.

-Buraya gelirken yollar sakindi, gayet iyi geçtim, diye itiraz ettim.

-Henüz herkes uyuyor. Bu ülkede bir devrime başlamadan önce herkesin uykusunu aldığını biliyorsun. Yeterince uyumadan burada ne gösteriye ne de ihtilale kalkışılır, diye yorumladı Aleko, kolunu omzuma atarken.

Elene'nin koyu kahvesini içtik. Aleko'nun devlete, başkana, otoriter yönetime, Gürcistan'ın doğru yolu bulabilme kifayetsizliğine öfkesini dinledikten sonra, Brilka ile birlikte kıtayı bir baştan diğer başa dolaştığımız arabama atlayıp rüzgârlı yollardan şehre, Brilka'nın okuluna gittim. Doğrudan okul binasına girip Brilka'nın sınıfını aradım. Öğretmeni bana bugün derse gelmediğini söyledi. Ayrıca bu, sık sık oluyordu.

Tekrar dışarıya çıkıp Didube'ye, Laşa'nın annesiyle babasına gittim.

Yaşlı doktor çift bana kahveyle pasta ikram etti. Zaman evin içinde durmuş gibiydi. Emekli maaşının hiçbir şeye yetmediği görülüyordu. Uzun, dar bir odada Brilka'nın izlerini keşfettim: sarı yatak takımı, duvarlarda dansçı resimleri, Kitty'nin eski plaklarıyla üç çift kulaklık. Kalbim hızla çarpmaya başladı. Fakat kendisi evde değildi. Her zamanki gibi sırt çantasıyla okulun yolunu tutmuştu. Yeşil Ev'i arayıp arkadaşlarını, dans okulunun adresini, gidip vakit öldürmekten hoşlandığı yerleri sordum. Bütün gün boyunca onu bulmaya çalıştım, Elene'nin bana verdiği telefon numaralarını aradım. Hiç kimse bir şey bilmiyordu, aradıklarımın çoğu ona çok yakın değilmiş gibiydi.

Aleko komşunun arabasıyla şehre geldi. Telefonda bana, Elene'nin duymaması için fısıldayarak Brilka'nın gösteriye gitmiş olabileceğini söylemişti. Tüm uyarılarına rağmen bunu yapması tam Brilka'lık bir işti. Bugün iki büyük gösteri olacaktı, ben Rustaveli Bulvarı'nda parlamento binasının önündeki ilk gösteriye gidecektim, o da Kahramanlar Meydanı'na, devlet radyosunun ana binasına gidecekti. Zaman benim için yine durmuştu. Yine geriye dönmek zorundaydım fakat bu sefer bunu ilerleyebilmek için yapıyordum.

Yollar giderek dolmaya başladı. Sirenler duyuluyor, polis araçları dakikada bir hızla geçiyorlardı. Bir kez daha insanların, ellerinde pankartlarla, bayraklarla yürüyüp sloganlar haykırdığını, bağırıp çağırdığını gördüm. Trafiğin içinde kalmıştım. Lanetler okudum. Brilka için duyduğum endişe giderek büyüyordu. Arabayı yolun kenarına park etmeyi başardım, inip yoluma yürüyerek devam ettim.

Rustaveli Bulvarı yönüne, parlamento binasıyla eski okuluma doğru yürüdüm. Yine yalnız başıma yürüyordum. Kalabalığın içine giderek daha fazla polisle emniyet elemanları karışıyordu. Bacaklarına sarkan copları,

kemerlerine asılı gaz maskelerini gördüm. Yağmur yağmaya başladı. Birisi bağırarak polisin muhalif radyo kanalını bastığını, gazetecileri coplayarak dışarıya çıkardığını söyledi. Kalabalık deliler gibi koşmaya başladı. Brilka'yı arayarak, onun adını seslenerek adımlarımı hızlandırdım. Kalabalığın içinde kayboluyor, yine ortaya çıkıyor, bir an için kalabalığın içinden sıyrılıyor, yine geri düşüyordum. Onu bulmak zorundaydım. Bunun haricinde hiçbir şeyin önemi yoktu.

Tüm duyularımla seni arıyordum, Brilka. Tüm duyularımla seni bulmak istiyordum. Çünkü geri dönmüştüm, şarkıların yanımdaydı, kitabını yazmıştım.

Bu genç yaşında bu hikâyeler için hazırlıklı olup olmadığını bilmiyordum; bunu geçen bir yıl içerisinde kendime sürekli sormuştum fakat elimden sana, aynı senin bana gösterdiğin gibi acımasız bir dürüstlük göstermekten başka hiçbir şey gelmiyordu. Bunun haricinde her şey bağışlanamaz olurdu, Brilka. Bunu sana yüklemek zorundaydım. Bundan böyle korkmayacaksın, ne şimşekle fırtınadan, ne bir felaketten ne de ölümden. Lanetlere karşı yazdım, yolunu tüm engellerle tuzaklardan temizlemeye çalıştım. Yine de sendeleyip düşeceksin fakat yeniden doğrulabilmen için ben orada olup elimden geldiğince sana yardım edeceğim. Bundan böyle tüm hayatım boyunca yanında olacağım. Bu, birisine verebileceğim tek söz. Bu sözü sana veriyorum.

Sana koşuyordum, Brilka. Nerede olduğunu bilmiyor fakat yakınlarda olduğunu hissediyordum; hiçbir göz yaşartıcı gaz, cop veya tüfek, beni, seni aramaktan alıkoyamazdı.

Seni bulacağımı biliyordum, Brilka. Çünkü benimle birlikte Viyana'ya, Berlin'e veya herhangi bir yere gelip gelmeyeceğini, benim yardımıma hâlâ ihtiyaç duyup duymadığını, hayatın içinden hâlâ dans ederek geçmek isteyip istemediğini sormak zorundaydım, yeter ki benimle birlikte. En çok ihtiyacın olduğu anda sana bir yuva teklif etmediğim, edemediğim için beni bağışlayıp bağışlamadığını sormak üzere buradayım.

Seni yanımda tutmayı başaramadım, yanlış bir hedefe yönlendirdim. Yalnızlığına siper olmadım, aradığın güveni sana veremedim, benim için dünyanın en özel kızı olduğunu senden sakladım.

Evet, Brilka, sana tüm bunları söyleyip sormak için seni arıyordum.

Çünkü bu satırları, umut taşıyan herkesi aldatan bu yüzyıla borçluyum. Bu satırları, bir lanet gibi ailemin üzerine çöküp seneler süren bir ihanete borçluyum. Bu satırları, kanatsız uçmaya kalkışmasını hiç bağışlayamadığım ablama, kalbi ablam tarafından paramparça edilen büyükbabama, seksen üç yaşında benimle birlikte dans eden büyük büyükanneme, Tanrıyı arayan anneme borçluyum. Bu satırları, aşkı bana bir zehir gibi enjekte eden Miro'ya, hiçbir zaman gerçek anlamda tanışmadığım babama, bir çikolata fabrikatörüyle bir kızıl teğmene, bir hapishane hücresine, bir sınıfın tam ortasına kurulan bir ameliyat masasıyla hayatıma girmemiş olsaydın kesinlikle

yazmayacağım bir kitaba borçluyum. Bu satırları hiç bitmezcesine akıtılan gözyaşlarına, kendisini bulmak için ülkesini terk eden ama kendisini giderek daha da yitiren kendime, her şeyden önce sana borçluyum, Brilka.

Sana borçluyum çünkü sekizinci hayatı hak ediyorsun. Sekiz rakamının sonsuzlukla, geri dönen nehirle aynı anlama geldiği söylenir. Sana kendi sekizimi armağan ediyorum.

Bizi bir yüzyıl birleştiriyor. Kızıl bir yüzyıl. Ebediyete, sekize kadar... Sıra sende, Brilka. Senin kalbini evlat edindim, kendiminkini fırlatıp attım. Benim sekizimi kabul et.

Etrafımda çığlıklar atılıyordu. Polislerin bağıran bir göstericiye çullandığını gördüm. Göz yaşartıcı gaz kokusu geldi. Yine eski okulumun önündeydim, yine kan akıyor, genç bir adam yere yığılıyor, kara maskeli, silahlı adamlar adama saldırıyordu. Fakat gözlerim bu görüntülere takılıp kalmıyor, yalnızca seni arıyordu.

Aniden durdum. Christine'nin, tam on sekiz yıl önce, onu hayatta gördüğüm son gün bana anlattığı fıkra gelmişti, aslında fıkra olmayan o fıkra... Zamanı geldiğinde bu fıkrayı sana anlatacağıma söz vermiştim. Şimdi geldi:

Dante araftan geçiyor. En kötü suçlularla haydutlar devasa ateşin içinde büyük acılar çekerek yanıyor, bazıları ise bir kan denizinde boğulmak üzere. Uzakta, yalnızca dizlerine kadar kana batmış bir adam görünce ona yaklaşıyor, Lavrenti Beriya'yı tanıyıp ona kanın neden yalnızca dizlerine kadar geldiğini soruyor. Beriya hınzırca sırıtarak şöyle cevap veriyor, "Bayım, ben Josef Stalin'in omuzunda duruyorum." Aslında bir fıkra olmasa da bu anda gülmek zorunda kaldım, Brilka. On sekiz yıl önce, bir bacağım okul binasında, Christine'yi tutmaya çalışırken gülememiştim. Ama şimdi gülüyordum.

Orada durdum, aynı Christine'nin o zaman güldüğü gibi delicesine güldüm çünkü aynı onun hissettiklerini hissediyordum, yıllar arasında oradan oraya savruluyordum. Peçesiz Christine'nin önümden geçtiğini, Kostya'nın uzaktan el salladığını, hatta Köpekbalığı'nın savaşa, hiçbir yerde, hiçbir zaman kimsenin kazanmadığı savaşa gitmek üzere gururla tüfeğini temizlediğini gördüm. Kitty'nin Prag'da Wenzels Meydanı'nda şarkı söylediğini, büyük büyükannemin dans ettiğini, ıssız bir oyun alanında Miro'nun dizinin kanadığını, Yeşil Ev'in yamacından aşağıya nasıl koştuğumu, kalabalığın içinde Thekla'nın parlayan bornozunu gördüm, arkamda Sopio Eristavi'nin adımlarını duydum. Biraz ötede, kalabalığın tam ortasında Ramas'ı algılar gibi oldum, Giorgi Alania da buralarda bir yerlerde olmalıydı, Mariam da elbette. Sonra sıcak çikolatanın kokusunu aldım fakat bu sefer bir tehdit oluşturmadığını biliyordum. Çünkü lanetli formülün büyüsünü, yani seni bulmuştum, Brilka. Senin de tüm lanetleri geçersiz kılan bir büyü bulacağına emindim. Paltomun cebinde Andro Eristavi'nin ahşap meleklerinden birine dokunuyormuş gibi hissettim, Mika Eristavi'nin kalabalığın arkasın-

dan koştuğunu duydum. Evet, Daria'nın da buralarda bir yerde, yakınımda olduğuna emindim.

Rustaveli Bulvarı'nı arkamda bırakmıştım; eskiden Lenin heykelinin yer aldığı, şimdi ise kutsal Georg'un bir sütunun üzerine kurulduğu Özgürlük Meydanı'nda duruyordum. Meydanı dolduran kalabalık, karşı koyulması mümkün olmayan büyük bir nehir gibi tüm yönleri zorluyordu.

Durmadım. Seni aramaya devam ettim.

Belediye binasına vardığımda köşede nihayet seni de gördüm, Brilka. Sanki çok güzel bir film seyredermişçesine hiç kıpırdamadan durup kalabalığa bakıyordun. Sonunda seni gördüm, Brilka, kalabalığın arasından, içinden, üzerinden sana bağırdım. Beni duyup duymadığını umursamıyordum çünkü seni bulmuştum, son metreleri nasıl olsa geride bırakırdım.

Ben on sekiz yıl önce korkuyla çaresizlik içerisinde titreyerek bir okula saklanmıştım; sen ise, Brilka, kara gözlerinle orada öylece durup olanları sükûnetle seyrediyordun. Dayanacağını, düşmeyeceğini, ne olursa olsun, rüzgâr nereden eserse essin yoluna hiç şaşmaksızın devam edeceğini biliyordun. O anda sihirli çocuğun sen olduğunu anladım. Evet, sendin o. Gökyüzünü, kaosu aş, hepimizi aş, bu satırları, hayaletler dünyasını, gerçek dünyayı, sevgiyle inancın zıddını aş. Bizi hep mutluluktan ayıran mesafeleri azalt, olmayan kaderi yok et.

Bu hikâyeyi aş, geride bırak.

Beni, kendini aş.

Tüm savaşları yaşa. Tüm sınırları aş. Sana tüm tanrılarla tespihleri, tüm yanıkları, bitirilmiş umutları, tüm hikâyeleri adıyorum. Aş onları. Çünkü sen bunu yapabilirsin, Brilka. Sekizi düşün. Bu rakam hepimizi yüzyıllar boyunca birbirimize bağlayacak, bu rakam sayesinde birbirimizi duyabileceğiz.

Sen bunu yapabilirsin.

Olduğumuz, olmadığımız her şey ol. Bir teğmen, bir ip cambazı, bir denizci, bir oyuncu, bir rejisör, bir piyanist, bir sevgili, bir anne, bir hemşire, bir yazar, kırmızı, beyaz veya mavi, kaos ve gökyüzü, o ve ben ol; hiçbirini olma, her şeyden önce hep dans et.

Sahip olduğum bütün kelimeleri sana yazdım.

Aniden bakışın bana odaklandığında kalabalığın içinde yüzümü tanıdın. Sanki bir serap görüyormuşçasına gözlerini iyice kıstın fakat gözlerini açınca ben hâlâ orada duruyordum. Sihirli dünyandan bana doğru, bu çirkin gerçekliğe doğru bir adım attın. Bana. Benim için. Demek hâlâ umutlanabilirdim. Yüzünde beliren hisleri tam olarak okuyamıyordum fakat adımın benim için şimdilik yeterliydi.

Aramızda yalnızca birkaç metre, birkaç dakika vardı fakat birlikte tam bir yüzyıl aştığımıza göre bunun ne önemi olabilirdi ki? Dudakların ismimi söyledi, ben, "Evet," dedim, "Evet, buradayım, birazdan yanında olacağım"

Gülümsediğini, elini kaldırdığını, uzaktan bana doğru uzandığını gördüm.

Tüm bunlar olurken, daha önce bir yerde, başka bir zamanda bu hayatın rüyasını gördüğümü düşündüm.

Artık çok az kaldı, birbirimize kavuşacağız.

SEKİZİNCİ KİTAP
BRILKA

SEKİZİNCİ HAYAT

Nino Haratischwili

Gürcistan, yıl 1900: fabrikatör kızı Stasia'nın doğumuyla birlikte altı kuşak ve olağanüstü sekiz yaşamdan oluşacak bir aile destanının tohumları atılır. Stasia refah dolu bir ailede yetişir. Sovyet Devrimi ile birlikte altüst olan yaşamının ayrıntılarını 2006 yılının Almanyası'nda aynı aileden küçük Brilka dinleyecektir. Küçük kıza anlatılan, kıpkızıl bir yüzyıl içinde savrulan yaşamların iç burkan ve yürek yakan ayrıntılarıdır.

Nino Haratischwili büyük bir kitap yazdı, öyle bir kitap ki içerisindeki her şey aşka ve dehşete ait.

-Süddeutsche Zeitung

Şüphe yok ki Nino Haratischwili, modern Alman edebiyatının en önemli seslerinden biridir.

-Die Zeit

THG
0210822
LBN

9 786059 691291

AYLAK ADAM